Sven Wimnell 21 februari 2019: Artiklar 23 januari - 15 februari 2019 om utrikes och internationella förhållanden. Med introduktion och artiklar om klimat och Brexit samt Utrikesdeklaration och utrikesdebatt 2019.

http://wimnell.com/omr36-39zzzzzb.pdf

Sven Wimnell 21 februari 2019:

Artiklar 23 januari - 15 februari 2019 om utrikes och internationella förhållanden. Med introduktion och artiklar om klimat och Brexit samt Utrikesdeklaration 2019 och protokoll om utrikesdebatt i riksdagen.

http://wimnell.com/omr36-39zzzzzb.pdf

Innehåll:

4 **Introduktion om världshistoria och FN och EU**

4 **Något om världshistoria**

5 ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.

13 World Values Survey
14 Kulturkartan 2015

15 Världsarvslistan
15 Världsnaturfonden WWF

16 Utrikespolitiska institutet

17 Gapminder
17 Exempel på statistik: Choose a graph

18 MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I SVENSK UTRIKESPOLITIK
19 Afrika söder om Sahara
20 Asien och Oceanien
21 Europa och Centralasien
22 Mellanöstern och Nordafrika
23 Nordamerika Latinamerika och Karibien

24 Amnesty. Årsrapport - mänskligarättigheter 2016/2017
26 Amnestys årsrapport 2016: En politik som demoniserar skapar rädsla och splittring
32 Amnesty. Läget i världen 2018

36 **Förenta nationerna, FN och Europeiska unionen, EU**
37 Förenta Nationerna, FN 12 februari 2018. Engelsk text
39 Svenska FN-förbundet 17 februari 2018. Svensk text.
41 INFO OM FN
46 17 GLOBALA MÅL FÖR HÅLLBAR UTVECKLING
59 Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna
64 FN SOM ORGANISATION
65 GENERALFÖRSAMLINGEN
65 SÄKERHETSRÅDET
65 EKONOMISKA OCH SOCIALA RÅDET
65 FÖRVALTARSKAPSRÅDET
65 INTERNATIONELLA DOMSTOLEN
65 SEKRETARIATET
66 FN:S UNDERORGAN
69 FN:S FACKORGAN

74 EU Europeiska unionen. 17 februari 2018
75 EU-institutionerna
76 EU-institutionernas ledare
77 Europeiska kommissionen
86 Europaparlamentet

90 **Sida, Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete**

96 **Artiklar om klimat 23 januari - 15 februari 2019.**

137 **Artiklar om Brexit 23 januari - 15 februari 2019.**

165 **Artiklar 23 januari - 15 februari 2019 om utrikes och internationella förhållanden , utom om klimat och Brexit.**

608 -707 **Utrikesdeklaration 2019 och utrikesdebatt i riksdagen 3 februari 2019**

Något om världshistoria

Från sidorna 53-79 i
http://wimnell.com/omr40zl.pdf.

ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.

(Från (http://wimnell.com/omr93c.pdf)
NATUR OCH KULTUR
Första utgåvan, andra tryckningen. 1987.

INNEHÅLL

Förord
Inledning

MÄNNISKAN OCH MILJÖERNA..... sid 3

Erövringen av jorden 3
De första hundratusen generationerna

1. *Vårt stamträd*

2. *Människans spridning och första redskap*
Äldre paleolitikum
Neanderthalmänniskan
Senpaleolitikum
Paleolitiskt panorama från Kina till Amerika

3. *Jordbruket— "den neolitiska revolutionen"*
Jordbrukets uppkomst
Amerikanska begynnelser
Tidigt jordbruk i Östasien
Den fruktbara halvmånen
Afrikanska jordbrukare
Europeiska spridningsvägar
Omvälvningens följder

4. *Neolitiska kulturer—ett panorama*
Den fruktbara halvmånen än en gång
Europeiska bebyggelseformer och samhällen
i början av neolitikum
Megalitmonumentens tid
Den yngsta europeiska stenåldern
Den yngre stenåldern i Östasien
Sydostasien och Oceanien

Stads- och statsbyggandet..... 39
Högkulturerna

5. *Vad är högkultur?*
Tekniska och ekonomiska förändringar
Politiska och sociala förändringar
Religiösa och kulturella faktorer: skrivkonsten ..

6. *Sumerernas, semiternas och invandrarstaiernas Mesopotamien*
Sumererna
Akkadema
Babylon och invandrarrikena
Mesopotamisk ekonomi och babyloniskt samhälle
Tankar och tro

7. *Egypten—enflodsriket*
Den fördynastiska tiden
Teorier om rikets enande
Härskarstaten
Gamla riket
Mellersta riket
Nya riket

8. *Induskulturen*
Förspelet
Stadskulturen
Nedgången

9. *Shang och Zhou i Kina*
Shangs äldsta skeden
Shangs kulmen
Västra Zhou. Vår och Höst

10. *Europeisk "bronsålder"*
De egeiska kulturerna
Central- och nordeuropeiska glimtar

11. *Järn och imperier*
Järnteknologi
Hettitema
Assyrien
Filistéer och fenicier
Järnhanteringens spridning

12. *Grekisk kultur*
Den första kolonisationen
Den andra kolonisationen
Den grekiska potentialen
Perserriket
Perserkrigen
Grekisk politik
Konsterna och vetenskapen
Alexander och hellenismen

13. *Världsriket Rom*
Erövringen av Italien
Rom blir Medelhavets härskare
Från republik till principal
Maktapparaten
Rom och provinserna

14. *Amerikanska fornkulturer*
Andiska kulturer
Från olmeker till tolteker
Mississippikulturer

MÄNNISKAN OCH VÄRLDSRELIGIONERNA..... 115

Samfund och samhälle under två tusen år 115
Ca 500 f Kr —ca 1500 e Kr

15. Folkreligioner och världsreligioner
Tillbakablick
Profeterna
Världsreligionerna

Buddhismen i Asien 121

16. *Från Harappa till Buddha*
Vedaskrifterna
Det gammalvediska Indien
Det senvediska samhället

17. *Buddhismen i Indien*
Buddhas lära
De första framgångarna
Ashoka och buddhismen
Buddhismens sista årtusende i Indien

18. *Filosofer, kejsare och munkar i Kina*
Den ekonomiska och sociala förvandlingen
Konfucianismen och andra livsåskådningar
Den första kejserliga dynastin
Han-epoken
Buddhismens ankomst till Kina
Sui, Tång och buddhismens guldålder
Song, världens modernaste rike
Mongolkejsama

19. *Det buddhistiska Japan*
Buddhistisk begynnelse

Heian-perioden
Kamakura-epoken
Japansk buddhism

20. *Centralasiatisk buddhism*
Turkestan
Tibet

21. *Indisk utstrålning i Sydostasien*
Monfolket
Burmanerna
Khmerema
Vietnam
Den indonesiska övärlden
Den buddhistiska vågen över Asien

Kristenheten 161

22. *Kristendomen erövrar Rom*
Kristendom och judendom i den religiösa smältdegeln
Tidig kristen mission och organisation
Kyrkan och romarstaten under de första tre hundra åren

23. *Bysans*
Kejsarstaten och den kristna kyrkan under 300-talet
De växande klyftorna mellan Öström och Västrom
Schismerna inom kyrkan
Klosterväsendets uppkomst
Konstantinopels partier
Epoken Justinianus: horisonter och fronter
Epoken Justinianus: bysantinismen
Den stora krisen: barbarer, sassanider och muslimer
Bysantinsk motoffensiv och mission
Ett rikes undergång
En kulturs livskraft .

24. *Västrom och dess efterträdare*
Problemet Roms fall
Folkvandringarna
Folkvandringarnas verkningar
Frankerriket
Den feodala samhällsordningen

25. *Det katolska Europas uppkomst*
Påvedömet och provinskyrkoma
Katolsk konsolidering i kärnländerna
Offensiv på de brittiska öama
"Den karolingiska renässansen"
Mission i öster och norr
Ett nytt Europa
Cluny

26 Europa och omvärlden under högmedeltiden
Vikingar, normander och saracener
Kampen mellan påve och kejsare
Korstågen
Mongolerna
Korstågens västerländska verkningar
- kunskapen om Österlandet
De vetenskapliga impulserna från öster
Universiteten
Gotiken

27. *Högmedeltidens nya ekonomi och samhälle*
Uppodling och kolonisation
Städerna och handeln
Befolkningsutvecklingen
Den senmedeltida krisen
Social omgestaltning
Ständerstaten i Franrike och England

28. *Kyrkans kris: från katarerna till Hus*
Bogomiler, valdenser och katarer
Franciskaner och dominikaner
Lollarder och husiter

Islam 229

29. *Muhammeds budskap och det muslimska samhället*
Islam som världsreligion
Den arabiska bakgrunden
Muhammed: profeten och hans lära
Från sekt till imperium
Sharia-den heliga lagen
Sunna och shia .
Sufism och folklig fromhet
Kalifatet, arabkulturen och filosoferna
Riktningarna och samhällsklasserna

30. *Erövringarna och riket*
Segrarna över Bysans och Persien
Araberna och de besegrade
Omajjader och abbasider
Kalifatets sönderfall
De sammanhållande banden

31. *Det muslimska Spanien och det kristna*
Ockupationen
Andalusien under omajjadema
Reconquistan och den islamiska reträtten
De kristna staterna
De andalusiska impulserna

32. *Islam i Maghreb och Sudan*
Araber, berber och kristna
Maghreb-dynastier
Sudanhandel .
Ghana, Mali och Songhai

33. *Egypten som islamisk centralmakt*
Kolonialtiden och övergången
Fatimidema
Ayyubider och mamluker

34. *Persiskt och muslimskt Uran*
Iranska impulser under abbasidema
Den persiska litterära renässansen
Iransk kulturpolitik under seldjukema
Persien under mongolerna
Timurider och safavider

35. *Seldjuker och ottomaner som islamiska riksbyggare*
Det seldjukiska samhället
Det ottomanska rikets uppkomst
Segern över Bysans och imperiebyggandet
Stat och samhälle i det ottomanska imperiet

36. *Muslimernas Indien och bortom*
Delhisultanatet
Indien och islam
Mogulema
Muslimsk merkantil expansion

MÄNNISKAN OCH HAVET 283

Kolonialismens värld 1500—1800 283

37. *Färdvägarna*
Tillbakablick
Kineser och européer på de stora haven

Portugisisk offensiv
Från Columbus till Cook
Det portugisiska sjöhandelsimperiet
Det ekonomiska misslyckandet

38. *Kolonialamerika modell Syd*
Conquistadortiden: aztekernas Mexiko
Conquistadortiden: inkas Peru
Den fortsatta erövringen
Indianfolken och spanska kronan
Indianfolken och kolonisterna
Indianfolken och kyrkan. Slaveriet

39. *Kolonialamerika modell Nord*
Fransk kolonisation
De engelska koloniernas tillkomst
Den indianska faktorn

40. *Afrikas belägring*
Maghreb, turkarna och européerna
Länderna vid Nilen
Den västafrikanska scenen .
Portugiser, afrikaner och araber i Östafrika
Konkurrensen om Väst- och Sydafrika
Slavhandeln och dess verkningar i Afrika

41. *Indien, övärldarna och kompanierna*
Sydasien och portugiserna
Java och holländarna
Filippinerna under Spanien
Indien och den engelska kompanihandeln
Om orsakerna till Mogulimperiets tillbakagång
Europeisk inblandning
Det brittiska härskarsystemet

42. *Östasien och de främmande barbarerna*
Ashikagas Japan
Det kinesiska regeringssystemet under Ming
Ming-Kina och omvärlden
Mings undergång
Japans återsamling
Japansk ekonomi under Tokugawa
Qings glansperiod i Kina

43. *Det ryska storriket*
Gyllene Horden
Moskva tar ledningen
Drivkrafterna bakom expansionen
Den ryska samhällsutvecklingen
»Västerländska» strömningar i Ryssland

Spindeln i nätet 367
Den atlantiska världen 1500—1800

44. *Reformationer och nationalkyrkor*
Skiss av reformationens förlopp
Bakgrundsfaktorerna
»Cuius regio, eius religio»
Katolsk reform och motreformation
Reformation och inbördesstrider i England
Reformationens facit

45. *Den naturvetenskapliga revolutionen och samhällstänkandet*
Vetenskap och teknik
Från Copemicus till Newton
Samhällstänkandet

46. *Den starka staten*
Den spanska monarkin

Det franska enväldets framväxt
Versailles
Byråkrati, kyrka och armé i enväldets tjänst
Upplysning och envälde under 1700-talet
Det brittiska systemet

47. *Den västeuropeiska ekonomin och den kommersiella revolutionen*
Prisrevolutionen
Handelsomvälvningens verkningar i Europa
Merkantilismen
Merkantilismens kritiker

48. Den industriella revolutionen i 1700-talets England
England, Rom och Kina
Jordbrukets omvandling
Den tekniska nydaningen
De sociala verkningarna 1
Bättre eller sämre?

49. *Revolutionstidevarv: Amerika, Frankrike, Europa, världen*
Det amerikanska upprorets orsaker
Revolutionen
Den första självständighetstiden
Den amerikanska revolutionen och Europa
Franska revolutionens bakgrund: klasser och konflikter
Året 1789
Revolutionen radikaliseras
Direktoriet och Napoleon
Revolutionerna och världen

Västerlandet och världen 419
1815—1914

50. Folk och näringar Befolkningsutvecklingen
Migrationema
Jordbrukets expansion
Den fortsatta industrialiseringen och transportrevolutionen
Järnvägarnas betydelse, den europeiska
kontinentens och USA: s framryckning
Industrialismens tredje fas
De sociala verkningarna .

51. *Det europeiska borgerskapets segrar och nederlag*
Konservatismen
Liberalismen
Franskt drama
Brittisk parlamentarism
Tysk nationalism

52. *Proletariatets mobilisering*
Den tidiga arbetarrörelsen och socialismen
Marxismen
Den fackliga och politiska mobiliseringen
Bondeemancipationen i Ryssland
Slavemancipationen i USA
Bonderevolter världen runt

53. *Latinamerikanskt sekel*
Frigörelsen
Instabilitetens orsaker och den sociala hierarkin
Latinamerika i världsekonomin

54. *Afrikas ockupation*
Islam och imperialismen i Nordafrika
Handel och mission i Östafrika
Antislavhandelskampanjer och rivaliteter i Västafrika
Folkvandringar i Sydafrika
Den stora rusningen
Vinster och förluster

55. *Asien under imperialismens epok*
Rysk framryckning och turkisk tillbakagång
Indien från kompani till kongress
Spirande nationalism i Sydostasien
Kejsarnas Kina mot undergång
Det japanska undret

KONFRONTATIONERNAS SEKEL 483

Världskrig och världsrevolution 483
1914—1945

56. *Första världskriget*
Bakgrunden
Krigets förlopp
Fredsvillkor och långtidsverkningar

57. *Ryska revolutionen* .
Populism och marxism, arbetare och bönder
Revolution och reaktion 1905-1917
Revolutionen från februari till oktober 1917
Bolsjevikema tar över makten
Kommunisterna tar över landet
Stalin tar över partiet och Sovjetunionen
Kommunistisk världsstrategi

58. *Värld i vapenvila*
Den mexikanska revolutionen
Välstånd och depression i USA
Östasiatiska konflikter
Britternas indiska välde vacklar
Afrikansk nationalism
Fascismen i Italien
Hitlers Tyskland

59. *Andra världskriget*
Kunde kriget ha undvikits?
Spanska, mellaneuropeiska och polska förspel
Krigets förlopp
De närmaste följderna

Förenade och oförenade nationer 527
Tiden efter 1945

60. *Imperier rasar, nationer byggs*
Det fria Indien
Indisk utvecklingsstrategi
Pakistan .
Sydöstasiatisk frigörelse
Den arabiska frigörelsen
Afrika söder om Sahara

61. *Ideologier och maktpolitik: revolutioner och kontrarevolutioner*
Kommunismens väg till makten i Kina
Den kinesiska kommunismens egenart
Den permanenta revolutionen i Kina
Vietnam som världskris
Afrikanska omvälvningar
Revolution och kontrarevolution i Latinamerika
Det irrationella Iran

62. *Människorna, tekniken och miljöerna: fattigdom och rikedom*
Befolkningsexplosionen .
Naturvetenskap och teknik under 1900-talet
Livsvetenskapema
Hoten mot mänskligheten
Industriländernas ekonomiska tillväxt
Sovjetisk ekonomi
Utvecklingsländerna
Kinas ekonomiska utveckling
Förhållandet rika - fattiga länder

63. *Från nationalstat till överstat?*
Kommunikationer knyter ihop världen
Världsorganisation
Litteraturanvisningar
Bildkällor och fotografer
Register

INLEDNING

“ Världshistoria är till stor del en efterhandskonstruktion. Vi försöker överblicka det som efter hand blir känt om de första årmiljonerna av människans liv på jorden, den något fylligare kunskap vi har om de följande tiotusentalen år och den väldiga faktamängd som står till buds från de senaste århundradena. Ur det förrådet välj er vi ut sådant som uppfyller åtminstone två villkor:

1. Det skall nu efteråt förefalla oss viktigt, dvs det skall ha påverkat människors tillvaro och synsätt i något betydelsefullt avseende och inte bara tillfälligt. Här förskjuts perspektivet oavbrutet. 1870 tyckte människor åtminstone i Västerlandet, att Tysklands seger över Frankrike var en världshistorisk händelse. Hundra år senare är vi kanske alltjämt intresserade men tror knappast, att mänsklighetens öde ändrades väsentligt av den episoden. Vår egen tids kriser och frågor, som i tur och ordning dominerar nyhetsmedia, kommer också att sållas av tiden. Få av dem blir kvar bland de viktiga.

2. Det som hör hemma i en världshistorisk framställning skall också ha global betydelse, röra inte bara en vrå av världen utan direkt eller genom sina långsiktiga verkningar jordens olika kontinenter och regioner. Gustav Vasa var viktig i Sveriges historia, Gandhi säkert i Indiens, men bara Gandhi hör hemma i världshistorien, eftersom hans ideal har lyst klotet runt.

Men naturligtvis blir vi aldrig ense om vad som är viktigt, varaktigt och globalt, framför allt inte i fråga om enstaka händelser och enskilda individers insatser. Däremot finns knappast någon som inte anser konsten att metodiskt bruka jorden och att producera industriellt som några av de stora märkena i världshistorien. Människan själv i praktiskt taget alla tider och trakter har också fäst ett oerhört avseende vid sitt förhållande till den del av tillvaron som faller utanför vår kontroll: usprunget, döden, rättfärdigheten. Inte mycket har därför påverkat historien så djupt som de stora religionerna.

I en världshistoria måste vidare allt som har med kommunikation att göra vara väsentligt. Både produktionsförhållanden och religion kommuniceras naturligtvis; idéerna, idealen, metoderna sprider sig sakta eller hastigt. Men därjämte är de direkta mötena mellan olika regioners människor starka sammanhållande band i en framväxande världshistoria: handelns, upptäckternas, missionerandets, infiltrationens, invandringarnas, erövringarnas kommunikationer ger efter hand alla människor en handgripligt gemensam världshistoria.

I grova drag är detta de urvalskriterier som har använts för denna världshistoria. Det som fångas i detta nät är förhoppningsvis hårddata, sådant som de spår det förgångna lämnar efter sig tillåter oss att veta med ett stort mått av säkerhet. Man har länge ansett att historikern bör nöja sig med spåren i skrift, så att berättelsen egentligen inte börjar förrän med skrivkonsten och de bevarade skriftliga dokumenten. Det som ligger före hieroglyfema och kilskriften bör historikern lämna åt akeologerna att rekonstruera och tolka. Som praktisk arbetsdelning i forskningen har detta fortfarande sin giltighet. Men en historia som skulle börja mitt uppe i de skrivkunniga högkulturema och lämna 100000 tidigare generationer åt förordet eller helt enkelt därhän, det vore en omvänd torso, ett huvud utan kropp.

Historikern måste börja med att låna friskt från arkeologen.”

Från https://www.iffs.se/

World Values Survey

World Values Survey (WVS) är ett globalt forskarnätverk som från 2012 har sitt sekretariat på Institutet för Framtidsstudier. WVS data gör det möjligt att analysera demokratiutvecklingen i världen, människors uppfattning om mänskliga rättigheter, synen på åldrande, ungas plats i samhället, korruption, förtroende visavi samhällets organ och många andra förhållanden av betydelse för våra samhällens framtida utveckling. WVS har sedan 1981 regelbundet genomfört enkätundersökningar i närmare hundra länder och totalt har nära 350 000 personer intervjuats genom åren.

Mer är en miljon människor laddar årligen ner WVS data. De används dels för forskning, dels som underlag i rapporter och analyser av offentliga myndigheter, organisationer och företag i de berörda länderna. En annan viktig grupp är ungdomar på gymnasie- och universitetsnivå. Stor möda har lagts ner på att göra den webbaserade databasen enkel och användbar. WVS data är publika och kan nås via www.worldvaluessurvey.org. Vill du ha direktkontakt med WVS så skriv till wvs@iffs.se

Besök gärna WVS hemsida; där finns ett stort antal intressanta publikationer. En broschyr som sammanfattar WVS arbete kan laddas ned som pdf-fil.

WVS är en ideell förening som styrs av en styrelse. I denna styrelse sitter bland annat generalsekreteraren Bi Puranen, som också är forskare vid Institutet för Framtidsstudier. Organisationen leds av professor i statsvetenskap Christian Haerpfer (president). Ett brett sammansatt internationellt Scientific Advisory Board fungerar vägledande i forskaretiska frågor. WVS dataarkiv är beläget i Madrid. En utförligare beskrivning av WVS organisation återfinns i WVSAs konstitution.

Totalt 100 länder har deltagit i World Values Survey över åren, markerade i rött. Många länder har deltagit i flera av de sex omgångar som studien har gjorts vilket gör det möjligt att se förändringar över tid i de olika områdena. Klicka för större bild.

Kulturkartan
Kulturkartan är ett av de mest kända resultaten av World Values Survey. Den är baserad på ett urval frågor ur studien och visar hur olika länder i världen placerar sig utifrån medborgarnas värderingar.

Länderna placeras ut efter sina värden på två axlar. Den undre axeln, x-axeln, mäter synen på livet i en rangordning från ren överlevnad till livskvalitet, tillit och självförverkligande. Ju längre högerut ett land placerar sig, desto viktigare är individens frihet. Den vänstra axeln, y-axeln, mäter traditionella värderingar där religiösa föreställningar och respekt för auktoriteter hamnar långt ned och sekulära, rationella, hamnar högre upp på skalan.

Den senaste kartan publicerades 2015 och är baserad på den sjätte omgången mätningar genomförda av WVS mellan hösten 2010 och våren 2014. 61 länder deltog i mätningen där 1200–1500 personer i varje land svarade på frågor om hur man t.ex. ser på familj, arbete, religion, politik, samhälle, vetenskap, trygghet, säkerhet, våld, framtiden.

Kulturkartan 2015, WVS6.
Klicka för större bild.
Ange referens: World Values Survey. Ronald Inglehart "Cultural evolution" (2015).

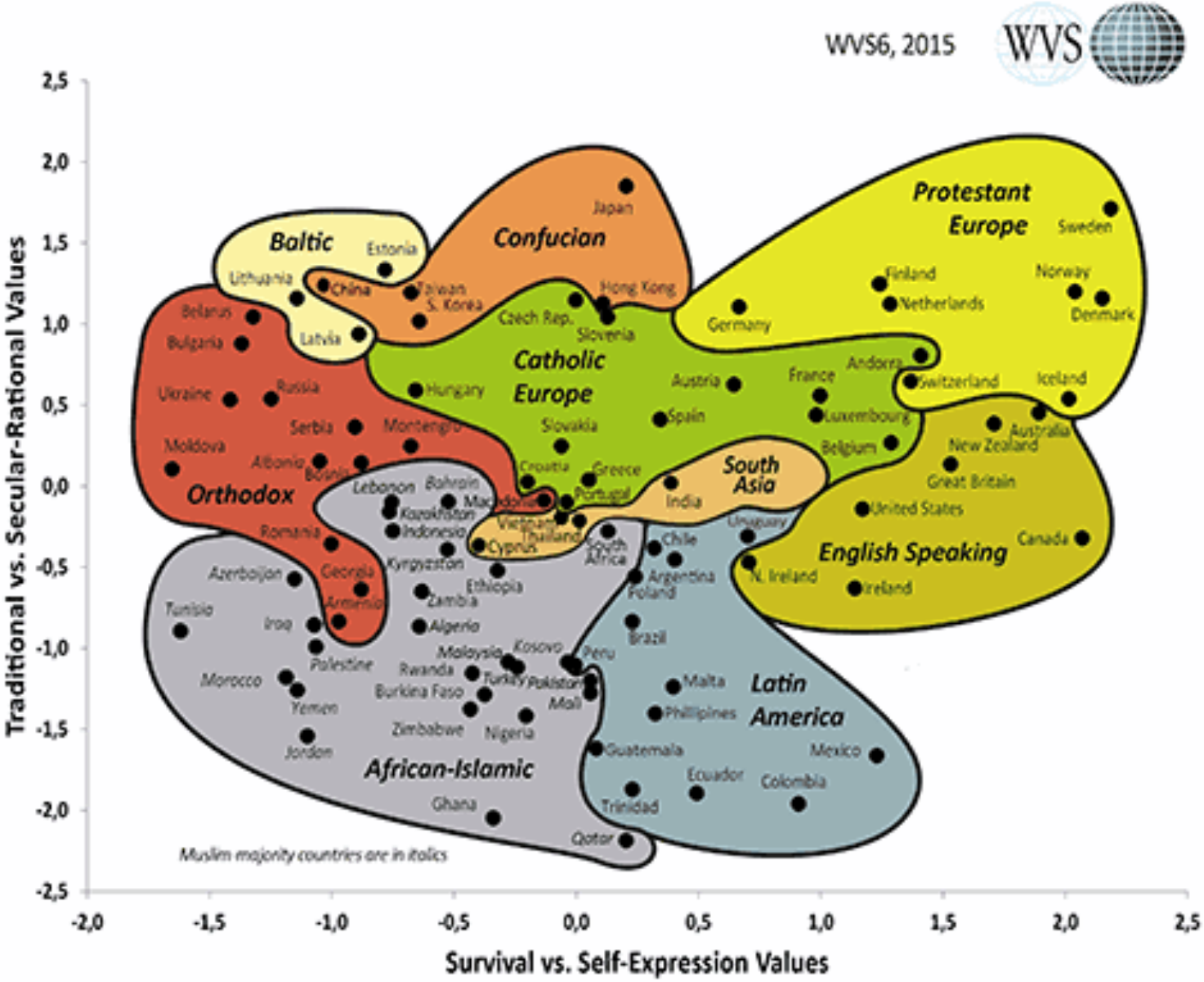

Världsarvslistan

http://wimnell.com/omr91b.pdf (2011)

http://whc.unesco.org/en/list/

23 april 2016 Från http://wimnell.com/omr36-39zzzze.pdf

Världsnaturfonden WWF Hem

Hem
Vårt arbete
Utbildning
Företag
Press
WWF EKO

Om WWF
Frågor och svar
Historik
Lediga jobb
Pressrum
Vad tycker WWF - Remissvar
Organisation
Fiskguiden
Köttguiden
WWF på Facebook
WWF på You tube
Volontär
English

Här arbetar WWF
Arter
Klimat
Ekologiska fotavtryck
Skog
Regnskog
Hav och Fiske
Illegal handel
Hållbara städer
Hållbar ekonomi
Jordbrukslandskap
Våtmarker/Sötvatten
Människa och natur
Innovativ naturvård
Utbildning
Rapporter

Utbildning
Elevrum
Lärarrum
Skolutveckling
Entreprenörskap
Högre utbildning
WWF Education
Kontakt

Företagssamarbeten
Samarbetspartners
Företagsgåva
Vänföretag
Ung företagsamhet

Från http://wimnell.com/omr36-39zzzze.pdf
Från regeringens hemsida 11 april 2016 (+ 20 februari 2017)*
Från ui.se 2 mars 2017

Utrikespolitiska institutet

Utrikespolitiska institutet (UI) är ett oberoende institut och en plattform för forskning och information om utrikespolitiska frågor.

Utrikespolitiska institutets uppdrag är att fördjupa och berika det utrikespolitiska samtalet genom att främja intresset för och vidga kunskapen om utrikespolitiska frågor. Det gör institutet genom forskning, evenemang och medverkan i media. Med egna publikationer, UI-bloggen, deltagande i internationella nätverk och genom Anna Lindh-biblioteket bidrar UI till spridning av kunskap om internationell politik och förhållanden i andra länder.

Institutets sakkunniga inkluderar både forskare och redaktörer med utrikespolitisk kompetens. UI:s perspektiv är brett, men fokus ligger på internationella frågor med särskild betydelse för Sverige.

Forskningen inom institutet baseras på självständig vetenskaplig analys. Uttalanden, rapporter eller policydokument producerade av forskare och experter är alltså deras egna. UI som oberoende organisation tar inte ställning i sakfrågor. UI:s övriga publikationer produceras av en publicistiskt fristående redaktion.

UI har en bred finansieringsbas. Verksamheten finansieras av forskningsanslag, intäkter från försäljning av publikationer samt från evenemangsverksamheten. Utöver det kommer drygt en tredjedel av intäkterna från statliga anslag.

UI är tillsammans med Försvarshögskolan ansvarig för Anna Lindh-biblioteket

– Högskolebiblioteket för försvar, utrikes- och säkerhets-politik. UI är en ideell förening grundad 1938. Huvudman är Utrikespolitiska samfundet.

Årsredovisning 2015, Utrikespolitiska institutet

Riktlinjer för samarbeten mellan Utrikespolitiska institutet och företag

Mer om UI:
2013 fyllde UI 75 år. Till 75-årsfirandet skrevs en bok om UI:s första 75 år. Nu kan du ladda ner den i pdf-format.

Hem
Om UI
Press
Forskning
Butik
Landguiden
Skola
Medlem
Personal
UI Play

Gapminder

Från internet 22 april 2016:

HOME
GAPMINDER WORLD
VIDEOS
DOWNLOADS
TEACH
IGNORANCE
DATA

Andra länkar:

Download PDF Guide
Gapminder Labs
News
FAQ
About
Contact
Our mission
History
Request a speaker
Press and media
Constitution

Gapminder
Kan statistik vara vacker? Gapminder påstår det och det är bara att hålla med! Webbplatsen presenterar statistik om världens utvecklingsfrågor. Jordbruk, naturresurser, koldioxid, befolkning etc. etc. Interaktiva flash-filer, video och lärarhandledning. Delvis på engelska. Mycket användbar svensk resurs.

Exempel på statistik: Choose a graph

Topics

CHILD HEALTH
- Is child mortality falling?
- The Bangladesh Miracle

CLIMATE
- CO2 emissions since 1820
- USA or China, who emits most CO2

DISASTERS
- People killed in earthquakes
- People killed in floods

ECONOMY
- Asia's rise - how and when?
- Does geography matter?

EDUCATION
- Asia best in math

FAMILY
- Arab women marry later and later
- High age at marriage – a long tradition

GLOBAL TRENDS
- 200 years that changed the world
- Africa is not a country
- High age at marriage – a long tradition
- Smaller families and longer lives
- US spends most on health
- Wealth & Health of Nations

HIV
- HIV epidemic 1980-2009
- HIV is concentrated in a few countries.
- The rise, fall and rise of health in Botswana

POVERTY
- Who has the best teeth?
- Yes, most billionaires live in the US

För att få dessa: klicka GAPMINDER WORLD och klicka på “Open graph menu”
Klicka sedan på önskad tabell.

Från regeringens hemsida 11 april 2016 (+ 20 februari 2017)*

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I SVENSK UTRIKESPOLITIK

UD:S RAPPORTER OM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER
Afrika (söder om Sahara)
Asien och Oceanien
Europa och Centralasien
Mellanöstern och Nordafrika
Nordamerika, Latinamerika och Karibien
Lärarhandledning för gymnasieskolan om mänskliga rättigheter 2014

Antal invånare i länderna i miljontal hämtade 20 februari 2017 från

2016 WORLD POPULATION DATA SHEET, WITH A SPECIAL FOCUS ON HUMAN NEEDS AND SUSTAINABLE RESOURCES

http://www.prb.org/pdf16/prb-wpds2016-web-2016.pdf

UD:s rapporter om mänskliga rättigheter

Afrika (söder om Sahara)

Angola	25,8
Benin	10,8
Botswana	2,2
Burkina Faso	19,0
Burundi	11.1
Centralafrikanska Republiken	5,0
Dr Kongo	79,8
Djibouti	0,9
Ekvatorialguinea	0,9
Elfenbenskusten	23,9
Eritrea	5,4
Etiopien	101,7
Gabon	1,8
Gambia	2,1
Ghana	28,2
Guinea-Bissau	1,9
Guinea-Conacry	11,2
Kamerun	24,4
Kap Verde	0,5
Kenya	45,4
Komorerna	0,8
Kongo	4,9
Lesotho	2,2
Liberia	4,6
Madagaskar	23,7
Malawi	17,2
Mali	17,3
Mauretanien	4,2
Mauritius	1,3
Mocambique	27,2
Namibia	2,5
Niger	19,7
Nigeria	186,5
Rwanda	11,9
Sao Tomé Och Principe	0,2
Senegal	14,8
Seychellerna	0,09
Sierra Leone	6,6
Somalia	11,1
Sudan	42,1
Suan syd	12,7
Swaziland	1,3
Sydafrika	55,7
Tanzania	54,2
Tchad	14,5
Togo	7.5
Uganda	36,6
Zambia	15,9
Zimbabwe	16,0

UD:s rapporter om mänskliga rättigheter

Asien och Oceanien

Afghanistan	33,4
Australien	24,1
Bangladesh	162,9
Bhutan	0,8
Brunei	0,4
Fiji	0,9
Filippinerna	102,6
Hong Kong	7,4
Indien	1328,9
Indonesien	259,4
Japan	125,3
Kambodja	15,8
Kina	1378,0
Kiribati	0,1
Laos	7,1
Macao	0,7
Malaysia	30,8
Maldiverna	0,4
Marshallöarna	0,06
Mikronesien	0,1
Mongoliet	3,1
Myanmar (Burma)	52,4
Nauru	0,01
Nepal	28,4
Nordkorea	25,1
Nya Zeeland	4,7
Pakistan	203,4
Palau	0,02
Papua Nya Guinea	8,2
Salomonöarna	0,7
Samoa	0,2
Singapore	5,6
Sri Lanka	21,2
Sydkorea	50,8
Taiwan	23,5
Thailand	65,3
Tonga	0,1
Tuvalu	0,01
Vanuatu	0,3
Vietnam	92,7
Östtimor	1,3

UD:s rapporter om mänskliga rättigheter
Europa och Centralasien

Albanien	2,9
Andorra	0,08
Armenien	3,0
Azerbajdzjan	9,8
Belgien	11,3
Bosnien Och Hercegovina	3,5
Bulgarien	7,1
Cypern Mr-Rapport 2010.Doc	
Cypern	1,2
Danmark	5,7
Estland	1,3
Finland	5,5
Frankrike	64,6
Georgien	4,0
Grekland	10,8
Irland	4,7
Island	0,3
Italien	60,6
Kazakstan	17,8
Kirgizistan	6,1
Kosovo	1,8
Kroatien	4,2
Lettland	2,0
Liechtenstein	0,04
Litauen	2,9
Luxemburg	0,6
Makedonien	2,1
Malta	0,4
Moldavien	3,6
Monaco	0,04
Montenegro	0,6
Nederländerna	17,0
Norge	5,2
Polen	38,4
Portugal	10,3
Rumänien	19,8
Ryssland	144,3
San Marino	0,03
Schweiz	8,4
Serbien	7,1
Slovakien	5,4
Slovenien	2,1
Spanien	43,3
Storbritannien	65,6
Tadzjikistan	8,6
Tjeckien	10,6
Turkiet	79,5
Turkmenistan	5,4
Tyskland	82,6
Ukraina	42,7
Ungern	9,8
Uzbekistan	31,9
Vatikanstaten	
Vitryssland	9,5
Österrike	8,8
Sverige	9,9
Channel Islands	0,2

UD:s rapporter om mänskliga rättigheter
Mellanöstern och Nordafrika

Algeriet	40,8
Bahrain	1,4
Egypten	93,5
Förenade Arabemiraten	9,3
Irak	38,1
Iran	79,5
Israel	8,2
Jemen	27,5
Jordanien	8,2
Kuwait	4,0
Libanon	6,2
Libyen	6,3
Marocko	34,7
Oman	4,4
Palestinska Områdena	4,8
Qatar	2,5
Saudiarabien	31,7
Syrien	17,2
Tunisien	11,3
Västsahara	0,6

Från http://wimnell.com/omr36-39zzzze.pdf

UD:s rapporter om mänskliga rättigheter

Nordamerika Latinamerika och Karibien

Antigua Och Barbuda	0,09
Argentina	43,6
Bahamas	0,4
Barbados	0,3
Belize	0,4
Bolivia	11,0
Brasilien	206,1
Chile	18,2
Colombia	48,8
Costa Rica	4,9
Dom Rep	10,6
Dominica	0,07
Ecuador	16,5
El Salvador	6,4
Förenta Staterna	323,9
Grenada	0,1
Guatemala	16,6
Guyana	0,3
Haiti	11,1
Honduras	8,2
Jamaica	2,7
Kanada	36,2
Kuba	11,2
Mexiko	128,6
Nicaragua	6,3
Panama	4,0
Paraguay	7.0
Peru	31,5
St Kitts Och Nevis	0,05
St Lucia	0,2
St Vincent Och Grenadinerna	0,1
Surinam	0,5
Trinidad Och Tobago	1,4
Uruguay	3,5
Venezuela	31.0
Curacau	0,2
Guadelooupe	0,4
Martinique	0,4
Puerto Rico	3.4

Amnesty. Årsrapport - mänskliga rättigheter 2016/2017

Vi har undersökt situationen när det gäller mänskliga rättigheter i 159 länder och territorier, resultatet presenteras i vår årsrapport som vi ger ut varje år.

Huvudbudskapet i årets rapport handlar om att 2016 var ett år då retoriken av "vi mot dom" fick fäste, och där ledare bland annat pekade ut grupper av människor som hot mot den nationella säkerheten och gjorde dem till syndabockar.

- Ju fler länder som duckar från sina åtaganden om grundläggande mänskliga rättigheter, desto större risk för en dominoeffekt, säger Amnestys generalsekreterare Salil Shetty.

Det rapporten också tydligt visar är att under 2016 stod världen som tysta åskådare samtidigt som vidriga grymheter pågick ibland annat i Syrien, Jemen och Sudan – från bombandet av sjukhus till användandet av kemiska vapen.

Korta fakta
- I minst 23 länder begicks krigsbrott.

- Minst 36 länder tvingade olagligen tillbaka flyktingar till ett land där deras rättigheter hotades.

- I minst 22 länder dödades människor som fredligt stått upp för mänskliga rättigheter.

Läs hela rapporten på engelska här.

Läs vårt pressmeddelande om årsrapporten "En politik som demoniserar skapar rädsla och splittring".

SENAST ÄNDRAD: 22 FEBRUARI 2017 10:32

Svensk text

AFRIKA
AMERIKA
ASIEN
CENTRALASIEN
EUROPA
MELLANÖSTERN
NORDAFRIKA
NORDAMERIKA
SVERIGE
SYDAMERIKA

CONTENTS ANNUAL REPORT 2016/17

Engelsk text

Abbreviations Sida 7
Preface 9
Foreword 12
Africa Regional Overview 16
Americas Regional Overview 24
Asia-Pacific Regional Overview 32
Europe and Central Asia Regional Overview 40
Middle East and North Africa Regional Overview 48

Länkar till länder:

Afghanistan Albania Algeria Angola Argentina Armenia Australia Austria Azerbaijan

Bahamas Bahrain Bangladesh Belarus Belgium Benin Bolivia Bosnia and Herzegovina Botswana Brazil Brunei Darussalam Bulgaria Burkina Faso Burundi

Cambodia Cameroon Canada Central African Republic Chad Chile China Colombia Congo Cote d'Ivoire Croatia Cuba Cyprus Czech RepublicDemocratic Republic of the Congo

Denmark Dominican Republic

Ecuador Egypt El Salvador Equatorial Guinea Eritrea Estonia Ethiopia

Fiji Finland France

Gambia Georgia Germany Ghana Greece Guatemala Guinea Guinea-Bissau

Haiti Honduras Hong Kong Hungary

Iceland India Indonesia Iran Iraq Ireland Israel and Occupied Palestinian Territories Italy

Jamaica Japan Jordan

Kazakhstan Kenya Kuwait Kyrgyzstan

Laos Latvia Lebanon Lesotho Libya Lithuania Luxembourg

Macedonia Madagascar Malawi Malaysia Maldives Mali Malta Mauritania Mexico Moldova Mongolia Montenegro Morocco/ Western Sahara Mozambique Myanmar

Namibia Nauru Nepal Netherlands New Zealand Nicaragua Niger Nigeria North Korea Norway

Oman

Pakistan Palestine (State of) Papua New Guinea Paraguay Peru Philippines Poland Portugal Puerto Rico

Qatar

Romania Russian Federation Rwanda

Saudi Arabia Senegal Serbia Sierra Leone Singapore Slovakia Slovenia Somalia South Africa South Korea South Sudan Spain Sri Lanka Sudan Suriname Swaziland Sweden Switzerland Syria

Taiwan Tajikistan Tanzania Thailand Timor-Leste Togo Tunisia Turkey Turkmenistan

Uganda Ukraine United Arab Emirates United Kingdom United States of America Uruguay Uzbekistan

Venezuela Viet Nam

Yemen

Zambia Zimbabwe

Amnestys årsrapport 2016: En politik som demoniserar skapar rädsla och splittring

Pressmeddelande • Feb 22, 2017 01:15 CET

-Amnesty International släpper sin årsrapport för 2016.

-Risk för ”dominoeffekt” när mäktiga stater backar från sina åtaganden när det gäller mänskliga rättigheter.

-Salil Shetty, Amnestys generalsekreterare, varnar för att orden "aldrig mer" förlorar sin innebörd när stater underlåter att reagera mot omfattande grymheter runtom i världen.

Politiker som använder sig av en hätsk och avhumaniserande ”vi mot dom”-retorik skapar en mer delad och farligare värld, det varnar Amnesty International för när organisationen släpper sin årsrapport.

The State of the World´s Human Rights är den mest omfattande analys som görs när det gäller situationen för de mänskliga rättigheterna i världen och den täcker 159 länder.DOWNLOAD PDF

Rapporten varnar för att ”vi mot dom”-retoriken som sätter agendan på flera håll i Europa, USA och andra delar av världen ger näring åt den skepsis mot mänskliga rättigheter som populistiska makthavare spritt under senare år. Resultatet blir att omvärldens gensvar på grymheter försvagas.

- Splittrande skrämselpropaganda har blivit en farlig kraft i omvärlden. Trump, Orban, Erdogan eller Duterte – allt fler ledare kallar sig för antietablissemangspolitiker och torgför en agenda som förföljer, avhumaniserar och gör människor till syndabockar på grund av tillhörighet till en etnisk grupp eller en tro, säger Salil Shetty, generalsekreterare Amnesty International.

Demoniseringspolitik motarbetar mänskliga rättigheter
Stora politiska förändringar under 2016 visar på faran med hatisk retorik. Donald Trumps hätska kampanjbudskap är ett exempel på den globala trenden av en mer aggressiv och mer söndrande politik, men också andra politiska ledare i världen byggde sina politiska kampanjer på berättelser om rädsla, skuld och splittring.

Retoriken har fått stor inverkan på politik och politiska åtgärder. Under 2016 ignorerade regeringar krigsbrott, pressade fram avtal som underminerar rätten att söka asyl, antog lagar som kränker yttrandefriheten, anstiftade till mord på människor som misstänks missbruka droger, rättfärdigade tortyr och massövervakning och utvidgade redan långtgående polisbefogenheter.

Regeringar vände sig också emot flyktingar och migranter - som ofta görs till syndabockar. Amnesty Internationals årsrapport dokumenterar hur 36 länder har brutit mot internationell rätt genom att olagligen skicka tillbaka människor på flykt till länder där de riskerar att bli utsatta för allvarliga människorättskränkningar.

Nyligen gjorde president Donald Trump verklighet av sin hätska, främlingsfientliga retorik genom en presidentorder för att förhindra flyktingar från att bli vidarebosattai USA. Därmed förhindrades

kvotflyktingar från krigsdrabbade länder som Syrien att komma in i landet.

Samtidigt har Australien ”stängt inne” flyktingar på öarna Nauru och Manus till priset av stort mänskligt lidande. EU har slutit en olaglig uppgörelse med Turkiet för att kunna återsända flyktingar dit även när det är förenat med stora risker för dem, och Mexiko och USA fortsätter att deportera människor som flyr en skenande våldsutveckling i Centralamerika.

Kina, Egypten, Etiopien, Indien, Iran, Thailand och Turkiet är exempel på länder som systematiskt har slagit till mot människorättsförsvarare. I andra länder fortgår integritetskränkande säkerhetsåtgärder såsom förlängda undantagslagar i Frankrike och långtgående övervakningslagar i Storbritannien.

- Gränserna för vad som är acceptabelt har förskjutits. Politiker legitimerar hatisk retorik och bedriver en politik som riktar in sig på människors identitet - som kvinnofientlighet, rasism och homofobi. Den första måltavlan har varit flyktingar, och om det här fortsätter under 2017 kommer andra att hamna i skottlinjen. När vi slutar att se varandra som människor med samma rättigheter närmar vi oss avgrunden, säger Salil Shetty.

Världen har vänt ryggen mot omfattande grymheterAmnesty International varnar för att en frånvaro av politiskt ledarskap när det gäller mänskliga rättigheter på en kaotisk världsscen kommer att leda till att pågående kriser förvärras under 2017. "Vi-och dom"-politiken syns också på internationell nivå och i stället för globalt samarbete ser vi en mer aggressiv och konfrontativ världsordning.

- Grundläggande principer som ansvarsutkrävande för brott och rätten att söka asyl står på spel när världens ledare saknar politisk vilja att utöva påtryckningar på stater som kränker mänskliga rättigheter. Ju fler länder som duckar från sina åtaganden om grundläggande mänskliga rättigheter, desto större risk för en dominoeffekt där allt fler undergräver det existerande rättighetsskyddet, säger Salil Shetty.

Samtidigt som det pågår en rad allvarliga kriser och konflikter i världen saknas politisk vilja att lösa dem, som i till exempel Syrien, Jemen, Libyen, Afghanistan, Centralamerika, Centralafrikanska republiken, Burundi, Irak, Sydsudan och Sudan.

Trots dessa utmaningar fortsätter FN:s säkerhetsråd att vara paralyserat på grund av rivalitet mellan permanenta medlemmar i säkerhetsrådet. Amnesty International konstaterar i sin årsrapport att krigsbrott begåtts i minst 23 länder.

- Hittills under 2017 har flera av världens mäktigaste länder ägnat sig åt nationella intressen på bekostnad av ett internationellt samarbete. Det här riskerar att ta oss till en mer kaotisk och farlig värld, säger Salil Shetty.

Det internationella samfundet har bemött oräkneligagrymheter sombegåtts under 2016 med en bedövande tystnad; situationen i Aleppo, tusentals människor som dödats i Filippinernas "krig mot narkotika", användandet av kemiska vapen och hundratals nedbrända byar i Darfur.

Den stora frågan för 2017 är: hur allvarliga måste övergreppen vara för att omvärlden ska agera.

Vem kommer stå upp för mänskliga rättigheter?
Amnestys årsrapport dokumenterar att människor i 22 länder har dödats för att de fredligt stått upp för mänskliga rättigheter. Bland dem finns personer som utmanat en korrupt ekonomisk maktsfär, eller som försvarat minoriteters, kvinnors och hbtqi-personers rättigheter. Mordet på den välkända urfolksledaren och människorättsförsvararen Berta Cáceres i Honduras den 3 mars 2016 är ett exempel. Ingen har ställts till svars för dådet.

Regeringar utmålar ofta människorättsförsvarare som hot mot till exempel ekonomisk utveckling och säkerhet. Rapporten visar att global solidaritet och allmänhetens engagemang blir allt viktigare för att ge skydd och en plattform åt dem som försvarar mänskliga rättigheter.

- Vi kan inte stå vid sidan av och lita på att regeringar står upp för mänskliga rättigheter. Vi måste, var och en av oss, agera, säger Salil Shetty.

Se filmen We Want här: We Want

FAKTA i siffror
- I minst 23 länder begicks krigsbrott.
- Minst 36 länder tvingade olagligen tillbaka människor på flykt till ett land där deras rättigheter hotades.

- I minst 22 länder dödades människor som fredligt stått upp för mänskliga rättigheter.

FAKTA: Detta säger Amnesty om Sverige
Amnesty tar upp kritik från FN om hur Sverige behandlar utsatta EU-medborgare, bland annat i fråga om bristande tillgång till skolgång och sjukvård. Även romska EU-medborgares särskilda utsatthet för tvångsavhysningar och hatbrott nämns. Amnesty påpekar också att FN kritiserat Sverige för att inte garantera samers urfolksrättigheter, bland annat rätten till mark.

Amnesty lyfter även den tillfälliga så kallade begränsningslagen som innebär att asylsökande som beviljas skydd enbart erhåller tillfälliga uppehållstillstånd och där möjligheterna till familjeåterförening starkt begränsas.

Amnesty konstaterar att ISP (Inspektionen för strategiska produkter) godkände försäljningen av ett radarsystem till Förenade Arabemiraten och att det fortfarande finns frågetecken kring om ett radarsystem som såldes till Saudiarabien 2010 kan ha använts för att möjliggöra brott mot internationell humanitär rätt i Jemen. Amnesty påpekar att en granskning av ISP:s beslut försvåras av att de hemligstämplas.

Som en positiv utveckling tar Amnesty upp förslaget från 2014 års sexualbrottskommitté om att införa en samtyckesbaserad våldtäktslagstiftning.

BAKGRUND
Amnesty International har dokumenterat allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna under 2016 i 159 länder. Nedan följer några exempel på länder där vi kunnat konstatera kraftåtgärder mot gräsrotsrörelser och mot yttrandefriheten, och där vi

sett en ökad användning av en "vi-och dom-retorik" - och vilka konsekvenser det fått.

Bangladesh: Istället för att undersöka mord på aktivister, bloggare och journalister, och erbjuda dem skydd, har myndigheterna drivit rättegångar mot media och oppositionella för bland annat Facebookinlägg.

Burma: Tiotusentals personer från folkgruppen rohingya - som fortsätter att berövas sin nationalitet - har tvångsförflyttats genom så kallade "rensningsoperationer". Samtidigt förekommer rapporter om olagligt dödande, urskillningslöst skjutande mot civila, våldtäkter och godtyckliga gripanden, och debattartiklar i statlig media slår an en mycket avhumaniserande ton.

Demokratiska republiken Kongo: Demokratiaktivister har utsatts för godtyckliga gripanden och ibland fått sitta lång tid i isoleringshäkten.

Egypten: Myndigheterna har använt sig av bland annat reseförbud, finansiella restriktioner och frysta tillgångar för att underminera, förtala och tysta grupper i civilsamhället.

Etiopien: Regeringen har blivit alltmer intolerant mot oliktänkande och har använt sig av anti-terrorlagar och undantagstillstånd för att slå till mot journalister, människorättsförsvarare och den politiska oppositionen. Demonstranter har bemötts med överdrivet och dödligt våld.

Filippinerna: En våg av utomrättsliga avrättningarhar följt på president Dutertes löfte att döda tiotusentals människor som misstänks vara inblandade i droghandel.

Frankrike: Långtgående säkerhetsåtgärder under det förlängda undantagstillståndet har inneburit tusentals husrannsakningar, reseförbud och att människor satts i fängsligt förvar.

Honduras: Berta Cáceres och sju andra människorättsaktivister har mördats.

Indien: Myndigheterna användere repressiva lagar för att begränsa yttrandefriheten och tysta kritiska röster. Människorättsförsvarare och människorättsorganisationer fortsatte att utsättas för trakasserier och hot. Förtryckande lagar har använts för att tysta studentaktivister, akademiker, journalister och människorättsförsvarare.

Iran: Kraftiga begränsningar av rätten till yttrandefrihet, föreningsfrihet, mötesfrihet och religionsfrihet. Fredliga regeringskritiker har fängslats efter flagrant bristfälliga rättegångar inför Revolutionsdomstolar,däribland journalister, advokater, bloggare, studenter, kvinnorättsaktivister, filmskapare och musiker.

Kina: Tillslagen mot advokater och aktivister har fortsatt - såsom “isoleringshäkten”, tv-sända så kallade erkännanden och trakasserier av deras familjemedlemmar.

Ryssland: Regeringen drog åt snaran kring nationella icke-statliga organisationers (NGO- non-governmental organizations) verksamhet i form av ökad propaganda som betecknade kritiker som "icke-önskvärda" eller som "utländska agenter" och det första åtalet mot en sådan organisation under den "utländska agent-lagen" ägde rum. Dussintals oberoende organisationer som fått ekonomiskt stöd från utlandet har

listats som "utländska agenter". I Syrien har ryska styrkor agerat i strid mot internationell humanitär rätt.

Saudiarabien: Kritiker, människorättsförsvarare och minoritetsrättsaktivister har gripits och fängslats på vagt formulerade anklagelsegrunder såsom att ha förolämpat staten. Saudiledda koalitionsstyrkor begick allvarliga kränkningar av internationell rätt i Jemen, som kan uppgå till krigsbrott. Koalitionsstyrkorna bombade skolor, sjukhus, marknader och moskéer och tusentals civila har skadats och dödats genom användandet av vapen som USA och Storbritannien tillhandahållit, inklusive internationellt förbjudna klusterbomber.

Storbritannien: Efter folkomröstningen om att lämna EU följde ett ökat antal hatbrott. En ny övervakningslag beviljade underrättelsetjänsten och andra myndigheter en markant ökad möjlighet till stora intrång i enskildas privatliv.

Sudan: Stark bevisning pekar mot att regeringsstyrkor använt kemiska vapen i Darfur. På andra håll i landet greps och fängslades oppositionella och regeringskritiker godtyckligt. Myndigheterna använde kraftigt övervåld för att skingra folksamlingar, vilket ledde till flera dödsfall.

Sydsudan: Pågående konflikter fortsatte att ha förödande humanitära konsekvenser för civilbefolkningen, medbrott mot mänskliga rättigheter och internationell humanitär rätt.

Syrien: Straffriheten bestod för krigsbrott och allvarliga människorättsbrott - såsom urskillningslösa och riktade attacker mot civila, samt utdragna belägringar som stängde in civila. Så gott som all människorättsaktivism har utplånats eftersom alla aktivister har fängslats, torterats, "försvunnit" eller tvingats på flykt.

Thailand: Undantagslagar, och lagar mot förtal och uppvigling har använts för att begränsa rätten till yttrandefrihet.

Turkiet: Tiotusentals godtyckligt gripna efter den misslyckade kuppen, och hundratals icke statliga organisationer har stängts ner, omfattande attacker har ägt rum mot media och de pågående angreppen mot kurdiska områden har fortsatt.

Ungern: Regeringens retorik har byggt på splittring och gett uttryck för en mörk vision av ett "Fästning Europa". Det här har sedan översatts till en politik som bestått av systematiska kränkningar av flyktingars och migranters rättigheter.

USA: En valkampanj som har präglats av diskriminerande, kvinnofientlig ochfrämlingsfientligretorik har lett till stora frågetecken kring hur starkt USA kommer att skydda och främja de mänskliga rättigheterna, både i det egna landet och globalt.

Venezuela: Det har skett en "backlash" mot frispråkiga människorättsförsvarare som menar att den humanitära krisen har orsakats av regeringens misslyckande när det gäller att tillgodose människors ekonomiska och sociala rättigheter.

Länk till det engelska pressmeddelandet finns här. Mer information om årsrapporten på engelska hittar du här

Årsrapporten finns som bifogad pdf samt finns att ladda ner på flera språk här

Ytterligare material på svenska finns på:http://www.amnesty.se/nyheter/amnestys-arsrapport/

Beställning av årsrapport görs till: distributionen@amnesty.se, kostnad 200 kr + porto (leverans början av april)

Amnesty International har avslöjat, dokumenterat och protesterat mot kränkningar av de mänskliga rättigheterna sedan 1961. Våra brev tänder ljus av hopp för de orättvist fängslade. Våra påtryckningar och protester sätter press på skyldiga makthavare. Och det ger resultat.

Läs mer om vårt globala arbete på **www.amnesty.org**, där hittar du också alla de nyheter, urgent actions och rapporter vi publicerar.

Bifogade filer
PDF-dokument

Ämnen:
Flykting-, migrationsfrågor
Internationellt
Jämställdhet
Mänskliga rättigheter
Oroligheter
Politik
Rasism, diskriminering
Rättsfrågor
Terrorism
Väpnade konflikter

Tags:
amnesty amnesty international mänskliga rättigheter yttrandefrihet tortyr dödsstraff

REGIONALA ÖVERSIKTER UR ÅRSRAPPORTEN
Läs mer om utvecklingen vad det gäller mänskliga rättigheter i olika delar världen.

GLOBALA FRAMSTEG
Årsrapporten visar även en del framsteg. Här har vi samlat goda nyheter från olika delar av världen.

AMNESTYS ÅRSRAPPORT
Amnestys årsrapport tar upp situationen för mänskliga rättigheter runt om i världen. Här hittar du hela rapporten, på engelska.

PRESSKONTAKT ÄR DU JOURNALIST?
För mer information och bokning av intervjuer, kontakta pressekreterare Ami Hedenborg: 070 433 09 16
eller ami.hedenborg@amnesty.se

NYHETER
Nyheter Goda nyheter Amnestys årsrapport Året i bilder Regionala översikter Globala framgångar Uttalanden Amnesty Återblick Remissutlåtanden

AMNESTY SVERIGE
Vad gör vi? Engagera dig Stöd oss Om Amnesty Press & media Jobba hos ossOm cookies

KONTAKTA OSS
Medlemsservice Sekretariat Amnesty i Stockholm Amnesty i Göteborg Amnesty i Malmö

Från **Amnesty**.se 23 februari 2019

"MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER I VÄRLDEN - LÄGET 2018

Amnestys tillbakablick 2018: Kvinnors kamp för rättigheter i fokus
Under 2018 har kvinnliga aktivister gått i täten när det gäller kampen för mänskliga rättigheter. Samtidigt har allt för många av världens ledare drivit fram kvinnohatande, främlingsfientliga och homofoba policies under året, som gjort att friheter och rättigheter som vunnits för många år sedan nu äventyras.

Resultaten av tillbakablicken publiceras i "Rights Today", en övergripande genomgång som analyserar människorättssituationen i sju regioner runt om i världen: Afrika, Amerika, östra Asien, Europa och Centralasien, Mellanöstern och Nordafrika, södra Asien samt sydöstra Asien. "

"KVINNOR PROTESTERAR OCH MOBILISERAR

Det är kvinnliga aktivister som stått för rubrikerna under 2018. Kvinnoledda grupper som Latinamerikas Ni una menos har mobiliserat en massrörelse för kvinnors rättigheter i en omfattning som inte skådats tidigare i världen. I Indien och Sydafrika begav sig tusentals kvinnor ut på gatorna för att protestera mot sexuellt våld. I Saudiarabien respektive Iran har kvinnliga aktivister riskerat att gripas när de kämpat emot förbudet att köra bil eller mot att bära den obligatoriska slöjan. I Argentina, Irland och Polen har demonstranter mobiliserat i stora skaror för att kräva ett slut på förtryckande abortlagar. I USA, Europa och Japan anslöt sig miljoner till den andra #MeToo-ledda Womens March för att kräva ett slut på kvinnohat och övergrepp.

Kvinnors rättigheter på efterkälken
- Kvinnors rättigheter har konstant hamnat efter andra rättigheter och friheter hos regeringar som tror att de kan använda sig av en slags "läpparnas bekännelse" utan att göra något i verkligheten för att skydda rättigheterna hos halva befolkningen, säger Kumi Naidoo, generalsekreterare för Amnesty International.

- Vad som är än värre är att många av världens ledare har attackerat kvinnors rättigheter. De driver på en utveckling som förnekar kvinnor deras grundläggande rätt till jämställdhet. "

" **FAKTA - om kvinnors rättigheter i världen**

* 12,8 % av världens jordbruk ägs av kvinnor (UN Women)
* I 104 länder finns lagstiftning som hindrar kvinnor från att arbeta med vissa specifika jobb - däribland i Brasilien, Egypten, Frankrike, Indien och Ryssland. Över 2,7 miljoner kvinnor är därigenom exkluderade från vissa arbeten (Världsbanken)
* Närmare 60 % av kvinnliga förvärvsarbetare (det vill säga närmare 750 miljoner kvinnor) har inte rätt till lagstadgad föräldraledighet (ILO)
*Bara 17 % av världens regeringschefer eller statschefer och 23 % av världens parlament består av kvinnor (UN Women)
* Över 200 miljoner kvinnor i världen saknar tillgång till moderna preventivmedel (UNFPA)
* 40 % av världens kvinnor i barnafödande ålder bor i länder med restriktiva abortlagar (Center for Reproductive Rights) "

Rights Today ger en ögonblicksbild av hur det såg ut när det gäller mänskliga rättigheter runt om i världen under 2018. Här är ingången till en kortfattad sammanfattning för några regioner.

Afrika
Trots en del framgångar i regionen var det under 2018 alltför många regeringar i länder söder om Sahara som fortsatte att utöva ett brutalt förtryck av oppositionella och inskränka utrymmet för människor att försvara sina mänskliga rättigheter. Från Niger till Sierra Leone och från Uganda till Zambia har regeringar använt sig av en repressiv taktik för att tysta människorättsförsvarare, media, demonstranter och andra kritiska röster. Men det fanns också tecken på hopp, som i Etiopien och i Angola - delvis ett resultat av ledarbyte. Det mest positiva är det enorma mod som vanliga människor över hela Afrika visat, bland dem kvinnorättsförsvarare, som utgör sinnebilden för motståndskraft mot förtrycket.
Läs hela sammanfattningen på amnesty.org.

Amerika
För Amerikaregionen utgjorde 2018 en tillbakagång för de mänskliga rättigheterna, med mord på miljöaktivister och andra ledande aktivister i en skrämmande omfattning i länder som Colombia. Till detta kom också framväxten av nya ledare som präglas av en extrem anti-human retorik, som Brasiliens nyvalda president Jair Bolsonaro. Samtidigt har människorättskrisen i Venezuela och Centralamerika tvingat människor att lämna sina hem i sin jakt på säkerhet och trygghet i en aldrig tidigare skådad omfattning i regionen. Medan några länder i regionen har välkomnat dem som är i behov av hjälp, har USAs myndigheter svarat med att skilja ut och separera familjer och begränsa rätten att söka asyl.
Läs hela sammanfattningen på amnesty.org.

Östasien
I Östasien skedde positiva framgångar när det gäller HBTQI-rättigheter, men året utmärktes också av ett krympande utrymme för civilsamhället och förnyade tillslag mot människorättsförsvarare. En av de allvarligaste händelserna har varit massfängslandena av uppemot en miljon uigurer, kazaker och andra i huvudsak muslimska etniska minoritetsgrupper i den uiguriska autonoma regionen Xinjiang i Kina. Oväntade fredssamtal ägde rum mellan Nordkorea och Sydkorea, något som kan få betydande konsekvenser för mänskliga rättigheter på den koreanska halvön.
Läs hela sammanfattningen på amnesty.org.

Europa och Centralasien
I Europa blev 2018 ett år av ökad intolerans, hat och diskriminering i en kontext av ett krympande utrymme för civilsamhället. Asylsökande, flyktingar och migranter har stängts ute eller lämnats i misär medan solidaritetshandlingar alltmer betraktades som brottsliga, med Ungern, Polen och Ryssland som på olika sätt gick i bräschen. Från Vitryssland till Azerbajdzjan och Tadzjikistan har yttrandefriheten ytterligare inskränkts och i Turkiet har den utbredda rädslan fortsatt att frodas. Samtidigt, trots främlingsfientlig retorik och förtryckande politik, finns det ändå en optimism i regionen. Aktivism och protester växer, och vi har sett hur mängder av vanliga människor höjer sina röster för rättvisa och jämställdhet.
Läs hela sammanfattningen på amnesty.org.

Sydasien
Regeringar över hela södra Asien fortsatte att trakassera, skrämma och förfölja både människorättsförsvarare och andra som kämpade för sina rättigheter. I Bangladesh och Pakistan tillämpade myndigheterna extremt tuffa och restriktiva lagar för att kringskära yttrandefriheten. I Indien har myndigheterna försökt demonisera och förfölja aktivister och grupper som hör till civilsamhället och Sri Lanka kastades in i en konstitutionell kris efter den plötsliga utnämningen av Mahinda Rajapaksa som premiärminister. Men det finns också glimtar av hopp - i maj godkände Pakistans parlament en av de mest progressiva lagstiftningarna i världen när det gäller transpersoners rättigheter.
Läs hela sammanfattningen på amnesty.org.

Sydostasien
Situationen när det gäller mänskliga rättigheter i Sydostasien och Stillahavsområdet fortsatte att förvärras under 2018. Myanmars militär utsatte rohingyer för mord, våldtäkter och mordbränder och tvingade på så sätt 720 000 rohingyer att fly. De lever nu i provisoriska flyktingläger i Bangladesh. Regeringar i regionen har visat på en ökad intolerans mot fredliga oliktänkande och mot aktivism. Det har till exempel visat sig i tystandet av den politiska oppositionen i Kambodja. I Filippinerna fortsatte människor, särskilt fattiga, att dödas i "kriget mot drogerna", något som president Rodrigo Dutertes regering är ansvarig för.
Läs hela sammanfattningen på amnesty.org.

Läs hela sammanfattningen för Mellanöstern och Nordafrika på amnesty.org
Läs sammanfattningen av människorättssituationen i Sverige

VÅRA RÄTTIGHETSFRÅGOR

- **DISKRIMINERING**
-
- **KVINNORS RÄTTIGHETER**
-
- **FLYKTINGAR & MIGRANTER**
-
- **FÖRETAGSANSVAR**
-
- **MÄNNISKORÄTTS-FÖRSVARARE**
-
- **DIKTATURER, KRIS & KONFLIKT**
-
- **DÖDSSTRAFF & TORTYR**

VAD ÄR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER?

FN:S DEKLARATION OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna är 70 år. Det vill vi fira genom att säga att vi aldrig kommer sluta kämpa förrän alla människor får lika rättigheter.
Publicerad: 7 December 2018

Vad är den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och varför antogs den?
Den 10 december 1948 antog den nybildade organisationen FN (Förenta nationerna) den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Det är ett dokument som fungerar som en global vägledning för frihet och jämlikhet, och som skyddar varje persons rättigheter över hela världen. För första gången hade världen en överenskommelse som såg alla människor som fria och lika, oavsett kön, hudfärg, religion och annan trosuppfattning, eller andra egenskaper. ....

Vad är meningen med deklarationen?
Deklarationen består av 30 artiklar om friheter och rättigheter som tillhör oss alla och som ingen kan ta ifrån oss. Dessa rättigheter ligger fortfarande till grund för våra internationella lagar om mäniskliga rättigheter. Det är det mest översatta dokumentet i hela världen. De 30 rättigheter och friheter som anges i den allmänna förklaringen inkluderar rätten att vara fri från tortyr, rätten till yttrandefrihet, rätten till utbildning och rätten att söka asyl. Det omfattar medborgerliga och politiska rättigheter, såsom rätten till liv, frihet och integritet. Det omfattar även ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, såsom rätten till social trygghet, hälsa och lämpliga bostäder.

Även om de inte är juridiskt bindande, har skyddet av de rättigheter och friheter som anges i förklaringen införlivats i många länders konstitutioner och rättsliga ramverk. För organisationer som Amnesty, som har åtagit sig att skydda och kämpa för mänskliga rättigheter, fungerar de som en vägledning och inspirationskälla.

Hur ser Amnestys arbete för de rättigheterna ut?
Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna är grundstenen för de rättigheter som Amnesty och alla våra supportrar runt om i världen kämpar för. Mer än 50 år har gått sedan vårt arbete påbörjades, och vi fortsätter att kämpa för rättvisa, frihet, sanning och värdighet på platser där rättigheterna nekas. Vi gör det genom att utreda och avslöja människorättskränkningar där det sker.
Som global rörelse med miljoner supportrar runt om i världen kan vi belysa och uppmärksamma situationer där människor är i fara och genom att skapa förändring visa kommande generationer att de mänskliga rättigheterna kan bli en verklighet för alla. "

Förenta nationerna, FN och Europeiska unionen, EU

Från sidorna 10-63 i
http://wimnell.com/omr40zm.pdf

Förenta Nationerna, FN.

Från http://www.un.org/ 12 februari 2018

Mycket stor bild på hela systemet:

The UN System

MAIN BODIES

General Assembly
- GA President

Security Council
- SC President

Economic and Social Council
- ECOSOC President

Trusteeship Council
International Court of Justice
Secretariat
- Secretary-General

DEPARTMENTS / OFFICES

New York
Geneva
Nairobi
Vienna
UN System Directory
UN System Chart
UN Information Centres

RESOURCES / SERVICES

Emergency information
Reporting Wrongdoing
Meetings and Events
UN Journal
Documents
Databases
Library
UN iLibrary
UN Yearbook
Bookshop
Publications for sale
Maps
Media Accreditation
NGO accreditation at ECOSOC
NGO accreditation at DPI
Visitors' services
Exhibits
Procurement
Employment
Internships
Model UN
UN Archives
UN Audiovisual Library
UN Card: 10 Facts
How to donate to the UN system

KEY DOCUMENTS

UN Charter
Universal Declaration of Human Rights
Convention on the Rights of the Child
Statute of the International Court of Justice

NEWS AND MEDIA

News
Press Releases
Briefings
Spokesperson
Audio by Phone
Photos
UNIfeed
Webcast
UNStories
UN in Action
21st Century
Social Media
News Stream
The Essential UN

ISSUES / CAMPAIGNS

Global Issues
Observances
Sustainable Development Goals
Climate Change
UN and Sustainability
Democracy
Rule of Law
Refugees and Migrants
TOGETHER
Global Health Crises
Action to Counter Terrorism
Victims of Terrorism
Children and Armed Conflict
UNiTE to End Violence Against Women
Prevention of Genocide and the Responsibility to Protect
The Rwanda Genocide
The Holocaust
The Question of Palestine
Decolonization
Messengers of Peace
Preventing Sexual Exploitation and Abuse
The Spotlight Initiative to Eliminate Violence Against Women and Girls

UNITED NATIONS

A-Z Site Index

Från svenska FN-förbundet 17 februari 2018 https://fn.se

Svenska FN-förbundet 17 februari 2018.

Startsidan

Huvudmeny:
En bättre värld

OM OSS
Vi gör skillnad. Vi skapar en bättre värld genom att varje dag arbeta för fred, utveckling och mänskliga rättigheter. Som medlem och bidragsgivare skapar du hopp och räddar liv. Nu och i framtiden.

Vi är en ideell organisation och en svensk folkrörelse som arbetar med att föra samman individer och organisationer i ett gemensamt arbete för en bättre värld och för ett starkare och bättre Förenta Nationerna. Vi har tusentals medlemmar som är organiserade i lokalföreningar och distrikt. Vi är dessutom en paraplyorganisation för 84 riksorganisationer som är anslutna till oss som ett stöd för FN-tanken. Genom vår skolverksamhet finns idag även ett 30-tal FN-skolor runt om i landet.

VANLIGA FRÅGOR OM SVENSKA FN-FÖRBUNDET >

Vad är Svenska FN-förbundet
Svenska FN-förbundet är en del av en världsomspännande rörelse som arbetar för ett bättre och starkare Förenta Nationerna. FN-förbund finns i cirka 100 länder.

Är Svenska FN-förbundet en del av FN-systemet?
Nej. Vi är en fristående medlemsorganisation med 6 000 individuella medlemmar, omkring 100 lokalföreningar och 90 anslutna riksorganisationer. Vi engagerar också företag och omkring 30 certifierade FN-skolor.

Vad gör ni?
Vi informerar och utbildar om FN, debatterar FN-frågor och granskar hur Sverige uppfyller sina åtaganden som FN-medlem. Vi driver projekt till stöd för FN:s humanitära verksamhet och samarbetar med FN-förbund i andra länder.

Till våra viktigaste uppgifter hör att verka för att FN fungerar så bra som möjligt och att framföra konstruktiv kritik när så krävs. Vi framhåller också medlemsstaternas ansvar att ge FN det politiska, ekonomiska och ibland militära stöd som krävs för att organisationen ska kunna utföra sina uppgifter.

Vilken är relationen mellan FN-förbundet och FN?
Svenska FN-förbundet är inte en del av FN-systemet men vi samarbetar nära med flera FN-organisationer och vi har rätt att använda FN:s symboler och färger. Genom FN-förbundens världsfederation har vi rådgivande status i en rad FN-organ. Här hemma har vi täta kontakter med regeringsföreträdare, riksdagsledamöter och myndigheter i frågor som rör FN och svensk FN-politik.

Hur finansieras FN-förbundets verksamhet?
FN-förbundet finansieras av bidrag från Sida, Forum Syd och UD samt av medlemsavgifter.

VI GÖR

- Vi samarbetar internationellt
- Vi stödjer FN-projekt i världen
- Vi utbildar och informerar
- Vi granskar och påverkar

STÖD OSS

- Bli månadsgivare
- Ge en gåva
- Starta din egen insamling
- Gåvogram
- Butik

ENGAGERA DIG

- Bli medlem
- Engagera dig lokalt
- För dig som är ung
- Vi stödjer FN-projekt i världen
- Sök projektbidrag
- FN i skolan
- Kalender

NYHETER

- Kalender

OM OSS

- Kontakta oss
- Lediga tjänster
- Om webbplatsen

BUTIK

- Utvalda produkter
- Accessoarer
- Informationsmaterial

KONTAKT

Besöksadress:
Skolgränd 2
Visa på karta
Postadress:
Box 15115
SE-104 65 Stockholm
Telefonväxel:
08-462 25 40
mån-tor: 9–16.30
fre: 9–15.30
Lunch: 11.30–12.30
E-post:
info@fn.se

SVENSKA FN-FÖRBUNDET

United Nations Association of Sweden
Org.nr: 802000–9232
Ansvarig utgivare: Jens Petersson

INFO OM FN

Vi är ledande i Sverige på att informera om FN

INFORMATION OM FN
Vi är ledande i Sverige på att utbilda och informera om FN. Här finner du information om FN:s arbete, dess uppbyggnad och annan användbar information om världsorganisationen.

VAD GÖR FN?
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/

FRED, SÄKERHET OCH NEDRUSTNING
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-for-fred-sakerhet-och-nedrustning/

UTVECKLING OCH FATTIGDOMSBEKÄMPNING
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-for-utveckling-och-fattigdomsbekampning/

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH DEMOKRATI
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-med-manskliga-rattigheter/

FRED, SÄKERHET OCH NEDRUSTNING
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-for-fred-sakerhet-och-nedrustning/

FN:S ARBETE FÖR FRED, SÄKERHET OCH NEDRUSTNING
För FN har ett centralt mål alltid varit att bevara världsfreden. FN har bidragit till lösningar av tvister mellan nationer, minskning av spänningar, förebyggande av konflikter och stopp för strider. Världsorganisationen har genomfört komplicerade operationer som inneburit fredsskapande åtgärder, fredsbevarande insatser och humanitärt bistånd. FN har även spelat en viktig roll vid lösningen av några av de mest långdragna konflikterna under senare år.

FRED
FN:s främsta uppgift är att bevara den internationella freden och säkerheten. Detta var huvudsyftet när man skrev FN-stadgan 1945.

SÄKERHET
När FN bildades diskuterade man säkerhet ur ett statligt perspektiv, eftersom det är stater som är medlemmar i FN. Säkerhet är ett tillstånd då stater känner sig skyddade mot faktiska, potentiella eller upplevda hot mot deras självständighet, suveränitet och politiska institutioner. I brist på en effektiv säkerhetsgaranti, fortsätter länder att söka säkerhet i militära termer, genom kalla kriget talade man om militär kapprustning vilket innebar att större militär kapacitet i förlängningen uppfattades som mer säkerhet. Idag är kapprustningen inte lika påtaglig men stater har fortfarande nationella försvar i syfte att försvara sig vid väpnade angrepp.

Idag har dock det statliga säkerhetsbegreppet breddats och man talar också om mänsklig säkerhet med betoning på individens säkerhet som

tillgodoses med utveckling och mänskliga rättigheter snarare än med vapen.

NEDRUSTNING
Nedrustning är en process för att minska storleken på och utgifterna för väpnade styrkor, att förstöra befintliga vapen, att successivt avskaffa möjligheterna att tillverka nya vapen samt att demobilisera militär personal och integrera dem i det civila samhället. På grund av säkerhetsriskerna med total nedrustning talar man också om vapenkontroll som innebär en reglering av vapen men ej total nedrustning av vapenarsenaler.

HUR ARBETAR FN MED FRED, SÄKERHET OCH NEDRUSTNING?
FN:s arbete omfattar till större delen fred och säkerhet. FN har ansvar för att bevara internationell fred och säkerhet i enlighet med FN-stadgan kapitel (1). FN arbetar med förebyggande diplomati, fredsoperationer samt återuppbyggande av stater efter konflikt.

VILKA ARBETAR MED FREDS- OCH SÄKERHETSFRÅGOR?
Läs om vilka FN-organ som arbetar specifikt med freds- och säkerhetsfrågor
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-for-fred-sakerhet-och-nedrustning/vilka-arbetar-med-freds-och-sakerhetsfragor/

VILKA ARBETAR MED NEDRUSTNINGSFRÅGOR?
Läs om vilka FN-organ som arbetar specifikt med nedrustningsfrågor
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-for-fred-sakerhet-och-nedrustning/vilka-arbetar-med-nedrustningsfragor/

SKYLDIGHET ATT SKYDDA
Läs mer om FN-principen Skyldighet att skydda
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-for-fred-sakerhet-och-nedrustning/skyldighet-att-skydda/

FN-INSATSEN I MALI
Läs mer om FN:s fredsinsatser och den svenska truppen i Mali
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-for-fred-sakerhet-och-nedrustning/vilka-arbetar-med-freds-och-sakerhetsfragor/fn-insatsen-i-mali/

UTVECKLING OCH FATTIGDOMSBEKÄMPNING

FN:S ARBETE FÖR UTVECKLING OCH FATTIGDOMSBEKÄMPNING

När FN-stadgan antogs och FN bildades i San Francisco 1945 var det fred och säkerhet som stod på agendan. Slutligen enades man om att också utvecklingsfrågor skulle få en viktig roll inom FN:s arbete.

Detta ledde till etableringen av ett till huvudorgan i FN: det ekonomiska och sociala rådet, eller *United Nations Economic and Social Council (ECOSOC)*, som skulle ha det övergripande ansvaret över utvecklingsfrågor.

FN:s arbete med utveckling har med åren överskridit från enbart social och ekonomisk utveckling för fattigdomsbekämpning, till att även inkludera ett miljöperspektiv. Idag fokuserar FN på det som kallas *hållbar utveckling*. FN:s arbete för hållbar utveckling består av tre dimensioner: Miljömässig hållbarhet, social hållbarhet och ekonomisk hållbarhet.

BEGREPPET HÅLLBAR UTVECKLING

Begreppet hållbar utveckling introducerades först 1981 och fick internationell spridning i och med lanseringen av *Brundtlandkommisionen* och rapporten ”Vår gemensamma framtid”. I rapporten tillskrevs att ekonomisk och social hållbar utveckling är omöjlig att uppnå om vi inte tar hand om miljön och våra naturresurser.

Vidare antogs Agenda 21 i Rio 1992 – ett omfattande konferensdokument innehållande långsiktiga mål och riktlinjer för att skapa hållbar utveckling. 2012 ägde en ny konferens rum, Rio+20, då världens ledare diskuterade vad som skulle hände efter Millenniemålen som har sin grund i Millenniedeklarationen 2000. Konferensen resulterade i dokumentet ”The future we want”, en uppstart till vad som år 2015 ledde till en historisk överenskommelse – Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling.

FN:S ARBETE FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

Internationella konferenser, dokument och deklarationer representerar formella åtaganden av världens länder och politiska ledare. Men FN:s arbete för hållbar utveckling pågår ständigt varje dag som har en betydande och livsavgörande effekt för många av världens människor.

FN:s arbete för hållbar utveckling kan delas in i två delar: (1) Det kortsiktiga humanitära utvecklingsarbetet och akut katastrofhjälp och (2) det långsiktiga utvecklingsarbetet för hållbar utveckling.

FN:S HUMANITÄRA INSATSER

När FN startade sin verksamhet 1946 gällde det att människor som nödställts på grund av andra världskriget. Människor behövde mat, vatten, mediciner, kläder, bostäder och trygghet. Arbetet med mänskliga rättigheter vid kriser, katastrofer och konflikter har därefter fortsatt. FN har ett samordnande organ för de humanitära insatserna och för katastrofbiståndet kallat *OCHA, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*.

FN:S ORGAN FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

FN:s långsiktiga utvecklingsarbete får oftast mindre uppmärksamhet än FN:s humanitära insatser vid krig och katastrofer. I detta arbete ingår 15 olika organ med särskilda fokusområden.

FN-organ finns på plats i princip i alla länder i världen med varierande mandat beroende på i vilket land de befinner sig. FN-organens utvecklingsarbete bedrivs framförallt i samråd med berörd regering, men också tillsammans med nationella eller lokala enskilda organisationer. Regeringar har vanligtvis visioner om utvecklingen i det egna landet om fem, tio eller kanske tjugo år framåt.

Dessa visioner kompletteras ofta med handlingsplaner som beskriver hur regeringen ska arbeta för att nå visionen. FN-organ på plats tillfrågas av regeringen vad de kan bidra med i detta utvecklingsarbete. Från och med 2016 fram till 2030 implementeras FN:s nya Agenda 2030, i *alla* FN:s medlemsstater.

REFORMERINGSARBETET DELIVERING AS ONE – ONE UN

Ofta finns kanske 15-20 FN-organ på plats i ett och samma land. De har varierande uppgifter, men ibland kan arbetet vara överlappande. För att FN ska kunna bistå länder att nå de globala målen för hållbar utveckling krävs det samordning och samarbete mellan alla inblandade FN-organ. FN:s fältarbete måste reformeras och effektiviseras. Sedan 2006 pågår ett omfattande reformeringsarbete av FN:s fältarbete. Det kallas *One UN* eller *Delivering as One*.

I de länder denna princip är verksam försöker man uppnå: Ett gemensamt program, en gemensam budget, en gemensam ledare och ett gemensamt kontor. Ett ytterligare moment som flera länder infört är ”en gemensam röst”, det vill säga att FN-organen inom ramen för initiativet utser en talesperson. Idag är cirka 40 länder anslutna till Delivering as One.

AGENDA 2030

https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-for-utveckling-och-fattigdomsbekampning/agenda-2030-globala-mal-for-hallbar-utveckling/

AGENDA 2030 – GLOBALA MÅL FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

På ett toppmöte i FN i New York i september 2015 antogs Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Det var ett historiskt möte och resultatet kommer att påverka allas framtid eftersom målen är universella och gäller alla länder, även Sverige.

Agenda 2030 är den nya utvecklingsagendan som består av 17 globala mål med sammanlagt 169 delmål. De globala målen för hållbar utveckling ersätter millenniemålen. Miljö och utveckling behandlas inte längre som två separata frågor. Vi talar om hållbar utveckling som består av tre sinsemellan lika viktiga perspektiv: socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling.

Agenda 2030 i sin helhet finns att läsa och ladda ner här:

Att förändra vår värld _ Agenda 2030 för hållbar utveckling (svensk version)

Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development (engelsk version)

Svenska FN-förbundet har tillsammans med Concord och ett antal andra organisationer tagit fram ett informationsmaterial om Agenda 2030 som går att ladda ner i sin helhet eller mål för mål.

BAKGRUND

År 2012 anordnade FN en stor konferens i Rio de Janeiro om hållbar utveckling, 20 år efter att Agenda 21 antogs. De deltagande stats- och regeringscheferna enades om att utforma nya utvecklingsmål som skulle kallas för hållbarhetsmål.

Sedan dess har olika arbetsgrupper, forskare och organisationer medverkat i processen med att ta fram nya mål. Processen har kallats post 2015. Sveriges regering och andra aktörer i Sverige har varit mycket aktiva i arbetet.

MÅL FÖR ALLA VÄRLDENS LÄNDER

Resultatet kallas för de globala målen för hållbar utveckling och de har tagits fram i en mycket öppen och inkluderande process. Stora delar av det internationella civila samhället har deltagit i processen, vilket är unikt. De tre dimensionerna av hållbar utveckling – den sociala, den ekonomiska och den miljömässiga, är integrerade i de globala målen.

Vilka indikatorer som ska användas för att mäta hur arbetet med målen fortskrider pågår fortfarande i FN. Det arbetet beräknas vara klart i mars 2016.

Alla länder i världen ska arbeta för att nå målen och det är respektive regerings ansvar att målen nås i det egna landet. Det ska ske i samarbete mellan nationella och lokala myndigheter, organisationer och föreningar, forskare och näringsliv. FN ska uppmuntra och bistå, men har inte huvudansvaret för att målen nås i respektive land.

Uppföljningen av arbetet med att nå målen görs nationellt, exempelvis i Sverige, regionalt, exempelvis i EU, och globalt, exempelvis i FN. Målen ska nås till 2030.

SUPERUTVECKLINGSÅRET 2015

Under 2015 har FN anordnat två viktiga konferenser som berör Agenda 2030. Först ut var mötet i Addis Abeba 15-17 juli om hur Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling skulle finansieras.

FN:s medlemsländer enades om ett 100-tal insatser för att finansiera Agenda 2030. De diskuterade också teknologiöverföring, handel och betydelsen av relevant och bra statistik. Eftersom resultatet från Addis Abeba var så pass positivt hade det en stor betydelse för toppmötet i FN den 25 september när Agenda 2030 antogs.

Bistånd är bara en av många finansieringskällor för att nå målen. Bistånd är fortfarande viktigt för de allra fattigaste länderna men de biståndsgivande länderna har långt kvar till FN-målet om 0,7 % av BNI. Några få länder når det målet, bland dessa Sverige.

Ett annat avgörande möte är det i Paris i början av december 2015 där världens länder ska diskutera uppföljningen av Kyotoprotokollet. Finansiering för utveckling, Agenda 2030 och klimatfrågan är tätt sammanlänkade. FN:s generalsekreterare Ban Ki-moon har sagt ”Vi är den första generationen som kan utrota fattigdomen, och den sista som kan bekämpa klimatförändringarna.”

17 GLOBALA MÅL FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

Avskaffa fattigdom i alla dess former överallt. Se delmålen.

Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk. Se delmålen.

Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar. Se delmålen.

Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla. Se delmålen.

Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt. Se delmålen.

Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla. Se delmålen.

Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla. Se delmålen.

Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla. Se delmålen.

Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation. Se delmålen.

Minska ojämlikheten inom och mellan länder. Se delmålen.

Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara. Se delmålen.

Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Se delmålen.

Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser. Se delmålen.

Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling. Se delmålen.

Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald. Se delmålen.

Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer. Se delmålen.

Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling. Se delmålen.

FN-ORGAN SOM ARBETAR MED UTVECKLING
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-for-utveckling-och-fattigdomsbekampning/fn-organ-som-arbetar-med-utveckling/

FN-ORGAN SOM ARBETAR MED UTVECKLING
Det finns flera program och fonder som arbetar med social och ekonomisk utveckling. Ibland kallas de underorgan. Programmen och fonderna är upprättade av generalförsamlingen och därmed en del av FN. Det är de som bedriver FN:s utvecklingsarbete i fält. De kan också ha ett normativt mandat, det vill säga dra upp riktlinjer och utarbeta normer för, och vara rådgivande till, FN:s medlemsländer i utvecklingsarbetet.

Förutom dessa underorgan finns det ett antal fackorgan som är självständiga organisationer med egna medlemsländer, styrelser och budgetar. Bland de sistnämnda finns exempelvis Världshälsoorganisationen WHO, Internationella arbetsorganisationen ILO och FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO. Nedan återfinns några av FN:s underorgan och länkar till deras hemsidor.

UNDP
FN:s utvecklingsprogram UNDP har ett övergripande samordningsansvar för FN:s arbete i fält. UNDP arbetar i 177 länder. Organisationen har fem huvudområden: god samhällsstyrning och demokrati, fattigdomsbekämpning, hiv/aids, miljö och energi, samt förebyggande av och återuppbyggnad efter konflikter. UNDP bistår länder i deras arbete för att nå millenniemålen. UNDP har ett kontor i Stockholm.

UNICEF
FN:s barnfond Unicef var det första underorganet som generalförsamlingen upprättade. Året var 1946 och Unicef:s första uppgift var att bistå barn i Europa efter andra världskriget. 1953 fick UNICEF ett nytt mandat att bistå barn i utvecklingsländer. Unicef finns på plats i drygt 190 länder och regioner med utvecklingsarbete eller med nationella kommittéer. Unicef arbetar för barns överlevnad och utveckling, utbildning och jämställdhet, förebyggande av hiv/aids, samt skydd mot våld och övergrepp. FN:s konvention om barnets rättigheter genomsyrar organisationens arbete.

UNFPA
FN:s befolkningsfond UNFPA är ett av de minsta underorganen. Därmed inte sagt att fondens verksamhet är oviktig, snarare tvärtom. UNFPA:s huvuduppgifter är att stödja kvinnor, män och ungdomar så att de kan planera sina familjer och undvika oönskade graviditeter och sexuellt överförbara sjukdomar, inklusive hiv. UNFPA arbetar för att kvinnor ska kunna genomgå säkra graviditeter och förlossningar.

WFP
Världslivsmedelsprogrammet WFP arbetar för att alla människor alltid ska ha tillgång till den näring de behöver för att leva ett bra liv. WFP bistår människor med livsmedel i katastrofsituationer, i samband med återuppbyggnad efter konflikter/katastrofer och i långsiktiga utvecklingsprogram som ”mat för utveckling” och ”mat för arbete”. WFP har ett omfattande program för att ge skolbarn gratis och näringsrik skolmat, ett program som Svenska FN-förbundet är del av i kampanjen ”Skolmat blir kunskap”. WFP bistår omkring 90 miljoner människor i ett 70-tal länder. FN-förbundets projekt Skolmat stödjer WFP:s arbete i fält.

UN WOMEN

UN Women är det senaste FN-organ som generalförsamlingen inrättat, ett beslut från juli 2010. UN Women är en sammanslagning av FN:s kvinnofond Unifem, FN:s enhet för kvinnofrågor DAW, forskningsinstitutet for kvinnor Instraw och kontoret för FN:s generalsekreterares speciella genderrådgivare. Organisationen inledde sitt arbete i början av 2011. Bland fokusområdena finns arbetet mot våld mot kvinnor, kvinnors roll i freds- och säkerhetsarbetet, kvinnors ledarskap och delaktighet, kvinnors ekonomiska makt (inkl. fattigdomsbekämpning).

KLIMATFÖRHANDLINGAR

https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-for-utveckling-och-fattigdomsbekampning/klimatforhandlingar-genom-aren/

KLIMATFÖRHANDLINGAR GENOM ÅREN

Under 1980-talet växte en stark opinion fram kring klimatfrågan. Media började uppmärksamma problematiken och oroade forskare försökte etablera frågan på den internationella dagordningen.

KLIMATKONVENTIONEN

1990-talet inleddes med förhandlingar och vetenskaplig konsolidering som ledde fram till en Ramkonventionen om klimatförändringar som antogs i Rio 1992. Den trädde i kraft i mars 1994 och har idag runt 190 underskrifter, det vill säga nästan alla medlemsstater i FN har undertecknat ramkonventionen.

Det blev ingen lätt uppgift att komma överrens om en konvention. För att överhuvudtaget få till stånd ett förslag fick en rad frågor lämnas öppna och en hel del andra formuleras så vagt att de gav ett tillräckligt stort tolkningsutrymme för enskilda stater.

KYOTOPROTOKOLLET

Den första förhandlingskonferensen med konventionsstaterna ägde rum 1995. Där enades medlemmarna om en ny förhandlingsprocess som skulle leda fram till ett tilläggsprotokoll som skulle komma att kallas Kyotoprotokollet. Detta skulle specificera utsläppsmål och åtagandeperioder för länder i Nord samt mekanismer för att uppnå dessa mål. Allvaret i klimatfrågan underströks samtidigt av att klimatpanelen publicerade sin andra bedömningsrapport under 1995. Denna markerade stärkt vetenskaplig konsensus kring att människan

påverkade klimatet och blev en viktig faktor i förhandlingarna under 1995-1997.

Förhandlingsprocessen fram till Kyoto var minst lika svår som förhandlingarna kring klimatkonventionen. Resultatet förväntades förtydliga den vaghet som Klimatkonventionen byggt in, och som av många forskare och miljöorganisationer sågs som en allvarlig brist. Förhandlingarna mellan åren 2001 och 2005 beskrivs antagligen bäst i termer av relativt lugn. Dessa år ägnades främst åt tekniska detaljer samt att öka det politiska trycket för att få underskrifter och ratificeringar av protokollet. I och med att Ryssland ratificerade protokollet, i oktober 2004, uppnåddes ”55-gränsen” som markerade att det kunde träda i kraft. Rysslands ratificering även till att det andra kriteriet uppfylldes; att parterna till Kyotoprotokollet stod för minst 55 procent av de reglerade utsläppsminskningarna. Protokollet kom därför att träda i kraft i februari 2005.

Vid en partskonferens senare i Bali 2007 (CMP3) antogs den så kallade Vägkartan mot Köpenhamn. Denna vägkarta eller färdplan krävde att parterna skulle fördjupa förhandlingarna kring långsiktiga gemensamma visioner. Balimötet betydde också att förhandlingsprocess kring nya åtaganden under klimatkonventionen skulle intensifieras.

COP15 I KÖPENHAMN (2009)

Medan Kyotoprotokollet genomförs i praktiken visar ny vetenskap allvaret i klimatfrågan. FN:s klimatförhandlingar fortsätter och det nya avtalet som skall färdigställas i Köpenhamn i december 2009 måste vara ambitiöst. Långt innan mötet i Köpenhamn började stod det klart att knäckfrågorna inte skulle kunna lösas i tid för att en överenskommelse skulle kunna nås i Köpenhamn.

Det betydde dock inte att förhandlingarna helt hade gått i stå. Under den tiden hade en rad revolutionerande genombrott nåtts, inte minst att utvecklingsländerna för första gången gått med på att diskutera egna utsläppsmål. Även inför och under förhandlingarna i Köpenhamn gjordes en rad framsteg bland annat rörande avskogning och tekniköverföring.

KÖPENHAMNSACKORDET

För att möta civilsamhällets förväntningar på COP-15 bildades en inofficiell förhandlingsgrupp, vars syfte var att komma fram till en slags politisk ambition med vida ramar inför framtida förhandlingar. Ett 30-tal nyckelländer bjöds in för att förhandla om vad som skulle komma att kallas ”Köpenhamnsackordet” .

Köpenhamnsackordet satte bland annat upp ett mål för att hålla den globala temperaturökningen under två grader och innehöll löften om kortsiktiga finansiella bidrag på 10 miljarder dollar per år mellan 2010 och 2012 liksom en ambition att generera 100 miljarder dollar per år från och med 2020. Ackordet accepterades dock aldrig i plenum. I stället förnyades de officiella förhandlingsmandaten, denna gång med sikte på Cancún i Mexiko i slutet av 2010.

Efter mötet i Köpenhamn och inför nästa stora möte med de beslutsfattande partskonferenserna under klimatkonventionen och Kyotoprotokollet, i Cancún i december 2010, hölls fyra officiella förhandlingsrundor. Dessa kom att präglas av uppfattningar kring Köpenhamnsackordet som bland många uppfattades som ett försök att sätta Kyotoprotokollet ur spel och i stället fokusera förhandlingarna på ett enda allomfattande nytt avtal. Dessutom kom processen kring ackordet att uppfattas som icke transparent och orättvis. Köpenhamns

eftermäle, en avsaknad av tilltro i processen, kom därför att prägla 2010.

COP16 I CANCÚN (2010)

För att markera att organisationen FN är kapabel till handling och för att underlätta processen mot nya beslut och eventuellt till och med nya avtal i Sydafrika 2011 planerades att fokus för Cancún skulle ligga på ett ”balanserat paket” av en rad beslut i viktiga konvergensfrågor. Förhandlarna var dock oense om exakt vad detta paket skulle innehålla för att i tillräckligt hög grad tillfredsställa samtliga förhandlingsparter.

Sakfrågekonflikterna från Köpenhamn låg kvar och kompromissviljan under året som gått hade varit väldigt låg. Med denna utgångspunkt inleddes förhandlingarna i Cancún väldigt trevande. Å andra sidan är detta något som kännetecknar de flesta klimatförhandlingsrundorna.

Överraskande nog visade sig alla parter betydligt mer förhandlingsvilliga i Cancún än tidigare under året. Det mexikanska ordförandeskapet hade jobbat mycket intensivt med att förtydliga förhandlingsprocessen. Förhandlingstempot ökade markant och tilltron mellan förhandlarna verkade också tillta.

Beslut fattades bland annat om avskogning och skogsvård i fattiga länder samt frågan om att inrätta en speciell klimatfond för finansiering av anpassning och utsläppsreducerande åtgärder, även detta i fattiga länder. Dessutom lyckades förhandlarna enas om ett globalt tvågradersmål och ett ramverk för anpassningsåtgärder antogs.

Dessutom beslutades om ett globalt register för att registrera utsläppsminskande åtgärder, också i utvecklingsländer. Mät- och rapporterbarhet av utsläppsminskningar i den rika världen, liksom av överföring av finansiella medel, rörde sig också framåt. Slutligen bör också nämnas att historiska utsläpp för första gången någonsin, under COP, tydligt kopplats till ett historiskt ansvar.

COP17 I DURBAN (2011)

Processen efter Cancún och inför nästa beslutsfattande klimatkonferens i Durban, Sydafrika, omfattade tre officiella förhandlingsrundor. Dessa hölls i Bangkok, Bonn och Panama. Året präglades inledningsvis framför allt av diskussioner kring dag- och arbetsordningar under de olika rådgivande förhandlingsorganen, både de tillfälliga så kallade ad-hoc grupperna som förhandlar fram nya avtal och de permanenta rådgivande organen för implementering respektive vetenskap och teknik som hanterar bredare frågeställningar inom deras respektive mandat.

Utkomsten av de tre förhandlingsrundorna inför Durban var relativt magert för Kyotospåret. Även om en hel del framgång nåddes inom en begränsad del av de tekniska områdena, så som beräkning av utsläpp från skogs- och markanvändning, så kvarstod de stora frågorna om viljan att stödja en andra åtagandeperiod eller inte. Däremot var processen under 2011 nyttig så till vida att den tydliggjort vilka länder som inte skulle skriva in sina utfästelser under Kyoto och vilka som kunde tänka sig att göra så. Dessutom förtydligades en rad knäckfrågor, såsom frågan om CDM ska bindas till åtagandeperioder eller ej; den andra åtagandeperiodens längd och beräkningsgrunder för åtaganden; hur Kyotospåret hänger samman med, eller inte hänger samman med, Konventionsspåret; samt vilka frågor som får behandlas under det förhandlingsmandat som givits sedan tidigare, och vilka som faller utanför ramen.

Tiden mellan Cancún och Durban kännetecknades av att förhandlingspartnerna konkretiserade sina positioner. Att dessa förtydligats kan tolkas som en större öppenhet och tilltro i processen, vilket underlättade förhandlingarna i Durban. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att förväntningarna på Durban var relativt lågt ställda. Processen levererade förväntade beslut i en rad frågor av mer teknisk och mindre principiell betydelse, så som att göra teknikmekanism operationaliserbar samt att besluta om några huvudpunkter kring det institutionella ramverket för finansiering. Ytterligare en rad beslut fattades, till exempel kring frågor om referensnivåer för avskogning i fattiga länder och teknik för koldioxidavskiljning och -lagring inom ramen för den så kallade rena utvecklingsmekanismen (CDM) under Kyotoprotokollet.

De stora knäckfrågorna kvarstod dock, och kvarstår alltjämt. Durban markerar, för dessa mer principiella frågor, emellertid ett intressant avstamp vars betydelse fortfarande är svårt att utvärdera. Två centrala, mer principiella, beslutstexter antogs: (i) ett beslut om att fatta beslut kring inrättandet av en andra åtagandeperiod under Kyotoprotokollet i Qatar i december 2012, och (ii) beslut om ett nytt förhandlingsspår under ramkonventionen att konkluderas 2015 och implementeras från 2020.

COP21 I PARIS (2015)

Flera av de svårlösta frågor som följde i kölvattnet av klimatmötet på Bali 2007 och det mandat som där antogs och som skulle resultera i ett nytt klimatavtal vid mötet 2009 i Köpenhamn finns kvar på dagordningen för mötet i Paris. Parallellt skulle en ny åtagandeperiod under Kyotoprotokollet diskuteras, även denna fråga återstår för Paris att fatta beslut om. Bali-mandatets byggstenar består av en gemensam vision, utsläppsminskningar, anpassningsåtgärder och stöd till genomförande. Dessa byggstenar är lika aktuella idag som 2007. På så vis är flera av de knäckfrågor som gjorde Köpenhamn till en stor utmaning, inte minst frågor om ansvarsfördelning, transparens och jämförbarhet, finansiering och rättslig form, fortfarande stora utmaningar för förhandlingarna under det nya mandat som gavs i Durban 2011.

Paris bör jämföras med Köpenhamn för att lära både av det som gick bra och det som gick snett. Det franska ordförandeskapet har också gjort sin hemläxa. Avtalet ska, enligt ordförandeskapet, tas fram i en helt inkluderande och transparent process. Dessutom är Paris annorlunda från Köpenhamn på grund av minst fyra viktiga omständigheter som förändrats under de sex år som gått sedan COP15 och som gör att förutsättningarna för ett avtal ser bättre ut i Paris än de gjorde i Köpenhamn.

För det första: världen har förändrats. Många länder som 1992 hamnade i klimatkonventionens kategori ”icke-Annex 1”, och därmed har mjukare åtaganden, är idag bland de större utsläpparna räknat i totala utsläpp. För det andra: förhandlingarna förs nu under ett samlat mandat, vilket minskar koordineringsproblemen. I Köpenhamn fördes förhandlingarna under två separata mandat, (a) för ett nytt avtal under FN:s klimatkonvention och (b) för ett tillägg i form av en andra åtagandeperiod till Kyotoprotokollet. För det tredje: det finns en ökad förståelse för att avtalet inte är den slutgiltiga lösningen utan början på en delvis ny process för att nå målet. För det fjärde: Sedan 2012 har de tidigare tillsatta permanenta rådgivande organen kunnat förbereda flera viktiga beslut som antagits av konferenserna i Warszawa 2013 och Lima 2014, vilket gör att Parisavtalet vilar på en rad redan förberedda grundstenar.

Över 23 000 representanter från 196 stater var nominerade att delta vid förhandlingarna i Paris. Dessa förhandlare, liksom det franska ordförandeskapet, är värda en stor eloge: att trots en snårig förhandlingstext, kraftigt cementerade åsiktsskillnader och komplicerade processregler kunna enas om ett avtal krävde stora arbetsinsatser. Avtalet är en stor framgång för det FN-ledda klimatsamarbetet.

För första gången någonsin skrivs tvågradersmålet in i en avtalstext. Parallellt stärks också det rättsliga ramverket runt anpassningsåtgärder. Ett globalt anpassningsmål har inrättats genom Parisavtalet om att höja anpassningsförmågan och ekosystemens motståndsförmåga samt att minska samhällenas sårbarhet.

Avtalet sammanfogar viktiga beslut som fattats av Klimatkonventionens partskonferens under det senaste decenniet till en betydligt stabilare helhet än vad som fanns på plats innan Paris. Den grund som lagts i Paris ackompanjeras av en byggplan för att så småningom kunna nå tvågradersmålet. Flera processer har initierats för att öka staternas vilja att bidra till bygget.

En temporär arbetsgrupp – arbetsgruppen för Parisavtalet – har inrättats för att jobba vidare med frågor innan det nya avtalet träder i kraft. Denna ska ta fram och förtydliga hur riktlinjer för vad staternas framtida utfästelser ska innehålla, utfästelserna ska granskas och revideras, den kollektiva ambitionsnivån ska förstås och kunna utvärderas, stöd till fattiga länder ska mätas och rapporteras samt avtalets uppföljningsmekanism ska fungera.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH DEMOKRATI

https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-med-manskliga-rattigheter/

FN:S ARBETE MED MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH DEMOKRATI

De mänskliga rättigheterna täcker in många delar av en människas liv. De syftar till att alla människor ska få möjlighet att leva ett drägligt liv och inkluderar regler om människors möjlighet att överleva, inbegripet föda och husrum, om människors rätt till sina innersta tankar och trosuppfattningar, om skydd för familjen, frihet från tortyr och slaveri, om rätt till utbildning, yttrandefrihet och att delta i landets styrelse.

De mänskliga rättigheterna gäller för alla. De slår fast att alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De mänskliga rättigheterna är universella. De gäller över hela världen, oavsett land, kultur eller specifik situation.

ALLA RÄTTIGHETER ÄR LIKA VIKTIGA

De mänskliga rättigheterna är nerskrivna i konventioner. Presentationen av rättigheterna i kategorier innebär ingen gradering. De är alla viktiga. En rad beslut inom FN har understrukit vikten av att de olika rättigheterna ses som ömsesidigt samverkande och som delar av samma helhet. Den markeringen har kommit som en reaktion på att de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna i praktiken har fått lägre prioritet än andra rättigheter och ibland beskrivits som ambitioner snarare än som verkliga rättigheter.

ETT FUNGERANDE RÄTTSSYSTEM ÄR EN NÖDVÄNDIGHET

De mänskliga rättigheterna reglerar förhållandet mellan statsmakten och enskilda människor. De utgör en begränsning av statens makt över

individen och slår samtidigt fast vissa skyldigheter för staten gentemot individen.

Staterna är skyldiga att respektera folkrättens regler. Varje land har ett ansvar för att dess åtaganden vad gäller de mänskliga rättigheterna omsätts i nationell lagstiftning. Det räcker dock inte med lagar som klargör statens skyldigheter eller som förbjuder vissa handlingar. Det måste också finnas ett fungerande rättssystem (poliser, advokater och åklagare, opartiska och rättvisa domstolar) som upprätthåller lagarna. Därutöver krävs kompletterande åtgärder såsom främjande – genom information och på annat sätt – av de mänskliga rättigheterna.

KRÄNKNINGAR AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

Om en kränkning sker av de mänskliga rättigheterna är det i första hand den aktuella statens ansvar att se till att den enskilde får upprättelse. Men de mänskliga rättigheterna är en internationell angelägenhet och det är därför fullt legitimt för andra stater att framföra åsikter om och försöka påverka situationen i olika länder där rättigheterna kränks.

Inom ramen för de mänskliga rättigheterna är det alltså stater som har skyldigheter och individer som har rättigheter. Enskilda individer är skyldiga att under landets lagar respektera andra människors rättigheter. Enligt huvudregeln är det dock enbart stater som internationellt kan ställas till svars för kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

DEN ALLMÄNNA FÖRKLARINGEN OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-med-manskliga-rattigheter/den-allmanna-forklaringen-om-de-manskliga-rattigheterna/

DEN ALLMÄNNA FÖRKLARINGEN OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

Omedelbart efter denna historiska händelse uppmanade generalförsamlingen alla medlemsstater att offentliggöra förklaringens text och att ”göra den spridd, känd, läst och förstådd framför allt i skolor och andra undervisningsinstitutioner utan hänsyn till olika länders eller regioners politiska förhållanden”.

Efter andra världskriget fanns det en stark vilja att på internationell nivå skapa en gemensam överenskommelse om universella och odelbara rättigheter så att liknande övergrepp inte skulle kunna ske i framtiden. FN:s generalförsamling antog den 10 december 1948 en allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna. Förklaringen definierar vilka de grundläggande mänskliga rättigheterna är och togs fram av den dåvarande kommissionen för mänskliga rättigheter under ledning av Eleanor Roosevelt. Den uttrycker den gemensamma viljan och strävan hos FN:s medlemsstater att arbeta för mänskliga rättigheter, rättvisa och jämställdhet i alla världens länder.

Deklarationen säger att envar är berättigad till dessa absoluta rättigheter, utan åtskillnad av något slag. Det handlar om mänsklig värdighet och hur mänsklig värdighet kan beskyddas. Texten säger att det är just erkännandet av människors universella och odelbara rättigheter som ligger till grund för rättvisa, frihet och fred i världen.

30 ARTIKLAR

Den allmänna förklaringen består av 30 artiklar som gemensamt uttrycker de grundläggande och universella fri- och rättigheterna. Artiklarna behandlar både sådant som alla har rätt till, som frihet och utbildning, och sådant som alla har rätt att vara fri från, som slaveri och tortyr.

Det är den första universella förklaringen om att det finns grundprinciper av odelbara rättigheter som gäller för alla och som världens stater gemensamt ska leva upp till. Förklaringen är också utgångspunkten för alla juridiskt bindande internationella folkrättsliga konventioner och den utgör grunden i det internationella arbetet med att övervaka de mänskliga rättigheterna i världens stater.

HELA VÄRLDENS FÖRKLARING

När FN:s generalförsamling antog texten till den allmänna förklaringen 1948 sa man att texten skulle spridas över hela världen, oberoende av regioners politiska förhållanden för att den skulle utgöra ett gemensamt rättesnöre för alla nationer att sträva efter. I dagsläget har nästan alla världens stater accepterat den allmänna förklaringen som ett kontrakt mellan regeringen och deras invånare. Den har också fungerat som en utgångspunkt för det expanderande folkrättsliga systemet om skydd av olika individers och gruppers rättigheter.

Eftersom den allmänna förklaringen antogs den 10 december 1948 är den 10 december den dag då man uppmärksammar mänskliga rättigheter världen över. Den allmänna förklaringen är idag översatt till 360 språk och håller därmed världsrekordet som världens mest översatta dokument.

Läs den fullständiga förklaringen:
Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna
The Universal Declaration of Human Rights

1948-2008 Förenta Nationerna

Förord

Förenta Nationernas generalförsamling antog och kungjorde den 10 december 1948 en allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna. Författarna till förklaringen visade en stor insikt och beslutsamhet, de lyckades skapa ett dokument som sätter de universella mänskliga rättigheterna i ett individuellt sammanhang. Förklaringen har översatts till 360 språk och är den mest översatta texten i världen. Det är ett bevis på hur allmängiltig den är. Förklaringen har fungerat som inspiration för många nya stater då de utformat sin grundlag och den har blivit en måttstock för vad vi anser, eller borde anse, vara rätt och fel.

Det är vår plikt att se till att dessa rättigheter är verklighet för alla, att alla känner till dem, förstår dem och åtnjuter dem. Det är ofta människor som behöver få sina mänskliga rättigheter bättre skyddade som behöver informeras och påminnas om dem.

Förklaringens 60-årsjubileum är ett tillfälle för oss alla att påminna oss om dess vision. Förklaringen är lika relevant idag som den var då den antogs och jag hoppas att du låter den få en central plats i ditt liv.
Ban Ki-moon
FN:s generalsekreterare

Inledning
Idag är det svårt att föreställa sig vilken förändring den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna bidrog till då den antogs för 60 år sedan.

I en efterkrigstida värld, som var sargad av förintelsen, delad av kolonialismen och plågad av orättvisor, var det ett modigt åtagande att utforma den första globala texten som slog fast alla människors värdighet och jämlikhet oberoende av hudfärg, tro eller ursprung. Det var inte heller ett åtagande som var garanterat att lyckas.

Förklaringen har legat som grund för en omfattande struktur som skyddar våra grundläggande fri- och rättigheter. Detta är en hyllning till den vision som textens upphovsmän hade och till alla försvarare av mänskliga rättigheter som under dessa 60 år har arbetat hårt för att göra visionen verklig.

Men mycket arbete återstår och det är även förklaringens styrka. Det är ett levande dokument som kommer att fortsätta att inspirera kommande generationer.

Louise Arbour
FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter

Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna

Ingress

Eftersom erkännandet av det inneboende värdet hos alla som tillhör människosläktet och av deras lika och obestridliga rättigheter är grundvalen för frihet, rättvisa och fred i världen,

Eftersom ringaktning och förakt för de mänskliga rättigheterna har lett till barbariska gärningar som har upprört mänsklighetens samvete, och då skapandet av en värld där människorna åtnjuter yttrandefrihet, trosfrihet och frihet från fruktan och nöd har tillkännagivits som folkens högsta strävan,

Eftersom det är väsentligt för att människorna inte som en sista utväg skall tvingas att tillgripa uppror mot tyranni och förtryck att de mänskliga rättigheterna skyddas genom rättsstatens principer,
Eftersom det är väsentligt att främja utvecklingen av vänskapliga förbindelser mellan nationerna,

Eftersom Förenta Nationernas folk i stadgan åter har bekräftat sin tro på de grundläggande mänskliga rättigheterna, den enskilda människans värdighet och värde samt mäns och kvinnors lika rättigheter och har beslutat att främja sociala framsteg och bättre levnadsvillkor under större frihet,

Eftersom medlemsstaterna har åtagit sig att i samverkan med Förenta Nationerna säkerställa en allmän och faktisk respekt för och efterlevnad av de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna,
Eftersom en gemensam uppfattning om innebörden av dessa rättigheter och friheter är av största betydelse för att uppfylla detta åtagande,

tillkännager
generalförsamlingen
denna
allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

som en gemensam norm för alla folk och nationer i
syfte att alla människor och samhällsorgan med denna förklaring i ständig åtanke skall sträva efter att genom undervisning och utbildning främja respekten för dessa rättigheter och friheter samt genom progressiva åtgärder, både nationellt och internationellt, se till att de erkänns och tillämpas allmänt och effektivt både bland folken i medlemsstaterna och bland folken i områden som står under deras jurisdiktion.

Artikel 1.
Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap.

Artikel 2.
Var och en är berättigad till alla de rättigheter och friheter som uttalas i denna förklaring utan åtskillnad av något slag, såsom på grund av ras, hudfärg, kön, språk, religion, politisk eller annan uppfattning, nationellt eller socialt ursprung, egendom, börd eller ställning i övrigt. Ingen åtskillnad får heller göras på grund av den politiska, rättsliga eller internationella status som råder i det land eller det område som en person tillhör, vare sig detta land eller område är oberoende, står under förvaltarskap, är icke-självstyrande eller är underkastat någon annan begränsning av sin suveränitet.

Artikel 3.
Var och en har rätt till liv, frihet och personlig säkerhet.

Artikel 4.
Ingen får hållas i slaveri eller träldom; slaveri och slavhandel i alla dess former skall vara förbjudna.

Artikel 5.
Ingen får utsättas för tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Artikel 6.
Var och en har rätt att överallt erkännas som en person i lagens mening.

Artikel 7.
Alla är lika inför lagen och är berättigade till samma skydd av lagen utan diskriminering av något slag. Alla är berättigade till samma skydd mot alla former av diskriminering som strider mot denna förklaring och mot varje anstiftan till sådan diskriminering.

Artikel 8.
Var och en har rätt till verksam hjälp från sitt lands nationella domstolar mot handlingar som kränker hans eller hennes grundläggande rättigheter enligt lag eller författning.

Artikel 9.
Ingen får godtyckligt anhållas, hållas fängslad eller landsförvisas.

Artikel 10.
Var och en är på samma villkor berättigad till en rättvis och offentlig förhandling vid en oberoende och opartisk domstol vid prövningen av hans eller hennes rättigheter och skyldigheter och av varje anklagelse om brott mot honom eller henne.

Artikel 11.
1. Var och en som är anklagad för brott har rätt
att betraktas som oskyldig till dess att hans
eller hennes skuld lagligen har fastställts vid en offentlig rättegång, där personen åtnjuter alla rättssäkerhetsgarantier som behövs för hans eller hennes försvar.

2. Ingen får fällas till ansvar för en gärning eller underlåtenhet som inte utgjorde ett brott enligt nationell eller internationell lag vid den tidpunkt då den begicks. Det får inte heller utmätas strängare straff än vad som var tillämpligt vid den tidpunkt brottet begicks.

Artikel 12.
Ingen får utsättas för godtyckligt ingripande i fråga om privatliv, familj, hem eller korrespondens och inte heller för angrepp på sin heder eller sitt anseende. Var och en har rätt till lagens skydd mot sådana ingripanden och angrepp.

Artikel 13.
1. Var och en har rätt att fritt förflytta sig och välja bostadsort inom varje stats gränser.
2. Var och en har rätt att lämna varje land, även sitt eget, och att återvända till sitt land.

Artikel 14.
1. Var och en har rätt att i andra länder söka och åtnjuta asyl från förföljelse.
2. Denna rätt får inte åberopas vid rättsliga åtgärder som genuint grundas på icke-politiska brott eller på gärningar som strider mot Förenta Nationernas ändamål och grundsatser.

Artikel 15.
1. Var och en har rätt till en nationalitet.
2. Ingen får godtyckligt fråntas sin nationalitet eller nekas rätten att ändra nationalitet.

Artikel 16.
1. Fullvuxna män och kvinnor har rätt att utan någon inskränkning med avseende på ras, nationalitet eller religion ingå äktenskap och bilda familj. Män och kvinnor skall ha samma rättigheter i fråga om äktenskaps ingående, under äktenskapet och vid dess upplösning.
2. Äktenskap får endast ingås med de blivande makarnas fria och fulla samtycke.
3. Familjen är den naturliga och grundläggande enheten i samhället och har rätt till samhällets och statens skydd.

Artikel 17.
1. Var och en har rätt att äga egendom, både enskilt och tillsammans med andra.
2. Ingen får godtyckligt fråntas sin egendom.

Artikel 18.
Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Denna rätt innefattar frihet att byta religion och trosuppfattning och att, ensam eller i gemenskap med andra, offentligen eller enskilt, utöva sin religion eller trosuppfattning genom undervisning, andaktsutövning, gudstjänst och religiösa sedvänjor.

Artikel 19.
Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser.

Artikel 20.
1. Var och en har rätt till frihet i fråga om fredliga möten och sammanslutningar.
2. Ingen får tvingas att tillhöra en sammanslutning.

Artikel 21.
1. Var och en har rätt att delta i sitt lands styre, direkt eller genom fritt valda ombud.
2. Var och en har rätt till lika tillträde till offentlig tjänst i sitt land.
3. Folkets vilja skall utgöra grundvalen för statsmakternas myndighet. Folkviljan skall uttryckas i periodiska och verkliga val, som skall genomföras med tillämpning av allmän och lika rösträtt och hemlig röstning eller ett likvärdigt fritt röstförfarande.

Artikel 22.
Var och en har, i egenskap av samhällsmedlem, rätt till social trygghet, och är berättigad till att de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som krävs för hävdandet av hans eller hennes människovärde och utvecklingen
av hans eller hennes personlighet, förverkligas genom nationella åtgärder och mellanfolkligt samarbete i enlighet med varje stats organisation och resurser.

Artikel 23.
1. Var och en har rätt till arbete, fritt val av sysselsättning, rättvisa och tillfredsställande arbetsförhållanden samt till skydd mot arbetslöshet.
2. Var och en har utan diskriminering rätt till lika lön för lika arbete.
3. Var och en som arbetar har rätt till en rättvis
och tillfredsställande ersättning som ger honom eller henne och hans eller hennes familj en människovärdig tillvaro och som vid behov kan kompletteras med andra medel för socialt skydd.
4. Var och en har rätt att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att värna sina intressen.

Artikel 24.
Var och en har rätt till vila och fritid, innefattande skälig begränsning av arbetstiden samt regelbunden betald ledighet.

Artikel 25.
1. Var och en har rätt till en levnadsstandard
tillräcklig för den egna och familjens hälsa och välbefinnande, inklusive mat, kläder, bostad, hälsovård och nödvändiga sociala tjänster samt rätt till trygghet i händelse av arbetslöshet, sjukdom, invaliditet, makas eller makes död, ålderdom eller annan förlust av försörjning under omständigheter utanför hans eller hennes kontroll.

2. Mödrar och barn är berättigade till särskild omvårdnad och hjälp. Alla barn skall åtnjuta samma sociala skydd, vare sig de är födda inom eller utom äktenskapet.

Artikel 26.
1. Var och en har rätt till utbildning. Utbildningen skall vara kostnadsfri, åtminstone på de elementära och grundläggande stadierna. Den elementära utbildningen skall vara obligatorisk. Yrkesutbildning och teknisk utbildning skall vara tillgänglig för alla. Den högre utbildningen skall vara öppen för alla med hänsyn till deras förmåga.
2. Utbildningen skall syfta till att utveckla personligheten till fullo och till att stärka
respekten för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Utbildningen skall också främja förståelse, tolerans och vänskap mellan alla nationer, rasgrupper och religiösa grupper samt främja Förenta Nationernas verksamhet för fredens bevarande.
3. Rätten att välja utbildning för barnen tillkommer i första hand deras föräldrar.

Artikel 27.
1. Var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner.
2. Var och en har rätt till skydd för de ideella och materiella intressen som härrör från vetenskapliga, litterära och konstnärliga verk till vilka han eller hon är upphovsman.

Artikel 28.
Var och en har rätt till ett socialt och internationellt system där de rättigheter och friheter som behandlas i denna förklaring till fullo kan förverkligas.

Artikel 29.
1. Var och en har plikter mot samhället, i vilket den fria och fullständiga utvecklingen av hans eller hennes personlighet ensamt är möjlig.
2. Vid utövandet av sina rättigheter och friheter får en person endast underkastas sådana inskränkningar som har fastställts i lag och enbart i syfte att trygga tillbörlig hänsyn till och respekt för andras rättigheter och friheter samt för att tillgodose ett demokratiskt samhälles berättigade krav på moral, allmän ordning och allmän välfärd.
3. Dessa rättigheter och friheter får inte utövas på ett sätt som är oförenligt med Förenta Nationernas ändamål och grundsatser.

Artikel 30.
Ingenting i denna förklaring får tolkas som att det innebär en rätt för en stat, en grupp eller en enskild person att ägna sig åt en verksamhet eller att utföra en handling som syftar till att omintetgöra någon av de rättigheter eller friheter som anges i förklaringen.

Published by UNRIC Brussels 01-2008
Svenska FN-förbundet www.fn.se UD:s officiella översättning

SÅ SKYDDAR FN DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-med-manskliga-rattigheter/sa-skyddar-fn-de-manskliga-rattigheterna/

FN:S RÅD FÖR MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-med-manskliga-rattigheter/fns-rad-for-manskliga-rattigheter/

INDIVIDUELLA KLAGOMÅL
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/vad-gor-fn-2/fns-arbete-med-manskliga-rattigheter/individuella-klagomal/

FN SOM ORGANISATION
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/

FN-SYSTEMET
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/

FN:S HISTORIA
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fns-historia/

FN:S MEDLEMSLÄNDER
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/medlemslander/

FN:S FINANSIERING
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/finansiering/

SVERIGE OCH FN
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/sverige-och-fn/

FN:S HÖGKVARTER
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/hogkvarteret/

ÖVRIG INFORMATION
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/mer-information/

FN-DOKUMENT
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/mer-information/dokument/. MED MERA

FN-SYSTEMET
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/

FN:S HUVUDORGAN
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/huvudorgan/

Det finns sex huvudorgan vars uppgifter och befogenheter regleras av FN-stadgan. Huvudorganen är: Generalförsamlingen, Säkerhetsrådet, Ekonomiska och sociala rådet, Förvaltarskapsrådet, Internationella domstolen och Sekretariatet. Alla huvudorgan har sitt säte i New York, förutom Internationella domstolen som finns i Haag, Nederländerna.

Av dessa håller generalförsamlingen, säkerhetsrådet, och ekonomiska och sociala rådet regelbundet möten där medlemsländernas representanter fattar beslut. Under dessa tre organ finns det även många andra viktiga enheter som till exempel: rådet för mänskliga rättigheter, fredsbyggande kommissionen och kommissionen för hållbar utveckling.

Sekretariatet förser de övriga organen med beslutsunderlag och verkställer sedan besluten.

Förvaltarskapsrådet har i praktiken fullgjort sin uppgift, i och med att de gamla kolonierna upphört och förvaltarskapsområdena fått sin självständighet. Det krävs en stadgeändring för att lägga ner rådet, och ett förslag om detta är inlämnat.

Den internationella domstolen, som löser mellanstatliga konflikter, övertogs från föregångaren Nationernas Förbund med endast ett fåtal ändringar i stadgan. Som tidigare fick domstolen sitt säte i Haag i Nederländerna.

GENERALFÖRSAMLINGEN
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/huvudorgan/generalforsamlingen/

SÄKERHETSRÅDET
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/huvudorgan/sakerhetsradet/

EKONOMISKA OCH SOCIALA RÅDET
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/huvudorgan/ekonomiska-och-sociala-radet/

FÖRVALTARSKAPSRÅDET
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/huvudorgan/forvaltarskapsradet/

INTERNATIONELLA DOMSTOLEN
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/huvudorgan/internationella-domstolen/

SEKRETARIATET
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/huvudorgan/sekretariatet/

FN:S UNDERORGAN
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/underorgan/

FN:S UNDERORGAN
I takt med att FN:s ansvarsområden utvidgats har FN:s generalförsamling inrättat allt fler underorgan, i många fall på förslag av ekonomiska och sociala rådet, ECOSOC, eller FN-konferenser. De arbetar med ekonomiska, sociala och humanitära frågor, vart och ett med sitt specifika mandat. Underorganen är direkt underställda FN och rapporterar om sin verksamhet till ECOSOC och generalförsamlingen.

Varje underorgan leds av en chef som utnämns av generalförsamlingen eller FN:s generalsekreterare. Underorganen har egna budgetar och finansieras med bidrag från FN:s medlemsländer. Bidragen är frivilliga, vilket gör att många av dem brottas med ständiga ekonomiska problem.

UNCDF (United Nations Capital Development Fund)
FN:s kapitalutvecklingsfond
Denna fond bidrar till att uppnå millenniemålen genom att finansiera projekt och ge mikrokrediter i de minst utvecklade länderna (LDC-länderna) och därigenom bekämpa fattigdomen i världen.

UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development)

FN:s konferens om handel och utveckling
UNCTAD är generalförsamlingens viktigaste instrument inom handel och utveckling. Den första FN-konferensen om handel och utveckling hölls i Genève 1964 och resulterade i att UNCTAD blev ett permanent underorgan. UNCTAD ska särskilt tillvarata utvecklingsländernas intressen i handelsfrågor för att påskynda den ekonomiska utvecklingen och minska fattigdomen.

UNDP (United Nations Development Programme)
FN:s utvecklingsprogram
Detta underorgan har huvudansvaret för FN:s uppföljning av millenniedeklarationens utvecklingsmål och är världens största källa för bistånd till utveckling och har kontor i många länder. Syftet är att öka levnadsstandarden och verka för en bättre miljö och en rättvisare ekonomisk utveckling.

UNEP (United Nations Environment Programme)
FN:s miljöprogram
Verkar för en förbättrad global miljö där en ökad levnadsstandard sker med hänsyn till hållbar utveckling. Organisationen stöder utbildning i miljöfrågor och samarbete i dessa frågor länder emellan.

UNFPA (United Nations Population Fund)
FN:s befolkningsfond
Fonden sysslar med befolkningsfrågor i en vid bemärkelse. Familjeplanering, mödrahälsovård, åtgärder för att hindra spridandet av HIV/AIDS och andra sexuellt överförbara sjukdomar är några uppgifter, men även förhindrande av våld mot kvinnor.

UNHCR (Office of the United Nations High Commissioner for Refugees)
FN:s flyktingkommissariat
Huvuduppgifterna är att ge rättsligt skydd åt flyktingar och asylsökanden, ge materiellt skydd åt människor i humanitära katastrofer och att bistå flyktingar och internflyktingar att återvända hem under säkra förhållanden

UNHSP-UN-Habitat (United Nations Human Settlements Programme)
FN:s program för boende- och bebyggelsefrågor
Främsta syftet med detta program är att förbättra bostadsstandarden för fattiga människor i hela världen. Genom forskning och utbildning i frågor som rör bostadsbyggande, sanitet och slumsanering stöder man myndigheter som vill höja bostadsstandarden.

UNICEF (United Nations Children's Fund)
FN:s barnfond
Detta är det FN-organ som är helt inriktat på att verka för barns skydd, överlevnad och utveckling, speciellt för barn i utvecklingsländer och krigshärjade länder. På agendan står även att skydda barn mot HIV/AIDS, vaccinationsprogram och speciell uppmärksamhet på flickors skolutbildning.

UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime)
Kontoret för narkotikakontroll och förebyggande av brott
UNODC är en sammanslagning av två tidigare organisationer, United Nations Drug Control Programme och the Centre for International Crime Prevention. Dess uppgifter är att bekämpa narkotikaproblem, kriminalitet och terrorism. Arbetet sker genom fältprojekt runt om i världen, forskning och utbildning samt medhjälp till stater som vill utveckla sina lagar till effektivare instrument inom dessa områden.

UN WOMEN (United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women)
UN Womens internationella arbete är inriktat mot främst fem tematiska områden:
– öka kvinnors deltagande på ledande positioner
– motverka våld mot kvinnor
– öka kvinnors deltagande i konfliktlösnings- och fredsarbete
– förstärka kvinnors deltagande som ekonomiska aktörer
– förbättra jämställdhetsprioriteringar på nationell och lokal nivå vad gäller budgetplanering

UNRWA (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East)
FN:s hjälporganisation för Palestinaflyktingar
Sedan 1950 har hjälporganisationen varit verksam och bistått palestinier som förlorat sina hem och inkomstmöjligheter på grund av den arabisk-israeliska konflikten som startade 1948. Det är enorma penningsummor som kanaliserats via hjälporganisationen och som bl.a. använts till hälsovård, utbildning, katastrofhjälp och livsmedelsbistånd.

UNV (United Nations Volunteers)
FN:s volontärer
Detta är ett program för frivilliga hjälparbetare som är verksamma i många länder. De är yrkesutbildade inom många områden för att kunna hjälpa till med det värdlandet mest behöver. Programmet finansieras och administreras till stor del av UNDP.

WFP (World Food Programme)
Världslivsmedelsprogrammet
Att bistå människor med livsmedel är huvuduppgiften för detta underorgan. Målet är att alla människor ska ha tillgång till den näring de behöver. WFP driver program för att ge skolbarn i fattiga länder näringsrik mat så de kan fullfölja sin grundutbildning. WFP är verksamt både i långsiktiga projekt och i katastrofsituat

FN:S FACKORGAN
https://fn.se/vi-gor/vi-utbildar-och-informerar/fn-info/fn-som-organisation/fn-systemet/fackorgan/

FN:S FACKORGAN
Fackorganen är självständiga internationella organisationer och har hand om det mellanstatliga samarbetet inom bestämda ämnesområden. Det kan handla om att arbeta fram internationella regler för t ex postgång, sjöfart, civilflyg och väderlekstjänst. Utmärkande för fackorganen, jämfört med underorganen, är att de har egna beslutande församlingar bestående av dess medlemsländer. Några fackorgan fanns före FN, andra bildades i anslutning till FN:s tillkomst. Ytterligare andra har tillkommit efteråt.

Fackorganen samarbetar med varandra, FN och FN:s underorgan via Ekonomiska och sociala rådet, ECOSOC, som de rapporterar till en gång per år. Nästan alla fackorgan deltar via FN:s utvecklingsprogram, UNDP, i FN-systemets gemensamma bistånds- och utvecklingsarbete.

FAO (Food and Agriculture Organization of the UN)
FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation
FAO:s övergripande uppdrag är att trygga livsmedelssäkerheten för alla människor genom att förbättra näringsstandard, jordbruksproduktion och lantbygdsbefolkningars levnadsstandard samt bidra till tillväxten i världsekonomin

ICAO (International Civil Aviation Organization)
Internationella civila luftfartsorganisationen
ICAO:s uppgift är att främja en säker och ordnad utveckling av den civila luftfarten i hela världen

ILO (International Labour Organization)
Internationella arbetsorganisationen
ILO arbetar för att främja social rättvisa för arbetstagare i hela världen och utformar internationella riktlinjer och program för att förbättra arbets- och levnadsförhållanden

IFAD (International Fund for Agricultural Development)
Internationella jordbruksutvecklingsfonden
IFAD:s huvudsakliga mål är att skapa resurser för förbättrad livsmedelsproduktion och bättre näringstillgång bland den fattiga befolkningen i utvecklingsländer

IMF (International Monetary Fund)
Internationella valutafonden
IMF uppmuntrar internationellt valutasamarbete och finansiell stablitet genom rådgivning och assistans i dessa frågor

IMO (International Maritime Organization)
Internationella sjöfartsorganisationen
IMO är verksamt inom internationell handelssjöfart med att förbättra standarden för sjösäkerhet och förhindra miljöförstöring till havs

UNESCO (UN Educational, Scientific and Cultural Organization)
FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur
UNESCO arbetar för utbildning åt alla, kulturell utveckling, pressfrihet och skydd av världens natur- och kulturarv. Organisationen uppmuntrar också samarbete mellan nationer inom dessa områden

ITU (International Telecommunication Union)
Internationella teleunionen
ITU har som syfte att öka det internationella samarbetet kring alla slags telekommunikationer och främja utvecklingen av teknisk utrustning för dessa. Härifrån fördelas radio- och TV-frekvenser för hela världen. Det hette tidigare Internationella telegrafunionen och bildades redan 1865

UNIDO (UN Industrial Development Organization)
FN:s organisation för industriell utveckling
UNIDO är FN-systemets centrala samordnande organ för industriell utveckling i utvecklingsländerna

UPU (Universal Postal Union)
Världspostunionen
Unionen skapar regelverket kring internationell posthantering och ger råd i tekniska frågor kring effektiv hantering av post. Den inrättades 1874 och blev ett fackorgan inom FN 1948

WIPO (World Intellectual Property Organization)
Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten
WIPO:s uppgift är att skydda upphovsrätten, dels den industriella äganderätten (patent, varumärkesrätt, industriell design m.m.) dels copyright och näraliggande rättigheter(t ex inom litteratur, musik, film och konstnärliga arbeten

WHO (World Health Organization)
Världshälsoorganisationen
WHO:s mål är att alla människor ska uppnå högsta möjliga hälsonivå. De arbetar med hälsoupplysning, vaccinationsprogram, familjeplanering och tillhandahåller läkemedel i utvecklingsländer

World Bank Group
Världsbanksgruppen
Världsbanken är en grupp som består av fem organisationer: den Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken IBRD, det Internationella finansieringsbolaget IFC, den Internationella utvecklingsfonden IDA, det Internationella investeringsgarantiorganet MIGA och det Internationella centret för förlikning i investeringstvister, ICSID. Gruppen ger lån och teknisk assistans till utveccklingsländer

WMO (World Meteorological Organization)
Meteorologiska världsorganisationen
WMO:s uppgift är att underlätta globalt samarbete i frågor som rör atmosfärisk miljö och klimatförändringar samt internationellt utbyte av meteorologiska data

UNWTO (World Tourism Organization)
Världsturismorganisationen
WTO uppmuntrar internationell turism som ett medel att förbättra förståelsen mellan människor från olika länder och öka kunskapen om skilda civilisationer. Det blev ett fackorgan inom FN-systemet så sent som 2003

EU Europeiska unionen.

http://europa.eu/index_sv.htm 17 februari 2018:

Officiell EU-webbplats

Om EU
EU i korthet, institutioner och organ, länder, symboler, historia, fakta och siffror

Bo, arbeta och resa i EU
Information om din rätt att bo, arbeta, resa, studera och söka vård i andra EU-länder och dina rättigheter som konsument

EU-lagstiftning
Hitta EU:s fördrag, lagar och rättspraxis och läs om hur EU-rätten antas och tillämpas

Politikområden
Information om jordbruk, näringsliv, kultur, hälsa och andra områden

Göra affärer
Information om skatter, tullar, import och export av varor och ekonomiskt stöd till företag

Handlingar och publikationer
Hitta officiella handlingar, publikationer, statistik, öppna data och andra resurser

Barnhörnan
Lär dig mer om EU med spel och frågesporter.

Lärarrummet
Läromedel om EU, till exempel böcker och kartor.

Basfakta om EU

Basfakta

EU – en överblick

Länder
Medlemsländer Vägen till EU-medlemskap Att bli medlem i EU

EU:s symboler
EU-flaggan Europahymnen Europadagen EU:s motto

Pengar och EU
Hur finansieras EU:s verksamhet? Hur används EU:s budget? Euron

Fakta och siffror
Att bo i EU Ekonomin EU:s förvaltning - personal, språk och verksamhetsorter
Europaåret

Historik
EU:s grundare 1945-1959 1960-1969 1970-1979
1980-19891990-1999 2000-2009 2010–nutid

EU-institutionernas ledare

EU:s institutioner, byråer och andra organ

EU:s institutioner och andra organ

EU-byråer

Jobba för och med EU
Arbeta för EU
Praktik för högskoleutbildade Praktik för översättare och tolkar
Praktik för studerande

EU:s stöd och program

EU-institutionerna - Offentlig upphandling

Nedladdningar
Allmän rapport om EU:s verksamhet
Insyn i EU-Politiken - Så fungerar Europeiska unionen
Europa på 12 lektionerArbeta för EU EU-institutionerna

EU-institutionerna

Europeiska centralbanken

Europeiska revisionsrätten

Europeiska utrikestjänsten

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Europeiska regionkommittén

Europeiska investeringsbanken

Europeiska datatillsynsmannen

Europaparlamentet

Europeiska rådet

Europeiska unionens råd

EU:s ordförandeskap

Europeiska kommissionen

EU-domstolen

Europeiska centralbanken

Europeiska revisionsrätten

Europeiska utrikestjänsten

Europeiska ekonomiska och sociala kommittén

Europeiska regionkommittén

Europeiska investeringsbanken

Europeiska datatillsynsmannen

Europaparlamentet

Europeiska rådet

Europeiska unionens råd

EU:s ordförandeskap

Europeiska kommissionen

EU-domstolen

Europeiska centralbanken

EU-institutionernas ledare

EU-institutionernas ledare – vem gör vad?

SIDANS INNEHÅLL

Europaparlamentets talman – Antonio Tajani
Europeiska rådets ordförande – Donald Tusk
EU-kommissionens ordförande – Jean-Claude Juncker
Ordförandeskapet i ministerrådet

Här kan du läsa om.

Europaparlamentets talman – Antonio Tajani

Mandatperiod: Januari 2017 - juli 2019
Vald av: Europaparlamentets ledamöter
Uppgift:
Ser till att parlamentsförfarandena följs.
Övervakar parlamentets verksamhet och utskott.
Företräder parlamentet i rättsliga frågor och internationella kontakter.
Ger det slutliga klartecknet till EU:s budget.

Mer om talmannens arbete
Sök tillgängliga språkversioner
EN•••
Mer om Europaparlamentet

Europeiska rådets ordförande – Donald Tusk

Mandatperiod: Juni 2017–november 2019
Utsedd av: EU-ländernas stats- och regeringschefer
Uppgift:
Leder Europeiska rådets arbete med att fastställa EU:s övergripande politiska inriktning och prioriteringar – tillsammans med kommissionen.
Främjar sammanhållning och samförstånd inom Europeiska rådet.
Företräder EU i utrikes- och säkerhetspolitiska frågor.
Mer om ordförandens arbete
Mer om Europeiska rådet

EU-kommissionens ordförande – Jean-Claude Juncker

Mandatperiod: november 2014 – oktober 2019
Utsedd av: EU-ländernas stats- och regeringschefer med Europaparlamentets samtycke
Uppgift:
Ger kommissionen politisk vägledning.
Kallar till och leder kommissionärernas gemensamma möten.
Leder kommissionens arbete med att genomföra EU-politiken.
Deltar i G7-möten.

Deltar i större debatter i Europaparlamentet och mellan EU-ländernas regeringar i ministerrådet.
Mer om ordförandens arbete
Sök tillgängliga språkversioner
EN•••
Mer om EU-kommissionen
Mer om hur kommissionärerna utses

Ordförandeskapet i ministerrådet
EU:s ministerråd – där medlemsländernas ministrar diskuterar och beslutar om EU-lagstiftning – har ingen permanent ordförande. Arbetet leds i stället av det land som för tillfället håller i ordförandeklubban. Ordförandeskapet roterar var sjätte månad. Det betyder att företrädare för ordförandelandet leder mötena ett halvår i taget.
Mer om ministerrådet

Europeiska kommissionen

SIDANS INNEHÅLL

Översikt
Vad gör kommissionen?
Sammansättning
Hur arbetar kommissionen?
Vänd dig till EU-kommissionen
Kontaktuppgifter till

Översikt

Uppgift: Arbetar för EU:s gemensamma bästa genom att föreslå och genomföra EU:s lagstiftning och politik
Ledamöter: En grupp eller ”kollegium” av kommissionärer, en från varje EU-land
Ordförande: Jean-Claude Juncker
Inrättad: 1958
Plats: Bryssel (Belgien)
Webbplats: Europeiska kommissionen

Europeiska kommissionen är en **politiskt oberoende och verkställande EU-institution**. Kommissionen föreslår nya EU-lagar och genomför Europaparlamentets och rådets beslut.

Vad gör kommissionen?

Föreslår nya lagar
Kommissionen är den enda EU-institution som kan föreslå nya lagar som sedan läggs fram för parlamentet och rådet. Kommissionen ska skydda EU:s och invånarnas intressen i frågor som EU-länderna inte kan lösa bättre på nationell nivå

samråda med experter och allmänheten för att hitta den bästa lösningen för alla.

Genomför EU:s politik och anslår EU-bidrag

Fastställer vilka utgifter som ska prioriteras, tillsammans med parlamentet och rådet.

Utarbetar årsbudgeten som antas av parlamentet och rådet.

Övervakar hur pengarna används under överinseende av revisionsrätten.

Ser till att EU-lagarna följs

Ser tillsammans med EU-domstolen till att EU-lagstiftningen tillämpas korrekt i alla medlemsländer.

Företräder EU internationellt

Företräder alla EU-länder i internationella organ, särskilt när det gäller handel och humanitärt bistånd.

Förhandlar fram internationella avtal för EU.

Kommissionens prioriteringar

Jobb, tillväxt och investeringar
Den digitala inre marknaden
Energiunionen och klimatpolitiken
Inre marknaden
En djupare och mer rättvis ekonomisk och monetär union
En balanserad och progressiv handelspolitik för att möta globaliseringen
Rättvisa och grundläggande rättigheter
Migration
En starkare global aktör
Ökad demokrati

Kommissionen består av 28 kommissionärer, inklusive ordföranden och vice ordförandena. Kommissionärerna, en från varje EU land, står för kommissionens politiska ledarskap under sin femåriga mandatperiod. Varje kommissionär ansvarar för ett särskilt politikområde.

Så här arbetar vi
Organisation
Regler och förfaranden
Kalender
Öppenhet
Historik

Ordförande
Jean-Claude Juncker

ORDFÖRANDE
Jean-Claude Juncker

Kommissionärer

Funktion
Projektgrupp
Namn

FÖRSTE VICE ORDFÖRANDE
Frans Timmermans
Bättre lagstiftning, kontakter mellan institutionerna, rättsstatsprincipen och stadgan om de grundläggande rättigheterna

HÖGA REPRESENTANTEN
Federica Mogherini
Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik/vice ordförande

VICE ORDFÖRANDE
Andrus Ansip
Den digitala inre marknaden

VICE ORDFÖRANDE
Maroš Šefčovič
Energiunionen

VICE ORDFÖRANDE
Valdis Dombrovskis
Vice ordförande med ansvar för euron och dialogen mellan arbetsmarknadens parter samt för finansiell stabilitet, finansiella tjänster och kapitalmarknadsunionen

VICE ORDFÖRANDE
Jyrki Katainen
Sysselsättning, tillväxt, investeringar och konkurrenskraft

KOMMISSIONÄR
Günther Oettinger
Budget och personal

KOMMISSIONÄR
Johannes Hahn
Europeiska grannskapspolitiken och utvidgningsförhandlingar

KOMMISSIONÄR
Cecilia Malmström
Handel

KOMMISSIONÄR
Miguel Arias Cañete
Klimatåtgärder och energi

KOMMISSIONÄR
Neven Mimica
Internationellt samarbete och utveckling

KOMMISSIONÄR
Karmenu Vella
Miljö, havs- och fiskerifrågor

KOMMISSIONÄR
Vytenis Andriukaitis
Hälsa och livsmedelssäkerhet

KOMMISSIONÄR
Dimitris Avramopoulos
Migration, inrikes frågor och medborgarskap

KOMMISSIONÄR
Marianne Thyssen
Sysselsättning, socialpolitik, kompetens och rörlighet på arbetsmarknaden

KOMMISSIONÄR
Pierre Moscovici
Ekonomiska och finansiella frågor, skatter och tullunionen

KOMMISSIONÄR
Christos Stylianides
Humanitärt bistånd och krishantering

KOMMISSIONÄR
Violeta Bulc
Transport

KOMMISSIONÄR
Phil Hogan
Jordbruk och landsbygdsutveckling

KOMMISSIONÄR
Elżbieta Bieńkowska
Inre marknaden, industri, entreprenörskap samt små och medelstora företag

KOMMISSIONÄR
Věra Jourová
Rättsliga frågor, konsumentfrågor och jämställdhet

KOMMISSIONÄR
Corina Creţu
Regionalpolitik

KOMMISSIONÄR
Tibor Navracsics
Utbildning, kultur, ungdomsfrågor och idrott

KOMMISSIONÄR
Margrethe Vestager
Konkurrens

KOMMISSIONÄR
Carlos Moedas
Forskning, vetenskap och innovation

KOMMISSIONÄR
Julian King
Säkerhetsunionen

KOMMISSIONÄR
Mariya Gabriel
Den digitala ekonomin och det digitala samhället

F.d. kommissionär
Kristalina Georgieva

VICE ORDFÖRANDE (2014-2016)
Kristalina Georgieva
Budget och personal

KOMMISSIONÄR (2014-2016)
Jonathan Hill
Finansiell stabilitet, finansiella tjänster och kapitalmarknadsunionen

Europaparlamentet

SIDANS INNEHÅLL

Översikt
Vad gör Europaparlamentet?
Sammansättning
Hur arbetar Europaparlamentet?
Vänd dig till Europaparlamentet
Kontaktuppgifter till

Översikt

Uppgift: Stiftar lagar, utövar kontroll och beslutar om EU-budgeten
Ledamöter: 751
Talman: Antonio Tajani
Inrättat: 1952 som Europeiska kol- och stålgemenskapens gemensamma församling, 1962 som Europaparlamentet (första direkta valen 1979)
Plats: Strasbourg (Frankrike), Bryssel (Belgien) och Luxembourg
Webbplats: Europaparlamentet
Europaparlamentet är en av EU:s **två lagstiftande institutioner** och väljs i **direkta och allmänna val** vart femte år. De senaste valen hölls i maj 2014.

Vad gör Europaparlamentet?

Parlamentet har tre huvuduppgifter:

Lagstiftning

Stiftar EU-lagar tillsammans med rådet, på grundval av EU-kommissionens förslag.
Beslutar om internationella avtal.
Beslutar om EU:s utvidgningar.
Granskar kommissionens arbetsprogram och uppmanar kommissionen att föreslå lagstiftning.

Kontroll

Granskar andra EU-institutioner för att se till att de arbetar på ett demokratiskt sätt.
Väljer kommissionsordförande och godkänner hela kommissionen, och har dessutom möjlighet att avsätta kommissionen genom en misstroendeomröstning.
Beviljar ansvarsfrihet, dvs. godkänner kommissionens förvaltning av budgeten.
Handlägger allmänhetens **framställningar** och tillsätter **utredningar**.
Diskuterar penningpolitik med Europeiska centralbanken.
Ställer frågor till kommissionen och rådet.
Bevakar val.

Budgetarbete

Antar EU:s budget tillsammans med rådet.
Godkänner EU:s långtidsbudget (den fleråriga budgetramen).

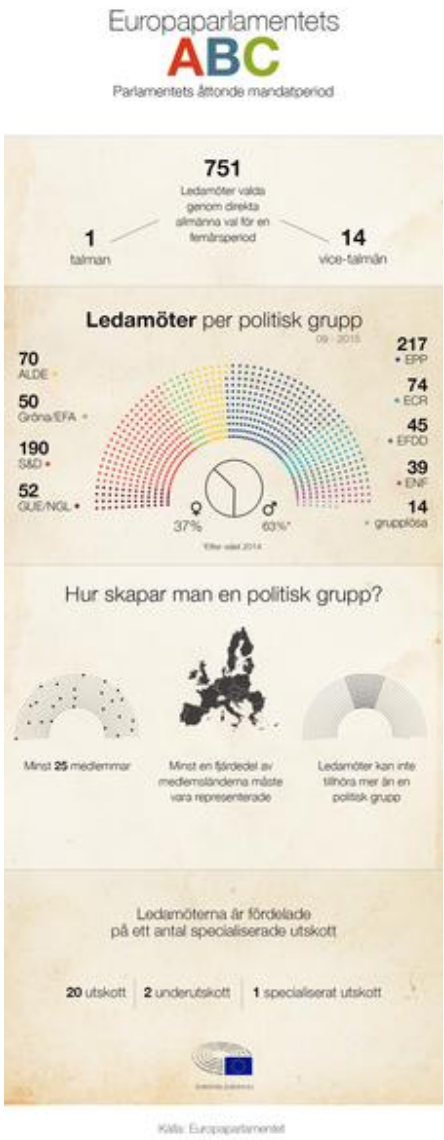

Källa: Europaparlamentet

Sammansättning
Hur många ledamöter varje land har bestäms i princip av **folkmängden**. Inget land får ha färre än 6 eller fler än 96 ledamöter och det totala antalet får inte överstiga 751 (750 plus talmannen). I parlamentet sitter ledamöterna efter politisk tillhörighet, inte nationalitet.

Talmannen **företräder parlamentet** i de andra EU-institutionerna och i övriga världen och ger det slutliga klartecknet till EU-budgeten.

Hur arbetar Europaparlamentet?
Parlamentets arbete sker i två steg:

Utskotten – analyserar lagförslag.
Parlamentet har **20** utskott och två underutskott som ansvarar för varsitt politikområde. Utskotten granskar lagförslag och ledamöterna och de politiska grupperna kan föreslå att förslaget ska ändras eller förkastas. Förslagen diskuteras också inom de politiska grupperna.

Plenarsammanträdet – antar lagstiftning.
Här samlas alla ledamöter för att rösta om lag- och ändringsförslag. Sammanträdena äger vanligen rum i Strasbourg (fyra dagar i månaden), men extra sammanträden hålls ibland i Bryssel.

Vänd dig till Europaparlamentet
Om du vill **uppmana parlamentet att agera** i en viss fråga kan du lämna in en framställning (med post eller på nätet).

Det kan handla om **alla frågor** som ingår i EU:s ansvarsområde.

För att lämna in en framställning måste du vara medborgare eller bosatt i ett EU-land eller företräda ett företag eller en organisation i EU.

Du kan också kontakta din lokala parlamentsledamot eller Europaparlamentets informationskontor i ditt hemland.

I maj 2014 valdes 751 Europaparlamentsledamöter av röstberättigade i hela EU, för att representera unionens över 500 miljoner invånare. Men hur arbetar egentligen parlamentarikerna och hur är deras arbete i parlamentet organiserat?

Från http://www.europarl.europa.eu/portal/sv 17 jan 2018

I Europaparlamentet sitter 20 svenska ledamöter. De tillhör något av de svenska politiska partier som finns representerade i Europaparlamentet. Dessa partier ingår samtidigt i några av parlamentets politiska grupper.

Under namnet på respektive politiskt parti i menyn ovan finns information om ledamöterna, deras kontaktuppgifter samt adresser och telefonnummer till ledamöternas pressansvariga och till kanslierna i Sverige. Där finner du också information om vilka utskott de svenska ledamöterna arbetar i.

De svenska ledamöterna i Europaparlamentet, sorterade efter partitillhörighet och partigrupp i Europaparlamentet:

Socialdemokraterna – (Soc&Dem)Gruppen Progressiva förbundet av Socialdemokrater i Europaparlamentet http://www.socialistsanddemocrats.eu/gpes/index.jsp?request_locale=EN
Jytte Guteland
Anna Hedh
Olle Ludvigsson
Jens Nilsson
Marita Ulvskog

Feministiskt initiativ – (Soc&Dem) Gruppen Progressiva förbundet av Socialdemokrater i Europaparlamentet http://www.socialistsanddemocrats.eu/gpes/index.jsp?request_locale=EN
Soraya Post

Miljöpartiet – (De gröna/EFA) Gruppen De gröna/Europeiska fria alliansen http://www.greens-efa.eu/
Max Andersson
Jakop Dalunde
Linnéa Engström
Bodil Valero

Moderaterna – (EPP) Europeiska folkpartiets grupp (kristdemokrater)
Anna Maria Corazza Bildt
Christofer Fjellner
Gunnar Hökmark

Kristdemokraterna – (EPP) Europeiska folkpartiets grupp (kristdemokrater)
Lars Adaktusson

Liberalerna (tid. Folkpartiet) – (ALDE) Gruppen Alliansen liberaler och demokrater för Europa
Jasenko Selimovic
Cecilia Wikström

Centerpartiet – (ALDE) Gruppen Alliansen liberaler och demokrater för Europa
Fredrick Federley

Vänsterpartiet – (GUE/NGL) Gruppen Europeiska enade vänstern/Nordisk grön vänster
Malin Björk

Sverigedemokraterna – (EFDD) Gruppen Frihet och direktdemokrati i Europa
Peter Lundgren
Kristina Winberg
Information om de svenska ledamöterna på Europaparlamentets centrala hemsida

Från sida.se 23 februari 2019

Sida

Visa meny

Visa sökruta

Om oss

- Vårt uppdrag
- Organisation
  - Styrelsen
  - Generaldirektörens stab
  - Internrevision
  - Avdelningen för ledningsstöd
  - Avdelningen för HR och kommunikation
  - Avdelningen för verksamhetsstöd
  - Avdelningen för internationella organisationer och tematiskt stöd
  - Avdelningen för partnerskap och innovation
  - Avdelningen för Europa och Latinamerika
  - Avdelningen för Asien, Mellanöstern och humanitärt bistånd
  - Avdelningen för Afrika
  - Sidas vetenskapliga råd
- Så styrs vi
  - Förordning med instruktion
  - Regleringsbrev och återrapportering
  - Policy och strategier
- Budget
- Lediga jobb
- Om webbplatsen
  - Behandling av personuppgifter
  - Sajtkarta

Aktuellt och press

- Nyheter
  - 2019
  - 2018
  - 2017
  - 2016
  - 2015
  - 2014
- På gång
  - Tidigare evenemang
- Development Talks
- Pressrum
  - Pressmeddelanden

    - Pressinbjudningar
    - Pressbilder
    - Sidas bildbank
    - Logotyp
- Debattartiklar
    - 2018
    - 2017
    - 2016
    - 2015
    - 2014
- Sida i medierna
    - 2018
    - 2017
    - 2016
    - 2019
    - 2015
    - 2014
    - 2013
    - 2012
- Prenumerera

Så arbetar vi

- Biståndets resultat
    - Sidas bistånd 2017
    - Människan i centrum
    - Resultatexempel
- Arbetssätt och metoder
    - Så går en insats till
    - Samordning och samarbetspartners
    - Finansieringsformer
    - Öppenhet och transparens
    - Vårt arbete mot korruption
    - Stöd till forskning
    - Aktörssamverkan
    - Utvärdering
- Våra verksamhetsområden
    - Humanitärt bistånd
    - Demokrati, mänskliga rättigheter och yttrandefrihet
    - Jämställdhet
    - Miljö och klimat
    - Hälsa
    - Marknadsutveckling
    - Lantbruk och tryggad livsmedelsförsörjning
    - Utbildning
    - Hållbar samhällsbyggnad
    - Konfliktlösning, fred och säkerhet
- Det här är svenskt bistånd
    - Två sorters bistånd
    - Sveriges biståndsländer
    - Biståndsbudgeten

    - Frågor och svar om budgetstöd
    - Politik för global utveckling (PGU)
    - Svensk biståndshistoria
    - Om fattigdom
- De svenska biståndsaktörerna
    - Civilsamhället
- Internationellt samarbete
    - Parisdeklarationen
    - Busandeklarationen
    - Globala mål för hållbar utveckling
    - Svenskt bistånd via FN
    - Svenskt bistånd via EU
    - Svenskt bistånd via Världsbanken
    - Samarbete med OECD
- Svensk opinion om bistånd

Här arbetar vi

- Afrika
    - Burkina Faso
    - Demokratiska Republiken Kongo
    - Etiopien
    - Kenya
    - Liberia
    - Mali
    - Mellanöstern och Nordafrika
    - Moçambique
    - Rwanda
    - Somalia
    - Sudan
    - Sydsudan
    - Tanzania
    - Uganda
    - Zambia
    - Zimbabwe
- Asien
    - Regionalt samarbete i Asien och Oceanien
    - Afghanistan
    - Bangladesh
    - Irak
    - Kambodja
    - Mellanöstern och Nordafrika
    - Myanmar (Burma)
    - Palestina
    - Syrien
- Europa
    - Regionalt samarbete i Europa
    - Albanien
    - Bosnien-Hercegovina
    - Georgien
    - Kosovo
    - Moldavien
    - Ryssland

    - Serbien
    - Turkiet
    - Ukraina
    - Vitryssland
- Latinamerika
    - Bolivia
    - Colombia
    - Guatemala
    - Kuba
- Globala utvecklingsinsatser
    - Resultatexempel

Engagera dig

- Att arbeta med bistånd
- Lediga jobb på Sida
    - Tillsatta befattningar
    - Personalstrategi
    - Förmåner och villkor
- Internationella tjänster
    - Bilaterala Biträdande Experter (BBE)
    - Junior Professional Officer (JPO)
    - Special Assistant to the Resident Coordinator (SARC)
    - Junior Professionals in Delegation (JPD)
    - UN Youth Volunteer
    - Experter till internationella organisationer
- Sidas stipendier och praktikprogram
- Boka en föreläsning genom Sida Alumni
- Skolmaterial
    - Journalistik från hela världen
    - Klura med Clara
    - Värderingsövningar
    - We_change, gymnasiesatsning för hållbar utveckling
    - Den livsfarliga historien – kunskap för fred, försoning och framtid
- Tips på annat engagemang
    - Volontärarbete och praktikantprogram
    - Utbildningar
    - Kulturutbyten
    - Föreningar
    - Stipendier
- Vanliga frågor om engagemang

För samarbetsparter

- Aktörsgrupper
    - Civila samhället/ organisationer
    - Forskarsamhället och universitet
    - Näringslivet
    - Offentlig sektor
- Resurser för alla aktörsgrupper
    - Att samarbeta med Sida

- Kurser och utbildning
- Metod och verktyg
- Mål- och resultatstyrning
- Challenge Funds
- Utlysningar
- Upphandlingar
- Utvärdering
- Globala målens logotyper
- Sidas logotyp

OM OSS

Vårt uppdrag

Uppdaterad: 8 juni 2017

Sida är en statlig myndighet som arbetar på uppdrag av Sveriges riksdag och regering för att minska fattigdomen i världen. Genom vårt arbete och tillsammans med andra bidrar vi till att genomföra Sveriges politik för global utveckling, PGU.

Vi arbetar med att genomföra den svenska utvecklingspolitiken som ska skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. I vårt uppdrag ingår också att bedriva reformsamarbete i Östeuropa. Den tredje delen av vårt uppdrag är att förmedla humanitärt bistånd till människor i nöd.

Vi bedriver ett fördjupat utvecklingssamarbete med totalt 35 länder i Afrika, Asien, Europa och Latinamerika. Vilka länder vi ska samarbeta med är politiska beslut.

Sidas uppgift är att förmedla bidrag och annan finansiering. Vår verksamhet styrs framför allt genom regeringens förordning, som beskriver hur arbetet ska utföras, samt genom regeringens årliga regleringsbrev, som bland annat anger vilka mål Sida ska ha för årets verksamhet och budgetens storlek.

Våra anställda med sin expertkunskap bistår regeringen med de bedömningar och de underlag den behöver för att kunna utforma och genomföra sin biståndspolitik. Vi medverkar i påverkansarbetet för Sveriges prioriterade frågor inom utvecklingsområdet, och för en dialog med andra länder och internationella organisationer. I

uppgifterna ingår också att rapportera statistik och sprida information om verksamheten.

Vårt arbete finansieras av skattemedel och vi hanterar ungefär hälften av det samlade offentliga biståndet. Den andra hälften kanaliseras framför allt genom Utrikesdepartementet. Allt vårt arbete ska bedrivas kostnadseffektivt och med fokus på resultat.

Sida har över 700 anställda, fördelade mellan våra tre kontor i Sverige samt i våra samarbetsländer.

Läs mer om regeringens internationella utvecklingspolitik.

Basinformation om Sida

- Svenskt utvecklingssamarbete i siffror 2017
- Sidas instruktion

-

Kontakt
Valhallavägen 199. 105 25 Stockholm. Växel: 08-698 50 00
Fax: 08-20 88 64. E-post: sida@sida.se

https://www.sida.se/Svenska/sa-arbetar-vi/
https://www.sida.se/Svenska/Har-arbetar-vi/
https://www.sida.se/Svenska/engagera-dig/
https://www.sida.se/Svenska/Samarbetsparter/
https://www.sida.se/Svenska/Om-oss/
https://www.sida.se/Svenska/aktuellt-och-press/
https://www.sida.se/Svenska/publikationer/
https://www.sida.se/Svenska/Kontakta-oss/

Artiklar om klimat 23 januari - 15 februari 2019.

" Vi ska inte hoppas på historiens dom

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Tanken på att framtidens människor kommer att anklaga vår tids klimatbrottslingar skänker tröst i en tid som annars känns tröstlös. Just därför bör vi misstro den, skriver poeten Kalle Hedström Gustafsson.

I början av 1200-talet levde ett baltiskt folk vid Östersjöns södra stränder. De var grannar till litauerna och letterna, men till skillnad från dem överlevde de inte in i vår tid. Under loppet av ungefär tvåhundra år kom deras förkristna kultur att utplånas, som en konsekvens av otaliga korståg. De fördrevs och mördades i krig och invasioner; språket de talade förbjöds och dog ut; deras mytologi och världsbild återstår endast i skärvor. En kultur som i dag kunde ha varit en egen nation – någonstans vid Kaliningrad, en lika naturlig del av den europeiska kartan som Lettland och Litauen – förintades. Fråga dig nu, vilket var detta folks namn?
Det är inte skamligt att sväva på målet. Faktum är att vi inte vet vad de kallade sig själva, men för eftervärlden är de kända som pruser. De har givit området Preussen dess namn, men utöver det är pruserna bortglömda, bokstavligt talat en fotnot i historieböckerna, bara omnämnda i samband med krigen där de utplånades.
Jag kommer att tänka på pruserna när jag läser intervjun med poeten Jonas Gren i DN (29/12 2018), där han säger om makthavare som inte förmår begränsa koldioxidutsläppen: ”Historien kommer att döma dem hårt.”
Det är en retorisk figur, men i figuren finns något mer, något djupare och lockande. Tanken på att framtidens människor kommer att samlas och anklaga vår tids klimatbrottslingar – namnge de ansiktslösa och

anonyma företagsledarna – och sedan hålla dem ansvariga. Ja, tanken är förförande. Den skänker en makaber tröst i en tid som annars känns så tröstlös. Och just därför måste vi misstro den.
Idén om ”historiens dom” är en stapelvara i postapokalyptiska böcker och filmer; lite raljant skulle man kunna säga att framtidens människor ofta verkar ägna större delen av sin vakna tid åt att tänka på utrotade djurarter och försvunna biotoper. I framtiden tittar de på filmer över allt som gått förlorat, de sörjer och begråter naturrikedomen som en gång fanns – haven, skogarna, floderna – samtidigt som Mad Max-verklighetens öken väntar utanför skyddsrummet.
Men är den bilden trolig? Homo sapiens har ju redan från början fumlat runt i en egenhändigt anlagd djurkyrkogård, utan att vi för den skull hållit någon ansvarig eller funderat särskilt mycket över skeletthögarna som växer runt oss.
Människan glömmer. För tvåtusen år sedan strövade det lejon från Albanien till Indien, ändå är det nog få som känner att Grekland och Turkiet i dag präglas av en gapande frånvaro av lejon. Ingen anklagar Cromagnonmänniskan för utdöendet av istidens mammutar, grottbjörnar och långhåriga noshörningar, trots att hen nog hade ett finger med i spelet. Och hur är det med människorna som utrotade Stellers sjöko, dronten och pungvargen – borde inte deras namn eka ökända, av historien evigt dömda?
Vi kan vända blicken mot Sverige. Det är ingen hemlighet att Östersjön på många sätt befinner sig i en utdragen dödsprocess. Barn och hundar får inte bada i vårt innanhav när det är algblomning (eftersom vattnet då är giftigt) och gravida kan inte äta Östersjöfisk, eftersom den innehåller tungmetaller (läs: den är giftig). Vi har vant oss vid tanken på ålens troliga utrotning och de syrelösa, ödelagda havsbottnarna. Och vi har gjort mer än att bara vänja oss, vi har till råga på allt lärt oss att *njuta* av skärgården, precis som vi alltid har gjort, trots att Östersjön krackelerar inför oss.
Vad skulle vi annars göra? Man kan inte ständigt vara uppmärksam på frånvaron, se det som fattas i landskapet, bara gå med katastrofen frätandes i tankarna.
Finns det någon anledning att tro att framtidens människor kommer vara annorlunda? Kanske kommer de ibland att fråga sig vad som kunnat vara, och vad exakt som gått förlorat, men större delen av tiden kommer de att leva i sin verklighet. Se den, kanske hata den, kanske njuta av den ibland. Hur snabbt kommer de att glömma och börja ta för given den värld som för oss framstår som en mardröm?
Man kan invända att klimatförändringarna är något unikt, att katastrofernas omfattning kommer vara omöjliga för mänskligheten att glömma. Men vi har glömt, och fortsätter att glömma, en mängd katastrofer, som kanske inte var lika omfattande i sin verkan, men lika vidriga till sin natur.
På 1500- och 1600-talet utplånade spanjorerna en rad högkulturer i Mellan- och Sydamerika. Det var frågan om ett civilisatoriskt sönderfall av apokalyptiska dimensioner, och för azteker och inka kan det knappast ha framstått som något annat än världens undergång. Hur närvarande är denna apokalyps i dag, hos oss, i Sverige? Vi vet kanske att den inträffade, ja, men i vilken mening *känner* vi den, *tänker* den, håller någon *ansvarig* för den?
Några av de vidrigaste klimatscenarierna liknar uppskruvade, muterade versioner av Fästning Europa – isolerade skärvor av civilisation där extremt rika människor sökt skydd medan resten av mänskligheten går under. Vi gör klokt i att betrakta dagens europeiska gränspolitik och fråga oss: Vad kommer vara möjligt att minnas i dessa framtida samhällsskärvor? Vem går att anklaga när själva civilisationen består av de ytterst skyldiga?
Det är på många sätt meningslöst att i dag namnge de som utrotade Stellers sjöko, eller för den delen de tyska soldater som fördrev pruserna; de var intvingade kuggar i en långsamt arbetande maskin.

Till skillnad från dem vet vi hur maskinen fungerar, vilka delar som nöts ner för att andra delar ska kunna hållas glänsande rena. Med detta följer ansvar, som delas av alla. Ändå kvarstår faktum: detta ansvar delas inte jämlikt.
En dom åtföljs av ett verkställande, ett straff. Straffet innebär, än så länge, bara att peka ut de *ansvariga* och kalla dem just det: ansvariga. Säga till dem: Du är tyngd av skuld. Du, politiker vars brist på ryggrad förhindrar en effektiv klimatpolitik. Du, chef för oljebolaget som bygger ut sitt raffinaderi. Du, PR-konsulten som villigt springer fossilindustrins ärenden.
Vi kan hitta era namn, och snart kommer de att sägas högt. Historien kommer kanske inte att döma er, så därför måste nutiden göra det. Ta ert ansvar, eller bär er skuld inför oss alla. Inte i en avlägsen framtid, utan i den värld där katastrofen redan är ett faktum.

Kalle Hedström Gustafsson "

"Poet och översättare. Hans debutsamling "Mormorordning, hägringsöar" (Norstedts) kom ut i dagarna. "

"Greta Thunberg går i täten för en generationsrevolt"

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

16-åriga Greta Thunberg har blivit en inspirationskälla och fixstjärna för miljömedvetna unga. I tiotusental demonstrerar de runt om i världen. – Det är en generationsrevolt vi ser. Man står inte ut med hyckleriet, vilket hon säger rakt ut, säger Sverker Sörlin, professor i miljöhistoria.

Berlin/Stockholm.
Greta Thunberg har satt en sten i rullning. Mindre än ett halvår har gått sedan hon för första gången slog sig ned ensam vid riksdagshuset i Stockholm i sin klimatstrejk. Nu ordnar elever runt om i världen egna demonstrationer och kräver att politikerna agerar.
Elevernas engagemang är en del av det ökade intresset för miljöfrågorna. I samband med klimattoppmötet i Polen i december demonstrerade till exempel 25 000 människor i Paris och hela 65 000 i Bryssel.
Vilken roll Greta Thunberg har i allt detta är svårt att bedöma, anser professor Sverker Sörlin, vid Kungliga Tekniska högskolan i Stockholm. Han drar paralleller till andra proteströrelser.
– Rosa Parks i bussen i amerikanska medborgarrättsrörelsen var en samlande gestalt. Under vänsterrörelsen på 1960- och 70-talen trädde studentpolitiker som Daniel Cohn-Bendit fram, som senare blev Europaparlamentariker, säger Sverker Sörlin, som tror att det finns ett medialt behov av att hitta ett slags korsbärare, eller Jeanne d'Arc-figur, att ha som symbol som bär fram en rörelse.

– I stället för att söka svaret hos egenskaper som en individ kan ha, kanske man snarare ska se detta som att något i tiden ropar på en sådan gestalt.
Sverker Sörlin lyfter fram den politiska polariseringen. Han nämner Gula västarna och Europas högerpopulistiska partier.
– De tonar ned till exempel klimatfrågans betydelse. På andra sidan har vi klimatfrågor, hållbarhet och rättvisefrågor inskrivna i en sorts program för ny modernisering. När dessa krafter möts och kolliderar tror jag att den konventionella politiken, ett antal damer och herrar i medelåldern som sitter i ett rum och organiserar papper och paragrafer, slås ur spel.
Då flyttar politiken ut i nya forum. Och där utspelar sig dramat, resonerar Sörlin. KTH-professorn framhåller att Greta Thunberg dessutom är otroligt påläst och därmed kan klandra vuxensamhället för att inte ta ansvar för sina egna ord och handlingar.
– Det är en gammal sak som man hittar långt tillbaka i historien ”från barn och dårar får man höra sanningen”.
– Hon fyller en sådan roll. Det är sanningen vi får höra och sanningen visar på ”kejsarens nya kläder”. Det finns ingenting där. Man bara pratar. Hon kräver handling och plötsligt fångar det många. Då blir det en berättelse om en möjlig samhällsförändring, ”anslut er till mig så kommer det här att gå bra, för vi har möjligheterna”, säger han.
I Tyskland var det många elever runt om i landet som ansåg sig kallade på fredagen. I huvudstaden Berlin demonstrerade runt 5 000 elever, enligt polisen.
Två av dem, Lucia Gerheim, 16, och Olivia Wisker, 15, gick upp klockan tre på fredagsmorgonen. De åkte buss i sju timmar från Frankfurt för att kunna ställa sig med sitt handmålade plakat utanför näringslivsministeriet i centrala Berlin.
– Om inte vi protesterar kommer ingenting att förändras. Politikerna gör ingenting. Och det är vår framtid det handlar om, säger Lucia - Gerheim.
Vad säger era föräldrar och lärare om att ni skolkar för att demonstrera?
– Våra föräldrar stöttar vårt engagemang. Lärarna vet inget, vi har sjukanmält oss, säger Olivia Wisker.
Vad betyder Greta Thunberg för er?
– Det är hon som har startat hela den här rörelsen. Utan henne hade vi inte vågat strejka. Nu är vi så himla många, säger Lucia.
Kommer ni att kunna rädda klimatet genom att demonstrera?
– Vi får i alla fall uppmärksamhet och visar världen att nu måste det ske en förändring, säger Olivia.
Wilhelm Skrippek är 17 år och kommer från Potsdam, öster om Berlin:
– Jag är här för att demonstrera mot våra politiker och alla felaktiga beslut som de fattar. De är så gamla och tänker inte på framtiden som väntar efter dem, säger han.
– Vi från den unga generationen lider under politiken som de gamla politikerna för, fyller jämngamla kompisen, Gina Konaski, i.
I Tyskland laddades klimatstrejken med en särskild symbolik. Regeringens så kallade kolkommission satt samma dag i slutförhandlingar om framtiden för det smutsiga brunkolet. Det är en av de största miljöbovarna och har varit föremål för en mångårig politisk strid.
För många av de strejkande skoleleverna som DN-talar med är brunkolet den mest akuta klimatfrågan att lösa.
– Kolet måste stanna i marken, säger Wilhelm Skrippek.
I demonstrationståget syntes plakat som hyllade Greta Thunberg: ”Vi är med Greta”, stod det bredvid ett rött hjärta. Sverker Sörlin ser sådana uttryck som ett mått på den svenska 16-åringens berömmelse. Hur länge den berömmelsen håller i sig tycker han är svårt att säga.

– Men jag tror redan att hon har gått till historien.
Sörlin ser framför sig att Greta Thunberg kommer att finnas med när man i framtiden ser tillbaka på dessa år, som han dessutom kallar för otroligt viktiga. Då menar han den samhällsomvandling som pågår och hör ihop med klimatanpassningen.
– Hon är väldigt ung. Det kan vara svårt för henne att spela en kontinuerlig roll och växa in politiskt. Vi vet ju inte heller vad hon vill, tillägger han.
Ur miljörörelsens synvinkel, vilka fördelar och nackdelar finns det med att ha Greta Thunberg som ansikte utåt?
– Jag ser inga särskilda nackdelar med det. Fördelarna är att hon katalyserar fram en rörelse. Hon fyller en funktion och kan inspirera till vissa handlingar. Det är också en generationsrevolt vi ser. Man står inte ut med hyckleriet, vilket hon säger rakt ut.
Greta Thunberg själv har förflyttat sig från riksdagshusets gatsten rakt in i världspolitikens maktcentrum. I december fick hon hålla tal, dock utanför det officiella programmet, vid det stora klimatmötet i Polen. De senaste dygnen har hon mött företagsledare och toppolitiker på Världsekonomiskt forum i schweiziska Davos. Bland annat Christine Lagarde, chef för Internationella valutafonden. I Davos hölls för övrigt också en skolstrejk.
– Vuxna tycker om att säga att de vill ge sina barn hopp. Jag vill inte ha ert hopp. Jag vill att ni får panik. Jag vill att ni ska känna det som att huset brinner, för det gör det, sade Greta Thunberg i ett av sina tal och pekade särskilt ut beslutsfattarna på plats som ansvariga.

Lina Lund
lina.lund@dn.se
Pia Gripenberg"

" Fakta. Svenska demonstrationer
I Sverige har flera demonstrationer för klimatet arrangerats av ungdomar runtom i landet – inspirerade av Greta Thunbergs skolstrejk. Den mest uppmärksammade demonstrationen skedde den 30 november – då elever i över 100 kommuner manifesterade. Demonstrationerna var också en uppmaning till politikerna inför FN:s klimatmöte i Polen som inleddes den 3 december.
Sedan dess har olika klimatmanifestationer arrangerats på olika håll i landet via sociala medier – som både vuxna och elever står bakom. På Malmö latinskola går en del gymnasieelever sedan i december till klimatmanifestationen utanför stadshuset varje fredag. "

" Nytt klimatsamarbete inleds i Norden

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Höjda ambitioner i klimatarbetet, färdplan för att bli koldioxidneutrala och utveckla metoder för koldioxidlagring. Det är några av delmålen i en gemensam klimatdeklaration från de fem nordiska länderna.

I en skriftlig överenskommelse som skrevs under i Helsingfors på fredagen har Finland, Island, Danmark, Norge och Sverige enats om att samarbeta för att skruva upp takten och ambitionerna i klimatarbetet.
– Det är en viktig och stark signal när nordiska ministrar och statsministrar skriver under på ett nordiskt ledarskap i klimatfrågan. Det behövs när USA lämnar ledarrollen och starka strömningar vill att även Brasilien lämnar Parisavtalet, säger Isabella Lövin (MP), miljö- och klimatminister samt vice statsminister, som var Sveriges representant vid mötet.
Enligt henne försvinner även en stark röst för ambitiös klimatpolitik från EU när Storbritannien är på väg att lämna unionen.
– Island och Norge som inte är med i EU är på många sätt kopplade till EU:s klimatpolitik. Tillsammans kommer vi att driva att priserna på utsläpp ska höjas.
I deklarationen förbinder sig länderna bland annat att ta fram en sammanställning redan till nästa år, 2020, med olika scenarier för hur de nordiska länderna tillsammans ska kunna uppnå koldioxidneutralitet både individuellt och kollektivt. Och även vad det innebär för olika sektorer i samhället.
– Genom att vi grannländer samarbetar kan vi förhoppningsvis nå klimatmålen tidigare än vi annars skulle ha gjort, säger Isabella Lövin.
En rad konkreta områden för samarbete och utveckling radas upp i dokumentet. Det handlar om allt från grön ekonomi till hur information ska kunna ges till konsumenter som vill göra klimatsmarta val. Några punkter handlar om hur koldioxid ska kunna lagras i framtiden, en fråga som diskuteras mycket och något som är nödvändigt om klimatmålen från Parisavtalet ska nås.
– Vi behöver titta närmare på infångning av koldioxid, det har FN:s klimatpanel, IPCC, varit väldigt tydliga med är viktigt för att nå 1,5 gradersmålet. Det finns olika sätt, det kan vara att återplantera skog och förändra markanvändningen i jordbruket, men vi kan också behöva tekniska lösningar för att fånga in och lagra koldioxid.
Så kallad CCS, carbon capture and storage, att fånga in och lagra koldioxid, har Norge lång erfarenhet av. Sedan tio år lagrar de koldioxid i berggrunden i havsbotten och de har nya projekt på gång.
– Det viktiga är att vi kan utbyta de bästa erfarenheterna kring det här. Norge kommit långt men även Island, där man har utvecklat en billigare teknik som förvandlar koldioxid till sten i basaltlager, säger Isabella Lövin.
Länderna lovar också att höja ambitionerna i de nationella åtaganden som världens länder lämnade in till klimatmötet i Paris 2015. De löften som finns i dag är långt ifrån tillräckliga för att nå Parisavtalets målsättning att hålla den globala uppvärmningen väl under 2 grader, med sikte på 1,5 grader.
För att komma vidare i det konkreta arbetet med deklarationen har Nordiska ministerrådet fått i uppdrag att ta fram ett förslag på uppföljning till den 31 augusti. Det ska sedan fungera som underlag när ländernas klimatministrar möts i oktober.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

"Fakta.
Några av punkterna som de nordiska länderna ska samarbeta kring:
Uppmuntra användningen av hållbart producerat trä i länderna, inkluderat konstruktioner.
Bidra till utveckling och användning av olika metoder för att fånga in koldioxid. Forska för att lösa de återstående tekniska utmaningarna och hitta affärsmodeller för att införa olika tekniker.
Utveckla information till konsumenter om hur klimatpåverkan kan minskas på individnivå.
Uppmuntra nordiska bolag, investerare, lokala beslutsfattare, städer, organisationer och konsumenter att öka ambitionerna för att bli koldioxidneutrala. "

" Klimatfajten du inte får missa – begagnad diesel vs ny elbil

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Vad är bättre för klimatet – att köra vidare med sin gamla bil eller byta in den mot en ny elbil? Det är en mycket vanlig läsarfråga vi får.Här ställer vi en fem år gammal diesel mot en helt ny elbil. Resultat: dieseln vinner i det korta perspektivet och håller jämna steg med elbilen sett över 20 000 mil – om den tankas med helt förnybar diesel.

Att köra elbil har uppenbara fördelar som tystare gång och inga lokala avgaser. Men är det försvarbart att byta in sin gamla diesel- eller bensinbil för att köpa en ny elbil? Eller är det trots allt bättre för klimatet att köra slut på den gamla bilen? Frågan hör till de allra vanligaste till DN Motor.
För att få hjälp att besvara den bad vi professor Öivind Andersson vid LTH, Lunds tekniska högskola, räkna på följande exempel:
En Nissan Qashqai diesel från 2014 mot en ny eldriven Nissan Leaf.
– Om jag ville maximera klimatnyttan skulle jag i detta exempel byta bränsle till förnybara HVO100 i stället för att byta bil. När jag sedan kört slut på bilen skulle jag välja mellan elbil eller HVO-bil utifrån behov och användningsområde, säger han.
Försäljningen av nya dieselbilar faller kraftigt. Många har blivit skrämda av dieselskandalen inom Volkswagen och debatten om miljö-zoner i storstäder och hotande förbud för äldre dieslar.
En liten del av nybilskunderna väljer laddhybrid eller elbil. Men det stora skiftet har skett från diesel till bensin. I fjol såldes 32 062 fler

bensinbilar än dieslar. Året före var det tvärtom – då såldes det 36 989 fler dieslar.
Att byta in den gamla dieseln i detta exempel mot en ny bensindriven motsvarighet skulle bli sämre för klimatet, men bättre för närmiljön genom lägre utsläpp av försurande och hälsovådliga kväveoxider.
Men hur blir det om man byter in den mot en ny eldriven Nissan Leaf? Vi bad Öivind Andersson, professor i förbränningsmotorer vid Lunds tekniska högskola, räkna på exemplet. Först ska sägas att uppgiften inte är enkel och svaren allt annat än givna.
Utfallet beror på vilka avgränsningar som görs i analysen, hur långt tillbaka i produktionskedjan man går.
En elbil ger enligt en rad studier upp till dubbelt så stora utsläpp under tillverkningen jämfört med en vanlig bil. Det beror på att gruvbrytning, utvinning och bearbetning av metallerna under batteritillverkningen slukar mycket stora mängder energi.
Hur stora utsläppen blir beror på var i världen mineralerna bryts, var battericellerna tillverkas och hur hög fossil andel som finns i respektive lands elproduktion. Studier visar på stora spridningar.
– Det är möjligt att göra resonemanget oändligt komplicerat — allt beroende på åsikt och filosofi. Jag vill vara tydlig med att siffrorna jag presenterar här bygger på relativt enkla beräkningar, men skillnaderna är så stora att jag inte tror att en fullständig livscykelanalys skulle leda till andra slutsatser, säger Öivind Andersson.
Hur blir det då i vårt exempel? Är det klimatbra att byta in den fem år gamla dieselbilen?
– Utsläppen från tillverkningen av bilen är här ett faktum — de flyter redan omkring någonstans i atmosfären. Om jag fortsätter att köra den fem år till ska jag alltså bara räkna in utsläppen från driften av bilen, baserat på bränsleförbrukningen.
– Med 1 200 mils årlig körsträcka blir det 11,4 ton CO2 på fem år, eller 190 gram CO2/km.
– Men om jag i stället tankar det helt förnybara bränslet HVO100, som Nissan tillåter i sina bilar, blir det bara 1,6 ton CO2 eller 27 gram/km.
Hur står sig de siffrorna jämfört med en ny Leaf?
– Om jag kör den i fem år ska jag räkna in utsläppen från tillverkningen – om jag inte hade köpt bilen skulle den ju inte ha tillverkats. Över de fem första åren blir det 15,6 ton CO2 eller 261 gram/km.
– Så här långt blir det alltså värre än att köra vidare på diesel och tio gånger värre (!) än att köra på HVO100.
Men hur blir det om man slår ut det över 20 000 mil och i båda fallen tar hänsyn till tillverkningen av bilarna?
– Då kommer elbilen ner i 66 gram/km. Det gäller för dagens batterier.
Hur blir det om batteritillverkningen sker med helt förnybar el, som i Teslas gigafactory?
– Då sjunker utsläppen till 51 gram/km.
Hur faller dieseln ut om den under hela perioden körs på HVO100 respektive den vanliga dieseln MK1?
– Om den körs uteslutande på HVO100 blir det 62 gram/km. Med MK1 blir det 225 gram/km.
Så i en bredare jämförelse blir det i stort sett likvärdigt mellan elbilen och dieseln om den tankas med HVO100?
– Ja, här har bilen som drivs med förnybart bränsle väl så bra klimatprestanda som elbilen. Vilken man väljer beror väl på var man ska köra. I staden är elbilen vettig. Ska man till fjällen och åka skidor är nog HVO-bilen lämpligare.
– Om jag ville maximera klimatnyttan skulle jag i detta exempel bytt bränsle i stället för att byta bil.
Men det råder redan brist på hållbara råvaror till biodrivmedel som HVO100. Hur ska man värdera det?
– Biobränslen måste vara hållbara om de ska göra någon nytta. Med dagens metoder räcker inte råvarorna till att ersätta allt fossilt bränsle

på ett hållbart sätt, så det är en utmaning. Men det finns å andra sidan inte tillräckligt med fossilfri el för att driva världens bilar heller. Vi måste jobba enligt Cajsa Warg-principen. Taga vad man haver.
Hittills har vi bara talat om klimatet. Men hur blir det om man också väger in dieselns negativa påverkan på närmiljö och hälsa genom kväveoxider?
– Det gör frågan ännu mer komplicerad. Å ena sidan har vi nu en ny körcykel i EU som faktiskt ställer krav på de verkliga utsläppen på vägen. I kombination med ny avgasreningsteknik gör detta nya dieselbilar betydligt renare än de som har ett par år på nacken. Å andra sidan har utsläppen hälsoeffekter även i halter under gränsvärdena för luftkvalitet, speciellt för känsliga personer som barn.
Hur ska man värdera det?
– Jag skulle säga att dieseln fortsatt är relevant för längre resor, medan el är bäst i stan. Allra bäst är det förstås att ställa bilen och ta cykeln.
Du är professor i förbränningsmotorer, är inte framtiden ändå eldrift?
– Som forskare ska jag inte driva opinion åt ena eller andra hållet. Jag undviker själv att använda bilen eftersom jag vet att den påverkar människors hälsa och miljö. Däremot har jag en uppgift att nyansera och belysa.
– Visst har elbilar stora fördelar och de är en viktig del av framtiden, även om de förmodligen inte kommer att täcka alla behov.
– Främsta fördelen är att de inte ger några lokala utsläpp, och att de med vår nordiska elmix ofta är riktigt klimatsmarta. Men det finns bland annat utmaningar med att få fram tillräckligt med råvaror för att tillverka alla batterier som behövs och den miljöpåverkan som det innebär.
Det råder inte bara brist på hållbara råvaror till biodrivmedel, det är väl brist på fossilfri energi överhuvudtaget?
– Ja, två tredjedelar av världens el är fossileldad i dag. Även om den förnybara elen byggs ut kraftigt ökar efterfrågan på el ännu snabbare, – IEA, Internationella energirådet, tror att den fossila elproduktionen kommer att öka de kommande decennierna. Det är viktigt att komma ihåg att det inte finns några utsläppsfria bilar, vad det än står på bakluckan. Alla led från produktionen till återvinningen av bilen bidrar med utsläpp av olika slag.
Hur ska vi klara klimatmålen till 2030 om en sänkning av utsläppen med 70 procent jämfört med 2010?
– Jag tror att det behövs en kombination av åtgärder. Elbilar är en del av ekvationen, åtminstone om batterierna inte är för stora. Förnybara bränslen är en annan. Att köra mindre bil är kanske den viktigaste.
Man har missuppfattat problemet om man ser elbilen som en ursäkt för att fortsätta köra som vanligt. En bilresa har alltid miljökonsekvenser, vilken bil man än sitter i.

Lasse Swärd
lasse.sward@dn.se "

"Fakta. Förutsättningar
Så här blir utsläppen över livslängden 20 000 mil uttryckt i gram per kilometer.
Nissan Qashqai som går på diesel MK1:
225 gram/km.
Nissan Qashqai som går på HVO100:
62 gram/km.
Nissan Leaf som går på el: 66 gram/km.
Nissan Leaf med batterier tillverkade med helt förnybar el (hypotetisk bil):
51 gram/km.

Energimyndighetens livscykelvärden för bränslen och el i Sverige. Fordonens förbrukning motsvarar verklig körning och inte EU-körcykeln (Teknikens Värld resp Mest Motor).

Utsläpp från tillverkning av bil och batterier: ICCT:s policybrief om batteritillverkningens CO2-utsläpp. Där anges inte siffran för just Nissan Qashqai, värdet gäller här för den genomsnittliga bilen i EU.

Batteripåverkan: 150 kg utsläpp av CO2 per kWh batterikapacitet, vilket är den lägre siffran i IVL:s rapport (Romare och Dahllöf). Den siffran ligger också i samma härad som publicerade fabriksdata från Ford och VW.

Teslas Gigafactory 1, som påstås helt driven med solel. Detta minskar CO2-utsläppen från batteritillverkningen med upp till 50 procent. Resten av batteriernas CO2-bidrag ligger i brytningen av mineraler, batteriinneslutning och andra batterikomponenter. "

"20 elbilar att välja bland

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Utbudet av elbilar på svenska marknaden växer stadigt. I dagsläget finns närmare 20 modeller att välja bland.

Försäljningen av elbilar ökade med 68 procent i fjol till 7 078 bilar. Det var en kraftig uppgång jämfört med 2017, särskilt som totalmarknaden backade i fjol. Men jämför man med hur många vanliga bilar som såldes svarade elbilarna för endast två procent.
Bästsäljare blev Nissan Leaf med 1 831 bilar, en fördubbling från året före.
Renault Zoe hamnade på andra plats. Också den modellen noterade fördubblad försäljning.
Reglerna för att klassas som klimatbonusbil gjordes om i samband med att det nya fordonsskattesystemet bonus malus trädde i kraft den 1 juli i fjol.
Elbilar som har uppladdningsbart batteri får 60 000 kronor i bonus. Pengarna betalas ut efter sex månader, förutsatt att bilen inte bytt ägare.
Laddhybrider har en bonus som är kopplad till utsläppen av koldioxid – ju lägre utsläpp, desto högre bonus. Exempel: om bilen släpper ut 22 gram/km (Toyota Prius laddhybrid) blir bonusen 41 674 kronor. Tidigare fick alla laddhybrider en fast premie på 20 000 kronor.

Lasse Swärd
lasse.sward@dn.se "

" Ny dyster rapport om fiskbestånd

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Torsken i Östersjön och Kattegatt mår inte bra. Och ålen är hotad. Det skriver Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i en rapport om läget med de svenska fiskbestånden.

Mängden lekmogen torsk i östra Östersjön och Kattegatt fortsätter att minska.
– Torsken mår inte bra, den växer dåligt och är mager, säger Johanna Mattila, forskningsledare vid institutionen för akvatiska resurser på SLU.
Varje år gör SLU en rapport om läget för de svenska fisk- och skaldjurbestånden på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten. Totalt undersöks bestånden för 49 olika arter av fisk och skaldjur. Och årets rapport pekar på flera dystra noteringar. Inte bara torsken är utsatt. Bestånden av gädda längs med Östersjöns kuster har en fortsatt negativ utveckling. Liksom siklöja, framför allt i Bottenviken.
– Där har fiskarna själv bestämt att begränsa fisket för att rädda fisken framåt i tiden.
Och statusen för hälleflundra och havskatt i Skagerrak och Kattegatt liksom för gös i norra Östersjön är så dålig att Johanna Mattila anser att fisket borde lämna dem i fred. För att inte tala om ålen.
– Ålen är ett problem som inte försvinner. Det har sett lika dystert ut i flera år, säger hon.
I december beslutade EU:s fiskeministrar om begränsningar för allt ålfiske under 2019 i hela unionen.

TT "

" Så äter du mer klimatsmart och hälsosamt

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Tio gånger så mycket baljväxter och nötter, en extra portion grönsaker och väldigt mycket mindre rött kött. Så borde vi i Norden äta för att både människor och planeten ska må bra och för att maten ska räcka till alla människor år 2050.

För första gången har en vetenskaplig rapport sammanställt vad som krävs för maten ska räcka till alla de 10 miljarder människor som beräknas leva på jorden år 2050 och dessutom vara hälsosam och klimatsmart. ”Den viktigaste rapport vi har publicerat”, sa chef-redaktören för den vetenskapliga tidskriften Lancet när studien lanserades i London för en dryg vecka sedan.
Maten står för nästan en fjärdedel av de globala utsläppen av växthusgaser. Livsmedelsproduktionen står för 70 procent av all vattenanvändning från floder och grundvatten.
I rapporten har 37 forskare från 16 länder inom olika områden som hälsa, jordbruk, miljö och klimat tagit ett helhetsgrepp på livsmedelssystemet, produktion, utsläpp, vad som äts i olika delar av världen och hur mycket som slängs.
Efter nära tre år har de kommit fram till ett tydligt resultat – det krävs en radikal omställning av matvanor, livsmedelsproduktion och minskat matsvinn, dessutom ska förändringen helst gå snabbt.
– Vi har bland annat tittat på vilket utrymme som finns för det globala matsystemet att släppa ut växthusgaser om vi ska möta klimatavtalet i Paris, säger Line Gordon, föreståndare vid Stockholm resilience centre och medförfattare till rapporten.
– En gigantisk omställning krävs där alla aktörer är inblandade: livsmedelsproduktionen, kostråd, hela värdekedjan i vårt matsystem.

De trender vi har globalt i dag pekar åt helt fel håll med till exempel en ökad animaliekonsumtion och ökad mängd socker.
Sedan tidigare finns rekommendationer från bland annat Världshälsoorganisationen, WHO, om att inte äta mer än 500 gram rött kött, nöt, fläsk och lamm, och charkuterier i veckan. De råden bygger på hälsoaspekten. Nu, när även klimataspekten vägs in sänks mängden rejält och mer än halveras.
Den nya rapporten innebär att kostråd och tallriksmodeller måste ses över om matvanorna ska vara hållbara.
Rapportens rekommendation är noll till 200 gram rött kött per vecka. I medeltal blir det 100 gram i veckan, ungefär 14 gram – eller en köttbulle – per dag. När det gäller kyckling är mängden den dubbla, 29 gram per dag, 200 gram per vecka. För mejeriprodukter gäller 250 gram per dag, 1,75 kilo per vecka. Ägg begränsas till ungefär 1,5 i veckan.
På en tallrik skulle det innebära att halva fylls med grönsaker, den andra halvan av främst fullkornsprodukter och protein från växtriket, medan animaliska proteiner som kött och mejeriprodukter endast skulle ha en liten andel.
Globalt skulle ätandet av rött kött och socker behöva minska med mer än hälften, samtidigt skulle vi behöva tugga i oss närmare tio gånger så mycket nötter och fullkorn som i dag, medan konsumtionen av fisk ligger ungefär på den nivå som forskarna rekommenderar.
Av all ätbar mat som produceras i dag försvinner globalt närmare en tredjedel, 30 procent, i matsvinn. Det måste, enligt rapporten, halveras.
I dag lider fler människor av övervikt än av undernäring, cirka 2 miljarder människor på jorden är överviktiga medan 823 miljoner lider av undernäring.
Rekommendationerna skulle, enligt forskarna, innebära att antalet dödsfall orsakade av ohälsosam kost skulle minska med ungefär 20 procent, cirka 11 miljoner människor skulle inte dö i förtid på grund av sina matvanor.
– Det handlar om folkhälsosjukdomar som hjärt- och kärlsjukdomar, cancer och diabetes. Samhällskostnaden för att hantera den sortens sjukdomar har gått upp kraftigt, säger Line Gordon.
– I många länder finns samtidigt både hög grad av övervikt och undernäring. Övervikten ökar snabbt även i låginkomstländer, ofta som ett resultat av att man lämnar en mer traditionell kost för en mer västerländsk diet med mycket socker, fett och animalier, säger Line Gordon.
I Norden är nästan varannan vuxen, 47 procent, överviktig, och vart sjunde barn. Dagens kostråd från Livsmedelsverket som följer WHO:s rekommendationer på bland annat 500 gram rött kött, är på många sätt bra men vår diet är långt ifrån att vara globalt hållbar. Vi äter cirka 700 gram rött kött, fyra till sju gånger mer än rapportens rekommendation.
I Sverige har köttätandet debatterats flitigt i samband med klimatfrågan och ett trendbrott har skett. Efter att ha ökat stadigt i många år planade köttätandet ut, och under 2017 minskade det 2,6 procent, den största minskningen sedan 1990.
En kommande studie från Stockholm resilience centre som knyter an till rapporten i Lancet konstaterar att det vi äter i Norden överskrider de globala miljömålen.
– Klimateffekten av vår nordiska diet är tre gånger större än effekten av den rekommenderade dieten i Lancetartikeln. Enligt våra beräkningar kräver den också cirka dubbelt så mycket jordbruksmark än vad som är hållbart, säger Amanda Wood, forskare, Stockholm resilience centre.
– Vi måste minska ätandet av rött kött kraftigt och lägga till minst en portion, cirka 100 gram, grönsaker varje dag. Ätandet av baljväxter och nötter skulle behöva tiofaldigas för att nå den nivå som rekommenderas. Dessutom borde salt- och sockerintag minskas.

Enligt artikeln i Lancet är gränsen nådd för hur mycket mark som globalt ska odlas och användas till livsmedelsproduktion.
– Fortsätter vi att globalt öka den uppodlade ytan leder det till så många sidoeffekter att det riskerar att underminera hållbarheten. Vi får ökad avskogning, förlust av biologisk mångfald, mera utsläpp av växthusgaser när skogar avverkas, vattencykler påverkas. Det ser lite olika ut på olika platser i världen. I Sverige har vi minskat vår odlade yta de senaste decennierna, här skulle vi kunna tillåta viss expansion på tidigare brukade marker, säger Line Gordon.
Produktionen av livsmedel måste förändras och bli både mer diversifierad och mer effektiv. Odlingen skulle behöva ställas om till bland annat mer baljväxter. I dag ligger största fokus på en väldigt liten del av ätliga växter. Trots att det finns fler än 14 000 ätbara växtarter används bara cirka 150–200 i vår kost, varav endast tre – majs, ris och vete – står för cirka 60 procent av världens totala kaloriintag.
Läs rapporten i Lancet: https://www.thelancet.com/commissions/EAT

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se"

"Fakta.
Rapporten föreslås fem punkter för att ställa om det globala livsmedelsystemet.
1 Politiska styrmedel för att uppmuntra och underlätta för konsumenter att välja hälsosam mat. Till exempel genom kostråd, subventioner och skatter.
2 Utveckla jordbruket till en hälsosam, mer varierad produktion och inte bara fokusera på hög avkastning.
3 Ett mer effektiviserat men hållbart jordbruk.
4 Förbättrad förvaltning av hav och land för att bevara ekosystem och säkra matproduktion.
5 Matsvinnet måste halveras. "

"Tyskland tar farväl av brunkolet

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Senast 2038 ska de sista tyska kolkraftverken stängas och elproduktionen vara kolfri, det föreslår regeringens kolkommission efter nattliga maratonförhandlingar. Uppgörelsen ses som en delseger för miljörörelsen – men kritikerna varnar för stigande elpriser och ökad arbetslöshet. Berlin.

Det historiska beskedet innebär att de sista kolkraftverken föreslås stängas inom 20 år och att utfasningen ska ske i tre steg. Redan innan 2022 ska några av de största och äldsta kraftverken tas ur drift, något som ses som en delseger för miljörörelsen. De motsvarar omkring en tredjedel av den ström som kommer från kolet.
Genom att säga farväl till den smutsiga kolkraften kan Tyskland räkna med minskade koldioxidutsläpp och ökade chanser att klara klimatmålen. Samtidigt varnar kritiker för att det blir dyrt för skattebetalarna. Staten ska kompensera såväl privatpersoner och företag för eventuellt stigande elpriser, och energibolagen kan räkna med miljardbelopp som kompensation för uteblivna intäkter.
Därtill ska de drabbade kolregionerna få bidrag för att klara struktur-omvandlingen.
De kommande 20 åren föreslås motsvarande 400 miljarder kronor överföras till delstater där tusentals arbetstillfällen försvinner från kolindustrin, vilket är mindre än vad de hoppats på.
En orsak till de generösa bidragen är en oro för att det högerradikala partiet Alternativ för Tyskland (AFD) ska nå nya framgångar bland väljare i kolregionerna.
Lina Lund lina.lund@dn.se "

" Volkswagen ska tillverka elbilsbatterier

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Som ett led i sin satsning på elbilar presenterar Volkswagen planer på att tillverka elbilsbatterier och laddstolpar i fabriken i Hannover där motorer byggs i dag.

Den tyska biljätten meddelade på fredagen att företaget satsar 870 miljoner euro för att utveckla komponenter till elbilar.
Man ska även utveckla mobila laddstationer där upp till 15 bilar kan laddas åt gången.

TT "

" Ser ljust på framtiden trots allt

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Engagemanget mot världens orättvisor och intresset för fysik ledde Christian Azar in på klimatspåret. Även om läget ser dystert ut tror han att det är möjligt att vända utvecklingen.

Sedan mitten av 1990-talet är Christian Azar känd som en av våra skarpaste debattörer i miljö- och klimatfrågan. Han har deltagit i den innersta kärnan i FN:s klimatpanel IPCC, författat en mängd avhandlingar om miljöteknik, medverkat i den svenska oljekommissionen under Göran Persson, samt varit rådgivare till både Margot Wallström och Fredrik Reinfeldt.
Under tiden har användningen av fossila bränslen ökat och den globala medeltemperaturen har fortsatt att stiga.
Blir du frustrerad över den utvecklingen?
– Ja, det är naturligtvis inte bra. Samtidigt jobbar jag med det här dagligen och man kan inte gå runt i tjugofem år och vara frustrerad. Jag är inte lagd så. Men jag tycker att det är en kollektiv dumhet.
Att det är ett komplext problem som vi står inför är han väl medveten om. Som forskare ser han ändå stora möjligheter att vända utvecklingen. Och främst handlar det om att förändra energisystemen.
– Jag är ”possibilist”. Vill vi lösa det här så går det, säger han och tar solenergin som exempel:
– Potentialen är enorm. Timme för timme flödar det in cirka fem tusen gånger mer energi med solstrålarna än all den energi vi använder i form av fossila bränslen och kärnkraft. Och utvecklingen när det gäller sol och vind går snabbt nu. Det är kanske det mest lovande som hänt inom klimatarbetet under de senaste tjugofem åren. Men det krävs

mer. Till exempel måste det bli dyrare att släppa ut koldioxid. Där finns en stor enighet i forskarvärlden.
Det som talar emot är bristen på vilja, att det finns för mycket motstånd och politiker som inte vill ta det på allvar. Där menar han att det bästa medborgare i olika länder kan göra är att sätta tryck på politiker.
– Sedan ska man vara medveten om att en betydande del av utsläppen kommer från ökad levnadsstandard i u-länderna, inte minst Kina. Hundratals miljoner människor har lyfts ur fattigdom. Det är en viktig grej att ha med i bakhuvudet.
Christian Azar föddes i Örebro, men växte upp i Göteborgsförorten Frölunda med sina två yngre bröder, Michael och Robert. Alla tre syskon har till skillnad mot sina föräldrar gjort akademiska karriärer. Michael är professor i idéhistoria och Robert doktor i litteraturvetenskap.
– Vi har alltid gillat att lära oss saker. Och morsan drev på oss att plugga.
Hon är infödd svenska medan Christians pappa ursprungligen kom från Libanon. De två träffades i Spanien på 1960-talet.
– På den tiden var Libanon en lugn plats, Beirut kallades för Mellanösterns pärla. När jag var liten åkte vi ofta tillbaka och träffade farmor och farfar.
Hur har dina libanesiska rötter påverkat dig?
– Dea har berikat mig och gjort att jag har fått möjligheten att se saker från olika håll. Nu funderar jag på att jobba mer med miljö- och klimatfrågor i Mellanöstern.
Under uppväxten fick han också med sig ett intresse för språk. Förutom svenska har han hållit föreläsningar på engelska, franska, spanska och portugisiska. Dessutom kan han göra sig förstådd på arabiska och italienska.
Som ung var han en lovande fotbollsspelare, men planerna på en idrottskarriär tog stopp efter en skada. Desto större framgång har han haft i universitetsvärlden. Vid 22 års ålder blev han civilingenjör i teknisk fysik. Fyra år senare disputerade han. Och som 31-åring utnämndes han till professor i energi och miljö.
Det började med ett stort engagemang i världens orättvisor och de stora skillnaderna mellan den fattiga världen och den rika. I sena tonåren skrev han debattartiklar om Sveriges vapenexport till den dåvarande militärregimen i Indonesien. Den ådran finns kvar.
– Min ingång i klimatfrågan var och är fortfarande: Hur kan tio miljarder människor leva tillsammans på jorden med god välfärd utan att vi förorenar vår atmosfär eller förstör viktiga och vackra ekosystem, och där vi också kan garantera frihet och mänskliga rättigheter?
Så vad tror du om framtiden?
– Det är naturligtvis svårt att svara på, det kan gå åt olika håll. Men om många engagerar sig, medborgare driver på frågan och politikerna vågar fatta tuffa beslut, tror jag att det är möjligt att få utvecklingen att gå i rätt riktning.

Lena Wreede TT "

"Christian Azar
Gratuleras till: Fyller 50 år den 28 januari.
Bor: I Göteborg.
Familj: Barnen Richard, 24, och Isabella, 22 år.
Gör: Klimatforskare och professor i energi och miljö på Chalmers.
Om att fylla 50: ”Det känns ganska bra. Det finns något spännande i det.”
Så firar jag födelsedagen: ”Jag har planer, men det är fortfarande öppet.”

Om jag fick backa tjugofem år: ”Jag blev professor när jag var väldigt ung och det hade varit bra med ett större mentorsteam runt omkring mig. Det är mitt tips till unga i dag: Hitta någon som är tjugo äldre och som har gått igenom saker och ting och som ser saker i ett större perspektiv.”
Om fotbollen: ”Jag spelar då och då matcher med svenska författarlandslaget. Och så är jag hjälpledare för elvaåringarna i Masthuggets BK.” "

" Fyra av tio svenskar väljer bort köttet för miljön

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Fyra av tio svenskar uppger att de har minskat eller avstått från köttätande av klimatskäl det senaste året. Det visar en mätning från DN/Ipsos där tre av tio svarar att de har valt andra färdmedel i stället för flyg. Betydligt fler kvinnor än män anger att de ändrat sina konsumtionsvanor.

Under förra året hamnade klimatfrågan återigen i centrum av samhällsdebatten. Den nya flygskatten vållade politisk strid. Sommarens hetta och de omfattande skogsbränderna blev en försmak av vad som väntar i uppvärmningens spår. Klimatet har också en framskjuten plats i den fyrpartiuppgörelse som ligger till grund för den nya S-MP-regeringen.
Frågan är om det här har påverkat svenskarnas syn på hur de själva orsakar utsläpp. DN/Ipsos har undersökt i vilken mån man har ändrat sina vanor av hänsyn till klimat och miljö den senaste tolvmånadersperioden. Frågorna handlar om de tre områden där den privata konsumtionen genererar mest utsläpp: transporter, livsmedel och boende.
För den genomsnittliga svensken kommer ungefär en tredjedel av de privata utsläppen från livsmedel och ungefär lika mycket från transporter. Cirka en sjättedel genereras av boendet. Detta enligt siffror för 2016 från Naturvårdsverket.
Enligt svaren på DN/Ipsos frågor har en betydande andel av svenskarna förändrat sin konsumtion. Ungefär fyra av tio anger att de minskat sitt köttätande eller helt avstått under de senaste tolv

Fler kvinnor avstår från kött

Grafik: DN Källa: Ipsos och Naturvårdsverket

Har du själv under de senaste tolv månaderna valt att göra något av följande för att minska påverkan på miljö och klimat?

Minskat på/avstått från köttätande (Procent)

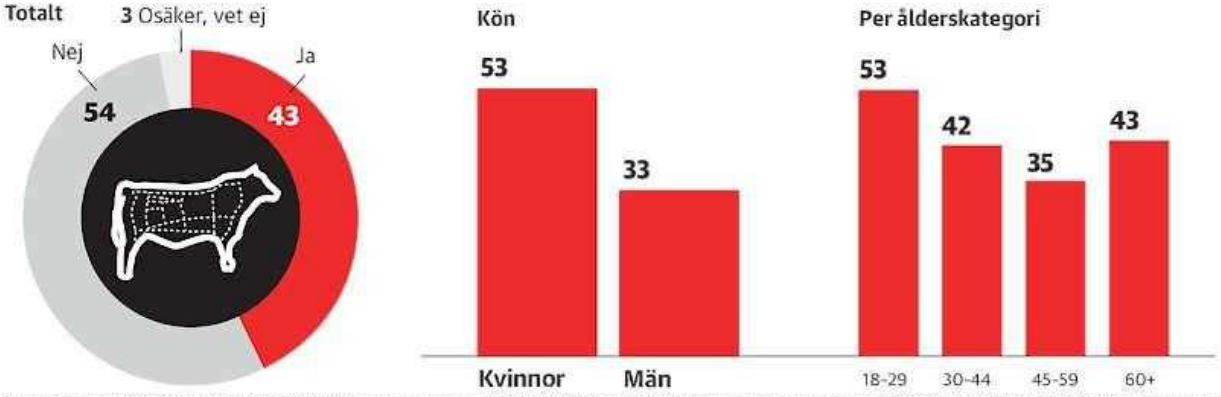

Valt att ta tåg, buss eller kollektivtrafik i stället för bilen

Totalt (Procent)

Valt ett annat färdmedel än flyg i samband med resa

Totalt (Procent)

Minskat energikonsumtionen i bostaden

Totalt (Procent)

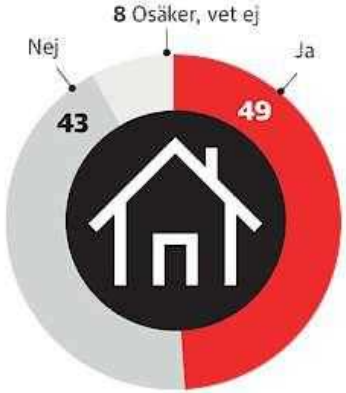

Hushållens konsumtion – utsläpp per person

Antal ton koldioxidekvivalenter växthusgaser per person som orsakats av vår svenska konsumtion (år 2016).

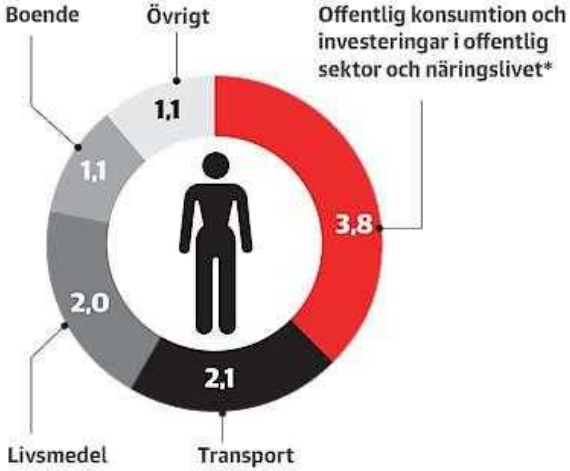

*Offentlig konsumtion inkluderar till exempel förbrukning av varor som skolor, sjukhus och myndigheter köper in för att bedriva sin verksamhet. Offentliga investeringar innefattar bland annat byggande av infrastruktur som broar, järnvägar och flygplatser. Investeringar i näringslivet avser bland annat nya byggnader och maskiner.

Så gjordes undersökningen

DN/Ipsos har den 10-20 januari gjort digitala intervjuer med 1 088 röstberättigade väljare som var ett kvoturval från en slumpmässigt rekryterad webbpanel.

Frågan som ställdes: Har du själv under de senaste 12 månaderna valt att göra något av följande för att minska påverkan på miljö och klimat?

- Valt ett annat färdmedel än flyg i samband med resa
- Minskat på eller avstått från köttätande
- Minskat energikonsumtionen i bostaden
- Valt att ta tåg, buss eller kollektivtrafik i stället för bilen

Opinionsmätningar är alltid förknippade med viss osäkerhet. För mer information om urval, bortfall och svarsfrekvens, se ipsos.se eller kontakta Ipsos opinionsanalytiker Nicklas Källebring.

månaderna. Lika många har valt att åka med kollektivtrafiken i stället för att ta bil. Så många som fem av tio uppger att de på något sätt har minskat energikonsumtionen i sin bostad.
– Det är inte förvånande att det sker en förändring i människors vanor. Sommaren var en väckarklocka för många och har gjort att klimatfrågan har hamnat mer i fokus, säger Nicklas Källebring på Ipsos.
Mätningen tyder på en förändrad inställning till flygandet. När DN/Ipsos i mars förra året frågade om man hade minskat sitt flygande av hänsyn till miljön svarade en av tio ja. I den nya undersökningen, från januari i år, är frågan inte ställd på exakt samma sätt men där svarar drygt tre av tio att de valt att resa med annat färdmedel än flyg.
I den här typen av undersökning finns en risk att människor vill framställa sig i bättre dager än vad de egentligen har täckning för. Två aspekter i mätmetoden är avsedda att minska den effekten, påpekar Nicklas Källebring, opinionsanalytiker på Ipsos. Dels har undersökningen endast gjorts i form av ett webbformulär, inte med telefonintervjuer, vilket minskar risken för social påverkan. Dels har de svarande tillfrågats om vad de faktiskt gjort, inte om sina avsikter.
Det är tydligt att attityderna skiljer sig åt mellan olika samhällsgrupper. Enligt enkäten har kvinnor i betydligt större utsträckning än män ändrat sina vanor på alla de fyra undersökta områdena. Störst är skillnaden när det gäller köttätande. Fem av tio kvinnor svarar att de har ätit mindre av eller helt avstått från sådan mat, mot tre av tio bland männen.
Mätningar från SOM-institutet vid Göteborgs universitet visar att kvinnor ser allvarligare än män på den globala uppvärmningen. 2017 uppgav 70 procent av kvinnorna mot 52 procent av männen att de oroar sig för klimatförändringarna. SOM-institutets mätningar visar också på en generellt tilltagande oro för klimatet. Kanske är detta en faktor bakom svaren i DN/Ipsos undersökning av konsumtionsvanor.
Unga och storstadsbor uppger också i större utsträckning än äldre och landsbygdsbor att de ändrat sina vanor, enligt DN/Ipsos. Undantaget är bostaden där de som bor utanför storstäderna tycks ha gjort mest. Möjligen speglar det att husägare har större möjligheter och tjänar mer på att minska energiåtgången än lägenhetsinnehavare.
Konsumenternas val spelar absolut roll för den gröna omställningen, enligt Stefan Wirsenius, klimatforskare vid Chalmers.
– Varje kilo i minskande koldioxidutsläpp är värdefullt för att dämpa klimatförändringarna, säger han.
Samtidigt påpekar han att allt ansvar inte kan läggas på de enskilda konsumenterna. Verkningsfulla ekonomiska styrmedel, som gör att det lönar sig att göra rätt, är nödvändiga, liksom teknikutveckling. Där måste politiker och företag göra sitt, menar Stefan Wirsenius.
Men han påpekar att konsumenternas val också har politisk betydelse.
– Politiken existerar inte i ett vakuum, de folkvalda måste känna att det finns gehör hos väljarna. Om folk börjar minska sitt flygande och sin konsumtion av nötkött blir det lättare att skruva åt med högre skatter på sådant. Det är kanske minst lika viktigt, att det finns acceptans för skarpare styrmedel, att saker blir dyrare, säger Stefan Wirsenius.

Hans Rosén
hans.rosen@dn.se "

" Jannike Kihlberg: Enskildas agerande spelar roll för klimatet

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Klimatförändring och miljöförstöring är det som oroar svenskar allra mest.För många blev förra sommarens rekordvärme en ögonöppnare. Det tydligaste trendbrottet nu är att köttätandet har minskat.

Uppmärksamheten kring klimatfrågan har ökat markant och fått stort genomslag på många fronter det senaste året: minskat köttätande och minskat inrikesflyg, ökad efterfrågan på tågresor och solceller, unga som skolstrejkar.
Enligt SOM-institutet i Göteborg är klimatförändring och miljöförstöring det som oroar svenskar allra mest. Då är det logiskt att människor försöker göra skillnad där de kan, det som ligger mest nära är att ändra vanor i sin vardag för att minska sin påverkan på klimatet och leva mer hållbart.
Det är inte alltid som oro följs av handling men enligt DN/Ipsos mätning agerar människor just när det gäller klimatet.
Boende, köttätande, bilar och flygresor har stor påverkan på klimatet. På flera av dessa områden uppger cirka fyra av tio tillfrågade att de ändrat sina vanor på grund av klimatfrågan. Det är anmärkningsvärt höga siffror.
Debatten om köttätande har pågått i flera år, i början handlade det mest om djuromsorg, antibiotika och hälsa. På senare år har även klimatet kommit in. Länge pratades det mycket om att det åts mindre kött men det syntes inte i statistiken. Så, plötsligt – efter att ha ökat i många år böjde kurvan nedåt och köttätandet minskade rekordartat 2017.
Flygdebatten är en renodlad klimatfråga. Den kom i gång senare men har varit intensiv, kända personer går ut och vittnar om att de slutat flyga, ordet ”flygskam” blev ett begrepp och kom in på nyordslistan. Flygresorna inrikes minskade förra året medan allt fler ville åka tåg både inrikes och utomlands.
Stödet för en skatt på flygresor har varit mer lågmält. Men att mer än hälften, 53 procent, av de tillfrågade i DN/Ipsos för ett knappt år sedan var för en flygskatt måste sägas vara snudd på sensation. Det är sällan som människor är positiva till nya skatter. Dessutom hade stödet då ökat från 44 procent året innan. Solceller sätter också nya rekord, många tusental står i kö för att få bidrag för att bli sin egen elproducent.
En av de vanligaste kommentarerna i min mejlkorg är att det inte spelar någon roll vad enskilda människor gör, eller vad som görs i Sverige för att vi är ett så litet land.
Men enskilda personers agerande spelar roll. Ändrar tillräckligt många sina vanor och ställer nya krav så förändras också normer. Då blir det mer självklart att äta mer grönt, att ibland välja tåg, att delvis kunna producera sin egen el.
Politiker och deras sakkunniga påverkas av det som sker. De är beroende av sina väljare och om väljarna efterfrågar reformer och ny politik så kommer förändringar att ske även på den politiska nivån. Och det kan smitta även över nationsgränser.
En genomgripande förändring pågår just nu i Sverige, en omställning som till stora delar kommer underifrån.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

”Vi kan bli fossilfria utan att byta ut ett enda plan”

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Svenskt Flygs ordförande Niklas Nordström anser att svenskarna bör flyga medvetet och att Sverige ska satsa på ny teknik som biobränsle. – Vi skulle kunna bli fossilfria redan i dag utan att byta ut ett enda flygplan, säger han till DN. Men han får kritik från forskare.

Flygets klimatpåverkan har debatterats mycket den senaste tiden. Jacob Wallenberg, Investors ordförande, sade nyligen i en DN-intervju att han tycker att det är olyckligt att flyget görs till den främsta klimatboven. Han fick kritik från Naturvårdsverket som menade att fossilfria flygplan knappt ens finns på ritbordet.
Från flygbranschens håll anser man att frågan om fossilfritt flyg inte diskuteras tillräckligt balanserat.
– Alla kommersiella flygplan kan redan i dag flygas på 100 procent fossilfria bränslen. Problemet är att det inte produceras tillräckligt mycket och att de är för dyra, säger Niklas Nordström, ordförande för Svenskt Flyg och socialdemokratiskt kommunalråd i Luleå till DN.
Niklas Nordström pekar på att flygbranschen har gjort framsteg.
– Saab och Boeing har visat att det går att flyga på hundra procent fossilfritt bränsle. Där ökade prestandan på motorn och bränsleförbrukningen minskade med fyra procent. Studier från Nasa visar även att en hög biobränslenivå leder till minskning av höghöjdseffekterna.
Men det finns stora nackdelar med biobränsle. Det menar Stefan Wirsenius, docent i miljövetenskap vid Chalmers tekniska högskola.
– Biodrivmedel tillverkade från biprodukter, som exempelvis tallolja och slakteriavfall, kan ha låga utsläpp. Men dessa mängder är små jämfört med den totala användningen av drivmedel, säger han.
En konsekvens med biodrivmedel som han nämner är avskogningen.
– Tillverkningen kräver stora markområden, som oftast hyser skog som naturlig vegetation, och för att odla oljepalm, raps eller andra grödor för produktionen av biodrivmedel krävs det att skogen måste avlägsnas. Det orsakar stora koldioxidutsläpp, säger Wirsenius.
Niklas Nordström anseratt man bör flyga medvetet, välja bolag med en ung flygplansflotta ställa krav på att bolagen köper biobränsle.
– Om detta efterfrågas ger det flygbolagen som är bäst i klassen konkurrensfördelar vilket bidrar till att skynda på omställningen i rätt riktning, säger han.
Flyger svenskar för mycket i dag?
– Det är en svår fråga. Vi flyger alla av oändligt många anledningar. Och vi är ett litet land med begränsande möjligheter att kunna ta oss ut i världen. Vår ekonomi är dessutom beroende av rörligheten som möjliggörs genom bland annat flyget, säger Nordström.
Hans övertygelse är att tekniklösningar är vägen framåt. Och att Sverige kan reducera mer utsläpp på detta sätt i stället för att sluta flyga.
Finns det anledning till självkritik i flygbranschen?
– Det är möjligt att vi tidigare valt att undvika debatten i stället för att visa vad vi gör för att lösa problemen. Tyvärr möts vi ofta av inställningen att vi vill ha ett frikort till fortsatta utsläpp. Men lika lite som för någon annan bransch är utsläppen ett självändamål för oss. Just därför är det så viktigt att understryka att vi redan i dag skulle kunna bli fossilfria utan att byta ut ett enda flygplan.
Det klimatsmartaste alternativet för flygbranschen är enligt Stefan Wirsenius eldrift.
– Det finns redan för personbilar och lätta lastbilar, och förhoppningsvis finns det även för tunga lastbilar snart. Även vätgas tillverkad av el och vatten finns som en möjlighet, säger han.

Joakim Lundberg "

" Roy Scranton: ”Greta Thunbergs projekt är dömt att misslyckas”

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Roy Scranton lindar inte in sitt budskap. Det är redan kört, vi måste sluta hoppas på vår överlevnad och påbörja en palliativ vård av mänskligheten. – Jag känner mig ibland som en domedagsprofet som gör folk deprimerade. Men det här måste sägas, säger klimatfilosofen och skribenten.

Det gigantiska rymdskeppet Aniara är på väg från den totalförstörda Jorden mot det nyligen koloniserade Mars när en olycka inträffar. I filmatiseringen av Harry Martinsons epos ”Aniara” (i regi av Pella Kågerman och Hugo Lilja) får vi se hur skeppet börjar sväva fritt ute i den svarta rymden. Åren går, en fatalistisk vardag, inte utan kris och panik, infinner sig. Men så tänds ett nytt hopp när en räddningssond syns i fjärran.
Undergång inom fiktionen brukar ofta skildras som resultatet av en specifik händelse, som en rymdinvasion eller ett kärnvapenkrig. När dammet lagt sig finns det (oftast) en chans att börja om igen. Hoppet lever, trots allt. Det är ett narrativ som skänker tröst men Roy Scranton ger inte mycket för det.
– Slutet kommer inte att komma som ett enstaka event, det är en process som pågår nu, på daglig basis.
På ett seminarium under Göteborgs filmfestival hänvisar Roy Scranton, som till vardags undervisar vid University of Notre Dame i Indiana, till en mängd data som han hävdar visar att det är för sent att göra något åt den negativa klimatutvecklingen samt hur den koldrivna kapitalismen orsakat katastrof efter katastrof.
Han publicerade sig i ämnet i The New York Times redan 2013. Essän ”Learning to die in the anthropocene” fick stor uppmärksamhet och blev sedan en bok, som i maj kommer i svensk översättning.
Budskapet är tydligt: Hoppet är ute. Även om det skulle dyka upp någon häpnadsväckande ny teknik med potential att rädda oss så saknas den globala politiska viljan att genomföra den.
Menar du att politiker och andra makthavare skiter i oss?
– Ja. Jag har inte sett några bevis på att de skulle bry sig. Håller Elon Musk på och uppfinner ett sätt att frysa polaris? Och nu i Davos, där pratar politikerna om automatisering. I någon mening måste de tänka på en framtid där de kan sitta i sina fort med säkerhetsvakter och privatjet och ersätta människor med robotar.
Så Greta Thunberg slösar bort sin tid?
– Jag skulle inte säga att hon slösar sin tid. Hon är en modig ung kvinna och det är så här hon känner mening med sitt liv. Men det kommer inte att stoppa klimatförändringarna och jag undrar hur hon kommer att känna om fem, tio år när hennes projekt har misslyckats.
Med andra ord: Vi är alla är passagerare på Aniara. Och istället för att hoppas på den där räddningssonden så borde vi reflektera över slutet.
Roy Scranton har inga givna svar om framtiden men en sak som han förespråkar är meditation, att skapa utrymme för tystnad.
– Panik leder bara till våld. Och det kommer vi såklart att se mycket mer av framöver. Men i tystnaden finns en möjlighet att ta in vad som händer, sörja och lyssna på den sista fågeln och fundera över hur vi rent etiskt ska leva och hur vi ska omorganisera våra samhällen.
Känner du dig någonsin som en domedagspredikare som bara gör folk ledsna?
– Ja, det gör jag och jag försöker dra ned på framträdanden. Det är jobbigt för mig också och jag vill hellre ägna resten av min tid åt att vara med min dotter och läsa poesi och skriva. Det finns egentligen inget mer att säga. **TT** "

" Så påverkas klimatet av ditt strömmande

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Många trodde nog att vår kulturkonsumtion skulle bli närmast klimatneutral när vi lämnade de fysiska böckerna och skivorna och började strömma i stället. Så enkelt är det inte. Lagringen av strömmad musik och film förbrukar lika mycket el som några av - världens största länder.

Var du en av dem som klickade i gång Luis Fonsis megahit ”- Despacito” från 2017 på Youtube, Spotify eller någon annan musiktjänst? Enligt det EU-finansierade forskningsprojektet Eureca bidrog du i så fall till att låtens fem miljarder strömningar och nedladdningar förbrukade lika mycket elektricitet som länderna Tchad, Guinea-Bissau, Sierra Leone och Centralafrikanska republiken gjorde tillsammans på ett år.
– Faktum är att om det digitala molnet, där mycket av världens data samlas, vore ett land så skulle det vara den sjätte största energikonsumenten av världens länder, säger Rolf Lindahl, ansvarig för klimat- och energifrågor på Greenpeace.
– Strömmad video på internet är ett växande klimatproblem. 2020 beräknas strömmad video stå för 80 procent av den totala internettrafiken, fortsätter han.
Det är en klimatpåverkan det sällan talas om, men hela it-sektorn – i vilken ingår bland annat driften av serverhallar, nätverk och att - producera och driva smarta telefoner och surfplattor – har redan samma koldioxidpåverkan som flygindustrins bränsleutsläpp, skriver - vetenskapstidskriften Nature.
Men framför allt är energiförbrukningen den ömmande punkten. I nuläget står it-sektorn för ungefär en tiondel av jordens energi-förbrukning. Men internet växer, datamängden och informationsintensiteten ökar: mellan 2018 och 2022 räknar man med en fördubbling av nättrafik för strömmad film och tv, och enligt en studie i boken ”The new dark age. Technology and the end of the future” av James Bridle förbrukas lika mycket energi för att trådlöst strömma en timme video i veckan som att driva två nya kylskåp.
Frågan om hur den digitala infrastrukturen drivs är viktig för att de globala klimatmålen ska kunna nås i tid, säger Rolf Lindahl.
– Enligt FN:s klimatpanel har vi bara tio till tolv år på oss att transformera energisystemet och fasa ut de fossila bränslena för att kunna hålla oss under 1,5 grads global uppvärmning. Den förväntade ökade energiefterfrågan från it-sektorn sker under denna avgörande period och därför är det centralt att den baseras på förnybar energi.
I rapporten ”On global electricity usage of communication technology. Trends to 2030” av Anders Andrae och Tomas Edler på telekomföretaget Huawei i Kista, spås ett värsta tänkbara scenario där kommunikationsteknologin förbrukar mer än hälften av all elektricitet i världen och står för en fjärdedel av utsläppet av växthusgaser vid 2030. Ett scenario som, menar man, kan bli verklighet om det inte sker tillräckliga förbättringar av eleffektiviteten.
Träd fälls för att tillverka pappersmassa till böckerna och tidningarna vi läser. Plast används till skivorna vi lyssnar på och filmerna och tv-serierna vi tittar på. För att inte nämna förpackningen av dem, eller distributionen från tryckerier och fabriker till butik och vidare till kund. Det blir många mellansteg som skapar klimatavtryck.
Frågan är om kulturvärldens omställning från fysiska produkter till de digitala och molnbaserade är mer miljövänliga. Vid första anblicken verkar det vara så: enligt Dagfinn Bach på universitetet i Bergen motsvarar 27 strömmade spelningar av ett album samma mängd förbrukad energi som att producera och distribuera skivan.

Men affärsmagasinet Forbes skriver att tack vare strömningstjänsterna ökar vårt musiklyssnande kraftigt: den trådlösa var som helst-tillgängligheten till miljontals låtar och poddar för hundratals miljoner aktiva användare skapar en tydlig matematik – på två år ökade genomsnittslyssningen på musik hos amerikaner med åtta timmar i veckan.
Strömning innebär också en distribution: av el i elnätet, av lagring i serverhallar och trafik i nätverk, med all utrustning som därmed måste drivas. För att inte nämna alla enheter man använder för att läsa, lyssna eller titta. Till exempel skriver it-bolaget Cisco att år 2022 kommer antalet enheter som är uppkopplade mot nätet att vara tre gånger så många som hela jordens befolkning, det vill säga närmare 30 miljarder enheter.
Göran Finnveden, vicerektor för hållbar utveckling och professor för miljöstrategisk analys på KTH, säger att om man ska jämföra fysiska verk med strömmade finns det flera faktorer som påverkar.
Vad är det till exempel för kulturprodukt och hur ser dess fysiska medium ut: är det bok eller film? Vilken elektronisk produkt använder man: är det en stationär dator, mobiltelefon? Hur mycket man använder produkten spelar också roll: en biblioteksbok läses av många medan man i en tidning kanske bara läser en eller två artiklar – och hur ställs det mot den digitala varianten, alltså hur många böcker läser man på sin läsplatta, och använder man den till annat? Även var i världen produkten används spelar roll: den svenska elproduktionen är till exempel annorlunda än den i USA.
– Dessa faktorer gör att det inte är helt enkelt att säga att digitala, strömmande kulturprodukter alltid är mycket miljövänligare än de fysiska. Rent generellt gäller att de produkter man skaffar – oavsett om det är elektroniska eller fysiska kulturprodukter – bör användas ofta så att miljöpåverkan kopplad till tillverkningen av produkterna kan spridas ut på så många kulturupplevelser som möjligt, säger Finnveden.
2013 byggde Facebook sin första serverhall i Luleå. Den är lika stor som 17 hockeyarenor och tillsammans med företagets två andra hallar i området beräknas man förbruka lika mycket el som hela Västerås kommun.
För att lagra onlinetjänsternas data – oavsett om det är för sociala medier eller strömning – behövs servrar, och till dem behövs serverhallar; enorma fönsterlösa byggnader på tiotusentals kvadratmeter. Efterfrågan på dessa datakomplex växer: branschen räknar med att 60–200 nya datacenter kommer att byggas i Europa de kommande åren, och Sverige är ett populärt land – Luleåregionen har utvecklats till Europas ledande kluster med 18 olika datacenter.
Det beror på främst tre anledningar: Sverige sänkte elskatten för datacenter för två år sedan, det svala klimatet är väl lämpat för server-hallarnas nedkylningssystem, och här finns tillgång till förnybar energi i större utsträckning än i många andra länder.
Det sistnämnda är en viktig komponent i techjättarnas klimatstrategi. 2011 skrev Facebook på ett åtagande att börja använda 100 procent förnybar energi; Google och Apple gjorde detsamma året därpå. It-industrin är den som ligger främst vad gäller löften om att köpa förnybar el, Google är det företag som köper mest förnybar energi i världen.
Varje år ger Greenpeace ut rapporten ”Click clean” som betygsätter dessa företag i kategorier som energieffektivitet, insyn i energiförbrukning, och hur mycket förnybar energi man använder. Långt ifrån alla är miljövänliga: Netflix och Amazon får till exempel låga betyg i senaste rapporten: bara 17 procent av deras energi är förnybar, och båda företagens största energikällor är kol. Även svenska Spotify får ett lågt betyg (ett D i snitt på skalan A-F), men har sedan

dess sammanställt en egen hållbarhetsrapport för att visa sin energiförbrukning och målsättning att bli klimatneutrala.
Men att använda förnybar energi för att driva anläggningarna innebär inte att energifrågan är löst, menar Göran Finnveden på KTH. För ju mer av den förnybara energin som används av teknikjättar, desto mindre av den blir över till andra – alltså de boende i området eller landet.
– Även den förnybara energin behöver alltså användas så effektivt som möjligt. Man behöver också ta hänsyn till miljöpåverkan från hela livscykeln, alltså även från produktion av utrustningen som finns i anläggningarna. Denna utrustning kräver energi och råvaror och ger upphov till olika former av utsläpp vid produktionen. Den behöver också tas om hand på ett klokt sätt i samband med skrotning av utrustningen. Även själva byggandet av byggnaden kan leda till viss miljöpåverkan, säger han.
Kritiker, som författaren och miljödebattören Lars Wilderäng, kallar det för *greenwashing*, att storföretagen köper upp all tillgänglig förnybar energi för att rentvå sitt eget varumärke.
– Det finns ingen anledning att sponsra utländska miljardföretag med skattefri el, i synnerhet som serverhallarna bara skapar en handfull med jobb. Det är inte heller miljövänligare att etablera sig i Sverige, utan handlar bara om *greenwashing* av en verksamhet som tär hårt på energiresurser. Effekten blir bara att det nordiska elhandelsområdet i stället får importera kolkraft. De internationella jättarna kan gröntvätta sina serverhallar, och någon annan får konsumera kolkraften i stället, - säger han.
De nya etableringarna innebär även att det blir trångt i det svenska elnätet. P4 Västmanland rapporterade i höstas att Eskilstuna på grund av en Amazonanläggning måste tacka nej till förfrågningar om nyetableringar av andra företag då elförsörjningen inte räcker för mer.
I ett debattinlägg i vintras skrev bland andra Energiföretagen Sverige och Sveriges Byggindustrier att redan i dag bedöms samhällsförlusterna på grund av kapacitetsbrist i elnätet uppgå till cirka 80 miljarder kronor per år.
Men det finns också ljuspunkter som visar att utvecklingen går mot ett miljövänligare håll. Förutom strävan efter det klimatneutrala initiativet har energieffektiviseringen blivit bättre, och mer data går att lagra på mindre yta.
– En del scenarier pekar därför mot att man de närmaste åren kan se en konstant utveckling, eller till och med minskande utsläpp av växthusgaser från informations- och kommunikationssektorn, och underhållnings- och mediesektorerna, säger Göran Finnveden.
– En annan ljuspunkt är om den ökade it-användningen kan leda till att vi minskar energianvändningen inom andra sektorer. Exempelvis kan informationsteknologin bidra till energieffektiviseringar inom byggnadssektorn och industriell produktion och att människor konsumerar mindre av andra, mer miljöstörande, produkter.
Facebooks första serverhall i Luleå är lika stor som 17 hockeyarenor och tillsammans med företagets två andra hallar i området beräknas man förbruka lika mycket el som hela Västerås kommun.

Kristofer Ahlström
kristofer.ahlstrom@dn.se "

" H&M:s vd om klimatet: ”Vi ska inte sluta konsumera”

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

När kunderna vill ha hem kläder som beställs utan fördröjning ökar kraven på de pressade modekedjorna. Samtidigt är snabbmodet utskällt i klimatdebatten. H&M:s vd Karl-Johan Persson ser inte minskad konsumtion som lösningen på problemet.

Under hösten lade H&M drygt en halv miljard kronor på att förbättra leveranserna för att kläderna snabbare och smidigare ska kunna nå kunderna. Stora delar av pengarna gick till tre nya lager i Tyskland och Polen med totala ytor på 230 000 kvadratmeter och till att byta ut den tyska sajten. Resultatet visade minus men Karl-Johan Persson säger att satsningen kommer att löna sig.
– Vi kommer att förbättra leveranserna, ha större kapacitet och på så sätt kunna möjliggöra en bättre försäljning, säger han.
I dagsläget erbjuder H&M leverans dagen efter beställning på elva marknader, däribland Sverige, Tyskland och USA. På några av dessa pågår försök med leverans samma dag. Detta ska lanseras på fler marknader under nästa 2019.

Finns det en motsättning mellan snabba leveranser och hållbarhet?
– Vi vill ha flera alternativ med bra standardleveranser, expressalternativ och tidsbestämda leveranser. Vi tittar också på att lägga till ett hållbarhetsalternativ med miljövänligare leveranser, gröna leveranser.

På vilket sätt?
– Det skulle kunna vara att se om kunderna är beredda att vänta lite längre om leveransalternativet är miljövänligt. Det skulle också kunna vara att se över vilken typ av bilar som används. Men det är inget vi har introducerat ännu, säger Karl-Johan Persson.
H&M:s fortsatta öppningar av fysiska butiker i en tid då kunderna köper allt mer på nätet har ifrågasatts. Under år 2019 framgår att modekedjan får ytterligare tillskott av butiker med 175 stycken, där nästan hälften av dem kommer att vara för de nyare märkena som går internt går under namnet “New Business”. Majoriteten av dessa märken säljer plagg av bättre kvalitet till högre priser än det klassiska H&M-varumärket. Dessutom satsar kedjan på ett koncept som går under namnet “Take Care” som inkluderar bland annat kläd- och skovård, exempelvis skrädderitjänster.

Är det här ett tecken på att ni tar ett steg bort från “fast fashion” (snabbmode)?
– Nej. Vårt hållbarhetsarbete täcker samtliga varumärken. Jag gillar inte begreppet ”fast fashion”. Vad vi vill göra med H&M är att fortsätta erbjuda kunder bra priser. Det finns inget ohållbart i att göra mode demokratiskt. Vi vill göra produkter av god kvalitet till bra priser. Från vår sida finns inget intresse av att plaggen inte ska hålla, säger Karl-Johan Persson.
Han fortsätter:
– Vi vill ha en klimatpositiv värdekedja med förnybar energi, energieffektivitet och klimatkompensation. Kan vi göra det samtidigt som vi också sluter kretsloppet av hållbara material, då finns det inget ohållbart i H&M:s affärsmodell.
H&M har som mål att bli klimatpositiva till år 2040 och att bara använda hållbara material år 2030. Karl-Johan Persson säger att företaget är i fas med målen.

– Vi ska inte sluta konsumera eftersom det ger ekonomisk tillväxt. Jag tror innovation är lösningen. Inom några år tror jag att vi har återvunna material som har samma kvalitet och prisbild som konventionella material, säger han.

Ida Yttergren
ida.yttergren@dn.se"

"H&M i siffror. Fjärde kvartalet 2018 (september–november)
Försäljningen uppgick till 56 414 miljoner kronor, en ökning med 6 procent i lokala valutor jämfört med samma period året innan.
På nätet ökade försäljningen med drygt 20 procent under 2018.
Vinst före skatt uppgick till 4 873 miljoner kronor.
Den föreslagna utdelningen behölls på 9:75 kronor.
Klädkedjan meddelar även att reorna ska minska under början på 2019.
Källa: H&M "

" Så växer antalet elbilar till år 2045

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Tillväxten av laddbara bilar tar ordentlig fart de närmaste åren. Ökningen i fjol med 50 procent var bara början. År 2030 kommer vi att på svenska vägar ha 2,5 miljoner elbilar och laddhybrider, spår branschföreningen Power Circle i en ny prognos.

Suget efter laddbara bilar bara växer. I fjol steg laddhybriderna med 46 procent och elbilarna med hela 68 procent. Men det är fortfarande från låga nivåer. Elbilarna svarar nu för två procent av nybilskakan och laddhybriderna för sex procent.
Power Circle har blickat långt in i framtiden. En ny prognos som sträcker sig ända fram till 2045 visar att vi bara befinner oss i början av en elbilsboom som kommer att accelerera vid mitten av 2020-talet. Under den första fasen dominerar laddhybrider, men från omkring 2024 kommer de renodlade elbilarna att dra ifrån. År 2030 bedöms elbilarna svara för närmare 90 procent av nyförsäljningen. Då har hela den laddbara flottan växt till 2,5 miljoner bilar.
Bedömningarna grundar sig bland annat på tillverkarnas planer på kommande elbilar.
– Vår prognos bygger på att elbilen blir lika billig i inköp som en likvärdig bensin- eller dieselbil år 2025. Efter det så finns det ingen anledning att inte välja en elbil när du ska köpa en ny bil eftersom även driftkostnaden är lägre, säger Daniel Kulin sakkunnig på Power Circle.
2,5 miljoner laddbara bilar i trafik år 2030. Vilka effekter får det på utsläppen och målet om en sänkning med 70 procent?
– Det bidrar med ungefär hälften av målet. Mixen är då närmare två miljoner elbilar och 600 000 laddhybrider. Laddhybriderna ökar fram

till 2023–2024, sedan faller de brant. De har nackdelar med dubbla drivlinor, högre servicekostnader och att de är beroende av bensin. Det finns ingen uppsida alls med att då välja en sådan bil.
Vad kan hota utvecklingen?
– Infrastrukturen måste byggas ut i den takt som krävs. Här har politiken ett bredare ansvar om samhällsbyggnad. Infrastruktur ska ses som en investering, inte en kostnad.
Hur menar du?
– En miljon bilar tankar drivmedel för cirka 20 miljarder kronor årligen. Två miljoner elbilar motsvarar alltså bensin för 40 miljarder som inte behöver köpas. Den el som krävs för att ersätta dessa bilar är cirka 6 TWh. Det motsvarar cirka 10 miljarder i konsumentkostnad, inklusive elnät. För att ge en relation till siffrorna kan nämnas att 40 miljarder räcker för att bygga en årsproduktion motsvarande 12 TWh vindkraft.
Hur mycket el skulle 2 miljoner elbilar kräva?
– Bara hälften så mycket som utbyggnaden av vind, cirka sex TWh.
Hur många publika laddpunkter behövs för att batteribilen ska kunna användas som dagens avgasbilar?
– Det är en komplicerad fråga. En gammal rekommendation är en laddpunkt per tio bilar, men det är extremt beroende på vilken väg vi väljer i samhället, bland annat hur vi väljer att utrusta flerbostadshus med laddning.
– Elbilarna får längre räckvidd. Räknar man med att de har halva räckvidden mot bensinbilar tror jag att det räcker med 10 000 snabbladdstationer. I dag har vi ungefär 5 000 bensinstationer.
– Men förhållandet ett till tio tror jag inte gäller i framtiden eftersom de flesta kommer att kunna ladda hemma. Så ser det ut i dag i alla fall, 90 procent laddar hemma eller på jobbet.
Men Sverige är ju närmast tudelat, halva befolkningen bor i flerbostadshus där många saknar p-plats.
– Här sätter du fingret på en av de viktigaste politiska frågorna kopplade till omställningen. Svaret är inte tekniskt utan politiskt. Vi tjänar på att investera i infrastruktur, så har det varit förr också.
– Med eldrift kapar vi oljeberoendet. Det ger stora samhällsekonomiska vinster. Vi kan producera vår egen energi med sol, vind, vatten och kärnkraft. Det ger lokal tillväxt.
Biodrivmedel då i stället för fossil bensin och diesel?
– Visst fyller dessa drivmedel en viktig roll i omställningen, men på sikt ser vi ingen uppsida alls med förbränningsmotorer. Elbilens fördelar är så uppenbara, den har högre verkningsgrad, den ryker inte, den bullrar inte och är mycket billigare att underhålla.
Vad kör du själv för bil?
– Jag har ingen bil, men två elcyklar, säger Daniel Kulin.

Lasse Swärd
lasse.sward@dn.se"

Den typiska elbilen 2018
Batterikapacitet: 41 kWh.
Effekt elmotor: 156 kW (212 hk).
Max hastighet: 158 km/tim.
Räckvidd el: 29 mil.
CO2 utsläpp: 0.
Ladduttag: Typ 2. "

" Laddbara bilar tokrusar – Outlander ny etta

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Det är fortsatt trögt på nybilsmarknaden. Registreringarna föll i januari med 11 procent. Det var sjunde månaden i rad med minussiffror.Undantaget är elbilar och laddhybrider – de steg med hela 61 procent.

Statistiken från branschföreningen Bil Sweden visar en splittrad bild av marknaden. Totalt registrerades 20 478 nya bilar, ned 11 procent jämfört med motsvarande tid i fjol.
– Nedgången var väntad mot bakgrund av kvardröjande effekter av bonus malus-systemet och förlängda leveranstider i samband med införandet av den nya testmetoden WLTP, förklarar Mattias Bergman, vd för BIL Sweden.
– Dessutom så jämför vi med ett mycket starkt januari förra året, som var den näst bästa januarimånaden någonsin för personbilar. Vi får räkna med tuffa jämförelsetal under hela första halvåret beroende på de höga registreringssiffrorna i fjol inför bonus malus den 1 juli, säger han.
Nedgången för dieslar verkar ha planat ut och ligger nu på 39 procents andel. Bensinbilarna har en andel på 41 procent.
Elbilar och laddhybrider som uppfyller kraven för klimatbonus ökade kraftigt i januari. De renodlade elbilarna stod för 5 procent av nybilskakan (2 procent för hela 2018) och laddhybrider för 8 procent.
– Det har varit en stark start på bilåret 2019 för laddbara bilar, där andelen i januari uppgick till 13 procent, vilket ligger i linje med vår prognos. De rena elbilarnas andel av de laddbara bilarna uppgår till 41 procent. Det är en kraftig uppgång jämfört januari förra året, då andelen laddbara bilar var 7 procent och av dessa var 11 procent rena elbilar, säger Mattias Bergman.
Ser man på tio-i-topp domineras listan som vanligt av Volvo och Volkswagen, men där finns nu också bubblaren Kia med modellen Niro och Mitsubishi med laddhybriden Outlander.
Outlander ligger nu också åter i topp bland laddhybriderna. Den tidigare ettan Volkswagen Passat GTE har halkat långt ner på listan som en följd av svåra leveransproblem.
Bland elbilarna är Nissan Leaf etta följd av Renault Zoe och Kia Niro.
Bil Sweden tror att 2019 slutar med 335 000 nya bilar. I fjol blev det 353 800 bilar.

Lasse Swärd
lasse.sward@dn.se "

" Klimatförändringar och svensk diplomati tas in i ”Civilization”

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Klimatförändringar får stor betydelse i expansionen ”Gathering storm” till ”Civilization 6”. Flera nya civilisationer gör också entré.– Det är perfekt för svenskarna att komma in, säger Ed Beach vid Firaxis.

Med 28 år på nacken tillhör ”Civilization”-serien, eller ”Civ” som den kort och gott brukar kallas, de mest långlivade spelserierna. Spelen går ut på att från en enkel bosättare på stenåldern bygga upp en civilisation som överlever och frodas. I februari kommer ”Gathering storm”, nästa expansion till ”Civ 6”.
– I år har vi arbetat med människans relation till planeten. När vi etablerat det som kärnan så tog det inte lång tid innan vi hade alla sorters idéer om vart vi ville ta det. Det är utmanande inte bara genom att planeten sätter hinder för spelarnas civilisationer, utan också genom att civilisationerna skadar planeten, säger Ed Beach, seriens huvuddesigner, vid utvecklaren Firaxis.
Det nya temat gör också att spelet fortsätter ytterligare 50 år in i framtiden, just för att klimatförändringarna ska hinna få betydelse. Men spelarna måste inte vara snälla mot planeten för att vinna, snarare tillåts de att experimentera med systemet.
– Vill man vara ond och sprida ut så mycket koldioxid som möjligt och se vad som händer med havsnivåerna kan man göra det.
– När Sverige är med finns Nobelpriset med som man kan tävla om. Vi har också infört möjligheten att segra genom diplomati, och där är Sverige bra, förklarar Beach.
Sverige var spelbart även i ”Civ 5”, då som krigarnation under Gustav II Adolf. Den här gången är det i stället hans dotter, drottning Kristina, som leder landet.
– Vi ville ha ett mer kulturellt och diplomatiskt Sverige den här gången.

TT "

Förändringen av den globala medeltemperaturen jämfört med 1850-1900.

Grafik: DN Källa: WMO Foto: AP, TT

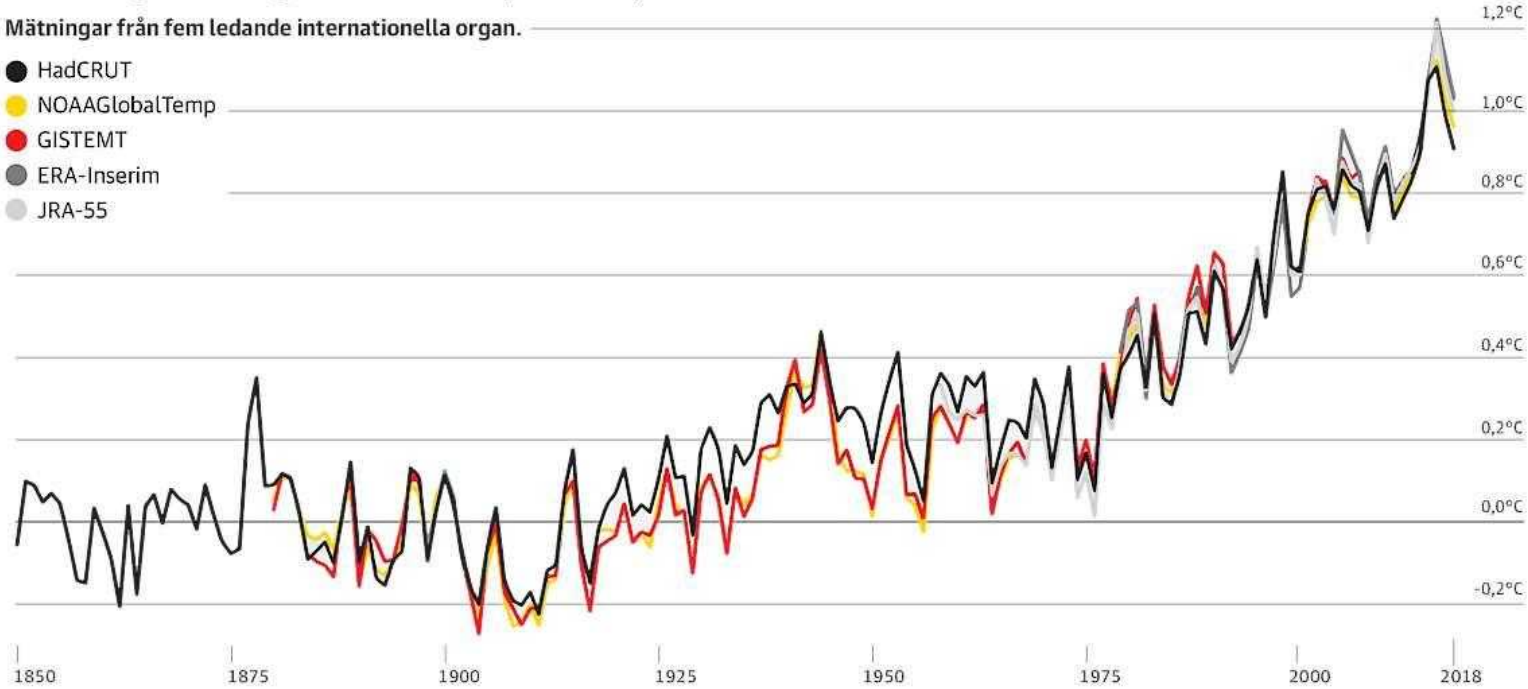

" De rekordvarma åren kopplas till växthusgaser

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

De fyra senaste åren är de varmaste som har uppmätts.
Ett tydligt tecken på en pågående klimatförändring orsakad av växthusgaser, enligt världsmeteorologiska organisationen WMO.

År 2018 är det fjärde varmaste år som har uppmätts, den globala medeltemperaturen låg ungefär 1 grad, (med en felmarginal på plus/minus 0,13 grader) över medeltemperaturen från förindustriell tid, slutet av 1800-talet. Det konstaterar WMO efter att ha analyserat data från fem ledande internationella organ.
De tre år som har varit varmare är 2015, 2016 och 2017, det innebär att de fyra senaste åren är de varmaste som har uppmätts.
2016 är det varmaste år som hittills har uppmätts, då bidrog en kraftig El Niño, ett väderfenomen som ibland dyker upp och medför högre temperaturer över stora delar av jorden.
– Den långsiktiga temperaturtrenden är långt viktigare än rankningen av enskilda år, och trenden är uppåtstigande, säger Petteri Taalas, generalsekreterare för WMO i ett pressmeddelande.
– De tjugo varmaste åren som har uppmätts har inträffat under de senaste tjugotvå åren. Graden av uppvärmning vi har sett de senaste fyra åren är exceptionell, både över land och i haven.
En rad extrema väderhändelser skedde under 2018: Sommaren var rekordvarm på norra halvklotet, här i Sverige ledde det bland annat till en rad temperaturrekord, allvarlig torka och skogsbränder. I en skogsbrand utanför Aten omkom många människor, skyfall på Mallorca ledde till flera dödsfall.
Den indiska delstaten Kerala drabbades av de värsta översvämningarna sedan 1920-talet och 1,4 miljoner människor fick lämna sina hem. Västra Japan drabbades av stora översvämningar, minst 230 personer omkom och tusentals fick lämna sina hem. Östra Australien har drabbats av svår torka, i stora delar av regionen var nederbördsmängden mindre än hälften av den normala. Både Japan och Sydkorea satte nya värmerekord med 41,1 respektive 41 grader. Kalifornien drabbades av flera stora skogsbränder. Utbredningen av havsisen i Arktis låg långt under genomsnittet under 2018, med rekordlåga nivåer under januari och februari.
– Temperaturen är bara en sida av saken. Extrema väder drabbade många länder och miljoner människor med förödande konsekvenser för ekonomier och ekosystem under 2018, säger Petteri Taalas.
– Många av de extrema väderhändelserna är i linje med vad vi kan förvänta oss i ett förändrat klimat. Vi måste inse att det är en realitet. Utsläppen av växthusgaser och klimatanpassningsåtgärder borde vara högsta prioritet globalt.
Hittills har 2019 startat på liknande sätt när det gäller extrema väderhändelser.
Australien upplevde den varmaste januari som har uppmätts med värmeböljor som saknar motstycke både i temperatur och längd. Tasmanien hade den torraste januari som har uppmätts och förfärande skogsbränder. Enligt Australiens meteorologiska institut har det varit en långsiktigt uppåtgående trend av extrema brandväder och längd av brandsäsongen.
Enligt WMO har intensiva värmeböljor blivit vanligare som ett resultat av klimatförändringen.
Den extrema hettan på södra halvklotet stod i skapt kontrast till den extrema kylan som drog in över Nordamerika i januari.
– Kylan i östra USA motsäger verkligen inte klimatförändringen. I Arktis år uppvärmningen dubbelt så snabb som den är globalt. Stora

delar av isen i regionen har smält. Det påverkar vädermönster på det norra halvklotet utanför det arktiska området. En del av de kyliga avvikelserna på sydligare breddgrader kan vara kopplade till de dramatiska förändringarna i Arktis, säger Petteri Taalas.
– Det som händer vid polerna stannar inte vid polerna utan påverkar väder- och klimatförhållanden på lägre latituder där hundratals miljoner människor bor, säger han.

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

"Skolstrejk för klimatet

TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Larmrapporterna om klimatkrisen blir allt fler och effekterna kommer att påverka generationer framöver. Tusentals unga världen över, med 16-åriga Greta Thunberg i spetsen, har höjt rösten i debatten. Hur påverkas barnen av rapporteringen om klimatkrisen, och hur hanterar man deras oro för framtiden?

– Jag är här för att berätta att huset står i brand.
Nyss fyllda 16 år stod Greta Thunberg framför världsledare och levererade sitt tal om klimatkrisen vid det ekonomiska forumet i Davos i januari.
Under de senaste månaderna har den klimatstrejkande tjejen med flätor, ”Eko-Pippi” som hon kallats i Tyskland, blivit förstasidesmaterial i många länder för sin klimataktivism. Hennes budskap? Att vi alla måste göra någonting för att förändra vårt beteende och motverka en kommande klimatkatastrof.
16-åringens engagemang, som började med en skolstrejk utanför riksdagen, är ett exempel på hur larmrapporter om klimatkrisen kan påverka barn och ungdomar. Maria Ojala är docent i psykologi vid Örebro universitet och har forskat kring barns och ungdomars förståelse av klimatförändringarna. Hon säger att information om klimatförändringarna kan påverka barn att förstå att de har potential att skapa engagemang. Något som kan skapa en vilja att påverka. Men rapporter om en förestående kris kan också leda till ångest – och en rädsla för jordens förestående undergång som kan påverka framtidstron.
I en studie som Maria Ojala gjorde 2010, med 300 barn i elva- till tolvårsåldern, uppgav 34 procent att de kände ”ganska stor” eller

”mycket stor” oro över klimatförändringarna. Mest oroade de sig för att djur och natur skulle drabbas negativt, medan det var få som var oroliga för sin egen del. Fyra procent oroade sig så mycket att de mådde dåligt av det.
– Studier har visat att det finns en viss oro för framtiden och framtidens generationer, men att det annars mest handlar om empatisk oro över djur och natur, eller människor som bor i andra delar av världen. Men under det senaste året har det hänt mycket i Sverige, till exempel den varma sommaren och skogsbränderna. Så då kanske det kommer mer personlig oro, säger Maria Ojala.
När Unicef i november 2018 gjorde en enkätundersökning med 14 000 barn och ungdomar från tio år i EU svarade 41 procent att de oroade sig för klimatförändringarna. I USA gjorde Gallup en undersökning 2018 och såg då att unga verkar oroa sig mer än äldre över klimatförändringarna. Undersökningen, som innefattade strax över 4 000 personer från 18 år, visade att 51 procent av deltagarna mellan 18 och 26 år trodde att klimatförändringarna skulle bli ett allvarligt hot under deras livstid.
I en mindre, kvalitativ studie av forskare på Coloradouniversitetet 2011 djupintervjuade man 50 barn mellan 10 och 12 år för att få reda på mer om hur de uttryckte sina känslor kring klimatförändringar. Enligt studien uttryckte 82 procent av deltagarna sorg, rädsla och ilska när de pratade om sina känslor kring miljöproblemen.
Maria Ojala säger att det är viktigt att komma ihåg att även barn och unga har strategier för att hantera sin oro. Vissa distanserar sig från den genom att tänka på andra saker.
– En flicka berättade att hon brukar äta en glass när hon blir orolig. En pojke berättade att han blev orolig av att se bilar som spred ut avgaser, så då flyttade han sig från fönstret när han såg bilar.
Andra hanterar oron genom att aktivera sig. De demonstrerar tillsammans, eller engagerar sig på ett individuellt plan till exempel genom att äta mindre kött eller sluta be sina föräldrar om skjuts.
En strategi som är särskilt positiv, men som man ofta lär sig vid en senare ålder, är den meningsfokuserade så kallade copingstrategin.
– Där ser man att hopp och oro inte behöver vara motsatser. Det bygger på att man vänder på perspektiven, och ser att problem också har lösningar – som att fler unga engagerar sig, eller att vi lyckats lösa liknande problem tidigare.
Så hur ska man prata med sina barn om klimatet?
Malin Bergström är barnpsykolog och docent vid Karolinska institutet. Hon säger att det kan vara svårt att prata med barn om klimatfrågan, särskilt om man själv är väldigt engagerad i frågan.
– Det är viktigt att lyssna in vad barnet undrar över eller oroar sig för. Om man lyssnar på var barnet befinner sig kan man låta samtalet utgå från barnet, och få en känsla för hur barnet känner. Om de är väldigt oroliga och inte kan sova får man prata på ett sätt, och om de inte är så oroliga kan man prata värderingar, moral och ansvar, säger hon.
Malin Bergström säger att en sund oro kan vara en katalysator för förändring. Men om oron över klimatet tar över, och går över till ångest, är det något man som förälder behöver hantera.
– Då behöver man ge barnet hopp. Och det kan vara utmanande, särskilt om man själv känner sig rädd. Men dels kan man skaffa sig kunskap själv, och dels dela med sig av en vuxens erfarenhet av att saker i livet är utmanande och hotande, men att man måste lära sig leva med det.
En grundkomponent i ångest är känslan av att världen är hotfull och skrämmande. Och inom barnpsykiatrin har man sett att antalet barn med ångest ökar när det sker terrordåd eller katastrofer. En annan komponent är en känsla av maktlöshet.

– Och känslan av maktlöshet kan man ändra på, genom att visa att man kan hjälpa och lyssna på barnet.
Malin Bergström säger att Greta Thunberg är ett bra exempel på en förebild som visar att det finns saker som barnen själva kan göra för att påverka situationen. Samtidigt tycker hon att man ska hjälpa barnen att vara nyanserade.
– Barn kan bli väldigt svartvita i sina tankesätt, det är en del av att de utvecklar sin moral och känsla för rätt och fel. Där kan barn bli ganska rättrådiga och se ner på andra som inte är lika medvetna, eller som gör ”fel”. Och där kan man verkligen också behöva hjälpa till för att mildra, så att inte barnen bara känner ilska – och så att de kanaliserar den känslan till något som är mer positivt, säger hon.
I en digitaliserad värld tror Malin Bergström inte på att ”skydda” barnen från information om klimathotet.
– Det man i stället kan göra är att skapa ett samtalsklimat med tillit där man får barnens förtroende och kan hjälpa till med det som de funderar på. Barn kan inte värdera information och kunskap på samma sätt som vuxna, så där behöver de vårt stöd.
– Man kan sätta sig och fika tillsammans eller sitta på sängkanten med en kopp te, snarare än att peppra dem med frågor om vad som oroar dem. Om det verkar som om det är just klimatoro som spökar så kan man öppna upp för vad barnet vill att man ska göra för att förändra sitt beteende.
Samtidigt måste man hitta en balans där det inte blir en tillvaro styrd av ångest. Det är viktigt att hjälpa barnen att hitta sitt välbefinnande, säger Malin Bergström.
Om barnen i stället blir arga på hur föräldrarna lever är det viktigt att prata även om det.
– Jag tycker att man ska välkomna barnens samtal, även om de bjuder in med armbågen, eftersom det är en chans att prata. Barns klimatoro är en utgångspunkt för att lägga om familjens levnadsvanor. Men berätta hur du resonerar, och om du till exempel ibland måste flyga för att försörja familjen. Man får hjälpa barnen att förstå livets komplexitet, vilket också kan hjälpa barnen att bli mindre fördömande mot andra, säger Malin Bergström.
Men hon återkommer till att det viktigaste är att våga ta barnens oro på allvar:
– Barnen kommer att veta om vilket hot klimatförändringarna är mot samhället även om föräldrarna inte pratar om det, därför är det viktigt att de känner att de har någon att vända sig till för att prata om sina känslor.

Evelyn Jones
evelyn.jones@dn.se "

"Tänk på det här när du pratar om klimatoro med barn.
1 Låt samtalet utgå från barnet. Känn in om barnet är väldigt oroligt och anpassa diskussionen utifrån barnets oro. Är barnet inte så oroligt kan det vara ett bättre tillfälle att prata om värderingar och ansvar.
2 Ge barnet hopp. Visa att det finns saker som barnen själva kan göra för att påverka situationen.
3 Välkomna samtal. Även om ditt barn är arg på vissa val du gör är det en bra inbjudan till samtal om vad ni tillsammans kan göra för att lindra oron och hjälpa klimatet.
4 Ta oron på allvar. I dag är det svårt att censurera verkligheten. Skapa därför ett öppet samtalsklimat där barnet vågar komma med frågor och oro om saker det hört.
5 Hitta en balans. Kom fram till vilka livsval ni kan göra som familj, men se till att inte skapa en tillvaro driven av ångest och fördömande.
Källa: Maria Ojala och Malin Bergström "

" Anna-Lena Laurén: Sanningen är alltid ofullständig

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Jag ger dig en intervju. Men bara om du skriver sanningen. Den kommentaren får jag ofta höra när jag gör gatugallupar i Moskva. När folk kräver att jag ska skriva ”sanningen” avser de något annat än faktakoll. Vad de vill är att den som läser min text ska bibringas just deras uppfattning om verkligheten.

Att bena ut hur saker och ting egentligen förhåller sig är ett otacksamt arbete. Inte för att sanningen inte finns, utan för att den alltid är ofullständig. Det finns alltid omständigheter vi inte känner till. Vi har aldrig hela bilden.
Tvärsäkerheten är därför inte vår vän när det gäller att förstå världen. Det betyder inte att fakta inte existerar.
När kulten kring Hans Rosling var som starkast kände jag mig ibland som ett levande frågetecken. Inte inför Roslings världsbild. Den är visserligen ensidig, men ger ett viktigt perspektiv. Utan för att så många kände beundran inför hans tvärsäkerhet.
”Det här är ingenting som man kan diskutera. Jag har rätt och du har fel”, sade Rosling i en tv-studio till en dansk journalist. Videoklippet delades vilt på sociala medier och fick många att betrakta Rosling som en retorisk mästare.
Roslings bekymmerslösa inställning till miljöfrågor och klimatförändringen gjorde mig skeptisk till hans budskap från början. Men det som framför allt fick mig att känna tvivel var att han själv aldrig verkade känna någon tvivel.
Borde vi inte ha lärt oss vid det här laget att just tvärsäkerheten nästan alltid leder oss fel? Att letandet efter sanningen är en pågående process, som alltid innebär ett visst mått av tvekan, osäkerhet och ruelse?
Att ge människor hopp, att visa på saker som faktiskt har blivit bättre är viktigt. Men att inte ge hela bilden av hur våra tekniska och medicinska framsteg går hand i hand med en aldrig tidigare skådad miljöförstöring och en klimatförändring som hotar hela vår civilisation är att invagga oss i falsk trygghet.
Man kan slå varandra i huvudet med ”fakta” hur mycket man vill. Faktum kvarstår att de flesta fakta går att tolka på olika sätt. Därför går de inte att förstå helt och fullt utan att sättas i sitt sammanhang.
Roslings motpol, den amerikanska författaren Roy Scranton, säger att mänskligheten inte har en chans att överleva. Klimatförändringen är ett faktum, världen går mot sin undergång. Det som återstår är palliativ vård. Scranton föreslår att vi istället för motstånd ska ägna oss åt meditation. Han är lika tvärsäker som Rosling, fast åt andra hållet.
Har man läst in sig på grunderna i klimatförändringen vet man att den inte längre går att stoppa, utan bromsa – men varför skulle vi inte göra vårt yttersta för att bromsa den?
Varför skulle vi inte göra motstånd?
När Stalin anföll Finland den 30 november 1939 hade Sovjetunionen 1 500 stridsvagnar bakom linjerna. Finland hade 32.
Överbefälhavaren Mannerheim hade varnat regeringen hela hösten för det ryska anfallet. Han hade krävt mer resurser för armén, men fått nej.
Enligt Scrantons filosofi borde han ha satt sig under en finländsk björk och mediterat i väntan på de ryska trupperna.
Istället ledde han kriget.
Det visade sig att kampen inte alls var hopplös. Det fanns nämligen faktorer som finländarna inte kände till. Man visste till exempel inte

hur illa förberedd Röda armén var. Att deras soldater saknade kläder, att vintern skulle bli smällkall.
På basis av det man visste just då kämpade man mot bättre vetande. Klimatförändringen är ett globalt hot, inte jämförbart med Stalins Sovjetunionen år 1939. Att få hela mänskligheten att gå med på ett avtal som inkräktar på deras medelklasslivsstil är svårare än att motiverat ett litet land att slåss för sin överlevnad.
Men det är inte poängen. Poängen är att vi aldrig har en helt fullständig bild av hur verkligheten ser ut.
Det lönar sig alltid att göra motstånd.

Anna-Lena Laurén "

" Anna-Lena Laurén: Klimatförändringarnas hungriga isbjörnar hemsöker Novaja Zemlja

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Isbjörnarna som löper amok på Novaja Zemlja ska nu sövas och transporteras bort. Det är oklart vart de ska föras. Packisen, isbjörnens middagsbord, krymper ständigt på grund av klimatförändringarna.

Novaja Zemlja är ett av Rysslands mest svåråtkomliga områden. Det ligger på Rysslands tak – nordost om Jamalhalvön, mellan Barents hav och Karahavet.
Till Novaja Zemlja åker man inte, man sänds dit. En rysk medborgare som vill besöka Novaja Zemlja gör det enklast genom att vara soldat eller byggnadsarbetare. Utlänningar behöver ett specialtillstånd som är ytterst krångligt att få.
Men för isbjörnen är Novaja Zemlja hemma. Det vill säga ett av hemmen – isbjörnen trivs bäst på packisen längre norrut, där den har ett dukat bord i form av vikare och grönlandssäl.
På grund av klimatförändringarna drar sig packisen allt längre och längre bort. Det har lett till att allt fler isbjörnar stannar på land och letar efter mat på sophögar. I flera veckor härjade ett femtiotal björnar kring byn Belusjaja Guba. Björnarna rörde sig inne i staden, reagerade varken på hundar eller oljud och bokstavligen trängde sig in i byggnader. I lördags beslöt Archangelskdistriktet att björnarna ska sövas ner och förflyttas.

Exakt vart djuren ska flyttas framkommer inte. Det finns inte mer mat på andra ställen på ön och isbjörnar kan röra sig snabbt över långa avstånd tillbaka till ställen där de vet att de hittar föda.
Det är svårt att tänka sig en effektivare väckarklocka när det gäller klimatförändringen än en flock hungriga och argsinta isbjörnar bokstavligen utanför knuten. Men på Novaja Zemlja bor bara knappt tretusen personer, och de kommer inte att kunna väcka någon opinion i frågan.
Ryssland tillhör de länder i världen som kommer att påverkas mest av klimatförändringen. Över hälften av Rysslands yta är täckt av permafrost. Nu smälter den, sakta men säkert, och lämnar efter sig bottenlös dy. Det går allt sämre för rendriften, som är helt central för flera sibiriska ursprungsfolk, eftersom de varmare temperaturerna leder till ett pansar av is över tundran. Renarna kan inte gräva fram renlaven och svälter ihjäl.
Medan jag rapporterar om hur klimatförändringarna påverkar Ryssland har jag flera gånger tänkt tillbaka på mina besök i Tjernobyl. Den vilda naturen som omger den havererade reaktorn, träden, buskarna och gräset som sakta men säkert invaderar den övergivna staden Pripjat. De öppna fälten där alla byar har tömts. Gyllengula Przewalskihästar som galopperar omkring där folk en gång hade sina trädgårdar.
I mitt bevakningsområde är det mycket tydligt hur människan alltid är den förlorande parten i naturkatastrofer som orsakas av henne själv.

Anna-Lena Laurén "

" Jannike Kihlberg: Fler snöoväder med extremkyla väntar på amerikansk mark

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Den arktiska kyla som svept in över USA används av klimatskeptiker som argument att ifrågasätta den globala uppvärmningen. Men bland andra Kelly Levin, klimatexpert vid World resource institute, hävdar att det finns ett samband.
analys. DN:s klimatreporter

I Arktis går uppvärmningen cirka två gånger snabbare än det globala genomsnittet.
Forskare har varnat för att det kan leda till att de jetströmmar som normalt hjälper till att hålla polarvirveln med den kalla luften långt norrut blir svagare. Det kan innebära fler köldknäppar och snöoväder över USA.
Ungefär 25 kilometer upp i atmosfären, i stratosfären, ovanför nordpolsområdet, snurrar vanligen polarvirveln med starka västvindar så här års.
Under vinterhalvåret finns det normalt mycket kall luft i stratosfären över Arktis, temperaturskillnaden mot sydligare breddgrader är stor. Det skapar en lågtrycksvirvel med en stark västlig luftström på hög höjd. Centrum ligger kring nordpolen.
Men ibland försvagas virveln av en snabb och kraftig uppvärmning av den nordligaste delen av stratosfären. Den kan vara dramatisk med en temperaturstegring på uppemot 40 grader. Då ändras förhållandena radikalt – det blir ett högtryck över Arktis som kan bli varmare än områden längre söderut, dessutom vänder vinden och kan bli ostlig.

– Virveln kan då separeras i flera delar, vilket skedde i början av januari. Det kan ta två till tre veckor innan det märks på vädret, säger Ralf Döscher, chef för Rossby centre, SMHI:s klimatmodelleringsenhet.
Den kraftiga förändringen på hög höjd påverkar den lägre troposfären där vårt vanliga väder håller till genom att de jetströmmar som blockerar högtryck på nordliga breddgrader försvagas. Då kan den kalla polarluften läcka söderut och ge extremt låga temperaturer, som nu i USA.
Nyligen presenterades en studie i Nature Communications där forskare studerat tidsserier från 1950 och hade hittat ett starkt samband mellan stigande temperaturer i Arktis och stränga vintrar i östra USA.
Andra studier har pekat på samband mellan ett isfritt Barents hav och köldknäppar i Sibirien.
– Det finns argument för att det kan finnas ett samband. När vi har en global uppvärmning och Arktis värms snabbare än resten av planeten blir temperaturskillnaden mindre och därför kan virveln bli mer instabil, säger Ralf Döscher.
– Antalet observerade händelser är dock för litet för att bekräfta ett samband med statistisk signifikans.
Mycket är osäkert när det gäller hur den globala uppvärmningen påverkar Arktis.
Det amerikanska vetenskapliga organet, NOAA, skrev i sin senaste årliga rapport om den arktiska forskningen att ett Arktis där temperaturen höjs och isen smälter allt snabbare kommer att hålla forskare upptagna i många år framöver och ”det börjar bli iskristallklart att förändringarna i norr kommer att påverka oss alla allt mer.”

Jannike Kihlberg
jannike.kihlberg@dn.se "

" Isarna på Himalaya smälter

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Även om klimatmålet uppnås kommer en tredjedel av Himalayas glaciärer att smälta bort. Resultatet blir en humanitär katastrof – 240 miljoner människor är direkt beroende av glaciärerna för sin vattenförsörjning. På fälten nedanför lever ytterligare 1,65 miljarder som också kommer att påverkas.

Himalaya är jordens största bergskedja. Smältvatten från de glaciärer som täcker de högst belägna delarna rinner nerför bergen till de närliggande dalarna och slättområdena, där det förser de människor som lever där med vatten. Men vad händer om dessa glaciärer – till följd av klimatuppvärmningen – försvinner, helt eller delvis?
Denna fråga har engagerat 350 forskare och policyexperter från 22 länder och 185 organisationer under de senaste fem åren. Rapporten, som nu är klar, har genomförts på samma sätt som klimatpanelen IPCC. Den är också den första i sitt slag för denna region.
– Det här området kan liknas vid Asiens vattentorn. Det är det tredje största glaciärområdet efter Nord- och Sydpolen, säger Mari Albihn, miljö- och klimatrådgivare för Asien på Sida som varit med och finansierat rapporten.
Forskarna, som har koordinerats av Centre for Integrated Mountain Development, har studerat konsekvenserna för människorna i Hindukush Himalaya, den del av bergskedjan där Himalaya-massivet, K2 och andra av världens högsta berg ingår. I detta område räknar forskarna med att 240 miljoner människor är direkt beroende av glaciärernas avrinning för sin vattenförsörjning, medan ytterligare 1,65 miljarder människor är beroende av samma vatten ”nedströms” – i

dalgångarna och på slätterna i länder som Afghanistan, Bangladesh, Bhutan, Kina, Indien, Myanmar, Nepal och Pakistan.
Rapporten visar att även om vi når det mest ambitiösa klimatmålet och lyckas bromsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader, så kommer en tredjedel av glaciärerna i Hindukush Himalaya att smälta bort. Konsekvenserna beräknas bli enorma.
– Ett varmare klimat innebär mer extremväder. När isarna smälter och det blir varmare blir det svåra översvämningar vissa perioder, och svår torka under andra perioder. Detta kommer att påverka vattenförsörjningen, något som i sin tur kommer att påverka livsmedelstryggheten eftersom jordbruket påverkas. Även energiförsörjningen och risken för jordskred kommer att påverkas, säger Mari Albihn.

TT "

" Klimatstrejk får minister på fall

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Flanderns miljöminister Joke Schauvliege avgår. Hon tvingas bort av sitt parti sedan hon felaktigt påstått att skolelever som klimatstrejkar är manipulerade.

I fyra torsdagar i rad har tiotusentals elever, inspirerade av svenska Greta Thunberg, klimatstrejkat i Bryssel och på flera håll i Flandern och Vallonien. I Flandern har protesterna riktats mot miljöminister Joke Schauvliege, som eleverna anser inte gör tillräckligt för att rädda klimatet.

Till en början välkomnade Joke Schauvliege elevernas engagemang. Men i ett tal inför jordbrukare i helgen sade hon att eleverna inte börjat klimatstrejka av eget initiativ, utan att de är manipulerade av krafter som vill få bort henne som minister.
Schauvliege tillade att den informationen hade hon fått från belgiska underrättelsetjänsten.
De påståendena har hon tvingats ta tillbaka. I en intervju med Flanderns Radio 1 medgav Joke Schauvliege att hon gått för långt i sina uttalanden och att hon inte haft någon kontakt med underrättelsetjänsten.
– Uttalandet var inte riktigt. De senaste veckorna har jag sovit lite och frustrationen har tagit över. Jag är en människa och jag kan göra fel, sade hon, rapporterar Le Soir.
På onsdagen hade Flanderns miljöparti, Groen, planerat att väcka en misstroendeförklaring mot Joke Schauvliege i regionparlamentet. Men efter ett möte på tisdagen med sitt parti, kristdemokratiska CD&V, meddelade ministern att hon avgår.

På Twitter motiverar hon avgången med att klimatpolitik inte ska handla om henne som person. Joke Schauvliege planerar ändå att på nytt kandidera i parlamentsvalet i maj.
I Belgien är en stor del av miljö- och energipolitiken delegerad till de regionala parlamenten. Till exempel sköts kärnkraftsfrågan centralt medan förnyelsebara energikällor ligger under regionerna.
Förra torsdagen klimatstrejkade cirka 30 000 elever runt om i Belgien. I dag torsdag väntas nya manifestationer.
I flamländska Leuven har rektorerna för skolorna beviljat eleverna ledighet för dagens demonstration. I den kommer Anuna De Wever, 17 år, att delta. Hon är en av initiativtagarna för rörelsen Youth 4 Climate (Unga för klimatet).
Till tidningen De Standaard säger Anuna De Wever att hon började skratta när hon hörde miljöministerns påståenden om att rörelsen var manipulerad.
– Jag tycker närmast det är en komplimang, för på ett sätt gör det oss stora, säger hon.

Pia Gripenberg "

Artiklar om Brexit 23 januari - 15 februari 2019.

" Öppnar för ny Brexitomröstning

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Storbritannien. Oppositionspartiet Labour öppnar nu för tanken på en ny folkomröstning om det brittiska medlemskapet i EU.

I ett ändringsförslag som lagts fram i det brittiska parlamentet vill Labour att underhuset ska få tid att debattera och rösta om olika alternativ till att undvika att britterna lämnar EU utan ett färdigt avtal.
”Det är dags för Labours alternativa plan att ta plats på scen, samtidigt som alla alternativ hålls öppna, inklusive tanken på en folkomröstning”, heter det från partiledaren Jeremy Corbyn enligt Reuters.
”Vårt förslag kommer att låta parlamentsledamöterna rösta om vägar ut ur Brexitlåsningen och undvika kaoset vid ett avtalslöst utträde”.
Förslaget är ett av många som väntas inför nästa veckas parlamentsomröstning om vägen vidare kring Brexit.

TT "

" Därför driver May britterna mot klippkanten

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Hur har britterna kunnat ställa till det så? Premiärminister Theresa May lyckas inte skapa stöd för sitt utträdesavtal ur EU. Och samtidigt verkar det inte finnas en majoritet för något annat alternativ i parlamentet.

Visst sitter de i en rävsax. Men problemet handlar inte om att det inte går att få till en majoritet för något förslag. Dilemmat fångas bättre av Condorcetparadoxen, som fått sitt namn från den franske matematiker som formulerade den: Varje alternativ kan samla majoritetsstöd, beroende på vilket motförslaget är.
Tänk dig att det brittiska parlamentet har att välja mellan tre alternativ: Mays avtal, att lämna EU utan något avtal och en ny folkomröstning. Tänk dig också att ledamöterna kan delas in i tre ungefär lika stora grupperingar: (1) Remainers, som helst vill stanna. De vill ha en ny folkomröstning, men föredrar Mays avtal framför inget avtal alls. (2) Brexiteers, som vill ha så stort avstånd till Bryssel som möjligt. De lämnar helst utan avtal, men föredrar en ny folkomröstning framför Mays avtal som de tycker gör Storbritannien till en unionens vasallstat. (3) Premiärministerns lojalister. De tycker att Mays avtal är det bästa alternativet, men om de måste välja mellan inget avtal alls och en ny folkomröstning väljer de inget avtal alls, eftersom de lovat att genomföra resultatet från 2016.
Tänk dig till sist att alla röstar på sitt favoritförslag om det går, men annars väljer sitt andrahandsalternativ. Det betyder att om Mays avtal ställs mot en ny folkomröstning, så får väljarna säga sitt en gång till. Alternativet folkomröstning skulle däremot förlora om det ställs mot att lämna utan ett avtal. Står valet mellan Mays avtal och inget avtal, ja då går helt plötsligt premiärministerns förslag segrande ur striden. Varje alternativ kan alltså vinna, beroende på vilket det ställs emot. Det betyder att det är avgörande vilket som sorteras bort och vilka två som parlamentet till slut får ta ställning till.
Därför kämpar Theresa May för att hennes avtal, möjligen i reviderad form, ska överleva till den avgörande voteringen. Och för att det där ska ställas mot det enda alternativ det nog kan besegra – att lämna utan något avtal alls.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

" Labour vill ha mer tid för Brexitförhandling

DNTORSDAG 24 JANUARI 2019

Storbritannien.
På tisdag nästa vecka ska det brittiska parlamentet på nytt debattera och rösta om formerna för Storbritanniens utträde ur EU.
Förslaget från Labour går ut på att försöka få förlängd förhandlingstid från EU året ut, om inget avtal är klart den 26 februari.
Även flera tidigare ministrar i premiärminister Theresa Mays konservativa parti vill förlänga förhandlingstiden för att undvika ett avtalslöst Brexit i mars.

TT-Reuters "

" EU-parlamentet tar strid om irländska nödlösningen

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Brexit.
EU-parlamentet skärper tonen kring den omtvistade nödlösningen – kallad backstop – i Storbritanniens utträdelseavtal med EU. Meningen med nödlösningen är att försöka garantera fortsatt fred i Nordirland och hålla gränsen öppen till övriga Irland, även efter det brittiska utträdet.
I Storbritannien ogillas den dock kraftigt av Brexitanhängare, som ser den som ett sätt att ”låsa fast” Storbritannien i EU-regler för lång tid framöver. EU-parlamentet tänker emellertid inte acceptera en omförhandling.

TT"

" 250 företag vill fly från Brexitkaos

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Fler än 250 företag är eller har varit i kontakt med nederländska myndigheter inför en eventuell flytt från Storbritannien till Nederländerna på grund av Brexit. Det uppger Michiel Bakhuizen, talesperson för det nederländska handelsministeriet, skriver The Independent. De japanska jättarna Sony och Panasonic bestämde sig redan förra året för att flytta till Amsterdam.

Med endast två månader kvar till britternas utträde visar statistiken att antalet företag som går i flyttankar växer. I början av 2017 var antalet företag som hade varit i kontakt med nederländska myndigheter 80 till antalet och nu är siffran alltså uppe i drygt 250.

TT "

" Storbritannien drunknar i drömmen om att vända historiens vågor

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Också det stora europeiska inbördeskrigets vinnare var förlorare. Brexit är en reaktion på att britterna till sist tvingas inse det.

Historiens vågor är lika mäktiga som långa och nästan alltid omöjliga att överblicka för oss människor, upptagna som vi är med att försöka hålla oss flytande i dess virvlar eller skum. Inte ens det mest uppenbara lyckas vi få syn på och begripa: som att Europa under 1900-talet snarare än i två världskrig gick under i ett långt inbördeskrig. Förstörde sig på egen hand.
Minst 50 miljoner européer dog, imperier och stater försvann från kartan, ofantliga materiella värden och oersättliga konstverk förstördes, hela städer jämnades med marken. För att nu inte tala om de skador som uppstod i människors psyken och själar, ett arvegods som utan att vi särskilt ofta tänker på det belastar också oss senare generationer.
Fortfarande lever vi i slagskuggan av denna katastrof. Att hävda att Europa efter 1945 skulle vara mycket mer än provisorium och konkursförvaltning, låt vara av ett ganska behagligt slag, förefaller mig som en aningslöshet värdig en Candide. Vad Europa en gång var, är det inte längre, och dess plats i världen är alltsedan dess underordnad och otrygg.
Och alla är vi efter det stora europeiska inbördeskriget förlorare – också de som såg sig som segrare.
Som svårast att inse det har förstås de som trodde att de vunnit. Av Sovjetunionen blev Ryssland som numera nästan desperat försöker

uppträda som den supermakt man inte längre är. Och hade inte britterna vunnit? Efter segern skulle allt bli som vanligt igen, trots att förlusten av imperiet och framför allt haven – vågorna (Rule Britannia! Britannia rule the waves!) – borde ha förvarnat dem om att ingenting skulle bli sig riktigt likt igen. Inte ens att alla Västeuropas gamla stormakter, Tyskland, Frankrike och till sist också Storbritannien, inte längre kunde göra anspråk på mycket mer än rollen som *primus inter pares*, bara några snäpp högre än andra, fick britterna att riktigt förstå vad 1900-talet inneburit.

Först när öriket vägen över det kontinentala Europa verkade hotas av en plötslig massinvandring gick det upp för britterna att något ändå måste ha hänt och att något kanske ännu värre nu var på väg att hända. Huvudstupa – hos en nation vi beundrar för dess pragmatism och starka nerver – störtade man sig i en folkomröstning för att ta reda på om nationen verkligen hade lust att vara med på detta.

Det hade den inte.

Brexit är bokstavligen ett populistiskt beslut, svallande av känslor (de nyktra britterna!) och utan större hänsyn till fakta, underbyggt av en hel del *alternative facts* och rena lögner. Någon verklig granskning av själva sakfrågan har inte skett. Förmodligen var det aldrig meningen: Brexit är ingen *economic* utan en *political issue,* vars mål som bäst formuleras med brexisternas slagord *Take back control*. Take back proklamerar att det var bättre förr medan control förespeglar den suveränitet man vill återvinna för att slippa anpassa sig till kontinentaleuropéernas besynnerliga vanor och regler, inte minst deras lagstiftning och rättskipning.

Ty sådant känns inte bara främmande utan framför allt förödmjukande; kanske lika förödmjukande som när kontinentaleuropéerna nu försöker svälja förtreten över att britterna så arrogant demonstrerat att de föredrar att vara utan deras sällskap.

Att Storbritannien står sist i raden när det gäller att reagera på historiska realiteter är inte förvånande: det har med insulär egenart och isolering att göra, men ännu mer med att ingen har så mycket att förlora på att erkänna att hela Europa utan undantag förlorade 1900-talets inbördeskrig, att också segrarnas segrar inte var något annat än pyrrhussegrar, som just Storbritannien. Ingen har heller ett mer storslaget förflutet att sentimentalt projicera framtiden på, ingen en mer närliggande gyllene tidsålder som övertygande kan bekräfta att allt var mycket bättre förr.

Vem skulle kunna motsäga det? Men samtidigt skulle det göra insikten om att allt detta en gång för alla är förbi och tillhör just historien så mycket smärtsammare för just britterna i en jämförelse med alla oss andra: fallhöjden är så mycket större, konsekvenserna så mycket mer desillusionerande.

Verkligheten tycks nu ha hunnit i kapp Storbritannien och Brexit är det slags reflex som uppstår när man tycker sig ha upptäckt att man befinner sig i dåligt sällskap. Fast det avtal med EU som förhandlats fram borde britterna med sitt sinne för *fair play* uppskatta. Men i stället uppfattas det som en skymf eftersom det mycket realistiskt visar upp priset för att bryta med EU, men framför allt avslöjar Brexits karaktär av ljuv önskedröm, ett sista avsked till allt som en gång var, men inte längre är.

Ty den kontroll, suveränitet och *splendid isolation* som föresvävar britterna – också utan imperium – existerar inte längre i en globaliserad värld.

I alla fall inte i Europa.

Kommer britterna i sista stund att inse det? Eller kommer stoltheten över att stå vid sitt ord, egentligen smäleken att behöva erkänna sig som en i sällskapet av de andra europeiska förlorarna, att behålla överhanden?

Ännu vet vi det inte. Och som det kan verka – inte britterna heller.

Richard Swartz
richard.swartz@chello.at "

" Parlamentariker vill bakbinda Theresa May om Brexit

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Först röstade det brittiska parlamentet nej till Theresa Mays Brexit-avtal – nu kan parlamentet vara på väg att ta kontroll över hela EU-utträdet. Upproriska ledamöter tänker i kväll försöka inskränka premiärminister Theresa Mays handlingsfrihet i de fortsatta förhandlingarna med Bryssel.

På tisdagen ska det brittiska parlamentet debattera och sedan ta ställning till drygt ett tiotal olika ”tillägg” (amendments) till regeringens nya förhandlingsstrategi för utträdet ur EU – även kallad plan B.
Normalt sett är det främst regeringssidans förslag som debatteras och beslutas om i underhuset. Men efter Mays svidande nederlag i omröstningen om utträdesavtalet med EU för två veckor sedan har talmannen John Bercow gått med på att ”tillägg” får tas upp till debatt, om de bedöms ha chans att samla tillräckligt stöd.
Låter det komplicerat? Det är det också.
När Theresa May i förra veckan presenterade sin plan B sa hon:
– Jag kommer att fortsätta hålla samtal med olika partier och se vad som kan göras för att minska farhågorna kring nödlösningen för Nordirland. Sedan kommer jag att framföra det till EU.
Men för många ledamöter i underhuset lät detta alltför likt plan A – det vill säga regeringens tidigare förhandlingsstrategi. Länge bestod den just i att få EU att backa om kravet på en nödlösning för Nordirlands gräns, vilket aldrig lyckades.
I slutändan var det detta som gjorde att regeringens nordirländska samarbetsparti DUP och ett hundratal Tory-ledamöter röstade emot utträdesavtalet.
Från EU:s håll har inställningen inte ändrats sedan dess. Irlands regering utesluter fortsatt varje ändring av nödlösningen, eftersom man fruktar att det skulle kunna försätta fredsavtalet på ön i fara.
För att komma ur dödläget vill många ledamöter i det brittiska parlamentet nu bakbinda May – fast på olika sätt. Med bara två månader kvar till Brexit-dagen den 29 mars är parlamentet nämligen mer splittrat än någonsin.
Tre av de tillägg som tros ha störst chans att gå igenom är följande:
1. Toryledamoten Graham Brady vill att regeringen binds att ersätta nödlösningen om Nordirland med ”alternativa lösningar” i ett skriftligt och lagligt bindande tillägg till avtalet. Tanken är att det ska pressa EU:s förhandlare till eftergifter och visa att en majoritet i parlamentet är beredd att rösta ja om ändringar görs. Inom ”brexitörfalangen” råder dock, ironiskt nog, viss oenighet om ifall detta tillägg är tillräckligt långtgående.
2. Toryledamoten Caroline Spelman och Labourledamoten Jack Dromey vill att parlamentet tydligt röstar nej till en avtalslös Brexit den 29 mars. Det skulle inte automatiskt stoppa en avtalslös Brexit, men lägger ett tungt ansvar på May om det skulle bli så.
3. Labourledamoten Yvette Cooper vill gå ett steg längre och konkret hindra en avtalslös Brexit. Hennes tillägg skulle, om det godkänns, avsätta den 5 februari för debatt och beslut om ett konkret förslag: att regeringen den 26 februari måste ha fått ett godkännande av parlamentet för ett utträdesavtal – annars ska britterna omedelbart lämna in en ansökan om uppskjutet EU-utträde.
De flesta bedömare tror att

EU skulle acceptera en sådan ansökan, eftersom Bryssel inte vill få skulden för en oordnad och potentiellt mycket skadlig avtalslös Brexit.
Theresa May tycks dock se hotet om ett kaotiskt utträde som sitt kanske starkaste förhandlingskort, och vill till varje pris behålla det. Utan det skulle hon sannolikt tvingas välja ett av tre för henne förhatliga alternativ: en Brexit-kompromiss med oppositionen, en ny folkomröstning eller att utlysa ett nyval.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

" Fakta. Två månader kvar till Brexit
15 januari. Det brittiska parlamentet röstade med historiskt stor marginal nej till utträdesavtalet som Theresa May förhandlat fram med EU.
29 januari. Brittiska parlamentet tar ställning till olika tillägg som parlamentariker kommit med, enligt Theresa Mays ”plan B”.
24 februari. Läge för May att möta övriga stats- och regeringschefer i EU då ledarna samlas till toppmöte med Arabförbundets ledare.
11 mars. Planerad tid för EU-parlamentet att spika ett eventuellt utträdesavtal.
21 mars. Ordinarie EU-toppmöte i Bryssel. Ska enligt planen bli det sista med Storbritannien som medlem.
29 mars. Storbritannien ska formellt lämna EU, enligt den tidsplan som britterna själva gjort. Om inget avtal finns åker landet ut ur EU i vad som kallas en hård Brexit. "

" Brexitdebatten en ond dröm som aldrig tar slut

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Analys.
Att se det brittiska parlamentet debattera Brexit är som att genomleva en ond dröm som aldrig tycks ta slut. Det är att se någon springa runt och rycka desperat i dörrar, utan att hitta en väg ut. Samtidigt kommer det som åtskilliga ledamöter beskriver som en katastrof allt närmare: 59 dagar kvar – tick, tack.

”Order!” Ordning.
Denna högljudda förmaning från talmannen John Bercow präglade underhuset på tisdagen.
Detta var kvällen när det djupt splittrade brittiska parlamentet skulle ta kontroll över Brexit. Kvällen när en ny färdriktning skulle tas ut, som kunde erbjuda en någorlunda realistisk väg framåt efter den brittiska regeringens monumentala misslyckande att få grönt ljus för det skilsmässoavtal som Theresa May tidigare förhandlat fram med EU och som hon då själv kallade ”det bästa möjliga avtalet”.
Men i stället för en nystart blev det en uppvisning i den handlingsförlamning som drabbat den brittiska politiska klassen.
Premiärminister Theresa May hade bett om ett kraftfullt mandat att återvända till Bryssel med för en omförhandling. Regeringen stöttade därför det så kallade Graham Brady-förslaget, som innehöll ett krav om ”alternativa lösningar” till den omstridda nödlösningen om Nordirland.
Men för att få de mest hårdföra Brexitörerna att rösta ja till det tvingades May också muntligen lova en omförhandling av texten i

utträdesavtalet. Och det har EU gång på gång förklarat är helt uteslutet.
Frankrikes president Emmanuel Macron betonade på tisdagskvällen att avtalet ”inte kommer att omförhandlas”, samtidigt som han varnade för att en avtalslös Brexit nu är något som alla parter måste förbereda sig för.
Bara några minuter efter att parlamentet röstat ja till Graham Brady-förslaget kom också den officiella kommentaren från EU: Det blir ingen omförhandling om nödlösningen om Nordirland.
Oppositionen hoppades länge att Labourledamoten Yvette Coopers förslag skulle gå igenom. Det hade öppnat för att skjuta upp Brexit, om inte regeringen fått igenom ett avtal senast den 26 februari.
Men det blev ett nej till det, liksom till merparten av de andra förslagen. Parlamentet röstade förvisso med knapp marginal för att man vill undvika en avtalslös Brexit – men detta var en politisk deklaration och uppges inte binda regeringen rent legalt.
Premiärministern får därmed i praktiken behålla det som hon ser som sitt starkaste kort i förhandlingarna med EU: Hotet om en avtalslös Brexit den 29 mars. Ett hot som snart riskerar bli verklighet.
Möjligen stärker det hennes grepp om det polariserade regeringspartiet Tories. Men tisdagens övningar lär knappast ta oss närmare en lösning på Brexitdramat – och inte heller öka den brittiska allmänhetens förtroende för de folkvalda.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

" May fick ja till att omförhandla Brexit

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Theresa May har parlamentets stöd för att göra ett nytt försök att omförhandla utträdesavtalet med EU och ersätta den nuvarande lösningen om Nordirland. Samtidigt säger EU:s ordförande Donald Tusk att den möjligheten är stängd. Underhuset röstade också för att utesluta en hård Brexit.

– I dag har vi möjligheten att visa vad Storbritannien vill, sa Theresa May under debatten inför tisdagskvällens omröstningar i underhuset. Själv hade hon vädjat om parlamentets stöd för att be Bryssel att öppna förhandlingarna med EU – och det fick hon med röstsiffrorna 317–301.
Enligt förslaget som parlamentet röstade ja till ska ”nödlösningen om Nordirland ersätts med ett alternativt arrangemang för att undvika en hård gräns”.
– Nu ska vi tala med EU om hur detta kan göras. Det kommer inte att bli lätt, sa Theresa May och bjöd in oppositionsledarna till överläggningar. Jeremy Corbyn sa att han är beredd att träffa henne.
En motgång för premiärministern blev dock att underhuset sade nej till ett utträde utan avtal. Beslutet är inte bindande, men det blir svårt för Theresa May att driva igenom en hård Brexit.
Underhuset röstade om sju förslag under nästan två timmar på tisdagskvällen. Alla omröstningar utom en var jämna och parlamentariker röstade över partigränsen. Parlamentet är fortsatt splittrat.
– Det är ändå viktigt att Teresa May har en majoritet i underhuset bakom sig när hon åker till Bryssel och vill göra förändringar i avtalet, sade den konservativa parlamentsledamoten Rory Stewart till BBC.

– Det är väldigt svårt att förstå vad Theresa May håller på med just nu. Hon åker till Bryssel med ett förslag om Irland som EU kommer att säga nej till. May håller ihop sitt parti men förlorar mer tid. Ingenting kommer att hända, säger Dawn Foster, politisk kolumnist på The Guardian, i BBC:s långa direktsändning.
Signalerna från EU har varit att endast små justeringar kan göras i avtalet. EU:s ordförande Donald Tusk säger genom sin talesperson att EU gjort klart att det inte kan bli några omförhandlingar.
Den nuvarande överenskommelsen ”är det bästa möjliga avtalet och är inte omförhandlingsbart”, enligt Frankrikes president Emmanuel Macro.
Ett förslag som på förhand hade tippats att gå igenom handlade om att flytta fram Brexit. Förslaget, som lagts fram av Labourledamoten Yvette Cooper, röstades ned med siffrorna 298–321.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

" Outgrundliga äro britternas vägar ut ur EU

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Till helt nyligen deklarerade premiärminister Theresa May hårdnackat att det var uteslutet att omförhandla utträdesavtalet med EU. Exakt så, ekade det från Bryssel.

En enda tydlig linje har nu kommit ut ur röran i det brittiska parlamentet: May ska skickas till Bryssel för att omförhandla. Skilsmässoavtalet är på de flesta sätt ett resultat av brittiska eftergifter. Att det för två veckor sedan föll med 230 röster i Westminster berodde dock på missnöjet med den garanti EU kräver för att det aldrig ska uppstå en hård gräns mellan Irland och Nordirland.
Frågan är ingen bagatell. Dels är den avgörande för att bevara den 20 år gamla freden på Nordirland. Dels sammanfattar den alla de falska förespeglingar Brexitfansen har hävt ur sig ända sedan folkomröstningen.
Brexit betyder nämligen att val måste göras. När ett land lämnar EU uppstår en gräns vare sig man vill eller inte. För att den inte ska gå på den irländska ön måste Nordirland, alternativt hela Storbritannien, knytas till EU:s tullunion och inre marknad. Och EU kan inte riva sina grundpelare för att britterna inte kommer överens med sig själva.
Parlamentet i London sa på tisdagskvällen att utträdesavtalets garantilösning ska ersättas med ”alternativa arrangemang”. Det var ju sannerligen klargörande.
Bland tolkningarna finns att dessa innefattar en tidsgräns för klausulen, eller att britterna själva ska kunna säga upp den. EU har upprepade gånger förklarat att det är orimligt, för i så fall är det ingen garanti.

May struntpratade förr om ”ny teknik” som skulle eliminera Irlandsgränsen utan att någon märkte det, och detta är nu åter i svang. Fast miraklet är inte uppfunnet, och det har Bryssel också hela tiden tålmodigt påpekat.
Så vilken förhandlingstriumf May ska kunna åka hem till London med är lika höljt i dunkel som någonsin.
Hela Storbritannien kan ingå en tullunion med EU, eller ännu hellre stanna på den inre marknaden. Fast då fortsätter EU:s regler att gälla, och möjligheten att ta fram egna geniala handelsavtal med andra länder försvinner. Brexitfanatikerna i Mays konservativa parti tvärvägrar, och hon vill inte gå till historien som den som sprängde Tories.
Vi kan inte krascha ut ur EU utan avtal, löd ett annat uttalande från parlamentet. De ekonomiska följderna skulle bli förödande, och en hård gräns definitivt återfödas mellan Irland och Nordirland. Men förslagen som skulle stoppa den risken fick ingen majoritet.
Där står nu britterna med sina många oförenliga önskemål. Mindre än två månader återstår till dagen B som i Brexit.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

" Brexit riskerar att bli ett ”chicken race”

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Analys.
Brexitförhandlingarna kan vara på väg att utvecklas till ett ”chicken race” med ett tydligt utsatt kraschdatum: 29 mars.
I ena bilen: Storbritannien och dess krav på en omförhandling av den så kallade nödlösningen för Nordirland. I den andra: EU, som menar att detta är omöjligt.

Det engelska uttrycket ”chicken race” syftar på ett livsfarligt spel där två bilar kör rakt mot varandra i hög hastighet. Den som väjer först, förlorar.
I statsvetenskaplig teori används det som en liknelse för en förhandlingsprocess där två parter med oförenliga positioner vägrar att ge vika för motsidans krav – trots att risken då ökar för en katastrofal utkomst för dem båda.
Uttrycket används ibland lite slarvigt. Men när det gäller förhandlingarna om Storbritanniens EU-utträde kan det nu snart vara på sin plats.
Insatserna är höga: den 29 mars ska Storbritannien lämna EU. Om man inte säkrat ett utträdesavtal då kommer handeln i ett slag att styras av WTO-regler, med höga tullar och byråkratiska hinder, förseningar, varubrist och tiotusentals förlorade jobb (det är iallafall vad de flesta ekonomer tror). Negativa konsekvenser väntas på båda sidor av Engelska kanalen, men i synnerhet för britterna.
Trots detta röstade det brittiska parlamentet i tisdags för att omförhandla skilsmässoavtalet med EU. Mer konkret: man vill att det ska tas fram ”alternativa lösningar” till den omstridda nödlösningen (”backstop”) för Nordirland.

– Det beslut som fattats här visar att det går att samla en majoritet för ett avtal, och vad som då krävs, sa Theresa May i parlamentet på onsdagen.
När Labourledaren Jeremy Corbyn frågade vad de ”alternativa lösningarna” ska bestå i, talade premiärministern bara löst om ”teknologiska lösningar” – vilket skulle kunna innebära vägkameror, gps- och nummerplåtsavläsning och digitala tulldeklarationer.
Den typen av lösningar kan mycket väl bli aktuella. Men gränsen på den irländska ön är extremt politisk känslig och all fysisk infrastruktur måste därför hållas till ett minimum. Uppgiften blir inte enklare av att britterna fortsätter insistera på att varken tillhöra EU:s tullunion eller välja någon form av ”Norgelösning”.
Av det skälet har EU insisterat på att ha en nödlösning i avtalet. I praktiken skulle den hålla kvar Storbritannien i tullunionen, medan Nordirland omfattas av vissa EU-regleringar. Denna nödlösning är bara tänkt att träda i kraft om parterna inte hittat en tillfredsställande lösning för gränsen på Irland efter den minst 21 månader långa övergångsperiodens slut. Men för ”brexitörerna” i London är det en ”fälla”.
Irlands regering vägrar, å sin sida, backa om nödlösningen, eftersom den fruktar att fredsavtalet i Nordirland då kan vara i fara. Men den risken finns också om inget avtal alls nås.
– Utträdelseavtalet kommer inte att omförhandlas, sa EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker på onsdagen.
Kan en ”alternativ lösning” nås och en krasch undvikas? Om 58 dagar vet vi.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

" Tullen uppmanar tusentals företag att förbereda sig för Brexit

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Över 5 000 svenska företag kommer de närmaste dagarna att få ett brev från Tullverket där de uppmanas att förbereda sig för en hård Brexit – att Storbritannien lämnar EU utan avtal.

Om mindre än två månader, den 29 mars, kommer Storbritannien att lämna EU – om inte utträdet av någon anledning skjuts upp.
Det finns ett utträdesavtal, men det brittiska parlamentet har röstat nej till det och utan ett avtal blir det heller ingen övergångsperiod fram till årsskiftet 2020/21.
Storbritannien blir i så fall omedelbart ett så kallat tredje land. Då börjar, över en natt, tullbestämmelser för svensk handel med länder utanför EU att gälla också för Storbritannien.
Tullverket och Statistiska centralbyrån (SCB) ska därför skicka brev till de 5 000 företag som har handel med Storbritannien.
Bland mottagarna finns både företag som enbart handlar med länder inom EU och företag som även har handel med länder utanför EU.
Båda grupperna berörs, men omställningen blir, tror brevskrivarna, särskilt stor för företagare inom den första gruppen då de saknar erfarenhet från tullproceduren.

Dan Lucas "

" Brexit ett hårt slag mot den gröna vågen i Europa

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Det går en grön våg över Tyskland, Benelux och delar av Norden. EU:s gröna politiker hoppas få större inflytande efter EU-valet i maj. Men Brexit blir ett bakslag.

Det är mindre än fyra månader till EU-valet den 26 maj. Denna kyliga kväll har Gröna partigruppen i Europarlamentet bjudit in Bryssels journalistkår till sin årliga middag.
De grönas affischnamn inför valet, tyskan Ska Keller, tar till orda:
– Ett fantastiskt år ligger framför oss. Fullt av möjligheter, säger hon.
Belgaren Philippe Lamberts, en av två ordförande för partigruppen, fyller i:
– När de stora partierna backar blir det gröna inflytandet större. I nästa parlament kommer de att tvingas göra upp mer med oss, säger han självsäkert.
De två talar från styrkepositioner på hemmaplan. I Belgien och Tyskland pendlar de gröna, som inte ingår i regeringarna, kring 20 procent i opinionsmätningarna.
Det är inte givet att det smittar av sig på EU-nivå. Till exempel blir Brexit ett bakslag när sex brittiska parlamentariker lämnar partigruppen. Svenska miljöpartiets usla opinionssiffror sänker prognosen ytterligare. Förra EU-valet, 2014, var fantastiskt för MP med över 15 procent av rösterna.
En sammanställning av opinionsmätningar pekar på att Gröna gruppen kan komma att minska med totalt nio ledamöter till 43.
En som är säker på att väljas in i Europaparlamentet är Petra De Sutter från flamländska Groen. Hon står först på listan och tror att mandaten kan dubblas jämfört med senast. Lika ljust ser det ut för systerpartiet i Vallonien.
– Politiken blir allt mer polariserad och väljarna upplever att vi har lösningar på de problem som finns i samhället. Vi tar från socialdemokraterna, vilket tyvärr betyder att vi fiskar i samma damm, säger Petra De Sutter.
Groen har varit i samma sits som svenska Miljöpartiet.
– Efter att vi satte oss i regeringen 1999 blev vi inte ens inröstade i parlamentet i valet som följde. Vi blev utraderade, minns Petra De Sutter.
Liknande erfarenhet har danska EU-parlamentarikern Margrete Auken, som representerar Socialistisk folkeparti och suttit i Gröna partigruppen sedan 2004.
– Det finns en drivkraft hos oss gröna att sätta oss i regeringar för vi vill påverka. Och i en regering måste man kompromissa, men inte med partiets själ, säger hon.
Margrete Auken är oroad över svenska Miljöpartiets framtid, nu när man på nytt satt sig i en regering och dessutom är klämd av vad hon kallar aggressiva liberaler och centerpartister.
Det som varit svårt i Belgien, Danmark och Sverige har däremot fungerat i Finland och Luxemburg. Där har gröna partier kunnat regera i koalition utan att straffas. Finska EU-parlamentarikern Heidi Hautala har en teori om att det handlar om små länder utan blockpolitik.
– Både partier och väljare anser att det är viktigt att kunna komma samman politiskt, säger hon.
I vimlet denna kväll i ett av Bryssels vackraste art nouveau-hus hör jag franska, engelska, nederländska och tyska. Men inte grekiska, italienska eller något av de slaviska språken.
För trots att gröna partier finns i nästan alla europeiska länder, för de en tynande tillvaro opinionsmässigt i söder och öster.
Pia Gripenberg "

" Jag är fast besluten att leverera Brexit, och fast besluten att göra det i tid – den 29 mars.

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Theresa May, Storbritanniens premiärminister, är hoppfull och laddad inför sitt kommande möte med EU:s Brexitförhandlare i Bryssel. May skriver i ett öppet brev som publicerats i Sunday Telegraph att hon vid mötet kommer att vara ”beväpnad med nytt mandat och nya idéer”. "

" Theresa May till Bryssel i veckan

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Brexit.
Storbritanniens premiärminister Theresa May kommer på torsdag att möta EU:s kommissionsordförande Jean-Claude Juncker i Bryssel. Mays avsikt är att försöka omförhandla det brittiska utträdesavtalet – något som EU hittills ställt sig kallsinnigt till.

– Kommissionens ståndpunkt är tydlig, vi avvaktar nu för att höra vad premiärministern har att säga, säger EU-kommissionens talesperson Margaritis Schinas
Mötet kommer att äga rum i EU-kommissionens byggnad Berlaymont i Bryssel. Dagen innan kommer Irlands premiärminister Leo Varadkar att överlägga med flera EU-ledare.

TT-AFP-Reuters "

" Merkel: Ännu tid för brexitlösning

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Brexit.
Det finns fortfarande tid att hitta en väg ur det dödläge som råder inför det brittiska utträdet ur EU den 29 mars, hävdar Tysklands förbundskansler Angela Merkel.

– Ur politisk synvinkel finns det fortfarande tid. Två månader är inte lång tid, men det finns tid och den måste användas klokt av alla sidor. Men då är det mycket viktigt att veta exakt hur britterna tänker sig sin relation med EU, sade Merkel i samband med att hon träffade företrädare för tyskt och japanskt näringsliv under sitt besök i Japan på tisdagen.
När det brittiska parlamentet den 15 januari röstade om regeringens utträdesplan förlorade förslaget, med massiva 432 röster mot 202.

TT-AFP-Reuters "

”Vilket helvete väntar dem som verkade för Brexit?”

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

"Bara 50 dagar kvar till Brexit. Då trappar Europeiska rådets ordförande Donald Tusk upp retoriken.

Bryssel.
Brexit, dagen då Storbritannien lämnar EU, rycker närmare. Ett utträdesavtal finns, men är ännu inte godkänt av brittiska parlamentet. På onsdagen var Irlands premiärminister Leo Varadkar i Bryssel för att träffa dels EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker, dels Europeiska rådets ordförande Donald Tusk. Efter mötet skrädde Tusk inte orden:
– Jag har undrat hur den särskilda platsen i helvetet ser ut, för dem som verkade för Brexit, utan att ha minsta plan på hur den skulle genomföras säkert, sade han.
I EU-kretsen finns länder som hoppas att en ny folkomröstning ska få Storbritannien att stanna i EU. Den förhoppningen har inte längre Tusk, som liksom Juncker, upprepade vad de sagt i flera månader: utträdesavtalet som förhandlades klart i fjol går inte att ändra på.
I dag, torsdag, ska den brittiska premiärministern Theresa May träffa EU-höjdarna.

Pia Gripenberg "

" Katrine Marçal: Som i de flesta skilsmässor är det mycket känslor

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

DN:s Katrine Marçal om EU:s president Donald Tusks hårda ord om brexitörerna – och reaktionerna som följt därefter.

Det finns en särskild plats i helvetet för de som förespråkade Brexit utan att ens skissa på en plan för hur Brexit skulle kunna genomföras på ett säkert sätt".
Det sa EU:s president Donald Tusk på onsdagen.
Kommentaren fick stora delar av det brittiska etablissemanget att fullständigt tappa det. Det var längesedan som så många hade känt sig så kränkta.
"Förfärligt" sa Andrea Leadsom, ledaren för det brittiska parlamentet och krävde en officiell ursäkt. Sam Wilson från det nordirländska protestantiska partiet DUP kallade EU-presidenten för en "djävulsk EU-fanatiker… som gör sitt bästa för att hålla Storbritannien i kedjor".
Vi lever förstås i en tid när det är större fokus på vad politiker säger. Än vad de gör.
Men kanske alldeles särskilt gällande Brexit. Låt oss vara tydliga med en sak: det här är en skilsmässa. Och som i de flesta skilsmässor är det mycket känslor. Då spelar ord roll. Man skulle kunna säga att britterna är något överkänsliga just nu och att Donald Tusk borde ha varit medveten om det.
Den europeiska unionen har i Storbritannien under decennier, i många kretsar, framställts mindre som en klubb bestående av några av Storbritanniens absolut närmsta allierade och mer som en fientlig kraft. Donald Tusks kommentar spelade rakt in i en föreställning som finns om EU som ett stort förtryckande imperium vilket tar varje chans att förödmjuka och håna britterna.
Å andra sidan är det knappast så att brittiska politiker brukar uttala sig diplomatiskt om sina europeiska vänner.
Så sent som i oktober jämförde utrikesminister Jeremy Hunt till exempel EU med "Sovjetunionen". EU var ett "fängelse" på ett liknande sätt som Sovjet hade varit.
Boris Johnson, den kände brexitören menade i sin tur 2016 att EU höll på att skapa en "superstat" av det slag som "Napoleon och Hitler" tidigare drömt om.
Och så sent som nu i veckan dök det upp en video på nätet där Labours ledare Jeremy Corbyn under ett möte 2009 pratar om EU som ett "militärt Frankenstein".
Säga vad man vill men varken "Hitler", "Sovjetunionen", "fängelse" eller "Frankenstein" är särskilt mjuka ord.
Donald Tusks försvarare menar att EU-presidenten bara uttryckte vad alla vet: att de ledande brexitörerna inte hade en aning om vad de gav sig in på. De sålde det brittiska folket en dröm, men funderade aldrig över några detaljer.
Det är detta som har lett till den rådande situationen: om sju veckor lämnar Storbritannien EU och ingen vet vad som kommer att hända därefter. Och den politiska låsningen är nästan total.
Välkomna till Brexit.
Det är som sagt 50 dagar kvar.
Och väldigt mycket känslor.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se "

" Theresa May inledde slutspurten i Bryssel

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Med mindre än 50 dagar kvar till Brexit har Theresa May börjat ett intensivt arbete för att få övriga EU-länder att gå henne till - mötes. Torsdagens samtalsrunda i Bryssel visar att positionerna är fortsatt låsta. I dag, fredag, reser hon till Dublin.

Bryssel.
Sitt första möte i Bryssel hade Theresa May med EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker. Diskussionerna dem emellan under det drygt timslånga mötet var "robusta, men konstruktiva", enligt ett gemensamt uttalande. På diplomatspråk betyder det att man inte alls är överens.
Precis som tidigare vill Theresa May ha garantier för att Storbritannien inte fastnar i någon slags evig EU-fälla om landet går med på nödlösningen för gränsen på irländska ön. Hon anser numera att hon har en majoritet i sitt eget parlament med sig på den linjen.
Under mötet med Juncker framhöll hon oron som finns i brittiska parlamentet om gränsen och redogjorde även för olika möjligheter att ta itu med den oron. Vad dessa möjligheter eller förslag skulle kunna vara nämns inget om i uttalandet.
Jean-Claude Juncker är fortsatt lika tydlig med att de övriga 27 medlemsstaterna inte kommer att riva upp och omförhandla själva utträdesavtalet. Dessutom understryker han att alla EU:s beslut måste vara enhälliga. Senare på eftermiddagen twittrade han att "Fortfarande inget genombrott i sikte. Samtalen kommer att fortsätta."
Men Juncker framhåller att EU är redo att skriva in i överenskommelsen om Brexit att när det gäller framtida samarbetsavtal vill medlemsstaterna vara "ambitiösare när det gäller innehåll och snabbhet". De kvarvarande 27 EU-länderna vill alltså inte dra ut på tiden för att få till samarbetena med britterna.
Under sin dag i Bryssel mötte Theresa May även företrädare för Europaparlamentet, Brexitförhandlaren Michel Barnier samt Europeiska rådets ordförande Donald Tusk.
Trots att Brexitdagen 29 mars rycker närmare, och att risken därmed ökar för att Storbritannien lämnar EU utan avtal, framhåller såväl EU-sidan som Theresa May att de vill ha ett ordnat utträde.
Mötena i Bryssel kan därför ses som startpunkten för slutspurten som behövs för att verkligen få ett avtal på plats i tid.
Theresa May besökte tidigare i veckan Nordirland. På fredagen är hon i Dublin för samtal med premiärminister Leo Varadkar, som spelar en avgörande roll för utgången och som hitintills haft fullt stöd från övriga länder.
På måndag väntar sedan nya möten i franska Strasbourg i samband med att EU-parlamentet har session där. Då ska EU:s Brexitförhandlare Michel Barnier och Brexitminister Steve Barclay träffas.
Från EU:s håll har man länge efterlyst en tydlig position från britterna över vad exakt som behövs för att det redan framförhandlade Brexitavtalet ska kunna godkännas i parlamentet. Brittiska underhuset är djupt splittrat mellan ledamöter som vill ha ny folkomröstning och stanna i EU och dem som vill lämna helt utan avtal.
Socialdemokratiska Labours partiledare Jeremy Corbyn har samtidigt skrivit ett brev till Theresa May där har preciserar vilka krav Labour ställer för att stödja ett Brexitavtal vid en omröstning i parlamentet. Ett av kraven är att hela Storbritannien och Nordirland ingår i en "stadigvarande och omfattande" tullunion med EU.
Det har Theresa May upprepade gånger sagt nej till eftersom en tullunion skulle hindra Storbritannien från att sluta egna handelsavtal med omvärlden.

Corbyn vill även att Storbritannien förbinder sig att ha liknande skydd, rättigheter och skyldigheter som EU har när det gäller arbetskraft, konsumenter och miljöskydd.

Theresa May och Jean-Claude Juncker i Bryssel. "

" Brittiska centralbanken kapar tillväxtprognos

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Brittiska centralbanken, Bank of England, lämnar som väntat styrräntan oförändrad på 0,75 procent, men vidhåller att räntan kommer att höjas försiktigt längre fram, om britterna når ett Brexitavtal. Enligt centralbanken väntas den brittiska ekonomin i år uppvisa den svagaste utvecklingen på tio år, framför allt som en följd av det osäkra läget kring EU-utträdet. Banken räknar nu med en bnp-tillväxt på 1,2 procent, ner från den tidigare bedömningen på 1,7 procent.

TT-Reuters "

" Labour vill skynda på May om Brexit

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

Storbritannien. Premiärminister Theresa May kommer i veckan att be ledamöterna om en bekräftelse på att de vill att hon ska fortsätta att försöka få till en ändring av den så kallade nödlösningen om Nordirland, enligt en regeringskälla. Det finns en oro för att Mays förhandlingar drar ut på tiden. Labours Brexit-talesman Keir Starmer hävdar att May avser att återvända till parlamentet när det bara återstår en vecka till Brexit, och då tvinga ledamöterna att välja mellan hennes avtal eller inget alls.

TT-Reuters "

" Svenska företag dåligt förberedda på hård Brexit

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

Nästan vartannat svenskt storföretag har inte förberett sig för en hård Brexit. Och mer än var tredje tycker inte att det behövs.
– Oroväckande besked, tycker Johan Kreicbergs, företagsekonom på Swedbank som tagit fram uppgifterna.

Den 29 mars kommer Storbritannien att lämna EU, om inte utträdet skjuts på framtiden, vilket för närvarande verkar osannolikt.
Men det utträdesavtal som skulle lägg grunden för en nästan två år lång övergångsperiod, röstades ner av det brittiska parlamentet i förra månaden. Utan avtalet blir det ingen övergångsperiod. Det blir en så kallad hård Brexit och då hotar kaos i transporterna och handeln mellan Storbritannien och EU.
Genom Swedbanks inköpschefsindex har Johan Kreicbergs ställt frågan om svenska storföretag förberett sig för Brexit.
En knapp tredjedel, 32,7 procent, svarar att de har gjort förberedelser. Men hela 36,7 procent svarar nej med motiveringen att det inte behövs. Ytterligare 11,3 procent svarar nej, men att förberedelser behövs. Resten har svarat att de inte vet.
Svaren förvånar Johan Kreicbergs.
– De här företagen är så pass stora och har så mycket internationell handel att jag har svårt att se att inga förberedelser behövs, säger han.
– I några fall kommer det här att landa i en ganska stor chock om det blir en hård Brexit, tillägger han.
Men kan det inte vara så att de som svarar att det inte behövs, faktiskt har kontrollerat saken?

Har företaget export/import med Storbritannien?

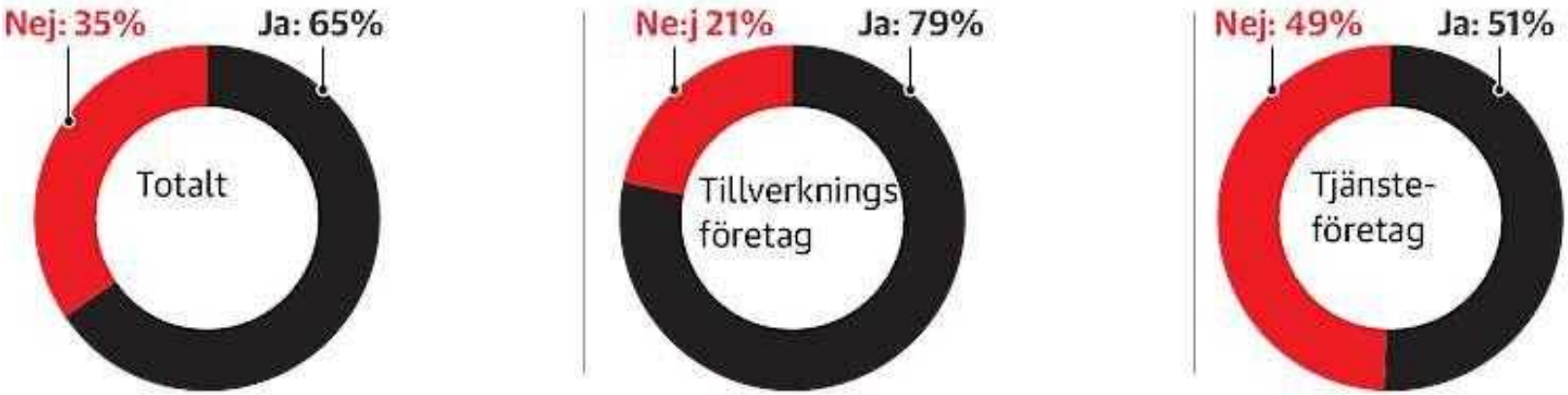

Har det gjorts förberedelser i företaget inför ett sannolikt brittiskt utträde ur EU?

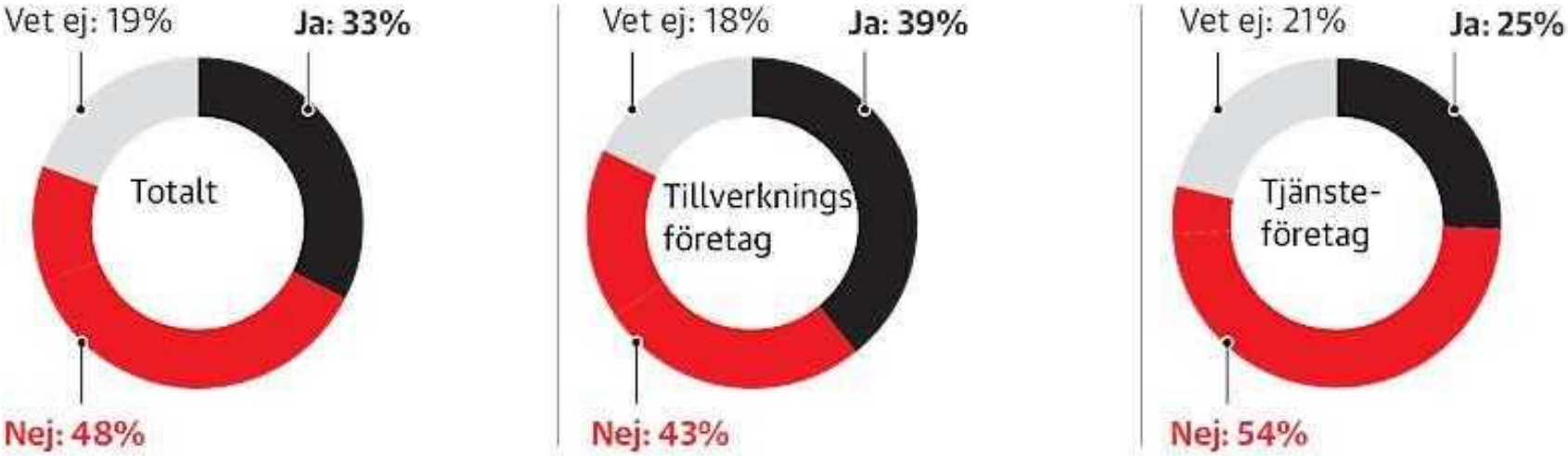

– Jag hade trott att om 5–10 procent hade svarat så, så hade det varit rimligt, inte en tredjedel, svarar Kreicbergs.
Han tillägger att de signaler banken har fått från företagen är att det finns bra checklistor för Brexit hos bland annat Tullverket. Men Kreicbergs menar att det inte räcker.
– Det är en sak är att det blir tullar på vissa varor. Det kan företagen klara, men det största problemet kommer att bli leveranserna. De kommer att ta längre tid, säger han.
– Jag menar på att det är det administrativa följderna som kommer att bli en jättesak att hantera, tillägger han.
När Storbritannien står utanför EU står landet också utanför den inre marknaden och tullunionen. Förutom tullar blir det då också kontroller av att varor är godkända för införsel i EU.
Även den brittiska regeringen varnar för att en hård Brexit kan leda till enorma förseningar i hamnarna. Det kan i sin tur ge en dominoeffekt som sprider sig över kontinenten.
Kreicbergs efterlyser att företagen gör en ”genomlysning” av sin verksamhet. Hur ser avtalen med leverantörerna ut? Var får de sina varor och tjänster från? Det gäller att spåra hela värdekedjan för att se om någon del berör Storbritannien.
– Jag tror att de här 36 procenten har gjort en minimigranskning av produkterna, men inte en ordentlig genomlysning, säger han.
De senaste decennierna har storföretagen runt om i världen blivit allt mer slimmade. De har ofta inga stora lager utan är beroende av att transporter fungerar som de ska.
Dessutom är näringslivet allt mer sammanvävt. En Scanialastbil i Södertäljer sätts ihop av produkter och även tjänster som kommer från över 40 olika länder.
Till de 36,7 procenten ska läggas 11,3 procent av företagen svarat nej, men att förberedelser behövs.
Johan Kreicbergs tycker att det är väl sent.
– Det är ju inte så långt kvar, utbrister han.
Den brittiska premiärministern Theresa May försöker rädda utträdesavtalet genom att få till stånd vissa förändringar som sedan parlamentet kan godkänna. Om så sker får landet och EU en övergångsperiod där parterna kan förhandla om ett frihandelsavtal och dessutom ger företagen tid att anpassa sig.
– Man får hålla tummarna för det, säger Johan Kreicbergs.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se "

”Det är första gången som vi förhandlar om sämre villkor”

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

"Många svenska företag har inte gjort läxan inför Brexit, menar EU-kommissionären Cecilia Malmström.Och hon varnar för att risken för att britterna lämnar utan ett avtal har ökat – vilket kan skada svenska företag och hota svenska jobb. Samtidigt flaggar hon för nya motsättningar med USA:s president.

När handelskommissionären Cecilia Malmström pratar med företagsledare om Brexit känner hon att ”paniken ökar” bland många av dem.
– De ser plötsligt att tågen och lastbilarna blir stående, säger hon till DN.
Många svenska företag är dåligt förberedda för en Brexit, visar Swedbanks undersökning.
– Vi hoppas och tror och arbetar för en ordnad Brexit, men det kan ju hända att det inte blir det och den senaste tiden har risken dramatiskt ökat.
I förra månaden röstade det brittiska parlamentet nej till det utträdesavtal som regeringen kommit överens med EU om.
Cecilia Malmström påminner om att varningar om vad som kan komma att hända om britterna lämnar EU den 29 mars utan ett avtal, har duggat tätt.
– Om företagen är dåligt förberedda så har de inte gjort sin läxa, säger hon.
En Brexit med ett utträdesavtal innebär att EU och Storbritannien ska förhandla om ett frihandelsavtal under den övergångsperiod som träder i kraft. Cecilia Malmström kommer att ha en viktig roll, innan hennes tid som kommissionär upphör i höst.
Frihandelsavtal utgår från att parterna närmar sig varandra, genom att minska på tullar och försöka efterlikna varandras standarder och regelverk.
Men den kommande förhandlingen mellan EU och Storbritannien kommer att handla om hur mycket parterna ska fjärma sig från varandra.
– Det är första gången någonsin som vi förhandlar neråt – om sämre villkor, som Malmström uttrycker det.
EU har 40 frihandelsavtal med olika länder och regioner runt om i världen. Den senaste som trädde kraft för en dryg vecka sedan var med Japan. Det är världens största frihandelsavtal och omfattar sammanlagt 630 miljoner människor.
– Men redan i dag är 15 000 jobb i Sverige beroende av export till Japan, säger Malmström.
Hon pratar entusiastiskt om ett besök nyligen i Umeå och företag som exporterar trä till Japan.
– Nu försvinner tullarna över en natt – samtidigt som det finns en väldigt stor efterfrågan i Japan för svenskt och finskt trä, säger Malmström.
Men samtidigt har era egna undersökningar visat att vart femte svenskt företag inte utnyttjar de lättnader som EU:s frihandelsavtal ger dem. Varför skulle det bli bättre nu med Japanavtalet?
– Det är framför allt de små företagen som inte utnyttjar fördelarna, svarar kommissionären.
– Det kan vara en för stor tröskel för dem. Och historiskt har handelavtal varit mer fokuserat på stora företag och deras behov. Det har vi försökt att åtgärda.

I de senaste avtalen har det funnits kapitel som handlar om att göra den enkelt för småföretag att utnyttja dem. Kontaktpunkter på nätet sätts upp i respektive land.
– Med några klick ska du kunna få all information du behöver. Var du ska vända dig för att ansöka om tullbefrielser, vad finns det för ursprungsregler och vad finns det för standarder, och så vidare, säger Malmström.
De senaste åren har EU träffat avtal med en rad länder samtidigt som spänningarna i världen har ökat. Högerpopulismen vinner terräng och frihandeln är ifrågasatt.
Det har gått väldigt snabbt att sluta avtalen de senaste åren. Är det för att skapa allianser och ett skydd mot dessa krafter?
– Det är inte så att vi inte haft planer och förhandlingar med dessa länder tidigare, men man kan säga att de har tagit ny fart av de skäl som du anger, svarar Malmström.
– Med Japan hade vi förhandlat väldigt länge och vi stod och stampade. Men bland annat av de här skälen som du nämnde fick vi en ny skjuts och det visade att vi på väldigt kort tid kunde gå vidare och avsluta.
I fjol slog USA:s president Donald Trump till med tullar på 25 procent på stål och 10 procent på aluminium från EU. EU svarade med att lägga tullar på en rad amerikanska varor.
Parterna började dock diskussioner och i somras kom de överens om att inte införa nya åtgärder så länge dessa diskussioner pågick.
Men i denna vecka väntas en utredning om USA bör lägga tullar på bilar och bildelar från EU hamna på presidentens bord.
Men det kommer inte EU att acceptera. Det blir motåtgärder med tullar på en lång rad amerikanska varor.
– Och då har vi sagt att alla förhandlingar avbryts. Det står i vårt mandat.
Och då har vi ett handelskrig?
– Ja, det får man nog säga. Och det vill vi med alla medel undvika, därför att ingen vinner på detta. Jobb försvinner, säger Malmström.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se "

" **Position: EU-kommissionär med ansvar för handelsfrågor.**
Karriär inom EU: Medlem av Europaparlamentet 1999–2004, EU-kommissionär för inrikes frågor 2010–2014, EU-kommissionär för handelsfrågor från 2014.
När upphör hennes förordnande: Troligen månadsskiftet oktober-november i år.
Utbildning: Student vid Göteborgs universitet. Doktorerade i statsvetenskap 1998.
Ålder: 50 år.
Familj: Gift, två barn.
”Det är första gången någonsin som vi förhandlar neråt – om sämre villkor”, säger EU:s handelskommissionär Cecilia Malmström om förhandlingarna med Storbritannien. Mickan Palmqvist "

" Företagens lättsinne förvånar ministern

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Näringsminister Ibrahim Baylan är förvånad över att vartannat svenskt storföretag inte har förberett sig för en hård Brexit.
– Jag ska ta upp det här med Svenskt Näringsliv senare i veckan, säger han till DN.

Om knappt sju veckor kan Storbritannien komma att lämna EU utan ett avtal som reglera formerna för utträdet.
Denna så kallade hård Brexit kommer att få följder över hela EU, inräknat Sverige. Ändå visar enkäten som gjorts genom Swedbanks inköpschefsindex att 37 procent av storföretagen säger att de inte behöver göra några förberedelser. Ytterligare 11 procent anger att förberedelser behöver göras – men att det inte skett ännu.
Det förvånar Ibrahim Baylan.
– Det här ju bara en enda mätning, men jag förvånas ändå över att så pass många antingen säger att de inte berörs av en hård Brexit, eller att de inte förberett sig än, säger han.
– Även om vi hoppas och tror att det blir en ordnad Brexit, så måste man inse nu, när det är mindre än 50 dagar kvar, att det finns en risk för att det inte blir så, tillägger näringsministern.
Det utträdesavtal som den brittiska regeringen kom överens med EU-kommssionen om i höstas, röstades ner med stor majoritet i det brittiska parlamentet i förra månaden. Det pågår olika försök att hitta en lösning, men om så inte sker kommer Storbritannien att lämna EU den 29 mars.
Ibrahim Baylan påminner om att näringsdepartementet, liksom andra departement har informerat näringslivet många gånger om riskerna med Brexit. Även kommerskollegium och Tullverket har haft informationsinsatser.
Och ändå tycks det som om företagsledare inte riktigt vill se risken för en hård Brexit som kan till exempel försena viktiga leveranser.
– Jag träffar Svenskt Näringsliv senare i veckan och då kommer jag att ta upp det här med dem för att höra om det stämmer överens med deras uppfattning, säger Baylan.
En Brexit utan avtal innebär att den övergångsperiod som annars skulle inledas från den 29 mars till slutet på 2020 inte blir av.
Övergångsperioden har två syften: dels att ge tid till EU och Storbritannien att förhandla fram ett avtal om den fortsatta relationen mellan parterna, dels ge företag och människor tid att anpassa sig.
Utan övergångsperioden är risken överhängande för kaos i hamnar både i Storbritannien och på kontinenten, att transporter försenas och att viktiga insatsvaror blir dyrare – eller inte kommer fram alls.
Näringsministern tror fortfarande att detta kan förhindras och att förhandlingarna mellan Storbritannien och EU ska kunna ge en lösning
– Ja, jag tror fortfarande att det finns klokskap hos de människor som berörs och att vi får ett ordnat utträde, säger han.
– Men det vore dumt att förneka att det finns en risk för att det inte blir så, tillägger han.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se "

" May ber om mer tid för brexitavtal

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Klockan tickar mot brexit – men än så länge är det bäst att hålla nerverna i styr, anser Storbritanniens premiärminister Theresa May. I ett framträdande i tisdags i parlamentet bad May om mer tid för att ordna ett avtal med EU. Nu följer en brexitdebatt i två dagar, med en ny möjlighet på torsdag för parlamentsledamöterna att rösta om sin syn på vad som borde göras nu.

Med tanke på regeringens många pågående samtal och att man redan på förhand flaggat för ytterligare en röstningsmöjlighet senast den 27 februari är det dock få som väntar sig någon större dramatik den här veckan.
– Nu behöver vi tid för att avsluta processen. När vi har nått de framstegen kommer vi att föra fram det till en ny avgörande omröstning, lovar May.
Labourledaren Jeremy Corbyn var dock inte särskilt imponerad i sitt svarsinlägg i London:
– Det verkar som om premiärministern bara har en enda taktik: att låta klockan gå och hoppas att ledamöterna i det här huset kan pressas att stödja ett verkligen misslyckat avtal.

TT "

"Regeringen kan få bakläxa efter Brexit-snack i baren

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

**Theresa May riskerar ännu ett tungt bakslag i det brittiska - parlamentet på torsdagen, sedan en av hennes närmaste medarbetare pratat för högt om Brexit i en bar i Bryssel.
De radikala ”brexitörerna” i Mays parti Tories hotar nu att rösta nej till regeringens vädjan om förnyat stöd för förhandlingslinjen med EU.**

En regeringsförhandlare ska inte tala för högt om statshemligheter i hotellbarer. Det har Oliver Robbins lärt sig nu – om han inte visste det tidigare.
Robbins är statstjänsteman och Theresa Mays närmaste rådgivare för Brexit. Han leder den brittiska sidan i förhandlingarna med EU, när inte premiärministern eller Brexitminister Stephen Barclay finns i rummet. Normalt sett håller han låg profil – men i måndags råkade han tala lite för högt i en bar i Bryssel.
En reporter från tv-kanalen ITV fanns i samma bar, och fick till sin häpnad höra Robbins redogöra för kollegor om det han ser som den brittiska regeringens strategi: att få till mindre justeringar i utträdes-avtalet, och sedan hålla en avgörande omröstning i parlamentet så nära inpå Brexitdagen den 29 mars som möjligt.
Tanken: att göra valet tydligt för ledamöterna. Antingen Mays avtal – eller en senareläggning av Brexit.
Det har fått anhängare av en ”hård”, avtalslös Brexit i Mays parti Tories att gå i taket.

– Problemet är att statsapparaten inte vill att vi ska lämna EU. Men det här är i slutändan ett politiskt val. Om premiärministern slår fast att vi lämnar EU den 29 mars, oavsett om det finns ett avtal eller inte, då blir det så, säger Steve Baker, som tillhör den grupp på uppemot ett hundratal Toryledamöter som vill att Storbritannien ska lämna helt utan avtal, om ingen överenskommelse kan nås.
Theresa May har bett parlamentet om mer tid, och på torsdagen hålls en ny omröstning om regeringens förhandlingsstrategi. En stor grupp EU-kritiska Toryledamöter tolkar dock regeringens förslag som att det inte bara godkänner den strategi som spikades den 29 januari, utan att det också inkluderar ett godkännande av det nej till en avtalslös Brexit som en knapp majoritet i parlamentet röstat igenom.
– Vi kan inte rösta för detta om det utesluter en avtalslös Brexit. Det skulle göra det omöjligt att pressa Bryssel. Det är galenskap! säger den konservativa ledamoten Mark Francois till The Guardian.
Det är något oklart om ett nederlag i torsdagens omröstning kan få någon konkret följd för regeringen – utöver själva förödmjukelsen och en försvagad förhandlingssits gentemot EU. Regeringen har försökt lugna brexitörerna genom att bedyra att en avtalslös Brexit de facto inte går att utesluta, men det övertygar inte många av dem som upprörts av Robbins groda i hotellbaren. I Bryssel förbereder man sig samtidigt för en utdragen process. Ett EU-toppmöte planeras till i slutet av mars, och det spekuleras om att en omröstning i det brittiska underhuset kan dröja ända till den sista veckan före Brexitdagen.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Fakta. Viktiga datum
14 februari: Ny Brexitdebatt i det brittiska parlamentet.
24–25 februari: EU:s stats- och regeringschefer samlas till ett -toppmöte för första gången under 2019.
”Före månadsskiftet”: Nytt möte utlovat mellan May och EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker.
11–14 mars: Planerat datum för EU-parlamentets godkännande av ett eventuellt utträdesavtal med Storbritannien.
21–22 mars: Årets första ordinarie EU-toppmöte i Bryssel.
29 mars: Storbritannien ska lämna EU. "

" Nytt svidande Brexit-nederlag för Theresa May

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Storbritannien. Premiärminister Theresa May sveks på torsdagen av sina mest EU-kritiska partikamrater i Tories, när de avstod från att rösta i den omröstning som skulle ge regeringen förnyat förtroende i förhandlingarna med Bryssel.

Följden blev en svidande förlust för regeringssidan: 303 röstade nej, bara 258 ja. Omkring ett 50-tal av ”brexitörerna” i Mays parti avstod från att rösta.
Rent praktiskt tros detta inte komma att betyda så mycket, eftersom det mandat som May fick den 29 januari ändå anses ligga fast. Men den konservativa premiärministerns ställning och förhandlingsposition försvagas, och hon lär få svårt att övertyga EU om att hon kan säkra stöd i parlamentet för eventuella ändringar i utträdesavtalet.
Detta i ett läge då förhandlingarna redan är nästan låsta – och med bara en dryg månad till Brexitdagen den 29 mars.
EU:s förhandlare har sedan tidigare signalerat att de inte imponerats av att May underkänt det avtal som hon själv förhandlat fram.

Erik de la Reguera "

" Britternas förolämpning är större än skadeglädjen över deras misstag

DN LÖRDAG 23 FEBRUARI 2019

Ingen vill känna sig som andra klassens europé. Ändå är det vad britterna nu har gjort oss till. Östeuropa kan berätta mer om hur det känns.

Olyckliga äktenskap är långt vanligare än lyckliga skilsmässor – skilsmässor har dessutom ofta ett inslag av kränkande förolämpning, särskilt om de förorsakas av otrohet eller inte sker i ömsesidigt samförstånd.

Brexit är inget undantag. Avsiktligt eller ej: britterna har kränkt oss andra européer genom sitt beslut att lämna den europeiska gemenskapen. Vi försöker låtsas som om det inte vore fallet, håller god min i ett spel som är mer just förödmjukande än elakt. Men vad britterna säger utan att öppet säga det är för oss alla kristallklart: Vi har nu sett oss omkring hemma hos er på kontinenten och kommit fram till att vi föredrar att vara utan ert sällskap. Borta bra, men hemma bäst. *My home is my castle*. Vi trivs helt enkelt bättre utan er hemma hos oss där det ändå – hur ska vi säga? – går mindre främmande och mer civiliserat till.

Så tack för kaffet, och förhoppningsvis *no hard feelings!*
De senare har förstås redan infunnit sig fast vi som ratats gör vårt bästa för att visa oss just civiliserade när vi försöker dölja hur djupt förolämpade vi egentligen är; som svårast är det för sydeuropéerna med fransmännen i spetsen. Offentligt bedyrar vi gång på gång att vi ”på botten av våra hjärtan” ingenting hellre önskar än att britterna skulle ha stannat kvar, men utan att därmed uppnå mycket mer än att masochistiskt förstärka den där förolämpningen de utsatt oss för. Denna känsla av förödmjukelse kommer dessutom att överleva också en välordnad Brexit och för framtiden bli ett sår som inte kommer att läkas så lätt.

Och kvar för gott lär den bittra eftersmaken bli – britterna håller sig för bättre. Européer är vi kanske alla, men några är ändå mer europeiska än andra.

Den bittra eftersmaken mildras inte ens av att vi är övertygade om att Brexit kommer att visa sig vara en katastrof för britterna. Vår hemliga skadeglädje över hur de ställt till det för sig förmår ändå inte uppväga att de kränkt oss, att de nedkallat denna olycka över sig själva i (outtalat) namn av sin känsla att vara oss överlägsna. Förolämpningen upprör oss ändå mer än skadeglädjen försonar. Det enda förmildrande, nästan anständiga, är att britterna verkar ha tillfogat oss denna kränkning långt mer av oförstånd och högmod än i direkt avsikt att hänga ut oss som ett slags andra klassens européer.

Känslor, fördomar, historiska mönster som vi tar över utan att ens vara medvetna om, gestaltar världens gång långt mer än vad vi vill tro. När kommunismen bröt samman i Östeuropa tog vi i Västeuropa för givet att det var en demokratisk samhällsordning östeuropéerna ville ha mest av allt.

Nu skulle de äntligen få den.
Fast var det verkligen så? Själva uttryckte de sig något försiktigare och talade om ett ”normalt liv”. Men det hörde vi inte; eller vi uppfattade

det som en omskrivning för just vad vi hade bestämt oss för att de ville ha.

Hade vi varit mer lyhörda hade vi kanske kunnat ana att detta ”normala liv” hade mer med möjligheten att kunna resa fritt genom världen, med fungerande telefoner och frånvaron av tomma butiksdiskar, än med parlamentarisk demokrati och institutionaliserad marknadsekonomi att göra. Ja, självfallet även med denna korsett till ett ”normalt liv” – men inte som den nyvunna frihetens omedelbara längtan och mål.

Och i dag vet vi att i länder som Polen eller Ungern den egna nationen tycks vara viktigare än en demokratisk stat.

Förhållandet mellan väst och öst kompliceras dessutom av att det är så dramatiskt ojämlikt. På ena sidan finns allt, på den andra fortfarande nästan ingenting. Det gäller allt från pengar och förväntad livslängd ända bort till pressfrihet, rättssäkerhet och pensioner det går att leva på. Alltså ett i praktiken hierarkiskt förhållande som låter sig beskrivas i termer av givande-tagande, över-under, lärare-elev, centrum-periferi.

Till råga på eländet är skillnaderna långt större än i fallet Brexit, och våra bemödanden att låtsas som om de inte finns kräver diplomatisk finess och ett ädelmod som sällan utmärker förbindelser stater emellan.

EU har gjort stora ansträngningar att integrera sina östeuropeiska medlemmar. Resultatet är väl ganska hyggligt, men på väg att försämras. Det röjer sig i den politiskt-diplomatiska umgängestonen mellan väst och öst.

Visserligen har vi fått lära oss att det är saligare att giva än att taga, men inte sällan visar det sig vara svårare att ta emot än att ge. I väst anser vi oss ge gåvor och visa solidaritet, vi erbjuder hjälp till självhjälp, medan man i öst gärna ser samma sak som historiskt betingad kompensation och något man skulle ha rätt till. Ingen tar gärna på sig rollen som tiggare. I stället omtolkas vad som framställs som generositet till något som kan likna översitteri och koloniala fasoner.

I öst monteras nu den demokratiska staten ner i länder som Ungern och Polen; Rumänien och andra står på tur. Det sker i nationens namn. Kan väst verkligen delta i detta? Där överväger man att se över sitt stora ekonomiska stöd till öst. Det sker i den demokratiska ordningens namn.

Vem som känner sig mest förolämpad över vad som håller på att hända är ännu en öppen fråga.
.

Richard Swartz
richard.swartz@chello.at journalist och fristående kolumnist i Dagens Nyheter "

Artiklar 23 januari - 15 februari 2019 om utrikes och internationella förhållanden, utom om klimat och Brexit.

" Tysk-franska samarbetet väcker blandade känslor

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Frankrikes och Tysklands samarbete ska stärkas ytterligare. Emmanuel Macron och Angela Merkel har i ett symboliskt laddat möte i Aachen undertecknat ett avtal om rör allt från säkerhets-frågor till skattepolitik. Politiker från extremhögern i de båda länderna protesterar.

I tyska Aachen har skrivits ett nytt kapitel i den fransk-tyska vänskapen som lägger 1900-talets stridigheter bakom sig. Staden är belägen i gränstrakterna till Frankrike, Belgien och Nederländerna och här ligger Karl den store, frankisk kung och romersk kejsare, begravd. Eller fader Europa, som förbundskansler Angela Merkel kallade honom i sitt tal på tisdagen.

Angela Merkel och president Emmanuel Macron undertecknade ett nytt samarbetsavtal på dagen 56 år efter att vänskapsfördraget mellan Tyskland och Frankrike skrevs under i Elyséepalatset i Paris. Då var huvudpersonerna förbundskansler Konrad Adenauer och president Charles de Gaulle.

Elyséefördraget från 1963 var starkt symboliskt. Aachenfördraget, eller Elysée två som det också kallas, har fler konkreta inslag och ska bland annat underlätta livet för fransmän och tyskar som bor i gränstrakterna.

Det 16-sidiga avtalet är uppdelat i sju kapitel som handlar om gemensamma infrastrukturprojekt, att samordna skattepolitik, stärka samarbetet inom utbildning och forskning med mera.

”Båda stater ska fördjupa samarbetet inom utrikespolitik, försvar, intern och extern säkerhet och utveckling och samtidigt arbeta för att stärka Europas förmåga att agera självständigt”, står det i avtalstexten.

Vidare ska det vara prioriterat i fransk-tysk diplomati att verka för att Tyskland får en permanent plats i FN:s säkerhetsråd. De fem permanenta medlemmarna i säkerhetsrådet utgörs i dag av segrarmakterna i andra världskriget.

– 74 år efter andra världskrigets slut, samma tidslängd som ett människoliv, är det som då framstod som självklart åter ifrågasatt. Därför behövs det först och främst ett nytt engagemang när det gäller ansvaret för Europeiska unionen. Ett ansvar som Tyskland och Frankrike har, sade Angela Merkel i sitt tal.

Utanför protesterade gula västarna, men även ballongviftande gamla och unga som vill att EU har en generösare flyktingpolitik.

I Tyskland och Frankrike tas det nya fördraget emot med blandade känslor. Från till exempel näringslivshåll kritiseras det för att vara för allmänt hållet och inte tillräckligt långtgående. Från högerextrema i Frankrike beskylls Emmanuel Macron för att vara en förrädare som förstör landets storhet som Charles de Gaulle började bygga.

– Han (Macron) planerar långsiktigt att dela Frankrikes plats i säkerhetsrådet med Tyskland och kanske till och med dela med sig av vår kärnkraft för han vill till varje pris att det blir avtal med försvarsindustrin som gör oss beroende av Tyskland, säger Marine le Pen, ledare för Nationell samling, till fransk tv.

Alice Weidel, ledamot i tyska förbundsdagen för AFD (Alternativ för Tyskland), skriver på Twitter att Aachenfördraget är fransk intressepolitik som Tyskland får betala. "

AFP AP"

"Fakta. Tyskland och Frankrike i EU
Frankrike och Tyskland utgör tillsammans 22 procent av EU:s areal, med 30 procent av befolkningen och 36 procent av BNP.
När Storbritannien lämnar EU kommer den tysk-franska ekonomiska betydelsen att öka ytterligare, med närmare 43 procent av EU:s samlade BNP. "

" Nordkoreasändebud från flera länder till Sverige i vår

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Efter helgens samtal om Nordkorea utanför Stockholm planeras fler möten. Sändebud för Nordkorea från flera länder, däribland USA, Kina och Ryssland har bjudits in till Sverige för ett möte under våren, enligt uppgifter till DN.

Efter toppmötet mellan USA:s president Donald Trump och Nordkoreas ledare Kim Jong-Un i Singapore i juni i fjol har de förhandlingarna om nedrustning inte tagit några kliv framåt. De representanter som utsågs att fortsätta samtalen träffades inte på flera månader.
De frostiga relationerna har åter gjort Sveriges roll, som ett slags förtroendeskapande samtalspart, mer aktuell. I måndags avslutades ett tre dagar långt möte mellan representanter för Nord- och Sydkorea och USA, i samarbete med det internationella fredsforskningsinstitutet Sipri, vars experter också deltog på mötet. Utrikesminister Margot Wallström beskriver i en intervju med DN stämningen som god och öppen.
Diskussionerna handlade om kärnvapennedrustning och verifiering av denna, om säkerhetsarrangemang i regionen, men också om ekonomisk utveckling och vad Nordkorea skulle ha att vinna på att trovärdigt avveckla sina kärnvapen.
Det blir fler möten i Sverige.
Särskilda sändebud för Nordkorea från nyckelländer har bjudits in till Sverige för ett möte nu under våren, erfar DN. Inbjudna är representanter från Nord- och Sydkorea, USA, Kina, Ryssland, Japan och Sverige. Flera av de inbjudna har svarat med positiva signaler. Länderna har alla avgörande roller i samtalen med Nordkorea.
Sverige deltar också som partner för ett möte i FN-regi om Koreahalvön, som också just nu förbereds för att äga rum under våren.
I februari väntas ett nytt toppmöte äga rum mellan Trump och Kim, ett möte som enligt nyhetsbyrån Bloomberg har förlagts till Vietnam.
Som skyddsmakt för USA sedan flera decennier har Sverige en särskild roll, och är ett land som också har långvariga diplomatiska förbindelser med Nordkorea. Med förtroende hos de inblandade länderna har Sverige kunnat bidra som samtalspartner och värd för möten.
Vid de nyss avslutade rundabordssamtalen i Stockholm deltog bland andra den nordkoreanska vice utrikesministern Choe Son Hui, USA:s särskilda representant för Nordkorea Stephen Biegun och en sydkoreansk förhandlare, Lee Do-hoon.
I Washington möttes förra veckan också de båda ländernas sändebud, samtidigt som Donald Trump träffade Nordkoreas vice partiordföranden Kim Jong-Chol.
Förhållandevis störst framsteg har nåtts i samtalen mellan Syd- och Nordkorea, menar Margot Wallström:
– Enligt min sydkoreanska kollega pratar man inte längre om en återförening mellan Nord och Syd, utan att man får vara glad om man har en fredlig granne. Här är det, tror jag, viktigt att man i Nordkorea börjar förstå mer vilka mekanismer som styr ekonomisk utveckling.

Sanna Torén Björling "

" Rekordmånga demokrater vill bli nästa president

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

New York
Allt tyder på att det blir ett historiskt brett startfält av demokrater som utmanar varandra för att bli presidentkandidat 2020.

Entusiasmen är hög i partiet och bland gräsrotsorganisationer inför nästa val, men risken är också stor att splittringen som präglade primärvalet 2016 kan upprepas.
Mellanårsvalet borde ge vind i seglen för Demokraterna. I valet till representanthuset vann de nationellt med god marginal och det bevisade att den landsomfattande motståndsrörelsen mot Trump blivit en verklig politisk kraft.
Men när partiet nu försöker samla sig för att hitta en presidentkandidat som kan utmana Donald Trump 2020 är det mycket som kan gå snett. Motståndet mot Trumps kontroversiella politik har bidragit till en landsomfattande progressiv rörelse, full av unga idealister, nya gräsrotsorganisationer och vassa, nytänkande strateger. Men känsloläget är samtidigt så upptrissat att risken för nya splittringar i partiet är hög.
Sju kandidater har redan tillkännagivit presidentvalskampanjer eller förberedande kampanjer inför 2020. Ytterligare ett dussintal visar signaler på att de överväger en kandidatur.
Startfältet kan bli så brett att det inte går att utesluta att den vinnande kandidaten inte ens finns med på den här långa listan.

Bernie Sanders
Är oerhört namnkunnig över hela landet efter sin dundrande valkampanj 2016 och skulle bli en av de verkliga favoriterna om han ställde upp. Han har väsentligt förändrat tonläget i debatten om omfördelningspolitik, sjukvård och pengarnas roll i politiken. Samtidigt verkar ett halvdussin andra kandidater från Demokraternas progressiva vänsterflank ställa upp i nästa val, vilket inte gör Sanders lika unik. Miljontals demokrater som stödde Hillary Clinton är dessutom misstänksamma mot Sanders, som inte var alltför hjälpsam under slutspurten av presidentvalet 2016. Hans självklara roll som ledare för hela det progressiva USA har fått sig en törn då en rad nya stjärnor seglat fram . Sanders lär i vilket fall ha enormt inflytande över kampanjen och väljer han att ställa sig bakom en annan kandidat lär den bli svår att besegra.

Kirsten Gillibrand
Det kommer uppenbart finnas många som är skeptiska till att en till vit, kvinnlig senator från delstaten New York ska ställa upp i presidentvalet. Gillibrand har dessutom en politisk profil som liknar Hillary Clintons. Hon förknippades länge med partiets pragmatiska mittfåra, med en bakgrund på den relativt konservativa landsbygden i delstaten New Yorks norra del. Men de senaste åren har hon tydligt rört sig åt vänster. I princip alla hennes ställningstaganden inför valåret tyder på att hon positionerar sig som en kandidat som vill tillfredsställa partiets progressiva aktivister. Hon var exempelvis en av de första i kongressen som krävde att upphäva ICE, den kontroversiella myndigheten som utvisar papperslösa. Hon har även fört en lång och trägen kamp mot sexuella övergrepp och våldtäkter på skolor, college och i militären, vilket gör henne stark bland demokraternas energiska, feministiska rörelser. Den mest väsentliga

skillnaden mellan Gillibrand och Clinton är att den amerikanska vänstern verkar känna ett relativt starkt förtroende för henne.

Sherrod Brown

Ohio-senatorn Sherrod Browns starka valresultat när han blev omvald till senaten i november har gjort honom till en av de tyngsta kandidaterna bland partiets vänsterväljare. Mycket tyder på att han kan bli 2020 års Bernie Sanders. Det brukade vara en politisk truism att en presidentkandidat behöver vinna i Ohio för att ha en chans att bli president. Browns styrka är att han är den enda demokrat som vunnit delstatsomfattande val där sedan Obama. De som tror att demokraternas väg till en seger går genom mellanvästerns vita arbetarklass ställer mycket hopp till Brown.

Amy Klobuchar

Populär senator från Minnesota som precis blev omvald med gigantisk marginal i en del av USA där demokraterna backat de senaste åren. Hon går hem bland landsbygdens vita medelklass, i rostbältet och mellanvästern, där demokraterna har potential att vinna tillbaka väljare som är besvikna på Trump. En erfaren och pragmatisk demokrat som också finns på många listor över en bra vicepresident.

John Delaney

Kongressledamot från Maryland som redan lanserat en presidentkampanj, men får betraktas som högoddsare. Förespråkar en marknadsliberal mittenpolitik i en tid då partiets kärnväljare verkar kräva mer radikal retorik. Lägger allt krut på att göra ett starkt resultat i Iowa, där han redan verkar ha bosatt sig

Julian Castro

44-årig karismatisk latinamerikansk demokrat från Texas, som ställt sig i högljudd opposition till Trumps invandringspolitik. Han är enormt populär bland demokrater i Texas, men får betraktas som något av en lättviktare med sin begränsade erfarenhet. Kanske kan vi se hans kampanj som en kandidatur till vicepresident.

Cory Booker

Ung och karismatisk senator från New Jersey som briljerar i konsten att hålla passionerade tal och protester mot Donald Trump. Har blivit en av partiets starkaste röster i debatten om invandringspolitik, jämställdhet och antirasism, men samtidigt är många vänsterväljare skeptiska till Bookers nära relationer med Wall Street.

Michael Bloomberg

New Yorks tidigare borgmästare är uppenbart inte redo att ge upp politiken. Inför mellanårsvalet 2018 spenderade han 110 miljoner dollar av sin gigantiska förmögenhet på att hjälpa Demokraterna vinna val, ofta med goda resultat. Det är dock svårt att föreställa sig en kandidat som har mindre trovärdighet när det gäller försöken att vinna tillbaka den vita arbetarklass som föll för Trumps populism. Har starkt stöd bland kolumnister på The Economist, men kanske inte så många andra väljargrupper.

Cecile Richards

I takt med att aborträtten blir en allt hetare politisk fråga kan Cecile Richards segla fram som en tänkbar kandidat för Demokraterna. I tolv år arbetade hon frenetiskt för att försvara aborträtten och amerikanska kvinnors rätt till sjukvård och preventivmedel, som direktör för Planned Parenthood. Har aldrig tidigare vunnit ett politiskt val, vilket inte behöver vara en nackdel, men saknar utrikespolitisk erfarenhet. Hennes hängivna kamp för aborträtten gör Richards till ett rött skynke för Republikanerna, men det gäller i princip alla kvinnor på den här listan. Gav nyligen ut en sådan där småpräktig bok som potentiella

presidentkandidater ofta publicerar som testballong för en framtida kandidatur.

Joe Biden
Obamas vicepresident skulle ha ett stort försprång om han gav sig in i matchen, då han är den i särklass mest kända av kandidaterna, möjligen bredvid Bernie Sanders. Han har mer än tillräckligt med erfarenhet och en sällsynt förmåga att kombinera stöd hos Obamas gamla väljarkoalition och den vita landsbygd där partiet förlorat väljare under Trump. Samtidigt är Biden djupt förknippad med Washingtons politiska etablissemang och han tillhör inte de mest populära kandidaterna bland progressiva kärnväljare. Efter att så många kvinnor och etniska minoriteter levererat rungande segrar för Demokraterna i mellanårsvalet är det också svårt att se hur Biden ska låta bli att polarisera partiets väljarkår. Än så länge leder han ganska stort i opinionsmätningar, men det handlar vid det här laget mest om namnkunnighet.

Beto O'Rourke
Trots att den karismatiske Beto O'Rourke förlorade sitt val till senaten lyckades hans kampanj få Texas att framstå som en delstat där Demokraterna kan vinna igen. Det var en bragd av sådan omfattning att många nu vill se honom som partiets presidentkandidat 2020. Själv verkar Beto O'Rourke tveksam, men flera av demokraternas vassaste kampanjstrateger har redan valt att tacka nej till tunga jobb i andra kampanjer för att i stället jobba för de förberedande organisationer som försöker få Beto O'Rourke att ställa upp. Han har visat sig oerhört stark när det gäller förmågan att skapa entusiasm bland väljargrupper där demokraterna behöver öka sitt stöd. Å andra sidan kan även Beto få problem med Bernie Sanders vänsterflank, som inte ser honom som en trovärdig progressiv. Han har inte heller särskilt mycket politisk erfarenhet.

Deval Patrick
Tidigare guvernör i Massachusetts, står mycket nära Obama och skulle sannolikt få hjälp av flera av de vassaste veteranerna från hans kampanjer. Har inte visat några tydliga signaler på att ställa upp, men utesluter det inte heller. Patrick skulle kunna hjälpa partiet att mobilisera de svarta väljare som stannade hemma 2016.

Eric Garcetti
Populär borgmästare i Los Angeles, där han fört en energisk progressiv agenda, med kraftiga förändringar i klimatpolitik, bostadspolitik och ett helhjärtat stöd för den invandring som skapat stadens mångfald och dynamiska ekonomi. Borgmästare gör sällan bra ifrån sig i primärval, men Garcetti har tydligt flörtat med ambitioner att ge sig in i den nationella politiken.

Tammy Duckworth
Senator i Illinois som nyligen skapade historia då hon blev den första kvinnan någonsin i senaten att föda barn under sin ämbetsperiod. Krigsveteran som förlorade båda benen och högerarmen i Irak. En av USA:s första senatorer med asiatiskt ursprung. Förespråkar en mittenorienterad linje och har varit kritisk mot de som vill flytta partiet åt vänster, men hennes råbarkade image går samtidigt hem bland många feminister i partiet.

Kamala Harris
Tidigare justitieminister i delstaten Kalifornien och sedan 2016 delstatens första svarta kvinna i senaten. Harris har precis lanserat sin kampanj men har redan byggt upp ett brett nätverk av strateger och

kampanjfinansiärer över hela landet, på samma gång som hon skapat sig en stark profil med ständiga utspel mot Trump. Samtidigt är Harris nog den kandidat som kan skadas mest av den ideologiska splittringen i partiet. Trots att Harris för det mesta står bakom den progressiva vänsterkanten i partiet tycks de aktivister som Bernie Sanders mobiliserat redan avfärda henne som en etablissemangspolitiker, som nästa Hillary Clinton. Konspirationsteorier cirkulerar redan bland vänsteraktivister på sociala medier, som hävdar att Demokraternas partiledning kommer att försöka fuska sig till en primärvalseger för Harris, på bekostnad av Bernie Sanders potentiella kandidatur. Att hon kommer från Kalifornien kan hjälpa henne med delegater i primärvalet, då det är USA:s största delstat och deras primärval kommer att ske relativt tidigt denna gång. Men just i Kalifornien finns också den mest högljudda falangen av Sanders anhängare, som lär arbeta för att stoppa henne.

Elizabeth Warren
Det blir svårt för någon demokrat att vinna primärvalet utan att omfamna den progressiva vänsterfalangen i partiet. Det gör Elizabeth Warren, bredvid Bernie Sanders, till en stark kandidat. Den progressiva senatorn från Massachusetts hamnar konsekvent i topp bland de mest omtyckta politikerna bland demokrater. Hon har en sällsynt trovärdighet när det gäller engagemanget för ekonomiska rättvisefrågor, konsumentskydd och hårdare tag mot korruption. Av samma anledning kan hon dock få problem med partiets mer välbärgade väljargrupper. Många har ifrågasatt Warrens förmåga som kampanjpolitiker. Hon har en akademisk bakgrund och framstår ofta som att hon är mer bekväm vid skrivbordet eller i tuffa förhandlingar i kongressen än på scen inför stor publik. Hon har gjort det klart att hon hellre talar om sakfrågor än politisk biografi, så det var inte självklart en bra idé att börja kampanjen med att lansera ett dna-test som bevisade hennes avlägsna släktskap med amerikansk ursprungsbefolkning. Men hennes kampanj till senaten lyckades entusiasmera demokrater långt bortom Massachusetts och hon är i dag en av partiets största stjärnor.

Tulsi Gabbard
Kontroversiell kongressledamot från Hawaii som var en av Bernie Sanders mest lojala vapendragare 2016. Har redan börjat sin valkampanj, men har nästan obefintligt stöd av såväl partietablissemanget som progressiva idealister. Ideologiskt har hon levererat en märklig cocktail av stöd för auktoritära regimer, homofoba och islamofoba uttalanden och radikal vänsterpolitik. Går inte utesluta att hon tänker ställa upp som oberoende presidentkandidat i det slutliga valet, vilket skulle kunna hjälpa Trump att bli omvald.

Richard Ojeda
Tidigare militärveteran och lokalpolitiker från West Virginia som röstade på Trump 2016 men nu ställer upp som demokrat i förhoppning om att partiet ska återvända till de frågor som attraherar vita arbetarväljare i hans hembygd, där kolindustrin har en viktig roll och de flesta går i kyrkan på onsdagar och söndagar.

Martin Gelin "

"Fakta. Ytterligare 20 som kan ställa upp
Chris Murphy Senator Connecticut
Steve Bullock Guvernör Montana
Jay Inslee Guvernör Washington
Catherine Cortez Masto Senator Nevada
Tom Steyer Filantrop
John Hickenlooper Exguvernör Colorado

Tammy Baldwin Senator från Wisconsin
Terry McAuliffe Exguvernör Virginia
John Kerry Tidigare utrikesminister
Roy Cooper Guvernör North Carolina
Sally Yates Tidigare justitieminister
Maggie Hassan Senator New Hampshire
Gina Raimondo Guvernör Rhode Island
Howard Schultz Vd för Starbucks
Jason Kander F d Secretary of State i Missouri
Mitch Landrieu F d borgmästare New Orleans
Jeff Merkley Senator Oregon
Pete Buttigieg Borgmästare South Bend
Andrew Yang Entreprenör och filantrop
Tim Ryan Kongressledamot Ohio "

" Åtalad från Malmö nekar till terrorbrott

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Köpenhamn. Han friades från bombdådet mot en shiamuslimsk moské i Malmö. Nu står den misstänkte 31-årige IS-anhängaren Moyed al-Zoebi åter inför rätta. Den här gången i Köpenhamn där han misstänks ha planerat ett terrorattentat.

”Jihad är en obligatorisk plikt”, säger mannen på filminspelningen som rullar på tv-skärmarna i Köpenhamns tingsrätt.
Han står i mörk jacka och luva och talar om Satan, om kränkningar av muslimer, om martyrskap och om att komma till paradiset.
Bakgrunden är ett kargt höstlandskap, kanske någonstans i Skåne, där den i dag 31-årige syriern Moyed al-Zoebi levde som asylsökande i november 2016.
Vid tidpunkten ska han enligt den danska åklagaren Sonja Hedegaard ha planerat att utföra ett terrordåd i Köpenhamn tillsammans med en 22-årig landsman bosatt i Tyskland. Slumpmässigt utvalda personer skulle knivmördas, hemmagjorda sprängladdningar skulle detonera.
– Det var ett planlagt angrepp med kniv och en eller flera bombsprängningar, säger åklagaren.
Al-Zoebi kom till Sverige från Syrien hösten 2015 tillsammans med sin fru och son. Familjen hamnade på ett asylboende i södra Sverige, men hann inte bo där länge förrän den lille sonen omkom i en trafik-olycka.
Redan i mars 2017 stod han åtalad i Sverige, misstänkt för att ha utfört ett brandbombsattentat mot en shiamuslimsk moské i Malmö natten till den 11 oktober 2016.

Terrorgruppen IS tog på sig dådet. al-Zoebi friades trots att det fanns viss teknisk bevisning.
Drygt en månad efter bombattentatet mot Malmömoskén, den 19 november 2016, grips en annan syrier av dansk och tysk säkerhetspolis vid gränskontrollen i danska Rödby. Mannen saknar giltigt inresebevis och har smugglat in drygt 17 000 tändstickor, 17 batterier och sex walkie-talkies. I hans mobil finns ett avskedsbrev och instruktioner för hur man tillverkar en bomb.
Under utredningen framkommer det att han har haft kontakt med al-Zoebi och det fattas misstankar om att de gemensamt har planerat utföra ett terrordåd i Köpenhamn.
Syriern i Tyskland erkänner och döms sommaren 2017 till sex och ett halvt års fängelse. Han är ett av huvudvittnena under rättegången mot al-Zoebi som pågår i sju dagar under februari och mars.
Moyed al-Zoebi har riskerar livstids fängelse om han döms. Under den första rättegångsdagen nekar Moyed al-Zoebi till alla anklagelser. Han säger att han inte känner den i dag 22-årige syriern i Tyskland.
Enligt domstolen i Malmö var Moyd al-Zoebi anhängare till terrorsekten IS, och åklagare Sonja Hedegaard är inne på samma linje. Helt fel, menar Moyed al-Zoebi.
– Det är en grupp som vill införa sharialagar. De vill att alla kvinnor ska bära heltäckande kläder. Det skulle jag inte kunna leva med, säger han.
Åklagaren frågar honom upprepade gånger om hans förhållande till terrorgruppen liksom innebörden av uttrycket ”ordna ett bröllop” som förekommer på flera ställen i bevismaterialet.
Enligt åklagaren ska han bland annat ha sagt till hustrun, som han separerade från efter sonens död, att om hon inte återvände till honom skulle han ”ordna bröllop”. Enligt åklagaren är det kodord för att genomföra en självmordsattack.
– Jag svär vid Gud att jag aldrig har hört det uttrycket, säger Moyed Al-Zoebi.

Hanna Grosshög
riksnatverket@dn.se "

"Fakta. Friad för attentat i Sverige
I mars 2017 åtalades Moyed al-Zoebi misstänkt för terroristbrott alternativt mordbrand mot en shiamuslimsk lokal i Malmö den 16 oktober 2016.
Ingen person kom till skada vid händelsen, men lokalerna totalförstördes.
Tingsrätten friade honom dock från brott. Eftersom Säpo ansåg honom utgöra en fara för allmänheten sattes han i förvar.
Senare fastställde Migrationsverket att han skulle utvisas, men utvisningen utfördes inte eftersom al-Zoebi riskerade att avrättas i Syrien för IS-sympatier.
I Danmark står han nu åtalad för att ha planerat ett terrordåd den 19 november 2016.

DN "

" Filippinerna bland de farligaste länderna

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Syrien är det land där ”vanliga” medborgare löper störst risk att dödas, följt av Nigeria och Jemen. Men civila lever farligt också i Filippinerna, visar en sammanställning från en grupp oberoende statistiker och konfliktforskare.

Organisationen ACLED presenterade nyligen sin årliga sammanställning över världens dödsbringande konflikter. ACLED är en förkortning för Armed Conflict Location & Event Data Project, en USA-baserad grupp forskare som samlar in data om politiskt våld i världen – över 420 000 händelser analyserades förra året.
Syrien leder den dystra fem-i-topp-listan över civila dödade i väpnade konflikter. Med 7 225 under 2018 är Syrien hårdare drabbat än den närmast följande fyra länderna tillsammans. Nigeria kommer därnäst med 2 988 dödade civila, följt av Jemen (2 330) och Afghanistan med 1 499 män, kvinnor och barn dödade.
Syrien, Jemen och Afghanistan är alla inblandade i inbördeskrig. I Nigeria handlar de dödliga konflikterna ofta om marktvister med etniskt/religiösa inslag.
I Filippinerna dödades 1 089 civila ifjol. Att landet redovisar dödstal för civila som ligger över gränsen för en fullskalig väpnad konflikt (vilket betyder 1 000 militära och civila dödsoffer) har förvånat många bedömare. Rapportförfattarna förklarar den uppseendeväckande siffran med president Rodrigo Dutertes omstridda ”krig mot droger”.
”Filippinerna kan i själva verket liknas vid en förklädd krigszon”, heter det i årsrapporten.
Sedan Duterte inledde sitt korståg mot narkotikatrafiken för snart tre år sedan har över 4 000 människor dödats – men människorättsgrupper hävdar att siffran kan vara tre gånger så hög. Kritikerna menar att dödsfallen i alltför många fall kan jämföras med utomrättsliga avrättningar, medan myndigheterna säger att det handlar om skottlossning i samband med insatser mot knarkbrottslingar.
Trenden för 2018 är annars att antalet döda civila minskat märkbart – med 22 procent – jämfört med 2017. Främst tack vare att striderna i Syrien gått in i en mer lågintensiv fas. Men vissa länder, exempelvis Jemen och Mali, redovisar en klar ökning av antalet civila dödsoffer.

Erik Ohlsson "

"Fakta. Civila dödsoffer
ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project) är en grupp av forskare som tidigare arbetade under Norges institut för fredsforskning men som numera är oberoende och baserade i USA.
Årets rapport är den nionde i ordningen.
Syrien, Nigeria, Jemen, Afghanistan, Filippinerna är farligast, i den ordningen. "

" Caracasprotester efter soldatrevolt

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Venezuela. Oppositionsanhängare i Venezuela har blockerat vägar och satt upp barrikader på flera platser i östra och centrala Caracas, några timmar efter det att en grupp militärer försökt revoltera mot president Nicolás Maduros regering.

Demonstrationer till stöd för militärerna bröt först ut i den fattiga stadsdelen Cotiza och spreds sedan till andra delar av huvudstaden. Protesterna fortsatte på sina håll framåt midnatt lokal tid (tidigt på tisdagsmorgonen svensk tid).
Oppositionen har sedan tidigare kallat till demonstrationer på onsdag mot att Maduro häromveckan svors in för ytterligare en mandatperiod. Han vann presidentvalet i fjol med bred marginal, sedan det bojkottats av oppositionen som betraktar det som ogiltigt.

TT-EFE-AFP "

" EU borde införa sanktioner mot Frankrike och alla länder som, precis som Frankrike utarmar Afrika och får folk att lämna, för att afrikaner borde vara i Afrika och inte på botten av Medelhavet.

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Det sade Italiens vice premiärminister Luigi Di Maio vid ett möte i helgen. Det ledde till att Frankrike kallade upp Italiens ambassadör, rapporterar BBC.
”Om folk ger sig av i dag så är det på grund av att europiska länder, framför allt Frankrike, aldrig slutat att kolonisera Afrika”, sade Di Maio.

TT "

" I Trumps frånvaro tar Bolsonaro över scenen

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Davos. President Donald Trump deltar inte på årets Världsekonomiska forum, vilket har gett Brasiliens nyvalde högerpopulistiska president en plats i rampljuset. I sitt tal i Davos valde Jair Bolsonaro samma tema som Trump gjorde förra året; att hans land ska bli mer näringslivsvänligt och öppnare för investeringar.

Det var en belåten Bolsonaro som klev upp på scenen i Davos. Han konstaterade i sitt extremt korta tal – cirka sex minuter – att han vann presidentvalet i höstas trots att han lade ner småsummor på sin kampanj och trots giftiga attacker från motståndare och medier.
Det påminde inte så lite om Trump, som även han gillar att framställa sig som en ”outsider” gentemot etablissemanget.
– Men nu är vi i en unik situation, vi bygger ett nytt Brasilien. Jag tillträder i ett läge när landet befinner sig i etisk och moralisk kris och präglas av korruption, sade han.
Bolsonaro valde noga sina ord och undvek de homofobiska, kvinnofientliga och snudd på rasistiska uttalanden som han tidigare har kommit med. Han fokuserade på de reformer som han snabbt ska driva igenom: att krympa statsförvaltningen, sänka skattetrycket, stärka det sociala skyddsnätet och förbättra affärsklimatet, inte minst för utländska storföretag.
Det var en rad sammanfallande tillfälligheter som gjorde att den 63-årige Bolsonaro, som tillträdde presidentposten för tre veckor sedan, blev ett av dragplåstren i Davos. Några av de största namnen avstod från årets vintriga samkväm för den internationella finanseliten; Donald Trump har sin inrikespolitiska kris att hantera, den brittiska premiärministern Theresa May ställde in på grund av sitt bakslag i förhandlingarna om Brexit, Frankrikes Emmanuel Macron kämpar med sina gatuprotester och Kinas ledare Xi Jinping har bekymmer med en inbromsande ekonomi.
Detta ökade intresset för Brasiliens ledare. Inte så märkligt; med sina 210 miljoner invånare är landet världens sjätte folkrikaste, världens åttonde största ekonomi och dessutom är omkring hälften av Sydamerikas invånare brasilianer.
Detta var knappast okänt, utan det nyvaknade intresset beror främst på att Brasilien – tidigare betraktad som en relativt stabil om än korrupt demokrati – nu tycks vara på väg åt ett auktoritärt håll.
Den nye presidenten, som är en tidigare armékapten, tillhör ultrahögern och har hyllat de militärdiktaturer som tidigare terroriserade Brasilien. Under sin segerrika valkampanj drev han en populistisk agenda som en ”Mr Clean”: han lovade att rensa upp i kriminalitet och korruptionen och skapa lag och ordning. Hans första utrikes resa som president förmörkas dock av en skandal som rör hans son, Flavio Bolsonaro, även han politiker och nyvald senator, som utreds för misstänkta betalningar till hans bankkonto.
Bolsonaro hade inte hunnit tillträda förrän det stod klart att han – och flera av hans ministrar – inte tror på den enhälliga forskarvärldens varningar om en tilltagande klimatkris. Tvärtom vill han öka avverkningen av regnskog i Amazonas.
Det var många som var nyfikna på hur Bolsonaro skulle hantera just den frågan som är en av de centrala i årets Davos: klimatförändringar och den globala uppvärmningen.
Han nämnde inte ordet ”klimat”, men han argumenterade för att Brasilien har möjlighet att balansera miljömässig hållbarhet och biodiversifiering å ena sidan med ekonomisk tillväxt å den andra. Det

går att samtidigt måna om naturen och utveckla landets ”agrobusiness”.
– Miljön och ekonomin är ömsesidigt beroende och oskiljaktiga grundpelare i samhället. Bara 9 procent av vår yta är uppodlad och 20 procent används för husdjursuppfödning, sade Bolsonaro.

Michael Winiarski"

" Fakta. World economic forum (Världsekonomiskt forum)
Startade 1971 med ett möte mellan europeiska politiker och företagsledare i Davos i de schweiziska alperna. 1987 fick mötet namnet World economic forum, WEF.
WEF:s syfte är att bidra till kunskap om och till lösningar på globala problem genom att sammanföra företagsledare, politiker och företrädare för internationella organisationer.
Ett 70-tal stats- och regeringschefer, liksom nästan lika många centralbankschefer och utrikesministrar, närvarar vid årets möte, det 49:e i ordningen. "

" Gruvföretaget upp i hovrätten

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Nu ska hovrätten avgöra tvisten om 800 chilenares skadeståndsanspråk mot Boliden. Tingsrätten friade gruvföretaget i fjol men nu hoppas sydamerikanernas företrädare på upprättelse.

Målet handlar om 20 000 ton arsenikrikt avfall som gruvbolaget Boliden skickade till Arica i norra Chile i mitten av 80-talet. Boliden betalade ett lokalt företag för att ta hand om restprodukterna men företaget gick i konkurs och avfallet blev liggandes helt öppet i naturen.
Många av Aricas invånare har blivit sjuka och drabbats av besvär som de hävdar beror på avfallet.
Stämningen, som gick upp i Skellefteå tingsrätt 2017, drivs av organisationen Arica Victims. De vill att Boliden ska betala 130 miljoner kronor i skadestånd till de drabbade.
Tingsrätten friade Boliden i fjol, med förklaringen att de inte hade kunnat förutse att avfallet skulle orsaka sådana skador. Under tisdagen inleddes nya förhandlingar i hovrätten efter att domen överklagats.
– Nu börjar man om från början så det är helt nya förutsättningar. Vi vet vad vi ska trycka på för att förändra det här nu, säger Johan Öberg som företräder Arica Victims.
Från Bolidens håll är man dock säkra på att utgången går deras väg, igen.
– Vi välkomnar den här prövningen. Det är ett tillfälle för oss att rasera den faktaresistens som funnits i den här frågan i 20 år nu, säger Klas Nilsson, kommunikationsdirektör på Boliden, och fortsätter:
– Folk i Arica har lidit, det går inte att ifrågasätta. Men det har andra orsaker. Det finns inget samband mellan deras situation och den export som gjordes för 30 år sedan.

Andreas Lindberg. andreas.lindberg@dn.se "

" Bluffarna som lurade hela världen

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Mannen som ”sålde” Eiffeltornet, falska fornfynd och falska årgångsviner – historien är full av exempel där folk lurats och blivit lurade. Här beskriver vi några uppmärksammade fall. Hur lättlurade är vi?

Del 6.
En artikelserie om hur vi hanterar det växande flödet av information, om vetenskapens roll och om hur vi själva lätt väljer att tro på sådant som bekräftar våra egna åsikter. Tidigare artiklar publicerades 8, 9, 10, 15, 17 och 22/1.
Han sålde Eiffeltornet
Victor Lustig (1890–1947) från Böhmen (nu en del av Tjeckien) bytte under sin karriär som bedragare namn över tjugo gånger och blev arresterad närmare femtio gånger. Mest uppmärksammad blev han för kuppen då han ”sålde” översta delen av Eiffeltornet i Paris som skrot.
En dag 1925 läste Victor Lustig att de styrande i Paris hade problem med att underhålla Eiffeltornet. Han kontaktade en förfalskare som tog fram dokument som visade att Lustig ingick i den franska regeringen. Därefter sammankallade han sex skrothandlare och berättade att han kunde förmedla ett köp av tornets övre del som var så rostig att den inte gick att reparera. Lustig betonade att försäljning nog skulle väcka folkliga protester och förklarade att affären måste hållas hemlig.
Efter att Lustig hyrt en limousin för att föra skrothandlarna till Eiffeltornet för en inspektion begärde han att få in anbuden redan nästa dag. Han hade dock redan utsett köparen, en man vid namn André Poisson.
Affären gjordes upp och Victor Lustig tog också emot en muta eftersom han som minister ju hade en ganska dålig lön. När Poisson upptäckte att han hade blivit lurad skämdes han och struntade i att göra en polisanmälan.
Då hade Lustig redan tagit tåget till Wien med resväskan full av pengar. En månad senare återvände han till Paris för att försöka sälja Eiffeltornet på nytt. Den gången vände sig det tilltänkta offret till polisen innan affären var avslutad, men Lustig lyckades undvika att bli gripen.
Victor Lustig greps nio år senare i USA för att ha förfalskat pengar. Han dömdes till tjugo års fängelse. Den 9 mars 1947 drabbades han av lunginflammation och dog två dagar senare.
Slutsats: Förhoppningar om en lönsam affär förblindar lätt.
Hittade på en förhistorisk människa
Den 18 december 1912 samlades Londons geologiska sällskap för ett möte. Under mötet berättade Charles Dawson (1864–1916) att han fått ett fragment av en förhistorisk skalle av en arbetare vid ett grustag i Piltdown. Senare hade ytterligare fragment hittats.
Arthur Smith Woodward, chef för den geologiska avdelningen vid British museum, blev intresserad. Vid mötet i december 1912 förklarade han att en rekonstruktion av fragmenten tydde på att skallen i mycket liknande en modern människas – förutom den bakre delen och att hjärnans storlek var mindre.
Woodward hävdade att ”Piltdownmannen” representerade en felande länk mellan apa och människa, kombinationen av ett människo-liknande kranium och en aplik käke skulle tyda på detta.
Slutsatsen ifrågasattes ganska omgående, men det dröjde till slutet av 1940-talet innan mer noggranna undersökningar av fyndplatsen visade att det handlade om ett falsarium.

Den ”förhistoriska” skallen bestod av ett mänskligt kranium som färgats för att se gammalt ut samt en fossil käke från en orangutang och några chimpanständer.
Än i dag finns inga säkra bevis för vilka som var inblandade i lurendrejeriet.
Slutsats: Drömmen om en världsunik upptäckt kan få folk att fuska.
Han sålde en falsk Vermeer till Göring
Den nederländske konstnären Han van Meegeren (1889–1947) är känd som en av historiens allra största konstförfalskare. Efter studier på en arkitektskola satsade han på en karriär som målare, men mötte ingen större uppskattning och började då förfalska andra konstnärers verk. Han lyckades så bra att inte ens de skickligaste experter kunde avslöja att målningarna inte var äkta.
Före och under andra världskriget umgicks Han van Meegeren i nazistiska kretsar. Han förbjöd dock sina kontakter att göra affärer med tyska intressenter eftersom han var rädd för vilka följder ett avslöjande av hans förfalskarverksamhet skulle få. Men av misstag sålde en mellanhand ”Kristus och äktenskapsbryterskan”, som påstods vara målad av mästaren Johannes Wermeer, till nazistledaren Hermann Göring. Priset: 1,65 miljoner floriner, motsvarande runt 500 miljoner svenska kronor i dagens penningvärde.
Efter krigsslutet 1945 blev det känt att ”Vermeermålningen” sålts till Göring. Han van Meegeren försvarade sig mot anklagelsen att under kriget ha förmedlat nationella konstskatter till nazisterna genom att avslöja sig själv som förfalskare. Rättegången slutade med att han förlorade sin stora förmögenhet.
Han van Meegeren avled i december 1947 i samband med att han skulle börja avtjäna sitt korta fängelsestraff.
Slutsats: Drömmen om att bli uppmärksammad kan göra att vi ”luras” i stort och i smått.
Vinhandlare med ”en blodhunds näsa”
Rudy Kurniawan, född 1976 i Jakarta, är en känd vinsamlare och dömd för ett av historiens största vinsvindlerier. Flaskorna han sålde för många tusen dollar styck innehöll nämligen *inte* vin från de franska vindistrikten Bourgogne och Bordeaux – vilket stod på etiketterna. Sammanlagt förfalskade Kurniawan viner för miljontals dollar hemma i sitt kök. Under flera år lurade han många av världens största vininvesterare innan han till slut avslöjades av FBI.
I början av 2000-talet började Rudy Kurniawan sälja och köpa stora kvantiteter vin. Han började också arrangera vinprovningar för kända samlare och specialiserade sig på vin från en exklusiv producent från Bourgogne.
Efter en auktion i Los Angeles kontaktade en vinhandlare Christies auktionsfirma i Los Angeles och hävdade att flera av de vinflaskor som skulle säljas på en kommande auktion måste vara falska.
År 2012 åtalades Kurniwan och dömdes till tio års fängelse. Enligt domen använde han sitt känsliga sinne för lukt och smak till att blanda yngre viner från Kalifornien med äldre, inte så dyra, franska viner. Många av Kurniawans egentillverkade viner har sannolikt aldrig öppnats och provsmakats, eftersom de snarare setts som investeringar eller skrytobjekt än som drycker att njuta av. Dokumentärfilmen ”Sour grapes” från 2016 beskriver hans uppgång och fall.
Slutsats: Vi tror det vi vill tro på – som att vinflaskan faktiskt innehåller dyrbara droppar.
Carmencita lurade societeten
Under några år 1970-talet lurade en hårfrisörska flera i den sydsvenska societeten. Hon kallade sig Carmencita Rockefeller och uppgav att hon bland annat var medlem av den kända amerikanska finansfamiljen, cancerforskare och barnbarn till den japanske kejsaren.
Hennes make, som presenterades som brodern som arbetade som CIA-agent, var med på bedrägeriet. ”Carmencita” var i själva verket frisör från Eslöv och maken bagare.

Med sin utstrålning gjorde ”Carmencita” succé på societetens banketter och officersbaler. Höga militärer, jurister och näringslivstoppar blev förtjusta i henne.
Paret ställdes inför rätta 1981 men dömdes endast till villkorliga domar och dagsböter eftersom de inte ansågs ha tillförskansat sig några större summor pengar.
Slutsats: Det är lätt att bli lurad av yta och charm.
Han sänkte en hel bank
Den engelske bankmannen och mäklaren Nick Leeson (född 1967) berättade att han ville hjälpa en nyanställd ung kontorsanställd kvinna som genom slarv orsakat en stor förlust. Han skapade ett särskilt konto, det senare så berömda 88888-kontot, där förlusten gömdes undan.
Leeson, som arbetade på bankens kontor i Singapore, började spekulera alltmer intensivt för att täcka förlusten. Han märkte hur lätt det var att lura både revisorerna och de ansvariga cheferna. Men en dag insåg han att allt var på väg att braka åt skogen – och bestämde sig då för att fly. Han gömde sig först i Malaysia, sedan i Thailand och så till sist i Tyskland.
Där blev han arresterad den 20 november 1995. Barings bank, som grundats två hundra år tidigare, kollapsade på grund av de illegala spekulationerna. Bankens förlust uppgick då till motsvarande 10 miljarder kronor.
NG bank köpte Barings bank för motsvarande 1 brittisk pund, eller 10 kronor. I dag heter banken ING Barings.
I boken ”Så sänktes Barings bank” gav Nick Leeson sin version av bakgrunden till den finansiella katastrofen.
Slutsats: Även de som ska upptäcka missförhållanden kan låta sig luras.
Källor: Världens historia, NE, Wikipedia, Semic.
Thomas Lerner. thomas.lerner@dn.se "

" Utredningen mot Kulturprofilen om ekobrott läggs ned

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Ekobrottsmyndighetens utredning kring kulturprofilen Jean-Claude Arnaults kulturscen Forum läggs ned. Men åklagaren utesluter inte att förundersökningen kan återupptas om mannen frias i våldtäktsmålet.

Efter en nio månader lång utredning meddelade Ekobrottsmyndigheten på tisdagen att utredningen rörande Forum och Jean-Claude Arnault läggs ned. Beslutet motiveras i första hand med att ”en eventuell fällande dom sannolikt inte hade inneburit någon ytterligare straffpåföljd på det straff som han redan dömts för”. Åklagaren betonar att man därmed inte tagit ställning till huruvida Arnault gjort sig skyldig till de ekobrott som han varit misstänkt för.
”Jag har ingen annan kommentar än att beslutet är korrekt och väntat”, skriver mannens advokat Björn Hurtig i ett sms till DN.
Kulturprofilen Jean-Claude Arnault dömdes i slutet av förra året till 2,5 års fängelse för två våldtäkter. Domen har överklagats till Högsta domstolen och försvaret har fram till slutet av denna vecka på sig att komplettera överklagan. Därefter ska HD ta ställning till om prövningstillstånd beviljas.
– Vi har vänt på alla stenar och det vi eventuellt skulle kunna fortsätta utreda är inte av den digniteten att det skulle ge något ytterligare straffpåslag, säger chefsåklagare Jan Tibbling till DN.
Han berättar att det bland annat är skattebrott och bokföringsbrott som utretts. Under våren 2018 genomfördes en husrannsakan på Forum och Skatteverket har biträtt i förundersökningen eftersom man misstänkt

skattebrott. Men Jean-Claude Arnault har inte kallats till förhör.
– Vi har inte delgett personen misstanke. Personen har haft en försvarare för att vi har genomfört husrannsakan. Sedan har vi granskat materialet och kommit fram till att oavsett vad personen säger om det här skulle det inte ändra utfallet.
Arnault har överklagat våldtäktsdomen till HD. Om prövningstillstånd beviljas och han frias där – hur påverkar det ert beslut?
– Regelverket säger inte att det måste vara en dom som vunnit laga kraft. Vi har möjlighet att göra så här ändå. Det kan komma en anmälan om något annat och det här skulle kunna vara en ny omständighet. Jag har inte tagit ställning till det nu, vi får väl fundera på det i så fall om så skulle ske.
Om han skulle frias, skulle det kunna vara en ”ny omständighet”?
– Vi får titta på det om det skulle aktualiseras. Vi får bevaka det helt enkelt.
Jean-Claude Arnaults hustru Katarina Frostenson är delägare i handelsbolaget som drivit Forum. Men advokat Per Samuelsson, som företrätt Frostenson i den utredning kring sekretessbrott som Svenska Akademien initierade, säger att hans klient inte varit under utredning rörande Forums ekonomi.
– Det här berör inte min klient Katarina Frostenson, vi har inte hört det ena eller det andra från åklagaren i den här frågan, säger advokat Samuelson till DN, och tillägger att han ”inte är förvånad” över att utredningen läggs ned.
Jean-Claude Arnault har vid flera tillfällen genom sin advokat nekat till samtliga anklagelser som har riktats mot honom.
Ekobrottsmyndighetens förundersökning startades i april förra året. Den intensifierades efter att Svenska Akademien överlämnat den advokatutredning man gjort för att kartlägga kopplingarna till Jean-Claude Arnault och kulturscenen Forum.
Advokatbyrån hade tidigare under våren rekommenderat Akademien att överlämna rapporten till rättsvårdande myndigheter. Men Akademien hade i ett första läge röstat emot förslaget att utredningen skulle överlämnas, något som bidrog till att flera ledamöter kort därpå lämnade arbetet.
Svenska Akademiens ständige sekreterare Anders Olsson säger till SVT:s ”Kulturnyheterna” att han välkomnar Ekobrottsmyndighetens beslut.
– Vi har ju klippt banden med Forum för länge sedan så jag har inte så mycket mer att säga än att det är bra att den här rättsprocessen är avslutad, och av rätt instans, säger Anders Olsson till Kulturnyheterna.
Kulturscenen Forum startades i slutet av 1980-talet. Katarina Frostenson blev en av bolagets delägare i början av 1990-talet. Forum har under många år varit en central plats i Stockholms kulturliv men efter DN:s granskning av Jean-Claude Arnault i november 2017 stängdes både lokalerna och scenens hemsida. Hyreskontraktet med fastighetsägaren sades upp.
Efter att DN granskat Forums ekonomi i början av 2018 startade även Kulturrådet en granskning rörande de offentliga bidrag man betalat till klubben. Under en nioårsperiod betalade man ut 1,3 miljoner kronor till ett föreningskonto som klubben uppgett att den stod bakom. Men föreningen och det organisationsnummer som uppgetts har inte varit registrerat hos Skatteverket eller Bolagsverket. Det senaste beskedet från Kulturrådet är att granskningens resultat dröjer ytterligare ett par veckor.
Georg Cederskog
georg.cederskog@dn.se
Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se
Hanna Fahl
hanna.fahl@dn.se "

" Factfulness. Det är farligt att snedvrida bilden av Hans Roslings livsgärning, skriver hans kollegor

DN ONSDAG 23 JANUARI 2019

Hans Rosling blev ett världsnamn när han föreläste om hur världen faktiskt blir bättre. Roland Paulsen höll inte med om den diagnosen. Nu svarar Roslings kollegor på kritiken.

Sociologen Roland Paulsen riktar i söndagens DN (20/1) svidande kritik mot Hans Rosling och tycks vilja hävda att världen inte blir bättre. Saklig kritik är en del av det vetenskapliga samtalet, men Paulsen får inte stå oemotsagd då han i mycket har fel och drar farliga slutsatser. Efter två år i Moçambique i början på 1980-talet, där Hans Rosling på nära hand fick se de brutala konsekvenserna av extrem fattigdom, kom hans gärning att präglas av en passionerad kamp för att ingen någonsin skulle behöva leva under så förnedrande omständigheter.
Sedan dess har antalet som lever i extrem fattigdom minskat med över en miljard människor, trots den samtidiga kraftiga befolkningsökningen. Och att försöka vända nedgången från 12,5 till 5,5 miljoner barn under 5 år som dör per år sedan 1990, till att inte vara en makalös framgång – blir mest en obehaglig teoretisk lek med ord. Hans Rosling brukade säga att utveckling, det är att byta begravningar av barn mot begravningar av gamla. Att förringa den remarkabla utvecklingen, alla de miljontals familjer som nu får se sina barn växa upp och ha mat för dagen, är att göra brott mot alla strävanden mot en bättre värld!
Allt har ett pris, det var Hans medveten om och påpekade också problemen med. Den mänskliga utvecklingen har lett till ödesdigra klimatförändringar och påverkan på vår miljö, och utvecklingen är inte jämlikt fördelad. I själva verket ser vi på varje ekonomisk nivå stor skillnad i hälsa mellan länder, vilket påvisar just hur olika samhällsbyggen får olika hälsoresultat. Och poängen är just att titta på hela världens data för att hitta sambanden, och visa på goda exempel på snabb hälsoutveckling.
Roland Paulsen å sin sida pekar på data om ojämlikhet och mental ohälsa från höginkomstländer, särskilt specialfallet USA, för att stödja sin tes om att världen inte blivit bättre av den ekonomiska utveckling som skett de senaste decennierna. (USA är ett av få länder där självmorden ökar, medan de minskar i stort sett i hela resten av världen). Det säger inget om hur utvecklingen ser ut bland de som lever i extrem fattigdom. Att de sjukdomar man drabbas av ändras med ekonomisk nivå och minskad dödlighet i sjukdomar som enkelt går att förebygga är välkänt, och postulerades redan 1971 av forskaren Omran, som benämnde detta som den ”epidemiologiska transitionen”.

Genom sin banbrytande forskning fann Hans Rosling en icke beskriven förlamningssjukdom (Konzo) som drabbar de allra fattigaste när hungern under svältår tvingar dem att äta otillräckligt tillredd kassava, som då blir giftig. Hans forskning startade med respektfulla samtal med kvinnorna vid elden på Afrikas landsbygd, och landade i molekylär epidemiologi. Att, som Paulsen, utan ämneskunskap nedvärdera en forskares livsgärning som blygsam säger tyvärr mer om Paulsen än om Hans Rosling.
Roland Paulsens angrepp på Hans Rosling kan te sig som ett ofarligt sätt att skaffa sig uppmärksamhet, men genom att snedvrida bilden som Paulsen gör finns risken att de som kommer i kläm är de Hans brann för att ändra situationen för, de som lever i extrem fattigdom.
Forskarkollegor till Hans Rosling på Institutionen för folkhälsovetenskap, Karolinska institutet.

Helena Nordenstedt
Johan von Schreeb
Stefan Swartling Peterson "

" Därför kan två folk bråka om namnet på ett land i 28 år

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Grekerna: ”Vad skulle du säga om Danmark plötsligt sa att det hette Skåne?” Makedonierna: ”Skulle ni vara beredda att byta namn till Västsverige för att Finland krävde det?” Men nu ska frågan lösas. Ett nytt europeiskt land föds: Makedonien blir Nordmakedonien.

Aten i söndags: uppåt 100 000 människor marscherade i protest mot kompromissen som låter grannlandet i norr byta namn till Nordmakedonien, under parollen ”Makedonien är Grekland”.
I tumultet skadades 25 polismän och flera journalister som fanns på svarta listor som högerextrema demonstranter bar med sig. Bilder på en fotograf med blodigt ansikte spreds på sociala medier.
Samtidigt spärrades en motorväg i norra Grekland av hundratals bönder med traktorer. Polis hindrade dem från att ta sig fram till gränsen.
Regeringen i Aten har redan spruckit som en följd av namnfrågan, och flera partier har splittrats.
Även i Makedoniens huvudstad Skopje förekommer regelbundna protester mot namnbytet, och tonläget är ordentligt uppskruvat. Folkmassor har belägrat parlamentet och bär demonstrativt den gamla makedonska flaggan med ”Verginasolen”, en symbol som Aten menar är stulen från Alexander den stores antika kungadöme.
I tidningen Republika kallar kolumnisten Aldo Kliman avtalet med grekerna för ”kulturellt folkmord” och premiärminister Zoran Zaev ”en quisling”.
I korthet anser de flesta greker att det namnet är förbehållet en region i norra Grekland med Thessaloniki som huvudstad, liksom antikens grekiska kungadöme med basen i samma region. Att grannlandet skulle få heta samma sak är för dem oacceptabelt – det innebär en stöld av grekisk historia och ett outtalat anspråk på grekiskt territorium.
På samma sätt anser de flesta makedonier det självklart att deras land ska få heta just Makedonien – vilket det har gjort både under tiden som jugoslavisk delrepublik och efter självständigheten 1991.
Under åren har jag tagit upp namnfrågan under resor i Grekland och Makedonien. Nästan alltid kommer jämförelser med Sverige upp. Grekerna säger ungefär så här: ”Vad skulle du säga om Danmark plötsligt sa att det hette Skåne?”
Och makedonierna: ”Skulle ni vara beredda att byta namn till Västsverige för att Finland krävde det?”
För fem år sedan höjde regeringen i Skopje insatserna genom att omvandla huvudstaden till en sorts museum över antikens Makedonien – som alltså grekerna ser som en omistlig del av sitt eget kulturarv.
I centrala Skopje står i dag en jättestaty över Alexander den store. För att fortsätta de svenska parallellerna är det kanske som att Brandenburger Tor i Berlin skulle ersättas med en Gustav Vasa-staty.
Men grekerna har hela tiden haft ett trumf på hand i grälet: vetorätten i Nato och EU, två allianser som makedonierna helst av allt vill bli medlemmar i, men där Aten spärrar vägen.
Frågan har stötts och blötts sedan 1991, och en amerikansk diplomat, Matthew Nimetz, har arbetat heltid med detta i 25 år. Otaliga namnförslag har varit uppe och förkastats – Övre Makedonien, Makedonien-Skopje, Slavo-Makedonien.
I internationella sammanhang har man skrivit Fyrom – ”the former Yugoslav republic of Macedonia”. Grälet har till och med fastnat i detaljer som var i alfabetsordningen landets delegation ska sitta i FN-

skrapan i New York: på F som i ”former” eller på M som i ”Macedonia”.
Kompromissen blev på T som i ”the”, intill Thailand.
Och i juni 2018 nåddes så ännu en kompromiss vid sjön Prespa på gränsen mellan de båda länderna.
Enligt det historiska avtal som premiärministrarna Zoran Zaev och Alexis Tsipras skrev på där byter Makedonien namn till Nordmakedonien (North Macedonia på engelska, Severna Makedonja på makedonska). Grekland förbinder sig att inte längre stoppa landets inträde till Nato och EU.
Avtalet är mycket detaljerat. Det slår till exempel fast att makedonska bilars registreringsskyltar måste byta beteckning från MK till NMK.
I en makedonsk folkomröstning i slutet av september sa drygt 90 procent av de röstande ja till avtalet. Men oppositionen uppmanade till bojkott och bara 37 procent röstade – långt under de 50 procent som skulle ha gjort resultatet legitimt. Allt tyder på att en majoritet är emot att byta namn.
Ändå har regeringen under Zaev gått vidare i parlamentet. Med hjälp av löften om amnesti för åtalade oppositionsledamöter, och enligt kritiker med rena mutor, har man med nöd och näppe fått den kvalificerade majoritet som behövs för att ändra landets konstitution enligt Prespaavtalet.
Och nu är det Atens tur. På torsdagskvällen, eller natten till fredag, röstar det grekiska parlamentet om avtalet, och även här är det små marginaler.
Premiärminister Tsipras och hans regeringsparti Syriza har 145 röster, men behöver minst 151. Med hjälp av avhoppare från andra partier väntas de klara det – de flesta bedömare tror att det blir 152 eller 153 röster för ett ja. Därmed blir namnbytet verklighet.
Gratulationstelegrammen kommer att strömma in från kommissionärerna i Bryssel och från Natos generalsekreterare.
Äntligen har en konflikt på Balkan lösts genom diplomati och kompromisser, utan kanonmuller och blodspillan.
Den norska Nobelkommittén får två namn att sätta upp på kom ihåg-listan.
Men i såväl Grekland som Makedonien kommer missnöjet ändå att bestå. Uppåt 70 procent av grekerna motsätter sig avtalet med Skopje.
Ännu en protest är planerad till torsdagskvällen, och risken för våld är stor.
I det redan splittrade grekiska samhället riskerar namnfrågan att fördjupa klyftorna. Nästan halva parlamentet kommer att rösta nej, och partisystemet stöps nu om efter denna skiljelinje. Den våldsamma extremhögern försöker samtidigt göra frågan till sin egen.
”Den används av nyfascister som maskerar sin kärlek till Hitler samtidigt som de framställer sig som obefläckade patrioter”, skriver kolumnisten Pantelis Boukalas i tidningen Ekathimerini.
Risken för våldsamma protester är hög även i Makedonien – där även de som säger ja till avtalet ser det bara som ett nödvändigt ont för att komma med i väst-klubbarna Nato och EU.
Dessutom: Ryssland hotar att blockera avtalet i FN. Och såväl Tsipras som Zaev har sköra majoriteter bakom sig – i kommande val kommer de att stämplas som förrädare.
Vad händer om nya regeringar i Aten eller Skopje bestämmer sig för att backa ur överenskommelsen? Då är länderna tillbaka där de befann sig 1991.

Ingmar Nevéus "

"Fakta. 28 års strid
Sedan Makedonien förklarade sig självständigt från Jugoslavien 1991 har Grekland motsatt sig att landet heter Makedonien. Anledningen är att en region i norra Grekland har just detta namn.

Grekland har lagt in sitt veto mot makedonskt medlemskap i EU och Nato tills namnfrågan är löst.
I juni 2018 nåddes en kompromiss. Enligt det så kallade Prespaavtalet byter Makedonien namn till Nordmakedonien, och Aten släpper sitt veto mot EU- och Natomedlemskap.
Avtalet är impopulärt i båda länderna. En majoritet av grekerna vill inte att ordet ”Makedonien” ska ingå i grannlandets namn. En majoritet av makedonierna tros också vara emot att byta namn, trots att 90 procent röstade ja till avtalet i september. Bara 37 procent deltog dock i omröstningen.
Makedoniens parlament har sedan dess godkänt avtalet och ändrat landets konstitution. På torsdagen eller natten till fredag väntas även parlamentet i Aten säga ja.
Redan senare i år kan Nordmakedonien godtas som Natomedlem och påbörja samtal om EU-anslutning – om avtalet godkänns i Aten. "

" Att bua blir straffbart i Hongkong

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Snart kan det vara ett slut på buandet när Kinas nationalsång spelas i Hongkong. Enligt ett nytt lagförslag riskerar de som hånar nationalsången tre års fängelse. Den nya lagen är ett av flera exempel på hur Kina ökar kontrollen över Hongkong.

Burop, bortvända ryggar och banderoller med ”Hongkong är inte Kina”. Så brukar det se ut på supporterläktaren när Hongkongs fotbollslag spelar sina hemmamatcher på Mong Kok-stadium och Kinas nationalsång, som spelas vid varje match, börjar ljuda ut ur högtalarna.
Men snart riskerar de som fortsätter med det beteendet hamna i fängelse. På onsdagen lade Hongkongs regering fram ett lagförslag som straffar dem som på något sätt förolämpar nationalsången. De som bryter mot lagen kan bötfällas med 50 000 Hongkong-dollar (57 500 kronor) eller riskerar upp till tre års fängelse. I lagen ingår också att det ska bli obligatoriskt för alla skolbarn att lära sig ”De frivilligas marsch”, som nationalsången heter.
Syftet med lagen sägs vara att förespråka patriotism. Men många Hongkong-bor, särskilt unga, har ingen som helst lust att visa fosterlandskärlek till Kina. De identifierar sig inte som kineser och oroar sig för att Kina får ett allt större inflytande. Att straffa dem som inte visar sin lojalitet när nationalsången spelas ser de som en begränsning i yttrandefriheten, som är befäst i Hongkongs grundlag.
Allt fler tvivlar nu på sanningshalten i Kinas löfte om ”ett land med två system”, som gavs när Hongkong lämnades över från Storbritannien till Kina 1997. Löftet skulle försäkra att ön ska få behålla en hög grad av självständighet.

Men kritiker ser oroväckande signaler. Bland annat pekar de på en annan ny lag som ändrar historieundervisningen i skolorna och bland annat raderar ut massakern vid Himmelska fridens torg. Samtidigt blir det allt tuffare för dem som förespråkar ett självständigt Hongkong, exempelvis förbjöds ett självständighetsparti förra året.
Marianne Björklund

" Diplomater från USA sparkas ut

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

President Nicolás Maduro meddelade på onsdagskvällen att han sitter kvar och bryter alla diplomatiska relationer med USA efter att Donald Trump erkänt Juan Guaidó som tillförordnad president.

Efter att nationalförsamlingens ledare Juan Guaidó utropat sig själv tillförordnad president väntas parlamentet rösta om hans tillträdande på posten, något som tidigast kan ske på torsdagen.
Vita huset meddelade under kvällen att USA:s president Donald Trump erkänner Guaidó som Venezuelas president, något som också Kanada, Brasilien och Paraguay, Chile och Argentina gjort.
President Nicólas Maduro kommenterade händelseutvecklingen från en balkong i Caracas vid 21-tiden och sade att han är landets rättmätiga, folkvalda president, enligt Reuters.
Maduro meddelade även att Venezuela bryter alla diplomatiska band till USA och att amerikansk diplomatisk personal har 72 timmar på sig att lämna Venezuela.

DN "

"EU varnar för rika som köper pass

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

EU-kommissionen varnar för att medlemsländer som säljer medborgarskap till förmögna personer kan få allvarliga konsekvenser för resten av EU.

EU.
Enligt en rapport från kommissionen kan försäljningen, även om den inte är olaglig, innebära en risk för andra EU-länder. Kommissionen menar att det skapar möjliga säkerhetsrisker som penningtvätt, terrorfinansiering, korruption och risk för infiltrering av organiserad brottlighet.
EU hävdar att det inte görs tillräckliga kontroller på dem som köper ett medborgarskap eller uppehållstillstånd, och varnar för riskerna när ett pass utfärdas sedan ger tillgång till de flesta andra medlemsländer.
Malta, Cypern och Bulgarien är de enda EU-länderna som säljer medborgarskap i utbyte mot investeringar i landet. 20 medlemsländer, inkluderat de tre, säljer uppehållstillstånd.
Bulgarien meddelade under tisdagen att man planerar att stoppa köpta medborgarskap.

TT Reuters "

" Michael Winiarski: Maduro kommer sannolikt att försöka slå ned protesterna

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

I en dramatisk utmaning mot Venezuelas president Nicolás Maduro har oppositionspolitikern Juan Guaidó utropat sig själv till ”interimpresident”. USA:s president Donald Trump erkände snabbt Guaidó som landets ledare, något som sannolikt stärker upproret mot regimen.

Den utlösande orsaken till de jättedemonstrationer mot regimen som har skakat Venezuela de senaste dygnen är att Maduro för två veckor sedan svor presidenteden. Han gjorde det trots att han omvalts till en andra mandatperiod på ett tvivelaktigt sätt. Valet var riggat och alla verkliga konkurrenter var förbjudna att kandidera.
Det bakomliggande skälet är att Maduros diktatoriska regim har kört det oljerika Venezuelas ekonomi i botten, vilket har lett till en hyperinflation som gjort stora delar av befolkningen utfattig.
Det har inte saknats signaler om att någonting var i görningen. I förra veckan utbröt ett myteri vid en mindre militärstyrka, som dock slogs ned av regeringstrogna trupper. Även utanför landet har det synts tecken på att många av Sydamerikas ledare anser tiden vara mogen för ett ingripande. Under det pågående världsekonomiska forumet i Davos har flera latinamerikanska ledare dryftat läget i Venezuela. Brasiliens nya högerpopulistiska president Jair Bolsonaro talade helt öppet om att tiden är ute för Sydamerikas vänsterregimer – och att det är dags för en konservativ era i regionen.
Även ledaren för OAS (de amerikanska staternas samarbetsorganisation) Luis Almagro tog på Twitter ställning mot

Maduro och för det venezuelanska folkets ”krav på frihet från tyranni”.
Att Juan Guaidó utropade sig till ”interimspresident” är ett försök att tvinga bort Maduro, samtidigt som han erbjuder sig att leda en övergångsregering som i sin tur får organisera fria val.
Maduro kommer sannolikt att försöka slå ned protesterna genom att kalla ut nationalgardet. Han har redan manat sina anhängare ut på gatorna. Det osäkra kortet är militärens lojalitet. Är den redo att med våld slå ned vanliga medborgare som vänder sin vrede mot en regim som har utarmat dem?
En annan faktor är hur regimens viktiga uppbackare Ryssland agerar; så sent som i december landade två ryska strategiska bombplan av typen Tu-160 på en flygplats utanför Caracas. Besöket var en klar markering av Moskvas stöd till Maduro.
Att Trump erkände Guaidó som Venezuelas ledare kan verka åt två håll. Den inhemska oppositionen får sannolikt en psykologisk injektion, vilket kan få vågskålen att tippa över till Maduros nackdel. Å andra sidan är Nordamerikas ”yankees” historiskt sett översittare i Latinamerika. Det är något Maduro använder mot oppositionen genom att framställa den som lakejer för USA-imperialismen.

Michael Winiarski "

" Duterte vill skärpa lagen så att nioåringar kan fängslas

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Förslaget kommer från president Rodrigo Duterte: den straffrättsliga åldern i Filippinerna ska sänkas från femton till nio år. I veckan har planen fått klartecken av en kommitté i representanthuset. Det är första steget för att ändra på lagen, det sista är presidentens namnteckning.

De unga mellan nio och femton år ska sedan kunna sättas i vad som kallas obligatoriskt fängsligt förvar.
Enligt kritiker är skillnaderna endast små mellan regelrätta fängelser och de platser där unga ska hållas inlåsta. Andra pekar på bristen på anläggningar för unga och risken att de blandas med vuxna fångar i vanliga fängelser.
Protesterna är högljudda. FN, Rädda barnen, Human Rights Watch, Filippinernas oberoende kommission för mänskliga rättigheter protesterar och inhemska politiska motståndare opponerar sig.
– Genom att sänka straffåldern till nio år skapar vi daghemsfängelser, och i stället för att rehabilitera barnen kommer dessa platser att fungera som skolor för unga kriminella, sa senatorn Grace Poe, en av president Dutertes argaste kritiker i kongressen.
Bakgrunden till det uppseendeväckande förslaget är kampanjen mot narkotika som Rodrigo Duterte började föra i samma stund som han blev president 2016. Under parollen ”kriget mot drogerna” har tusentals invånare sedan dess gripits och dödats efter räder av polis och grupper av oidentifierade, maskerade män. Kampanjen har skett utom rättslig kontroll och dragit på sig kraftig internationell kritik.

Men insatsen har ofta hälsats välkommen av filippinare, som i spåren på räderna tycker sig se en minskande vardagskriminalitet.
Det hela har lett till att Filippinerna de senaste åren fått några av världens mest överfulla fängelser, där fångarna tvingas leva under vidriga förhållanden.
Rodrigo Duterte försvarar skärpningen av lagen med att narkotikasyndikaten utnyttjar barn för att göra brott eftersom de vet att barnen släpps fria, oavsett vad de gör. Genom att sänka åldern för straffrättsligt ansvar stoppas den möjligheten, argumenterar presidenten.
Han hävdar till och med att den nya lagen skyddar barnen från att tvingas in i kriminalitet eftersom ligorna avskräcks att använda dem.
Förslaget att göra barn ansvariga för brott har utbrett politiskt stöd.
Den filippinska senaten utreder för närvarande en egen variant där åldern i stället för till nio år föreslås sänkas till tolv eller tretton år.
Oavsett åldersgräns har det lett till protester från arga motståndare.
Många kritiker pekar på regeringens egen statistik som visar att mindre än 2 procent av alla brott begås av barn.
Andra har tagit del av den filippinska polisens rapport i början av veckan som fastslog att över 1 300 minderåriga greps under 2017 och 2018 efter inblandning i narkotikaaffärer.
Däremot drar dessa kritiker en annan slutsats än president Duterte. De poängterar att barnen som dragits in i kriminalitet nästan alltid kommer från fattiga familjer och begår brotten för att överleva.
De uppmanar polisen att lägga större kraft på att jaga ledarna högt upp i narkotikasyndikaten – i stället för att sikta in sig på barnen.
Att straffa barn för brott och för att de utnyttjas av narkotikaligor och andra människor strider mot statens ansvar att ta tillvara barnens intressen och se till deras bästa, påminner i en kommentar Jacqueline Ann de Guia, talesperson för Filippinernas kommission för mänskliga rättigheter. **Torbjörn Petersson** torbjorn.petersson@dn.se "

" FBI: ”Kan inte betala informatörer”

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

USA.
Agenter inom den amerikanska federala polisen FBI klagar på nedstängningen av delar av den amerikanska statsapparaten.
– Varje dag som nedstängningen fortsätter blir de operativa hindren som skapats av nedstängningen allt värre och skadar våra antiterror- och kontraspionageinsatser världen över, säger Tom O’Connor, ordförande för organisationen FBIAA, som arbetar för att tillvarata agenternas intressen.
Agenter kan inte betala informatörer, under täckmantel köpa narkotika inför tillslag, eller förnya deras egna säkerhetsklassningar.
”Att inte kunna betala hemliga källor innebär att man riskerar att förlora dem och den information de kan ge för alltid. De är inte en knapp som vi kan knäppa på eller av”, säger en agent i en rapport från FBIAA.

TT "

Karakalpakstan
KAZAKSTAN
Aralsjön
Tasjkent
UZBEKISTAN
Andijan
Bukhara
Samarkand
TURKMENISTAN
AFGHAN-
ISTAN
30 mil

”Plocka bomull gör man om man är fattig”

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

"Tasjkent. På de stekheta bomullsfälten i Uzbekistan i Centralasien släpar bomullsplockarna på stora, tunga tygkassar. De svämmar nästan över av det vita guldet, som bomullen i Uzbekistan kallas. Men för plockarna är det ingen bra affär. Deras lön motsvarar ungefär en krona per kilo och tvångsarbete är fortfarande ett problem.

DN har besökt bomullsfälten i Uzbekistan.
Bomullsplockning startar i gryningen. Det är därför vi har stigit upp halv fem på morgonen och kört ut från Tasjkent i kolmörker.
Vi skumpar fram på ojämna sandvägar genom byarna, som består av smala vindlande gränder kantade med höga, sandfärgade murar. De döljer stora vackra innegårdar, skuggade av vindruvsrankor. Traditionella bysamfälligheter som i Uzbekistan kallas *mahalla*.
Solen håller på att gå upp och på ömse sidor om vägen breder bomullsfälten ut sig. Plantorna är ungefär knähöga och ser ut som om de håller på att vissna. Det betyder att bomullen är mogen. Ur de utslagna knopparna sticker vita, mjuka tussar fram – det vita guldet, som bomullen fortfarande kallas i Uzbekistan.
Men enligt Jelena Urlajeva, som åker med oss i bilen, är bomullen ingenting annat än en förbannelse.
– Det absolut bästa för Uzbekistan vore om man övergav bomullsodlingen helt och hållet. Bomull är dåligt för allt – för jordmånen, grundvattnet, människans hälsa och landets ekonomi, säger hon.
Urlajeva kisar ut genom fönstret med den uppgående solens sneda strålar i ansiktet. Hon är ordförande för organisationen Människorättsalliansen och under de senaste tjugo åren har hon tillhört den fåtaliga grupp personer i Uzbekistan som protesterar mot människorättsbrott.
– Förr blev vi arresterade. Nu har vi inte blivit gripna på två år. Allt har blivit annorlunda. På regeringsnivå erkänner man äntligen problemen med tvångsarbete på bomullsfälten, säger Urlajeva.
Bomullsodlingen är hennes specialområde. Varje höst när det blir skördesäsong åker hon omkring i landet och kontrollerar att inga barn, statsanställda eller studenter har tvingats ut på fälten.
Uzbekistan är världens åttonde största bomullsproducent och bomullen är landets viktigaste exportgröda. Den är ett typexempel på det som på fackspråk kallas *cash crop*, en växt man odlar i stor skala uttryckligen för försäljning, och som ofta dominerar fattiga länders ekonomier.
På sovjettiden var det kutym i Uzbekistan att sända ut skolbarn på bomullsfälten varje höst. Också läkare, lärare och fabriksarbetare tvingades plocka landets vita guld, som bomullen då kallades. Det hårda arbetet på åkrar som hade blivit dränkta med insektgifter beskrevs i sovjetpropagandan som det mest fosterländska och ärofyllda av uppdrag.
Efter att Sovjetunionen föll samman gick Uzbekistan i auktoritär riktning och blev på några år en av Centralasiens hårdaste diktaturer. Under envåldshärskaren Islam Karimov förblev bomullsindustrin under statlig kontroll, i likhet med stora delar av den uzbekiska ekonomin. Det har också inneburit att både barn och statsanställda fortsättningsvis har skickats ut på fälten. Globala företag som H&M, Adidas, Ikea och Mark & Spencer bojkottar därför uzbekisk bomull sedan över tio år tillbaka.
Uzbekistan har konsekvent vägrat erkänna att något som helst barnarbete förekommer. De internationella protesterna mot människorättsbrotten inom bomullsodlingen ljöd för döva öron så länge Uzbekistan leddes av envåldshärskaren Islam Karimov.

I september 2016 dog Karimov. Sedan dess har förändringarna inträtt i snabb följd. År 2017 tilläts ILO (International labour organization) för första gången att sända hundratals observatörer till de uzbekiska bomullsfälten. Enligt ILO:s undersökning från 2017, som inkluderade bland annat 3 000 obevakade intervjuer av bomullsarbetare, har barnarbetet i Uzbekistan i praktiken upphört.
ILO:s undersökningar stämmer också med Jelena Urlajevas iakttagelser. Barn sänds inte längre ut på fälten, däremot händer det fortfarande att stats- och kommunalanställda tvingas ”ta semester” för att plocka bomull. Det är därför Urlajeva fortsätter sitt arbete med att övervaka bomullsskördandet – något som har blivit mycket lättare sedan Uzbekistans nya president Sjavkat Mirzijajev kom till makten.
– Tidigare vägrade regimen att erkänna att tvångsarbete existerade. Jag blev jagad av polisen när jag kom för att övervaka bomullsfälten. Ofta kunde man inte ens närma sig fälten, eftersom de bevakades av poliser! Men nu har Mirzijajev sagt offentligt att vi människorätts-aktivister gör ett viktigt arbete. Jag har till och med fått officiell status som observatör, säger Jelena Urlajeva.
Förr sålde Uzbekistan råbomull för export och förädlade mycket lite själv. Nu satsar man hårt på vidareförädlingen. Efter att valutarestriktionerna avskaffades strömmar hårdvaluta in i landet och det är lättare att ta lån för investeringar.
En mängd nya fabriker har grundats – men trots att de här fabrikerna borde vara en stolthet vägrar man visa upp dem. Våra ansökningar om att få besöka en textilfabrik som förädlar bomullen möts med total tystnad av det uzbekiska utrikesdepartementet.
Bomull är fortfarande en mycket känslig fråga. Av den anledningen är det inte heller så lätt att hitta ett bomullsfält där det går att tala med arbetarna. Vi kör omkring i ett ruralt område ett trettiotal kilometer söder om Tasjkent, genomsökande by efter by. Det går inte att veta på förhand var bomullsskörden har inletts och många är fortfarande förtegna om var det finns arbetslag, rädda för repressalier uppifrån. Chauffören måste fråga sig fram.
Vi är beredda på att bli bortkörda. Men Urlajeva är optimistisk.
– Nu för tiden säger jag alltid till folk att jag är utsänd av presidenten själv. Det brukar gå bra. Det är enormt mycket som har förändrats i Uzbekistan på kort tid, säger hon.
Till sist är vi framme vid en gårdsplan där en grupp på sammanlagt kanske sjuttio personer står uppställda med stora tygsäckar slängda över axlarna. Kvinnor i färggranna klänningar står i en egen klunga, kepsklädda män i en egen. Det handlar helt klart om bomullsplockare, som håller på att bli instruerade av sin arbetsledare.
Jelena Urlajeva marscherar fram till gruppen och presenterar sig. Arbetsledaren tystnar inför hennes beslutsamma uppenbarelse.
– Jag är utsänd av presidenten och av FN och mitt uppdrag är att bevaka att allt går rätt till. Har ni kommit hit frivilligt? undrar hon.
Gruppen mumlar ett unisont ”ja”.
– Blir ni väl behandlade?
– Ja, mumlar gruppen igen.
Urlajeva delar ut broschyrer med information om tvångsarbete och ställer frågor om varifrån arbetarna kommer. De visar sig ha rest hit från Surxondarjoregionen som ligger i södra Uzbekistan, inklämd mellan Afghanistan, Turkmenistan och Tadzjikistan. Arbetslösheten i området är hög och att plocka bomull på ackord är en möjlighet för dem att tjäna pengar. Förtjänsten är dock minimal – för ett kilo bomull får man 950 som, vilket motsvarar ungefär en krona.
– Det är bättre för er att arbeta här än att åka till Ryssland som gästarbetare. Jag ber er att vara riktigt samvetsgranna. Samla in precis all bomull. Kom ihåg att varje gram är en del av ett kilo! säger arbetsledaren Farchot Bugubajev innan gruppen marscherar i väg till fältet.

Dammet slår upp ur vägen medan de går. Än är luften frisk och sval, men om bara några timmar kommer solen att stå högt på himlen och gassa över det oskyddade fältet. Alla bomullsplockare har huvudena täckta – kvinnorna har huvudduk, männen keps. De ställer sig på rad i änden av fältet och börjar sedan plocka samtidigt, nästan synkroniserat.
Det är alldeles tyst. Allt man hör är frasandet av bomullsplantornas torra löv som krasas sönder i takt med att arbetarna drar fram. De har tygpåsarna knutna om midjan och står ständigt med ryggen böjd och rumpan i vädret i en för ryggen sämsta tänkbara position. Kvinnornas färggranna klänningar avtecknar sig vackert mot de beiga bomullsplantorna. På avstånd liknar de nästan blommor.
Efter några timmar har arbetarna redan avverkat nästan halva åkern. Ulguldzja Milibajeva står med ryggen böjd och den stora tygsäcken fäst vid midjan. Hennes händer plockar kvickt och behändigt de vita tussarna ner i säcken, som redan sväller av tyngd.
– De har höjt lönen sedan i fjol, säger hon, det är bra. I Surxondarjo, värifrån vi kommer, finns inga jobb alls. Då är det ett bättre alternativ att plocka bomull.
Milibajeva jobbar från sju på morgonen till fem på eftermiddagen och har en timmes lunchpaus. Hon och de övriga arbetarna får bo och äta gratis på arbetsgivarens bekostnad. Bomullen plockas i tre omgångar och när arbetarna sänds ut på andra och tredje omgången får de höjt ackord. I början av säsongen finns det mycket bomull och det går snabbt att plocka, men ju längre säsongen lider, desto mindre bomull finns kvar och desto längre tid tar det att skörda den.
I åratal har Jelena Urlajeva undersökt den uzbekiska bomullsplockningen. Hon har skrivit brev efter brev till hälsovårdsmyndigheterna och frågat hur mycket insektsgifter man använder och vad de innehåller, vilka skador bomullsplockningen kan innebära för hälsan och hur den rikliga bevattningen påverkar grundvattnet.
– Jag har sänt hälsovårdsministeriet officiella förfrågningar om vad man besprutar fälten med. De svarar att bara man väntar tio dagar efter den sista besprutningen är det inte skadligt för hälsan, något som aldrig kan stämma. Jag är ändå väldigt glad över att de nu för tiden svarar på mina brev. Tidigare fick jag aldrig några svar, säger Urlajeva.
I till exempel USA skördas all bomull med maskiner, men i utvecklingsländer är det fortfarande handplockning som gäller. Det höjer kvaliteten på bomullen, eftersom mindre skräp åker med. Men det förutsätter också en armé av lågavlönade plockare. På det sättet håller bomullsodlingen i praktiken människor i fattigdom – det finns inga drivkrafter i Uzbekistan för att övergå till maskinplockning och på många håll upprätthålls fortfarande propagandan om bomullsplockning som en fosterländsk gärning.
Det största miljöproblemet med bomullsodlingen är kopplat till bevattningen. Bomull kräver mycket vatten – samtidigt som den ofta odlas i tropiska, torra områden. Under sovjettiden intensifierades bomullsodlingen i Uzbekistan. Vattnet togs från floderna Amur-Darja och Syr-Darja, som i tusentals år har försett världens fjärde största sjö, Aralsjön, med vatten. På några decennier blev den fiskrika Aralsjön en saltöken.
Enligt Urlajeva fortsätter katastrofen. Det beror på att folk ofta inte ser något alternativ till att odla bomull.
– Bomull odlas på ställen där folk inte ens har dricksvatten. I Karakalpakstan i norra Uzbekistan är den ekologiska situationen redan katastrofal på grund av att Aralsjön torkade ut. De har stora problem med stormar som river upp både salt och kemikalier ur jorden och sprider dem hundratals kilometer. Det leder till massdöd bland boskap. Ändå fortsätter bomullsodlandet, i områden där grundvattennivån har blivit så låg att folk inte ens har dricksvatten!

Men bönderna som odlar bomull i den här byn har inga som helst planer på att sluta med den gröda som under de senaste åren har blivit mer inkomstbringande än tidigare.
– Jag odlar sammanlagt 30 hektar – hälften bomull, hälften spannmål. Staten har nyligen höjt priserna för bomullen så jag har inga planer på att sluta med den. Vi vill inte börja skörda bomullen med maskiner, det blir mycket bättre kvalitet när den plockas för hand, säger Mirsaid Mirkarimov, en av storbönderna i trakten.
Han säger sig aldrig ha hört talas om att stora globala företag bojkottar uzbekisk bomull. Kritiken mot alla miljöproblem som är kopplade till bomullsodling viftar han bort.
– Bomullen är ett av de bästa och finaste materialen i världen! Till och med i amerikanska filmer talas det om den, säger han stolt.
Han skjuter sin solhatt bak i nacken och pekar stolt mot fältet.
– Visst, förr fanns det ett problem med tvångsarbete. Men nu tvingas folk inte längre. De här arbetarna går ut för att plocka bomull som till fest! säger Mirkarimov och gör en gest mot åkern.
Hundratals arbetare med ryggarna i krum, nedböjda av sina tunga tygkassar, plockar bomull i den gassande solen.
Det liknar inte en fest. Det liknar vanligt, hårt och dåligt betalt kroppsarbete.
– Somliga plockar femtio, sextio kilo per dag, andra ännu mer. De allra bästa arbetarna kan plocka hundra kilo per dag, säger Farchot Bugubajev.
Det skulle innebära motsvarande hundra kronor för tio timmars arbete.
– *Kopeiki*. Struntsummor, säger Jelena Urlajeva som har intervjuat arbetare på åkern hela förmiddagen. Nu sätter hon sig vid dikesrenen och gör anteckningar.
– Till mig sade de att de hellre jobbar här än åker som gästarbetare till Ryssland, konstaterar hon.
Det är en exakt upprepning av vad arbetsledaren sade under morgonsamlingen.
Urlajeva kan efter att ha intervjuat arbetare på egen hand hela morgonen bekräfta att denna grupp inte är ett fall av tvångsarbetskraft.
– De är arbetslösa som plockar bomull för att tjäna pengar. Lönen är minimal och många av kvinnorna har småbarn hemma, som de är tvungna att lämna bort i månader. De plockar bomull för att de är fattiga.

Anna-Lena Laurén "

"Uzbekistan var i fjol den åttonde största bomullsproducenten i världen. I toppen ligger Indien, Kina och USA.
I Uzbekistan har man odlat bomull i över tvåtusen år. Det var först under sovjettiden som man började med bomullsodling i stor skala. Som en följd torkade Aralsjön ut, eftersom man avledde för mycket vatten från floderna Amur-Darja och Syr-Darja till bomullsodlingarna.
I början av 1980-talet briserade den så kallade bomullsskandalen. Den uzbekiska ledningen hade rapporterat grovt uppblåsta siffror om bomullsskörden till Moskva. När svindeln uppdagades begick den uzbekiske partisekreteraren Sjarof Rasjidov självmord.
Både under sovjettiden och självständigheten har tvångs- och barnarbete varit en del av den uzbekiska bomullsindustrin. Sedan förre presidenten Islam Karimovs död 2016 har politiken ändrats. I fjol rapporterade ILO att det inte längre förekommer barnarbete på bomullsfälten.
Under de senaste åren har Uzbekistan strävat efter att göra jordbruket mer mångsidigt. Samtidigt bygger man upp en inhemsk textilindustri, vilket innebär att bomullsodlandet fortsätter.
Bomullen och miljön
Bomull är en tropisk växt som kräver mycket vatten och växtgifter för maximalt utfall. Världsnaturfonden WWF klassar bomullen som en av världens mest destruktiva odlingsväxter ur miljöns synvinkel.
Enligt en rapport från 2005 upptar bomullsodlingen endast 2,5 procent av den brukbara jorden i världen – men dess andel av alla jordbrukskemikalier som används är 25 procent. "

" Svenska företag i topp inom hållbar textil

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Bomullsindustrin växer kraftigt samtidigt som kraven på hållbarhet inom textilsektorn ökar. Flera listor visar att svenska företag som Ikea och H&M är framstående inom användningen av hållbar bomull.

Tvångsarbete, klimatutsläpp och farliga bekämpningsmedel – trots ökad medvetenhet finns stora utmaningar för den växande bomullsindustrin.
– Vi anser att de svenska stora kedjorna är väldigt engagerade och har satt mål kring detta, säger Lena Staafgård, operativ chef för organisationen Better cotton initiative (BCI).
Bomull odlas i över 80 länder. Det senaste året uppgick produktionen till 27 miljoner ton – en ökning med 16 procent jämfört med mätningen året innan, enligt nya siffror från organisationen International cotton advisory committee (ICAC). Plantorna upptar 2 procent av jordens odlingsbara yta och försörjer över 100 miljoner hushåll.
BCI arbetar för en mer hållbar bomullsodling, bland annat genom att utbilda bönder i hur olika bekämpningsmedel ska hanteras. De anslutna producenterna står för 30 procent av världens bomullsproduktion. Den rådande situationen i Uzbekistan och Turkmenistan har fått organisationen att avstå från att arbeta med länderna tills vidare.
– Det finns stora problem med tvångsarbete på fälten och tidigare har barnarbete förekommit. Vi hade gärna velat jobba där men situationen är svår att förändra eftersom det kontrolleras från staten, säger Lena Staafgård.
Bomull handlas på världsmarknaden och skeppas sedan vidare för tillverkning i fabriker i andra länder. Den bomull som används i klädfabriker i Bangladesh, där flera svenska modekedjor har sin tillverkning, kommer ofta från Indien, Brasilien, USA eller länder i Afrika.
H&M står för den största volymen av användningen av bomull producerat med BCI:s standarder, följt av Ikea och Adidas. Andra kända företag som är anslutna till organisationen är brittiska varuhuskedjan Marks & Spencer och svenska Kappahl och Hemtex. På grund av textilindustrins komplexa struktur kan det vara svårt för företag i slutet av kedjan att kontrollera hela tillverkningsprocessen, enligt Lena Staafgård.
– Om man ser till något som palmolja till exempel, så är det ett mindre antal företag som kontrollerar nästan hela produktionen. Då går det att göra stor skillnad genom att engagera ett fåtal aktörer, säger hon.
– Textil- och modevärlden utgår från omkring 50–100 miljoner bönder, sedan finns det oändligt många företag i resten av ledet. Det gör det svårt att hitta punkter i kedjan där det går att engagera ett litet antal företag till att göra förändring. Allt sker i väldigt stor skala, med många små företag, fortsätter Lena Staafgård.
Däremot har både H&M och Ikea vidtagit åtgärder som innebär att tillverkarna lovat att inte köpa bomull från Uzbekistan via lobbyorganisationen The Cotton campaign. Initiativet syftar till att få garntillverkare att bojkotta bomull från Uzbekistan och Turkmenistan innan nya regelverk finns på plats.
På listan Sustainable cotton ranking 2017 hamnar Ikea på förstaplatsen, medan H&M har en femteplats. Bakom listan står Världsnaturfonden, organisationen Pesticide action network UK och Solidaridad. Zaraägarna Inditex hamnar först på plats 19 och Fast retailing, som äger Uniqlo, är på plats 30.

Textilindustrin står för 8 procent av de globala klimatutsläppen, enligt rapporten Measuring fashion från undersökningsföretaget Quantis. Dessutom tillkommer höga påfrestningar på miljön i form av hög vattenanvändning som krävs i processen samt de kemikalier som släpps ut vid färgningen.
De två största råvarorna som används inom industrin är bomull och polyester.
– Bomull som kommer från ett ineffektivt jordbruk har högre miljöpåverkan medan polyester är en oljebaserad råvara och är därmed inte hållbart långsiktigt, säger Lena Staafgård.
Det finns flera olika miljömärkningar att hålla utkik efter för den som vill köpa bomull som producerats mer hållbart. Ekologisk bomull avser odlingen på plantagen medan märkningarna Bra miljöval, Svanen, EU-blomman och Gots tar hänsyn till fler delar i produktionskedjan. Ebba Magnusson, produktansvarig på Naturskyddsföreningens miljömärkning Bra miljöval, säger att det allra bästa ur hållbarhetssynpunkt är att köpa begagnat.
– Först och främst är det bra att tänka igenom om man över huvud taget behöver det nya plagget. Vi köper 14 kilo textilier per person och år, där en tredjedel knappt används, säger hon.

Ida Yttergren
ida.yttergren@dn.se "

" USA-ekonom: Trump har gjort galnare saker än jag väntade mig

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

USA:s ekonomi fortsätter att surfa på en framgångsvåg, men Trumps attacker mot viktiga institutioner som Federal reserve hotar på längre sikt den ekonomiska tillväxten, säger den ledande amerikanske ekonomen Kenneth Rogoff.

För exakt två år sedan, då en nyvald Donald Trump tillträdde som USA-president, förutspådde Kenneth Rogoff, professor vid Harvard och tidigare chefsekonom vid Internationella valutafonden, IMF, att USA:s ekonomi skulle ta fart, och växa, de kommande två åren.
Två år är senare står det klart att han fick rätt. I en DN-intervju under World economic forum i Davos, ger han emellertid en annan förklaring till uppgången än den som Vita huset torgför.
– Mitt huvudskäl till optimism var att det var en återhämtning från finanskrisen. Så den goda tillväxten har i och för sig inte haft någonting med Trump att göra.
Men han medger i dag att han fick fel på en punkt:
– Trump säger visserligen idiotiska saker, främst för att tillfredställa sin väljarbas, men jag trodde aldrig att han skulle gå hela vägen och faktiskt genomföra de mest galna idéerna. Men han har gått längre i handelskriget än jag någonsin fruktade, och med nedstängningen av statsapparaten har han nått ”crazyland”.
Förra året dök Trump upp i Davos – till skillnad från i år – och fick finansvärldens applåder för sina skattesänkningar och avregleringar. Detta år är stämningen mer avvaktande, särskild på grund av handelskriget och de nya skyddstullarna.

Kenneth Rogoff menar att Trumps destruktivitet är värre än väntat, och att det skadar ekonomin, men att det ändå gått så bra beror bland annat på att USA:s utgångsläge var så starkt.
– Om inte Federal reserve (USA:s centralbank, DN anm.) beslutar om en kraftig räntehöjning har USA hyfsade förutsättningar för en fortsatt tillväxt, trots den kaotiska politiken.
Han ser framför allt en risk för att Trumps angrepp på samhällets alla institutioner – centralbanken, domstolarna, medierna – får långsiktiga skadeeffekter på ekonomin.
– USA styrka är dess institutioner, och det kan hända att vi kommer ur detta med starkare institutioner som har visat allmänheten att de kan motstå alla angrepp. Men på fem–tio års sikt lär Trumps angrepp på institutionerna allvarligt skada tilltron och investeringarna.
Hur betygsätter du hans ekonomiska team?
– Det är mycket svagt, med några undantag, det finns inget annat sätt att bedöma det. Vad jag fruktar är att om vi får en kris av något slag skulle det bli problematiskt. Ett annat sätt att säga det är att under de två första åren av Trumps presidentskap är den enda krisen – Trumps presidentskap. Tänk om det händer något verkligt allvarligt?
Kenneth Rogoff är inte speciellt orolig för att Kinas ekonomiska inbromsning ska dra ned USA:s ekonomi.
– Det kommer att ha effekt på aktiebörserna, dock mer i Europa än i USA, vilket också har saktat ner Tyskland. Men det påverkar troligen inte den verkliga ekonomin så mycket.
Är Kinas nedgång i tillväxten ett temporärt fenomen?
– Nej, jag tror att Kina upplever en kraftig minskning av produktiviteten, vilken beror på att de har två motsatta mål: att skapa en alltmer diversifierad ekonomi och samtidigt en alltmer centraliserad statsmakt. Den privata sektorn är skräckslagen, man är rädd för att spärras in i fängelse, att deras företag ska tas ifrån dem, och lokala befattningshavare är rädda för att starta infrastrukturprojekt. Det är en produktivitetschock, medan de som analyserar det som en efterfrågechock missar vad som pågår.
Vad innebär det för förutsägelserna om att Kina tar över världen?
– Tidsperspektivet är mycket längre än i de flesta prognoserna. Det är fortfarande en trolig utgång att Kina är den dominerande ekonomin om hundra år, men det kommer inte att hända på tjugo–trettio år. De har för många svårigheter att övervinna först.
Han säger att hans mer försiktiga förutsägelser, och varningar, om att inget land i evighet kan ha en bnp-tillväxt på 8–10 procent, tidigare möttes av kraftig moteld. Men nu är de flesta ense om att Kinas ”supertillväxt” har nått vägs ände.
Vad gäller USA:s politik gentemot Kina kan Kenneth Rogoff ge Trump rätt i ett avseende.
– Vi var tvungna att göra något åt kinesernas stöld av intellektuell egendom, de spelade inte enligt reglerna. Å andra sidan är en sned handelsbalans inte något brott mot internationella lagar. I själva verket har deras handelsöverskott mot oss varit mycket gynnsamt; det har gett världen billiga varor och billig finansiering.

Michael Winiarski "

"Fakta. Kenneth Rogoff
Kenneth Rogoff, 65, är en amerikansk ekonom utbildad vid universiteten Yale och MIT. I dag är han professor vid universitetet Harvard i Boston, USA.
Han har varit chefsekonom vid Internationella valutafonden (IMF) och styrelseledamot i Federal Reserve (USA:s centralbank).
Innan Rogoff bestämde sig för en karriär som ekonom var han en framgångsrik schackspelare, och har bland annat titeln internationell stormästare.
2016 gav han ut boken ”The curse of cash” där han pläderar för en utfasning av kontanterna från penningsystemet. "

" Niklas Wahllöf: Sitt ner en stund, så ska jag berätta hur världen ska räddas

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

Att försöka bryta med alla de små dåliga vanor man lagt sig till med under livet är ingen lätt match. Det kräver ett järnhårt idrottspsyke – eller total avslappning.

Åh, januari. Denna institutionaliserade möjlighet till ett bättre jag. Vid det här laget är en del av oss inne i andra halvlek av årets vita månad, andra har slutat att dricka för gott. Åter andra har slutat röka, för att det är dumt eller för att i god tid parera den känsla av total meningslöshet med uteserveringar (enbart soldater, ”äventyrare” och dagisbarn äter utomhus) när det i sommar blir förbjudet att röka där. Vissa slutar att äta kött, och socker, ratar e-nummer, börjar fasta, promenera raskt, lyfta gjutjärnsgrejer. Nu handlar fler ekologiska grönsaker och färre fläskfiléer från Danmark.
Men januari 2019 är ingen vanlig januari. Den tillnyktring som sker denna gång blir för många, som medierna uttrycker det när man gissar antal vilt, mer omfattande än någonsin och på fler områden. Det duger inte längre att se till den egna kroppen, låt vara att ”miljön” ibland åker snålskjuts på en tillfällig mikroförändring av ens livsföring.
Som på lökar med liggsår vrider och vänder vi nu på oss själva, börjar pilla i lager efter lager med dumheter som vi ofta utan att fatta varför har lagt på oss. De livets små överbyggnader som visat sig bli feta dåligheter; för oss själva, vår sociala samvaro eller för planeten. Aktiviteter som vi har ägnat oss åt för att andra har gjort det, i en evig cirkel. Det vill säga konsumtionen, i vid bemärkelse. Hur har vi kunnat låta den gå så långt? kan man fråga. För att vi är självständiga som kreatur, kan man svara. Eller som en talesperson för köpcentret Nacka Forum uttryckte det i radio när införandet av parkeringsavgifter i dess garage skulle införas: ”Jag tror faktiskt att man är beredd att betala för den köpupplevelse som vi har utvecklat.” Helt rätt hade hon.
Men efter tio års smartphone-fylla ifrågasätts nu hur intelligent det var det där, egentligen (läs Kristofer Ahlströms reportage i DN Kultur 17/1) och fler installerar appar för att hindra sig själva från att använda, ja, appar. Andra skaffar dumtelefoner som vore det 2007. Flygresandet är snart ett amoraliskt skynke, färre kommer att glatt vinka hem från en grisfest i Thailand i en social medieapp som färre tittar på. Vinet har börjat ifrågasättas, inte för alkoholen utan för den skit som misstänks ha malts ned i flaskorna som har transporteras hit med förbränningsmotorer. Fler pekar på modeindustrin som miljöbov, det börjar gå illa för gamla prestigemärken och inte går det väl bättre efter att fru Trump bar en Burberrykappa och Hérmesväska under ett statsbesök i november. Och bilåkandet. Och köttet. Och lägenhetsrenoverandet. Och grillandet om sommaren? Ägodelar över huvud taget? Böcker, kläder, prylar, skivor, skärmar, köksutrustning? Att försöka bryta med mer eller mindre delar av konsumtionen blir ingen liten omställning. Sannolikt tarvar det talanger som kanske bara Homo gustavus besitter, vasaloppsmänniskan i dagligt tal. Den envetna typ som med vansinnig blick fixerad vid ett mål abstrakt många mil fram lyckas finna tillfredsställelse bara i sin andhämtning. Vi andra, latmaskar och blekfisar, alla som någonstans efter tonåren plötsligt inte längre förstod vitsen med fysiska utmaningar, vi måste hitta på andra tekniker.
Soffan är svaret. Ett ofattbart begrepp för många i dag, som har sett den som divan för tv-serietittande. Men att sitta upp i en soffa, sin egen eller andras, och prata med människor är det billigaste och miljövänligaste man kan göra. Och trevligaste. Det blir soffpotatisen som räddar världen. **Niklas Wahllöf** niklas.wahllof@dn.se "

”Förintelsen angår oss alla och vi måste ta lärdom av denna mörka tid”

DN TORSDAG 24 JANUARI 2019

"Inför Förintelsens minnesdag öppnar Historiska museet en utställning om överlevande som flydde till Sverige. På ”Speaking memories – Förintelsens sista vittnen” finns föremål och vittnesmål som aldrig tidigare visats eller hörts i Sverige.

Fredagen den 25 januari, två dagar före Förintelsens minnesdag, öppnar Historiska museet utställningen ”Speaking memories – Förintelsens sista vittnen”. Tanken är att uppmärksamma de som överlevde folkmorden och sedermera flydde till Sverige.
– Att diskutera och berätta om Förintelsen är en oerhört viktig del av både Sveriges och Europas historia, säger Katherine Hauptman, museichef på Historiska museet. Vi vill bidra till fördjupad förståelse för de överlevandes erfarenheter, men också skapa en plattform för diskussioner om ständigt viktiga ämnen som demokrati, mänskliga rättigheter och den avhumanisering som föregick folkmorden.
Utställningens hjärta är fotografen Karl Gabors 29 porträtt av överlevande som kom till Sverige efter andra världskriget. Fotografierna ackompanjeras av deras levnadshistorier samt kortare budskap de vill föra vidare.
”Speaking memories” ger också tillgång till den amerikanska organisationen USC Shoah foundations digitala videoarkiv med 55 000 vittnesmål från Förintelsen och andra folkmord.
– Regissören Steven Spielberg grundade organisationen 1993 efter att han skapat ”Schindlers list”, och det är första gången deras omfattande material visas i Sverige. Vår dator är länkad till USC Shoah foundations arkiv så besökarna kan antingen sitta vid vår datorstation eller koppla upp sig på vårt nätverk för att få tillgång till vittnesmålen, säger Katherine Hauptman.
Den amerikanska organisationen har även bidragit med en interaktiv installation där besökare kan ställa sig framför en tv-skärm och ställa frågor direkt till två av folkmordens överlevande. Dessutom visas autentiska föremål från koncentrationslägret Auschwitz-Birkenau, bland annat en fångdräkt från en polsk politisk flykting samt föremål från dem som hölls fångna.
– Man frågar ju sig ofta: ”Hur var det möjligt att genomlida något så fruktansvärt?” Då svarar många överlevande att små gester av medmänsklighet var det som höll dem vid liv. Ett av föremålen som vi visar upp, en liten kudde i miniatyr, gav en av fångarna till en annan. Och även dessa föremål visas för första gången i Sverige.
Som komplement till de personliga erfarenheterna visar utställningen tidslinjen ”Vägen till Förintelsen”. Tidsskedet inleds 1933 när Adolf Hitler, ledare för NSDAP, utses till rikskansler i Tyskland och avslutas med Förenta nationernas deklaration om de mänskliga rättigheterna som antogs 1948. Däremellan görs nedslag i olika typer av händelser som kulminerar i folkmord på främst judar, men också romer, polacker, politiska fångar, homosexuella samt personer med funktionsvariationer.
Grundidén till ”Speaking memories – Förintelsens sista vittnen” uppstod 2015 när institutionen Judisk kultur i Sverige i samarbete med Paideia folkhögskola arrangerade workshoppar och seminarier med Förintelseöverlevande på Historiska museet.
– Under åren formades ett starkt förtroende och en kreativ dialog mellan oss och Historiska museet. Hos oss båda fanns ett starkt intresse och en vilja att ta projektet ett steg vidare och att satsa på en utställning som även har tillgång till arkivmaterial, säger Lizzie Oved Scheja, grundare och chef för Judisk kultur i Sverige.

– Initiativet blev så lyckat att vi kände att vi ville ta det vidare. Att det inte bara skulle bli en engångsgrej utan något med längre livslängd. Judisk kultur i Sverige kontaktade sedan USC Shoah foundation och det statliga museet Auschwitz-Birkenau i Polen.
– Det är två organisationer med stora arkiv av föremål och vittnesmål från överlevare. Vi ville tillgängliggöra deras material för en svensk publik.
Resultatet blev ”Speaking memories”.
Lizzie Oved Scheja föddes i Israel men trots att hennes familj inte själv upplevde Förintelsen brinner hon starkt för att sprida kunskap och förståelse kring folkmorden under andra världskriget.
– Under min uppväxt i Israel talade vi inte om Förintelsen trots att det fanns många överlevande bland oss. Det fanns en tystnad, säger hon och fortsätter:
– De som var unga under Förintelsen är nu gamla och snart kommer de att lämna oss. Vad gör man när de som överlevde inte längre finns kvar? Hur möter vi Förintelseförnekare och historierevisionister när överlevarna gått bort? Då kommer vi som lever ha ett större ansvar att hålla minnet och deras erfarenheter vid liv, så att detta inte sker igen vare sig mot judar eller andra folksgrupper.
Hon betonar även att Förintelsen inte är en judisk angelägenhet utan snarare något som angår oss alla, samt att lärdomarna från andra världskriget bör ligga till grund för hur vi bedömer samtiden.
– Förintelsen, det systematiska och industrialiserade utrotandet av Europas judar är unik. Men Förintelsen har också en universell giltighet genom den lärdom som kan dras från denna mörka tid direkt till vår egen nutid.
Lizzie Oved Scheja hoppas att utställningen ska bidra till ökad medvetenhet, inte minst hos svenska ungdomar. Dessutom har hon en vision om att det i framtiden inrättas en permanent utställning i Sverige om Förintelsen.
– Att bevara minnet genom en permanent utställning eller ett Förintelsemuseum bör vara inte bara en judisk, utan en svensk angelägenhet. Utställningen ”Speaking memories” är ett viktigt steg i den riktningen.
Hon har även en personlig förhoppning om att besökarna ska få en glimt av det hon själv upplevt under de år hon arbetat med dessa frågor.
– När jag träffat överlevare har jag märkt att ingen av dem visar upp någon sorts hat eller revanschkänsla. Tvärtom pratar de enbart om att gå vidare, att räddningen ligger i att sprida lärdom. Det har jag tagit till mig och jag hoppas att även besökarna gör det. ”Speaking memories” bär också vittnesbörd om styrka och livskraft. Att människor trots outhärdliga minnen kan forma nytt liv och bidra konstruktivt och kreativt till att bygga upp sitt eget liv och det samhälle vi lever i.

Mohamed Yussuf
mohamed.yussuf@dn.se

”Speaking memories – Förintelsens sista vittnen”.
"Visas på Historiska museet 25/1–1/9 2019.
Genom porträtt och unika vittnesmål och föremål uppmärksammas de som överlevde Förintelsen och flydde till Sverige.
I samband med utställningen släpps en bok och under våren 2019 pågår en programserie kopplad till utställningens teman.
Utställningen är producerad av Judisk kultur i Sverige och Historiska museet – i samarbete med den amerikanska organisationen USC Shoah foundation samt det statliga museet Auschwitz-Birkenau i Polen. "

" Ledare: Marken gungar under diktatorn i Caracas

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Det var dramatiska bilder som kablades ut från Caracas på onsdagskvällen. Hundratusentals venezolaner fyllde stadens gator i jättelika demonstrationer mot president Nicolás Maduro. Inför jublande folkmassor svor kongressens talman, oppositionsledaren Juan Guaidó, presidenteden och deklarerade att han var chef för en övergångsregering. Strax därefter erkände först USA, sedan Kanada och en rad sydamerikanska länder Guaidó som Venezuelas legitime ledare.

Samtidigt steg Nicolás Maduro ut på presidentpalatsets balkong. Omgiven av regimens toppar och inför en betydligt mindre samling hytte han med näven och dundrade mot oppositionen och omvärlden. DN:s korrespondent rapporterade att säkerhetsstyrkor slutit en tät ring kring statschefens bostad, för att skydda Maduro från massorna, presidenten från medborgarna.
Bilden påminde om den rumänske diktatorn Nicolae Ceausescu, ögonblicket innan hans makt evaporerade.
Det finns en konstitutionell logik bakom Juan Guaidós anspråk på presidentposten. Maduro svors in till en andra mandatperiod för två veckor sedan. Men valet 2018 var på inget vis fritt eller rättvist. De tyngsta oppositionspolitikerna fick inte ställa upp – flera var satta i fängelse eller hade tvingats i exil.
Eftersom valet inte var legitimt är president- och vicepresidentämbetet vakant. Kongressens talman är nästa person i successionsordningen. Att Guaidó valdes som en del av Venezuelas senaste demokratiska val, parlamentsvalet 2015, ger extra legitimitet.
Vem som faktiskt har makten har dock inget att göra med vare sig val eller konstitution – för Venezuela är inte längre en demokratisk rättsstat. Omvärldens inställning är också av begränsad betydelse. I alla fall så länge Ryssland och Kina, viktiga kreditgivare, sluter upp bakom regimen. Det är militären som bestämmer vem som ska styra. Det har inte funnits något folkligt stöd för Maduro på flera år. Såväl 2014 som 2017 hängde hans styre på fallrepet när månadslånga demonstrationer skakade Caracas.
Men hittills har generalerna hållit presidenten om ryggen. Och de har visat sig villiga att ge order om dödligt våld för att rädda honom. 2014 dödades fler än 40 demonstranter, 2017 fler än 30. Den senaste veckan har åtminstone 16 personer fått sätta livet till.
Militärens stöd för regimen har Maduro och företrädaren Hugo Chávez – den demokratiska och ekonomiska kollapsens chefsarkitekt – nogsamt försäkrat sig om. Lojalister har placerats på nyckelposter. Kubanska säkerhetsagenter håller ett vakande öga på officerare vars pålitlighet kan ifrågasättas. De oljepengar som utgör landets enda inkomstkälla går till de väpnade styrkorna.
Venezuela är på alla vis en tragedi. Det var Latinamerikas rikaste land, dess äldsta demokrati. Nu lever människorna i svält. Sjukhusen saknar mediciner och enkla hygienartiklar. Miljoner venezolaner har lämnat landet i vad som är regionens värsta flyktingkatastrof någonsin.
Samtidigt skyr den korrupta regim som har förslösat landets oljerike-domar inga medel för att hålla sig kvar vid makten. ”Det som vi inte kan göra med röster ska vi göra med vapen”, konstaterade Maduro sommaren 2017.
Tidigare i veckan vädjade Juan Guaidó till soldaterna – inte att de skulle störta presidenten, utan att de inte skulle skjuta på demonstranterna. Väljer de till slut att lyssna är Maduros dagar räknade. Gör de det inte sänker sig mörkret djupare över Venezuela.

DN 25/1 2019 "

" Trump & Co utgör de riktiga riskerna

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

De mörka molnen hopar sig snabbt vid horisonten. Det konstaterade Financial Times när tidningen inför Davos-mötet som just nu pågår gjorde en genomgång av prognosmakarnas förväntningar för världsekonomin det kommande året.

På sätt och vis är det en märklig slutsats. IMF och andra finansiella organisationer noterar visserligen en viss avmattning i viktiga länder under det sista kvartalet år 2018 . Och skriver ner tillväxtförväntningarna för 2019. Men det handlar om tiondelar – fortfarande förväntas den globala ekonomin expandera med hyggliga 3,5 procent.
Så varför dysterheten? Till viss del beror det på att viktiga delar av världen är inne i den längsta perioden utan en lågkonjunktur i modern tid. Eftersom inga träd växer till himlen väntar rimligtvis en nedgång runt hörnet.
Men det är inte en tillfällig nedgång som orsakar de tunga suckarna och gör att analytiker lägger pannan i djupa veck. Faktum är att det inte ens är ekonomin som sådan som är huvudskälet till oron. Det är politiken.
Brexit kommer att lämna negativa ekonomiska avtryck – både i Storbritannien och på kontinenten. Och etter värre blir det om det brittiska utträdet sker under kaosartade former.
Italiens populistregering utgör samtidigt en konstant huvudvärk. Oviljan att hålla underskottet i schack innebär att EU:s tredje största ekonomi balanserar farligt nära en skuldkris, med allvarliga konsekvenser för resten av unionen.
Framför allt är Donald Trump en vandrande landmina. Hans handelskrig är redan en anledning till att tillväxten mattades förra året och har skrivits ner för 2019. Men den riktiga faran är att han skulle göra det helt omöjligt att hantera en lågkonjunktur på ett sätt som inte förvandlar en sådan till en djup kris.
När den värsta internationella ekonomiska krisen sedan 1930-talet inträffade 2008 drog USA snabbt på sig ledartröjan. Stora stimulanspaket genomfördes, handelssystemet hölls öppet och Washington koordinerade ett globalt svar på krisen.
Kontrasten var knivskarp mot hur landet agerade efter börskraschen 1929. Då hängav man sig åt åtstramningspolitik och protektionism – och drev världen in i den stora depressionen.
Trump klarar inte ens av att hålla den amerikanska staten *open for business*. Nedstängningen är nu rekordlång. Samtidigt är hans motto ”Amerika först” motsatsen till amerikanskt ledarskap. Murar mot omvärlden har varit hans politiska drivkraft från dag ett.
Därför dysterheten – för att populismen har ett pris. Och för risken att det kan bli ännu högre.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

" Landet riskerar att dras in i en konflikt mellan stormakter

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Venezuelas kris handlar i grunden om en brutal och inkompetent - presidents vägran att släppa ifrån sig makten. När USA öppet - stöder upproret riskerar Venezuela att dras in i en internationell konflikt om oljereserver och militärbaser – där Ryssland spelar en viktig roll.

Analys. Erik de la Reguera, DN:s korrespondent
Fågeln flög tre varv runt huvudet på mig. Sedan satte den sig på en avsats och började kvittra. Kvittrar du så kvittrar jag, tänkte jag, och visslade tillbaka. Så lyfte den och flög ut genom fönstret. Och jag kände att det där, det var *hans* själ."
Orden är Venezuelas president Nicolas Maduros. Och fågeln, det var Hugo Chávez – enligt den övertygade materialisten Maduro.
Året var 2013, och de flesta venezuelaner kunde redan då hålla sig för skratt. Kort därefter halverades världsmarknadspriset på olja, och Maduro visade sig sakna förmågan och den politiska viljan att anpassa statens utgifter till en ny verklighet.
Under mer än tio år hade Chávez socialistiska regering stadigt utökat statens utgifter, med vuxenundervisning, närsjukvård, subventionerade matbutiker, och mycket annat, utan att behöva bekymra sig nämnvärt för intäktssidan.
Venezuelas stora kassako, oljeutvinningen, betalade för allt – inklusive den sedan länge ökända korruptionen. Men den som vet något om världmarknadspriset på olja, vet att det som går upp – det kommer också gå ned.
Nu tog pengarna slut. De enda politiska verktyg Maduro hade kvar var vapnen, censuren, domstolarna, och den ständiga syndabocken: USA. Trots det ska det till en särskild sorts politisk talang för att försätta ett land med en oljereserv på 300 miljarder fat olja – världens enskilt största – i en ekonomisk dödsspiral.
I dag är Venezuela ett land i kaos, med hyperinflation och en president så inkompetent och auktoritär att inte ens tre miljoner venezuelaner i landsflykt och hundratals döda demonstranter på gator och torg kan få honom att avgå. I stället har hans ombud i Högsta domstolen sett till att ta ifrån nationalförsamlingen dess makt .
Det är den nya talmannen i detta parlament, Juan Guaidó, som nu har utropat sig själv till tillförordnad president i Venezuela, och vill leda landet till nyval.
USA och en rad länder i Latinamerika vill uppmuntra detta och har erkänt Guaidó som landets legitime ledare – allt medan Maduro och hans allierade i Kuba och Bolivia fördömer det som en statskupp.
Regimen laddar för inbördeskrig, de diplomatiska förbindelserna med Washington har klippts, och när jag skriver detta är det oklart vad som kommer att ske med de amerikanska diplomater som fått order av sin regering att stanna i landet, trots att Maduro i onsdags sa att de måste lämna Venezuela inom 72 timmar.
Här finns så klart också en geopolitisk dimension, som bör tas med i beräkningen. Oljereserverna är en del i det, även om USA haft fortsatt tillgång till den venezolanska oljan, trots Chávez och Maduros många utfall. Men även den geografiska närheten till USA är en förklaring. Amerikansk militär räknar sedan länge Venezuela till USA:s strategiska närområde, vilket i syd också inkluderar Mexiko, Centralamerika, Colombia och Karibien. Men Ryssland har de senaste åren slutit flera avtal med Venezuela, och ryska strategiska bombplan av typen Tu-160 – som kan bestyckas med både konventionella robotar och kärnvapen – har landat i landet vid flera tillfällen.

I december förra året rapporterade den ryska tidningen Nezavisimaya Gazeta att Ryssland, enligt anonyma källor, snart ska få tillgång till en egen bas för flygplanen. Detta ryska ”fotfäste” på den amerikanska kontinenten, skulle kunna bli viktigt vid förhandlingar om amerikansk militär närvaro i det Ryssland ser som sitt ”strategiska närområde” – inklusive Baltikum.
Till skillnad från i exempelvis Syrien finns det dock i Venezuela en stolt demokratisk tradition sedan 60 år. Detta kan förhoppningsvis bidra till en fredlig lösning. Men då krävs sannolikt att Maduro avgår. Och problemet är att varje inkompetent president i Venezuela alltid har ett sista, desperat hopp: att oljepriset ska vända upp igen.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

" Venezuelaner i Stockholm hoppas på demokrati men befarar ännu mer våld

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

De senaste dygnens dramatiska händelseutveckling i Venezuela väcker både hopp och framkallar skräck hos tre venezuleanska människorättsförsvarare som DN har träffat.

Det är tre lite trötta, chockade, men också förhoppningsfulla människorättsförsvarare som DN möter på ett hotell i Stockholm på torsdagen. Aktiva som försvarare av mänskliga rättigheter är de här för att gå en kurs i säkerhet arrangerad av människorättsorganisationen - Civil Rights Defenders.
Men det senaste dygnet har de finkammat nyheter från hemlandet där Juan Guaidó, talman i nationalförsamlingen, utropat sig som president. Samtidigt fortsätter Nicloás Maduro, som återvaldes 2018 i ett val de flesta fördömer som riggat, hävda att han är president. Och som under protesterna 2017 har Maduro svarat med våld.
De anser att Juan Guaidó har rätten på sin sida, eftersom valet 2018 inte erkänts som fritt och rättvist.
– Men samtidigt har vi en annan illegitim president, Maduro, som fortfarande har kontroll över Venezuelas institutioner och nationella styrkor. Därför räknar vi med fortsatta våldsamheter de kommande dagarna. Maduro agerar precis som vid protesterna för två år sedan: med förtryck, militärt våld och fängslande av människor, säger Genesis Davila.
Hon leder männniskorättsorganisationen Defiende Venezuela och är i Sverige med sällskap av de två advokaterna Carlos Briceño och Mario D’Andrea.

De konstaterar att situationen är oerhört komplex. Själva pendlar de mellan att känna skräck och hysa förhoppningar.
– Jag är rädd och hoppfull. Förhoppningsfull för att det här kan vara början på demokrati i Venezuela. Rädd för att det kan vara början på en ny våg av våld och brott mot mänskliga rättigheter, säger Mario D'Andrea.
Som försvarare av mänskliga rättigheter lever de på sin vakt. Maduro likställer civila organisationer som Defiende Venezuela med terroriströrelser och risken för att hamna i fängelse är ständigt närvarande. Därför är det med blandade känslor de befinner sig i Sverige under dessa dramatiska dagar.
– Å ena sidan skulle vi vilja vara i Venezuela och vara en del av det som nu händer. Samtidigt känner vi oss säkra här i Sverige. I Venezuela löper vi stor risk och är en måltavla för regeringen, säger Genesis Davila.
De dömer ut Maduro för att ha skapat en humanitär kris.
– Venezuela har utsatts för systematiska brott mot mänskliga rättigheter de senaste åren. Det är en enorm brist på mat, sjuka får inte mediciner, studenter hindras från att gå på universitetet och folk fängslas utan rättegång, säger Genesis Davila.

Marianne Björklund "

" Stora delar av världen ger Juan Guaidó sitt stöd

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Medan oppositionens press mot Nicolás Maduro ökar med västvärldens sympatier får Venezuelas president stöd av Ryssland och andra allierade. Samtidigt lovar USA minst 20 miljoner dollar i humanitärt stöd till oppositionen.

Kort efter att nationalförsamlingens ledare, den oppositionelle Juan Guaidó, utropat sig själv till tillförordnad president meddelade USA sitt stöd genom att erkänna honom som landets president.
På torsdagen sade den amerikanska utrikesministern Mike Pompeo att landet är redo att bidra med över 20 miljoner dollar i humanitärt stöd, rapporterar Reuters.
På torsdagskvällen meddelade den sittande presidenten Nicolás Maduro att man som svar på den amerikanska inblandningen stänger sina konsulat och sin ambassad i USA.
Några av Venezuelas sydamerikanska grannländer har gett Guaidó sitt erkännande, liksom ett antal västländer. Europeiska rådets ordförande Donald Tusk avslutade onsdagen med att twittra sitt stöd till ”de demokratiska krafterna i Venezuela”. Han skrev att Guaidó har folkets mandat ”till skillnad från Maduro”.
Kreml har reagerat till stöd för Maduro. Flera ryska företrädare har varnat för att om USA agerar militärt kommer Ryssland göra sitt för att skydda Venezuelas suveränitet.
Enligt en skriftlig kommentar på Kremls hemsida ska ryska presidenten Vladimir Putin i ett telefonsamtal med Maduro uttryckt sitt stöd ”med anledning av den framprovocerade inrikespolitiska krisen”.

Bakom Rysslands försvar av Maduro finns omfattande investeringar i landets stora oljeindustri och tätt militärt samarbete.
Turkiet hör också till dem som tagit Maduros parti och utrikesminister Mevlüt Çavuşoğlu varnar för konsekvenserna om länder börjar erkänna självutnämnda presidenter, medan Kubas statsorgan Granma kallar USA:s Guaidó-stöd för en statskupp i Trumps regi. Venezuela är det land som får mest ekonomiskt stöd från Kina, som meddelar att man stödjer Venezuelas rätt att försvara sin självständighet.
Venezuela har trots rika naturtillgångar dalat ner i en ekonomisk och politisk kris – sjunkande oljepriser och utökade sanktioner från omvärlden har bidragit till hyperinflationen. Protester har förekommit de senaste fem åren som präglats av dödliga våldsamheter och kritiserade massgripanden. Cirka tre miljoner människor uppskattas ha flytt landet.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se
Josef Svenberg
josef.svenberg@dn.se "

" Carl-Johan von Seth: En av vår tids största sociala katastrofer

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Venezuela borde vara ett välmående samhälle. Men vanstyret har banat väg för en ekonomisk och social kollaps som egentligen bara kan mätas med krig. I världens oljerikaste land räcker inte längre resurserna till att mätta befolkningen.

För mindre än 70 år sedan var Venezuela ett av världens rikaste länder. Bnp per invånare var högre än i Sverige. Förutom stora oljereserver fanns guld, diamanter och andra naturresurser.
Rikedomarna finns kvar. Men när den politiska krisen i landet nu ställs på sin spets står befolkningen i Venezuela utblottad.
De senaste årens ekonomiska kollaps är unik. Det är inget krig, inte sanktioner, ingen finanskris eller naturkatastrof och inte heller främst sjunkande råvarupriser som har orsakat det svindlande raset i levnadsstandard.
Oljeproduktionen, landets överlägset viktigaste export, har krympt till den lägsta nivån på många decennier. Att det statliga oljebolaget PDVSA samtidigt står på ruinens brant är regeringens förskyllan. Inkomster och välbetalda jobb i oljesektorn har använts i ett politiskt belöningssystem. Det har varit ett sätt för president Nicolás Maduro att stärka sitt grepp om militären.
Staten är i praktiken ekonomiskt bankrutt. Ryska lån och stöd från Kina och Kuba håller regeringen flytande – till ett högt pris. Av den krympande oljeproduktionen används en allt större andel till avbetalningar på landets ryska och kinesiska lån.

Politiken har utlöst hyperinflation, vilket i sin tur har kommit att slå sönder resten av ekonomin. Medan de utländska bolagen flyr försöker lokala företag och jordbruk hanka sig fram. Det är svårt.
Sådant tar sitt uttryck i svårgreppbara (och högst osäkra) siffror. En miljon procent i inflation, till exempel. Vid det här laget lär fallet i bnp motsvara uppemot 50 procent.
Vad det betyder i verkligheten är att resurserna i ekonomin inte längre räcker för att täcka människors mest grundläggande behov.
I höstas lät DN den tidigare venezuelanska ministern och Harvardforskaren Ricardo Haussman räkna på den köpkraft som en vanlig lön ger. 430 kalorier per dag hade människor råd med, visade hans kalkyl. Under svältgränsen.
Sedan dess har läget förvärrats. Enligt ett oberoende inflationsindex tog prisökningarna på mat ny fart härom veckan. Hittills i år har matpriserna stigit med svindlande 1 000 procent i månadstakt – avsevärt mer än under 2018.
FN:s flyktingorgan rapporterade före årsskiftet att 3 miljoner människor har hunnit fly Venezuela de senaste åren. De kommer att bli många fler om våldet trappas upp och den sociala katastrofen fördjupas.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

" Beslut om Makedoniens namnbyte skjuts upp

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Makedoniens namnbyte till Nordmakedonien får vänta en dag. En avgörande omröstning i Greklands parlament som skulle ha skett på torsdagskvällen har skjutits upp till fredag eftermiddag.

Det troliga är fortfarande att parlamentet i Aten röstar ja till uppgörelsen med grannlandet – vilket gör att namnbytet blir verklighet. Detta i sin tur gör att vägen till medlemskap i Nato och EU öppnas för det exjugoslaviska landet.
Premiärminister Alexis Tsipras regeringsparti Syriza har 145 röster av de 151 som behövs, men tack vare avhoppare från andra partier väntas han få 153 eller 154 röster.
Det väntas nya protester på Syntagmatorget utanför parlamentsbyggnaden och på torsdagen var 1 500 poliser utkommenderade i centrala Aten.

Ingmar Nevéus "

" Erfaren taktiker segrade mot Trump

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Analys
Donald Trump viker sig för talmannen Nancy Pelosis krav att skjuta upp det årliga talet till nationen, State of the union. Det är ett sällsynt taktiskt nederlag för en president som lagt mycket möda på att framställa sig som oövervinnlig i just den här sortens symboliska förhandlingar. Pelosi verkar ha listat ut hur det går att vinna politiska segrar över presidenten.

Demokraternas talman i representanthuset, Nancy Pelosi, har vunnit den symboliska striden om State of the union, presidentens årliga tal till nationen. Pelosi har makten att vägra ge presidenten utrymme att hålla talet och hon använder nu den för att kräva att Trump löser myndighetskrisen innan han får hålla tal.
Trump bemötte först hennes utspel med tuff retorik och ställde in en av Pelosi planerad resa till Afghanistan, med ett kontroversiellt pressmeddelande där Vita huset offentliggjorde känslig säkerhetspolitisk information. Men nu har Trump förlorat slaget. Han går med på Pelosis krav att skjuta upp talet i väntan på en lösning i förhandlingarna om myndighetskrisen.
Det är inte bara en symbolisk seger för Pelosi utan ett sällsynt exempel på ett genuint taktiskt nederlag för Trump. Det verkar vara något som inte riktigt stämmer när det gäller hans relation med Pelosi. Hans vanliga tuffhet och självförtroende tycks ha fått sig en törn i deras förhandlingar. Det är talande att Donald Trump inte lyckats komma på ett nedsättande smeknamn för Pelosi. Trump är känd för just försöken att dominera och förolämpa politiska motståndare.
Han kallade konsekvent Hillary Clinton för ”Crooked Hillary”. Marco Rubio blev ”Little Marco”. Elizabeth Warren blev ”Pocahontas”, i en referens till hennes avlägsna släktskap med amerikansk ursprungsbefolkning. Men Nancy Pelosi? Så här lät det när Trump försökte förolämpa henne i en intervju i veckan: ”Nancy Pelosi, eller som jag kallar henne, Nancy.” Pelosi fick alltså nöja sig med att reduceras till sitt förnamn, Nancy. Som förolämpning vinner det inga priser för kreativitet.
Det illustrerar däremot Pelosis förmåga att krypa in under skinnet på Trump och genuint störa hans politiska projekt. Trump har underskattat Pelosis förmåga som förhandlare. Under hennes långa ledarskap för Demokraterna i representanthuset har hon vunnit en rad stora politiska segrar. Som president förlorade George W Bush ett viktigt slag mot Pelosi om att privatisera pensionssystemet social security. När republikanerna frågade Pelosi när Demokraterna skulle presentera sitt motförslag till privatiseringen av systemet svarade hon: ”Aldrig. Är aldrig ett tillfredsställande svar för dig?”
Några år senare var Pelosi förmodligen den allra främsta faktorn för att få igenom Obamas sjukvårdsreform.
Nu tycks hon ha listat ut hur det går att få Trump att framstå som handlingsförlamad. Trump har byggt hela sitt politiska varumärke på att vara en stark förhandlare, som aldrig viker sig för någon. Att han nu förlorar sin första strid mot Pelosi sedan hon tog över ledarskapet i representanthuset är inte bara en symbolisk seger för Demokraterna. Det får också Trump att framstå som svag, det värsta hans kärnväljare vet.
Sedan den moderna perioden av extrem politisk polarisering började i USA, med Newt Gingrichs intåg i kongressen 1994 under Bill Clintons tid som president, har många demokrater längtat efter en ledare som är lika tuff i förhandlingar som kongressens republikaner. I

stället har de ofta lyft fram diplomatiska ledare, som Barack Obama, Joe Biden och Hillary Clinton.
Nancy Pelosi är en annan sorts ledare. Hon är knappast Demokraternas motsvarighet till Donald Trump, men däremot Mitch McConnell eller Newt Gingrich, skickliga taktiker som förstår hur Washington fungerar och som vet precis hur mycket makt som faktiskt ryms i kongressen. Som alla besökare till Washington DC inser förr eller senare, inte minst Barack Obama, så är kongressens Kapitolium betydligt större än Vita huset.

Martin Gelin "

" Statsapparaten förblir stängd efter votering

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Republikanska och demokratiska senatorer skissar på ett förslag om en temporär öppning av statsapparaten efter att partiernas respektive lösningar föll i senaten på torsdagen. Men president Donald Trumps krav om pengar till en mur står fast.

Förslaget väntades presenteras natten mot fredag och skulle tillfälligt öppna statsapparaten i tre veckor för att ge rum för fortsatta samtal mellan partierna, rapporterar Reuters.
Donald Trump meddelade dock att han står fast vid kravet på att få finansiering för byggandet av en mur mot Mexiko.
De två förslagen som röstades om i senaten på torsdagen skulle båda ha inneburit att statsapparaten åter kunde öppna den 8 februari.
De skiljde sig dock särskilt på en viktig punkt: Republikanernas förslag innehöll finansiering av muren mot Mexiko – Demokraternas gjorde det inte. Inget av förslagen lyckades samla de 60 röster som krävs för att det ska godkännas. Den amerikanska statsapparaten har snart varit delvis stängd i 34 dagar.

Josef Svenberg
josef.svenberg@dn.se "

" Greta Thunberg fortsätter inspirera

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Ungdomars klimatstrejker, inspirerade av aktivisten Greta Thunberg, fortsätter sprida sig över Europa. På torsdagen strejkade de i bland annat Belgien och Schweiz. På fredag väntas tusentals göra samma sak i Tyskland.

Den allra första veckan var de 3 000 elever från Flandern som åkte till Bryssel för att, precis som svenska Greta Thunberg, klimatstrejka. Andra veckan anslöt sig elever från fransktalande Vallonien och de blev över 12 000.
Denna torsdag, tredje veckan i rad, har även studenterna på universitet och högskolor lämnat sina lektioner. Runt 35 000 demonstrerade i centrala Bryssel.
– Det här är utan tvivel ett bevis på att ju mindre intresse politikerna har för unga, desto mer intresserar sig ungdomen för politik, säger Maxime Michiels, ordförande för de fransktalande studenternas förening, till Le Soir.
Liknande manifestationer hölls bland elever i Schweiz. Just nu är Greta Thunberg i alplandet för att hålla tal för världens toppchefer och -politiker på årliga Världsekonomiskt forum i Davos.
– Vissa människor, vissa företag och särskilt vissa beslutsfattare har vetat precis vilka ovärdeliga värden de har offrat för att fortsätta göra ofattbara vinster. Jag tror att många av er här i dag tillhör denna grupp människor, sade hon under ett lunchmöte i Davos.

Pia Gripenberg "

" Australisk författare frihetsberövad i Kina

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Kina har gripit den australiska medborgaren Yang Hengjun misstänkt för att äventyra Kinas säkerhet. Hengjung är en av flera uppmärksammade gripanden av utlänningar i Kina på senare tid.

Det var i helgen som Yang Hengjun, författare och tidigare kinesisk diplomat, greps på flygplatsen i Guangzhou dit han rest med sin fru och dotter. Till att börja med verkade det som han bara försvann. Men Kina har nu bekräftat att han har gripits och misstänks för brottslig aktivitet som ”äventyrar Kinas nationella säkerhet”.
Frihetsberövandet påminner om det som flera utländska medborgare i Kina har utsatts för på senare tid och sorterar under en lag i Kina som tillåter att personer, utan rättslig process och kontakt med familj eller advokat, att hållas i sex månader. På samma sätt greps exempelvis den svenska bokförläggaren Gui Minhai, som fortfarande är frihetsberövad.
Andra exempel är de två kanadensare som frihetsberövades i slutet av förra året i kölvattnet av att Kanada på uppdrag av USA häktat det kinesiska telekombolaget Huaweis finanschef Meng Wanzhou. Kina har förnekat att gripandena av kanadensarna var en hämnd. Många tolkar det dock så och bland annat Australien uttryckte nyligen sin oro inför vad som hänt.
Både vad gäller kanadensarna och Yang Hengjun har Kina inledningsvis uppgett att de inte vet något om var personerna befinner sig, för att efter några dagar bekräfta att de har frihetsberövats.

Enligt Australiens försvarsminister Christopher Pyne, som är på plats i Peking, har Yang Hengjun ännu inte fått träffa någon advokat, skriver the Guardian.
Yang Hengjun har tidigare har arbetat som diplomat för Kina och blev australiensisk medborgare 2011. För närvarande bor han i New York där han är gästforskare vid universitetet Columbia.
Yang Hengjun är författare och bloggare. Han har tidigare ibland skrivit kritiska inlägg om Kinas kommunistiska ledning men ses inte som någon av de mest högljudda rösterna. Han är också författare till ett antal spionromaner.
Australien var först ut som land att förbjuda de två kinesiska telekomblagen Huawei och ZTE att delta i utbyggnaden av 5G-nätverk för mobiltelefoner. Australiens utrikesminister Marise Payne tror dock inte det finns något samband mellan det och gripandet av Yang Hengjun, enligt the Guardian.

Marianne Björklund "

" Internationella kvinnodagen blir röd dag

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Berlin.
Berlins delstatsparlament har röstat för att den internationella kvinnodagen, den 8 mars, blir röd dag i den tyska huvudstaden.

Beslutet drevs igenom av den röd-röd-gröna regeringen till oppositionens högljudda protester. Det marknadsliberala partiet FDP varnar att ännu en helgdag skadar näringslivet och tillväxten i Berlin. Samtidigt kritiserar Kristdemokraterna CDU valet av dag och hade hellre sett reformationsdagen den 31 oktober som helgdag, då Martin Luther ska ha spikat upp de 95 teserna i Wittenberg.

Lina Lund "

" Miljontals indier hoppas bad ska ge mirakel

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Indien.
En av världens största religiösa högtider, hinduiska kumbh mela, har inletts och pågår för fullt i den indiska delstaten Uttar Pradesh där de styrande har släppt rosenblad över deltagarna från en helikopter. Miljontals pilgrimer väntas bada i framför allt den heliga floden Ganges.

Kumbh mela firas vart tredje år, och högtiden väntas pågå till den 4 mars. Då spås 150 miljoner människor – mer än Rysslands hela befolkning – ha badat vid området där floderna Ganges, Yamuna och Saraswati möts i delstaten Uttar Pradesh.
Ett dopp sägs vara stärkande och kunna rena från synd. Vissa dricker till och med vattnet, något forskare och läkare avråder ifrån.

DN-TT "

”Flyget är inte den främsta klimatboven”

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

"Under årets Världsekonomiskt forum har klimatfrågan lyfts högre än någonsin tidigare. Men Investors ordförande Jacob Wallenberg efterlyser en djupare debatt än att folk ska svara på frågor som ”har du slutat flyga?”. Bilarna är en mycket värre klimatbov, menar han.

Jacob Wallenberg är inte bara en flitig besökare i Davos, han är också djupt engagerad i flygindustrin, bland annat genom sin styrelsepost i SAS. Så när DN frågar honom i vilken mån klimatkrisen har påverkat hans eget flygande – något många svenskar med klimatångest har frågat sig själva – kommer det ett bistert svar:
– Man kan inte diskutera miljön genom att bryta ut ett område som är lätt att identifiera och säga att det ska lösa alla våra problem. Flyget står för tre procent av de svenska utsläppen och en och en halv procent av utsläppen i världen. Att vi i Sverige har en debatt som bara handlar om detta tycker jag är olyckligt, säger han.
Jacob Wallenberg grundar sin uppfattning bland annat på att flyg är ”en viktig ingrediens” i världen som den är uppbyggd i dag.
– Vi måste se till helheten. Flyget måste ta sitt ansvar och vi måste fråga branschen om vad den kan göra för att adressera miljöfrågorna. Jag vill ha en djupare och bredare debatt om biobränslen och om elmotorer.
Enligt Jacob Wallenberg har dock flygbranschen också tagit fram en mängd sådana tankar och idéer, även om det inte kommer fram i den mediala debatten.
– I stället är det bara det här med ”har du slutat flyga?”. Det får inte vara en så grund debatt i en så viktig fråga. Vi måste i stället fråga oss

hur vi i Sverige kan jobba med helheten, där flyget är en del, men inte en speciellt viktig del av den.
Jacob Wallenberg framhåller också att hundratusentals människor är beroende av det han kallar för besöksindustrin.
– Och så ska vi stoppa den! Hur löser vi problemet med alla arbetslösa då? Man måste hitta sammankopplade lösningar mellan ekonomi och miljö, och inte bara rycka ut en bit. Då blir det en populistisk debatt i en alldeles för viktig fråga. Bilarna är, för att ta ett exempel, oändligt mycket värre.
Den hotande ekonomiska nedgången och ett möjligt handelskrig mellan USA och Kina är frågor som, vid sidan om klimatet, digitaliseringen och globaliseringen, har debatterats mest under årets Davos. Men Jacob Wallenberg säger sig vara ”ganska lugn”. Han tror inte att den dämpade konjunkturen betyder att världsekonomin går mot en ny recession.
– Det är en normal variation och ingen kris. Vi kanske går från 2–2,5 procents tillväxt till 1–1,5 procent. Världen konsolideras och lugnar ner sig lite.
Men han medger att antalet riskfaktorer är större än på länge. Det kan bli ett riktigt handelskrig och en geopolitisk utveckling av militär karaktär.
När DN vill föra in samtalet på regeringsbildningen i Sverige reagerar Jacob Wallenberg med ett skratt och utropar: ”Svensk politik? Nu är vi ju i Davos!”
Han avstår från att kommentera den nya regeringen, men kommer ändå in på svensk politik.
– Vi får väl se. Näringslivets villkor diskuterades över huvud taget aldrig under valkampanjen i Sverige, man tar för givet att näringslivet erbjuder arbetstillfällen och skatteunderlaget för det välfärdssamhälle som vi alla är stolta över. Eftersom vi i näringslivet är en så viktig del av samhället efterlyser jag ett närmare samarbete med politiken, oavsett regering.
Han efterlyser särskilt en plan för hur Sverige ska kunna bli ett bättre land för entreprenörer och innovationer. Avsaknaden av personal-optioner, som inte finns i Sverige på grund av skattelagstiftningen, är ett skäl till att ett företag som Spotify har flyttat sitt huvudkontor från Stockholm till New York.
– Det är ju inte speciellt bra att vi tappar ett av de mest spännande bolagen i världen till utlandet. Och vi kunde inte hindra det, av två skäl: Personaloptioner och boende, säger Jacob Wallenberg.
Personaloptioner, förklarar han, är det enda sättet för växande bolag, som har massor av idéer men inga pengar, att ge sina anställda utsikter om att i framtiden tjäna pengar.
Den andra bromsklossen är den dysfunktionella bostadsmarknaden, där en reformering för övrigt är en av de 73 punkterna i uppgörelsen mellan S, MP, L och C.
– Det leder till att när Handelshögskolan vill ta utländska professorer till Stockholm och Ericsson ska locka utländska mjukvaruingenjörer så tackar de nej. Varför? De hittar inget boende. För i så fall måste de köpa, men vem som är ung i dag har råd med det? "

" En bild av Förintelsen kan säga både mer och mindre än tusen röster

DN FREDAG 25 JANUARI 2019

Kan ett hologram av en människa som överlevde Auschwitz stärka minnet av nazisternas folkmord? Inför Förintelsens minnesdag den 27 januari är frågan om hur vi ska minnas central. Att undersöka bilders vittnesmål är då ett möjligt sätt att minnas, och att förhindra att historien upprepar sig, skriver Rebecka Katz Thor.

Varför frågar du mig inte om Auschwitz?" säger inspelningsledaren, och en äldre kvinna omringad av blixtrande kameror upprepar frågan. Det är en till synes enkel fråga. Några ord som först uttalas av en inspelningsledare, sedan en överlevande och sedermera ett hologram, men vars mening är en uppmaning att minnas.
Scenen kommer från ett videoreportage i New York Times som följer ett projekt där Förintelseöverlevande filmas med 3D-kameror för att skapa ett slags interaktiva hologram. Dessa projiceras som en tredimensionell avbild av de överlevande, en teknik som tidigare främst använts i konsertsammanhang. Hologrammen ska turnera i amerikanska skolor och berätta om sina upplevelser, eleverna ska kunna ställa frågor och få svar – ett exempel kan för närvarande ses på utställningen "Speaking memories" på Historiska museet i Stockholm. Då det snart inte finns några överlevande kvar att vittna om Förintelsen och vi samtidigt står inför en växande högerextremism måste vi finna nya sätt att minnas. Men hologrammen är ett av de mer spektakulära projekten för att bevara den vittnestradition som utvecklas efter andra världskriget. De överlevande överlever sig själva och blir ett slags eviga vittnen vars enda uppdrag är att berätta.
I formuleringen "Varför frågar du mig inte?" finns en nyans av de frågor som inte ställts, med implikationen att de borde ha kommit upp. Vittnet/hologrammet säger inte "Låt mig berätta om Auschwitz", utan uppmanar omgivningen att fråga, att lyssna och att inte glömma. Att minnas är då inte enbart att inte glömma, utan en aktiv handling som sträcker sig både bakåt och mot framtiden. Att minnas blir en fråga om ansvar, som inbegriper gårdagens rasism och fascism i förståelsen av vårt samtida politiska läge. Därav uppmaningen, därav ansvaret.
Förintelsen följdes av "den stora tystnaden", få överlevande ville berätta om vad de upplevt i lägren, och i Israel ledde det till att en generation växte upp ovetande om sina föräldrars trauman. När premiärminister David Ben-Gurion 1961 ställde nazisten Adolf Eichmann inför rätta i Jerusalem hade han flera ärenden, bland annat att påminna världen om Förintelsen och att informera de ovetande unga i Israel. Få av de över hundra personer som vittnade under rättegången hade kommit i kontakt med Eichmann – deras vittnesmål syftade till att bygga upp en större förståelse av Förintelsen som sådan. Det var första gången som överlevande offentligt vittnade om sina upplevelser i en större skala. Rättegången var den första någonsin att spelas in på video och sändes dagligen i tv i 38 länder och i radio i många fler.
Historikern Annette Wieviorka kallar den period som tar sin början med Eichmannrättegången för "Vittnesmålets era", vilken nu kan sägas gå mot sitt slut. Då grundläggs den vittnestradition som kommer att bli det främsta medlet för en hågkomst av Förintelsen. Romaner och biografier hade publicerats tidigare, till exempel Primo Levis "Om detta är en människa" som utkom redan 1947, men de återaktualiseras mot 1900-talets slut genom forskning och återutgivningar. Från 80-talet produceras mängder av konst, filosofi, litteraturkritik och

historieskrivningar om Förintelsen – vilket ibland förklaras med att det är då de överlevandes barn vuxit upp.
En viktig referens i denna kontext är ”Shoah” av Claude Lanzmann, en nio timmar lång film som har fått en emblematisk status. Den består av intervjuer och vittnesmål av överlevande, förövare och åskådare. Filmen innehåller inga bilder från krigstiden, något mycket ovanligt när det kommer till Förintelserepresentationer. ”Shoah” kan ses som en reaktion mot arkivets upphöjda status – Lanzmann menade att de bilder som de allierade tog under befrielsen inte erbjuder mycket mer än ett missledande spektakel. Enligt hans resonemang var brottet så omfattande och hemskt att vi inte kan förstå det genom bilder.
Tanken att Förintelsen är omöjlig att vittna om, omöjlig att representera och till och med omöjlig att tänka sig är en återkommande tematik. Primo Levi menade att de som verkligen kunde vittna om lägren var de som dog i gaskammaren, och att det enda som är möjligt för de överlevande är att vittna i deras ställe – för honom är alltså ett fullständigt vittnesmål en omöjlighet. Litteraturkritikern Shoshana Felman beskrev också Förintelsen som ”en händelse utan vittnen” och formulerade senare om det till ”en händelse utan en bild”. Hannah Arendt kritiserade däremot idén om det otänkbara och argumenterar att eftersom folkmordet tänktes ut är det tänkbart. Jean-Luc Godard argumenterade för att det måste finnas en film från gaskammaren – nazisterna var besatta av dokumentation och måste därför ha filmat även detta, menade han. Lanzmann svarade Godard att en sådan film inte skulle visa någonting.
I vilken mån kan historiska händelser förmedlas genom bilder, konst och litteratur? Hur ska vi minnas när inga överlevare finns kvar för att berätta? Intervjuer, texter, konstverk, filmklipp och fotografier kommer bli ännu viktigare som källmaterial och frågan är vad vi gör med dessa. Kan en bild fånga något som knappt går att uttrycka i ord?
Filosofen Georges Didi-Huberman har skrivit om “Sonderkommandobilderna”, fyra fotografier tagna i Auschwitz i augusti 1944. Bilderna är troligtvis de enda fotografier från lägret som tagits av dess fångar medan det var i funktion. Fotografierna togs av en medlem i den polska motståndsrörelsen som arbetade i Sonderkommando, det vill säga de fångar som skötte gaskammaren. Kameran smugglades in i lägret i botten av en hink och två av de fyra bilderna är tagna inifrån gaskammaren. Den största delen av dessa bilder är svart, och genom dörröppningen ses en likbränning. De två andra bilderna är tagna utanför gaskammaren, på den ena syns nakna kvinnor springa och på den andra bara trädtoppar. Didi-Huberman ser bilderna som något som bryter med idén om det orepresenterbara, eftersom de vidgar själva förståelsen av vad som är möjligt att föreställa sig. Han menar att dessa bilder är den ”sannaste” representationen som finns från Förintelsen. Inte för att de avbildar lägren mer korrekt, eller förståeligt, utan för att deras produktionsvillkor avgör vad och hur de representerar. Bilderna blir en iscensättning av de villkor som möjliggör Förintelsen och visar en strukturellt omöjlig representation. Det vill säga: Förintelsen är inskriven i själva bilden.
Bilderna från Auschwitz blir på så sätt ett slags vittnesmål, när de bryter med omöjligheten att visa eller berätta om Förintelsen. Men på vilket sätt kan vi förstå bilder som vittnen? Redan att ställa frågan innebär en förskjutning bortom vittnet (som ett subjekt) och bortom vittnestraditioner baserade på individuella vittnesmål. Bilder berättar inte av sig själva, och deras vittnesmål kan bara förstås om de aktivt tolkas.
Sedan fotografiets födelse har man debatterat kamerans förmåga att fånga verkligheten och sedermera också bilden som bevis, men fotografier är inte sanna i den meningen att vi kan titta på en bild och uttyda en historisk sanning ur den. Bilder är komplexa entiteter som behöver tolkas. Det är alltså upp till betraktaren att tolka bilden också

bortom dess representation – en bild kan inte nödvändigtvis förstås genom att man ser vad den föreställer. För att tolka bilder måste alla de element som skapar en bild lyftas fram: dess kontext och produktionsvillkor.
Argumentet riktar sig inte bara mot förståelsen av bilder som representationer, utan också mot idén att bilden per definition är något som kommer efter – fotografier kan också skapa situationer eller utgöra situationer i sin egen rätt. Till exempel menar filosofen Judith Butler att tortyren i Abu Ghraib utfördes i syfte att fotograferas – de mänskliga pyramiderna beordrades för kamerans skull. Bilden är då inte bara en representation av en händelse, utan händelsen i sig. En sådan läsning kräver att den som tolkar en bild försöker rekonstruera dess tillblivelse, den fotografiska situationen – det vill säga vad som händer runt kameran – för att förstå bilden konceptuellt och för att förankra den i en tid och plats. Den fotografiska situationen är en grund för att förstå bilders sanningsanspråk som betraktaren måste tolka och värdera – inte för att bilder inte är sanna i någon mening, utan för att ”sanningen” inte är given. Att se bilden som vittne är inte en garanti för att förstå en historisk händelse: bilder visar inte ”sanningen” men möjliggör en sanningskonstruktion.
Bilder är ett sätt att minnas, förutsatt att de tolkas grundligt och varsamt. Den ofta förenklade användningen av bilder och även viljan att gå bortom bilden bygger på att det finns vittnen som kan berätta och förklara. Ett hologram kan aldrig fylla den rollen, inte minst då de är minst lika mycket bilder som vittnen. Hologrammet undrar ”Varför frågar du mig inte om Auschwitz?” och frågan om hur vi ska minnas blir central. Att undersöka bilders vittnesmål är då ett möjligt sätt att minnas, och att förhindra att historien upprepar sig.

Rebecka Katz Thor
Rebecka Katz Thor är fil dr i estetik och disputerade förra året med avhandlingen ”Beyond the witness: Holocaust representations and the testimony of images”.

" Lyssna på varningen för Kina

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

George Soros skrädde inte orden när han talade på Världsekonomiskt forum i Davos. Kina är ett dödligt hot mot världens öppna samhällen, sa den 88-årige miljardären och filantropen. Med tanke på antisemitiska populisters hatkampanj mot Soros sluter de nu sannolikt inte bara Ryssland utan även kommunistdiktaturen Kina i sin famn.

Men Soros gör rätt i att varna för den framväxande stormakten, för den är inget vanligt land. Den gamla kinesiska polisstaten lever än, men använder numera all modern teknik för att övervaka, tysta och förfölja sina undersåtar.
Människors elektroniska spår, dna-register och hundratals miljoner övervakningskameror som känner igen ansikten vävs ihop till en gigantisk, repressiv apparat. Med utvecklingen av artificiell intelligens kan Storebrors möjligheter bli outtömliga. Han är president, heter Xi Jinping och har skruvat till systemet för att göra sig själv till den mäktigaste ledaren sedan Mao Zedong.
Att ta andra länders medborgare som gisslan tillhör också Xis arsenal. Den svenske bokförläggaren Gui Minhai sitter inspärrad sedan tre år tillbaka. Kanadensarna Michael Kovrig och Michael Spavor har fängslats för vagt rubricerade hot mot rikets säkerhet, som hämnd för gripandet av telekomjätten Huaweis finansdirektör i Vancouver. "
För en vecka sedan togs Yang Hengjun, författare och sedan länge australisk medborgare, i förvar på flygplatsen i Guangzhou. Australien har liksom Kanada med flera västländer följt USA:s rekommendation att inte låta Huawei delta i utbyggnaden av 5G-nät. Kinesiska storföretag är regimens

förlängda arm och förväntas bistå säkerhetstjänsten inom- som utomlands.
Kina är inte den enda auktoritära staten på jorden, sa George Soros, men den starkaste och tekniskt mest avancerade. Den fria världen måste stå emot.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

" Haveriutredare ifrågasätter slutsatser i Hammarskjöldfilmen

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Flera flygexperter avfärdar uppgifterna om att granatsplitter skulle vara orsak till det hål som fanns i flygplansvraket efter kraschen där Dag Hammarskjöld omkom. Skadan i flygplansdelen bedöms ha inträffat när planet kolliderade med något när det slog i marken.

Björn Virving är en av landets ledande experter på kraschen där FN:s dåvarande generalsekreterare Dag Hammarskjöld omkom 1961. Han riktade redan i söndagens DN skepsis mot slutsatsen att ett fotografi som presenterats av filmarna bakom dokumentären ”Cold Case Hammarskjöld” skulle ge stöd för att olycksplanet utsatts för en attack. Efter att ha fått tillgång till bilden och konsulterat andra sakkunniga säger han att hålet i stjärnfenan, stort som en stor apelsin, med största sannolikhet har skapats när planet kolliderade med något i samband med att det slog ned och kanade fram på marken.
Virving har fått bekräftat av personer som arbetade med flygplansmodellen DC6 att rodret på stjärtfenan var gjort av tyg (canvas) och inte av aluminium, som han först trodde.
– Det behövdes inga starka krafter, som från en granat, för att åstadkomma ett sådant hål i tyget. Sannolikt har det orsakats av kollisionen med en gren, säger Virving vars far, Bo Virving, var teknisk chef på Transair, det svenska flygbolag som olycksplanet tillhörde, och var med och utredde olyckan.
Björn Virving påpekar också att de allvarliga skadorna på den här delen av planet nämns i den tidigare hemligstämplade haverirapport

som gjordes av den rhodesiska luftfartsmyndigheten och som han har tillgång till. Däremot finns inte bilden med och hålet beskrivs inte specifikt.
– Haverirapporterna är ju väldigt vagt skrivna. Man har sållat och filtrerat information på ett häpnadsväckande sätt. Men den här bilden är inget bevis för nedskjutningsteorin, säger Virving, som dock hör till dem tror att flygplanet utsattes för ett attentat.
I sin bok ”Termitstacken” framför han teorin att DC6:an utsattes för ett bombangrepp från ett annat plan. Han menar också att det finns skador på planet som stödjer detta och som inte förklaras i de första haverirapporterna.
Sven Hammarberg, haveriutredare och i dag verksam vid BVR Investigations, har även han ägnat mycket tid åt Hammarskjöldfallet. Han avfärdar granatteorin ännu starkare och hävdar att skadan analyserades av haveriutredarna.
– Förekomsten av originalbilden i utredningsarkivet visar med all önskvärd tydlighet att hålet analyserats och avskrivits som bidragande till haveriet, säger Hammarberg.
Han vänder sig också mot beskrivningen att det skulle handla om en bild som varit hittills okänd och påpekar att han fann den vid en sökning i FN:s öppna arkiv kring kraschen.
Hammarberg, som arbetade för den så kallade Hammarskjöldkommissionen 2013 och nu är utredare åt FN, säger att han ännu inte funnit något stöd för attentatsteorin utan anser att kraschgatan och vrakets läge på marken utanför flygplatsen i Ndola tydligt pekar på en CFIT (controlled flight into terrain), vilket innebär att piloterna utan fel på planet flugit det ner i marken.
Han är kritisk mot filmskaparna bakom ”Cold Case Hammarskjöld”, som driver tesen om ett attentat och vars slutsats är att detta antingen utfördes av ett attackerande plan från luften eller med en luftvärnsrobot från marken. Att hålet inte beskrivs i haverirapporten anser Hammarberg inte är det minsta konstigt. Han förklarar att vraket var fullt av liknande hål och skador.
– Bevisligen har man sett hålet och det är för mig fullständigt självklart att man analyserat det. Den enkla förklaringen till att man inte skriver om det specifikt är att det i likhet med andra skador på planet kunnat avskrivas som orsak till olyckan, säger Hammarberg.
Han ställer sig frågande till kravet från Göran Björkdahl, en av ”Cold Case Hammarskjölds” huvudpersoner, på att vraket bör grävas upp på nytt för att analyseras med modern teknik. Hammarberg undrar hur filmarna har tänkt sig att genomföra en seriös undersökning på uppgrävt material.
– Enligt beskrivningen körde man ner alla de söndermanglade flygplansdelarna i ett hål med bulldozer och det är väl självklart att det då följde med både skrot och annat. Hur ska de kunna skilja flygplansdelar från annat? Det här kravet är riktigt märkligt, säger Hammarberg.
Journalisten Andreas Rocksén är en av filmens upphovsmakare. Han beklagar den felaktiga uppgiften om att bilden endast funnits i Nationalarkivet i Harare och säger att filmarna efter bästa förmåga försökt kontrollera att det stämmer genom att fråga en rad experter, bland dem Björn Virving.
När det gäller frågan om orsaken till hålet hänvisar Rocksén till utlåtandet från flygsäkerhetsexperten Hans Kjäll, som ser det som troligt att det orsakats av granatsplitter.
– Vi har även låtit en sprängämnesexpert, Alex Diehl, analysera bilden och fått veta att hålet sannolikt är resultatet av en missilkrevad, säger Rocksén.
Samtidigt välkomnar han Hammarbergs åsikter och säger att denne med tanke på sin erfarenhet som haveriutredare och kunnighet på Hammarskjöldfallet borde ha tillfrågats.
– Ett utlåtande av den typen är väl vad som borde ha skrivits redan i de första kommissionernas rapporter, säger Rocksén.
”Cold Case Hammarskjöld” har världspremiär i USA i dag.

Jens Littorin
jens.littorin@dn.se "

" Separatistledaren från fängelset: ”Jag anklagar Spanien”

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Snart inleds rättegången mot de katalanska separatistledare som är misstänkta för uppror i samband med den otillåtna folkomröstningen i regionen. DN:s Nathan Shachar har träffat den fängslade ledaren Jordi Cuixart, en drivande kraft i en av Europas mest kritiska konflikter. – Vi satte upp valurnor och vägrade slå tillbaka då man överföll oss med batonger. Ska det kallas uppror? Jag kommer att anklaga dem som ställt mig inför rätta.

Broar och tunnlar skär genom det böljande landskapet. Frankrike syns i den böjda kustens norra ände, och den katalanska geografins praktnummer, den sågtandade bergskedjan Montserrat, skuggar solen i väster. Det är en skön natur, formad av människohänder: fårens lodräta beten, vattenhjulen i forsarna och längorna av krokiga vinstockar. Feniker, romare och greker har staplat stenen till terrasserna.
I dessa nejder växte flera gamla kulturspråk fram ur latinet: katalanska, provençalska, occitanska – en värld som Evert Taube skildrat mästerligt i boken "Vallfart". Just här, menade den svenske trubaduren, spirade det bästa i Europa. Här började tillhyfsningen av barbarerna. Arvet efter dessa första humanister finns kvar i Europas bagage, men det har ofta fått böja sig för andra nymodigheter: religiöst vansinne, krut och nationalism. Vårt ärende hit har med detta att göra: Kataloniens separatistledare, som vi ska besöka i deras fängelse i Sant Joan de Vilatorrada, ser sig som bärare av den fredliga högkulturen. De är gränslöst toleranta när det gäller migration, mångkultur och sexuell valfrihet. Men just de, som ryser över dum och grov nationalism på andra håll – särskilt i Madrid – har skapat Västeuropas enda verkligt farliga nationella konflikt; en konflikt som blivit ännu mer olöslig sedan förra höstens dramatiska händelser.
Hösten 2017, efter fem års förberedelser, tog de katalanska separatisterna språnget och försökte slita sig loss från Spanien. Förhoppningarna var högt uppdrivna och chocken efter misslyckandet blev därefter. De politiker och aktivistledare som planerade utbrytningen slickar sina sår i exil eller i rymningssäkra fängelser. Den mest folkkäre och färgstarke av dessa ledare, Jordi Cuixart, sitter i fängelset Lledoners dit vi är på väg.
Vi tar in på en smal biväg och underlaget skiftar färg: brokiga appeller och symboler har målats för hand på asfalten. Överallt lyser de gula rosetterna, de katalanska separatisternas signal framför andra. Efter fiaskot i fjol och Madrids intervention av det katalanska självstyret blev det en tröst och en terapi för frustrerade katalanister att måla den gula krumeluren; att hänga upp den, spika fast den eller bära på den på rockslaget. I en pågående katt och råtta-lek river spanska civilgardister ned och suddar ut symbolerna från väggar och myndighetskontor – men de är strax tillbaka.
Vägen tar slut och pastoralen upphör. Korkekarna och de vridna olivträden lämnar plats för ett väldigt cementblock, stort som en mindre stad. Det är Lledoners, ett nytt fängelse som byggts som prototyp för human fångvård. Det första premiärminister Pedro Sánchez gjorde då han i somras bars till makten av katalanska separatister i Spaniens kongress, var att flytta hem Cuixart och de andra från ”exilen” i fängelser kring Madrid, där de suttit sedan oktober 2017. Sánchez’ förhoppning, som inte infriats, var att detta skulle få dem på kompromisshumör.
Lledoners har blivit en kultplats. Tiotusentals samlas utanför söndagar och onsdagar, skanderar hälsningar till ledarna innanför murarna och

ställer upp traktorer och skolbarn i mönster av den gula rosetten så att de kan fotograferas från berg och passerande flygplan.
Efter kontroller, genomlysningar och en lång vandring genom underjordiska korridorer är vi framme vid glasväggen med båsen där fångarna möter sina gäster. Att vi ansökt om att träffa just Jordi Cuixart har sina skäl: Han är en frispråkig och spontan bohem, den ende av alla de fängslade och landsflyktiga ledarna som inte hör till något av de stora separatistpartierna, vilkas förhållande nu är spänt: Dels ERC, vars ledare Oriol Junqueras är Cuixarts bordskamrat i fängelsets matsal, och JPC, som leds från Bryssel av Kataloniens förre regeringschef Carles Puigdemont.
Jordi Cuixart är ingen politiker och han har ingen del i separatismens kollaps, som ägde rum två veckor efter att han greps. Hans medfångar var däremot handgripligen med och försökte skilja Katalonien från Spanien, genom parlamentsbeslut och genom den olagliga folkomröstningen. Några av dessa kommer fram och hälsar, bland dem ERC-partiets ledare Oriol Junqueras. Att de fått smaka Madrids hårda nypor är ingen överraskning. Men Jordi Cuixart utövade varken formell eller politisk makt. Han är här därför att han spelade huvudrollen i ett sidodrama som sårade spansk stolthet mer än något annat under det katalanska tumultet.
Det var den 20 september 2017 som konfrontationen började på allvar. Polisagenter skickades in i det katalanska finansdepartementet, på jakt efter bevis för att allmänna medel använts under förberedelserna inför den förbjudna folkomröstningen (som ägde rum tio dagar senare). Det blev signalen för aktiviströrelserna, Cuixarts organisation Omnium Cultural och Jordi Sánchez ANC, att ge sig i leken. Byggnaden omringades av separatister och de spanska agenterna kom inte ut. De spanska civilgardisterna mäktade inget mot folkmassan, och de katalanska poliserna, som lutade åt separatismen, ingrep inte. Jordi Cuixart eldade på fyrtio tusen personer från taket till en av civilgardets övergivna jeepar.
– Mitt budskap var motsatsen till uppvigling. Inga av civilgardisterna kom till skada. Anklagelserna mot mig bortser från det. Det var inte mer bråk den kvällen än efter en vanlig fotbollsmatch Real Madrid-Barça. I akten står som försvårande omständighet att jag ropat No pasarán – det demokratiska Spaniens motto [under striderna om Madrid i november 1936]! Det säger allt om vilka idéer som ligger bakom processen.
De spanska finanspoliserna slapp inte ur byggnaden förrän nästa dag. Inget blod spilldes. Men bilderna skakade Madrid. Var det möjligt att separatisternas utlovade taktik – att neutralisera spanska myndigheter och säkerhetsstyrkor med vågor av offervilliga civila – verkligen fungerade?
Paniken ledde Madrid till ett stort misstag – att försöka slå ned folkomröstningen med batonger. Världens förstasidor den 2 oktober visade blodiga katalanska pensionärer nedslagna av svartklädda spanska specialstyrkor. Angela Merkel meddelade Madrid att sådana fasoner inte hörde hemma i Europa. Katalanerna hade nu verkliga trumf på hand. Premiärminister Mariano Rajoy, som vägrat ta saken på allvar under det fem år långa förspelet, verkade paralyserad.
När lyckan sedan vände spelade Jordi Cuixart på nytt en huvudroll. Den 16 oktober kallade domaren Carmen Lamela honom och Jordi Sánchez till förhör i Madrid, och skickade dem i preventivt fängelse. Enligt programmet skulle separatisterna nu lamslå Katalonien och ruska om Spanien i grunden. Spanska säkerhetsstyrkor skulle mötas av folkmassor vart de vände sig, civilgardister skulle omringas på sina kaserner och sättas ur spel, trafiken till Frankrike skulle lamslås och kaos råda. Om inte Madrid gav spelet förlorat skulle EU tvinga fram förhandlingar.

Inget av detta hände. Utan ”de två Jordi” fungerade inte aktivisternas modell. De uteblivna eruptionerna blev en angenäm överraskning för Madrid, som ryckte åt sig initiativet och sedan aldrig släppte det. Jordi Cuixart protesterar mot denna beskrivning:
– Reaktionen var hängiven och modig. Den 11 november demonstrerade nära en miljon i Barcelona och krävde vår frihet.
Men då var det var så dags. Den 11 november var allt över. Separatistledningen var gripen eller i landsflykt.
I början går intervjun åt motsatt håll. Det är Cuixart som ställer frågor och DN som får svara efter förmåga, om Israel, Sverige och världen utanför. Vi försöker leda samtalet tillbaka till den dystra verkligheten och utsikten till en lång fångenskap. Skämtteckningarnas klassiske fånge märker av dagarna med kritstreck på väggen. Men Cuixart har ingen aning om hur länge han har kvar. Hans straff kan bli allt mellan ett par och trettio år.
– Jag tillåter mig inte att tänka på det. Jag måste leva för dagen. Om jag skulle tänka hela tiden på hur min lille son kanske kommer att se mig åldras, och jag se honom växa upp bakom en glasvägg, så skulle det slita för hårt på humöret.
Flyttningen hit från Madrid var en dramatisk förbättring:
– Framför allt för min compañera (Jordi Cuixart undviker ordet ”fru”) och för min son. I åtta månader åkte de hela vägen till Madrid en gång i veckan för att träffa mig i fyrtio minuter – och sedan tillbaka igen. Både telefon- och besökstiden är snävt tilltagen. Men Jordi Cuixart, som betraktar sig som politisk fånge, betonar hur gynnad han ändå är, jämfört med politiska fångar i Katalonien under Francotiden, eller i länder som Turkiet i dag.
– Varje dag här är förfärlig. Men jag slipper den skräck som genomsyrar politiska fångars vardag på de flesta håll. Jag kommer inte att avrättas eller torteras eller försvinna. Och jag får medge att livet här har sina fördelar. Läsning, reflexion, frihet från elektronikens tyranni.
Som väntat slår Jordi Cuixart bakut då DN beskriver honom och hans sak som ”nationalistisk”:
– Nej! Det där är Madrids propaganda mot oss! De är moderna européer som vuxit ifrån trång nationalism – medan vi skulle drivas av dolskt rastänkande. Men vår kamp handlar om något som alla demokrater hyllar och som står i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, nämligen rätten till självbestämmande! Det handlar inte om flaggor. Det handlar om vart våra skatter går och om våra elementära behov. Om Danmarks invånare inte står ut med hur deras skattepengar används – är de då reaktionära nationalister?
Det finns visst i den katalanska separatismen stråk av bittert spanskhat, särskilt på orter och i släkter som drabbades av den långa och blodiga statsterrorn efter inbördeskriget 1936–39. Jordi Cuixart bär inte på sådana trauman:
– I mitt hjärta finns bara kärlek till Spanien. Min mor, som kom hit från Murcia, lärde mig älska de stora andalusiska diktarna, Lorca, Machado och Jiménez. Det var hon, spanjorskan, som drev igenom att vi skulle tala katalanska hemma. ”Om vi nu bor här är det naturligt att vi talar platsens språk”, sade hon. Min far, fabriksarbetaren, var för utmattad för att orka med några åsikter om sådant.
Jordi Cuixart ser ut som en rockmusiker, och det är litet överraskande att höra att han är en framgångsrik företagare, med fabriker och projekt i skilda länder. Han är i mjölkproduktsförpackningsbranschen och talar med respekt om Sveriges pionjärinsatser på det området.
Om några veckor, då han ställs inför skranket vid Högsta Domstolen i Madrid kommer han inte att försvara sig:
– Den ende, förutom vi, som anklagats för uppvigling och uppror är överstelöjtnant Tejero, kuppmakaren som sköt skarpt i parlamentet i Madrid 1981. Vi satte upp valurnor och vägrade slå tillbaka då man överföll oss med batonger. Ska det kallas uppror? Jag kommer inte att

försvara mig inför rätten. Jag kommer att anklaga dem som ställt mig inför rätta!
Men i Madrid bjuder de tre nationalistpartierna över varandra i sina krav på att statuera exempel mot separatistledarna.
Pedro Sánchez och hans socialistregering hoppas tvärtom att straffen blir lindriga, så att inte broarna bränns helt mellan Madrid och Barcelona, och så att de katalanska nationalisterna – som är vågmästare i det spanska parlamentet – inte fäller regeringen. Hur det än går i rättegången: Varken Madrid eller separatisterna kan påtvinga den andra sidan sin vilja, och ingen upptänklig politisk lösning är i sikte.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" **Detta har hänt**
2012, september: Den katalanske regeringschefen Artur Mas kallar till regionalt nyval i december, efter att Spanien vägrat katalanska skattelättnader. Mas, som dittills pläderat för federala lösningar, meddelar att hans mål nu är total självständighet.
2012, november: Mas parti CiU går tillbaka i valet, men separatisterna behåller sin majoritet i Barcelona-parlamentet.
2014, november: Mas anordnar, trots Madrids förbud, en ”konsultativ” folkomröstning om självständighet. Jasidan vinner stort, men de flesta antiseparatister bojkottar valet.
2017, 6–7 september: Katalanska parlamentet lagstiftar om ”juridisk” självständighet och ”bortkoppling från Spanien”, samt om en ”officiell” folkomröstning, den 1 oktober. Spanska författningsdomstolen under känner lagarna.
20 september: Dramatik i Barcelona då separatistiska massor blockerar spanska poliser under en razzia på katalanska finansdepartementet.
1 oktober: Folkomröstningen hålls. Trots stora pådrag och hårdhänta ingripanden av spansk kravallpolis motsvarar valdeltagandet förväntningarna. Som väntat vägrar de flesta icke-separatister att rösta.
16 oktober: Ledarna för de stora katalanska civilorganisationerna, Jordi Cuixart och Jordi Sánchez, sätts i preventivt fängelse av en spansk domare. De protester som Madrid bävat för uteblir.
27 oktober: Kataloniens parlament proklamerar självständighet. Samma kväll upphäver Spaniens premiärminister Mariano Rajoy det katalanska självstyret genom att aktivera författningens paragraf 155.
28 oktober: Rajoy utlyser katalanskt nyval i december.
29 oktober: Kataloniens premiärminister Carles Puigdemont flyr till Belgien tillsammans med flera andra separatistledare.
2 november: De separatistledare som inte flytt landet fängslas.
21 december: Separatistpartierna segrar knappt i det katalanska valet.
2018, 22 maj: En tysk delstatsdomstol vägrar utlämna Puigdemont till Spanien. Han har inte gjort sig skyldig till uppror, säger domstolen. Tidigare har belgiska domstolar kommit till samma resultat.
2 juni: Den socialistiske premiärministern Pedro Sánchez återupprättar det katalanska självstyret.
2019, februari: Rättegångarna mot separatistledarna väntas öppna i Madrid.

Fakta. Organisationer och partier inom den katalanska självständighetsrörelsen

ERC
”Kataloniens republikanska vänster”
Regionens traditionella – och fram till 2012 enda – separatistparti. Redan 1934 utropade dess ledare Lluís Companys självständighet, men fängslades och arkebuserades senare.
JPC

”Tillsammans för Katalonien”
Den landsflyktige förre regeringschefen Carles Puigdemonts parti, som bytt namn flera gånger de senaste åren. Partiet, egentligen en koalition mellan flera icke-separatistiska nationalistpartier, grundades 1978 och hette tills det splittrades 2015 CiU. Med ett uppehåll 2003–2010 har CiU och dess successionspartier styrt regionen sedan 1978.
ANC
”Katalanska nationalförsamlingen”
En enskild separatistorganisation med över 80 000 medlemmar. ANC spelar en huvudroll var gång stora demonstrationer och protester organiseras.
Omnium Cultural
Största civilorganisationen
En från början ickeseparatistisk kulturförening upprättad 1961 för att främja det katalanska språket. Var stundtals förbjuden under Francodiktaturen. Sedan den anslöt sig till självständighetsrörelsen häromåret har Omnium vuxit och är nu, med 130 000 medlemmar, den största katalanska civilorganisationen. "

”Oljans förbannelse” gav förre presidenten hybris

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Analys
Brytningen mellan USA och Venezuela betyder knappast att amerikanska marinsoldater kommer att stiga i land i hamnstäderna La Guaira och Puerto Cabello. Den stora faran från norr, för president Nicolás Maduros del, är den motsatta: utan USA:s bilister och raffinaderier kollapsar Venezuelas oljenäring.

Venezuelas statliga oljemonopol PDVSA, en gång landets stolthet och skattkammare, är i dag ett rostigt vrak med akut brist på reservdelar och ingenjörer. Landet exporterar snart inte mer än hälften så mycket olja som 2007.
Samtidigt som relationerna till USA ödelagts så har beroendet av USA ökat dramatiskt. Det beror på den venezuelanska oljans tjockflytande beskaffenhet: de spanska erövrarna tjärade sina skepp med den. Den kan inte pumpas in i tankfartygen förrän den blandats med en lättare variant. Varje dag exporterar landet en halv miljon fat till USA – och importerar hundra tusen fat lättare olja från USA för att späda ut den. Nästan lika mycket skickas till Kina varje dag, men det har den venezuelanska regimen ingen glädje av eftersom denna olja är avbetalning på lån. Oljan till USA är den långt viktigaste inkomsten för regimen, och det är inte lätt att hitta alternativa kunder, eftersom få har den infrastruktur som behövs för att hantera Venezuelas olja.

Långt ifrån vad Maduros regim hävdar, så är det USA:s republikaner, främst politiker från delstaterna utmed Mexikanska golfen där oljan raffineras, som avstyrt sanktioner mot PDVSA.
Redan 1711 noterade tidskriften Spectator att ”de naturrikaste länderna är ofta de där man lever sämst”. Vår tid har givit rik bekräftelse på detta. Fabulösa rikedomar i länder med svaga institutioner och korrumperad politik slutar ofta med kaos, miljökatastrofer och ekonomisk ruin. Nigeria, Angola, Zaire och Ecuador är några exempel.
Venezuelas oljeintäkter tumlade om landet kulturellt och ekonomiskt, och inkomstklyftorna ökade, men alla fick det bättre. Våren 1959, under ett hemligt möte på Kairos segelsällskap, övertalade Venezuelas energiminister Pérez Alonso Saudiarabien, Iran, Irak och Kuwait att upprätta en oljekartell, OPEC.
Efter 1970-talets oljekriser blev OPEC-ländernas intäkter kopiösa. PDVSA började köpa upp oljebolag i andra länder. 1986 köpte man Citgo i Oklahoma, ett av USA:s stora energibolag, med tre raffinaderier, fjorton tusen bensinstationer och mer än tjugo procent av USA:s bensinmarknad.
Denna tillgång, som i dag ger Maduro-regimen stora intäkter, är samtidigt en akilleshäl, eftersom den kan konfiskeras. Citgo donerade en halv miljon dollar till Donald Trumps installationsfest, men trots det förklarade nyligen USA Citgos chef Asdrubal Chávez – kusin till förre presidenten Hugo Chávez – icke önskvärd.
Under en lång strejk 2002–2003 försökte PDVSA fälla Hugo Chávez regim. Chávez sparkade 18 000 oljeanställda – nära hälften av arbetsstyrkan – och tog kontroll över bolaget. Paradoxalt nog blev denna politiska seger för Chávez början till slutet för bolaget.
För att slippa insyn och inblandning från statliga myndigheter och budgetutskott lät Chávez PDVSA ta över allt fler sociala och ”revolutionära” funktioner. Dessa så kallade ”missioner” agerade i kåkstäder och fattigkvarter och bedrev social verksamhet, där förmånerna ofta var knutna till politisk lojalitet. Ett av de projekt som oljemonopolet nu fick på sin lott var Misión Mercal, som etablerade 16 000 lågprisbutiker med 85 000 anställda.
Denna, och tiotals andra missioner, blev en kvarnsten om halsen på PDVSA, vars intäkter inte ens under de bästa tider – med oljeintäkter på hundra miljoner dollar om dagen – räckte till för några nyinvesteringar.
I alla dessa missioner återfanns efter hand allt fler personer vars enda meriter var släkt- och partiband till regimen. Slöseriet och försnillningen slog världsrekord, regimen började trycka sedlar, låna miljarder från Kina och sälja av sin guldreserv. Efter att USA i fjol förbjudit sina medborgare att handla med venezuelanskt guld har Turkiet blivit en allt viktigare handelspartner.
Intäkterna från oljan gav Hugo Chávez känslan att han kunde böja ekonomin dit han ville. Lantbrukets kollektivisering, ledd av kubanska ”experter”, gjorde landet beroende av matimport i stor skala från Brasilien och Colombia.
Men i Caracas tog man det med ro, det fanns ju pengar. Men sedan flera år finns det inga pengar, och uttrycket ”la maldición petrolera”, oljans förbannelse, förekommer allt oftare i det olyckliga landets polariserade debatt.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Fakta.
En av världens största oljefyndigheter är belägen norr om Orinoco-floden i östra Venezuela. Volymen, 295 miljarder fat utvinningsbar olja, överträffar Saudiarabiens samlade reserver.
Venezuelas kända oljefält ligger dock i en helt annan del av landet, kring Maracaibo-sjön.
I dag är debatten om landets oljeintäkter och oljeexport infekterad, och regimen erbjuder ingen tillförlitlig statistik.
Enligt planerna 2010 skulle PDVSA i dag producera fem miljoner fat om dagen. Den förmodade siffran är 1,4 miljoner fat. "

" Rysk militär uppges vara på väg till Venezuela

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Fler än 350 personer har gripits under protesterna mot president Nicolás Maduro de senaste dagarna. Nu kräver FN en oberoende utredning av våldet som använts av Venezuelas säkerhetsstyrkor. Samtidigt kom på fredagen uppgifter om att Ryssland skickat militärer till landet för att försvara president Nicolás Maduro.

– Jag är extremt oroad för att situationen i Venezuela snabbt kan komma att vara utom kontroll och med katastrofala konsekvenser, säger FN-chefen för mänskliga rättigheter, Michelle Bachelet, rapporterar Reuters.
Bachelet, som tidigare varit president i Chile, uppmanar också Venezuelas politiska ledare att hålla samtal för att lugna den ”alltmer hetsiga atmosfären” i landet som orsakats av en social, politisk och ekonomisk kris.
26 personer ska hittills ha dött i veckans protester mot president Nicolás Maduro, uppger Venezuelanska observatoriet för sociala konflikter.
Under de senaste årens tilltagande kris har tre miljoner människor flytt Venezuela, i snitt lämnar 5 000 personer landet varje dag.
Det var i onsdags som oppositionsledaren Juan Guaidó utropade sig själv till tillfällig president i Venezuela. Han erkändes omedelbart av USA:s president Donald Trump och flera latinamerikanska ledare.
Ryssland har tagit ställning för Maduro-regimen i Caracas. På fredagen kom uppgifter om att ryska styrkor har skickats till Venezuela för att skydda president Maduro. Enligt Reuters handlar det om en paramilitär grupp som stridit för Ryssland i Syrien och Ukraina.
Spaniens utrikesminister Josep Borrell trycker på för att EU ska erkänna oppositionsledaren som interimspresident. På fredagen sade han att Nicolás Maduro omedelbart måste utlysa ”fria och rättvisa val”.
Enligt uppgifter till AFP arbetar EU-länderna på ett utkast med en gemensam hållning. Tyskland, Storbritannien och Frankrike uppges stå bakom ett erkännande av Guaidó, under förutsättning att han utlyser nyval till nationalförsamlingen.
Efter en begäran från USA kommer FN:s säkerhetsråd att samlas på lördagen för att diskutera utvecklingen i Venezuela. Utrikesminister Mike Pompeo kommer att närvara vid mötet.
I Caracas har både militären och högsta domstolen uttalat sitt stöd för president Nicolás Maduro.
I en intervju med USA-baserade Univision uppmanar Juan Guaidó militären att byta sida. Han öppnar också för att ge Maduro amnesti om han avgår frivilligt.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

" Statsanställda utan lön i veckor köar till soppkök

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Kustbevakare, gränsvakter, domstolspersonal och flera andra statsanställda i USA har arbetat fem veckor i sträck utan lön.
– Att jobba utan att få betalt – till slut bryr man sig inte längre, säger domstolstjänstemannen Gabriel Hernandez. Washington.

ringlar lång utanför soppköket på flottans minnestorg i centrala Washington DC. Adressen är Pennsylvania Avenue 701 – bara en kilometer från Vita huset.
Runt hörnet ligger huvudstadens domstol.
Många som köar för gratis lunch denna ösregniga torsdag arbetar i domstolsbyggnaden, några i högt uppsatta positioner. Flera i kön till soppköket bär kostym eller dräkt, som domstolstjänstemannen Gabriel Hernandez, en 32-årig man i vit skjorta, spräcklig slips och blå pull-over från Lacoste. När vi närmar oss matdisken – gratis kycklingmacka eller quinoasallad – hejar Gabriel Hernandez på en kollega strax framför honom i kön, en medelålders kvinna i röd kappa.
– Hon arbetar som domare, säger han.
Nej, detta är inte amerikaner som vanligtvis lever vid fattigdoms-gränsen. Flera som köar till soppköket har långa universitetsutbildningar, fina yrkestitlar och ordnade hemförhållanden. Jag skymtar en granne från stadsdelen Georgetown i nordvästra Washington, en man med två döttrar som jag brukar se på tennisbanan. Han arbetar som civilrättsjurist.
Men Washington DC är en dyr stad att leva i, bostadspriserna är bland de högsta i landet. Universitetslånen ska betalas av varje månad. Kreditkortsräkningen likaså. Även amerikaner som är långt ifrån materiellt barskrapade börjar bli ängsliga efter fem veckor utan lön. Det kan gå mycket snabbt att hamna utanför systemen i USA.
– Det här börjar få verkliga konsekvenser nu, säger Gabriel Hernandez och räknar upp månadens utgifter: studielånet, hyran, kreditkortsräkningen...
Hans arbetsuppgift är att sköta ruljangsen i rättssalen. Nu tvingas han ägna delar av tiden på jobbet åt att oroa sig över sin privatekonomi. Ringa kreditkortsföretaget och kolla om han kan skjuta upp sistadatumet på fakturan. Sådana saker.
På så vis har stängningen av centrala delar av statsapparaten varit motsägelsefull.
President Trump kräver 5,7 miljarder dollar för att kunna resa en mur mot Mexiko, eftersom USA inte är säkert utan en sådan barriär, hävdar han. Men själva förhandlingsstrategin – att stänga delar av staten – har i sig gjort landet mycket mindre säkert.
En supermakt upprätthåller säkerheten genom hundratusentals funktioner. Bakom varje verktyg står en människa. Som blir pressad när man fråntar henne eller honom lönen. Det uppstår maskor i nätet, som blir större för varje dag. Trump har sagt att det kan fortsätta i månader.
– Detta påverkar absolut arbetet i domstolen, säger Gabriel Hernandez. Vi är färre på plats. Rättsprocesserna stannar upp. Vi fick just veta i går att våra resebidrag dras in från första februari. Och om vi inte kan ta oss till domstolen hur ska vi då kunna utföra våra arbetsuppgifter? Det är svårt att sköta en domstol hemifrån. Pengarna som är öronmärkta för juryarbete börjar också sina.
Samma med motivationen.
– Att jobba utan att få betalt – till slut bryr man sig inte längre. Man kommer in sent eller börjar ta lättare på själva uppgifterna.
Stämningen i kön växlar mellan nedstämd, skamsen, ironisk.

En kommentar som återkommer:
– Det här skulle aldrig kunna hända någon annanstans i världen!
Gabriel Hernandez växte upp i Texas, utanför gränsstaden McAllen, en port mellan Mexiko och USA. Han var nyligen hemma i sitt barndomslandskap, en kompis visade honom rester av en gammal gränsmur tre kilometer från den faktiska nationsgränsen. Det låg stegar intill. Han visar bilder på sin mobiltelefon och skrattar dystert.
För många som faktiskt arbetar med lag och ordning förblir presidentens fantasier om en mur som skydd mot gängkriminalitet och narkotikahandel absurda. Att de juridiska tjänstemännen måste köa till ett soppkök utanför domstolen gör inte politiken mindre vrickad. Alla jag talar med här stödjer Demokraternas strategi, som håller emot och vägrar ge Trump hans murmiljarder. Även om en överenskommelse - skulle kunna ge tjänstemännen lönen och värdigheten tillbaka.
– Att lägga 5,7 miljarder på en mur är att slänga pengarna i sjön. De skulle kunna användas till att faktiskt hjälpa människor, säger Hernandez.
Det säger du trots att du tvingas stå här?
– Det finns en anledning till att regeringen har tre grenar. Den maktfördelningen måste upprätthållas.
På väg ut stöter vi ihop med Sean och Marissa Nowlan och deras två barn, Nathaniel på tio månader och Olivia, som fyllt tre. De har hämtat ut gratis blöjor och en pappkasse med råvaror, grönkålen sticker upp ur kassen. Sean Nowlan arbetar som informationstekniker på kustbevakningen i Alexandria på andra sidan Potomacfloden. Det blir man inte fet på. Hans hustru Marissa, som studerar och extraknäcker som hårstylist, säger att maken även med lön snuddar vid fattigdomsgränsen. Det innebär en buffert på 20 000 kronor om året, som ryker snabbt när man får småbarn.
Marissa kommer från en konservativ familj som är ”för muren”. Hon pratar inte längre med föräldrarna om den saken.
– Det här är en fars, säger hon. Det enda som skulle kunna göra skillnad vid gränsen är fler personer som vaktar. Och denna nedstängning leder till att färre personer finns där. Man reducerar antalet gränsvakter för att komma till rätta med gränssäkerheten. Det är en smula motsägelsefullt.
En poliseskort med tjutande sirener drar förbi genom ösregnet, med kurs mot senaten längre upp längs Pennsylvania Avenue. Det är så många bilar på rad att det måste röra sig om vicepresidenten Mike Pence, om inte överbefälhavaren själv, herr Trump.
– *Speak of the devil and he shall appear,* (ung. ”när man talar om trollen...”), säger Marissa.
En afroamerikansk kvinna småspringer mot domstolen, med matkassar från soppköket i handen. Monica, som inte vill uppge sitt efternamn, jobbar med att registrera anmälningar om sexuella övergrepp. Trump brukar ibland framhålla att amerikanska kvinnor skulle vara särskilt förtjänta av en mur, för att den skulle hålla våldtäktsmän borta.
Monica skulle gärna vilja ha betalt för det arbete hon gjort för framför allt kvinnor under femton år. Nu måste hon ägna kvällar åt att uppsöka donationsplatser för att få fatt i förnödenheter åt barnen och mat till hunden.
Under Trumps första tid i Vita huset sade hans chefsstrateg Steve Bannon att regeringen skulle ”dekonstruera den administrativa staten”. Det arbetet har varit framgångsrikt: flera viktiga institutioner som till exempel utrikedepartementet och miljömyndigheten EPA har förlorat eller sagt upp tusentals tjänstemän, vilket urholkat och undergrävt den amerikanska staten. Ett arbete som pågått lite i skymundan av de mer akuta regeringskriserna.
Den 35 dygn långa nedstängningen blixtbelyser den strategi från Vita huset som pågår för jämnan. Nedstängningen kommer att öka politikerföraktet och minska det redan historiskt låga förtroendet för staten.

Den var också på väg att skapa vad Trump hela tiden har försökt utmåla i sin propaganda: ett nationellt nödläge.
– Det rådde inget nationellt nödläge tidigare, som Trump påstod. Men nu har han definitivt skapat ett, säger Gabriel Hernandez.
Uppe i senaten har hundratals offentligaställda samlats. Klockan är 12 och samlingen står knäpptyst under 33 minuter – antalet dagar som man inte har fått jobba eller inte fått ut lön för sitt arbete. På papptallrikar har demonstranterna klottrat budskap till politikerna. Man höjer dem i luften. Jay Goldberg, en 62-årig kodare vid den federala luftfartsmyndigheten, har skrivit: ”I de flesta civiliserade länder är det olagligt att arbeta utan lön. Öppna staten!”
Samma eftermiddag besöker vi Jay Goldberg i Bethesda, en förstad nordväst om Washington.
Goldberg arbetar vanligtvis med de kontrollsystem som registrerar flygtrafik på mycket hög höjd, den som inte flygplatstornens verktyg fångar upp. Enormt komplex teknik. Två miljoner rader kod som kräver ständig uppdatering och underhåll.
– Jag är ingen byråkrat som vänder papper, säger Jay Goldberg. Flygsystemet är en bärande del av USA:s infrastruktur.
Goldberg växte upp i Bostonområdet och flyttade till huvudstaden för att bedriva högre studier vid Georgetownuniversitetet. Han inledde sin statliga karriär vid CIA, som underrättelseanalytiker. Det var på det kalla krigets tid. En lärdom från spionfabriken är att människor i ekonomisk utsatthet är tacksamma mål för främmande makt.
– På institutioner som CIA eller FBI oroar man sig ständigt för människor som befinner sig i finansiell knipa. I sådana situationer är man ett lätt offer. Det är så underrättelsetjänster agerar: de hittar någon som behöver hjälp ekonomiskt och kan då i utbyte få information. En gränsvakt som just nu inte har råd att ställa mat på bordet är ett potentiellt tacksamt offer för en narkotikasmugglare.
Borde inte då Demokraterna bara lämna över 5,7 miljarder till Trump så att detta farliga skådespel kan få ett slut? Absolut inte, säger Jay Goldberg.
– Man kan inte förhandla med Trump. Om Demokraterna lägger sig platt denna gång – vem vet hur mycket han kommer att kräva i nästa budgetförhandling? Och detta handlar inte om säkerhet, för då skulle han inte dra in lönen för alla de människor som faktiskt upprätthåller säkerheten. Det här handlar om att göra USA vitt igen.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Fakta. Den längsta nedstängningen
Nedstängningen av delar av USA:s statsapparat inleddes den 22 december i fjol. Den är den mest utdragna i landets historia.
Nedstängningen rörde nio större myndigheter och departement, bland dem departementet för inrikes säkerhet, samt ett antal mindre som gemensamt utgör drygt 20 procent av statsapparaten. Omkring 800 000 statsanställda har antingen permitterats eller arbetar utan lön.
Orsaken var ett budgetbråk som orsakats av president
Donald Trumps krav på motsvarande 50 miljarder kronor till en gränsmur mot Mexiko – en begäran som inte gått att få igenom kongressen. Det har lett till att budget saknades för de myndigheter som stängdes.
Trump har tidigare sagt att han var villig att låta nedstängningen pågå i månader eller till och med år.
TT "

" Tillfällig lösning nådd men krav om mur kvarstår

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

USA:s president Donald Trump och ledarna i senaten kom på fredagen överens om att öppna statsapparaten under tre veckor. Under den tiden ska nya diskussioner om ”säkerheten vid gränsen” föras. Men Donald Trump gjorde klart att om det inte blir en mur så kommer statsapparaten åter att stängas efter den 15 februari.

När Donald Trump höll sitt tal på fredagen hade delar av den amerikanska statsapparaten varit stängd i rekordlånga 34 dagar och 14 timmar. Omkring 800 000 statsanställda hade då jobbat utan lön och under de senaste veckorna har många anställda inte längre haft råd att ta sig till sina arbeten.
Hittills har positionerna varit låsta mellan Republikanerna och Demokraterna om hur man ska lösa krisen.
President Donald Trump har vägrat att släppa sitt krav på pengar till en mur mellan USA och Mexiko. Demokraterna har varit lika tydliga i att man inte kommer att diskutera någon lösning där pengar till en mur ingår.
Men på fredagen avslöjade Donald Trump att han och senatens republikanska och demokratiska ledare enats om att åter öppna statsapparaten – under tre veckor. Under den tiden ska kongressen diskutera Donald Trumps krav på att få 5,7 miljarder dollar till att bygga delar av en mur mot Mexiko under 2019.
– Jag ville inte använda mitt alternativ den här gången, sa Trump och syftade på att utropa ett nationellt nödläge.
– Men jag kan göra det!
Presidenten lovade att muren skulle stoppa människosmuggling och narkotikasmuggling ”till nästan 100 procent” och han gjorde också klart att det inte behövs en mur längs hela gränsen:
– Vi behöver inte 3 200 kilometer betongmur hela vägen. Här finns naturliga hinder. De finns redan där sedan miljoner år. Våra murar ska bara finnas på speciellt utsatta områden. Men vi har inget annat val än att bygga en kraftfull mur eller en stålbarriär.
– Annars stänger statsapparaten igen den 15 februari eller också kommer jag att använda mig av mina rättigheter för att lösa den här säkerhetsfrågan, avslutade Donald Trump och syftade åter på det nationella nödläget.
Samtalen som har lett fram till den tillfälliga lösningen har förts mellan Republikanernas majoritetsledare i senaten Mitch McConnell och Demokraternas minoritetsledare Chuck Schumer. Demokraternas talman i representanthuset Nancy Pelosi har inte varit med.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Utredning av mordet kan bli en tom gest

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Kommentar
FN ska utreda mordet på journalisten Jamal Khashoggi. Vilket inte är samma sak som att rättvisa kommer att skipas. FN har makt att granska, men inte att ge offret och hans anhöriga upprättelse.

Vad har Saudiarabiens kungahus, myndigheter och säkerhetstjänst dolt i fallet med den mördade Jamal Khashoggi?
Ända sedan det officiella Saudiarabien erkände sin del i mordet av den frispråkige journalisten Khashoggi har det rests krav på en oberoende, internationell utredning om mordet, som skedde den 3 oktober i fjol på Saudiarabiens konsulat i Istanbul. Visserligen har Saudiarabiens riksåklagare utrett mordet och åtalat elva personer, varav fem anses direkt inblandade och riskerar dödsstraff. Men det saudiska rättssystemet är inte precis känt för att vara självständigt från kungahuset. Den saudiska brottsutredningen har inte heller offentliggjort vart Khashoggis kvarlevor transporterades efter mordet.
Därför välkomnas nyheten om att FN nu tillsatt en internationell utredning av mordet, under ledning av den erfarna franska juristen Agnes Callamard. Nästa vecka planerar hon en resa till Turkiet för att närmare undersöka omständigheterna kring mordet.
Kravet på en FN-utredning har drivits hårt av Turkiets president Erdogan, som också velat ha två saudier utlämnade till Turkiet. Något som Saudiarabien vägrat. Men trots att FN-utredarna är nog så meriterade är det nog bäst att inte ha alltför höga förväntningar om att rättvisa kommer att skipas. För detta krävs antingen att Saudiarabiens styrande samarbetar fullt ut med FN, eller att den nuvarande styrande klicken på något sätt hamnar i onåd.
Det går att dra paralleller med mordet på Pakistans tidigare premiärminister Benazir Bhutto 2007. FN-utredarna hade resurser som vida översteg de som nu getts till Agnes Callamard. Deras rapport visade att Benazir Bhutto inte fått tillräckligt skydd, samt att de pakistanska myndigheterna avsiktligt misslyckats med mordutredningen.
Några sanktioner eller andra påföljder mot Pakistan har inte FN-utredningen lett till. Risken är stor att samma sak kommer att hända i fallet Khashoggi.

Erik Ohlsson "

" Utskrattad ”lycksökerska” avslöjade maktens män

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Nastja Rybka har silikonläppar och skryter om rika män hon legat med. Hon kallas lycksökerska – den mest kända i Ryssland. Hon är föraktad och utskrattad. Ändå är det hon som gjort ett av fjolårets stora ryska avslöjanden – om att oligarken Oleg Deripaska diskuterar USA-relationer med ryska ministrar. Moskva.

Salen i Moskva är knökfull. Alla de stora är här: CNN, BBC, AP, AFP, Le Monde, The Guardian. En belarusisk eskortflicka har fått hela världspressen att klämma in sig i en alldeles för liten sal för att få bilder och citat av henne.
Alla är här. Utom Nastja Rybka själv.
Egentligen heter hon Anastastija Vasukevitj. När hennes namn seglade upp i rubrikerna i fjol sades hon vara 18 år gammal. Hennes verkliga ålder är 28.
I Moskva jobbade hon bland annat som eskortflicka. Hon anställdes av oligarken Oleg Deripaska, som i augusti 2016 tog henne till Norge för en fjordseglats.
Deripaska är en av Rysslands rikaste män. Han äger industrikonglomeratet Basic Element och har gjort sin förmögenhet på aluminium. Han är även känd för att ha haft en relation till Paul Manafort, Donald Trumps före detta kampanjchef.
Ombord på Deripaskas lyxjakt var även Sergej Prochodko, vice premiärminister och grå eminens i Kreml. Det här vet vi eftersom Rybka filmade dem tillsammans på båten och lade ut på Instagram. I filmen diskuterar Deripaska och Prochodko bland annat varför den amerikanska diplomaten Victoria Nuland ogillar Ryssland så mycket.
När oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj använde filmen i ett av fjolårets stora ryska avslöjanden fick den över 8 miljoner tittare.
Videon avslöjade den täta relationen mellan makten i Kreml och de ryska oligarkerna. I USA är Oleg Deripaska en märkt man på grund av sina relationer till Paul Manafort.
Manafort har jobbat för Kremlvänliga krafter i Ukraina. Han ska även ha haft nära kontakter med Deripaska och erbjudit honom privata briefingar om amerikanska presidentvalet. Många västliga analytiker är övertygade om att Oleg Deripaska – på Kremls begäran – försökte hjälpa Manafort att manipulera det amerikanska presidentvalet 2016.
Så fort Navalnyjhade gjort sitt avslöjande drog Deripaska Nastja Rybka inför rätta för intrång i privatlivet. Hon flydde till Thailand, där hon greps några månader senare. Efter nio månader i thailändskt fängelse deporterades hon till sitt hemland Belarus, men greps under mellanlandningen i Moskva och häktades, anklagad för att ha organiserat prostitution.
Få tvivlar på att detta var ett svepskäl. Rybka har tidigare sagt att hon vill få asyl i USA och hotat med fler kompromettterande inspelningar. Bland annat sade hon sig ha inspelningar som bevisar att Deripaska var inblandad i att manipulera det amerikanska presidentvalet.
Det drog hon senare tillbaka. Men att Deripaska kräver skadestånd av en 28-årig eskortflicka väcker frågor. Varför lägger en miljardär som inte behöver pengar och som borde ha allt intresse av att Rybka glöms bort så mycket energi på henne?
Möjligen eftersom han betraktar henne som ett hot.
Mot alla förväntningar släppte Moskvapolisen Rybka efter att hon tillbringat några dygn i häkte. Just nu befinner hon sig i Moskva och förväntas hålla sig inom räckhåll för polisen för fortsatta förhör.

Rybka själv har aldrig gett intryck av att ha en politisk agenda. Detta intryck stärks under den så kallade presskonferensen, som får farsartade drag då det visar sig att hon inte alls dyker upp.
Rybka har helt klart utsatts för hård press. Förra veckan gjorde hon - offentlig avbön till Oleg Deripaska.
– Jag ber Oleg om förlåtelse. Tro mig, jag har fått nog, sade Nastja Rybka i en glasbur i sambad med att hon blev häktad.
Tre dagar senare frisläpptes hon, enligt hennes advokat tack vare att hennes fall har fått så stor uppmärksamhet.
Exakt hur farlig är Rybka för Kreml? Det är mycket möjligt att hon inte alls sitter på några inspelningar om Deripaskas inblandning i amerikanska val. Vid det här laget har hela historien gått i spinn på ett sätt som gör att det är mycket svårt att veta vad som är sant och falskt.
Vad vi vet med säkerhet att Deripaska bjuder vice premiärministern på lyxkryssningar på sin jakt. Det är ytterst pinsamt för en oligark att bli avslöjad av en person som han köpte sextjänster av – inte för att den luttrade ryska allmänheten upprörs av prostitution utan för att det får Deripaska att framstå som löjlig.
Rybkas egen agenda verkar främst handla om att bygga upp sin image och mycket tyder på att hon betraktar skandalen med Deripaska ur en affärsmässig synvinkel. Hon har byggt sin profil på Instagram genom att skildra hur man förför oligarker.
När historien tog den här vändningen utnyttjade hon den. Det hade Deripaska aldrig väntat sig. En eskortflicka som kör sitt eget race. Han är van vid det omvända maktförhållandet.

Anna-Lena Laurén "

”Kina är ett dödligt hot mot fria samhällen”

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

"Finansmannen och filantropen George Soros, en stadig deltagare på Världsekonomiskt forum, varnar för att Kina är ett dödligt hot mot fria samhällens överlevnad. Särskilt pekar han ut den kinesiska ledningens strävan att med tekniska medel skapa ett totalitärt system där alla medborgare kontrolleras av staten.

Förra året ägnade Soros en stor del av sitt tal i Davos åt Donald Trump och Vladimir Putin som de stora hoten mot demokratin. I övrigt varnade han för de digitala jättarnas – Google, Facebook, med flera – negativa roll, och den allians han såg växa fram mellan de rika it-monopolen och auktoritära statsmakter i syfte att övervaka medborgarna.
Nu gick han i sitt tal sent på torsdagskvällen i stället till förbittrat angrepp mot enpartistaten Kina, världens folkrikaste land, och särskilt mot president Xi Jinping, som han kallade för ”den farligaste fienden till världens öppna samhällen”.
Den ungersk-judiske miljardären, i dag 88 år, har i åratal varit en måltavla för hatfyllda attacker från ultranationalister och extremhögergrupper.
Inte minst i hans gamla hemland har Viktor Orbáns regering bedrivit en öppet antisemitisk kampanj mot Soros, som har anklagats för de mest groteska saker; som att han stod bakom flyktingvågen från den muslimska världen till Europa – allt ägnat att underminera den kristna västerländska civilisationen.
Förra året talade Soros om hur det öppna samhället hotas av olika former av diktaturer, som Putins Ryssland, och att Trump i USA skulle vilja upprätta en maffiastat, vilket är något han inte kan, eftersom

konstitutionen och andra institutioner och ett livaktigt medborgarsamhälle sätter stopp för det.
– Det allra farligaste är om dessa auktoritära ledare samarbetar om hur de bäst ska förtrycka sina befolkningar, sade Soros detta år vid sin traditionella middag i Davos.
Han påminde om sin egen livshistoria, då han som 13-åring upplevde hur de tyska nazisterna ockuperade Ungern och började deportera judar till förintelseläger.
– Men jag hade turen att min pappa förstod vad som stod på spel och ordnade dokument och hemliga gömställen för oss judar. Detta år 1944 var en avgörande erfarenhet i mitt liv och hjälpte mig att förstå vikten av vilken politisk regim som får överhanden.
När den nazistiska regimen året därpå ersattes av Sovjetunionens ockupation lämnade George Soros sitt land och fick asyl i England.
Kina är inte den enda auktoritära regimen i världen, förklarade Soros i sitt tal, men tveklöst den mäktigaste, starkaste och med det mest utvecklade maskineriet för artificiell intelligens, AI.
– Det gör Xi Jinping till den farligaste fienden till dem som tror på ett öppet samhälle. Men Xi är inte ensam. Auktoritära regimer sprider sig över hela världen, och om de lyckas kommer de att bli totalitära.
Soros utbildade sig på London School of Economics, blev finansman och skapade så småningom en väldig förmögenhet. Men så, berättade han, gick han 1979 in i en livskris.
– Jag hade pengar i överflöd, mer än jag behövde, och så startade jag stiftelsen Open Society och blev politisk filantrop.
Först engagerade han sig i kampen mot apartheidregimen i Sydafrika, och sedan mot diktaturen i Sovjetunionen.
Så småningom kollapsade såväl apartheid som det sovjetiska imperiet.
– Men Kina är en helt annan historia. Där kan Xi Jinping förmodligen sitta kvar på livstid. Men det finns ett oskrivet socialt kontrakt i Kina som bygger på en ständigt stigande levnadsstandard. Om ekonomin i Kina fortsätter att backa och börsen går dåligt kan detta kontrakt undergrävas och få även näringslivet att vända sig emot Xi Jinping.
Soros gav ett vagt erkännande åt Trump-regimen, som har förklarat Kina som en ”strategisk rival”.
– Visserligen är Trump notoriskt oförutsägbar, men detta beslut var noggrant förberett. Men en effektiv politik gentemot Kina kan inte reduceras till ett slagord. I stället för att vara mjuk mot Huawei och andra elektronikbolag bör USA slå till mot dem. Om dessa bolag kommer att dominera 5G-marknaden utgör de en oacceptabel säkerhetsrisk för den övriga världen. Men tyvärr har Trump valt att ge efter för Kina och deklarera seger, medan han i stället går till attack mot USA:s allierade.
I år avstod Soros från att ge någon prognos om Trumps politiska framtid. Förra året förutspådde han – korrekt – att det demokratiska partiet i USA skulle vinna en jordskredsseger i kongressvalet i november 2018, och att det skulle bli en broms för Trump.
Det återstår att se om hans andra förutsägelse, att Trump inte blir omvald 2020, kommer att slå in.

Michael Winiarski "

" Fakta. Flydde från nazisterna
George Soros föddes 1930 i Budapest i en sekulariserad judisk familj. Familjen överlevde Förintelsen och nazisternas ockupation 1944 genom att skaffa falska dokument och låtsas vara kristna.
1956 emigrerade han till USA och tog jobb i finanssektorn. 1969 startade han sin första hedgefond, senare Quantum Endowment Fund, en av de mest framgångsrika fonderna någonsin. Mest känd är fonden för framgångsrika spekulationer mot nationella valutor som pundet och den svenska kronan i början av 1990-talet.

1979 inledde han sitt filantropiska arbete med stipendier till svarta sydafrikaner. 1984 började verksamheten i Ungern, bland annat med kopieringsapparater och stipendier.
1993 startade han Open Society Foundations, grundbulten i hans filantropiska verksamhet. Soros har fört över 32 miljarder dollar av sin privata förmögenhet till fonden. Pengarna går till stora människorättsorganisationer och en mängd andra projekt inom utbildning, stöd för minoriteter som rohingyer och romer, rättsreformer, flyktinghjälp, sjukvård och medier. "

"Den historiska uppgörelsen om Nordmakedonien ser ut att hålla

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Efter en kaotisk eftermiddag i det grekiska parlamentet klubbades det historiska avtal som gör Makedonien till Nordmakedonien. Uppgörelsen är impopulär på båda sidor av gränsen. Ändå talar mycket för att den håller.

Med siffrorna 153 mot 146 vann premiärminister Alexis Tsipras en seger i den fråga han satt sin politiska framtid på – det så kallade Prespaavtalet som gör slut på 28 år av infekterat gräl om grannlandets namn, som han skrev på i somras tillsammans med sin makedonske kollega Zoran Zaev.
Eftersom parlamentet i Skopje redan har godkänt överenskommelsen innebär grekernas ja att namnbytet nu blir verklighet, vilket i sin tur banar väg för medlemskap i Nato och EU för landet Nordmakedonien.
Hyllningarna från Bryssel strömmade som väntat in, bokstavligen sekunder efter det att rösterna hade räknats i Aten.
”De tog risken, de var redo att offra sina egna intressen för något större. Zoran, Alexis – bra gjort!”, twittrade Europeiska rådets ordförande Donald Tusk.
Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg å sin sida skrev att han ”ser fram emot Nordmakedoniens anslutning” till västalliansen.
I en tid där västvärldens viktigaste klubbar hotas av oblyg nationalism i Europa, sviktande entusiasm från Trumps Washington och ett aggressivt Ryssland är röstsiffrorna i Aten naturligtvis en framgång ur dessa Brysselhöjdares perspektiv.
På samma sätt är det stort att en konflikt på det oroliga Balkan för en gångs skull kan lösas fredligt.
Ändå är det värt att lyssna på varnande röster.
Avtalet är impopulärt både bland greker och makedonier. Många känner sig överkörda av just de västliga allianser som nu öppnar famnen för Nordmakedonien.
En majoritet av grekerna tycker att det var fel att låta grannlandet ens ha med ordet Makedonien i sitt namn.
På andra sidan gränsen anser många – kanske de flesta – på samma sätt att det var fel att gå med på att över huvud taget byta namn.
Kompromissen svider alltså. Men det ligger kanske i kompromissers natur att göra det.
Kommer det historiska avtalet att hålla? Oppositionsledaren Kyriakos Mitsotakis – som leder i opinionsmätningar – har hotat att riva upp det. Men även om Mitsotakis parti Ny demokrati röstade nej på fredagen antyder han nu att det diplomatiska priset för en sådan kovändning skulle bli för högt för Grekland.
En annan signal är att protesterna mot avtalet, som i söndags samlade uppåt 100 000 greker, ser ut att ebba ut – åtminstone tillfälligt. Under fredagens omröstning trotsade bara några hundra demonstranter ösregnet utanför parlamentet i Aten.

Ingmar Nevéus"

" Nye kungen en sportälskare

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Efter den tidigare kungens chockavgång har Malaysia nu utsett en ny monark. Den sportälskande sultanen Abdullah efterträder Muhammed V som oväntat abdikerade sedan han gift sig med en rysk skönhetsdrottning.

Aldrig tidigare i historien har en kung i Malaysia, som har ett ovanligt system med roterande monarker, avgått i förtid. Men i början av året meddelade kung Muhammed V att han kliver ner från tronen som statschef, trots att han bara suttit två år av sin femåriga mandatperiod. Någon officiell förklaring till det plötsliga avhoppet gavs aldrig.
Men en trolig anledning är 49-årige Muhammeds kärleksliv. I slutet av förra året åkte den frånskilde Muhammed V, under en sjukskrivning, till Moskva. Där passade han på att gifta sig med 25-åriga ryska modellen Oksana Voevodina. Voevodina är känd i Ryssland för att ha deltagit i olika skönhetstävlingar och realityshower. Ofta delade hon avklädda bilder i sociala medier och 2015 valdes hon till Miss Moskva.
Det passar dåligt in i multietniska Malaysia där monarkin ses som en viktig kulturell och religiös förebild för landets muslimska majoritet. Kungen är en respekterad person som inte får kritiseras.
Att Muhammed V då gifter sig med en rysk modell, som visserligen har konverterat till islam, kan därför ha blivit för mycket. Det är dock bara spekulationer. Muhammeds avgång är omgärdad av hemlighetsmakeri och privatpersoner som har kritiserat hans privatliv eller monarkin har blivit föremål polisundersökningar.
Malaysia är en konstitutionell monarki med ett system som inte liknar något annat i världen. Här roterar kungarna mellan de monarkiska släkterna i nio av landets 13 delstater. De övriga fyra delstaterna styrs av guvernörer och deltar inte i valet. Mandatperioden för kungarna är på fem år, därefter blir det dags för nästa delstats högste monark att tillträda tronen.
Nu föll valet på sultanen Abdullah, en sportälskande 59-åring från delstaten Pahang som tillträder tronen 31 januari. Abdullah sitter bland annat med i det internationella fotbollsförbundet Fifas styrelse och i det internationella landhockeyförbundet. Han har studerat vid en militärakademi i Storbritannien och uppges som ung ha varit förtjust i att spela polo.
Som kung kommer han framför allt utöva ceremoniell makt. Men jämfört med exempelvis den svenska kungen har han möjlighet till klart större inflytande över landet. Bland annat har han rätten att lägga in veto mot vem som blir premiärminister och andra politiskt högt uppsatta personer. Han har också makten att benåda brottslingar, är överbefälhavare och religiöst överhuvud.

Marianne Björklund"

" Ericssons vd: Viktigt att vara först ut med 5G-tekniken

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Utbyggnaden av 5G framför allt i Nordamerika, har gynnat Ericsson och koncernchefen Börje Ekholm var påtagligt nöjd när han kommenterade resultatet för 2018. – 2018 var året då vi bevisade att vår strategi ger lönsamhet, säger han.

Ericsson överträffade analytikernas förväntningar när rapporten - offentliggjordes.
Visserligen slutade kvartalet med en rörelseförlust på 1,9 miljarder kronor, men det ska mätas mot en förlust på 19,3 miljarder kronor för motsvarande kvartal 2017. Analytikernas genomsnittliga gissning låg på en förlust på 3,4 miljarder kronor.
Räknas dessutom omstruktureringskostnader bort var rörelseresultatet positivt; 2,6 miljarder kronor jämfört med en förlust för motsvarande kvartal 2017 på 16,9 miljarder.
Omsättningen under fjärde kvartalet var 63,8 miljarder kronor, nära två miljarder bättre än de 61 miljarder som analytikerna i snitt räknat med. För fjärde kvartalet 2017 var omsättningen 57,9 miljarder kronor.
Den nya generationens mobilnät, 5G, ledde till en större ökning av försäljningen i Nordamerika än vad Ericssons vd Börje Ekholm hade räknat med.
Han målade upp en bild på sin telefonkonferens om hur intresset för 5G bara växte under 2018 från operatörernas sida.
– I början av året var det mest ett modeord, sade Ekholm.
– Men intresset intensifierades under året till att det faktiskt ledde till beställningar, fortsatte han.
Men vad var det som låg bakom det ökade intresset?
– Datatrafiken fortsätter att växa explosionsartat, säger Börje Ekholm till DN.
– Våra kunder har behov av att erbjuda fullgod användarerfarenhet och då behöver de ny teknik för att kunna hantera det.
Det gäller också för operatörerna att vara bland de första för att få framgång, menar Ekholm.
– Den operatör som är först ut med den nya teknologin och kan erbjuda den på ett bra sätt till så många som möjligt, kapar åt sig en stor del av marknaden, säger han.
– Och det är en del av marknaden som man sedan behåller. Det ser vi på dem som lyckades med 4G.
För Börje Ekholm är 5G närmast en existentiell fråga, inte bara för operatörerna, utan för länder. Det är den nya teknologin som kommer att skapa framtidens företag och innovationer. Och han tar historien till hjälp. Länder som snabbt skaffade sig ett starkt 4G-nät kunde också se företag som Facebook, Google och kinesiska Alibaba växa. Ekholm tycker också att Sverige är ett av få europeiska länder som har ett starkt 4G-nät.
– Det är inte en slump att Spotify blev till i Sverige. De har kunnat utnyttja den digitala infrastrukturen som finns.
Finansmannen och filantropen George Soros varnade dock tidigare i veckan för 5G-tekniken. Den kan användas av auktoritära regimer för en mer effektiv övervakning och är därmed farlig, sade han.
Börje Ekholm viftar undan den kritiken.
– När bilen kom för 120 år sedan var lagkravet att man hade en människa som gick framför och viftade med en röd flagga.
– När ny teknik kommer vill många skrika hur farligt det är. Man ska komma ihåg det, säger han.
Ericsson har ännu inte sett någon effekt av konkurrenten Huaweis bekymmer.

Förra greps bolagets finanschef i Kanada och har begärts utlämnad till USA misstänkt för att ha brutit mot de amerikanska sanktionerna mot Iran.
Och så sent som för ett par veckor sedan greps en Huaweianställd i - Polen misstänkt för spionage. Flera västländer, med USA i spetsen stoppar också Huawei från att bygga 5G-nät i deras länder.
Det råder geopolitiska spänningar i världen. USA och Kina står på randen till ett handelskrig, EU försvagas av Brexit. Hur påverkar det er?
– Vad vi ser i dag är en massa kunder som är osäkra. Vi är mitt i ett teknikskifte och vi har den här osäkerheten – det är klart att det påverkar negativt.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se"

"Rapporten.
Ericssons rörelseresultat blev för fjärde kvartalet en förlust på 1,8 miljarder kronor, jämfört med förlusten på 19,3 miljarder kronor motsvarande period 2017. Analytiker hade i genomsnitt räknat med att detta resultat skulle landa på minus 3,4 miljarder kronor, enligt Reuters sammanställning.
Omsättningen steg med 10 procent till 63,8 miljarder kronor. Här låg snittprognosen på 61 miljarder kronor.
Styrelsen föreslår en utdelning till aktieägarna på 1 kronor per aktie, vilket är samma som i fjol. "

" Wallenbergs flyguttalande får kritik

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Investors ordförande Jacob Wallenberg anser att bilarnas utsläpp orsakar mer klimatskada än flyget. Jämförelsen är komplicerad och möter kritik från klimatanalytikern Jonas Allerup. – Den tekniska utvecklingen inom flygbranschen behövs, men det är alldeles för långt kvar innan vi är där, säger han.

I en intervju med DN från Världsekonomiskt forum i Davos berättar Wallenberg att han tycker att det är olyckligt att flyget utmålas som den värsta klimatboven. Wallenberg, som även innehar en styrelsepost i SAS, är av uppfattningen att bilarna är ”oändligt mycket värre”.
Men att jämföra bilens och flygets klimatpåverkan är svårt, menar Naturvårdsverkets klimatanalytiker Jonas Allerup.
– Den svenska befolkningens totala klimatpåverkan är cirka 10 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år eller 1 ton per person och år. En längre bil och flygresa till exempelvis Spanien går på ett ut, men om du är mer än en person i bilen så är klimatpåverkan mindre för just bilen, säger han.
Jacob Wallenberg anser att det fokuseras alldeles för lite på flygbranschens idéer och lösningar. Han nämner bland annat biobränslen och elmotorers roll.
– Den tekniska utvecklingen inom flygbranschen behövs, men det är alldeles för långt kvar innan vi är där. Vi har haft elbilar länge, men fossilfria flygplan finns knappt ens på ritbordet, säger Jonas Allerup, och förklarar vidare:
– Efterfrågan på flyg ökar, och därför finns det potential att det här problemet bara blir större. Så efterfrågan skulle behöver minska.
Joakim Lundberg "

" Färdtjänsten sköts i den svenska bubblan i Dakar

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Dakar. På en trång gata i centrum av Senegals huvudstad Dakar finns en blågul bubbla. Från ett callcenter dirigerar Marimba Dia och 120 andra senegalesiska akademiker färdtjänst och sjuktransporter till kunder i Bengtsfors, Töreboda och Visby. Deras anställning började med ett halvårs intensivkurs i svenska. De senaste tio åren har förtaget Samres växt utomlands samtidigt som antalet anställda i Sverige har minskat med 100.

Det färgsprakande gatulivet med försäljare och skrangliga taxibilar är hundraprocentigt västafrikanskt. När hissen stannar några våningar i kontorsfastigheten är miljön fortfarande lika afrikansk, men alla som arbetar där pratar grammatiskt perfekt svenska.
– Är rullstolen hopfällbar, frågar Marimba Dia när hon bokar färdtjänst åt en kund i Västsverige. I båsen intill i det luftkonditionerade kontorshavet förs det samtal om taxameterbelopp och vintervägar och halka.
En sak som de senegalesiska telefonkommunikatörerna har fått lära sig är att prata om väder och årstider.
– I Senegal är det samma väder hela tiden utom under regnperioder. Soligt och knappt 30 grader varmt. Det bli mörkt vid samma tid på kvällen året runt. Det är ingenting man pratar om här, men jag förstår ju att det är annorlunda i Sverige, säger Marimba Dia.
Att svenska företag anlitar callcenter utomlands är inte ovanligt, men Samres satsning i Senegal sticker ut. Enligt koncernchefen Björn Falk var det den låga lönenivån i kombination med politisk stabilitet som

ledde fram till etableringen vid Atlantkusten för sju år sedan. Företaget hade då beställningscentraler i Estland och Moldavien.
– Vi tittade på flera länder utanför Europa. Att det blev just Senegal berodde på att vi hittade två bra svensklärare som redan bodde i landet, säger Björn Falk på telefon från Lund.
De blå telefonbåsen i Dakar är fyllda med språkkunniga unga män och kvinnor som hade en universitetsutbildning i botten när de anställdes av Samres. Marimba Dia talade redan wolof, franska, engelska, lite portugisiska och italienska när hon tog sig an den sju månader långa kursen i svenska.
– Det låter kanske inte som ett drömyrke att jobba i ett callcenter efter fem år på universitetet. Först arbetade jag som lärare, men det blev inte som jag tänkt mig. Sedan jobbade jag en kortare period på hotell. Att Marimba Dia hamnade i den svenska bubblan för ett par år sedan var en slump.
– Jag tänkte, varför inte. Att lära mig nya språk var jag van vid. Lönen på motsvarande fyra tusen kronor är förhållandevis bra i Senegal. Marimba Dia har vänner som tjänar betydligt mindre, men också de som får ut mer. Hon tror att hon kommer att söka sig vidare så småningom, men just nu känns den här anställningen bra.
– Jobbet är för det mesta kul. De flesta som ringer är trevliga. Många blir överraskade när de förstår att de hamnat i Afrika när de ringt ett lokalt svenskt nummer och ställer frågor om Senegal, säger Marimba Dia.
– I bland händer det att någon inte vill prata med mig för att jag inte är svensk. Det gör ont att höra och jag blir ledsen. Jag kan också få skäll för att bilen inte kommer på utsatt tid. Då försöker jag reda ut vad det beror på, säger hon.
Språkförbistringarna är oundvikliga – åt båda hållen. För de senegalesiska kommunikatörerna är vissa dialekter svåra att uppfatta. Och i första hand äldre svenska kunder har besvär med att förstå en brytning som de inte är vana vid.
– Vi får klagomål om att vi låter arga när vi svarar i telefonen. Det är vi absolut inte. Wolof, som de flesta här pratar till vardags, är ett hårt, entonigt språk. Vi övar på att tala med samma satsmelodi som svenskarna, säger Maty Ndiaye.
Hon har varit kommunikatör och tagit emot samtal i flera år. När Maty Ndiaye förra året befordrades till gruppledare fick hon åka på en studieresa till Stockholm och Skövde. Inte minst vardagssituationerna blev mycket lärorika.
– I kassakön i en matbutik i Skövde förstod jag hur svenskarna vill bli bemötta och hur de ser på service, säger hon.
Beröringspunkterna mellan Sverige och Senegal, som var en fransk koloni fram till slutet av 1950-talet, är inte många. Kulturkrocken har därför blivit kännbar för Samres anställda.
– För mig var fotboll den enda gemensamma nämnaren mellan Senegal och Sverige. Jag kände till Zlatan Ibrahimovic, men det var allt, säger Mohammed Faye.
Han lyssnar på poddar och Sveriges Radios nyheter på lätt svenska för att få bättre koll på landet. Han har sett filmen ”Så som i himmelen” och nu senast ”Sune i Grekland – all inclusive”.
– Jag tycker mycket om jobbet. Jag håller ju på med någonting som min familj och alla andra tycker är exotiskt, säger Mohammed Faye som bor hos sina föräldrar.
När Mohammed Faye blir stressad trasslar han till det med den svenska ordföljden. Då måste han gå ifrån en stund. Ofta sätter han sig och pratar med svenskläraren Pia Thurfjell.
Det är Pia Thurfjell som ser till att de senegalesiska kommunikatörerna lär sig svenska på sju månader. Ibland sitter hon också med och lyssnar på samtalen i callcentret för att komma med synpunkter och rätta till fel.

– Det är inte bara språket, utan en hel del om hur det svenska samhället fungerar. Om någon beställer färdtjänst till en kyrka kan den spontana tanken hos kommunikatören vara att beklaga sorgen, men det kan ju vara ett bröllop eller ett dop också. Det är viktigt att känna sig fram, säger Pia Thurfjell, som uppmuntrar småprat med kunderna.
Under våren ska Pia Thurfjell utbilda en ny kull, men det var osäkert in i det sista om kursen skulle bli av eftersom personalomsättningen är mycket låg. Nästan ingen slutar, många anställda har varit med sedan beställningscentralen i Dakar öppnade 2012.
I Senegal är en stor del av arbetsmarknaden informell och arbetslösheten är stor i alla samhällsgrupper. Samres koncernchef Björn Falk tror att den främsta förklaringen till att personalen stannar är att Samres har en anställningskultur som påminner om den svenska. Personalen har sjukförsäkring, lönen betalas ut i tid och arbetstiden är reglerad till åtta timmar om dagen.
– Erfarenhet gör att du klarar jobbet bättre så det är en stor fördel för oss att personalen väljer att jobba kvar länge. I Sverige är omsättningen stor på callcenter, säger Björn Falk.
Bland Samres största kunder finns region Stockholm, Västra Götaland och Gotland. Det har blåst kring företaget, som från vissa håll har anklagats för att utnyttja anställda i låglöneländer. Samres har också fått kritik av resenärer, kommuner och landsting för upplevda språkproblem och felaktiga beställningar. Som en konsekvens av det har bland annat Region Skåne och Dalarna valt att inte förlänga samarbetet med Samres.
– Vårt största problem är att ansvariga för offentliga upphandlingar i kommuner och landsting försöker hitta på mystiska sätt att blockera oss. Vi lägger ned stor tid och kraft på rättsprocesser för att få delta i upphandlingar, säger Björn Falk.
– Det handlar om ett motstånd mot att svenska jobb i närområdet hamnat utomlands. En beställningscentral i Senegal utmanar det traditionella tankesättet. Samtidigt varnar SKL (Sveriges Kommuner och landsting) för att stor personalbrist väntar inom den offentliga sektorn. En lösning är att köpa tjänster utifrån i fall där det är möjligt.
Enligt Björn Falk uppstår den vanligaste felbokningen när datum och veckodag inte stämmer överens. Om den som ringer in beställer en bil till fredagen men uppger datumet till en annan dag blir inte bokningen korrekt. Det kan också ske en hopblandning mellan avgångstid och ankomsttid.
– Misstagen beror ytterst sällan på språket. Det vi kan göra för att minimera missförstånden är att repetera de uppgifter som beställaren lämnar, säger Björn Falk.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se"

" Så blev ”Aniara” till en modern klassiker

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Hur ska människan hantera skulden över allt hon orsakat? DN:s Johan Svedjedal ser parallellerna till vår tids katastrofer i Harry Martinsons klassiska diktepos ”Aniara”, som nu för första gången blir film.

Harry Martinsons ”Aniara” (1956) är inte bara en modern tragedi – omständigheterna har gjort att den har hållit sig otäckt aktuell. Det är ett versepos om mänskligheten efter en kärnvapenkatastrof – men också om tiden efter en klimatkatastrof. Människorna ombord på rymdfarkosten är dömda till sin resa utan mål, för evigt ur kurs på det spökskepp som Aniara i praktiken är. Den sakliga realismen i skildringarna från rymdskeppet växer ut till en symbolisk betraktelse över en mänsklighet som har skapat sin egen undergång.
Grundhistorien bakom detta framtidsepos är enkel. Stora delar av jorden har blivit obeboelig på grund av strålning, orsakad av atombombskrig, och människor måste emigrera till andra planeter. Aniara är en väldig pendlarfarkost, en ”goldonder”, som transporterar flera tusen människor åt gången från jorden till Mars. I en meteoritsvärm förlorar skeppet riktning och manöverduglighet och färdas nu allt längre ut i rymden, störtande mot stjärnbilden Lyran. Medan åren går blir en del passagerare galna. Andra roar sig med dans eller drömmerier. Passagerarna utvecklar också ett antal religioner, däribland en vaginakult som i praktiken innebär en kollektiv sexorgie under ceremoniella former. De ledande kvinnorna dyrkas nästan som gudinnor.
Delar av ”Aniara” inventerar olika livshållningar som försöker hantera skräcken för tomheten. Martinson noterade själv att berättelsen utspelade sig i vad han själv kallade flera olika ”medvetanderum”. Och han förtydligade: ”De många rummen och salarna i goldondern Aniara är, om man så vill fatta dem, andliga kategori-rum, attitydkamrar, upplevelsekretsar eller helt enkelt olika sätt att känna, tänka och leva.”
Aniara är ett miniatyrsamhälle med en ledning där den högste är Chefone. Han är en mystisk, intrigant figur som närmast liknar en diktator i en enpartistat. Hela det samhällskick som Aniara ingår i är av samma slag: många av människorna har ingen annan framtid än som slavarbetare i gruvor och träsk på Mars och Venus. Många avrättas hänsynslöst i något som liknar gaskamrar. ”Aniara” är alltså tydligt präglad av sin tid och av det nyss förflutna, av andra världskrigets fasor, atombomben och av det kalla kriget. Men berättelsen växer obesvärad ut ur sitt tidssammanhang. I en intervju sade Martinson själv att den lika gärna kunde ses som en kommentar till den pågående miljöförstöringen.
Bakom skräckbilderna av mänsklighetens självförvållade framtida katastrofer finns en ambivalens mot teknik som Martinson hade utvecklat under flera decennier. Länge var han en teknisk nostalgiker, en förespråkare för ångkraft och cyklar, skeptisk mot sådant som elektricitet och bilar. Avskyn mot bilismen syns i verk som ”Vägen till Klockrike” (1948) och diktsamlingen ”Vagnen” (1960). Den senare väckte närmast skandal i rekordårens Sverige, när författaren var oförsynt nog att lyfta fram bilsamhällets avigsidor.
Samtidigt fanns mycket av teknikoptimism hos Martinson, och senare drev han allt mer tanken att bara tekniken kunde rädda människor från teknikens avigsidor. Redan 1947 skisserade han i ett märkligt brev hur ett samhälle med ”solmaskinsföreningar” skulle kunna bli oberoende av atomkraften.
Att teknik och naturvetenskap sporrade hans fantasi syns förstås i ”Aniara”, liksom hans intresse för science fiction. En central närvaro på Aniara är miman, en apparat som enklast kan beskrivas som en

blandning av superdator och artificiell intelligens, flera tusen gånger överlägsen människan i intellektuell kapacitet (den kan förstås också ses som en symbol för konsten och kulturen). Miman kan genomsöka all existerande information, fantisera, visa virtuella bilder, ge råd och trösta. Så avancerad är miman att den till hälften har skapat sig själv. Den ägnas en kult av många av de som susar fram genom den kalla tomheten.

Men miman bryts ner när hon infångar signaler från de kärnvapenkatastrofer som fick stenarna att koka och människor att förintas på en miljondels sekund. Hon har utvecklat ett samvete och vill inte förevisa mera. ”Trots all sin klarsyn såg hon ingen frälsning/ för dem som murats in i ondskans borg.” Berättaren i ”Aniara” är just mimans omvårdare (”mimaroben”), som efter mimans död får det otacksamma ansvaret att skapa någon form av ersättning. Vilket sker med något som motsvarar virtuella verkligheter, projektioner som ska stänga ute tomheten kring farkosten. Också den möjligheten falnar.

Stilistiskt är spännviden stor i ”Aniara”, från det högstämda till det spexartade och fräck framtidsslang. I denna isande dystopi finns också gott om poetisk lekfullhet. Martinson lekte med rim och versmått, med rymdberättelsens möjligheter, med föreställningar om teknik, med något så omodernt som verseposets form.

I ”Aniara” bär människorna också på minnen av en klimatkatastrof, dock orsakad av en ”köldnebulosa” snarare än av människorna själva. Den täckte stora delar av jorden i is under tusentals år och drev mänskligheten tillbaka in i barbari:

Tolv tusen år var människorna vildar
som med fragment och rester ur tekniken
avvaktade den sol som återbildar
naturens skogar och kulturens riken.

Denna istid orsakas alltså inte av människorna själva, men deras egna reaktioner är i sig en katastrof. De misslyckas kapitalt med att hantera klimatförändringarna – och däri ligger deras skuld. När Martinson intervjuades om ”Aniara” talade han ofta om just skulden som ett grundtema. Människorna måste leva med minnet av vad de har orsakat, barbariet, kärnvapenkatastroferna, fånglägren och avrättnings-kamrarna. Som det heter i en av de bittraste och mest berömda stroferna:

Det finnes skydd mot nästan allt som är
mot eld och skador genom storm och köld
ja, räkna upp vad slag som tänkas kan.
Men det finns inget skydd mot människan.

Bakom scenerierna finns alltså en sträng moral, riktad mot människors övermod. ”Aniara är en grym dikt”, sade Martinson i en intervju. ”Den ger lagen, inte evangeliet. När det gått så långt för mänskligheten som Aniara, då kan vi inte få evangeliet gratis. Vi kan bara återfå det genom att bättra oss.”

När Martinson först publicerade delar av ”Aniara” var kritikerna förbryllade (var han inte riskfyllt nära science fiction?), men när hela eposet kom ut 1956 blev den en stor framgång. Snart utbröt närmast en ”Aniarafeber” i landet – och en restaurang fick under fem års tid betala ett årligt arvode till författaren för att den hade lagt sig till med namnet på eposet. ”Aniara” har sedan hävdat sin plats bland våra klassiker. Den kommer regelbundet med på olika litterära bästa-listor, den toppar listan över populära verk hos Litteraturbanken. Den har exempelvis blivit opera, balett, tv-drama, teater och tonsatt. En gång i tiden inspirerade den också till ett ord som nu nästan verkar ha fallit bort ur det svenska språket – ”Aniarabarn”*. Och en hel forskningslitteratur har växt fram kring eposet. Att en filmatisering nu kommer är egentligen mindre överraskande än att det har dröjt så länge.

”Aniara” behåller sin aktualitet i en tid när tanken på det Stora Slutet är ett eldvapen pressat mot mänsklighetens tinning. Men den isande kyla som utgår från eposet har också starka inslag av ömhet: en

medkänsla med den vilsefarna mänsklighet som är inspärrad i ett självförvållat öde.

* Ett uttryck som växte fram under 1970-talet för att beteckna oron för framväxten av en ny typ av känslokalla, egoistiska, isolerade barn - präglade av det teknologiska, materialistiska samhällets former.

Johan Svedjedal
kultur@dn.se "

" Natalie Verständig. ”Det är viktigt att vi barnbarn för berättelserna vidare”

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

"Natalie Verständig tilldelas årets Micael Bindefeld-stipendium till minne av Förintelsen, för boken baserad på hennes morfars erfarenheter från koncentrationslägren.

Micael Bindefelds stiftelse delar årligen ut ett stipendium i syfte att stödja personer som på något sätt förmedlar kunskap om Förintelsen till en bred svensk publik. Sedan stiftelsens grundande 2014 har stipendiet delats ut på Förintelsens minnesdag den 27 januari.
2019 års stipendium går till journalisten och författaren Anders Rydell, samt till Natalie Verständig, som skrivit en roman baserad på hennes morfars personliga erfarenheter av Förintelsen. Romanen ges ut av Natur & Kultur i början av 2020.
– Stipendiepengarna kommer att gå till att förmedla boken till landets skolor, säger romandebutanten Natalie Verständig, som till vardags arbetar som utredare på Statskontoret i Stockholm.
Hennes morfar Samuel föddes i en judisk i Polen 1920 och var 19 år gammal när kriget bröt ut. Han överlevde nio olika arbets- och koncentrationsläger innan han 1945 räddades från Bergen-Belsen och sedermera kom till Sverige som flykting. Vid det laget visste han inte vad som hade hänt med resten av hans familj. Dessutom hade han ådragit sig tuberkulos och vägde 39 kilo. Samuel skickades till ett sjukhus på Gotland som specialiserat sig på lungsjukdomar, och låg där i nio månader. Efter tillfrisknandet flyttade han till Stockholm där han träffade Natalies mormor, även hon Förintelseöverlevande från Polen.

Under mitten av 80-talet började Samuel nedteckna sina erfarenheter från Förintelsen. Anteckningarna skrevs ner i flera olika kollegieblock.
– Trots att det hade gått mer än 30 år beskrev han händelserna väldigt detaljerat. Han skrev om barndomen och tiden innan kriget, men framför allt hela krigsförloppet: hans tankar, hur han tog sig mellan olika platser, personer han träffade. Allt möjligt, säger Natalie Verständig.
Ungefär ett decennium senare började Natalie Verständigs mor skriva rent anteckningarna i familjens dator.
– Morfars handstil var ganska svår att tyda eftersom han hade förlorat tre av sina fingrar i en arbetsplatsolycka i Sverige. Dessutom var hans svenska inte så bra och han blandade även in jiddisch och hebreiska fraser i texterna.
När transkriberingen var färdigställd uppgick materialet till nästan 100 datorskrivna sidor.
För två år sedan började Natalie Verständig hålla föredrag tillsammans med Zikaron, en förening som erbjuder kostnadsfria föreläsningar om Förintelsen för högstadie- och gymnasieskolor.
– Jag fick höra om organisationen och tänkte att jag ju hade morfars material att utgå ifrån. Det kändes som en bra grej att föra vidare. Jag hade länge tänkt att jag ville göra något av hans historia, och nu kändes tiden redo.
Kort därefter sökte hon till en skrivarkurs, som förberedelse inför att börja skriva en bok om Samuels erfarenheter.
– Jag har alltid vetat att jag ville skriva en bok som utgick från morfars anteckningar, men jag hade inte bestämt mig för vilken typ av bok det skulle bli. Det var i samband med skrivarkursen som jag testade lite olika grepp och till slut kom fram till att det skulle bli en skönlitterär roman, säger hon och fortsätter:
– Det finns väldigt många historiker som skrivit väldigt bra faktaböcker om Förintelsen. Jag kände inte att jag kunde bidra med särskilt mycket där. I stället ville jag använda mig av gestaltning, kunna fantisera kring vad han tänkte och kände i olika situationer, och berätta om hans erfarenheter genom andra karaktärer.
Resultatet blev en roman som utspelar sig under två tidsperioder. I den första delen följer läsaren den manliga huvudpersonen från barndomen i Polen, genom Förintelsen och fram till befrielsen. Den andra tidslinjen utspelar sig under 1956, elva år efter att huvudpersonen kommit till Sverige, och handlar om återföreningen med brodern.
Hur mycket i romanen är fiktion som du skrivit utan hjälp av din morfars anteckningar?
– Det som utspelar sig i Polen är baserat på morfars historia och där har jag försökt hålla mig så mycket som möjligt till hans anteckningar. I den andra delen har jag hittat på mycket mer själv, eftersom jag inte haft något material från morfar att utgå ifrån. Men för att kunna skriva den delen har jag gjort mycket research och intervjuer.
Hur kändes det under själva skrivprocessen?
– Det har gått upp och ner. Den första delen var nästan lättare att skriva eftersom jag höll mig så nära verkligheten. Det handlade bara om att gestalta det. Den senare berättelsen var svårare eftersom jag skrev mer fritt, samtidigt som tidsperioden ligger närmare mitt eget liv. Då har min mamma hunnit födas och är ett litet barn.
Efter att Natalie Verständig ansökt om Micael Bindefelds stipendium blev hon kallad till ett möte med stiftelsen. Några månader senare hörde de av sig med ett glädjande besked.
– Jag blev jätteglad, men jag fattade nog inte riktigt vad det skulle innebära. Jag hade sökt stipendiet med ett utdrag ur boken och vi diskuterade hur vi skulle ta det vidare. Till slut skickade jag manuset till Natur & Kultur, som valde att ge ut den. Det känns naturligt att - stipendiepengarna ska gå till att distribuera boken till skolor runtom i landet.

Förintelsens sista överlevande kommer snart lämna jordelivet. Hur ska vi agera när det händer?
– Det är en jätteintressant fråga. Hur vi hanterar minnet av Förintelsen kommer att förändras med tiden, det är oundvikligt. Därför anser jag att den tredje generationen, vi som är barnbarn till överlevande, har en viktig roll i att fortsätta dela deras berättelser vidare.

Mohamed Yussuf
mohamed.yussuf@dn.se "

" Två stipendiater.
2019 års Micael Bindefelds stipendium till minne av Förintelsen tilldelas två personer:
Anders Rydell, journalist och författare, för hans arbete med att sprida noveller av Förintelseöverlevande som aldrig tidigare översatts till svenska.
Natalie Verständig, för boken om hennes morfar som överlevde Förintelsen.
Natalie Verständig och Anders Rydell delar på stipendiet som uppgår till 400 000 kronor. Stipendiet delas ut vid en ceremoni den 27 januari, på Förintelsens minnesdag. "

" 30 författare och filosofer: ”Huset Europa brinner”

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

"Trettio europeiska författare och filosofer, däribland Svetlana Aleksijevitj, Elfriede Jelinek, Salman Rushdie, Roberto Saviano och Ian McEwan skriver i dag i DN ett upprop för Europas framtid.

Europa är i fara.
Från alla håll kommer kritik, förolämpningar, övergivanden.
Nog med att bygga Europa! Låt oss återknyta till vår ”nationella själ”! Återupptäcka vår ”förlorade identitet”! Sådan är agendan som delas av de populistiska krafter som sköljer över kontinenten. Som om själen och identiteten inte oftast var en produkt av demagogernas fantasier. Europa är under attack inifrån av falska profeter, som är berusade av förbittring och yra av sina nya chanser att stå i rampljuset. Europa är övergivet från andra sidan Engelska kanalen och andra sidan Atlanten av de två mäktiga allierade som två gånger räddat kontinenten från självmord. Europa är sårbart för de allt mer oblyga påverkans-operationerna från Kremls huvudman. Europa som idé, vilja och symbol faller sönder framför våra ögon.
Sådant är det skadliga klimat som, i maj 2019, kommer att omge Europaparlamentsvalen. Såvida saker inte förändras, såvida inget dyker upp för att fördämma det stigande, svällande, enträgna tidvattnet, såvida kontinenten inte snart drabbas av en ny motståndsanda, så kommer dessa val att bli de mest förödande vi någonsin varit med om. Seger för sabotörerna; skam för dem som fortfarande tror på Erasmus, Dantes, Goethes och Comenius arv;

förakt för intelligens och kultur; explosioner av främlingsfientlighet och antisemitism; katastrof.
De som signerat denna text är bland dem som vägrar att resignera inför detta hägrande sammanbrott.
Vi räknar oss själva till de europeiska patrioter (en större grupp än många tror, men ofta, dessvärre, alltför tyst och uppgiven…) som förstår att det som står på spel här, trefjärdedels århundrade efter att fascismen besegrats och trettio år efter Berlinmurens fall, är en ny strid om civilisationen.
Vårt europeiska minne, vår tro på den stora Idé vi ärvt, som vi menar varit den enda kraft stark nog att lyfta Europas befolkning till en nivå högre än sig själva och sitt krigiska förflutna, som förblir den enda kraft ärbar nog att av- värja de nya totalitära angreppen som påminner om medeltidens elände – allt detta förbjuder oss att ge upp.
Därför denna inbjudan till en ny rörelse.
Därför denna vädjan om att agera under den valkväll vi vägrar ge bort till dödgrävarna.
Därför denna uppmaning att än en gång höja facklan för ett Europa som, trots sina misstag, sina snedsteg och sin sporadiska feghet, förblir ett andra hem för varje fri man och kvinna på planeten.
Vår generation gjorde fel.
Precis som Garibaldis anhängare på 1800-talet som upprepade, som ett mantra, ”Italia farà da sé” (”Italien tar hand om sig självt”), trodde vi att kontinenten skulle enas av sig själv, utan att vi ansträngde oss, utan vårt arbete.
Vi har levt med illusionen av ett nödvändigt Europa, ett Europa inristat i sakernas själva natur, ett Europa som skulle bygga sig självt utan att kräva något av oss. För så var, intalade vi oss själva, ”historiens riktning”.
Vi måste klippa banden till den här känslan av tursamhet.
Vi måste avfärda detta tanklösa, otänkta och själlösa Europa.
Vi har inte längre något val.
Vi måste nu *förmå* ett Europa eller drunkna i populismens vågor.
När vi möts på flera fronter av enväldiga, identitära attacker, måste vi återupptäcka frivilligt politiskt engagemang eller acceptera att sjunka ned i förbittring och hat.
Det är angeläget att vi nu slår larm om själens och andens mordbrännare som, från Paris till Rom, med mellanlandningar i Barcelona, Budapest, Dresden, Wien eller Warszawa, leker med frihetens eld.
För det är vad som står på spel: bortom det märkligt uppgivna Europa som anas vid horisonten, bortom det sviktande europeiska samvete som hotar rasera allt som en gång gjort våra samhällen starka, hederliga och framgångsrika, ligger en utmaning vi inte mött sedan 1930-talet – ett utmanande av den liberala demokratin och dess värden.

Författarna till uppropet.

Vassilis Alexakis (Aten)
Svetlana Aleksijevitj (Kiev)
Anne Applebaum (Warszawa)
Jens-Christian Grøndahl (Köpenhamn)
David Grossman (Jerusalem)
Agnès Heller (Budapest)
Elfriede Jelinek (Wien)
Ismaïl Kadaré (Tirana)
György Konrád (Debrecen)
Milan Kundera (Prag)
Bernard-Henri Lévy (Paris)
António Lobo Antunes (Lissabon)
Claudio Magris (Trieste)

Adam Michnik (Warszawa) Ian McEwan (London)
Herta Müller (Berlin)
Lioudmila Oulitskaïa (Moskva)
Orhan Pamuk (Istanbul)
Rob Riemen (Amsterdam)
Salman Rushdie (London)
Fernando Savater (San Sebastián)
Roberto Saviano (Neapel)
Eugenio Scalfari (Rom) Simon Schama (London)
Peter Schneider (Berlin)
Abdulah Sidran (Sarajevo)
Leïla Slimani (Rabat)
Colm Tóibín (Dublin)
Mario Vargas Llosa (Madrid)
Adam Zagajewski (Krakow)

" Hunden blir en liten strimma hopp i berättelsen om Förintelsen

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Nittiofyraåriga Hédi Fried och hennes syster Livia överlevde Auschwitz, och Hédi Fried har skrivit flera böcker. Men nu gör hon och Stina Wirsén en bilderbok, varsamt berättad för mindre barn. Hédi Fried och Stina Wirsén "Historien om Bodri" Natur & Kultur

Det är lätt att bli cynisk när människor postar nyheter om djur som far illa. Djurrättsfrågor liksom. Vem bryr sig? När barn dör av svält varje minut?
Jag hörde till dem.
Inte längre.
Nåt hände. Hunden hände.
En, visade det sig, högst personlig individ.
Inte så att empatin för utsatta människor och svältande barn har minskat. Snarare är det så att insikterna om lidandet i världen har vidgats till ett svart hål med otydliga kanter där det ryms så mycket lidande som drabbar människor och djur att jag aktivt måste stänga av det för att stå ut. Hur ska man annars kunna leva? Nej, det är inte ett dugg synd om mig, jag vill bara förklara.
Överlevaren Hédi Fried har ägnat decennier åt att berätta för skolbarn om Förintelsen. Nu har hon och illustratören Stina Wirsén skapat en bilderbok för barn som ännu inte börjat skolan. Som egentligen är för små för att utsättas för den outhärdliga sanningen om en av mänsklighetens största förbrytelser. De gör det med stor omsorg om sina unga läsare, med en enkel, men tragisk historia som bygger på

verkliga händelser och handlar om när själva grundvalarna för en familjs existens sätts på spel. Anledningen till att detta över huvud taget är möjligt att ta in är en hund.
I ”Historien om Bodri” fungerar nämligen familjens hund som identifikation och trygg konstant för läsaren. Bodri ligger i sin hundkoja på gården under Stina Wirséns djupblåa akvarellhimmel med stjärnor vita som florsocker. ”Jag sov gott på nätterna, för jag visste att Bodri vakade över min familj och över vår lilla stad”. Men snart finns det så mycket mer att akta sig noga för än “den stora hunden som bodde på andra sidan gatan”. Adolf Hitler materialiseras i ett mörkt moln över transistor-apparaten. Och på parkbänken där flickorna brukar sitta har någon plötsligt fäst en skylt: ”Förbjudet för judar”. ”Hitler hatade mig fast han inte kände mig”. Detta obegripliga obönhörliga hat. Men ett barn godtar nog detta, som ett barn godtar monster eller elaka troll som en förutsättning för berättelser om ont och gott. Ett litet barn behöver ingen närmare beskrivning än så. Inte än.
När Hédi Fried, hennes lillasyster, mamma och pappa sätts på ett tåg till koncentrationslägret blir hunden kvar. Vad Hédi och hennes syster uthärdar i koncentrationslägret får vi veta genom några knappa, men ändå helt tillräckliga meningar: ”De vuxna försvann. Vi frös och var rädda (...) Vi dog nästan i lägret, min syster och jag.” Stina Wirsén målar de utmärglade barnen bakom taggtråd och med mörka ögonhålor. Separationen, längtan, ensamheten – allt kanaliseras genom hunden som väntar under sitt träd medan årstiderna växlar.
Och Hédi tänker på Bodri, som sprungit efter tåget tills han inte orkat längre. Tänkte att han säkert klarade sig. Det är hjärtskärande att föreställa sig. Men det är också genom relationen med Bodri, de färgglada bilderna som länkar till ett liv utanför, ett hopp, den ännu levande hunden, som jag tror att ett barn över huvud taget kan ta in den här historien. Det är i alla fall ett sätt att börja. Ett sätt att få i gång ett samtal.
Livia Fränkel och hennes syster Hédi Fried överlevde. Säkert gjorde inte Bodri det, men Bodri måste överleva i den här berättelsen. Allt annat är ändå tillräckligt realistiskt. Det måste, som alltid hos till exempel Astrid Lindgren, finnas en strimma av hopp. Riddar Kato måste dö, Efter Nangijala måste det finnas ett Nangilima. Och detta förstår Hedi Fried.
Tids nog kommer läsarna att få reda på hur det egentligen var, tids nog kommer de att läsa ”En ö i havet” av Annika Thor, eller ”Anne Franks dagbok” eller plöja realistiska dokumentärer på Youtube. Sanningen om systrarna står på Forum för levande historias hemsida. Självklart nämns ingen Bodri. Det är helt i sin ordning.
Stina Wirsén medverkar regelbundet i Dagens Nyheter. Därför recenseras ”Historien om Bodri” av Expressens kritiker Gunilla Brodrej.

Gunilla Brodrej "

Var kröntes Napoleon?

" Sveriges största utländska investerare är försvunnen. Vad har hänt med Preems ägare?

DN DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

För drygt ett år sedan blev lyxhotellet Ritz-Carlton i Saudiarabiens huvudstad Riyad ett fängelse. Kronprinsen Mohammed bin Salman låste in hundratals rika saudier

i sviterna, anklagade dem för korruption och krävde dem på böter.
En av de gripna var Mohammed Al-Amoudi, Sveriges störste utländske investerare. Han äger bland annat oljejätten Preem. Han är fortfarande fängslad, men på hemlig ort. DN:s Erik Ohlsson och Roger Turesson har följt Mohammed Al-Amoudis väg från kontoret på AB Vägförbättringar till lyxfängelset på Ritz-Carlton.
et råder ingen brist på flotta och dyra hotell i Saudiarabiens huvudstad Riyad. Ritz-Carlton är ett av de mer extravaganta. Det ligger förnämt avskilt men ändå centralt, i hjärtat av ett parkområde, omgivet av ett flera meter högt smitt järnstaket.
Den fjärde november 2017 förvandlas inhägnaden runt Ritz-Carlton till fängelsemurar. Flera hundra av Saudiarabiens rikaste och mäktigaste män har bjudits in till hotellet med löfte om att få träffa Mohammed bin Salman, Saudiarabiens kronprins. 33-åringen som i dagligt tal kallas ”MBS” och som eftertryckligt visat att det är han och inte pappa kungen, Salman bin Abdulaziz, som bestämmer i monarkin.
Men det är inte majestätiskt mingel som väntar på lyxhotellet. I stället utspelar sig scener som skulle kunna vara hämtade ur fantasydramat ”Game of thrones” med dess lika oförsonliga som oförutsägbara maktintriger.

De celebra gästerna överrumplas av beväpnade säkerhetsmän som konfiskerar deras mobiltelefoner och eskorterar dem till var sitt rum i det praktfulla hotellet.
Chocken över det bryska mottagandet är bara början. Besökarna förhörs av representanter för den kungliga antikorruptionsbyrån, som agerar på uppdrag av kronprins Mohammed bin Salman.
Förhörsledarna redogör för räkenskaper, kontoutdrag och annan finansiell information som sägs leda i bevis att de inbjudna prinsarna, ministrarna och miljardärerna är skyldiga den saudiska staten pengar. Stora pengar.
Sviterna är låsta från utsidan och hotellet omringat. Villkoret för att de gripna ska få fri lejd är att de släpper ifrån sig tillgångar i form av pengar och/eller egendom.
En av dem som tackat ja till inbjudan och dirigerat sin limousin till Ritz-Carlton är Mohammed Al-Amoudi, olje- och industrimagnat med stora affärsintressen i Sverige. Al-Amoudi är en massivt byggd man i sjuttioårsåldern, av medellängd med kort gråsprängt skägg. Han har belönats med Nordstjärneorden i två olika grader för sina insatser i svenskt näringsliv.
Då, i november 2017, beräknar tidskriften Forbes att Mohammed Al-Amoudis nettoförmögenhet uppgår till motsvarande 73 miljarder kronor. Det gör honom till en av Mellanösterns allra rikaste män.
En annan av Forbes rankinglistor, den över ”världens rikaste svarta person”, placerar Mohammed Al-Amoudi som nummer två – endast den nigerianske cementkungen Aliko Dangote är mer förmögen.
Mohammed Al-Amoudi har själv skapat sin rikedom. Det är ovanligt i Saudiarabien, där de mest besuttna oftast ärvt sitt kapital, som i de allra flesta fall är grundat på olja. Och så gott som alla medlemmar i rikemansklubben ingår i Saudiarabiens stora kungahus.
Men nu sitter rika kungligheter och ofrälse i samma båt; i lyxfängelset Ritz-Carlton, utan försvarsadvokater men med domare och åklagare som kräver att de ska avstå stora delar av sin förmögenhet.
Bland de inspärrade märks, förutom Mohammed Al-Amoudi, kronprinsens kusin Alwaleed bin Talal, vars personliga förmögenhet uppskattas till 140 miljarder kronor och som via sitt investmentbolag Kingdom Holding Company är storägare i bland annat Citigroup och Twitter.
Men också personer nära den politiska makten i kungadömet, som prins Miteb bin Abdullah, son till den förre kungen Abdullah och tidigare befälhavare för hovets nationalgarde.
Mohammed Al-Amoudi är ensam ägare till Preem, Sveriges största drivmedelsbolag. Han tillhör en välkänd köpmannafamilj med jemenitiska rötter. Hans pappa var verksam i Etiopien och gifte sig med en etiopisk kvinna. Mohammed Al-Amoudi växte upp i Weldiya på det etiopiska höglandet men emigrerade i unga år till Saudiarabien. Hur hans första år i kungadömet gestaltar sig är oklart. Det finns uppgifter om att unge Al-Amoudi skaffar sig en civilingenjörsexamen vid universitetet i Riyad. Han har i vart fall tillräckliga meriter för att i början av 1970-talet få arbete på inköpsavdelningen vid det svenska vägföretaget ABV:s saudiska dotterbolag. Snabbt avancerar han till inköpschef.
ABV-jobbet ger Mohammed Al-Amoudi två saker: grundplåten till en enorm privatförmögenhet och en oändlig kärlek till Sverige.
– Jag betraktar Sverige som mitt andra hem, sade Mohammed Al-Amoudi när han för drygt tio år sedan visade runt kung Carl Gustaf på Preemraff i Lysekil, Skandinaviens största oljeraffinaderi, helägt av Al-Amoudi.
I början av 1980-talet beslutar den saudiska staten att bygga en rad gigantiska bergrum för lagring av olja. Dels av beredskapsskäl, dels som buffert om det blir stora prissvängningar. ABV går ihop med

Skanska för att konkurrera om ordern, i det gemensamma bolaget ABV Rock Group.
Men i slutänden drar sig de svenska byggjättarna ur. Projektet, som kallats ”en av de största konstruktionerna i arabvärlden sedan de egyptiska pyramiderna”, anses för riskfyllt.
Mohammed Al-Amoudi, som lyckats skaffa sig goda kontakter inom det saudiska kungahuset, går på egen hand vidare med affären. Han förmår penningstinna finansiärer i Saudiarabien att satsa på bergrumsplanerna. Al-Amoudi ser också till att svenska underleverantörer och svenska ingenjörer engageras i megaprojektet. Med bergrumskontraktet i hamn börjar Al-Amoudi investera i hemlandet Etiopien, framför allt i storskaliga odlingar av ris, te och kaffe. I Saudiarabien satsar han pengar i ett stort stålverk och köper en bensinmackskedja. Han grundar Midroc (Mohammed international development research and organization companies). Midroc utvecklas snabbt till ett företagskonglomerat med intressen i allt från byggproduktion till läkemedelstillverkning.
År 1994 dyker Al-Amoudis namn för första gången upp i svenska massmedier. Den dåvarande borgerliga regeringen har bestämt att oljebolaget OK Petroleum, samägt av staten, Kooperativa förbundet och finska Neste, ska säljas. Kön av spekulanter är kort. Därför blir ledamöterna i den statliga privatiseringskommissionen lika förvånade som uppspelta när en okänd saudisk affärsman, Mohammed Al-Amoudi, inte bara anmäler sitt intresse utan också lägger ett bud på nära sex miljarder kronor.
Budet accepteras. Al-Amoudi betalar kontant och blir i ett slag ägare till Sveriges största oljeraffinaderi liksom drygt 500 bensinstationer med OK- och Texacoskyltar runt om i Skandinavien.
Men han kommer inte till Stockholm för att underteckna köpekontraktet utan skickar ett ombud.
”I Saudiarabien är det sed att hålla låg profil i affärslivet (...) Al-Amoudi är en traditionell saudisk affärsman som håller på integriteten. Till skillnad från svenska kolleger viker han varken ut sitt privatliv eller sin affärsverksamhet”, skriver Göteborgs-Posten i samband med att affären presenteras.
Medieskyggheten har alltid varit ett signum för Al-Amoudi. De intervjuer han gett under sin karriär kan räknas på ena handens fingrar, och då får man ta med två minst sagt intetsägande publiceringar i OK Petroleums personaltidning.
År 1996 byter OK namn till Preem (efter engelskans ”pre-eminent” som betyder ”utomordentligt framstående”) och lanserar en milt leende björn som logotyp. Mohammed Al-Amoudi fortsätter att storhandla i Sverige. Under 1990-talets svenska kris går han tungt in på fastighetsmarknaden. Al-Amoudi köper bland annat Carnegiehuset vid Kungliga Operan i Stockholm och det så kallade Tändsticks-palatset på Västra Trädgårdsgatan, en gång i tiden uppfört av finans-mogulen Ivar Kreuger.
År 1998 tilldelas den hemlighetsfulle saudiern kommendörstecknet av Nordstjärneordern ”för sina insatser inom svenskt näringsliv”. Han är nu den i särklass störste utländske investeraren i Sverige. Al-Amoudi har satsat över 13 miljarder kronor på svenska företag och fastigheter. Hans verksamheter ger närmare 6 000 svenskar jobb.
Det är inte bara i Sverige som Al-Amoudi befäster och stabiliserar sin roll som mäktig industri- och finansman. I början av 2000-talet räknas han som Etiopiens största privata arbetsgivare och exporterar allt från guldtackor till teblad. Mohammed Al-Amoudi börjar också etablera sig som storskalig välgörare. Han engagerar sig i förre USA-presidenten Bill Clintons ideella stiftelse Clinton Foundation i deras kamp mot hiv och aids. Al-Amoudi blir du och bror med ex-presidenten, som kallar honom ”Shejk Mo”.

Samtidigt är Al-Amoudi noga med att underhålla sina kontakter inom huset Saud, den släkt som utgör Saudiarabiens kungahus. När Saudiarabiens nuvarande kung, Salman bin Abdulaziz, i juni 2008 gör ett överraskande studiebesök i Stockholm tillsammans med en saudisk delegation på över 50 personer, är det Mohammed Al-Amoudi som håller i trådarna. Han bekostar en fyrsidig annonsbilaga i Dagens Nyheter helt ägnad åt att lovprisa Salman, som vid denna tid är guvernör i Riyad.

De goda åren fortsätter att avlösa varandra. När Mohammed Al-Amoudi träder in i lobbyn på Ritz-Carlton den där novemberkvällen för drygt ett år sedan står han rimligen på toppen av sin levnads bana, åtminstone mätt i rikedom och prestige.

Han räknas som Etiopiens största privata arbetsgivare. Hans odlingar levererar kaffe till Starbucks och teblad till Lipton. I Sverige styr han drivmedelsbolaget Preem med fast hand, som styrelseordförande, och går in som finansiär i svenska tillväxtföretag. Han fraterniserar inte bara med Bill Clinton, utan också med mjukvarumogulen Bill Gates och engagerar sig i dennes globala välgörenhetsarbete. I Saudiarabien blomstrar hans verksamheter liksom hans familj. Med sin hustru Sofiya har Mohammed Al-Amoudi åtta barn som alla skolas in i familjens affärsverksamheter.

Men inget av detta betyder något när Mohammed Al-Amoudi spärras in i lyxsviten på Ritz-Carlton i Riyad. Nu ligger hela hans livsverk i vågskålen. Frågan är vad han ska få behålla av de rörelser och företag han byggt upp under ett halvt sekel. Svaret ligger i händerna på kronprins Mohammed bin Salman, en lynnig trettioplussare som skaffat sig makten över världens ledande oljenation.

I en intervju med New York Times i slutet av november 2017 säger kronprins bin Salman att ”95 procent” av dem som spärrats in på Ritz-Carlton förhandlat fram en överenskommelse om frigivning. Prinsen räknar med att kungadömet ska inkassera omkring hundra miljarder dollar (drygt 900 miljarder kronor i dagens valutakurs) från dem som släpps på fri fot.

I slutet av januari 2018, efter 83 dagars husarrest på Ritz-Carlton, friges den saudiske storinvesteraren Alwaleed bin Talal. Han ger en intervju till nyhetsbyrån Reuters.

Prins bin Talal är blek och hålögd, men säger att han behandlats väl och att gripandet beror på ett ”missförstånd”. Han vill inte kommentera anklagelserna mot honom eller storleken på eventuella böter. Inte heller uppgifterna om att det förekommit tortyr av de ofrivilliga gästerna. Enligt tidningen Wall Street Journal har uppgörelsen kostat bin Talal sex miljarder dollar.

Inga anklagelser har offentliggjorts och det finns inga tecken på att de saudiska myndigheterna samarbetat med rättsinstanser i andra länder för att samla bevis för de anklagades brott.

Bristen på rättssäkerhet möts av hård kritik från omvärlden. En av de mest fördömande är Jamal Khashoggi, den frispråkige saudiske journalisten som nyligen gått i exil i USA.

I början av december 2017 ringer jag upp Khashoggi i hans hem i McLean utanför Washington DC och får en längre intervju.

– Kronprinsen gör helt rätt när han försöker angripa den ekonomiska korruptionen. Men hans metoder sänder fel signaler, säger Jamal Khashoggi och fortsätter:

– Det är ju en sak om korruptionsfall tas upp i domstol. Men här sker allting i det fördolda. Eftersom många ledande namn inom kungahuset, politiken och näringslivet finns bland de gripna väcks förstås misstanken att Mohammed bin Salman snarare än att utrota mutkulturen vill avväpna konkurrenter och befästa sin politiska makt.

Och från Mohammed Al-Amoudi hörs det inget. Ritz-Carlton, som har varit stängt för bokningar sedan rikemansrazzian inleddes, öppnar åter den 11 februari 2018. Några veckor senare befinner sig DN-fotografen Roger Turesson och jag på reportageresa i Saudiarabien. Vi tillbringar

några nätter på Ritz-Carlton. Ingen i personalen vill tala om det som förevarit.
– Jag har egentligen inget att säga, sir. Vi tog hand om våra gäster då och vi tar hand om våra gäster nu, säger den filippinske hotellpiccolon som hjälper mig med resväskan till rummet.
Representanter för Al-Amoudis företag uppger att han förts till ”annan plats” i Riyad där han behandlas väl. Hans familj lägger locket på. De saudiska myndigheterna likaså.
Enligt tidningen Wall Street Journal vägrar Al-Amoudi förhandla eftersom han inte erkänner anklagelserna. Andra källor påstår att de gigantiska summor som kronprinsen kräver av Preemägaren skulle tvinga denne att sälja stora delar av sitt affärsimperium.
I maj 2018 är Etiopiens unge nytillträdde premiärminister Abiy Ahmed på officiellt besök i Saudiarabien. Ahmed har engagerat sig hårt i sin landsman Al-Amoudis frihetsberövande. Etiopiska medier rapporterar att premiärministern ska ha förmått kronprins bin Salman att frige Mohammed Al-Amoudi. Men Abiy Ahmed åker hem med oförrättat ärende, med ett vagt besked om att ”fallet måste processas ytterligare”.
I slutet av juni 2018 inträffar en länge emotsedd och av Saudiarabien massivt marknadsförd händelse: landet häver förbudet för kvinnor att köra bil. Men det glada beskedet att kvinnor får sätta sig bakom ratten solkas av nyheten att dussintals saudiska kvinnor fängslats. Kvinnorna har det gemensamt att de arbetat hårt och utomparlamentariskt för möjligheten att köra bil i Saudiarabien, liksom andra fundamentala fri- och rättigheter.
I början av oktober försvinner Jamal Khashoggi inne på Saudiarabiens konsulat i Istanbul. Det visar sig snart att den USA-boende Khashoggi har mördats och styckats inne på konsulatet. Mordet på Khashoggi skapar djupa sprickor i bilden av ett framstegsvänligt och pånyttfött Saudiarabien, en framtoning som kronprins Mohammed bin Salman har försökt lansera världen över.
Och Mohammed Al-Amoudi sitter där han sitter.
I november, några veckor innan Nobels fredspris delas ut, belönar Right Livelihood-stiftelsen i Stockholm tre fängslade saudiska medborgarrättsaktivister med ”det alternativa Nobelpriset”. Yahya Assiri är en av dem som kommer till Stockholm för prisutdelningen i de fängslades ställe. Assiri var tidigare civilanställd i Saudiarabiens flygvapen. Men efter att ha varit öppet kritisk mot det saudiska kungahuset fick han sparken från sitt jobb och tvingades senare gå i exil i Storbritannien.
Yahya Assiri har fortfarande goda kontakter i regimlojala kretsar i Saudiarabien. När jag frågar honom om Mohammed Al-Amoudi tvekar han några sekunder innan svaret:
– Jag har fått uppgifter om att Al-Amoudi finns i al-Hairfängelset (ett högsäkerhetsfängelse några mil söder om Riyad). Jag fruktar det värsta. Men det går ju inte att säga något säkert, så länge myndigheterna tiger. Och de anhöriga har skrämts till tystnad.
Yahya Assiri fortsätter:
– Det är svårt för utomstående att förstå vilket skräckvälde som Mohammed bin Salman skapat i Saudiarabien. I en intervju nyligen sade kronprinsen att han låtit gripa 1 500 personer sedan incidenten på Ritz-Carlton. Om det stämmer finns det ju ett enormt mörkertal av fängslade som omvärlden hålls ovetande om.
Några veckor efter mitt sammanträffande med Yahya Assiri kommer det ny information, via nyhetsbyrån Bloomberg. Där citeras en anonym saudisk myndighetskälla som uppger att det förbereds en rättegång mot Al-Amoudi. Enligt källan anklagas han för att ha mutat tjänstemän.
Om uppgiften är riktig skulle Mohammed Al-Amoudi vara den hittills ende av de närmare 400 ofrivilliga gästerna på Ritz-Carlton som får sitt fall prövat i domstol. Men någon bekräftelse har hittills inte lämnats, varken från officiellt saudiskt håll eller från Al-Amoudis representanter.

Mohammed Al-Amoudis svenska verksamheter uttalar sig numera inte om hans belägenhet. Preems presschef Niclas Brantingson hänvisar till Al-Amoudis internationelle talesman. Han heter Tim Pendry och är verksam vid det globala krishanteringsföretaget TPPR. Han svarar från London via e-post:
”Vad vi vet är Mohammed Al-Amoudi vid god hälsa. Jag kan inte ge annan information om var han befinner sig än att det är i Saudiarabien. Uppgifterna om att Mohammed skulle ställas inför allmän åklagare i Saudiarabien kan vi inte bekräfta. Jag vill understryka att Mr Al-Amoudi inte gjort något fel. Det har inte offentliggjorts några anklagelser mot honom.”
Under året som gått ersätts Mohammed Al-Amoudi som styrelseordförande i det av honom helägda oljebolaget Preem. Märkligt nog har Al-Amoudis företagsimperium snarast ökat i värde under hans långa bortovaro.
Preem går lysande: den tredje kvartalsrapporten för 2018 visar en ökad omsättning med över 60 procent jämfört med året innan, och ett förbättrat rörelseresultat med 25 procent. Företaget ligger i startgroparna för att kraftigt bygga ut raffinaderiet i Lysekil, en satsning på 15 miljarder kronor.
Vad kommer att hända med Mohammed Al-Amoudi? De flesta jag talat med är överens om att det rådande läget inte kan bestå länge till. En europeisk diplomat med lång erfarenhet av Saudiarabien tror att den omfattande internationella uppmärksamheten kring mordet på Jamal Khashoggi har påverkat hanteringen av fallet Al-Amoudi.
– Det paradoxala är att detta kan tolkas både hoppfullt och katastrofalt, säger diplomaten till DN.
– Den hoppfulla utsagan är att kungahuset inser att de måste bättra på sitt internationella rykte och att de därför i lugn och ro förbereder en civil rättsprocess mot Al-Amoudi. Men det finns ju också en motsatt förutsägelse: att Al-Amoudi är så illa tilltygad efter tortyr – om han ens är i livet – att saudierna inte törs visa upp honom för omvärlden.

Erik Ohlsson "

" Madeleine Albright om Donald Trump: Han uppvisar en total brist på förståelse för vad det här landet handlar om

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

USA:s tidigare utrikesminister Madeleine Albright tiger inte om källan till Donald Trumps politik. I boken ”Fascism” varnar hon för de auktoritära ideologier som drev henne från Tjeckoslovakien som barn. DN:s Björn af Kleen och Beatrice Lundborg mötte en rivig 81-åring i Washington DC.

Människan krymper när hon åldras.
Och vid 81 års ålder är Madeleine Albright nästan lika kort i rocken som Kim Jong Il, Nordkoreas förre diktator.
Hon gör själv jämförelsen i sin nya bok ”Fascism. En varning”.
– Det är ett bekymmer, säger hon när vi ses på hennes kontor i Washington DC.
Men om Albright blir mindre rent fysiskt så växer hon samtidigt i betydelse som den amerikanska utrikespolitikens *grand dame*.
Madeleine Albright var USA:s första kvinnliga utrikesminister.
Det krossade glastaket har gjort henne till en förebild i metoo-eran.
I USA åtnjuter Albright nu samma pionjärstatus som Ruth Bader Ginsburg, den snart 86-åriga ledamoten av Högsta domstolen.
Kombinationen av tidiga feministiska landvinningar, skarpa ställningstaganden mot den sittande presidenten och en förlösande, lite rå humor har skänkt dessa kvinnliga makthavare en folklig popularitet som de verkar njuta av.
I Albrights fall bygger kulten mindre på enskilda politiska bedrifter.

Det är nog inte främst expansionen av Nato eller USA:s och FN:s bombningar på Balkan som fansen speglar sig i. Inte heller de sammanbrutna fredsförhandlingarna mellan Netanyahu och Arafat, som Albright ledde 1998 tillsammans med Bill Clinton.
Och definitivt inte den alltför sena reaktionen på folkmordet i Rwanda 1994, där över 800 000 tutsier höggs ihjäl med spikklubbor och machete och en halv miljon kvinnor våldtogs.
Albright var USA:s FN-ambassadör vid tidpunkten och har kallat västvärldens oförmåga att agera för karriärens största tillkortakommande.
Nej, beundran handlar om något annat.
Aptiten på makt, kanske. Det ogenerade sättet att ta plats vid sammanträdesbordet. Pondusen.
Albrights liv *är* fängslande. Från tjeckoslovakiskt flyktingbarn till frånskild trebarnsmor.
Hon skriver medryckande om det i ”Madam Secretary”, memoarerna från 2003.
På frågan om hur hon vill bli ihågkommen:
”Några kanske kommer att säga att jag hjälpte en generation äldre kvinnor att stå med rak rygg och unga kvinnor att inte vara rädda för att avbryta.”
Unga kvinnor idoliserar dig verkligen i dag.
– Jaså?
Hon tycks ha svårt att dölja sin förtjusning.
De kallar dig feministmormor och a badass.
– Det gör mig glad! Det är bra.
Är du förvånad?
– *Well*, jag är mormor och har alltid varit feminist. Jag har alls inget emot det. Mitt enda problem är att jag inte sitter med alla svar. Turnén som jag har gjort med den här boken tenderar ibland att förvandlas till terapisessioner. Det är svårt att tala om för unga kvinnor hur de ska leva sina liv.
Känner du trycket från förväntningarna?
– Nej. Men jag måste säga att det är väldigt roligt att folk känner igen mig. För inte så länge sedan satt jag på ett flygplan när en man gick förbi och sa: ”Du är Margaret Thatcher!”
Madeleine Albright lever sedan snart 40 år som ensamstående i ett townhouse i Georgetown i nordvästra Washington DC.
Hon undervisar i statsvetenskap vid universitetet med samma namn. Ibland bjuder hon hem studenter till sig, serverar dem lasagne på papptallrik i vardagsrummet i utbyte mot politiska spaningar.
För många äldre makthavare i USA verkar denna kontakt med nästa generations ledarskikt, elituniversitetens *bright young things*, vara betydelsefull. ”Fascism. En varning”, den nya boken, rymmer flera sådana referat från samtal med studenter. Hon inskärper gång på gång vikten av att tala med unga. När vi ses hyllar hon även ”den lilla svenska flickan som talar så artikulerat” om klimatet, 16-åriga Greta Thunberg.
– Mitt budskap till Greta är: *you go girl!* Du säger och gör exakt rätt saker. Ditt sätt är så lugnt och påläst och övertygande.
Själv är Madeleine Albright av en mer hetlevrad natur.
Varje morgon, när hon kör in till sitt kontor, lyssnar hon på högervriden pratradio.
Ofta svär hon och pekar finger för sig själv framför ratten.
– Jag gjorde det i morse! Tur att det var så lite trafik för jag var verkligen förbannad. Det jag hörde i morse låg så nära ren hatradio. Det handlade om de nya demokratiska kongressledamöterna. Jag tänkte hela tiden: jag måste lyssna på det här, måste förstå.
Albright överväger att ta ett steg till och gå till attack.
Eller som det heter på utrikespolitisk jargong: ”intervenera”. En av hennes politiska specialiteter.

– Jag funderar på att ringa in till studion, säger hon. Men mina medarbetare säger att det är en dålig idé.
Hon blickar spefullt mot sin kommunikationschef, en ung kvinna som sitter mittemot i en soffa och sms:ar frenetiskt.

Vad skulle du säga till radioprataren?
– Jag skulle anlägga min allra ljusaste stämma...
Albright harklar sig i sökandet efter sin inre flickröst, som aldrig riktigt infinner sig.
Rosslandet får en assistent att omedelbart jaga rätt på en halstablett.
– Jag skulle säga att jag verkligen försökt förstå vad de talar om men att jag fortfarande inte fattar någonting. Sen skulle jag gladeligen föreslå ett möte i ett gathörn.
Bilresornas mål är Albright Stonebridge Group på 13:e gatan i centrala Washington DC, en konsultbyrå med 200 medarbetare världen över.
Tidigare ministrar som Göran Perssons påläggskalv Pär Nuder och förre tyske utrikesministern Joschka Fischer säljer strategier och annan slags smörjolja åt näringslivet och organisationer.
Kontorslokalen där Albright Stonebridge Group huserar är egentligen alldaglig, med öppna skrivbordslandskap och gemensamma toalettutrymmen.
Men styrelseordförande Albright disponerar två hörnrum som är mer exotiskt inredda.
Här hänger signerade fotografier av presidenter och frihetskämpar. Gåvor, plaketter och memorabilia från ett långt liv i världspolitikens palats och parlament.
Skrivbordet är en mäktig pjäs i mörkt trä. När Albright pratar i telefon, och sjunker bakåt i den exekutiva skrivbordsstolen, skymtar man bara det lagda håret, de glesa vita topparna som sticker upp som snödroppar.
Personalen kallar henne fortfarande ”Ministern” på amerikanskt maner, som om Bill Clintons andra regering, den hon tjänade som utrikesminister mellan 1997 och 2001, fortfarande styrde USA.
Innan intervjun tar sin början ringer hon några privata samtal med öppen dörr.
– Ledsen att jag missade den där Ralph Lauren-grejen, säger hon i luren.
Det verkar handla om ett inställt party i Aspen, en flott skidort i Colorado där hon just firat jul med barn och barnbarn.
Ralph Lauren, en av USA:s mest älskade modeskapare, firar 50-årsjubileum i år.
Madeleine Albright och Ralph Lauren, två amerikanska varumärken, har vissa likheter.
Ralph Lauren är son till judiska invandrare från Vitryssland. Han föddes med efternamnet Lifshitz i Bronx.
Även namnet ”Madeleine” är taget.
– Kom här ska jag visa dig min historia, säger Albright och pinnar bort till en tavla med guldram.
Hennes invandringspapper.
– Mitt namn är inte Madeleine Albright. Mitt namn är Marie Jana Korbel.
Familjen Korbel flydde från Prag två gånger innan de fick asyl i USA. Först i mars 1939, då Nazityskland invaderade Tjeckoslovakien, och de väntade ut kriget i London. Andra gången 1948, då kommunisterna grep makten och familjen gav sig västerut, för gott.
– Jag var elva när vi kom hit, säger Albright framför tavlan.

Minns du den dagen?
– Mycket väl. Vi seglade förbi Frihetsgudinnan.
Familjen Korbel var inga proletära båtflyktingar. De anlände till Amerika med diplomatpass. Albrights far hade varit ambassadör i

Jugoslavien och ”Madlenka”, som dottern kallades i familjen, växte upp med statsfinansierad guvernant, butler och chaufför. När de kom till USA slog de sig först ned på Long Island utanför New York, i en stuga inte långt från FN:s tillfälliga högkvarter vid Lake Success.
De flyttade senare till Denver i Colorado, där hennes pappa fick en tjänst vid universitetet.
På kontorsväggen, intill flyktingdokumentet, hänger Frihetsmedaljen bakom glas och ram, den högsta utmärkelse som en amerikansk president kan dela ut.
I motiveringen nämner Bill Clinton att Albright ”gjort ett outplånligt avtryck på världen som USA:s första kvinnliga utrikesminister”.
– Inte så konstigt att jag betraktar mig själv som en tacksam amerikan, säger hon.
Den nya boken ”Fascism. En varning” lyfter fram likheterna i retorik och världsbild mellan diktatorerna som drev henne från Tjeckoslovakien som barn och de auktoritära nationalister som nu försöker krossa de institutioner hon försvarade som FN-ambassadör och utrikesminister.
Parallellerna, i stort och smått, är slående.
Hon beskriver 1900-talets början, då fascismen slog rot, som en period av ”intellektuell livaktighet och förnyad nationalism” som blev livsfarlig när den ”parades med en utbredd besvikelse över de representativa parlamentens misslyckande med att hålla jämna steg med en teknikdriven industriell revolution”.
Trumps retoriska repertoar, den som trollbinder oss oupphörligen, är inspirerad av fascister.
”Dränera träsket” – Trumps motto – är en översättning av Mussolinis slagord *drenare la palude*.
– Även Mussolini talade om sig som själv i termer av ett ”stabilt geni”, säger Albright och refererar till en av Trumps mer oförglömliga tweets, där han kallar sig själv ”ett väldigt stabilt geni”.
Har Trump närstuderat bödlarna?
Steve Bannon, presidentens tidigare strateg, har åtminstone gjort det. Bannon, en 65-årig bokmal, har bekänt sin ”fascination” för Mussolini och hyllat honom som en ”grabbarnas grabb” med ”fantastisk modekänsla”.
– En av de mest intressanta karaktärerna i boken, säger hon om Mussolini. Han kunde verkligen hantera publikmassor. Något med demagogin är väldigt fascinerande. Vad som är intressant med honom, Hitler och Franco är att de grep makten inom lagens rum.
Revolutionerna ägde rum i Ryssland och Kina, inte i fascioststaterna initialt.
Det finns mycket att oroa sig över i ”Fascism. En varning”.
Men så här, öga mot öga, verkar Albright samtidigt upplivad.
Det är vårstämning i oppositionen. Ett gäng kvinnliga råskinn med minoritetsbakgrund har just äntrat kongressen, med makt att begära ut presidentens skattedeklarationer och andra dokument som svart på vitt kan avslöja korruptionen i Vita huset.
Förlamningen är över.
När jag säger att det är en vild tid i Washington, svarar Albright, nästan muntert:
– Men intressant! Det är verkligen en fascinerande tid.
Hon har gjort en att göra-lista inför det nya året och en av punkterna lyder:
– Prata med människor som du inte håller med och försök förstå vad de tänker och varför. Det finns en fras i USA: ”När du ser något, säg något.” Jag har lagt till: ”Gör något.” Jag har redan pratat en massa i anslutning till den här boken.

Får du kontakt med Trumpväljarna?
– Jag försöker. Ibland händer det, ibland blir jag deprimerad när de bara kastar något citat från Fox News på mig.

Hur ställer hon sig, apropå vikten av blocköverskridande samtal, till Sverigedemokraterna?

Hur marginaliserar man auktoritära eller högerpopulistiska partier? Genom samarbete eller utestängning?

– Jag tror på koalitioner, säger hon. Jag kan inte uttala mig specifikt om Sverige. Jag har besökt Sverige ofta och har många vänner där och för mig verkar detta (med Sverigedemokraterna) väldigt osvenskt. Men i allmänhet: man måste inte vara överens om allting för att bygga en koalition. Om det finns beröringspunkter kan man närma sig varandra och därmed locka över människor som ligger nära mitten. *Purity*, strävan efter renhet, är en parlamentarisk bromskloss, säger hon.

– Under skrivandets gång funderade jag mycket på gruppidentifikation. Fascismen berövar de som inte tillhör rätt stam sina rättigheter. Oförmågan att betrakta samhället ur andra perspektiv än sitt eget är ett problem. Man måste försöka hitta gemensam grund med människor som man inte alltid är övertygad om har rätt. Kompromiss är inget fult ord.

– Samtidigt. Vad gör man om den andra sidan är så förfärlig att man verkligen inte vill ha med den att göra? Det är det som gör detta svårt att prata om. När det gäller högerextrema partier finns det absolut en gräns.

Hon säger att hon inte kommer på några exempel på extrema partier som har normaliserats när de fått ingå i samarbete med mer konventionella partier.

– Överlag ser vi det motsatta hända just nu. Dagens partier blir allt mindre kompromissbenägna, särskilt när det närmar sig val.

Trots målet att möta oliktänkande vill Albright inte träffa Trump, som hon tycks betrakta som ett hopplöst fall att spilla tid på.

– Han uppvisar en sådan total brist på förståelse för vad det här landet handlar om, säger hon. Och det är ledsamt att de två åren i Vita huset inte har hjälpt honom. Att han kunde bo i New York, betrakta Frihetsgudinnan och ändå säga de där sakerna om människor. Han är ju själv inte ens amerikan från början, eller hans familj är åtminstone inte det.

Samtidigt föreligger en risk, säger Albright, att vänsterns reaktion på Trump kan bli lika auktoritär som hans högerpopulism.

I boken målar hon upp ett mardrömsscenario där ”rika liberaler från Hollywood och New York investerar sina pengar i favoritkandidater” som ”konspirerar för att upprätthålla strikta standarder för politisk korrekthet inom alla de stora samhällsinstitutionerna: regeringen, polisen, medierna, idrotten, teatern, universiteten och förskolornas klassrum”.

Alla som bryter mot reglerna avskedas. Oliktänkare portas från offentliga rum. Könsspecifika omklädningsrum förbjuds. Terrorister väller in över gränsen. Fossila bränslen förbjuds och ”alltfler medborgare tillbringar hela livet i en socialistisk ekokammare och får bara veta vad de fascistiska liberalerna vill att de ska känna till”.

Samma fredag som jag träffar Albright har Rashida Tlaib, en ny vänsterradikal kongressledamot från Detroit, gjort skandal genom att referera till Trump som en ”motherfucker”. Under en tillställning för fans skrålade Tlaib i en mikrofon: ”Vi kommer att gå in där, och vi kommer att dra den *motherfuckern* inför riksrätt.”

En opposition som imiterar Trump?

– Jag känner inte den här nya kongressledamoten, säger Albright, aningen svalt. Men hon nämndes på radion i morse. Man måste vara försiktig. Så att man inte ger de andra en anledning att kritisera en. Det handlar om timing. Jag gillar Nancy Pelosis hållning.

(Nancy Pelosi, Demokraternas ledare i representanthuset, sade att hon inte uppskattade Tlaibs språk men att hon, Pelosi, inte verkar i censurbranschen.)
Albright avskyr den nya vänsterns isolationism. Hon nämner inte Bernie Sanders vid namn, men 77-åringens frihandelskritik och motstånd mot USA:s evighetskrig i Mellanöstern har färgat av sig på hans lärjungar i kongressen.
– Jag gillar inte dem på yttre vänsterkanten som anser att vi inte borde vara involverade internationellt, säger hon. Världen blir mindre säker när USA inte engagerar sig. FN måste reformeras, utan tvekan, men FN reformeras inte bara för att vi uteblir.
I ”Fascism” påminner Albright om att förlagan till Trumps nationalistiska slogan ”Amerika först” – America First Committee – var en sammanslutning grundad 1940 som förde samman pacifister, isolationister och nazistsympatisörer som inte ville att USA skulle delta i andra världskriget. Gruppens affischnamn, flygaren Charles Lindbergh, befarade att ”det judiska inflytandet” i USA tvingade in landet i ett krig som det inte hade någon anledning att utkämpa. ”Tänk om hans åsikt hade fått gehör och Tredje riket fortfarande existerade? Hade det verkligen varit i USA:s bästa intresse?”, frågar Albright med hänvisning till Trump, som försöker återupprätta Lindbergh-nationalismen.

Ser du redan konkreta resultat av USA:s nya isolering?
– Definitivt. Ta klimatförändringarna. Vi drog oss ur Parisavtalet. Och det var väldigt tydligt under FN-konferensen i Katowice att USA var frånvarande. Klimatkrisen kan inte lösas av ett land.
Albright kallar Trump för ”den första antidemokratiska presidenten i modern amerikansk historia”, men ger honom samtidigt rätt i flera av hans ansatser.
– Mitt parti förlorade kontakten med sin bas – vi är ett arbetarparti, säger hon. Och Trump slog huvudet på spiken ifråga om konflikten mellan urbanitet och landsbygd, ekonomisk ojämlikhet, hur förändrad teknik vänt upp och ned på människors liv.
I slutet av november sade Hillary Clinton, en nära vän till Albright, att Europa måste stoppa invandringen för att få bukt med högerpopulismen. ”Ett mycket tydligt budskap måste sändas – vi kommer inte att kunna fortsätta erbjuda skydd och stöd”.

Håller du med henne om det?
– Min grundläggande övertygelse är att människor skulle föredra att leva i det land som de föddes i. Från amerikanskt håll finns en oro över hur Europa har hanterat det här. Det är väldigt svårt att lösa problemet utan en idé om varför dessa människor ger sig av från början. Men varje ansats till en sådan helhetsanalys saboteras hela tiden av nationalistiska… eller nationella synsätt.
Auktoritära ledare, noterar Albright, är ofta underskattade skådespelare.
Det gäller inte minst Trump, som dagligen ikläder sig en ny rollkaraktär. Dagens repliker motsäger ofta gårdagens. Vad innebär den egenskapen för motståndarsidan? Måste Demokraterna hitta en lika skicklig aktör inför valet 2020?
– Du har säkert sett det också: att folk talar om 2019 som den tredje ”säsongen” och att det kommer nya ”karaktärer” in på scenen. I USA är tv och visuell kultur så viktigt att en politikers personlighet och även utseende blir allt mer avgörande.

Vem är rätt person att bekämpa Trump 2020?
– Jag har arbetat för Demokraterna i åratal och aldrig sett så många potentiella kandidater som i år. Det behövs en intelligent och genomtänkt diskussion där medborgarna engageras.

Hillary Clinton? Inte helt uteslutet. Clinton bekände i en intervju i slutet av oktober att hon ”skulle vilja vara president”, även om hon, sade hon, inte vill kampanja en tredje gång.

Om Clinton mejlade dig och frågade om råd inför 2020, vad skulle du svara?
– Hon är en väldigt nära vän och skulle ha blivit en väldigt bra president. Men jag kommer inte ge henne råd i den frågan, det är väldigt personligt för henne. Men det kan jag säga: hon är en av de smartaste och hårdast arbetande personer som jag någonsin har känt. Vi gick miste om en bra president i en tid när vi verkligen behövde en sådan.

Vad gjorde hennes kampanj för misstag?
– Till att börja med så vann hon. (Albright syftar sannolikt på att Clinton sammantaget fick fler röster än Trump). Det glömmer man lätt. Hon vann. Men i backspegeln: hon reste inte tillräckligt ofta till Michigan och Wisconsin.
Två delstater som republikanen oväntat vann.
Om Clinton ställer upp på nytt skulle makens relation till kvinnor hållas emot henne.
I kölvattnet av metoo har Monica Lewinsky-affären fått nytt liv i USA.
Albright var utrikesminister när den uppdagades och blev själv offer för Bill Clintons lögner – hon försvarade presidenten offentligt efter att han sagt att alltsammans var påhittat.
Monica Lewinsky, visade det sig, hade en affär med presidenten. Men under metoo har demokrater och Lewinsky själv, i dag 44 år gammal, omtolkat affären. ”Jag ser nu hur problematiskt det var att vi båda över huvud taget hamnade i en situation där det handlade om samtycke”, skrev Lewinsky i en uppmärksammad artikel i Vanity Fair i fjol: ”Han var min boss. Han var planetens mäktigaste man. Han var 27 år äldre, med tillräckligt mycket erfarenhet för att veta bättre.”
Inför mellanårsvalen i november aktade sig Demokrater för Bill Clintons stöd. Partiets nestor, den briljante silverräven, hade blivit persona non grata.

Du satt i regeringen. Är det rätt att vi pratar om Monica Lewinsky igen?
– Jag anser att president Clinton har straffats. Vi borde hantera det fullständigt skandalösa sätt som president Trump talar om kvinnor på och hans egna förnekanden.
Albright kunde identifiera sig med fru Clinton. Inte bara för att de umgicks och var förtroliga under de 13 månader som Lewinskyaffären utreddes i offentligheten.
Albright blev själv bedragen i sitt äktenskap, efter sin första period i Vita huset där hon slet som medarbetare till president Jimmy Carters säkerhetsrådgivare. Hon hade varit gift i 23 år med Joe Albright, amerikansk tidningsadel, när han en morgon förklarade att äktenskapet var över och att han skulle flytta till en yngre kvinna i Atlanta, 100 mil därifrån.
Men när maken väl hade stuckit ansattes han av tvivel, och ringde upp och delade sin kluvenhet med den övergivna hustrun. Han uttryckte sig i procentsatser: ”’Jag älskar dig sextio procent och henne fyrtio procent’, eller nästa dag, ’Jag älskar dig sjuttio procent och henne trettio procent’.”
Till slut fick en högre makt avgöra saken. Joe Albright önskade inget högre än att få Pulitzerpriset, USA:s högsta journalistiska utmärkelse, och om han vann det året skulle han återvända permanent till Washington, Madeleine och de tre barnen. Sent en eftermiddag kom domen: ”Jag fick det inte, så jag åker tillbaka till Atlanta.”

”Det var det”, skriver Madeleine Albright i sina memoarer. I samma bok konstaterar hon om Bill Clintons, och Joe Albrights, lögner: ”Jag hade lärt mig av min egen erfarenhet att inte bli förvånad när en man ljuger om sex.”

Under metoo blev många män i maktställning förvånade över brutaliteten i historierna. Blev du, som kvinnlig makthavare, förvånad?
– Ja och nej, uppriktigt sagt. Varje kvinna, särskilt i min ålder, men även yngre, har upplevt en uppsjö av olika sätt av att bli baktalad och aggressivt attackerad på. Som politiker var jag alltid den enda kvinnan i rummet. Inget som hände mig var förfärligt. Men jag vande mig vid att folk drog motbjudande skämt för att genera mig eller vad det nu kan vara.
Albright har skrivit mer öppenhjärtigt om sitt singelliv än förmodligen någon annan politiker i den amerikanska historien. Hur hon trasslar med att dela restaurangnotor när hon dejtar yngre män. Hur hon räds herpes och aids när hon är intim med någon. Hur hon blir retroaktivt förbannad på sin exmake för detta att ”behöva hantera den här typen av frågor”. Om Hillary Clinton hade haft en bråkdel av Albrights direkthet skulle det kanske ha gått bättre i presidentvalet 2016.
– Vad folk inte förstår är att jag har humor, säger Albright.
När hon poserar för DN:s fotograf Beatrice Lundborg instruerar 81-åringen:
– Få mig att se ut som a *bad ass granny*.
Albright upptäckte sin judiska bakgrund sent i livet, vid 58 års ålder. När hon utnämndes till FN-ambassadör 1993 grävde Washington Post i hennes släkthistoria och fann att tre av hennes mor- och farföräldrar hade mördats i Förintelsen. Släktingarna hade inte, som hennes föräldrar sagt till henne när hon var åtta, dött av ålder. Och, familjen var judisk, vilket föräldrarna heller aldrig hade sagt.
– Jag hade givetvis kännedom om Förintelsen och vad som hänt i Tjeckoslovakien när nazisterna marscherade in. Jag visste bara inte att det hade påverkat min egen familj.
Varför berättade hennes föräldrar aldrig? ”Min gissning är att de förknippade arvet med lidande och ville skydda oss”, skriver hon i sina memoarer. ”De hade kommit till Amerika för att börja nya liv.”

Många med minoritetsbakgrund tycks återupptäcka sina rötter under trycket av en nationalistisk president. Har din judiska identitet blivit viktigare för dig?
– Jag vet inte om jag är riktigt normal i det avseendet. När vi kom till USA, 1948, så fanns inte den här identitetsjakten, åtminstone inte synlig. Det som var så tilltalande med Amerika var medel-klassaspekten, att man identifierade sig som amerikan. Men globaliseringen är ansiktslös och en reaktion på den blir att försöka ta reda på vad ens identitet är. Det är logiskt. Det enda problemet är om min identitet hatar din identitet. Patriotism är en sak medan hypernationalism är en annan. Så frågan blir: är du stolt över dig själv eller hatar du de som är av en annan identitet?

Betraktar du dig som judinna i dag?
– Nej, som amerikan. Med komplicerad bakgrund. Och jag är väldigt stolt över min bakgrund, framförallt den tjeckiska. Jag minns att jag frågade min far om vi var tjecker eller slovaker, och han sade: ”Ni är tjeckoslovaker.” Det är vad han växte upp med och vad jag vad växte upp med. Jag är fascinerad av de olika lagren av min historia och betraktar mig själv som förkroppsligandet av en amerikan.

Vad säger du till barnbarnen att de är?
– Det här kommer att få dig att skratta: vi var just i Aspen och där har vi alltid sjungit tjeckiska julsånger. Barnen förstår inte ett ord av vad

de sjunger. En av mina döttrar är gift med en judisk man så för några år sedan sjöng vi tjeckiska julsånger till chanukkaljusen. Så vi är många olika saker.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

"Madeleine Albright
Var USA:s utrikesminister – den första kvinnan – mellan 1997 och 2001.
Dessförinnan var hon landets FN-ambassadör mellan 1993 och 1997.
Hon föddes i Prag och flydde först den nazistiska regimen och sedan den kommunistiska. Hon kom till USA när hon var elva år gammal.
Hon är frånskild sedan början av 80-talet och har tre döttrar.
Hon undervisar doktorander i statsvetenskap vid Georgetown-universitet i Washington DC och har skrivit flera uppmärksammade böcker, däribland memoarerna ”Madam Secretary” från 2003.
Nu kommer boken ”Facism. En varning” på svenska. "

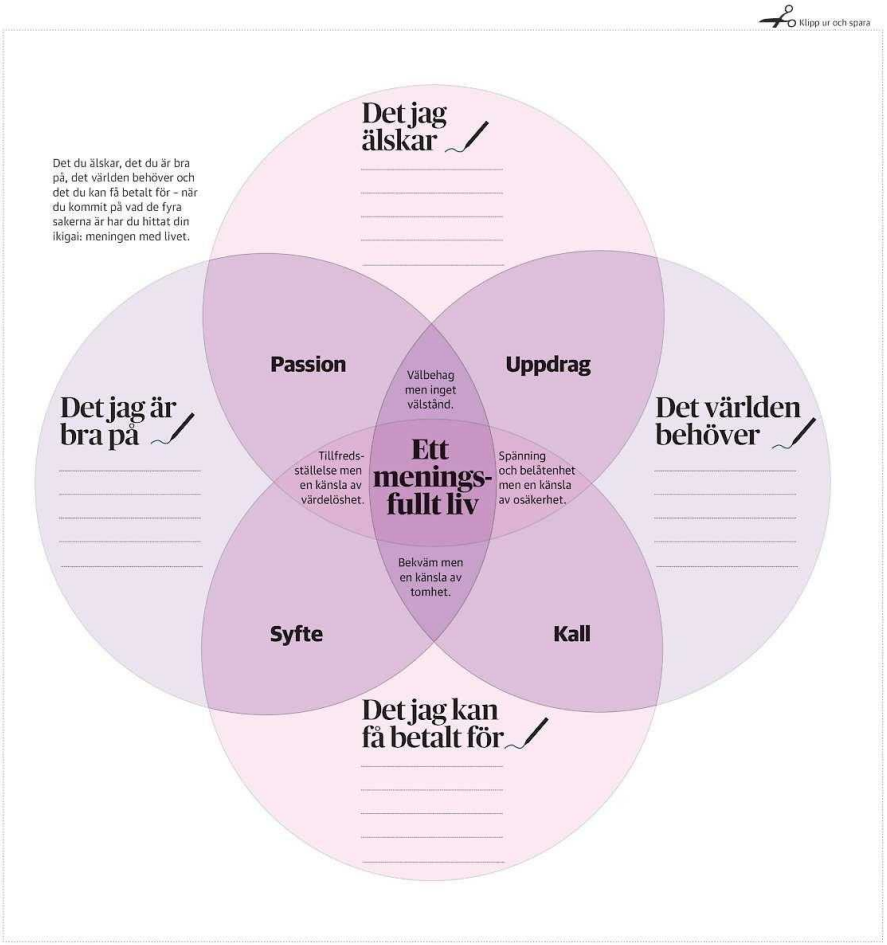

" Fyra frågor som hjälper dig att hitta meningen med livet

DN LÖRDAG 26 JANUARI 2019

Ett tvärsnitt mellan ens passion, vad man är bra på, vad världen behöver och vad man kan få betalt för att göra. Finner man det så har man hittat sin ikigai – ett japanskt koncept som betyder ”meningen med att finnas till”. Så här hittar du din ikigai.

Jazzmusikern och radioprogramledaren Tim Tamashiro var värd för ett radioprogram i Kanada när han började intressera sig för det japanska begreppet *ikigai*, som betyder ungefär ”meningen med att leva”. Det är en japansk livsåskådning som lär komma från ön Okinawa i Japan.
Ön är känd för att en stor del av befolkningen är över hundra år. Och även om deras diet har setts som en stor anledning till att de lever så länge har ikigai också setts som en inte oviktig orsak.
Att befolkningen har hittat något som ger dem mening gör att de även efter pensionen har en anledning att stiga upp på morgonen och ägna sig åt aktiviteter som ger dem välbefinnande.
”Det får hundraåringarna att gå ur sängen eller ur sina vilstolar för att lära ut karate, vägleda i byns själslighet eller föra vidare traditioner till barnen,” skriver New York Times om livet på Okinawa.
Men begreppet kan vara lika användbart i ett västerländskt samhälle som på den japanska ön där det myntades.
För Tim Tamashiro blev mötet med ikigai något som förändrade hans liv radikalt. Han sade upp sig från sitt arbete som programledare och reste i stället runt världen under ett år för att upptäcka vad han ville göra med sitt liv som han faktiskt fann meningsfullt. I dag spelar han jazz och håller föreläsningar om begreppet. I januari 2019 kom hans bok ”How to ikigai” ut i USA. På svenska finns redan boken ”Ikigai” av Héctor García och Francesc Miralles, som rest till Okinawa och studerat hur man lever där.
Även om Tim Tamashiro själv gjorde en stor livsförändring för att hitta sin ikigai menar han att sökandet inte alls behöver innebära att man förändrar allt. I stället kan små förändringar göra livet mer fullödigt.
Så hur hittar man sin ikigai?
Grunden är att ställa fyra frågor till sig själv.

Vad älskar jag? (passion)
Det kanske låter som en enkel fråga, men enligt Tim Tamashiro är det den här frågan som ofta är svårast att besvara.
”Vad gillar du?” frågar han vänligt på telefon från Kanada.
Att inte ha ett svar på den frågan är inte alls ovanligt, menar Tim Tamashiro.
Kanske har man inte ens hittat det man faktiskt brinner för, och måste experimentera med olika saker för att hitta det.
– Jag tror att det är svårt att svara på den här frågan eftersom vi i vårt samhälle har lärt oss att man ska hitta en karriär och tjäna pengar. Det styr oss bort från att tänka på vad vi faktiskt
gillar.
I den klassiska behovstrappan som myntades 1943 av den amerikanska psykologen Abraham Maslow läggs självförverkligande högst upp – och är något man kan fokusera på efter att man tillfredsställt fysiologiska behov, trygghetsbehov och behovet av kärlek. Ikigai lägger i stället större fokus på självförverkligande som ett basalt behov.
Tim Tamashiro menar att man kan börja med att klara av halva sin ikigai genom att svara på de två första frågorna, innan man går vidare till att inkorporera begreppet fullt ut.

Vad är jag bra på? (syfte)
Frågan som kommer efter att man tagit reda på vad man gillar eller brinner för är vad man är bra på. Tim Tamashiro menar att detta inte handlar om ett specifikt yrke, utan snarare en handling.
Efter att man tagit reda på vad man gillar ska man försöka koppla ihop det med vad man är bra på. Tamashiro menar att hans ikigai är att glädja. Och ikigai ska vara just en handling, snarare än ett specifikt yrke.
– Ens ikigai kan inte vara att vara läkare eller jurist. Men det kan vara att hjälpa, att skapa eller att läka, säger Tim Tamashiro.
Han tar som exempel en känd youtubare som insett att hans ikigai är att ”göra mer”. Därför skapar han möjligheter att göra saker och berätta om dem för sina följare.
– Det är hans anledning att gå ur sängen. Och han har hittat ett sätt att använda sig av sin ikigai, säger Tim Tamashiro.
För att hitta sin ikigai kan man börja i det lilla: prioritera det du är bra på och gillar. Experimentera och gör saker som hjälper dig att känna större mening och gör det till en liten del av din vardag.
– Om du vill spela ett instrument, så prioritera det. Om du vill arbeta för välgörenhet så försök att göra det lite mer. Du kan också försöka att ta de element i ditt arbete som du verkligen gillar och göra mer av dem, och mindre av de andra delarna, så långt det är möjligt.

Är det svårt att göra det?
– Jo, det kan vara svårt. Men man kan göra lite av det varje dag tills man är redo att ta större steg.

Vad kan jag få betalt för? (yrke)
För att man ska kunna överleva på sin ikigai gäller det att kunna göra den till något som man också kan dra in pengar på. Här kan man testa olika saker, om det är att snida trädetaljer för att sälja dem eller att hålla föreläsningar för att lära ut någonting till andra människor.
– Ikigai är något man behöver arbeta med mer och mer varje dag, och definitivt en pågående process. Antingen gör man det genom att hitta något nytt som man vill göra eller genom att utveckla det man redan kan till något man kan använda, säger Tim Tamashiro.
Tim Tamashiro liknar det vid hur man utvecklas inom karate. Där man går från inget bälte till att få olika färger ju längre man kommer inom sin kunskap om sporten.
– Och när du blir bättre på ikigai kan du föra vidare den kunskapen till andra, säger Tim Tamashiro.

Vad behöver världen? (kall)
– Det här är viktigt inom ikigai. Efter att man har kommit på vad man är bra på ska man tänka på vad det kan ha för påverkan på världen, och hur det kan gagna även andra.
Den fulla cykeln i ikigai är alltså att man själv känner sig nöjd när man gör saker, eftersom de gynnar både en själv och världen i stort. Lycka kommer inte av pengar, ett snyggt yttre eller en stor bil och ett fint hus.
– Det ger bara små uppgångar i ens välmående. Men vänliga handlingar och tid att göra det man brinner för har långsiktig effekt på lycka, säger Tim Tamashiro.
– På det sättet är ikigai ett slags bumerang, som kommer tillbaka till dig i slutändan.
Men det viktigaste av allt: hitta vad du älskar, så kommer resten av svaren mycket enklare.
– Gör det till en prioritering att ta reda på vad du brinner för. När du väl vet det kan du fokusera på resten av delarna, säger Tim Tamashiro.
Evelyn Jones
evelyn.jones@dn.se "

" Ledare: När minnet bleknar ökar risken för nya folkmord

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Marken skrek, jorden gungade och gräset blödde, skriver Historiska museets chef Katherine Hauptman om en massaker på judar år 1941 i nuvarande Ukraina. De döda skyfflades tillsammans med dem som skulle dö ner i en grop. ”Marken skrek och människorna tystnade.”

Texten ingår i en bok som ges ut i samband med utställningen ”Speaking memories – Förintelsens sista vittnen” på Historiska museet i Stockholm. Utställningen öppnade i fredags, två dagar före Förintelsens minnesdag som i dag högtidlighålls i hela världen.
Det kan vara lämpligt att i titeln betona ordet ”sista”. För snart är de borta, de som själva bär minnena av ghettona, lägren, slavarbetet, barackerna och gaskamrarna under Hitlers tredje rike.
Men än finns vittnen, även i Sverige. Några av dem har sina porträtt på Historiska museets utställning. Där berättar de kort sin historia, vad som hände när antisemitismen tog över deras hemländer. En del berättar längre, med detaljer om lastbilar, gevärskolvar och dödade mammor, pappor och syskon. Andra, som den kände författaren och föreläsaren Emerich Roth, kortare: ”Jag överlevde Auschwitz och fyra andra koncentrationsläger.”
På utställningen finns också några föremål som gör det ofattbara en aning mer konkret: en fångdräkt från Auschwitz, en resväska och ett stort Torah-skåp från synagogan i Hamburg, smugglat till Sverige vid tiden för Novemberpogromen 1938.
När det levande minnet av något försvinner underlättas arbetet för dem som medvetet försöker få världen att glömma. Då blir det än lättare att upprepa det som vi sa aldrig skulle få ske igen. Om inte i exakt samma skepnad så i en annan.
FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna antogs 1948 till stor del just för att världen bar Förintelsen i färskt minne. I dag ifrågasätts rättigheterna på allt fler platser.
Samtidigt florerar antisemitiska uttryck, öppet eller i kodspråk. Den som tror annorlunda kan googla vad som sägs om den ungerske, judiske finansmannen och filantropen George Soros och jämföra det med vad Adolf Hitler sa om ”den internationella finansjudendomen”.
Man kan studera hur auktoritära muslimska ledare uttalar sig om judar. Man kan se hur antisemitiskt språk tar sig in i vänsterkritik mot Israels politik. Och man kan med fördel fördjupa sig i hur judar i Europa i dag kläms från två håll, dels från ytterkantshögern, dels från de svenskar med bakgrund i Mellanöstern som tagit med sig det gamla landets konflikter och fiendebilder.
Några av de överlevande berättar om Israel som den stora skillnaden mellan då och nu: om judarna hade haft en egen stat hade Förintelsen aldrig skett. Det är en aspekt som inte får glömmas när Mellanösternpolitik står på agendan. En tvåstatslösning är nödvändig, men den judiska staten är oumbärlig.
”Förintelsen är unik. Men den har också en universell giltighet genom den lärdom som kan dras från denna den mörkaste tid direkt till vår egen nutid”, säger Lizzie Oved Scheja, director på Judisk kultur och utställningens medproducent.
”Denna den mörkaste tid” var mindre än en människoålder sedan. Andra folkmord har ägt rum sedan dess, om än utan Förintelsens särskilt industriella ondska. Det kan ske igen. Vi har inte råd att nedvärdera de mänskliga rättigheterna, luckra upp minoriteternas skydd. Det rättesnöret är den lilla bindande garanti som finns mot barbariet.

DN 27/1 2019 "

" Peter Wolodarski: Dansa med Putin eller stå upp för Europa.

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Efter Berlinmurens fall trodde många att de djupgående politiska konflikterna var över. Toppmötet i Davos påminner världen om att det var en from förhoppning.

Dag 1 på Världsekonomiskt forum i Davos. I brist på en rad tunga globala ledare på årets möte riktas blickarna mot Brasiliens president Jair Bolsonaro. Han blev vald i höstas efter att ha bedrivit en auktoritär kampanj som får Donald Trump att framstå som stillsam. Inför valet lovade Bolsonaro att hans politiska motståndare antingen skulle fängslas eller tvingas i exil. Hans återkommande uttalanden om homosexuella och kvinnor är extrema, hans intresse för att skövla Amazonas regnskog riskerar att övergå i en miljömässig katastrof för världen.
På scenen i Davos får Bolsonaro inte en enda kritisk fråga. Värmen från värden förstärks av strålkastarljuset. Bolsonaro behåller ändå ytterrocken på och assisteras på scenen av en uniformsklädd adjutant, vilket understryker vad för slags regim som kommit till makten i Brasilien.
Dag 2. På en lunch om Europas relationer med Ryssland företräds EU-länderna i panelen av Österrikes utrikesminister Karin Kneissl. Hon blev ökänd förra året när hon bjöd in Vladimir Putin till sitt bröllop. Hon kände inte härskaren i Kreml privat utan fick ett spontant infall under ett officiellt möte med den ryske presidenten.
Stilenligt framför hon inte ett enda kritiskt ord om Ryssland under lunchen, trots annekteringen av Krim och Putinregimens pågående krig i östra Ukraina.
Den österrikiska utrikesministern företräder en regering där kristdemokrater styr i koalition med högerpopulisterna i FPÖ, ett parti som slutit ett samarbetsavtal med Putins maktparti Enade Ryssland. Så ser det numera ut på sina håll i Europa.
Karin Kneissl beskriver sig själv som en utpräglad realpolitiker. Hon är ointresserad av att bedriva utrikespolitik utifrån grundläggande värden och framföra kritik mot andra länder offentligt. Kanske förklarar det hennes uppenbara okänslighet inför Rysslands aggressionspolitik.
Efter två dagar i Davos påminns man om att vår tid präglas av en växande oenighet om världens riktning framåt. Det som de flesta tog för givet efter kalla krigets slut – demokrati, mänskliga rättigheter, internationellt samarbete – ifrågasätts i dag av starka och ideologiskt motiverade krafter.
Dessa gruppers intresse är inte att reformera systemet och förbättra det. De mest övertygade och högröstade vänder sig mot den liberala demokratins pluralism och oberoende institutioner.
De talar, som president Bolsonaro i Davos, om ”verkliga” mänskliga rättigheter (läs: inskränkta rättigheter). Och de ser med skepsis på internationellt samarbete och folkrätt, så länge det inte råkar sammanfalla med deras eget kortsiktiga intresse. Globala regler, normer och institutioner betraktar de med förakt. Den starkes rätt och nationellt självbestämmande trumfar grundläggande fri- och rättigheter.
Dag 3 anländer Tysklands förbundskansler Angela Merkel till Världsekonomiskt forum. Hon dyker oannonserat upp på en mindre middag som är tänkt att handla om Europas framtid.

Merkel brukar hålla ganska korrekta och retoriskt avskalade tal, i regel på tyska.
Under kvällen gör hon flera inlägg på engelska. De är fyllda av en passion som närmast för tankarna till USA:s förra utrikesminister Madeleine Albright, som i en intervju i DN:s lördagsmagasin varnar för fascistiska tendenser i vår tid.
När Merkel får frågan om hon i utrikespolitiken inte borde vara lite mer hårdkokt realpolitisk, särskilt när allt är så turbulent och så många svåra frågor måste lösas, ger hon ett djupt personligt svar:
”Jag är pragmatisk, väldigt pragmatisk, men jag är född i DDR där det saknades yttrandefrihet och pressfrihet, där barnbarn kunde få skulden för vad deras farföräldrar gjort. Jag kommer aldrig att kompromissa med våra grundläggande värden. Efter Berlinmurens fall trodde jag inte att vi skulle behöva kämpa för detta igen, men det måste vi.”
Angela Merkel är inte ensam i Davos. Trots att vindarna på Världsekonomiskt forum också blåser i auktoritär riktning, bubblar det av engagemang från personer som normalt är kyligt lågmälda.
Harvardprofessorn David Gergen, som varit rådgivare åt såväl demokratiska som republikanska presidenter, döljer inte sitt ursinne över den Trumpska maktutövningen; den är en skam. Samtidigt manar han till hopp: det kommer en tid då Trump inte längre är president. USA och Europa kan återgå till mer normala relationer, åtminstone om många anstränger sig för att det ska bli så. Världspolitiken behöver inte vara en djungel där det brinner.
Kanadas utrikesminister Chrystia Freeland jämför de internationella relationerna med en trädgård som man hela tiden måste hålla efter. Annars växer just djungeln fram.
Hon är själv ganska optimistisk: trots de auktoritära tendenserna finns det många länder som drar åt ett annat håll. Som försöker stärka mänskliga rättigheter, tar steg för att lösa klimatfrågan, främjar frihandel och bidrar till fred och avspänning.
Det pågår en kamp om vilken av dessa krafter som är starkast.
I Davos utspelar sig den striden inför öppen ridå. Så var det inte för fem år sedan.
Nu dansar till och med demokratiskt valda ledare med Putin utan att skämmas. En del i omgivningen anpassar sig, ytterligare några tittar på, tiger eller försöker utnyttja läget till sin egen fördel. Fruktar man vad dansen ska leda till behöver man som Angela Merkel bygga vidare på det som gjorde efterkrigstidens Europa till en historisk framgång: medborgarnas känsla av frihet och trygghet.
Misstro kan inte stävjas genom fördömanden. Det behövs en politik som förbättrar vardagen för dem som befinner sig längst från framgångarna i världen.

Peter Wolodarski
peter.wolodarski@dn.se "

”Farligt om mänsklig ondska smyger sig in i AI-systemen”

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

"DN. DEBATT 20190127
Artificiell intelligens ger fantastiska möjligheter och är så viktigt att fler än naturvetare och tekniker måste delta i samtalet. Inte minst behöver vi i kyrkan tala om människovärdet och framtiden med AI. Risken är att entusiasmen över vad som är möjligt gör att vi glömmer bort att fundera över vad vi bör och inte bör göra, skriver biskop Johan Tyrberg.

Artificiell intelligens, AI, erbjuder fantastiska möjligheter. Bättre och billigare sjukvård, möjlighet till säkrare trafik, automatisering av farliga tillverkningsmoment och mycket annat. Samtidigt utmanas människan i sin egen uppfattning av det man ibland kallar ”Skapelsens krona”.
Professor Max Tegmark menar i boken ”Life 3.0: Being Human in the Age of Artificial Intelligence” att ett datorprogram som är en artificiell intelligens måste betraktas som liv eftersom det uppfyller de tecken man brukar använda som definition av liv som till exempel självständigt reflekterande och förmåga till att föröka sig. Han ställer frågan ”vad är då en människa?”, eller ”vad skiljer en människa från andra livsformer?”.
Frågorna manar till eftertanke och bör ställas också i jämförelse mellan människan och djuren. Är en människa ett djur vars art inte kan göra anspråk på särbehandling, och kan datorer börja inordnas som livsformer med samma anspråk på hänsynstagande?
För teologer måste begreppet Imago Dei, Guds avbild, lyftas fram i ljuset. I Första Mosebokens andra kapitel sägs att Gud ”blåste liv i” människan. I Hesekiels bok i Gamla testamentet (kapitel 37) beskriver profeten en vision där döda ben kläs med kött och blir kroppar. När Anden blåser på dem blir de levande. Liv finns enligt denna bild inte för att det finns kroppar, utan först efter att Anden verkat. I Första Moseboken (kapitel 1 vers 28 och kapitel 2 vers 15) kan man utläsa att ett särskilt förvaltarskapsuppdrag har getts åt människan.
Att vara Guds avbild tycks sättas in i ett sammanhang av att ta ansvar för allt liv, mänskligt såväl som allt annat.
Vad innebär då detta när människan konstruerar något som eventuellt kan definieras som liv? Ett mindre ansvar kan knappast komma ifråga, men möjligen ett utökat. Jag menar att människan har ansvar för det som ett artificiellt liv i form av en mjukvara eller ett system kan åstadkomma. Men ansvarsfrågan är ändå komplicerad och behöver belysas.
Ondskan och godheten finns som påtagliga och potentiella krafter i varje människa. När människan skapar liv i mjukvara kan man omöjligt hävda att ondskan inte finns med i själva konstruktionen. Om det finns spår av människans potentiella ondska inplanterad i den artificiella intelligensen – vad kan då följderna bli om denna intelligens utvecklas så att de flesta människor kan utmanövreras av den?
Jag ser en ökande tilltro till marknaden och dess krafter. Den tilltron kan användas som en ursäkt för människor att komma undan sitt ansvar. Man kan skylla på marknadskrafter att utvecklingen blir som den blir, att arbetstillfällen försvinner, att miljöhänsyn inte kan tas och så vidare. Det är fullt möjligt att teknik och AI får en liknande roll. Följderna av det kan bli att vi skyller på datorprogram som styr socialtjänstens beslut eller som fått ta över demokratiska beslutsfunktioner.

Ibland framhåller förespråkare för AI att målet är att ingen människa ska behöva arbeta. Jag tror inte det är något att sträva efter för jag ser att arbete kan vara en betydande del i människovarandet. Vi behöver helt enkelt reflektera över vad arbete är. Om AI tar över de flesta uppgifter i produktion, administration och förvaltning får människor tid över till annat. Kanske man ägnar sig åt konst och musik.
Men AI kan mycket väl framställa både konst och musik. Ska vi därför avstå från kreativitet för att en dator gör det bättre? Jag tror de flesta av oss är överens om att skapandet inom konsten är viktigt i sig, och inte ska ersättas enbart för att det är möjligt.
Om en människa konstruerar ett datorprogram med förmågan att utveckla sig självt, som sedan köps av en annan människa och som orsakar en tredje människa skada. Vems är felet? Programmerarens? Ägarens? Eller kan man ställa programmet till svars och utkräva straffansvar av en maskin? Det är här frågan om ansvar ställs på sin spets. Vad innebär det ansvar vi normalt har för varandra? Ska vi låta det urgamla citatet: ”Ska jag ta vara på min broder?” bli ”Ska jag ta ansvar för min maskin?”.
Ett datorprogram kan göra mycket snabbare uträkningar än vad en människa kan. Det är rimligt att tro att självlärande program också kan utvecklas till att bli generellt mer intelligenta än människor. När detta sker skulle programvaror i ”molnet” kunna manövrera ut människor i större sammanhang.
Framstående forskare som Stephen Hawking har varnat för detta och menar att det är ett större hot mot livet som vi känner det än vad både kärnvapenkrig och klimatförändringar är. Jag har dessutom hört åsikter om att det inte gör något ifall AI skulle utrota mänskligheten, eftersom det måste ses som evolutionens gång och därmed är positivt.
Själv tror jag inte att vi behöver vara rädda för att AI ska utrota mänskligheten. Jag är medveten om riskerna med det man kallar ”superintelligens” och en maskinell singularitet där datorprogram konkurrerar ut människan. Ändå skrämmer inte AI mig, och skälet är min kristna övertygelse och min teologiska analys. När det kommer till oro över framtiden är jag mer orolig över människor än över maskiner. Det innefattar även de människor som utvecklar maskiner. AI är så viktigt att fler än naturvetare och tekniker behöver delta i samtalet. Inte minst behöver alla som talar om människovärdet och om livet på jorden tala om framtiden med AI, om dess möjligheter och dess risker. Ny teknik utvecklas ibland utifrån entusiasmen bland unga ingenjörer som upptäcker vad man kan göra, och glömmer vad man bör göra – och inte bör göra.
En teologisk analys behövs både för att frigöra modet att utveckla AI, och för att stanna upp och tänka efter. Teologin blir lite som det orienteraren gör när man vågar ta sig tid att läsa karta och kompass för att vinna tävlingen.
Frånvaron av reflektion blir som orienteraren som springer utan att vara medveten om terrängen och därmed riskerar att hamna i sankmark. Samtidigt som längtan att vinna tävlingen kan liknas vid drivet hos forskarna som behöver uppmuntran och hjälp att hitta de områden där AI kan göra avsevärda förbättringar av livskvaliteten. Vi behöver vara både frimodiga och eftertänksamma.
Svenska kyrkan har börjat att arbeta med frågan om AI och vad det är att vara en människa i en teknikdominerad värld. Ett exempel på det arbetet är att alla präster i Lunds stift samlas i slutet av januari till en konferens med teologisk analys av AI som huvudtema.

Johan Tyrberg, biskop i Lunds stift

”Svenska oljekoncernens ägare lever – men är frihetsberövad”

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

"På lördagen kom ny information om situationen för Mohammed Al-Amoudi, den svenska oljekoncernen Preems ägare som sedan 15 månader sitter frihetsberövad i Saudiarabien. ”Han lever och mår bra”, är budskapet från Al-Amoudis talesman.

DN berättade i går om hur det saudiska kungahuset låtit gripa och fängsla Al-Amoudi och att hans öde är oklart. Inga kommentarer kommer från Saudiarabiens styrande kungahus eller dess åklagarämbete. Al-Amoudis anhöriga har varit knäpptysta och informationen från de företag han driver har varit knapphändig.
På lördagen publicerade Mohammed Al-Amoudis internationelle talesperson Tim Pendry ett kortfattat uttalande på Al-Amoudis hemsida. ”Han (Al-Amoudi) lever och har hälsan, hans tillvaro är bekväm, han sitter inte i fängelse som det sagts ryktesvägen. Han har inte blivit torterad eller illa behandlad och han har tidvis möjlighet att träffa sin familj”, heter det i tillkännagivandet.
Tim Pendry, som arbetar för det Londonbaserade krishanteringsföretaget TPPR, säger i ett e-postmeddelande till Dagens Nyheter att han inte har några ytterligare kommentarer att ge utöver det som publicerats på hemsidan.
I torsdags släpptes tre andra saudiska affärsmän som likt Mohammed Al-Amoudi varit frihetsberövade sedan den 4 november 2017, då de spärrades in på lyxhotellet Ritz-Carlton i Riyad. Det är Amr Dabbagh, som leder ett av Saudiarabiens största konsultföretag och som tidigare var chef för den statliga investeringsmyndigheten. Två av Dabbaghs nära medarbetare frigavs samtidigt med honom.
Ytterligare en prominent affärsman som hållits tillfångatagen, Bakr bin Ladin, har fått permission för att delta i en anhörigs begravning, uppger nyhetsbyrån Reuters. Bakr bin Ladin är bror till Usama bin Ladin, grundaren av terrornätverket al-Qaida. Bakr bin Ladin har varit chef för Saudi Binladin Group, ett av kungadömets ledande byggföretag. Saudiarabiens kronprins Mohammed bin Salman sade i en intervju med nyhetsbyrån Bloomberg i oktober i fjol att bara åtta av de ursprungligen 381 personer som spärrades in på Ritz-Carlton fortfarande är frihetsberövade. Om kronprinsens utsaga stämmer är nu endast sex affärsmän inburade – en av dem är Mohammed Al-Amoudi.

Erik Ohlsson "

" Karin Bojs: Därför har hundar så olika personlighet

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Klok som en pudel, självsäker som en schäfer, ettrig som en terrier, flitig som en border collie … Olika hundraser har olika mentala egenskaper, och det ligger till stor del i generna.

Människor går inte att dela in i raser. Det har den nya dna-forskningen tydligt visat. Därtill är vi alldeles för uppblandade av alla folkvandringar som under årtusenden har överlagrats på varandra. Skillnader mellan människor med olika geografisk härkomst är i regel ytliga, och handlar till exempel om hur mycket pigment vi har i hud, hår och ögon, och hur vi kan bryta ner olika livsmedel.
När det gäller hundar däremot kan man verkligen tala om raser. Det beror på att människor medvetet har avlat fram hundar. Ibland utifrån utseende, men ofta utifrån egenskaper.
Vi har velat ha vallhundar som klarar att hålla ihop en flock får och vid behov även skrämma bort vargar. Jakthundar som kan hitta en älg och markera den tills jägaren hinner fram. Eller jakthundar som kan krypa i gryt och driva ut rävar. Som gillar att bada och kan hämta skjutna änder i vattendrag. Som har varm päls och kan samarbeta om att dra en släde. Som skyddar sin ägare mot inkräktare.
Denna medvetna avel är som ett slags snabbspolning av evolutionen. Den gör att hundar är utmärkta studieobjekt när forskare letar efter genetiska varianter som orsakar sjukdom – hos både hundar och människor. En pionjär inom detta område är Kerstin Lindblad-Toh i Uppsala. Hon och hennes medarbetare har bland annat hittat gener

som har samband med flera autoimmuna sjukdomar och med tvångssyndrom, OCD.
Men sjukdomar är en sak. Mentala egenskaper är något annat och oftast ännu mer komplicerat.
Nyligen offentliggjorde en amerikansk forskargrupp en studie om ärftligheten bakom beteenden som är typiska hos olika hundraser. Studien är än så länge inte publicerad i någon granskad vetenskaplig tidskrift, utan ligger ute för förhandsläsning på sajten Biorxiv. Försteförfattare är Evan MacLean, psykolog och antropolog vid University of Arizona.
Forskarna började med att titta på data om beteende för 14 000 hundar av drygt hundra raser från ett projekt som kallas Canine behavioral assessment & research questionnaire. Där har tiotusentals hundägare fyllt i frågeformulär om hur deras hundar beter sig i olika situationer. Utifrån svaren har hundarnas och rasernas läggning rankats inom fjorton olika områden, såsom aggressivitet, läraktighet, ängslighet och lojalitet.
Sedan jämförde forskarna med dna-studier av olika hundraser. Och ja, de kunde se genetiska samband, särskilt för läraktighet, jaktinstinkt och tendensen att vara aggressiv mot främlingar.
Till exempel hittade MacLean och hans medarbetare en gen som redan tidigare har identifierats i studier av vilda rävar och rävar som har avlats för att bli så tama som möjligt. Raser som är olika aggressiva tenderar också att ha olika varianter av en gen som kallas PDE7B och påverkar signalsubstansen dopamin i hjärnan.
Tidigare studier har också identifierat skillnader i beteende och gener mellan hundar och vargar. Hundar är mycket mer sociala, mindre benägna att lösa problem på egen hand och på det hela taget mer barnsliga än vargar. Hundar och vargar skiljer sig när det gäller halter av signalämnet oxytocin i hjärnan och när det gäller gener som är förknippade med Williams-Beurens syndrom. Personer med detta syndrom får en intellektuell funktionsnedsättning men blir exceptionellt sociala och vänliga.
Det säger en del om varför människor och en del vargar började leva tillsammans, under istiden, för 20 000–30 000 år sedan.
De valde säkert oss för att vi kunde tillhandahålla mat. Men vi valde nog de vargar som var trevligaste sällskapet. Så småningom fick de börja jobba för oss som jakthundar, vakthundar, slädhundar, vallhundar …
Arbetsuppgifter som alltså har satt spår i såväl hundarnas gener som deras personlighet.

Karin Bojs
vetenskap@dn.se "

" Tyskar öppnar sina hem för att Förintelsen inte ska glömmas bort

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Tusentals Berlinbor lever i lägenheter vars tidigare hyresgäster mördades av nazisterna. I Marie Rolshovens sekelskiftesvåning bodde nio judar som deporterades till koncentrationsläger som Auschwitz och Treblinka. Nu öppnar hon och andra Berlinbor sina hem för allmänheten för att minnas de tidigare invånarna. Berlin.

Lägenheten är av klassiskt berlinskt snitt, med svindlande högt i tak och vacker stuckatur. Fiskbensparketten knarrar under fötterna och från köket sprids en doft av nykokt kaffe. Ingenting skvallrar om de fasansfulla scener som utspelade sig bakom de ombonade väggarna några decennier tidigare.
Men Marie Rolshoven, en 46-åring som arbetar med att informera om Förintelsen, har grävt i arkiven och lagt ett pussel kring de tidigare hyresgästernas öden.
– Nio av dem som levde i min lägenhet deporterades och mördades av nazisterna, säger hon över en kopp kaffe i köket.
Det är för att hedra dem och andra som föll offer för Förintelsen som hon och andra Berlinbor bjuder in allmänheten till sina hem. Hit, till femrummaren i stadsdelen Schöneberg, kommer människor för att minnas de tidigare hyresgästerna – i det som en gång var de mördades egen bostad.
– Att vara på en autentisk plats, i någons kök eller vardagsrum, gör att man känner ett starkare band till människorna som dödades, säger hon.
Mellan åren 1941 och krigsslutet 1945 tvångsförflyttades omkring 55 000 judar från Berlin. Även homosexuella, romer, handikappade, kommunister och andra grupper som inte ingick i nazisternas vision om ett ”rasrent” land deporterades.
– Det här är ett sätt att visa hur nazisternas brott inte bara begicks i den egna staden, utan även i det egna hemmet, säger hon.
Marie Rolshoven startade projektet ”Denk mal Am Ort” (en tysk ordlek som kan betyda både ’minnesplats på ett ställe’ och ’tänk på platsen’) för fyra år sedan efter att ha hört talas om ett liknande initiativ i Nederländerna.
Hon skickade ut en enkel fråga om det fanns fler som kunde tänka sig att öppna sina hem för att berätta om dem som tidigare levt där. Många nappade och förutom lägenheter visas bland annat källare, bakgårdar, kyrkor och vindsutrymmen – platser där människor levde innan de antingen tvingades fly eller deporterades.
Efter flera års research har Marie Rolshoven samlat på sig ett litet arkiv om dem som bott i hennes lägenhet. På matbordet ligger ett helt register med namn, levnadsbeskrivningar, brev och fotografier. Ett svartvitt foto visar två påpälsade kvinnor i vinterkappor och tidstypiska huvudbonader som ler mot kameran. Det föreställer Else Simon och hennes vuxna dotter Helga som Gestapo hämtade från lägenheten på Rosenheimer Strasse den 3 februari 1943. Där finns också en lista över deras möbler och dessas uppskattade värde: en soffa värd 60 riksmark, och ett trasigt bord för 20 riksmark.
Det är en kylig kalkyl över vad ett människoliv lämnar efter sig. Kvinnorna dog senare i Auschwitz.
Lite längre norrut, ett stenkast från den berömda paradgatan Unter den Linden, bor journalisten Matthias Schirmer i en sekelskiftesvåning med snirklande art-decomålningar i trappuppgången.
Också den har ett mörkt förflutet.

I entrén möts besökaren av skylt som berättar om husets arkitekt och tidigare ägare, Kurt Messerschmidt. Hela hans familj med fru och tre barn fördes till Auschwitz 1943, och endast en son överlevde Förintelsen.
När Matthias Schirmer för mer än 20 år sedan flyttade in i fyrarummaren med spröjsade fönster och en ståtlig grön kakelugn i mitten, anade han inte vilka scener som utspelat sig i huset. Det var när den dåvarande ägaren, arkitektsonen som överlevt Auschwitz, berättade om familjens öde som den nya hyresgästen började leta i arkiven.
– När jag väl hade börjat gräva i historien så kunde jag helt enkelt inte sluta, säger Matthias Schirmer.
Även han har samlat på sig ett helt litet arkiv av bilder, brev och gamla hyreskontrakt. Efter andra världskrigets slut hittades alla gamla hyreskontrakt nere i kolkällaren. De visar vem som bott i huset och i vilken lägenhet. 1939 förvandlades huset på Gervinusstrasse till vad nazisterna kallade ett ”judehus”, där judar som fråntagits sina rättigheter och egendomar inhystes i väntan på deportation. Vissa bodde här ett par år, andra bara några månader innan de fördes till koncentrationslägren.
– Vi vet att minst 37 av husets invånare deporterades, uppskattningsvis hälften av dem som bodde här före kriget, säger han.
Men från Matthias Schirmers lägenhet hämtades ingen av Gestapo. Här bodde en glödande nazist, ingenjören Fritz Bock, som hyllade nazistpartiet. Genom ytterdörrens nyckelhål kunde han antagligen se hur grannarna fördes bort en efter en.
– I källaren fanns också två skyddsrum, ett för ”arier” och ett för ”judar”, säger Schirmer.
Under arbetet med att kartlägga vilka som bott i huset stötte Matthias Schirmer även på människor som riskerat livet för att rädda judarna. Barnläkaren Erna Davidsohn organiserade så kallade barntransporter då barn från judiska familjer fördes ut från Nazityskland till säkra länder. I början av kriget reste hon med Ruth, en 11-årig flicka som bodde i lägenheten en trappa ner, till Storbritannien. Efter avresan till det nya landet skrev Ruth en dikt om att lämna sin familj och sitt gamla liv bakom sig, som nu ligger på bordet framför oss.
Där stod barnet, färdigpackad
Sträckte på sig för att kyssa mormor farväl
I fjol reste Matthias Schirmer till Storbritannien för att träffa Ruth som i dag är 90 år.
– Det var obeskrivligt rörande. Hon kunde i detalj beskriva hur lägenheten där hon vuxit upp såg ut, hur kolugnen fungerade och var hennes säng stått.
Barnläkaren Erna Davidsohn organiserade även barntransporter till Sverige, dit hon reste minst tre gånger. Flera gånger ansökte hon om asyl i grannlandet i norr, men fick gång på gång avslag av svenska myndigheter. Tillbaka i Berlin deporterades Davidsohn i maj 1943 till Auschwitz där hon senare dog i sviterna av en infektion.
Hur är det att leva i ett hem med en sådan brutal historia?
– Det är inte så att jag tänker på det varje dag. Jag lever ett normalt liv i normalt ett hem, inte i ett museum. Men vi är nära historien här, och nära dem som bott här före oss. Därför är vi skyldiga att berätta deras historia, säger Matthias Schirmer.
Före nazisternas maktövertagande 1933 bodde omkring 160 000 judar i Berlin, omkring fyra procent av huvudstadens befolkning. När andra världskriget var över var det bara 8 000 kvar. Men de senaste åren har det judiska livet i Berlin genomgått en renässans. Många judiska restauranger, kaféer och kulturinstitutioner har slagit upp portarna och den judiska befolkningen växer.
I dag lever uppskattningsvis mellan 30 000 och 40 000 judar i Berlin. Samtidigt har antalet antisemitiska attacker ökat kraftigt, enligt siffror från Berlins informationscentrum för antisemitism (RIAS). Synagogor,

bibliotek och andra judiska inrättningar har försetts med skottsäkert glas och bevakas dygnet runt av beväpnad polis. Enligt polisen kommer hotet från framför allt två håll: våldsbejakande islamister och högerextremister.
Många judar som DN talat med är oroade över framgångarna för det främlingsfientliga partiet Alternativ för Tyskland (AFD) vars företrädare kritiserats för uttalanden som uppfattats som antisemitiska. Som när partiledaren Alexander Gauland liknade Förintelsen vid en ”fågelskit” i en annars ”tusenårig framgångsrik tysk historia” och Björn Höcke, som leder partiet i delstaten Thüringen, kallade Förintelsemonumentet i centrala Berlin för ett ”skammens” monument.
Matthias Schirmer säger att det alltid har funnits människor som burit på de åsikterna, men att det under de senaste åren skett en förskjutning i vad som anses vara möjligt att säga öppet i den tyska debatten. Det visar att bearbetningen av historien, som kan sammanfattas med det mycket tyska begreppet *vergangenheitsbewältigung,* bara delvis har lyckats.
– Antisemitismen var aldrig väck. Det är det tragiska med den tyska pedagogiken, att den inte helt fungerat, säger han.
I dag, söndag, uppmärksammas att det har gått 74 år sedan Auschwitz befriades. I Berlin och på andra håll runt om i världen hålls minnesstunder och ceremonier för att vi inte ska glömma ett av de värsta brotten i mänsklighetens historia.
För Marie Rolshoven är det en viktig dag. Hon ska lyssna till berättelsen från en förintelseöverlevare som levde gömd i en källare ett stenkast från hennes lägenhet.
– Vi måste fortsätta att lyssna till och berätta deras historier, säger hon.

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

"Fakta.
”Denk mal am Ort” hålls en helg varje år i Berlin sedan 2016, i anslutning till årsdagen då Nazityskland kapitulerade, den 8 maj 1945. Projektet går ut på att vanliga Berlinbor öppnar sina lägenheter, källare, vindar och bakgårdar för allmänheten och berättar om människorna som levt där. Syftet är att visa att Förintelsen inte bara skedde i den egna hemstaden, utan i många fall även i det egna hemmet.
Genom projekt som delvis finansierats av Berlins stad kan Berlinbor få hjälp att söka i de olika arkiven.
Inspirationen kommer från ett liknande projekt i Nederländerna, Open Jewish Homes."

" Venezuela

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Ett stort antal länder ställer sig nu på oppositionens sida och erkänner Juan Guaidó som övergångspresident i Venezuela – om inte ett nyval utlyses inom åtta dagar. USA krävde på lördagen att länderna i FN:s säkerhetsråd väljer sida.

På lördagen krävde EU, Storbritannien, Frankrike, Spanien och Tyskland att Venezuela utlyser ett nyval inom åtta dagar – annars avser man att erkänna Juan Guaidó som president.
Samtidigt ställs USA åter mot Ryssland och Kina när det gäller en global politisk fråga. För samtidigt som Ryssland och Kina har gett sitt stöd till Nicolás Maduro krävde USA:s utrikesminister i ett extrainsatt möte med FN:s säkerhetsråd att medlemsländerna måste välja sida:
– Antingen håller du på de krafter som vill ha frihet, eller så är du en del av Maduro och hans förödelse, sa Mike Pompeo.
Ryssland och Kina har så här långt visat att de stöder Nicolás Maduro och den omröstning som genomfördes i säkerhetsrådet under lördagen slutade i oenighet sedan ambassadörerna från Ryssland och Kina gjort klart att man anser att det som händer i Venezuela är en intern angelägenhet.
Maduro själv uppges ha barrikaderat sig i presidentpalatset, och skyddas av militären.
Det var på onsdagen som den 35-årige Juan Guaidó utropade sig till tillfällig president – efter att hundratusentals venezuelaner gått ut på gatorna i protest mot Maduro som trots anklagelser om valfusk svors in för ännu en mandatperiod. Inom bara några minuter erkände USA Guaidó som legitim president, tätt följt av Kanada, Brasilien, Argentina, Colombia och Chile.
Juan Flores
juan.flores@dn.se
Clas Svahn clas.svahn@dn.se "

" Björn af Kleen: Alfahonan Nancy Pelosi den verkliga vinnaren i budgetkrisen

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

President Trump vek sig till sist för Demokraterna. Krisen om nedstängningen av statsapparaten har fått USA att påminna om en kollapsad stat. Partierna har nu tre veckor på sig att komma överens. Frågan är hur långt presidenten är beredd att kompromissa vad gäller utformningen av muren mot Mexiko.
Washington.

"Det är en manlighetsgrej för honom", sade Nancy Pelosi om Donald Trumps fixering vid en mur mot Mexiko.
Uttalandet, som Pelosi fällde efter ett möte med Trump i december, hänger kvar. Nancy Pelosi – den 78-åriga ledaren för den demokratiska kongressmajoriteten – är kanske krisens sanna vinnare. Hon höll ut mot Trump och hon gjorde det med ett slags uthållig feminin fräckhet som gjorde presidenten spak.
Den stenrika eleganten Pelosi är sex år äldre än Trump. Hon är född in i politiken och har tjockare hud än en genomsnittlig krokodil. Under mellanårsvalen angreps hon av republikanska över hela landet men verkade i slutändan helt oberörd. Hon fattade talmansklubban med ett förtjust leende.
Sedan dess har hon effektivt enat sitt parti medan Republikanerna har splittrats framför ögonen på sina väljare.
Trump, som har talang för mobbning, har fortfarande inte hittat ett passande epitet på sin överkvinna.
Nu har Pelosi inte bara tvingat Trump att gå med på att underteckna ett tillfälligt budgetpaket som öppnar statsapparaten under tre veckor. Hon

har också fått några av Trumps mest röststarka supportrar att kritisera presidentens manlighet.
Den omvittnat fåfänge Trump måste vara i upplösningstillstånd. Extremhögerdebattören Ann Coulter kallar Trump för den största ”mes” som någonsin bott i Vita huset.
Kollegan Erick Erickson skriver på Twitter att Trump vek sig för Pelosi och att muren ”aldrig kommer att byggas”.
Alternativhögerrebellen Mike Cernovich konstaterar att Pelosi är ”alfa”, det vill säga flockens dominant.
Aj, aj, aj.
Det var efter torsdagens omröstning i senaten som presidenten gav upp. Sex (av 50) republikanska senatorer ställde sig bakom Demokraternas budgetförslag. Det var betydligt fler avvikare än under till exempel Kavanaughkrisen.
Fler representanter ur de egna leden skulle riskera att vända sig emot presidenten under helgen och nästa vecka. Det blev alltmer uppenbart att den delvis stängda statsapparaten bidrog till att äventyra den nationella säkerheten.
Flygtrafiken kring nordöstkustens stora städer drabbades av förseningar eftersom säkerhetspersonal inte kunde ta sig till sina arbeten.
Den ekonomiska tillväxten mattades av och experter kalkylerade med noll tillväxt om krisen skulle fortsätta och medborgarnas ekonomiska självförtroende skulle riskera att sjunka ytterligare.
FBI-chefen var öppet förbannad, tidigare ledare för departementet för nationell säkerhet, inklusive presidentens förre stabschef John Kelly, uppmanade Vita huset att öppna staten.
Offentliganställda jurister vid huvudstadens domstol, inklusive domare, köade vid soppkök på Pennsylvania Avenue, presidentgatan iWashington DC. Specialister som nedtecknar anmälningar om sexuella övergrepp hade arbetat fem veckor utan lön och ägnade kvällarna åt att jaga gratis hundmat, blöjor och andra förnödenheter.
Om detta hade varit en dokusåpa i överlevnadsgenren hade skaparen överösts med branschpriser. Nu råkar Donald Trump vara president på riktigt och världens rikaste land såg ut som en kollapsad stat, vilket det också var.
Nu ska statsapparaten öppna så fort som möjligt, men eftersom beskedet undertecknades sent på fredagen kan det dröja uppåt en vecka innan de offentliganställda faktiskt får ut sina löner.
Den statliga byråkratin rör sig med myrsteg i USA och en katastrof under de kommande dagarna skulle riskera att stå Trump dyrt; det finns mängder med rapporter om ansträngda kustvakter och flygtornspersonal, för att nämna två berörda yrkesgrupper. Maskorna i säkerhetsnätet lagas inte över en natt.
Utvalda demokrater och republikaner ska nu sätta sig och budgetförhandla under tre veckor. Trump vill givetvis ha sin mur och frågan är hur långt han är beredd att kompromissa vad gäller murens utformning. Fantasin var i cement under valrörelsen och är nu i stål.
Kan en mur också bestå av mänskliga vakter, drönare eller annan högteknologi? I så fall kanske Demokraterna är beredda att skjuta till 5.7 miljarder dollar
Utöver bortslösade skattemiljarder, nationellt säkerhetshot, splittrat republikanskt parti och en skadeskjuten, impotent president verkar Trump nu inte heller få hålla sitt tal till nationen på tisdag.
Det skulle traditionsenligt ha skett i representanthuset, men där är Nancy Pelosi alfahona. Hon ska försöka hitta en ny tid åt Donald Trump.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Ny flyktingbåt vägras lägga till

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

I över en vecka har 47 migranter befunnit sig på fartyget Sea Watch 3 som nu ligger för ankar utanför staden Siracusa på Sicilien. Italiens inrikesminister Matteo Salvini säger återigen blankt nej till att migranterna skall få gå i land. Detta gäller även minderåriga ensamkommande barn.

Rom.
Migranterna räddades den 19 januari då de befann sig på en sjunkande gummiflotte ungefär 90 kilometer från libyskt vatten. Hårt väder gjorde att Sea Watch fick tillstånd att ta skydd nära staden Siracusa. Fartyget Sea Watch 3 är inte jättestort och alla migranter får inte plats inomhus. Flera har tvingats sova på däck med filtar.
Det vi nu ser är ett välkänt scenario på Medelhavet där migranterna blivit en del i en internationell kohandel om människor. Salvini viker inte en tum från partiet Legas linje. Inget undantag, inte ens för barn.
”Låt dem stiga i land”, stod det med stora röda bokstäver på lakan som staden Siracusas invånare hängde ut från sina balkonger på fredagen. Under lördagen hölls en manifestation för migranterna.
Matteo Salvini betonar att Italiens hamnar är och förblir stängda för icke statliga hjälporganisationer.
– Sea Watch har nederländsk flagg och därför måste landet lösa detta problem, sade Salvini häromdagen.
Men från Haag säger även Nederländernas regering nej till att ta emot migranterna.

Peter Loewe
loewepeter@gmail.com "

" Kina jagar strategiska metaller till framtidens batterier

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Kinesiska företag köpte mer än några andra förra året in sig i utländska gruvföretag för att få tillgång till de strategiska metaller som behövs för att producera ny energi och framställa batterier i elbilar. Förändringen är tydlig: förr köpte Kina mest järnmalm – numera handlar det om metaller som litium, kobolt och koppar.

Det är en kursändring som kan få avgörande betydelse, då kraftig efterfrågan väntas uppstå på vissa metaller när försäljningen av elbilar växer starkt.
Gruvbolag med ägare från Storbritannien, Australien och USA förfogar fortfarande över de största tillgångarna av de eftertraktade metallerna. Men offensiva kinesiska bolag gör det, enligt experter i branschen, svårare för dem att behålla sina positioner.
Totalt ingick kinesiska företag under 2018 avtal med utländska gruvbolag som omfattade över motsvarande 60 miljarder kronor, enligt finansanalysföretaget Dealogic.
De kinesiska företagen köpte under fjolåret upp fyndigheter på vitt skilda håll i världen som Chile, Serbien och Demokratiska republiken Kongo, rapporterar Financial Times.
För det största kinesiska förvärvet stod bolaget Tianqi Lithium, som i maj betalade mer än motsvarande 36 miljarder kronor för en fjärdedel av aktierna i en litiumgruva i Chile. Det betydde att det kinesiska företaget i ett slag lade under sig nästan hälften av världens produktion av litium, som är en avgörande beståndsdel vid tillverkning av bilbatterier.

Chiles regering, som hade befogenhet att förhindra köpet, uttryckte tveksamhet innan överenskommelsen var klar. Oron rörde hur världsmarknaden kan snedvridas av det kinesiska bolagets stora marknadsandel.
Då klev ledarna i Peking in i bilden och varnade Chile för att stoppa avtalet. De hotade med att det kunde påverka ländernas bilaterala förbindelser.
Ett annat kinesiskt gruvföretag, Zijin Mining, började med brytning i guld- och koppargruvor hemma i provinsen Fujian i sydvästra Kina, men har de senaste åren blivit en ivrig uppköpare av utländska andelar i koppar- och zinkfyndigheter. Hur ivrig framgår av att bolaget i september bjöd cirka 30 procent mer än konkurrenterna för en 57-procentig andel i ett kanadensiskt bolag, rapporterar Financial Times.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se "

" Björn Wiman: Damen i scarf sade det enda som behöver sägas om Förintelsen

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Vad är Auschwitz? I första hand är det förstås namnet på det kombinerade koncentrations- och dödsläger där 1,1 miljon människor mördades av nazisterna under andra världskriget, de allra flesta av dem i gaskamrar. Därefter har Auschwitz blivit en symbol för avsikten att mörda samtliga judar i Europa – en sammanfattande standardförkortning för Förintelsen.

Men det är också en stad – en ort i södra Polen med namnet Oswiecim och en befolkning på 40 000 personer. Här finns floden Sola, små välskötta hus, Kentucky Fried Chicken och människor med vardagliga drömmar och bekymmer. I ett tyskt reportage förra året berättade några av stadens invånare om hur det är att leva bredvid resterna av världshistoriens mest kända förintelseläger. ”När man tänker efter låter det ju lite konstigt att säga att ’Jag bor i Auschwitz’. Men man lever faktiskt ett ganska normalt liv här. Det öppnade till exempel precis ett nytt shoppingcenter som jag verkligen sett fram emot”, berättade en kvinna.
Om detta bryr sig dock inte de runt två miljoner turister som varje år besöker Oswiecim. De kommer för att besöka det statliga museet Auschwitz-Birkenau strax utanför staden. Den nederländske författaren Daan Heerma van Voss ställer i den lilla boken ”En sen-kommen resa” frågan varför. I samband med sin egen resa till Auschwitz reflekterar han över det bästa sättet att hedra dem som mördades där. Vore det inte bättre, tänker han, att helt enkelt fortsätta leva i övertygelsen om att det som finns i dag också finns i morgon?

Finns inte risken att museet i Auschwitz normaliserar det som visas och försöker övertyga oss om att det som hände där tillhör det förflutna och aldrig kan hända igen? ”It’s not normal, what happened there”, säger den polske taxichauffören som kör Daan Heerma van Voss från hotellet i Krakow till Oswiecim. Det är inte normalt, det som hände där.

Om man ser Förintelsen som helhet är det dessvärre inte så enkelt. Auschwitz har blivit en symbol, men faktum är att de flesta av de judar som mördades i Förintelsen redan var döda när Auschwitz-Birkenau på allvar togs i drift som dödsfabrik. De hade skjutits vid kanten av en dödsgrop eller gasats ihjäl i något av de mindre kända lägren Belzec, Sobibor, Chelmno eller Treblinka.

Men till skillnad från Auschwitz var det praktiskt taget ingen som stod vid kanten av en sådan dödsgrop som överlevde för att kunna berätta om erfarenheten. Från en betydande del av nazisternas folkmord på Europas judar finns inga vittnen. Man kan, som den amerikanske historikern Timothy Snyder, säga att Auschwitz har stannat kvar i minnet medan större delen av Förintelsen har fallit i glömska.

På det sättet har Auschwitz också blivit en behändig symbol. Om man begränsar Förintelsen till Auschwitz slipper man tänka på att det var vanliga människor som höll i gevären vid dödsgroparna i Polen, Ukraina, Belarus och de baltiska staterna. Om Förintelsen enbart identifieras med Auschwitz kan denna erfarenhet utestängas från historien och det gemensamma minnet. Massmordet på judar ”befrias” från mänskliga val och handlingar för att i stället blir något mytiskt och reduktivt. Auschwitz blir, skriver Timothy Snyder, en plats ”inom både andlig och fysisk taggtråd” – en bild av en mekaniserad ondska som får mordet på barn, kvinnor och män att te sig som en process styrd av krafter större än människans: ”När massmordet på judar inskränks till en exceptionell plats och behandlas som resultatet av opersonliga procedurer, behöver vi inte konfrontera det faktum att människor ungefär som vi själva på nära håll mördade andra människor ungefär som vi själva.”

Just därför blir det allt viktigare att reflektera över vad Auschwitz kommer att vara när de som överlevde Förintelsen, både på denna och andra platser, inte längre finns för att vittna själva. En nederländsk historiker föreslog för några år sedan att minnesplatsen borde stängas när den sista överlevande är borta – och att det bästa sättet att hedra minnet av offren är att spärra av platsen från omvärlden och låta naturens nedbrytande krafter ta kommandot över denna mänsklighetens mest ”onaturliga” skapelse. I tidskriften Judisk Krönika tänker sig skribenten Konstanty Gebert en verksamhet i mindre skala, med ett utbildnings- och kunskapscentrum strax utanför och en helt avskalad minnesplats där man tvingas gå runt ensam i tysthet, utan den trygghet som en grupp och en guide, skyltar, flaggor och plakat innebär.

Kanske, tänker jag, är motsättningen mellan turistattraktion och värdig minnesplats ändå falsk. Kanske finns ingen motsättning mellan människors vardagsliv i Oswiecim och de fasor som visas på museet i Auschwitz. Själv besökte jag platsen en blygrå vårdag för några år sedan och jag glömmer det aldrig. Vår guide var en välfriserad polsk dam i elegant scarf som med ett djupt och på samma gång blaserat engagemang skingrade vanföreställningen om att Förintelsen skulle ha någonting med metafysisk eller oförklarlig ondska att göra. Det sista hon sade, innan vår grupp skingrades vid latrinbarackerna i Birkenau, var det enda som egentligen behöver sägas om Förintelsen: ”Det som skedde på dessa platser, det gjordes av människor, mot andra människor.”

Björn Wiman
bjorn.wiman@dn.se "

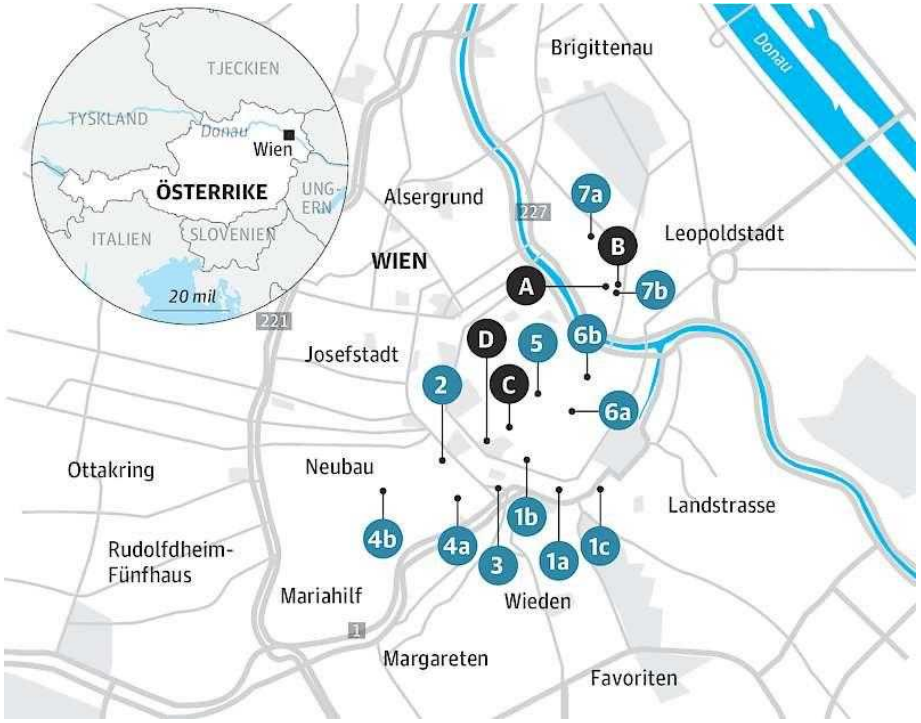

" Ta tåget till Klimts och Mozarts Wien

DN SÖNDAG 27 JANUARI 2019

Den gamla kejserliga huvudstaden är till brädden fylld med kultur av alla de slag – finkultur, vinkultur, matkultur. Wien ligger dessutom bara en smidig tågresa bort.

I 640 år (1278 till 1918) styrde den Habsburgska släkten Österrike och det Habsburgska riket som blev ett av de största imperierna sedan Khubilai Khan. De samlade på sig enorma rikedomar varav mycket hamnade i huvudstaden Wien. 2018 var det 100 år sedan imperiet gick under i samband med att Österrike tillhörde förlorarna i första världskriget. Men en del av pengarna spenderades innan dess på pampiga slott, ridhus, bibliotek och teatrar samt på kompositörer som Mozart, Beethoven, Haydn, Schubert och Mahler för att nämna några berömdheter. Man investerade också i järnväg, en av de äldsta järnvägar som fortfarande är i bruk finns i Salzburg och 1884 grundades imperiets kungliga statsjärnväg.
Som nyfiken kulturturist av i dag kan man glädjas åt alla dessa saker genom att helt enkelt ta tåget till Wien och ta del av det rika kulturlivet. Vi kliver av på den ljusa och moderna centralstationen och promenerar några minuter bort på södra sidan till hippa Hotel Schani för att checka in. Det ligger inte mitt i stan men väldigt nära stationen och spårvagn D har hållplats precis utanför. Den kombinerade restaurangen och baren har dessutom blivit ett populärt ställe för Wienbor, inte minst lockar brunchen på helgerna.
Vill man hoppa huvudstupa in i stadens kulturarv är Prunksaal i Nationalbiblioteket en bra start, dessutom ett himmelrike för bokälskaren. De katedralliknande salarna är i sig en mäktig attraktion, de är dessutom fyllda av skatter, bland annat Gutenbergs bibel och

originalpartituret till Mozarts Requiem. Biblioteket ligger på Josefsplatz i anslutning till slottet och spanska ridskolan, lite av ett epicentrum för massturismen (som verkligen exploderat här, de asiatiska grupperna är många och stora).
Två andra noder i kulturturismen är operan (Staatsoper heter den) och de olika konsertsalarna där man nästan dagligen spelar klassisk musik, ofta Mozart eller någon av de andra med koppling till Wien. Vid vårt senaste besök var det slutsålt på operan så vi gick till Musikvereins guldskimrande konsertsal där man varje kväll framför ett Mozartpotpurri med både orkester och sångare i tidstypiska kläder. Det är mycket turistanpassat men också festligt och trevligt – mer lättillgängligt än så här blir nog inte klassisk musik. Det är för övrigt här i Musikverein som den berömda nyårskonserten hålls varje år, den som sänds på tv i Sverige och ytterligare ett 90-tal länder.
En annan institution vi gärna återvänder till är Leopold Museum som ofta visar verk av det tidiga 1900-talets storheter som konstnärerna Gustav Klimt, Egon Schiele och Oskar Kokoschka. I närheten ligger också den arkitektoniska pärlan Wiener Sezession, en svindlande fin liten jugend-munsbit till konsthall som rymmer Klimts berömda Beethoven-fris.
Av konst och kultur blir man lika törstig som hungrig, då finns det massor av alternativ. Är det fika som hägrar har Wien sin alldeles egen kafékultur med stora kaféer där man gärna sitter länge med en dagstidning på träpinne, en kopp kaffe och kanske en bakelse. Det finns många att välja på, vi gillar Sperl för att det är ett vackert kafé med mestadels lokalt klientel. Annars är den charmiga konditorikedjan Aida ett insidertips, de har bra kaffe, många och goda bakelser samt charmig retroinredning. Håll utkik efter de rosa skyltarna.
Vill man hellre sitta ute är Palmenhaus ett elegant gammalt växthus i Slottsparken som nu serverar alltifrån kaffe och kaka till mat och vin, såväl inomhus under de höga glasvalven som på sin stora soliga terrass. I närheten står förresten Mozart staty.
Kafé kan också betyda vin, öl och kanske något lätt att äta – våra favoriter i centrum är kulturhaket Kaffee Alt Wien (som snart firar 100 år) och pyttelilla men ack så charmiga Kleines Café. Båda har hållit hög standard så länge vi kan minnas, riktiga klassiker.
Vill man hellre upptäcka något lite nyare rekommenderar vi varmt en kort utflykt till området Karmeliterviertel på andra sidan Donaukanalen. Här samlas nöjeslystna Wienbor för att äta och dricka gott på de många nyare etablissemangen. På chica Skopik & Lohn avnjöt vi en förträfflig schnitzel med vin därtill, medan rustika Schank zum Reichsapfel excellerar i charkuteritallrikar och passande viner. Vid sidan om ligger för övrigt delikatessen Spezerei som inte bara säljer vin, ost och skinka utan också serverar det hela.
Kanske mest sugen på en öl i avslappnad miljö? Gå till Brendl som med sina vinröda valv och stämning lockar till långa, långa samtal.

Anna W Thorbjörnsson och Marko T Wramén "

" 7 tips till kulturliv och kaféer

Lyssna på Mozart
Musikverein, Wiener Staatsoper och Wiener Konzerthaus
1Wien är en världsmetropol när det gäller klassisk musik och opera – inte så konstigt kanske när Wolfgang Amadeus Mozart bodde och verkade här i många år (även om han föddes i Salzburg). Det gjorde förresten också Beethoven. Johann Strauss I och Franz Schubert inte bara bodde i Wien, de föddes här.
Det finns en rad scener; Staatsoper och Wiener Konzerthaus är kanske de mest prestigefulla. Ett mer lättsamt sätt att lyssna är att gå på någon av de många Mozartkonserter som är riktade mot turister, till exempel

på praktfulla Musikverein där man varje kväll spelar och sjunger ett Mozartpotpurri iförda tidstypiska kläder.
Musikvereinsplatz 1.
www.musikverein.at
Opernring 2.
www-staatsoper.at
Lothringerstraße 20.
www.konzerthaus.at

Konst i världsklass
Leopold Museum
2Det finns flera konstmuseer av världsklass i denna gamla kejserliga stad. På Leopold Museum möter man framför allt två konstnärer som vid förra sekelskiftet gjorde uppror mot det gamla – Gustav Klimt och Egon Schiele. Klimt gick i bräschen för vad han och hans vänner döpte till sezession, utbrytning. Klimts nyskapande jugendformspråk lockar än i dag besökare till Wien. Schiele var mörkare, mer expressionistisk och arbetade mycket med självporträtt. Är man sugen på paus efter konsten, finns flera utomhuskaféer på gårdarna utanför museet.
Museumsplatz 1.
www.leopoldmuseum.org

Vacker jugendbyggnad
Wiener Sezession
3Wien är känt för sina jugendbyggnader och kronan i juvelen är konstmuseet Wiener Sezession byggt 1898. Inne i byggnaden hittar man Klimts Beethoven-fris tillsammans med andra kontemporära utställningar, men själva huset med sin bladkupol står för den största behållningen. Missa inte heller att gå ett varv runt hela byggnaden på utsidan, för att se alla fantasifulla detaljer och vackra linjer.
Friedrichstraße 12. www.secession.at

Bakelser och finkaffe
Café Sperl och Aida
4Wien är känt för sina konditorier som i sin mest klassiska tappning är enorma salar med bruna träpaneler och stora fönster. Flera är av dem är turistfällor, men vår favorit är lätt bedagade Café Sperl. Här är ljudet av prasslande tidningsläsare det enda som gör väsen ifrån sig och kaffet är mycket bra. Vill man äta bakelser är konditorikedjan Aida ett bra alternativ. Denna finns lite här och var i Wien och känns igen på den puderrosa färgen på skyltar, interiör och personalens klädsel. För nötälskaren rekommenderar vi Esterházy-tårta till kaffet. Är man svag för marsipan kan en bit av Mozarttårtan passa fint.
Gumpendorferstrasse 11.
www.cafesperl.at
Bognergasse 3 (Aida finns på ytterligare 33 ställen i Wien).
www.aida-cafe.at

Lunchmacka med öl
Trzésniewski
5På detta tämligen krusidullfria ställe (även om gästerna kan vara oerhört eleganta) äter vi en av våra favoritluncher. I en rejäl kyldisk presenteras den österrikiska varianten av smörrebröd. Det innebär små snygga välskurna mackor toppade med avokado, lax, ägg och annat gott.
Här väljer man sina favoriter vid kyldisken för att ta med till ståborden utanför. Smörgåsarna är goda och det är dessutom billigt – fem euro för två smörgåsar och en liten öl. Trzésniewski finns på flera ställen, men detta är originalbutiken som varit i gång sedan 1902.
Dorotheergasse 1.
www.trzesniewski.at

Intim kaféklassiker
Kleines Café och Kafee Alt Wien
6Kleines Café gör verkligen skäl för namnet – det är pyttelitet. Här trivs en rolig blandning av stammisar i lokalens cigarettdimma. När vi var här sist mötte vi både eleganta damer, kontorskillar och en munk (som slog sig ner vid den eleganta damen). Den yttre delen är mer som ett litet kafé medan den inre har barkänsla med musik. Perfekt för folkspaning tillsammans med ett litet glas eller en kaffe. Tillsammans med kulturjafeet Kafee Alt Wien (öppnat 1922) i närheten är detta en klassiker vi återkommer till gång på gång.
Kleines Café, Franziskanerplatz 3.
Kafee Alt Wien, Bäckerstraße 9.
www.kaffeealtwien.at

Ät gott i trendiga kvarter
Skopik & Lohn och Schank zum Reichsapfel
7Bara tio minuters promenad från centrum ligger trendiga området Karmeliterviertel. Genom historien var detta de judiska kvarteren och har på senare tid blivit känt för sin gastronomi. En av de mest kända restaurangerna är Skopik & Lohn, som serverar den bästa schnitzeln vi ätit i Wien, och vin- och delikatessbaren Schank zum Reichsapfel. Båda är populära så boka bord i förväg. Matmarknaden Karmelitermarkt finns också här tillsammans med en mängd kaféer, barer och butiker.
Leopoldsgasse 17.
www.skopikundlohn.at
Karmeliterplatz 3.
www.zumreichsapfel.at

Res hit: Med tåg: Det går utmärkt att ta tåget till Wien. Rutten börjar Malmö–Köpenhamn–Hamburg. Från Hamburg antingen nattåg direkt till Wien eller ICE-snabbtåg direkt dagtid.
Flyg: Austrian och Ryanair flyger direkt Köpenhamn–Wien. Austrian flyger också direkt från Stockholm.
Koldioxidutsläpp: Flyg Stockholm - Wien ca 485 kg per person, tur och retur, inklusive höghöjdseffekt. Tåg 125 kg per person, tur och retur. (För beräkningsmetod se www.klimatsmartsemester.se.)
Bästa tiden: Året om men som så ofta i Europa bäst vår och höst.
Tidsskillnad: Ingen.
Språk: Tyska, ganska många kan engelska.
Valuta: Euro.
Prisnivå: Lägre än Sverige.
Ta dig runt: Man kan gå till mycket. Det finns ett bra nätverk med spårvagnar, tunnelbana och cykelvägar.
Läs mer: www.wien.info "

" Ledare: Konsten att utse en kvinna som kan slå Trump

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Donald Trump spelade högt och fel, och utan tvivel slutade den långa nedstängningen av statsapparaten med ett nesligt politiskt nederlag. Inte nog med att muren blev utan pengar. Representanthusets talman Nancy Pelosi visade att Demokraterna nu besitter makt som inte låter sig förolämpas bort.

Presidentens förtroendesiffror fick sig en ny smäll. Frågan är hur Demokraterna kan utnyttja sin nya position för att besegra Trump 2020.
Denna gång finns lyckligtvis ingen med arvsrätt till kandidaturen, som Hillary Clinton. Hennes brister var uppenbara från början. Under ett kvartssekel i rampljuset hade hon dragit på sig för många skandaler och antipatier. Och hon personifierade det etablissemang som blev hela valkampanjens måltavla.
Primärvalen startar om ett år. Demokraternas startfält blir stort, med åtskilliga kvinnor. Förre vicepresidenten Joe Biden är den tidige favoriten, men mest i kraft av ett känt namn. Jeb Bush var given i det republikanska racet för fyra år sedan, och sjönk som en sten. Biden är 76 år, har tillbringat 45 av dem i Washington och motsvarar knappast drömmen om nya demokratiska tider.
Trump har krossat hämningar och på olika sätt bäddat för populister även till vänster. Bland demokrater finns ett utbrett missnöje med den pragmatism som påstås ha visat sin oduglighet.
Polariseringen i USA handlar inte bara om att Republikanerna har dragit högerut, utan också om en demokratisk vänstergir som har accentuerats med Trump. Idealister och aktivister förväntar sig en kampanj mot Wall Street och knösarna.
Socialistveteranen Bernie Sanders har fått hårdare konkurrens. Ungdomar som Alexandria Ocasio-Cortez får uppmärksamhet för sitt fräcka twittrande, men hon är inte ensam om att tycka att 70 procent vore lagom skatt för höginkomsttagare. Elizabeth Warren har redan deklarerat sin kandidatur med ett program mot rika kapitalister och korrupta företag.
I höstens mellanårsval erövrade Demokraterna representanthuset, och var nationellt hela 8 procentenheter före rivalerna. Trump mobiliserade sina ilskna vita män, men också mängder av väljare som är utleda på hans lögner och vulgära stil. Demokraterna gick rejält framåt i förortsområden, framför allt tack vare kvinnors röster.
Men slutsatsen att vänsterpolitik vinner val går inte att dra. Tvärtom gick det bra för moderater, och det var de som knep mandat från Republikanerna i jämna distrikt som måste tas hem även 2020.
Fokuset på en rättvis sjukförsäkring fungerade väl i mellanårsvalet. Att försöka övertyga amerikanerna om nyttan med ett europeiskt, skattebaserat system är dock ett osäkert framgångsrecept. Det går inte att vinna bara längs de liberalt dominerade kusterna. Warren och Ocasio-Cortez riskerar att skrämma bort de väljare som behövs.
Kvinnofrågan är oundviklig, men en kvinna kan så klart vinna mot Trump om hon inte heter Clinton. Rekordmånga kvinnor ställde upp i mellanårsvalet och vann, och fler kvinnor än män röstar. Självklart krävs ändå talang för att stå emot när invektiven haglar.
Kanske är svaret någon som Kamala Harris, senator från Kalifornien med indiskt och jamaicanskt påbrå. Hon har gått åt vänster sedan hon valdes in i kongressen, men har meriter som tuff åklagare. En brygga kan gå att bygga mellan partiets falanger.
En demokratisk presidentkandidat måste sannolikt vara lagom vänster för att klara primärvalen, och sedan hasta till mitten inför finalen. Vita huset står där och väntar.

DN 28/1 2019 "

" Frigivandet kan ha kostat Al-Amoudi miljarder

DNMÅNDAG 28 JANUARI 2019

Svenska oljejätten Preems ägare Mohammed Al-Amoudi har frigivits efter över 400 dagars fångenskap i Saudiarabien. Vad händer nu? DN:s Mellanösternkorrespondent Erik Ohlsson besvarar fyra frågor om fallet Al-Amoudi.

1. Varför släpps Mohammed Al-Amoudi just nu?
Saudiarabiens internationella rykte har skamfilats ordentligt den senaste tiden. Mordet på journalisten Jamal Khashoggi inne på det saudiska konsulatet i Istanbul i oktober förra året kostade mycket mer i imageförlust än vad kungahuset räknat med.
Att gripa rika män – som Mohammed Al-Amoudi – och tvinga dem att betala, har visserligen gett den saudiska statskassan ett rejält tillskott. Men samtidigt har det gjort utländska investerare tveksamma till att göra affärer i Saudiarabien. Det är sannolikt därför Al-Amoudi släpps.
2. Vad anklagas han för?
Det har inte riktats några anklagelser mot Mohammed Al-Amoudi från officiellt saudiskt håll. Internationell affärspress spekulerar i att han beskylls för mutbrott och/eller skattefiffel.
3. Vad har det kostat honom a tt bli fri?
Ingen av de över 300 affärsmän och kungligheter som har suttit inspärrade på Ritz-Carlton och sedan frigivits har uppgivit några summor. Men Alwaleed bin Talal, som äger ett av världens största investmentbolag, Kingdom Holding, och som satt fängslad på lyxhotellet i 83 dagar (Mohammed Al-Amoudi var frihetsberövad i över 400 dagar), fick betala sex miljarder dollar (cirka 55 miljarder kronor) för fri lejd, enligt Wall Street Journal.
4. Vad kommer att hända nu?
Al-Amoudis internationella talesperson Tim Pendry i Storbritannien ska göra ett uttalande inom kort. Men förmodligen kommer det mesta av detaljerna kring fängslandet, förhållandena under arresttiden och villkoren för frigivandet att hållas hemliga.

Erik Ohlsson"

" Preem-ägaren har släppts efter 14 månader i husarrest

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Den saudisk-etiopiske oljemagnaten Mohammed Al-Amoudi, som suttit frihetsberövad i Saudiarabien i snart 14 månader, har släppts. Det bekräftar oljebolaget Preems pressekreterare Niclas Brantingson för DN.

Den i dag 72-årige Al-Amoudi köpte OK Petroleum 1994 och bildade sedan oljebolaget Preem, som i dag står för 80 procent av raffinaderikapaciteten i Sverige. Al-Amoudi kontrollerar också den internationella fastighetskoncernen Midroc, vars svenska gren äger exklusiva kontorsfastigheter i centrala Stockholm och har 2 600 anställda.

Den 4 november 2017 greps Al-Amoudi, som är född i Etiopien men också har saudiskt medborgarskap, i den jätterazzia som Saudiarabiens starke man, kronprins Mohammed bin Salman, riktade mot landets rikaste. Tillsammans med närmare 300 andra ledande personer inom näringslivet och kungahuset hade Mohammed Al-Amoudi bjudits in till ett möte med kronprins bin Salman på lyxhotellet Ritz-Carlton i Saudiarabiens huvudstad Riyad. Där greps han. Al-Amoudi och andra fångar flyttades efter en tid från hotellet till ett privatpalats där de sattes i husarrest med reseförbud.

Under sin tid i husarrest har Al-Amoudi erbjudits att betala sig ut ur fångenskapen men nekat. Andra som valde att betala släpptes efter bara några månader sedan de betalat sammanlagt motsvarande 800 miljarder kronor, skriver Gulf Business.

Uppgiften om att Al-Amoudi plötsligt släppts kom på söndagen via nyhetsbyrån Reuters, som citerade två källor i Saudiarabien. Senare bekräftade Preem i Sverige frisläppandet:

– Vi kan bekräfta att Al-Amoudi har släppts, sa Preems pressekreterare Niclas Brantingson till DN vid 17.40-tiden på söndagen.

– Han ska ha släppts för några timmar sedan och talat med sin familj och andra.

Enligt Al-Amoudis talesperson i Storbritannien, Tim Pendry, mår Al-Amoudi bra:

– Han mår bra och kommer att göra ett uttalande inom de närmaste 48 timmarna.

Enligt de olika källorna är det oklart var Mohammed Al-Amoudi befinner sig just nu men enligt Reuters är han på väg till Jeddah i Saudiarabien.

Det finns just nu inga uppgifter kring hur själva frisläppandet gick till. Frisläppande följer det från förra veckan då bland andra den saudiske affärsmannen Amr Dabbagh fick lämna sin husarrest. Dabbagh ledde under många år Saudiarabiens investeringsmyndighet som arbetade med att locka utländska investerare till landet.

När nu också Al-Amoudi får lämna landet är han en av de sista som släpps. I oktober förra året uppgav kronprins Mohammed bin Salman att åtta personer fortfarande satt gripna.

Mohammed Al-Amoudi, med en personlig förmögenhet på över tio miljarder kronor, har starka svenska band. Hans allra första arbetsgivare i Saudiarabien var det svenska byggföretaget ABV. Al-Amoudi räknas som den största utländska investeraren i Sverige och har två gånger belönats med Nordstjärneorden.

Han är känd för sina stora investeringar i sitt hemland Etiopien, där han har satsat miljarder i vägar, jordbruk och gruvdrift. Etiopiens nytillträdde premiärminister Abiy Ahmed har också engagerat sig starkt i Al-Amoudis frigivning.

Erik Ohlsson
Clas Svahn
clas.svahn@dn.se"

"Fakta. Mohammed Al-Amoudi
Al-Amoudi växte upp i staden Weldiya i Etiopien och är son till en etiopisk mor och jemenitisk far. 1965 flyttade Al-Amoudi till Saudi-arabien.
Han är gift och familjen har åtta barn.
2018 uppskattade Forbes hans förmögenhet till motsvarande tio miljarder kronor men tog samtidigt bort honom från listan över miljardärer (där han legat på plats 159) eftersom det var oklart hur stor del av sin förmögenhet han fortfarande hade kvar efter gripandet. "

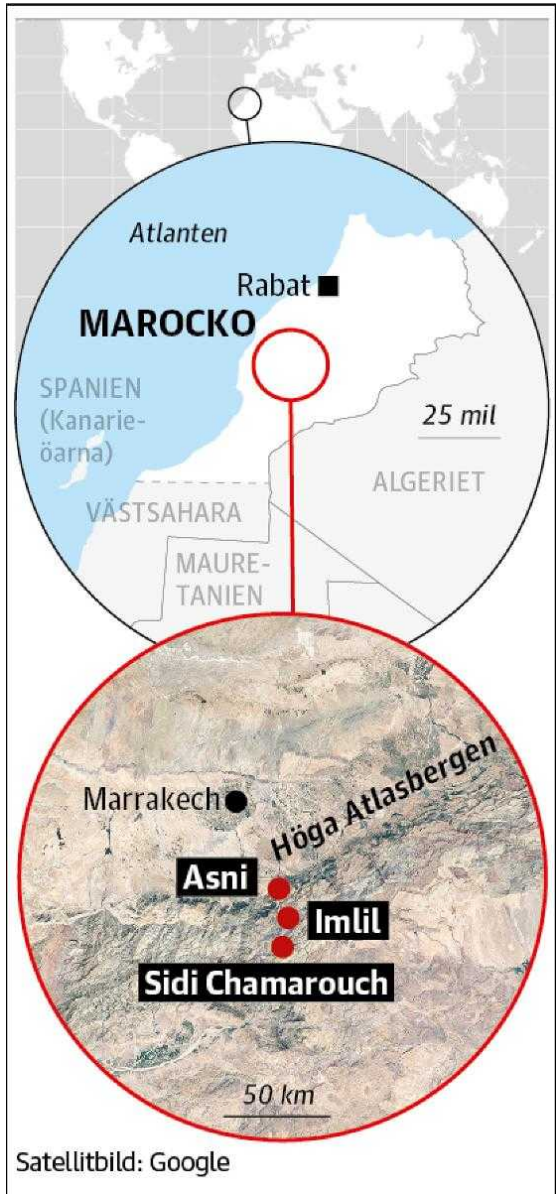

Satellitbild: Google

" De unga kvinnorna blev skuggade före det brutala mordet

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Det har gått en dryg månad sedan två unga skandinaviska kvinnor blev brutalt mördade i Marocko. Dubbelmordet klassas som ett terrordåd med islamistiska förtecken. Nu väcks frågor om hur djupt förankrad den våldstillvända islamismen är i turist-landet. DN:s Mellanösternkorrespondent Erik Ohlsson har granskat terrormordet och jihadismens roll i Marocko.

Videoklippet är knappa två minuter. Men Louisa Vesterager Jespersen lyckas fylla varje sekund med bilder som visar hennes hängivenhet för friluftsliv: hon vandrar med fullpackad ryggsäck på kalfjället, paddlar kajak i en brusande bergsfors, njuter av stillheten vid en snöpudrad skogssjö.
Hösten 2017 skickade den unga danskan in filmsnutten som ett tävlingsbidrag till en svensk tillverkare av friluftsutrustning som ordnar en årlig expedition till Arktis. Louisa Vesterager Jespersen hoppades bli uttagen till färden, men nådde inte ända fram. I stället flyttade hon till Norge och började en treårig utbildning i turism och friluftsliv. ”Någon gång kan man behöva gå en omväg för att nå sina drömmar, men jag letar fortfarande efter min väg till Arktis”, säger hon i filmen, som återfinns på Youtube.
24-åriga Louisa Vesterager Jespersen skulle aldrig få uppfylla drömmen om att skida på snövidderna i Norra Ishavet. Den 17 december förra året hittades hon död i svårtillgänglig bergsterräng i Marocko. Kroppen hade utsatts för besinningslöst knivvåld. Ett hundratal meter längre bort återfanns hennes vandrings- och studiekamrat, den 28-åriga norskan Maren Ueland, också hon mördad och skändad.
Det dröjde bara några dygn innan de misstänkta gärningsmännen kunde gripas: unga marockaner i samma ålder som sina offer. Förutom sorgen, smärtan och vreden har illgärningarna också väckt obekväma frågor: är den våldstillvända jihadismen starkare förankrad i ett ”säkert” land som Marocko än vad landets myndigheter anat? Hur tryggt är det snabbt växande turistlandet Marocko för sina besökare? Vad behövs för att marginaliserade unga i Nordafrika och Mellanöstern – och Europa – ska vända sin vrede och frustration mot närmaste ”mjuka” mål?
○ ○ ○
Louisa Vesterager Jespersen och Maren Ueland träffades på universitetscampuset i Bø i Norge. De läste samma kurs och blev snabbt goda vänner. Maren, som vuxit upp i Rogaland i sydvästra Norge med fjäll och fjordar inpå knuten, brann lika mycket som sin danska väninna för utmaningar och strapatser.
Nu skulle de båda tillbringa jullovet i Marocko. De såg fram emot turer i de mäktiga Atlasbergen, ett långsträckt massiv.
Kvinnorna landade i Marrakech den 9 december. Efter några dagars turistande fortsatte de mot Atlasbergen.
Bergsbyn Imlil på 1 740 meters höjd, cirka åtta mil söder om Marrakech, är en naturlig utgångspunkt för kortare eller längre turer upp på bergsmassivet. Louisa Vestager Jespersen och Maren Ueland slog läger för natten en bit från den rösade leden, ungefär en timmes vandring från Imlil, på en gräsbevuxen platå med de snötäckta bergstopparna i fonden.
Kropparna upptäcktes på förmiddagen måndagen den 17 december. Ett ungt par från Frankrike noterade att det brokiga campingtältet stod öppet och övergivet. De greps av panik när de såg kvinnornas svårt

sargade kvarlevor och återvände i rask takt mot Imlil. På vägen ned mötte de en lokal bergsguide som larmade polisen.
Kvinnornas värdesaker och utrustning låg kvar i tältet. Halvannan kilometer därifrån hittade polisen ytterligare ett övergivet tält där det bland annat låg ett id-kort tillhörande en marockansk man.
En övervakningskamera i Imlil hade klockan tre natten mot måndagen fångat tre män som skyndsamt var på väg till fots ut ur samhället. Redan inom ett dygn kunde polisen gripa en av de misstänkta gärningsmännen, den 33-årige rörmokaren Abderrahim Kayali.
Torsdagen den 20 december grep polisen ytterligare tre män som misstänks vara direkt inblandade i dubbelmordet ombord på en långfärdsbuss på väg till kuststaden Agadir. De tre männen hade långa bredbladiga knivar, kikare och ett stort antal mobiltelefoner i sin packning.
De fyra männen binds nu vid två videoklipp kopplade till de brutala morden. Båda filmerna pekar på att det ligger terrormotiv bakom dådet.
Det ena filmklippet visar de fyra huvudmisstänkta sittande i en dåligt upplyst lokal. På väggen bakom dem hänger en hemmagjord svart flagga. En av dem viftar med en lång kniv. De talar darija, den marockanska varianten av arabiska. Tillsammans svär de trohet till terrornätverket IS ledare Abu Bakr al-Bagdadi. Den andra videon visar Louisa Vesterager Jespersens dödskamp. Den 28-åriga kvinnan får motta upprepade knivhugg medan hon gråtande ber för sitt liv och ropar efter sin mamma. I ett senare skede skärs kvinnans huvud av kroppen. ”En hämnd för våra bröder i Hajin”, säger en röst i bakgrunden, som också talar om ”Guds fiender”. Hajin, den största staden i IS numera nästan obefintliga ”kalifat” i Syrien, intogs av amerikanska och syrienkurdiska trupper i mitten av december.
○ ○ ○
Filmen som visar morden spreds via sociala mediekanaler som Facebook, Twitter och Reddit. Inledningsvis fanns tveksamhet om videon var autentisk, men efter analyser bedömde både norsk och dansk säkerhetstjänst att den verkligen spelats in på mordplatsen.
Morden på de två skandinaviska kvinnorna blev snabbt nyhetsstoff i hela världen och en angelägenhet på högsta politiska nivå. Den danske statsministern Lars Løkke Rasmussen fördömde dådet. Hans norska kollega Erna Solberg uppmanade sina landsmän att inte vidarebefordra filmen som visar morden.
– Terroristerna vill att videon ska spridas, för att skapa rädsla och ångest, sade hon till norska massmedier.
De anhörigas chock och sorg späddes på när de fasansfulla bilderna postades på deras Facebooksidor, av enskilda användare som ville plåga dem ytterligare. Men Louisas och Marens familjer möttes också av en våg av sympati från ”vanliga” marockaner. Kondoleanser strömmade in på sociala medier, och lördagen före jul samlades ett tusental människor i Marockos huvudstad Rabat för en spontan sorgemanifestation. Många höll upp handtextande skyltar med ordet ”Förlåt” på flera språk.
○ ○ ○
Samtidigt försökte de marockanska brottsutredarna skapa sig en mer detaljerad bild av hur morden gått till, liksom motivet.
Kartläggningen av de gripnas bakgrund och livssituation ger en bild av fattigdom, hopplöshet och religiös förvirring.
25-årige Abdessamad Ejjoud beskrivs som ”emir” eller befälhavare över gruppen. Ejjoud hör hemma i Harbil, ett fattigt samhälle några mil nordost om Marrakech. Han har försörjt sig som gatuförsäljare eller med tillfälliga påhugg som hantverkare.
Abdessamad Ejjoud är en av de medellösa unga i Nordafrika och Mellanöstern som frälsts av IS-propaganda. År 2014 greps han av polis när han tillsammans med en grupp andra unga män var på väg till

Syrien som frivilligkrigare för IS ”kalifat”. Abdessamad Ejjoud dömdes till ett års fängelse men släpptes efter nio månader.
De övriga tre mordmisstänkta har en liknande bakgrund. De har alla försörjt sig på tillfälliga arbeten, om de alls jobbat. De bor trångt i torftiga utkantsområden till Marrakech, i de delar av staden som turisterna inte besöker och där guideböckernas prunkande trädgårdar, exotiska basarer och eleganta takrestauranger lyser med sin frånvaro.
Två dagar före morden tog sig de fyra männen med buss till Imlil och fortsatte till fots halvannan mil till Sidi Chmrarouch, ett populärt utflyktsmål. I förhören har de berättat att de var fokuserade på att hitta västerlänningar att döda, i Guds och IS namn. Men antingen var det för mycket folk i rörelse, eller så hade turisterna sällskap av guider. En av männen återvände till Marrakech för att ”förbereda flykten”, enligt - polisens undersökningsledare Abdelhak Khiam.
På söndagskvällen den 16 december fick de kvarvarande tre männen av en slump syn på Louisa Vesterager Jespersen och Maren Ueland. Kvinnorna var på väg upp mot bergssidan för att tälta. Männen skuggade dem på avstånd och slog upp sitt eget tält precis utom synhåll. Strax efter midnatt lockade de ut Louisa och Maren ur deras tält genom att föra oväsen. Därefter följde det dödliga angreppet.

○ ○ ○

Att dubbelmordet har inslag av jihadistiskt anstucken terrorism stod klart ganska tidigt. Men vilka närmare band – om ens några – hade de misstänkta mördarna från Marrakech med IS?
– Dådet är inte samordnat med IS, fastslog Boubker Sabik, talesman för den marockanska säkerhetstjänsten, efter de inledande förhören.
Det är inte ovanligt att IS i efterhand tar på sig terrordåd som är tillräckligt blodiga och uppseendeväckande, även om terrorsekten inte haft ett dugg med saken att göra. Det förekommer också att avsigkomna eller psykiskt sköra människor lockas att begå dåd i jihadisternas namn. Men efter dubbelmordet i Atlasbergen har det inte kommit några tillkännagivanden från IS via deras sedvanliga mediekanaler. Efterhand har det framkommit att den självutnämnda ”emiren” haft kontakt med ytterligare terroristsympatisörer.
Marocko brukar ofta framställas som ett land i stort sett förskonat från terrordåd och våldstillvänd jihadism. Under 2000-talet har två större attacker drabbat landet. I maj 2003 dödades 33 människor i en serie självmordsattacker i centrala Casablanca. Samtliga tolv gärningsmän dödades också. De tillhörde en lokal grupp kopplad till terrororganisationen al-Qaida.
I april 2011 dödades 17 personer och ett tjugotal skadades då en bomb exploderade vid ett populärt torg i Marrakech. Bomben låg gömd i en väska som placerats på ett kafé. Sex män dömdes för inblandning i attentatet.

○ ○ ○

Två attacker är visserligen illa nog, men jämfört med andra turistländer i regionen: Tunisien, Egypten, Israel, har Marocko ändå en ”säker” image. Och landets turism blomstrar. År 2018 blev ett rekordår med över 11 miljoner besökare.
Att det skett jämförelsevis få terrorattacker på marockanskt territorium innebär inte att landet är förskonat från våldstillvänd islamism. Enligt det New York-baserade säkerhetsföretaget The Soufan Center reste över 1 600 unga från Marocko till ”kalifatet” mellan 2013 och 2016. Etniska marockaner har också varit inblandade i flera av de senaste årens mest blodigaste terrordåd i Europa, bland annat i Paris 2015 och i Bryssel 2016. För att försöka stävja den inhemska terrorismen inrättade de marockanska myndigheterna år 2015 en särskild enhet inom polisen, Centrala byrån för rättsliga undersökningar (BCIJ). Den är uppbyggd enligt samma mönster som amerikanska FBI och har sedan tillkomsten sprängt 57 terrorceller.
Marocko har en mycket ung befolkning: drygt 42 procent av landets 33 miljoner invånare är under 25 år (motsvarande siffra i Sverige är 28

procent). Samtidigt går nästan var tredje ung människa utan jobb. Enligt en opinionsundersökning som publicerades förra året skulle 40 procent av Marockos unga emigrera om de kunde. En utredning från svenska Migrationsverket visar att det finns cirka 80 000 barn i Marocko som lever i hemlöshet. Många av dem tar sig till Europa där de ofta hamnar i missbruk och kriminalitet.
– Situationen kan liknas vid en tidsinställd bomb, säger Mohammed Masbah, en marockansk sociolog och specialist på landets extremiströrelser, knuten till forskningsinstitutet Chatham House i London.
– Att möta den islamistiska radikaliseringen enbart genom att förstärka polisens resurser är otillräckligt. Då kommer man inte åt problemets rötter, fortsätter han.
○ ○ ○
Mohammad Masbah menar att Marockos skolsystem måste reformeras och att vänskapskorruptionen inom de statliga strukturerna behöver bekämpas. Han pekar också på oförmågan att integrera eller ”avradikalisera” de IS-frivilliga som återvänt från Syrien och Irak. Mellan 200 och 700 IS-terrorister – ingen vet riktigt – är tillbaka från ”kalifatet”.
Marocko driver visserligen ett ambitiöst program med imamer (böneledare) som söker upp unga fängelsedömda i riskzonen, och försöker undervisa dem i den ”rätta” formen av islam. Men enligt Mohammed Masbah är satsningen otillräcklig och når långtifrån alla.
– Dessutom är det alldeles för många marockanska unga som hoppar av skolan i förtid. De blir lätta byten för terrororganisatörer. De som fullföljer sin utbildning stöter ofta på systemet med svågerpolitik, att det inte är de mest meriterade som erbjuds jobb utan de med de ”rätta” kontakterna. Med en sådan ordning skapas inget förtroende för samhället. De som sitter häktade för morden av de skandinaviska turisterna är alla marginaliserade. De står i princip utanför samhället.

Den 12 januari begravdes Louisa Vesterager Jespersen i Fonnesbæks kyrka i Ikast på Jylland. Den danske statsministern Lars Løkke Rasmussen talade vid båren. Förra veckan hölls begravningsceremonin för Maren Ueland i Time kyrka, nära hennes födelseort i Bryne.
I ett högsäkerhetsfängelse i Marockos huvudstad Rabat, granne med polisens terrorenhet, sitter nu 23 personer häktade i väntan på att mordrättegången ska börja. Åtal har väckts för brott mot landets terrorlagstiftning, som i normalfallet ger fängelsestraff på mellan 10 och 20 år. De mordmisstänkta kan räkna med dödsstraff.

Erik Ohlsson
erik.ohlsson@dn.se "

" En ny Gandhi ger sig in i politiken

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Bara månader före parlamentsvalet i Indien gör en ny Gandhi entré på den politiska arenan. Priyanka Gandhi är slående lik sin farmor Indira Gandhi och hon väntas ge Kongresspartiet en välbehövlig injektion i valrörelsen.

Indien laddar för världens hittills största demokratiska evenemang. Nästan 900 miljoner människor är röstberättigade i parlamentsvalet, som väntas pågå under en månad i april och maj.
Den hindunationalistiska premiärministern Narendra Modis popularitet har dalat de senaste månaderna. Han har stöd av 46 procent av indierna, enligt en ny undersökning från India Today.
Kongresspartiets ledare Rahul Gandhi har stöd av 34 procent, vilket är hans bästa notering hittills.
Det är i det läget som partiledarens 47-åriga syster Priyanka Gandhi ger sig in i politiken på allvar. Beskedet är oväntat, även om det förekommit spekulationer i flera årtionden. Fram till nu har Priyanka Gandhi sagt att hon prioriterat att leva ett vanligt liv.
Nu kommer hon att leda Kongresspartiets valkampanj i den folkrikaste delstaten Uttar Pradesh, som har mer än 200 miljoner invånare. Uttar Pradesh är alltid ett av de viktigaste slagfälten vid indiska parlamentsval.
Det är ännu inte känt om Priyanka Gandhi själv kommer att kandidera till parlamentet men hon har en del politisk erfarenhet att falla tillbaka på. Hennes familj har varit den dominerande kraften i indisk politik efter självständigheten från Storbritannien 1947.
Priyanka Gandhi är barnbarnsbarn till det fria Indiens första premiärminister Jawaharlal Nehru. Farmor var den kraftfulla och karismatiska Indira Gandhi. Hennes italienska mamma Sonia Gandhi tvingades ofrivilligt in i politiken då maken Rajiv Gandhi, också han premiärminister, mördades för snart 30 år sedan.
Politiska kommentatorer tycker att Sonia Gandhi valde fel när hon utsåg Rahul till sin tronföljare i den politiska dynastin. Systern Priyanka är anses vara mer karismatisk, spontan och ha bättre ledaregenskaper än brodern. Hon är lik sin farmor både till utseendet och till sättet. När Kongresspartiet i Lucknow, huvudstad i Uttar Pradesh, firade nyheten om Priyanka Gandhis inträde i politiken var det under banderollen ”Indira har kommit tillbaka”.
Författaren och journalisten Sagarika Ghose, som har skrivit en biografi om Indira Gandhi och har intervjuat Priyanka flera gånger, säger till The Guardian att hon har kapacitet att gå hem hos väljarna och framför allt hos kvinnor.
– En kvinna som bär efternamnet Gandhi är en mycket stark symbol och gör att myterna runt Indira Gandhi lever vidare, säger Sagarika Ghose till The Guardian.
Enligt Ghose blir de kommande månaderna ett test av Priyanka Gandhis politiska färdigheter.
– Hittills har hon kunnat doppa tån i politiken och sedan dragit sig tillbaka och åkt på semester. Nu är det på allvar och hon måste upp till bevis.
Priyanka Gandhi är gift med affärsmannen Robert Vadra. Han har tidigare anklagats för korruption i samband med köp av landrättigheter. Han har förklarat sig oskyldig, men anklagelserna lär återupplivas av politiska konkurrenter.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

" Fakta. Dynastin Nehru Gandhi
Jawaharlal Nehru (1889-1964) hade en ledande roll i självständighetskampen mot kolonialmakten Storbritannien. Han satt i fängelse under flera perioder, men blev det självständiga Indiens första premiärminister.
Indira Gandhi (1919–1984), Nehrus enda barn, var premiärminister i flera omgångar från 1966. Hon var en karismatisk och kontroversiell järnlady. Hon mördades 1984 av sin livvakt.
Rajiv Gandhi (1944-1981) arbetade under många år som pilot och gav sig in i politiken när hans bror Sanjay dog i en flygolycka. Han var premiärminister 1984–1989. Rajiv Gandhi dödades 1991 i ett attentat.
Sonia Gandhi (1946-) var gift med Rajiv Gandhi och gav sig motvilligt in i politiken. Hon tackade nej till att bli premiärminister när Kongresspartiet vann valet 2004, men styrde bakom kulisserna de kommande tio åren.
Rahul Gandhi (1970–) är Kongresspartiets nuvarande ledare. Många anser att Sonia Gandhis val av efterträdare satte dynastin före partiets och landets bästa. Inför den här valrörelsen anses han vara mer varm i kläderna.

Fakta.
Indien är med 1,3 miljarder invånare världens näst folkrikaste land efter Kina.
Landet har under de senaste fem åren styrts av det hindunationalistiska partiet BJP och premiärminister Narendra Modi.
Modi tippas vinna parlamentsvalet, men hans parti kan inte räkna med fortsatt egen majoritet, enligt opinionsundersökningar.
Datumen för valet, som brukar genomföras under en månad, väntas tillkännages första veckan i maj."

" Räddningsarbetet fördröjdes av rädsla för ny dammolycka

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Dödssiffran efter dammkatastrofen i Brasilien närmar sig 40 personer, men väntas stiga. Leran stelnar snabbt, och hoppet om att hitta överlevande är litet. ”Det är en gravplats”, säger en politiker som besökt området.Samtidigt avbröts räddningsarbetet under söndagen sedan ytterligare en damm i området bedömts som osäker.

Antalet bekräftade dödsoffer efter dammkatastrofen i den brasilianska delstaten Minas Gerais var på söndagen 37, varav 8 har identifierats. Drygt 80 personer har förlorat sina hem och 23 har förts till sjukhus. Gruvbolaget Vale, vars damm det var som brast i fredags, uppger att över 100 personer som antingen är anställda eller kontrakterade av bolaget fortfarande saknas. Samtidigt gav den federala krismyndigheten order om att samtliga dammar i landet ska undersökas.
Efter några timmars nattligt uppehåll återupptog räddningslagen på söndagsmorgonen arbetet med att leta efter överlevande och döda. Men arbetet fick snart avbrytas sedan vattennivåerna i ännu en damm bedömts som farliga.
I staden Brumadinho lät myndigheterna sirener ljuda vid 05.30-tiden på morgonen och 24 000 personer i de mest riskutsatta delarna fick söka skydd på högre belägna platser i staden.
Men senare på dagen blåstes faran över och det svåra räddningsarbetet kunde återupptas.

Räddningstjänsten tror inte att man kommer att hitta alla kroppar, eftersom leran stelnar snabbt. Enligt chefen för civilförsvaret i delstaten Minas Gerais, Flavio Godinho, hittades dock tre överlevande på lördagen, 24 timmar efter dammbrottet.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se
Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

" Norge erbjuder sig att medla i konflikten

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Norge vill medla i konflikten i Venezuela. På söndagen var utrikesminister Ine Eriksen Søreide i kontakt med oppositionsledaren Juan Guaidó, och president Maduros utrikesminister Jorge Arreaza och erbjöd hjälp att hitta en politisk lösning.

Ine Eriksen Søreide säger till Aftenposten att hon har mycket goda kontakter med båda sidor i konflikten. Hon är djupt oroad av situationen. Norge står till förfogande om parterna i konflikten så önskar.
– Det är min förhoppning att det ska vara möjligt för parterna att hitta en politiskt lösnig som innebär att nya val utlyses och att man undviker att konflikten förvärras, säger hon.
Norge har tidigare framgångsrikt medlat i Sri Lanka och i Mellanöstern.
I en intervju med CNN Turk säger president Nicolás Maduro att han är öppen för dialog med Guaidó, men att denne bröt mot grundlagen när han utropade sig själv till tillfällig president i onsdags.
Spanien, Frankrike, Tyskland, Storbritannien och Danmark kräver att Maduro ska utlysa nyval inom åtta dagar, annars kommer länderna att betrakta Guaidó som Venezuelas ledare. I intervjun kräver Maduro att EU-länderna backar från sitt ultimatum.
På söndagen var presidenten på plats när militären testsköt sina tyngre vapen vid basen Paramacay.
– Ingen respekterar de svaga, de fega – förrädare. I denna värld respekteras de modiga, de tappra, de starka, sa han.
USA trycker på för att fler länder ska erkänna Guaidó som Venezuelas ledare. På söndagen anslöt sig Israel till den växande gruppen där Kanada och flera latinamerikanska stater ingår. Maduros viktigaste allierade är Ryssland och Turkiet.
Mia Holmgren mia.holmgren@dn.se "

" Maduro uppmanar EU-länder att dra tillbaka ultimatum

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Venezuelas president Nicolás Maduro säger att han är öppen för en dialog med oppositionen och uppmanar flera EU-länder att ta tillbaka sitt ultimatum om nyval. På söndagen anslöt sig Israel till de länder som erkänner Juan Guaidó som president.

I en intervju med CNN Turk säger president Nicolás Maduro att han är öppen för dialog med Guaidó, men att denne bryter mot grundlagen när han utropar sig själv till ledare.
Mot den bakgrunden uppmanar Maduro de europeiska länder som ställt honom inför ett ultimatum att backa.
– Europa har ingenting med Venezuela att göra. Agerandet är väldigt fräckt, säger han till CNN Turk.
Spanien, Frankrike, Tyskland, Storbritannien och Danmark kräver att Maduro ska utlysa nyval inom åtta dagar, annars kommer länderna att betrakta Guaidó som Venezuelas president.
USA trycker på för att fler länder ska erkänna Guaidó. På söndagen anslöt sig Israel till den växande gruppen där Kanada och flera latinamerikanska stater ingår. Maduro har stöd av bland andra Ryssland och Turkiet. Till CNN Turk säger Maduro att han inte utesluter ett möte med USA:s president Donald Trump.
– Det är inte omöjligt, men inte troligt, säger han till CNN Turk.
Venezuelas militärattaché i USA bröt i går med Maduro. I ett inspelat meddelande uppmanar han militären i hemlandet att göra det samma:
”I dag talar jag till folket i Venezuela, och speciellt mina bröder i landets väpnade styrkor, för att de ska erkänna president Juan Guaidó som den enda rättmätige presidenten.”
Venezuelas försvarsdepartement svarade med att twittra ett foto på Silva med ”förrädare” skrivet i rött över bilden.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

" Oppositionen i Venezuela vill bryta symbiosen med Kuba

DN MÅNDAG 28 JANUARI 2019

Analys
”Kuba och Venezuela är en och samma nation!”, brukade Venezuelas förre president Hugo Chávez utropa. Med åren blev detta allt mindre av en överdrift. Att reda ut och avveckla de hårt sammanflätade förbindelserna är nu en av den venezuelanska oppositionens hetaste önskningar.

Relationerna som Chávez och Kubas Fidel Castro framställde som en ödesgemenskap mellan två broderfolk, var enligt kritikerna en enkelriktad kanal för olja och dollar från det rika Venezuela till den kroniska kassabristens Kuba.
Symbiosen mellan de bägge socialistregimerna spirade ur den djupa vördnad Chávez visade Fidel Castro. Fidel, förkunnade Chávez, ”tillhör inte bara Kuba utan hela världen … han är för mig en far, en kamrat, min perfekta lärare i politisk strategi … en gigant … en socialismens Julius Caesar.”
Chávez tillgivenhet var så villkorslös att han gladeligen kopierade kubansk politik också där denna fört Kuba till bankruttens rand. Det mest flagranta exemplet, vars sviter venezuelaner känner av dagligen, är kollektiviseringen av lantbruket, som genomfördes av kubanska experter. Efter denna hårdhänta strukturomvandling producerade Venezuela knappt en tredjedel av sitt matbehov.
Av de många unga kubaner som drömmer om att lämna landet är läkare särskilt ivriga. Utsikten att tvångskommenderas till en avkrok i Venezuela har varit ett stort moln på deras himmel ända sedan ländernas ledare gjorde upp om att kvitta oljeleveranser mot kubanska experter. De som skickas iväg avlönas av Venezuela, men pengarna går direkt till den kubanska staten. Det är inte ovanligt att kubanska läkare tillbringat tio år mot sin vilja i Venezuela.
I tusentals byar i Venezuela är både läkaren och skolläraren kuban; kubanska underrättelseagenter vet mer om vad som sker i landet än president Maduros ministrar, och många av regimens nyrika har gjort sina förmögenheter under invecklade affärer via Kuba.
Partierna i den så kallade MUD-fronten, regimens rivaler i dag, vill först och främst säga upp alla de öppna och hemliga avtalen mellan länderna: Stoppa Venezuelas oljeleveranser till Kuba, skicka hem de tiotusentals kubanerna i Venezuelas skol- och hälsosektorer, kräva återbetalningar på alla fördelaktiga lån Kuba fått och – framför allt – sanera bort kubanskt inflytande i försvar och säkerhetstjänster.
Efter den misslyckade militärkuppen mot Chávez 2002 växte det kubanska inflytandet över både honom och säkerhetstjänsterna. Den fruktade kubanska underrättelsetjänsten G2 hjälpte Chávez att organisera om de väpnade styrkorna. Chávez, som anade svek och myteri vart han vände sig, kände sig tryggare när han överlämnade sin säkerhet i kubanska händer. Före Venezuelas ekonomiska kollaps fanns det nära femtio tusen kubanska anställda i Venezuelas offentliga sektor, bland dem ett par tusen G2-agenter.
Mycket litet är känt om dessa saker, men regimkritiker i Venezuela hävdar att Fidel Castro använde sitt inflytande och sin säkerhetstjänst för att manipulera Chávez och skrämma upp honom med rykten om komplotter, i avsikt att inpränta i honom att de enda han kunde lita på var kubanerna.
Under Chávez långa sjukdom, från maj 2011 till sin död i mars 2013, behandlades han huvudsakligen i Havanna. Inte för att det saknades sakkunskap i Caracas, utan därför att endast på Kuba kunde regimen garantera att ingenting om sjukdomen läckte ut.
Från år 2000 skickade Venezuela nära hundra tusen fat olja om dagen till Kuba, som sålde det mesta vidare. På senare år har detta bidrag krympts till en tredjedel, och 2017 ryckte Ryssland in efter ett nödrop från kubanerna. Moskva ger dock inte bort råvaror gratis, och det har spekulerats över vad kubanerna erbjuder i gengäld.
Nathan Shachar naranjal@gmail.com "

" Stelnande kärna blev jordens räddning mot solens strålning

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Jordens magnetfält var extremt svagt för 565 miljoner år sedan, enligt en ny studie. Forskarna bakom studien tror att fältet var nära kollaps vid den tidpunkten. Hade kollapsen ägt rum hade jorden saknat skydd mot strålningen från solen.

De nya rönen antyder att jordklotets inre har en stormig historia.
I nutiden består den innersta delen av jorden av en solid kärna av järn. Men det har inte alltid varit så. Under lång tid var kärnan mer flytande – och under den perioden var magnetfältet svagare. Först när kärnan stelnade blev magnetfältet kraftfullt.
Forskarna, som publicerar sina rön i Nature Geoscience, drar slutsatsen att kärnan blev fast mycket sent i planetens historia. Troligen stelnade den i grevens tid, strax innan magnetfältet utplånats helt och hållet, att döma av studien.
Genom analyser av magnetismen i kristaller i olika bergarter och mineraler som formades för 565 miljoner år sedan i östra Quebec i Kanada, upptäckte forskarna att magnetfältet måste ha varit osedvanligt svagt vid den tidpunkten. Som tur var undveks dock kollapsen och så småningom, när den inre kärnan stelnat, blev magnetfältet starkare.
För livet på jorden var detta sannolikt av stor betydelse. Utan fältet skulle strålningen från solen bli svårartad. Dessutom skyddas vi mot solvinden – väldiga mängder laddade partiklar som strömmar ut från solen – som annars hade kunnat leda till att jorden förlorat delar av sin atmosfär. **TT** "

" Fakta. Planetens magnetfält
Jordens magnetfält utgörs av två motsatta poler, en vid Nordpolen och en vid Sydpolen. Det magnetiska fältet sträcker sig ut från jorden flera tiotusentals kilometer – den så kallade magnetosfären.
Fältet har funnits mycket länge men dess styrka har varierat. I planetens ungdom var det betydligt svagare än i dag.
De båda polerna har kastats om upprepade gånger under jordens historia, senast för cirka 780 000 år sedan.
Källa: Nature Geoscience, NE "

" Michael Winiarski: Venezuela kan bli landet där Trump bryter mot sin regel att inte lägga sig i

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Riskerar krisen i Venezuela att leda till en ny amerikansk militär intervention? Enligt Donald Trumps isolationistiska syn på omvärlden ska USA inte engagera sig i andra länders konflikter. Men Latinamerika, som har kallats för USA:s bakgård, kan vara ett undantag från den principen.

En anmärkningsvärd sak i Venezuela-konflikten är att de geopolitiska kontinentalplattorna dras på ett annat sätt än vad vi har blivit vana vid på senare år. Den auktoritära internationalen – som så ofta har gjort gemensam sak för att undergräva den västdominerade världsordningen – har blivit djupt splittrad:
På ena sidan finns Donald Trump och Jair Bolsonaro, som försöker tvinga bort den ”bolivarianske” diktatorn Nicolás Maduro och stödjer oppositionsledaren och den självutnämnde interimspresidenten Juan Guaidó. De gör gemensam sak med Emmanuel Macron, samt flera andra europeiska och latinamerikanska regeringar.
På den andra sidan finns Vladimir Putin, Xi Jinping och Recep Tayyip Erdogan, liksom Kubas ledning. De backar upp Maduro och hävdar att de försvarar Venezuelas suveränitet mot vad de beskriver som ett USA-initierat statskuppförsök.
Rysslands, Kinas och Kubas motiv är knappast osjälviska; Venezuela sitter på världens största oljereserver, som just de tre länderna i dag i praktiken har kontroll över.
För några årtionden sedan hade Venezuela den högsta levnadsstandarden i Latinamerika. Maduro, och före honom Hugo Chávez, körde på kort tid ner landet till absolut misär genom diktatoriska metoder och misskötsel. Miljoner medborgare flydde undan fattigdom, svält, förtryck och en inflation på över en miljon procent.
Att Maduros regim har förlorat det mesta av förtroendet inom och utom landet ger inget svar på hur omvärlden, och särskilt USA, kommer att hantera situationen.
Frågan ställdes på sin spets när Elliot Abrams, en republikansk diplomat som var en påhejare av USA:s invasion i Irak 2003, i fredags utsågs till USA:s särskilda representant för Venezuela.
Utnämningen är kontroversiell med tanke på att Abrams under primärvalskampanjen 2016 räknades till gruppen ”Never Trump”-republikaner. Bland Trumps kärntrupper har beskedet om Abrams kommit som en chock. En av dem twittrade om Abrams som en ”neocon war criminal” (neokonservativ krigsförbrytare), på grund av dennes inblandning i omstörtande verksamhet i Latinamerika.
I Latinamerika är Abrams ökänd för sin roll i några av USA:s ”smutsiga krig” på kontinenten på 1980-talet. Ronald Reagans administration stödde militärjuntan i El Salvador och sände vapen till dödsskvadroner som gjorde sig skyldiga till massakrer på tusentals civila.
Han var också en av dem som medverkade till att finansiera de högerextrema Contras-rebellerna i Nicaragua. Han var inblandad i den så kallade Iran-Contras-affären, en operation som gick ut på att USA i hemlighet sålde vapen till mullornas Iran, för att därmed finansiera stöd till Contras. Han dömdes senare för att ha ljugit inför kongressen, men benådades av president George H W Bush.

Abrams har också gamla kopplingar till Venezuela. År 2002 var han en av dem som tros ha organiserat en kupp mot Hugo Chávez. Kuppförsöket misslyckades dock.
Nu är Abrams tillbaka på en inflytelserik post, med hjälp av två andra ledande ”neocons” i Trumps administration.
Den ene, utrikesminister Mike Pompeo, sade att ”Elliot kommer att bli en verklig tillgång för att hjälpa Venezuelas folk att till fullo återupprätta demokratin och välståndet i sitt land”.
Den andre, Trumps nationella säkerhetsrådgivare John Bolton, var inte bara en entusiastisk supporter till Irakkriget utan argumenterade för bara några år sedan för att USA borde gå till bombanfall mot Iran. Nu varnar Bolton för ett ”signifikant svar” om Maduro tar till våld mot landets legitima regering, med vilken han avser Juan Guaidó.
Allt detta är tecken på att den interventionistiska, eller om man så vill ”imperialistiska”, falangen i Washington börjar återta mark från Trumps ”America First”-linje, där en viktig ingrediens är att USA inte ska ägna sig åt ”regime change” – att störta regeringar i andra länder.
Abrams återkomst till USA:s utrikesdepartement är en signal som varken Maduro eller någon annan latinamerikansk ledare lär missa.
Det som är oklart är i hur hög grad det står för en verklig sinnesförändring hos Trump. Presidenten har en välkänd motvilja mot engagemang i utlandet, men nu är större delen av hans omgivning ”neocon”-republikaner. Förutom Bolton, Pompeo och Abrams kan även vicepresident Mike Pence räknas till den gruppen.
De har i samband med Venezuela också uttryckligen nämnt Monroedoktrinen från 1800-talet, som innebär att Latinamerika ligger inom USA:s exklusiva intressesfär. I förra veckan sade Pence till Fox News att i Latinamerika är Trump beredd att intervenera, ”av de rätta skälen”.
– President Trump har alltid haft en mycket annorlunda syn på vår hemisfär, och att försvara frihet och demokrati där är en tradition som går långt tillbaka, sade Pence i en intervju i Fox News.
Till slut blir frågan i vilken mån det innebär att USA ännu en gång har för avsikt att landsätta marinkåren i Latinamerika. Ska Trumps ord om att ”all options are on the table” ses som ett standarduttalande eller som ett direkt hot?
I USA finns det inte någon utbredd entusiasm för ett ingripande. Den republikanske senatorn Marco Rubio sade i helgen att han inte känner till någon amerikansk ledare som förespråkar en USA-stödd kupp.
Bland demokraterna har några vänsterinriktade kongressledamöterna uttalat sig kritiskt:
– Vi kan inte handplocka andra länders ledare å de multinationella storföretagens vägnar. En USA-stödd kupp i Venezuela är inte en lösning på de svåra problem de står inför, sade Ilhan Omar, nyvald ledamot i representanthuset från Minnesota, på Twitter.

Michael Winiarski "

" USA inför sanktioner mot statliga oljebolaget

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

USA inför sanktioner mot Venezuelas statliga oljebolag PDVSA. Samtidigt manar oppositionsledaren Juan Guaidó till nya massdemonstrationer mot Maduro-regimen på onsdag och lördag.
På måndagen sade USA:s nationella säkerhetsrådgivare John Bolton och finansminister Steven Mnuchin att USA bryter kontakterna med oljebolaget PDVSA. Syftet är att öka pressen på president Nicolás Maduro och skynda på ett fredligt maktövertagande. Bolton uppmanade militären i Venezuela att ställa sig bakom ”Venezuelas rättmätige ledare” Juan Guaidó. Vid presskonferensen i Vita huset sade John Bolton att vicepresident Mike Pence har samtalat med Guaidó flera gånger de senaste dagarna.
Det har snart gått en vecka sedan Juan Guaidó utropade sig själv till tillfällig president i Venezuela. Ställningskriget mellan Guaidó och president Nicolás Maduro har trappats upp för varje dag.
Enligt människorättsorganisationer har minst 35 människor dödats under oroligheterna. Minst 850 personer har gripits av säkerhetsstyrkorna, varav 77 barn.
Juan Guaidó uppmanar venezuelanerna att på nytt gå ut på gatorna och demonstrera. Först under några timmar i samband med en strejk i morgon, onsdag, och sedan i en nationell styrkedemonstration på lördag.
På måndagskvällen blev det klart att Kanada nästa måndag ska stå värd för ett möte inom Limagruppen – där förutom Kanada 13 latin-amerikanska länder ingår. På mötet i Ottawa ska länderna diskutera vad som ska göras med anledning av krisen i Venezuela.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

" President Ghani stängs ute när hopp om fred tänds

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Ett svagt men spirande fredshopp gror plötsligt i Afghanistan. Detta sedan USA och landets talibanrörelse enats om ett ramverk för en fortsatt fredsprocess. Men den sittande presidenten Ashraf Ghani är missnöjd med att utestängas från samtalen.

I juli förra året togs de första trevande stegen mot direkta förhandlingar mellan USA, som har haft truppnärvaro i Afghanistan i 17 år, och talibanerna, som till dags dato behärskar nästan hälften av det afghanska territoriet.
Då, för ett halvår sedan, handlade det om ”förhandlingar om förhandlingar”. Sedan dess har representanter för USA och talibanerna träffats ytterligare tre gånger. Och vid den senaste samtalsrundan i Qatars huvudstad Doha, som avslutades i söndags, började det hända saker.
Talibanerna har förbundit sig att göra vad som krävs för att förhindra att Afghanistan någonsin blir en plattform för internationella terroristgrupper eller enskilda terrorister. Det är vi mycket nöjda med, sade USA:s chefsförhandlare Zalmay Khalilzad på måndagen till New York Times.
Skälet till USA-invasionen av Afghanistan på senhösten 2001 var att talibanerna – som då styrde landet – vägrat att lämna ut al-Qaidas ledare Usama bin Ladin, som befunnits skyldig till 11 september-attackerna.
USA:s förhandlare Zalmay Khalilzad befinner sig just nu i Afghanistans huvudstad Kabul där han informerar Afghanistans president Ashraf Ghani om den senaste förhandlingsrundan.
President Ghani tilläts inte delta i de samtal som hållits i Doha. Han stängdes ute av talibanerna, som betraktar Ashraf Ghani som ”illegitim” president av Afghanistan och en ”amerikansk marionett”. Något som bedömare av afghansk inrikespolitik betraktar som ett tydligt tecken på president Ghanis svaga ställning.
Talibanerna har stadigt vunnit mark, genom våld och terror, och Ashraf Ghanis styre är numera inte ens säkra i huvudstaden Kabul. Men de amerikanska förhandlarna gör stora ansträngningar för att inkludera president Ghani i samtalen
På måndagen höll president Ashraf Ghani ett tv-sänt tal till det afghanska folket där han framhöll att regeringen ”aldrig kommer att kompromissa om den nationella enigheten”.
Om närvaron av amerikansk militär – USA har för närvarande cirka 14 000 soldater stationerade i Afghanistan – konstaterade presidenten:
– Inget land vill ha främmande trupper på sitt territorium. Men just nu behöver vi dessa soldater.
USA:s president Donald Trump gav för drygt en månad sedan försvarshögkvarteret Pentagon i uppdrag att ta fram en plan för att minska den amerikanska militära närvaron i Afghanistan. Från 14 000 till cirka 7 000 man.
Bedömare i USA befarade att en truppminskning kan påverka fredssamtalen – det amerikanska inflytandet skulle minska om USA-förhandlarna har mindre militära resurser i ryggen. Än så länge har dock inga förändringar i den militära numerären skett.
Och förhandlingarna, även om de åstadkommit vissa oväntat positiva resultat, ser ut att bli besvärliga alldeles oavsett.
– Det är många detaljer som återstår, medgav USA:s representant Zalmay Khalilzad.

En central fråga är villkoren för en vapenvila, något som måste till om USA drar sig ur landet. Just nu är det oklart om talibanerna gått med på att vapenvilan börjar innan USA-reträtten påbörjas.
USA och talibanerna har enats om fortsatta samtal i Qatar med början den 25 februari.

Erik Ohlsson"

"Fakta.
Afghanistans nutidshistoria har präglats av krig – från Sovjetunionens ockupation (1979–1989) fram till i dag.
I oktober 2001 invaderades landet av en USA-ledd allians, då den styrande talibanregimen vägrat att överlämna al-Qaidaledaren Usama bin Ladin som hade en fristad i Afghanistan.
Talibanerna störtades, men USA:s inblandning har inte åstadkommit fred. I dag beräknas talibanerna kontrollera drygt 40 procent av Afghanistan. Terrorgrupperingen IS har också en närvaro i landet. "

" Gruvbolaget förnekar allt ansvar

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Sökandet efter döda i dammkatastrofen i Brasilien går långsamt och på måndagen saknades fortfarande nästan 300 personer. Samtidigt utreder Brasiliens regering om det går att sparka hela gruvbolagets styrelse.

Dödssiffran efter fredagens dammkatastrof steg på måndagen till 60 men fortfarande saknas 292 personer och hoppet om att hitta alla dessa vid liv är mycket litet. De stelnande lermassorna från dammen är svåra att ta sig igenom.
Gruvbolaget Vale, som är världens största brytare av järnmalm, säger nu i ett uttalande att man inte har något ansvar för det som skett:
”Vale ser inte att man har någon skuld, varken uppsåtligen, som lagen talar om, eller genom något fel i form av felhantering, vårdslöshet eller försumlighet”, sa Sergio Bermudes, en advokat knuten till bolaget i ett uttalande på söndagen, skriver tidningen Estado.
Vales aktier har hittills fallit med 20 procent sedan katastrofen och på måndagen skrev landets vicepresident Hamilton Mourão att han gett den krisgrupp som arbetar med effekterna av katastrofen i uppdrag att utreda om det finns lagliga möjligheter att sparka Vales styrelse.
– Frågan studeras nu av krisgruppen. Låt oss vänta på vad den rekommenderar, sa Mourão till reportrar i huvudstaden Brasilia.
Frågan är dock om det är möjligt att regeringen kan gripa in i ett privat företag på det viset:
– Det finns ingen lag som tillåter det, säger Sergio Bermudes.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Nedstängningen kostade mer än Trumps murkrav

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Nedstängningen av federala myndigheter kostade USA nästan 100 miljarder kronor. Dubbelt så mycket som vad president Trump krävt för att börja bygga en mur mot Mexiko under 2019.

Det är siffror från kongressens budgetkontor som visar att den fem veckor långa stängningen av en rad federala myndigheter kostat den amerikanska ekonomin strax under motsvarande 100 miljarder kronor. Enligt budgetkontoret är nästan en fjärdedel av summan, omkring 25 miljarder kronor, förlorade för gott, skriver New York Times.
Den största delen av förlusten kan härledas till minskad konsumtion från de omkring 800 000 arbetare som blev utan lön under tiden som myndigheterna stängdes.
President Donald Trump har begärt att kongressen ska säga ja till omkring 50 miljarder kronor till en mur mellan USA och Mexiko. Trump har också hotat med att åter stänga myndigheterna eller att införa ett nationellt nödläge om kongressen inte kommer överens inom tre veckor.
Clas Svahn

" Grekland gör sig redo för nytt obligationslån

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Den grekiska staten är på väg att testa marknadens förtroende för landets betalningsförmåga med ett nytt obligationslån. Det talas om ett femårigt grekiskt lån på cirka två miljarder euro.

Det blir det första obligationslånet sedan Grekland i höstas formellt avslutade det tredje stödprogrammet med nödlån, som under åtta år varit den grekiska statens primära finansieringskälla.
Lånet som det nu flaggas för uppgår till två miljarder euro och räntan beräknas hamna på 3,5–3,6 procent, enligt den grekiska tidningen Ekathimerini.
Det kan jämföras med räntan på en svensk femårig statsobligation, som ligger strax under noll procent. Räntegapet utgör den premie Grekland måste betala då marknaden tvivlar på landets betalningsförmåga.
Obligationslånet, som ska tas inom kort, kommer sedan Greklands premiärminister Alexis Tsipras med knapp marginal nyligen överlevt en förtroendeomröstning i parlamentet för att därefter, i fredags, få ett omstritt avtal om grannlandet Makedoniens namn – som enligt avtalet ska heta Nordmakedonien.
Avtalet är impopulärt bland grekiska väljare. Enligt opinionsmätningar motsätter sig omkring 60 procent av det grekiska folket avtalet, som kan bli en viktig faktor i valrörelsen vid sidan av känsliga frågor som kyrkans relation till den grekiska staten.
Grekland ska hålla parlamentsval senast i oktober i år.
TT "

" Danmark bygger stängsel mot Tyskland

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

På måndagen sattes de första pålarna i marken till det sju mil långa stängsel som ska löpa längs hela den dansk-tyska gränsen. Syftet är att stoppa vildsvin från att ta sig in Danmark och därmed skydda den danska svinproduktionen mot den fruktade afrikanska svinpesten.

USA är inte det enda landet med en pågående gränsmurskontrovers. Att Danmark har beslutat att bygga ett staket som är en och en halv meter högt längs hela gränsen mot Tyskland har kritiserats från flera håll.
Staketet kommer att kosta 42 miljoner kronor, men det är småpengar i jämförelse med de drygt 40 miljarder kronor som den danska svin-exporten var värd förra året, skriver nyhetsbyrån Ritzau.
Det är rädslan för afrikansk svinpest som fick folketinget att fatta beslutet om stängslet förra sommaren. Initiativet kom från en landsbruksorganisation. I Danmark finns det 3 000 gårdar som föder upp grisar. Ett utbrott av svinpest skulle kunna leda till att hela grisnäringen slås ut. Det skulle påverka hela den danska ekonomin.
Afrikansk svinpest är ett virus som drabbar både vild- och tamsvin. Sjukdomen är ofarlig för människor och andra djur, men extremt dödlig för svin.
I östra Europa finns sjukdomen sedan flera år i Baltikum och länder som Polen och Rumänien. I höstas blev sjukdomen för första gången konstaterad Belgien i västra Europa.
Att bygga ett staket mellan två EU-länder är på flera sätt kontroversiell. I dag är gränsen mellan Danmark och Tyskland knappt synlig. Staketet kommer att påverka rörligheten för både människor och vilda djur. Det finns farhågor om att turistnäringent skadas. På båda sidor gränsen är människor oroliga över att sammanhållningen blir sämre.
Stängslet kommer att ha små öppningar på 20x20 cm för att mindre djur ska kunna ta sig igenomt var 50–100 meter. Det ska också ha 20 större öppningar där varg, rådjur och hjort kan passera. Enligt Bo Øksnebjerg, generalsekreterare på danska WWF kommer stängslet därmed inte att få den avsedda effekten.
– Sannolikt kommer vildsvinen att springa genom öppningarna i stängslet. Därför tycker vi inte att det är meningsfullt att skada

djurlivet, då stängslet inte kommer att hjälpa till att lösa grundproblemet, vilket är afrikansk svinpest, sa han till DR i samband med remissförfarandet.
I dagarna genomförs en fyra dagar lång svinpestövning där danska myndigheter förbereder sitt agerande vid ett eventuellt utbrott av afrikansk svinpest.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

" Facebook lovar ökad transparens

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

I slutet på mars kommer Facebook att utöka sina ansträngningar för att skapa transparens gällande politiska kampanjer på plattformen, skriver den sociala mediejätten på sin nyhetssida. Politiker och politiska partier måste nu registrera sig och auktoriseras av nätverket. Dessutom kommer alla annonser att märkas med en informationsstämpel som visar att det är betalt innehåll.

Facebooks åtgärd följer efter en intensiv kritikstorm från användare och politiker världen över mot sociala nätverksbolag rörande data-läckor och politiska propagandakampanjer mot valrörelser från främmande makter.

Direkt "

" USA:s olivskatt blir kärnfråga för WTO

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

EU kommer att inleda en rättsprocess gällande USA:s tullar på spanska oliver, då dessa strider mot Världshandelsorganisationen WTO:s regelverk, skriver EU-kommissionären Cecilia Malmström på Twitter.

”Från kommissionens sida har vi redan tagit upp saken med vår amerikanska motpart vid ett flertal tillfällen. Tillsammans med de spanska myndigheterna kommer vi att fortsätta att försvara EU-producenternas rättigheter med kraft”.
USA:s import av spanska oliver uppgick till 67,6 miljoner dollar 2017. USA:s handelsministerium har slagit fast att spanska oliver säljs för billigt och har belagt dem med strafftullar på 16,88 – 25,50 procent. Enligt WTO:s regler har parterna 60 dagar på sig att lösa konflikten. Oliverna riskerar nu att hamna i rättsligt limbo eftersom USA hindrar domare från att lösa handelstvister.

TT-Reuters "

" Huawei åtalas i USA

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

USA. Det amerikanska justitiedepartementet åtalar den kinesiska telekomjätten Huawei, två dotterbolag och finanschefen Meng Wanzhou. Bland anklagelserna finns misstankar om bankbedrägeri, brott mot USA:s sanktioner mot Iran och försök att stjäla företagshemligheter från amerikanska T-Mobile.
Meng Wanzhou – som också är dotter till Huaweis grundare och vd Ren Zhengfei – greps i Vancouver i Kanada i december, när hon skulle byta flyg. Gripandet skedde på begäran av USA. Hon är kvar i Vancouver i väntan på att en domstol ska behandla USA:s begäran om att få henne utlämnad.

TT-Reuters "

" Kina anklagar EU för förtal av Huawei

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Kinas EU-sändebud Zhang Ming avfyrar blixtrande kritik mot europiska företag som, enligt honom, förtalar och diskriminerar Huawei och andra kinesiska teknikföretag.

Vid en intervju med Financial Times i Bryssel på måndagen meddelade han att alla försök att stoppa kinesisk inblandning i europeiska 5G-satsningar kommer att få allvarliga konsekvenser för det globala samarbetet.
– Det är inte konstruktivt att förtala, diskriminera, pressa, tvinga eller spekulera, sa Zhang Ming apropå EU:s planer på att skärpa kontrollen av kinesiska teknikföretag.
Oron kring cybersäkerhet har aktualiserats efter att en kinesisk Huawei-anställd och en tidigare polsk säkerhetsagent greps misstänkta för spioneri tidigare denna månad.
I fredags meddelade den brittiska teleoperatören Vodafone att man pausat installationer av utrustning från den kinesiska telekomtillverkaren Huawei i sina mobilnät runt om i världen.
TT

" Johan Croneman: Missa inte filmen om mannen som lät åtala de nazistiska massmördarna

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

I dokumentären ”Ondskans åklagare” (SVT) berättar juristen Benjamin Ferencz om hur han som ung åtalade nazistiska massmördare i Nürnberg 1947. Det var mest en slump att just de 22 män som Ferencz lät åtala stod bakom skranket. Många andra slapp undan.

I slutet av förra året påminde jag om fransmannen Michaël Prazans obekväma dokumentärserie på Netflix (från 2009), ”Einsatzgruppen: The nazi death squads”. Det finns inte många liknande dokumentationer, och när det gäller einsatzgruppernas mördande under det tyska fälttåget mot Sovjetunionen med början i juni 1941, är det den enda med samma knivskarpa skärpa och noggrannhet.
Även den som tror sig veta det mesta om Förintelsen kommer att drabbas svårt – inte så få känner sig till och med ”mätta” på - information, eller över huvud taget allt grottande i andra världskriget fasor. Prazan riktar sig också direkt till er.
I söndags visade SVT en sevärd dokumentär (”Ondskans åklagare”) om mannen som kom att åtala ett litet antal av de ansvariga för just de tyska einsatzgrupperna.
Benjamin Ferencz var bara 27 år när han 1947 klev upp på en trave böcker (han var mycket kort i växten) för att nå upp till åklagarpulpeten i Nürnberg och höll sitt numera klassiska inlednings-

anförande. Benjamin Ferencz var en av de första som använde beteckningen ”brott mot mänskligheten”.
Tjugotvå åtalade stod bakom skranket för en av hela andra världskrigets mest fasansfulla verksamheter – 22 av 3 000 som deltog i tysk uniform. Fjorton dömdes till döden, två hängdes så småningom, de andra fick sina dödsdomar omvandlade till fängelsestraff. 1958, elva år senare, var de alla ute i det fria Västtyskland igen.
Man blir illamående vid blotta tanken.
Dokumentären om Benjamin Ferencz märkliga väg till Nürnberg är en otrolig historia, och hela Ferecz livsgärning vore utan tvekan värd Nobels fredspris. Han lever förresten, snart 99 år gammal – ge honom priset på hans hundraårsdag.
Och det var mer en slump att dessa bestialiska massmördare över huvud taget kom att åtalas. I Berlin sprang Ferencz mer eller mindre rakt in i ett arkiv som avslöjade allt. Han behövde inte ens några ögonvittnen, tyskarnas dokumentation var petnoga, allt hade rapporterats till Berlin. Exakta siffror på antalet utrensade judar, romer, ryssar, partisaner. Man sköt alla! Släpade ut dem i skogen, klädde av dem, sköt dem, slängde dem i massgravar. Einsatzgrupperna mördade på detta sätt två miljoner människor.
Dr Rasch, befälhavare för Einsatzgruppe C, hade dubbla akademiska titlar, över huvud taget hade man som ansvariga för einsatzgrupperna tillsatt välutbildade akademiker – intellektuella nazister skulle ha lättare för att förklara nödvändigheten i de utrensningar man gjorde, ha bra argument till sina underlydande: Inte minst till dem som skulle ligga bakom en kulspruta några timmar i taget och på rätt kort avstånd meja ner tusentals kvinnor, barn, gamla. En slitig dag på jobbet.
De tyska soldaterna tvingades inte, man slapp om man mentalt inte klarade trycket. Det fanns andra. De fick lite bättre betalt, de fick fler permissioner, de fick amfetaminpreparat, de fick extra ransoner med alkohol. Och politisk skolning givetvis, de fick lära sig varför mördandet var högst motiverat ur det tyska rikets synvinkel. Om allt detta kan man läsa i historikern Christopher Brownings studie ”Helt vanliga män” som just kommit ut i svensk nyutgåva (Norstedts).
Massmördare som till exempel den iskalle Otto Ohlendorf förklarade sig självklart oskyldig. Benjamin Ferencz berättar i dokumentären varför han var noga med att plocka ut de mest ansvariga, men också de mest välutbildade befälen.
Om Dr Rasch säger Ferencz: ”Han dödade 33 771 judar på två dagar. Den 29:e och 30 september 1941.” Ett kort uppehåll i intervjun, är han på väg att börja gråta? Sedan säger han, och kluckar lite av skratt: ”I got the bastard!”

Johan Croneman
johancroneman@gmail.com "

" Replik. Rosling måste förstås på ett djupare plan, skriver Daniel Lapidus

DN TISDAG 29 JANUARI 2019

Hans Rosling gjorde inte anspråk på att lösa 2000-talets stora frågor utan beskrev världen utifrån ett epidemiologiskt synsätt, replikerar Roslings tidigare medarbetare Daniel Lapidus i debatten om Roland Paulsens artikel.

Blir världen bättre eller sämre? Roland Paulsen har skrivit en artikel (DN 19/1) och gjort en upplysande film med goda intentioner men missar avgörande fakta i sin förståelse av Roslings verk.
Under flera år arbetade jag på Stiftelsen Gapminder, i nära samarbete med Hans Rosling. Jag fick ta del av en rik tankevärld – en världsbild som enligt Paulsen bortser från väsentliga perspektiv och trender. Men Rosling måste förstås på ett djupare plan – en gärning som utvecklats över lång tid. Roslings beskrivningar av världen är influerade av ett epidemiologiskt synsätt (epidemiologiska observationer beskriver primärt populationer av människor) och han gjorde inte anspråk på att lösa 2000-talets stora frågor.
Redan i sitt Ted Talk 2006 är Rosling tydlig med att medelvärden skymmer stora ojämlikheter inom länder och att vi ”i hög grad måste kontextualisera de förbättringar som världen uppvisar”. Denna nyanserade ansats finns ständigt närvarande i Roslings arbete och ligger till grund för de huvudpoänger Rosling förmedlar som folkbildare: ”det finns fler än två sorters länder”, ”vi använder inte öppna data i tillräcklig utsträckning”, ”vi har fel om världen för att vi går runt med förutfattade meningar” med flera.
På Gapminders hemsida återfinns också flera verktyg som visar inkomstskillnader och skillnader i levnadsvillkor inom länder, där-ibland ”Dollar street” och ”Income mountains”. Även i boken ”Factfulness” (2018) resonerar författarna om medelvärden (vilket Paulsen medger):
”Alla ni genomsnitt därute, ta inte anstöt av vad jag nu ska säga. Jag älskar genomsnitt. [...] Men all förenkling av information kan vara vilseledande, och genomsnitt är inget undantag.”
Hans Roslings senare medverkan i olika debatter kom ofta att förutsätta den här förförståelsen av hans pedagogiska metod. Korta framträdanden i media lämpade sig inte för metodologisk diskussion, men jag vet – genom att jag dagligen befann mig i hans närhet – att han lade mycket energi på att detaljstudera statistik och väga sina ord med en forskares noggrannhet för att vinna adekvat trovärdighet.
Uttrycket ”Spip” (Svenskt post-industriellt pucko) var ett av Roslings mest skoningslösa men sparsamt använda uttryck. Det ligger dock nära till hands när Paulsen vantolkar Roslings beskrivning av spädbarnsdödligheten eller kallar Roslings vetenskapliga bidrag om upptäckten av en ny sjukdom (Konzo) – som drabbar de allra fattigaste på Afrikas landsbygd – för ”blygsamt”. Det blir då uppenbart att Paulsen inte bemödat sig med att förstå Roslings världsbild som bland annat formades av den resursbrist som rådde i distriktet Nacala i Moçambique: ”Samtidigt som det i Sverige gick hundra läkare på den folkmängd jag var satt att vårda, var barnadödligheten i Moçambique dessutom hundra gånger högre. [...] Jag kallar det mitt fyra-nollor-skillnads-trauma. Den allmänna knapphetens psykologi lärde mig saker om mig själv.”
Men jag vet att Paulsen har goda avsikter och jag skulle så gärna önskat att han och Hans Rosling kunde föra diskussionen vidare tillsammans i stället för genom ombud. Och det för oss till diskussionen om 2000-talets stora ödesfrågor. Kunde hållbar

utveckling, psykisk ohälsa och den ökande ekonomiska ojämlikheten – sådana frågor som Paulsen efterlyser – få större utrymme i boken ”Factfulness”? Ja, och det tror jag även att medförfattarna av boken kan hålla med om.
Dock, Rosling gör inte anspråk på att ha lösningar på de frågor som Paulsen lyfter fram såsom prekariseringen av arbetsmarknaden eller psykisk ohälsa. Rosling erbjuder i stället en verktygslåda till en bred målgrupp för att förklara de ”grundläggande missförstånden”.
Paulsen lyfter också fram att Rosling skulle ha ”månat” om kapitalismen och undvikit frågor om ekologisk hållbarhet.
”Kapitalismen är en häst som kan sättas i användning men måste tyglas” brukade Hans hävda i föreläsningar och för oss medarbetare.
”Klimatförändringar gör mig djupt oroad”, skriver han i ”Factfulness”.
Detta är bara två av Roslings många citat som motsäger Paulsens enögda fokus. Och vad gäller tillrättavisningen av den danska journalisten så har det fått oproportionerligt stor uppmärksamhet till följd av polarisering och snuttifiering av vår mediekonsumtion.
Så Roland Paulsen, hur går vi vidare? Jag tror på faktabaserade perspektiv. Hans Rosling representerar för mig ”fyra-nollors-skillnad-traumat” som han beskriver i sin bok – ett perspektiv som vi kan inspireras av, respektera och samtidigt ställa höga vetenskapliga krav på. Vid en kronologisk läsning av Rosling kommer du förhoppningsvis se nya sidor, men du kommer inte hitta en systemkritiker av det slag som du efterlyser. Det är upp till oss att formulera lösningarna för framtiden och det kan inte vänta på att vi definierar vad den goda världen är.
Läs Roland Paulsens artikel och de andra inläggen i debatten på dn.se/kultur

Daniel Lapidus "

" Ledare: Europa måste stoppa Kinas propaganda-tv

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Det är en ödets djupa ironi att Kinas största statliga tv-bolag heter likadant som den engelska termen för övervakningskamera. CCTV, China Central Television, blir allt viktigare för regimens strävan att sprida sin makt utomlands och kontrollera de egna medborgarna minutiöst.

Måndagens Aktuellt berättade om Peter Humphrey, brittisk konsult som år 2013 greps i Shanghai för ”olaglig insamling av medborgarinformation”. Han tror att gripandet berodde på att han utrett en bedrägerimisstänkt person som står den kinesiska regeringen nära.
Efter en tid i kinesisk arrest under svåra förhållanden drogas Humphrey av en läkare och förs till en glasbur, där han kedjas fast med mängder av kameror i ansiktet. Han tvingas svara på förhörsfrågor. Svaren redigeras till en ”ursäkt till den kinesiska staten”, som sedan skickas ut över världen av tv-bolaget CCTV.
Att förnedra misshagliga personer offentligt är en uråldrig favoritmetod hos avskyvärda regimer, inte minst kommunistiska sådana.
I Maos Kina utvecklades den offentliga förnedringen till perfektion, med misstänkta regimfiender som under pöbelns vrål tvingades att ”bekänna” sina synder. De avvecklades under Maos efterföljare men har alltså kommit på modet igen – nu tv-sända inför miljonpublik. För sändningen står ofta just tv-bolaget CCTV. Andra västerlänningar som kan vittna om samma behandling som Peter Humphrey är

svenskarna Peter Dahlin och Gui Minhai. Den senares dotter, Angela Gui, har nu trappat upp kampen mot CCTV genom att ta strid mot ett kontroversiellt beslut: tv-bolagets etablering i Chiswick, London. Det är en kamp där hon inte får stå ensam.
Just nu är den kinesiska tv-jätten i färd med en storsatsning på platsen. Med hundratals journalister och investeringar motsvarande flera miljarder kronor ska en mer sympatisk bild av Kina spridas i väst. Vi har sett andra agera på liknande sätt, inte minst det ryska bolaget RT som sprider Putinsk propaganda till västvärlden med direktlina från Kreml.
När den ungerskfödde miljardären och mecenaten George Soros nyligen talade på World Economic Forum i Davos var budskapet till stor del en varning för Kina. Soros talade om det hot mot det öppna samhället som kommer från vissa regimers användande av ny teknik för att kartlägga och kontrollera medborgarna.
”För de auktoritära regimerna är övervakningsverktygen ett användbart redskap, för öppna samhällen är de ett dödligt hot”, sa Soros. På samma sätt kan man se medieexpansionen från Ryssland och inte minst Kina. De använder journalistiken, i sig ett redskap för yttrandefrihet, för att slå sönder det demokratiska väst.
Till skillnad från kalla krigets klumpiga kommunistagitation har dagens propagandaministerier lärt sig att använda nyhets- och internetspråk. Vargens budskap blir extra farligt eftersom den iklätt sig journalistikens fårakläder.
Hur bör propagandaoffensiven bemötas? Inte med censur och motpropaganda, då riskerar yttrandefriheten avskaffa sig själv. Däremot med tålmodig, saklig nyhetsrapportering och ständigt upplysande om att det inte är något mindre än ett propagandakrig som just nu riktas mot oss.
Däremot har demokratier ingen skyldighet att släppa in bolag som fungerar som organ för diktatorer och offentliga skampålar för framtvingade bekännelser. En lämplig plats att dra en gräns är Chiswick, London.

DN 30/1 2019 "

" Kristna kvinnan fri att lämna Pakistan

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Den friande domen mot den kristna pakistanska kvinnan Asia Bibi kommer inte att prövas på nytt, meddelade Högsta domstolen i Islamabad på tisdagen. Det innebär att det är fritt fram för fembarnsmamman att lämna Pakistan. Sannolikt kommer hon att återförenas med sin familj i Kanada, där hon erbjudits asyl.

Asia Bibis öde har fått enorm uppmärksamhet i Pakistan och i resten av världen. När hon frikändes från anklagelserna om hädelse av Högsta domstolen i oktober förra året ledde det till stora protester. Domen överklagades av en konservativ imam och Pakistans regering beslutade att hon inte fick lämna landet. På tisdagen avslogs begäran om ny prövning. Högsta domstolen har inte hittat något fel i den friande domen, skriver den pakistanska tidningen The Dawn.
– Hon bör nu vara fri att återförenas med sin familj och söka trygghet i ett land som hon väljer själv, säger Amnesty International i en kommentar.
Enligt obekräftade uppgifter befinner sig delar av hennes familj i Kanada. Efter domslutet i oktober utsattes familjen för dödshot och tvingades gå under jorden. Asia Bibi har skyddats av myndigheterna inför beslutet om en eventuell ny prövning.
Kanadas premiärminister Justin Trudeau har tidigare bekräftat att förhandlingar förts för att ge den kristna kvinnan asyl. Även andra länder har ställt sig positiva till att ta emot kvinnan och hennes familj.
Asia Bibi dömdes till döden efter ett bråk med några grannkvinnor för några år sedan. Hon anklagades för att ha förolämpat profeten Muhammed när hon drack vatten ur samma källa som muslimer. Hon satt i fängelse i mer än åtta år.

Islamistiska grupperingar hävdar att frigivningen av Asia Bibi beror på regeringens undfallenhet gentemot västvärlden. Inför tisdagens utslag var stämningen spänd och säkerheten i huvudstaden Islamabad hade stärkts. Tidigare har extremisterna krävt att Asia Bibi ska avrättas tillsammans med de tre domare som frikände henne. Samtidigt har Pakistans rättsliga agerande hyllats i omvärlden.
Asia Bibis fall har blivit en symbol för blasfemilagstiftningen i Pakistan. Sten Widmalm, professor i statskunskap vid Uppsala universitet och Pakistankännare, beskriver de stränga lagarna mot hädelse som icke-demokratiska och brott mot religionsfriheten och yttrandefriheten.
– Flera andra länder har liknande skrivningar i sin lagstiftning, men lagarna hör till en annan tid och tillämpas inte. I Pakistan kan det räcka med ett rykte om att någon har uttalat sig nedsättande om profeten Muhammed för att dömas till döden.
Lagarna utnyttjas av olika grupper för att förfölja minoriteter. I Pakistan, där 97 procent av befolkningen är muslimer är de små grupperna av kristna, hinduer och buddhister mycket utsatta.
Om någon retar sig på en granne och drar till med en anklagelse eller sprider ett rykte om hädelse kan konsekvenserna bli katastrofala.
– Hot om att anmäla någon för hädelse kan användas vid bråk om markrättigheter. Domslut kan bygga på rena missförstånd, säger Sten Widmalm.
Ofta är beviskravet lågt, inte minst för att domarna själva vet att de kan attackeras av upprörda mobbar om de friar en icke-muslim. Sedan år 2000 har mer än 60 människor lynchats till döds i fall som kan kopplas till blasfemilagarna.

Mia Holmgren
mia.holmgren@dn.se "

"Fakta. Friad i brist på bevis
Anklagelserna mot den katolska fembarnsmamman Asia Bibi fördes fram av en grupp muslimska kvinnor efter en dispyt i juni 2009 i provinsen Punjab.
Kvinnorna plockade bär tillsammans när det utbröt uppståndelse över att Asia Bibi drack från samma vattenskål som muslimerna.
En ordväxling utbröt, och kvinnorna ska ha uppmanat henne att konvertera. Enligt kvinnorna ska Bibi då ha fällt uttalanden som skymfade profeten Muhammed.
Hon misshandlades senare i sitt hem, och påstods då ha erkänt hädelse. Efter en polisutredning greps Asia Bibi.
2010 dömdes Bibi till döden av en lokal domstol, en dom som 2014 fastställdes av en domstol i Lahore. I oktober 2018 friade Högsta domstolen henne i brist på bevis.
Även om blasfemi i Pakistan är belagt med dödsstraff har ingen dödsdom hittills verkställts. De flesta dödsdomar för brott i landet förvandlas till långa fängelsestraff.
Källor: AFP, BBC, TT "

" Palestinsk regering tvingas avgå

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Jerusalem. Den palestinska regeringschefen Rami Hamdallah avgick på onsdagen. Av allt att döma tvingade Fatah-partiets centralkommitté president Mahmoud Abbas att göra sig av med honom.

Regeringens fall kommer efter att den palestinska allmänheten pressat Fatah och Abbas till en kännbar reträtt: Den nya försäkringskassa som regimen velat instifta skrinläggs. Under flera månader har demonstrationer rasat mot den nya avgift som regimen lagt på alla löntagare.
Folk tror inte att de inbetalda pengarna kommer att förvaltas och återbetalas som socialt stöd. En allmän åsikt är att reformen var en panikåtgärd av regimen för att täcka kassabristen efter Donald Trumps dramatiska nedskärningar av USA:s bistånd.
I söndags skrotade Abbas lagen, och Fatahs ledande makthavare vill nu låta premiärminister Hamdallah bära hundhuvudet för misslyckandet, så att partiets anseende kan repa sig. Abbas skulle helst vilja låta Hamdallah bilda också nästa regering.
Hamdallah handplockades på sin tid av Abbas, inte för sin betydelses skull, utan för sin maktlöshet. Hamdallah, professor i engelska, ersatte Salam Fayad, en djärv och okorrumperad politiker. Fayad fick mycket gjort och skrämde Fatahs etablissemang med sin kamp mot korruptionen. 2013 tvingade partiets centralkommitté Abbas att sparka Fayad.
Men Hamdallah har sett och lärt under sina år på toppen, och har med tiden skaffat sig ett eget inflytande. En tidigare minister sade till DN i december:
– Dinosaurierna i Fatah är rädda för att Hamdallah håller på att segla upp som en konkurrent.
Allt i Västbankens politik kretsar kring maktkampen efter Abbas. Olika falanger av Fatah-partiet ligger redan i startgroparna. De viktigaste tänkbara efterträdarna till Abbas är: förre underrättelsechefen Jibril Rajoub; Salam Fayad; den nuvarande underrättelsechefen Majed Faraj och borgmästaren i Nablus, Mahmud al-Aloul, som står Abbas nära.
En annan stark kandidat var den palestinsk-amerikanske medicin-magnaten Adnan Mjalli, men efter att en bomb kastades mot hans Mercedes i november ser det ut som om han har tappat lusten.
Inga av de hågade vill dock ta över redan nu, eftersom de ekonomiska vargatider som stundar kommer att göra vilken regeringschef som helst impopulär.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" Inga förändringar i Preem efter ägarens frisläppande

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Det sker inga förändringar när det gäller ägandeskapet i Preem. Det säger oljebolagets ägare Mohammed Al-Amoudi till en källa som DN har varit i kontakt med. Hans företagsimperium är intakt.

Det var i söndags som de saudiska myndigheterna släppte Mohammed Al-Amoudi sedan han suttit i husarrest i Saudiarabiens huvudstad Riyad sedan den 4 november 2017.
Den 72-årige Al-Amoudi äger oljebolaget Preem, som i dag står för 80 procent av raffinaderikapaciteten i Sverige, och är en av de största utländska investerarna i Sverige.
I söndags tog sig Al-Amoudi från Riyad till familjen i Jeddah där han nu befinner sig. Han uppges må bra:
– Jag har talat med Mohammed Al-Amoudi i dag och han är glad att han har fått återförenas med sin familj. Han är vid god hälsa, säger en person som står nära Al-Amoudi.
Har han sagt något om vad som hänt med Preem och hans ägande under tiden i husarrest?
– Under de senaste dagarna har han träffat den högsta ledningen och andra affärskontakter och det är inga förändringar när det gäller ägandeskapet i något av hans företag, det är kort sagt ”business as usual”, säger källan.
– Det Mohammed Al-Amoudi ägde när han fängslades, det äger han fortfarande.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Smyginspelning pinsam för Polens ledare Kaczynski

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

I ett 70 minuter långt smyginspelat telefonsamtal pratar Polens starke man Jaroslaw Kaczynski om miljardinvesteringar i skyskrapor och lättåtkomliga pengar från en statlig bank. Banden är pinsamma för den 69-årige partiledaren som vill framställa sig som en man med enkla vanor.

”Kaczynski-banden” är dagens samtalsämne i Polen, sedan tidningen Gazeta Wyborcza publicerat en lång inspelning från juli 2018. På banden diskuterar Kaczynski, hans kusin och en österrikisk affärsman bygget av två torn i centrala Warszawa.
Det framgår att bygget har nära kopplingar till Kaczynskis regeringsparti Lag och rättvisa, PIS, och att finansiering kan ordnas med ett enkelt telefonsamtal till Pekao, en statsägd bank.
De planerade skyskraporna skulle bland annat innehålla högkvarteret för Lech Kaczynski-stiftelsen, uppkallad efter Jaroslaws tvillingbror, den förre presidenten som omkom i en flygkrasch 2010.
Men Jaroslaw Kaczynski varnar österrikaren för att projektet har en politisk risk.
– Om vi inte vinner valet kommer vi inte att kunna bygga det här tornet, säger han i inspelningen.
PIS förlorade sedermera borgmästarvalet i Warszawa i oktober, och projektet blåstes av. Den österrikiske affärsmannen anklagar nu Kaczynski, genom sina advokater, för att inte ha betalt honom för hans tjänster i samband med byggplaneringen.

Regeringspartiets taleskvinna Beata Mazurek viftar bort band-inspelningarna som ”ett pseudoavslöjande” och hoppas uppenbarligen att Gazeta Wyborcza inte har mer graverande material som tidningen håller inne med.
Det som hittills har publicerats verkar inte innehålla någon ”rykande pistol” eller några bevis för att Kaczynski skulle ha begått lagbrott. Samtidigt är det vidlyftiga pratet om skrytbyggen genant för parti-ledaren, vars image bygger på personlig sparsamhet och ett enkelt liv i föräldrahemmet med sin katt som enda sällskap.
”Även vår blygsamma kära ledare har viss smak för perversion, apropå de planerade tornens form. Och de skulle synas på långt håll, vilket tillfredsställer hans ego”, twittrar den kände oppositionsjournalisten Tomasz Lis.
Smyginspelningar har påverkat polsk politik förr. När en konservativ tidning 2014 publicerade samtal mellan affärsmän och ministrar i den förra liberala regeringen anses det ha påverkat opinionen starkt – vilket bidrog till PIS och Kaczynskis valseger 2015.

Ingmar Nevéus "

" Därför spelar Huawei en nyckelroll i konflikten mellan USA och Kina

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Spioneri, åtal och gisslandiplomati. Världens två supermakter, Kina och USA, är mitt inne i ett intrikat maktspel där ingredienserna skulle platsa i vilken thriller som helst.
DN:s *Marianne Björklund* berättar historien om konflikten där telekomjätten Huawei spelar en nyckelroll.
Att ta gisslan låter så långt ifrån diplomati man kan komma. Men gisslandiplomati har på senare tid blivit benämningen på det sätt Kina agerar gentemot länder och personer som landet vill sätta tryck på. Plötsliga försvinnanden, förvaring på okänd ort och grumliga anklagelser. Så ser det numera kända förloppet ut.
Senast att känna på den här typen av påtryckningsmedel är Kanada, som hamnat mitt i en händelseutveckling som skulle kunna platsa i vilken deckare som helst.
Det började den första december. Kanadensisk polis griper på uppmaning av USA Meng Wanzhou, finanschef för den kinesiska telekomjätten Huawei och dotter till bolagets grundare, på flygplatsen i Vancouver.
USA anklagar Meng Wanzhou för att ha brutit mot USA:s sanktionsregler mot Iran. 46-åriga Meng Wanzhou ska ha mörkat Huaweis koppling till skalbolaget Skycom som pekas ut som bulvan i Huaweis affärer med Iran. Kina rasar.
Kort därefter kommer Kinas svar. Två kanadensiska medborgare i Kina, Michael Spavor och Michael Kovrig frihetsberövas i Kina. Kina hävdar att de båda misstänks äventyra Kinas säkerhet och att gripandet inte har något med fallet Meng Wanzhou att göra.

Bnp per capita 2017 (Dollar)

Huawei näst största telefontillverkaren

Marknadsandelar globalt för smarta telefoner i procent.

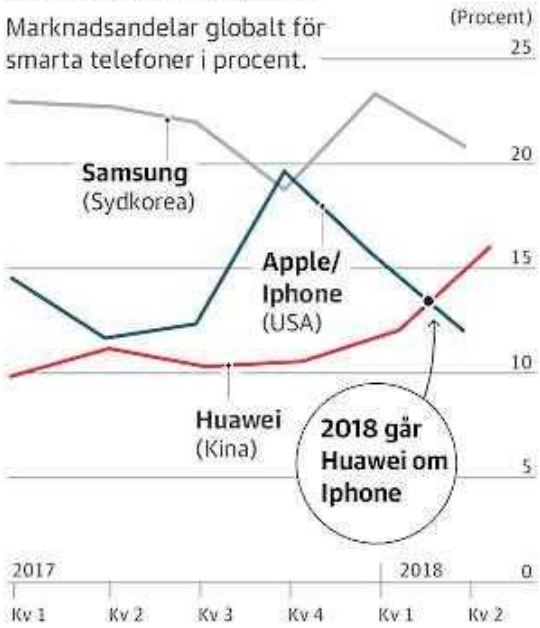

Köpkraftsjusterad bnp 2017

Omräknad med hänsyn till priser och löner.

Handelsbalans 2017

(Miljarder dollar)

Bytesbalans 2017

(Miljarder dollar)

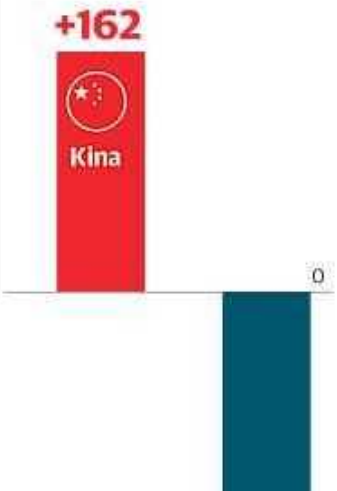

Men de flesta gör en annorlunda tolkning. Tidpunkten och den grumliga anklagelsen gör det svårt att tro annat. Båda kanadensarna har varit verksamma i Kina länge, Spavor med att jobba med relationerna till Nordkorea och Kovrig bland annat som tidigare diplomat, och har aldrig tidigare haft problem med myndigheterna. När sedan kanadensaren Robert Lloyd Schellenberg, som tidigare dömts till 15 års fängelse för knarksmuggling i Kina, får sitt straff omvandlat till dödsdom ser mönstret allt tydligare ut. Kina vill hämnas och pressa Kanada att inte lämna ut Meng Wanzhou till USA.
– Det är knappast någon tvekan om att arresteringarna av de två kanadensarna och dödsdomen är en vedergällning mot Kanada för att Meng Wanzhou anhölls, säger Lars Ellström, Kinavetare som tidigare bland annat varit kulturattaché i Peking.
Nu har konflikten, som i grunden är mellan USA och Kina, tilltagit ytterligare i styrka.
Senaste akten i dramat är beskedet på måndagen från det amerikanska justitiedepartementet om att man väcker åtal mot Huawei. Företaget anklagas på en rad punkter, bland annat stöld av företagshemligheter och bankbedrägerier.
Huawei, som är världens största leverantör av telekomutrustning och näst störst försäljare av mobiltelefoner, ska bland annat ha betalat bonus till anställda som lyckats komma över företagshemligheter från amerikanska företag.
Anklagelserna är allvarliga och för Huaweis expansion i världen kan de få konsekvenser. USA och flera andra länder har redan hotat att stänga bolaget ute från utvecklingen av femte generationens mobilnätverk, 5G.
Men följderna kan bli vidare än så för den redan ansträngda relationen mellan USA och Kina. Offentliggörandet av åtalet kommer bara dagen innan Kina och USA ska hålla samtal om handelskonflikten mellan länderna. Samtalen, som har betydelse för hela världsekonomin, kunde inte ha fått en sämre start.
Huawei är inget bolag i mängden. Det är en nationalklenod som ses som en förebild i Kina som har ambitioner att vara nummer ett i världen på det högteknologiska området. Att det nu åtalas väcker ilska. Åtalet är politiskt och syftar bara till att slå ner på kinesiska bolag, hävdar Kina.
Både Huawei och Kina slår ifrån sig anklagelserna om att bolaget och dess finanschef ska ha gjort något olagligt.
Om Kina kommer att straffa USA på samma sätt som Kanada och utöva gisslandiplomati är oklart. Tydligt är att oro finns, både Kanada och USA har skärpt sina resevarningar till medborgare på väg till Kina och varnat för att lagarna kan användas godtyckligt.
Samtidigt är USA en tyngre spelare och handelskonflikten har redan påverkat Kinas ekonomi negativt och det ligger i kinesernas intresse att den tar slut. Annars riskerar de att Donald Trump belägger kinesiska varor med ännu högre tullar än vad USA redan har gjort.
– Kina befinner sig i en trängd position. Handelskonflikten är besvärlig för kinesisk ekonomi. Samtidigt vill Kina visa att landet står upp för Kinas plats i världen och visa att man inte gör något som kan tolkas som eftergifter till USA, säger Lars Ellström.
För Xi Jinping kan också åtalet bli ett tillfälle att piska upp nationalistiska stämningar i Kina. Ett ledmotiv i hans ledarskap är att Kina ska återta rollen som världens mäktigaste land, trots att landet enligt honom motarbetas av väst. Med åtalet kan han förstärka bilden av att Kina behandlas orättvist av omvärlden och därmed ta fokus från att den ekonomiska tillväxten är på nedgång och klyftorna i Kina ökar.
Ytterligare en joker i den kommande utvecklingen är Donald Trump. Han har tidigare väckt upprörda känslor bland rättssystemets försvarare när han i en tv-intervju indikerade att han kan tänka sig släppa fallet med Meng Wanzhou om USA når framgångar i

handelssamtalen med Kina. Onsdagens åtal från det amerikanska justitiedepartementet är dock omfattande och detaljerat. Om Trump gör frågan till en del av ett politiskt spel riskerar han massiv kritik.
Åtalet kommer efter att allt fler länder har uttryckt oro över hur kinesiska bolag agerar. EU har en plan på att hårdare granska kinesiska teknologibolag av säkerhetsskäl. Nyligen anklagades en Huaweichef i Polen för spioneri.
Samtidigt ser alltfler med oro på hur Kina behandlar personer och länder som kritiserar landet. Under Xi Jinpings ledning har granskningen av medborgarna skärpts och kritiska röster tystats.
Kanada är inte det enda landet som på oklara grunder fått sina medborgare gripna och satta i förvar på okänd ort för att pressas i långa förhör.
Den svenska författaren och förläggaren Gui Minhai, som fortfarande är frihetsberövad, och människorättsaktivisten Peter Dahlin, som frisläppts, är exempel på det. Förra veckan greps en australiensisk medborgare med kinesiskt ursprung, som tidigare uttryckt sig kritiskt mot regimen.
Lars Ellström tycker Kinas agerande påminner om hur kriminella organisationer arbetar.
– Man kan se ett mönster av utpressning, hot och kidnappning. Metoderna används både mot utländska medborgare och kinesiska oppositionella.
Nyligen skrev han och 142 andra akademiker samt diplomater ett öppet brev till Kinas president Xi Jinping där de oroar sig över utvecklingen. De uppmanar Xi Jinping att frige kanadensarna och frågar sig om det är säkert att besöka Kina och arbeta med kinesiska kollegor längre.
– Jag tänker inte åka till Kina. Jag har under lång tid uttryckt kritik i skrift och tal mot politiken i Peking och känner inte att det vore lämpligt att åka så som saker och ting ser ut nu, säger Lars Ellström.
Fredrik Fällman, Kinakännare vid Göteborgs universitet som också skrivit under brevet, känner sig osäker.
– Det värsta är att man inte längre kan säga vad man vill. Jag är orolig för att man inte längre kan åka till Kina om man uttalar sig kritiskt, det har jag aldrig varit med om tidigare.
Faran är enligt brevskrivarna en utveckling där dialogen tystnar, misstron ökar och möjligheten att komma överens vid meningsskiljaktigheter minskar. Det kommer att försämra situationen både i Kina och världen, skriver de.
Hur relationen mellan Kina och väst utvecklar sig framöver blir ”obehagligt spännande” som en bedömare säger. Inte bara ekonomi står på spel. Kina och USA har sedan länge en konflikt i Sydkinesiska sjön där båda har militär närvaro.
Med Donald Trump som president har USA tydligt visat att man inte längre tror på den tidigare linjen där tanken var att närmare band med Kina med tiden skulle göra landet mer öppet, både ekonomiskt och politiskt.
Samtidigt har Kina med Xi Jinping som ledare gått i mer auktoritär riktning. De statliga inslagen har blivit fler och västländerna är besvikna på att Kina inte har öppnat upp sin egen marknad i högre utsträckning.
Marianne Björklund
Detta har hänt

1 december greps Huaweis finanschef Meng Wanzhou i Kanada på begäran av USA. Wanzhou misstänks för att ha brutit mot USA:s sanktioner mot Iran.
12 december släpps Wanzhou fri mot borgen. Några veckor efter Wanzhos gripande frihetsberövar Kina två kanadensiska medborgare, Michael Spavor och Michael Kovrig. Misstanken är att de äventyrar landets säkerhet.

15 januari skärper Kina straffet mot kanadensaren Robert Lloyd Schellenberg, som dömts för knarksmuggling, från 15 år till dödsstraff. 28 januari väcker USA åtal mot Huawei på 23 punkter och begär Wanzhou utlämnad. USA anklagar Huawei för bland annat bankbedrägerier, teknologistöld och brott mot USA:s sanktioner mot Iran. Huawei nekar. En talesman för Kinas utrikesdepartement anklagar USA för att attackera kinesiska företag och förstöra deras lagliga verksamhet. "

" Guaidó utesluter inte våld för att få bort Maduro

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Venezuelas oppositionsledare Juan Guaidó säger i en intervju att landet har utvecklats till en diktatur. Han tror på en fredlig övergång från Nicolás Maduros styre men utesluter inte våld.
Juan Guaidó intervjuades av både BBC och CNN på tisdagen. Han upprepade kraven på nyval och hoppas att militären ska byta sida.
– Vi är övertygade om att vi kan nå en fredlig övergång och så småningom fria val, sade Juan Guaidó till CNN Español.
– Vi är redo att göra vad som krävs. Alla lösningar är möjliga, tillade han.
Sedan Juan Guaidó förra onsdagen utropade sig till tillfällig president i Venezuela har han erkänts av mer än 20 länder. USA pressar på för att fler ska följa efter. EU-länder som Frankrike, Tyskland och Spanien har ställt ett ultimatum till president Maduro om att utlysa nyval.
Minst 40 människor har dödats i den senaste veckans våldsamheter i Venezuela, uppger FN. Av dessa sköts 26 till döds av säkerhetsstyrkorna.

Mia Holmgren "

" Gripanden sker efter dammraset

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Brasilien. Fem personer har gripits och ytterligare ett antal personer söks av polisen efter dammkatastrofen i Brasilien i fredags. Tre av de gripna är anställda av gruvföretaget Vale, varav två är högt uppsatta chefer vid gruvan, och ytterligare två arbetade på uppdrag av företaget, uppger statsåklagare i São Paulo. Enligt uppgifter till Reuters var de två ingenjörerna ansvariga för att dammen registrerades som säker.

Vale skriver på Twitter att företaget samarbetar med de åklagare som utreder olyckan i fredags då minst 65 personer omkom.

TT-Reuters "

" Trumps exadvokat ska vittna

DNONSDAG 30 JANUARI 2019

USA. Michael Cohen, före detta personlig advokat till USA:s president Donald Trump, har gått med på att vittna bakom stängda dörrar inför representanthusets underrättelseutskott. Utfrågningen kommer att ske den 8 februari, rapporterar amerikanska medier.

Tidigare var det bestämt att Cohen skulle göra ett offentligt framträdande inför utskottet den 7 februari, men det sköts upp. Detta eftersom Cohen hävdade att han kände sig hotad av presidenten. I en tv-intervju har Trump bland annat antytt att han har misskrediterande information om Cohens svärfar.

TT "

" Porosjenko vill styra i fem år till

DN. ONSDAG 30 JANUARI 2019

Ukraina/EU. Ukraina kommer att ansöka formellt om ett EU-medlemskap år 2024, säger president Petro Porosjenko, samtidigt som han som väntat ställer upp för omval. Den västvänlige tidigare chokladfabrikören Porosjenko lanserade sin presidentvalskampanj vid en politisk sammankomst med tusentals anhängare i Kiev på tisdagen. Beslutet att ställa upp igen grundar sig i en känsla av ”djupt ansvar” för Ukraina, säger han.

TT-Reuters "

" Störtdykning för Norwegian på börsen – ber om miljarder

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Beskedet om att Norwegian tar in tre miljarder norska kronor genom en nyemission fick aktien att störtdyka.
Fokus ska ändras från tillväxt till kostnadsbesparingar, enligt vd Bjørn Kjos.

Initialt föll aktien med nästan 30 procent efter beskedet, men återhämtade sig sedan till ett kursfall på drygt 8 procent. Emissionen är garanterad av bland andra storägaren och koncernchefen Bjørn Kjos. Den norska redarmiljardären John Fredriksen finns också med bland investerarna.
Norwegian har gått igenom en period med kraftig tillväxt. Nu måste bolaget i stället fokusera på att spara och minska sina investeringar. ”Vi kommer nu att få en starkare balansräkning på plats som stödjer den fortsatta utvecklingen av bolaget”, skriver Bjørn Kjos.
Flera bedömare har sett risken för Norwegian att inte kunna uppfylla kraven för sina krediter. Genom nyemissionen undviker bolaget problemet, skriver den norska nyhetsbyrån NTB.
Flyganalytikern Hans Jørgen Elnæs säger till den norska näringslivs-sajten E24 att han anser att nyemissionen är en bra lösning
– Jag tycker att det låter rimligt, säger han till tidningen.
Beskedet om nyemissionen kommer sedan British Airways ägare IAG i förra veckan meddelat att man inte längre planerar att köpa Norwegian. IAG aviserade intresse av att köpa Norwegian i fjol, efter det att IAG köpt på sig 4,6 procent av Norwegian-aktierna.
Norwegians aktie rasade med över 20 procent på Oslobörsen efter

detta besked och sammantaget, inklusive tisdagens kursfall, har bolaget på mindre än en vecka förlorat en tredjedel av sitt börsvärde. Det nya kapitalet är tänkt att öka bolagets finansiella stabilitet som fristående enhet, men styrelsen fortsätter att vara öppen för samtal om konsolidering med andra bolag, skriver bolaget i sitt pressmeddelande om nyemissionen.
Under 2018 reste rekordmånga passagerare med Norwegian och omsättningen beräknas landa på 40,3 miljarder norska kronor, vilket är en ökning jämfört med året före. Samtidigt beräknas det preliminära rörelseresultat (ebitda) för 2018 till minus 2,2 miljarder norska kronor. Bolaget lanserade redan under hösten ett sparpaket på två miljarder norska kronor. En omorganisation av flyglinjer och baser ingår i planerna. Bland annat stänger Norwegian ner ett antal flygbaser, vilket innebär att bolaget inte kommer att ha personal baserad exempelvis på Mallorca, Gran Canaria och Teneriffa och på vissa destinationer på den amerikanska östkusten.
Norwegian planerar också att sälja flygplan och senarelägga flygplansleveranser. Bolaget väntar också på kompensation från motortillverkaren Rolls Royce för problem med Dreamliner-motorerna.
– Vi förväntar oss att vara lönsamma 2019 och framåt, säger Bjørn Kjos, på en presskonferens, rapporterar NTB.

TT "

" Ryanair vill köpa andra flygbolag

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Det irländska flygbolaget Ryanair har köpt samtliga aktier i det österrikiska lågprisbolaget Laudamotion. Den sista aktieposten om 25 procent förvärvades i december. De kommande åren kan det bli tal om fler förvärv, enligt Ryanairs vd Michael O'Leary, som ser framför sig att Ryanair så småningom kommer att utgöra en grupp olika flygbolag. Laudamotion grundades av den tidigare formel 1-stjärnan Niki Lauda som förra året köpte tillbaka flygbolaget för att sedan erbjuda Ryanair att köpa hela bolaget.

TT-Reuters "

" Jan Eklund: Frankrikes storsäljare gyclar med EU och kommer ut som konservativ nationalist

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Europa krisar och även författarna tar ställning för och emot den nya nationalismen. I Frankrike ironiserar Michel Houellebecq om byråkraterna i Bryssel och försvarar de franska bönderna. Andra varnar för populism och enkla lösningar.

Philip Roth är en författare man gärna citerar: ”Folk tänker på historien som något långsiktigt, men historien är i själva verket något mycket plötsligt.”
Tänk Berlinmurens fall hösten 1989 och terrorattackerna mot Washington och New York den 11 september 2001. Eller helt nyligen: Brexit och flyktingkrisen.
Ack, Europa, denna storhet som alltid krisar, bara mer eller mindre. Det går inte att öppna en tidning utan att drabbas av känslan att våren kan bli grymmare och senare än på många år. Pessimisterna bävar inför valet till Europaparlamentet i slutet av maj. Ska det stolta och blinda Europa falla för högerpopulismen?
Någon hjälp från Frankrikes mest omsusade författare lär vi inte få. Michel Houellebecqs nya roman ””Sérotonine”” har sålt i över 300 000 exemplar på bara några veckor. Det pyr som vanligt av frustration i hans fiktion. Återigen får vi möta en medelålders antihjälte som vantrivs i kulturen – och denna gång tar ut besvikelsen på byråkratin i Bryssel. Eller som tidskriften Foreign Policy skriver i en rubrik: ”Michel Houellebecq hated Europe before you did.”
Tur att han är rolig att läsa. Få författare balanserar så brutalt skickligt på gränsen mellan cynism och romantik. Houellebecq låter konsten vara en tryckkokare för idéer, åsikter och fördomar som är i svang men bara skulle skapa dålig stämning om de uttrycktes lite för öppet i privatlivet eller offentligheten.
Det kan väcka visst obehag hos läsaren, oftare befriande skratt. Redan i romanen ”Plattform” (på svenska 2002) noterade den misantropiske berättaren: ”Det är i relation till den andre som man kommer till medvetande om sig själv; det är just det som gör relationen till den andre outhärdlig.”
Då hade ändå berättaren tinat upp en smula i Thailand. Men kvinnan som fått honom på bättre tankar dör olyckligt nog i ett terrordåd mot en turistort – som av en händelse utförts av islamistiska terrorister.
Även ””Sérotonine”” slutar i en massaker; denna gång drabbar franska bönder och kravallpolis samman. Bönderna protesterar mot klåfingriga EU-regler och den globala frihandeln, två hemska storheter som riskerar att slå ut landets stolta jordbruksprodukter och göra bönder arbetslösa.
Michel Houellebecq blir allt svårare att skilja från sina romangestalter. Jag läser en artikel han har skrivit i januarinumret av tidskriften Harper’s. Först medger Houellebecq att Donald Trump är en clown, men även en clown kan tydligen vara en bra president. Trump drar ju tillbaka trupper från de katastrofala fronterna i Irak och Syrien, bekämpar frihandeln och bedriver protektionistisk politik.
Idén om ett enat Europa påstås vara rena skämtet. Houellebecq hyllar Brexit – och kommer till sist ut som konservativ katolsk nationalist.
”Huset Europa brinner”, skrev 30 andra internationellt kända författare i ett aktuellt upprop (DN 26/1). Däribland Svetlana Aleksijevitj, Elfriede Jelinek och Herta Müller. Innebörden var inte solklar, men jag förstod åtminstone att undertecknarna anser att populisterna och

nationalisterna måste bekämpas. Stå upp för Europas frihetliga och gränsöverskridande ideal!
Visst, jag ansluter mig gärna till idealen, men inte den pompösa stilen, av allt att döma signerad Bernard-Henri Lévy. Det är en fransk författare och filosof som tyvärr uttrycker sig mycket sämre än Michel Houellebecq – och de tre Nobelpristagarna ovan.
Per Wirtén konkretiserade snabbt vad jag kände (Expressen 28/1). Det räcker inte längre med invanda paroller om EU:s förträfflighet eller tjusiga ord om kontinentens kulturhistoria. Alla missnöjda och arga tillhör inte civilisationens mordbrännare. ”Den europeiska krisens hjärta är den sociala frågan. Arbetslösheten i Frankrike och fattigdomen i Bulgarien är gemensamma problem. De påverkar alla européer.”
Om den retoriske snobben Bernard-Henri Lévy får hållas lär debatten om Europa snart vara förlorad.

Jan Eklund
jan.eklund@dn.se "

”Har framställts som ett veritabelt monster”

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

"Kulturprofilen Jean-Claude Arnault har presenterat sina argument för att HD bör pröva våldtäktsdomen. Han menar att underdomstolarna kan ha påverkats av medierapporteringen.

Kulturprofilen överklagade våldtäktsdomen i slutet av förra året och hade fram till måndagen på sig att utveckla grunderna för överklagandet. För att målet ska prövas av Högsta domstolen krävs att rätten beviljar prövningstillstånd, något som ges om domen kan bli prejudicerande eller om synnerliga skäl föreligger.
Skrivelsen där Arnaults försvar framför sina argument har nu överlämnats till domstolen. Den spänner över sammanlagt tjugonio sidor och inleds med ett stycke om att HD bör ta i beaktande att målet ”har kommit bli av betydelse och intresse långt utöver vad som är normalt”.
Kulturprofilens juridiska ombud Björn Hurtig skriver att de ”påstådda gärningarna har kommit att behandlas i ljuset av uppmärksamheten kring missförhållandena i Svenska Akademien”. Han hävdar att Kulturprofilen i samband med rättegångarna av medierna ”framställts helt onyanserat som ett veritabelt monster”.
Björn Hurtig fortsätter skrivelsen: ”Jean-Claude Arnault kan inte frigöra sig från misstanken om att underrätterna låtit sig påverkas av den exceptionella massmediala bevakning som förevarit av målet, av Svenska Akademien liksom av mediernas fullständiga tillintetgörande av hans person.”

Fördelat på åtta frågor argumenterar därefter det juridiska ombudet för varför man anser att det finns skäl för prövningstillstånd. Man ifrågasätter bland annat vilka krav som bör finnas på stödbevisningen, om det ska räcka med att den målsägande anses trovärdig, och hur en bedömning av uppsåt ska göras när anklagelserna gäller händelser som har skett långt tillbaka i tiden.
Försvaret gör hänvisningar till bland annat forskning om vittnespsykologi och till tidigare domar. ”Underrätterna har funnit uppsåt bevisat men kommit till olika slutsatser om vilken typ av uppsåt om förelegat. Denna diskrepans visar osäkerheten i att – efter så många år – göra en korrekt uppsåtsbedömning”, skriver Björn Hurtig.
Jean-Claude Arnault dömdes i början av oktober i Stockholms tingsrätt till två års fängelse för ett fall av våldtäkt. Hovrätten ändrade senare domen och mannen dömdes för två våldtäkter begångna mot samma kvinna. Övergreppen han dömts för ägde rum i slutet av år 2011 och straffet bestämdes till två och ett halvt års fängelse.
Kulturprofilen har hela tiden nekat till anklagelserna och menar sig vara oskyldigt dömd. Kort efter att hovrättens dom offentliggjorts meddelade hans advokat att man skulle överklaga till HD. Domstolens beslut om huruvida prövningstillstånd ska beviljas väntas komma inom några veckor.
Björn Hurtig meddelar att han kan kommentera överklagandet först under onsdagen.

Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

" Naivt upprop. Europa är knappast ett hem för alla som flyr hit

DN ONSDAG 30 JANUARI 2019

Det är förvånande att 30 av Europas främsta intellektuella sätter sina namn under en så ogenomtänkt text som helgens upprop mot högerpopulismen, skriver retorikprofessor Mats Rosengren.

I uppropet ”Huset Europa brinner” (DN 26/1) samlas ett trettiotal av Europas främsta intellektuella för att i ord bemöta hoten från höger-populismen, i första hand inför valen till Europaparlamentet i maj 2019. Det krävs, menar man, en enad front. Vi som värnar den liberala demokratin kan inte längre tiga still.
Men uppropet presenterar ingen analys av och erbjuder inga förslag på vad som kan ha gått fel och lett till denna situation där, som man skriver, ”Europa som idé, vilja och symbol faller sönder framför våra ögon”.
I stället repeteras slagord om Europa som, i första hand, en kontinent för dem ”som fortfarande tror på Erasmus, Dantes, Goethes och Comenius arv”. Liksom slagord om ”den stora Idé vi ärvt, som vi menar varit den enda kraft stark nog att lyfta Europas befolkning till en nivå högre än sig själva och sitt krigiska förflutna, som förblir den enda kraft ärbar nog att avvärja de nya totalitära angreppen som påminner om medeltidens elände”.
Det är som om man helt glömt bort alla de illgärningar som också utförts, såväl inom som utom Europas gränser, i just dessa ideals namn. Som om man inte lagt märke till den nödvändiga och (oftast) nyanserande förnuftskritik som upplysnings- och civilisationsidealen utsatts för under tiden efter andra världskriget.

Inte heller nämns de enorma ekonomiska skillnader som vi i dag ser, globalt mellan nord och syd men också mellan medborgare i Europa. Dessa skillnader skapas av och/eller upprätthålls av en nyliberal ekonomisk politik, som i sig visat sig resultera i ökande sociala spänningar i Europa och världen.
Men kanske allra värst, mest skrämmande, blir det när man skriver att man vill ”än en gång höja facklan för ett Europa som, trots sina misstag, sina snedsteg och sin sporadiska feghet, förblir ett andra hem för varje fri man och kvinna på planeten”.
Hur är det ens möjligt att i dag – mer än fem år efter katastrofen utanför Lampedusa, då européer i gemen för första gången fick upp ögonen för den mänskliga katastrof som den europeiska migrations- och gränspolitiken innebär – att skriva att Europa är ett ’andra hem för varje fri man och kvinna på planeten’. Vi vet att migranter och flyktingar än i dag dör i stora antal när de försöker ta sig till det Europa som har stängt i princip alla lagliga vägar att ta sig till detta föregivna frihetens hem på jorden.
Jag håller helt och fullt med dem som undertecknat uppropet om att demokratin, som statsskick såväl som moralpolitiskt rättesnöre, måste försvaras mot högerpopulism och nationalismer av alla slag. Men även om man (som jag) är positivt inställd till ett europeiskt överstatligt samarbete, så är svaret knappast, som de skriver, en ”europeisk patriotism”. En sådan innebär endast att nationalismen flyttas från nationalstaternas till unionens nivå och att ”fästning Europa” ytterligare stärks, både som idé och i praktiken. I slutändan skulle detta vara fatalt för just det man vill försvara, den öppna demokratin.
I mina ögon framstår hela detta upprop som ett oavsiktligt hån – i första hand mot de män och kvinnor som förlorat livet i sina försök att något en plats där de hoppades leva i frihet. Men också mot alla dem som, i politiken och kulturen, vägrar ansluta sig till en okritisk hyllning av upplysningen och dess europeiska rötter.
I dag vet vi, genom decennier av historieskrivning och forskning, inom såväl human som samhällsvetenskaperna, att de förnuftsideal och den demokrati Europa berömmer sig av att skydda, varken är oproblematiska eller, när man försökt implementera dem i faktiska politiska situationer, alltid har lett till mer rättvisa, eller ens mindre dåliga samhällen.
Men detta betyder inte att dessa ideal måste avskrivas, utan tvärtom att de måste kritiseras, utvecklas och anpassas för att kunna vara positivt verksamma i dag.
En sådan kritisk produktiv hållning har många av undertecknarna visat prov på genom sina verk och sina handlingar. Därför är det förvånande att de sätter sina namn under en så ogenomtänkt text. Jag kan inte tro att de inte förmår se att problemen för den liberala samhällsordningen finns djupt inom den själv – i en naiv förnuftstro, i ett naivt självförhärligande och i ett historisk selektivt seende. Ett upprop som inte tar sin utgångspunkt i en kritik av detta blir en del av problemet, snarare än av lösningen.

Mats Rosengren "

" FN skärper tonen om resistenta bakterier

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

En tillsatt expertgrupp inom FN skärper nu tonen när det gäller kampen mot resistenta bakterier. I ett utkast till kommande rekommendationer pekar gruppen på en absolut nödvändighet av globalt samarbete för att minska den ökade spridningen av resistenta bakterier.

– De kommande rekommendationerna indikerar att det är bråttom. Åtgärdspunkterna är mer konkreta och starkare än tidigare, säger Otto Cars, professor i infektionssjukdomar vid Uppsala Universitet och grundare av den internationella organisationen ReAct (Action on antibiotic resistance) som arbetar mot antibiotikaresistens.
Han sitter också med i den samordningsgrupp som tagit fram rekommendationerna som i veckan lades ut på remiss på WHO:s hemsida för synpunkter från bland annat myndigheter, regeringar och organisationer. De slutgiltiga rekommendationerna kommer att överlämnas till FN:s generalsekreterare António Guterres i vår.
– Spridningen av resistenta bakterier är ett gränsöverskridande problem. De sprids bland annat genom vårt resande och i sjukvården, men enligt EU:s lagstiftning så är sjukvården undantagen från harmoniserad lagstiftning. Det vill säga EU kan inte lagstifta om gemensamma åtgärder, säger Otto Cars.
– I flera länder inom EU går det att få ut receptbelagd antibiotika utan recept, vilket ökar alltför frekvent användning och därmed risken att drabbas av resistenta bakterier.
Enligt tidigare beräkningar så orsakar resistens mot antibiotika och andra antimikrobiella medel minst 700 000 dödsfall i världen per år. En siffra som kan stiga till 10 miljoner år 2050 om en rad åtgärder inte följs.
– Det här är en känslig fråga, det finns motstånd hos befolkningen som är van att få sin antibiotikabehandling när man tycker man behöver den. Men det politiska ansvaret måste öka och alla EU-länder borde följa Sveriges exempel och sätta mål för användandet av antibiotika inom sjukvården, säger Otto Cars.
I de kommande rekommendationerna föreslås bland annat att: En permanent ledningsgrupp inrättas istället för FN:s nu tillfälliga expertgrupp, att biståndsinsatser riktas specifikt till arbetet mot resistenta bakterier, att informationsutbytet och samordning av forskning för att få fram ny antibiotika (som behövs vid till exempel transplantationer, stora operationer och cancerbehandling) ökar liksom det tekniska stödet till resurssvaga länder.
– Vi behöver bli mer solidariska. Jag saknar ett tydligare krav på de rika länderna att hjälpa de med mindre resurser, säger Otto Cars och fortsätter:
– Det behövs en global beteendeförändring på synen på resistenta bakterier och antibiotika. Och även om mycket har skett så finns det en kunskapsbrist om hur konsekvenserna blir om arbetet inte intensifieras. Vi måste se sanningen i vitögat: Detta är redan nu så allvarligt att säkerheten inom sjukvården i många länder är hotad. En global samverkan och en självklar finansiering behövs.

Carin Ståhlberg
carin.stahlberg@dn.se "

" Nahid Persson var med och störtade shahen: ”Jag ångrar mig”

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Ayatolla Khomeini, Irans högste shiamuslimske ledare, landade i huvudstaden Teheran i ett chartrat plan från Paris. Miljontals iranier hälsade honom som en frälsare. Scenen utspelades för precis 40 år sedan, när hårdföra islamister tog makten i Iran och i ett slag ritade om Mellanösterns politiska karta. Nahid Persson Sarvestani var 17 år och aktiv i en rörelse som stödde den iranska revolutionen. I dag ångrar hon sig.

I dag för precis 40 år sedan återvände de shiitiska muslimernas högste ledare, ayatolla Khomeini, till Irans huvudstad Teheran. Han hade tvingats i landsflykt 1964 på grund av sitt motstånd mot shahen (kungen).
Ayatollans triumfartade återkomst den 1 februari 1979 bäddade för nästa märkesdag: den 11 februari, revolutionsdagen, då Iran utropades till islamisk republik.
Dessa två händelser ändrade i ett slag Irans nutidshistoria. De bidrog också till att förskjuta maktbalansen i Mellanöstern – och skaffade USA en ny svår fiende i regionen.
Det officiella Iran förbereder som bäst ett storslaget jubileumsfirande. Medlemmarna i basiji, den halvmilitära frivilligrörelsen, kommer att marschera i täta led till Revolutionstorget för att hedra Khomeinis maktövertagande.
Men det är inte alla iranier som jublar över minnesdagarna. Nahid Persson Sarvestani, 58, som deltog i den iranska folkresningen för 40 år sedan, säger att hon i stället sörjer det som hänt.
– Om jag vetat vad som väntade hade jag aldrig ställt upp på protesterna, säger hon i dag.
DN träffar Nahid Persson Sarvestani i hennes hem på Lidingö utanför Stockholm. Hon bjuder på kaffe och iranska dadlar medan hon sorterar bland minnena från omstörtningens tid 1979.
Vid tiden för revolutionen var hon 17 år, en blyg skolflicka som ryckts med i den tidens vänstervåg. Iran styrdes då av den 59-årige Mohammed Reza Pahlavi med titeln shah (kung). Han kunde luta sig mot 2 500 år av persisk monarki. Påfågelstronens prakt blandades med framstegstro. Shahen, som tillbringat sina skolår i Schweiz, var besatt av att modernisera och industrialisera Iran.
Men i sin ambition blev shahen fartblind. Stora samhällsgrupper hamnade vid sidan om. Dessutom visade shahen inget intresse av att vilja demokratisera Iran. Hans makt vilade på polisstatens maktmedel och stödet från USA.
En brokig allians av radikala studenter, basarernas försäljare och hantverkare liksom religiösa landsortsbor gick samman för att få bort den samhällsordning som shahen skapat.
– Jag ville leva i ett land där man kunde prata fritt och kritisera makthavarna utan att riskera att bli fängslad. Och jag såg ju också tydligt de stora klyftorna i det iranska samhället, säger Nahid Persson Sarvestani.
År 1979 bodde hon i storstaden Shiraz i sydvästra Iran med sin familj. I Shiraz som på så många andra håll blev universitetet en samlingspunkt för vänsterupproret.
– Jag blev uppmanad av mina kamrater att läsa ”Kapitalet” och ”Det kommunistiska manifestet”. Men teorier och tjocka böcker intresserade mig inte. Jag ville göra något praktiskt.
Nahid minns ändlösa möten och långa diskussioner med meningsmotståndare inom vänstern. Men också kampglädje och

samhörighet, och lyckoruset när gatuprotesterna gav effekt och makten började ge vika.
Strejker och återkommande massprotester lamslog den iranska ekonomin. Oljeindustrin, landets livsnerv, stod nästan stilla. Shahens fruktade hemliga polis, Savak, och de regimlojala militärförbanden klarade inte längre att handskas med demonstranterna.
Den 16 januari 1979 fick shahen nog. Tillsammans med sin hustru Farah Diba lämnade han Teheran, officiellt för ”en kort semester”. Men den persiske kungen skulle aldrig återkomma till sitt hemland.
I stället krattades manegen för Ruhollah Khomeini, den 76-årige shialedaren med hederstiteln ayatolla, sedan fjorton år i exil i Paris men nu redo att återvända. ”På den raserade statyn av shahen utanför universitetets huvudingång hänger nu gröna kransar, svarta sorgfanor och porträtt av Khomeini”, skrev Dagens Nyheters utsände i Teheran.
Khomeini anlände med chartrat Air France-plan till Teheran den 1 februari 1979. Miljontals supportrar kantade huvudstadens gator och hälsade ayatollan som en frälsare.
En kort tid trodde Nahid och hennes kamrater att de segrat.
– Från början var ju Khomeinis budskap att alla skulle få komma till tals. Vi välkomnade honom. Inte för att vi trodde på honom, men vi såg Khomeini som en tillfällig lösning tills vi inom vänstern skulle ta över.
Men ganska snart stod det klart att ayatolla Khomeini och kretsen kring honom tänkte genomföra en kompromisslöst fundamentalistisk islamistisk politik.
– Koranen var lagen. Men det tog ett tag innan vi förstod vidden av detta. Jag jobbade på en lokaltidning i Shiraz, och när kvinnorna på redaktionen fick höra talas om tvånget att bära slöja trodde de att det var ett skämt.
Men de nya påbuden i religionens namn var blodigt allvar.
Islamisterna tog kontroll över utvecklingen och slog ut övriga grupper. De vänsterorienterade rörelserna blev extra utsatta.
– Förtrycket hårdnade, vi började hemlighålla våra möten. Vänstern var ju knappast överens heller, den bestod av flera olika fraktioner. Vi fick ångra att vi inte skapat större enighet medan tid fanns, säger Nahid Persson Sarvestani.
Själv hade hon tillhört en gruppering som bekänt sig till icke-våld men som nu fick tänka om. Nahid fick lära sig hur en kalasjnikov fungerar. Under tiden fängslades flera av hennes kamrater.
Nahid, som nu hunnit gifta sig och få en liten dotter, beslöt att gå under jorden med man och barn. Men islamisternas säkerhetsmän var dem på spåren. De fängslade två av Nahids yngre bröder. En av dem, 17-årige Rostam, blev avrättad. Nahid Persson Servastani bestämde sig för att fly från Iran. En människosmugglare tog henne och dottern i motorbåt från hamnstaden Bandar Abbas till Dubai på andra sidan Persiska viken, en resa på drygt tjugo landmil.
– Då trodde jag fortfarande att islamisternas regim skulle falla inom kort. Jag kommer ihåg att jag sa till mamma: ”jag ska bara vara borta i sex månader”.
Men månaderna har blivit år, decennier. Nahids resa från Iran ser ut att bli livslång. Efter två svåra år som illegal i Dubai flydde hon vidare till Sverige. Hon skilde sig från sin iranske make och gifte om sig med en svensk, etablerade sig som filmare.
Nu har hon flera uppmärksammade dokumentärer på sin meritlista, både om det svåra livet i Iran efter shahens fall och om mer prosaiska ämnen, som hennes senaste film ”Anders, jag och hans 23 andra kvinnor”, om en notorisk seriedejtare. Just nu sysslar Nahid Persson Sarvestani med ett än så länge hemligt filmprojekt. Men hon antyder att det har med Iran att göra.

Ayatollah Khomeini avled i cancer 1989, 86 år gammal. Men den islamiska republiken i Iran lever kvar.
Nahid Persson Sarvestani beskriver dagens Iran som ”värre än på shahens tid.”
– Landet och folket har förstörts. Naturen är skövlad, ekonomin ligger i ruiner. Vanligt folk har varken jobb eller pengar, men mullorna och deras barn lever i överflöd, säger hon och tillägger:
– Samtidigt är förtrycket värre än någonsin.
Mycket av Irans ekonomiska svårigheter tillskrivs de straff- och bojkottåtgärder som USA och dess president Donald Trump infört. Jag frågar Nahid Persson Sarvestani hur hon ser på sanktionspolitiken mot Iran.
– Inte för att jag gillar Trump, men kanske är sanktionerna ett nödvändigt ont för att få till ett regimskifte. Vad som än händer kommer ju de vanliga iranierna att drabbas, medan mullorna fortsätter med sitt lyxliv.
Hur ser Iran ut om tio år, vid femtioårsminnet av revolutionen?
– Jag tror att den religiösa diktaturen är borta då. Även om det just nu ser mörkt ut på många sätt – många i oppositionen sitter i fängelse, det finns inget riktigt samlande namn för de oppositionella – så finns det ju tecken på motstånd också. Strejker, demonstrationer, protester mot slöjtvånget. Gränsen för vad folket orkar med är snart nådd, säger Nahid Persson Sarvestani.

Erik Ohlsson "

"AP
Fakta. Så slutade Irans tvåtusenåriga monarki

7 januari 1978: Kravaller utbryter i Iran sedan en av regimens tidningar angripit ayatolla Khomeini, en shiamuslimsk ledare som lever i exil i Paris.
8 september 1978: Undantagstillstånd i huvudstaden Teheran. Hundratusentals demonstranter beskjuts av säkerhetsstyrkor.
29 december 1978: Shahen, Reza Pahlavi, försöker blidka demonstranterna genom att be oppositionspolitikern Shahpour Bakhtiar att bilda en ny regering.
16 januari 1979: Shahen lämnar Iran för att aldrig mer återvända. Den 27 juli 1980 avled han i Kairo, Egypten, i sviterna av en cancersjukdom.
1 februari 1979: Ayatolla Khomeini anländer i triumf till Teheran och håller tal till 250 000 anhängare.
11 februari 1979: Irans nationalförsamling upplöses. Armén förklarar sig neutral i striden mellan monarkin och omstörtarna. Premiärminister Bakhtiar går i landsflykt.
30 mars 1979: Folkomröstning om den islamiska republiken. 99 procent av valdeltagarna röstar ja. Ayatolla Khomeini utropas den 1 april till Irans högste ledare.
4 november 1979: Studenter bryter sig in på USA:s ambassad i Teheran och tar 66 personer som gisslan. Merparten blir kvar i 444 dagar.
22 september 1980: Iraks envåldshärskare Saddam Hussein försöker invadera Iran. Det blir starten på ett åtta år långt blodigt krig.

Nahid Persson Sarvestani
Född i Sarvestan i sydvästra Iran, uppvuxen i Shiraz.
Flydde från Iran 1982 och tillbringade därefter två år i Dubai.
Har sedan 1984 bott i Sverige där hon uppmärksammats för flera dokumentärfilmer, bland annat “Min stulna revolution” (2013) som handlar om hur hon söker upp sina vänner från revolutionsåren. "

" Fler kan få asyl efter maratongudstjänst

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

I över tre månader har en kyrka i Nederländerna hållit gudstjänst för att på så vis hindra att en armenisk familj utvisas. Nu har parlamentet beslutat att se över reglerna vilket öppnar för att fler får stanna i landet.

Familjen Tamrazyan med tre barn flydde från Armenien efter att pappan hotats till livet och har bott i Nederländerna i nio år.

Efter att ha fått avslag på sin asylansökan tog familjen skydd i kyrkan. Enligt nederländsk lag får myndigheter inte gå in i kyrkor under en gudstjänst.

Parlamentet har beslutat att se över unga asylsökande och deras familjers ansökningar enligt den nya överenskommelsen. Detta påverkar 700 barn som fötts i landet under familjens asylprocess, något som blivit en het politisk fråga. Dessutom ska en bred översyn ske för familjer som rotat sig i landet men som hittills inte fått tillåtelse att stanna.

– Överenskommelsen ger familjen Tamrazyan möjlighet till en trygg framtid i Nederländerna, säger Theo Hettema som är verksam i kyrkan.

TT-AFP "

" Hemlig omröstning om ökad öppenhet

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

När EU:s parlamentariker ska besluta om ökad öppenhet har konservativa partigruppen drivit igenom att omröstningen ska vara hemlig, vilket är extremt ovanligt. – Befängt, anser Gunnar Hökmark (M).

Vid lunchtid i dag ska de över 700 ledamöterna i Europaparlamentet ta ställning till om de måste offentliggöra när de har möten med lobbyister. Beslutet är ett av flera som handlar om arbetsordningen i parlamentet och Max Andersson (MP) är en av initiativtagarna. Men hur ledamöterna röstar i denna öppenhetsfråga blir hemligt, för det har EPP-gruppen med konservativa och kristdemokrater drivit igenom.

– Det är fruktansvärt pinsamt för EU-parlamentet och att hålla en hemlig omröstning om öppenhet. Det skänker ett löjets skimmer över EPP, säger Max Andersson.

Gunnar Hökmark, medlem av EPP, är lika kritisk.

– Det är helt befängt. Vi svenska ledamöter röstade emot detta i gruppen, men med liten marginal vann de andra, säger han.

Han förklarar utfallet med traditionerna skiljer sig åt mellan länderna samt att en del anser frågan krånglig eller integritetskränkande.

Miljöpartisten Max Andersson driver lobbyfrågan. Han anser att den handlar om att utjämna spelplanen mellan de som har mycket pengar och de som har lite.

– Det finns en bild av att företagen kan köpa sig inflytande i EU-systemet. Den bilden är inte helt orättvis, säger han.

Med ett register skulle incitamenten öka för parlamentariker att möta även ”andra sidan” och lyssna till de argumenten, resonerar han.

– Det skulle dessutom höja nivån på EU-parlamentarikernas kunskap.

Även om svenska moderater och kristdemokrater röstade emot hemlighetsmakeriet, och så sent som på onsdagen försökte ändra det beslutet, gillar de inte obligatorisk registrering.
– Det är en viktig integritetsfråga. Jag ska bli bedömd utifrån de beslut jag har fattat, inte utifrån vilka jag har träffat eller inte träffat, säger Gunnar Hökmark.
Hans partikolleger Anna Maria Corazza Bildt och Christofer Fjellner kommer också att rösta emot liksom KD:s Anders Sellström.
Gunnar Hökmark håller inte med om att de med starka ekonomiska resurser kan påverka besluten mer än de med mindre resurser:
– Mina beslut påverkas inte av om jag träffar någon mycket eller lite. Det är en konspiratorisk syn.
I parlamentet pågår nu ett intensivt arbete från båda håll att säkra röster. Max Andersson bedömer utgången av omröstningen som osäker.
– Ser jag framåt tror jag att vi om tio år har bättre regler, men det vore bra om vi har det redan från torsdag, säger han.

Pia Gripenberg "

" Chilenskt motstånd i backspegeln

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

På Lunds konsthall tematiserar nutida konstnärer det tidiga 70-talet i Chile. Dan Jönsson tycker att utställningen är för fragmenterad, men att visningen av det filmhistoriska referensmaterialet är en kulturgärning. ”Att minnas det som är” Lunds konsthall. Visas t o m 24/3

Det är ingen överdrift att påstå att Chiles sjuttiotal är en viktig del av berättelsen om det moderna Sverige. Ett lands historia är aldrig strikt nationell, och militärkuppen i Santiago i september 1973 satte genom de tusentals flyktingar som kom till Sverige starka avtryck inte bara politiskt, utan också socialt och kulturellt. Den chilenska motståndskampen låg på Svensktoppen, ekade i förstamajtågens paroller, störde Davis Cuptennisens grusplaner och letade sig ända in på Nobelfestligheterna.
Något av detta syns – fast ur ett omvänt perspektiv – i Claudia del Fierros videoinstallation ”El Complejo – gerillan, minnet” på konsthallen i Lund. Här berättas historien om ett skogsbruk i centrala Chile som under Allenderegeringen övertogs av arbetarna för att sedan bli en bas för den kommunistiska motståndsgerillan MIR. En av de drivande i kooperativet bor fortfarande i Tensta, visar det sig. Bland de intervjuade finns också en svensk skogsarbetare som åkte ner som rådgivare och efter kuppen hamnade i fängelse där han torterades.
I Lunds konsthalls utställning ”Att minnas det som är” reflekterar en grupp unga chilenska konstnärer – de flesta inte ens födda när kuppen ägde rum – över det samhälle som tagit form ur Allendeårens samhällsomvälvning och den påföljande militära repressionen.

En återkommande referens både konstnärligt och politiskt är den filmboom som under namnet Nuevo Cine Chileno på sjuttiotalet skapade en våg av dokumentär och realistisk, engagerad film. Rörelsen hade inget uttalat centrum, proklamerade inga manifest, men var tydligt lojal med den socialistiska regeringens program och såg sig som ett kulturellt led i dess emancipations- och omdaningsprojekt.
En rad av dessa filmer visas i monitorer på konsthallens ovanvåning: tiotals filmtimmar av regissörer som Raúl Ruiz, Miguel Littín och Patricio Guzmán – vars nerviga, närgångna dokumentär ”La batalla de Chile” för övrigt smugglades ut via Sveriges ambassad och färdigställdes i Stockholm.
Flera av de yngre konstnärerna hänvisar uttryckligen till dessa föregångare, bland dem Ivo Vidal som lånat titeln till sin rangliga arkitekturmodell från första delen i Guzmáns dokumentära trilogi, ”La insurrección de la burguesía” (Borgerskapets uppror). Hos Vidal blir det den ironiska rubriken på berättelsen om en offentlig badanläggning i Santiago som uppfördes av socialistregeringen men efter kuppen övertogs av fascisterna som en symbolisk samlingsplats.
Mer tvetydig blir historieskrivningen i Sebastián Calfuqueos ”Welu kumplipe”. Filmen återskapar en kort scen ur en dokumentär av Ruiz, inspelad under Allendes besök hos mapuchefolket i samband med en ny lag som skulle garantera deras markrättigheter. Den ursprungliga översättningen från mapuzungún till spanska hade dock utelämnat titelns kritiska replik – som betyder ”han borde hålla vad han lovat oss”.
Finns det en röd tråd i denna utställning är det väl just den underförstådda insikten om riskerna när kulturen görs till ett politiskt verktyg. Och hur samtidigt idén om en opolitisk konst måste förbli en illusion. Från Leonardo Portus arkitektursociologiska betraktelser till Enrique Ramirez brechtska verfremdungseffekter i den poetiska ”Brisas” genomsyras den av intrikata tankar om hur konst och politik på en gång förutsätter och stöter bort varandra.
Synd då bara att den som utställning inte riktigt håller ihop. Det hela känns på ett olyckligt sätt både överlastat och minimalistiskt – med ett myller av detaljer och fakta, men ytterst lite som reder ut och binder samman dem. Även visuellt ger det ett kaotiskt och fragmenterat intryck, särskilt i samtidskonstdelen där till och med de rumsliga övergångarna mellan skilda verk ibland blir oklara.
Det är i stället det filmhistoriska referensmaterialet på ovanvåningen som blir den stora behållningen. Här finns å andra sidan hur mycket som helst att hämta – Littíns banbrytande ”El chakal de Nahueltoro”, Guzmáns klassiska dokumentär förstås, och jag undrar just när Raúl Ruiz fick sina filmer visade i Sverige senast…
En kulturgärning, bara det.

Dan Jönsson
kultur@dn.se "

" Björn Wiman: När Gui Minhai blir fri kommer hans ord inte vara tecken i luften

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Det har gått 1 200 dagar sedan förläggaren Gui Minhai greps och fängslades. När han en dag blir fri kommer vi att ha svart på vitt vilken skurkstat Kina faktiskt är, skriver DN:s kulturchef Björn Wiman.

Hur skriver man, om man inte har något att skriva med?
Man gör som skomakaren i ”Den vita stenen”.
En av huvudpersonerna i den klassiska tv-serien är en resignerad skomakare – fint spelad av Håkan Serner – som ägnar sina sömnlösa nätter åt att skriva sina memoarer i luften. När hans brorson frågar hur livet kan räcka till alla dessa nätter svarar han: ”Ibland skriver jag om det på ett nytt sätt.”
I december, strax före lucia, publicerade Expressen en dikt av den fängslade svensk-kinesiske förläggaren och författaren Gui Minhai. Det är ett gripande och ödsligt vittnesmål – men också en kärleksförklaring till hans dotter Angela och till de vardagens detaljer som många av oss tar för givna. ”Jag tänker på varm glögg och pepparkakor/På hur min dotter sjöng för mig tidigt på morgonen/ Övertygad om att mörkret så småningom ska skingras över jorden och i dalarna”, skrev Gui Minhai.
I dagarna har det gått 1 200 dagar sedan han greps och fördes bort av kinesiska myndigheter. Och medan den mänskliga tragedin för Gui Minhai och hans familj utspelas i det tysta så fortsätter Kinas marsch över världen med desto större buller och bång. Det senaste exemplet på hur diktaturens ”soft power” sprider sig är att tv-bolaget CCTV – som bland annat fungerar som ett slags skampåle för framtvingade ”bekännelser” från Kinas regimkritiker – nu etablerar sig i Europa. Miljardären och mecenaten George Soros varnade nyligen för Kina som det största hotet mot världens öppna samhällen. Troligen har ingen stat i historien haft en sådan kontroll över sina medborgare – med den senaste tekniken för att övervaka, tysta och förfölja sina undersåtar.
Men den kinesiska järnklon utövar som bekant sin gripkraft även utomlands. Som fallet Gui Minhai visar tillhör det diktaturens metoder att ta andra länders medborgare som gisslan. Här i Sverige trakasserar man journalister och opinionsbildare med mejl och sms, medan andra hängs ut på den kinesiska ambassadens hemsida.
Vad vill man uppnå med detta? Svaret är förstås att man vill tänja på gränserna och etablera nya. Kina vill exportera sin egen bisarra definition av mänskliga rättigheter till övriga världen. Angreppen på journalister blir ett test på om vi är beredda att flytta dessa gränser – ett sätt för det globala gangsterväldet att hitta nya, lokala uttrycksformer. När Gui Minhai en dag blir fri kommer hans fall att ha fört det goda med sig att vi kommer att ha fått svart på vitt vilken skurkstat Kina faktiskt är.
På onsdagen publicerades ytterligare en av Gui Minhais dikter i Expressen, ”I väntan på Svensson”. Hur har han gjort för att skriva i fängelset? I en dikt står det att han ”ritar” med fingrarna – precis som skomakaren i “Den vita stenen”. Hans dotter Angela Gui tror inte att han vid tillfället hade tillgång till penna och papper, utan att han har memorerat och skrivit ner texten efter att han förflyttades till en form av kommunarrest efter oktober 2017.
På ett ställe reflekterar Gui Minhai också kring sin situation som fängslad: ”Det kan väl inte vara för att mitt namn kommer alltför långt bortifrån?/Det kan väl inte vara för att min hud är alltför gul?”, skriver han.

Arbetet för Gui Minhais frigivning går bland annat ut på att skingra alla sådana misstankar – och att se till att Gui Minhai får fortsätta hävda sin mänsklighet. Gui Minhai måste bli fri, han kommer att bli fri och när han blir fri kommer hans ord inte längre att vara tysta tecken i luften. De kommer i klartext att säga sanningen om den kinesiska regimens grymhet.

Björn Wiman
bjorn.wiman@dn.se "

"Texten är ett anförande från en manifestation i ABF-huset i Stockholm, med anledning av att det på onsdagen gått 1 200 dagar sedan Gui Minhai fängslades."

" Slutreplik. Foucault och Said var inga befriare

TORSDAG 31 JANUARI 2019

Jag skrev i DN (18/12) om Edward Saids ”Orientalism”, och om hur boken, till vår olycka, bildat skola. Saids dom över mellanösternforskningen är en medveten parallell till Michel Foucaults samhällsanalys. Metoden beskrivs bäst som motsatsen till Karl Poppers kända recept på empirisk forskning: ”Sök de svagaste punkterna i din hypotes och bombardera dem med motargument”. Said, Foucault och deras efterföljare utgår inte från prövbara hypoteser utan från åsikter som i praktiken fungerar som axiom. I stället för att rådbråka dem skyddar de dem från invändningar.

Men bortom denna sin yttre skepnad hade min artikel också en annan, ockult egenskap, enligt Stefan Jonsson (DN 19/12): min kritik av Saids gamla bok legitimerar den ungerska regimens vräkning, nyligen, av Central European university (CEU)! Jonsson har inte redovisat stegen i detta resonemang, så jag kan inte bedöma det. Men jag vet en sak om CEU: Stefan Jonsson borde inte skruda sig i dess färger. CEU förhåller sig till honom och hans övertygelser som svart till vitt och eld till vatten. Lärosätet, som jag hade en smula att göra med då det kom till, ville återupprätta och slå vakt om värden som förtrampats under kommunismen. Två frihetliga intellektuella lade tillsammans med George Soros upp ritningarna: Karl Popper, vars böcker om det öppna samhället gjort ett mäktigt intryck på Soros; och Ernest Gellner, ett av förra seklets mest mångsidiga snillen.

Gellner var arabist och skoningslös gisslare av Edward Said, som han betraktade som en charlatan. Han var också en av de första som klart såg hur farlig postmodernismens anarkiska metodik – och dess sekteristiska ältande av ras, kön och identitet – skulle bli för det fria samhället.

Grundpelarna i Soros, Poppers och Gellners vision var: marknadsekonomi, ideologifri vetenskap och ett oreserverat stöd för den västerländska demokratin. Stefan Jonsson har, för att uttrycka det hövligt, navigerat efter andra riktmärken. Det är viktigt, om vi nu skall bedöma arvet efter Said i relation till CEU, att förstå varför dess grundare lade sådan vikt vid sättet att bedriva vetenskap. Forskningens frihet är ingen present från staten till universiteten. Den är systemets grundbult och måste skyddas, för ideologistyrd forskning florerar inte bara i diktaturer.

”Vetandet om de andra är (…) en maktutövning över de andra”, skriver Jonsson. (Det är en riktig beskrivning av Saids ståndpunkt, fast en felaktig beskrivning av verkligheten: prästen Ferette, som återupptäckte den talade arameiskan i byn Ma’alula, fick ingen makt över byborna, tvärtom.) Om kunskap är blott en kamp så behöver ingen hyckla objektivitet i sin forskning. ”Min bok är ren och skär ’fiktion’; den är en roman”, förkunnade Foucault om sin ”Les mots et les choses” (1966).

Det värsta med genusvetenskap och postkoloniala kulturstudier är inte att dess utövare så ofta är okunniga fanatiker, utan att deras metoder inte alstrar någon ny kunskap. Förutsättningslösa studier, som Janice Perlmans om Rios favelas, eller makarna Services om det bikulturella Paraguay, kan leda till slutsatser som förbluffar också forskarna själva. Men ni kommer aldrig att se nyheten: ”Genusvetare hittar biologiska skillnader mellan kvinnor och män!”

Foucaults viktigaste tes, att västerlandets institutioner modellerats på slutna anstalter som dårhus och fängelser, har smulats sönder av brittiska och franska historiker. Just som Foucault predikade som häftigast mot väst lades slutna institutioner ned i tusental och fängelser humaniserades. Det har inte påverkat kulten av Foucault, eftersom den

gränslösa subjektiviteten numera praktiseras av hela institutioner, inte bara av enskilda.
En kär kollega till mig i São Paulo disputerade häromåret på Foucault. Som jag ser det existerar ingen bättre kur mot foucaultism än Brasilien. Jag frågade min vän, i all vänlighet: Vilka är de svåraste invändningarna mot Foucault? Jag fick inget svar, och hans min var tydlig: ”Så där kan man väl inte fråga.”

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com"

Bli klok av detta.

"Här är de dolda idéerna som ligger bakom Donald Trumps världsbild

DN TORSDAG 31 JANUARI 2019

Det mesta som skrivs om Donald Trump handlar om narcissismen och nepotismen. Men Trump blir mer begriplig om man analyserar de historiska idéer som högerpopulismen bygger på. Ola Larsmo hittar spåren i Bob Woodwards bok ”Fruktan” – och drar några lärdomar om hoten mot den demokratiska staten.

Det finns ett kort ögonblick i Bob Woodwards nya bok om Trumpadminstrationen, ”Fruktan” (Modernista), då det är lätt att sympatisera med Trump själv. När nyheten om att Assad-regimen i april 2017 använt nervgasen sarin mot civila når Vita huset får han ett utbrott. Enligt Woodwards källor ringer Trump upp dåvarande försvarministern James Mattis och säger ”Låt oss döda den jäveln!”, syftande på diktatorn Assad.
Reaktionen är fullt mänsklig. Samtidigt är det inte så någon vill att storpolitiken hanteras: en individs impulser ska inte vara grunden för stormakters strategier. Särskilt inte när det gäller världens största kärnvapenmakt. Men det är det enda ögonblick i boken då Trumps politiska nycker utgår från ett engagemang i andras lidande. Annars kretsar allt kring honom själv. Hur mycket i hans politik vilar egentligen på någon djupare politisk linje?
Woodwards skildring vill undvika effektsökeri men ändå vara skandalös. Han berör inte sådant som skapade rubriker under Trumps valkampanj – angreppet på invandrare och muslimer eller hoten mot journalister. Han vill berätta historien om det politiska spelet kring Trump i Vita Husets korridorer och har intervjuat många, icke

namngivna medarbetare. Woodwards lust i skrivandet kommer ur viljan att vara en fluga på väggen i Rummet Där Det Händer.
Som Peter Englund skrev i sin recension i DN av den amerikanska utgåvan är det en bitvis tveksam metod: antingen var Woodward där – det var han inte – eller så har han tagit sig litterära friheter när han återger konversationer som skett i enrum. Men den historia han destillerat fram ur tonvis med utskrivna djupintervjuer tecknar en bild som blivit än tydligare sedan boken gavs ut: av ett alltmer dysfunktionellt Vita huset. Woodward vill skildra hur det går åt helvete. Så har det varit i hans tidigare böcker: han älskar att se på när människor villigt hoppar ned mellan maktens kvarnstenar.
När jag nu läser om boken på svenska (i en effektiv översättning signerad Gabriel Setterborg och Kjell Waltman) blir det än tydligare att den vill vara en närmast litterär berättelse med början, mitt och slut. Det börjar med att Steve Bannon rekryteras från alt-right-sajten Breitbart och får upp Trumps urspårade valkampanj på rälsen. Det fortsätter med hur det knyts nya, främst militära experter till administrationen, låt vara från högerkanten, men människor med expertkunskap. Snart infinner sig ändå upplösningstendenserna. Trump visar sig vara helt okunnig om internationell politik. Och mer förvånande: han kan heller inte mycket om ekonomi. Han förstår inte vad statsskuld eller bytesbalans är, och inte heller skillnaden mellan industrisektor och tjänstesektor. När Trump inte får gehör för sina hemkokta ekonomiska föreställningar om varför handelsavtal är dåliga – ”TRADE IS BAD”, skriver han på en lapp – rekryterar han helt enkelt den ende ekonom han kan hitta som ger honom rätt, den marginaliserade Peter Navarro, vilken tidigare backat upp Hillary Clinton och flera av Obamas miljöreformer. Nu byter han fot igen och blir Trumps främste ekonomiske rådgivare.
Woodwards story börjar som ett avsnitt av ”Yes, Minister” men liknar snart ”Madness of King George”. Trump blir alltmer lynnig, misstrogen, alienerar sina kunnigaste medarbetare och sitter till sist ensam framför Fox News, timme efter timme, med mobilen i handen. Allt medan utredningen om de eventuella kontakterna med Ryssland under kampanjen sakta spinner sitt nät allt tätare kring huvudpersonerna. Det är dramaturgiskt tacksamt att lägga upp det på det viset. Men vi vet faktiskt inte hur det slutar.
Men det finns också en annan historia om Trumps kampanj och första tid som president vilken nästan ingen skriver. Böcker som Woodwards ”Fruktan” eller Michael Wolffs ”Fire and fury” skildrar narcissismen och nepotismen. Men få tycks vara intresserade av idéerna därbakom. Trump verkar inte ha något personligt förhållande till historien eller idéernas värld. Han litar till sina egna impulser, som om han trodde sig drivas av gudomlig inspiration. Idéer har däremot sådana som Bannon och fler i utkanterna av Trumps kampanj – och i den alt-right-rörelse som fick så mycket energi av hans valseger. Och det är fortfarande dessa idéer som styr Trumps politik, långt efter det att Bannon själv knuffats av tåget. Som dennes beundran för Andrew Jackson.
Det första Trump hängde upp på väggen i Ovala kontoret var ett porträtt av Jackson, som var president 1829–1837. Några veckor innan Bannon lämnade Vita huset i augusti 2017 slog han en signal till historikern Walter Russell Mead. Denne har skrivit flera böcker om Jackson och Mead berättar om samtalet för webbmagasinet Politico. Enligt Mead ville Bannon tacka honom – för att han genom sin forskning kring Jackson försett Bannon och Trump med viktiga politiska argument. Mead sade avmätt att han visserligen forskat om Jackson, men inte betraktade sig som ”jacksonian” – vilket verkade förvåna Bannon.
Jacksons politiska aktier har gått upp och ned. Tidigare har man pekat på hans egalitarianism och försvar för ”den vanliga människan” mot storbanker eller hans upprensning av korruptionen i det politiska systemet, vilket gjort honom till sinnebild för den varma, inkluderande

sida av populismen som har en lång tradition i USA. Men på senare år har andra sidor av Jacksons politiska arv uppmärksammats mer. Så var han militär befälhavare under 1812 års krig, när ”Negro Fort”, tillflyktsort förrymda slavar i Florida, 1816 sprängdes i luften och 300 dog: överlevare avrättades på Jacksons order. Under sin tid som president beslutade han om den brutala fördrivningen av ursprungsamerikaner västerut, då tusentals svalt eller frös ihjäl. Han var själv slavägare (runt 300) och förbjöd distribution till sydstaterna av pamfletter som agiterade mot slaveriet. En annan sida av hans ideologi var avskaffandet av USA:s centralbank, som varit omstridd sedan landet grundats. Syftet var att begränsa statens ekonomiska styrmedel.

Bannons Jacksontolkning tycks se ut ungefär såhär: vill ni ha den varma solidariteten med den ”vanliga människan” mot makten, då måste ni också ta det andra – den nedärvda rasismen, ett mer isolationistiskt USA och idén om att staten bör demonteras.

Sedd genom den linsen blir Trumps politik sammanhängande. Underligheten i att de som påstår sig försvara ”den vanliga människan” mot ”eliten” utgörs av ministrar och tjänstemän som kommer från finansfirmor som Goldman Sachs, oljeförtaget Exxon eller som Trump själv är fastighetsspekulanter, framstår också som logiskt ur Jackson- perspektivet. Denne ”den lilla människans försvarare” blev med tiden rik plantageägare. Hans motstånd mot en centralmakt handlade i hög grad om att han representerade den gamla drömmen om det agrara, lantliga USA som garant för individuell frihet – även om det byggde på en slavekonomi. Mot slutet av Obamas tid vid makten beslutades att Andrew Jacksons porträtt på tjugodollarsedeln skulle ersättas eller kompletteras med en bild av antislaverikämpen Harriet Tubman. Förra våren meddelade så Trumps finansminister Steven Mnuchin att det ”skjuts på framtiden”.

Men en välfriserad bild av Jackson är bara en pusselbit i alt-right-rörelsens ideologi. Dagens internationella högerpopulism är paradoxalt nog anti-internationalistisk. Man hatar framför allt tanken på gemensamma band mellan grupper av människor och nationer. Rörelsens ”klimatskepsis” blir då begriplig – det får helt enkelt inte vara så att vi står inför gemensamma hot och utmaningar. Sönderfall är bra.

Trump blir mer begriplig om man försöker analysera de historiska idéer högerpopulismen bygger på, vilket den politiska journalistiken bara undantagsvis verkar hinna med. Från nyliberalismen, som sådana som Bannon i andra avseenden lämnat bakom sig, har man med sig idén om att ”staten” alltid är det radikalt onda, hur demokratisk den än är. Den ska monteras ned så långt det går: bort med sådant som miljölagar och klimatpolitik. Att slå rekord i att stänga ned statsapparaten kan ur ett sådant perspektiv se ut som en fjäder i hatten.

I dag är Bannon ute ur Vita huset. Enligt Woodwards bok hängde det samman med Charlottesville. Trump tvingades backa från sitt första uttalande om att det fanns ”bra människor på båda sidor”, vilket i klartext betydde att det fanns ”good guys” bland våldsbenägna rasister som marscherade under devisen ”Jews will not replace us”. Men Trump övertalades av sin dåvarande stabssekreterare Rob Porter att hålla ett tal där han tog avstånd från högerextremismen och fördömde KKK. Sedan ångrade sig presidenten igen och tyckte han visat svaghet genom att backa. Bannon hade hela tiden tyckt att presidenten skulle stå på sig och vinna ”ordkriget”. Veckan efter var det Bannon som fick gå. Även i Trumps Vita huset fanns det tydligen gränser.

Nu försöker Steve Bannon i stället ena de europeiska högerpopulisterna inför EU-valet i maj. Han har upprepade gånger sagt att han vill ”förstöra staten inifrån”. Lägg märke till att det är den demokratiska staten han talar om.

Ola Larsmo kultur@dn.se "

" Hans Roslings poäng var att framgångar ger lärdomar

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Konstaterandet att världen har blivit bättre innebär inte att vi ska luta oss tillbaka. Att förstå framstegen är en grund för att ta sig an de problem som finns kvar.

Det optimistiska budskapet från Hans Rosling och hans medarbetare har fått utstå en hel del kritik på sistone. Budskapet som kommunicerats i Hans Roslings föreläsningar, på sajten gapminder.org och i boken ”Factfulness”, är att världen i många avseenden har blivit avsevärt bättre och att samhällsdebatten måste utgå från fakta. Kritiken låter sig emellertid inte sammanfattas lika kärnfullt.

En del har varit plumpt, som när sociologen Roland Paulsen (möjligen som lustifikation) framhöll att Roslings egen forskning bland annat rörde risker vid konsumtion av rotfrukten kassava (DN Kultur 20/1). Det gick inte många minuter innan jag på Twitter – detta utskällda forum! – hade lärt mig att kassava utgör en stor del av kosten i många fattiga länder och att felaktig tillagning kan frigöra cyanid med blindhet, förlamning eller värre som konsekvens.

Det finns dock kritik som förtjänar att diskuteras mer ingående. Dit hör exempelvis Paulsens påstående att Rosling ”konsekvent valde att tona ned” nationella ojämlikheter. En annan intressant tanke (framförd av exempelvis Åsa Linderborg, Aftonbladet 18/10 2018) är att budskapet om att världen blir bättre är farligt, då det riskerar att leda till att människor slår sig till ro i tron att den tekniska utvecklingen löser våra problem.

I synnerhet är många oroliga för att Rosling inte tog klimatfrågan på tillräckligt allvar och att förbättringarna i världen kommit till priset av ökade utsläpp av växthusgaser.

Ojämlikheten först. Det är sant att ett av de diagram Hans Rosling är känd för visar landsgenomsnitt för inkomst och livslängd, befolkningsstorlek och utveckling över tiden. Den som bara ser detta utan att tänka på att det finns spridning runt ett genomsnitt riskerar att få en skev bild.

Det stämmer dock inte att Rosling konsekvent tonade ned nationella ojämlikheter. Det i min mening kanske bästa diagrammet på Gapminder visar just inkomstojämlikhet både inom och mellan världens länder. Här syns det att inkomstspridningen i världen som helhet faktiskt har minskat samtidigt som skillnaderna inom de flesta länder har ökat.

Paulsen diskuterar ingående utvecklingen i USA. Utvecklingen där är bekymmersam då den ökade genomsnittsinkomsten till stor del tycks förklaras av att redan höga inkomster har ökat ytterligare. Till saken hör dock att USA inte är representativt, vare sig för världen i stort eller ens för rika länder i väst.

I exempelvis Sverige har tillväxten varit jämnare fördelad och även för den fattigaste femtedelen av den svenska inkomstfördelningen har den reala disponibla inkomsten växt med ungefär en tredjedel sedan 2000, medan de högsta inkomsterna växt med ungefär 60 procent. Ökad ojämlikhet i västvärlden beror oftast på att både rika och fattiga får det bättre, men i olika takt. Globalt sett är trenden ännu bättre, såtillvida att i de flesta länder med extremt stora inkomstklyftor har inkomstojämlikheten faktiskt minskat de senaste decennierna.

Över till idén att Roslings tankegångar är farliga då de riskerar att leda till att vi slår oss till ro. Det är ett argument jag själv ofta stött på i sammanhang där utvecklingen i världen diskuterats. Däremot har jag aldrig läst eller hört någon argumentera för att slutsatsen av den

upplyftande statistiken om världens utveckling är att vi kan slå oss till ro. Trots att ingen säger det, kan så klart tänkas att passivitet skulle kunna bli en olycklig konsekvens av Roslings budskap. Det finns därför goda skäl att vara tydlig: Poängen med att erkänna och sprida den kunskap vi har om på vilka sätt världen blivit bättre, är inte att vi ska kunna slå oss till ro. Poängen är att vi ska kunna dra lärdom av våra framgångar för att bekämpa de problem som finns där utvecklingen inte går åt rätt håll.
Tror vi att framgångarna bara beror på att vi upptäckt och slösat med fossila energikällor riskerar vi att ställa till det för oss själva. Många av framgångarna som framhålls i ”Factfulness” rör sättet på vilket samhället är organiserat (demokrati och kvinnlig rösträtt, minskat slaveri och minskat användande av dödsstraff), andra rör ökad hänsyn till naturen (mer skyddad natur i reservat och nationalparker) och ytterligare andra framsteg rör ny miljövänligare teknik (blyfri bensin, billigare och effektivare solkraft).
Finns det en röd tråd som löper genom dessa och andra framsteg som mänskligheten gjort, är det att människor blivit bättre på att samarbeta med varandra, inte bara i små grupper eller inom familjen. Institutionella framgångar såsom rättsstaten, demokratin och äganderätten strukturerar den mänskliga tillvaron för allt fler så att samarbete möjliggörs även i stor skala och även med människor vi varken känner personligen eller är släkt med. Även tekniska framsteg som ofta tillskrivs enskilda uppfinnarhjältar är nästan alltid resultatet av många människors lyckade samarbete.
För att kunna värna och utveckla de institutioner som främjar mänskligt samarbete, måste vi förstå deras betydelse. Då är det viktigt att lära av sina misstag, men minst lika viktigt att lära av det som blivit bättre.

Andreas Bergh "

" Unket polskt kött uppätet på svensk restaurang

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Flera kilo av det unkna köttet från Polen har serverats på en restaurang i Uppsala och ätits upp. Samtidigt har mer än 200 kilo kött från sjuka importerats till Sverige – men var det har tagit vägen är inte utrett. Polen exporterade 2 700 kilo kött från sjuka kor till olika europeiska länder. Det uppgav den polske chefs-veterinären på torsdagen.

Det var i tisdags som det blev känt att kött som slaktats i Polen sålts vidare. Ett av länderna är Sverige och köttet ska ha sålts till fyra mindre företag.

TT "

" Ahlin ambassadör i Kanada

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Riksdagens förre talman Urban Ahlin blir ambassadör i Ottawa i Kanada. Han tillträder i februari. Urban Ahlin (S) var talman under mandatperioden 2014–2018, och har tidigare bland annat varit ordförande i utrikesutskottet.

TT "

" Därför längtar unga serber till Jugoslavien – landet som inte finns

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Landet Jugoslavien finns inte längre – men är ändå saknat. I Serbien har en våg av ”jugonostalgi” svept med sig även ungdomar utan egna minnen av Jugoslavien. En hel mansålder existerade landet innan det slutligen dog, märkt av krig och kraftigt stympat, år 2003.

Skräpet blåser över de trasiga stenplattorna vid Piazza Italia, Belgrads första italienska restaurang som var populär i slutet av 70-talet – men som nu sedan länge står tom. Över oss tornar Genex-tornen, en 36 våningar hög byggnad i brutalist-stil med yta av obehandlad, sträv betong.
– Ingen bryr sig om de gemensamma utrymmena längre. Annat var det på den jugoslaviska tiden, då var det här ett riktigt trendställe, upplyser Alek Surtov.
Han är vår förare på en nostalgisk rundtur i Belgrad som har blivit populär bland turister som vill drömma sig tillbaka i tiden. I en 70-talsmodell av Zastava 101 – den ”jugoslaviska Trabanten” – kuskar vi runt bland landmärken i Nya Belgrad, stadsdelen på floden Savas västra sida som byggdes efter andra världskriget.
Alek föddes 1994 och har inga egna minnen av Jugoslavien. Ändå har han precis som många andra unga serber en positiv del av den stat som splittrades i en rad förödande krig under 90-talet.
– Men jag vet ju vad mina föräldrar har berättat. Livet var enklare då. Vanliga arbetare fick bonus varje år. Och i armén fick folk vänner från andra delar – serber, kroater, albaner. Det var vänskaper som höll, säger Alek.
Det socialistiska Jugoslavien som uppstod efter andra världskriget var mycket en mans skapelse. Josip Broz Tito ledde landet fram till sin död 1980, och utan den gamle marskalkens fasta hand började sönderfallet. Ett besök vid hans grav ingår självfallet i vår rundtur. Tito var visserligen själv kroat, men Jugoslaviens huvudstad var Belgrad och serberna den största och inofficiellt ledande nationen. Därför är det inte konstigt att serber är mer benägna att längta tillbaka till ”det stora och mäktiga Jugoslavien” än andra exjugoslaviska folk. Att Jugoslavien var en enpartistat och att Titos fruktade säkerhetspolis låg bakom hundratals mord och kidnappningar, det talas det mer sällan om.
Längtan tillbaka finns i olika grad i alla postkommunistiska länder – tänk på ”ostalgin” i före detta Östtyskland eller den utbredda Sovjetnostalgin i Ryssland. Det handlar ofta om saknaden efter det man, inte alltid korrekt, uppfattar som ett jämlikt samhälle, efter gratis sjukvård, utbildning och semester på något sanatorium vid havet. Lite som vi svenskar ibland längtar tillbaka till ett delvis romantiserat folkhem.
Och här har längtan också en egen beståndsdel – saknaden efter den tid då alla de jugoslaviska folken levde i fred, innan de började döda varandra.
Denna nostalgi är särskilt tydlig just bland serber, den nation som har utpekats som huvudansvarig för det blodiga sammanbrottet. Två tredjedelar av dem som åtalades vid krigsförbrytartribunalen i Haag var serber.
En opinionsmätning från 2017 visade att hela 81 procent av serberna såg Jugoslaviens sammanbrott som något dåligt, medan fyra procent såg det som bra. I Kosovo och Kroatien däremot gav 75 respektive 55 procent tummen upp för det gamla landets försvinnande.

Inget konstigt med de siffrorna heller. I många kroaters och kosovoalbaners ögon är Jugoslavien bara ett annat namn på serbiskt överhöghet – och serbisk nationalism under Slobodan Milosevic grunden till de krig som skördade uppåt 140 000 dödsoffer under 90-talet.
Men även i ett land som Slovenien – det mest välmående av de postjugoslaviska länderna – frodas jugonostalgin. 45 procent ser Jugoslaviens upplösning som något negativt, mot 41 procent som är positiva.
Just slovener dyker ofta upp på bilturerna i ”socialismens Belgrad”, berättar Alek. Själv reser han ofta till andra postjugoslaviska länder med en amatörteatergrupp.
– Jag bemöts alltid väl som serb. Vi har uppträtt i Zagreb, Ljubljana, Pristina, Banja Luka. Vi talar samma språk. Det är aldrig några problem, säger han.
På nostalgirestaurangen Pavle Korcagin i centrala Belgrad sveper Dusan Sebek det sista av sin Zajecarsko-öl medan kompisen Vladimir Mikic tänder en rullad cigarett.
– Jag kommer definitivt att få en sämre standard än min pappa hade. Dessutom lever jag i ett mindre och mer obetydligt land, säger Dusan.
Dusan och Vladimir är båda 26 år gamla, snart färdiga ingenjörer. De är uppväxta i Montenegro men studerar här i Belgrad sedan fyra år tillbaka.
1992, det år de båda föddes, befann sig federationen Jugoslavien i sönderfall. Ett blodigt krig i Kroatien höll på att avslutas, ett ännu mer förödande krig i Bosnien hade just börjat.
Men precis som jämnårige Alek saknar de båda montenegrinerna det land där deras föräldrar blev vuxna.
Här kläs väggarna av porträtt på kommunistledaren Tito, med eller utan Stalinporträtt – han bröt med Sovjetunionen 1948. Här finns socialrealistisk konst och byster av Marx och Lenin. Restaurangens namn kommer från huvudpersonen i boken ”Hur stålet härdades” av en nu bortglömd Sovjetförfattare.
– Våra föräldrar fick lägenheter av staten. De kunde resa på semester. I dag måste även sådana som vi, med hög utbildning, söka oss utomlands. Kan du fixa nåt jobb i Sverige? undrar Dusan.
Bilden av det gamla landet som ett ekonomiskt paradis är starkt överdriven. I själva verket präglades 70- och 80-talens Jugoslavien av kris. Systemet med marknadssocialism och ”arbetarstyrda” företag fungerade dåligt och landet var skuldsatt upp över öronen.
Arbetslösheten var skyhög, valutan sjönk som en sten. Hemskickade pengar från en miljon arbetare i väst var räddningen.
Medelinkomsterna i dagens Serbien är långt högre än på 80-talet.
Ändå går det inte att vifta bort mångas längtan till ett enklare, tryggare och mer jämlikt liv. Åtminstone är det så man minns det.
– Det var lika för alla, säger restaurangens ägare Vojin Cucic, som gärna lägger ut texten om socialismens fördelar – trots att han själv är en tvättäkta kapitalist som driver fem framgångsrika matställen.
– Men framför allt gillar jag att Jugoslavien var stort. Det ingav respekt på ett annat sätt. Nu i USA när jag säger att jag är från Serbien frågar de ”Sibirien?”, säger han och bjuder oss på varsitt glas raki med en obeskrivligt söt efterrätt.
– Annat var det på Titos tid. Han skämdes inte för att ta upp en kubansk cigarr och röka mitt framför Kennedy.
Dagens Serbien har drygt fem miljoner invånare – inte mycket jämfört med de 23 miljoner Jugoslavien hade vid tiden för sammanbrottet 1991.
Efter brytningen med Stalin 1948 fick Jugoslavien en unik position i världen, mellan öst och väst. Den karismatiske Tito var en känd spelare på världsscenen och ledde den alliansfria rörelsen med hög svansföring i samarbete med dåtida världskändisar som Indiens

premiärminister Indira Gandhi och Tanzanias president Julius Nyerere. Det jugoslaviska passet var gångbart överallt.
Vojin Cucic visar upp ett gammalt pass som någon har skänkt till restaurangen, men stoppar snabbt tillbaka det i en låda. Passen är eftertraktade och stjäls ofta, berättar han.
Förutom de gemensamma passen hölls Jugoslaviens olika folk samman av populärkultur. Än i dag talar man om ett ”Balkanblock” i Eurovision Song Contest, där länderna röstar på varandra.
På minihotellet Yugodom i Belgrads gamla stad har designern Mario Milakovic tagit fasta på ett gemensamt arv av filmer, musik och prylar.
– Jag är inte alls någon jugonostalgiker själv, men jag gillar att se tillbaka på tiden då vi gjorde allt själva, säger han.
Tre små rum för uthyrning är klädda med filmaffischer från 60-, 70- och 80-tal.
Inredningen i rummen är från respektive årtionde – med design som är lätt att känna igen för en svensk som växte upp på 70-talet: soffbord i mörkt trä med smala ben, en mossgrön fåtölj med armstöd av fernissat trä.
– Visst, vi härmade mycket från väst. Men allt var tillverkat här, så är det ju inte i dag, säger han och pekar på en tjock-tv av märket Ei Nis, en orange Iskra-telefon och stolar skapade av den slovenske designern Niko Kralj.
Det är namn som inte säger en västeuropé någonting. Men för folk från hela det gamla Jugoslavien väcker de en svunnen värld till liv.
Mario Milakovic ger inte mycket vare sig för den jugoslaviska socialismen eller för Titos ställning på världsscenen.
– Det är bara dumt att idealisera sånt. Men formerna kan vi vara stolta över.

Ingmar Nevéus"

"Bakgrund. Landet fanns i 85 år
Jugoslavien – som betyder sydslavernas land – skapades 1918 som en monarki, först under namnet Serbernas, kroaternas och slovenernas kungarike.
I april 1941 anfölls landet av Hitlers Tyskland. Efter krigsslutet 1945 utropades Republiken Jugoslavien – senare Socialistiska federativa republiken Jugoslavien – som leddes av kommunistledaren Josip Broz Tito till dennes död 1980.
Federationen bestod av sex delrepubliker: Slovenien, Kroatien, Bosnien-Hercegovina, Montenegro, Makedonien och Serbien. Inom Serbien fanns i sin tur två autonoma provinser: Vojvodina och Kosovo.
1991 hölls folkomröstningar om självständighet i alla republiker utom Serbien. Regeringen i Belgrad sände armén för att stoppa separatismen, först i Slovenien, sedan i Kroatien, sedan i Bosnien och Kosovo.
Namnet Jugoslavien försvann slutgiltigt 2003, när Rest-Jugoslavien bytte namn till Serbien och Montenegro. I dag finns sju stater på det område som var Jugoslavien: de sex forna delrepublikerna samt Kosovo.

Fakta. Serber mest jugonostalgiska
Opinionsinstitutet Gallup frågade i maj 2017 om ”Jugoslaviens sammanbrott var positivt eller negativt för landet”. Svar efter land:
Serbien: 4 procent positivt, 81 procent negativt
Bosnien: 6 procent positivt, 77 procent negativt
Montenegro 15 procent positivt, 65 procent negativt
Makedonien 12 procent positivt, 61 procent negativt
Slovenien 41 procent positivt, 45 procent negativt
Kroatien 55 procent positivt, 23 procent negativt
Kosovo 75 procent positivt, 10 procent negativt "

" Tio delstater lamslagna av rekordkylan

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Stora delar av USA lamslås av kylan. Postutdelning är inställd i tio delstater, tåg och flyg står stilla. På en djurpark i Chicago tillåts bara isbjörnar vistas utomhus.

På torsdagen nådde temperaturen i Chicago under 30 minusgrader, en rekordnotering för USA:s tredje största stad. När vinden blåser hårt från Lake Michigan motsvarar det en köldeffekt på minst 46 minusgrader.
Skolor i Chicagoområdet är stängda, liksom socialkontor, museer och djurparker. Långdistanstågen Amtrak står stilla, 1500 flygningar har ställts in. L-train, Chicagos tunnelbana som mestadels går några meter ovan jord, kör på reducerad trafik.
Borgmästaren Rahm Emanuel uppmanar folk att stanna inomhus om möjligt. Han har utfärdat en sorts undantagstillstånd och tvingar privata fastighets- ägare att reparera värmesystem i bostadshus.
CNN:s meteorolog Dave Hennen kallar Chicago ”extremkylans epicentrum”. Men i Minneapolis, Minnesota var det minus 33 på onsdagen, och i Fargo, North Dakota, minus 36.
I hela tio delstater – ett bälte från Ohio i öster till Nebraska mitt på kontinenten – har det amerikanska postverket beslutat att ställa in utdelningen av hänsyn till brevbärarnas hälsa.
Enligt CNN väntas 212 miljoner amerikaner, eller 72 procent av USA:s befolkning, uppleva temperaturer under fryspunkten denna vecka – troligen ett rekord. Samtidigt plågas 83 miljoner av temperaturer under 17,78 minusgrader (vilket är nollpunkten på Fahrenheitskalan).
Även New York drabbas av rekordkylan, där det var runt 15 minusgrader under torsdagen. I Wisconsin och Minnesota, delstater med stora bryggerier, ställde många leverantörer in sina körningar av rädsla för att ölen skulle frysa. **Ingmar Nevéus** "

" Risk för storkris mellan öst och väst

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

President Nicolas Maduro kan ge upp och utlysa val. Men Venezuelas kaos kan lika gärna urarta till en väpnad konflikt, en svältkatastrof och en storkris mellan öst och väst.

Venezuela är inte Syrien, och det är oklart om Vladimir Putin anser det lönt att knyta sitt öde till dess inkompetenta regim. Men han är frestad. Sedan Venezuelas kris skärptes i oktober har ryska strategiska bombplan stationerats permanent i huvudstaden Caracas. Tupolev 160 är en kärnvapenbärande, långflygande gigant, som inte kan uträtta något konkret för den klämda regimen. Är planens funktion bara att markera Moskvas stöd för regimen? Eller är deras mediebevakade ankomst en reaktion på USA:s president Donald Trumps hot att skrota missilavtalet INF, som förbjuder medeldistansmissiler i Europa? Caracas ligger bara tvåhundra mil från Miami.
För sju år sedan var den syriske presidenten Bashar al-Assads regim på sitt yttersta. Fördömd och blockerad av västvärlden och förbannad av en bred majoritet syrier, klamrade han sig fast med naglarna ovanför en avgrund. Som Maduro i dag. Den gången hade Venezuela fortfarande olja att dela med sig av, och president Hugo Chávez gav order om att inleda nödleveranser till al-Assad. Nyåret 2011–2012 angjorde oljetankern ”Negra Hipólita” till den lilla syriska hamnen Banyas. Chávez hade döpt fartyget – som skulle göra många resor på samma trad – efter en av sina idoler, den svarta slav som blev amma till Latinamerikas befriare Simón Bolívar.
al-Assad var till synes förlorad, men överlevde och segrade, tack vare Chávez olja och en brokig skara allierade: Iran, den libanesiska islamistorganisationen Hizbollah, Ryssland, Kina. Dessa har alla

intima relationer till Maduros regim, och hans enda räddning är att de nu satsar lika hejdlöst på hans regim som de gjorde på Syriens. Dessa vänner är bekvämt nog alla experter på att kringgå embargon och sanktioner.
Men Maduro behöver pengar för att föda sin uthungrade befolkning. Elva miljarder dollar om året kammar regimen in på oljan till USA. Denna olja kommer nu att styras om och säljas till vrakpriser i Asien. Bara pengar räcker dock inte. Regimen behöver mat, och sedan kubanska ”experter” kollektiviserade jordbruket är Venezuela helt beroende av colombianska och brasilianska livsmedel. Men bägge dessa länder kommer snart att skärpa sanktionerna mot Maduro.
Kina och Ryssland har stora intressen att bevaka i Venezuela. Ingen vet hur mycket Maduro är skyldig Kina, gissningar pendlar mellan 25 och 60 miljarder dollar. Som säkerhet för dessa lån har Chávez och Maduro gett Kina andelar av framtida olje- och metallproduktion. Oppositionen kommer inte att honorera dessa avtal. Ryssland, via oljebolaget Rosneft, äger hälften av den enda intakta delen av Venezuelas ödelagda oljesektor – den nordamerikanska bensinstationskedjan Citgo, som har flera stora raffinaderier.
Om Maduros allierade enas om en utryckning av syrisk typ, så kommer Donald Trump att tvingas bekänna färg. Hans militanta deklarationer ifråga om Venezuela ger honom inte något val: om Ryssland och Kina på allvar skulle börja backa upp Maduros regim måste han agera.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com "

" EU-parlamentet står bakom Guaidó som president

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Bryssel. EU-parlamentet uppmanar efter en votering EU att erkänna Juan Guaidó som Venezuelas tillfällige president. Det ses som en viktig, men icke-bindande markering.

TT-AFP "

" Carl Johan von Seth: Fed lämnar Skalmanmetoden – går in i Lille Skutt-läge

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

USA:s centralbank Federal Reserve har följt ett regelbundet schema för räntehöjningar de senaste åren. Nu skrotas den metoden, och banken blir mer försiktig. DN:s Carl Johan von Seth svarar på tre frågor om onsdagens räntebesked som fick börserna i USA att stiga.

1. Vad blev onsdagens besked från Fed?

Som väntat lämnade den amerikanska centralbanken sin styrränta orörd på 2,5 procent. Men vad omvärlden egentligen väntade på att få höra var klarspråk och en sammanhängande plan framåt från ordförande Jerome Powell.
Det som också fick finansmarknaderna att jubla var ett tydligt taktikskifte. Powell lämnar nu ett slags Skalmanmetod bakom sig, efter flera år då Fed har höjt räntan och avvecklat de så kallade kvantitativa lättnaderna regelbundet nästan som efter en mat och sovklocka.

2. Blir det inga fler räntehöjningar nu?
Det blir åtminstone mer av en Lille Skutt-metod på USA:s centralbank. Fed kommer att agera mycket mer försiktigt. Powell ska avvakta, titta noga på oron i världsekonomin, följa turbulensen på finansmarknaderna och anpassa strategin efter vad som händer.
Kanske blir det inga fler räntehöjningar. En del analytiker bedömer att det till och med kan bli aktuellt med en sänkning under det kommande året. Det beror på om den avmattning som börjar kännas globalt faktiskt märks på arbetsmarknaden och i inflationen i USA.

3. Har Powell vikt sig för Donald Trumps kritik?
Fed-chefen hade en del problem att motivera sitt skifte på onsdagen. Argumenten för en mjukare penningpolitik gällde även i december, då centralbanken höjde styrräntan och Powell signalerade att ännu fler steg var på gång. Nu är tongångarna helt andra, trots att ekonomin i vissa avseenden verkar ha stabiliserats.
Donald Trump var irriterad i samband med decemberhöjningen och har visat sitt missnöje med Powell öppet. Men snarare än att ha vikt sig för presidenten verkar Fed ha gått de nervösa finansmarknaderna till mötes. Onsdagens besked hade också en lugnande effekt.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

”Aniara” – en hudnära och stilfull undergångsvision

DN FREDAG 1 FEBRUARI 2019

Historiens första filmatisering av Harry Martinsons ”Aniara” imponerar. Med enkla medel har regiduon Pella Kågerman och Hugo Lilja skapat en känslostark undergångssaga i något som liknar en uppiffad Finlandsfärja i rymden.

”Aniara”
Regi, manus: Pella Kågerman, Hugo Lilja
I rollerna: Emelie Jonsson, Anneli Martini, Arvin Kananian, Jennie Silfverhjelm, Bianca Cruzeiro, Peder Carlberg m fl. Längd: 1 tim 46 min (från 15 år). Språk: svenska.
Betyg: 4

Den katastrofala kollisionen mellan ”goldondern” Aniara, kulturens mest berömda räddningsfarkost, och en interstellär stensvärm ekar genom historien.
Det gigantiska rymdskeppet som kastas ur kurs och börjar driva ut i det stora intet har fått kanalisera och symbolisera mycket existentiell ångest i olika konstformer.
Harry Martinsons lyriska undergångssaga ”Aniara: en revy om människan i tid och rum” har sedan 50-talet förvandlats till opera, balett, konserter, scenmonologer och musikal. Den har inspirerat dödsmetallare, förvandlats till offentlig konst och till och med blivit en seriebok.
Den första spelfilmen baserad på ”Aniara” undviker skönt nog de stora gesterna och de högspända tilltalen. Regiduon Pella Kågerman och Hugo Lilja iscensätter beundransvärt lugnt och effektivt sin lågbudgeterade undergångsvision i prosaiska miljöer. Tänk en scenografisk mix mellan ett nyrenoverat blänkande shopping-mekka och en uppiffad finlandsfärja.
De tusentals emigranterna som inledningsvis bordar Aniara, många brännskadade, lämnar en härjad planet för att söka sig en ny framtid på Mars. Ett snabbcollage av katastrofbilder anger brådskan.
Den traumatiserade skaran lugnas av en uppsjö av butiker, mjuka heltäckningsmattor, infällda belysningar, nattklubbar och lekrum.
Störst tröst finns hos Miman, den märkliga blandningen av högteknologisk datorhjärna och gudabenådat väsen som lagrat allas minnesbilder av den gamla goda moder jord.
Mimaroben, Mimans skötare, blir vår ledsagare ut på ”Aniaras” sluttande plan. Kriser, kulter och kaos avlöser varandra i en enda lång dödsdans under ett blågrått elektriskt ljus. Hett uppflammande hopp blandas med kall fatalism. Det är en hård men också oväntat hudnära och känslostark katastrofskildring utan effektsökeri.
Den kongenialt återhållna elektroniska musiken, utan några som helst operamässiga gester, fungerar väldigt fint ihop med bilderna. Den vardagsbetonade dialogen får vid några få laddade tillfällen ett lyriskt inspel hämtat från originaltexten med dess rymdslang, vilket skapar snygg konstrastverkan.
Emelie Jonsson gör en avväpnande tolkning av den unga Mimaroben som hela tiden desperat vårdar sitt hopp och odlar sin förmåga att älska. Anneli Martini är salt och underhållande i rollen som hennes motsats, den illusionslösa astronomen Roberta. ”Människor har aldrig imponerat på mig”, konstaterar den äldre kvinnan kallt.
Arvin Kananian spelar i sin tur rymdbossen Chefone som gymmar bort sin ångest med imponerande iskyla. Men rollfigurerna är i övrigt lite väl anonyma, vilket förblir ”Aniaras” största svaghet.

”Men snart går larmet. Klockorna förkunna/att sagans bilder är förbihunna/av syner här som ångesten upptänder”, diktade Martinson på sin tid driven av skräck för kärnvapenkrig och för begynnande miljöförstöring.
I dag har klimatlarmet gått för länge sedan. I ett visst mörkt framtidsscenario är *vi alla* i dag passagerare ombord på sarkofagen Aniara, på väg mot vår undergång – något som det här dramat stillfullt men rätt ångestskapande påminner om.
Se mer. Tre andra djupt existentiella science fiction-filmer: ”År 2001: Ett rymdäventyr” (1968), ”Interstellar” (2014), ”Arrival” (2016).

Helena Lindblad
helena.lindblad@dn.se "

" Niklas Orrenius: Religiöst förtryck finns i Karachi – och i Karlstad

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

När den tryckande sommarhettan lägger sig över Pakistan stiger efterfrågan på de läskande blåröda falsabären. Man kan äta dem som de är eller göra smoothie och sorbet av dem.

En het junidag sommaren 2009 plockade några kvinnor i östra Pakistan falsabär tillsammans. När de skulle dricka vatten utbröt ett häftigt gräl. Asia Bibi, en av kvinnorna, hade druckit ur det gemensamma vattenkärlet. Eftersom hon var kristen ansågs det nu orent. De muslimska kvinnorna vägrade att dricka, och uppmanade Asia Bibi att konvertera till islam.
Asia Bibi blev arg. Hon skrek att Jesus gjort mer för mänskligheten än vad islams profet Muhammed gjort. Året därpå, 2010, dömdes Asia Bibi till döden av en lokal domstol – i enlighet med Pakistans blasfemilagar.
Efter att suttit inspärrad i åtta år friades Asia Bibi i oktober förra året av en högre domstol. Att tala illa om profeten Muhammed är ett allvarligt brott, slog domstolen fast, men vittnesmålen i just detta fall ansågs inte tillförlitliga.
Vilda protester mot det friande domslutet utbröt. Skolor stängde. Trafiken lamslogs i Karachi när islamister brände bilar, lastbilar och rickshaws i sin vrede över att Asia Bibi inte avrättats.
Blasfemilagarna har stort stöd i Pakistan, och anklagelser om hädelse leder ibland till lynchningar. Sedan år 1990 har minst 65 människor lynchats till döds.

Den 47-åriga fembarnsmamman Asia Bibi tvingas nu, trots att hon blivit frikänd, fly sitt hemland. Kanada är berett att ge henne en fristad.
Kanada gav nyligen asyl även åt den 18-åriga saudiskan Rahaf al-Qunun, som i början av januari barrikaderade sig på ett hotellrum på Bangkoks flygplats. Hon berättade att hon lämnat islam och därför dödshotas av sin saudiska familj. Kanada sträckte ut en hand och några dagar senare landade Rahaf al-Qunun i Toronto.
Asia Bibis och Rahaf al-Qununs fall har fått stor uppmärksamhet världen över, även i Sverige. Och visst är det rätt att uppröras över förhållandena i Saudiarabien och Pakistan. Religionsfrihet, inklusive rätten att lämna en religion, är en grundläggande mänsklig rättighet.
Men i floden av svenska tv-inslag och artiklar om förtrycket mot Rahaf och Asia upplever jag ändå att något fattas. Det finns en blind fläck.
Förra våren reste jag runt i Sverige och träffade unga människor som inte vågade vara öppna med att de inte längre var muslimer. Jag mötte Mariam, vars föräldrar brände henne med hett vatten när hon var sju år, som en påminnelse om helvetets eviga eldar. Hennes mamma säger att straffet för att lämna islam är döden. Mariam är ateist, men vågar inte säga det, hon tror att hon riskerar våld då.
Ahmed, ateist även han, försökte en gång försiktigt utmana sin fars stränga tal om dödsstraff för avfällingar. Men dödsstraffet för apostasi, att lämna religionen, gick inte att ifrågasätta. Det fanns dock en sista utväg, förklarade pappan:
”Vi sitter med personen som vill lämna, och diskuterar med honom. Och om han då fortfarande inte vill vara kvar, så dödar vi honom.”
Ahmed och Mariam fortsätter att ljuga för sina familjer. De riskerar våld och total utfrysning om de kommer ut ur garderoben och berättar om sin livsåskådning. Och de är inte ensamma.
Inför reportaget intervjuade jag även ett par svenska imamer. Båda sa att straffet för att lämna islam enligt klassisk muslimsk rättslära är döden – men att detta inte gäller i Sverige, i vår tid. Samtidigt var imamerna noga med att det inte fick bli ”normaliserat” att lämna islam. De uttryckte förståelse för familjer och släkter som fryser ut avfällingar.
Mariam sa:
– Jag lever ett dubbelliv. Precis som många svenskar som växer upp i muslimska familjer.
Att göra reportaget om hemliga svenska ex-muslimer blev en ögonöppnare för mig. Jag åkte kors och tvärs över Sverige, till små och stora orter, och fann bubblor i vårt samhälle där religionsfrihet i praktiken inte råder.
Tala om det som sker i Karachi och Mecka. Men glöm inte att religiöst förtryck även finns i Karlstad och Malmö.

Niklas Orrenius
niklas.orrenius@dn.se "

" Armén och fosterlandet är Porosjenkos nya budskap

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Ukrainas president Petro Porosjenko försöker bli omvald genom att omge sig med generaler och präster. Valspråket lyder: Armén, språket och tron. Det har gått fyra år sedan den västvänliga revolutionen på Majdan.

När Ukrainas president Petro Porosjenko anländer till monumentet har vi stått och väntat i ungefär två timmar. Under tiden har det snöblandade regnet inte upphört för en sekund. Genomfrusna betraktar vi Porosjenko kliva ut ur sin varma bil och gå fram till monumentet med ett fång rosor i händerna.
Monumentet, som ligger nedanför en kulle utanför centrum i Kiev, hedrar hjältarna i Kruty – några hundra ukrainska soldater som försökte hålla stånd mot bolsjevikerna utanför Kiev år 1918.
Kruty föll. Ukraina blev en del av Sovjetunionen. Men soldaterna hedras med presidentbesök varje år i slutet av januari.
Utan hjältar – ingen nation. Det tror i varje fall sittande Porosjenko.
Det är ingen slump att han väljer just den här blöta januaridagen för att meddela att han ställer upp i presidentvalet.
När Porosjenko valdes till Ukrainas president år 2014 var hans valspråk ”Leva på ett nytt sätt”. I årets presidentval är det traditionella, konservativa värden som gäller. Den nya devisen är ”Armén, språket, tron”. Presidenten besöker monumentet omgiven av soldater i kamouflagekläder och en präst i vinröd mitra och guldbroderad mantel.
Porosjenko omger sig gärna med generaler och präster. Han uppträder också själv gärna i kamouflagekläder. Upprepade gånger lovar han att Ukraina snart ska bli medlem i både EU och Nato, men nämner numera sällan reformer och talar ogärna om korruption. Betydligt hellre talar han om nationens storhet, den nya självständiga ukrainska kyrkan och landets stolta historia.
Porosjenkos opinionssiffror har dalat de senaste åren, i takt med att gaspriserna har stigit och den ukrainska valutan hryvnian sjunkit.
Korruptionen i Ukraina är ett gigantiskt problem, och aktivister som bekämpar den lever allt farligare. Under det senaste året har en våldsvåg mot aktivister svept genom landet.
Under Porosjenko försökte den ukrainska statsledningen gång på gång dra ut på beslutet att grunda en antikorruptionsdomstol. Domstolen grundades först då Internationella valutafonden (IMF) hotade med att hålla inne med krediterna. Porosjenkos före detta allierade, bland annat Odessas tidigare guvernör Micheil Saakasjvili (som deporterades ifjol), anklagar honom för att inte ta i med hårdhandskarna mot korruptionen. En stor del av tjänstemännen, politikerna och oligarkerna som drog i trådarna under den korrupta före detta presidenten Viktor Janukovytj är fortfarande en del av systemet.
En smärtsam reform har dock genomförts. Enligt Världsbankens riktlinjer har Ukraina avskaffat gassubventionerna. Det har lett till att gaspriserna skjutit i höjden, vilket slår hårt mot pensionärer och låginkomsttagare.
Enligt den senaste mätningen av opinionsinstitutet IAP leder veteranpolitikern Julia Tymosjenko opinionsmätningarna med drygt 20 procent. Komikern Volodymr Zelenskij är tvåa med 12,6 procent. Porosjenko ligger endast trea, med 11,9 procent.
Sociologen Iryna Bekesjkina säger att den utbredda fattigdomen är en viktig orsak till Tymosjenkos popularitet.

– Gasreformen har lett till att ukrainarna betalar lika mycket för sin gas som rika europeiska länder. Folk har fått det sämre och Tymosjenko lovar att hon ska sänka gaspriserna och höja lönerna. Det är just de här frågorna som oroar de fattiga mest. Julia Tymosjenko är skicklig när det gäller att hitta smärtpunkterna i vårt samhälle, säger Irina Bekesjkina, som är doktor i sociologi och leder den ukrainska fonden Democratic Initiatives.
Hon konstaterar att den ukrainska väljarkåren har förändrats.
– Tidigare var väljarna indelad enligt geografin – väst hade sin kandidat och öst hade sin. Väst ville till Europa, öst till Ryssland. Men det håller på att luckras upp. I dagens läge röstar fattiga och pensionärer på Tymosjenko, medelklassen på Porosjenko och de unga väljarna på Zelenskij, konstaterar Irina Bekesjkina.
Komikern Volodymyr Zelenskij har ingen politisk bakgrund. Han går till val med mottot ”Presidenten är folkets tjänare, vad de än säger”. På flera av sina valaffischer har han inte ens publicerat sitt namn – ett skickligt sätt att komma runt de ukrainska väljarnas trötthet på stora egon.
Iryna Bekesjkina säger att Porosjenkos patriotiska kampanj inte är särskilt överraskande, med tanke på den situation som Ukraina i dag befinner sig i.
– Porosjenko vädjar till patriotismen därför att landet är i krig. Även om kriget i öst inte längre är lika intensivt så dör folk fortfarande vid fronten. Vi har en halv miljon flyktingar inom landets gränser och över två miljoner utanför. Det leder förstås till att fosterländskheten blir starkare, att det blir viktigare att identifiera sig som ukrainare och inte bara med regionen där man bor, säger Bekesjkina.
Hon konstaterar samtidigt att ukrainsk politik inte längre handlar om huruvida Ukraina ska orientera sig mot Ryssland eller väst.
– Huvudfåran i ukrainsk politik är att Ukraina ska integrera sig med väst. Att majoriteten av ukrainarna är för EU är ändå inget nytt. Det nya, som kriget har fört med sig, är att inställningen till Nato blivit mycket mer positiv. Före kriget var över hälften av ukrainarna motståndare till Nato, de ville att landet skulle vara neutralt. I de senaste opinionsmätningarna var 48 procent för Nato, säger Bekesjkina.
Hon utesluter fortfarande inte att Porosjenko vinner valet.
– Om han kommer till andra omgången har han en chans. Det beror på att han betraktas som mindre radikal än Julia Tymosjenko. Hon kommer definitivt att besegra honom i första omgången, men i andra omgången blir det jämnare. Porosjenko har många brister, men med honom vet man vad man får. Det är inte fallet med Tymosjenko. Hon kan göra vad som helst, säger Bekesjkina.
Tymosjenko har förutom löften om sänkta gaspriser föreslagit att domare ska väljas av folket. Hon är en populist med stark fingertoppskänsla – troligen den skickligaste politikern i Ukraina.
Några timmar efter blomsternedläggningen äntrar Porosjenko podiet i en konserthall i Kiev. Med sig själv på gigantiska plasmaskärmar som fond meddelar han att han ställer upp i presidentvalet. I bakgrunden blinkar en EU-flagga med texten ”Bryssel”.
– Folk säger: EU vill inte ha oss. Nato vill inte ha oss. Vi kommer aldrig att få högre löner. Men det var heller ingen som trodde att vi skulle stå emot den ryska aggressionen, att vi räddade vårt land från att bli stympat och lade en solid grund för en europeisk stat, säger Porosjenko.
Hur Ukraina ska få tillbaka den annekterade Krimhalvön och de ockuperade områdena i Donetsk och Luhansk går han inte in på.
Efter Porosjenko uppträder riksåklagaren Juryj Lutsenko. Han säger att Ukraina kommer att vara medlem i både EU och Nato om fem år.
Ukraina har dock inte ens fått status som kandidatland. Den största orsaken till EU:s motvillighet är korruptionen, som inte har minskat under Porosjenko.

Löftena om europeisk integration är riktat till medelklassen, av vilka en stor del redan har lämnat Ukraina. Ungefär en miljon ukrainare arbetar i dag i Polen.
Juryj Jegorov, som är veteran från kriget i östra Ukraina, säger att Porosjenko inte ensam kan beskyllas för dagens problem.
– Den korruption vi har i dag är på samma nivå som under Janukovytj. Det är ett system som skapades under våra tidigare presidenter Kravtjuk och Kutjma, Porosjenko ensam kan inte beskyllas för det, säger Jegorov.
I förra presidentvalet röstade han på Porosjenko. Nu har han inte bestämt sig.
– Då var vi i krig, landets överlevnad stod på spel och vi hade inte råd med en andra omgång. Nu är min familj delad. En tredjedel är för Porosjenko, en tredjedel för Zelenskij och en tredjedel för Tymosjenko.
Pensionerade Olga Salomka säger däremot att hon definitivt inte tänker rösta på Porosjenko.
– Av Porosjenko har vi sett tillräckligt. Livet blir bara sämre och sämre. Allt blir dyrare. Elektriciteten, hyrorna … fem år har vi haft krig. Jag har jobbat i 45 år och borde vara hemma och njuta av pensionen. Men nu måste jag jobba som sjuksköterska för att klara mig.
Salomkas sammanlagda lön och pension är 5 400 hryvnia, vilket motsvarar ungefär 1 600 kronor. Hon säger att hon aldrig skulle klara sig om hon inte bodde ihop med sina vuxna barn.
Jegorov säger att utan EU kommer Ukraina aldrig på fötter.
– Vi klarar oss inte utan Europa. Vem som helst som får makt och pengar här blir girig. Ni får inte släppa oss, vi blir som ett föräldralöst barn.
Anna-Lena Laurén
Beatrice Lundborg beatrice.lundborg@dn.se"

"Fakta. Ukrainska presidentvalet
Ukraina går till presidentval den 31 mars. Hittills är 26 kandidater registrerade. Opinionsmätningarna leds av oppositionsledaren Julia Tymosjenko, följd av komikern Volodymyr Zelenskij och sittande president Petro Porosjenko. Om ingen får över hälften av rösterna i första omgången blir det en andra omgång den 21 april.
Tymosjenko är en karismatisk populist som lovar höjda löner och sänkta gaspriser. Zelenskij, komiker och skådespelare, har lovat att stoppa korruptionen. Sittande president Porosjenko har lovat att föra Ukraina in i EU och Nato. Alla tre toppkandidater förespråkar integration med väst.
Eurorevolutionen Majdan
2013–2014 demonstrerade tiotusentals människor på Majdan i centrala Kiev för att Ukraina skulle skriva under ett associationsavtal med EU istället för med Ryssland. I februari 2014 flydde dåvarande president Viktor Janukovytj till Ryssland. Petro Porosjenko valdes till president samma år. Sedan dess har IMF och EU godkänt Ukraina för ett omfattande biståndsprogram där EU förväntar sig reformer i utbyte mot lån och bistånd. "

" Nytt utbildningscenter i Kina väcker farhågor

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Det omstridda säkerhetsbolaget Blackwaters grundare ska bygga ett utbildningscenter i Xinjiang i nordvästra Kina. Affären är kontroversiell. Kina anklagas för att ha frihetsberövat en miljon uigurer i den kinesiska provinsen.

Höjda ögonbryn väcktes efter nyheten om att Erik Prince, grundaren av det ökända säkerhetsbolaget Blackwater, via sitt Hongkongbaserade bolag Frontier Services Group (FSB) skrivit ett preliminärt kontrakt om att bygga ett utbildningscenter i Kashgar, Xinjiang.
Xinjiang har fått stor uppmärksamhet på senare tid. Flera rapporter från människorättsorganisationer och journalister har visat hur landet har satt upp till en miljon av den muslimska befolkningen, uigurer, i interneringsläger. Kina hävdar att det handlar om utbildningsläger som ska integrera uigurerna och se till att hålla dem borta från extremism och terrorism. Men uigurer som har kommit ut från lägren, och människorättsorganisationer, har vittnat om att de är som regelrätta fängelser.
– Det är en oerhört obehaglig situation att ett bolag med en sådan bakgrund ger sig in där. Det är olämpligt på så många plan. Kina har stora omskolningsläger där och dessutom är Erik Prince bror till utbildningsministern i Donald Trumps regering. Det ger utrymme för alla möjliga teorier, säger Fredrik Fällman, sinolog vid Göteborgs universitet.
Enligt FSG ska bolaget investera fyra miljoner yuan, drygt fem miljoner kronor, på anläggningen i Kashgar som ska ha kapacitet att utbilda 8 000 människor om året. Vilken typ av träning det handlar om framgår inte.
– Om det handlar om säkerhetsträning eller militär träning är det ännu mer uppseendeväckande. Det vore oerhört olämpligt samtidigt som regimen bedriver omskolningsläger i den regionen, säger Fredrik Fällman och konstaterar att platsen där centret ska ligga, Tumxuk city, drivs av en paramilitär organisation, Xinjiang Production and Construction Corps.
En talesperson för Prince, som är minoritetsägare och vice ordförande i FSG, säger i ett uttalande till den brittiska tidningen The Guardian att Prince varken varit inblandad i eller känt till affären.
Xinjiang gränsar bland annat till Pakistan och är en viktig utgångspunkt för Kinas stora satsning på den nya sidenvägen som genom jättelika investeringar i infrastruktur via land och hav ska få Kina att återfå sin glans som stormakt i världen. Projektet har inneburit ett lyft för säkerhetsbolag när byggen i riskfyllda områden ska genomföras. Det kan handla om ny infrastruktur i våldsutsatta områden i såväl Asien som Afrika.
För Erik Prince är Kina långt ifrån något jungfruland. Den tidigare elitsoldaten i amerikanska specialförbandet Navy Seal har gjort en u-sväng i sina affärer. Från att tidigare ha varit flitigt anlitad av den amerikanska statsapparaten har hans nuvarande bolag tecknat flera kontrakt med kinesiska företag. Bland annat är FSG delägare i ett utbildningscenter i Peking, enligt bolaget den största privata säkerhetsskolan i Kina. Här får studenterna bland annat lära sig hur man tar hand om tillfångatagna, hanterar gisslansituationer och agerar vid terroristattacker.
Affärerna i Kina har väckt uppmärksamhet och en del kritik. Prince hävdar dock att hans verksamhet inte har något med den kinesiska ledningen att göra, utan att den handlar om att skydda kinesiska företag när de gör affärer i Afrika och Asien.

Blackwater, som grundades 1997, gjorde stora pengar på att arbeta med säkerhet i krig i olika delar av världen, ofta på uppdrag av den amerikanska staten.
Bolaget fick stora rubriker under Irakkriget sedan vakter inhyrda av företaget öppnade eld i centrala Bagdad och dödade 14 obeväpnade civila.

Marianne Björklund "

"Fakta. Blackwater
Blackwater grundades av Erik Prince 1997. Företaget vann flera statliga upphandlingar om säkerhet.
I mars 2004 dödades fyra anställda vid Blackwater i Fallujah, Irak.
2007 öppnade anställda för Blackwater eld mot civila irakier i Bagdad, 14 dog.
2009 avslutade dåvarande utrikesminister Hillary Clinton Blackwaters kontrakt om att skydda amerikanska diplomater i Irak.
Grundaren Erik Prince är bror till USA:s utbildningsminister Betsy DeVos."

" Sirener ljöd vid 40-årsjubileum

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Med sirener och militärparader firade Iran i går 40-årsjubileet av den islamiska revolutionen i landet. Men festligheterna skuggas av ekonomisk kris.

Klockan 09.33 på fredagen ljöd sirener och visslor över Irans huvudstad Teheran. Anropen markerade det exakta klockslaget då de iranska shiamuslimernas högste ledare, ayatolla Khomeini, åter- vände från sin exil, via flyg från Paris. Det var den 1 februari 1979.

Den iranska revolutionen högtidlighålls som ”tio dagar av gryning” och kulminerar den 11 februari, dagen då den islamiska republiken utropades. Som en styrkedemonstration mot omvärlden visar den iranska krigsmakten upp en rad nya vapensystem på Teherans nya mässområde.
Samtidigt plågas landet av en ekonomisk kris. Valutan, rialen, har på ett år förlorat omkring 60 procent av sitt värde. Situationen har skapat ett folkligt missnöje som visat sig i demonstrationer och strejker.

Erik Ohlsson "

" Starbucksgrundaren aspirerar på presidentposten – väcker protester

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Analys
New York. Howard Schultz, 65, har blivit miljardär som grundare till den globala kafékedjan Starbucks. Nu vill han använda sin förmögenhet för en presidentkampanj, som oberoende mittenkandidat. Hans planer väcker protester från demokrater, som tror att han kan hjälpa Donald Trump bli omvald.

Smygstarten av Howard Schultz presidentkampanj gick inte som han tänkt sig. Under ett framträdande på ett bokvaruhus i New York avbröts hans tal av en ung man, som vrålade: "Hjälp inte Donald Trump att bli omvald, ditt egoistiska miljardärssvin. Åk tillbaka till Davos med resten av miljardärerna som tror att de vet hur världen ska styras". När den unge mannan blev bortförd av säkerhetsvakter reste sig en annan demonstrant upp och ropade: "Sjukvård är en mänsklig rättighet!". På sociala medier har Starbucks-grundarens flörtar med en presidentkampanj väckt en högljudd protestvåg.
Anledningen till att Schultz orsakar så heta känslor är att många demokrater är oroliga över att hans presidentkampanj indirekt skulle kunna hjälpa Trump att bli omvald 2020. Schultz vill inte ställa upp som demokrat, utan som oberoende kandidat, med en agenda han själv beskriver som mittenpolitik mellan progressiva demokrater och Trumps högerpopulism. De flesta politiska experter som analyserat en sådan potentiell kandidatur är överens om att Schultz skulle kunna hjälpa Trump, då han riskerar att ta röster från Demokraternas presidentkandidat. Schultz har inte bestämt sig för att ställa upp i valet än, men han har redan rekryterat flera erfarna kampanjstrateger, bland annat Bill Burton som var Barack Obamas talesperson i Vita huset, och Steve Schmidt, som var kampanjchef för John McCain 2008.
– Jag tror att det finns miljontals livslånga republikaner som inte är intresserade av att rösta på Trump men som inte heller tänker rösta på en progressiv vänsterdemokrat, sade Schultz i en intervju med CNN.
Att döma av det breda motståndet till hans potentiella kandidatur har Howard Schultz kanske överskattat storleken på denna grupp. Ideologiskt kombinerar Schultz en ekonomiskt konservativ politik med liberala och progressiva värderingar i sociala frågor. Den kombinationen av politiska sympatier är vanlig bland just de mest välbärgade amerikanerna, men har inget bredare stöd bland folket överlag. Slarviga analytiker beskrev protesterna mot Schultz som ett tecken på interna stridigheter inom demokraterna, men det väsentliga är just att Schultz inte vill ställa upp som demokrat, utan som oberoende kandidat. Hans politiska ställningstaganden påminner i sin tur inte om demokrater, utan mer om den traditionella, moderata falangen av republikaner, som knappt existerar längre. Satirsajten The Onion skämtade om att Schultz tvingas ställa upp som oberoende kandidat eftersom han saknar stöd i samtliga väljargrupper.
Om Schultz uttalanden och framträdanden under veckan var ett slags testballong för en möjlig kampanj är det svårt att föreställa sig ett sämre mottagande. I tv-intervjuer har han tvingats försvara sig i ett defensivt tonläge, där han ser bekymrad och lite ilsken ut när han förklarar att han inte alls tror att hans kampanj gagnar Trump. Schultz har under många år etablerat sig som en filantrop som ofta finansierat liberala ändamål, men han riskerar nu att skada såväl sitt eget personliga varumärke, som Starbucks globala image, om han tar det kontroversiella beslutet att starta en kampanj.
Det enade motståndet mot Schultz bland demokrater tyder på att partiets kärnväljare vill ha en mer renodlat progressiv kandidat i nästa

val. Vore USA ett parlamentariskt system med flera partier skulle det lämna utrymme för en tredje kandidat. Men det finns inga tecken på att USA:s tvåpartisystem kommer att förändras inför nästa val, så risken i demokraternas ögon är just att Schultz bara hjälper Trump. I veckan ska han hålla ett tal i hemstaden Seattle. Det var där kafékedjan Starbucks grundades och där har protester mot Schultz redan planerats.

Martin Gelin "

" Juan Guaidó: Diktaturen har hotat min familj

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Oppositionsledaren Juan Guaidó utmanar president Nicolás Maduro om makten i Venezuela. Han uppger nu att Maduro-trogna säkerhetsstyrkor kommit till hans hem och velat fråga ut hans fru, som var ensam med parets barn.

– Nu tror diktaturen att den kan skrämma oss, sade Guaidó under ett tal som han höll vid Caracas universitet på torsdagen.
Venezuelas oppositionsledare Juan Guaidó sade att elitsäkerhetsstyrkor kommit till hans hem för att hota hans familj. Enligt Guaidó var besöket ett försök från Nicolás Maduro att skrämma honom.
Juan Guaidó sade också, med direkt adress till landets säkerhetsstyrkor, att de kommer att ställas till svars om hoten fortsätter, skriver BBC.
– Jag kommer att hålla er ansvariga om ni hotar mitt barn som bara är 20 månader gammalt.
Även USA, som erkänt Guaidó som Venezuelas tillfällige president, utlovar repressalier för den eller de som hotar oppositionsledaren och hans familj.
– USA ser mycket allvarligt på den typen av hot. Det kommer att bli konsekvenser för dem som deltar i sådana handlingar, sade en högt uppsatt amerikansk tjänsteman.

TT-Reuters "

" Det litterära Tyskland mobiliserar mot högervindarna

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

– De *måste* inte saluföra högerns populistiska budskap, men de gör det eftersom skandaler säljer, säger den tyska förläggaren Christiane Frohmann om de förlag som nu i allt högre utsträckning väljer att ge ut extremhögerns litteratur. Boklördags Mats Almegård går på jakt efter motståndet mot den växande högerpopulismen i Tysklands finlitterära rum.

Att den tyska litteraturen är politisk är knappast något nytt. Giganter som Bertolt Brecht och Peter Weiss är än i dag stilbildande för hur de estetiskt sammansmälte litteratur och politik. Även på högerkanten finns föregångare: Ernst Jünger som under 1920-talet skrev krigsförhärligande romaner som sedan kom att hyllas av nazisterna, samt en diktare som Gottfried Benn som under en tid attraherades starkt av Hitler och nazismen.
Men efter andra världskrigets slut och Hitlers nederlag har tyska författare (med ett par undantag) noggrant aktat sig för att bli stämplade som ”höger”, eftersom det mer eller mindre varit tabu att på minsta vis ta ställning för högerextremism och nazism. Arvet från nazitiden har inte bara präglat landets politik, utan även dess litteratur. Till för några år sedan.
Med Alternativ för Tysklands intåg på den politiska arenan har förläggare och författare på den extrema högerkanten fått luft under vingarna. Böcker som Thilo Sarrazins ”Deutschland schafft sich ab” (”Tyskland avskaffar sig”) har märkbart flyttat fram positionerna.
En rad olika förlag som uteslutande ger ut högerpopulistisk litteratur har grundats.
Det kanske mest kända av dessa är Antaios, som bland annat gett ut Rolf Peter Sieferles historierevisionistiska ”Finis Germania” och böcker om ”Tredje rikets kronjurist” Carl Schmitt. Blandat med nyare texter återknyter förlag som Antaios alltså till 1920- och 1930-talens högerextrema litteratur och filosofi.
Debatten har gått hög när bokhandlare, bokmässor och etablerad press gett dessa nya förlag spelrum och diskussionsutrymme.
Samtidigt har ett motstånd formats. 80 fristående förlag gick i samband med Frankfurts bokmässa hösten 2016 samman i en motaktion kallad Verlage gegen rechts (Förlag mot högern). Denna sammanslutning vill sätta det demokratiska samtalet i förgrunden och verkar enligt sin hemsida som en motkraft ”mot rasistiskt, antifeministiskt och homofientligt tankegods”. Lisa Mangold från Argument verlag mit ariadne är en av initiativtagarna.
– Trycket mot bokbranschen växer. Författare och bokhandlare som tar avstånd från högerförlag blir föremål för hatkampanjer i sociala medier och får stå ut med hot och trakasserier, säger Lisa Mangold.
Från högerhåll klagar förläggare på att Verlage gegen rechts vill inskränka yttrandefriheten och att de verkar för censur. Inget kunde vara mer felaktigt, menar Mangold:
– Vi tar ställning politiskt delvis eftersom vi är frustrerade över att den borgerliga pressen okritiskt sprider högerfalangens åsikter utan kritiska följdfrågor.
Christiane Frohmann driver e-bokförlaget Frohmann Verlag och är engagerad i Verlage gegen rechts. Hon instämmer i att tidningar och andra medier bär ett stort ansvar för högervridningen i debatten, men lägger till att de större bokförlagen också agerar fegt.
– De är inga statliga institutioner och de *måste* inte saluföra högerns populistiska budskap. Men tyvärr gör de det eftersom skandaler säljer.

I jakten på klick glöms moral och demokrati bort, säger Christiane Frohmann.
Samtalsklimatet har blivit råare i Tyskland under senare år. Det som tidigare ansågs oacceptabelt passerar nu utan reflektion. Både i den litterära debatten – och i vardagslivet.
– När skinheads ropade främlingsfientliga paroller på nittiotalet mötte de alltid motstånd. Det blev bråk. Så är det inte längre. I dag skriker ”vanliga” människor ”åk hem till ditt eget land” i tunnelbanan och ingen reagerar. Särskilt vi tyskar borde vara mer uppmärksamma på, och sätta stopp för de här tendenserna, säger Christiane Frohmann.
Författaren Asal Dardan märker också av ett råare klimat. Hon har i flera artiklar engagerat sig för ökad tolerans och ett pluralistiskt samhälle, och medverkade under förra årets bokmässa i Leipzig i flera diskussioner som arrangerades av Verlage gegen rechts.
– Syftet var att manifestera ett motstånd. Men jag fruktade faktiskt för min säkerhet eftersom det var högerextremister på mässan. Och det är ju mig och andra med migrationsbakgrund de vill angripa, säger Asal Dardan.
Precis som i Sverige har de tyska bokmässorna varit föremål för animerade diskussioner kring vilka som egentligen ska få ställa ut. Asal Dardan anser att mässorna ofta gömmer sig bakom grundlagen när de låter alla som inte bryter mot den medverka.
– För mig är det enkelt: publikationer som riktar sig mot människors värde och demokratins principer bör inte ges något utrymme. Författarna till dem har heller inget intresse av en diskussion. I Leipzig ville högerpopulisterna till och med anordna slutna debatter dit journalister inte var välkomna. Det säger allt. Som tur var sa i alla fall bokmässan nej till det.
Den mycket uppburne poeten Durs Grünbein har också fått känna av hot och påhopp. Detta eftersom han tidigt tog ställning mot ”Charta 2017”-uppropet som bokhandlaren och Pegidasympatisören Susanne Dagen i Dresden initierade. Dagen fick bland annat med sig en annan etablerad författare – Uwe Tellkamp – i det upprop som gick ut på att kritisera bokmässan i Frankfurt för hur de behandlade högerradikala förlag. Enligt Dagen, Tellkamp och övriga undertecknare lyder Tyskland under en ”åsiktsdiktatur” som är intolerant mot högerströmningar.
– Det är knappast högern som blir attackerade även om de gärna framställer sig som de utsatta. Än i dag hoppar folk på mig på gatan och skäller ut mig. Dessa personer har knappast läst mina böcker, utan vill bara skrämma mig till tystnad. Det är sorgligt. Inte spottade någon Rilke i ansiktet? Vi får gå tillbaka till nazisttiden för att se hur poeter attackeras av en uppretad pöbel, säger Durs Grünbein.
Debatten om Charta 2017 följdes upp av ett samtal mellan Uwe Tellkamp och Durs Grünbein i Dresdens kulturhus förra våren. Temat för samtalet var om yttrandefriheten, som Tellkamp och de andra Charta 2017-undertecknarna menar, är hotad. Kulturhuset var fullsatt och stämningen uppiskad. Men inte blev det ett samtal om litteratur och yttrandefrihet, som Durs Grünbein hade föreställt sig:
– Nej. Det var inget samtal. Tellkamp vände sig till publiken som till stor del bestod av AFD- och Pegidaanhängare i en attack mot mig och mina åsikter. Det var som en tribunal. Men jag står fast vid det: meningsfriheten i Tyskland är inte manipulerad som Tellkamp påstår. Tyskland avskaffar inte sig självt på grund av att vi tagit emot ett stort antal flyktingar. Sorry, det stämmer helt enkelt inte.
”Tellkamp vs Grünbein” är en av de största kulturdebatterna i Tyskland under de senaste åren. Men det finns fler, och de har nästan alla en koppling till högervindarna som svept fram även över det kulturella livet – och motståndet mot dem.
När journalisten Simon Strauss romandebuterade 2017 hyllades han först av kritikerna för ”Sju nätter”. Men snart blev boken anklagad för

att gå högerpopulisternas ärenden. Strauss blev indragen i en debatt som hade ganska lite med hans roman att göra.
– Jag ville undersöka vad romantiken som konst- och litteraturepok kan säga om vår nutid. Det togs som intäkt för att jag skulle ha en dold högeragenda. Det finns ett slags hypersensibilitet så snart någon närmar sig romantiken eftersom nazisterna tyckte om Caspar David Friedrich, säger Simon Strauss och lägger till:
– Själv använder jag inte ens begreppet romantik eller nyromantik i boken. Men jag har inget emot att den fått den etiketten. Romantiken är en epok jag högaktar.
Strauss arbetar till vardags på Frankfurter Allgemeine Zeitung. I en artikel skrev Strauss att han önskade sig mer strid i den kulturella och politiska debatten och blev kontaktad av en redaktör som ville ge ut en bok. Först tackade Strauss nej, eftersom han anser att journalistiska texter som blir böcker är ”fruktansvärda”.
Men sedan såg han filmen ”Seven” och fick idén till en bok om de sju dödssynderna. I ”Sju nätter” antar berättarjaget en främlings utmaning om att vid sju tillfällen begå en dödssynd för att sedan skriva om den. Att det ämnet blir föremål för en politisk, snarare än en teologisk, debatt säger något om hur infekterat det kulturpolitiska läget är i Tyskland just nu.

Mats Almegård"

" EU-kommissionären Margrethe Vestager: Google och Apple måste bry sig om sina kunder – och vi har 500 miljoner av dem här i Europa

DN LÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Hon krävde Apple på 136 miljarder svenska kronor, såg till att Google fick böta 45 miljarder och Facebook 1 miljard. Margrethe Vestager, EU:s kommissionär för konkurrensfrågor, är i dag en av få makthavare som på allvar utmanar techföretagen. DN:s Katrine Marçal och Eva Tedesjö träffar Silicon Valleys största skräck.

"Er skattekvinna, hon hatar verkligen USA", sa USA:s president Donald Trump.
Han syftade på Margrethe Vestager, EU:s kommissionär för konkurrensfrågor. Kvinnan från den lilla staden Ølgod på Jyllands västkust som har gjort det till sin politiska uppgift att lära Silicon Valley att veta hut.
Samt att betala skatt.
Ingen annan har Margrethe Vestagers befogenheter att åtala, bötfälla eller tvinga de internationella jättarna att förändra sina affärsmodeller. Och ingen annan vågar ta i med hårdhandskarna som hon gör.
Allt i kapitalismens namn.
– Om jag tror på kapitalismen? Självklart! utbrister hon.
Chockerad över frågan.

Det lilla danska liberala parti (Radikale Venstre) som hon en gång i tiden ledde valkampanjade trots allt under sloganen ”Lyssna till ekonomerna! Det gör vi”.
Det blir inte mer folkpartistiskt än så.
Margrethe Vestager är en liberal som tror på marknadsekonomin. Hon vill bara att företagen spelar efter reglerna. Vilket har gjort henne till något av en radikal i mångas ögon.
– Enda anledningen till att jag har någon makt som EU-kommissionär är att jag råkar representera 500 miljoner europeiska kunder. Företag måste bry sig om sina kunder – och vi har 500 miljoner av dem här i Europa.
Hon tar emot på sitt kontor som är täckt av mjuka handvävda mattor och fyllt med konst, krukväxter och keramik. Ett fyrtiotal foton på hundar, bebisar, släkt och vänner trängs i ramar på ett långt skåp längs med väggen. På soffbordet ligger vackra fotoböcker uppslagna. Man bjuds på ångande hett kaffe och på konferensbordet ligger Margrethe Vestagers stickning, halvfärdig och vilandes på garnnystan i grönt och rosa.
Det enda som saknas är doftljus och filtar.
Här har vi en kvinna som uppenbarligen har lagt åtskilliga timmar på att försöka åstadkomma vad danskarna kallar för ”hygge” mitt i EU-kommissionens högkvarter i Bryssel: Den stjärnformade, själlösa klumpkolossen le Berlaymont (eller le Berlaymonster som många menar är ett mer passande namn på den ökänt fula byggnaden).
– Vad som är bra med att arbeta på en plats som är så ful är att man måste ta med sig sin egen arbetsglädje på morgonen, konstaterar Margrethe Vestager.
– Det danska parlamentet, eller den svenska riksdagen, är vackra platser. Detta är något annat. Är du deprimerad på morgonen kommer du att vara självmordsbenägen vid lunch… så det gäller att inte vara deprimerad.
Och det är hit till hennes kontor, till konsten, krukväxterna, keramiken och det färgglada garnet i sina mjuka nystan, som Silicon Valley-cheferna har kommit de senaste åren för att försvara sig. Tim Cook, Apples vd, var här på ett första möte 2016. Han är chef för ett av USA:s högst värderade företag. Detta är en man som stiger upp kvart i fyra varje morgon, går till gymmet klockan fem, läser 800 e-postmeddelanden om dagen och skryter med sin allmänna arbetsnarkomani.
Han dundrade in rakt från privatplanet och började, enligt uppgift, läxa upp Margrethe Vestager. Han förklarade för henne hur det där med bolagsskatter egentligen fungerade. Han var arrogant. Han avbröt. Han var rent av något av en skitstövel, antyder folk.
– Inte alla mina möten är konfliktfria, men de är alla privata i bemärkelsen att jag inte pratar om dem offentligt.
Och det är det enda som Margrethe Vestager har att säga om Tim Cook.
Sju månader efter det omtalade mötet stod hon i EU-kommissionens pressrum och deklarerade att ”Apples skattesubventioner på Irland är olagliga”. Hon krävde företaget på motsvarande 136 miljarder kronor.

Plus ränta.
”Total politisk skit” rasade Tim Cook.
Apple överklagade.
Apple hade organiserat sig självt så att samtliga vinster från all Iphone-försäljning i Europa, Mellanöstern, Afrika och Indien registrerades på Irland. Och på Irland hade företaget nått en överenskommelse med regeringen om att bara betala 0,05 procent i bolagsskatt.
Det var denna konstruktion som Margrethe Vestager dömde ut.
”Den som vill göra affärer i Europa bör hålla sig till de europeiska spelreglerna.”

På ett liknande sätt beordrade hon Luxemburg att kräva Amazon på 2,6 miljarder kronor. Företaget hade skrivit över en stor del av sina europeiska vinster på ett holdingbolag i Luxemburg. Luxemburgs skattemyndighet hade godkänt upplägget, trots att holdingbolaget varken hade några anställda, något kontor eller någon egentlig aktivitet i landet.
De pengar som Margrethe Vestager vill tvinga Apple att betala till Irland räcker för att finansiera hela det irländska sjukvårdssystemet i ett helt år.
Men Irland vill inte ha pengarna.
Den irländska regeringen har, precis som Apple, överklagat domen: de menar att de inte har gett Apple någon specialbehandling. Framför allt vill de kunna fortsätta med liknande fördelaktiga skatteupplägg.
Allt för att locka utländska investeringar.
Pengarna från Apple sitter därför än så länge orörda. Och en del skulle säga att detta visar hur EU-teknokrater som Margrethe Vestager bör sluta peta i nationella angelägenheter.
Irland vill inte ens ha pengarna!
Andra menar att det tvärtom illustrerar just varför EU behövs. För små länder som Irland kan det vara attraktivt att lägga sig raklångt för ett stort internationellt företag som Apple: ge dem vad de vill ha, inklusive en i princip skattefri tillvaro. Men om alla länder gjorde på detta sätt skulle vi snart inte kunna finansiera några välfärdsstater i Europa. Just därför behövs EU.
Irland och Luxemburg ogillar att få kritik, men egentligen ligger det även i deras långsiktiga intresse att vissa gemensamma principer om beskattning upprätthålls.
Margrethe Vestager har blivit något så konstigt för en EU-kommissionär som berömd. Hon var en av bara två skandinaver på det amerikanska magasinet Times lista över världens 100 mest inflytelserika personer 2017. I mars talar hon på den stora techkonferensen SXSW i Austin i Texas och hon har porträtterats i de flesta av världens mest prestigefyllda tidningar och magasin.
Vad som är intressant med detta är att Margrethe Vestager i princip aldrig framställs som en EU-pamp. Trots att hon alltså sitter mitt i Bryssels hjärta med 900 utredare under sig.
Alla finansierade av europeiska skattebetalare.
Nej, Margrethe Vestager tenderar i stället att lyftas fram som något av en folkets hjältinna. Det hela är naturligtvis en pr-dröm för en europeisk union som generellt inte har någon större talang för folklighet.
I Danmark var Margrethe Vestager mest känd för striden hon tog med facket för att genomföra stora nedskärningar. Nu hyllas hon plötsligt av skäggiga vänsterhipsters och lyfts fram som en David mot Silicon Valleys Goliat.
Det hela har naturligtvis att göra med de problem som techbolagen befinner sig mitt i.
Facebook ägnade förra året åt att släpa sig genom den ena skandalen efter den andra. Vanliga människor fick upp ögonen för hur den data som de lämnar efter sig på nätet säljs och används.
Och de gillade generellt inte vad de fick lära sig.
Skandalen runt Cambridge Analytica, ett företag som politiskt utnyttjade information som på olaga väg samlats in via Facebook, gjorde att techbolagen plötsligt diskuterades som eventuella demokratiproblem.
Och mitt i detta satt Margrethe Vestager och delade ut miljardböter till Google.
I Bryssel finns en konsensus om att den växande makt som techföretagen har i samhället, i ekonomin och i politiken är ett problem.
I Washington är man inte av samma åsikt. Här ser man snarast Margrethe Vestager som ett uttryck för samma gamla vanliga

europeiska protektionism: ett EU som alltid har velat reglera allt som rör sig har plötsligt fått upp ögonen för det där med tech. Vad är egentligen nytt under solen?
Ett gap har öppnat sig mellan USA och EU.
Och Margrethe Vestager har fått symbolisera den europeiska inställningen.
Hon är kvinnan som står upp mot bolag som betraktar sig själva som smått gudomliga med ett mycket enkelt budskap: ”Även ni ska följa reglerna.”
Det är onekligen en bra berättelse
Och en som ligger i tiden.
Men Margrethe Vestager vägrar att se sig själv som en populist.
– Om mitt projekt är populistiskt så betyder det att de europeiska fördragen är populistiska! Så långt skulle jag inte gå, däremot skulle jag säga att de är politiska. EU:s grundare såg hur farligt det var med monopol och karteller: vilken destruktiv roll de spelade i Europa innan andra världskriget. Så visst gjorde man ett politiskt val. Och det är det politiska valet som jag försöker fullfölja.
Margrethe Vestagers brottningsmatch med Google har exempelvis handlat om just företagets monopolställning. Google lät telefontillverkare använda företagets operativsystem Android gratis, men samtidigt tvingade man dem att förinstallera Googles egna appar för shopping- och söktjänster.
Detta var appar som sedan inte kunde tas bort från mobilerna.
Margrethe Vestager menade att Google därmed missbrukade sin ställning. Företaget fick böta 45 miljarder kronor. På samma sätt har hon även bötfällt Google för att prioritera sina egna shoppingtjänster när du söker på nätet.
– Något som mina kollegor tittar mycket på nu är mindre företags rättigheter gentemot plattformar. Sökmotorn har blivit som en infrastruktur i näringslivet. Småföretag blir beroende av att deras kunder kan hitta dem via exempelvis Google. Och många företag har kommit till oss och sagt ’vi har ingen aning vad som hände, men plötsligt upphörde all trafik till vår webbplats’. För dem är det en fullständig affärsmässig katastrof. Men vad har de i så fall för rättigheter?
Har Margrethe Vestager några tankar kring hur dagens stora teknikbolag har kunnat bli så dominerande?
– Först och främst för att de är väldigt bra på det de gör. De är helt enkelt smarta företag som levererar bra tjänster som många människor vill använda. Det är grunden. Sedan kan du förstås i en digital värld bli väldigt stor väldigt fort. Du kan nå en dominerande marknadsposition snabbare än om du till exempel var ett företag inom den traditionella tillverkningsindustrin.
Många av Margrethe Vestagers kritiker menar att hon och EU-kommissionen i sin iver att reglera inte begriper att techbranschen är speciell. Visst kan man förfasa sig över att exempelvis Googles system Android används i mer än 80 procent av alla mobiltelefoner i världen och börja skrika om ”monopol”. Men då glömmer man att det inte var så länge sedan som Yahoo, Nokia och Myspace tycktes ha en liknande monopolställning.
I dag är de nästan helt borta.
Det går med andra ord fort. Och den som, likt Margrethe Vestager, försöker reglera med hårdhandskarna riskerar att göra mer skada än nytta.
Å andra sidan gynnades företag som Google och Facebook onekligen när USA:s reglerare en gång i tiden gav sig på Microsoft. Företagets webbläsare Internet Explorer dominerade marknaden och när Microsoft fick smäll på fingrarna av den amerikanska staten möjliggjorde det för bland annat Googles webbläsare Chrome att slå sig fram.

Man skulle med andra ord kunna säga att regleringar tvärtom faktiskt kan gynna innovation.
– Den största utmaningen för oss är onekligen att det går så fort, konstaterar Margrethe Vestager. Det tar tid att driva dessa frågor. Vi är naturligtvis medvetna om att man inte ska överreglera: men man får inte låta marknaden förvandlas till vilda västern heller.
Denna inställning har onekligen spritt sig bland världens politiker det senaste året.
När Mark Zuckerberg, Facebooks vd, förhördes i den amerikanska kongressen våren 2018 fick han rätt yrvakna frågor från ledamöter som uppenbarligen inte visste särskilt mycket om tech.
Detta har börjat förändras.
Och i en väldig fart.
I december höll det brittiska parlamentet korsförhör med Facebook. Parlamentariker från nio olika länder samarbetade och tonen var en helt annan: Facebook fick plötsligt utstå en stenhård grillning. Och det är åt detta håll som utvecklingen nu rör sig.
EU har, tack vare Margrethe Vestager, positionerat sig som världens främsta reglerare av tech. Men är det inte lite ironiskt? USA och Kina skapar de stora techföretagen, sedan regleras de av européer.
Vi som själva inte har något Silicon Valley att komma med.
– Fast det börjar vi ju få, kontrar Margrethe Vestager. Massvis med nya techidéer är europeiska. Vi har en oerhört dynamisk startupscen. Sedan köps de flesta av dessa bolag visserligen upp och blir amerikanska men de är europeiska från början. Vi var också sena med att introducera en gemensam digital marknad i Europa och jag tror att vi har lidit av det.
Margrethe Vestager har genom åren fått mycket kritik för att hon ger sig på just techbranschen. Hon är trots allt EU:s kommissionär för konkurrensfrågor, varför tittar hon inte mer på sådant som den tyska bilindustrin med dess välkända kartell- och korruptionsproblem? Det har hon också gjort det senaste året, men det är det stora fokuset på de amerikanska techjättarna som har skapat henne ett namn. Hatar Margrethe Vestager, som Donald Trump säger, amerikanska företag? Naturligtvis inte, menar hon.
– De fall vi har drivit bygger på klagomål, inte bara från europeiska företag, utan även amerikanska. Att vi över huvud taget drev frågan om Apples bolagsskatt på Irland hade att göra med att den amerikanska kongressen hade börjat undersöka saken. Sedan tror jag däremot att vi värderar vårt privatliv och vår personliga integritet mer i Europa. Jag tror att det är en kulturell fråga och det gör nog att vi kan vara mer kritiska till vad många techbolag gör.
– Teknologisk utveckling har en baksida: Det finns en risk att vi förlorar oss själva i den. Vi förlorar vår individualitet och blir till små datapunkter i ett stort hav av data. Det måste vi förhindra.
Det är oklart om Margrethe Vestager, trots sin status som techbolagens främsta tämjare kommer att få fortsatt förtroende som EU-kommissionär. Det är den danska regeringen som i så fall måste nominera henne till en ny mandatperiod i höst.
Margrethe Vestager har sagt att hon tror att hennes chanser är små. Det är de konservativa som styr där hemma i Danmark och de vill antagligen tillsätta någon av sina egna. Samtidigt hindrar detta inte att Margrethe Vestager lyfts fram i den europeiska diskussionen som möjlig ordförande för nästa EU-kommission.
Frankrikes president Emmanuel Macron skulle älska en sådan lösning.
Sägs det.
Detta scenario bygger dock på att man på något sätt rundar det system som i dag finns för att tillsätta kommissionens ordförande. I EU är det allmänt svårt att vara liberal: toppjobben brukar gå antingen till en kristdemokrat, eller en socialdemokrat.
Margrethe Vestager är varken eller.

Hon måste nu i väg till ett möte men avslutningsvis vill hon visa upp de elefanter som hon stickar. Hon är känd för att sitta med en stickning under möten och att prata om detta i media har blivit lite av hennes gimmick. Det är ett sätt att visa en mjuk sida av en kontroversiell kvinna.
Kanske är det nödvändigt.
Kanske är det rent av äkta.
Hon sparkar av sig sina hundtandsmönstrade skor och sätter sig vid skrivbordet.

Katrine Marçal
katrine.marcal@dn.se"

"**Margrethe Vestager**
Ålder: 50 år.
Jobb: EU-kommissionär med ansvar för konkurrensfrågor.
Bakgrund: Prästdotter från västra Jylland. Båda föräldrarna var politiskt aktiva i det danska socialliberala partiet Radikale Venstre. Samma parti som deras dotter så småningom kom att leda.
Karriär: Har varit professionell politiker sedan hon var 21 år gammal.
Politisk profil: Minister i två danska koalitionsregeringar som leddes av socialdemokraterna. Som ekonomi- och inrikesminister var det hennes uppgift att få igenom stora nedskärningar av a-kassan efter att den globala finanskrisen slagit hårt mot den danska ekonomin. I många andra bemärkelser ansågs hon tillhöra vänsterflygeln inom Radikale Venstre.

Margrethe Vestager: Massvis med nya techidéer är europeiska.
Vi har en oerhört dynamisk startupscen. Sedan köps de flesta av dessa bolag visserligen upp och blir amerikanska. "

" Här skolas Kinas barn till mönster-medborgare

DNLÖRDAG 2 FEBRUARI 2019

Personlig utveckling eller hjärntvätt? Möt barnen och personalen på Kinas 250:e Röda armé-skola.

Läraren Lu Ye mässar i klassrummet och eleverna upprepar orden så att det ekar i väggar och tak. Eleverna är klädda i ljusblå uniformer, bär röda halsdukar och kepsar med scharlakansröda stjärnor. Många av lektionerna vid Maotais röda arméskola i södra Kina handlar om Mao Zedong, folkrepublikens grundare, och revolutionärerna som uthärdade Den långa marschen på 1930-talet.
Det här är en rapport från den senaste skolan i raden som blivit certifierad som en Röd arméskola i Kina, nummer 250 i ordningen. Det är också en redovisning av hur Kina år 2019 försöker hitta framtiden genom att återgå till sina rötter för över 80 år sedan – då det kinesiska Kommunistpartiet ännu inte hade tagit makten.
Det är en beskrivning av hur de 1 500 eleverna i skolan i södra Kina, utan denna utbildning i patriotism och lojalitet till Kommunistpartiet sannolikt hade tagit sitt moderna liv för givet, utan att sända en tacksamhetens tanke till det i dag så mäktiga partiet.
Återkommande lektioner om Karl Marx och Mao Zedong är inget nytt i kinesiska skolor. Den ideologiska utbildningen av elever har pågått i årtionden. Men sedan Xi Jinping blev ledare 2012 har han skärpt kraven i hundratusentals skolor över landet – av fruktan för att partiet annars ska förlora greppet om den unga generationen.
De senaste åren har kinesiska skolböcker kommit att innehålla en större del av Kommunistpartiets lära än tidigare. Partiets historia

glorifieras och läran om Konfucius används för att peka på den kinesiska civilisationens rikedom. Skolor har fått direktiv att främja en kultur som är traditionellt kinesisk och socialistisk.
Röda arméskolorna med tiotusentals elever i 28 provinser är ett extremt exempel på hur den kinesiska regimen vill skapa fosterlandskärlek och trofasthet till partiet och därmed stärka sin legitimitet på lång sikt.
Enligt kritiker handlar det om hjärntvättning.
Rektor Pan Hanghong i Maotais Röda arméskola pekar hellre på att hans skola utvecklar eleverna till självständiga, hårt arbetande och ansvarstagande personer. De skaffar sig revolutionära hjältar som förebilder och sprider och utvecklar Den långa marschens anda, säger han.
Skolans uppdrag beskriver han så här:
– Vi lär eleverna för livet, så att de blir bättre människor. De lär sig att samarbeta, visa mod och äta bitterhet, vilket är ett typiskt kinesiskt talesätt för att klara motgångar.
Den 26 mars 2018 fick skolan det efterlängtade certifikatet som Röd arméskola. Det betyder att den vid sidan av landets ordinarie läroplan även genomsyras av berättelser om Den långa marschen, av revolutionära sånger och av undervisning i röd kultur och den röda hemstadens historia.
I provinsen Guizhou tvingades Röda armén fly över floden Chishui fyra gånger under Den långa marschen 1934–35 – då tiotusentals medlemmar i det kinesiska Kommunistpartiet genomförde en serie reträttmarscher för att undkomma Nationalisternas armé.
Staden Maotai var redan på den tiden känd för tillverkning av landets finaste sprit. I grannstaden Zunyi tog Mao Zedong under ett möte i januari 1935 det första avgörande steget mot toppen av Kommunistpartiet.
På musiklektionerna i Maotais Röda arméskola sjungs det år 2019 sånger från den gamla tiden. På gymnastiken står militär träning på programmet. Eleverna delas inte in i klasser, utan i grupper som benämns med militära termer.
Under en rast rullas konstgjorda snöklädda berg ut på skolgården. Eleverna ålar på marken och klättrar över bergen.
– Snabbare, vrålar en pojke när kamraterna tvekar.
Det är en lekfull träning, men också en påminnelse om de vedermödor som medlemmarna av Röda armén tvingades uthärda då de besteg snöklädda toppar under den cirka tusen mil långa marschen för över 80 år sedan.
Den första Röda arméskolan startades för elva år sedan. Det skedde på uppdrag av den då snabbt uppåtgående medlemmen i det kinesiska Kommunistpartiet, Xi Jinping.
I dag står det klart att Xi Jinping – vars far Xi Zhongxun ses som en av de ursprungliga revolutionärerna i partiet – är den mäktigaste ledaren i Kina sedan Mao Zedong. Xi citerar gärna från Maos kända tal och poem.
Att äta bitterhet, *chi ku* på kinesiska, eller förmågan att ta sig igenom svårigheter, anses numera viktig i Kina, troligen för att det var en av den unge Xi Jinpings bestående erfarenheter av att bli utskickad på den kinesiska landsbygden under kulturrevolutionen på 1960-talet.
I dag refererar Xi med nöje till den tiden och till Mao Zedongs klassiska citat för att bygga upp sitt eget anseende.
Enligt rektorn vid Maotais Röda arméskola kommer utbildningen vid skolan framför allt att utveckla elevernas karaktär och ge dem stora fördelar i deras privata framtida liv.
– De lär sig att kämpa, inte ge upp, och att samarbeta i stället för att bara tänka på sig själva.
Undervisningen i Den långa marschens anda, menar rektorn, betyder att de kan känna vad den revolutionära andan verkligen bestod av.

– Därför känner eleverna i djupet av sitt hjärta hur vackert landet är. Och därför kan de leva sig in i att allt det vi fått i dag inte har varit så lätt. Dagens glädje har kostat på. Det gör att de lär sig att vara tacksamma.
Rektor Pan Hanghong är stolt. Påläst. Han är den nya tidens rektor – inte någon fyrkantig politruk. I stället är han i samklang med tiden. I det moderna Kina betyder det att han å ena sidan inte räds att umgås med en västerlänning, men att han å den andra vet vem det är som pekat ut riktningen i Kina.
– Ordförande Xi (Jinping) har sagt att det röda dna:t måste ärvas av nästa generation. Vi får inte glömma bort andan från förr och vårt ursprungliga hjärta. Kina har utstått många svårigheter och skapat stora mirakel under tiden som vi blivit en stark nation. Det måste vi se till att våra barn kommer ihåg.
– Om vi bara behåller vårt genuina hjärta går vi aldrig vilse, sammanfattar han skolans filosofi.
Det råkar också vara det kinesiska Kommunistpartiets.
Senare på kvällen sitter rektorn i en läderfåtölj på skolan under ett inramat poem av Mao Zedong, som indikerar att den gamle kinesiske ledaren var en starkare ledare än Djingis Khan.
– Det är en dikt som vi vanligen läser först på gymnasiet i Kina, den är för svår för våra grundskoleelever. Så vi läser andra poem av Mao.
– Det viktigaste är att vi lär våra elever att älska landet, älska revolutionen, älska partiet och älska folket, säger rektorn.
Dagen efter frågar jag läraren Lu Ye i årskurs två om hennes undervisning, och hon svarar att syftet med den ytterst är att eleverna lär sig att samarbeta, klara sig själva och visa respekt för sina föräldrar. I klassrummet ger hon ofta eleverna handfasta uppdrag.
– Hemläxan kan bli att tvätta fötterna på föräldrarna, säger hon. Som ett tack till föräldrarna för att de tar hand om dem.
Vidare kan hemuppgiften bestå i att be föräldrarna läsa ur historiska skrifter, till exempel om Den långa marschen, vars innehåll sedan diskuteras under lektioner i skolan.
– Målet för skolan är att eleverna ska utvecklas som individer och ta ansvar för samhället, säger hon.

Vad är viktigast: att skolan främjar elevens utveckling eller att utbildningen ger stöttning till Kommunistpartiet?
Läraren hinner inte svara på frågan förrän rektor Pan, som står inom hörhåll, griper in:
– Det ena behöver inte stå i motsats till det andra, säger han. Men det röda dna:t ska spridas till nästa generation.
Sedan säger lärare Lu att hon är stolt över att arbeta vid skolan eftersom den sprider det röda dna:t till nästa generation.
Den tolvåriga Zuo Xianting som går i årskurs sex blir den tredje personen på skolan som inom loppet av några minuter upprepar samma budskap.
– Vi lär oss röd kultur och sprider den vidare, säger hon, när hon visar runt i rummet som ställts i ordning för att hedra Kommunistpartiets historia och dess ledare.
På banderoller på väggen står skrivet:
”Det är många revolutionärer som offrat sitt liv för det liv vi lever nu”
samt:
”Partiet tar hand om oss under lång tid.”
Intervjuerna med två åttaåringar i årskurs 2 blir mindre högtravande. Hu Liwen gillar att studera. Hon är klassombud och tänker själv bli lärare när hon blir stor.
Zhu Jiahao har suttit långt bak i klassrummet och ivrigt räckt upp handen under en lektion i kinesiska.
– Vi lär oss saker, säger han, sedan han begrundat frågan vad han gillar bäst med skolan.

Han ska bli soldat.
Kritiker hävdar att Kina under Xi Jinping gjort skolorna till något som i första hand ska stötta partiet snarare än att se till att utbilda den arbetskraft som landet behöver i en global konkurrens. Historikern Zhang Lifan menar att Kommunistpartiet saknar nytänkande. Och att vad partiet därför gör är att försöka använda historien för att fånga upp den nya generationen.
– De Röda arméskolorna är ett resultat av Xi Jinpings egen bakgrund, uppväxt och utbildning eller snarare brist på utbildning, säger Zhang Lifan under en intervju i Peking.
Skolorna är ett tecken på det fenomen som finns inom andra branscher, där ledningen vill motverka och utestänga västerländska influenser.
– Partiet har sagt att det vill ha full kontroll på alla områden. Därför har vi nu allt färre utländska tv-serier. Och därför åkte Xi Jinping för några år sedan själv runt mellan nyhetsredaktionerna hos statliga medier. Det var en signal till redaktionerna att de tillhör partiet, säger Zhang Lifan.
Liknande direktiv har under Xi Jinpings år vid makten nått Kinas universitet: böcker och föreläsare som sprider västerländska idéer och värderingar har förbjudits. Sju ämnen har helt svartlistats på landets 2 500 universitet. Det gäller medborgerliga rättigheter, yttrandefrihet, universella värden, juridisk självständighet, civilsamhället, historiska misstag av Kommunistpartiet samt vänskapskapitalism som lett till oförklarligt välstånd bland kinesiska politiker.
Större tyngd än tidigare har lagts vid ideologisk utbildning, där studenter numera måste klara kurser i marxism, moral och modern kinesisk historia.
Inte heller de yngsta skolbarnen kommer undan den ideologiska skolningen.
Skolbarn i årskurs två i Peking fick med sig en läxa hem över ett lov: att kort skriva om Xi Jinping eller vad de lärt sig av den 19:e partikongressen.
– Det är en tråkig uppgift för en åttaåring, och jag har en vän vars barn inte ville göra läxan. Då lät familjen en anställd göra uppgiften i stället, säger en kinesisk journalist under en intervju i Peking.
Andra gånger är det föräldrarna som gör läxorna åt barnen, säger journalisten.
Hon pekar på en annan förändring, i historieundervisningen.
– Förr kallades alltid kulturrevolutionen för *haojie*, en katastrof, orsakad av människor. Nu står det inte längre *haojie* och kulturrevolutionen har inget eget kapitel i böckerna längre, utan ingår bara i ett avsnitt som kallas: då Kina sökte sin väg, mellan 1956 och 1976 (då massvälten under Stora språnget och kaoset under kulturrevolutionen ägde rum).
Tillbaka på Röda arméskolan i Maotai har det blivit dags för lunch. Eleverna stormar ur klassrummen och småspringer sedan på led mot matsalen, förbi stenen där det står: “Röda stjärnan visar vägen – vi jobbar hårt för att nå målet.”
Rektorn, som aldrig är långt borta, förklarar att de flesta av eleverna är ensambarn, på grund av Kinas tidigare enbarnspolitik. Och att de blir bortskämda av sina mor- eller farföräldrar som tar hand om dem när föräldrarna åkt till storstäderna för att arbeta.
– Skolan gör vad den kan för att motverka att barnen blir bortklemade, säger han och fastslår att utbildning är den enskilt viktigaste faktorn för ett land.
– Nationens framtid hänger på den, säger rektorn.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se "

" Tiden har skjutit ned INF-avtalet

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Bara att Ronald Reagan och Michail Gorbatjov var de som skrev under INF-avtalet 1987 gör det klassiskt. Att det ledde till att USA och Sovjet skrotade 2 700 medeldistansmissiler är heller ingen liten fotnot i historieboken.

Nu drar sig USA ur, Ryssland följer efter. Kvar är endast ett halvårs uppsägningstid. Kärnvapenkapprustningen i Europa kan vara här igen. Detta går dock inte att reducera till ännu ett bevis på Donald Trumps förakt för internationellt samarbete. Redan för fem år sedan upptäckte Obamaadministrationen att Ryssland fuskar med INF. En ny kryssningsmissil med den förbjudna räckvidden har tagits fram, vilket Putin vägrar erkänna. Alla samtal har varit fruktlösa.
USA:s allierade i Nato håller med Trump om avtalsbrotten, men bävar ändå inför INF:s undergång. Det är Europa som hamnar i Rysslands skottglugg. Putins krig mot Ukraina och bravader i Östersjöregionen har redan allvarligt försämrat säkerhetsläget. Det skulle tala för att be amerikanerna bygga och skeppa hit egna medeldistansmissiler, men så uppgiven vill ingen låta. Politiskt knepigt skulle det också bli.
Men USA har ett annat viktigt skäl att lämna INF. Kina var en dvärgmakt för 30 år sedan och ingår inte i avtalet. Det gör inte heller tiotalet övriga länder som har medeldistansmissiler, som Iran och Nordkorea.
Kinas missiler är numera så många och sofistikerade att de hotar inte bara Taiwan utan även amerikanska styrkor i Östasien. USA:s tillåtna missilplattformar till havs är dyrare och mer sårbara än landbaserade. Kommunistdiktaturen rustar sin armé och visar aggressiva ambitioner i Sydkinesiska havet.
INF:s tid verkar vara ute, vilket är logiskt men tragiskt. Vad värre är, det mycket större amerikansk-ryska nedrustningsavtalet Nya Start från 2011 kan dras med i fallet. Förtroende är en bristvara i den allt stökigare världsordningen.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se "

" Världen en farligare plats utan avtalet

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Analys
Världen har blivit en farligare plats i och med att avtalet om medeldistanskärnvapen har sagts upp av USA och Ryssland. Snart finns det knappt några avtal för rustningskontroll kvar. Det öppnar för stormakternas militärer att inleda en kapprustning som vi inte har sett maken till på mer än 40 år.

De står där sida vid sida intill varandra på National Air and Space Museum i Washington DC, två vapentyper som på sin tid betraktades som potentiella orsaker till en förödande kärnvapenkatastrof: En amerikansk Pershing-II och en sovjetisk SS-20. Två missiler som ansågs vara de farligaste vapnen i sin klass. De förbjöds i INF-avtalet 1987, och 2700 av dessa medeldistansmissiler skrotades inom några år.
Snart är det dags för denna vapentyp att plockas ut ur sin museala tillvaro. Både USA och Ryssland ska åter utveckla nya, ännu mer avancerade medeldistansmissiler som kan nå mål hos motsidan på mycket kort tid.
Att denna hörnsten i Europas säkerhet inom kort var dömd att gå under var inte oväntat. Om inte förr stod det klart redan i oktober 2018, när Donald Trump förklarade att USA hade för avsikt att dra sig ur INF, med motiveringen att Ryssland i många år har brutit mot avtalet. Enligt USA hade Ryssland byggt en ny medeldistansmissil, en kryssningsrobot av typ Novator 9M729, som var förbjuden enligt avtalet och som kan nå mål i Europa.
Vladimir Putins svar – att den nya missilen inte alls var ett brott mot avtalet – klargjorde att Moskva inte hade för avsikt att backa. Eller än mindre att skrota de 100 missiler som har hunnit tillverkas.
I det ordkrig som egentligen har pågått sedan 2014, då Barack Obama ännu var president, hävdade Ryssland att de amerikanska anklagelserna var falska och bara var en förevändning för USA att dra sig ur avtalet. I själva verket, hette det, var det USA som bröt mot avtalet genom sin utplacering av ett missilförsvar i östra Centraleuropa: Ramperna för antimissilvapnen skulle kunna användas för avskjutningar av offensiva kryssningsmissiler.
Vad Moskva inte lyckades förklara var hur den nya typen av rysk medeldistansmissil inte är ett brott mot INF-avtalet, där det tydligt stadgas att det är förbjudet att inneha, tillverka, testa och utplacera landbaserade missiler som har en räckvidd mellan 500 och 5000 kilometer.
Å andra sidan tycks inte heller Trump vara särskilt mån om att rädda avtalet. Det är nämligen inte enbart, eller främst, Ryssland som skrotningen av INF-avtalet riktar sig mot. Vita huset har deklarerat att man vill utveckla nya vapentyper, däribland missiler, mot Kinas militära expansion i västra Stilla havet. Kina rustar upp med såväl taktiska vapen som medeldistansmissiler i sitt närområde. Det kan ske utan lagliga hinder, eftersom Kina inte är part i INF-avtalet.
Varför är då nedrustningsexperter särskilt oroliga för att INF-avtalet går under? Skälet är detsamma som det som ledde till att avtalet slöts mellan dåvarande Sovjetledaren Michail Gorbatjov och USA-presidenten Ronald Reagan för 32 år sedan. Då hade både USA och Sovjet placerat ut medeldistanskärnvapen i det delade Europa. När Moskva i slutet av 1970-talet placerade ut SS-20-missiler svarade USA och Nato i början av 1980-talet med att placera ut Pershing-missiler.

Med en förvarningstid på mindre än tio minuter för en kärnstridsspets att nå Moskva eller Paris fanns det då en överhängande risk att ett storkrig utlöstes på grund av ett missförstånd.
Och nu kanske vi är där igen, om inte ett mirakulöst omtänkande inträffar i Vita huset och Kreml. Det är inte troligt, eftersom INF-avtalet bara är ett i raden av döda eller döende nedrustningsavtal.
Det kan tyckas allvarligt nog att USA och Ryssland nu ska utveckla och modernisera – och möjligen utplacera – nya kärnvapen i Europa.
Värre är att USA:s och Rysslands hela kärnvapenarsenaler inom kort för första gången sedan 1972 kan bli utan bindande rustningskontroll.
Redan om två år, 2021, utlöper det rådande New Start-avtalet från 2010 som begränsar antalet strategiska kärnvapen.
Trump, som förbereder ett nytt toppmöte med Putin, har hittills inte sagt något bestämt om sin syn på New Start. Det är i vilket fall ont om tid om det ska bli aktuellt med en förlängning. Presidentens nationella säkerhetsrådgivare John Bolton har upprepade gånger fördömt såväl New Start som INF som ”ensidig nedrustning”. Tidigare fick Bolton George W Bush att dra USA ut ur ABM-avtalet (Antiballistic Missile Treaty).
Hur det kommer att gå med New Start, det sista stora nedrustningsavtalet som ännu är i kraft, är omöjligt att förutspå. Trump har hittills lyssnat på Bolton, en person som tycks vilja riva upp alla internationella rustningsavtal som USA har slutit. Det var han som drev Trump att ta USA ut ur Iran-avtalet om kärnenergi.

Michael Winiarski

"Fakta. INF-avtalet
INF-avtalet (där bokstäverna står för Intermediate-range Nuclear Forces, medeldistanskärnvapen) slöts 1987 mellan USA och dåvarande Sovjetunionen.
Avtalet går ut på att alla medeldistansrobotar med räckvidder mellan 500 och 5500 kilometer ska avskaffas och har löpt parallellt med olika versioner av Startavtalet om nedrustning, som slöts 1991.
I mitten av oktober förra året meddelade president Donald Trump att USA vill dra sig ur avtalet.
TT "

”Sverige bör kräva att de förhandlar”

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

"Daniel Ellsberg, försvarsanalytikern som har kallats ”visselblåsarnas fader” ser mycket allvarligt på situationen med det uppbrutna INF-avtalet. Han tror att en försoning mellan Trump och Putin är möjlig – och tror att Sverige spelar en viktig roll.

Daniel Ellsberg beskriver både Rysslands och USA:s agerande under de senaste dagarna som ”farligt och korkat”.
Han säger att det i mångt och mycket handlar om makt och pengar för Donald Trump och Vladimir Putin.
– Inget av länderna vill ha ett kärnvapenkrig, men de vill gärna förbereda sig för det. Det är som en westernfilm: de håller fingret på avtryckaren och siktar mot varandra. Och då kan ju faktiskt skottet gå av av misstag. Och de hotar inte bara varandra utan hela världen, säger Daniel Ellsberg.
Han säger att Europa och inte minst Sverige behöver sätta press på de två världsstaterna nu. Sverige är ett av länderna som inte har skrivit under FN:s kärnvapenkonvention.
– Vad ni signalerar med att vägra skriva på är att ”vi tillåter och tolererar hotet om kärnvapenkrig”. Jag tycker att Sverige ska ta över den positionen som de hade under Olof Palmes tid och kräva att detta måste lösas genom förhandlingar.
Han förstår invändningarna mot en påskrift: att det skulle kunna skada Sveriges relation med exempelvis USA.
– Men USA förtjänar att ifrågasättas med den situationen som vi är i nu och det kan aldrig göras från insidan. För att det ska ske en förändring behöver någon sätta press på USA. Inte bara be dem att ändra sig. Och Sverige har en möjlighet att göra det.
Tror du att det är möjligt att USA och Ryssland inleder nya nedrustningssamtal?
– Definitivt, utan tvekan.
Åttiosjuåringen från Kalifornien är på ett kort besök i Sverige för att ta emot Palmepriset för ”sin djupa humanism och sitt storartade mod”.
1971 läckte han hemliga regeringsdokument om Vietnamkriget.

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

" Rysslands svar: Vi satsar på nya medeldistansrobotar

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Moskva
Ryssland ska ta fram nya överljudsrobotar. Det är Putins svar till det amerikanska beslutet att dra sig ur nedrustningsavtalet INF. Samtidigt försäkrar han att Ryssland inte är intresserat av en ”dyr kapprustning”.

– Våra amerikanska partner har förklarat att de överger sin medverkan i avtalet, så vi överger det också, sade Rysslands president Vladimir Putin i ett tv-sänt möte med bland andra utrikesminister Sergej Lavrov och försvarsminister Sergej Sjojgu.
– Vi svarar USA med samma mynt. De drar sig ur INF. Vi drar oss också ur INF. De sysslar med ny forskning. Det kommer vi också att göra. Vi kommer att flytta Kalibr-robotorna upp på land, satsa på ny forskning och bygga nya medeldistansrobotar för överljudsfart, sade Putin i statskontrollerade Kanal 1.
Putins svar på att USA lämnar nedrustningsavtalet kom inom ett dygn. INF, som USA och Sovjetunionen skrev under år 1987, förpliktade länderna att förstöra alla sina kort- och medeldistansrobotar. USA meddelade på fredagen att man drar sig ur avtalet, eftersom man anser att Ryssland bryter mot det.
Kalibr-raketerna, som alltså nu ska flyttas upp på land, är de raketer som Ryssland har använt i Syrien. De har skjutits från ryska fartyg utanför den syriska kusten.
Putin hade kallat in försvarsminister Sergej Sjojgu och utrikesminister Sergej Lavrov till Kreml. Inför rullande tv-kameror meddelade Putin att Ryssland nu ser sig fritt att satsa på att få fram medeldistansrobotar av toppkvalitet. Samtidigt försäkrade Putin att Ryssland inte är intresserat av kapprustning.
– Vi kommer inte att låta oss dras in i en dyr kapprustning, sade Putin.
Därefter ställde han den regisserade frågan till Sergej Sjojgu om Ryssland kan satsa på ny forskning och utveckling av medeldistans-robotar utan att ändra budgetramarna.
– Vi kommer inte att behöva mer pengar. Vi gör i stället omdisponeringar i budgeten, svarade Sergej Sjojgu i ett väl inövat svar.
Det är viktigt för Putin att inte framstå som om han slösade pengar. Missnöjet med den sänkta levnadsstandarden och framför allt höjningen av pensionsåldern just nu är stor i Ryssland. De har lett till att Putins opinionssiffror har fallit till en historiskt låg nivå kring 66 procent.
Samtidigt har det tidigare visat sig att Putins opinionssiffror brukar skjuta i höjden varje gång han visar sig offensiv på den utrikespolitiska arenan.
– Vi kommer inte att ta initiativet till några förhandlingar när det gäller detta problem, sade Putin. Vi väntar tills våra partner har mognat till en jämlik dialog.
Han tillade:
– Ryssland kommer inte att placera några nya kort- och medeldistansrobotar i Europa eller andra världsdelar – så länge USA inte gör det.
Putin har alltid varit noga med att peka på att Ryssland respekterar INF-avtalet. Samtidigt har Kina, som inte har skrivit under INF, utvecklat en ansenlig arsenal kort- och medelstansrobotar. Putin har själv konstaterat att det är snedvridet att bara USA och Ryssland begränsar sina robotar.

Kina uppmanar för sin del både USA och Ryssland till en ”konstruktiv dialog” och varnar för att det uppbrutna avtalet kan få negativa konsekvenser.
Det finns med andra ord vissa ryska intressen som talar för att det amerikanska beslutet inte är enbart negativt – inom den ryska militären och framför allt den mäktiga försvarsindustrin har kraven på att Ryssland ska dra sig ur INF ljudit länge. Men utåt kommer Putin att hålla fast vid att det amerikanska beslutet är beklagligt.
Ryssland började redan 2007 utveckla medeldistansroboten Iskander, som är en vidareutveckling på roboten Oka, den sovjetiska medeldistansrobot man gick med på att skrota år 1987. Iskander tillverkas på samma fabrik som Oka. USA har länge kritiserat produktionen av de nya Iskanderrobotorna. Enligt USA bryter senaste medeldistansroboten Novator 9M729 klart och tydligt mot avtalet då den har en räckvidd som är förbjuden.
Ryssland visade för första gången upp denna robot i slutet av januari, men vidhåller att den inte bryter mot INF-avtalet – något som USA kategoriskt avfärdar. Det var Novator 9M729 som fick USA att ställa Ryssland inför ett 60 dagar långt ultimatum att förstöra roboten.

Anna-Lena Laurén "

Den sovjetiska medeldistansroboten RSD-10 Pioneer (i Nato kallad SS 20) skrotades som en följd av INF-avtalet."

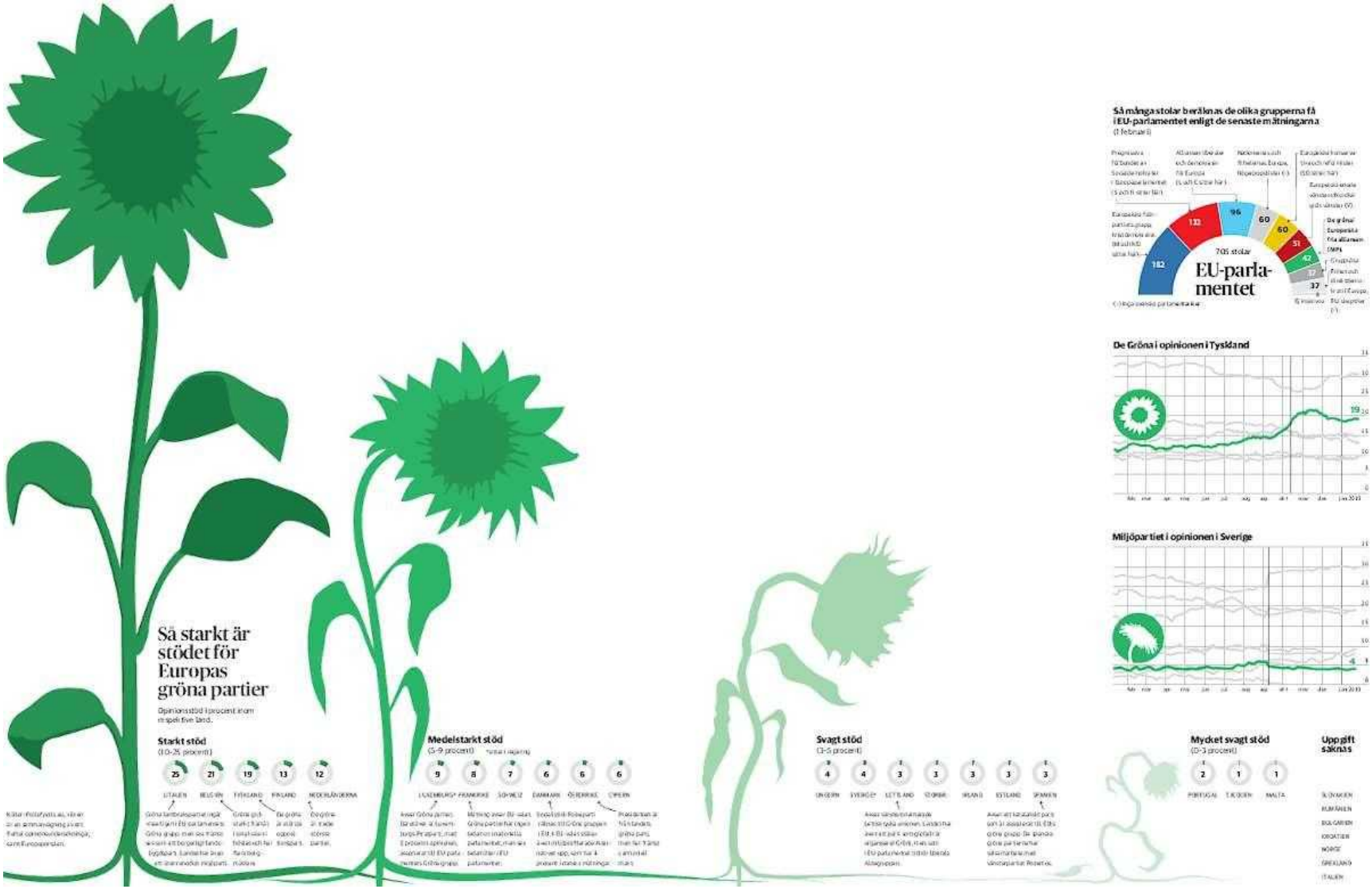
Så starkt är stödet för Europas gröna partier
Opinionsstöd i procent inom respektive land.
Starkt stöd
(10–25 procent)
25
21
19
13
12
ITALIEN
BELGIEN
TYSKLAND
FINLAND
NEDERLÄNDERNA
Medelstarkt stöd
(5–9 procent)
9
8
7
6
6
6
LUXEMBURG*
FRANKRIKE
SCHWEIZ
DANMARK
ÖSTERRIKE
SPANIEN
Svagt stöd
(3–5 procent)
4
4
3
3
3
3
3
UNGERN
SVERIGE*
LETTLAND
SLOVENIEN
IRLAND
ESTLAND
SPANIEN
Mycket svagt stöd
(0–3 procent)
2
1
1
PORTUGAL
TJECKIEN
MALTA
Uppgift saknas
SLOVAKIEN
RUMÄNIEN
BULGARIEN
KROATIEN
NORGE
GREKLAND
ITALIEN
Så många stolar beräknas de olika grupperna få i EU-parlamentet enligt de senaste mätningarna
(1 februari)
705 stolar
EU-parla-
mentet
182
133
96
60
60
51
42
37
37
De Gröna i opinionen i Tyskland
19
Miljöpartiet i opinionen i Sverige
4

" Därför frodas De gröna i Tyskland – medan MP riskerar vissna

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

I Tyskland har Socialdemokraternas kollaps banat väg för stora framgångar för De gröna. I Sverige har deras partivänner valt att streta vidare i S–MP-koalitionen, trots svagt väljarstöd. Så vad kan svenska miljöpartister lära av ett studiebesök i Berlin?– Väljarna har sett att vi inte bara bryr oss om grodorna, säger den tyska partistrategen Jana Abresch.

Det är årets hittills kallaste dag, men ute på gatorna demonstrerar tusentals skolelever mot den globala uppvärmningen. Slagorden från de skolkande eleverna ekar ända in till De grönas högkvarter i ett dragigt sekelskifteshus i forna Östberlin: ”Vi är många, vi är starka, rädda klimatet nu!”
Jakop Dalunde ler åt alla färgglada vintermössor och egenmålade plakat nedanför fönstren.
Det är sving i den tyska miljörörelsen. Det är sving i Miljöpartiets gröna systerparti.
Därför har Dalunde, som är svensk Europaparlamentariker och medlem av partistyrelsen, tagit tåget från Bryssel för att lära. Han har sällskap i Berlin av fem andra svenska miljöpartister.
– Vi följer De gröna i Tyskland noga från Sverige. Vi brukar säga att de är tio år före oss. Och vi hoppas att vi kommer att vara där de är om tio år, säger han.
På den intensivt gröna väggen i konferenslokalen står partisloganen skriven i versaler: ”Zukunft wird aus Mut gemacht”. Det betyder ungefär ”framtiden skapas genom mod”, och är en blinkning till den tyska popartistens Nenas 80-talshit.
Och framtiden ser ljus ut för De gröna, eller ”Bündnis 90/Die Grünen” som partiet egentligen heter. De ligger stabilt kring 20 procent i opinionsmätningarna, med framgångar i de senaste delstatsvalen i Hessen och Bayern.
Enligt en opinionsmätning i tidningen Der Spiegel kan varannan tysk väljare tänka sig att rösta på De Gröna.
– We are very, very happy to be here, säger Elin Söderberg och skyfflar i sig en vegansk pirog.
Hon är ordförande för MP i Västerbotten där partiet förlorade sin enda riksdagsplats i valet i september. Om det vore val i dag skulle Miljöpartiet – av opinionsmätningarna att döma – mista resten av platserna i den svenska riksdagen.
Det är kanske inte undra på att miljöpartisterna kastar längtansfulla blickar söderut. Det har de gjort förr.
○ ○ ○
Värmeböljan kom sent sommaren 2004, först i början av augusti bredde högtrycket ut sig och det blev en mycket het månad för samarbetsprojekten i svensk politik.
Den nye moderatledaren Fredrik Reinfeldt lanserade ”Allians för maktskifte”, en vision om ett tätare borgerligt samarbete. Samma helg samlades ett 30-tal företrädare för Socialdemokraterna och Miljöpartiet på den anrika kursgården Bommersvik i Sörmland, under ledning av partisekreterarna Lars Stjernkvist och Håkan Wåhlstedt.
De kom till mötet med olika ambitioner: De gröna ville in i regeringen. Socialdemokraterna stretade emot.
Deltagarna hade inga förhandlingsmandat och ägnade en hel del av tiden åt att diskutera partikulturer. Men de blickade också ut mot Europa och de internationella erfarenheterna av rödgrönt samarbete.

Ett land väckte särskilt intresse. Tyskland styrdes sedan 1998 av en koalition mellan Socialdemokraterna och De gröna. Därför fanns två tyska politiker från SPD och De gröna på plats, den där sommardagen, när två svenska partier prövade tanken om en rödgrön koalition.
En vinterdag i Berlin, fjorton och ett halvt år senare, är Tyskland återigen förebild.
○ ○ ○
– De betraktas som popstjärnor!, säger Jana Abresch.
Hon leder partisekreterarens stab. Men nu pratar hon om de nya fixstjärnorna i tysk politik. Annalena Baerbock och Robert Habeck utsågs till språkrör för De gröna för ett år sedan.
Hon, en 38-årig feminist och människorättsexpert som poserar i skinnjacka och oftast är den argaste gästen i tv:s debattprogram. Han, en nordtysk 49-åring som disputerat i filosofi och pratar flytande danska, och vars något buttra framtoning hyllats som charmig och genuin.
Med svenska mått mätt framstår duon som ganska alldaglig. Men i Tyskland, där det inte är ovanligt att ledande politiker är i 70-årsåldern, klär sig i tredelad kostym och niar varandra i korridorerna, utgör det kaxiga paret från De gröna en frisk fläkt. De utmanar den behärskade ledarstil som präglat Tyskland i snart 14 år – Angela Merkels.
Språkrören pryder magasinsomslag och är flitiga gäster i tv:s debattprogram, där en central del av den tyska samhällsdebatten utspelar sig. Robert Habeck utnämndes nyligen till årets ”talkshowkung”, efter att han och Baerbock hamnat på plats ett och två bland politikerna som oftast varit gäst i debattprogrammen.
Men partistrategerna påbörjade arbetet med att skapa en ny fräsch image till De gröna redan efter valet 2013. På den tiden framstod de tyska miljöpartisterna som verklighetsfrånvända nejsägare och företrädare för ett förbudsparti. Det berodde bland annat på det misslyckade utspelet i valrörelsen om en så kallad ”veggieday”.
Ett förslag om en vegetarisk dag i offentliga storkök, i ett land där korv, schnitzel och Schweinebraten hör till stapelvarorna.
– Det misstaget gör vi inte om, konstaterar kampanjledaren Annkathrin Schäfer.
Sedan dess har man satsat på fart och fläkt och humor. På storbildskärm visar hon en bild där två tidigare språkrör poserar framför den stora statyn i Berlin av ”Järnkanslern” Otto von Bismarck, mannen som enade Tyskland. Hans huvud har klätts i en ”pussyhat”, en rosa huvudbonad som har blivit en symbol för en ny feministisk våg.
– Yes, det var illegalt. Men kul! säger Annkathrin Schäfer.
Språkrören håller upp ett plakat med texten ”männen har monumenten, kvinnorna har framtiden”. Men när medierna spekulerar om en framtida grön förbundskansler är det framför allt Robert Habecks namn som nämns.
○ ○ ○
Kanske ligger de tyska miljöpartisterna tio år före med populära företrädare och fräcka grepp. Kanske ligger de tio år efter.
Det var i oktober 2008 som de svenska Socialdemokraterna och Miljöpartiet först försökte göra slag i saken med koalitionsbygget. Då talade S-ledaren Mona Sahlin om en fas i svensk politik som skulle sträcka sig till år 2020.
På den tiden hette det att arbetarpartiet skulle stå för tryggheten, och att de gröna skulle bidra till förnyelsen.
Miljöpartiet hade en fixstjärna i Maria Wetterstrand, som fick höga betyg i förtroendemätningarna. Tillsammans med språkrörskollegan Peter Eriksson, den utpräglade strategen, hade hon varit med och förändrat bilden av Miljöpartiet. Från en samling lite världsfrånvända

gröna vågen-typer i skägg och kofta till ett professionellt parti som förmådde attrahera trendiga storstadsliberaler.
Sedan kom Gustav Fridolin och Åsa Romson.
De gjorde en del ansträngningar för att poppa upp politiken. Som när Fridolin badade i fontänen för att fira framgången i EU-valet 2014. Eller när Åsa Romson försökte profilera sig som feminist genom att utmåla vita, medelålders, heterosexuella män som miljöbovar i Almedalen samma år.
Men då tyckte väljarna att Miljöpartiet hade tappat markkontakten. I dag har de gröna svårt att locka väljare på landsbygden.
Enligt Miljöpartiets analys av valet 2018, som kom så sent som för några dagar sedan, tycker bara 1 procent av väljarkåren och 10 procent av de gröna väljarna att partiet förstår vanligt folk.
Det är en ödets ironi för ett parti som investerat så mycket kraft i att framstå som regeringsdugligt. Kanske hade det varit enklare, om miljöpartisterna hade varit utanför själva regeringen.
○ ○ ○
Minerna var dystra när Angela Merkel i november 2017 meddelade att de så kallade Jamaica-samtalen hade brutit samman. Tanken var att Kristdemokraterna, Liberalerna och De gröna skulle bilda koalition, men liberalerna hade fått kalla fötter. Så småningom gick Kristdemokraterna och socialdemokratiska SPD mycket motvilligt in i ännu en gemensam regering.
Haveriet i Jamaicasamtalen var en stor besvikelse för De gröna, efter tolv år i opposition. Men de fick anledning att omvärdera resultatet.
– Efter förhandlingarna hade vi mer självförtroende och självsäkerhet. Vi hade visat väljarna var våra gränser gick och vad vi var beredda att kompromissa kring, säger Jamila Schäfer, internationell sekreterare.
Den gröna politiken hade ofta utmålats som flummig. Nu fick den tydligare konturer. Partiföreträdarna hade visat att de var beredda att axla ansvar. De slapp svidande kompromisser.
– I slutet var vi de lyckliga förlorarna, säger kampanjledaren Annkathrin Schäfer.
Vad blev Miljöpartiets roll efter valet 2014? De olyckliga vinnarna? Jakop Dalunde uttrycker sig försiktigt i samtalet med partivännerna i Berlin.
– Vi tvingades att göra några svåra kompromisser under förra mandatperioden, säger han.
Åsa Romson grät egentligen aldrig på presskonferensen den 24 november 2015, när hon och Stefan Löfven meddelade att Sverige skulle strama åt migrationspolitiken ytterligare och lägga asylreglerna på EU:s miniminivå. Men hon var blank i ögonen och hon stakade sig. Det var lätt att förstå att hon hade nära till tårarna: Miljöpartiet hade gått till val på löften om att aldrig göra det svårare för människor att komma till Sverige.
Romson har senare berättat att Socialdemokraterna ställde ultimatum till Miljöpartiet: Acceptera åtstramningarna eller hoppa av.
De gröna hade goda skäl att tro att asylpolitiken skulle bli ännu hårdare, om de lämnade regeringen. Men de hade också tagit intryck av erfarenheterna från kontinenten.
Redan inför valet 2010 sammanställde den gröna tankesmedjan Cogito – med bland andra partigrundaren Per Gahrton – en rapport om erfarenheterna från andra gröna partier i regeringsställning. Den uppdaterades hösten 2014 när koalitionen mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet var på väg att bli verklighet.
Ett råd i rapporten väckte särskild uppmärksamhet: Ge inte upp. Gröna partier som lämnar regeringen i förtid brukar bestraffas hårt av väljarna.
Så Miljöpartiet accepterade och stannade.
Sedan förvärrades väljarflykten under våren 2016, när det visade sig att en grön minister åt middag med turkiska extremister och att en kandidat till partistyrelsen vägrade ta kvinnor i hand.

Uppförsbacken inför valet 2018 blev lång och brant.
○ ○ ○
Detta kunde de ha pratat mer om på Bommersvik för fjorton och ett halvt år sedan: Den som vill regera kan få betala ett högt pris.
I Tyskland blev Kosovokriget den svåra prövningen för De gröna. Joschka Fischer, slaktarsonen med ett förflutet inom 68-vänstern, valdes till Tysklands första gröna utrikesminister någonsin 1998. Året därpå beslöt Nato att ingripa militärt på Balkan. För första gången sedan andra världskriget skickades tyska soldater för att delta i en väpnad konflikt, utan FN-mandat.
Ett pacifistiskt parti som låter bomberna regna över Serbien? Många besvikna miljöpartister sökte sig till demonstrationer mot kriget. Fischer bombarderades med färg på en partikongress.
På plats i partihögkvarteret i östra Berlin vintern 2019 frågar Jakop Dalunde hur de tyska miljöpartisterna gjorde för att skaka av sig sveket.
Svaret blir bittert för någon som hoppas på att vända kräftgången senast före EU-valet i maj.
– Det var ju typ 20 år sedan! Det har gått så lång tid att folk här i huset knappt minns det, säger Annkathrin Schäfer.
– Fast vi har fortfarande problem med utrikespolitiken. Vissa ser oss inte längre som ett fredsparti, utan som förrädare.
○ ○ ○
Det var som upplagt för skämt om snålblåsten när Miljöpartiets språkrör Gustav Fridolin mötte Dagens Nyheter vid en insjö söder om Stockholm i valrörelsen i augusti.
Men de friska fläktarna var välkomna, efter månader av hetta, torka och bränder.
– Det är klart att den här sommaren har varit en ögonöppnare för alla, sa Gustav Fridolin.
Klimatet kan inte vänta, så löd det gröna budskapet i valet 2018. Det var också ett budskap till kritikerna internt.
Historieskrivningen om Miljöpartiet brukar hämta inspiration från Tyskland och den klassiska uppdelningen mellan *fundis* och *realos*. Fundisarna, fundamentalisterna, kom från radikala miljörörelser. De ville absolut inte besudla sig med makten i en koalitionsregering. Realos, realisterna, såg behovet av att skapa majoriteter för demokratiska beslut.
Det har förekommit duster mellan fundis och realos även i Sverige. Så sent som för några veckor sedan lämnade den profilerade kritikern Carl Schlyter partiet i vredesmod över uppgörelsen med Socialdemokraterna, Liberalerna och Centerpartiet.
Men senare års spänningar i partiet kan också beskrivas på ett annat sätt: som en kamp om politiska prioriteringar. Just nu domineras partiet av politiker som Isabella Lövin, som uppfattar kampen mot klimatförändringarna som fullständigt överordnad. De är dogmatiska och pragmatiska på en och samma gång: Fundis i kraven på radikal omställning, och realos i inställningen att Miljöpartiet måste ha makt att förändra.
Men trots att partiet fokuserade hårt på klimatet, så misslyckades miljöpartisterna med att fånga väljarnas klimatengagemang. Valanalysen pekar bland annat på konkurrensen från partier utanför regeringen – Centerpartiet och Vänsterpartiet. De hade ”avsevärt större medvind och populärare företrädare”.
○ ○ ○
De gröna politikerna i Berlin slipper konkurrensen.
Efter den varma och torra sommaren, bråket kring kolkraften och avslöjandena om att de tyska biljättarna fuskat med utsläppen från dieselbilar har den tidigare ”klimatkanslern” Angela Merkel fått hård kritik. I spåren av ”dieselgate” anklagas hon för att sitta i knät på bilindustrin.

Socialdemokraterna i Tyskland har aldrig uppfattats som ett särskilt grönt alternativ.
– Det har blivit tydligt för väljarna att det bara finns ett parti som kämpar för klimatet, säger Jamila Schäfer.
Ett parti som siktar på att bli näst störst och tillsätta en grön förbundskansler kan inte förbli en enfrågeklubb. Därför väljer De gröna i Tyskland att göra tvärtom mot det svenska Miljöpartiet och bredda profilen.
Jana Abresch berättar att partiet fokuserar allt mer på sociala frågor, som villkoren för ensamstående mödrar eller debatten om medborgarlön.
– Väljarna har sett att vi inte bara bryr oss om grodorna, säger hon.
Fast framför allt vill De gröna vara den självklara motpolen till en växande ytterkantshöger. Målet är högt ställt: Partiet ska rädda planeten och den liberala demokratin. Medan andra partier lagt om migrationspolitiken och krävt hårdare tag, fortsätter De gröna att prata för öppenhet, tolerans och en liberal asylpolitik.
Den strategin gav utdelning i höstens delstatsval i den konservativa delstaten Bayern, där Angela Merkels systerparti CSU har styrt oavbrutet sedan 1950-talet.
Kristdemokraterna CSU gjorde ett historiskt uselt val och förlorade den egna majoriteten. De gröna fick 17,6 procent. Jamila Schäfer tror att retoriken från partierna spelade stor roll.
– De konservativa pratade om flyktingar som ”asylturister” och jämförde deras flykt med att åka på semester. Det var chockerande även för konservativa väljare, och framför allt för de kristna.
Men väljarströmmarna kommer även från vänster.
Historien om de gröna framgångarna är också, i hög grad, historien om de tyska socialdemokraternas kollaps. I valet 2017 stannade de på 20,5 procent, det sämsta valresultatet i modern tid. Nu ligger stödet kring 14 procent i opinionsmätningarna.
– Det är klart att våra framgångar handlar om externa faktorer också, säger Annkathrin Schäfer.
○ ○ ○
I Sverige blev det precis tvärtom.
Här slutade en fyra månader lång regeringsbildning som den började: Med en koalition i minoritet med Socialdemokraterna och Miljöpartiet.
I onsdagens partiledardebatt utbytte statsminister Stefan Löfven och Gustav Fridolin komplimanger.
– Alla olyckskorparna kraxade, det kommer aldrig att hålla, sa språkröret, som lämnar toppolitiken på kongressen i maj.
Snart är det år 2020 – det som en gång i tiden var Mona Sahlins slutpunkt i visionen om det rödgröna samarbetet.
Nu är planen att regera ihop till år 2022. Men om miljöpartisterna i Sverige ska följa i tyska fotspår kommer de så småningom att behöva frigöra sig från det rödgröna samarbetet.
Det finns tecken som tyder på att den där uppdelningen med förnyelse och trygghet inte fungerar längre:
”Uppenbart är att Socialdemokraternas starka slutspurtkampanj där de profilerade sig mot Sverigedemokraterna attraherade gröna väljare”, konstaterar Miljöpartiets valanalys,
○ ○ ○
Nick Doggen, praktikant hos Jakop Dalunde, greppar tag i en tuschpenna och sammanfattar intrycken från dagen hos De gröna på ett blädderblock.
–De var alltså hatade för fem år sedan. Bra, för där är ju vi nu! Då kan vi ju också nå dit de är. Jag känner stor optimism, säger han.

Lina Lund
lina.lund@dn.se
Karin Eriksson "

"Fakta. Gröna valresultat de senaste 25 åren

De gröna i Tyskland
1994 7,3
1998 6,7
2002 8,6
2005 8,1
2009 10,7
2013 8,4
2017 8,9

Miljöpartiet i Sverige
1994 5,0
1998 4,5
2002 4,7
2006 5,2
2010 7,3
2014 6,9
2018 4,4
(valresultat i procent)

Reportaget i tre punkter

Die Grünen (De gröna) i Tyskland skördar stora framgångar i opposition. Två färgstarka språkrör, hög trovärdighet i klimatdebatten, nya profilfrågor och Socialdemokraternas kollaps är några av orsakerna.
Svenska Miljöpartiet valde att fortsätta att regera med Socialdemokraterna. Men om det vore val i dag skulle partiet förlora sina riksdagsplatser, enligt opinionsmätningarna. Partiets valanalys konstaterar att uppförsbacken blev brant efter flyktingkrisen 2015 och att partiet har svårt att nå folk på landsbygden. I valspurten blev S en svår konkurrent.
En delegation från MP har rest till Berlin för att lära av systerpartiet i grannlandet.

De gjorde jobbet
Lina Lund är Dagens Nyheters korrespondent i Berlin.
Karin Eriksson är politisk reporter med fokus på fördjupning.
Maria Westholm är nyhetsgrafiker på Dagens Nyheter. "

" Karin Bojs: De andra leder med över två meter

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Istider kom och gick. Lövskog växte upp, marken frös till tundra och sedan blev det lövskog igen. Klimatet växlade, men människor av någon sort bodde i grottan mest hela tiden.

Det är utmärkt idé – som Andrev Walden föreslog här i DN häromdagen – att använda ett snöre. I det här fallet skulle en centimeter på snöret motsvara tusen år.
Världens sannolikt äldsta stad, Jeriko på Västbanken, skulle då ha funnits i elva centimeter. Byblos i Libanon i sju centimeter och Damaskus i Syrien lika länge, sju centimeter.
Denisovagrottan i Sibirien skulle ha varit bebodd i uppåt tre meter.
I veckans nummer av tidskriften Nature redovisar två forskargrupper vad som har hänt i grottan de senaste 300 000 åren. De har använt nya tekniska metoder för att datera lager i grottan, och för att undersöka vilken sorts människor som bodde där vid olika skeden.
Ryska arkeologer har grävt i Denisovagrottan sedan 1980-talet. Men den blev världsberömd år 2010, när en forskargrupp med svenske Svante Pääbo i spetsen dna-analyserade ett lillfingerben från en liten flicka. Det visade sig att flickan hade tillhört en tidigare okänd grupp av människor – en sorts genetiska kusiner till neandertalarna. De fick namnet Denisovamänniskor.
Sedan dess har forskare dna-bestämt lämningar från flera Denisovamänniskor och vanliga neandertalare i grottan. Och även från en flicka som visade sig ha blandat ursprung. Hennes pappa var Denisovamänniska och hennes mamma neandertalare.
Pääbo och hans medarbetare har också utvecklat nya metoder för att analysera dna från djur, växter och människor direkt ur sedimenten i grottans golv.
Sammantaget visar de nya resultaten att de äldsta analyserade Denisovamänniskorna i grottan levde för uppåt 200 000 år sedan. Den yngsta för ungefär 50 000 år sedan.
Neandertalare finns från flera perioder – med start för omkring 190 000 år sedan, och slut för ungefär 90 000 år sedan. Det finns även stenverktyg som är uppåt 300 000 år, men som inte kan knytas ihop med mänskliga lämningar.
Ibland verkar Denisovamänniskor och neandertalare ha avlöst varandra i grottan, ibland verkar de ha levt intill varandra. Och den blandade flickan visar ju att de två grupperna stundtals hade nära kontakt. Inte nog med att hon själv är blandad, hennes Denisovapappa hade inslag av neandertalare några generationer bort.
Frågan är när en tredje sort, sådana som vi, anatomiskt moderna människor, kom in i bilden.
Forskarna står delade i den frågan.
I grottan har nämligen hittats avancerade föremål av ben och elfenben. Ringar, hängsmycken och till och med en synål. Föremålen dateras till cirka 45 000 år.
Kan dessa föremål ha tillverkats av Denisovamänniskor? Några av de ryska forskarna tror det. Chris Stringer, en världsledande brittisk antropolog, tror däremot på moderna människor.
Ingen av dem har bevis. Varken moderna människor eller Denisovamänniskor från denna period har hittats i grottan. Men i Ust Ishim, som också ligger i sydvästra Sibirien, har hittats en modern människa som dateras till ungefär 45 000 år.
Resultaten väcker liv i debatten om vad vi moderna människor egentligen har för förmågor som neandertalare och Denisovamänniskor inte hade.

Att göra en synål är svårt. I Västeuropa är de äldsta fynden mycket yngre, från kulturen solutréen, för ungefär 20 000 år sedan. Helt klart tillverkade av moderna människor. Att göra hängsmycken tyder på fantasi och kreativt tänkande.
Själv håller jag med Chris Stringer: det är slående att nålar och hängsmycken dyker upp i Sibirien precis samtidigt som vi.
För fyra och en halv decimeter sedan, om vi ska hålla oss till vårt tre meter långa snöre.
Även i Europa har vi moderna människor funnits i ungefär fyra och en halv decimeter. Det återstår ett par meter, om vi ska bli lika långlivade som neandertalare och Denisovamänniskor var i den sibiriska grottan.

Karin Bojs
vetenskap@dn.se "

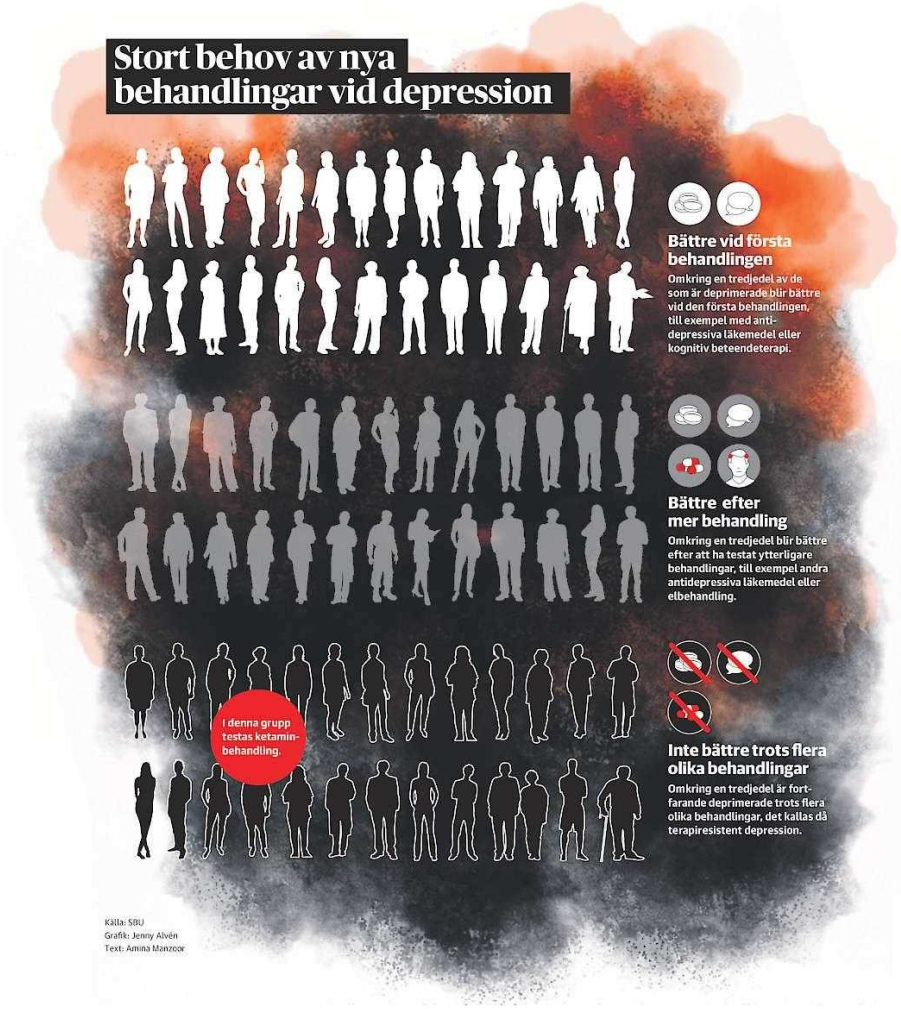

" Gammal substans ger forskarna nya verktyg mot depression

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Ett gammalt narkosmedel som också har en snabb antidepressiv effekt har gett forskarna hopp om att kunna hjälpa de många miljoner människor som lider av depression och som inte blir friska av dagens antidepressiva läkemedel.

I dag lider fler än 300 miljoner människor runt om i världen av depression. Enligt Världshälsoorganisationen är depression den enskilt största orsaken till funktionsförlust, dels på grund av att det är vanligt men också på grund av att människor drabbas i unga år, ofta flera gånger i livet och att behandlingen är långsam.
– Problemen med de nuvarande behandlingarna mot depression är att det tar mellan fyra och åtta veckor innan patienterna blir bättre. En tredjedel har dessutom fortsatta besvär trots upprepade behandlingar, säger Johan Lundberg, psykiater och docent vid Karolinska institutet och Norra Stockholms psykiatri.
Det kallas terapiresistent depression när en person inte blir hjälpt av minst två olika behandlingar, till exempel ett antidepressivt läkemedel och kognitiv beteendeterapi eller två olika läkemedel. En del av dem kan bli hjälpta av ect, så kallad elbehandling.
Men det finns ett stort behov av fler typer av behandlingar. Läkemedelsindustrin har länge försökt utveckla läkemedel med en annan verkningsmekanism, men utan framgång.
Dagens antidepressiva läkemedel har i stort sett samma verknings-mekanism. De utgår från den så kallade monoaminhypotesen, som

innebär att depression beror på en brist på signalsubstanser av monoamintyp i hjärnan, som till exempel serotonin och noradrenalin.
På 90-talet kom alltmer belägg för att även glutamatsystemet i hjärnan är inblandat vid depression. Men det saknades studier på människor. John Krystal, läkare och professor vid Yale University i USA, genomförde då en liten studie där han undersökte narkosmedlet ketamin som behandling för djupt deprimerade personer. Ketamin verkar genom att blockera receptorer i glutamatsystemet.
– De snabba och djupt effektiva antidepressiva effekterna av ketamin överraskade inte bara oss, utan också hela forskningsfältet. Som du säkert vet, så krävs det omkring åtta veckors behandling innan patienterna blir bättre med vanliga antidepressiva läkemedel. Här såg vi effekt inom något dygn, och det bara efter en dos, säger John Krystal.
Det har gjorts fler studier sedan dess, där ketamin huvudsakligen testats på personer som inte blivit hjälpta av andra behandlingar. I de studierna blir omkring hälften av patienterna bättre inom några timmar. Effekten av en dos ketamin verkar sitta i mellan 72 timmar och en till två veckor. Men hur ofta behandlingen ska upprepas är inte klarlagt.
När läkemedlet ges som en antidepressiv behandling är dosen klart lägre än vid narkos. Men ketamin kan ge högt blodtryck, illamående och ett slags utanför kroppen-känsla. Den senare effekten har gjort att ketamin varit en populär partydrog i vissa kretsar.
Missbrukspotentialen för ketamin vid depression är troligtvis låg när behandlingen ges på klinik, menar John Krystal.
Det har varit ett uppsving för forskning på psykedeliska substanser de senaste åren. Till exempel finns det forskare som undersöker om lsd och psilocybin, som finns i psykedeliska svampar, kan användas mot depression. Ketamin är till skillnad mot de andra hallucinogena substanserna ett godkänt läkemedel.
– Men för de flesta patienter är de hallucinogena effekterna mest ett problem som gör det svårt att använda substanserna som läkemedel, säger Johan Lundberg.
Eftersom läkemedlet använts som narkosmedel sedan 60-talet vet man i alla fall att det är säkert på kort sikt. Mer osäkert är långtidseffekterna. I djurstudier har man sett tydliga tecken på celldöd i hjärnan. Men de doserna är högre än patienter skulle få vid långtidsbehandling av ketamin mot depression.
– På många kliniker ges ketamin enstaka gånger i veckan tills man blir bra och sedan ges det med flera veckors mellanrum. Då tror jag att risken för de långsiktiga skadorna är små, men ingen vet, säger Johan Lundberg.
I dag finns det inga godkända ketaminbehandlingar mot depression. Men det är på gång. Läkemedelsföretaget Janssen ansökte i höstas om godkännande för esketamin, en variant av ketamin, mot terapiresistent depression i både USA och EU.
Förutom den snabba responsen hos patienter som inte blivit hjälpta av andra behandlingar finns det en annan möjlig fördel med ketamin.
– En studie som jag inte var inblandad i visade att esketamin i kombination med ett antidepressivt läkemedel minskar risken för återfall jämfört med enbart antidepressiva läkemedel, säger John Krystal, som har en del i patentet för esketamin.
Exakt vad det är som orsakar de antidepressiva effekterna av ketamin är oklart. De största effekterna kommer nämligen när läkemedlet har försvunnit ut ur kroppen, vilket tar någon timme.
Johan Lundberg och hans kollegor försöker i en studie ta reda på vad som händer i hjärnan. De kommer att slumpa totalt 30 personer med terapiresistent depression till antingen ketaminbehandling eller placebo, en overksam behandling. 24–72 timmar efter behandlingen, som ges som dropp, undersöks personerna i en PET-kamera.

Personerna kan få upp till fyra doser ketamin, vid lika många tillfällen.
– Om vi kan se biologiska förändringar i hjärnan som vi tror är kopplade till ketaminbehandlingen och som är associerade till att patienterna blir friska kan vi ta fyndet och försöka få samma effekt i djurmodeller av depression och där se om vi kan få samma effekt med andra substanser än ketamin. På så sätt tror vi att vi kan utveckla nya preparat med en mer begränsad, positiv effekt utan biverkningarna, säger han.
I USA har så kallade ketaminkliniker dykt upp som erbjuder ketaminbehandlingar, ofta utan att ha rätt kompetens för att behandla svåra depressioner. I Sverige ges ketamin än så länge bara inom ramen för kliniska studier. Johan Lundberg tror att det kommer att bli vanligare med ketaminbehandling när läkemedlet blir godkänt. Samtidigt tror han inte att det är den stora lösningen som alla har väntat på, dels på grund av biverkningarna och dels på grund av osäkerheterna.
– Men ketamin har nog revolutionerat forskning om depression och hur antidepressiv behandling kan fungera. Både på grund av att det tycks verka på ett nytt sätt, och på grund av att det ifrågasätter ett axiom inom depressionsforskning – att depression måste ta veckor eller månader att bota, säger han.
John Krystal hoppas att ketamin kan bidra till att stigmat kring depression minskar, då det finns en snabbverkande behandling.
– Ketamin är det första exemplet i vad vi hoppas kommer att vara en ny klass av snabbverkande antidepressiva läkemedel. För mig är ketamin snabbare och mer effektivt mot terapiresistenta symtom, och kanske mer skyddande mot återfall, än någon annan behandling mot depression, möjligen med undantag för elbehandling. Men det handlar om svårt sjuka patienter, det vore oansvarigt att bara erbjuda enstaka ketaminbehandlingar utan att också ge annat stöd och terapi, säger han.

Amina Manzoor
amina.manzoor@dn.se "

"Fakta. Depression
Depression är en av våra stora folksjukdomar och kan drabba människor i alla åldrar. Risken att någon gång i livet insjukna i depression är enligt svenska studier omkring 36 procent för kvinnor och 23 procent för män. Alla kräver dock inte behandling.
Depression är en av de vanligaste orsakerna till ohälsa i världen och Världshälsoorganisationen uppskattar att fler än 300 miljoner människor lider av depression. Det finns många olika orsaker till att människor drabbas av depression.
Depression innebär ofta stort lidande och kan öka risken för självmordsförsök. Deprimerade verkar även ha en högre risk för andra sjukdomar.
Det finns flera olika typer av behandling. Förutom antidepressiva läkemedel, finns det bland annat belägg för att kognitiv beteendeterapi och interpersonell psykoterapi har effekt. Vid svårare depressioner kan ect, elbehandling, hjälpa.
Mår du dåligt och behöver hjälp? Minds självmordslinje når du på 90101, eller chatt på mind.se
Källor: Läkemedelsverket, Socialstyrelsen, WHO "

" USA skarpt kritiskt till nya regeringen

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Den nya libanesiska regeringen svors in på lördagen, nära åtta månader efter valet. Ministären väckte genast skarp kritik från USA, som hotar med sanktioner om Hizbollah-milisen får hälsovårdsdepartementet på sin lott.

Den nye hälsovårdsministern, den shiitiske läkaren Jamil Jabbak, har nominerats av Hizbollah.
– Departementet är ett av de största i budgeten, och Hizbollah har sökt kontroll över det för att lindra sin akuta kassabrist, sade USA:s vice handelsminister Marshall Billingslea till Libanons premiärminister Saad Hariri på fredagen, rapporterar tidningen al-Akhbar, som står Hizbollah nära.
Den sunnimuslimske Hariri, som är övertygad om att Hizbollah mördade hans far, förre regeringschefen Rafiq Hariri, är lika skeptisk till den Iran-stödda milisen, men valresultaten i maj begränsar hans svängrum. Hizbollah och dess kristna allierade ryckte då fram starkt på bekostnad av Hariris parti Mustaqbal.
Hariris nya regering är rekordstor, med 30 ministrar och representerar de flesta viktiga partier. USA, som stöder Hariri, har uppmanat honom att inte ge Hizbollah några portföljer som gör det möjligt för rörelsen att mjölka staten på resurser.
Sedan USA skärpte sanktionerna mot Iran i november har det fått akuta svårigheter med finansieringen av Hizbollah.
Hizbollah försörjer sig delvis självt, via affärstransaktioner både i Libanon och i Latinamerika, men anses ta emot en miljard kronor årligen från Teheran.
Om Hariri skulle lystra till USA och ta ifrån Jabbak hans post går regeringen i stöpet. Landets ekonomi har ansträngts svårt av flyktingvågorna från Syrien och Libanon, i relation till dess storlek, en av världens största skulder, drygt 80 miljarder dollar. Världsbanken och andra kreditgivare har satt som villkor för nya lån att en regering bildas.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com"

" Henrik Brandão Jönsson: Rikast i Latinamerika. Vad kunde gå fel?

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

En gång i tiden var Venezuela det rikaste landet i Latinamerika. Den välbärgade medelklassen reste till Miami i USA för att shoppa och kallades ”dame dos”, ge mig två. Familjerna ofta köpte dubbelt av allt. Politiken var stabil, ekonomin blomstrade. Vad kunde gå fel? DN:s korrespondent Henrik Brandão Jönsson berättar om landet som gick bankrutt.

Venezuela var inte bara det rikaste landet i Latinamerika, det var också det mest amerikaniserade på 1970-talet. På de breda avenyerna i Caracas körde amerikanska vrålåk, Cadillac och Buick. Landets nationalsport var baseboll och den omfattande lyxkonsumtionen gjorde Venezuela till whiskymärket Johnnie Walkers andra största marknad efter USA. President Carlos Andrés Pérez tog avstånd från Chiles diktator Augusto Pinochet och fördömde Nicaraguas diktator Anastasio Somoza. Han stödde syd-till-syd-samarbetet med Tanzanias president Julius Nyerere och var god vän med den tyske socialdemokraten Willy Brandt.
Den politiska stabiliteten gjorde att chilenare, uruguayaner och brasilianare som levde under militärdiktaturer i sina respektive länder gick i exil till det fria Venezuela. Många migranter kom från Colombia och flydde inbördeskriget i sitt land för att tvätta skjortorna, laga maten och köra bilarna åt den venezuelanska medelklassen. När president Carlos Andrés Pérez bestämde sig för att nationalisera oljan 1976 och slänga ut de amerikanska och brittiska oljebolagen ökade oljeinkomsterna än mer.
En tredjedel av befolkningen levde i överflöd. På helgerna kunde familjer flyga till Miami för att shoppa loss. Venezuela var ett land med välstånd och politiken var någorlunda stabil. Vad kunde gå fel?
Oljeutvinningen har en lång historia i Venezuela. När den första stora oljekällan öppnades den 15 april 1908 startade det en rusch bland världens oljebolag. Presidenten delade ut oljekällorna till sina bästa vänner som i sin tur sålde dem vidare till amerikanska oljebolag som redan var verksamma i Karibien. Under 1940-talet hade oljeutvinningen i Maracaibosjön, en oljerik sänka i västra Venezuela, växt så mycket att landet blivit världens tredje största oljeproducent. Efter andra världskriget blev den dåvarande presidenten, Rómulo Betancourt, orolig att oljepriset skulle sjunka och tog kontakt med det oljeproducerande Iran. Länderna var överens om att det behövdes en internationell kartell bland oljeländerna som kunde enas om att hålla en jämn avkastning. På Irans initiativ bjöds Kuwait, Saudiarabien och Irak in och tillsammans bildade de fem länderna oljekartellen OPEC som skulle hålla produktionen nere och priserna uppe.
Det var bara en sak som inte fungerade. Inte en krona från oljerikedomen sipprade ned till de fattiga. Medan en tredjedel hade en levnadsstandard likt medelklassen i USA levde två tredjedelar i fattigdom. Korruptionen gjorde att storslagna planer på bostadsprojekt åt de fattiga sällan blev av. Missnöjet mot presidenten Carlos Andrés Pérez växte och vid nästa val vann en kristdemokrat som klagade på att han ärvde ett land som levt över sina tillgångar.
När oljepriset sjönk på 1980-talet ville den generation som levt under Pérez glada dagar ha tillbaka honom. 1989 blev han åter Venezuelas president och gick med på omfattande besparingar för att få de lån av Internationella valutafonden som Venezuela behövde. Höjda priser på bröd och bensin blev gnistan som tände en protestvåg bland de fattiga. Tusentals människor rusade ned från kullarna i Caracas och slog sönder butiker och banker. De länsade matvaruhus och brände bilar.

President Pérez tog det säkra före det osäkra och bad polisen slå ned demonstranterna. Uppemot 3 000 människor beräknas ha dödats i uppploppen som numera går under namnet Caracazo.
Ett år senare kom jag till Venezuela för första gången. En kompis hade seglat med sina föräldrar till Karibien och hade under orkansäsongen ankrat upp i den venezuelanska badorten Puerto La Cruz. Vi hyrde en bil med chaufför och reste runt i landet. När vi kom till Ciudad Bolivar i sydöstra Venezuela bad hotellchefen oss att inte gå ut. Efterskalven från Caracazo-uppploppet fortsatte att skölja över landet och just den dagen vi besökte Cuidad Bolivar var en demonstration planerad. Jag minns hur butikernas järnjalusier drogs ned på några minuter i centrum när demonstrationståget närmade sig.
Den oron som skapades under Pérez andra maktperiod gav näring åt en politiskt intresserad fallskärmssoldat. Hugo Chávez hade gått med i en underjordisk organisation som bestod av missnöjda militärer som tyckte att den populistiske presidenten inte var tillräckligt socialistiskt. De ville ge den fattiga majoriteten del av statens oljeinkomster.
I början av 1992 planerade Hugo Chávez en militärkupp som skulle störta Pérez. Tanken var att kidnappa Pérez på motorvägen från flygplatsen när presidenten återvände från mötet i Davos. Men rykten hade nått presidentens livvakter som körde med släckta lyktor från flygplatsen. När Pérez nådde sitt palats bröt en eldstrid ut som dödade 19 personer, men presidenten klarade sig. Hugo Chávez och de andra kuppmakarna greps när de hittades i en korridor till militärmuseet. Chávez fängslades och året efter avsattes Pérez för att ha gömt undan miljontals kronor från oljeförsäljningen.
Fem år senare valdes Hugo Chávez till Venezuelas president och styrde om inkomsterna från oljan. Han var en populär ledare bland de fattiga ända fram tills han gick bort i cancer 2013. När han efterföljdes av den före detta busschauffören Nicolás Maduro var landet redan bankrutt. Så vad gick fel?
Senast jag var i Venezuela var under det så kallade presidentvalet förra året. Flera av oppositionens främsta ledare hade förbjudits delta och ”valet” var mer en teater där man i förhand visste vem som skulle vinna. Trots att vallokalerna ekade tomma hävdade regimen att en majoritet hade röstat på Maduro.
Vid mina tidigare resor till Venezuela hade jag skrivit om barnen som dör i onödan på sjukhusen och familjerna som flyr. Nu tänkte jag skriva om de som inte kunde ta sig därifrån. Jag knackade på ålderdomshemmet La Caridad del Cobre som låg i en nedgången villa i stadsdelen Los Palos Grandes. De flesta patienterna hade arbetat på eller hade barn som arbetade på det statliga oljebolaget PDVSA. Men efter att Chávez och Maduro kört oljeindustrin i sank fanns det inte längre några pengar att köpa mat för till de gamla. I tv-rummet hade personalen surrat de äldre damerna i stolarna så att de inte skulle trilla av. Det var nästan bara skinn och ben kvar. Sakta tynade revolutionens offer bort.
På verandan hade 86-åriga Luisa Figueira ställt ut sin stol i solen.
– Jag sitter hellre här och tittar på bergen, sa hon.
Helst av allt ville hon lämna landet, men kände sig för gammal.
– Det går inte att byta land när man uppnått min ålder. Jag får vänta här tills min tid är kommen, sa hon och gjorde korstecknet.

Henrik Brandão Jönsson "

" Interimspresidenten bjöd in till massdemonstrationer

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Venezuela är i gungning efter att interimspresidenten Juan Guaidó bjudit in till massdemonstrationer i hela landet.
En flygvapengeneral har redan bytt sida och uppmanar nu andra militärer att också desertera.

Redan klockan 10.00 på lördagsförmiddagen samlades tiotusentals demonstranter framför en uppbyggd scen på den största avenyn i stadsdelen Las Mercedes i huvudstaden Caracas. Demonstranternas mål var att övertala landets militärer att sluta stödja den korrupta presidenten Nicolás Maduro som kört Venezuela i botten.
Demonstranterna vill att militären sluter upp bakom parlamentets talman Juan Guaidó som med stöd av grundlagen utropat sig till interimspresident i Venezuela. Hans mål är att leda landet fram till nyval.
– I dag startar en global koalition för humanitärt bistånd och för ett fritt Venezuela. Vi har öppnat tre insamlingsplatser längs gränsen, sa interimspresidenten Juan Guaidó i sitt tal till demonstranterna.
I den colombianska gränsstaden Cúcuta, vid den brasilianska gränsen i Amazonas och på en ö i Karibien, har läger upprättas som samlar in världens bistånd till befolkningen i Venezuela. Enligt Juan Guaidó löper mellan 200 000 och 300 000 personer risk att dö av undernäring eller brist på mediciner.
– Denna första etapp av det humanitära biståndet ska gå till dem som behöver det mest, sa han.

En av de som slöt upp vid demonstrationen i Caracas var den venezuelanska skådespelerskan Ivette Dominguez, vars tv-kanal släckts ned av myndigheterna.
– Vi fortsätter att kämpa. Vi har fått ny energi eftersom det går bra nu. Venezuela ska få tillbaka alla de som tvingats fly landet, sa hon till dagstidningen El Nacional.
Vad Ivette Dominguez menar med att det går bra nu är att EU-parlamentets ordförande i veckan öppet fördömde Maduroregimen och uppmanade hela EU att ta avstånd från diktatorn och i stället erkänna parlamentets talman Juan Guaidó som landets president. USA, Kanada, Brasilien och ett tiotal andra latinamerikanska länder har redan erkänt honom och de största länderna i EU väntas ta samma beslut i nästa vecka. USA uppmanar militären att ansluta sig till oppositionen.
”USA uppmanar samtliga militärer att följa general Yanezs väg och skydda de fredliga demonstranter som stöder demokrati”, twittrade USA:s nationelle säkerhetsrådgivare John Bolton under lördagskvällen, svensk tid.
Vad som ytterligare försvagar Nicolás Maduros position är att Juan Guaidó slagit in en kil i samarbetet mellan Maduro och Kina.
Guaidó menar att om regimen faller så kommer han att respektera de avtal som Maduro ingått med Kina.
Det kan leda till att Kina byter sida.
– Kinas stöd kommer att vara mycket viktigt för att stärka vårt lands ekonomi och utveckling i framtiden, skriver Guidó i en mejlintervju South China Morning Post.
Ett tecken på att marken gungar under Maduros fötter är att en av flygvapnets chefer, general Francisco Yanez, hoppat av och erkänt interimspresidenten Guidó som landets ledare. Generalen har spelat in en video som cirkulerar på sociala medier där han uppmanar andra militärer att också desertera. Flygvapengeneralen menar att 90 procent

av militärerna är trötta på Maduro och kan tänka sig att byta sida. Yanez är den första general som deserterar och kallas för förrädare av Maduroregimen.
I delstaten Lara finns det indicier på att även polisen börjar ge upp sitt stöd för Maduro. Inför lördagens demonstrationer i staden Barquisimeto sa en av polischeferna till demonstranterna att han föredrar att ”dra tillbaka sina män i stället för att förtrycka folket”.
Att poliser och militärer börjar överge Maduro gör att det kan finnas en lösning på det venezolanska kaoset som de senaste fem åren förvandlat Latinamerikas rikaste land till det fattigaste. Venezuela är i dag skuldsatt och har tvingats sälja ut stora delar av sin olja och gas till det ryska statliga oljebolaget Rosneft. Det gör att om Maduroregimen faller kan Ryssland förlora totalt över 100 miljarder kronor i investeringar. Tidigare i veckan sa Rysslands utrikesminister Sergei Lavrov att han ”lovar göra allt för att stödja president Maduros legitima regering.”

Henrik Brandão Jönsson "

" Björn Wiman: Människan kommer inte frivilligt att lägga in sig för palliativ behandling

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Det var säljsamtal i Hollywood. De svenska filmarna Pella Kågerman och Hugo Lilja var där för att berätta om ”Aniara” – deras nya filmatisering av Harry Martinsons klassiska rymdepos från 1956. De berättade om handlingen, om människorna som tvingas lämna ett jordklot härjat av översvämningar, skogsbränder och en gulaktig, giftig atmosfär. De berättade om hur den stora rymdfarkosten kommer ur kurs och drar i väg sina passagerare mot evigheten och hur det gradvis går upp för dem att ingen räddning finns och att de alla färdas mot sin egen död.
Producenten, som inledningsvis med stark entusiasm lyssnat på den originella berättelsen, mulnade allt mer. Till slut for han upp och föreslog en ändring i manus: ”En person kan väl överleva i alla fall?!”
Nej, Harry Martinsons rymddikt har inget Hollywoodslut. Martinson skrev ”Aniara” som en förtvivlans varning i kärnvapnens och den ekologiska förödelsens tid, men med klimatkrisen i bakgrunden blir berättelsen i dag en del i diskussionen om möjligheten att leva utan hopp eller med insikten om att slutet kommer allt närmre.
Människorna ombord på Aniara vet att de vistas i sin egen sarkofag – det enda de kan göra är att lära sig att dö.
”Aniara” blir på så sätt ett slags litterär gestaltning av de tankar kring slutet för mänskligheten som i dag förs fram allt oftare, bland annat av den amerikanske författaren Roy Scranton som nyligen väckte uppmärksamhet med sitt besök på Göteborgs filmfestival.

Krigsveteranen och den före detta aktivisten Scranton är mest känd för sin bok ”Learning to die in the anthropocene”, vars budskap är så kompromisslöst att det får en nietzscheansk nihilist att framstå som överdrivet optimistisk. Scrantons tanke går ut på att klimat-förändringarna redan är så långt gångna att det är för sent. ”We’re fucked”, skriver han koncist i förordet till sin bok. Mänskligheten, menar Scranton, är inte på väg mot undergången – vi lever redan i den. Både aktivism och tilltro till politiska reformer är utsiktslösa. Det bästa vi kan göra är att sluta hoppas på vår överlevnad och i stället börja sörja. Efter det föredrag med Scranton som jag lyssnade på i Göteborg var det totalt tyst i trettio sekunder. Ingen förlösande applåd, inga armar i luften för följdfrågor. Någon grät.

Jag själv känner vördnad inför Roy Scrantons allvar. Jag delar många av hans känslor av sorg och förtvivlan inför klimatkrisen. Hans analys att det redan är ”för sent” att gå tillbaka till ett slags ursprungstillstånd är dessutom korrekt. På många sätt är katastrofen redan här. Jag tror också att det är helt nödvändigt att någon säger det han gör – och på det sätt han gör det. Scranton vill bryta det invanda retoriska mönstret som föreskriver att alla utsagor om klimatkrisen måste sluta i ett konstruktivt tonläge. I stället lämnar han oss med tanken på vår egen död i en isande, tom rymd, precis som passagerarna på ”Aniara”. I detta tomrum tvingas vi möta de djupaste och svåraste frågorna om oss själva. Det är bra.

För min egen del har jag dock dragit slutsatsen att Scrantons existentiella defaitism är helt otillräcklig. Genom århundradena har filosofer och tänkare tävlat i att skildra mänsklighetens betydelselöshet och till och med applåderat hennes snara försvinnande – mest oförglömligt kanske i Georg Henrik von Wrights formulering om ”en pipa snus” i det kosmiska perspektivet. Men det finns också en annan riktning. Människan har förvisso missbrukat sin egen makt och sin position på jorden, menar exempelvis den australiske klimatfilosofen Clive Hamilton, men det är också vi som märker ut denna lilla smula av sten och metall som en unik plats i universum. ”Utan människan blir jorden en meningslös plats”, skriver Hamilton. Vår utplåning skulle vara en tragedi av kosmiska mått.

En annan invändning mot Roy Scranton är förstås rent praktisk. Hur ska hans tankar förverkligas i praktiken? Mänskligheten kommer inte självmant att lägga in sig på palliativ behandling.

Överlevnadsinstinkten får oss att fortsätta andas. Även om vi skulle få reda på att jorden går under i morgon kommer vi att plantera våra äppelträd – också Roy Scranton själv sparar pengar till sin lilla dotters universitetsstudier.

Men den viktigaste invändningen mot hans tankegångar är ändå etisk och politisk. Scranton ställer sig inte bara i praktiken likgiltig inför det obeskrivliga lidande för miljontals medmänniskor som en skenande klimatkatastrof kommer att innebära i form av svält, katastrofer och krig, han sveper också in det ojämnt fördelade ansvaret för klimatkrisen i filosofisk dimma. Varje kilo koldioxid kommer att räknas, i dag och i morgon. Inte minst för dem som redan i dag drabbas av den globala uppvärmningens förödande konsekvenser.

En klimatkollaps riskerar förvisso att stimulera en del av de sämsta sidorna i människans natur, men den kommer också att aktivera motsatsen: empati, solidaritet, samarbetsförmåga. Många, förmodligen de flesta, kommer att fortsätta göra det som är rätt – av ingen annan anledning än att det är just rätt. En fördjupad kris kommer även att ge en fördjupad förståelse av begrepp som ”hopp” och ”mening”. Hopp är, som någon sagt, inte övertygelsen om att allt kommer att gå bra, utan övertygelsen om att det finns en mening med det som sker.

Alla medlemmar av mänskligheten måste, som Roy Scranton säger, lära sig att dö. Det betyder inte att vi som kollektiv måste göra det just nu.

Björn Wiman bjorn.wiman@dn.se "

" Hitta Mallorcas konstpärlor

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Mallorca har sedan länge skakat av sig dofterna av grisfester och blaskigt vin. Nu åker vi dit för att yoga, cykla och njuta av god mat. Lägg till Medelhavsöns inte fullt så kända konstscen och man har en komplett upplevelse i solen.

Det var länge sedan Mallorca förknippades med framför allt charter och grisfest. Till och med Magaluf, orten med det något skamfilade ryktet, börjar bli presentabel. Men kanske känns det ändå avlägset att lägga in konstrundor när man planerar sin semester på Mallorca – men då är det dags att tänka om.
Testa att pausa från sol och bad och upptäck nya museer, konsthallar och gallerier i spektakulära miljöer både i Palma och i flera andra städer och byar på ön. En del så svåråtkomliga att man lätt passerar om man inte har en adress.
Utöver de mest etablerade konstinstitutionerna så finns det, särskilt i Palma, en hel del ställen man normalt inte förknippar med konst. Medan man i London, New York eller Berlin förväntar sig att se konst i världsklass, så blir upplevelsen här desto starkare när förväntningarna på just det området inte är så väldigt höga.
Ett stenkast från paradgatan Passeig del Born ligger Rialto Living. Inredningsbutiken öppnades 2007 av Barbara Bergman och hennes man Klas Käll, en av grundarna till klädmärket Gant. De har regelbundet konstutställningar i en separat lokal på övre plan i butiken, men konsten hänger också här och var genom hela lokalen. Så titta noga, särskilt högt upp på väggarna. Ofta har konstnärerna någon anknytning till ön eller till Sverige.

De är inte ensamma om att fusionera samtida konst och annan verksamhet. Restauranger och hotell gör det mer och mer runt hela världen. I Palma har till exempel restaurangen Fera, som är belägen just vid sidan av shoppinggatan Jaime III, ett samarbete det Palmabaserade galleriet ABA Art Lab. Här visas verk från en rad etablerade konstnärer från hela världen, med en viss tonvikt på Spanien och Mallorca. De har till och med en ambitiös katalog som presenterar konstnärerna och deras verk.
Längre västerut på Passeig Born finner man Gallery corner, ett fotogalleri etablerat av svensken Martin Fredrikzon Mir 2015. Där finns mycket foto på medelhavsmiljöer i stort och Mallorca specifikt, många tagna av Martin själv. Det finns även äldre foton av dessa miljöer samt kartor och sjökort. Här är priserna väsentligt mer humana än på gallerier som Pelaires och Kewenig och man kan hitta riktigt bra bilder för någon tusenlapp eller mindre.
En annan svensk konstprofil på Mallorca är den färgglade Stefan Lundgren. Han och hans hustru Pärnilla, båda två konstnärer i grunden, driver galleriverksamhet från två lokaler, varav en ligger vägg i vägg med den nyrenoverade tennisklubben i Palma. Ja, egentligen är det tre lokaler, då deras hem mitt i Palma fungerar lika mycket som visningslokal. Paret Lundgren fokuserar på både unga lovande och redan etablerade samtida konstnärer, framför allt amerikanska men även europeiska. En av deras favoriter är den amerikanska ”bling-konstnären” Luis Gispert, som alltsomoftast går under klubban på Bukowskis.
En ny krydda bland konstinstitutionerna i Palma är Can Balaguer, ett palats bara ett stenkast från Passeig del Born. Det är ett kulturcentrum som fortsätter att förädlas, i år utökat med kafé och restaurang på den omfångsrika innergården. Byggnaden har genomgått en genomgripande renovering som avslutades 2016 och projektet har varit med på Venedigbiennalen samt varit nominerad till flera prestigefulla arkitektpriser internationellt. Familjen Balaguer donerade huset till Palma stad 1951 men det är först på senare år som projektet öppnats för allmänheten.
I tillägg till alla etablerade konstinstitutioner så finns det ofta permanenta och tillfälliga konstinstallationer i det fria runtom på ön. Som exempel visades en flera meter hög staty av världsskulptören Tony Cragg på Placa de la Llotja mitt i Palma för ett antal år sedan. Så det är bara att öppna ögonen, se sig om och uppleva!

Stefan Ortmark"

"**Res hit:** Tåg från Stockholm och Köpenhamn till Barcelona, upp mot 5 byten i bland annat Hamburg, Basel och Beziers. Båt från Barcelona till Palma, www.balearia.com.
Flyg: SAS och Norwegian flyger direkt varje dag i högsäsong och flera dagar i veckan lågsäsong från både Stockholm och Köpenhamn.
Koldioxidutsläpp: Flyg Stockholm–Palma ca 808 kg per person, tur och retur, inklusive höghöjdseffekt. (För beräkningsmetod se www.klimatsmartsemester.se.)
Språk: Spanska, engelska.
Valuta: Euro.
Prisnivå: Varierar betydligt, centralt i Palma inte mycket under svenska priser men i mindre byar halva prisnivån jämfört med Sverige.
Ta dig runt: Bussar fungerar mycket bra och går ofta, cirka 15 kronor per resa, för detaljer se www.emtpalma.cat/en/lines-timetables, hyrbilar i högsäsong kan man få ner till runt 300 kr/dag. Taxi något billigare än i Sverige.
Bra att veta: I Palma talar i princip alla engelska, utanför de större turistorterna väldigt få. Kontantbetalning är fortfarande utbredd.

Läs mer: www.mallorcaguide.se, www.mallorca.se, daglig engelskspråkig tidning Mallorca Bulletin, magasin på tre språk inkl engelska ABC Mallorca.

9 konstupplevelser du inte får missa på Mallorcaresan

1. Museum med utsikt
Es Baluard, Moderna museet
Bland museer utmärker sig det moderna och samtida Es Baluard, centralt beläget i Palma nära vattnet på Avenida Argentina som skiljer St Catalina från gamla stan. Es Baluard, som öppnade 2004, är byggt i anslutning till ett fort från 1600-talet och har 5 000 kvadratmeter yta på tre plan. Det finns ett flertal uteplatser på taket, inklusive en riktigt bra bar och restaurang som vetter mot havet. Dessa platser erbjuder en möjlighet att fånga en solstråle eller lite reflektion när man tar sig mellan konstsalarna och våningsplanen. De har en betydande permanent samling som de blandar med temporära utställningar.
Placa de la Porta de Santa Catalina, 10.
www.esbaluard.org

2. Mitt i myllret
Fundacion Juan March
Fundacion Juan March ligger norr om Plaza Mayor i den gamla delen av Palma. Mitt i myllret av små butiker och horder av turister dyker denna palatsliknande byggnad upp när man som minst anar det. Som så ofta på Mallorca är omgivningen, i det här fallet arkitekturen, nästintill lika intressant att titta på som konsten. Juan March är en väl etablerad konstinstitution som finns på flera ställen på fastlandet och sedan 1990 även i Palma. De visar framför allt spansk konst från de moderna mästarna Joan Miró, Salvador Dalí, Juan Gris och Antoni Tàpies, men samlingen täcker alla strömningar och perioder fram till dags datum. Utöver den permanenta kollektionen visas också temporära utställningar från samlingen liksom inlånade verk.
Sant Miquel, 11.
www.march.es

3. Mellan H&M och Zara
Museum Casal Solleric
Den tredje riktigt högkvalitativa konstinstitutionen i Palma, vid sidan av Es Baluard och Juan March, är Casal Solleric, som ligger inklämt mellan Zara och H&M på Passeig Born, mer centralt än så blir det inte. Något mindre marknadsfört konstmuseum är svårt att tänka sig. Bara namnet gör ju att ingen förstår vad det är innanför dörrarna och när man går in från shoppinggatan sitter en säkerhetsvakt i en kur som inte vet mycket om museet. Men här finns en oas av lugn och skönhet i kontrast till de närliggande klädbutikerna. I detta palats får man ofta rum med flera separatutställningar på olika våningsplan med en tonvikt på samtida spansk konst.
Passeig del Born 27.
www.casalsolleric.palma.cat

4. Folklig konstmässa
La Nit de L'Art
Det finns numera hundratals konstmässor i världen men få känner till att Palma har sin egen mässa: La Nit de l'Art, som är mallorquin för ”konstnatt”. Det är mer en ”galleri-weekend” än en mässa då den äger rum på olika gallerier snarare än i en separat mässhall. La Nit de l'Art etablerades redan 1996 och går av stapeln under en långhelg i slutet av september varje år. Det är nio av de mest framträdande gallerierna som organiserar mässan men alla som har någonting med konst eller design att göra passar på att ha öppet extra mycket under dessa dagar.

5. Det mest etablerade galleriet
Galleri Pelaires
Pelaires grundades redan 1969 och är förmodligen ett av de gallerier i hela Spanien som visat samtida konst längst. De hade redan på 1970-talet utställningar med giganter som Alexander Calder, Joan Miró och Antonio Tapies. Det var nuvarande ägaren och föreståndaren Frederic Pinyas pappa som köpte huset av ett nunnekloster. Det torde vara en av de mest spektakulära gallerimiljöerna i världen. Huset är från 1600-talet och många originaldetaljer är framtagna under senare år. Pelaires har en blandning av internationellt erkända konstnärer, men företräder också en rad lokala förmågor för att hjälpa dem i sin karriär och få en bredare publik till sitt galleri.
Carrer de can verí 3 Palma.
www.pelaires.com

6. I en kyrka mitt i Palma
Galleri Kewenig
Det andra galleriet på Mallorca av högsta internationella kvalitet (de representerar konstnärer såsom Sean Scully, Wim Delvoye, Marcel Broodthaers och Nan Goldin) är Galerie Kewenig som också ligger ett stenkast från Passeig Born i centrala Palma. Kewenigs lokaler är även de uppseendeväckande och uppdelade i två delar, det ena med bibliotek och ett par väggar för konst medan den andra är en kyrka från 1200-talet som ligger vägg i vägg, där utställningarna blir särskilt praktfulla och inte tillåter alltför många verk. De visade den svenska konstnären Elisabeth Frieberg sommaren 2018, som i Sverige är representerad av galleri Andrehn-Schjiptjenko.
Carrer de Sant Feliu, Palma.
www.kewenig.com

7. Bästa utsikten
Joan Miró museet
Fem minuter med bil väster om Palma ligger Joan Miró-museet med en storslagen utsikt över den sydvästra kusten av Mallorca. Joan Miró föddes i och för sig i Barcelona men anses ändå vara öns son genom sin hustrus och mammas rötter här. Han levde och arbetade också en stor del av sitt skapande liv, från 1940-talet till sin död 1983, på den plats där museet nu ligger. Paret Miró donerade fastigheten samt en ansenlig del av verken till Palma stad och den nuvarande huvudbyggnaden stod färdig 1992. Det är enbart Mirós egen konst som visas på museet, men i och med att den totala samlingen består av cirka 5 000 verk byts de ofta ut.
Carrer Joan de Saridakis 29, Palma.
www.miromallorca.com

8. Spektakulär natur
CCA Andratx
Åker man bil i knappt 30 minuter från Palma i västlig riktning når man Andratx, där konstkomplexet CCA Andratx är beläget. CCA Andratx grundades 2001 av det danska paret Patricia och Jakob Asbaek. Den 4 000 kvadratmeter stora ytan har allt från generösa konstsalar till ett antal små kombinerade lägenheter och ateljéer för utvalda konstnärer som under några månader kan bo och verka där. Det finns även bibliotek och kafeteria på området som ligger i en dramatisk natur med berg på baksidan. Som det mesta i konstväg på Mallorca får man känslan av att CCA Andratx är alldeles för oupptäckt för den kvalitet som det erbjuder.
Carrer S'estanyera 2, Andratx.
www.ccandratx.com
Mitt i Soller

9. Museum Can Prunera
På huvudgatan i Soller bland mat- och souvenirbutiker tornar det plötsligt upp en majestätisk byggnad från början av 1900-talet i Art Nouveau-stil som inhyser det kanske bästa konstmuseet utanför Palma på Mallorca, Can Prunera. Där hittar man en rolig och modig blandning av modern spansk konst från den permanenta kollektionen, samtida temporära utställningar samt andra permanenta inslag som en iögonfallande antik docksamling. Gillar man inredningsdetaljer kan blicken fastna mer på de minnesvärda stengolven än på väggarna. Förutom de mer välkända spanska moderna konstnärerna såsom Miró, Dalí och Gris visar de även konstnärer från samma epok som inte är lika välkända utanför Spanien såsom till exempel Juli Ramis.
Carrer de la Luna 86 i 90, Soller.
www.canprunera.com "

" 5 resor där tåget är snabbare än flyget

DN SÖNDAG 3 FEBRUARI 2019

Ibland går det faktiskt rejält mycket fortare att ta tåget än flyget. Till exempel kan man tjäna nästan tre och en halv timme på att ta tåget mellan London och Paris! Och det går även fortare att ta tåget mellan Stockholm och Göteborg – i alla fall nio minuter.

Nu kommer det ytterligare argument att ta tåget i stället för flyget, förutom att det är klimatsmart kan man faktiskt också ibland tjäna tid. Reseplattformen GoEuro har räknat ut vilka som är de grönaste och snabbaste resorna i Europa.
– Medan passagerare nog är medvetna om att det är grönare att resa med tåg eller buss, kan vissa bli överraskade att det till och med kan vara snabbare än att ta flyget. Speciellt om du ska på en kort resa kan det löna sig att utforska alternativen och kolla in den totala restiden innan bokning, säger Naren Shaam, grundare och vd för GoEuro.
Studien välkomnas bland annat av David Andersson, klimat- och konsumtionsforskare vid Göteborgs universitet. Till Dagens Nyheter säger han att det är bra att man tagit sig tid att titta på den sammanlagda restiden för flyg och tåg.
– På de här distanserna innebär tåget dessutom obruten tid som kan ge arbetsro eller möjlighet att låta tankarna vandra, något som också kan värderas högt.
Han tilläger dock att det samtidigt är svårt för tåg och andra trafikslag att tävla med flyget så länge vi i huvudsak ser resan som något som ska klaras av så snabbt som möjligt.
– Men allt fler återupptäcker också resan med tåg eller båt. I Facebookgruppen Tågsemester tipsar medlemmarna varandra om

alltifrån smidiga resrutter till hur man bäst avnjuter ett tre timmars stopp i Zürich eller var man bör äta frukost i Hamburg.
– Jag tror att den här trenden har potential att påverka politiken och marknaden samt bana väg för lösningar med färre byten och högre komfort för en mer köpstark grupp, avslutar David Andersson.
All data samlades in av GoEuro 2018. Den totala restiden inkluderar transport till och från flygplats från centrum samt säkerhetskontroller på flygplatsen.

Colette van Luik"

"De fem internationella resorna som är snabbast med tåg är:
London–Paris (3 timmar och 24 minuter snabbare).
Bryssel–Paris (2 timmar och 39 minuter snabbare).
Madrid–Valencia (1 timme och 28 minuter snabbare).
Paris–Lyon (1 timme och 28 minuter snabbare).
Rom–Bologna (1 timme och 25 minuter snabbare).

Sveriges populäraste tågrutt, den mellan Stockholm och Göteborg, sparar 9 minuter i jämförelse med flyg samma sträcka.

Internationella resor som är snabbast med buss är:
Amsterdam–Bryssel (45 minuter snabbare).
Amsterdam–Düsseldorf (20 minuter snabbare).
Bryssel–Paris (15 minuter snabbare).
Hela studien hittar man på: www.goeuro.se/tag "

”Radikalisering tydligt kopplat till fattigdom”

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Hur resonerar unga jihadister i Afrika? En omfattande FN-undersökning med 500 tillfrågade visar att sju av tio tog steget till en extremistorganisation efter att ha upplevt övervåld från staten: polisbrutalitet, korruption, godtyckliga arresteringar. Få uppgav religionen som skäl. Det berättar svenskan Malin Herwig som har en nyckelroll i FN:s arbete att hindra terrorns tillväxt i Mellanöstern.

I Marocko håller erfarna imamer (islamiska religiösa ledare) ideologiska diskussioner i fängelserna. Syftet är att visa att IS-ledarnas våldstillvända tolkning av det religiösa budskapet är falsk och snedvriden.
I Tunisien har en uppförandekod för poliskåren tagits fram, för att tydliggöra polisernas roll i samhället och för att understryka att ordningsmakten inte står ovanför lagen. Det har också skapats lokala kommittéer där medborgarna, särskilt ungdomar, kan resonera med polisen om hur de blivit bemötta.
På så sätt hoppas myndigheterna kunna minska polisbrutaliteten. Polisens målsättning är att vinna ökat förtroende bland befolkningen.
Libanon har presenterat en nationell strategi för att förebygga våldsbejakande extremism. Mycket fokus läggs på förbättrad skolundervisning, bland annat reformerade läroplaner och projekt som förebygger våld på skolor.

I Jordanien växer det fram små lokala grupper som etablerar trygga forum för sysslolösa ungdomar, där de kan arbeta med bland annat musik och drama.
Ovanstående beskrivningar är ett urval av de nationella projekt som FN:s utvecklingsprogram UNDP stöttar i arabvärlden. Syftet är att bidra till en fredsbyggande utveckling och minska rekryteringen till extremistorganisationer i regionen.
Svenskan Malin Herwig har en nyckelroll när det gäller att stävja terrorns tillväxt. Från sin bas på UNDP:s regionkontor i Jordaniens huvudstad Amman håller hon kontakt med FN-organisationens landkontor i den övriga arabvärlden.
Terrorism som dödligt hot minskade under 2018. Främst på grund av att terrorsekten IS försvagades, och tack vare utökat underrättelsearbete. Den nedåtgående trenden är världsomfattande, visar statistik från Global terrorism index, som är en årlig summering av världens terrordåd framtagen av forskningsinstitutet Institute for economics and peace (IEP).
Ändå finns den överhängande terrorfaran ständigt där, när som helst i stånd att bryta fram i blodigt kaos.
Och för att kunna säga att den vikande trenden är beständig krävs framför allt att nyrekryteringen till våldstillvända grupperingar minskar.
Malin Herwig är lite jäktad när vi möts i en hotellobby i centrala Amman. Tidigt nästa morgon ska hon flyga till Iraks huvudstad Bagdad där hon ska utvärdera arbetet med ett program för försoning mellan etniska och religiösa grupper.
Hon berättar om den globala handlingsplan som FN:s generalsekreterare António Guterres har antagit för att förebygga våldsbejakande extremism. Detta arbete går vid sidan om kontraterrorismen (polisiära och militära skyddsåtgärder mot terrorism).
– Allt fler inser att det inte går att förhindra terrorattacker enbart med militära medel. För att minska rekryteringen till extremistorganisationer måste vi också försöka förbättra människors levnadsvillkor, säger Malin Herwig.
– Vårt arbete inom UNDP handlar mycket om att skapa konstruktiva alternativ till militanta odemokratiska rörelser. Vi drar i gång och stöttar olika projekt som i förlängningen syftar till att hindra terroristattentat, säger Malin Herwig.
– Det är viktigt att rekrytera lokala ledare som är hemmastadda i sina miljöer, så att ungdomarna inte upplever att initiativen prackas på dem utifrån, av utländska ”experter” på tillfälligt besök.
Trots att bara 5 procent av världens befolkning bor i Nordafrika och Mellanöstern har denna region under de senaste åren utsatts för nära hälften av de globala terrordåden. Mellanöstern är också utgångsområde för världens dödligaste terrororganisation, den sunniextremistiska rörelsen Islamiska staten (IS).
Hur ska man förstå lockelsen som IS utgör – och framför allt: hur ska man kunna hindra att ungdomar tar värvning i IS och liknande militanta grupper?
– Det är en stor och komplex fråga som det inte finns något enkelt svar på. Men jag tycker att UNDP kommit ganska långt när det gäller att ringa in vilka faktorer som bidrar till att IS kan ha en dragningskraft på framför allt för ungdomar i regionen, säger Malin Herwig.
Häromåret var hon involverad i en mycket omfattande undersökning som UNDP ligger bakom. Den digra rapporten har titeln ”Journey to extremism” (”Resan till exremismen”). Afrikanska medlemmar eller före detta medlemmar i extremistgrupper djupintervjuades och deras svar analyserades. Syftet är att komma åt de bakomliggande orsakerna varför människor väljer att ansluta sig till extremistgrupper. Malin Herwig var involverad i intervjuarbetet i Somalia och Sudan. Hon

kommer senare i år att följa upp rapporten med ytterligare intervjuer på plats.
– Resultatet av undersökningen visar att radikalisering är tydligt kopplat till fattigdom, otillräcklig utbildning och utanförskap, säger hon.
Av de 500 intervjuade var det en stor majoritet – 71 procent – som uppgav att de tagit steget över till en extremistorganisation efter att ha upplevt övervåld från staten i någon form: polisbrutalitet, korruption, godtyckliga arresteringar.
Däremot var det inte alls lika många som beskrev religionen, den islamistiska ideologin, som ett viktigt skäl till att de valde att radikaliseras.
Malin Herwig nämner också så kallade push och pull-effekter: dels de faktorer som stöter bort de blivande terroristerna från det ”vanliga” samhället, dels de lockelser som medlemskap i en förbjuden organisation kan innebära.
– Många unga i arabvärlden är enormt frustrerade över hur de samhällen de lever i är inrättade. De känner sig maktlösa och marginaliserade: ”Jag har skaffat mig utbildning, men det spelar ingen roll, för det behövs pengar och kontakter för att få ett jobb”.
– Men självklart kan det också finnas en attraktion i att ingå i IS eller motsvarande rörelser. Äventyrskänslan, och uppfattningen att stå upp för hedersbegreppet, att hämnas upplevda oförrätter som drabbat en själv eller den grupp man tillhör.
Under intervjun konstaterar Malin Herwig att resurserna till det förebyggande arbetet mot extremismen är en liten bråkdel jämfört med de enorma summor som kostas på för att bomba bort terrorverksamheten. Själv har hon läst freds- och konfliktforskning vid universitetet i Uppsala och har en bakgrund i fredsrörelsen.
– Det finns ju en stark koppling mellan väpnade konflikter och terrorism. De tio länder som har flest döda i terrorattacker har alla någon form av väpnad konflikt inom sina gränser.
– De som bryter mot lagen, de som ägnar sig åt terrorbrottslighet och uppvigling ska naturligtvis straffas och lagföras. Men för att minska utrymmet för nyrekrytering av terrorister måste vi hjälpa till att skapa förutsättningar för unga i regionen att tro på en framtid och en positiv utveckling. Det är ett arbete som är både svårt och tidsödande. Men det finns inga enkla snabba lösningar, säger Malin Herwig.
– Lite förenklat kan man säga att ju rättvisare och mer välmående ett samhälle är, desto mindre är risken att det kommer att ge upphov till våldsam extremism.

Erik Ohlsson"

"Fakta.
2017 dog 18 814 människor i terrordåd. Det är en minskning med 44 procent sedan 2014 då terrorn tog 25 774 liv.
Att antalet döda minskat flera år i rad hänger samman med att antalet attentat minskat under samma period.
Preliminära data för 2018 pekar på att trenden fortsätter trots att vissa konflikter intensifierats, som i Nigeria.
Tio länder stod för 84 procent av alla dödsfall kopplade till terrorism 2017: Irak, Nigeria, Somalia, Afghanistan, Syrien, Pakistan, Egypten, Kongo-Kinshasa, Centralafrikanska republiken och Indien.
Källa: Global Terrorism Index 2018."

" Kinesiska singelkvinnor bävar inför familjefirandet av grisens år

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Proppfulla tåg och singelkvinnor som bävar inför att peppras med frågor från familjen om när de ska gifta sig. Allt är inte fest när Kina firar det kinesiska nyåret och på tisdag går in i grisens år.

Redan har hundratals miljoner kineser inlett den årliga massförflyttningen hem till familjen. Tågen är överfulla, flygen fullbokade och vägarna packade med bilar. Totalt beräknas svindlande tre miljarder resor göras mellan den 21 januari och den 1 mars när vårfestivalssäsongen, chunyun, pågår. Höjdpunkten infaller den 5 februari när hundens år tar slut och det är dags att säga hej till grisen, enligt den kinesiska kalendern.
Att fira in det nya månåret, som infaller vid den andra nymånen efter vintersolståndet, är den viktigaste familjehögtiden i Kina. Massorna i städerna återvänder till sina hembyar. Väl där vankas mycket och god mat, presentutdelning, nya kläder till barnen och fyrverkerier som ska skrämma bort onda andar. Den femtonde dagen in på det nya året när fullmånen anlänt syns tända röda lyktor i varenda gränd. Gammalt ont från det gångna året glöms och man ser fram emot det nya.
Festligt och positivt, alltså. Men för en del är nyåret en ångestfylld högtid. Särskilt singelkvinnor som har passerat 30-årsstrecket bävar inför att möta familjen och peppras med frågor om när de ska gifta sig. Det har gått så långt att en del bönfaller sina chefer om att få jobba under högtiden. Samtidigt rapporterar sjukhusen en säsongstopp av antal unga kvinnor som lider av ångest.
– Mina föräldrar säger: dina klasskamrater har barn, varför har inte du ens en pojkvän. Det är det enda samtalsämnet när jag är hemma, och de mobiliserar alla släktingar. Pressen är för stor, säger Emily Liu, en 31-årig singelkvinna till Washington Post.
I Kina stämplas ogifta kvinnor som passerat 30-årsstrecket som överblivna och mindre attraktiva. Att gifta sig ingår i mallen för hur man ska leva. Inte sällan deltar föräldrarna aktivt i att försöka matcha ihop sina barn med ett lämpligt objekt i tv-shower och på internet. Skammen för dem som inte har någon partner är så stor att en del hyr in pojkvänner över nyår för att slippa familjens frågor.
Men försöken till trots. På senare tid har antalet singlar i Kina blivit fler, totalt 200 miljoner, och äktenskapen färre. Allt fler kvinnor väljer helt enkelt karriären framför äktenskapet i ett Kina där medelklassen har växt och möjligheten att tjäna pengar ökat.
Det oroar inte bara föräldrar. Inför årets nyår går diskussionen i sociala medier hög om det faktum att också en del arbetsgivare öppet visar sin oro över anställda kvinnor som ännu inte knutit äktenskapets band. I ett försök att ”hjälpa” kvinnorna erbjuder en del arbetsgivare kvinnliga singlar över 30 år extra semesterdagar, eller ”love time”, över nyårshelgen så att de ska få mer tid att finna en partner. Lyckas de träffa sin drömprins och gifta sig innan slutet av 2019 kan de dessutom se fram emot fördubblad bonus. Kvinnorna blir mer produktiva om de är lyckliga i sitt privatliv, hävdar en av arbetsgivarna, enligt South China Morningpost.
Och oron för de färre giftermålen går ända upp i den kinesiska ledningen som på olika sätt försökt uppmuntra kineserna att skaffa fler barn, vilket enligt normen sker inom äktenskapet. Bakgrunden är att man vill komma till rätta med sjunkande födelsetal som ledningen befarar ska leda till att allt färre yngre ska försörja en växande skara äldre. Ett led i att försöka öka nativiteten var att för några år sedan överge ettbarnspolitiken. Vissa provinser har dessutom infört

skattelättnader och bostadssubventioner till familjer som skaffar barn. Ändå fortsätter födelsetalen att sjunka. Förra året föddes 15,2 miljoner barn i Kina – en minskning med 2 miljoner jämfört med året före.
De manliga singlarna då? De får inga extra semesterdagar och ses inte som överblivna, trots att de är många fler som ett resultat av ettbarnspolitiken då föräldrar föredrog att ha en son framför en dotter. Nu frågar sig kvinnorna vilka män de ska träffa på sina extra lediga dagar. De flesta jobbar ju.
Och om singelkvinnor bävar inför träffen med sina frågvisa familjer drar sig andra för själva resan tillsammans miljontals andra i fullpackade tåg och flygplan. Särskilt tycks många störa sig på ouppfostrade barn som får härja fritt utan att föräldrarna ingriper. I sociala medier finns en uppsjö av förslag på hur de oregerliga barnen ska bekämpas. Här dryftas allt ifrån barnfria vagnar till att passagerarna ombord, efter en omröstning, helt enkelt kan kasta av dem som inte uppför sig, skriver South China Morningpost.
I diskussionen skyller flera barnens störande beteende på den tidigare ettbarnspolitiken. Den har, menar de, skapat 4-2-1-konstallationer, det vill säga fyra far- och morföräldrar, två föräldrar och en ”liten härskare”.
Marianne Björklund"

"Fakta. Kinesiska nyåret
Det kinesiska nyåret, eller månåret, härstammar från jordbruket. Beroende på månens placering på himlen avgjorde bönderna när det var dags för att så eller skörda.
Kina namnger åren med tolv olika djur: råttan, oxen, tigern, kaninen, draken, ormen, hästen, geten, apan, tuppen, hunden och grisen.
Enligt legenden var det de djuren som kom till Buddha när han nådde upplysning. I en tolvårscykel turas djuren om att representera olika år. Turordningen beror på när de kom till Buddha.
Djuren har tilldelats olika egenskaper, och en uppfattning är att människor som föds under ett visst djurs år präglas av djurets egenskaper.
Grisen sägs bland annat vara modig, glad, tålmodig och motståndskraftig.
En sjättedel av världens befolkning firar det nya månåret. Förutom i Kina förekommer bland annat firande i Vietnam, Singapore och Taiwan. "

" USA vill skicka trupper för att bevaka Iran

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

USA ska flytta trupper från Syrien till Irak ”för att kunna hålla koll på Iran”. Det säger president Donald Trump i en intervju med CBS News.

– Jag har underrättelsefolk, men det betyder inte att jag måste hålla med dem, säger Trump till CBS News.
Detta som en kommentar till hans och underrättelsegemenskapens meningsskiljaktigheter kring flera nyckelfrågor, bland annat tillbakadragningen från Syrien.
Trupperna som varit stationerade i Syrien ska flyttas till Irak, varifrån de kan ”hålla koll på Iran”.
– Allt jag vill kunna göra är att titta. Vi har en otrolig och dyr militärbas i Irak och den är perfekt belägen för att se ut över olika delar av det oroliga Mellanöstern, snarare än att dra oss tillbaka, säger Trump.
Nyligen redogjorde underrättelsechefer för senaten för de viktigaste säkerhetspolitiska angelägenheterna och i flera centrala frågor går de stick i stäv mot Trumps hållning i olika frågor. Just Iran är den punkt på vilken skiljaktigheten tycks vara störst.
– Mitt underrättelsefolk, om de faktiskt sade att Iran är ett underbart litet dagis, då är jag 100 procent oenig. Det är ett ont land som dödar många människor, säger Trump som upprepade ett resonemang han fört många gånger när han avviker från sina rådgivares bedömningar.
– Jag har underrättelsefolk, men det betyder inte att jag måste hålla med dem. President Bush hade underrättelsefolk som sade att Saddam Hussein i Irak hade kärnvapen, alla sorters massförstörelsevapen. Men tänka sig, underrättelsefolket hade ingen aning om vad de höll på med. Så när mitt underrättelsefolk berättar för mig hur underbart Iran är – då tänker jag, om ni inte misstycker, lita till mitt eget omdöme.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se "

" Trump: Militärt ingripande i Venezuela ett alternativ

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Flera EU-länder, bland annat Sverige, och ett antal latinamerikanska länder håller krismöte om Venezuela i Uruguays huvudstad Montevideo i veckan. USA:s president Donald Trump ser ett militärt ingripande i landet som ett alternativ.

Frågan om vad som skulle få Donald Trump att besluta om ett amerikanskt militärt ingripande i Venezuela ställdes av Margaret Brennan i programmet ”Face the nation” i CBS News.
– Tja, jag vill inte berätta det. Men det är definitivt något som finns på... Det är ett alternativ, svarade Trump och tillade att han avböjt en förfrågan från sittande presidenten Nicolás Maduro om att hålla samtal.
EU och den latinamerikanska kontaktgrupp som bildades i veckan med anledning av krisen i Venezuela ska ses i Montevideo på torsdag.
”Kontaktgruppen kommer att samlas med EU och åtta av unionens medlemsländer (Frankrike, Italien, Nederländerna, Portugal, Spanien, Sverige och Storbritannien) och länder från Latinamerika (Bolivia, Costa Rica, Ecuador och Uruguay)”, meddelar EU:s utrikeschef Federica Mogherini och Uruguays president Tabaré Vázquez i ett gemensamt uttalande.
Tidigare slog Juan Guaidó, huvudmotståndare till den sittande ledaren Nicolás Maduro, fast att Venezuelas öde avgörs denna månad. Han aviserade samtidigt att det sker nya demonstrationer den 12 februari för att få till stånd ett maktskifte.

– Markera det datumet, det är mycket viktigt, sade han enligt nyhetsbyrån EFE vid EU:s kontor i den venezuelanska huvudstaden Caracas under de stora demonstrationer som hölls i lördags för och emot Maduros regim.
Han nämnde också ”viktiga kraftsamlingar” innan dess, utan att gå in på detaljer.
EU-länderna Frankrike, Storbritannien, Tyskland, Spanien och Danmark har tidigare uppmanat Maduro att utlysa nyval senast denna helg. Annars kommer länderna att betrakta Juan Guaidó som Venezuelas interimspresident.
Frankrikes EU-minister Nathalie Loiseau underströk på söndagen i en intervju med franska tv-kanalen LCI kravet på ett nytt presidentval.
I ett uppenbart försök att blidka motståndet utan att lämna sin post har Maduro sagt att han är villig att tidigarelägga parlamentsvalet, dock inte något presidentval.
– Vill ni ha val? Vill ni ha tidigarelagda val? Vi ska ha parlamentsval, slog Maduro fast i lördags då hans anhängare genom stöddemonstrationer firade att det var 20 år sedan hans företrädare Hugo Chávez fick makten i landet.
Men hans tal om parlamentsval avfärdade Nathalie Loiseau dagen därpå som ”en fars”.
Och avhoppen från regimen fortsätter. Efter Francisco Yánez, den förste generalen som bytt sida, har nu även Venezuelas Irakambassadör Jonathan Velasco via sociala medier meddelat att han byter sida och stödjer Guaidó som landets interimsledare, rapporterar EFE.

TT"

" Guvernör vill inte avgå efter rasistisk bild

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Virginias demokratiske guvernör Ralph Northam förnekar att han är med på en rasistisk bild som publicerats i amerikanska medier. Han tänker inte avgå från sin post trots krav från både demokratiskt och republikanskt håll.

Ralph Northam hamnade i blåsväder efter att det som påstods vara ett foto av honom från en skolas årsbok 1984 publicerades av flera medier i USA. På bilden syns två personer, den ene klädd i Ku Klux Klan-dräkt, den andre med svartmålat ansikte. Både från demokratiskt och republikanskt håll har det kommit krav på Northams avgång.
Under en presskonferens på lördagen förnekade Northam att han var någon av personerna på bilden. Däremot medgav han att han målat sitt ansikte svart för att likna Michael Jackson under en danstävling 1984, enligt CNN.
Förnekandet kom bara en dag efter att Northam erkänt att han var med på bilden. I fredags bekräftade han uppgiften i ett skriftligt uttalande om att han var en av de två personerna på fotot, dock inte vilken av dem. Han sade också att han är ångerfull.
På pressträffen hävdade Northam att han såg bilden för första gången i samband med fredagens publicering och att han aldrig köpte årsboken när han gick i skolan. På frågan om avgångskraven som riktas mot honom svarade Northam att han kan sitta kvar om han lyckas kommunicera ut att han inte är personen på fotografiet. Om inte, kommer han fatta beslut om att avgå vid ett senare tillfälle.
– Jag planerar att fortsätta, säger han.

Demokraten och representanthusets talman Nancy Pelosi kallar fotografiet ”rasistiskt och i motsats till fundamentala amerikansk värderingar”. Hon uppmanade också partikollegan ”att göra det rätta”.

Katarina Lagerwall
katarina.lagerwall@dn.se."

" Paulsen lägger ord i munnen på Rosling

DN MÅNDAG 4 FEBRUARI 2019

Roland Paulsen vill ifrågasätta den ekonomiska världsordningen, och väljer att göra det genom att kritisera Hans Roslings budskap om minskande extremfattigdom och barnadödlighet (20/1). Det blir en omväg via logiska felslut, slarviga påståenden om psykisk ohälsa, och feltolkningar av vad Hans Rosling sa och inte sa.

Det är tråkigt, för det hade kunnat bli en bra diskussion.
Diskussionen kunde börja: ”Hur ser världens utveckling ut?” och sen fortsätta, mer komplicerat: ”Vad beror det på, och hur kan vi tolka det för att hitta fram till ekonomiska och politiska system som bäst förstärker de positiva trenderna och motverkar de negativa?”
Vilket slöseri att Paulsen i stället argumenterar genom att lägga ord i munnen på Hans Rosling.
Paulsen anklagar Hans för att plocka russinen ur kakan när det gäller den globala hälsoutvecklingen. Men Hans prioriterade alltid de extremfattiga och de som dör unga, ofta första dygnet av sitt liv. Då är minskad fattigdom och barnadödlighet knappast några ”russin i kakan”.
Paulsen tycks mena att om man pratar om världens ökande hälsa och minskande fattigdom säger man automatiskt att detta är kapitalismens förtjänst. Men det är andras tolkning av de positiva trenderna, inte Hans Roslings tolkning.
Det är en hypotes som tål att diskuteras ingående, men som på inget sätt är bevisad. Att saker händer ungefär samtidigt betyder ju inte att det ena orsakar det andra.
Det är sant att Hans ofta nämnde tillväxt som en viktig faktor (tillväxt är dock inte synonymt med kapitalism), men han hyllade också

offentligt finansierad sjukvård, skolor och vaccinationskampanjer, och påpekade ofta att ekonomisk ojämlikhet är en bromskloss för god folkhälsa.
Så hur är det, ökar hälsan globalt? Här är min brutalförenkling, säg gärna till om jag har fel: infektionssjukdomar minskar; förlossningskomplikationer minskar men långsamt; folk lever längre och hinner därmed få cancer, hjärt-kärlsjukdomar och annat, vilket därmed belastar hälsosystemet mer men minskar i dödlighet per fall; vissa medelinkomstländer har ökande förekomst av diabetes och trafikskador men minskande dödlighet per fall.
Men den psykiska hälsan då, som Paulsen påstår skulle vara sämre ju rikare ett land är? Det stämmer inte, och spelar på en gammal kolonial myt om den lycklige fattige. I minnet hör jag Hans säga: en person på svältgränsen som får depression kommer svälta ihjäl. Då syns det inte i depressionsstatistiken.
Högre individuell inkomst vet man är kopplad till bättre psykisk hälsa. På landnivå är det mer komplext, och finns inga entydiga mönster. Globalt går trenden varken upp eller ner.
Förmodligen talar Paulsen i god tro, baserat på att den visualiserade databas han refererar först visar mått som bygger på antal "sjukår" och inte justerar för befolkningens ålderssammansättning. I rika länder lever folk i genomsnitt fler år med sin sjukdom, på grund av generellt god överlevnad. Måttet kan visa belastning på sjukvården, men inte effekt av landets ekonomi.
Hans var långt ifrån perfekt. Ja, han hade dålig koll på miljöfrågor, men att han ofta och gärna lyfte klimatfrågan tror jag gjorde skillnad. Folk vill gärna göra Hans Rosling till en guru med svar på allt, när han bara var en envis folkhälsoprofessor med ett stort hjärta, erfarenhet av att ha arbetat med extremt fattiga, en förmåga att se och förklara statistiska sammanhang, och en krass, drastisk pragmatism.
Det är okej att ifrågasätta honom, men svara i så fall på det han faktiskt sa, och använd relevant statistik.

Klara Johansson "

" Ledare: Maduro måste bort och valurnorna plockas fram

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Trycket fortsätter att öka på Nicolás Maduro. Under helgen skakades Caracas av nya stora demonstrationer mot den auktoritäre presidenten. På måndagen erkände sedan Spanien, Frankrike, Sverige och en rad andra europeiska länder parlamentets talman Juan Guaidó som landets legitime president. De anslöt sig därmed till USA, Kanada och de sydamerikanska länder som redan gett honom sitt stöd.

Den exakta ordalydelsen i ställningstagandena för Juan Guaidó varierar beroende på hur länder ser på om det är stater eller regeringar som erkänns. Men de har gemensamt att de betraktar honom som legitim interimspresident med uppgift att utlysa nya val.
Det var länge sedan den demokratiska världen agerade så unisont. Och det finns goda skäl att sluta upp bakom Guaidó.
Valet var en fars när Maduro förra året försäkrade sig om en andra mandatperiod. Oppositionens tyngsta företrädare fick inte ställa upp, till och med företaget som producerat röstmaskinerna framhöll att de hade blivit manipulerade.
När Maduro svors in i mitten på januari konstaterade det venezuelanska parlamentet att han därför inte var legitim som president och att ämbetet således var vakant. Enligt konstitutionen ska nya val då hållas och talmannen fungera som interimspresident.
Det är alltså med Venezuelas grundlag som bas Guaidó utropat sig till president – och som den demokratiska världen har erkänt honom.

De många erkännandena handlar inte om tom symbolpolitik – särskilt inte när det gäller de länder med vilka Venezuela har starka ekonomiska och kulturella band.
Venezuela är i dag ett land där den som kontrollerar vapnen bestämmer. Det gör Maduro och därför kan han fortsätta att klamra sig fast vid makten.
Sedan flera år saknar han folkligt stöd, men soldaterna har gång på gång räddat honom när demonstrationer skakat hans regim.
Generalernas stöd har Maduro försäkrat sig om genom att ge dem kontroll över de oljepengar som fortfarande sipprar in.
Framför allt de amerikanska sanktioner som följer av att USA erkänt Guaidó drar åt de ekonomiska tumskruvarna. När Venezuela blir en pariastat höjs kostnaderna för militären och andra lojalister att fortsätta stödja presidenten.
Huruvida det räcker för att tvinga bort Maduro beror till stor del på hur Ryssland och Kina agerar. Båda länderna är stora kreditgivare till Venezuela och de litar inte på att en ny regering kommer att respektera gamla lånåtaganden. Dessutom gillar de att ha en allierad på USA:s bakgård. Fortsätter de att ge Maduro vad som krävs för att säkra militärens stöd kan han mycket väl överleva protesterna.
Det faktum att det är armén som bestämmer Venezuelas öde belyser vikten av just nya val. Generalerna är nog lockade att byta ut Maduro mot någon annan som står dem nära – eller installera sig själva i presidentpalatset. Därför räcker det inte med att Maduro petas. Valurnorna måste ställas fram.
Det kommer ta tid innan Venezuelas ekonomi stabiliseras. Statsmaskineriet måste byggas upp från grunden. Miljoner flyktingar ska återvända till vad som förvandlats till en sophög.
Men det första steget är att Maduro stiger åt sidan, militären träder tillbaka och venezuelanerna får säga sitt i fria val. Alternativet är att landet faller djupare ner i avgrunden. **DN 5/2 2019 "**

" Deras forskning har räddat livet på tusentals cancerpatienter

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Tusentals cancerpatienter lever i dag på grund av Dennis Slamon och Brian Drukers forskning. Men båda två fick kämpa för att få läkemedelsindustrin intresserad. Nu tilldelas de amerikanska forskarna Sjöbergpriset på en miljon dollar.

Dennis Slamon, läkare och professor vid University of California i USA, upptäckte i mitten av 80-talet att vissa kvinnor med bröstcancer verkade ha en mer aggressiv form och också en sämre prognos än andra. Han misstänkte att dessa kvinnors cancerceller hade mer av proteinet HER2, vilket upptäckts tidigare. Först var inte läkemedelsindustrin särskilt intresserad, men Dennis Slamon lyckades till slut visa att en antikropp som band till proteinet HER2 hindrade tillväxten och därmed också spridningen av cancern.
1998 godkändes läkemedlet trastuzumab i USA och i dag är det en av standardbehandlingarna för kvinnor med HER2-positiv bröstcancer, vilket är omkring 15–20 procent av alla bröstcancerfall.
Behandlingen har dramatiskt förändrat kvinnornas prognos, särskilt i kombination med cytostatika, så kallade cellgifter. Kampen för att hjälpa dessa kvinnor har också inspirerat filmen Living Proof, med Harry Connick jr i rollen som Dennis Slamon.
Nu får Dennis Slamon 2019 års Sjöbergpris tillsammans med Brian Druker, läkare och professor vid Oregon Health & Science University i USA.
De får dela på prissumman som är en miljon dollar, cirka nio miljoner kronor.

– De har byggt vidare på grundläggande upptäckter och omvandlat dem till revolutionerande klinisk behandling som har förlängt och räddat livet på tusentals cancerpatienter världen över, säger Rune Toftgård, professor vid Karolinska institutet och sekreterare i kommittén för Sjöbergpriset.
Brian Druker utvecklade läkemedlet, imatinib, mot kronisk myeloisk leukemi, en form av blodcancer som drabbar knappt 100 personer i Sverige varje år. Imatinib blockerar ett enzym som får de blodbildande cellerna i benmärgen att dela sig okontrollerat.
– Tidigare hade patienter med kronisk myeloisk leukemi inte särskilt lång överlevnad. I dag är den förväntade livslängden närmast normal. Det är en fullständig revolution i behandlingen av dessa patienter, säger Rune Toftgård.
Dennis Slamons och Brian Drukers forskning har inte bara lett till två nya läkemedel, utan också till ett nytt sätt att behandla cancer.
– Tidigare hade man ett brett tillvägagångssätt genom att så kallade cellgifter hindrar celltillväxt hos cancerceller, men också normala celler. De två nya läkemedlen innebar en ny princip där man riktar - behandlingen specifikt mot en förändring i arvsmassan som bara finns i cancercellerna. När de normala cellerna inte påverkas blir ofta biverkningarna mindre. Det har också lett till att läkemedelsindustrin blivit intresserad av att utveckla nya läkemedel som bara fungerar hos en mindre patientgrupp, säger Rune Toftgård.
Båda forskarna är fortfarande verksamma och försöker identifiera nya mål på cancercellerna som skulle kunna leda till nya behandlingar.

Amina Manzoor
amina.manzoor@dn.se"

"Fakta. Sjöbergpriset
För tre år sedan beslutade affärsmannen Bengt Sjöberg sig för att donera två miljarder kronor till cancerforskning via den nybildade Sjöbergstiftelsen.
Stiftelsen delar också ut Sjöbergpriset tillsammans med Kungliga vetenskapsakademien. Priset är en miljon dollar.
Bengt Sjöberg gick bort i lungcancer innan det första priset delades ut, till Tony Hunter och James Allison. "

" Ny lag om amnesti ska locka militärer att överge Maduro

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Parlamentet i Venezuela har godkänt en ny lag som ska få fler militärer att våga överge regimen och ställa sig bakom landets interimspresident. Lagen ger amnesti åt de militärer som begått brott under president Nicolás Maduro styre.

– Aldrig förr har vi varit tydligare mot militären, säger Juan Guaidó. Han bekräftar att han haft hemliga möten med högt uppsatta militärer och att alla befälen undrat om de kommer att erbjudas amnesti om de väljer att lämna Maduros auktoritära regim.
– Vi förväntar oss ett stort stöd och kräver nyval. Jag tror vi kan se dessa förändringar inom kort, säger Juan Guaidó.
En av de senaste militärerna som gått över till oppositionens sida är den före detta kaptenen Carlos Guyon Celis som tidigare var trogen den förre presidenten Hugo Chávez. Kaptenen deltog i den militärkupp som Chávez lanserade 1992 för att störta den korrupte presidenten Carlos Andrés Pérez, och stod på Chávez sida när han valdes till president 1998. I en video som kaptenen släppt på Twitter uppmanar han sina kollegor att byta sida för att stoppa svälten som drabbat befolkningen efter att Maduro kom till makten.
– Bästa kollegor, det är dags att dra ut svärdet och hugga av dessa kedjor som förtrycker folket, säger Carlos Guyon Celis i videofilmen.
En som följt uppmaningen är flygkaptenen Carlos Vásquez González som hoppade av i måndags. På Twitter uppmanar han sina kollegor i försvarsmakten att göra samma sak.
– Ställ er på rätt sida av historien. Ett skifte är på gång. Låt oss erkänna Juan Guaidó som vår överbefälhavare, säger han i en video.
Den högst uppsatte militären som hoppat av är general Francisco Y-anez som var en av flygvapencheferna. Han bytte sida i helgen och menade att 90 procent av militärerna är missnöjda med Maduro. När parlamentet nu erbjuder militärerna amnesti för de människorättsbrott som begåtts under de senaste fem åren som Maduro förtryckt oppositionen kan det tänkas få effekt. Maduro är medveten om riskerna och har ägnat den senaste tiden till att besöka regementen för att hålla leden lojala.
En sak som kan försvåra avhoppen är att Maduro gett militären ansvar för att distribuera statens subventionerade matpaket till regimtrogna anhängare. På grund av korruptionen har militären satt i system att förskingra matpaketen och sälja dem på svarta marknaden. Det gör att militärerna blivit rika på bekostnad av befolkningens lidande. Ilskan över hur distributionen hanteras gör att den dag militären inte längre skyddas av sina vapen kan befolkningen hämnas.
Venezuelas försvarsminister Vladimir Padrino är inte heller särskilt intresserad av att ge upp. Tillsammans med landets före detta vice-president Tarek El Aissami och ordföranden för regimens generalförsamling Diosdado Cabello beskylls han av USA för att styra en av Sydamerikas största kokainkarteller. Genom att kontrollera polisen, militären, vägarna, hamnarna och flygplasterna anklagar USA trojkan för att föra ut kokain från Colombia för vidare smuggling till hamnar i Europa och Afrika.

Henrik Brandão Jönsson "

"Fakta. Grundlagen och presidentämbetet

Juan Guaidó är talman i Venezuelas parlament och har använt en paragraf i grundlagen som säger att talmannen kan utropa sig till interimspresident och leda landet till nyval om den sittande presidenten inte följer grundlagen.
I och med att förra årets presidentval inte följde grundlagen om fria och rättvisa val anser sig Juan Guaidó vara landets legitime president."

" Wallström stöder Guaidó

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

En rad EU-länder stöder Venezuelas oppositionsledare Juan Guaidó som landets interimspresident, bland annat Sverige. Men Italien blockerar ett gemensamt EU-uttalande.

Bryssel.
EU-länderna har i princip enats om ett uttalande som stöder att ledaren för Venezuelas nationalförsamling, tillika oppositionsledaren Juan Guaidó, blir landets interimspresident.
Men på måndagskvällen var det oklart om och när uttalandet kunde offentliggöras. Italien har nämligen blockerat det, enligt diplomatkällor som nyhetsbyrån Reuters talat med. Även Grekland uppges vara tveksamt till att erkänna Guaidó. Hos länderna finns en oro för att EU sätter ett exempel för framtiden genom att i praktiken erkänna en självutnämnd ledare.
Sveriges utrikesminister Margot Wallström skriver på Twitter att Sverige stöder och betraktar Juan Guaidó som Venezuelas interimspresident. ”I enlighet med landets konstitution ska fria och rättvisa val nu utlysas”, skriver Margot Wallström.
Från bland annat Frankrike, Tyskland, Storbritannien, Spanien, Danmark och Finland kom liknande besked, eller erkännanden av Guaidó, under måndagen.
I förra veckan bildade EU tillsammans med flera latinamerikanska stater en internationell kontaktgrupp för att främja en fredlig utveckling av krisen i Venezuela.
Kontaktgruppen omfattar sju EU-länder, bland dem Sverige, samt Bolivia, Costa Rica, Ecuador och Uruguay. Företrädare för länderna ska träffas i Uruguay på torsdag. Syftet är att verka för fria val i Venezuela så att landets invånare själva ska kunna besluta om sin framtid.
Ett antal EU-länder hade tidigare pressat Venezuelas sittande president, Nicolás Maduro, med en tidsfrist och uppmanat honom att utlysa nyval senast i söndags.
Maduro sade i en intervju i den spanska tv-kanalen Sexta på söndagen att han inte kommer att ge vika för påtryckningar från dem som vill se honom avgå.
– De försöker tränga in oss i ett hörn med sina ultimatum för att tvinga fram en extrem situation med konfrontationer, sade Nicolás Maduro i tv-intervjun, rapporterar TT.

Pia Gripenberg
Anders Bolling
anders.bolling@dn.se "

" Demokraternas hårding står inför historisk utmaning

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

När Donald Trump håller sitt tal till nationen, State of the union, i kväll tisdag, kommer Demokraternas talman Nancy Pelosi för första gången att sitta precis bakom honom. Hon har utvecklat en sällsynt fingertoppskänsla för Washingtons maskineri. Men nu väntar en rad tuffa utmaningar.

För de tiotals miljoner amerikaner som följer talet live blir Pelosis placering i kammaren en tydlig påminnelse om att demokraten besegrade Trump i den första ronden i slaget om gränsmuren mot Mexiko och myndighetskrisen. Förra veckan överraskade Trump många av sina anhängare med att vika sig för Pelosis krav på att öppna upp de federala myndigheterna, efter att de varit stängda i 35 dygn, ett historiskt rekord. Trump lovade förvisso att det bara var en temporär lösning, då han fortfarande insisterar på att bygga gränsmuren mot Mexiko. Men i Washington betraktades det som en klar politisk seger för Pelosi och demokraterna.
Hennes första månad som talman i representanthuset, en position hon återvänder till efter åtta år med republikanskt styre, har präglats av en rad symboliska segrar över Trump. Enligt de som har arbetat med henne under många år är det ingen slump att hon varit relativt framgångsrik i förhandlingarna med Trump.
– Nancy Pelosi är en hårding och det är därför vi klarat oss så bra i de här förhandlingarna. Hon har lyckats flytta debatten från att handla om Trumps dumma, fåfänga gränsmur, till en bredare debatt om verklig gränssäkerhet, säger partikollegan Ted Lieu i en tv -intervju.
I en tid då många demokrater är förtvivlade över Trumps makt verkar Pelosi bete sig som en politiker som sitter med en vinnande hand. ”Hon är övertygad om att USA har nått botten, nu börjar se sitt misstag och därmed åter blivit redo att ge henne makten”, skriver Molly Ball i Time Magazine.
Pelosi verkar ha ett längre perspektiv på amerikansk politik än många av dem som uttalar sig om de dagliga turerna i Washington. Hon tror att Demokraterna har ett strukturellt övertag mot Republikanerna och tycks se Trump som ett relativt tillfälligt problem. Detta självförtroende kan ha bidragit till hennes politiska segrar över presidenten. Hon förhandlar inte som en person i desperat underläge, utan som någon som tror sig sitta på en vinnande hand.
Sedan Trumps valseger har hon varit en av Demokraternas mest högljudda kritiker av presidenten. Hennes motstånd mot Trump och relativa kompromisslöshet i förhandlingarna under vintern har mött en del kritik. När hon nyligen vägrade ge Trump tillåtelse att hålla sitt tal till nationen i kongressen, med hänvisning till den då pågående myndighetskrisen, anklagades hon av politiska veteraner i Washington för att sjunka ned till Trumps sandlådenivå.
Trump säger i sin tur att Pelosi är ”väldigt dålig för vårt land” och anklagade henne i veckan för att ha en så slapp inställning till invandringspolitik att det gynnar terrorister och gäng som ägnar sig åt trafficking. Pelosi har i själva verket krävt ökade resurser vid gränsen för att motverka just detta, men Trump har vägrat godkänna någon budget som inte finansierar gränsmuren.
Mer problematisk för Pelosi är kritiken från de egna leden. Som en av Washingtons verkliga veteraner möter hon ett växande motstånd från en otålig, yngre generation som längtar efter ett nytt ledarskap. Det är en symbolisk snarare än ideologisk strid, då Pelosi i de väsentliga frågorna är överens med partiets yngre vänsterflank.

Men när demokraterna nu försöker samlas inför ett historiskt presidentval, där det ser ut att bli åtminstone ett dussintal etablerade kandidater som tävlar om nomineringen till president, får Pelosi en svår utmaning i att hålla ihop partiets spretiga viljor. Å ena sidan försöker hon bibehålla energin hos den progressiva vänsterflanken, å andra sidan vill hon inte stöta bort de mer moderata rösterna som tror att framtidens val avgörs i mitten.
Republikanerna har ofta avfärdat Pelosi som en mjukisdemokrat från San Francisco, men då brukar hon påminna om att hon är från Baltimore, Maryland, som är känt för USA:s tuffaste politiska kultur. Hennes politiska patos verkar till stor del ha formats under uppväxten i Baltimore, där pappan Thomas D'Alesandro Jr var kongressledamot och sedan borgmästare.
När Pelosi flyttade till Kalifornien med sin man Paul på 1970-talet blev hon aktiv i delstatens lokala politik och vann det första valet till representanthuset 1987, där hon stannat sedan dess. Under 1990-talet positionerade hon sig tydligt till vänster i partiet och stred för de frågor som var viktigast bland San Franciscos progressiva demokrater, som bättre sjukförsäkring, billigare bostäder och hbtq-rättigheter.
En av de första lagar hon fick igenom, 1990, var ökade federala medel för aids-patienter. Under Bushåren i början av 2000-talet var hon en av Demokraternas starkaste kritiker mot Irakkriget. Hon lyckades även stoppa Bushs försök att privatisera pensionssystemet Social security.
Efter Demokraternas stora seger i kongressvalet 2006, då oppositionen mot Bush tog verklig form, tog Pelosi som första kvinna över ledarskapet som talman i representanthuset.
Under Obamas tid som president fick Pelosi en nyckelroll i förhandlingarna om stimulansåtgärderna efter finanskrisen, regleringen av Wall Street och framför allt den tuffa processen med att baxa Obamacare genom kongressen, hennes största politiska triumf under tre decennier i kongressen.
Vid ett tillfälle i slutfasen av förhandlingarna satt hon uppe en hel natt och ringde till samtliga av de 67 demokrater som ännu inte hade bestämt sig för hur de skulle rösta. Denna ihärdighet och politiska förhandlingsförmåga kommer nu att sättas på historiskt prov, då hon under de kommande två åren tvingas att tampas med en president som uttryckligen avskyr henne. Nancy Pelosi måste samtidigt försöka hålla ihop ett parti som under primärvalskampanjen inför presidentvalet präglas av motstridiga strategiska idéer om hur presidenten ska hanteras.

Martin Gelin"

"Fakta. State of the union
Trumps tal till nationen hålls kl 03 på onsdagsmorgonen svensk tid i kammaren i representanthuset i Washington DC. Man kan följa det direkt på Vita husets hemsida och på stora tv-kanaler.
Det årliga talet, där USA:s president presenterar det kommande årets agenda, skulle egentligen ha hållits den 29 januari men då var stora delar av den amerikanska statsapparaten stängd så Nancy Pelosi, den demokratiska talmannen i kongressen, sköt upp inbjudan.
I fjol talade Trump i en timme och 20 minuter, det tredje längsta talet någonsin i den genren. Ett genomsnittligt State of the Union-tal är 50 minuter.
Traditionen bjuder att oppositionspartiet håller ett "svarstal" och i år går hedersuppdraget till Stacey Abrams, kongressledamot från Georgia.

Fakta. Nancy Pelosi
Nancy Pelosi föddes 1940 i Baltimore, Maryland, in i en italiensk-mexikansk familj.
Sedan 1987 har hon representerat Kalifornien i representanthuset.

2007 blev hon historisk genom att väljas till USA:s första kvinnliga talman. Hon var talman fram till 2011 då Republikanerna återtog majoriteten i representanthuset.
2019, efter att Demokraterna vunnit majoritet i kammaren i mellanårsvalet, blev hon återigen talman.
Pelosi är gift med affärsmannen Paul Pelosi sedan 1963. De har fem barn och nio barnbarn. "

" Trumps tal får svårt att ena splittrad nation

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Kommentar
Donald Trump tänker försöka ena det splittrade USA i sitt tal till nationen natten till onsdag. Det är lättare sagt än gjort, skriver DN:s Björn af Kleen.

Enligt förhandsrapporterna tänker Trump ägna delar av sitt tal åt att försöka ena landet och partierna. Man önskar presidenten varmt lycka till. Hans trovärdighet i just den frågan är begränsad, för att inte säga obefintlig. Det kommer att bli viss uppförsbacke.
Statsapparaten har öppnat efter en 35 dagar lång kollaps, ett rekord i modern amerikansk historia. En konsekvens av att Trump och det republikanska partiet inte har lyckats få gehör för visionen om en mur, trots en två år lång propagandakampanj från Vita huset. Trump är oense med sin underrättelseapparat om säkerhetshoten mot USA och han fortsätter att attackera de rättsliga effekterna av Mueller-utredningen, senast gripandet av tidigare rådgivaren Roger Stone. Han har svårt att tillsätta nyckelpositioner i Vita huset eftersom han fattar exekutiva beslut utan att förankra dem i regeringen. Hans stabschef är tillfällig.
Budskap om vikten av att försöka ena landet riskerar att slå tillbaka mot presidenten själv. Han har svårt att ena sin egen stab. Enligt förhandsrapporterna tänker Trump fördjupa sig i två frågor där avståndet mellan partierna är avgrundsdjup. Abort och invandring.
Det är livsavgörande för Trump att hålla den högerreligiösa kärnväljaren – abortmotståndaren – på gott humör inför valet 2020. Än

så länge har inte Högsta domstolens två nytillskott lyckats inskränka aborträttigheterna. Trump kommer sannolikt att försöka påminna antiabortväljarna om att han fortfarande kämpar för deras sak.
Det är inte osannolikt att presidenten drar en lans för de pojkar från en katolsk privatskola som hamnade i mediernas ljus i samband med March for life, en demonstration mot abort i Washington DC. Trump klampade rakt in diskussionen för att häckla medier som ”fake news” och försvara sina unga konservativa anhängare, varav några bar ”Make America great again”-kepsar. Kommer pojkarna som stod i första led att vara inbjudna till representanthuset som särskilda gäster till presidenten under talet? Det är ingen osannolik tanke.
Apropå invandring är frågan om Trump kommer att utlysa nationellt katastroftillstånd i samband med talet, och därmed få loss pengar för att bygga muren. Det vore effektfullt av Trump att demonstrera sin makt som överbefälhavare när han dyker upp som skadeskjuten president i Nancy Pelosis kammare. Ett slags revansch. Men det skulle å andra sidan väcka ramaskri i oppositionen och göra allt annat än att ena landet. Blir det en ny eller samma gamla vanliga Trump?

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Ryanair strukturerar om

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Flygbolaget Ryanair redovisar förlust och planerar nu en omstrukturering av verksamheten. Förlusten för tredje kvartalet i bolagets brutna räkenskapsår landade på 20 miljoner euro, motsvarande 207 miljoner kronor. Orsaken till förlusten är enligt bolagsledningen fallande biljettpriser, något som väntas bestå under resten av året.

För hela räkenskapsåret väntas resultatet falla med 31 procent som en följd av strejken i somras, högre bränslepriser och en allmän överkapacitet på den europeiska marknaden.

TT-Reuters "

" De ökande klyftorna mellan fattiga och rika är världens största slöseri

DN TISDAG 5 FEBRUARI 2019

Vad är vitsen med att insistera på att världen blir bättre och bättre? Uppmuntrar det till handling eller vaggar det snarare in människor i en business-as-usual-dvala? Roland Paulsen svarar sina kritiker och sätter punkt i debatten.

I min kommentar om nyoptimisterna och Hans Rosling i synnerhet ville jag ställa några frågor.
Stämmer det att jordens befolkning bara blir friskare och rikare? Finns det samhällsgrupper som glöms bort i den statistik familjen Rosling anför i boken ”Factfulness”? Fungerade Roslings selektion av fakta missvisande när han exempelvis lyfte fram hur jättepandor och svarta noshörningar ökat i antal trots att den biologiska mångfalden i stort minskar? Varför uttalade han sig så generellt om hälsa utan att säga något om psykiskt mående? Och vad är vitsen med att insistera på att världen blir bättre och bättre? Uppmuntrar det till handling eller vaggar det snarare in människor i en business-as-usual-dvala?
Av allt jag skrivit i denna tidning har inget väckt så många reaktioner, positiva och negativa.
Som tre KI-kolleger till Rosling och en Gapminder-kollega rätteligen kritiserat uttryckte jag mig klumpigt gällande Roslings kassavaforskning. Min avsikt var inte att förminska denna insats – sådan den beskrivs i ”Factfulness” ter den sig både rafflande och viktig. Det jag ville säga var att relativt lite av Roslings akademiska forskning ägnades de demografiska, makroekonomiska och epidemiologiska frågor som han så småningom skulle bli känd för.
Är det ett problem? Om man, vilket borde vara en grundbult i allt som har med ”factfulness” att göra, hellre intresserar sig för argumentets kraft än vem som framför det, spelar det egentligen ingen roll. Men för någon som gärna framhöll sin auktoritet som expert (som i den berömda intervjun där Rosling skäller ut en dansk journalist) kan det vara värt att påpeka.
Klara Johansson, epidemiolog som jobbat för Rosling på Gapminder, säger att den statistik jag nämner om psykisk ohälsa är slarvig. Tyvärr styrker hon inte sitt påstående med att anföra en enda studie som visar på andra resultat. Individer med högre inkomst har, på nationell nivå, bättre psykisk hälsa än fattiga, skriver hon. Det är förstås sant, men på vilket sätt är det relevant för hur spridningen ser ut mellan länder? Både i Global Burden of Disease Study samt WHO:s World Mental Health Surveys sticker, oavsett åldersjustering och prevalensmått, höginkomstländer ut som överrepresenterade vad det gäller de diagnoser jag nämnde.
När Johansson säger att det är ”kolonialt” av mig att påtala denna statistik blir det ännu svårare att hänga med. Jag trodde att det koloniala var att framhäva den rika civilisationen som ett alltigenom överlägset ideal som resten av världen bör eftersträva.
I ytterligare en läsvärd replik skriver Johan Norberg att Rosling visst brydde sig om klimatet och dessutom tyckte att ojämlikhet var ett problem.
Jo då, om man jämför med bröderna Koch-finansierade tankesmedjan Cato Institute (där Norberg lyfter veckopeng) var Rosling ett under av klimataktivism. Och visst skrev han om ojämlikhet, i ”Factfulness” främst genom att hävda att världen inte alls kan delas in i rika och fattiga eftersom mänskligheten är spridd mellan fyra inkomstnivåer som han, något godtyckligt, grupperade i de som tjänar mindre än två US-dollar per dag samt de som tjänar mer än 2 dollar, 8 dollar och 32

dollar. Simsalabim så var de verkligt rika ännu en gång borttrollade (se Alf Hornborgs kritik av detta i Ordfront, 27/8 2018).
I ”Factfulness” beskrivs även hur nationell ojämlikhet kan minska med Brasilien som enda exempel – trots att Brasilien utgör ett undantag. Det generella mönstret har länge varit att de nationella klyftorna mellan fattiga och rika ökar.
Något som helt verkar ha gått förlorat bland samtliga som replikerat var min fråga om varför det verkar vara så omöjligt för nyoptimisterna att jämföra ”det som är” med ”det som skulle kunna vara”? Är det exempelvis rimligt att, som Rosling gör, kalla 4,2 miljoner döda spädbarn per år som en ”underbart låg” siffra bara för att det årliga dödstalet sjunker?
Att döma av replikerna är svaret ja. Flera har även anmärkt det olämpliga i att ens lyfta frågan.
Det är inte utan att jag undrar vilken nedgång som räcker för att dödstalet ska kunna anses underbart? Räcker 50 000 färre barn per år? 5 000? 1? Eftersom det, vilket Rosling själv skrev, främst rör sig om dödsfall på grund av lättbotliga sjukdomar, blir summan av barn som enkelt hade kunnat räddas, med tiden stor. I ett pressmeddelande från Unicef konstaterades (18/9 2018) att stora framsteg vad det gäller spädbarnsdödlighet i världen visst har gjorts. Men där stod också: ”Utan brådskande handling kommer 56 miljoner barn under fem dö från nu till 2030”.
Det bär mig emot att tänka på hur Norberg och de andra nyoptimisterna bara kommer bli gladare för varje år. ”Vilken underbart låg siffra!” kommer de årligen kunna kommentera det sjunkande dödstalet.
Vad de inte verkar kunna ta in är att detta, som Unicef påpekar, är ett ojämlikhetens problem. Det saknas inte kunskap om varför ett av 13 barn i subsahariska Afrika dör före sin femte födelsedag medan siffran i höginkomstländer är ett av 185 barn. Det är inte, som Rosling föreslår, mer ”kylig matematik” och grunnande på ”hur man ska hushålla med resurserna” som behövs. Dödsorsakerna är enkla, och kostnaden för att förhindra dem skulle inte ens märkas i de rikas – ja de rikas – plånbok.
Om världens rikaste procent betalade 0,5 procent mer i förmögenhetsskatt skulle det, enligt Oxfams senaste beräkningar, räcka till sjukvård för att rädda 3,3 miljoner liv. Detta är den typ av fakta nyoptimisterna gärna undviker. De glömmer sånt som att en procent av Amazon-chefen Jeff Bezos förmögenhet motsvarar nästan hela Etiopiens hälso- och sjukvårdsbudget, ett land med 105 miljoner invånare. De tycks ointresserade av att vi, enligt brittiska House of Commons Library, med nuvarande förmögenhetskoncentration går emot en situation där världens rikaste procent år 2030 kommer att äga två tredjedelar av världens tillgångar.
Här har vi världens största slöseri. Den som vill följa Rosling råd att ”hushålla med resurserna” behöver inte leta vidare. För här finns också potentialen, i den enorma rikedom som den moderna människan skapat i form av ny teknologi och effektiviserad produktion – en rikedom som just nu koncentreras hos fåtalet. Visst är det bra att någon smula då och då spiller ner till de fattiga. Men att det fortfarande finns människor som är berövade livräddande förnödenheter som vaccin, rent vatten och billiga mediciner, kommer aldrig vara annat än ett misslyckande.
Att förtiga dessa enkla förhållanden låter inte som ”factfulness” i mina öron. Däremot låter det som en förutsättning för att få ekonomiskt understöd av Bill Gates och familjen Wallenberg.
Läs alla inlägg i debatten på dn.se/kultur

Roland Paulsen "

" Människan behöver inga order för att bli ett monster

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Människan är ett monster. Ibland. Men trots att både kulturen och vetenskapen gått skallgång i sökandet efter mörkrets hjärta saknar vi svar. Det är väl detta *ibland* som krånglar till det.

I mitten av 60-talet trodde många att krånglet var över. Det handlar om auktoritet och lydnad, förklarade Yale-psykologen Stanley Milgram och pekade på sitt lydnadsexperiment – det som jämte Pavlovs hundar och fångarna i Stanfords källare skulle bli ett av förra århundradets mest kända beteendevetenskapliga experiment. Och kanske det mest missförstådda. Många tror fortfarande att Milgram lyckades visa att vi lyder order även när ordern kolliderar med vår moral eller medkänsla. Vi tar det från början.
Året är 1961 och Adolf Eichmann står i Jerusalem och säger att han bara lydde order. Mänskligt mörker är på tapeten. Milgram rekryterar 40 män till ett experiment och låter dem tro att det handlar om betydelsen av bestraffning vid inlärning.
Försökspersonen tilldelas rollen som läraren (i en manipulerad lottdragning) med uppgift att ge mannen som tilldelats rollen som eleven allt starkare elchocker för varje felaktigt svar i ett slags läxförhör – olyckligt ovetande om att eleven, skymd bakom en vägg, bara är en skådespelare som låtsas skrika av smärta. 65 procent av männen fullföljer sin uppgift och delar ut elchocker upp till den högsta dosen, 450 volt. Milgram är tagen av scenerna. Majoriteten fortsätter även när "offret" tystnat. De elchockar liksom ett eventuellt lik bara för att en man i vit laboratorierock ber dem att göra det. Milgrams socialpsykologiska bomb briserar i mörka rubriker. Förstås. 65 procent av oss är slumrande monster.
Det kanske stämmer men handlar det verkligen om lydnad? Samtliga deltagare våndas och ifrågasätter sin uppgift medan experimentledaren har fyra statiska repliker som ska stimulera dem att fortsätta.
1) Var snäll och fortsätt.
2) Experimentet är beroende av att du fortsätter.
3) Det är helt nödvändigt att du fortsätter.
4) Du har inget val.
Det är bara fjärde repliken som kan kallas en order och synar man experimentet i sömmarna är det faktiskt inte en enda försöksperson (vilket också bekräftades när experimentet gjordes om 2006) som lyder när experimentledaren lägger i fjärde övertalningsväxeln. Den som liknar en order. Lyssnar man på inspelningarna är det snarast som att orden ”inget val” antänder en insikt om motsatsen. Vissa säger det rakt ut och det är lite gripande. ”I do have a choice.”
Om alla som fullföljer gör det utan att beordras och alla som avbryter vägrar lyda order är lydnad knappast nyckeln.
Auktoriteten då? Visst har den vita rocken betydelse, bara 20 procent fullföljer när experimentledaren saknar vit rock (14:e experimentet) men det kan handla om att försökspersonen behöver hjälp att tro på syftet och berättelsen, den om att han sitter där i vetenskapens tjänst. Till skillnad från den effektsökande lekstugan i Stanforduniversitetets källare 1971 är Milgrams experiment åtminstone väl genomfört och den som orkar lyfta blicken från baslinjestudien kan lära sig mycket av de uppföljande experimenten. Varje scenario ger ett nytt resultat.
När eleven placeras så att läraren kan se sitt ”offer” faller andelen som fullföljer till 40 procent (vilket kanske kan kittla den som studerar dagens näthat). När läraren har sällskap av två andra lärare (skådespelare) som vägrar fullfölja faller andelen till 10 procent och när läraren lotsas av två experimentledare som låtsas vara oeniga om

huruvida man ska fortsätta sjunker andelen till 0 procent. Inte en enda fullföljer när det finns en tvivlare med auktoritet i rummet. Så visst har auktoriteten betydelse, men kanske snarast som en myndig värdesäkring för syftet.
När Alex Haslam, professor i psykologi vid universitetet i Exeter, fick utrymme att nysta upp experimentets mindre rubrikvänliga nyanser i podcasten ”Radiolab” pekade han på att Milgrams monster mest ville göra det rätta: ”Det handlar inte om lydnad. De försöker vara goda deltagare. De gör ingenting för att de måste, de gör det för att de tror att de borde. Det är en kritisk skillnad.”
Jag tänkte på den där skillnaden när jag läste Elisabeth Åsbrinks text (DN 19/1) om reservpolisbataljon 101 – de 500 helt vanliga männen från Hamburg som 1942 skickades till Polen för att massmörda judar – och det val de fick inför utrensningen av byn Józefów.
Major Wilhelm Trapp talade tårögd till männen och förklarade att de stod inför en fruktansvärd uppgift. Det fanns 1 800 judar i byn. De arbetsföra männen skulle skickas till lägren medan kvinnor, barn, sjuka och gamla skulle tas ut i skogen och skjutas. Och han erbjöd alla som befarade att de inte skulle klara uppgiften att stiga åt sidan. En handfull män klev ur leden och de fick inget straff, bara andra uppgifter. Ingen beordrades att mörda men lejonparten av männen mördade. När de återvände hem hade de mördat över 40 000 människor.
Kanske ligger mörkrets hjärta begravt i Milgrams anteckningar, liksom kamouflerat av sin egen banalitet? Man kan ändå förstå om han föredrog ett lydigt monster framför ett duktigt monster.
Andrev Walden är journalist och fri kolumnist på DN:s ledarsida.

Andrev Walden "

" Tvehågset försök att rädda EU:s handel med Iran

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Instrumentet tog lång tid att skapa och egentligen ville ingen stå värd för det. Nu lanserar Frankrike, Tyskland och Storbritannien till slut Instex, ett betalningsverktyg för att möjliggöra fortsatt handel mellan Iran och EU-länderna.

I maj beslutade president Donald Trump att USA skulle överge det internationella kärnteknikavtalet med Iran. Drakoniska sanktioner infördes från november. Avsikten är att strypa den iranska ekonomin genom att slå sönder oljeexporten och stänga av landet från det globala finanssystemet.
Europa protesterade: avtalet fungerar ju. FN:s atomenergiorgan IAEA får göra sina inspektioner och anser att Iran uppfyller sina förpliktelser. USA:s eget underrättelseväsende håller med, och sa så sent som i förra veckan att Iran har avbrutit utvecklingen av kärnvapen.
Trump hävdar ändå att Iran fuskar, och kräver dessutom att regimen dödar sitt missilprogram och tar hem trupperna från Syrien. Företag, banker och länder som fortsätter att göra affärer med Iran ska straffas genom att uteslutas från den amerikanska marknaden. Den risken är få européer redo att ta.
Men EU har lovat att upprätthålla kärnteknikavtalet. Om inte Iran ser några ekonomiska fördelar med att följa det kan ayatollorna också dra sig ur. Alltså gjordes ett försök att förbjuda europeiska företag att lyda USA, fast det gör de i alla fall.
Instex är ett sätt att visa god vilja, men mest symbolpolitik. I praktiken rör det sig till en början om ren byteshandel, till exempel med

livsmedel och mediciner som inte omfattas av de amerikanska sanktionerna. Mindre företag utan exponering mot USA skulle kunna vara intresserade.
Man kan förstås tänka sig att släppa in andra aktörer, som Ryssland och Kina. Eller byta till sig lite olja? Det är synnerligen tveksamt om EU törs. Än så länge ler amerikanerna lite överseende inför experimentet, men om volymen ökar lär attityden förändras.
Irans ekonomi går kräftgång. Oljeexporten har sjunkit till mindre än hälften jämfört med i oktober, trots att några av Irans största kunder fick ett tillfälligt undantag från sanktionerna. Valutan har förlorat 70 procent av sitt värde, inflationen skenar.
Problemen utnyttjas av den iranska teokratins mest reaktionära krafter. President Hassan Rouhani ansätts hårt av dem som vill starta uran-anrikningen igen och bryta med väst.
EU har också infört färska sanktioner mot Iran, för att säkerhetstjänsten planerat attentat i Europa mot regimmotståndare.
Kärnteknikavtalet är långt ifrån perfekt, men den enda broms som finns på Iran. Därför är det värt att rädda. Om det går.

Gunnar Jonsson
gunnar.jonsson@dn.se

" Han föreslås bli världsbankschef

ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

USA:s regering vill se David Malpass som ny chef för Världsbanken, uppger källor för Reuters. Malpass är i dag biträdande minister på USA:s finansdepartement och har arbetat med president Trump sedan dennes presidentvalskampanj 2016. Han är skeptisk mot internationella organisationer och kritiserade 2017 Världsbanken, Internationella valutafonden IMF och andra organisationer för att de inkräktar på enskilda länders ekonomiska beslut.
För att bli vald till ny chef måste Malpass godkännas av bankens styrelse. USA har störst makt i styrelsen och landets kandidater brukar gå vidare till att bli chefer, men motkandidater kan dyka upp.
TT-Reuters

" Nordkoreas löftesbrott sätter press på Trump

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Några veckor före det nya toppmötet mellan USA:s president Donald Trump och Nordkoreas ledare Kim Jong-Un har en grupp FN-observatörer slagit fast att nordkoreanerna har sett till att skydda sina atombomber och missiler för militära angrepp.

Detta har skett trots löften från Kim Jong-Un om att Nordkorea har för avsikt att avveckla alla sina kärnvapen, på villkor att USA ger säkerhetsgarantier till regimen i Pyongyang.
Enligt en sekretessbelagd FN-rapport som har lämnats till säkerhetsrådets 15 medlemmar och som nyhetsbyrån Reuters har tagit del av, har observatörerna funnit bevis för ”en konsekvent tendens” från Nordkoreas sida att sprida ut sina anläggningar för sammansättning, lagring och testning av kärnvapen och missiler.
Enligt FN-observatörerna har den nordkoreanska ledningen använt ”civila anläggningar, inklusive flygplatser”, för att tillverka ballistiska missiler.
De nya uppgifterna kan tyckas förödande för Trumps självbild som mästerförhandlare. Men de förvånar knappast någon som har följt förhandlingsspelet mellan USA och Nordkorea. Båda parter har det senaste året genomgående försökt framställa överläggningarna som mer framgångsrika och bindande än de har varit i verkligheten.
Tydligast visade det sig i samband med Trumps och Kims toppmöte i Singapore i juni förra året. Det fanns inget i den gemensamma överenskommelsen som fastställde att Nordkorea ska bli kärnvapenfritt, och än mindre hur det i så fall skulle ske.
Trump kallade mötet för ”fantastiskt” och framställde det som att de två ledarna i ett slag hade löst hela krisen mellan USA och Nordkorea. Men det fanns inget i den mycket vagt formulerade slutdeklarationen som garanterade att Nordkorea verkligen hade gått med på nukleär avrustning.
Inte ett ord sades om det som USA tidigare hade krävt: ”fullständig, verifierbar och oåterkallelig” kärnvapenavrustning. I stället ”återbekräftade” Kim sin tidigare ”orubbliga förbindelse” till komplett kärnvapennedrustning på den koreanska halvön.
Exakt vad som hade utspelat sig mellan Trump och Kim lär vi aldrig få veta.
Kim kan ha hoppats på att FN:s och USA:s ekonomiska sanktioner mot Nordkorea skulle börja avvecklas. FN-sanktionerna har varit i kraft sedan 2006, och omfattar bland annat export av kol, järn, bly, textilier och fiskprodukter.
Trump kanske hoppades på att Nordkorea snart skulle börja skrota sina atombomber.
I vilket fall hyllade Trump sin nordkoreanska kollega för dennes villighet att avrusta. Han talade om ”det särskilda bandet” mellan dem, och förklarade att han gärna såg Kim som sin gäst i Vita huset.
Med toppmötet Trump-Kim, som planeras till slutet av februari i Vietnam, sannolikt i Danang, hoppas parterna på att bryta det dödläge som har rått sedan juni 2018. På onsdagen kommer Trumps särskilda sändebud för Nordkorea, Stephen Biegun, till Pyongyang för att förbereda toppmötet. Ett sammanträffande med Nordkoreas chefsförhandlare Kim Hyok Chol är inplanerat.
Enligt sydkoreanska uppgifter diskuteras nu hur en möjlig kompromiss kan se ut; en variant är att processen sker stegvis, till exempel så att Nordkorea till att börja med avvecklar en stor kärnanläggning, mot att USA går med på att formellt avsluta Koreakriget – i vilket det råder vapenstillestånd sedan 1953.

Biegun har markerat en med flexibel attityd än vad USA tidigare har visat. I ett tal på universitetet Stanford sade Biegun att USA är redo att samverka med Nordkorea, ”trots dramatiskt skild syn på individuella rättigheter och mänskliga rättigheter”, eftersom Trump är djupt engagerad i att en gång för alla få ett slut på 70 år av krig och fiendskap.

Michael Winiarski
michael.winiarski@dn.se "

" Mexikos mest fruktade väntar på sin dom – men drogkriget fortsätter

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Han har klassats som världens mest jagade man, rymt från högsäkerhetsfängelser och styrt Mexikos knarkhandel med järnhand. Joaquín ”El Chapo” Guzmán får snart sin dom i New York men i Mexiko fortsätter knarkkriget att skörda tiotusentals offer varje år.

DN:s Erik de la Reguera berättar historien om maffiabossen El Chapo – och varför en fällande dom mot honom sannolikt inte kommer stoppa landets våldsspiral.

La Empresa. Företaget.
Så kallas Sinaloakartellen av de som arbetar för den.
Inte El Chapo AB. Inte El Chapo, Ldt. Bara ”Företaget”.
Det säger något om hur medlemmarna ser på den organisation som den 61-årige Joaquín ”El Chapo” Guzmán fram tills helt nyligen ledde.
För trots personkulten runt honom och de braskande rubrikerna i världens stora medier finns en sanning som alla i hans hemstat Sinaloa känner till. Individer är utbytbara – men strukturen består.
○ ○ ○
”Amerikas fiende nummer ett är drogmissbruk. För att bekämpa och besegra denna fiende måste vi inleda en ny offensiv. En världsomfattande offensiv, som riktar sig både mot utbud och efterfrågan.”
Året är 1971 och Richard Nixon har precis förklarat krig mot knarket i direktsänd tv. Talet ska komma att räknas som starten på USA:s globala krig mot drogerna.
Redan två år tidigare, 1969, tog dock Nixon beslut om att tillfälligt stänga gränsen mot Mexiko. Syftet: att stoppa inflödet av cannabis – den drog som då blivit synonym med ungdomsrevolten som Nixon avskydde.
Stängningen skapade kaos längs den 300 mil långa gränsen och väckte starka reaktioner i Mexiko. Men åtgärden fick avsedd verkan: för första gången agerade mexikanska myndigheter mot smugglarna.
Razzior gjordes i bergskedjan Sierra Madre, där en lång tradition av cannabisodling finns. Delstaten Sinaloa kallas ibland för ”maffians vagga”.
Joaquín Guzmán var 12 år gammal då. Han såg militär bränna fälten han jobbat på som barn i den lilla byn La Tuna. Och han såg också något annat: hur krisen ledde till en ny organisations födelse.
En före detta polis, Miguel Ángel Félix Gallardo, insåg att det fanns en möjlighet i att smugglarna nu spreds över landet. Han slog sig ned i miljonstaden Guadalajara, och inledde storskalig export av marijuana till USA, med beskydd av mexikansk federal polis och höga politiker.
Genom att dela med sig av detta beskydd kunde Félix Gallardo sedan skapa en nationell federation av smugglare.
Félix Gallardo blev ”jefe de jefes”, bossarnas boss, och fick närmast total kontroll över smugglingen. Han blev El Padrino. Gudfadern. Det var av honom El Chapo lärde sig konsten att bygga upp allianser med den politiska och polisiära eliten.
Men under tiden i Guadalajara blev han också ökänd för sin brutalitet som yrkesmördare. Därtill utvecklade han smått paranoida drag, som en besatthet av att avlyssna telefoner.
Det fanns skäl till det. En liten grupp agenter från den amerikanska antidrogpolisen DEA var dem tätt i hälarna. En agent, Enrique ”Kiki” Camarena, var särskilt ihärdig.
Den 7 februari 1985 kidnappades ”Kiki” Camarena. Senare hittades han död, med tydliga tecken på att ha utsatts för tortyr. Mordet blev en

vattendelare för DEA, som nu fick betydligt mer resurser än tidigare. Samtidigt sviktade det politiska och polisiära beskyddet för Miguel Angel Félix Gallardo.
Den som sett senaste säsongen av tv-serien ”Narcos” känner igen detta. Men serien har en svaghet, trots den skickligt uppbyggda dramaturgin: att den fokuserar så mycket på individer – och så lite på strukturer.
Brottslingar som Félix Gallardo och underhuggare som El Chapo Guzmán skulle aldrig ha kunnat bli så mäktiga om det inte funnits en grogrund som består av:
1 Stor och konstant efterfrågan på illegala droger i USA och Europa.
2 Beskydd från politiker, polis, militär och andra myndighetsrepresentanter.
3 Utbredd fattigdom, som ger ett överflöd av billig arbetskraft.
Allt detta höll Félix Gallardos organisation under armarna i många år – och det är än i dag maffians livsluft i Mexiko.
1989 greps så ”bossarnas boss” – och DEA:s jakt var över. Félix Gallardo fortsatte att styra sin organisation från fängelset, men insåg snart att det inte skulle hålla i längden. Vid ett möte i Acapulco samma år styckades organisationen upp.
Tijuana i nordväst tillföll Félix Gallardos brorsöner med efternamnet Arrelano Felix.
Sonora gick till Miguel Caro Quintero.
Ciudad Juárez gick till Amado Carrillo.
Och bergen i Sinaloa delades upp mellan Ignacio ”El Mayo” Zambada, Héctor Palma och El Chapo Guzmán. Tillsammans bildade de tre en löst sammanhållen federation som kom att kallas Sinaloakartellen, och som snart blev det mäktigaste brottssyndikatet i Mexiko. ”Företaget” var grundat.
För El Chapo varade dock stunden på toppen inte länge. Han greps 1993 i Guatemala, och utlämnades till Mexiko. Fängelsemurarna slöt sig runt honom.
○ ○ ○
Nyheten slog ned som en bomb i Mexiko i januari 2001. Åtta år hade då gått sedan El Chapo Guzmán greps i Guatemala.
Nu hade han rymt från det mexikanska högsäkerhetsfängelset Puente Grande.
Den officiella versionen var att han gömt sig i en tvättvagn och smugglats ut.
Den inofficiella: att han vandrat ut genom huvudentrén.
Utanför fängelset möttes den då 43-årige maffiabossen av en helt annan verklighet än den som rått när han greps.
Sedan mitten av 1990-talet hade Mexiko blivit den stora transitrutten för colombianskt kokain på väg till USA. Karibienrutten hade i praktiken stängts ned av ny amerikansk radarteknik, vilket gav mexikanerna något av monopol på smugglingen till världens största konsumtionsmarknad.
Intäkterna ökade – så mycket att en del brottssyndikat dristade sig att utmana staten. Mest känd av dessa blev Zetas, en paramilitär grupp som bildats av före detta elitsoldater.
Zetas satte skräck i hela städer – med halshuggningar, kidnappningar och utpressning. Ingen gick säker, inte ens polischefer och borgmästare.
När Sinaloakartellens tidigare allierade i Beltrán Leyva-familjen anslöt sig till Zetas uppstod ett rent existentiellt hot mot El Chapos organisation. Han fick till uppgift att bemöta det. Ett krig var under uppsegling.
Men även politiskt hade det skett förändringar. Det gamla mexikanska maktpartiet PRI:s enpartistyre hade fallit, och ett reellt flerpartistyre

införts. Det gjorde det svårt att förutse vilket partis kandidat som skulle vinna i valen.
När högerpolitikern Felipe Calderón oväntat blev president 2006 bestämde han sig för att sätta in armén mot maffian. Beslutet togs delvis för att ge honom själv större legitimitet, efter anklagelser om valfusk.
Men resultatet blev katastrofalt. Sedan 2006 har en dryg tredubbling av antalet mord ägt rum. Förra året registrerades 33 341 mord i landet. 91 om dagen.
○ ○ ○
På maffians kyrkogård i Culiacán i Sinaloa är gravarna fullstora hus av marmor. En del med inbyggd AC, tv och andra bekvämligheter för de döda. Det finns till och med en stor marmorgrav med hästhage, där den döde maffiabossens favorithäst rastas varje dag.
En lokal journalist har tagit med oss hit. Vi går runt och fotograferar och stöter på en stor familj som har picknick vid sina anhörigas gravar. Flera blänger irriterat mot oss.
Vår ”fixare” blir orolig. Han väser att vi måste gå.
– De kan ha trott att ni fotograferade familjen. Vänd er om och titta på den här stora marmorväggen – nu! Vad ni än gör, titta inte mot bilen.
En bil med tonade rutor rullar långsamt ned längs grusgången mot oss. Jag gör som jag blivit tillsagd, vänder mig mot väggen medan hjulens kras mot gruset kommer närmare.
Bilen stannar till bakom min rygg. Backspegeln är trettio centimeter bort. Jag inser att de beväpnade männen i bilen diskuterar vad de ska göra. Vår fixare har berättat att han en gång varit med om att männen stigit ut med kalasjnikovgevär i händerna.
Går det så långt är det svårt att veta vad som händer.
Motorn står på tomgång en stund.
Sedan rullar bilen långsamt vidare.
○ ○ ○
Länge fanns det bara en aktör som tycktes gynnas av militärens många våldsamma insatser, och det maktvakuum i den undre världen som följde.
Sinaloakartellen tog över stad efter stad – bland dem de strategiska gränsstäderna Ciudad Juárez och Tijuana, i spåren av dessa militärinsatser.
I rättegången mot El Chapo har en tidigare medarbetare vittnat om att mängder av mutor betalats ut till militärer, poliser och politiker på hög nivå. Sinaloakartellen ska bland annat ha gett 100 miljoner dollar till Enrique Peña Nieto under dennes presidentperiod (2012–2018). En annan expresident, Felipe Calderón, ska också ha fått mutor.
Uppgifterna förnekas av de båda expresidenterna, och sanningshalten i anklagelserna är svår att bedöma. Men de kommer inte ens att utredas.
Den nya presidenten Andrés Manuel López Obrador har sagt att han inte kommer att tillåta rättsprocesser mot tidigare presidenter.
Med andra ord: de går säkra. Strukturen består.
Under tiden har Sinaloakartellen förvandlats till ett multinationellt brottssyndikat, med tentakler i tiotals länder och en lång rad olika verksamheter, bland dem trafficking.
El Chapo uppges själv vara en av förövarna. Enligt ett vittnesmål ska han systematiskt ha våldtagit 13-åriga flickor under en period.
Att höra denne man beskrivas som ”charmig, om än lite märkt” var märkligt redan 2013. Orden uttalades av ”Alfredo”, en högt uppsatt kollega till El Chapo som DN träffade på ett hotellrum med neddragna gardiner.
Enda gången under intervjun som den grånade mannen blev irriterad var när DN nämnde planerna på att legalisera marijuana i flera delstater i USA.
– Det där handlar bara om att amerikanerna vill ha pengarna från marijuanaförsäljningen. De uppskattar inte att så stora belopp smugglas över gränsen. Men jag tror inte det blir något av, sa han.

Något i tonen fick mig att tro att kartellen faktiskt såg det som ett hot. Sedan dess har tio delstater i USA legaliserat försäljning och bruk av marijuana. Därtill finns ett stort antal som tillåter drogen för medicinskt bruk.
Det är för tidigt att dra slutsatser medicinskt eller socialt. Men en sak är säker: maffian har tappat intäkter. Enligt FN-organet UNODC har beslagen av insmugglad marijuana minskat drastisk de senaste åren i USA, vilket brukar vara ett säkert tecken på minskad inströmning.
Sannolikt har detta kommit som en ovälkommen överraskning för El Chapo och hans allierade. Nyinvesteringar har krävts. Dels i kokain – Sinaloakartellen uppges vara på väg att expandera på plats i Colombia. Men också i den nygamla drogen heroin.
Tonvis av billigt mexikanskt heroin har pumpats in i USA de senaste tre–fyra åren, vilket förvärrat den redan allvarliga hälsokrisen kopplad till opiater där. Allt tyder på att Sinaloakartellen haft en viktig roll i detta.
Samtidigt har El Chapos höga profil gradvis gjort honom till en belastning internt. Berömmelse har aldrig varit en tillgång för maffia-ledare, som enkelt vill kunna tvätta pengar. Och efter Usama bin Ladins död 2011 blev El Chapo Guzmán utsedd till världens mest jagade man.
De sista åren har hans paranoida drag förstärkts. Han ska ha installerat ett spywareprogram, ett datorprogram som körs på en dator utan användarens godkännande, på alla sina närståendes telefoner för att kunna avlyssna varje ord som sades.
Den 22 januari 2014 greps ändå Guzmán på ett hotell i staden Mazatlán.
I normala fall hade hans tid varit över då. Men utbrytarkungen El Chapo ville visa upp ett sista trick. I juli 2015 försvann han plötsligt från högsäkerhetsfängelset utanför Mexico City. Ett hål i duschgolvet ledde ned till en 1,5 kilometer lång tunnel, där en moped på räls väntade.
Även denna gång var det osäkert om han faktiskt flytt på det sätt som uppgavs – eller om det bara var en charad för att rädda ansiktet på en korrupt fängelsechef.
Men rubrikerna blev stora. Förödmjukelsen för president Peña Nieto var enorm. Och kanske förstod nu El Chapo själv att hans tid snart var ute.
Kanske ville han vara med och skriva sin egen historia.
Eller så var det bara Kate del Castillo.
Den ökände maffiabossens hemliga möte i bergen med den mexikanska skådespelerskan Kate del Castillo och hennes amerikanska kollega Sean Penn i slutet av 2015 innehåller en hel del absurda detaljer. Penn redogjorde några veckor senare för mötet i en Rolling Stone-artikel som han skrivit. Han berättade om hur de suttit och druckit tequila och samtalat på Penns minst sagt knackliga spanska. Hur skådespelarna tagit bilder på sig själva tillsammans med El Chapo, och diskuterat ett eventuellt filmprojekt. Hur Penn fick panik när El Chapo ville visa Kate del Castillo till sovrummet – men att inget allvarligt hände.
Vi var många journalister i Mexiko som hade velat ställa andra frågor till El Chapo. Om de tusentals och åter tusentals morden. Korruptionen och hans eget ansvar för kriget som skördat drygt 250 000 dödsoffer i Mexiko.
Men verklighetens brott och tragedi förvandlades till underhållning.
Kort därefter greps El Chapo på nytt. Och för att undvika ännu en rymning utlämnades han till USA, där gamla medbrottslingar nu vittnat mot honom.
I Mexiko pågår redan striden om den fallne bossens marknadsandelar. Kriget fortsätter, med andra ord – allt medan många i den stora

majoriteten av hederliga mexikaner fortsatt tvingas leva med den dagliga rädslan för att hamna mitt i korselden.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se"

"Fakta. Joaquín ”El Chapo” Guzmán
Född: 4 april 1957, i byn La Tuna i Sinaloa, Mexiko.
Smeknamn: ”El Chapo” är spanska och betyder ”kortis”, vilket i det här fallet syftar på att Guzmán är ganska kort i rocken (168 cm).
Familj: Minst fyra fruar och minst tio barn. Tre av hans söner – kallade ”Los Chapitos” – utkämpar nu ett maffiakrig mot rivaliserande grupper i Sinaloa för att försöka säkra kontrollen över faderns organisation.
Yrke: Ledde fram tills nyligen världens kanske mäktigaste maffiaorganisation, Sinaloakartellen.
Förmögenhet: Under en period listade affärstidningen Forbes honom som en av världens rikaste män, med en uppskattad förmögenhet på 9 miljarder kronor. Detta har dock inte bekräftats av oberoende källor.
Rättegång: Om El Chapo döms väntar sannolikt livstids fängelse i USA. Frias han väntar i stället ett långt fängelsestraff i Mexiko. "

" Deras design lyfter fram Kinas hotade byar

DN ONSDAG 6 FEBRUARI 2019

Årets hedersgäster på Möbelmässan är den kinesiska designduon Neri&Hu. Med sin installation vill de gestalta den kinesiska byn, som försvinner i rasande takt när flyttlassen i Kina går från landsbygd till storstad.

Kinesisk design förknippas ibland med kopior av västerländska original. Men den kinesiska designduon Neri&Hu turnerar världen runt på egna meriter. Före Stockholm furniture & light fair har de varit i Toronto, Hamburg, Köpenhamn, Tel Aviv och Milano. Förra året fick de 400 förfrågningar om projekt, men tackade ja till färre än 15.
De kommer försenade till intervjun på måndagsförmiddagen på grund av Stockholms snötäckta gator och berättar att de har varit bekymrade sedan ankomsten. En låda med saker som skulle ställas ut i deras installation blev kvar i Shanghai och nu har de blivit tvungna att kontakta personer på väg hit för att be dem ta med sig olika saker.
De blev också missnöjda med det pågående bygget av deras installation, som fortfarande pågår för fullt.
– Vi blev först ganska upprörda i går när vi kom hit och såg att den här konstruktionen inte var så bra. Vi kom från Kina och trodde att det skulle byggas bättre i Skandinavien, men sedan insåg vi att när man bara får fyra eller fem dagar på sig för att konstruera en byggnad så har man också skapat kinesiska produktionsvillkor. Förstår du? säger Lyndon Neri och skrattar.
– Så det som bestämmer kvaliteten på byggandet är egentligen inte så mycket om bygget sker i öst eller i väst, utan hur mycket tid man får

för att bygga. Om någon får lite tid i USA, Storbritannien eller Italien blir det också dåligt.
Annars finns en viss beundran i väst för att ni i Kina kan bygga saker så snabbt…
– Jo, men det handlar också om andra saker än byggnadsindustrin i sig. I Kina är det inte så mycket byråkrati. Har man godkännande från rätt auktoritet är det bara att knäppa med fingrarna, medan det blir väldigt många möten om man ska göra något i till exempel London, säger Rossana Hu.
– Jag tror att det är viktigt med balans. När man kommer till New York kan man hamna på möten med 13 olika konsulter: golvexperten, mattexperten, den akustiska experten och alla säger att de måste vänta på en viss skiss. Så går det runt runt. I Kina gäller motsatsen: Det finns inga konsulter så du får göra allt själv från början, säger Lyndon Neri.
Deras installation ”The unfolding village” på Stockholmsmässans entréplan liknar ett stort, ofärdigt husskelett med insyn mellan träbjälkarna. Interiören är utformad som en slingrande och lång bakgata där varje rum skulle kunna vara en smal återvändsgränd, samtidigt som fönster och transparenta väggar löser upp gränsen mellan ute och inne. Tanken är att konstruktionen ska påminna om gatulivet i den traditionella kinesiska byn.
– Det är en representation av den kulturella kvarleva som utgjordes av bylivet. Du hör viskningar, småprat och skvaller, du ser folk i gränderna som pratar med varandra. Huset faller sönder så att det inte längre finns någon gräns mellan offentligt och privat, säger Lyndon Neri.
Antalet byar i Kina minskar med ungefär 300 stycken per dag. År 2000 fanns det 3,7 miljoner byar och i dag har antalet krympt till 2,6 miljoner. Murare och jordbrukare sadlar om till mer välbetalda jobb som chaufförer eller portvakter inne i städerna och när de flyttar lämnar de sina barn kvar på landsbygden hos mor- eller farföräldrar.
– Resultatet blir ett extremt dysfunktionellt samhälle. Familjen löses upp och föräldrarna träffar bara sina barn en gång om året, under det kinesiska nyåret. Människor blir inte lyckliga i den situationen, säger Lyndon Neri.
Det innebär också att småpratet som brukade höras på bygatorna tystnar:
– Mormödrarna och farmödrarna har inte längre tid att småprata eftersom de måste ta hand om barnbarnen. Nu måste de ta barnen till och från skolan och uppfylla en massa andra plikter. Så gränderna har plötsligt blivit väldigt tysta, säger Lyndon Neri.
Är moderniseringen och urbaniseringen av Kina något ni sörjer?
– Framsteg förutsätter väldigt ofta att något offras. Ingenting rör sig enbart i en riktning. Närhelst det uppstår något positivt finns det också en baksida. Och det här är en av de oundvikliga sakerna med modernisering. Det sker inte bara i Kina, men Kina genomgår den här moderniseringen i en aldrig tidigare skådad hastighet, säger Rossana Hu.
Installationen innehåller sammanlagt tre kilometer trä, ett material som Neri&Hu tycker om men som är väldigt sällsynt i Kina.
– Jag älskar att ni i Sverige kan använda er av trä som naturmaterial. Om man ska bygga hållbart i Kina får man i stället använda till exempel bambu. Vi försöker också använda mycket tegel som vi köper in billigt från rivningsprojekt, säger Rossana Hu.
Med förlusten av byarna på landsbygden försvinner också viktiga delar av det kinesiska kulturarvet. Neri&Hu har inrett sitt hus med flera element som lyfter fram karaktäristiska inslag i bylivet. En matta visar mönster av kullerstenar och tegelplattor. En stor taklampa i rödmålad bambu är formad som en mobil kycklingbur. Andra lampor är formgivna som kinesiska lyktor. Ett vitrinskåp vilar på en metallvagn som i byarna används för att frakta keramik och lergods till brännugnen.

– 80 procent av byggnaderna på landsbygden är historiskt och kulturellt betydelsefulla. Vissa historiker menar att om landsbygdens kluster av byggnader som representerar folkliga, konfucianska ideal försvinner, samtidigt som familjestrukturerna bryts, så dör stora delar av den kinesiska kulturen ut, säger Lyndon Neri.
Kan ni som arkitekter och formgivare göra något åt de problem som följer med urbaniseringen?
– Det tror jag definitivt. Vi har inget effektivt sätt att lösa problemen, men jag tror att vi kan skapa uppmärksamhet för frågorna och höja medvetenheten. Så att vi åtminstone förstår vad som pågår i stället för att låtsas som att inget är fel, säger Rossana Hu, men får inget stöd från sin partner:
– Mitt svar är: absolut inte. När vi startade vår byrå trodde jag att vi skulle kunna förändra världen. Jag hade så mycket energi. Men de ekonomiska intressena är så mäktiga och de bryr sig inte ett dugg om design eller kreativitet om det inte ger dem pengar. De vill ha bostadshus ritade av bra arkitekter enbart för att de då kan ta mer betalt. Jag är deprimerad, för jag har tidigare försökt skapa förändring men har med tiden insett hur svårt det är, säger Lyndon Neri.
Så er byinstallation är delvis ett terapeutiskt projekt?
– För ett år sedan var vi i Indien och såg Le Corbusiers och Louis Kahns mästerverk i Indien. De gjorde sina byggnader där för 60–70 år sedan, och när jag insåg hur lite som hänt i arkitekturen sedan dess blev jag så deprimerad att jag tyckte att vi lika gärna kunde lägga ner vår byrå. Men sedan när jag åkte vidare till andra länder och såg fler byggnader ändrade jag mig: kanske ska vi fortsätta ändå, för 98 procent av världens hus är ändå riktigt fula.

Sverker Lenas
sverker.lenas@dn.se "

"Neri&Hu.
Lyndon Neri och Rossana Hu grundade år 2004 Neri&Hu design and research office, en interdisciplinär praktik inom arkitektonisk design. De har sitt huvudkontor i Shanghai, Kina, och ytterligare ett finns i London.
Neri&Hu arbetar internationellt och har en mångkulturell personal som talar över 30 olika språk.
De arbetar med arkitektur, inredningsdesign och industridesign.

Stockholm furniture & light fair.
Äger rum den 5–9 februari i Stockholmsmässan.
Delar ut priserna Editor's choice award, Best performance och Born classic.
Designbaren är i år utformad av den norska designstudion Andersson & Voll, och byggd i furu med inspiration från skandinaviska atriumhus och japansk estetik.
Utställningen "Temperament", som syftar till att ta temperaturen på samtida skandinavisk design och inredningsarkitektur, är i år sammansatt av formgivaren och scenografen Sahara Widoff, - konceptuell director på Acne Studios.
För Greenhouse, det jurybedömda området för unga oetablerade formgivare och designskolor, ansvarar i år designduon Thau & Kallio.
Utställningen "NM& – A new collection" presenterar det gemensamma skapandet av Nationalmuseums nya restaurang, med bland annat 80 nya inredningsföremål.
En gästutställning kommer att dyka ner i Carl Malmstens - folkhemsdesign. Möbelmakaren och inredningsarkitekten Carl Malmsten (1888–1972) gjorde offentliga interiörer i bland annat - Ulriksdals slott, Stockholms stadshus och Stockholms konserthus. Ett nytt inslag som ska bli årligen återkommande är utställningen "Sydform miniatyrer", en jurybedömd designutställning för sittmöbler. Alla möbler som ställs ut ska vara producerade i skala 1:5. "

" Ledare: I Trumps värld är kompromiss att andra ger sig

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Donald Trump kan twittra, men klarar då och då också att läsa upp ett tal. Och han ville verkligen hålla det traditionstyngda, årliga anförandet om tillståndet i nationen. När representant-husets talman Nancy Pelosi sköt upp det, med hänvisning till att presidenten stängt delar av den federala statsapparaten, var det säkert ett skäl till att han lät den öppna igen.

Det bisarra, 35 dagar långa motorstoppet i Washington utgjorde samtidigt fonden för talet. Trump lät 800 000 federalt anställda sitta hemma eller jobba utan lön, för att kongressen vägrade hosta upp budgetmedel till den mur mot invandrare han har lovat bygga vid gränsen mot Mexiko. Men eftersom Demokraterna erövrade majoriteten i representanthuset i höstens mellanårsval blev det inga pengar.

Maktbalansen i Washington är helt förändrad. Det vill inte Trump så gärna acceptera. Hans idé om en kompromiss är nämligen att alla gör som han säger.

På ytan var temat för tisdagskvällens tal en appell om att ”ena nationen”. I Trumps mun blir det ett skämt. Hans hela väsen är att splittra, han lever på den oförsonliga konflikten.

Den längsta delen av budskapet handlade om den farliga invandringen och om muren, det mest polariserande ämne som tänkas kan. Pelosi har kallat den omoralisk, ett konstigt adjektiv eftersom delar av den existerar tack vare hennes eget parti. Däremot har hon rätt i att det vore ett slöseri av monumentala mått att smälla upp en mur längs hela den långa södra gränsen.

Att den illegala invandringen över gränsen har minskat i två decennier är en detalj Trump inte känns vid. Inte heller talar han nu för tiden om sitt löfte att Mexiko ska betala muren. Och påståendet att terrorister och knark väller in i USA söderifrån är struntprat.

Ändå är risken stor för ännu en nedstängning av statsapparaten nästa vecka. Om kongressen inte går Trump till mötes hotar han att utlysa nationellt nödläge för att kunna kringgå den och fixa pengar till muren. Även tunga republikaner avråder honom bestämt från en sådan författningsmässigt tvivelaktig aktion.

Det är, milt uttryckt, inte så trovärdigt när presidenten talar om enighet.

Trumps egen kampanj inför mellanårsvalet handlade bara om invandring, för det är hans enda program. Demokraternas seger visade hålen i presidentens strategi. Stängningen av statsapparaten har sedan drivit ned hans förtroendesiffror till nya bottennivåer.

Några ytterligare poänger försökte Trump göra. Han talade om behovet av att laga USA:s nedkörda infrastruktur, och att begränsa priset på dyra läkemedel, och här skulle det finnas förutsättningar för att skapa majoriteter. Dessvärre orkar presidenten inte intressera sig för den typen av frågor mer än några ögonblick i sänder.

Lite utrikespolitik blev det också, men förvånansvärt lite Kina trots att hans hårda linje samlar en tämligen bred enighet. Trumps kramande av Nordkorea vållar inte direkt splittring, men förvirring. Nu finns datum för ett nytt toppmöte med diktatorn Kim Jong-Un, men ingen utanför Vita huset tror att det leder till kärnvapenavrustning.

Om Trump inte blivit president skulle USA dock vara i ett storkrig med Nordkorea, hävdade han, utan tillstymmelse till belägg.

Den särskilde åklagaren Robert Muellers utredning av Trumpkampanjens kontakter med Ryssland 2016 tornar upp sig som ett åskmoln. Demokraternas makt i representanthuset lovar fler. ”Sluta med era löjliga undersökningar”, manade den amerikanska nationens stora enande kraft.

DN 7/2 2019 "

" Demokratin lever farligt jorden runt

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

För den som intresserar sig för demokratins globala hälsa är Freedom Houses årliga rapport ”Frihet i världen” ovärderlig. Sedan 1973 har demokratiinstitutet utvärderat hur väl världens länder upprätthåller de medborgerliga fri- och rättigheter som utgör folkstyrets grundplåt. I veckan publicerades den senaste upplagan.

Färgerna grön, gul och lila har en särskild betydelse för dem som följer rapporterna. Länder betygsätts på en sjugradig skala där 1–2,5 betyder att ett land är ”fritt”, 3–5 att det är ”delvis fritt” och 5,5–7 att det är ”ofritt”. De färgsätts sedan i grönt, gult och lila beroende på sin - klassificering.
De senaste tio åren har världskartan blivit mindre grön och gul. Fler länder är lila. Demokratin befinner sig jorden runt på en decennielång reträtt.
I vissa regioner blir de visuella förändringarna tydligare än andra. På det nord- och sydamerikanska fastlandet fanns så sent som 2015 inget lila alls. Sedan dess har Venezuela förvandlats till en diktatur. Det har också Nicaragua gjort, där president Daniel Ortega förra året brutalt slog ner de stora protesterna mot hans auktoritära styre.
Mest anmärkningsvärt är ändå färgskiftet i EU. Unionens medlemmar har alla alltid varit gröna.
När Viktor Orbán kom till makten var Ungern en stabil demokrati med en fin etta i betyg från Freedom House. Attacker på mediernas frihet och domstolarnas oberoende har tvingat fram en omvärdering av landet. I årets rapport får Ungern en trea. Och EU sin första gula fläck.
Den amerikanske statsvetaren Samuel Huntington konstaterade att demokratin spridit sig över världen i tre vågor. Den första sattes i rörelse av de franska och amerikanska revolutionerna och svepte över Nordatlanten under det långa 1800-talet. Den andra släpptes lös efter andra världskriget och förde med sig nya demokratier i Europa och bland kontinentens forna kolonier.
Båda vågorna bröts av auktoritära motrörelser – i form av de totalitära ideologiernas framväxt på 1920- och 30-talet respektive en serie militärkupper i det globala syd på 60- och 70-talet.
Den tredje vågen tog fart när juntorna tvingades bort från makten och fick ytterligare styrka i och med kommunismens kollaps under 1980 och 90-talet. Det råder knappast några tvivel om att även den nu har brutits. En fortsatt farlig tid väntar demokratin.

Martin Liby Troein
martin.liby-troein@dn.se "

" Berlins recept mot höga hyror – köpa tillbaka hyresrätter

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

De snabbt stigande hyrorna i Berlin har fått stadens regerande borgmästare att lägga fram ett radikalt förslag. Staden vill nu köpa tillbaka tiotusentals lägenheter som sålts ut från kommunala bostadsbolag till privata investerare. Hyresgästerna jublar – men kritikerna tycker att planerna osar kommunism.
Berlin.

Babette Hechler lutar sig ut över balkongräcket och rättar till banderollen som hänger ner längs fasaden på Karl-Marx-Allé, paradgatan från kommunisttiden i östra Berlin. ”Stjäla från de fattiga för att göda de rika”, har hon skrivit med stora handmålade bokstäver. Runt om i den tyska huvudstaden syns liknande budskap till politiker och investerare – att det är nog nu. Snabbt stigande hyror och en växande bostadsbrist har fått missnöjet att bubbla och bostadspolitiken att segla upp som en av de stora politiska stridsfrågorna.
Det senaste decenniet har hyrorna för nytecknade kontrakt mer än fördubblats och tiotusentals hyresrätter sålts ut från kommunala bostadsbolag till privata investerare. Storbanken Deutsche Bank spådde nyligen att Berlin inom några år kan bli Europas dyraste metropol och att bostadspriserna kan gå om Paris och London.
För de regerande politikerna utgör den ansträngda situationen på bostadsmarknaden en stigande huvudvärk. Med jämna mellanrum hålls demonstrationer mot hyreshöjningarna och i lokaltidningarna berättar mångåriga hyresgäster om hur de tvingas flytta från sina hem efter att hyran höjts kraftigt. Även höginkomsttagare hamnar i kläm på den heta bostadsmarknaden där hyresrätter står för omkring 85 procent av bostadsbeståndet, och där prissättningen länge varit relativt oreglerad.
Nyligen föreslog Berlins borgmästare, socialdemokraten Michael Müller, en drastisk lösning på problemet. Staden ska helt sonika köpa tillbaka tiotusentals lägenheter från privata fastighetsbolag. I fokus finns de drygt 50 000 lägenheter som såldes ut från ett kommunalt bostadsbolag för 15 år sedan.
– Det beståndet vill jag gärna se i kommunal ägo igen, deklarerade Müller i ett uttalande som skapat rubriker över hela Tyskland.
Då, 2004, var Berlin nära bankrutt och affären gav ett välbehövligt tillskott i stadens tomma kassa, motsvarande drygt 4 miljarder kronor i dåtidens pengavärde. Michael Müller, som var ordförande för socialdemokratiska SPD i Berlin, stöttade den jättelika affären. I dag ångrar han sig.
Några år senare såldes de flesta bostäderna vidare till det börsnoterade bolaget Deutsche Wohnen, som grundats av Deutsche Bank. Med sina drygt 100 000 bostäder är det Berlins största privata fastighetsbolag och illa omtyckt bland många hyresgäster. Det får ofta kritik för att genomföra lyxrenoveringar och anklagas för att chockhöja hyrorna. Bolaget hävdar att husen det köpt varit så nedgångna att totalrenoveringar varit nödvändiga. Faktum är att stora delar av bostadsbeståndet i Berlin har varit i dåligt skick efter många år av eftersatt underhåll. Standarden har ofta varit låg och hyrorna har satts därefter. För bara tio år sedan saknade många bostäder fortfarande centralvärme och under kalla vinterdagar kunde röken från kolugnarna ligga tät mellan husen.
Vad priset blir för återkommunaliseringen, som kan bli den största i Tyskland sedan kommunisttiden, är ännu oklart. Men att det kommer att bli mångdubbelt dyrare än vad staden fick in vid försäljningen är experterna ense om.

Kritiken har heller inte låtit vänta på sig. Det är slöseri med skattepengar och löser inte bostadsbristen, anser oppositionen med kristdemokrater (CDU) och marknadsliberaler (FDP) i spetsen. Förslaget är ”fullkomligt vanvettigt”, tycker Sibylle Meister, bostadspolitisk talesperson för liberala FDP.
– För de miljarderna skulle man kunna bygga dubbelt så många nya bostäder, säger hon till tidningen Der Tagesspiegel.
Andra är kritiska till att staden ska dra på sig nya skulder när det redan saknas pengar till renoveringar. Vissa, som Der Tagesspiegels - kommentator, jämför modellen med den östtyska bostadspolitiken där hyrorna hölls nere ”till priset av städer i förfall”.
Men bland Berlins hyresgäster sätter många sitt hopp till att politikerna ska stoppa hyreshöjningarna.
På fjärde våningen i ett av arbetarpalatsen på Karl-Marx-Allé bor de pensionerade grundskolelärarna Karin och Wolfgang Wendt. Från fyrarummarens vardagsrum ser de ut över den breda bilvägen och ner mot den numera nedlagda Karl-Marx-bokhandeln.
– Den här lägenheten är mitt näste. Här jag växte jag upp och här bodde mina barn, säger Wolfgang Wendt, 68, och kisar mot vintersolen som silas genom tyllgardinerna.
På väggarna hänger akvarellmålningar och i ett vitrinskåp står finporslinet i räta rader. Strax före jul hittade Karin Wendt ett brev på hallmattan. Hon fick kalla kårar när hon läste att lägenheten de bott i större delen av sitt liv skulle säljas till ett stort börsnoterat fastighetsbolag.
– Jag tänkte att nu kommer vi, vanliga medborgare som arbetat hela livet, att tvingas flytta, säger hon.
Makarna Wendt och deras grannar fick 14 dagars frist för att själva köpa loss lägenheten och omvandla den till en ägarlägenhet. Men paret saknade de motsvarande knappt fyra miljoner kronor som det skulle kosta att förvärva bostaden.
De vände sig till en lokal hyresgästförening och det var nu som protesterna tog fart. Grannarna samlades till stormöten, skrev brev till politikerna och hjälptes åt att måla plakat. Babette Hechler från huset bredvid tog fram målarburken och skrev ”stjäla från de fattiga för att göda de rika” på sin banderoll och lät den hänga ner från balkongen.
Protesterna ser nu ut att ha gett resultat. I mellandagarna kom beskedet att staden planerar att köpa tillbaka flera hundra lägenheter för att låta dem övergå i kommunal ägo. Det sker genom en komplicerad juridisk process och blev startskottet för planerna på att återkommunalisera i stor skala.
– Jag tycker att det är riktigt att lägenheterna ska tillhöra människorna som bor i staden, säger Wolfgang Wendt om affären som ännu inte är slutförd.
Det är en historiens ironi att det är just de boende på Karl-Marx-Allé som banat väg för borgmästarens planer på att köpa tillbaka staden från privata händer. Paradgatan började byggas i början av 1950-talet på ruinerna av de gamla arbetarkvarteren som jämnats med marken i andra världskrigets slutskede. Den nya östtyska regimen hade storslagna planer och lät först döpa gatan till Stalinallé, uppkallad efter den sovjetiske diktatorn.
30 år har nu gått sedan Berlinmurens fall. På Karl-Marx-Allé hålls inte längre några militäruppvisningar, bokhandeln har lagts ner efter att efterfrågan på marxist-leninistisk studielitteratur minskat och Trabant-bilar är det numera bara turister som kör.
Men visionen om att förse ”vanligt folk” med billiga bostäder lever vidare. Den röd-gröna delstatsregeringen som styr Berlin har gett frågan ”högsta prioritet” och återkommunalisering är bara ett första steg. Koalitionspartnern Vänsterpartiet Die Linke, som innehar posten som bostadsminister, vill gå ännu längre och föreslår att staden exproprierar privata fastighetsbolag. Enligt en opinionsmätning som tidningen Der Tagesspiegel beställt anser hela 54 procent av Berlinborna att det är ett bra förslag.
En timmes promenad söderut från de ljusgula arbetarpalatsen slår sig Rouzbeh Taheri ner vid ett kafébord stadsdelen Kreuzberg.
Mobiltelefonen ringer i ett. 45-åringen som till vardags driver en

internethandel har startat ett medborgarinitiativ som vill expropriera privata fastighetsbolag som äger fler än 3 000 bostäder, mot en mindre ersättning.
– När en motorväg ska byggas eller en kolgruva utvidgas så kan staten expropriera mark och fastigheter. Det borde gälla även för att människor ska ha någonstans att bo till en rimlig hyra, säger han.
Målet är att samla tillräckligt många namnunderskrifter för att tvinga fram en folkomröstning i frågan.
– Som dagens situation ser ut tror jag att vi kan få stöd av en majoritet.
Det får kritiker att varna för att Berlins rykte bland företag och investerare ska bli skamfilat. Andra tycker att det påminner om metoder som de två tyska diktaturerna använde sig av.
– Det är ett populärt argument i Tyskland, att kalla allt man inte gillar för kommunism, säger Taheri.

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

"Hyreshöjningarna i Berlin
Genomsnittshyra i euro för nytecknade kontrakt per kvadratmeter.
Kallhyra, utan värme och andra driftskostnader:
2009 4,83 euro
2010: 6,0
2011 6,92
2012 7,50
2013 8,20
2014 8,75
2015 8,91
2016 9,65
2017 10,80
2018 12,52
Källa: IBB Wohnungsmarktbericht 2017 och Berlin Senatsverwaltung für Stadtentwicklung und Wohnen. "

" Tre saker som stack ut i Trumps tal

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Donald Trumps tal till nationen bjöd på såväl väntade som oväntade inslag. Här är tre noterbara punkter.

Skrattet
När Trump förklarade att andelen sysselsatta kvinnor har ökat på den amerikanska arbetsmarknaden gjorde gänget av vitklädda demokratiska kvinnor med Alexandria Ocasio-Cortez i spetsen en kupp. De ställde sig upp och jublade och låtsades som om Trump talade om dem, som är nyanlända kvinnor till kongressen i Washington DC. Trump spelade snart med. Ett ovanligt ögonblick av enighet mellan partierna.
Slängen mot Robert Mueller
Trump, som ägnat mycket kraft åt att splittra befolkningen, sade nu att USA endast kan uppnå sin fulla potential om partierna gräver ned stridsyxorna och börjar samarbeta. Samtidigt antydde han att det potentiella samarbetet är villkorat. Sluta spilla kraft på onödiga krig och fåniga partiska utredningar, sade Trump. Han nämnde inte ordet ”häxjakt” men det var svårt att inte se Rysslandsutredaren Robert Mueller framför sig.
Ord som inte fanns i manus
Trump sade att han vill att USA ska ta emot fler lagliga invandrare än någonsin tidigare. Den önskan kommer sannolikt som en överraskning för både kärnväljare och opposition. Och även för talskrivarna. Så kan det gå när Trump får ”feeling” och prövar lyckan i den retoriska genre som han själv kallat för ”sanningsenlig hyperbol”.
Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Martin Gelin: Presidenten fick knappast nya vänner bland Demokraterna

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Donald Trump lovade att hans årliga tal till nationen skulle präglas av ett diplomatiskt budskap om samarbete. I stället fick vi höra Trump upprepa välbekanta överdrifter om invandring, brottslighet och krav på en gränsmur. Han fick knappast några nya vänner bland Demokraterna.

Till slut fick Donald Trump hålla sitt tal till nationen. Det sköts först upp, under förhandlingarna om myndighetskrisen i januari, då Trump tvingades vika sig för talmannen Nancy Pelosis krav. I talet natten till onsdagen gjorde han ett försök att hämnas på Pelosi för denna förödmjukelse, då han ignorerade henne vid talets början.
Det är kutym att presidenten introduceras av talmannen i representanthuset innan de börjar tala, men Trump körde i stället över protokollet och satte i gång talet självmant.
Att Pelosi satt direkt bakom Trump under talet blev en påminnelse om att presidenten förlorade sitt första slag mot Demokraterna under vintern. Men nedanför honom satt även Brett Kavanaugh och Neil Gorsuch, två domare på livstid i Högsta domstolen, och lika viktiga påminnelser om Trumps två mest betydelsefulla, långsiktiga politiska framgångar.
Samtidigt symboliserar dessa två män även de bittra politiska strider som präglat Trumps två år som president och som knappast visar några tecken på att avta, trots vaga löften om samarbete i talet. Vita huset sade inför talet att Trumps kärnbudskap skulle vara ”enighet” och han gjorde initialt ett par försök att utstråla just detta.
– Den agenda jag vill lägga ut i kväll är inte republikansk eller demokratisk, utan det är en agenda för det amerikanska folket, sade han.
Det är en av standardfraserna för den här sortens tal till nationen. Men Trump bytte snabbt tonläge när han började ägna sig åt välbekanta attacker på Demokraterna, samt överdrifter och lögner om invandring och den amerikanska ekonomin.
Presidenten betonade åter vikten av att bygga en gränsmur mot Mexiko, frågan som orsakade den historiskt långa myndighetskrisen under vintern, som beräknas ha kostat den amerikanska ekonomin 11 miljarder dollar och även skadat Trumps eget förtroende. Han kom med nya löften om att stoppa olaglig invandring till USA och kom vid flera tillfällen med faktafel om statistik för brottsligheten i amerikanska städer, vilken han skyllde på invandringen.
– Att tolerera olaglig invandring är inte medkännande, det är ondskefullt, sade Trump.
I publiken satt Victorina Morales, en papperslös invandrare som jobbat på en av Trumps golfbanor i New Jersey. Hon var inbjuden av Bonnie Watson Coleman, en demokrat i kongressen. Åtminstone fem av Trumps golfbanor har anställt papperslösa, enligt en färsk rapport i Washington Post.
Trumps löften om att utstråla diplomati och samarbete undergrävdes även av en intervju precis innan talet, där han gick till personangrepp på demokrater. Han kallade tidigare vicepresidenten Joe Biden ”korkad” och Chuck Schumer, demokraternas ledare i senaten, ”en smutsig jävel”.
Med sitt tal till nationen skaffade han sig till synes inga nya vänner bland Demokraterna. Delar av talet uppskattades åtminstone i de egna leden. Peggy Noonan, tidigare talskrivare åt Ronald Reagan, har tidigare varit ambivalent inställd till Trump, men hyllade Trump för formuleringen ”USA kommer aldrig att bli ett socialistiskt land”. Det

var, till skillnad från mycket annat som Trump sade, en fras som lika gärna hade kunnat komma från Reagan.
Den bild som lär fastna i USA:s historiska medvetande var dock inte talarpodiet, utan de 89 kvinnliga demokraterna som var klädda helt i vitt för att hedra den stundande 100-årsdagen av kvinnlig rösträtt i USA.
Vid ett tillfälle under Trumps tal verkade han försöka ta åt sig äran för att det är historiskt många kvinnor i kongressen. Demokraterna reste sig då upp och applåderade med breda leenden, men det såg inte ut som att de log med presidenten, utan åt honom.

Martin Gelin "

" Stred mot korruption – kan stoppas från toppjobbet i EU

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Hon vågade utmana korrumperade politiker i hemlandet Rumänien – och fick sparken. Nu kan Laura Codruta Kövesi få jobbet som EU:s högsta åklagare. Men den rumänska regeringen gör allt för att stoppa utnämningen.

I flera år har det rumänska regeringspartiet PSD försökt göra livet lättare för korruptionsanklagade politiker.
I själva verket – säger oppositionen – handlar det om att rentvå Liviu Dragnea, PSD-ledaren som utpekas som landets egentlige ledare. Han har två korruptionsdomar på sig som gör att han inte kan sitta i regeringen.
Som chef för antikorruptionsbyrån DNA ledde Laura Codruta Kövesi under flera år kampen mot mutor och fusk inom den politiska eliten i Rumänien.
Hon betraktas som Europas troligen mest framgångsrika antikorruptionskämpe, och hennes facit är imponerande: Flera tusen politiker och tjänstemän åtalades. Bland dem en tidigare och en sittande premiärminister – nämligen just Liviu Dragnea. Majoriteten av de åtalade tillhörde PSD.
DN intervjuade Codruta Kövesi under de stora gatuprotesterna mot PSD-regeringen i februari 2017. Hon var demonstranternas hjälte, men utsattes hela tiden för hån och hot från regeringstrogna medier.
– Känslor hör till fritiden, det är inget som ska påverka jobbet.
– Vi måste fortsätta vårt arbete oavsett om vi får beröm eller kritik.

Ett år senare hade hon fått sparken, anklagad av justitieministern för bland annat ”överdrivet auktoritärt beteende”. Och Rumänien, som nu är EU:s ordförandeland, fortsätter att driva frågan om lättnader för korruptionsanklagade politiker och tjänstemän.
Samtidigt är Codruta Kövesis förtroende orubbat i Bryssel. Hon är med bland tre kandidater till chefsåklagare i Europeiska åklagarmyndigheten, en ny mäktig EU-byrå som inrättas med säte i Luxemburg.
Hon har redan fått stöd av flera framträdande EU-parlamentariker, och Rumänien kan inte lägga in veto om hon skulle få jobbet. Men utrikesminister Tudorel Toader – samme man som gav henne sparken – är upprörd.
– Jag tror inte uttagningskommittén är medveten om vilket maktmissbruk Laura Codruta Kövesi har gjort sig skyldig till, sa han i måndags i Bryssel.
Ministern lovar informera sina kolleger från övriga medlemsländer så att utnämningen stoppas.

Ingmar Nevéus "

" Tyska regeringen överens i strid om abortlag

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

Efter månader av stridigheter har Tysklands regering enats om att ändra i lagen som gjort det straffbart för läkare att informera om att de utför aborter.

Berlin.
Sedan flera månader har en lagparagraf vid namn 219a orsakat splittring inom den tyska regeringen. Lagen har förbjudit läkare och kliniker som utför aborter att göra reklam för det på exempelvis sin hemsida eller i flygblad, vilket har kunnat ge böter eller fängelse i max två år.
Medan Socialdemokraterna SPD krävt att lagen ska avskaffas, har förbundskansler Angela Merkels Kristdemokrater CDU/CSU satt sig emot kravet.
På onsdagen enades regeringspartierna till slut om en kompromiss. Den innebär att läkare och kliniker får informera om att de utför aborter, men de får inte ge vidare information om exempelvis hur ingreppet går till eller vilka biverkningar som kan uppstå.
Beslutet välkomnades av det tyska läkarförbundet, medan oppositionspartierna De Gröna, liberala FDP och vänsterpartiet Die Linke, som velat avskaffa lagen, kritiserade uppgörelsen för att vara urvattnad.

Lina Lund "

" Linus Larsson: Vinsten är en historisk milstolpe för Spotify

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

För första gången hittills går Spotify med vinst. DN:s Linus Larsson svarar på frågor om den historiska rapporten.

1 Varför är kvartalsrapporten så viktig?
– Spotify har lyckats med enormt mycket. Förändrat musikvärlden i grunden och kommit med ett trovärdigt svar på den tidigare så omfattande piratkopieringen av musik. Och lockat miljoner och åter miljoner människor världen över att börja lyssna på musik strömmad från nätet. Att bara få med sig skivbolagen har varit en bedrift.
– Däremot har företaget hela tiden gått med förlust. Tills nu. Under det fjärde kvartalet 2018 gjorde Spotify en rörelsevinst på 94 miljoner euro, motsvarande nästan en miljard kronor. (Förra kvartalet beskrivs ibland som ett vinstkvartal, men sett till rörelseresultat var det en liten förlust.) Vinstkvartalet är en stor seger för företaget och de som har slagits för dess modell med reklamfinansierade gratiskonton som inkörsport till betaltjänsten, en inriktning som vd Daniel Ek har fått slåss för att försvara mot kritikerna.
2 Varför har det tagit sådan tid att nå lönsamhet?
– Frågar man Spotify så beror det på att företaget alltid har prioriterat att växa, ta nya marknader och få fler kunder framför att nå lönsamhet. Det ligger mycket i det. För ett företag som Spotify, ett riskkapitalfinansierat, digitalt före detta startupföretag, är det helt normalt att gå med förlust medan man expanderar. Det är bara det att perioden har varit ovanligt lång för Spotify. Företaget grundades 2006, för nästan 13 år sedan.
– En annan bidragande orsak är utbetalningarna till skivbolag och artister. Utan musik, inget Spotify. Och för att få strömma musiken måste en väsentlig del av intäkterna betalas vidare.
3 Vad händer nu med Spotify?
– Ett ord: Poddar. I samband med kvartalsrapporten bekräftade Spotify också två stora uppköp i podcastvärlden: Poddproducenten Gimlet och plattformen Anchor. Priset är inte offentligt, men medieuppgifter har pekat på omkring 200 miljoner dollar för Gimlet. Under 2019 lär det bli fler uppköp – Spotify flaggar för att upp mot en halv miljard dollar ska plöjas ner i förvärv.
– Därför lutar det åt att det inte blir någon mer vinst på ett tag. Prognosen för både årets första kvartal och för hela 2019 pekar på stora förluster, för helåret på mellan 200 och 360 miljoner euro.

Linus Larsson
linus.larsson@dn.se "

" Vi ville tala till alla som ett slags galna kyrkoherdar”

DN TORSDAG 7 FEBRUARI 2019

"Gilbert & George klär sig i likadana kläder varje dag, äter samma mat på samma turkiska restaurang och tittar aldrig på tv. De är konstnärsduon som vill vara annorlunda och provocera, men begriplig för alla. Nu intar de Moderna museet i Stockholm.

De gör rakt-i-ditt-ansikte-konst. Volymstark och färgrik. Gärna på teman som kroppsliga utsöndringar, jättefula ord, ilska, könsumgänge och allehanda provokation. Spegelbilder av ett avklätt Storbritannien. Konsten skapar Gilbert & George hemma i Londons East End i datorer utifrån uppblåsta bilder som handkoloreras, printas på plexiskivor som sedan fogas samman i väldiga ramverk. De säljs för miljoner.

”Konst för alla” var från början ert stridsrop, men är alla intresserade av konst?
– Allt fler är det definitivt. När vi var i babystadiet som konstnärer så hade folk på Londons gator enbart svarat Leonardo da Vinci om man bett dem nämna en konstnär. De hade däremot känt till mördare, politiker och fotbollspelare. Nu vet alla namn på olika konstnärer, det är något vi bidragit till, säger George.
Han och Gilbert fattade tidigt att hemligheten är att göra konst som inte är ”uppenbart komplex, men ändå är det”.
– Vår konst rymmer dessutom alla mänskliga tillstånd – döden, livet, sex, pengar, kärlek, droger, ras, religion, skit, allt. Livets komplexitet, sådant som alla i hela världen fattar till slut.
När de skapade ”The dirty words pictures” 1977 (ett tjugotal graffiti-inspirerade bilder krönta av aggressiva svordomar och lortiga ord hämtade från murar i deras kvarter) så tyckte till och med fansen att de hade gått för långt. Att de var barnsliga.
– Men när vi visade de där bilderna tjugofem år senare så kom samma människor fram och pratade om hur marvellous de var och hur de alltid älskat dem. Vad betyder det? Jo, att bilderna förblir desamma men världen förändras och till slut har plats för dem.
Gilbert på stolen intill i Moderna museets visningssal på fjärde plan talar om begriplighet som ett viktigt mål.
– Vi ville tala till alla som ett slags … galna kyrkoherdar och var tvungna att uppfinna ett eget språk. Men det fanns bara tre konstgallerier i hela London då och alla vägrade visa våra verk, säger han om den verklighet som de steg ut i 1967 efter att ha blivit ett par på konstskolan St Martin’s college of art.
Duons robotlika performanceverk ”Singing sculpture”, framfört redan 1969, blev en vändpunkt. Galleristerna fann det åtminstone intressant i en tid när deras klasskamrater från konstskolan skapade vad George beskriver som ”medvetet obskyra” verk.
– Ju färre som förstod deras konst desto mer sofistikerade och framgångsrika kände de sig. Så de skapade verk som uteslöt nittio procent av världens befolkning, vilket ju är rejält korkat.
För att undvika sådana dumheter har Gilbert & George i över femtio år levt efter mottot att maximera utrymmet i skallen för fria tankar genom att minimera all yttre stimuli. Därför klär de sig i likadana kläder. De tittar aldrig på tv eller film (senast de var på bio var 1978, ”The deer hunter”) äter varje dag exakt samma rätter på samma turkiska krog och undviker noga folkliga nöjen.
– Vi vill frigöra oss, inte bli kontaminerade utan hålla hjärnorna fria.

Ni talade tidigt om vikten av att vara annorlunda.
– Jo, det är därför vi alltid tackar nej till middagar hos bekanta. Vi vill inte bli en del av den där ordinära verksamheten där man inte kan vara sig själv. Vi vill hålla våra huvuden tomma på sådant – och har därför många hektar av yta för konst i våra skallar.
Hållningen har haft ett pris. De möter fortfarande ”medlemmar i den fnysande klassen, intoleranta liberaler, förklädda hycklare”. Men i allt högre grad förståelse.
– Nu för tiden köper både unga och gamla besökare våra utställningsaffischer, oftare de med text än vackra tryck. De gillar helt enkelt budskap som befriar dem från kedjorna de har hängande på sina axlar, tror George.
Duons jättebilder har numera, fem decennier efter att de lämnade St Martin’s, hängt på de flesta av planetens prestigegallerier, också det brittiska nationalmuseet Tate Modern.
– Allt är annorlunda nu, allt är förändrat, till och med vad en person är och vad klass är för något. Vi växte båda upp på landet och var krigsbarn med en enda slogan hemifrån ”allting kommer att bli bättre” – och så blev det. Moster fick en tv, farbror fick en bil och farfar fick en... vibrator och plötsligt kunde vi äta mat från hela världen.

Vad inspirerar er mest i ert skapande i dag?
– Medvetenheten om att världen är mer framgångsrik än någonsin. Det är en enorm triumf. Västvärldens alla böcker, operor, musik, balettuppsättningar och poesi är en succé, en kultur som ger oss frihet och trygghet. Men i andra delar av världen råder galenskap, understryker George.
Men också delar av Europa är osäker mark. Borgmästaren Pawel Adamowicz i Gdansk, en vän till dem, knivmördades den 13 januari i år efter att länge levt under hot för bland annat sitt stöd för hbtq-aktivister.
Gilbert skulle vilja förbjuda all religion och avkriminalisera samkönad sex.
– Sådana som vi kan i dag bara vara trygga i kanske tjugo procent av världens länder av sexuella skäl. I resten pågår fasansfulla saker. Vi skyller religionen för detta.

Klimatfrågan?
– Vi har redan gjort en banderoll för den: ”Fuck the planet”, svarar han, men ler lite för brett för att hans slagord ska riktigt övertyga.
George hävdar ändå att överlevnad är överskattat.
– Alla våra unga vänner äter yoghurt och hoppas på eviga liv. Jag brukar säga till dem: ”Varför inte uträtta något viktigt i stället?” Det är bättre än att leva länge, säger han – fast verkar snabbt ångra sitt krassa budskap.
Han vill nå andra människor, inte stöta bort någon enda.
– Vår definition av konst är att den är ”vänskapen som bildas mellan betraktaren och bilden”.

Det var en vacker sammanfattning.
– Ja, men just så fungerar konsten. Vi ser det faktiskt gång på gång.

Georg Cederskog
georg.cederskog@dn.se"

Gilbert & George.
Gilbert Prousch, född 1943 i italienska San Martin de Tor, och George Passmore, född 1942 i brittiska Plymouth, bor sedan 1968 på lilla Fournier Street intill Spitalfield Markets i London.
Deras utställning ”The great exhibition” visas på Moderna museet 9 februari till 12 maj.

Om musik: ”Vi lyssnar aldrig på musik, det är för sövande. Fast vi går en gång om året till pantomimföreställning där det spelas musik. Vi har förstått att många musiker gillar oss, men vi har aldrig velat träffa sådana David Bowie och Kraftwerk, vi är som Greta Garbo, vi vill bara bli lämnade ifred”.
Gilbert & George arbetar nu med ”en helt ny slags konstverk”, utformningen är inte klar, dock tre titlar: ”Darwin day”, ”Full fig” respektive ”Bed-wetting”. "

" Ledare: Nu är det dags för operation rädda EU

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Sverigedemokraterna har presenterat sin plattform inför vårens val till Europaparlamentet. Partiet insisterar inte längre vare sig på att Sverige ska lämna EU eller att EU ska lämna Sverige, utan tycker nu att Sverige först ska dra ännu mer nytta av EU och sedan får man se. Omsvängningen har kanske mer att göra med Jimmie Åkessons intresse av att göra sig mer samarbetsfähig inför kommande regeringsbildningar än med ett nyväckt intresse för Europatanken. Men man ska å andra sidan inte underskatta nationalismens internationalistiska böjelser.

Åkesson har gott om vänner i andra EU-länder, somliga av dem ”in high places”. Det underströk han vid en pressträff i onsdags.
”Det vi ser är att partier som är starkt kritiska till överstatlighet har växt väldigt kraftigt, och bildat regering i ett antal länder i Europa”, konstaterade han och tillade: ”Det innebär att förutsättningarna aldrig har varit så goda för att reformera unionen inifrån.”
Olyckligtvis har Jimmie Åkesson rätt. I alla fall om EU ska förstås inte bara som en ekonomisk utan också, ja framför allt, som en politisk intressegemenskap, ett projekt som skapar och värnar liberal demokrati. ”Reformera” får ju här göra tjänst som en sverige-demokratisk synonym för urholka, underminera, försvaga, urvattna, splittra, förgifta, ta död på.
Hoten mot denna politiska ordning, mot denna unika glänta i tid och rum, växer. USA, länge den västliga demokratins ordningsman, har nu en president som med en energi värdig en tonårsvandal anstränger sig

för att skapa en ny världsoordning. Ryssland styrs av en KGB-tsar. Kina är en expansiv kommunistdiktatur med alltmer skrämmande ekonomiska och teknologiska resurser.
Den som tror att en europeisk nationalstat i svensk storlek är den tryggaste hamnen i en sådan värld lever i en sagobok.
Sällan, om ens någonsin, har Europeiska unionen framstått som så bokstavligt talat livsviktig som nu. Och aldrig tidigare har den framstått som så bräcklig. De två stöttepelarna, Tyskland och Frankrike, vacklar. Angela Merkel är på väg bort från makten. - Emmanuel Macron kämpar för att behålla den. Den liberala demokratins flaggskepp, Storbritannien, har kapat förtöjningarna, huggit ner masten och slängt rodret i sjön. Det är ett sorgligt skådespel, och det borde göra oss alla nervösa också av skälet att Storbritannien är en av få EU-stater med riktiga militära muskler, sådana man behöver i tunga tider.
Till detta kommer Åkessons europeiska vänner. Den antiliberala nationalismen har numera ett helt stuteri av trojanska hästar i EU. Högernationalister och populister av blandad sort utövar ett växande politiskt inflytande i en rad europeiska länder. I Ungern, Polen, Italien och Österrike har de flyttat in i regeringsbyggnaderna.
Svenska politikers förhållande till EU har inte sällan utgått från frågan: ”Vad fan får vi för pengarna?” Det allt väsentliga har varit att övertyga medborgarna om att medlemskapet i unionen lönar sig. Under de månader som återstår till EU-valet i maj måste perspektiven vidgas och nivån höjas. LO:s antingen gravt klantiga eller grovt opportunistiska ”lån” av Brexit-parollen ”Ta tillbaka kontrollen” understryker behovet av en reformerad svensk EU-retorik.
Det europeiska demokratiprojektet befinner sig i en allvarlig existentiell kris. Det är till den verkligheten de svenska partierna och de svenska väljarna nu har en skyldighet att förhålla sig.
DN 8/2 2019 "

" Frankrike kallar hem sin Italien-ambassadör

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Frankrike kallar hem sin Romambassadör med omedelbar verkan efter att Italiens vice premiärminister Luigi Di Maio träffat Gula västarnas representanter i Paris. Händelsen är unik i modern tid, men inte helt oväntad eftersom en rad incidenter mellan länderna ägt rum sedan Italiens nya populistiska regering tillträdde i juni.

Det som fått situationen att explodera är att Femstjärnornas Luigi Di Maio, som redan tidigare i Italien uttryckt sin sympati och visat solidaritet med de Gula västarna, dristat sig till att ha ett möte med rörelsens ledning i Paris på onsdagen. Di Maio som är vice premiärminister i Italien passade då på att öppet ge rörelsen sitt stöd.

Frankrike rasar över detta möte, eftersom de Gula västarna blivit ett av landets största inrikespolitiska problem. Därför valde Frankrike att omedelbart kalla hem sin ambassadör Christian Masset efter vad som benämns som ”oacceptabla provokationer”.
”Denna inblandning representerar en ytterligare provokation och är oacceptabel”, skriver franska UD i en not i samband med att ambassadören återkallas.
– För mig var mötet inte en provokation mot den nuvarande franska regeringen, utan ett viktigt möte med en politisk kraft som vi delar ganska mycket med, skriver Di Maio på Facebook efter det franska beskedet, och pekar på en samsyn vad gäller bland annat så kallad direktdemokrati.
Mötena mellan Emmanuel Macron och Italiens premiärminister Giuseppe Conte har beskrivits som bra och konstruktiva. Men trots

detta så har en rad konfliktsituationer uppstått på senare tid. Ett exempel är hur fransk polis körde över gränsen och bokstavligen dumpade migranter på italienskt territorium. Något som hänt flera gånger och som italiensk polis lyckades filma. En pinsam historia för Frankrike.
En annan konfliktsituation rör höghastighetståget som man håller på att bygga mellan italienska Turin och Lyon i Frankrike. Här vill Femstjärnorna dra sig ur. De beskriver projektet som ekonomiskt oacceptabelt. Något som retar gallfeber på Frankrike. Italien har också i decennier begärt att italienska terrorister som bosatt sig i Frankrike skall utlämnas, men Frankrike har hittills vägrat.
Huvudproblemet för Italien är att man inte har en utan tre personer, Conte, Di Maio och Legas Matteo Salvini, som agerar och diskuterar bilaterala frågor med Frankrike.
– Jag tror inte att det som nu sker hjälper vare sig Italien eller Europa. Att ägna sig åt provokationer är inte rätt väg att gå för vårt land som nu befinner sig i ett känsligt internationellt läge, säger förre EU-kommissionären Emma Bonnino i en presskommuniké.
Hon syftar på det faktum att Italien är ett av ett fåtal europeiska länder som inte har erkänt Venezuelas självutnämnde president Juan Guaidó.

Peter Loewe
loewepeter@gmail.com "

"Fakta.
Italiens regering tillträdde i juni förra året efter månader av politisk osäkerhet och besvärliga förhandlingar. Regeringen består av en koalition mellan populistiska Femstjärnerörelsen och främlingsfientliga Lega. Flera statsråd, däribland premiärministern Giuseppe Conte, är partilösa.
Koalitionsregeringen utmärker sig genom sin EU-kritiska hållning, planerade välfärdssatsningar och hårda migrationspolitik.
TT "

" Macron tänker inte vända andra kinden till

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

DN:s Pariskorrespondent Erik de la Reguera svarar på tre frågor om den allt värre diplomatiska konflikten mellan Frankrike och Italien, sedan Frankrike kallat hem sin Romambassadör.

1 Vad betyder detta?
Att Emmanuel Macrons regering nu kallar hem sin Romambassadör för överläggningar är en exceptionell diplomatisk markering mot ett grannland som länge varit en nära allierad till Frankrike. Relationerna de båda EU-länderna emellan har försämrats sedan den populistiska Femstjärnerörelsen och det högerextrema partiet Lega Nord fick flera tunga ministerposter i den italienska koalitionsregeringen förra året.”
”Båda dessa partier ser Macron som en representant för det liberala politiska etablissemang som de avskyr. Flera hätska ordväxlingar har ägt rum, inte minst om migrationspolitiken, men droppen för fransmännen kom nu i veckan, då Femstjärnerörelsens ledare Luigi Di Maio – tillika Italiens vice premiärminister – mötte representanter för den franska proteströrelsen Gula västarna.

2 Varför var det så provocerande?
Gula västarnas uppror har pressat Macron, och Luigi Di Maio gjorde en stor sak av mötet. Han beskrev det som ”vackert”, och lade ut en bild i sociala medier med kommentaren: ”Förändringens vind har korsat Alperna”. Det är långtifrån säkert att de ”gula västar” som han poserade med verkligen har stöd i rörelsen för planerna på att ställa upp med en lista i Europavalet.

Men den franska regeringen anklagar Luigi Di Maio för att ”manipulera diplomatiska relationer i syfte att påverka utgången i valet.”

3 Vad händer nu?
Lega Nords ledare Matteo Salvini – även han Italiens vice premiärminister – har sagt att han hoppas att Frankrike kan göra sig av med sin ”hemska ledare”. Det är knappast troligt att han eller Femstjärnerörelsens företrädare sänker tonläget – särskilt inte som de medvetet använder konflikten för att mobilisera sina väljare.
Även president Macron tycks ha inlett valrörelsen, och har just visat att han inte tänker vända andra kinden till.

AFP "

" Enighet på kritiserat toppmöte – kräver ett trovärdigt nyval

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Det internationella toppmötet för att lösa krisen i Venezuela har lyckats ena sig. De elva europeiska och latinamerikanska länderna som träffats i Uruguay ställer sig bakom kravet att det ska hållas ett fritt, demokratiskt och trovärdigt nyval i Venezuela.

– Demokratiproblem löser man med mer demokrati, inte med mindre, sa Uruguays president, Tabaré Vázguez, inför mötet.
I början av mötet ville han föra en villkorslös dialog som gick ut på att inte kräva att Venezuela släpper sina politiska fångar eller går med på nyval, men fick inte medhåll av EU-länderna.
– Vi tycker att detta internationella initiativ är viktigt för att hitta en demokratisk lösning genom att hålla ett fritt, transparent och trovärdigt val, sa EU:s representant för utrikesfrågor, Federica Mogherini.
I den första deklarationen från mötet, där Sverige representerades av ambassadör Tommy Strömberg, står det att ”det finns olika politiska positioner” inom gruppen, men att gruppen har enats i att ”skapa en internationell kraft för att skapa en fredlig, politisk och demokratisk resolution som kan stödja venezuelanerna att lösa krisen”. Men i den andra slutdeklarationen lyckades alla länderna enas om att kräva nyval i Venezuela.
Mötet får ändå kritik av Venezuelas oppositionsledare, Juan Guaidó, som förkastar förhandlingarna och menar att Uruguay inte är neutralt eftersom landet inte har fördömt den venezuelanska regimens övergrepp mot mänskliga rättigheter.

– Uruguay har inte gjort vad som krävs i sitt försök att försvara demokratin i Venezuela, säger oppositionsledaren Juan Guaidó till den uruguayanska tidningen El País.
Han menar att alla tidigare försök att medla med regimen har misslyckats och endast tjänat till att köpa tid för president Nicolás Maduro.
– Regimen har redan dödat 9 600 medborgare. Det är tre gånger fler än vad Augusto Pinochets diktatur mördade i Chile, säger Juan Guaidó.
Guaidó varnar för att 300 000 människor riskerar att dö inom de närmsta veckorna på grund av brist på mat och mediciner om - omvärlden inte agerar. USA har skickat humanitär hjälp till den - colombianska gränsstaden Cúcuta, men regimen i Venezuela erkänner inte att befolkningen genomgår en humanitär kris utan har blockerat vägarna in i landet med hjälp av tankbilar och containrar. Maduro menar att det amerikanska biståndet är en förevändning för att sända in sin militär i landet.
Mötet har också retat upp Ryssland som har starka intressen i Venezuela. Sedan Venezuelas ekonomi kollapsade för två år sedan har det ryska statliga oljebolaget Rosneft blivit delägare i fem olika olje- och gasfält i landet. Om Nicolás Maduros regim faller riskerar Ryssland att förlora investeringar på upp emot 100 miljarder kronor.
– Om jag ska vara uppriktig så hade vi förväntat oss att Ryssland skulle kunna vara med på mötet i Montevideo, i alla fall som observatör, men så blev det inte, sa Rysslands vice utrikesminister - Sergei Ryabkov till nyhetsbyrån RIA Nóvosti.
Ryabkov fruktar att om inte USA drar tillbaka sitt hot om intervention kan det leda till en väpnad konflikt.
– Det skulle vara det värsta möjliga scenariot och skulle få svåra och oförutsägbara följder, säger han.
I och med att både USA och Ryssland har intressen i Venezuela skulle en väpnad konflikt kunna utvecklas till ett så kallat ombudskrig. Det vill säga, två länder strider mot varandra på en tredje stats territorium.

Henrik Brandão Jönsson "

"Fakta. Förhandlingarna
I förhandlingsgruppen som kallas ”Mecanismo de Montevideo”, mekanismen i Montevideo, ingår förutom Uruguay även Sverige, Frankrike, Tyskland, Nederländerna, Portugal, Spanien, Storbritannien, Bolivia, Costa Rica och Ecuador. "

" 193 låstes in av människosmugglare

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Indonesien. Polis har hittat 193 bangladeshier inlåsta i ett butikshus i Medan på Sumatra i Indonesien. De har enligt myndigheterna lurats till landet av människosmugglare som lovat att ta dem vidare till Malaysia, för att söka jobb. Männen uppges må bra efter omständigheterna och kommer att skickas tillbaka till Bangladesh. En av dem, 39-åriga Mahbub, säger till lokala medier att vissa i gruppen suttit inlåsta i tre månader.

– Vi blev alla lurade. Vi trodde att vi skulle vidare till Malaysia, säger han till nyhetsportalen Tribun Medan.

TT-Reuters"

" Mässling i Europa skördade 72 liv

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Förra året krävde den extremt smittsamma sjukdomen mässling 72 människors liv i Europa. Även Sverige drabbas av utbrott.

Förra året smittades 82 596 européer, både vuxna och barn, av mässling i 47 av regionens 53 länder, skriver Världshälsoorganisationen (WHO) i ett pressmeddelande. Det är den högsta siffran detta årtionde och tre gånger fler än 2017 och hela 15 gånger fler än 2016. Runt 60 procent blev inlagda på sjukhus och 72 människor dog. Samtidigt har täckningsgraden för den andra vaccinationsdosen i Europa aldrig varit så hög som den är nu (90 procent 2017). Antagligen, skriver WHO, beror detta på att de framsteg som gjorts på nationell nivå inte motsvaras av motsvarande framsteg på lokal nivå. De vaccinerade individerna är alltså ”ojämnt fördelade” inom ett land, vilket gör att det finns fickor med ett stort antal ovaccinerade individer. Förra året smittades totalt 38 personer av mässling i Sverige, varav tolv personer smittades i ett utbrott i januari.

TT "

" Moskva varnar Norge om Arktis

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Ryssland. Moskva varnar Norge för att gå vidare med vad Ryssland kallar en militär uppbyggnad i den arktiska regionen.

Enligt Maria Zakharova, talesperson för det ryska utrikesdepartementet, har Moskva sett på medan Natolandet Norge blivit mer och mer aktivt i att hjälpa försvarsalliansen bygga upp sin närvaro i regionen – vilket kan få obehagliga följder.
– I strid med historiska traditioner om grannrelationer och samarbete i Arktis fortsätter Oslo att trappa upp spänningen och öka risken för militära handlingar. Detta kommer inte att lämnas obesvarat, säger Zakharova.

TT-Reuters "

" Kina ska ta itu med zombieföretag

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Kina ska avveckla tusentals statliga bolag som gått in i ett konstant tillstånd av olönsamhet och som bara fortsätter att hållas vid liv av lån från statliga banker och subventioner från staten. De kallas för zombieföretag och ska vara eliminerade vid utgången av 2020.

Planen ska resultera i att fyra provinser i norra Kina till en början lägger ned sina olönsamma statliga företag, uppgav statliga medier nyligen. Den 21 januari tog Kinas högste ledare Xi Jinping upp frågan i ett tal. Han sa då att stora krafter behövs för att avlägsna zombieföretagen och frigöra resurser som behövs på annat håll.
Nedläggningsplanen har dykt upp flera gånger tidigare. Ett arbete i den riktningen påbörjades under första halvåret 2018, men övergavs när konjunkturen vände ned. Det har skett varje gång de kinesiska ledarna skrämts av insikten att stängda fabriker leder till kraftigt ökad arbetslöshet.
Arbetslösheten i sin tur kan starta protester där udden riktas mot det styrandet Kommunistpartiet.
Även den här gången är det med en varning för följderna som planen att stänga zombieföretag dammas av. Särskilt som den kinesiska ekonomin inte växer lika snabbt som tidigare och Kina befinner sig i ett handelskrig med USA.
Idén handlar om att slå igen drygt 2 000 olönsamma statliga bolag som styrs från central nivå, enligt statistik från SASAC, den statliga kommissionen som övervakar och administrerar de statsägda tillgångarna. Om även sovande bolag på lokal nivå räknas in handlar det om över 10 000 företag, skriver Hongkongtidningen South China

Morning Post. Det var flera år sedan de här företagen spelade ut sin roll, om de någonsin haft en.
I en snabb fas av framåtskridande i Kina byggdes kapaciteten ut i vitt skilda branscher, som cement, stål, aluminium och raffinering av olja. Alla länder har i något skede i sin utveckling fått överkapacitet i vissa branscher. Skillnaden i Kina är storleken.
Uppgiften om hur mycket betong Kina använde mellan 2011 och 2013 ger en fingervisning om den enorma skalan. Under de tre åren gick det åt mer betong i Kina än vad USA gjorde av med under hela 1900-talet, enligt statistik från US Geological Survey, som är USA:s motsvarighet till svenska Lantmäteriet.
Hundra års byggande i USA passerades med råge av Kina under dessa tre hektiska år, då landet var inne i sin mest intensiva urbaniseringsvåg, den största i världshistorien. Baksidan syns bland annat i form av de företag som sedan många år varit rena förlustaffärerna.
Varför bolagen inte lagts ned tidigare?
För att den så kallade järntriangeln av statliga företag, lokala politiker och lokala banker haft samma agenda. Alla har tyckt sig tjäna på att pumpa in mer pengar i de odugliga och olönsamma företagen.
Först och främst för att företagen räddats undan konkurs ytterligare en tid. Hundratusentals arbetare har fått behålla sina jobb.
Men också för att lokala banker tjänat pengar på utlåningen. Riskerna har de helt kunnat bortse från, säkra som de varit på att täckas upp från centralt håll. För lokalpolitiker har den ekonomiska aktiviteten sett bra ut på papperet – det har varit så de blivit bedömda.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se "

Så mycket har de svenska VM-stjärnorna i alpint, längd och skidskytte dragit in i rena prispengar under vinterns världscuptävlingar

Omräknat till svenska kronor i jämna tusental, växelkurs 6 februari.

Källa: Internationella skidförbundet och Internationella skidskytteförbundet.

Fotnot: Utöver prispengar har landslagsstjärnorna intäkter från bland annat sponsorkontrakt.

" Här är VM-stjärnorna som dragit in mest prispengar

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

Prispengarna i alpina världscupen är tre gånger högre än längdåkarnas. Därför har Frida Hansdotter inför medaljjakten i Åre-VM redan kört in en halv miljon kronor i vinter. Ändå leder hon inte ”svensktoppen”. Det gör en skidskyttestjärna: Hanna Öberg.

Vemdalen.
Tre vintersporter, tre VM.
Men vardagen för de svenska stjärnorna i längdskidor, skidskytte och alpint kan vara skilda världar.
Inte minst när det gäller prispengarna i världscupen.
Inför fjolårssäsongen sänktes prispengarna för toppnamnen i längdskidåkarnas världscup.
En del av summan som tidigare hade gått till ettan och tvåan i ett lopp omfördelades till åkare på plats 10-20.
Det gick inte obemärkt förbi.
– Det här måste vara det enda yrket som har gått ned i lön från 1995 till i dag, sade norske längdstjärnan Martin Johnsrud Sundby till VG.
– Det är ju en fin ”Robin Hood-tanke” att ta från de rika och ge till de fattiga. Men jag tycker det fel sätt att tänka, tillade Sveriges Calle Halfvarsson för Expressen.
Men när vinterns säsong är igång har systemet satt sig.
Enkelt förklarat ser det ut så här:
En världscupseger i längdskidor, som tidigare innebar runt 140 000 svenska kronor, ger nu ”bara” 92 000. Och totalt fördelas knappa 400 000 kronor i varje världscuplopp.
Med de summorna ligger en längdskidåkare långt efter kollegor i skidskytte och alpint.
I skidskyttet ökade i stället prispengarna inför vinterns säsong. En världscupseger ger runt 157 000 kronor, och i alpint – där gäller miljonregn.
Nästan 1,1 miljoner kronor är totalsumman i varje världscuptävling på alpinsidan – och en vinnare får mer pengar in på kontot (minst 412 000 kronor) än prispengasumman för en hel skidtävling.
– Jag kan väl tycka att det egentligen borde vara lika för alla, men det kanske säger att vår sport är större, säger slalomstjärnan Frida Hansdotter om skillnaderna.
– Ute i Europa är det ju väldigt många fler som utövar alpint än längd och där är alpint större medialt.
Det är en dryg vecka till Hansdotters medaljjakt i hemma-VM i Åre när DN träffar OS-ettan efter en träning i Vemdalen.
– Jag åker ju skidor för passionen och skulle hålla på med det här även om jag inte fick en krona, säger hon.
– Men däremot är det ju en trygghet att veta att den dagen jag slutar behöver jag inte ha panik.
I fjol toppade Hansdotter statistiken över svenska vinteridrottare som dragit in mest prispengar.
Men i år har hon fått konkurrens. Av en annan OS-guldmedaljör.
Efter flera toppresultat under ett tajt schema – där chanserna är fler än för Hansdotter – kan skidskyttestjärnan Hanna Öberg konstatera att hon den här säsongen har dragit in mest prispengar av alla svenska VM-åkare (i alpint, längdskidor, skidskytte).
– Det är lite förvånande, skrattar Öberg på telefon från sin VM-uppladdning, hemma i Östersund.

– Det är inget som jag hade räknat med.
Visserligen har vintersportens affischnamn andra intäkter än bara prispengar, exempelvis från sponsorkontrakt. Men i rena prispengar, utifrån vinterns världscuptävlingar, ser topp-tre i ”svensktoppen” ut så här, i kronor:
Hanna Öberg, skidskytte: 642 000.
Frida Hansdotter, alpint: 562 000.
Ebba Andersson, längd: 461 000.
– Så kul med någon ung och lovande i topp, säger 33-åriga Hansdotter när hon får se DN:s sammanställning.
– Det är ju inte pengarna som är huvudfokus, säger tio år yngre Öberg.
– Men det är så klart alltid trevligt att det finns möjlighet att kunna leva på det man gör.
Vad betyder det för dig att det genomslag som du har fått i resultatlistan även ger genomslag i plånboken?
– Det betyder att jag verkligen kan slappna av ekonomiskt. Det är ganska stor skillnad från tidigare år, då har det alltid funnits en liten osäkerhet för om jag ska gå runt, säger Öberg.
När det i somras blev officiellt att IBU, det internationella skidskytteförbundet, skulle höja prispengarna i världscupen skickade dubble OS-medaljören Sebastian Samuelsson en passning till längdkollegor på Twitter.
”En världscupsseger i skidskytte ger nu nästan dubbelt så mycket pengar jämfört med en seger i längdskidor”, skrev Samuelsson.
”Ändå finns det fortfarande svenskar som tror att längdskidor är den större sporten.”
Hanna Öberg är inne på samma spår. På frågan vad prispengarna säger om de olika sporternas status svarar 23-åringen:
– I Sverige har vi i skidskyttet nästan varit lite lillebror jämfört med längskidor, om man ser till popularitet.
– Men så är det inte riktigt ute i Europa. Det är nog därför det skiljer så mycket i prispengar. Jag misstänker att vårt internationella förbund får in mer sponsorpengar än motsvarande för längden.
Ni har även andra intäkter, hur viktiga är prispengarna för en idrottare?
– Målsättningen är väl att man inte ska behöva vara beroende av prispengar eftersom det inte är någon säker inkomst, säger Öberg.
– Men sen är det klart att de gör skillnad, absolut. Och i nuläget är de ändå en ganska stor del av mina intäkter.

Lisa Edwinsson
lisa.edwinsson@dn.se"

"Fakta. Prispengarna i världscupen
Internationella skidförbundet, Fis, använder sig av schweiziska franc (CHF) och Internationella skidskytteförbundet, IBU, av euro (EUR) i sina regeldokument.
Här är prissummorna i världscupen omräknade till svenska kronor, och avrundade till jämna tusental (växelkurs 6 februari).
ALPINT
Individuellt
Åkare placerade 1-30 får prispengar, oftast enligt följande mall.
Högre summor i Kitzbühel och Schladming (herrar) samt i Courchevel, Semmering och Flachau (damer).
Högre summor, till färre åkare, i parallelltävlingarna i Oslo och Stockholm.
Topp-tre:
1) 412 000 kr (45 000 CHF)
2) 183 000 kr (20 000 CHF)
3) 92 000 kr (10 000 CHF)
...30) 5 000 kr (500 CHF)
Totalt per världscuptävling: 1 100 000 kr (120 000 CHF)

LÄNGDSKIDOR
Individuellt
Åkare placerade 1-20 får prispengar, oftast enligt följande mall.
Lägre summor för i deltävlingar i minitourer.
Topp-tre:
1) 92 000 kr (10 000 CHF),
2) 69 000 kr (7 500 CHF)
3) 46 000 kr (5 000 CHF)
...20) 1 000 kr (100 CHF)
Totalt per världscuptävling: 367 000 kronor (40 000 CHF)
Stafetter/sprintstafetter
Lag placerade 1-6 får prispengar enligt följande mall (summan delas mellan de två eller fyra lagmedlemmarna).
1) 110 000 kr (12 000 CHF)
2) 73 000 kr (8 000 CHF)
3) 37 000 kr (4 000 CHF)
...6) 9 000 kr (1000 CHF)
Totalt per världscuptävling: 275 000 kr (CHF 30 000 CHF)
SKIDSKYTTE
Individuellt
Åkare placerade 1-15 får prispengar, enligt följande mall.
Topp-tre:
1) 157 000 kr (15 000 EUR)
2) 125 000 kr (12 000 EUR)
3) 94 000 kr (9 000 EUR)
... 15) 5000 kr (500 EUR)
Totalt per världscuptävling: 736 000 kr (EUR 70 500)
En stafettseger ger 251 000 kr att dela på fyra. "

" Richard Wilkinson. ”Rika mår också sämre av ojämlikhet”

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

"Författaren till ”Jämlikhetsanden” menar att växande inkomst-skillnader skapar social ångest för den stora majoriteten. I nya - boken ”Den inre jämlikheten” undersöker Richard Wilkinson - ojämlikhetens psykologiska effekter.

Nej, ”Den inre ojämlikheten” är inte självhjälpslitteratur, konstaterar forskaren Richard Wilkinson. Han är på Sverigebesök för att lansera sin nya bok, medan hustrun och medförfattaren Kate Pickett har fullt upp på hemmaplan vid universitetet i York. De är båda forskare inom socialepidemiologi, en disciplin som studerar hur sociala förhållanden påverkar sjukdomsmönster i befolkningen.
Men förtydligandet är kanske på sin plats eftersom bokens undertitel utlovar ett knep som ”förbättrar hälsan och ökar allas välbefinnande”. Det handlar dock inte om något av de gängse individcentrerade tipsen för att uppnå lycka eller wellness utan om – jämlikhet.
Den 73-årige professorn tar emot i sitt hotellrum, med glasögonen hängande runt halsen och en panoramautsikt över Norra Bantorget bakom ryggen. Han rättar vant till sina ögonbryn inför fotograferingen.
– Under mitten av 1900-talet ökade jämlikheten i den utvecklade världen, men växande klyftor är en generell trend i rika länder sedan omkring 1980, säger Richard Wilkinson.
På bordet framför honom ligger böcker och en plastficka med övertygande diagram, som han plockar fram ibland för att belägga något samband, till exempel mellan försvagade fackföreningar och växande ojämlikhet. Carl Eldhs monument över Hjalmar Branting och

den svenska arbetarrörelsen på torget utanför hotellet har han förstås redan fått utpekat för sig.
”Den inre ojämlikheten” är en uppföljare till ”Jämlikhetsanden” som kom 2010, när den senaste finanskrisen fanns i färskt minne och klyftorna mellan rika och fattiga orsakade samhällsdebatt. Boken använde statistik från 23 rika länder för att leda i bevis att jämlika samhällen är friskare än andra. Den väckte stor uppståndelse och fick även mothugg – Svenskt Näringslivs tankesmedja Timbro gav till exempel ut en debattbok med titeln ”Jämlikhetsbluffen”.
I sin nya bok, som bygger vidare på underlaget i ”Jämlikhetsanden”, undersöker Pickett och Wilkinson i stället ojämlikhetens psykologiska effekter. Det handlar bland annat om hur ojämlikhet påverkar hur vi ser på oss själva och på andra människor, berättar Wilkinson. På den brittiska utgåvans omslag poserar två fåglar, en oansenlig duva och en flexande påfågel, med blickarna fästa på varandra.
– Jag tror att det är en vanlig missuppfattning att betrakta ojämlikhet som något där ute i samhället, och att det enda som betyder något för oss som individer är våra egna känslomässiga toppar och dippar, våra vänner och nära relationer. Men ojämlikhet påverkar oss mycket mera intimt, på djupet. Det underminerar vår självkänsla och försvårar sociala interaktioner. Det gör att vi oroar oss mer över andra människors blickar, säger Wilkinson.
Att även parets nya bok har kommit i svensk översättning är inte förvånande – Björn Eklund på Karneval förlag berättar att ”Jämlikhetsanden” gick bättre här än i något annat exportland. Det särskilt stora intresset för Picketts och Wilkinsons forskningsrön i Sverige har kanske att göra med att Sverige ofta omnämns i positiva ordalag. Precis som i ”Jämlikhetsanden” finns det otaliga staplar och andra slags grafer i ”Den inre ojämlikheten” där Sverige framträder som ett föredöme.
– Men ni är inget undantag från trenden, ni är också på väg åt fel håll, säger Wilkinson.
När vi träffas har den nya boken redan fått flera uppskattande tillrop i svenska tidningar. På dessa sidor lyfte exempelvis psykologen Tor Wennerberg fram Picketts och Wilkinsons forskning i artikeln ”Därför är vi genetiskt anpassade att må illa i ojämlika samhällen” (31/12). Där beskriver Wennerberg människan som en hypersocial varelse som ständigt förhåller sig till det sociala utvärderingshotet, det vill säga risken att bli negativt bedömd av omgivningen.
”Den inre ojämlikheten” innehåller också en diskussion om människans sociala natur. Under intervjun hänvisar Wilkinson till den amerikanske biologen Robert Sapolsky, vars senaste bok ”Varför vi beter oss som vi gör” (Natur & Kultur) ger neurovetenskapliga förklaringar till vår förmåga att känna både empati och förakt för andra människor.
– Vi har kunnat konstatera att ojämlikhet kommer till uttryck i mänskligt beteende. Det verkar som att den gör någonting med vårt inre. Det kan påverka vårt psyke på ett ganska fult sätt, eftersom det är kopplat till vår självkänsla och vårt människovärde. Vi tittar bland annat närmare på varför vi är så känsliga för status i dag och ser hur stora statusskillnader hänger samman med våld och psykisk ohälsa, säger Wilkinson.
Kan vår skämmiga statusstress och känsla för jämlikhet vara nedärvd? Om den mänskliga naturen kan verka komplicerad och motsägelsefull, hjälper statistiken oss att förstå hur våra sociala miljöer påverkar hur vi mår, menar Wilkinson.
Det är inte någon nyhet att fattigdom är förenat med hälsorisker, men en av poängerna i ”Den inre ojämlikheten” är att den stora majoriteten påverkas av ojämlikhet. Jag frågar honom om han blev förvånad över att även rika människor mår sämre.

– Ja, när vi först började analysera statistiken blev vi konfunderade. Det var ett pussel och det tog mig lång tid att se mönstret, men det är den ekonomiska jämförelsen med andra som gör att vi mår sämre. En studie som nämns i vår bok visar att statusångest blir vanligare i alla grupper med ökade inkomstskillnader. Våra kollegor på Harvard school of public health har talat om ojämlikhet som en allmän social förorening. Jag tror inte att självhjälpsböcker är botemedlet, säger Wilkinson.

Jacob Lundström
jacob.lundstrom@dn.se"

"Om författaren.
Richard Wilkinson, född 1943, är en brittisk professor i social-epidemiologi och studerar hur sociala förhållanden påverkar sjukdomsmönster i befolkningen.
Skrev den uppmärksammade ”Jämlikhetsanden” (Karneval, 2010) tillsammans med Kate Pickett. Nu finns deras uppföljare, ”Den inre ojämlikheten”, i svensk översättning."

" Därför älskar filmvärlden sina förlorare

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

En hålögd förlorare är en prydnad för varje film – från franska noirklassikern ”Dimmornas kaj” till Oscarsnominerade ”Bohemian rhapsody”. Mårten Blomkvist bejakar sin förlorarinstinkt och spanar efter filmhistoriens mest inspirerande losers – som praktiskt taget alltid är en man.

Det finns mycket att titta på i ”Bohemian rhapsody” men den allra mest minnesvärda bilden är enkel och flyger förbi på bara några sekunder. Det är skivproducenten Ray Foster som sitter vid sitt skrivbord med en whisky och stirrar tomt framför sig.
Han lyssnar på en utsändning från Wembley Stadium. Den är packad med folk som sjunger med i Queens ”We are the champions”.
Foster hade en gång kontrakt med Queen. Han bröt med dem när de inte lyssnade på hans råd om hur karriären skulle skötas.
En hålögd loser är en prydnad för varje film.
Ray Foster, spelad av en oigenkännlig Mike Myers, är helt påhittad i denna verklighetsbaserade historia om Queen och stjärnan Freddie Mercury. Någon kunde inte stå emot frestelsen att krydda historien om fenomenal framgång med en riktig loser.
Bra tänkt. Har man chansen att få in en loser ska man ta den. En annan av mina favoriter är Paul Giamattis olycksaliga Kenny i ”Private parts” (1997). Myers och Giamattis roller är slående lika.
”Private parts” bygger också på en sann historia, den om radiopratarstjärnan Howard Stern. Giamattis Kenny är den filmens Ray Foster, losern som försöker få ett anarkistiskt geni att följa reglerna.
Stern, som i ”Private parts” spelar sig själv, rekryteras till en radiostation i New York. Där har ingen koll på att mr Stern fått höga

lyssnarsiffror genom intensivt fokus på sex och vulgariteter. Karriäristen Kenny tar på sig att knäcka Stern och få honom att bete sig städat, eller ge upp jobbet.
Kenny pinar Stern med övningar i exakt rätta sättet att säga stationens namn. Men Kenny finner att kriget mellan honom och Stern blir ett populärt ämne i Sterns shower, där Kenny döps om till ”Pig Vomit”, ”Grisspyan”, och plötsligt får höra sin egen hustru bli uppringd, live, med vädjan om att ge Kenny lite mer sex för det tycks han behöva. Det är efter det Kenny förfärar sina chefer genom att vråla till Howard Stern att han är ”ANTIKRIST!”.
Det blir förstås Kenny som dukar under. Precis som skivproducenten i ”Bohemian rhapsody” återkommer han i slutet, när nederlaget är totalt. Medan eftertexterna rullar står han på en gata där byggarbete pågår och försöker övertyga oss tittare om att han har det bra som chef för ett köpcentrum – ”fjärde största i Alabama!”. Han klarar inte att hålla masken. Rösten bryts när han minns sin tid i mediabranschen. Kenny försvinner skrikande ”Så länge Howard Stern går på våra gator finns ingen Gud!”.
Kennys eftertext-sammanbrott är en höjdpunkt i ”Private parts”. Brittiska manusförfattaren Peter Morgan medarbetade på ”Bohemian rhapsody”. Han tycks ha smak för förlorare. När jag såg Morgans namn i eftertexterna insåg jag att man skulle kunna se hans största triumf, ”The Queen” (2006), som en film om losers. ”The Queen” handlar om efterspelet till prinsessan Dianas död i en bilolycka 1997. De brittiska kungligheterna var bara trötta på Diana, som separerat från prins Charles 1992. Vid hovet kunde man inte tro att britterna i gemen var väldigt fästa vid Diana, och kanske till och med föredrog henne framför det stela kungahuset. De får lära sig, inte lika brutalt som Ray Foster, men ändå. Morgan har med en mild men lysande loser-scen. Drottningens privatsekreterare Janvrin (Roger Allam) sitter på sitt kontor på Balmoral Castle och ser premiärminister Tony Blair (Michael Sheen) på tv hålla det berömda sorgetal där han kallar Diana ”folkets prinsessa”. Stora delar av slottets personal har bakom Janvrin klämt in sig i rummet för att titta. När Blair avslutat muttrar privatsekreteraren:
– Bit over the top, don’t you think – Nu tog han väl i?
Han vänder sig om mot personalen: några sväljer, flera torkar tårar. Det är inte hela Wembley Stadium som vrålar men det är för privatsekreteraren en första vink om att det kan vara så att Balmoral Castle i detta nu hyser landets losers.
Kenny och Ray Foster är förlorare man älskar att hata, typer som tigger om det och till sist får det, så de, eller vi, aldrig glömmer det. De har setts i filmer i alla tider, i olika former, men har de ett skyddshelgon så är det Elisha Cook jr (1903–1995). Han var kortväxt, tunnhårig, och hade stora ögon som han kunde spärra upp i förfäran när han insåg att allt gått åt helvete. Han blev hunsad och bedragen och snuvad just som han skulle göra det stora klippet i Stanley Kubricks ”Spelet är förlorat” 1956. Han blev bortgjord av Humphrey Bogart i två av de största noir-klassikerna, ”Riddarfalken från Malta” (1941) och ”Utpressning” (1946). I ”Riddarfalken...” avväpnar Bogart Elisha Cook jr närmast med en gäspning. Han överlämnar pistolerna till Elisha Cook jr:s boss med orden ”En handikappad springpojke tog dem ifrån honom. Jag fick honom att ge tillbaka dem.” Elisha Cook jr gjorde sin första roll 1930 och 38 år senare hade han fortfarande ingen auktoritet. I ”Rosemarys baby” (1968) håller John Cassavetes och Mia Farrow på att fnittra ihjäl sig åt hans pimpinetta stil när han visar dem en lägenhet. I dag lever Elisha Cook jr:s inkompetenta ande vidare i framför allt en skådespelare, William H Macy. Han har Cook jr:s barnsliga blick. Det har gått åt skogen för Macy i många filmer, men hans stora insats, en filmhistoriens superloser, är bilförsäljaren Jerry Lundegaard i bröderna Joel och Ethan Coens film ”Fargo” (1996). Ekonomiskt trängd får Jerry idén att

låta två skurkar kidnappa hustrun. De och Jack ska dela på lösensumman rika svärfar kommer att betala. Vad kan gå fel?
Bland många svagheter i planen är den grundläggande att alla i snöiga Minneapolis, inklusive skurkarna, svärfar, polisen Marge (Frances McDormand), och förmodligen den ofödda babyn i Marges mage, är mer snabbtänkta än Jerry. ”Fargo” är en svart komedi. Den kan ses som en enda hommage till losern, ända fram till – spoilervarning! – finalen där Jerry förnedrar sig ytterligare i idiotförsöket att undkomma polisen genom att klänga ut ur motellrummets badrumsfönster iförd endast t-shirt och kalsonger – mitt i smällkalla vintern.
Även om vi skrattar åt losern finns fasa i munterheten. Han – losern är praktiskt taget alltid man – är en bild av hur illa det kan gå, om det skulle sluta som i våra värsta mardrömmar. Det är ett av skälen till att vi inte kan slita blicken från till exempel Ricky Gervais hemska kontorschef David Brent i tv-serien ”The Office” (2001–2003), fast vi skulle vilja. Det är också ett skäl till att filmare kan frammana känslor av ömhet för en typ av mer sympatiska förlorare, de harmlösa fårskallarna, de som försöker vara sluga men aldrig ställer till det för någon, utom sig själva. Vem kan motstå diversearbetarduon Valentine och Earl (Kevin Bacon och Fred Ward) i ”Hotet från underjorden” (1990)? Där de hankar sig fram på sophämtning och lagning av stängsel i sömniga ökenstaden Perfection, försöker de ändå mana på varandra:
– Skärp dig, Valentine, du planerar aldrig, du tänker aldrig långsiktigt, jag menar i dag är det måndag och jag tänker redan på onsdag... Det är måndag, va?
Förlorarrollen har anor. Den första Oscar som delades ut för bästa manliga huvudroll gick till en av filmhistoriens specialister på losers av tragiskt snitt. Tysken Emil Jannings vann 1929 för insatserna i Victor Flemings ”Frestelse”, där han var präktig familjefar som förlorade allt när han snuvades på arbetsgivarens pengar, och Josef von Sternbergs ”Sista kommandot”, där han var tidigare rysk officer som efter revolutionen blev ömklig statist i Hollywood. Båda är stumma.
Jannings var kung Lear-modellen av loser. Han var stor och kraftig och gjorde aktade män som förvandlades till ynkliga stackare. I F.W. Murnaus stumfilmsklassiker ”Det sista skrattet” (1924) spelade Jannings en myndig dörrvaktmästare på ett av Berlins finaste hotell. Allt rasar när han degraderas till toalettvaktmästare och berövas den magnifika uniform som var hans stolthet.
Jannings mest kända film är ”Blå ängeln” (1930), Marlene Dietrichs genombrottsfilm. Jennings strikta lektor Rath tappar huvudet när han - möter kabarésångerskan Lola Lola (Dietrich). Rath gifter sig med Lola Lola, säger upp sig från jobbet som lärare på högskolan i den lilla staden, och följer med på turnéerna med sällskapet där Lola Lola ingår. Snart är hans pengar slut. Han tvingas agera löjlig clown på scenen, medan Lola Lola väljer och vrakar bland männen som flockas kring henne. von Sternberg regisserade Jannings även i denna film och konstaterar i sina memoarer ”Att bli förnedrad var för honom extas”.
Jannings förnedrade sig tyvärr även privat. Han var en fantastisk skådespelare men förstörde sitt anseende genom att agera i nazisternas propagandafilmer. Quentin Tarantino flikade in honom i ”Inglourious basterds” (2009).
I fransk 1930-talsfilm fick losern en liten paus från spott och spe. I stället omvärvdes förlorarna med romantik. I ”Dagen gryr” (1939) ligger Jean Gabin barrikaderad på ett rum och minns hur hans tillvaro föll ihop, medan natten går mot morgon och polis samlas utanför för att ta itu med honom.
I ”Dimmornas kaj” (1938) är alla som hänger kring den lilla hamnkrogen dömda och förlorade. När en svartsynt konstnär äntligen kommer på något bra att göra, så är det att dränka sig så att hans

identitet kan tas över någon annan stackars sate, som får en chans att sticka från eländet. Då var det fint att vara loser.
Ser man tillbaka på filmhistorien så förefaller det som ganska nytt att vi skrattar åt bittert nederlag. Har vi blivit råare, mer hårdhjärtade? Kanske. Fast kanske inte. Stumfilmstidens melodramer är bland det mest hjärtslitande man kan se. Barn dör. Lyckliga familjer kan i ett huj gå från stabil tillvaro till fattighus, utackordering av barn, och mamma sinnessjukt vaggande en trasdocka som ersättning för sitt älskade barn, som i Victor Sjöströms mästerverk ”Ingeborg Holm” (1913).
Sådant svalde en stumfilmspublik. I dagens film är losern oftare en komisk karikatyr, sällan, som på stumfilmstiden, en av oss.

Mårten Blomkvist
kultur@dn.se "

" Nyfrälst Wim Wenders lärde sig prylrensa av påve Franciskus

DN FREDAG 8 FEBRUARI 2019

I nya dokumentären ”Pope Francis – a man of his word” tecknar Wim Wenders ett okritiskt men fascinerande porträtt av påve Franciskus. Mötet med den radikala påven satte också spår i den tyska regissörens själ.

”Jag har hört mycket om dig, men jag har inte sett någon av dina filmer. Du förstår, film är inte riktigt min grej, jag går aldrig på bio...”
Så löd påve Franciskus öppningsreplik vid första mötet med Wim Wenders 2016. Tre år tidigare hade den tyska regissören fått ett udda erbjudande från chefen för Vatikanens tv-center: ”Vi ger dig direkt access till påven om du själv finansierar och spelar in en helt oberoende och självständig dokumentär.”
Våren 2018 sitter den tyska regissören med en färdig dokumentär om den 266:e påven på Cannes filmfestival. Den tyska regissören är fortfarande märkbart rörd och starstruck av jesuiten Jorge Mario Bergoglio från Argentina som sedan 2013 är känd som påve Franciskus.
– Han har en kraft i rummet som man känner rent fysiskt. Jag har spenderat två år med denna mans ord – och det har förändrat mig totalt. Jag har tagit hans humanistiska budskap personligt och frågade mig om även jag kunde ändra saker i mitt liv. Det kunde jag, säger Wim Wenders på hotell Carlton i Cannes.
Kärnan i ”Pope Francis – a man of his word” är fyra intensiva långsittningar där påven får förmedla sitt kärleksbudskap och ger sin syn på globala utmaningar, klimathotet, flyktingkrisen och

pedofilskandalerna inom katolska kyrkan. Djupintervjuerna där påven pratar in i kameran klipps mot bilder där Wenders och hans team följt påven när han möter sina anhängare världen över – i flyktingläger, favelas, fängelser och i den amerikanska kongressen.
I dokumentären framstår påve Franciskus som en modest man med påfallande liberala värderingar som också kostar på sig att skämta om svärmödrar och varnar för överkonsumtion. I en av filmens mest spända scener varnar han obekväma kyrkoledare för fåfängans frestelser och att fastna i lyxfällan. För att föregå med gott exempel åker han hellre i en begagnad Fiat Panda i bästa Mr Bean-stil i stället för att sitta i vräkiga Mercedes eller limousiner.
– Han gillar att visa att vi inte behöver allt detta onödiga överflöd och symboler för rikedom. Hans extremt modesta livsstil har också inspirerat mig och min fru att göra oss av med en massa onödiga saker. Och det var en befrielse! säger Wenders och drar en lättnadens suck.
Villkoret för att göra filmen var att det inte skulle finnas några frågor som var tabu att ställa. Inte heller kring den stora elefanten i det katolska rummet – de utbredda och återkommande pedofilskandalerna.
– Jag kände ju till hans syn på detta, men blev ändå nästan chockad över hur rasande och känslosam han var kring detta. Samtidigt kände jag hans starka frustration över att han inte kan flytta detta enorma maskineri snabbt nog, berättar Wenders.
Vissa kritiker menar att dokumentären är lite för underdånig och sockersöt, ett försök att omvända de ännu inte frälsta. Wim Wenders tycks vara beredd på frågan och tar invändningarna med ro.
– Många dokumentärer görs för att skapa förändring, men min ingång i genren är att jag vill dela något jag älskar som till exempel när jag gör filmer om Buena Vista Social Club, Pina Bausch eller Sebastião Salgado, säger han och fortsätter:
– Inte heller ”Pope Francis...” är någon kritisk avhandling. Även om jag inte hade för avsikt att glorifiera så vill jag visa honom i bästa möjliga ljus. Och jag är verkligen enormt imponerad av påve Franciskus kraft och mod. Ingen tidigare påve har vågat göra det som han gör, förklarar Wim Wenders.
– Både påven och jag var helt överens om att filmen ska tala till alla. Budskapet är att vi alla är jämlika i ett globalt brödraskap. Vi sitter i samma båt – och om vi inte ser detta så kommer vi alla att gå under, säger Wenders.
Mötet med påven har också gett honom en andlig nytändning. Han växte upp i ett katolskt hem i Düsseldorf i efterkrigstidens Tyskland. Hans pappa hade planer på att bli präst, men valde i stället att tjäna sina medmänniskor via läkaryrket.
– Även jag övervägde att studera teologi på 60-talet men som student under 68-rörelsen upptäckte jag rock’n’roll, filmer och socialismen, ler Wenders.
– Fast i dag kallar jag mig ”kristen” och tror på den ekumeniska rörelsen, jag går både i protestantiska och katolska kyrkor och gör ingen stor skillnad på olika religioner. Min favorittänkare från 1900-talet är den judiske filosofen Martin Buber. Och min favorit på 2000-talet är franciskansk teolog från Sydamerika – påve Franciskus, säger han.
Den tyska regissören vill också lyfta fram påvens andliga släktskap med Den Helige Franciskus av Assisi som blivit en symbol för solidaritet med samhällets olycksbarn – de utsatta, fattiga och sjuka. Dokumentären öppnar med svart-vita spelscener som presenterar den italienska tiggarmunken som grundade franciskanorden i början av 1200-talet.
– Precis som sin förebild ser påve Franciskus kyrkan som ett instrument för gemenskap och inte makt, säger han.
Wim Wenders är medveten om att det också finns ett starkt motstånd inom Vatikanen mot påvens radikala framtoning men tror inte att det går att flytta klockan tillbaka.

– Jag tror att han har flyttat kyrkan så mycket framåt att det är nästan omöjligt att gå tillbaka till det gamla.

”Pope Francis – a man of his word” finns att hyra eller köpa på Viaplay och SF Anytime.

Nicholas Wennö
nicholas.wenno@dn.se"

"Wim Wenders.
Född 14 augusti 1945. Tysk filmregissör, manusförfattare och filmproducent. Han har även arbetat som filmklippare och filmfotograf.
Vann Guldpalmen 1985 i Cannes för ”Paris, Texas”. Har regisserat spelfilmer som ”Den amerikanske vännen”, ”Himmel över Berlin” och ”End of violence”."

" Wien har utsetts till världens bästa stad – men är inte vad den ser ut att vara

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Den som reser till Wien möter en kuliss. Bakom den levs ett liv där man blir riktigt levande först som död.

Häromdagen läste jag i tidningen att flera undersökningar skulle ha kommit fram till att Wien är världens bästa stad att bo i.
Bäst i världen? Mitt Wien, där jag bott i snart ett halvt århundrade? Nåja. För egen del har jag ingen åsikt om saken, inte på grund av min okunskap om nästan alla världens andra städer utan därför att jag känner Wien alltför bra. Wien är sedan länge en del av mig, som en fot eller en kär fördom. Och sedan länge är jag hemmablind; noterar sedan åratal ingenting som vare sig bra eller dåligt, så som man inte sätter betyg på den egna familjens medlemmar.
Allt är som det är, inte som det borde eller kunde vara. Råkar någon fråga mig hur jag trivs i Wien blir jag konfunderad och får genast problem med själva frågan. Med trivsel har mitt förhållande till denna stad ingenting alls att göra.
Därmed inte sagt att Wien inte skulle ha gjort sig förtjänt av att vara världsbäst även om jag tror att utmärkelsen förmodligen utdelats till en stad som inte finns. Ty Wien är till sitt väsen barock, alltså till största del fasad och kuliss, en stad som långt mer synes vara än vad den verkligen är, och detta som ändå är råkar vara det Wien jag bor i, och som alla världens turister och prisutdelare nästan aldrig kommer i kontakt med.
Det låter förstås banalt. Alla kommer att försäkra att det självfallet finns en skillnad mellan ett ”äkta” London eller Paris bakom de städer

vi upplever. Kännare visar gärna det äkta för oss. Men jag vill påstå att det inte stämmer: detta ”äkta” Paris eller London finns inte längre, det är sedan länge gentrifierat, på sin höjd kvar som medvetet stiliserad imitation av sitt *alter ego*, ett slags självironi framkallad av kommersiella snarare än sentimentala skäl.
Soho eller Marais har bara namnet gemensamt med Soho eller Marais.
Wien är annorlunda. Staden har lyckats med illusionsnumret att se ut som en av världens stora historiska städer, bara något snäpp under London eller Paris, fast denna storstad egentligen är ren provins.
Nästan allt här är sken, ser ut som något det inte är. I verkligheten är den kejserliga storstaden Wien ett lapptäcke av löst och provisoriskt sammanhållna förstäder; för sådär 150 år sedan var de byar, var och en grupperad kring sin kyrka, alla lika inåtvända och vegeterande, men var och en med sin egen tideräkning. Här stod Tiden kanske inte stilla (det gör den bara i *Kapuzinergruft*, habsburgarnas gravvalv i det världsbästa Wien), men tänkte sig för både en och två gånger innan den misstroget gick vidare.
Så går tiden fortfarande i mitt sjätte *Bezirk*. I min stadsdel finns bastanta förmiddagshoror, små verkstäder i källare och på bakgårdar där det tillverkas föremål som kom ur modet redan innan kommunismens fall, gatsopare (med kvast) och i tobaksaffären en och annan kund som ser ut som kejsar Franz Josef, och ännu fler som bor i lägenheter där man skulle kunna höra Hitler tala om man satte på radion. Ty först när man i Wien är död blir man riktigt levande, och medan man lever är man inte mer än tolererad och – *bitte schön!* – får sätta sitt hopp till Döden.
Gentrifiering?
Den har aldrig nått min stadsdel. Jag bor 20 minuters gångväg från Ringen, innanför vilken Wien är världsbäst. Men till skillnad mot London eller Paris är Wiens historiska centrum musealt. Nästan ingen bor där. Dess slott, katedral, palats och praktbyggnader är tomma, rymmer bara byråkrati och turister. Som en av ekrarna i ett hjul strålar min långa förstadsgata ut från detta turistiskt-historiska nav. På min gata, närmast Ringen, har vi visserligen fått en sushirestaurang och lapplisor, men redan halvvägs till mig framhärdar grönsakshandlaren och affären med papper och skrivdon, hundarna motioneras utan plastpåsar och serbiska eller turkiska är lika vanliga språk som den wienska tyskan.
I denna förstad lever vi vårt eget liv och mycket litet förändras.
Kanske lever bara Rom på liknande sätt. I gengäld får man vara i fred, även om toleransen har en underton av likgiltighet. Förljuget? Men här ljuger man kanske inte mer än någon annanstans, man bara handskas mer vårdslöst med sanningen. Sanning och lögn är inga kategorier i en stad där det uteslutande handlar om hur övertygande man kan uppträda i den ena eller den andras tjänst.
En stad världsbäst att bo i?
Förmodligen har prisutdelarna inte kommit längre än till första *Bezirk*, det hägringens Wien där tiggare liksom vad hundarna lämnar efter sig avlägsnas med en effektivitet som annars är wienaren främmande, turistindustrin till fromma. Men som vanligt sker det här med stor charm. Ty sådan är wienaren: välvillig och gemytlig (fast på sina egna villkor), även om under ytan en hel del gement och elakt döljer sig, men som den tillfällige besökaren inte ser och sällan erfar.
Hur skulle han kunna göra det? Berusad är wienaren inte särskilt ofta, sällan blir det mer än ett eller annat glas för mycket, och som snarare än till något riktigt skandalöst leder till glömska, till gråtmildhet och kanske ångerfull eftertänksamhet, åtminstone så länge det inte kräver en alltför stor ansträngning.
Åtminstone här i mina kvarter.
Richard Swartz är journalist, författare och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.
Richard Swartz richard.swartz@chello.at "

" Putins närmaste vänner är vinnare i Rysslands sopkrig

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Ryssland översvämmas av sopor. Staden Kolomna får varje dag ta emot hundratals kilo osorterat avfall från Moskva. Hela staden stinker.I snart trettio år har man struntat i sopsortering. Nu är alla gamla avstjälpningsplatser överfulla och Moskva skickar ut sitt skräp i regionerna.

Ett sopkrig rasar i Ryssland.
Lukten av svavel och ruttna ägg slår emot som en vägg. Från avstjälpningsplatsen flyger en jämn ström med prasslande plastpåsar. Flera hundra meter senare lägger de sig som ett färggrant lapptäcke ute på fältet.
Över avstjälpningsplatsen kretsar gigantiska fågelflockar. Korpar, kråkor och måsar som letar efter föda i det svällande sopberget, så illa täckt att plastpåsarna och andra lätta sopor seglar iväg med vindarna. När vinden blåser åt ett visst håll är lukten så stark att man känner den ända in i stadens centrum.
– Vem vill bo på en soptipp? Folk flyttar till Kolomna för att slippa avgaserna i Moskva. Inte för att vi ska behöva ta hand om Moskvabornas avfall, säger Irina Zjemerkina.
Tillsammans med Dmitrij Belov förevisar hon oss avstjälpningsplatsen utanför Kolomna.
För två år sedan började det plötsligt stinka svavel och förruttnelse i den lilla staden, 114 kilometer sydost om Moskva. Det visade sig att stadens avstjälpningsplats, dimensionerad för ett invånarantal på ca

145 000, plötsligt dagligen skulle ta emot mellan 120 och 150 fullastade lastbilar med avfall från Moskva.
Sopkriget hade nått Kolomna.
Det var då Zjemerkina och Belov började agera. Aktivisterna har nu lyckats få ner antalet lastbilar till ungefär hälften.
En av Rysslands mest brännande politiska frågor i dag är soporna. I snart trettio år har sopsorteringen varit närmast obefintlig. Mängden sopor har exploderat. Samtidigt har det varit en lönsam affär för korrupta tjänstemän att ta emot stora mängder avfall. Privata företag får betalt per lastbil, och de får sina kontrakt genom att muta tjänstemännen. Sedan gör man sig av med soporna genom att dumpa dem osorterade på en avstjälpningsplats.
– Vi har aldrig gjort något med vårt avfall. I tiotals år, ända sedan Sovjetunionens fall, har vi bara grävt en grop och dumpat alla sopor där, sade Rysslands president Vladimir Putin på sin årliga presskonferens i december.
I fjol våras stängdes ett tjugotal överfulla avstjälpningsplatser utanför Moskva. Det ledde till att tonvis med avfall plötsligt inte hade någonstans att ta vägen. Soporna fördes bland annat till Kolomna, där de tippades av så snabbt att man inte hann täcka över dem med jord. Det ledde till att stanken spred sig flera kilometer.
Ursinniga invånare tog saken i egna händer. De ställde sig på landsvägen och stoppade lastbilarna från Moskva. På samma sätt gjorde invånarna i Volokolamsk, där sopor från Moskva dumpades i sådana mängder i mars i fjol att svavelväte läcktes ut och barn fick läggas in på sjukhus med allergiska utslag.
Nu bygger myndigheterna en ny gigantisk avfalls- och återvinningsstation i Volovitji utanför Kolomna. Det är en del av riksomfattande planer att bygga 200 avfallsbrännverk över hela Ryssland fram till år 2024. Fyra brännverk och tretton gigantiska avfallsverk som sorterar soporna placeras i en ring kring Moskva. Myndigheterna lovat att allt som går att återanvända ska sorteras. Resten bränns eller deponeras på avstjälpningsplatser.
Invånarna är övertygade om att det hela kommer att skötas enligt samma bekymmerslösa princip som då man tippade hundratals ton osorterat Moskvaavfall i Kolomna.
Från Moskva till Archangelsk har demonstrationer mot de nya brännverken och avfallsstationerna avlöst varandra. Att Archangelsk, som ligger vid Vita havet, över 1 000 kilometer norr om Moskva, nu ska ta emot tonvis av huvudstadens sopor har satt igång en folkrörelse i nordvästra Ryssland.
Problemet, säger Dmitrij Belov, är att sopor är business. Formellt ska avfallsverket sortera minst hälften av soporna. I praktiken, säger Belov, kommer det mesta att grävas ner i en grop.
– I västvärlden tjänar företag pengar på återanvändning. Men hos oss finns fortfarande alltför mycket pengar i avstjälpningsplatserna. Det är mycket enklare och mer lönsamt för företagen att dumpa soporna än att återanvända dem. Och när de bygger jättelika brännverk kommer de förstås att vilja få in så mycket sopor som möjligt att bränna. De kommer inte att sortera dem alls, huvudsaken är att få in så stora kvantiteter som möjligt, säger Dmitrij Belov.
Några av dem som tjänar på affären är Putins närmaste vänner. Storägare i bolaget som har fått i uppdrag att bygga brännverken utanför Moskva- Rostec-RT invest – är Igor Rotenberg. Hans far, Arkadij Rotenberg, tillhör Putins närmaste krets. Igor Rotenbergs företag äger också Platon, det oerhört impopulära avgiftssystemet för lastbilar som då det infördes för tre år sedan ledde till omfattande protester.
– Förr hade alla de lokala guvernörerna kopplingar till banditer. Nu har de kopplingar till Putins vänner, konstaterar Vjatjeslav Jegorov.

Han har under flera år lett avfallsprotesterna i Kolomna. Enligt Jegorov är de grandiosa planerna på nya avfallsstationer framför allt ett sätt för Putinregimens hantlangare att tjäna pengar.
– De vill bygga gigantiska kluster med stor kapacitet för att sedan bara låta pengarna strömma in ur den federala budgeten. Det gör ingenting om kapaciteten blir för stor. Pengarna kommer ändå ur budgeten och kan ledas ner i tjänstemännens fickor genom *otkat* (ett sätt för tjänstemän att tjäna pengar genom upphandling), säger Jegorov.
Samtidigt har invånarna i Kolomna på egen hand börjat sortera sina sopor. Kärl för plast har nyligen placerats ut, efter målmedveten kampanj ledd av medborgaraktivister som Irina Zjemerkina.
Den informella ledaren är inte ens myndig. Han är 14 år och heter Danila Rodin.
– De vuxna gör ju ingenting åt soporna. Eller de kanske skulle vilja göra något, men de har inte tid. Så vi satte igång, säger Danila Rodin.
Vi kör genom ett industriområde utanför centrum i Kolomna. Danila sitter i framsätet och dirigerar chauffören.
– När vi fick tillstånd av staden att placera ut kärl för plast var det många som vägrade använda dem. ”Allt hamnar ändå på soptippen”, sade de. Men vi jobbar med att upplysa folk och nu fylls våra kärl snabbare än vi hinner tömma dem. Vi ordnar eko-lördag en gång i månaden då vi plockar skräp. Flera tusen personer deltar varje gång.
”Vi”, det vill säga sopaktivisterna i Kolomna, är i praktiken en grupp på vkontakte (Rysslands motsvarighet till Facebook).
Danila visar stolt upp sitt proppfulla lagerutrymme. Det är fullt av balar med hoppressade plastflaskor, högar av kartong, hård plast och metall. Härifrån körs råmaterialet ut till fabriker som återanvänder det.
– Nu är det viktigt att få igång sopsorteringen på allvar Ryssland. Vi borde göra som ni gör i Sverige. Jag har läst på nätet att ni bara behöver bränna 8 procent av ert avfall, stämmer det? undrar Danila intresserat.
Alla jag träffar i den ryska sopbranschen säger samma sak: Att ryssarna skulle vara oförmögna att sortera sina sopor är en myt.
– Folk kommer att sortera bara de förstår hur det fungerar. När man väl har kommit igång går det snabbt, men folk måste begripa vad det handlar om, säger Jelena Visjnjakova.
Hon är kommunikationsdirektör på Ekoline, ett företag som jobbar med avfallsåtervinnig i Moskva. De har en egen sorteringsstation i Moskva som sorterar plast, glas, papp och tetrapack och därefter forslar vidare materialet till fabriker. Ytterligare en station är under byggnad. Marknadsnischen är enorm och nästan helt outnyttjad.
Vi träffas på en bakgård i Basmannyjregionen i centrala Moskva, där Ekoline har startat kvarterets första sopsortering. Den här iskalla januarimorgonen ska det nya kärlet för plast, papper och glas för första gången tömmas.
Under tio procent av avfallet i Moskva sorteras. I resten av Ryssland är siffrorna ännu sämre. I början av året trädde en ny lagstiftning i kraft, som ålägger myndigheterna att placera ut kärl för plast, glas och papp.
I det här huset med sina 150 bostäder i centrala Moskva har folk fattat galoppen med en gång. Kärlet är proppfullt och allt verkar vara rätt sorterat. Jelena och invånarna Jekaterina Rodina och Sergej Lomakin fotograferar och jublar medan en lastbil tömmer innehållet i flaket och backar ut ur den smala gränden.
– Många är misstänksamma mot sopsorteringen därför att de tror att sopavgiften kommer att bli dyrare. Vi har hållit möten med invånarna, delat ut flygblad. Man måste tala med folk, få dem på sin sida, säger Jelena.
I Moskva finns flera mindre företag av samma typ som Ekoline. Deras uttryckliga marknadsnisch är återanvändning och att utbilda medborgarna i sopsortering.

Problemet, enligt Vjatjeslav Jegorov i Kolomna, är att de stora avfallskomplexen inte alls drivs av samma intressen.
– Företagen som är involverade i jätteprojekten vill inte ha någon sopsortering. Ju fler sopbilar, desto bättre för dem. Hela avfallspolitiken är centraliserad och regionerna får inte bestämma något själva. Enda sättet för oss att stoppa dem är genom massprotester. Hela regioner måste stå upp.
Några veckor efter att vi har träffat Jegorov i Kolomna grips han och anklagas för att ha ordnat olagliga demonstrationer. Nu väntar rättegång.
Maximistraffet är fem års fängelse.

Anna-Lena Laurén"

"Fakta. Hantering av avfall i Ryssland
År 2017 stängdes en av de största avstjälpningsplatserna utanför Moskva i staden Balasjicha. Det skedde efter att invånarna hade klagat direkt till Vladimir Putin i hans ring in-show samma år.
Flera andra äldre avstjälpningsplatser har stängts, vilket innebär att trycket på de kvarvarande har ökat.
Enligt ryska naturvårdsverket Rosprirodnadzora återvinns bara 5-10 procent av avfallet i Ryssland. Om tre år kommer alla avstjälpningsplatser i Moskvaområdet att vara fulla.
Myndigheterna i Moskvaregionen planerar nu att bygga fyra brännverk för avfall och 13 avfallsverk som ska sortera och återvinna avfall.
Källa: Vedomosti "

" Prinsessans önskan att bli premiärminister en blixt från klar himmel

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Kandiderar i thailändska valet. Hon uppges ha blivit intresserad av politik när hon reste runt i sitt hemland och såg lidande och misär. Nomineringen beskrivs som ett jordskred i landets politiska landskap.

Ubolratana Rajakanya är den första medlemmen i kungahuset som ger sig in i politiken på 85 år, sedan Thailand upphörde att vara en absolut monarki.
Hennes kandidatur har i ett slag minskat militärjuntans möjligheter att stanna kvar vid makten efter valet den 24 mars.
Senare på fredagen kom beskedet att hennes bror kungen Maha Vajiralongkorn motsätter sig hennes inblandning i politiken.
”Olämpligt”, löd ett uttalande från det kungliga palatset.
Syskonfejden tycks vara ett faktum.
Ubolratana är ett känt ansikte i Thailand. Hon är en skådespelerska som spelat med i flera filmer. Hon beskrivs som populär och är aktiv på sociala medier.
I sammandrag låter det som ett framgångsrecept för att vinna ett val var som helst i världen år 2019.
Jämförelsevis får den thailändska nyheten ett svenskt samarbete över blockgränsen att framstå som en bagatell.
Men ett osynligt moln svävar över den tidigare prinsessan: Kan nomineringen av henne kritiseras? Kan hon kritiseras?
Thailand har en strikt lag mot majestätsbrott som gör att den som kommer med kritik mot kungahuset eller anses förtala kungen,

drottningen eller någon annan kan dömas till mellan tre och femton års fängelse.
På fredagen vägrade politiska analytiker i Thailand att kommentera Ubolratanas kandidatur. De som först hade ifrågasatt den på sociala medier raderade snabbt sina inlägg.
– Om jag kunde svara er, så skulle jag svara. Men jag kan inte, sa den biträdande premiärministern Wissanu Krea-ngam till journalister i Bangkok, enligt New York Times.
Ubolratana föddes för 67 år sedan i Schweiz som det äldsta av fyra barn till den tidigare kungen Bhumibol Adulyadej, som avled 2016. Nummer två i syskonskaran är Maha Vajiralongkorn, den nuvarande kungen.
År 1972 flyttade hon till USA där hon gifte sig med en amerikan. Hon studerade biokemi och tog en masterexamen i folkhälsa. I samband med giftermålet beslöt hon att avsäga sig sin kungliga titel som prinsessa. Några år efter att paret hade skilt sig flyttade hon 2001 tillbaka till Thailand. Ett av parets tre barn omkom tragiskt i den stora tsunamin 2004.
Tillbaka i Thailand tog hennes filmkarriär fart, med roller i tre filmer. Enligt ett uttalande från partiet som nu vill göra henne till premiärminister blev hon intresserad av politik när hon ledde ett tv-program där hon gav tonåringar råd om hur de skulle hålla sig borta från droger.
De senaste åren har hon sjungit i videofilmer, som blivit populära online.
I Thailand har hon trots avsaknaden av titeln som prinsessa behandlats som en officiell kunglighet. Därav osäkerheten på fredagen om det är tillåtet att framföra kritiska synpunkter på nomineringen av henne.
Det blir inte lättare när hon återtar sin kungliga titel, vilket hon planerar ska ske i samband med att hennes bror kungen genomgår en tre dagar lång kröning i maj.
Då kan Thailand ha en premiärminister som ingen kan kritisera utan risk att kastas i fängelse.
Hennes bror kungen, i dag med tre äktenskap bakom sig, skaffade sig ett ihärdigt rykte som playboy redan i 20-årsåldern. Annat samröre skedde med män som misstänktes ha kriminella kontakter.
Lagen om majestätsbrott förhindrade en helt öppen debatt om kronprinsen Vajiralongkorns lämplighet att en dag ärva tronen från sin far. Trots det blev hans anseende rejält skamfilat.
Men hur han skämde bort sin sällskapshund gav en glimt in i hans vardagsliv. Han framställdes då som en bisarr stolle.
Ibland styrde han ut hunden i gå-bort-klädsel, som när de båda besökte USA:s ambassad i Bangkok 2007, då han, enligt läckta Wikileaksdokument, lät sin hund hoppa upp på borden och dricka vatten ur dricksglasen.
Kronprins Vajiralongkorn beskrevs alltid som en odugling.
När han efterträdde sin far kung Bhumibol sattes frågetecken för hur han skulle klara av sin nya roll. I dag håller synen på honom på att förändras. Fram växer bilden av en 66-årig kung med större ambitioner än vad det kunde verka när han ärvde tronen.
Har han i själva verket varit fullt upptagen med att samla på sig makt för eget vidkommande sedan hans far avled i oktober 2016?
Frågan ställs på sin spets efter att den äldre systerns politiska ambitioner blivit kända. Och han själv i en offentlig kommentar kritiserat tilltaget.
Maha Vajiralongkorn har de senaste åren skaffat sig både militärt och religiöst inflytande. Viktigast var att regeringen 2017 gav honom full kontroll över byrån som förvaltar kungahusets förmögenhet.
Egentligen hade generalen Prayuth Chan-ocha, som ledde kuppen 2014 och därefter utnämnde sig själv till premiärminister, inget val.
Om han ville ha kungens namnteckning under dokumentet som förändrade grundlagen var han mer eller mindre tvungen att gå med på

avtalet att kungen fick styra över tillgångarna på 300 miljarder kronor själv.
Kuppgeneralen Prayuth tillkännagav i går också sin kandidatur till posten som premiärminister. Han hade tänkt förlänga sina fem år vid makten, men hade inte räknat med en kunglig motståndare. Vad händer nu?
Kungahuset har stått utanför politiken sedan 1932. Chocken i Thailand beskrivs som stor. Att Ubolratana är nominerad för ett parti som tidigare alltid setts som kungahusets politiska motpol gör inte sensationen mindre.
Kungahuset och militären har ju alltid hållit ihop i Thailand. När generalerna tyckt tiden mogen har de genomfört en kupp och rensat undan politiker de inte gillat. Det har skett ett dussin gånger. Sedan har grundlagen skrivits om och nya och inte sällan odemokratiska lagar instiftats. Slutligen har allt godkänts med en kunglig namnteckning.
Det skedde 2006 då militären avsatte premiärministern Thaksin Shinawatra. Han gick då i exil för att undkomma fängelsestraff för korruption. Han manövrerade senare fram sin syster Yingluck som ny premiärminister. Hon rensades undan i en ny militärkupp 2014, anklagad för att ha misslyckats med ett program som subventionerade ris.
En anledning till den senaste kuppen anses också ha varit att den dåvarande kronprinsen Vajiralongkorn gärna umgicks med Thaksin. Debatten kunde naturligtvis inte föras i offentligheten på grund av lagen om majestätsbrott, men militären sades ha oroats av kronprinsens och den före detta premiärministerns vänskap och vad den skulle leda till den dagen kung Bhumibol avled.
Generalerna kanske borde ha intresserat sig mer för systerns nära band med Shinawatra-familjen. Hörsägnen har sagt att Ubolratana allt oftare träffat både Thaksin och Yingluck Shinawatra det senaste året.
Ändå kom hennes drag som en blixt från klar himmel.

Torbjörn Petersson
torbjorn.petersson@dn.se"

"Fakta. Valet i Thailand
Parlamentsvalet ska hållas den 24 mars 2019.
Valdeltagandet var 75 procent i förra parlamentsvalet.
Landet styrs i dag av en militärregering där yttrandefriheten är starkt begränsad och mediecensur råder. I augusti 2016 antogs en ny författning som ska bana väg för allmänna val.
Källa :Utrikespolitiska institutet "

" Björn af Kleen: Guvernörens ”blackface”-bild skadar Demokraternas antirasistiska profil

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Demokratiska politiker i Virginia får inte ta så lätt på den rasistiska historien som delstatens guvernör och justitieminister har visat sig göra när de var i 20-årsåldern. Guvernören Ralph Northams uppdagade ”blackface”-bild undergräver Demokraternas antirastiska profil inför presidentvalet 2020. Men den afroamerikanska viceguvernören som skulle ta över i hans ställe anklagas för sexuella övergrepp.

Fotografiet som kan tvinga bort guvernören Ralph Northam är från 1984.
Northam var då 25 år gammal och studerade till läkare vid Eastern Virginia Medical School i staden Norfolk.
Guvernören hävdar att det inte är honom man ser på fotot, varken i Ku Klux Klan-kåpa eller i så kallad ”blackface”-utstyrsel.
Men Northam har heller inte lyckats förklara varför fotografiet över huvudtaget har inkluderats på hans sida i årsboken, en form av skolkatalog utgiven under examensåret. Guvernören beskriver själv fotot som ”tydligt rasistiskt och kränkande”.
Inramningen gör inte bilden mindre provocerande: intill ”blackface”-fotot finns bilder av Northam i tweedkavaj och en där han lutar sig mot en renoverad Corvette. Det ser ut som en presentation av ett privilegierat liv, där den rasistiska rekvisitan ingår som naturligt inslag.
Laddningen i ”blackface” finns i kopplingen till slavhistorien. Under 1800-talet roade sig vita amerikanska män med att klä ut sig till svarta under så kallade minstrelshower. Gestaltningen av afroamerikaner spelade på rasistiska myter, på föreställningen om afrikaner som primitiva halvmänniskor. Liknande idéer motiverade användandet av svarta som slavar. Och hölls emot afroamerikaner när de strävade efter medborgerliga rättigheter.
Megyn Kelly, en av USA:s mest kända och välbetalda tv-journalister, fick nyligen sparken från kanalen NBC efter att hon i direktsändning ställt sig frågande till varför barn under halloween inte längre får måla sig svarta i ansiktet.
I just Virginia är rasistisk symbolik extra laddad, då det amerikanska slaveriet tog sin början där och institutionaliserades i delstatens juridiska dokument. En våldsam historia av kvästa slavuppror och lynchningar in på 1900-talet. Att delstatens högsta politiska företrädare som 25-årig läkarstuderande till synes tog så lätt på detta blodiga förtryck sår allvarliga tvivel om guvernörens omdöme. Att han gjort antirasistiska ställningstaganden under senare år väger för tillfället lätt. Slavhistorien är lång och förtroendet mellan svarta och vita bräckligt. Att Northam representerar Demokraterna hjälper honom knappast. I presidentvalet 2020 räknar partiet med att kasta ut Trump ur Vita huset med hjälp av minoritetsröster. Flera tunga demokratiska presidentkandidater – Elisabeth Warren, Kamala Harris, Cory Booker – har krävt Northams avgång.
Republikanerna, som alltmer antar karaktären av det vita USA:s parti, skulle mer än gärna använda Northams bild för att försöka undergräva Demokraternas antirasistiska profil. Det var en konservativ sajt som spred fotot förra helgen. Sajtens grundare har tidigare arbetat för Breitbart, en sajt som under valrörelsen 2016 stod Trump nära.
Nu visar sig guvernören inte ensam om att ha lekt med elden under sina universitetsår. Även delstatens justitieminister Mark Herring –

som planerade att kandidera för guvernörsposten 2021 – säger sig att ha uppträtt med ”blackface” när han var 19 år och studerade vid University of Virginia.
Under en danstävling målade han sig svart i ansiktet för att föreställa rapparen Kurtis Blow. En måhända mindre kontroversiell utklädnad än den som Northam visar upp i sin årsbok. Men tillsammans tycks guvernören och justitieministern nu gestalta kontinuiteten i Virginias rasistiska förflutna.
Mellan 1877 och 1950, efter att sydstaterna förlorat inbördeskriget, mördades 76 afroamerikaner i Virginia genom lynchningar. Det var i Charlottesville i Virginia som högerextremister i mitten av augusti 2017 paraderade genom staden med facklor och skanderade att ”judar inte får ersätta oss”. En motdemonstrant mördades. Ralph Northam markerade då omedelbart mot det högerextrema våldet.
Om Northam avgår skulle han ersättas av den biträdande guvernören Justin Fairfax, en afroamerikan vars förfäder var slavar. Problemet är att Fairfax nu står anklagad för sexuella övergrepp.
En kvinnlig universitetsprofessor säger att viceguvernören tvingat till sig oralsex på ett hotellrum i juli 2004. Fairfax har rekryterat samma advokatbyrå som Brett Kavanaugh använde sig av när han stod anklagad för ett sexuellt övergrepp i samband med nomineringen till högsta domstolen i fjol.
Skulle alla dessa tre demokrater avgå i Virginia hamnar makten över delstaten hos talmannen. En republikan. Det skulle inte bara innebära en förödmjukande maktförlust. Det skulle visa väljare över hela USA att Demokraterna – kvinnornas och minoriteternas parti inte tycks moget uppgiften att representera dem. Åtminstone inte i Virginia.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Italiens angrepp på Macron slår mot unionens hjärta

DN. LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Kommentar
Att Frankrike kallar hem sin ambassadör i Rom är exceptionellt. Bråket länderna emellan ska främst ses som en del av italiensk inrikespolitik. Men uppenbarligen är Emmanuel Macron redo att trappa upp fajten inför EU-valet i maj.

Till slut fick president Emmanuel Macron nog. När Luigi Di Maio, ledare för populistiska italienska Femstjärnerörelsen, reste till Frankrike och träffade företrädarna för proteströrelsen Gilets Jaunes, de gula västarna, ansåg Macron att gränsen var passerad för hur mycket ett land kan lägga sig i ett annat lands politik.
Frankrikes ambassadör i Rom kallades hem i protest.
Det är exceptionellt. Senast det hände var 1940, när Mussolini satt vid makten och startade krig mot Frankrike.
Frankrike och Italien är två av EU:s sex grundarländer. De är euro-länder och hjärtat i Europeiska unionen.
Det var till exempel dessa sex länder som samlades till krismöte i Berlin dagen efter brittiska väljare röstat för att lämna EU.
Den diplomatiska krisen nu är en följd av att maktskiftet i Italien förra året.
I juni tillträde den nya regeringen, en koalition mellan valvinnaren Femstjärnerörelsen och högerextrema Lega. Vid valet några månader tidigare hade Femstjärnorna fått 33 procent av rösterna, Lega 18 procent.

Sedan dess har styrkeförhållandena skiftat i opinionen. Lega, som profilerat sig mot invandring, har gått starkt framåt och har nu 32 procent gentemot Femstjärnornas 25. Styrkeförhållandena är alltså ombytta.
Medborgarlön och direktdemokrati ger uppenbarligen inte samma effekt i väljarkåren som att stoppa migrantbåtar på Medelhavet, vilket Legas partiledare Matteo Salvini i sin roll som inrikesminister gjort vid upprepade tillfällen.
Matteo Salvini har gjort president Emmanuel Macron och hans idéer om ett liberalt och öppet Europa till sin huvudfiende inför det stundande Europavalet.
In på spelplanen träder de gula västarna. Vid sidan av de våldsamheter, som varit i flera franska städer, har inom de gula västarna utkristalliserat sig en grupp som kräver mer direktdemokrati, vänder sig mot det politiska etablissemanget och ska ställa upp i Europavalet i maj.
Femstjärnorna ser att västarnas idéer ligger nära deras egna och vill gärna ha ett samarbete inför valet. Det är helt naturligt. Varenda svenskt riksdagsparti har sådana samarbeten.
Men att en italiensk regeringsföreträdare gör gemensam sak med gula västarna och angripa Emmanuel Macron är i franska regeringens ögon uppenbarligen något mer än ett vanligt politiskt bråk.
En möjlig förklaring är att i centraliserade Frankrike är presidenten även statschef. Samma roll som svenska kungen har. Hade danska ministrar stått på svensk mark och vevat mot kungen skulle det leda till rubriker, om man säger så.
Genom att kalla hem ambassadören blir det politiska bråket i stället en diplomatisk kris mellan två stater. I Italien har det lett till att president Sergio Mattarella ingripit och fastslagit att det är nödvändigt att försvara och vårda den vänskapliga relationen med Frankrike.
Företrädare för franska och italienska näringslivet har också uppmanat de inblandade parterna att trappa ned konflikten.
Men det är svårt att se att vänskapsbanden åter ska knytas i närtid.
Även för Emmanuel Macron kan konflikten med Italien vara ett verktyg i kampanjen inför EU-valet.
Snarare lär det dröja till efter valet, i slutet av maj, innan förutsättningarna finns på plats för att tonläget ska bli mer normalt.

Pia Gripenberg "

" Jeff Bezos anklagar tidning för utpressning

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

New York. Världens rikaste man, Amazons grundare Jeff Bezos, anklagar skvallertidningen National Enquirer för utpressning. Tidningen, vars ägare står mycket nära Donald Trump, ska ha hotat att sprida nakenbilder på Bezos om han inte avslutade en kritisk granskning. Konflikten är sannolikt politiskt motiverad.

I ett blogginlägg skriver Amazons vd Jeff Bezos att National Enquirer och dess ägare David Pecker ägnat sig åt utpressning i ett försök att förhindra en utredning som Bezos inlett mot tidningen. Enligt Bezos ska Enquirer bland annat ha hotat med att publicera nakenbilder, ”under bältet”, på Bezos.
Bezos går igenom en skilsmässa och National Enquirer har tidigare publicerat meddelanden som Bezos skickade till sin nya partner Lauren Sanchez. Det ledde till att Bezos orkestrerade en omfattande granskning av hur tidningen fått tillgång till hans privata textmeddelanden. Pecker och AMI, företaget som äger National Enquirer, verkar ha blivit allt mer oroliga över vilken information som kunde uppdagas och skickade meddelandena om bilderna till Bezos i hopp om att få stopp på den.
Sedan Donald Trump lanserade sin presidentkampanj 2015 har National Enquirer i princip fungerat som ett kampanjorgan för Trump. Det är sannolikt att konflikten med Bezos är politiskt motiverad då Bezos äger Washington Post, som publicerat många viktiga avslöjanden om Trump. AMI och Pecker kan också vara oroliga över att Bezos granskning riskerar att uppdaga känslig information om företaget, exempelvis när det gäller dess affärsintressen i Saudiarabien.

Konflikten mellan Jeff Bezos och Trump kommer förmodligen att eskalera. Trump har i flera år försökt håna och förolämpa Bezos på Twitter, i ett försök att skada trovärdigheten för Washington Posts rapportering om honom. Efter att Enquirer publicerade textmeddelanden mellan Bezos och hans nya partner skrev Trump på Twitter hånfullt att Bezos ”förlorar mot en konkurrent som så vitt jag förstår har mycket mer korrekt rapportering än hans lobbyisttidning Amazon Washington Post”.
Men genom att gå ut med detaljerna kring National Enquirers försök att utpressa honom tycks Bezos ha visat att han inte är orolig för att de ska publicera några bilder, utan tänker fortsätta sin utredning.
På fredagen meddelade David Pecker att AMI kommer att tillsätta en utredning om Bezos anklagelser. Samtidigt sade sig Pecker vara övertygad om att tidningens rapportering varit korrekt och laglig.

Martin Gelin "

Så mådde de med medborgarlön

2000 personer deltog i försöket, de fick uppskatta sin hälsa under perioden de deltog.

(Procent)

Subjektiv bedömning av det egna hälsotillståndet

Upplevd stress

" Två år med medborgarlön minskade stressen

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Det finska försöket med basinkomst ökade inte sysselsättningen märkbart men skapade välmående bland deltagarna. Det är det preliminära resultatet av den tvåårigа undersökningen, som presenterades på fredagen. Intresset för resultatet var stort, inte minst bland utländska journalister på plats.

– Det här har varit ett exceptionellt experiment och en bra start på vår utveckling av hela socialskyddet i Finland, ett arbete som vi har framför oss när arbetsmarknaden förändras och det behövs nya stödmodeller, sa Finlands social- och hälsovårdsminister Pirkko Mattila (Sannfinländarna).
Det visar sig att basinkomsten som är skattefri på motsvarande 5 880 kronor, ofta även kallad medborgarlön, haft väldigt liten inverkan på sysselsättningen bland deltagarna i experimentet. Bland de 2 000 finländare som fått basinkomst var sysselsättningsgraden under försöksåren ungefär 1 procentenhet högre (43,70 procent) än de som ingick i en jämförelsegrupp (42,85 procent). Procenttalen baserar sig på antalet personer som haft löneinkomster under det första året. I det preliminära resultatet har man endast hunnit analysera det första försöksåret.
Både försöksgruppen och jämförelsegruppen i Finland har bestått av personer som anmält sig som arbetslösa i november 2016.
Det syns däremot en klar skillnad när det gäller försökspersonernas upplevelse av sitt allmänna välmående. 55 procent av deltagarna upplevde sin hälsa som god eller mycket god. I jämförelsegruppen var motsvarande siffra 46 procent.
– De som har fått basinkomst hade också färre stressymtom, mindre koncentrationssvårigheter och mindre hälsoproblem. De såg ljusare på framtiden och sina påverkansmöjligheter i samhället, säger forskaren Minna Ylikännö från Folkpensionsanstalten, motsvarande Försäkringskassan i Sverige.
Enligt forskningsledaren Olli Kangas, som varit med och planerat den finländska modellen, är siffrorna inte överraskande.
– Också i Kanada och USA, där man prövat olika modeller för medborgarlön, har sysselsättningen påverkats marginellt. Däremot har man sett tydliga förbättringar när det gäller allmänt välmående.
Kangas och hans forskarteam började planera försöket 2015, och drev till slut igenom det med start i januari 2017. Då ansåg han att resultatet blev en kompromiss eftersom den slutliga modellen endast undersökte hur arbetslösa personer påverkas av basinkomsten. Underlaget, 2 000 personer, ansågs också litet.
– Försöket har brister, men det är ändå unikt i världen. Och när man kombinerar våra resultat med internationell forskning kan man dra säkrare slutsatser. Det pågår ett experiment i Barcelona, och i Sydkorea kommer man snart att inleda ett försök. Det ska också bli intressant att se vad som händer i Italien där det finns ett nytt förslag kring basinkomst, säger Kangas.
Han konstaterar att det finländska resultatet kan tolkas både positivt och negativt beroende på hur man ställer sig till basinkomst.
– De som är emot basinkomstmodellen kan vara nöjda, och de som var för modellen har också orsak att vara nöjda, säger han.
Både de ansvariga forskarna och politikerna hoppas att det görs flera försök i Finland, och flera partier har också olika modeller i sina parti-program.

Finlands reformminister Anu Vehviläinen (Centern) sade på fredagen att hon hoppas att man kan gå in i nästa fas, där också beskattningen är inräknad. I det aktuella försöket har basinkomsten inte påverkat personernas skatteprocent. Enligt andra modeller delas basinkomsten ut till en bredare samhällsgrupp, och skattas bort enligt hur mycket personerna tjänar.
Det slutliga resultatet av det aktuella försöket kommer att presenteras 2020.
Philip Teir
philip.teir@gmail.com

" **Han skriver om åren som försökskanin**

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Helsingfors. Tuomas Muraja är en av 2 000 finländare som fått en basinkomst på 560 euro på kontot varje månad i två år. Nu skriver han en bok om sin tid som försökskanin. – Basinkomsten löser inte alla problem, men den aktiverar människor, säger han.

Tuomas Muraja blev uppsagd från sitt fasta jobb på en tidning i Åbo under den stora nedskärningsvågen på redaktionerna i början av 2010-talet.
Han blev frilans, skrev en bok om sina erfarenheter som fredssoldat i Afghanistan, och hankade sig fram på sommarvikariat och diverse uppdrag.
Hösten 2016 tog pengarna från ett stipendium slut och Muraja anmälde sig officiellt som arbetslös och arbetssökande.
Av en slump valdes just han till en av de 2 000 personer som deltog i den finska regeringens försök med merborgarlön, eller basinkomst, som är den term man använt i Finland. Han fick ett brev på posten. Där berättades det att 560 euro skulle betalas in på hans konto varje månad i två år. Utan villkor. Skattefritt.
– Ganska snabbt märkte jag hur mycket det förändrade min känsla av trygghet. Jag hör till ett frilansskrå som har en väldigt varierande månadsinkomst. En bra månad kan den ligga omkring 3 000 euro, ibland är den närmare noll. En stor förändring var att jag slapp fundera på om varje uppdrag lönade sig att ta eller inte, säger han.
Som arbetssökande valde Tuomas Muraja lätt bort småjobb som biblioteksföreläsningar eller moderatoruppdrag eftersom de innebar en lavin av pappersarbete och påverkade a-kassan. Redan några hundra-lappar måste anmälas.

– När jag märkte att jag har en garanterad inkomst på 560 euro varje månad, som inte påverkas av andra inkomster, blev det mycket enklare att ta emot uppdrag. Nu har jag haft vissa månader där jag tjänat drygt 3 000 euro och ändå fått behålla pengarna.
Under de två år som gått har Muraja blivit intervjuad av uppskattningsvis 80 utländska journalister. Nu skriver han på en egen bok, där han intervjuat andra som deltagit i experimentet.
– Det var förvånansvärt svårt att hitta andra, eftersom försökspersonerna varit anonyma och slumpmässigt valda. Jag har talat med sex sju stycken. Det säger något om finländare. De vill inte tala offentligt om pengar, kanske är de rädda för att andra ska bli avundsjuka om de får veta, säger han.
Själv ser han det som sin plikt som journalist att delta i debatten kring medborgarlön, även om det finska experimentet har kritiserats för att vara alltför begränsat.
– Man valde bara arbetslösa personer, vilket gör att experimentet egentligen inte mäter något annat än hur sysselsättningen påverkas hos 2 000 arbetslösa personer.
Enligt Muraja och de han intervjuat har erfarenheterna varit genomgående positiva.
– Några har vågat starta firma, några har fått jobb, andra har haft möjlighet att göra frivilligarbete inom hjälporganisationer. Samhället går mot en ny typ av arbetsmarknad och vi behöver nya lösningar. Alla säger att experimentet gjort att de haft större möjligheter att sysselsätta sig, säger han.
Muraja tycker att det är ett logiskt resultat.
– Pengar genererar pengar. Folk tror att en garanterad inkomst kommer att skapa lättja. Det finns inga experiment i världen som visar det, tvärtom. Poängen med basinkomsten är inte att man ska kunna leva på den, utan att man ska ges en viss trygghet att kunna sysselsätta sig, säger han.
En central poäng är också att byråkratin minskar.
– Om ämbetsmännen slapp behandla hundratusentals blanketter med anmälningar om småjobb skulle en massa tid frigöras för de arbetslösa som verkligen behöver hjälp i samhället. Människor som suttit i fängelse, långtidsarbetslösa. Det här är de människor som resurserna borde riktas mot, säger han.
I april är det riksdagsval i Finland. En följd av experimentet är att diskussionen om basinkomst lyfts upp på agendan.
– Många partier har nu en modell för en basinkomst i sina social-politiska program. Jag hoppas att vi kommer att få se flera experiment i nästa regering oavsett om den lutar åt höger eller vänster.

Philip Teir
philip.teir@gmail.com "

" Carl Johan von Seth: Finsk medborgarlön kan påverka debatten om svensk a-kassa

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

De första resultaten av Finlands försök med basinkomst har just presenterats.
DN:s Carl Johan von Seth svarar på tre frågor.

1 Vad visade experimentet?
Fredagens rapport var egentligen en aptitretare till utvärderingen av Finlands tvåårigа experiment med basinkomst. Än så länge har forskarna bara några av siffrorna från programmets första år.
Men här finns flera intressanta saker. I gruppen som fick ”medborgarlön” – 560 euro i månaden mellan 2017 och 2018 – verkar sysselsättningen inte ha påverkats särskilt radikalt. Däremot verkar livet ha förändrats på andra sätt. Stressen minskade och fler upplevde en bättre hälsa.
Det mest iögonfallande resultatet är att basinkomsten gav många en starkare framtidstro och större självförtroende. Även tilliten till andra människor och till politiker ökade.

2 Vilka slutsatser kan man dra?
Problemet med det finska försöket är att man aldrig testade en allmän basinkomst. Det var en viss grupp arbetslösa som slumpmässigt valdes ut och fick en garanterad utbetalning under två år. De har jämförts med andra i en likartad situation.
Hur det stora flertalet människor skulle påverkas av en basinkomst kommer vi alltså inte att få veta.

3 Kommer försöket att påverka politiken?
Det är högst osannolikt att Finland inför en riktig basinkomst. Partierna verkar inte intresserade. Stödet i väljarkåren är dessutom svagt när man ställer frågor om specifika förslag. Förra året släppte OECD också en rapport som visade att en basinkomstreform i Finland skulle öka fattigdomen.
Inför det finska riksdagsvalet i april är bidragsfrågorna samtidigt heta. Systemet är oerhört krångligt, med över 100 olika ersättningar. Partierna är intresserade av att öka sysselsättningen, förenkla och få bukt med det som i Finland kallas ”flitfällan” – att det i många fall inte lönar sig att börja jobba. Basinkomstförsöket kan påverka den debatten.
Andra länder kommer också att titta på resultaten. Enligt januariavtalet ska Stefan Löfvens regering snart påbörja en reform av a-kassan. I den frågan kommer säkert finska siffror att användas som argument – från flera sidor.

Carl Johan von Seth
carljohan.vonseth@dn.se "

" Hur lång är den perfekta romanen?

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Spelar storleken någon roll? Går det trender i boklängder? Och har (den långa) romanen blivit den nya (långa) tv-serien? Boklördags Kristofer Ahlström forskar i sidantalets betydelse för en romans kvalitet.

Av Cormac McCarthys roman ”Suttree” minns jag inte mycket, förutom sexscenen där en kille älskar med en melon i höggräset. Resten är ett sammansmält töcken av snirkliga meningar, utsmyckade stycken och halvsideslånga adjektiv. Jo, att den var 500 sidor minns jag också. Men inget mer.

Ändå rankar jag ”Suttree” som en av mina största läsupplevelser. Fem stjärnor av fem, helt klart. Till boken eller mig? Det är den stora frågan.

Svaret är förmodligen: till båda. Jag kan inte på rak arm minnas när jag senast blev så nöjd med min egen prestation, min uthållighet, mitt tålamod. Därför har jag ett sadomasochistiskt kärleksförhållande till just ”Suttree”, boken som tvingade mig förbi gamla smärtgränser och att sätta nytt personbästa i askes. Belöningskänslan blev därför lika stor som påfrestningen.

Jag minns ”Suttree” – och alla andra mastodontverk och hur härligt de brukade plåga mig – när jag läser en undersökning i tidskriften The Economist. Där har man sammanställt recensioner av 737 romaner på Goodreads, en sajt där läsare får logga och betygsätta böcker de läst. I denna *big data*-mängd har man upptäckt en trendkurva: ju längre böckerna är, desto högre betyg får de av läsarna. Verk på ett par hundra sidor får bara 3,87 av 5 i snittbetyg, medan de på runt tusen sidor får 4,19. Kvantitet = kvalitet? Det verkar så.

Eller så handlar de goda betygen, som i mitt fall ovan, lika mycket om att belöna den egna prestationen. Och när tid är en resurs som sprids allt tunnare över det evigt växande utbudet av sysslor och strömmade nöjen, allt man måste hinna med och allt man inte får gå miste om, så vågar man kanske inte erkänna för sig själv att de samlade dygnen man lade ner på ”På spaning efter den tid som flytt”-sviten var… slöseri med tid?

– Det där är ett väldigt intressant och vanligt fenomen som på ekonomspråk kallas ”sunk cost fallacy”, alltså vår ovilja att erkänna att vi har gjort en riktigt rutten investering, säger Jenny Lindh, skribent och bibliotekarie.

– Jag brukar trösta mig med att det mesta vi människor gör, typ sova, skala potatis, skriva hjärndöda kommentarer på Twitter, är slöseri med dyrbar tid. Proust kan man åtminstone skryta om.

Huruvida storleken har betydelse är ett av den teoretiska filosofins äldsta bryderier. Nyligen försökte ett analysföretag ge svar på frågan – man gick igenom 2 515 romaner på New York Times bästsäljarlista under åren 1999–2014, och samkörde dessa med läsarnas betyg av böckerna på Amazon. Två tydliga trender trädde fram. För det första har böckerna blivit längre – på de 15 åren ökade snittantalet sidor från 320 till 407. Den andra trenden var att de blev ”bättre”: snittbetyget på böckerna från 1999 var 3,98 med en klättrande kurva upp till 2014, där snittet var 4,06.

Mätningens slutsats är alltså att romaner blir längre och bättre. Eller att läsarna anser att de är bättre – kanske för att de är längre? Och kanske blir romanerna rentav bättre ju längre de är, eftersom de då kan ta god tid på sig att verkligen fördjupa figurerna. Exempel: i normal lästakt tar den första ”Game of thrones”-boken knappt 25 timmar att läsa, medan Truman Capotes ”Frukost på Tiffany’s” går att riva av på dryga fyra. Man kan jämföra det med att gå på dejt med en person tolv

gånger eller två – rent statistiskt borde du komma Daenerys Targaryen närmare efter tolv träffar än Holly Golightly efter ett par.
Håkan Bravinger, litterär chef på Norstedts, säger att många läsare anser att en lång bok per definition är rikare och mer uppslukande.
– Kanske är det skälet till att läsare ratar novellen som form. En förklaring som jag har fått höra flera gånger är att om boken är bra så vill man inte att den ska ta slut. Det är ju något fint med det, även om man kan tycka att det borde vara minst lika lockande att få börja på en ny.
Det finns en anledning till att ”Game of thrones” förekommer som typexempel ovan. Flera personer jag pratar med nämner hur tv-mediets sträcktittande – först med dvd-boxarna och sedan med strömningstjänsternas massläpp av hela säsonger – visar hur episka berättelser, stora panoraman och långa storybågar blivit vår tids sätt att sluka historier. Eller som bibliotekarien Jenny Lindh säger: i kvalitetsfantasy har hjälten inte ens hunnit få på sig ringbrynjan vid sidan tvåhundrafemtio.
I sitt yrke som bibliotekarie märker hon att förvånansvärt få protesterar när man drämmer en fläskig mastodontbok i handen på dem.
– Om du tittar på Stockholms stadsbiblioteks aktuella topplista för skönlitteratur ser du att de populäraste romanerna ofta är på minst 400 sidor. Det är som om sträcktittningsfenomenet har spridit sig till läsandet, man nöjer sig inte med en liten kaka längre, man vill tugga i sig en hel värld. Kanske som motvikt till det kaotiska och fragmentariserade flödet i sociala medier, säger hon.
Man kan alltså säga att romanen är den nya tv-serien, som i sin tur brukade kallas den nya romanen. Håkan Bravinger på Norstedts nämner metoden att skriva på eviga fortsättningar: förr pratade författare gärna om trilogier, nu skriver de serier som kan pågå hur länge som helst.
– Och som vanligt var poeterna först. Gloria Gervitz skriver ju i samma tradition som Ezra Pound och Walt Whitman, alltså på ett och samma verk i samma litteraturuniversum. Det tycks många spänningsförfattare och tv-manusförfattare ha tagit efter, med HBO:s och Netflix goda minne, säger han.
Jag undrar om den litterära elefantsjukan går att se på de manus som tas emot på förlaget.
– Jag tror att det stämmer. En förklaring är att vi får in färre litterära kortprosamanus och fler deckarmanus. Och just deckarmanus har ju en tendens att bli lite längre. Ett annat sätt att säga det på är att en handlingsdriven berättelse gärna blir längre än vad en karaktärsdriven berättelse blir, säger Håkan Bravinger.
Å andra sidan lider inte svenska författare av samma gigantismkomplex som man ofta stöter på hos nordamerikanska författare, säger han.
– Viljan att skriva Den Stora Amerikanska Romanen har skapat ett oändligt antal hyfsade böcker som hade kunnat vara fantastiska om en redaktör hade fått stryka trehundra sidor.
Och inte för att ägna mig åt litterär *fatshaming*, men om F Scott Fitzgerald kunde skriva Den Stora Amerikanska Romanen på 140 sidor, varför måste då Don De Lillo göra det på 827? Måste Jonathan Franzen manspreada ut sina berättelser på 600 sidor? Europeiska författare står heller inte utan skuld: går det verkligen inte att berätta om en enda dag på färre än 700 sidor, James Joyce? Behövdes så mycket *livsutrymme* för Hitler-essän i Knausgårds 1 200-sidiga sista ”Min kamp”-del? Och varför är det, som synes, så ofta män som bygger XXL-berättelser?
Det finns en fastgrodd tro på de fysiskt feta böckernas litterära kvalitet. Det märks inte minst på hur man pratar om det: en ”tung bok” jämfört med en ”nätt volym”; omdömet kommer inflätat i orden. Så har det länge sett ut. Men kanske formade de gamla epikerna och de gamla

ryssarna en tegelstenstradition som inte riktigt håller för våra dagar. I alla fall inte om man pratar litterärt anseende, menar Torbjörn Forslid, professor i litteraturvetenskap vid Lunds universitet.
– Hundratjugo sidor signalerar finkultur med fokus på stil och form. De minst femhundra sidor långa böckerna appellerar väl framför allt till dem som vill sjunka in i en fiktiv berättelse – populärlitteraturen går gärna åt det hållet.
Jenny Lindh instämmer.
– Den inrotade uppfattningen är ju att tjocka böcker signalerar djupsinnighet, men jag tycker snarare att det är tvärtom! En nätt volym på nittio sidor får mig att tänka på deprimerade essäister och blodfattig elegans. Det är ingen slump att Horace Engdahl skriver ”fragment”. Det är högstatus att vara sparsmakad.
Minimalism är finkultur och tungviktare är populärlitteratur. Finns då även ett *one size fits all*-mått där de båda övertygelserna ryms? Jag vänder mig till agenturerna, vars jobb ofta handlar om att känna till koordinaterna mittemellan kommersiellt och kulturellt. Tor Jonasson, litterär agent på Salomonson Agency, säger att han föredrar böcker mellan 200–350 sidor. Med ett förbehåll, ett ganska stort sådant:
– Behöver boken fler än 200 sidor? I sådana fall ska varje sida verkligen berika historien, karaktärerna och helheten. Rent kommersiellt kan extremt tjocka böcker ha mycket svårare att gå för export, då varje ord i översättning kostar.
Även när jag genomför en gallup i läsarkretsar, i DN:s Facebookgrupp ”Snacka om böcker!”, väljer en majoritet av de tillfrågade – 57 procent – mellanskiktet, alltså ett omfång på 250–350 sidor.
Så: är den perfekta boken kort, lång eller mittemellan?
Kort sagt: det beror på.

Kristofer Ahlström
kristofer.ahlstrom@dn.se "

"Undersökning.
314 personer i DN:s Facebookgrupp ”Snacka om böcker!” svarade på frågan ”Vad tycker du är det optimala sidantalet för en bok?”
100-150 sidor: 3 röster
150-250 sidor: 34 röster
250-350 sidor: 180 röster
350-500 sidor: 92 röster
500+ sidor: 5 röster "

" Massdöden i Amerika kan ha fått jorden att svalna

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Att européernas erövring av Amerika på 1500-talet ledde till en katastrof är känt sedan tidigare. En ny rapport visar att effekterna märktes över hela jorden.

När Christopher Columbus år 1492 kom till det som i dag kallas Amerika – i sin jakt på en sjöväg till Indien – fick han snart mängder av efterföljare. Europeiska erövrare strömmade till och lade på några få decennier under sig tidigare mäktiga riken. Det handlar om en av de stora brytpunkterna i världshistorien, med omvälvande följder på båda sidor om Atlanten.
En av de mest konkreta effekterna av det som skedde var vad som på engelska kallas ”The great dying”, det stora döendet. Den ursprungliga befolkningen i Amerika dog i oerhörda mängder – vissa under erövringskrigen, ytterligare andra som följd av slavarbete. Men den största andelen dog av de sjukdomar som de europeiska erövrarna förde med sig, och som tidigare inte förekommit på den amerikanska kontinenten. Under de dryga 15 000 år som gått sedan de första människorna kom till Amerika hade man i Europa och Asien drabbats av en stor mängd epidemier, som visserligen dödat många men som man ändå byggde upp en viss motståndskraft mot. Detta saknades helt hos den nyligen erövrade befolkningen, vilket gjorde att sjukdomar som smittkoppor och mässling krävde dödsoffer i en tidigare oöverträffad skala.
Exakt hur många som faktiskt avled under denna period har varit svårt att veta, eftersom befolkningsstatistik saknas från tiden innan - européernas ankomst. I en ny studie, gjord av forskare vid universitetet UCL i London, har man försökt få fram säkrare siffror genom att kombinera olika uppgifter om befolkningens storlek med data om vilken del av markytan som användes för jordbruk. På så vis har man kommit fram till att det kring år 1500 levde cirka 60 miljoner människor i Amerika. Hundra år senare återstod bara kring fyra miljoner. Cirka 90 procent av ursprungsbefolkningen hade alltså dött. Det motsvarar i sin tur cirka tio procent av hela världens befolkning vid denna tid, vilket gör ”The great dying” till en av de värsta dokumenterade katastroferna i historisk tid – möjligen överträffad bara av digerdöden i mitten av 1300-talet.
Så gränslös var denna katastrof att den även påverkade jordens klimat, enligt forskarna bakom den nya studien. När mark som tidigare använts för jordbruk övergavs växte skog upp, vilket i sin tur minskade mängden koldioxid i atmosfären, med följd att den globala medeltemperaturen minskade för en tid. I Europa befann man sig vid denna tid under den så kallade ”lilla istiden”, en period med betydligt lägre temperaturer än i dag. Enligt den nya studien förstärktes kylan av klimatförändringen som följde av massdödandet i Amerika. Det exakta sambandet lär dock behöva studeras närmare.

Magnus Västerbro "

" Därför kan kollapsen vara en form av befrielse från vår civilisation

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

I en ny bok ges en korrigerande bild av historien om mänsklighetens utveckling, som får civilisationens krona att halka på snedden. Därmed öppnas också möjligheterna att tänka i nya banor och skapa ett samhälle av en annan natur, skriver författaren David Jonstad.

Det var torka som fick den en gång mäktiga mayacivilisationen på fall. Ny forskning visar att mängden regn som föll i civilisationens territorier i Centralamerika mer än halverades och att detta fick matproduktionen att kollapsa. Nyheten kom under sommaren förra året, medan en nära apokalyptisk vy växte fram inför oss. Våra söndertorkade betesmarker låg i förgrunden – gulbruna, döda och öde. Djuren hade vi tvingats att flytta till andra marker där vi hade tillgång till sly som växte i en bäckfåra. I bakgrunden, runt om i landet, stod skogar i brand. Varje dag passerade flygplan över oss på spaning efter nya bränder.

I större delen av landet halverades regnmängden jämfört med det normala. På vissa platser var minskningen upp till 90 procent. När sådant extremväder blir det nya normala kan vi räkna med att vårt samhälle gör mayacivilisationen sällskap.

Att det är civilisationen som är hotad har blivit något som ofta uttrycks i varningarna för vad en varmare värld kommer att innebära. ”Klimatförändringarna når nu sitt ’endgame’… det som står på spel är själva överlevnaden för vår civilisation.” Det är Hans Joachim Schellnhuber som säger det, en av världens ledande klimatforskare och rådgivare åt bland andra Tysklands förbundskansler Angela Merkel, EU och påven. Citatet är från en färsk rapport som beskriver hur forskarvärlden har underskattat riskerna som klimatförändringarna för med sig.

Det som gör att det hela lätt kan kännas lite hopplöst är att det största hotet mot civilisationen är civilisationen i sig. Dess ständiga jakt efter nya resurser att elda komplexitetens maskineri med är vad som ligger bakom inte bara klimatförändringarna men även den övriga raddan av ekologiska systemkriser. Civilisationen har en tydlig tendens till självdestruktion. Om detta vittnar inte bara mayaimperiet, men också resten av historiens alla kollapsade civilisationer.

Att så många ändå värnar om civilisationen som samhällsform kan nog i viss mån förklaras med en djupt nedärvd föreställning om mänsklighetens utveckling där civilisationen betraktas som kronan på verket. Den typ av samhälle som vi alltid har eftersträvat, och som vi alltid kommer att sträva efter.

Alla föreställningar mår emellertid bra av att omprövas och det gäller även berättelsen om hur vi människor har hamnat där vi har hamnat och som på ett ungefär går så här:

Först och under mycket lång tid levde människor som vildar. Kringströvande i små grupper, jagande och samlande, ständigt en misslyckad jakt ifrån svälten. Ett liv som 1600-tals-filosofen Thomas Hobbes beskrev som ”ensamt, fattigt, plågsamt, djuriskt och kort”.

Sedan skedde en revolution, den neolitiska. Människan lärde sig odla spannmål och tämja djur och kunde därför slå sig ner på ett och samma ställe, bygga hus och slippa jaga runt så himla mycket. Det här gjorde att de första samhällena kunde växa fram, som blev stater, som blev till storslagna civilisationer till vilka folk drogs som getingar till saft. Alla ville få del av det välstånd som civilisationen erbjöd. Och så rullade det på, till dess att utvecklingen tagit oss till ett stadium där vi kunde

ta flyget till New York över helgen för att käka på en nystartad finkrog, serverandes stenålderskost.
Ungefär så lät det också när James C Scott, författare och statsvetare med inriktning på jordbrukshistoria, undervisade vid universitet Yale i USA. Tills han började inse att viktiga delar av det han lärde ut inte stämde med verkligheten. Att det under de senaste tiotals åren sipprat in en massa nya upptäckter om mänsklighetens utveckling vilka tillsammans gjorde att den gamla berättelsen behövde skrivas om i väsentliga delar. James C Scott satte sig i skolbänken själv, djupdök i forskningshavet och kom upp med en ny bok: ”Against the grain. A deep history of the earliest states” (Yale).
Det kanske mest slående när jag läser boken är att människor, tvärtemot rådande uppfattning, i regel inte alls ville bli bofasta jordbrukare. De ville synnerligen inte inkorporeras i de första civilisationer som uppstod i Mellanöstern. Tvärtom gjorde de vad allt de kunde för att slippa detta. Kunskapen om hur man odlar spannmål hade jägar-samlare haft i åtminstone 4 000 år före de första spåren av jordbrukssamhällen. I liten utsträckning ägnade man sig också åt detta, men att jaga och samla vilda växter verkar ha ansetts vida överträffat att ägna sig helhjärtat åt jordbruk.
Snarare än en vilja att bli jordbrukare har drivkrafterna bakom de första staterna varit andra. En är ekologiska förändringar – bland annat som följd av ett ändrat klimat – som försvårade jägar-samlar-tillvaron i den region i Mellanöstern som brukar beskrivas som civilisationens vagga. En annan drivkraft – och detta är en av Scotts huvudpoänger – är de goda möjligheter till beskattning som ges i ett jordbrukssamhälle. Att odla spannmål innebär ett stenhårt arbete för den som står för arbetsinsatsen, men för samhällets elit är det mumma. Spannmål skördas vid en given tidpunkt: när säden är mogen. Det var därför bara att skicka ut skattmasen så fort skörden var bärgad. Och eftersom spannmål dessutom är relativt lätt att förflytta och att lagra kunde det värde som folket skapade ackumuleras i statens sädesmagasin.
Genom att de framväxande staterna på detta sätt effektivt kapade åt sig av andras produktion kunde allt större investeringar göras i den typ av komplexitet som vi förknippar med civilisationer: hierarkier, städer, byråkrati, specialisering av arbetet och avancerad infrastruktur.
Det förde med sig fördelar och välstånd för samhällets privilegierade skikt, men för de flesta innebar det mest ett jäkla slit, dålig hälsa och förkortad livslängd. Alltså ungefär så som Thomas Hobbes beskrev det icke-civiliserade livet.
För att kunna hålla i gång jordbruket och dessutom utföra stora infrastrukturprojekt krävdes enorma mängder energi och den främsta energikällan var under denna tid människor. Slaveri förekom även i jägar-samlar-kulturer, men i statens regi skalades det upp och blev institutionaliserat. Scott argumenterar för att slaveri och annat ofritt arbete alltid varit, och på många sätt fortfarande är, en förutsättning för komplexa samhällen.
Han beskriver de första staterna som ”befolkningsmaskiner”, där målet var att maximera antalet kroppar i statens tjänst. I de krig som härjade mellan mänsklighetens första stater var ett av de främsta krigsbytena slavar, särskilt barn och kvinnor. Både för att skaffa sig mer arbetskraft och för ökad barnproduktion. Staterna gjorde också räder ut bland folken i civilisationens utkanter i syfte att fylla på arbetsstyrkan.
Inte undra på att civilisationen var något som vanligt folk under denna tid skydde. Som Scott uttrycker det i boken, murarna byggdes lika mycket för att hålla inkräktare ute som för att hålla skattebetalarna inne. Det innebar att dessa samhällen, hur storslagna de än tedde sig, var rätt sköra skapelser. De plågades av mer eller mindre ständiga epidemier, inre konflikter och krig. De var ständigt benägna att kollapsa.

Vilket mest var ett problem för de som utgjorde samhällets centrum. Kollapsen innebar ju att de inte längre hade tillgång till en apparat för att kapa åt sig överskottet från andras arbete. För folk i allmänhet däremot var det ett mindre problem. För dem kunde kollapsen, skriver Scott, ”upplevas som en befrielse”. De flyttade ut till mindre samhällen, minskade sitt beroende av jordbruk, undslapp skattepålagorna, epidemierna och tvångsvärvningarna till de ständiga krigen.
Scott förnekar inte att det statslösa liv som Hobbes hade mardrömmar om kunde vara nog så plågsamt och våldsamt. Men att kollapsen också kan vara en form av befrielse är åtminstone en liten tröst för oss som inte är övertygade om att dagens civilisation kommer att vara för evigt. För även om den är unik på många sätt vilar den – precis som de första spannmålsstaterna – på en ordning där majoriteten sliter hårt för att upprätthålla en minoritets privilegier. Dess komplexitet bygger också på att stora mängder energi ständigt tillförs systemet, inte så mycket i form av mänskliga slavar, som fossila energislavar. Vilka förmodligen, och förhoppningsvis, inte kommer att finnas med oss så värst länge till.
Med tanke på detta är det lite betryggande att läsa James C Scotts lågmälda korrigering av historien om mänsklighetens utveckling. Den får nämligen civilisationens krona att halka rejält på snedden. Därmed öppnas också möjligheterna att tänka i nya banor. Om vi slipper ur det gisslangrepp som civilisationen har på oss blir det också möjligt att sträva efter ett samhälle av en annan natur, ett med mindre självdestruktiva tendenser.

David Jonstad journalist och författare, senast till boken ”Jordad – enklare liv i kollapsens skugga”.

" Grönländska mumier vittnar om tidlösa hjärtproblem

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Sjukdomar.
Redan på 1500-talet var det relativt vanligt med hjärt- och kärlsjukdomar. Den slutsatsen drar forskarna bakom en studie där fem mumifierade kroppar som bevarats i isen på Grönland i mer än 500 år har undersökts. Hos flera av dessa personer, som var relativt unga när de dog, har man hittat spår av svår åderförkalkning. Åderförkalkning beskrivs ibland som en typisk välfärdssjukdom, men ett stort antal fynd har visat att det förekommit långt tidigare i historien. I en undersökning av 44 egyptiska mumier, begravda för mer än 3 500 år sedan, visade sig till exempel hela 20 av dem lida av åderförkalkning.

Magnus Västerbro "

" New York Times ägare AG Sulzberger: Vi är inte någons fiende. Vi är sanningens vän.

DN LÖRDAG 9 FEBRUARI 2019

Som 37-åring ärvde AG Sulzberger USA:s största och viktigaste tidning – och samtidigt ett krig mot USA:s president. Förra veckan möttes New York Times nye chef och Donald Trump öga mot öga. – Vi har redan sett konsekvenserna av presidentens retorik mot journalister: fler dödas, attackeras, fängslas och hotas, säger AG Sulzberger i en intervju med DN:s Björn af Kleen.

När AG Sulzberger förra året fick jobbet som New York Times högste chef skrev en kompis till honom: ”Gratulerar/beklagar!”
Det dubbla budskapet blir begripligt när man vet hur det gick för företrädarna.
Familjen Sulzberger har ägt New York Times i sex generationer. Sedan slutet av 1800-talet har posten som publisher – ytterst ansvarig för innehåll och ekonomi – ärvts i nedstigande led.
Men att ansvara för världens ledande dagstidning är ett privilegium som sliter.
Adolph Ochs, som köpte den konkurshotade tidningen år 1896, drabbades av depressioner.
Hans svärson fick en hjärtattack, led av sömnbrist och missbrukade läkemedel.
Farfadern till den nuvarande chefen förstörde ryggen. Hans son, den nya publisherns pappa, pensionerade sig i fjol med axlarna uppe vid öronen.
Under 25 år hade han avverkat fyra chefredaktörer, närt en fuskare vid sin barm (Jayson Blair) och kompromissat med den journalistiska distansen under upptakten av Irakkriget.
Hur ska det gå för sonen, blott 38 år gammal?
– Jag känner definitivt allvaret, säger Arthur Gregg Sulzberger. Mot mina kollegor och hela industrin. New York Times uppgift är att visa på en väg framåt. Och i journalistik kan man inte ha 99 rätt. Man måste få 100 varje gång.
New York Times är den sista stora dagstidning i USA som ägs av en dynasti. Positionen är bokstavligen utrotningshotad.
AG Sulzberger utnämndes till publisher två veckor innan Donald Trump valdes till president. Det innebär att han ärvt ett tvåfrontskrig. Han ska leda tidningen genom den mest genomgripande teknikomvandlingen sedan tryckpressens födelse. De nya teknikjättarnas grundare är inte bara världshistoriens rikaste män. Facebooks Mark Zuckerberg och Amazons Jeff Bezos drivs inte sällan av en önskan om att utmana, eller krossa, den gamla massmediala ordning som New York Times har representerat.
Sulzberger ska även försvara tidningen mot en president som älskar att hata den, och som lyckats få en stor del av landets befolkning, och flera av världens despoter, med sig på sin sida.
New York Times är för Donald Trump sinnebilden av ”fake news media”, ett liberalt flaggskepp vars massiva resurser och enorma journalistiska självförtroende utgör ett hot mot hans existens i Vita huset.
Som president hanterar han tidningen som en godsherre närmar sig en arrendebonde som han vill bli av med. Varje vecka trycker han till den med sin stövel, bussar sina hundar på den, från ett twitterkonto med nästan 58 miljoner följare.

Så på den skalan – från grattis till beklagar – hur har du det?
– Nä, jag är väldigt lycklig, säger AG Sulzberger. Detta är en så viktig tid, inte för media, det är fel ord, men för kvalitetsjournalistik. Den är under ekonomisk och politisk attack. Och jag är övertygad om att framtidens journalistik kommer att ta form under de kommande fem åren, beroende på hur medieindustrins ledare reagerar på nya affärsmodeller och den vittrande trovärdigheten.
– Men där finns också allt det roliga: hur ska vi använda alla nya verktyg som är mer kraftfulla än dem som våra föregångare hade tillgång till, för att berätta historier som betyder något? Det är spännande.

Är jobbet som du trodde, vad har förvånat dig mest?
– Jag har nog alltid tänkt att rollen måste vara anpassningsbar. Varje ögonblick kräver något litet annorlunda av en publisher. Jag hade ett hum om ramarna. Men innehållet är nytt. Kom ihåg att jag valdes två-tre veckor innan presidentvalet, på Hillary Clinton-regeringens tid.
Ett skämt med självironisk innebörd. Likt många andra tidningar hade New York Times redan gjort ut sin förstasida när USA vändes upp och ned natten 8 november 2016.

”MADAM PRESIDENT” stod det över sex spalter.
Pressens underskattning av Trump, och övertro på Hillary Clinton, har gynnat presidenten. När han säger att systemet var riggat mot honom har han en poäng.
– Det finns definitivt lärdomar att dra, säger Sulzberger. Vi förstod inte att Trump var på väg att vinna. Vi var förvånade och det har vi berättat öppet om. I detta fall pekade de oberoende mätningarna tydligt på seger för Hillary Clinton, precis som båda presidentkampanjernas egna mätningar. Under valdagen, efter att röstbåsen stängt men innan resultatet stod klart, satt Trump i telefon med våra journalister och förklarade varför hans förlust inte var så stor som den såg ut att bli. En lärdom handlar om opinionsmätningarnas begränsningar, verkligheten bakom förutspåelserna.
New York Times skyskrapa ligger i hörnet av åttonde avenyn och 41:a gatan mitt i mellersta Manhattans gamla textilindustri. Grå, stökig storstad.
AG Sulzberger styr skutan från sjätte våningen.
Pappan satt på plan sexton men sonen har stängt den gamla direktionsvåningen och flyttat tio plan ned, närmare nyhetsredaktionen.
Moderna tidningsredaktioner är sällan som man tror.
Trots att New York Times ligger i krig med regeringen, en strid som ger eko över hela Amerika, är det tyst i själva högkvarteret.
Vid nio en onsdagsmorgon är det glest i bänkarna. De få reportrar som är på plats verkar sammanbitna. Nedslagna blickar, hämmade rörelsemönster. Som om decennier av deadlineångest satt sig i väggarna och förlamar all ansats till yvighet.
AG Sulzberger utgör inget undantag från den modesta redaktionsnormen. Han slogs om jobbet med två av sina kusiner. Den med mest alldaglig utstrålning vann. Sulzberger bär jeans och promenadskor till kavajen. Hans runda glasögon tycks ett nummer för stora, vilket ger honom ett aningen tafatt intryck, som en pojke som knutit cyklopet för löst innan han hoppat i simbassängen.
Det finns excentriker på New York Times, machoreportrar med svällande biceps och mobilen full av underrättelsekontakter. Självförbrännande tabloiddrottningar som ständigt tycks ett tangenttryck från en stroke.
Arthur, som han kallas av närstående, tillhör inte den skaran.
Han leder en digital förändringsprocess men privat är han en skogsmulle.
Miljömedveten. Vegetarian.

Efter universitetet – statsvetenskap på Brown – reste han till Galapagosöarna och studerade parningsmönster hos humrar, enligt en tidigare universitetslärare.
När han gifte sig i fjol var det på en bergskulle ute på vischan norr om New York. Ett countryband underhöll en liten krets av familj och nära vänner. Efter vigseln snörde arvtagaren på sig kängor och vandrade med gästerna tillbaka till husen som de inkvarterats i. Hustrun, Molly Messick, är en lockig radioproducent som arbetat inom public service.
– Det var vackert men oglammigt, säger Tracy Breton, en närvarande gästprofessor på Brown som AG Sulzberger blivit god vän med.
– Arthur är väldigt oglammig, säger hon.
Jim Rutenberg, mediekrönikör på New York Times, har arbetat nära både far och son Sulzberger.
– Deras personligheter är lite olika. Pappan kunde komma ned på redaktionen och röra sig bland oss reportrar på ett lite ryggdunkaraktigt sätt. Slängde käft om vad man hade på gång. AG är mer reserverad. Han kan släppa loss men då i form av debatt – vad tycker man om tidningens riktning. Hans personlighet är stoisk. Han smälter information i realtid och man ser den analytiska processen liksom avteckna sig i hans ansikte. Det är rätt fascinerande att betrakta.
I oktober intervjuades Sulzberger på scen under en välgörenhetsgala på Columbiauniversitetet. Utfrågaren Kara Swisher, teknikjournalist, hånade Sulzberger för att han kom dit i sällskap av sin mamma, klär sig som han vore ”103 år gammal” och inte har twittrat sedan oktober 2010.
I dynastier ärvs makten på fädernet. Men mödrarna har ofta till uppgift att uppfostra arvtagarna.
I Sulzbergerfamiljen var det grundarens dotter Iphigene som överförde en anda av pliktmoral på barn och barnbarn.
Släktens unika överlevnadsförmåga utgår från Iphigene, säger Alex S Jones, tidigare föreståndare på Harvarduniversitetets medieforskningscenter Shorenstein och författare till släktsagan ”The trust. The private and powerful family behind the New York Times”.
Under sista året på Brown gick han en kurs i att skriva reportage och läraren Tracy Breton, själv Pulitzerprisbelönad reporter, tyckte att han var begåvad. En reportersjäl. Självutplånande. Iakttagande. Gnetig.
Breton försökte övertala Sulzberger att pröva lyckan i familjegebitet. Han ville verkligen inte. Efter examen flydde han till Galapagos. När det dök upp en tvåårig praktikplats på lokaltidningen Providence Journal, där Tracy Breton skrev, försökte hon kontakta Sulzberger i öriket. Hon gick via mamman i New York, som förvaltade sonens arbetsprover. (Sulzbergers egen version är något annorlunda. Han sade till tidskriften The New Yorker att Breton erbjöd honom praktikplatsen under sista året i skolan.)
Enligt Jones tog det bara en halvtimme för Iphigene att övertyga barn och barnbarn om vikten av att stoppa in familjesilvret i en stiftelse. Vilket rest en juridisk mur mellan privatpersonerna Sulzberger och själva företaget New York Times. Det är svårt för enskilda familjemedlemmar att sälja aktier med styrelseinflytande på öppna marknaden.
AG Sulzberger hade inte tänkt gå i pappans fotspår, vilket moderna arvtagare nästan aldrig har tänkt.
Han fick jobbet och excellerade som kommunalreporter i fiskesamhället Narragansett. Han avancerade till The Oregonian, en tidning på nordvästkusten (där en tidigare medarbetare på New York Times var redaktionschef).
Efter den omvägen: hem. 2009 började han på New York Times, först som lokalreporter i New York och sedan som inrikeskorrespondent med Kansas City som utgångspunkt. Under de långa bilresorna över mellanvästerns slätter brukade han ringa sin gamla universitetsprofessor, vars make då var döende i cancer.

– En ung man som tar sig den tiden, säger Tracy Breton. Du vet, han är den totala motsatsen till vad man tror att han ska vara, någon med det arvet.
Sulzberger verkar älska journalistik. Hans ansikte spricker upp när han drömmer sig ut på fältet.
– Jag saknar det varje dag, säger han. Jag har alltid tänkt på journalistik som det roligaste en vuxen människa kan få ägna sig åt inom lagens gränser. Att lära sig halva dagen, undervisa andra halvan. Man får gräva i det viktigaste som finns och tala med de viktigaste människorna som finns. Och så den underbara kreativa sidan: där man får gräva i sig själv och dra fram en bra historia ur sitt inre. Jag saknar det definitivt.
Jag höjer lite på ögonbrynen över direktörens klockarkärlek till hantverket. Han märker det och vill distansera sig.
Sulzberger påbörjar ett resonemang om att vara till nytta. 2013 fick han i uppdrag av den dåvarande chefredaktören Jill Abramson att sammanställa en internrapport om det digitala läget i branschen och New York Times position i förhållande till konkurrenterna. Slutsatsen: New York Times hade hamnat på efterkälken. Den 97-sidiga rapporten läckte och publicerades i sin helhet hos uppstickaren Buzzfeed. Den utlöste panik i branschen och medieföretag världen över initierade sina egna internrapporter, däribland svenska Aftonbladet.
För Sulzberger måste innovationsrapporten ha varit ett elddop, en prövning av arvtagarens integritet i förhållande till ledning och anställda. Den resulterade i plågsamma åtgärder. Äldre medarbetare köptes ut och ersattes av ny digital kompetens. Den resulterade även i att beställaren Jill Abramson till sist fick sparken av Sulzbergers pappa. Abramson var kritisk till delar av sonens slutsatser; rapporten föreslog att affärssidan, teknikutvecklare och reportrar skulle närma sig varandra. En maktkamp som chefredaktören Abramson förlorade.
– Efter innovationsrapporten var jag tvungen att ägna mig åt verkligt själasökande, säger han. Den innebar ett uppvaknande även för mig. En insikt om hur mycket en institution som The Times var tvungen att anpassa sig för att skydda en form av journalistik som jag tror starkt på. Jag frågade mig själv: behöver New York Times ännu en reporter?
New York Times har redan 1 550 journalister anställda på 46 redaktioner världen över. Under 2018 var tidningen på plats i 160 länder. Den har fyra miljoner prenumeranter i 200 länder; men än någon amerikansk tidning hade under papperstidnings-eran.
Hans arbetsrum speglar skiftet. I korridoren utanför står ett klumpigt brunt skrivbord med ornamenterade lådhandtag, en pjäs som tillhörde farfars farfar. Det ska bort. Redaktionen är inget dynastiskt skrotupplag.
Men i rummet finns fortfarande plats för en pulpet, på vilken man kan läsa tidningen stående. Han verkar finna möbeln lite pinsam och säger att han bläddrar igenom pappersupplagan för att inte missa något. Nyheterna konsumerar han huvudsakligen på mobilen.
Hans uppdrag är att bibehålla auktoriteten i de digitala kanalerna, konvertera något av den strama elegansen från pappret till mobilen och nätet.
– Jag har tillbringat de senaste åren med att fundera över hur the Times ska anpassa sig och det som har blivit tydligt för mig är detta: för att lyckas under perioder av uppbrott måste man vara helt klar över vad man *inte* ska förändra. Vilket är kärnuppdraget. För oss är kärnan djupt researchad ute-på-fältet-journalistik. Som är självständig och rättvis. Mer nyhetsförmedling än storytelling. Allt annat är föremål för diskussion. Kompromissar man med kärnuppdraget riskerar man sin själ.
Sulzberger är USA:s mäktigaste släkt.
Det säger Alex S Jones, tidigare ansvarig för Harvards medieforskning.

Andra dynastier har haft mer makt vid enskilda tillfällen. Kennedy. Roosevelt. Rockefeller. Men ingen annan familj har haft lika mycket makt under lika lång tid som Sulzberger.
– De har haft absolut kontroll över New York Times sedan 1896, säger Jones. Det innebär att de har kunnat definiera redaktionspolicyn, tillsätta redaktörer och bestämt tidningens inställning till centrala händelser i det amerikanska samhället under alla de åren. Den makten går att likställa med en ministerpost i regeringen och de har suttit på den ministerposten i 120 år i sträck! De har varit i regeringsställning sedan 1896! Donald Trump kommer så småningom att försvinna medan New York Times och Sulzbergers kommer att finnas kvar.
Hur har makten manifesterats? Två exempel: USA:s beslut att engagera sig i andra världskriget. New York Times drev på för att ”America First” inte skulle gälla. Påverkansarbetet fick ske med försiktighet eftersom Sulzbergers är judar och antisemitismen frodades, inte minst i antikrigsrörelsen. (Men Sulzberger har också kritiserats för att familjen inte använde tidningens slagkraft för att försöka få presidenten att stoppa Förintelsen. Rapporterna över mördade judar var många och genomarbetade men sällan förmedlade på förstasidan, av rädsla för att tidningen skulle framstå som ”judisk”.)
Jones nämner även publiceringen av Pentagondokumenten i juni 1971, hemliga försvarshandlingar som visade att Vietnamkriget inte kunde vinnas och som kopierats och levererats till tidningen av försvarsanalytikern Daniel Ellsberg, visselblåsarnas *grand old man*. Publiceringsbeslutet blev prejudicerande: amerikansk massmedia manifesterade sitt oberoende gentemot regeringsmakten. Sulzberger riskerade fängelse och körde över sina egna advokater, men vann. Dessa händelser bidrog till att New York Times är något mer än en tidning: en kroppsdel, en lunga i det amerikanska samhället.

Mot bakgrund av tidningens maktställning blir Donald Trumps krig mot den något mer förståeligt. Att störta gamla hierarkier tilltalar Trump. Förslava det självständiga. Hata det högtidliga. *Fake news*.
Ett av Trumps allra första studiebesök efter att han vann valet i november 2016 förärades New York Times. Tisdagen den 22 november, 16:e våningen, porträtt över tidigare presidenter på direktionsrummets väggar. Trump svärmar: ”The Times är en stor, stor amerikansk juvel”, säger han, ”En världsjuvel”. Han nämner ett av sina mål med att bli president: ”För mig skulle det innebära en stor bedrift om jag kunde komma tillbaka hit om ett år eller två, och en massa folk här skulle säga: ’Du har gjort ett toppenjobb’.”
Förra sommaren fick Sulzberger ett mejl från Sarah Huckabee Sanders, Trumps pressekreterare. Presidenten ville ta sig en närmare titt på arvtagaren och bjöd honom till Ovala rummet.
Mötet den 20 juli i Vita huset var egentligen *off the record* – informationen skulle stanna i Ovala rummet – men Trump trumpetade ändå ut en recension tio dagar efteråt: ”Hade ett väldigt bra och intressant möte i Vita huset med A.G. Sulzberger… Tillbringade mycket tid med att tala om de enorma mängder fake news som trycks ut av media… Sad!”
Efter det referatet gav Sulzberger sin egen version av sammanträdet. Under mötet hade Sulzberger, skrev han i ett pressmeddelande, i själva verket varnat Trump för att presidentens hatattacker mot journalister kommer att resultera i våld mot kåren.

Lämnade du Vita huset med någon djupare förståelse av bakgrunden till hans missnöje med New York Times?
– Han tog inte riktigt upp några klagomål.
Va?
– Ja, det var verkligen slående. Givet hans retorik förväntade jag mig direkta klagomål på vår bevakning. Han nämnde något i förbifarten.

Som?
– Han bakade in något på temat: ni är inte rättvisa mot mig och den och den reportern är för hård mot mig. Men vårt samtal handlade om… President Trump har i decennier läst och brytt sig om vad som står om honom i New York Times och jag tror att han ville träffa den nya publishern och berätta att han själv gör ett bra jobb.

Det faktum att han inte förmedlade några klagomål i sak, innebär det att han inte har några?
– Jag kan inte gå in i hans huvud. Men du vet, han har sagt att han inte känner (reportern) Maggie Haberman men det finns en dokumentärfilm om the Times där han ringer Maggie på hennes mobil, vilket han har gjort vid många tillfällen. Så hans retorik om medierna stämmer inte alltid överens med verkligheten. Varför? Är han genuint upprörd eller försöker han göra en poäng för sina kärnväljare?

Hur ofta genomför du möten som det med Trump? Hur viktig måste jag vara för att få träffa dig och ha synpunkter på New York Times bevakning?
– Jag är inte säker på att ”viktig” är rätt ord. Jag är alltid som gladast när människor som vi bevakar kan ta upp sina bekymmer direkt med reportern. Det är det bästa. Men om någon är i tidningen konstant och föremål för väldigt tuff bevakning är det viktigt att lyssna på den personens bekymmer, förstå och avgöra, för mig själv, om det finns någon giltighet i deras klagomål. Men jag gör det alltid med *fullständig* öppenhet gentemot journalisterna och deras arbetsledare.

Roar det dig? Jag har svårt att tänka mig en värre arbetsuppgift.
– Road är nog inte rätt ord. Det är en viktig del av jobbet.

Skulle du träffa presidenten igen nu när du vet vad han har på hjärtat?
– Om USA:s president vill träffas och förmedla sina bekymmer, kommer jag att träffa honom och ta upp min oro. För hans retorik är väldigt farlig när det gäller hur världen uppfattar journalistik och journalister.
I förra veckan fick Sulzberger ett nytt mejl från Sarah Huckabee Sanders, där presidenten på nytt bjöd in honom till Vita huset, denna gång på middag, också den *off the record*.
Sulzberger tackade nej, med hänvisning till hur Trump hanterade deras förra möte. Däremot erbjöd sig Sulzberger att komma i sällskap med två reportrar och sitta med under en regelrätt intervju. Vita huset gick med på det, och dagen därpå tog Sulzberger tåget till Washington DC och gick till Vita huset med Maggie Haberman och kollegan Peter Baker.
Presidenten bad om ursäkt till Sulzberger för att han brutit deras överenskommelse. Sulzberger tog upp tråden från förra mötet och sade till Trump att hans attacker på pressen tas i bruk av diktatorer för att inskränka pressfriheten. Han nämnde bland annat den mördade Jamal Khashoggi.
Trump svarar Sulzberger att han inte har något emot kritiska artiklar om de är sanna. Om pressen återger ett skeende korrekt är det journalistik, en ”viktig och vacker sak”.
Han bönar också om en positiv artikel om sig själv.
– Jag kom från Queens och blev president av Förenta staterna. Jag har gjort mig förtjänt av en bra artikel – bara en – från min tidning, sade Trump.
Några veckor före det här mötet i Ovala rummet frågar jag AG Sulzberger vad han bedömer är resultatet av presidentens attacker på New York Times och andra medier.

– Två saker oroar mig. Retoriken – *fake news* och inte minst *enemy of the people* – orsakar ett farligt klimat för journalister. Inrikes men framför allt internationellt. Diktatorer upptäcker nu förtjust att världens ledande förkämpe för yttrande- och pressfrihet backar från den positionen. Det sker i öppen dager på den internationella scenen. Vi har redan sett effekterna av det: fler journalister dödas, fler attackeras, fler fängslas, hotas och utsätts för annan påverkan. Det är kopplat till denna retorik, som vi aldrig tidigare har upplevt i detta land som räknat pressfriheten som en av våra mest omhuldade rättigheter.
– Den andra konsekvensen är polarisering. Förtroendet för medierna har faktiskt ökat överlag i USA under de senaste två åren.
Men frågan om tillit är närmare knuten till politisk åskådning än någonsin tidigare. Skillnaden mellan vad demokrater och republikaner upplever är sant har inte varit så stor sedan 1970-talet, när mätningarna tog sin början, enligt Sulzberger.
– Det är väldigt problematiskt. Vårt arbete är till för alla. Vi följer sanningen oavsett vart den leder oss – som när den tog oss till Hillary Clintons mejlserver. En fri press är inget demokratiskt eller republikanskt ideal utan ett amerikanskt ideal. Därför måste vi hitta sätt att förklara för den bredare allmänheten vad vi gör.

Har polariseringen en kommersiell effekt? Avslutar människor i Trumpstater sina prenumerationer?
– Vi har inte märkt att det skulle vara så. Faktum är att vår tillväxttakt är högre i Södern och Mellanvästern än i nordost och väst.
Trump bump är mediedirektörsjargong för den trafiktillströmning som artiklar om Trump började ge upphov till under valrörelsen 2016. Trump var en god ekonomisk affär för många mediehus, samtidigt som själva valresultatet äventyrade journalistikens rättigheter och reportrars säkerhet.
Fenomenet blottar en obekväm sanning om nyhetsindustrin: medier kan på kort sikt gynnas ekonomiskt av katastrofer, även när journalister själva står i skottgluggen.
Bidrog denna medielogik till Trumps seger 2016? Hjälpte medierna honom till Vita huset genom att aldrig sluta chockeras över hans uttalanden? Jill Abramson, New York Times förra chefredaktör, anser att tidningen gjort sig ekonomiskt beroende av Trump. Det skriver hon i en ny bok, ”Merchants of truth”. ”Låt oss vara ärliga – president Trump är guld”, sade Abramson nyligen i en intervju. Hon tvivlar på att de ökade läsintäkterna är permanenta. På konkurrenten Washington Post utreder en kommitté vad Trumps uttåg ur Vita huset skulle innebära för tidningens ekonomi.
AG Sulzberger är optimistisk.
– Det har varit mycket snack om *Trump bump,* säger han. Ett försök att tillskriva den nuvarande presidentadministrationen det ökade intresset för journalistik. Jag tror inte att det är sant. Vår internationella tillväxt är snabbare än den inhemska. Våra korsords- och matlagningstjänster har en mer robust tillväxt än våra nyhetstjänster; det är svårt att tro att det skulle finnas en *Trump bump* för matlagning. Denna trend är bredare. Vi lever i en komplicerad tid och människor försöker förstå sin tid. Vårt uppdrag är att ge människor verktyg för att förstå sin omvärld.

Så alla läsare som ni har erövrat under senaste två åren kommer att stanna kvar när ni slutar skriva om Trump? Du delar inte Jill Abramsons oro över att ni surrat organisationen vid Trump?
– Det är värt att borra i den frågan: vad är det egentligen vi bevakar? Ta början av Trumpperioden. Vår metoo-journalistik startade en global rörelse för kvinnors rättigheter. Vår journalistik kring Facebook, Cambridge analytica, Twitter och Google har utlöst ett internationellt samtal om dessa plattformars räckvidd som drivit fram (statliga)

utredningar och reformer. Vi är en av få organisationer som tog oss till fronten i Jemen. Inte en gång. Utan tre. Vi visade konsekvenserna på plats, vilket bidrog till att senaten röstade för att upphäva stödet för det Saudiledda kriget. Föreställningen att vi har surrat oss vid en story är inte sann. Vår statistik visar att engagemanget för Trumpjournalistik faktiskt har sjunkit under året samtidigt som det ökat för annan journalistik.
På soffbordet utanför Sulzbergers rum ligger New York Times internationella upplaga. Längst upp till vänster på förstasidan en kolumn av Paul Krugman med rubriken: ”En president och hans gäng av idioter.”
Krugman är Nobelpristagare i ekonomi och en av ledarredaktionens mest flammande Trumpmotståndare.
Har *Trump bump* fått New York Times att börjat tumma på sin opartiskhet för att sälja ännu prenumerationer? Jill Abramson skriver att tidningen är ”omisskännligt anti-Trump”, ett svidande invektiv för en institution som gärna betraktar sig som kliniskt objektiv.

En president och hans gäng av idioter. Skulle du karaktärisera den rubriken som anti-Trump?
– Vår opinionsavdelning är inte densamma som vår nyhetsavdelning, säger Sulzberger. Den utgör en pytteliten del av vad vi gör, 100 personer av 1 550. Men skribenterna där är fria att uttrycka sina åsikter. Paul Krugman har varit en kraftfull kritiker av presidenten, men ledarsidan har också rymt försvar för presidentens politik.

Varför sätter ni en sådan rubrik på förstasidan?
– Det gör vi bara i den internationella upplagan. En överväldigande majoritet av våra läsare läser oss digitalt. (Tre av fyra miljoner prenumeranter är enbart digitala.) De allra flesta på mobilen. Där tillbringar jag det mesta av min tid. Och den internationella upplagan har ett lite mer webbaserat angreppssätt: en större mix av nyheter, åsikter och feature. Men med tydliga etiketter. Vilket jag drivit på, aggressivt, eftersom det inte varit tydligt för alla läsare vad som är vad.

New York Times vill inte utmålas som presidentens fiende. Samtidigt tävlar era politiska reportrar i Washington om att avslöja nästa Watergate och avsätta Trump. I den meningen är New York Times ett hot mot Trump. Vad är skillnaden mellan den drivkraften och att vara presidentens fiende?
– Vi är inte någons fiende. Vi är sanningens vän. Vårt jobb är att följa sanningen, vart den än leder oss. Och leder den oss till förseelser är det vårt jobb att berätta om dessa. Men leder det oss till slutsatsen att inget fel har begåtts är det vårt jobb att berätta även det.
Och att återge Trumps uttalanden är inte att spekulera i sensationalism, säger han.
– Efter förra valet var det ett antal mediekritiker som bannade oss för att vi hade tolkat Trump för bokstavligt. Man antog att han inte ville bygga muren, förbjuda muslimer eller närma sig Ryssland. Det var retoriska verktyg, sade man. Nu har det visat sig att han ville göra allt det och försöka göra det. Det är viktigt att vi tar presidentens ord på allvar.
New York Times är inte en ”liberal tidning”. Utan en neutral tidning med en liberal ledarsida. Det anser AG Sulzberger.
En vrångbild, säger Alex S Jones, familjehistorikern.
– Det har funnits tider när det varit mer sant än vad det är för tillfället. Tidningens urval av nyheter påverkas av dess liberala övertygelse. Ledarsidan är inte vad folk i allmänhet pratar om när de kallar New York Times för en liberal tidning. Vad folk talar om är blottläggandet av Donald Trump – som nog i och för sig inte främst drivs utifrån en liberal övertygelse, utan av en vilja att ställa USA:s president till svars.

Det bekymrar mig inte. Historiens dom kommer att bli att Donald Trump var en förskräcklig president. De som stod upp mot honom kommer att betraktas som New York Times i samband med publiceringen av Pentagondokumenten. I strid med presidenten men rätt ute.
Enligt Jones är Sulzbergersläkten politiskt enig, vilket bidragit till att de hållit sams.
– De är liberala demokrater, allihop, kanske med något undantag. Jag skulle bli oerhört förvånad om någon av dem röstade på Trump, också bland de ingifta. Politiken är inget man grälar om.
Jim Rutenberg, tidningens egen mediekolumnist, säger att New York Times ”absolut gynnats av ett *Trump bump*”.
– Han försåg oss med en enorm ökning av prenumeranter. Men en del av det handlar om att folk insåg att bra journalistik är betydelsefull, svår att göra och kostar pengar. Och något annat än det man får på Facebook där nyheter är uppblandade med konspirationsteorier. Sedan är nog ökningen på ett lite obehagligt sätt kopplad till folks mobiltelefonberoende. Om Trump försvinner, och vi fortfarande kan presentera nyheterna minut för minut, tror jag att vi kan behålla läsarna. Men jag skulle aldrig sätta pengar på det.
Såväl Jill Abramson som Jim Rutenberg säger att anställdas antipatier mot Trump ”blöder över” i aggressivt twittrande. Han får journalister att agera som ”oppositionsparti” på sociala medier.
– Där ligger min allra största oro, säger Rutenberg.
Som anställd får man inte äventyra opartiskheten i något forum, säger Sulzberger.
Förmiddagen därpå deltar jag på det traditionsenliga 9.30-mötet, då New York Times redaktörer sätter det kommande dygnets nyhets-agenda.
Sulzberger är inte med – han engageras sällan i dagliga utgivarbeslut. Han dök upp inför redaktionen då tidningens reporter Glenn Thrush anklagades för att ha tvångshånglat med kvinnliga kollegor på fyllan. Thrush omplacerades men fick aldrig sparken.
Sulzberger stod kvar till det inte fanns några fler frågor från redaktionen, säger Jim Rutenberg.
– Jag säger inte att pappan inte hade gjort det, men det var en skillnad. AG signalerade att han ville lyssna. Ett viktigt ögonblick för honom, tror jag.
På mötet går man laget runt mellan avdelningsredaktörerna, och morgondagens nyheter spänner från en artikel om tennisstjärnan Serenas dotters dockas ”starka närvaro på sociala medier” till Trumps kommande besök i försvarshögkvarteret Pentagon. Chefredaktören Dean Baquet, en 62-årig afroamerikan från New Orleans, är klart bekymrad.
– Nyhetsgudarna kom inte i dag. Vi får slå in några dörrar, säger han. Washingtonredaktionen, som är med på videolänk, har just avfärdat Trumps kommande utspel från Pentagon, som man fått i förväg, som något av en luftpastej.
Baquet säger att det kan vara den största försvarsnyheten sedan kavalleriets dagar.
En tidning måste fyllas och även New York Times har sina vardagar. Redaktionsmöten brukade vara slutna historier men det enda sättet att övertyga allmänheten om att ”fake news” är verkliga nyheter är att öppna dörrarna, säger AG Sulzberger.
– Jag tror, på riktigt, att varje person med öppet sinne som kommer här och verkligen får möjlighet att förstå hur stället fungerar inser att vi varje dag eftersträvar att vara rättvisa och korrekta. Men eftersom jag verkar i ett land där en växande andel av befolkningen ställer sig skeptisk till vårt engagemang för sanningen måste jag förklara för världen vad vi sysslar med.

Björn af Kleen bjorn.afkleen@dn.se "

"Personer i reportaget
Tracy Breton, lärare i journalistik på Brown University, Pulitzerprisbelönad journalist.
Jim Rutenberg, mediekrönikör på New York Times.
Alex S Jones, medieforskare, författare till en bok om familjen Sulzberger.
Sarah Huckabee Sanders, Donald Trumps presssekreterare.
Maggie Haberman, New York Times Vita huset-korrespondent.
Jill Abramson, tidigare chefredaktör för New York Times.
Paul Krugman, Nobelpristagare i ekonomi, kolumnist i New York Times.
Dean Baquet, chefredaktör för New York Times. "

" Peter Wolodarski: Du kan inte ana vad som hände sen.

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

New York Times och andra kvalitetstidningar var utdömda. I den digitala eran skulle gratissajter ta över. Men experterna missbedömde journalistikens styrka.

När familjen Sulzbergers förfäder köpte New York Times 1896 var tidningen nära konkurs. Den var på riktigt ”failing”, för att citera USA:s nuvarande president Donald Trump.
För tio år sedan blåste det upp till finansiell storm igen. Efter ett extremt framgångsrikt 1900-tal var världens viktigaste tidning åter på fallrepet.
Jill Abramson, chefredaktören som fick sparken från New York Times 2014, tecknar en dramatisk bild av utvecklingen i sin nya bok ”Merchants of truth”; sanningens köpmän.
Digitaliseringen hade slagit sönder den gamla affärsmodellen. Människor efterfrågade fortfarande journalistiken, men pengarna från pappersannonser – det som historiskt utgjort merparten av tidningens intäkter – störtdök. I kölvattnet av finanskrisen 2008 höll New York Times på att få slut på kapital. Lån skulle återbetalas. Det räckte inte att sälja delar av det nya tidningshuset och hyra tillbaka det. Mer pengar behövdes – och de medlen saknades.
Ägarfamiljen Sulzberger, vars nya frontfigur ”AG” intervjuades i DN:s lördagsmagasin av Björn af Kleen, gick med mössan i hand till olika förmögna individer, enligt Abramson. En av dem var den kände investeraren Warren Buffett, en annan den mexikanske affärsmannen

Carlos Slim. Det var förnedrande för världens mest aktade tidning att tigga om pengar för sin överlevnad.
Men livlinan säkrades. Och tidningens oberoende, som var i fara, förblev intakt. New York Times räddades.
Jill Abramson är djupt kritisk till hur ägarna behandlade henne under tiden som chefredaktör: hon talar om könsdiskriminering och bristande stöd uppifrån.
Men en sak ger hon familjen Sulzberger ett historiskt erkännande för. När det var som värst ekonomiskt stod de upp för New York Times kärnvärde: journalistiken.
Det fanns de som ville ”rädda” tidningen genom att sudda ut gränslinjen mellan reportrar och annonsförsäljare, det fanns de som tvivlade på om New York Times resurskrävande kvalitetsinriktning hade någon chans i konkurrensen med sociala medier och myriaden av klickvänliga gratissajter. Men Sulzberger stod pall.
Jill Abramsons bok är ett fängslande reportage om det nya digitala landskapet – texten förmörkas bara av att hon i flera fall brustit i källhänvisning och viss faktakontroll.
Mycket av diskussionen känns igen från Sverige. Den dramatiska omställningen i mediebranschen, alla experter som dömde ut möjligheten att ta betalt för journalistik i en digital tid.
När vi på Dagens Nyheter för fem år sedan beslutade oss för att helhjärtat satsa på fördjupande, berättande och undersökande nyhetsjournalistik och erbjuda digitala prenumerationer, var det tvärtemot den etablerade visdomen. Det går inte, ingen kommer vilja betala, hette det. I dag har DN 159 000 helt digitala prenumeranter och precis som hos New York Times är tillväxten stark, samtidigt som papperstidningen fortfarande läses av många.
Det fanns en övertro på ”gratis” som förstärkte en redan förhärskande sanning om att all journalistik behövde vara kort, lättsmält och optimerad efter Facebooks flöden.
Parallellt slogs lokaltidningar ihop i koncerner där vissa företagsledningar fick för sig att det i digitaliseringen era spelade mindre roll om läsare i Gävle fick sina reportage från en tidning i Sundsvall än reportrarna i hemstaden. Den lokala förankringen, som historiskt varit nyckeln till framgång, började släppa.
Alltsammans utvecklades till tidningstragedier som försvagat demokratins fundament, såväl i USA som här hemma. Felaktiga företagsstrategier försatte först Stampen – Göteborgs-Postens ägarbolag – i finansiell kris, sedan Mittmedia.
I fredags blev det klart att Bonnier, som äger Dagens Nyheter, tar över Mittmedias 28 lokaltidningar. Det handlar om klassiska titlar som varit med och format den svenska demokratin. Om de ska överleva digitaliseringen måste dessa tidningar nu få en rimlig chans att värna sitt kärnuppdrag: den lokala journalistiken.
Ingen läsare i Sverige har några varma känslor för koncernvarumärkena Stampen eller Mittmedia. Dessa är snarare synonyma med misslyckanden i mediebranschen. Men det är väldigt många människor som fortfarande bryr sig om tidningar som Gefle Dagblad, Nerikes Allehanda, VLT och Sundsvalls Tidning.
Hos New York Times började vindarna vända när man orkade gå emot strömmen. Man stod upp för sina journalistiska ideal, bejakade digitaliseringen och började ta betalt av läsarna på internet.
Jill Abramson tecknar bilden av en historisk institution som ambivalent och långsamt anpassar sig till de nya tiderna. Men till slut kommer vändningen, de digitala prenumerationerna strömmar in och företaget gör åter en hälsosam vinst. På börsen har företagets aktie rusat de senaste åren.
Donald Trump yrar om att New York Times är ”failing”; fallerande, men sanningen är att tidningen av alla amerikanska medier står stabilast med en fot i framtiden. Samtidigt brottas flera av de nya helt

digitala medieföretagen, som tidigare hyllades, med allvarliga ekonomiska problem.
Vissa värden är eviga, oavsett teknisk plattform. Journalistiken är satt under stenhård kommersiell och politisk press, men för första gången på många år är det några av de klassiska institutionerna som visar vägen framåt.

Peter Wolodarski
peter.wolodarski@dn.se
peter.wolodarski@dn.se
chefredaktör "

" Angela Merkel: ”En kvinna måste lära sig att utstråla auktoritet”

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

"Efter 14 år som Tysklands förbundskansler börjar Angela Merkels tid vid makten gå mot sitt slut. Hur kommer hon att bli ihåg-kommen? Dagens Nyheter publicerar här en intervju med Angela Merkel från den tyska tidningen Die Zeit. I en ovanligt frispråkig intervju talar hon om feminism, livet som kvinnlig ledare och bristen på erkännande för österskars prestationer.

Det är en grå men mild vintereftermiddag i Berlin; natten innan har det brittiska underhuset i London röstat ner Theresa Mays Brexitavtal. Vakterna vid porten till kanslersämbetet är vänliga, och presschefen leder fotografen Dominik Butzmann och reportern Jana Hensel från Die Zeit till hissen, som tar dem till sjunde våningen där talespersonen för den tyska regeringen, Stefan Seibert, ansluter sig. Nästan exakt på den avtalade sekunden leds de in på förbundskanslerns kontor. Angela Merkel verkar koncentrerad och lugn, kanske lite spänd – inte på grund av intervjun, antagligen mer på grund av det misslyckade Brexitavtalet. Men den här intervjun ska handla mer om kanslern själv. Merkel ber sina besökare att sätta sig vid det långa konferensbordet. Hon häller upp kaffe. Vi har fått 45 minuter för den här intervjun, och den kommer att avslutas exakt 45 minuter senare.
Die Zeit: Fru förbundskansler, när du offentliggjorde din avgång som ordförande för det kristdemokratiska partiet (CDU), skrev jag en väldigt personlig farvälartikel i Die Zeit. Bland andra saker uppmärksammade jag hur viktig din tid som förbundskansler varit,

särskilt för många kvinnor i östra Tyskland. Gillar du att betraktas från ett östtyskt perspektiv?
– Lika mycket som jag tycker om att ses som en kvinna eller en person över 60 år. DDR är del av min historia. Jag växte inte upp i väst, så man kan inte beskriva mig från det perspektivet.
Zeit: Är dina östtyska rötter viktiga för dig?
– Alla mina rötter är viktiga för mig, och de östtyska är del av det. Jag lägger inte tonvikt dem varje dag, men jag förnekar dem inte heller.
Zeit: Efter att min artikel publicerades blev jag förvånad över hur många kvinnor som skrev till mig om hur viktig du varit för dem. Är du medveten om att många kvinnor i landet har utvecklat ett särskilt starkt känslomässigt band till dig?
– Nej, det är inte särskilt klart för mig. Jag känner av en viss uppskattning för att jag försöker göra mitt jobb ordentligt, men jag väcker också många negativa känslor hos andra. De kommer från kvinnor likaväl som från män. Så var det under eurokrisen – och också när det kom till flyktingfrågan. Jag var en måltavla för kritik precis lika mycket som en man hade varit. Jag tror inte att kvinnor generellt sett beundrar andra kvinnor. Jag tror inte det är möjligt att generalisera om att kvinnor ser upp till andra kvinnor. Det förekommer även frostiga känslor mellan kvinnor.
Zeit: Ändå är du en förebild för många kvinnor. Men det tenderar att vara mer av ett tyst systerskap: det är inte ofta du adresserar kvinnor.
– Jag adresserar sällan bara kvinnor. Jag är ju inte bara förbundskansler för kvinnorna i Tyskland, utan förbundskansler för alla människor i Tyskland. Jag är inte heller säker på att kvinnor alltid förväntar sig att jag ska vända mig till dem specifikt. Självklart hamnar man i rampljuset när man kommer dit jag har kommit i min karriär. Detta att kvinnor jämför sig med mig kommer från det faktum att jag är en kvinna och att andra kvinnor också ibland står inför svåra uppgifter. Då behöver jag inte rikta mig särskilt till dem.
Zeit: Tror du att du undermedvetet eller indirekt kommunicerar med kvinnor?
– Nej, inte undermedvetet. Automatiskt. När jag säger eller gör något så säger jag och gör det som kvinna.
Zeit: För exakt tio år sedan satt vi här på ditt kontor och pratade om feminism. Det var en ganska trevande konversation, vilket blev - uppenbart när jag läste intervjun en gång till. Då var du inte villig att kalla dig feminist.
– Jag ser kvinnor som Alice Schwarzer som feminister. Eller Marie Juchacz som tillsammans med andra kämpade för kvinnlig rösträtt för hundra år sedan och vann. Jag vill inte ta åt mig äran för någon annans arbete. De kämpade hela sina liv för kvinnors rättigheter på sätt som jag inte kan säga att jag själv har gjort. Som kvinna fick jag såklart också hitta mina vägar, som vem som helst, så att vi en dag skulle kunna hitta en väg till jämställdhet. Det är inte bara som kansler som jag har arbetat med många män, utan redan under min tid som fysiker. Jämlikhet inom alla områden verkar logiskt för mig. Det är inte något jag konstant måste ta upp.
Zeit: Men det är en märkbar utveckling! Att använda ord som jämlikhet på ett självsäkert, nästan självklart sätt gör dig ju faktiskt till feminist!
– Vid G-20:s kvinnotoppmöte hittade drottning Máxima av Nederländerna en definition av feminism som jag kan ställa mig bakom: För henne är feminism att vilja att män och kvinnor ska ha samma möjligheter i livet.
Zeit: Blev du kvinna under din tid vid ämbetet?
– Nej definitivt inte vid ämbetet. Jag var en kvinna innan det.
Zeit: Men du har blivit mer medveten om det?
– Jag skulle inte säga det heller. Även som fysikstudent upplevde jag männen på universitetet som mycket dominanta. I politiken blev en annan version av samma situation uppenbar. Min medvetenhet om de

nackdelar som kvinnor möter har blivit större eftersom jag har fått insikter i flera områden i livet. Och jag tittar mig omkring mer uppmärksamt, inte minst eftersom jag var kvinnominister i början. Det intresset lämnade mig aldrig.
Zeit: Kom du till slut till insikten om att det är lite av en brist att vara kvinna?
– Det är på inget sätt en brist. Men vi upplever självklart nackdelar. Å ena sidan är det förväntat att kvinnor är representerade inom alla områden i dag. Och att denna mångfald, som vi så fint säger, berikar oss. Å andra sidan finns det såklart områden där kvinnor har det svårare eftersom vi först måste skapa nya mönster. Det finns en punkt där det varit lättare för mig som kvinnlig politiker: Traditionellt har man förväntat sig att kvinnan vid förbundskanslerns sida gör ideellt välgörenhetsarbete. Så var det inte för mig och min man. Han gör sitt jobb som vetenskapsman och jag gör mitt. Och det accepterades snabbare än det gjort om det varit tvärtom – som det alltid varit tidigare.
Zeit: Men ändå blev du den första att definiera vad det innebär att vara en kvinnlig förbundskansler.
– Tack gode Gud för att inte allt i livet är annorlunda för män. Att leda en regering har också könsneutrala komponenter. Men det yttre utseendet, till exempel, hur man uppför sig…
Zeit: … hur förhandlar man som kvinna med män, och hur kommunicerar man, särskilt i en konfliktsituation…
– … en kvinnas röst är inte lika stark och mörk som en mans röst. En kvinna måste lära sig att utstråla auktoritet. Och det fanns såklart också en diskussion om hur jag klär mig.
Zeit: Det också. Din stil var en komplicerad fråga i början av din ämbetstid. Jag vet att du inte tycker om att höra det, men jag skulle säga att du i sättet du klargjorde de här ibland små och ibland stora frågorna blev den viktigaste nutida kvinnliga förebilden.
– Det är nog lite överdrivet. Andra kvinnor inom politiken har också gjort viktiga insatser: Hillary Clinton, Theresa May. Margaret Thatcher var långt före vår tid. Och på en helt annan nivå har Drottningen också definierat många saker om klädval. Men något har jag bidragit med. Helt automatiskt.
Zeit: Helt automatiskt?
– Vissa saker ger uppmärksamhet. För en man är det inget problem alls att ha på sig mörkblå kostym hundra dagar i rad, men om jag har på mig samma kavaj fyra gånger på två veckor väller breven in.
Zeit: Vilka skriver till dig?
– Det är vanliga människor som skriver.
Zeit: Vad skriver de? ”Fru förbundskansler, kan du klä dig ordentligt?”
– Nej, de skriver inte så, men de märker saker. Och jag måste såklart hantera den typen av reaktioner.
Zeit: Och ändå har du aldrig adresserat den chauvinism du upplevt i din roll?
– Nej, det är en grundläggande inställning. Jag tror att man som politiker måste kunna ta det, att man bara kan göra det här jobbet om man är inte är överkänslig. Man måste koncentrera sig på sak frågorna. Jag noterar bara resten.
Zeit: Det pragmatiska sätt som du hanterar sådana frågor framstår för mig som en östtysk egenskap. Finns det också något östtyskt i din självsäkerhet som kvinna?
– Jag är motvillig till att säga det. Det fanns ingen riktig jämlikhet i DDR heller. Faktumet att det aldrig fanns en fullvärdig kvinnlig medlem i politbyrån, att det inte fanns någon kvinnlig chef för kombinaten (Reds anm. en referens till ett stort statligt ägt företag i socialistiska Östtyskland) visade att det bara var män som satt på de positionerna där viktiga beslut togs. Det fanns definitivt en mer pragmatisk attityd mot tekniska arbeten, men det var relaterat till statlig kontroll. Skulle alla kvinnor ha studerat eller fått utbildning i

ingenjörskonst eller maskineri av sin egen fria vilja? Jag är inte säker på det. Det hade mer att göra med bristen på kvalificerade arbetare och bristen på effektivitet i den östtyska ekonomin.
Zeit: Tror du att det blev lättare för samhället att bryta ner klassiska roller på grund av att allt i DDR kontrollerades av staten?
– Ja, jag skulle säga det. Självklart sågs kombinationen av karriär och familj som mycket mer normalt. Men om man tittade bakom kulisserna blev det snabbt uppenbart att föräldraskap och hemarbete till stor del var kvinnornas uppgift. Kombinatdirektörerna och medlemmarna i Politbyrån var män, och de definierade såklart också förebilderna. Jag tycker inte att DDR var exemplariskt på det sättet.
Zeit: Men kvinnor var mycket mer närvarande på arbetsmarknaden.
– Det är sant, och det skapade naturligt den självbild som kvinnor hade av sig själva. Men systemet var också beroende av kvinnorna – de behövdes som arbetskraft. Och det var ett subtilt verktyg för att förhindra motstånd från någon samhällsgrupp.
Zeit: Vad menar du med det?
– Alla som var en del av ett arbetslag vid något av de statsägda företagen blev observerade. Att så många människor som möjligt var del av de offentliga strukturerna hade ett uppfostrande syfte. Det faktum att de flesta kvinnor i DDR arbetade var inte en produkt av någon strävan mot mänskliga rättigheter eller frigörelse, men ändå skapade det en viss ekonomisk jämlikhet och liknande självförtroende hos båda kön. Men jag kan fortfarande väl komma ihåg de många diskussioner och dispyter som män och kvinnor konstant hade om det faktum att de behövde arbeta. Alla som inte ville göra det blev snabbt stämplade som antisociala.
Zeit: Ville du någon gång ta en paus från arbetet?
– Nej, men jag kände människor som skulle ha velat göra det eftersom de till exempel ville arbeta som konstnärer. Men det var inte enkelt för en person att ta ett sådant beslut. DDR som samhälle – i sitt systems natur – fokuserade på det kollektiva och inte tillräckligt på individens utveckling. Ju mindre man uttryckte sin individualitet, desto mindre problem fick man. Ju mer individualitet du utvecklade, desto närmare var du att ses som ett problem.
Zeit: I år är ett särskilt viktigt år för Östtyskland. Tre delstatsval ska hållas i östtyska delstater, och i november har det gått 30 år sedan Berlinmurens fall.
– Jag har märkt att sättet vi pratar om öst har förändrats. Om man ser tillbaka på 1989 i dag så blir det allt tydligare vilken kraft vi östtyskar behövde för att bli bekanta med den nya världen. De åren var en vattendelare. Vissa människor lider i dag fortfarande av konsekvenserna av den vändpunkten. Eller, låt oss säga att den brytpunkten inte varit en lika positiv del av deras historia som den har varit för mig. Jag hittade snabbt ett nytt jobb, och jag hade många möjligheter och kunde vidga min horisont. Men det fanns också många människor, ofta äldre än jag var då, som inte hade det privilegiet, även om de skulle ha velat bli en del av det fria samhället lika mycket som jag ville.
Zeit: Vem tänker du på när du säger så?
– På de runt 11 procent av befolkningen som arbetade inom DDR:s jordbruk. Bara 1,5 till 2 procent kunde arbeta vidare efter återföreningen. Mångas upplevelse var att de inte längre behövdes för de sakerna de kunde, det som gav dem självförtroende. För de som tvingades inse att de knappt hade någon möjlighet att hitta en ny väg i det nya samhället, för dem är minnena av återföreningen mörkare än för mig. Alla försökte på sina egna sätt att orientera sig och lära känna den nya världen. Personligen gjorde jag det med stor glädje, och jag betonade inte hela tiden att jag var här som östtysk och att jag ville lära mig allting. I stället försökte man…
Zeit: …anpassa sig?

– Acklimatisera sig, skulle jag säga. Och att förstå vad som är bra och vad som inte är så bra, utan att konstant behöva återigen peka ut att man var från öst.
Zeit: Ingen gjorde det.
– Och nu, 30 år senare, kommer frågan tillbaka. Vad hände egentligen då? Vad har vi lyckats med? Å ena sidan har det med ålder att göra. Å andra sidan har det med avstånd att göra. Många östtyskar har hittat sin väg i det enade Tyskland, men de har fortfarande ett behov av att lagra. Samhället i DDR var fortfarande strukturerat på ett väldigt annorlunda sätt än i den gamla Federala tyska republiken (Västtyskland), och även i dag finns det för lite förståelse för det i västra Tyskland.
Zeit: Vad exakt är det man inte förstår?
– Det faktum att livet i DDR var uppdelat i ett liv i det politiska systemet och ett privat liv är något som ofta förbises. Politiken satte strama gränser för individen, men den var inte allestädes närvarande. Det fanns vänskap. Det fanns utrymmen där man kunde diskutera mycket, läsa mycket, tänka på saker, vara nyfiken och ha fester. Ingen av de aspekterna av livet blev en del av det offentliga narrativet.
Zeit: Upplevdes de vardagliga utrymmena mer intensivt eftersom politiken dominerade allt i DDR?
– Exakt. Vi hade mycket mer tid eftersom karriärmöjligheterna för de med vissa politiska attityder var ganska begränsade. Det resulterade i tid och rum som man antagligen i dag skulle ha investerat i sin professionella karriär. Och på grund av övervakningen i det politiska systemet var det också nödvändigt att villkorslöst lita på varandra. Annars kunde man snabbt möta ett existentiellt hot.
Zeit: Så det mellanmänskliga var viktigt?
– Det är det även i dag, men saker blev existentiella väldigt fort.
Zeit: Var tror du att den här förenklade bilden som Västtyskland har av DDR kommer ifrån?
– Om man inte känner människorna som lever i ett land, de som är glada och skrattar och gråter där, kommer det landet alltid att vara anonymt till en början. De som inte hade någon familj eller några bekanta i DDR kunde bara följa våra liv på tv. Vi får heller inte glömma hur entusiastiska östtyskarna var mot allt nytt under de första omvälvande åren. Vi gav definitivt inte bilden av att västtyskarna behövde få reda på vad vi lärt oss under våra samhällslektioner (red. anm: där DDR lärde ut marxistisk filosofi och socialism). De flesta pratade om hur saker hade varit, men framtiden fanns inte i den gamla världen. För de som hade svårt att få fotfäste i den nya världen var det smärtsamt att inse att många människor inte var särskilt intresserade av vad de gjort under DDR-tiden.
Zeit: Så du säger att DDR-medborgarna lämnade sitt förflutna bakom sig för tidigt och på ett sätt som nästan var en självklarhet?
– Nej, jag sa inte för tidigt.
Zeit: Ovarsamt? För lättvindigt?
– Ja, snarare så, men också av nödvändighet, för att ge utrymme åt nya saker. Vi bearbetade inte vår historia varje dag då. De erfarenheter och saker som brukade forma dig avtog lite. Nu när en viss tid har gått och vi har lite avstånd är vi återigen i en fas där vi kan blicka tillbaka. Jag tänker ofta att det måste ha varit lite som 1968 i väst, där frågan hela tiden ställdes: Vem var du innan 1945? Och hur hanterade du det efteråt? Vi frågar oss samma typ av frågor nu om den epokgörande förändringen som kom 1989. Det är en naturlig och inte så ovanlig process som man måste tillåta. Som med Treuhand (reds. anm: myndigheten som var ansvarig för att privatisera och stänga statligt ägda företag i forna Östtyskland), människor har helt enkelt många frågor som de nu vill ställa. Det är legitimt, även om perioderna innan 1945 och efter 1989 inte alls är jämförbara.

Zeit: Samtidigt måste vi erkänna att den nya diskussionen om öst har kommit av ett slags högerrevolt – av den islamofobiska Pegida-rörelsen och uppkomsten av högerpopulistiska Alternativ för Tyskland.
– Jag ser det inte så. Det är helt enkelt så att de här frågorna nu har blivit mer akuta. Det finns en ökande känsla hos många östtyskar av att deras kompetenser inte får tillräcklig uppskattning. Och känslan blir mer påtaglig ju äldre personen var när Berlinmuren föll. Även människor som inte är aktiva inom högerspektrat har den här känslan. De är bara tystare om den.
Zeit: Kom det som en överraskning för dig att det fanns en viss potential av frustration i det östtyska samhället under de årtionden som följde på återföreningen? Ibland har det visat sig på ett tystare sätt, och ibland mer högljutt.
– Jag tycker inte att det är särskilt förvånande att det finns frustration i Östtyskland. Det har att göra med de olika bakgrunder, det uppfattade ointresset jag just nämnde eller det faktum att det fortfarande finns så få positiva förebilder och exempel. Östtyskar är underrepresenterade på många områden. Jag är glad att ledaren för Fraunhoferinstitutet är från den östtyska delstaten Thüringen. Den katolska välgörenhetsorganisationen Caritas hade också en gång en chef från Östtyskland, men det är ändå värt att nämna. Därför är jag inte förvånad över att frustration uppstod.
Zeit: Men chockade det dig att den frustrationen manifesterades i en högergir?
– Det faktum att dessa känslor är så starka och att de riktas mot andra är inte bra, för att om man vill ha sammanhållning i ett samhälle måste man kunna visa grundläggande respekt för andra. Det är inte förhandlingsbart. Vissa människor har helt tappat den här grundläggande respekten.
Zeit: Det paradoxala är att ilskan hos östtyskarna till stor del fokuserar på dig som person.
– Nej, det är inte paradoxalt. Det började med eurokrisen och den ekonomiska krisen och förstärktes av de många flyktingar som kom till oss.
Zeit: Förstod du då att ditt beslut om att inte stänga gränserna var att be om för mycket från delar av det östtyska samhället?
– Jag reagerade på en humanitär nödsituation. Utmaningen visade sig och jag var tvungen att hantera den. Men jag förvånades inte av att många människor i Östtyskland hade svårare att acceptera beslutet än de i Västtyskland. I DDR fanns det helt enkelt för lite interaktion med andra kulturer. Gästarbetarna från länder långt borta behandlades dåligt och kontakt med lokalbefolkningen uppmuntrades inte. Det präglar oss kanske fortfarande. Men Tyskland i dag är ett enat land, och därför måste vi möta utmaningar tillsammans.
Zeit: I dag har östra Tyskland en brist på unga, välutbildade människor. Hundratusentals av dem gav sig av efter murens fall.
– Det är sant, och man ska inte underskatta effekterna av detta fenomen på utvecklingen av östra Tyskland. De här människorna, som i dag lever och arbetar i områden som Bayern och Baden-Württemberg, är saknade. Det är därför jag är glad att höra att vissa av dem återvänder. Jag tycker det är extremt viktigt.
Zeit: Ända sedan många östtyskar började stödja Pegida eller rösta på AFD har landets splittring blivit mer synlig än någonsin tidigare. AFD skulle i slutändan kunna bli det starkaste politiska partiet i de tre parlamentariska valen som ska hållas senare i år i östtyska delstater. Är det något som oroar dig?
– Det råder inga tvivel om att den politiska utmaningen är märkbar. Men det bär mig emot att säga att landet är mer uppdelat än någonsin tidigare. Kanske hade inte försoningen i landet kommit lika långt som vissa trodde. Vissa konflikter har först nu blivit uppenbara eftersom samhället är under märkbar press som ett resultat av flera förändringsprocesser. Det stora antalet flyktingar innebär en märkbar

ansträngning för ett land och dess folk. I en sådan situation blir skillnader mycket mer uppenbara. Jag kommer aldrig glömma mötet med unga människor av turkisk härkomst som ungdomsminister. De var ganska deprimerade av återföreningen eftersom östtyskarna nu på ett sätt var de nyanlända, och de kände sig som att de blivit undanträngda. Och nu har flyktingarna som kommit till oss blivit en märkbar utmaning.
Zeit: Det är en intressant observation. Tror du att tyskar inte var lika försonade som man i många år trott?
– Jag är bekant med östtyskarnas biografier och har hört många personliga berättelser. I dag ges dessa berättelser mer uppmärksamhet. Många östtyskar vill att vissa saker förändras. Under lång tid har de accepterat att de som arbetar med äldrevård i östra Tyskland tjänade mindre än i västra Tyskland. De antog hela tiden att lönerna skulle jämna ut sig någon gång. Men många är frustrerade över den märkbara löneskillnaden som fortfarande existerar mellan Baden-Württemberg och Sachsen-Anhalt. Och det faktum att en grupp har fått tjänstemannastatus medan den andra inte har det. Förhoppningarna om att en utjämning skulle komma snabbt har grusats på vissa områden. Vissa brukade skratta åt Helmut Kohl när han pratade om de ”blommande landskap” som snart skulle breda ut sig i östra Tyskland. Men i dag skrattar ingen längre för vi vet att han hade rätt. Men vi vet också att dessa landskap har några märkbara strukturella problem.
Zeit: Vilka syftar du på?
– Våra arv är mindre, precis som våra skatteintäkter, och människor kan inte få ihop tillräckliga tillgångar. Äldre människor ser hur deras barn flyttar och deras barnbarn växer upp någon annanstans. Hyrorna i München är höga, men i deras egna städer, långt från storstäderna, står många lägenheter tomma. Resultatet är att många människor undrar: Hur länge ska det fortsätta vara såhär? Det är faktiskt samma fenomen som med jämställdhet. Därför är en av de stora uppgifterna som politiken står inför i dag att skapa jämlika levnadsförhållanden.

Texten har tidigare publicerats i den tyska tidningen Die Zeit. Översättning från engelska: Evelyn Jones Jana Hensel "

"Fa**kta. Om intervjun**
Intervjun gjordes i mitten av januari på Angela Merkels kontor, Kanzleramt i Berlin. Frågorna ställdes av författaren och journalisten Jana Hensel, verksam vid den tyska tidningen Die Zeit. Samtalet pågick i 45 minuter.
Jana Hensel har i en tidigare hyllningstext till Angela Merkel bland annat berättat att hon röstar på hennes parti, Kristdemokraterna CDU. I texten pekar hon också ut Merkels beslut 2015 under flyktingkrisen om att inte stänga Tysklands gränser som hennes ”ljusaste” ögonblick som kansler. Jana Hensel är 43 år och uppvuxen i östra Tyskland.
Die Zeit är en rikstäckande tysk tidning som ges ut en gång i veckan. Tidningen betraktas som en av de viktigaste tyskspråkiga publikationerna inom politik och samhälle och har sitt huvudkontor i Hamburg.

Personer och begrepp i texten
Eurokrisen - den ekonomiska krisen som 2009 drabbade de skuldtyngda länderna i eurozonen.
Fysiker - Före Angela Merkel klev in i politiken arbetade hon som fysiker och var verksam vid den östtyska vetenskapsakademin i Berlin.
Alice Schwarzer - en tysk feminist, journalist och förläggare som bland annat grundat kvinnotidningen Emma.
Marie Juchacz - tysk socialdemokrat och kvinnosaksaktivist som var en av de första kvinnorna att ta plats i det tyska parlamentet efter valet 1919.

G20:s kvinnotoppmöte - en konferens som hölls i Berlin 2017 och där några av världens mäktigaste kvinnor deltog.
Pegida - en islamfientlig rörelse som regelbundet håller demonstrationer, framförallt i Dresden i östra Tyskland.
Fraunhofer – ett stort tyskt forskningsinstitut.
Thüringen – en delstat i östra Tyskland.
Bayern och Baden-Würtemberg - två av Tysklands mest välmående delstater som ligger i gamla Västtyskland.
Sachsen-Anhalt - en av de fattigaste delstaterna som ligger i det som tidigare tillhörde Östtyskland.
Helmut Kohl - Tysklands förbundskansler mellan åren 1982–1998, och var den som ledde landet genom återföreningen.

Angela Merkels toppar och dalar
1991. Förbundskansler Helmut Kohl gör Merkel till minister – den okända östtyskan tar överraskande plats i hans nya regering.
1999. Merkel gör sig av med Kohl – och gör fältet fritt för sig själv.
2005. Merkel vinner valet med en hårsmån och blir Tysklands första kvinnliga förbundskansler. Hon tar över efter socialdemokraten Gerhard Schröder.
2011. Lägger om Tysklands energipolitik efter kärnkraftskatastrofen i Fukushima och får epitetet “klimatkanslern”. Mot tar både hyllningar och kritik.
2013. Det högerpopulistiska partiet Alternativ för Tyskland (AFD) bildas som en reaktion på europolitiken.
2013. Merkels kristdemokratiska union är nära att nå egen majoritet i förbundsdagsvalet. Hon blir nu ”Mutti” med väljarna.
2015. Hyllas i samband med den stora flyktingström men till Europa som ”välkomstkanslern” – men beslutet att ta emot flyktingarna polariserar.
2016. Donald Trump vinner valet i USA – inter nationella medier pekar ut Merkel som den fria världens sista försvarare.
2017. Merkel för sitt parti till sitt sämsta val i modern tid. Inre splittring, och enorma svårigheter att bilda regering följer.
2018. Konflikten om migrationsfrågan utlöser en regerings kris under sommaren. Systerpartiet i Bayern (CSU) hotar att lämna regeringen.
2018. På hösten gör Merkels eget parti uppror och petar en av hennes närmaste förtrogna. Politiska bedömare är eniga - slutet på eran Merkel har inletts.
2018. Merkel meddelar överraskande att hon inte ställer upp för omval till posten som CDU-ledare, men avser att fortsätta som kansler.
2018. I december väljs Annegret Kramp-Karrenbauer till ny CDU-ledare. Hon är Merkels förtrogna och kallas för hennes kronprinsessa”."

" Lina Lund: Därför kommer Merkel aldrig att bära knytblus

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

I intervjun med tyska Die Zeit insisterar Angela Merkel på att inte reduceras till kvinna och östtyska. Hon vill vara alla tyskars kansler – men lämnar paradoxalt nog ett polariserat land efter sig.

Det är en kall novemberdag när Angela Merkel och Frankrikes president Emmanuel Macron anländer till den franska byn Morhange. Tillsammans ska de hedra de miljoner människor som 100 år tidigare omkommit i Första världskriget. Men när det blir dags att hälsa på publiken stjäl en 101-årig fransyska i virkad basker showen. Med förtjust min lutar hon sig fram till Merkel och frågar om hon är presidentens fru.
– Nej, jag är Tysklands förbundskansler.
– Det kan inte vara möjligt! utropar damen häpet under mötet som fångats på film.
Angela Merkel bröt ny mark när hon 2005 tog över ledningen för Europas tungviktare. Hon var inte bara den första kvinna någonsin som fått svära kanslereden, utan också den första som vuxit upp bakom järnridån.
För många kvinnor blev ”Angie” den förebild som de saknat i den tyska politiken, som än i dag domineras av manliga politiker från väst. Länge utgjorde hon den enda färgklicken i ett hav av mörka kostymer. Men själv har Merkel alltid värjt sig mot att det skulle vara något speciellt med hennes kön. Oräkneliga gånger har hon levererat ett vänligt men bestämt nein på frågan om hon kallar sig för feminist. Medan andra toppolitiker slår knut på sig själva för att lyfta fram sin unika bakgrund (som när den amerikanska senatorn Elizabeth Warren lät dna-testa sig för att bevisa sina eventuella släktband med den amerikanska ursprungsbefolkningen) duckar Angela Merkel för de ständiga försöken att göra hennes identitet som kvinna och östtyska till något viktigt.
– Jag måste inte hela tiden peka på att jag kommer från öst, säger hon i intervjun som DN i dag publicerar i översättning från det tyska veckomagasinet Die Zeit.
Det händer inte ofta att Angela Merkel låter sig intervjuas, och sällan talar hon så öppet och personligt som i mötet med journalisten Jana Hensel. Ändå kämpar skribenten för att få sin intervjuperson att träda fram som en representant för det egna könet och den östtyska erfarenheten.
Förgäves.
– Jag tror inte att kvinnor generellt sett beundrar andra kvinnor, svarar Merkel avvärjande.
Men för Jana Hensel, som liksom Merkel är kvinna och uppvuxen i Östtyskland, är förbundskanslerns biografi betydelsebärande. I en tidigare hyllningstext till förbundskanslern skriver hon att ”utan Angela Merkel skulle det här landet inte ha blivit mitt. Utan henne skulle jag som kvinna, som östtyska, inte ha funnit min plats” (Die Zeit nr 45 2018).
Hon är inte ensam om att känna så, men det är inget som kanslern vill ta åt sig äran för.
Angela Merkel är politikern som aldrig kommer att bära knytblus. Och det handlar inte i första hand om (brist på?) fåfänga, utan om politisk övertygelse och strategi.
– Jag är ju inte bara kvinnornas förbundskansler, utan förbundskansler för alla människor i Tyskland, säger hon i en nyckelformulering.
Viljan att vara en enande kraft i ett land som för 30 år sedan var delat med taggtråd verkar genuin. Men det är också uttryck för en politisk överlevnadsstrategi i en tid då Tyskland återigen håller på att glida isär.

Merkels mentor, gammelkanslern Helmut Kohl, har gått till historien som ”Enandets kansler”. Frågan är om inte Merkel kommer att bli ihågkommen som den mest polariserande ledaren Tyskland haft i modern tid.
Ingen har varit lika beundrad som hon. Få har varit lika avskydda. Både av män och kvinnor.
Vissa hatar hennes kläder, andra hennes ledarstil. En triangulerande teflonkansler utan ideologisk kompass. Somliga håller henne ansvarig för de stigande priserna på smör, körförbuden för äldre dieselbilar, allehanda genusdebatter och – framför allt – flyktingarna som släppts in över gränserna.
Ironiskt nog är det i hennes gamla hemland, Östtyskland, som hon möter störst missnöje. Det är på östtyska gator och torg som visselpipekonserterna och slagorden ”Merkel måste bort” och ”folkförrädare” ekar allra högst, och ingen annanstans når det högerradikala partiet Alternativ för Tyskland (AFD) större framgångar.
I deras ögon ger det inga pluspoäng att vara kvinna eller *ossie*.
30 år efter Berlinmurens fall har minnena av massarbetslösheten och de ännu oläkta såren efter återföreningen kommit upp till ytan. Även Merkel, som tidigare ogärna gjort ett nummer av sin östtyska bakgrund, pratar allt oftare om sina erfarenheter från landet som inte längre existerar.
Nu uttrycker hon sig försiktigt när hon säger att återföreningen blev svårare för många andra än vad den var för henne.
– Jag hittade snabbt ett nytt arbete, hade många möjligheter och kunde vidga min horisont.
Tre decennier senare är Angela Merkel unik i tysk politik.
Inte undra på att den 101-åriga fransyskan i virkad basker inte trodde sina ögon när hon insåg det inte var president Macrons fru hon skakade hand med.
Utan världens mäktigaste kvinna.

Lina Lund
lina.lund@dn.se "

" Så avslöjas naturens hemligheter med dna-analyser

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Från fågelkvalsters maginnehåll till späckhuggares hudproblem: dna-analyser avslöjar vem som äter vem, vem som pollinerar vem och ger biologerna svar på frågor som förut inte ens gick att ställa.

Fjäderkvalster – små mikroskopiska spindeldjur som lever på fågelvingar – har länge betraktats som parasiter. Men när forskare vid forskningsstationen Estación biológica de Doñana i Sevilla i Spanien undersökte dna i maginnehållet hos 1 833 fjäderkvalster av 18 olika arter som samlats in från 18 fågelarter fann de inga spår alls av vare sig fågelblod eller fågelskinn.
I stället hade kvalstren livnärt sig på svamp som orsakar infektioner och på bakterier.
– Alla har tänkt sig att de är skadliga, men så äter de bara skräp och föroreningar och är egentligen till nytta för fågeln. Uppfattningen om vem som har nytta av vem förändras helt när vi kan undersöka naturen på molekylnivå. Det här hade varit omöjligt att studera med vanliga metoder, säger Tomas Roslin, professor i insektsekologi vid Sveriges lantbruksuniversitet i Uppsala.
Han och hans kollegor har sammanställt veckans nummer av tidskriften Molecular Ecology, ett temanummer om hur dna-metoder hjälper forskarna att förstå hur olika arter samverkar med varandra och därmed hur hela naturen är uppbyggd. Studien av fågelkvalster är bara en av 22 artiklar om så skilda saker som mikrober på späckhuggares skinn och arktiska spindlars favoritmat.
– Metoderna har förändrat i stort sett allt. Vem skulle väl för tio år sedan ha kunnat föreställa sig att vi i dag kan granska prover på tiotusentals varelser, eller deras avföring, och sluta oss till vem som har ätit vem, vem som pollinerar vem, eller vem som bor på vems rötter, hud eller fjädrar?
Tidigare fick biologerna ägna sig mycket mer åt rena gissningar. Om de ville ta reda på vad fladdermöss äter fick de leta efter små insekts-delar i djurens spillning och försöka sluta sig till vilken art de kan ha kommit ifrån. När de skulle studera artrikedomen i ett område fick de samla in några tusen insekter och skicka i väg dem till taxonomer, alltså specialister på att klassificera organismer, på olika håll i världen för att få dem identifierade.
– Det kunde ta några år, och erbjöd hemska mängder arbete för alla inblandade, säger Tomas Roslin.
Nu kan forskarna i stället utvinna insekternas dna och jämföra med stora referensbibliotek, och på så sätt själva artbestämma dem på några timmar eller dagar. De behöver inte ens hela insekten: även om det bara skulle finnas ett enda ben kvar är det tillräckligt för att få reda på vilken art det tillhör.
– Plötsligt kan vi undersöka mycket större material, och taxonomerna kan ägna sig åt det de helst vill göra: att undersöka olika spännande arter, och därmed erbjuda unik och ovärderlig hjälp med att bygga upp referensbiblioteken.
Många upptäckter har kommit som riktiga överraskningar.
– Ett exempel från vårt eget arbete är insikten att fåglar som jagar på dagen, fladdermöss som jagar om natten och även stora rovinsekter som trollsländor delar på samma bytesdjur, säger Tomas Roslin.
En annan överraskning är hur viktiga flyttfåglar är för att sprida frön från träd och buskar i Medelhavsområdet.
– Man undersökte dna från frön i fågelspillning, och upptäckte att det mesta händer under en riktigt kort period när flyttfåglarna kommer.

Tekniken för att läsa av dna har förbättrats enormt snabbt de senaste decennierna, med en hastighet som får utvecklingen av nya datorer att verka långsam. Tack vare den kan biologerna för första gången systematiskt ta reda på hur olika organismer är sammankopplade med varandra i naturens komplicerade näringsvävar.
– Förut har vi oftast försökt dra slutsatser utifrån vilka arter som lever i samma område. Nu kan vi börja ställa helt nya frågor – frågor som man tidigare inte ens kunde tänka sig, säger Tomas Roslin.
Det pågår internationella samarbeten för att bygga upp bibliotek med dna-sekvenser, som fungerar som genetiska streckkoder som biologer kan använda för att identifiera vad de har hittat i sina prover. Ett exempel är databasen Bold som för närvarande innehåller varianter av en viss gen från fler än 6,7 miljoner organismer från hela världen.
Tomas Roslin och hans forskargrupp ligger bakom flera av studierna i temanumret. I ett samarbete med forskare i andra länder satte de ut klibbiga blomattrapper intill riktiga fjällsippor över hela Arktis: i Norge, Finland, Ryssland, Kanada, Alaska, och på Grönland och Svalbard, och fångade fler än 1 360 olika arter av kryp.
– Hela vår idé om att Arktis är artfattigt är bara strunt. Man har tänkt sig att det är världens enklaste ekologiska system, men det är fruktansvärt komplicerat. För att vi ska kunna förstå hur klimatförändringarna påverkar naturen måste vi se till helheten, där en massa olika arter är jättehårt sammankopplade med varandra, säger Tomas Roslin.
I ett annat forskningsprojekt malde forskarna ner matsvampar till mos i en vanlig mixer. Ur soppan fick de fram dna från alla insekter, parasitsvampar och bakterier som lever i och på den egna lilla värld som svampen är i skogen.
Liknande massprover går också att göra i vatten från en sjö eller ur en hink full av insekter insamlade på samma ställe.
– Alla former av dna kommer ut, och man får koll på hela röran på en gång, säger Tomas Roslin.
Det är också möjligt att hitta spår av djur som inte längre finns kvar i naturen.
– Man kan upptäcka urgamla och mycket svaga spår, som dna från mammutar och uroxar för att de har gått omkring och pinkat i ett område under en längre tid. Men det kräver ännu mer raffinerade metoder, eftersom det bara finns små mängder och dna-molekylerna bryts ned med tiden. Man måste också vara oerhört noggrann så att man inte själv av misstag tillför dna som inte fanns där från början.
Tekniken gör inte bara forskarnas jobb enklare, utan öppnar också helt nya världar och gör vetenskapen så mycket mer spännande, menar Tomas Roslin.
– Vi kan inte förstå en art utan att förstå samspelet med andra, och det kommer vi nu åt för första gången. Vi studerar inte längre arter parvis, som ett rovdjur och ett bytesdjur. Nu kan vi se hur typ 100 rovdjur är kopplade till 100 bytesdjur. Det är verkligen ultracoolt, säger han.
Att studera arktiska spindlar, kvalster på fåglar och insekter som lever i svampar kan verka onödigt eller i alla fall ointressant för andra än insektsbiologerna själva. Men enligt Tomas Roslin är det oerhört viktigt.
– De här små arterna som har varit i princip omöjliga att studera utgör nästan allt liv. Man förstår inte ett dyft om man inte förstår dem. Det är de som är livet på jorden.

Maria Gunther
maria.gunther@dn.se "

"Fakta. Några nya oväntade upptäckter från dna-tekniken
Vem som äter vem och vem som pollinerar vem, också bland arter som är små, undanskymda eller svåra att känna igen.
Att Arktis är mycket mer rikt på arter än vi visste, och att de är mycket nära sammankopplade med varandra.
Att nattaktiva fladdermöss, dagaktiva fåglar och även flygande rovinsekter som trollsländor delar samma bytesdjur.
Att olika mikrober trängs med varandra på späckhuggarnas hud, och att vissa kiselalger kan tyda på att valen har dålig hy.
Att vissa kvalster som lever på fåglar inte alls är parasiter utan äter svamp och bakterier på fjädrarna, och därför är till nytta för fåglarna.
Att flyttfåglar kan vara avgörande för att sprida frön från träd i Medelhavsområdet, även om de bara hälsar på en kort tid om året.
Källa: Molecular Ecology "

"Karin Bojs: Med hjälp av mormor överlevde barnen

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Kvinnor slutar föda barn i fyrtioårsåldern, men lever ofta dubbelt så länge. Den gåtan har gäckat evolutionsteoretiker. Svaret finns i gamla kyrkoböcker i Finland och Kanada.

Själv har jag aldrig träffat min mormor. Hon dog av bröstcancer i femtioårsåldern, flera år innan jag föddes. Jag har ofta tänkt att det är sorgligt, att jag skulle ha fått en bättre barndom om mormor Berta hade funnits i närheten.
Två nya studier i veckan ger stöd för de tankarna. De publiceras i tidskriften Current Biology och handlar om mormorshypotesen.
Mormorshypotesen är ett försök att förklara varför kvinnor överlever klimakteriet. Varför finns tanter? Ni kanske inte har grubblat över den frågan, men det har många evolutionsteoretiker gjort.
Principen för evolutionen är att ju fler överlevande avkommor man får, i desto högre grad förs ens anlag vidare. Evolutionen borde alltså gynna egenskaper som gör att man får många barn, och när man inte kan få barn längre kan man lika gärna dö. Som nästan alla andra däggdjur gör (några valar är ett sällsynt undantag, de överlever klimakteriet precis som vi).
Nu ska man passa sig väldigt noga för vulgärversioner av evolutionsteori. Hypoteserna är ofta svåra att testa mot verkligheten. De blir alltför förenklade, och inte sällan blandar förespråkarna in egna ideologiska värderingar i sina slutsatser.
Men de två forskargrupperna som nu skriver i Current Biology har verkligen jämfört mormorshypotesen med historiska källor.

Den ena gruppen, med Sacha Engelhardt som försteförfattare, har tittat på franska invandrare i kanadensiska Quebec mellan år 1608 och 1799. Den andra gruppen, med Simon N Chapman som försteförfattare, har studerat människor på finska landsbygden mellan 1731 och 1895.

Båda materialen ger en inblick i hur hårt livet var på den tiden. I Finland dog en tredjedel av barnen före fem års ålder. Drygt hälften fick uppleva sin femtonårsdag. I Kanada dog vissa år nästan en tredjedel av barnen redan första året. Vanligaste dödsorsakerna var tuberkulos, smittkoppor, mässling, diarré och olyckor.

I Kanada födde kvinnorna i genomsnitt åtta–tio barn, i Finland ungefär sex. Enstaka kvinnor fick barn så tidigt som vid tretton års ålder, och även så sent som vid 50 och i något fall till och med vid 52. Men det vanliga var att föda barn från ungefär 22 års ålder till ungefär 40.

Om en kvinna lyckades överleva barndomen och sin första barnafödsel fanns det god chans att bli åtminstone 60 år. Det fanns alltså gott om mormödrar och farmödrar för forskarna att studera.

Båda studierna bekräftar mormorshypotesen. De visar att fler barn överlevde om det fanns en mormor på nära håll. Mormödrar som bodde långt bort hade inte någon sådan effekt. Inte heller om mormor var gammal, över 70–75 år, eller skulle dö inom något år (vilket forskarna tolkar som att hon var sjuklig). Dessutom födde kvinnorna fler barn om det fanns en frisk mormor inom räckhåll.

Farmödrar verkar inte ha haft samma effekt. Tvärtom, barn som hade en gammal, sjuklig farmor liggande hemma, överlevde i lägre grad. Kanske för att deras mamma fick lägga så mycket tid och energi på sin sjuka svärmor att hon inte räckte till för sina egna barn. Den konflikten kan ha varit vanlig på den finska landsbygden, där en kvinna i allmänhet flyttade in i mannens familj när hon gifte sig.

Farfar och morfar då? Nej, de verkar inte ha påverkat barnbarnens överlevnad på något mätbart sätt.

Men män blir ju nästan lika gamla som kvinnor. Ska man förklara det med att män bibehåller sin spermieproduktion hela livet och rent teoretiskt är kapabla att bli fäder? Eller beror det på att mäns livslängd är en evolutionär bieffekt av kvinnors livslängd, som i sin tur har utvecklats av mormorseffekten? Vetenskapen kan inte besvara den frågan, så det är bäst att inte spekulera.

Karin Bojs
vetenskap@dn.se"

" Observatörer kastas ut från Hebron

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Den israeliske premiärministern Benjamin Netanyahu har kastat ut en internationell observatörsstyrka från Hebron på Västbanken eftersom ”de motarbetar Israel”. Styrkan har funnits på plats i över 20 år. USA stoppade tidigare i veckan ett fördömande av Israels beslut i FN:s säkerhetsråd.

Tiph, en förkortning av Tillfälliga internationella närvaron i Hebron, brukar ibland kallas för ”den sista spillran av Osloavtalet”. Avtalet från 1993, undertecknat i Vita huset men framförhandlat i Oslo, tände hoppet om en palestinsk och en israelisk stat i fredlig samexistens. Sedan dess har Israels politiska högerkantring liksom splittringen och försvagningen inom de palestinska leden bidragit till att fredsutsikterna mörknat.
Men 1994 kunde palestinska PLO och Israel åstadkomma gemensamma uppgörelser, trots att våldseruptioner regelbundet inträffade på bägge sidor.
I samband med den judiska purimhögtiden i februari 1994 tog bosättaren Baruch Goldstein sig in i en moské i Hebron på Västbanken. Han sköt ihjäl 29 moskébesökare och skadade ytterligare ett 150-tal.
Hebron, en av världens äldsta ännu existerande städer och av FN förklarat som världsarv, är en helig plats för muslimer, judar och kristna. Moskén där Goldstein genomförde massmordet kallas Makpela eller Ibrahimmoskén och är den helgedom som delas av judar och muslimer. Efter moskémassakern enades Israel och PLO om att säkerheten för palestinierna i Hebron behövde förstärkas.

Därför bildades Tiph med uppdrag att övervaka villkoren i Osloavtalet och dokumentera övergrepp mot mänskliga rättigheter. I sin nuvarande form har styrkan funnits sedan 1998.
Tiph-styrkan har alltid haft stark skandinavisk prägel. Fram till månadsskiftet januari/februari i år bestod den av 64 obeväpnade observatörer, varav 13 från Sverige. Övriga kommer från Norge, Italien, Schweiz och Turkiet. Dessa länder finansierar också uppdraget, som nu leds av den norske polismannen Einar Aas.
Men sedan en dryg vecka har observatörerna inte längre någon rätt att verka i Hebron. Hittills har styrkans mandat rutinmässigt förnyats var sjätte månad. Den 31 januari skulle en ny förlängning ha beslutats. Men denna gång blev det blankt nej från Israels premiärminister Benjamin Netanyahu.
– Vi tänker inte tillåta närvaro av en internationell organisation som motarbetar oss, sade premiärministern.
Netanyahu gick inte närmare in på hur Tiph skulle lagt hinder i vägen för Israel. Men den senaste tiden har representanter för observatörsstyrkan varit inblandade i ett par uppmärksammade konflikter som israeliska medier rapporterat om.
En incident inträffade i somras, då en schweizisk observatör örfilade en tioårig bosättarpojke i samband med ett tumult vid en patrullering. Händelsen mobilfilmades och schweizaren fick avbryta sitt uppdrag i Hebron.
Den andra händelsen visar hur en Tiph-anställd punkterar däcken på en personbil som tillhör en bosättare.
Många palestinier har betraktat Tiph som en tandlös organisation. De får inte ingripa, bara rapportera. Men observatörerna har ändå delvis varit en nagel i ögat på de israeliska ockupationsstyrkorna.
Nyligen publicerade den liberala israeliska dagstidningen Haaretz en hemlig rapport som Tiph låg bakom och som är mycket kritisk till utvecklingen i Hebron. Rapporten är en summering av organisationens tjugoåriga närvaro i Hebron och beskriver en rad brott mot internationell lag som den israeliska krigsmakten gjort sig skyldig till, liksom trakasserier mot den palestinska befolkningen av radikala bosättare.
– Med (USA:s president) Donald Trump i ryggen känner Benjamin Netanyahu att han kan göra som han vill. Ingen straffar honom för att han river upp det internationella avtal som garanterar närvaron av Tiph i Hebron. Och kritiken från FN och EU-länderna har varit väldigt försiktig och mild, säger den palestinske journalisten och statsvetaren Muhammad Shehada till DN.
I torsdags blockerade USA ett uttalande från FN:s säkerhetsråd som var kritiskt mot Israels beslut att inte förlänga mandatet för Tiph. Hemsidan för Tiph ligger nere. DN har försökt få kontakt med någon av svenskarna i observatörsstyrkan i Hebron, men alla presskontakter hänvisas till chefen Einar Aas som inte besvarat upprepade påringningar och meddelanden.

Erik Ohlsson "

"Fakta. Hebron
Hebron är en helig stad för både muslimer och judar. Här anses de bibliska gestalterna Abraham, Isak och Jacob vara begravna. Under flera hundra år levde en judisk minoritet sida vid sida med den muslimska befolkningen.
I början av 1900-talet ökade den judiska immigrationen och motsättningarna skärptes. 1929 mördades 65 judar av muslimer. Fler räddades dock av andra muslimer. Britterna, som då styrde Palestina, valde att evakuera den judiska befolkningen.
När Israel blev självständigt 1948 blev Hebron en arabisk stad i Jordanien. 1967 erövrades Västbanken av Israel i sexdagarskriget. Därefter har religiösa judar etablerat bosättningar.
Genom Osloavtalet 1993 om palestinskt självstyre delades staden. I dag är Hebron uppdelat i två zoner, H1 och H2. I H1, som styrs av palestinierna, bor cirka 175 000 palestinier. I H2, som är Israelkontrollerat, lever cirka 800 bosättare och 40 000 palestinier.DN"

" Amazonägarens krig mot tidningen skakar om USA

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Federala åklagare undersöker huruvida skvallertidningen National Enquirer har brutit mot lagen när man publicerat och hotat att publicera nakenfoton och textmeddelanden om Amazonägaren Jeff Bezos utomäktenskapliga affär.

Jeff Bezos är världshistoriens rikaste person, god för omkring 130 miljarder dollar. Han äger och kontrollerar ett av USA:s största och mest kontroversiella företag, Amazon.
Amazon grundades som digital bokhandel men är i dag ett jättelikt varuhus där amerikaner handlar allt från vitvaror till studentlitteratur. På företagets lager råder stenhårda villkor för arbetarna. Amazon drar sig inte för att använda sin marknadsdominans för att kväsa digitala utmanare. Bezos äger dessutom Washington Post, den amerikanska huvudstadens anrika dagstidning.
Att Bezos nu har gått i krig mot National Enquirer skakar om USA. Ägaren till National Enquirer, David Pecker, är en av Donald Trumps mångåriga kompanjoner. Inte bara tog National Enquirer ställning för Trump under förra valrörelsen. Pecker har länge ägnat sig åt en verksamhet som kallas ”catch and kill”, fånga och döda. Det innebär att redaktionen betalar för saftiga otrohetshistorier och sedan, när man fått ensamrätten till dessa, begraver berättelserna för att de inte ska komma ut och skada den part som tidningen vill skydda, i detta fall vännen Trump.
I kölvattnet av Robert Mueller-utredningen har en sådan ”catch and kill”-historia vållat tidningsägaren problem. Trump-organisationen betalade tidningen för den skulle tysta Playboymodellen Karen McDougal, som hävdar att hon haft en mångårig otrohetsaffär med Trump. Den transaktionen var sannolikt ett brott mot amerikanska kampanjlagar. För att slippa åtal har David Pecker ingått i ett samarbetsavtal med åklagare i New York och erkänt att den betalat 150 000 dollar, omkring 1.5 miljoner kronor, för att skydda Trump i valet 2016.
Avtalet gör David Pecker sårbar – för om hans företag bryter mot lagen under tre år bryts samarbetsavtalet och medieägaren riskerar rättegång. Detta prekära läge använder nu Bezos. Kanske delvis för att ta kommandot över en genant privatsituation; tidningen sitter, hävdar den, på en rad selfies där Bezos poserar med vigselring och antydan till erektion, som han tycks ha skickat till sin älskarinna, nu partner, tv-personligheten Lauren Sanchez.
Men samtidigt avtäcker Bezos National Enquirers gangstermetoder. Redaktionen erbjuder sig att låta bli att publicera bilderna om Bezos går ut och säger att redaktionen inte drivs av politiska motiv. Bezos var inte beredd att ingå i ett sådant avtal, utan har i stället berättat om bilderna som tidningen sitter på och utpressningsförsöket.
Ett högt spel, även från Bezos sida. Trots att företagsledaren äger en av landets största tidningar ställer han i princip aldrig upp på intervjuer. Bolagsstämmorna är slutna historier där närvarande reportrar är förbjudna från att fota eller spela in ljud. Att en sådan diskret makthavare varit så oförsiktig att han skickat bilder av sitt eget kön till en älskarinna väcker onekligen frågor om Bezos eget omdöme. Och förändrar drastiskt bilden av honom i den amerikanska offentligheten.
Otrohetsaffären avtäcks i ett känsligt läge. Amazon Web Services är del av en upphandling med CIA om att utveckla ett datasystem för underrättelsetjänsten för tio miljarder dollar. I fjol fick Bezos-företaget Blue Origin 500 miljoner dollar från amerikanska luftfartsverket för att utveckla en raket.

Samtidigt har National Enquirer mycket att förlora. Företaget är skyldigt att lämna ut alla dokument som skulle kunna vara av intresse för åklagarna.
Bezos antyder i en bloggpost att det skulle finnas en politisk komplott mellan det saudiska kungahuset, Trump och National Enquirer, som i fjol producerade en glassig bilaga med den saudiska kronprisen på omslaget. Skulle det visa sig sant är det en nyhet med större efterverkningar än Jeff Bezos erektioner.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Demonstrant fick hand avsliten i Paris

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

En man fick sin hand avsliten under Gula västarnas demonstration i Paris på lördagen. Orsaken är tills vidare oklar men det ska ha varit en stinggranat.

Mannen i 30-årsåldern syns på dramatiska bilder sakna sin hand och obekräftade uppgifter talar om att den ska ha slitits av efter en sprängladdning detonerat vid lunchtid på lördagen – flera smällar hördes vid tillfället. Också andra våldsamheter utbröt med skador som följd, skriver bland andra France Info.
Lördagens demonstration var den trettonde i rad, men antalet demonstranter har varit betydlig färre de senaste två veckorna än vid den första den 17 november. I samband med sammandrabbningarna mellan aktivisterna och polisen ska det ha förekommit mycket tårgas.
Mannen som förlorade handen ska enligt vittnesmål till AFP vara fotograf och dokumenterade gårdagens demonstration för Gula västarnas räkning vid nationalförsamlingens byggnad. Där uppges aktivisterna ha försökt forcera ett staket som skyddade parlamentet.
Den aktuella granaten ska vara av sting ball-typ som polisen använder för att skingra folkmassor och mannen ska ha tagit upp den för att kasta den från sig så att den inte detonerade intill hans ben. En stinggranat anses mindre farlig än en vanlig handgranat eftersom den exploderar med gummikulor i stället för metallsplitter.
Gula västarnas fokus är fortsatt splittrat i mängder av protestinriktningar, grovt indelat från både höger och vänster. Det är en inofficiell grupp och har främst mobiliserats i sociala medier under namnet ”Les gilets jaunes” (Gula västarna) med hänvisning till varselvästarna som blivit deras signum. Från regeringshåll har man

understrukit att protesterna är helt tillåtna, men att det är olagligt att blockera trafiken som var ett betydande inslag i demonstrationernas början då det framför allt handlade om höjda bränslepriser och för att protestera mot president Emmanuel Macrons politik.
Regeringen har bland annat tagit tillbaka sitt beslut att höja bensin- och dieselskatterna, men innan det beskedet kom hade rörelsen blivit bredare än så och även spridit sig till andra länder.
Hittills har 13 personer dött i samband med demonstrationerna, tre i Belgien, och omkring 3 000 har skadats, varav 1 000 poliser.

Ossi Carp
ossi.carp@dn.se "

" Kristillstånd efter utbrett sexuellt våld

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

I Sierra Leone rapporteras hundratals fall av våldtäkt och sexuella övergrepp varje månad – och mörkertalet är stort. 70 procent av offren är under 15 år enligt landets president Julius Maada Bio som nu har utlyst kristillstånd för att få bukt med problemen.

Det var i samband med ett tal i FN på torsdagen som presidenten utlyste nationellt kristillstånd i hela landet för att belysa och försöka få bukt med problemen i landet.
Sierra Leone har under decennier varit hårt drabbade av ett stort antal våldtäkter och olika typer av sexuella övergrepp, rapporterar The New York Times. Enligt president Julius Maada Bio ska 70 procent av våldtäktsoffren vara under 15 år.
– Varje månad rapporteras hundratals fall av våldtäkt in i det här landet. I många familjer har man en tystnadskultur kring sexuella övergrepp, vilket gör att offren blir ännu mer traumatiserade, sade presidenten under sitt tal.
Aktionen från hans sida kommer efter att ett fall med en femårig flicka vållat stor ilska i det västafrikanska landet. Flickan ska ha våldtagits av sin 28-årige farbror, och blivit så illa däran att hon nu är förlamad från midjan och neråt. Händelsen inträffade förra året.
President Bio har också gett alla sjukhus direktiv att vårda personer som kommer in med skador efter sexuella övergrepp gratis.
Enligt New York Times ska antalet våldtäkter ha ökat med 10 procent varje år sedan 2015. Men problemen har funnits i landet sedan inbördeskriget som slutade 2002. I rättegångar efter kriget vittnade kvinnor om olika rebellgruppers brutalitet, bland annat ska flickor och

kvinnor ha tvingats till sexslaveri. Enligt en FN-rapport ska förväntan om straffrihet i det krigsdrabbade Sierra Leone under tidigt 00-tal ha lett till ökade sexuella övergrepp mot kvinnor.
Efter kriget ska det under ett decennium ha blivit bättre på den fronten, enligt New York Times. Men under 2014 drabbades landet hårt av en Ebola-epidemi och den positiva utvecklingen gällande mänskliga rättigheter och kvinnors rätt vände återigen neråt. Många barn blev föräldralösa under epidemin, vilket gjorde dem extra sårbara och utsatta för sexuella övergrepp.
Även om fall rapporteras in till polisen är det mycket få av dem som någonsin leder till en fällande dom. Många familjer är för fattiga för att bekosta en rättegång.
Organisationen Rainbo Intiative arbetar med att hjälpa våldtäktsoffer i Sierra Leone. I ett uttalande på Twitter välkomnade de presidentens initiativ. Representanter för organisationen höll själva ett tal i samband med presidentens förkunnande av kristillstånd.
”Vår personal möter 10–15 nya fall varje dag och antalet ökar. Det rör sig ofta om flickor som är yngre än 17 år och som blivit utsatta av en granne, familjemedlem eller en lärare”, meddelade organisationen.

Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se"

" Prins Philip slutar köra bil

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Storbritannien. Drottning Elisabeths 97-årige man prins Philip har lämnat in sitt körkort efter att han varit inblandad i en bilolycka som väckt debatt om äldre personer bör sluta köra bil.

”Efter noggrant övervägande har hertigen av Edinburgh beslutat att frivilligt återlämna sitt körkort”, skriver Buckingham Palace i ett uttalande.
Beslutet kommer efter att prinsen bett om ursäkt för att ha krockat med en annan bil nära i östra England den 17 januari.

TT-AFP "

" Edinburgh planerar införa turistskatt

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Storbritannien. Den skotska staden Edinburghs politiker inför en skatt på turism. Om den blir verklighet kommer besökare tvingas betala två pund per dag i upp till en vecka under sin vistelse i staden.

Skatten väntas ge turistnäringen drygt 14 miljoner pund, nästan 170 miljoner kronor, extra varje år. Över fyra miljoner turister besöker Edinburgh varje år. Bland annat Venedig i Italien infört en liknande avgift.

TT "

" Kungens protester stoppar prinsessan

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Thai Raksa Chart drar tillbaka sin nominering av prinsessan Ubolratana Rajakanya till Thailands premiärminister. Partiet lanserade henne på fredagen, men böjer sig nu för lillebror kungen Vajiralongkorns protester.

”Thai Raksa Chart rättar sig efter den kungliga befallningen”, skriver partiet enligt AFP. Beslutet grundar sig i en plikt att respektera traditionerna och de kungliga sederna.
Beskedet att prinsessan Ubolratana skulle kandidera till premiärminister i valet den 24 mars skakade om Thailand rejält. Hur kungen, militären och andra politiker skulle förhålla sig till den populära 67-åringens kandidatur var minst sagt en osäker fråga, men efter Vajiralongkorn reaktion – ”högst olämpligt” – backar nu alltså partiet.

Ossi Carp "

" Dödliga strider i östra Ukraina

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Ukraina. Minst fem nya dödsoffer har krävts i striderna i östra Ukraina. Det innebär de blodigaste 24 timmarna sedan det senaste bräckliga avtalet om eldupphör ingicks den 29 december.

Enligt de proryska separatisterna Folkrepubliken Donetsk (DP dödades fyra deras stridande av ukrainska styrkor. Försvarsdepartementet i Kiev säger att en ukrainsk soldat dödades när separatisterna utförde nio ”provokativa granatattacker”.

TT-AFP "

" Nytt direktiv ska reglera arbete inom EU

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Europaparlamentet, EU:s medlemsländer och EU-kommissionen har enats om nya regler för arbetsvillkor inom EU.
– Återigen har vi tvingats ta strid för vår svenska modell, säger Marita Ulvskog (S) som lett förhandlingarna, till TT.

Avtalet innehåller ett antal minimikrav – bland annat begränsas provanställningar till högst sex månader, arbetstagare får rätt till mer information och det blir förbjudet för arbetsgivare att ändra i arbetsvillkor efter kontraktskrivning.

TT "

" Bastubad i heta Helsingfors

DN SÖNDAG 10 FEBRUARI 2019

Öst möter väst. Ny form möter klassisk design. Ta båten till Helsingfors och upplev pampig arkitektur, het bastukultur, barer, shopping och högklassiga museer.

I Sverige hänger den gamla efterkrigsbilden av Finland kvar. Vi tänker gärna på Finland som något kargt och dystert och på Helsingfors som en deppig Kaurismäkifilm. Att finländarna nyligen utsågs till världens lyckligaste folk borde ge en fingervisning om att bilden behöver uppdateras. På andra sidan Östersjön har vi en dynamisk europeisk huvudstad som är både cool och visionär och hela tiden utvecklas inom arkitektur, design, gastronomi och kultur, säger journalisten Anders Pihl, som har skrivit boken ”Mitt Helsingfors”.
Ja, Helsingfors hamnar gärna lite i skymundan. Svenskarna reser till Köpenhamn, Berlin och Barcelona över ett veckoslut, men Helsingfors glöms ofta bort. Det är synd. Helsingfors är lätt att tycka om, delvis för att det är en så överblickbar och lättillgänglig stad – hit åker man sig enkelt med båt, och inne i stan tar man sig företrädesvis fram till fots, alternativt med spårvagn. Stadskärnan är ståtlig, skärgården lika fin som Stockholms, och den finska designen gör sig hela tiden påmind – till exempel på människorna på gatan vars glasögonbågar är färgglada och kapporna Marimekkomönstrade, och på krogarna där porslinet är signerat Iittala och Arabia.
Lonely Planet utsåg nyligen Finland till ett av världens tre bästa resmål, och slog då ett slag för må bra-Finland som inkluderar både allmänna bastur och utebassängen Allas Sea Pool, belägen på bästa adressen mitt i stan. Själv lämnar jag aldrig Helsingfors utan att ha badat bastu vid åtminstone ett par tillfällen. Jag gillar de nya, stiliga, designade basturna – däribland Löyly – men vill ändå slå ett slag för retrovarianten. En av mina bastufavoriter är kvartersbastun Kotiharju. I entrén kan man köpa en bastukvast, vihta.
– På våren och sommaren kan man köpa en vihta hos vilken blomsterhandlare som helst. På vinterhalvåret plockar vi fram dem ur frysen. Alla förutseende finländare fryser in sin egen, förklarar kvinnan i receptionen.
Jag befinner mig i en riktig bastuinstitution. I de här lokalerna – på nedre botten i en hyreshusfastighet – har människor bastat sedan 1928, och den vedeldade bastun är rejält tilltagen. Vedklabbarna mäter över en halvmeter, och det är stekhett inne i bastun. Någon skopar rikligt med vatten på de brännande stenarna. Jag vill inte verka vek, men jag hukar när den heta ångan snabbt stiger. Mina finska bastukamrater stirrar dock obekymrat ut i luften.
Sedan gör jag som de andra – köper en burköl Lapin Kulta och slår mig ner på bänken utanför entrén. Här sitter vi – ett dussintal halvnakna bastubadare – och pustar ut, mitt i ett bostadsområde. Kotiharju är en av de tre traditionella bastur som finns kvar i Helsingfors, och väl värd ett besök för den som vill försöka förstå sig på den finska folksjälen.
Sauna Hermanni, i stadsdelen Hermansstad, är ännu en kvartersbastu belägen mitt i ett bostadsområde. Ägaren Mika Ahonen har försökt återställa den gamla femtiotalsmiljön: gamla Playboytidningar på bordet, plåthinkar för att hiva vatten över sig efter bastun, nötta handdukar till utlåning, smala skåp med nycklar.
Mika själv skramlar i köket. Han lagar ”efterbastumat” – strömmingsmacka och korvbricka – till några bastubadare. 50-talskänslan är total.
– Förr fanns en allmän bastu i varje kvarter i Helsingfors. Här tvättade man sig och skötte sin hygien. Bastun var också en social institution. En plats för skvaller och umgänge, säger Mika Ahonen.

De allra mest privata problemen brukade avhandlas i just bastun. Men under efterkrigstiden stängdes basturna – en efter en. Alla nya lägenheter – också den minsta etta – utrustades nämligen med egen bastu.
– På senare tid har den allmänna bastun fått ett uppsving. Den har kultförklarats, säger Mika Ahonen.

Anna Wahlgren
anna.wahlgren@sydsvenskan.se "

"10 tips för ett spännande besök i Helsingfors

1. 3 x bastubad
Löyly, Skywheel och Kulturbastun
Designbastun Löyly, är nybyggd, vedeldad och belägen mitt i stan. Här finns Helsingfors enda rökbastu som är öppen för alla. Träbygget är 1800 kvadratmeter stort, nio meter högt, och byggnadens tak rymmer två terrasser med plats för 600 personer. Hoppa i havet – på vintern i isvak – från bryggan.
Varför inte svettas 40 meter upp i luften med utsikt över Helsingfors? Skywheel är Helsingfors motsvarighet till London Eye. I pariserhjulet, som mäter nära 40 meter på höjden, har en av gondolerna bytts ut mot en bastu i trä. Sightseeing och bastubad i en annorlunda kombo alltså. En gondol rymmer tre till fem personer och färden tar fem till sju minuter. Ett stenkast från Skywheel – på stadens mest centralt belägna tomt – ligger Allas Sea Pool. Ett unikt läge precis vid Salutorget. Det eleganta utomhusbadet, inklusive bastu, invigdes för bara ett par år sedan. Här finns en havsvattenbassäng som mäter samma temperatur som havet, samt simbassäng som håller rediga 27 grader.
Kulturbastun – grundad av arkitekt Tuomas Toivonen och designer Nene Tsuboi – ligger vid havet i området Hagnäs. En traditionell finsk bastu, men arkitekterna har hämtat inspiration från Japan – en av grundarna, Nene, är japanska. Avskalat, rent, smakfullt och med en av de bästa utsikterna över Östersjön.
Löyly: Ärtholmsstranden 4.
www.loylyhelsinki.fi/en
Skywheel: Skatuddskajen 2.
www.skywheel.fi/sw
Kulturbastun: Hagnäskajen 17.

2. 3 x saluhallar
Hagnäs, Salutorgets och Sandvikens saluhallar
Hagnäs saluhall är folklig och anspråkslös, men fylld av kvalitetsmat. Hit går Helsingforsborna. Stämningen är tidlös, och man får en känsla för hur det var i Helsingfors för ett par generationer sedan. Här har Tarja Halonen, Finlands tidigare president, ett stambord. För tillfället är dock Hagnäs stängt för renovering. På torget finns en tillfällig ersättare – en hall i glas.
Salutorgets saluhall, även kallad Gamla saluhallen, är den äldsta saluhallen, uppförd 1889. Nyrenoverad, och något turistinriktad, men med bra läge. Specialbutiker säljer delikatesser som finska ostar, gravad lax och nyplockade bär. Här finns landets minsta Alko, Finlands motsvarighet till Systembolaget.
Sandvikens saluhall kan närmast liknas vid en mathall med små restauranger, kaféer och diskar som säljer diverse delikatesser. Lite franskinspirerad, och den trendigaste av de tre saluhallarna.
Ett saluhallsrelaterat tips är att plocka ihop sin egen lunch i någon av saluhallarna eller på Salutorgets marknad – köttbullar tillverkade på renkött, friterad siklöja som äts som snacks och doppas i majonnäs och färsfyllda piroger. Här är det finska specialiteter som gäller – och att äta dem ute i det fria.
Hagnäs saluhall: Tavastvägen 1A.

Salutorgets saluhall: Södra kajen.
Sandvikens saluhall: Lönnrotsgatan 34.

3. Klassiska krogar
Savoy, Sea Horse och Kosmos
Savoy är antagligen Helsingfors mest kända restaurang med bra utsikt över Esplanaden och Domkyrkan. Inredningen har Aino och Alvar Aalto ritat. Här serveras klassiska rätter som alltid har lagats enligt samma gamla recept. Nationalsymbolen Gustaf Mannerheim var en av de (krävande) stamkunderna. Han fick kockarna att hitta på en helt ny rätt – vorschmack, en polskinspirerad måltid där såväl rödbetor som smetana ingår. Men smakar det så kostar det. Till Savoy går man vid speciella tillfällen, kanske för att fira något.
Sea Horse, mitt i gräddhyllan i södra Helsingfors, bjuder på generösa portioner, finsk husmanskost, och rakt-på-sak-service. En restauranginstitution som gillas av både lokalbor och turister. Här serveras rätter som kåldolmar, stekt sill – och Mannerheims gös förstås.
Klassiska Kosmos är ännu en historisk kultrestaurang som drivs av samma familjeföretag som för 90 år sedan. Här satt 68-vänstern när det begav sig, och här håller man fast vid gamla traditioner och gamla möblemang. Sist ett modernare restaurangtips: Juuri, som serverar finska sapas, en variant på tapas. Varje sapas är en representant för det finska köket och i sig ett litet konstverk.
Savoy: Södra Esplanaden 14.
www.ravintolasavoy.fi
Sea Horse: Kaptensgatan 11.
www.seahorse.fi
Kosmos: Kalevagatan 3.
www.kosmos.fi
Juuri: Högbergsgatan 27.
www.juuri.fi

4. Ta en öl i Sovjet
Ateljee Bar och Kafé Mockba
På trettonde våningen i klassiska gamla Hotel Torni ligger Ateljee Bar. Ateljébaren bjuder på klassiska drinkar och panorama över stan. På den omtalade damtoaletten är det fönster från golv till tak, och man gör sina behov med utsikt – och brutal insyn.
Baren Kafé Mockba, som ägs av filmmakarna tillika bröderna Kaurismäki, är en resa tillbaka till USSR. Sovjetisk stämning och service. Det kan ta sin tid innan man får uppmärksamhet, och när man väl får den är den ofta brysk, men det hör till. I många år hängde lappen: ”Mect Het”, vilket betyder ”Inga lediga platser”, på dörren. ”Vi ville öppna en bar dit ingen skulle komma, där man kunde vara ifred”, har Mika Kaurismäki sagt. När baren ska stängas spelas ett tal av Leonid Brezjnev upp i högtalarna. En signal till gästerna att det är dags att packa ihop.
Ateljee Bar: Georgsgatan 26.
www.sokoshotels.fi
Kafé Mockba: Eriksgatan 11.
www.andorra.fi/kafe-moskova

5. Konstrunda på finska
Helsinki Art Museum (HAM) och Espoo Museum of Modern Art (EMMA)
Både Kiasma, ett hypermodernt konstmuseum med tillfälliga utställningar av internationella toppnamn, och Ateneum, landets mest kända museum med finländsk konst från 1700-talet till nutid, är värda ett besök. Men hit hittar de flesta Helsingforsbesökare själva. Helsinki Art Museum (HAM), som ligger i det gamla Tennispalatset, är däremot lättare att missa. HAM öppnades 2015 och förvaltar den

finska statens konstsamlingar med över 9 000 verk i arkiven. Dessutom har de intressanta separatutställningar och har bland annat ställt ut Ai Weiwei. Jag tycker också om konstmuseet Emma, Espoo Museum of Modern Art (EMMA), ute i Espo. Dit tar man sig enkelt med den nya metron.
HAM: Södra Järnvägsgatan 8.
www.hamhelsinki.fi/sv
EMMA: Flitarvägen 5, Hagalund.
https://emmamuseum.fi/sv

6. Till havs
Sveaborg, Rönnskär och Café Regatta
Helsingfors ligger vid öppet hav, vilket ger staden en speciell karaktär och ett säreget ljus. Tillbringa så mycket tid som möjligt vid havet är mitt tips. Jag tycker om att åka ut till Sveaborg, ett magnifikt världsarv och en av Finlands mest populära sevärdheter. Här finns fina klippor och små stränder. Det finns flera andra fina öar, exempelvis Rönnskär, och man tar sig lätt ut i skärgården med olika ruttbåtar.
På fastlandet, vid Hummelviken i Tölö, ligger Café Regatta. Populärt, ruffigt och charmigt ställe, beläget precis vid vattnet med härlig havskänsla. Här får man dessutom betalt för att dricka påtår. I Finland tar kaféerna alltid betalt för en påtår, men på Regatta har de vänt på steken och betalar gästerna 5 cent för ännu en slurk kaffe.
Café Regatta: Merikantovägen 8.

7. I Kjell Westös fotspår
3 x miljöer från böckerna
Ingen kan skildra Helsingfors som Kjell Westö – en av Finlands främsta författare. Mest känd är han för sina romaner om den finska huvudstaden. Den som vill vandra i Westös fotspår ska bege sig till Ateljee Bar på Hotel Torni. De unga huvudpersonerna i ”Drakarna över Helsingfors” besöker nämligen Hotel Torni. Det är sent 70-tal, och de går upp till Ateljee Bar och dricker sina livs första drinkar.
På Kaserntorget finns ett nytt minnesmärke över finska vinterkriget. Ett stenkast från minnesmärket, om man vänder sig om och tittar upp i backen istället för ner mot havet, så ser man en tidig 1900-talsbyggnad i jugendstil. Där har Kjell Westö placerat advokat Claes Thunes kontor. Stora delar av ”Hägring 38” utspelar sig på just det kontoret.
Stadsdelen Ulrikasborg är Helsingfors motsvarighet till Östermalm. I utkanten av Ulrikasborg finns en liten stadsdel i stadsdelen som heter Eira, med palatsliknande hus, ett slags Öfvre Östermalm. En av gatorna i Eira heter Ehrensvärdsvägen. Där bor den rika familjen Rabell som Westö skriver om i sin senaste roman ”Den svavelgula himlen”. Det är alltså där syskonen Alex och Stella växer upp.
Ateljee Bar: Georgsgatan 26.
Kaserntorget.
Ehrensvärdsvägen.

8. Botanisera i småbutiker
Designkvarteren
För några år sedan utsågs Helsingfors till världens designhuvudstad, och inför det årslånga evenemanget genomgick staden en ansiktslyftning. Nya, uppgraderade Helsingfors inkluderar Designkvarteren med alla roliga butiker. Upptäck de bästa bitarna av utbudet i Design District Helsinki med guide – eller på egen hand. Karta med de mest intressanta adresserna finns på turistinformationen. Designkvarterets centrum är Dianaparken, men inkluderar också Gardesstaden, Kampen, Rödbergen och Ulrikasborg. Området erbjuder en stor mängd shoppingmöjligheter i småbutiker, ofta med egenproducerade varor.
Den som vill lära mer om finsk design ska besöka Arkitekturmuseet och Designmuseet – båda ligger i centrum. Designmuseet är för övrigt

Tove Janssons gamla skola. Brobergska skolan var Finlands första samskola.
Rödbergen.
www.desingdistrict.fi

9. Shoppa finska klassiker
Minna Parikka, Ivana Helsinki, Stockmann, Iittala och Marimekko
Passa på att shoppa finska klassiker. Stockmann är Helsingfors största varuhus, som nyligen firade 150-årsjubileum. ”Som NK var förr”, heter det i finsk folkmun. Den som vill köpa glas eller den klassiska Alvar Aalto-vasen med böljande former ska bege sig till Iittalabutiken. Iittala startade 1881 som en liten glasfabrik i finska byn Iittala, och är i dag ett internationellt erkänt märke som har varit med och lagt grunden till begreppet skandinavisk design. Kultklädmärket Marimekko har flera fina butiker, men också en outlet där man kan fynda. Cirka 20 till 40 procents rabatt på ordinarie priser. Håll utkik efter andrasortering och riktigt röda priser i fyndhörnan. Minna Parikka är Finlands mest kända skodesigner, vars skodon säljs över hela världen. Ivana Helsinki är ett modehus som har nått ut i världen, och som gillas av såväl fotomodellen Helena Christensen som skådespelaren Juliette Lewis.
Minna Parikka: Alexandersgatan 36.
www.minnaparikka.com
Ivana Helsinki: Nylandsgatan 15.
www.ivanahelsinki.com
Stockmann: Alexandergatan 52.
www.stockmann.com
Iittala: Norra Esplanaden 23.
www.iittala.com/se
Marimekko: Timmermansgatan 7, i förorten Hertonäs.
www.marimekko.fi

10. Plats för stillhet
Tempelplatsens kyrka och Kampens kapell
Efter sightseeing och shopping kan det vara skönt att slå sig till ro – styr stegen mot Tempelplatsens kyrka, även kallad Bergskyrkan. På grund av sin speciella arkitektur är kyrkan, som blev färdig 1969, en av Helsingfors främsta sevärdheter. Kyrkan är insprängd i berget och cirkelrunt formad. Innerväggarna består av skrovliga klippor och en mur av huggen sten. Kyrkan är känd för sin ypperliga akustik.
Mitt på det livliga torget Narinken ligger Kampens kapell, även kallad Fridens kapell och Tystnadens kapell, som också är en vilsam plats. Kapellet håller inga gudstjänster eller kyrkliga ceremonier, utan är en plats för stillhet och ro.
Tempelplatsens kyrka: Luthergatan 3.
Kampens kapell: Simonsgatan 7.

Resa hit: Daglig färjetrafik mellan Stockholm och Helsingfors. Pris varierar mellan avgångar och säsong. SAS, Finnair och Helsingfors flyger direkt.
Koldioxidutsläpp: Flyg Stockholm - Helsingfors ca 203 kg per person, tur och retur, inklusive hög-höjdseffekt. Färja Stockholm-Helsingfors tur och retur 153 kg.
Bästa tiden: Året runt.
Tidsskillnad: + 1 timme.
Språk: Finska och svenska.
Valuta: Euro.
Prisnivå: Ungefär som i Sverige.
Ta dig runt: Helsinki Card är ofta en vettig investering. Fria resor på spårvagn, buss, metro och Sveaborgsfärjan, sightseeing på buss och färja, samt fri entré till många museer. Bra att veta: Museerna håller stängt måndagar. Stora varuhus och affärer har öppet söndagar, dock är mindre butiker stängda.
Läs mer: www.myhelsinki.fi "

" Demokratifrågorna i Europa blir tyngdpunkt för regeringens bistånd

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

Regeringen vill lägga ett kraftfullt fokus på demokratifrågorna i Östeuropa. – Demokratin i Europa är en ödesfråga, säger biståndsminister Peter Eriksson (MP).

Europeiska unionen har tappat intresset för länderna i Östeuropa under de senaste åren, menar Peter Eriksson (MP), nytillträdd minister för internationellt utvecklingssamarbete. Svensk biståndspolitik ska nu bidra till att ändra på det.
– Demokratin är på tillbakagång världen över: vi ser att fler människor tvivlar på att demokrati fungerar, fler har tappat förtroende för den. Yttrandefriheten går bakåt och en allt större andel av världens befolkning som lever i vad man kan kalla auktoritära länder. Mediernas frihet och oberoende backar, säger han.

Varför har EU försummat öst, tror du?
– Sedan finanskrisen har Europa blivit mera inåtvänt. Vi har haft egna problem, med ekonomin, med Brexit. Men vi har en akut konflikt i Europa, som handlar om vilket samhällssystem vi ska ha.
Han räknar upp länder som Ukraina, Moldavien, Georgien, Armenien och Azerbajdzjan, han nämner Balkan. Flertalet av dessa länder besökte han som EU-parlamentariker, då han var parlamentsrepresentant för flera partnerskapsländer.
Peter Eriksson har tagit över partikamraten och nuvarande klimat- och miljöministern Isabella Lövins rum på UD. Han har behållit konsten och kristallkronan, men kompletterat oljemålningarna på väggarna med en stor världskarta. Den ställer han sig vid under intervjun, och pekar likt en lärare på olika regioner: Östeuropa. Mellanöstern. Afrika, Kina, Myanmar.
Han säger att uppdraget känns som att komma hem, och att han en gång gav sig in i politiken just på grund av de internationella frågorna.
I januariavtalet mellan regeringspartierna och Centerpartiet och Liberalerna berörs biståndspolitiken bara kortfattat. Biståndsnivån på en procent av BNI behålls under mandatperioden. Därutöver läggs en större tyngdpunkt på demokratifrågorna, och biståndet ska ”fokuseras”, som det heter.

Det är en ganska luddig formulering?
– Ja, det är det, men för mig handlar den nu om demokratin. Om vår samhällsmodell ska fortsätta att vinna utrymme i världen, eller om den är på tillbakagång, det är en ödesfråga.

Vad betyder ett sådant fokus, konkret?
– Man kan jobba på många sätt. Om man har ett fokus på demokrati så kan man arbeta med saker som vi gör redan i dag, som yttrandefrihetsfrågor. Det handlar om att stödja oberoende medier och organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter, men också om att bygga en rättsstat. Att minska korruptionen och en fungerande rättsstat som folk kan känna tilltro till, att det är något som fungerar, det tror jag är oerhört centralt.
Några belopp finns ännu inte.
Ministerns oro handlar också om Ryssland, och de destabiliserande aktiviteter som sker från ryskt håll, och riktas mot andra länder.
– Demokratin i Europa har inte bara en öst-västlig dimension, det handlar även om vad som sker på internet, där trollfabriker får dominera och sanningen har svårt att hävda sig.

Därför initierar Peter Eriksson på UD nu ett fördjupat arbete med hur falska verklighetsbilder kan motas, och hur det internationella utvecklingssamarbetet, som biståndet egentligen kallas, kan användas för att förbättra klimatet på nätet.
– Om man inte har medier som ger en rimlig verklighetsbild, då spelar det nästan ingen roll vad man gör i övrigt. Det blir svårt att ha en fungerande demokrati i sådana länder.
Andra områden som Peter Eriksson vill prioritera är klimat, biologisk mångfald och kvinnors och flickors rättigheter. Den feministiska utrikespolitik som lanserades under förra mandatperioden fortsätter, och finansieras i hög grad genom biståndet.
– Svensk utrikespolitik har förändrat spelplanen. Det har spelat roll att vi har stått upp inte minst i förhållande till USA, och på ett tufft sätt vågat driva frågor om flickors och kvinnors sexuella rättigheter. Det har påverkat andra länder.

Vad kommer regeringen att lägga mindre resurser på?
– Om vi lägger mer resurser på den östra delen av Europa betyder inte det att vi överger andra. Vi måste fortsätta att satsa resurser på att minska fattigdomen i södra Afrika och i Centralafrika.
Ser man till det stora perspektivet lever färre människor i extrem fattigdom i dag, säger han.
– Fattigdom och förtryck är grunden i svenskt bistånd. Men demokratifrågan handlar om både delarna – kan man få en utveckling som stärker demokratin och rättsstaten, då ökar möjligheterna att minska fattigdomen, och det underlättar för oss att ge ett bra stöd.
Man ska komma ihåg, säger Peter Eriksson, att mycket av Sveriges stöd går till länder som inte är särskilt demokratiska.
Även om det är förknippat med svårigheter att ge bidrag till länder som inte fungerar är det nödvändigt, och svenskt bistånd blivit betydligt bättre på att hitta rätt, menar han.
Ingenting av den inriktning som regeringen nu tar fram har ventilerats med samarbetspartierna C och L. Med dem pågår diskussionerna om hur arbetet i kärnfrågorna i januari-överenskommelsen, som skatter, praktiskt ska gå till. Biståndet har inte samma vikt i avtalet, enligt Eriksson.
– Det är fantastiskt att faktiskt kunna göra skillnad på riktigt. Det är en skillnad mot att vara bostadsminister: då hade jag en titel, men i stor utsträckning var det andra som hade befogenheterna. Det här är tydligare ett ansvarsområde, där vi som jobbar med det här kan göra skillnad.

Sanna Torén Björling "

"Fakta. Bistånd
Peter Eriksson (MP) är minister för internationellt utvecklingssamarbete.
Enligt januariöverenskommelsen ska biståndet bli kvar på enprocentsnivån under mandatperioden.
Den nivån finns också i den M-KD-budget som klubbades i december.
Största delen av Sveriges bistånd finns under utgiftsområde nummer 7 i statsbudgeten: Internationellt bistånd. För 2019 uppgår detta till 44,9 miljarder kronor, varav Sida hanterar 42,2 miljarder kronor.
Även andra delar av statens budget kan klassificeras som bistånd, under 2019 totalt 6 miljarder kronor. Dit hör kostnader för mottagande av asylsökande i Sverige och svenskt bidrag till EU:s gemensamma bistånd.
Den totala biståndsramen är 51 miljarder kronor, vilket motsvarar 1 procent av bruttonationalinkomsten (BNI) för 2019. "

" Sibirisk vinter – men ingen behöver frukta svenskt snökaos

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

DN i Irkutsk
I vinterlandet Ryssland existerar inga snökaos. Snöröjningen sköts av en hel armé arbetare, som skickas ut på kort varsel och förfogar över en omfattande fordonspark. DN har följt med snöröjningen i smällkalla Sibirien.

Den blå traktorn av märket Belarus har motorhuven täckt med en filt. Med en temperatur på minus 27 grader måste tekniken skyddas mot köld när man röjer snö i den sibiriska staden Sjelechov utanför Irkutsk.
Traktorn är försedd med en skrapa. Den jobbar i par med en lastbil, som med hjälp av ett automatiserat band skyfflar upp resterna av en uppluckrad snövall på flaket.
– Mitt jobb är att städa bort vallarna efter att den stora snöskrapan har gått fram. I år har vi inte haft så mycket snö. Annat var det i fjol. Då hade vi upp till en meter, säger traktorchauffören Sergej Sitnikov.
– Fick ni problem med att hinna röja allt då? undrar jag.
– Nej, varför det? undrar Sitnikov förvånat. Är det mycket snö jobbar vi i tolvtimmarsskift. Vissa chaufförer kan jobba i tjugofyratimmarsskift, fast det är ovanligt. Huvudsaken är att vi jobbar tills det är klart.
Sitnikov är född i Sjelechov. Också hans pappa var traktorchaufför. Han gillar sitt yrke, även om grundlönen på motsvarande drygt 3 000 kronor är under rysk medellön. I praktiken tjänar han dock ofta mer.

– Lönen blir högre när vi jobbar långa skift. Jag har aldrig varit med om att trafiken står still på grund av att snöröjningen inte fungerar. Vi hinner alltid. Snöskrapan åker ut på natten, sedan städar vi upp efter den tidigt på morgonen.
I den lilla staden Sjelechov med cirka 47 000 invånare är ett sjuttiotal personer anställda enbart för snöröjning.
Där ingår bland annat 20 chaufförer för traktorer och snöskrapor, tio vägarbetare som skottar bort snö för hand med spadar och 15 gårdskarlar som putsar busshållplatser och trottoarer. Deras löner ligger mellan motsvarande 3 000 och 6 000 kronor i månaden, beroende på antalet arbetstimmar.
– Vi får kännbara böter om vi inte har skottat vägarna i tid. Så vi har alltid hög beredskap vintertid, säger Jevgenij Paplinskij, administrativt ansvarig för snöröjningen i Sjelechov.
Enligt honom är det viktigaste att vara snabbt ute.
– Man får inte låta vallarna längs vägkanterna ligga orörda mer än tre timmar. Om man låter bli att röja snön längre än så bildas det is och isiga hjulspår. De är farliga och mycket svåra att få bort.
I Ryssland går tågen nästan alltid i tid, oavsett väderlek. Att kollektivtrafiken säckar ihop i en hel stad på grund av köldknäppar eller temperaturväxlingar, som i Stockholm förra veckan, förekommer ytterst sällan. Detta trots att till exempel det sibiriska klimatet är mycket hårdare än i Stockholm, samtidigt som temperaturväxlingar har blivit vanligare också här.
– Det är inte alls ovanligt att temperaturerna växlar från minus 5 till minus 35 grader inom en vecka. Då får man ligga i. Men det är inget problem. Jag förstår inte riktigt varför det skulle vara det, undrar Jevgenij Paplinskij artigt.
Problemen i Stockholm har delvis haft att göra med växlingarna mellan smällkallt och slask, vilket leder till isbildningar och halka. Det fenomenet är också vanligt i Moskva – men inte heller där står trafiken stilla när vägarna isar eftersom arméer av vägarbetare sänds ut för att rensa gatorna.
I fjol, när Moskva hade ett rekordstort snöfall, skickades 3 000 arbetare och 600 snöröjningsmaskiner ut varje natt när det snöade som mest.
– Det är inte bara Stockholm som har problem med temperaturväxlingar. I stora delar av Ryssland, framför allt i de mellersta delarna, kan temperaturen ofta växla från plus- till minusgrader samma dag. Det trasar sönder vägarna och betyder att man behöver extra mycket arbetskraft för att få bort isen från gatorna inne i städerna, säger Michail Blinkin.
Han leder ekonomiska institutet för transport och transportpolitik i Moskva och är professor på Högre ekonomiska skolan.
Oavsett väderförhållanden handlar allt enligt Blinkin om en enda fråga: hur mycket pengar man är beredd att satsa på snöröjning.
– Lätt pudersnö är det enklaste att skotta bort. Svårast att avlägsna är is. Alltid då snön blandas med vatten blir det mycket besvärligare och mer arbetsdrygt. Men när det gäller snöröjning finns det inget problem som man inte kan lösa med en massa maskiner och många anställda.
Att jämföra antalet snöröjare mellan Moskva och Stockholm går inte. I Stockholm läggs snöröjningen ut på entreprenad och det finns ingen centraliserad statistik på hur många personer som är i arbete.
Varje stad får enligt Blinkin den snöröjning man betalar för.
– I Moskva har man beslutat att de här sakerna får kosta. Vi har en maskinpark med fordon för alla situationer och tusentals anställda som kan sändas ut när som helst. Så fort det börjar snöa är de ute på en gång och skottar. De börjar med de stora gatorna och sedan tar de hand om de små. På Trädgårdsringen, den stora gatan som löper runt Moskvas centrum, har man i praktiken folk dygnet runt.
Blinkin har besökt Stockholm vintertid och säger att det för honom var ganska tydligt vad problemet handlar om.

– Jag var visserligen bara i Stockholm som turist. Men jag fick intrycket av att även om de skottar bort snön så gott det går hos er har de inte satsat på en stor reserv med maskiner och personal. När det gäller snöröjning finns det bara ett sätt att vara effektiv i kritiska situationer – man måste ha en stor maskinpark och tillräckligt med folk som man kan skicka ut på mycket kort varsel. Det kostar väldigt mycket pengar eftersom de hela tiden måste vara beredda. Tydligen har Stockholm valt att inte satsa på det.
Blinkin konstaterar att alla städer i Ryssland inte är lika rika som Moskva. Han har därför varit med om att försöka lansera en kanadensisk gör-det-själv-metod.
– När jag var i Toronto såg jag hur stadsborna själva skottade rent sina hemgator. De utrustades med spadar av myndigheterna och sedan fixade de problemet själva. Kanske det vore något för Stockholm? Här fungerar det tyvärr inte. Jag känner en rysk borgmästare, som på min inrådan föreslog samma sak i sin hemstad, men han blev utskrattad. I Ryssland tycker folk att staden ska ansvara för skottandet.
Arbetslaget i sibiriska Sjelechov säger att de har en begränsning:
– När det är under minus 35 grader fungerar den hydrauliska tekniken inte längre. Då är vi tvungna att vänta tills det har blivit lite varmare. Ofta betyder det i praktiken att vi inte kan jobba nattetid när det är som kallast, säger Jevgenij Paplinskij.
– Vi får röja på dagen i stället.

Anna-Lena Laurén "

" Guaidó lovar att öppna korridor för nödhjälp

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

Venezuelas självutnämnda interimspresident Juan Guaidó lovar att öppna vägar för nödhjälp till det hårt ansträngda landet. Från regeringshåll betraktar man planen som en trojansk häst.
Sofia Ollvid från svenska UNHCR är på väg för att besöka FN:s biståndsarbete i Colombia.

– Jag har precis anlänt till Cúcuta, en stad som ligger på gränsen till Venezuela. Det är en enorm humanitär kris som kräver stora hjälpinsatser, cirka 5 000 människor per dag anländer över gränsen med hopp om att finna en trygg plats, säger hon på mejl till DN.

Hur ser ert arbete ut på plats?
– Genom koordination tillsammans med myndigheter och civilsamhälle bygger UNHCR upp ramverk för att skydda människor som tvingats på flykt från Venezuela. Det kan vara nödhjälp, som nödbostäder vid gränsen, men även ett arbete som syftar till att säkerställa rättigheter för människor på flykt, säger Sofia Ollvid.
Guaidó lovade på lördagen att öppna vägar in i landet för att i dessa korridorer kunna frakta hjälpsändningar från tre olika platser. Han efterlyser frivilliga och planen är att kunna sätta igång under kommande vecka så att de 300 000 mest behövande kan få hjälp.
Drygt 3 miljoner människor, eller omkring 10 procent av Venezuelas befolkning, har flytt landet sedan 2014 på grund av allmänt usla förhållanden som försämrades ytterligare med prisraset för olja och amerikanska sanktioner. Mänskliga rättigheter, livsmedel, medicin,

bostäder och pengar är några av bristvarorna som får människor att söka sig bort.
Freddy Bernal, en högt uppsatt tjänsteman nära president Nicolás Maduro, kallar oppositionsledarens plan för en ”trojansk häst”, underförstått att man med medicin, livsmedel och andra förnödenheter kommer att bedriva amerikansk propaganda. Maduro har posterat soldater vid alla gränsövergångar för att säkerställa att det inte lyckas.
– Enligt vår författning har vi rätten och plikten att fredligt försvara våra gränser, säger Bernal.
Guaidó har fått USA:s och flera andra västländers stöd, medan länder som Ryssland, Kuba och Turkiet står stadigt på Maduros sida. Maduro har hittills också militären på sin sida, men flera tunga avhopp har fått många att fråga sig hur länge den lojaliteten håller i sig.
Överste Ruben Paz Jimenez blev på lördagen den senaste i raden av högt uppsatta militärföreträdaren att meddela sitt avståndstagande till Maduro. Liksom tidigare generalerna Francisco Yanez och José Luis Silva hävdar han att en överväldigande majoritet av landets soldater i själva verket är emot Maduro, och han uppmanar gränsvakterna att släppa från Guaidós hjälpsändningar.
Trump har vid ett antal tillfällen luftat möjligheten att ingripa mot Venezuela militärt, senast i en intervju med CBS förra söndagen. Flera företrädare för den ryska regeringen och duman har varnat USA för inblandning och om den skulle vara militär kommer Ryssland göra sitt för att skydda Venezuelas suveränitet.
Flera venezuelanska politiker, såväl som en rad hjälporganisationer, har vädjat till Nicolás Maduros regering att inte låta en befolkning i nöd vara en bricka i ett politiskt spel. ”Humanitärt bistånd måste avpolitiseras”, som FN:s talesperson Stephane Dujarric uttryckte det i veckan.
Ossi Carp
ossi.carp@dn.se "

"Sex år av kris.
2013. April. En månad efter Hugo Chávezs död, blir Nicolás Maduro vald till president med liten marginal. Resultatet ifrågasätts.
2015. December. En oppositionskoalition tar över nationalförsamlingen efter att ha kontrollerats av Chávez och Maduros socialistiska parti i 16 år.
2017. Våren. Flera människor dör under protesterna mot Maduros planer på att köra över det oppositionskontrollerade parlamentet.
2018. Maj. Maduro vinner presidentvalet som bojkottas av oppositionen och som anklagas för oegentligheter, inklusive röstköp.
2018. Augusti. Venezuela stryker fem nollor på sin valuta i ett försök att mildra hyperinflation; miljoner invånare flyr landet.
2019. Januari. Maduro inleder andra mandatperioden. Juan Guaidó förklarar hans vinst som olaglig och utser sig som interimspresident. "

"Siamesiska tvillingar döda i krigets Jemen

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

Ett siamesiskt tvillingpar, födda i krigets Jemen, klarade sig bara i två veckor efter födseln. Pojkarna blev ytterligare ett offer för den humanitära katastrof som pågår i landet.

Abdelkhaleq och Abdelrahim delade ben och en njure, men hade varsitt hjärta och varsin uppsättning lungor. En sjukhuschef i Sanaa sade i onsdags att det inte fanns möjlighet att operera pojkarna i Jemen, och vädjade om hjälp från utlandet. Sent i onsdags sade chefen för ett sjukhus i Riyad, Saudiarabien, att man hade förberett sig för att ta hand om pojkarna.
Sjukvården i Jemen har kollapsat under kriget. De flesta sjukhus saknar möjlighet till att ge avancerad vård, och att transportera patienter ut ur landet är mycket komplicerat. De Iranstödda Huthirebellerna har sedan 2014 kontroll över Sanaa. Öppnandet av flygplatsen har varit en av huvudfrågorna i samtal mellan krigets parter. Frågan har komplicerats av att det är regeringen som kontrollerar luftrummet, och regeringen anklagar rebellerna för att smuggla vapen via flygplatsen.
Huthirebellerna anklagar nu den saudiskledda alliansen för tvillingparets död. Alliansen har ”vägrat att öppna Sanaa-flygplatsen för att pojkarna skulle kunna föras till vård”, enligt ett uttalande från rebellerna.
Hur stora chanser tvillingarna skulle ha haft att överleva med utländsk vård är dock oklart.
Jemen är ett av Mellanösterns fattigaste länder. Olja och i viss mån naturgas har varit viktiga inkomstkällor. Både produktionen av olja samt oljepriset har sjunkit under senare år, med stora följder för ekonomin.
I mars 2015 började en saudiskledd militärallians flygbomba rebellmål. Sedan dess har situationen för befolkningen förvärrats. Mat och mediciner saknas och FN har beskrivit läget i Jemen som världens värsta humanitära katastrof.

TT "

"Fakta. Jemen
Den våg av folkliga protester som bröt ut i arabvärlden i början av 2011 spred sig också till Jemen. I slutet av året lämnade president Ali Abdullah Saleh ifrån sig makten och efterträddes 2012 av sin vicepresident Abd Rabbu Mansur Hadi.
Huthirebellerna kände sig diskriminerade av centralregeringen och 2014 belägrade de huvudstaden Sanaa för att få igenom sina krav på ökat inflytande. De fick stöd av Saleh och ökade trycket ytterligare i början av 2015.
President Hadi flydde till hamnstaden Aden och senare till Saudiarabien. "

" Politisk kris inför rättegång mot katalanska separatister

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

På tisdag öppnar rättegången i Madrid mot de katalanska separatistledarna. Ett och ett halvt år efter deras misslyckade försök att bryta sig ur Spanien kretsar landets politiska strider nästan helt kring den infekterade frågan. I en massdemonstration i Madrid på söndagen krävde högeranhängare att regeringen slutar förhandla med de katalanska självständighetspartierna och utlyser nyval.

Rättsprocessen är nära knuten till en alltmer explosiv inrikespolitisk kris, som blockerar alla vägar framåt för den socialistiske premiärministern Pedro Sánchez. Mycket talar för att han redan bestämt sig för att utlysa parlamentsval i vår, och föra samman dem med EU- och kommunvalen den 26 maj.
I en massdemonstration i Madrid på söndagen krävde nationalistpartierna PP, Ciudadanos och Vox att regeringen slutar förhandla med de katalanska självständighetspartierna och utlyser nyval. Pedro Sánchez, som kom till makten i somras som en direkt följd av krisen, avbröt på lördagen sin ”dialog” med separatistregeringen i Barcelona. Han uppgav som skäl att katalanerna envisats med att diskutera självständighet.
Men det som verkligen skrämde honom var protesterna från det egna socialistpartiet, PSOE. Förre premiärministern Felipe González och hans drabant Alfonso Guerra, PSOE:s historiska ledare, har bägge tagit avstånd från Sánchez ”vänslande” med den katalanske regeringschefen Quim Torra, som är blott ett verktyg för den landsflyktige ledaren Carles Puigdemont. Från sin exil i Bryssel kräver Puigdemont att Torra tar upp självständigheten under alla kontakter med Madrid.
Sánchez har goda skäl att förhandla, eftersom hans budget som presenteras i veckan, inte kan antas av kongressen i Madrid utan separatisternas stöd. Förkastas budgeten betyder det dock inte – som i många demokratier – regeringens fall. För att fälla regeringen måste oppositionen kunna presentera en alternativ koalition. Men det kan den inte, eftersom katalanska och baskiska nationalistpartier har en vågmästarroll i Madrid-parlamentet. De vill inte hjälpa spansknationalisterna till makten.
De spanska socialisternas växande skepsis mot sin unge ledare har jordnära orsaker. På hundratals stora och små orter förbereder sig lokala socialister inför kommunvalen i maj. De är traumatiserade av decembervalet i Andalusien, Spaniens största region. Socialisterna hade aldrig förlorat ett val där, men nu styr högern. Den katalanska frågan, och anklagelserna mot Sánchez för ”vekhet mot katalanerna” gav nationalisterna vind i ryggen i Andalusien. Spanska socialister är nästan lika omedgörliga som högern ifråga om Katalonien, och PSOE:s borgmästare bävar för att de kommer att betala ett högt pris för Sánchez ”daltande” med de katalanska utbrytarna.
De katalanska separatisterna inser att de försätter Sánchez i en omöjlig belägenhet med sina mekaniskt upprepade krav på självständighet. De inser att de driver honom mot nyval och att resultatet sannolikt blir en högerkoalition vars partier kommer att tävla om att bestraffa och isolera separatisterna – och kanske upphäva det katalanska självstyret. Men det står inte i någon separatistledares makt att ge avkall på självständighetskravet. Puigdemonts ”Crida” – partiet har just bytt namn på nytt – och det äldre ERC konkurrerar om två miljoner separatiströster, och den som svävar på målet om ett fritt Katalonien kommer att känna av det.

Rättegången, i Högsta Domstolens 1700-talslokaler av röd sammet, förgyllda takreliefer och fabulösa kristallkronor, kommer att bli en känslomässig affär. De åtalade kommer inte bara att neka, de kommer att ifrågasätta Spaniens rätt att alls rannsaka dem. De spanska HD-domarna är överlag minst lika kritiska till den katalanska separatismen som högerpolitikerna, och det skulle förvåna om de åtalade undgår långa straff.
Flera länder, bland dem Belgien, Tyskland och Schweiz, har underkänt Spaniens definition av separatistledarna som ”upprorsmän”, och katalanerna har gott hopp om att fällande domar kommer att stöta på motstånd från den europeiska människorättstribunalen i Strasbourg. Men eventuell kritik utifrån blir en klen tröst för katalanska nationalister. Deras stora dröm om ett europeiskt ingripande i konflikten krossades i oktober 2017. Den enda självständighet de kan se fram emot är den de själva får till stånd.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com"

" Fakta. De tolv åtalade
Av de tolv åtalade katalanska ledarna är alla utom två åtalade för uppror. Alla utom en är åtalade för förskingring av allmänna medel, och alla utom en åtalas för uppvigling.
Åklagarna har yrkat på mellan sju och 25 års straffarbete. Högsta Domstolen väntas tillkännage domslutet i tidigast i höst.
De mest kända av de åtalade är:
– Oriol Junqueras, ERC-partiets ledare.
– Carme Forcadell, före detta talman i Kataloniens parlament.
– Jordi Cuixart, ledare för medborgarrörelsen Omnium.
– Raúl Romeva, före detta ansvarig för Kataloniens utrikesrelationer.
– Jordi Sánchez, ledare för civilorganisationen ANC.

Bakgrund. Den katalanska kampen för självständighet

2012
September: Den katalanske regeringschefen Artur Mas kallar till regionalt nyval i december, efter att Spanien vägrat katalanska skattelättnader. Mas, som dittills pläderat för federala lösningar, meddelar att hans mål nu är total självständighet.
November: Artur Mas parti CiU går tillbaka i valet, men separatisterna behåller sin majoritet i Barcelona-parlamentet.
2014
November: Mas anordnar, trots Madrids förbud, en ”konsultativ” folkomröstning om självständighet. Ja-sidan vinner stort, men de flesta anti-separatister bojkottar valet.
2017
6–7 september: Katalanska parlamentet lagstiftar om ”juridisk” självständighet och ”bortkoppling från Spanien”, samt om en ”officiell” folkomröstning, den 1 oktober. Spanska författningsdomstolen underkänner lagarna.
20 september: I Barcelona blockerar separatistiska massor spanska poliser under en razzia på katalanska finansdepartementet.
1 oktober: Folkomröstningen hålls. Trots stora pådrag och hårdhänta ingripanden av spansk kravallpolis motsvarar valdeltagandet förväntningarna. Som väntat vägrar de flesta icke-separatister att rösta.
16 oktober: Ledarna för de stora katalanska civilorganisationerna, Jordi Cuixart och Jordi Sánchez, sätts i preventivt fängelse av en spansk domare. De protester som Madrid bävat för uteblir.
27 oktober: Kataloniens parlament proklamerar självständighet. Samma kväll upphäver Spaniens premiärminister Mariano Rajoy det katalanska självstyret genom att aktivera författningens ”paragraf 155”.
28 oktober: Rajoy utlyser katalanskt nyval i december.

29 oktober: Carles Puigdemont, Kataloniens premiärminister, och flera andra separatistledare flyr till Belgien.
2 november: Separatistledare som inte flytt fängslas.
21 december: Separatistpartierna segrar knappt i det katalanska valet.
2018
22 maj: En tysk delstatsdomstol vägrar utlämna Puigdemont till Spanien. Han har inte gjort sig skyldig till uppror, säger domstolen.
2 juni: Den socialistiske premiärministern Pedro Sánchez återupprättar det katalanska självstyret.
2019
12 feb: Rättegångarna mot separatistledarna startar. "

" Ex-prinsessans parti kan stoppas

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

Thailand. Det thailändska partiet Thai Raksa Chart, som stod bakom ex-prinsessan Ubolratana Rajakanyas kontroversiella kandidatur, riskerar nu att förbjudas från att ställa upp i valet överhuvudtaget. En organisation som arbetar med grundlagsfrågor säger att kandidaturen innebär ett brott mot Thailands vallagar, och man förbereder nu en skrivelse till valmyndigheten som ska hindra Thai Raksa Chart från att delta.

TT-Reuters "

"Maria Schottenius: Det är inte klimatet som kommer att göra slut på oss, det är kärnvapnen

DN MÅNDAG 11 FEBRUARI 2019

Jag satt bredvid den intensive 87-årige Daniel Ellsberg och frågade hur han såg på Sveriges möjligheter att agera. Svaret kom blixtsnabbt: ”Gå absolut inte med i Nato. Använd er position till att bekämpa kärnvapen!”

Min mamma talade när jag var liten, om Nevil Shutes ”På stranden” från 1958. Romanen handlar om ett kärnvapenkrig som redan har utplånat allt mänskligt liv på norra halvklotet och nu väntar människorna i Australien på att radioaktiva substanser ska spridas även dit och föröda allt liv. Jag tror mamma var rädd på allvar. Med två små barn som skulle växa upp i en värld där vätebomben fanns. Det var inte säkert att man kunde räkna med en framtid.
Bomben var det stora hotet och skräcken för dem som var unga på 50-talet. De mindes Hiroshima och att liv kunde utplånas på ett ögonblick. ”Om atomkriget kommer” var en realitet och det fanns många mer eller mindre tokiga råd om hur man skulle göra om luften skulle fyllas av kärnvapenavfall. (Man skulle till exempel snabbt ta sig inomhus och noga borsta av dammet, fick barnen lära sig.)
Författare diktade om en dystopisk framtid där människan fått tekniska redskap hon inte kunde bemästra. Harry Martinsons diktepos ”Aniara” från 1956 blev en klassisk radioteaterföreställning. Och 1959 kom operan med musik av Karl-Birger Blomdahl och libretto av Erik Lindegren. ”Aniara” satte sig i själen hos en hel generation.
Nu är ”Aniara” tillbaka, den här gången på bioduken och det gamla rymdskeppet har skapat stort medieintresse. Jag tror inte det är en tillfällighet.
Kalla kriget är också tillbaka. Förut stod det mellan USA och Sovjetunionen där ledarna med fingret mot avtryckare skapade terrorbalans. Även då uppstod kommentarer som Stanley Kubricks ”Doktor Strangelove” med fenomenale Peter Sellers. Den kom 1964 efter Kubakrisen 1962, när ett kärnvapenkrig var nära.
Nu står det kalla kriget mellan tre stormakter: USA, Ryssland och Kina, i en ekonomisk och säkerhetspolitisk kraftmätning där det upplösta kärnvapenavtalet är en bricka i det livsfarliga spel där Europa kan bli själva spelplatsen.
Daniel Ellsberg, som genom att läcka Pentagonpapperen bidrog till att få slut på Vietnamkriget och avsätta president Nixon, var för en dryg vecka sedan i Stockholm för att ta emot Olof Palmepriset. Ni kanske såg och hörde honom hos Skavlan.
Den legendariske visselblåsaren (centralfigur i filmen ”The Post”) kom förra året ut med boken ”The Doomsday machine” om kärnvapenhotet. När Ellsberg arbetade vid den amerikanska administrationen som militäranalytiker fick han total inblick i hur amerikanerna under 60-talet inte bara tänkte sig kärnvapen som avskräckning, utan stod fullt beredda att använda dem. Man räknade till och med på hur många miljoner människor som skulle dödas i Sovjet och kalkylerade kallt med risken för att även Finland och Sverige skulle svepas med i atommolnet. Ellsberg har bekämpat kärnvapen sedan dess. Pentagonpapperen kom emellan, men både före och efter har han varit engagerad motståndare.
Jag satt bredvid denne intensive 87-åring vid ett tillfälle under hans besök och frågade hur han såg på Sveriges möjligheter att agera. Svaret kom blixtsnabbt: ”Gå absolut inte med i Nato. De som tillhör

Nato kan inte göra någonting, de är bakbundna. Använd er position till att bekämpa kärnvapen! Underteckna FN:s kärnvapenförbud!”
Kärnvapenfrågan har alltid skapat splittring. I Sverige står striden om att skriva på avtalet om kärnvapenförbud till och med inom regeringen. Försvarsminister Peter Hultqvist mot utrikesminister Margot Wallström.
I mitten av 1900-talet drev Herbert Tingsten på Dagens Nyheter och unga liberaler, som Per Ahlmark, högljutt att Sverige borde ha kärnvapen. Journalisten Barbro Alving, Bang, tog konflikten med Tingsten och fick gå från DN.
Häromdagen hörde jag en av Sveriges mest framträdande fysiker och miljöforskare citerad. ”Det är inte klimatet som kommer att göra slut på oss. Det är kärnvapnen.” Mammas rädsla för bomben var helt relevant.

Maria Schottenius
maria.schottenius@dn.se "

" Låst läge om gränsmur – ny kris hotar

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

På fredag kan den federala statsapparaten i USA stänga igen. Kongressens förhandlingar om gränsbevakning har inte nått några framsteg.

Än en gång tickar klockan allt närmare en ny myndighetskris i Washington. Vid midnatt till fredag kommer delar av de federala myndigheterna att stänga igen om kongressen inte kan kommer överens om gränssäkerheten innan dess. Helgens misslyckade förhandlingar tyder inte på det.
Såväl demokrater som republikaner sade på söndagen att de inte kunnat nå en lösning när det gäller finansieringen av gränsbevakningen. Donald Trump och många republikaner vill se en fysisk gränsmur mot Mexiko, men Demokraterna har gjort klart att de inte tänker finansiera det.
Senatorn Richard Shelby, republikan från Alabama, sade i en intervju med Fox News på söndagen att han bedömer sannolikheten att de når en lösning under veckan som “50-50“. Vita husets stabschef Mick Mulvaney sade däremot att han tror att de två partierna kommer att hitta en överenskommelse så att en ny myndighetskris kan undvikas.
Enligt Demokraterna gäller konflikten även den kontroversiella myndigheten ICE, som ansvarar för att utvisa papperslösa. Republikanerna vill utöka resurserna till ICE för gränsfängelser, vilket Demokraterna är emot.
Trumps hantering av vinterns första myndighetskris var ett politiskt nederlag. Han tvingades vika sig för Nancy Pelosi, Demokraternas talman i representanthuset, när det gäller finansieringen av gränsmuren. Efter 35 dygn av stängda myndigheter, ett historiskt

rekord, gick Trump med på att temporärt öppna myndigheterna igen, men kräver fortfarande att muren ska finansieras i de nya förhandlingarna.
Trumps förtroendesiffror föll under krisen, i synnerhet bland de låginkomsttagare som kan ha drabbats direkt av de stängda myndigheterna. Krisen uppskattas även ha kostat den amerikanska ekonomin 11 miljarder dollar.
På måndagen höll Trump tal vid den mexikanska gränsen, i El Paso, Texas, i ett nytt försök att övertyga det amerikanska folket om vikten av en gränsmur. Två av tre amerikaner säger i opinionsmätningar nej till en mur.

Martin Gelin"

" Tusentals tvingas på flykt efter ny våldsvåg i Myanmar

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Våldet trappas återigen upp i Myanmar. Militären attackerar byar, fängslar civila och hindrar hjälp från att komma fram till delstaten Rakhine. Tusentals har tvingats fly från sina hem den senaste månaden, enligt Amnesty International.

Konfliktfyllda och våldsanstrukna Myanmar är inne i en ny våldsspiral. Landets säkerhetsstyrkor har attack- erat byar och hindrat civila från att få tillgång till mat och humanitär hjälp, enligt Amnesty International.
– De senaste händelserna är ännu en påminnelse om att Myanmars militär agerar utan att ta hänsyn till mänskliga rättigheter. Att attackera bebodda byar och hindra mattillgång är under alla omständigheter orättfärdigt, säger Tirana Hassan, chef för Amnesty Internationals krishanteringsgrupp.
Det är i delstaten Rakhine som våldet har blossat upp. Det är samma delstat som över 700 000 rohingyer, som tillhör Myanmars muslimska minoritet, tvingades fly från efter våldsamma attacker för två år sedan. Det systematiska våldet och de brutala attackerna fick FN att tala om en etnisk rensing och en FN-utredning klassar behandlingen av rohingyerna som ett folkmord. Frågan utreds nu av internationella brottsdomstolen i Haag.
Startskottet för den nya vågen våldsamheter kom i början av januari efter att separatistgruppen Arakanarmén, som vill se ett självständigt Rakhine, attackerade fyra polisstationer och 13 poliser dödades. Sedan dess har Myanmars militär åter ökat sin närvaro i regionen och enligt

vittnesmål gått till attack med granateld i närheten av byar. Över 5 200 personer har tvingats lämna sina hem, enligt FN:s flyktingkommisariat UNHCR.
Den här gången är det framför allt om personer som hör till buddistiska minoritetsgrupper som tvingats på flykt. Men enligt UNHCR har även några hundra rohingyer flytt till Bangladesh, som redan hyser nära en miljon rohingyer som flyktingar. De styrkor som deltog i de våldsamma attackerna mot rohingyer 2017 är nu åter på plats i Rakhine, enligt Amnesty.
– Trots att det internationella samfundet har fördömt Myanmars militära illdåd, talar det mesta för att de skamlöst begår flera allvarliga brott igen, säger Hassan.
Amnesty har talat med flera människor i området som berättar om hur säkerhetsstyrkor har attackerat deras byar. De som efter våldsamheterna återvänt till sina hem för att hämta tillhörigheter berättar att de har plundrats på både saker och pengar. En bybo som organisationen har talat med berättar också att mängden ris som tillåts föras in i hennes by har begränsats. Det i ett läge när det redan råder brist på mat efter att stridigheter i slutet av 2018 hindrat dem från att skörda.
Militären har nu förbjudit alla hjälporganisationer förutom Röda korset och WFP från att bedriva arbete i fem konfliktdrabbade städer. Som en följd har flera organisationer tvingats avbryta sin hjälp, vilket förvärrar läget ytterligare.
Myanmars säkerhetsstyrkor ska också, enligt Amnesty, ha fängslat civila på godtyckliga grunder.
Gränsområdena i Myanmar, där majoriteten av befolkningen är buddister, har länge präglats av konflikter mellan olika etniska minoriteter.

Marianne Björklund "

" Fakta.
Den 25 augusti 2017 gick rebellgruppen Arsa till angrepp mot polis- och militärposteringar i delstaten Rakhine. Myanmariska säkerhetsstyrkor reagerade genom att gå till massiv motattack. Följderna blev massakrer, våldtäkter och brända byar – anklagelser som militären fortfarande bestrider.
Över 700 000 rohingyer flydde till grannlandet Bangladesh.
En FN-rapport fastslog i augusti 2018 att arméns strategi varit ”konsekvent och grovt oproportionerlig” mot det säkerhetshot som den muslimska minoriteten utgjorde.
FN-utredningen kräver att sex höga militärbefäl ställs inför rätta för folkmord i internationell domstol.
Även den civila ledaren Aung San Suu Kyi får skarp kritik av FN för att inte ha använt sitt politiska mandat för att försöka förhindra våldet."

" Aleksandar Vucic – västfavorit som styr med Putinmetoder

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Belgrad. Aleksandar Vucic leder ett land med propagandamedier, tvivelaktiga val och mystiska attacker på regimens kritiker. Ändå rullas röda mattan ut för den serbiske presidenten i Bryssel och Berlin. Hur kommer det sig att Europa omfamnar en ledare som styr med metoder som hämtade från Putins Ryssland?

31-årige musikern Aleksandar Stanojkovic tar fram sin mobil och visar en bild på en förstasida ur den regeringstrogna tabloiden Informer. Bilden föreställer honom själv, med rubriken:
”Den här mannen vill knäcka Vucic. Han var en knarkare, försökte ta sitt liv – nu leder han protesterna!”
I elva veckor har växande skaror protesterat i Belgrad och andra serbiska städer mot vad de själva inte tvekar att kalla en diktatur under president Aleksandar Vucic. Protesterna, som hålls varje lördag, samordnas av vanliga medborgare som Aleksandar Stanojkovic och Jelena Anasonovic, en 24-årig student i statsvetenskap.
– Även jag har hängts ut, berättar Jelena som har ställt upp i intervjuer i olika medier och som är en sorts informell ledare för de fredliga demonstrationerna.
– De har klippt ihop hatfyllda videor om mig som sprids på nätet. Folk kontaktar mig och hotar med misshandel och värre. Det är hemskt.
För musikern Aleksandar Stanojkovic handlade det om en kommentar han en gång skrev på Facebook: om att en annan person borde hålla sig borta från haschrökning.
– De scannar sociala medier, och sen hittar de på vad som helst om oss. Rena lögner, säger han.
Många i Serbien höjde på ögonbrynen häromveckan när de fick veta att landets president Aleksandar Vucic skulle uppträda vid World economic forum i Davos, i en panel på ämnet ”Mediefrihet i kris”, intill chefer från Washington Post och nyhetsbyrån Reuters.
Det är nämligen just sådana oberoende medier som presidenten och hans allierade jagar med blåslampa på hemmaplan.
Under de senaste två månadernas gatuprotester mot Vucic har han fått fullt stöd av fem statliga tv-kanaler och landets största tidningar – som ägnat stor energi åt att smutskasta hans kritiker och utmåla demonstranter som brottslingar, förrädare och missbrukare.
Samtidigt drabbas ledande kritiska journalister av mystiska attacker. Den kände tv-profilen Ivan Ivanovic sände ut ett kritiskt tweet, och vaknade samma natt av att hans garage stod i lågor. Ungefär samtidigt meddelades att Prva TV, kanalen han arbetade för, hade köpts upp av ett företag med koppling till Vucics regeringsparti SNS.
Ytterligare en journalist, Milan Jovanovic, fick sitt hus nedbränt sedan han anklagat en lokal SNS-politiker för korruption.
De som protesterar mot Vucics styre är en mycket brokig skara, från hbtq-personer med regnbågsflaggor, via socialdemokrater och liberaler till ultranationalister på yttersta högerkanten. Det påminner inte så lite om de stora demonstrationerna mot Vladimir Putin i Moskva vintern 2011–2012.
Det enda demonstranterna har gemensamt är just motviljan mot mannen som styr och hans metoder.
Politiska partier går inte med i demonstrationerna, men ändå var det en politiker som drog i gång dem under senhösten. Borko Stefanovic är ledare för ett litet vänsterparti. Den 23 november skulle han framträda vid ett möte i staden Krusevac, känt som ett lojalt fäste för maktpartiet SNS.

– Jag var lycklig att kunna tala till en publik på 150 personer i en sådan stad, säger Stefanovic när DN träffar honom på ett kafé i Belgrad.
– Men så såg jag tre män i rånarluvor i ögonvrån. Allt gick väldigt fort. De slog mig medvetslös med järnrör eller knogjärn. När jag vaknade upp stod de och sparkade på mig. Hade inte en civilklädd polis ingripit hade jag varit död i dag.
Dagen efter framträdde Stefanovic vid en presskonferens med sin blodiga skjorta. Det väckte enorm uppmärksamhet och blev startskottet för protesterna som har pågått sedan dess.
De skyldiga greps, men släpptes sedan. De har kopplingar till en affärsman som i sin tur kan kopplas till Vucics parti SNS.
– Jag anklagar inte Vucic personligen för detta, säger Borko Stefanovic. Men jag anklagar honom för att ha skapat en atmosfär av hat som leder till sådana brott.
Angreppen på oppositionella och medier är bara de kanske mest synliga tecknen på en regim som blir alltmer auktoritär. En annan signal är den ökande sammanblandningen mellan politisk och ekonomisk makt, där oligarker med SNS-kontakter tar över allt större delar av näringslivet och där maffialiknande strukturer med politiskt beskydd skaffar sig makt på lokal nivå.
Häromdagen ändrade organisationen Freedom house i sin årliga rapport beteckningen på Serbien från ”fri” till ”delvis fri”. Landet betraktas inte längre som en fullvärdig demokrati.
Tillsammans med Venezuela och ett par andra länder toppar Serbien den dystra listan över länder vars rankning sjunker snabbast.
Det handlar om ”försämring i arrangerandet av val, försök från regeringens sida att skada oberoende journalister genom juridiska trakasserier och smutskastningskampanjer, och om president Vucics koncentration av exekutiv makt i strid mot hans konstitutionella roll”, skriver Freedom house.
I klartext handlar det om en regim som alltmer liknar Putins ryska eller Erdogans turkiska – för övrigt två ledare som Vucic ser upp till och träffar ofta. En regim som formellt är en demokrati, men där medier, domstolar och näringsliv hålls i strama tyglar.
Samtidigt finns många tecken på att en personkult byggs upp kring den 48-årige, två meter långe ledaren.
De stora Belgradtabloiderna, kontrollerade av lojala oligarker, har Vucic på förstasidan varje vecka, alltid med positiva vinklar. Tv-kanalen RTV Pink, med stora statliga lån, ägnade under det senaste presidentvalet 267 gånger mer tid åt Vucics kampanj än alla andra kandidater tillsammans.
Ett serbiskt EU-medlemskap är Vucics uttalade mål. Ändå började han sin bana som serbisk ultranationalist och stark motståndare till västvärlden.
Den 20 juli 1995 höll en 25-årig Vucic ett uppmärksammat tal i parlamentet i Belgrad.
– För varje serb de dödar ska vi döda hundra muslimer, sa han då – och blev känd över en natt. Det var en vecka efter massakern i Srebrenica då mer än 8 000 bosniska muslimer mördades av bosnienserbiska trupper.
Vucic var då nära medarbetare till Vojislav Seselj, den radikale nationalistledaren som senare dömdes av en FN-tribunal för brott mot mänskligheten.
Ett par år senare blev han rekordung informationsminister och skötte propagandan åt Slobodan Milosevic under kriget i Kosovo 1998–1999. Bland arbetsuppgifterna fanns att förbjuda medier som kritiserade diktatorn och hans storserbiska projekt.
Som premiärminister och senare president har Vucic tagit avstånd från sina tidigare åsikter. Han kallar Srebrenica ”ett monstruöst brott”. För tre år sedan besökte han staden och lade ner en krans med vita rosor på ett minnesmärke över de dödade.

Men samtidigt ger hans bakgrund pluspoäng hos många nationalistiskt sinnade väljare. Samma sak med vänskapen med Putin – den utländske politiker som serberna har störst förtroende för – som han häromveckan tog emot med pompa och ståt i Belgrad.
Trots dessa oroande tecken, och trots den växande proteströrelsen, fortsätter väst att hålla Vucic under armarna.
Krigshetsandet är förlåtet. I stället ses den långe serben som en effektiv och pragmatisk ledare. Han levererar ekonomiska reformer, har fått ner budgetunderskott och fått upp tillväxten.
Presidenten har under det senaste året offentligt lekt med tanken på att byta landområden med Kosovo, som ett sätt att lösa den infekterade konflikten en gång för alla. Han uttalar de rätta orden – ”dialog” och ”försoning” – just vad Bryssel vill höra.
Vucic gillar att ses med pensionerade västprofiler som amerikanske expresidenten Bill Clinton och förre IMF-chefen Dominique Strauss-Kahn, och har anställt förre brittiske premiärministern Tony Blair som konsult.
Tysklands förbundskansler Angela Merkel har varit en nära allierad i åratal och hennes österrikiska kollega Sebastian Kurz kallar Vucic ”ett ankare av stabilitet”.
Dagen efter den famösa paneldebatten om mediefrihet i Davos twittrade EU:s utvidgningskommissionär Johannes Hahn ut en bild på sig själv och en leende Vucic:
”Efter ett lyckat 2018 på västra Balkan kan 2019 bli avgörande”, konstaterade Hahn.
I fallet Vucic är det uppenbart att väst väljer stabilitet framför frihet och demokrati. Eller som den brittiske veteranjournalisten Robert Fisk uttrycker det:
”EU är för trött för att spela fredsmäklare och har bestämt sig för att tolerera ’kriminaliseringen av eliterna’, de smutsiga pengarna och den maffia som återigen styr i Belgrad.” **Ingmar Nevéus "**

" Fakta. Började som ultranationalist
Aleksandar Vucic är Serbiens president sedan maj 2017. Dessförinnan var han premiärminister i två omgångar mellan 2014 och 2017.
Vucic är 48 år gammal och började sin politiska bana tidigt, under 1990-talets jugoslaviska upplösningskrig. Han var på den tiden ultranationalist och medarbetare åt den senare dömde krigsförbrytaren Vojislav Seselj.
I ett tal 1995, alldeles efter massakern på 8 000 bosniska muslimer i Srebrenica, sa Vucic i ett tal att ”för varje serb de dödar ska vi döda hundra muslimer”.
Under åren 1998 och 1999 var han informationsminister under Slobodan Milosevic, den auktoritäre serbiske presidenten som 2006 dog i sin fängelsecell i Haag, där han stod åtalad för krigsförbrytelser.
Vucic har senare tagit avstånd från sina ultranationalistiska åsikter och är nu en varm anhängare av serbiskt EU-medlemskap.
Hans styre har samtidigt utvecklats i alltmer auktoritär riktning – med kontroll över medier, domstolar och näringsliv. I förra veckan nedgraderade organisationen Freedom house Serbien från beteckningen ”fri” till ”delvis fri”. "

" Mat till svältande på väg att ruttna

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Jemen. Spannmål som kan föda 3,7 miljoner människor i Jemen i en hel månad håller på att ruttna bort, varnar FN:s Jemensändebud Martin Griffiths. Matlagret, som tillhör FN:s livsmedelsprogram WFP, har på grund av den pågående konflikten varit otillgängligt i över fem månader i hamnstaden al-Hudaydah. FN-observatörer befinner sig just nu i staden för att övervaka vapenvilan och få i gång verksamheten kring hamnen.

TT-Reuters "

"Marianne Björklund: Handelskriget är inne i ett avgörande skede

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

Handelskriget mellan USA och Kina gick in i ett avgörande läge när samtalen återupptogs på måndagen. Om de inte kommit överens den 1 mars står Trump redo att avfyra tullvapnet igen. Det kan få konsekvenser för hela världsekonomin.

På måndagen inleddes nya handelssamtal i Peking mellan USA och Kina. Efter flera misslyckade försök återstår nu bara drygt två veckor innan den 1 mars då USA:s president hotat med ytterligare tullar på kinesiska produkter om man inte kommer överens.
Mycket står på spel för båda parter. Den kinesiska ekonomin står inför en avmattning som riskerar att späs på om exporten stöter på flera hinder, Trump har redan höjt tullarna i flera omgångar. Tillväxttakten är inte längre lika hög och nu letar sig pessimismen även ner i konsumentleden. I år sjönk försäljningen under det kinesiska nyårsfirandet till sin lägsta nivå på tio år, ett av flera tecken på att förtroendet för ekonomin är på nedgång.
Även Donald Trump, som tampas om att få sin gränsmur finansierad i kongressen, skulle behöva ha lite positiva nyheter att kabla ut till folket.
Flera svåra frågor återstår att lösa. Det handlar inte minst om USA:s krav på att Kina skärper skyddet för immaterialrätt och slutar stjäla företagshemligheter. Detta är en komplex materia som Kina kan behöva längre tid på sig att lösa. Andra krav från USA:s sida kanske kan vara lättare att tillmötesgå, åtminstone i ord. Hit hör att landet

öppnar sin marknad mer för utländska företag och slutar snedvrida konkurrensen med statligt subventionerade företag.
Samtalen väntas pågå hela veckan och de tunga spelarna går inte in i diskussionerna förrän i slutet av veckan då bland annat USA:s finansminister Steven Mnuchin och Kinas vice president Liu He ger sig in i leken.
Om ett avtal inte är på plats före 1 mars är handelskriget i full sving igen. USA har hotat höja tullarna från 10 till 25 procent på kinesiska varor värda 200 miljarder dollar. Det i kombination med Brexit och den svagare kinesiska ekonomin skulle förmörka läget i världsekonomin betydligt. Med mindre handel och hot om valutakrig skulle inte minst mindre och fattiga länder drabbas. Men inte heller Europa eller handelsberoende Sverige skulle gå opåverkade. Volvo har redan angett handelskriget som en orsak till lägre rörelsemarginaler.
En annan möjlig utgång, om parterna närmar sig varandra men inte riktigt kommer i mål, är att vapenvilan förlängs och diskussionerna fortsätter.

Marianne Björklund "

" Anklagad präst vill stoppa film om övergrepp

DN TISDAG 12 FEBRUARI 2019

François Ozons gripande dokudrama ”Grâce à dieu” skildrar pedofilskandalen i Lyon som skakat om katolska kyrkan i Frankrike. Nu försöker den anklagade prästen stoppa filmens franska biopremiär.

Berlin.
Halvvägs in i Guldbjörnsjakten framstår den franske regissören Ozons nya film som ett av de starkaste tävlingsbidragen. ”Grâce à dieu” (Med Guds hjälp) är ett gripande, mångfacetterat och durkdrivet dokudrama som kretsar kring en handfull män som i sin ungdom utsattes för sexuella övergrepp av en präst inom katolska kyrkan.
Lyon-prästen Bernard Peyrat som pekas ut i filmen anklagas för att ha begått sexuella övergrepp mot mer än 80 pojkar. Nu har Peyrat gått till fransk domstol för att få filmen stoppad tills rättegången mot honom är avklarad senare i år. François Ozon verkar ta hotet med ro.
– Min film handlar om den mänskliga aspekten och fokuserar inte på den rättsliga processen. Dessutom har allt stoff som filmen skildrar redan rapporterats i den franska pressen. Och jag tror att det skulle bli ett ramaskri i Frankrike om de skulle lyckas stoppa filmen (premiär 20 februari), säger François Ozon som tävlar om Guldbjörnen för femte gången.
– När man bryter omerta så blir det alltid motstånd. Jag tror inte att detta sker av någon tillfällighet, eftersom det är en film som handlar om tystnadskultur och försöker bryta den.

Medan filmen har världspremiär i Berlin pågår också en rättegång mot kardinalen och ärkebiskopen Philippe Barbarin och fem andra höga ledare inom katolska kyrkan i Lyon. De anklagas för att ha sopat skandalen under mattan. Enligt uppgifter hade kardinalen konfronterat Bernard Peyrat om ”ryktena” redan 2010 men underlåtit att kontakta polisen. I filmens eftertexter finns till och med en skylt som meddelar att domen mot Barbarin ärkebiskopen av Lyon kommer den 7 mars.
Hela skandalen rullades upp när den tidigare pojkscouten François Devaux öppet anklagade prästen för att ha förgripit sig på honom 25 år tidigare. Hans vittnesmål ledde till att över 80 andra män lyfte på tystnadstäcket och samlades i föreningen La parole libérée som startades av Devaux.
Ozons intresse för att göra filmen väcktes när han av en slump råkade surfa in på deras hemsida som samlar vittnesmål och berättelser.
– Jag blev djupt tagen av alla dessa sanna berättelser, däribland Devaux som kämpade i åratal för att få status som offer erkänd i Lyon, säger Ozon som i åratal jobbade på projektet i hemlighet.
Den franske regissören såg framför sig ett dokudrama i samma anda som Oscarsvinnaren ”Spotlight” som skildrade hur Boston Globes grävargrupp lyckades avslöja en pedofilskandal inom katolska kyrkan. Under förarbetet till ”Grâce à dieu” jobbade den franska regissören nära medlemmar av gruppen La parole libérée”. Förutom vittnesmål bygger filmen på rättegångsdokument, pressklipp, dokumentärer och en bok som handlar om hela skandalen.
Ozon menar att han har försökt att vara så objektiv som möjligt och tycker inte att ”Grâce à dieu” ska ses som någon attack på katolska kyrkan i sig.
– Detta är ingen actionfilm med hjältar och skurkar, det är så mycket mer komplext än så – både för offren och deras familjer och själva den katolska institutionen. Och jag har försökt att skildra detta så gott jag kan. Inte minst den bumerangeffekt som drabbar offrens närmaste, säger Ozon.
Ozon berättade att han har fått positiva reaktioner från flera franska biskopar och att en av Lyons äldsta präster nyligen tackade Devaux för att ha ”skakat om kyrkan”.
– Jag tror att det finns en vilja till förändring. Många vanliga katoliker är dödströtta på att deras religion associeras med pedofili och vill att de högsta ledarna ska ta itu med problemet en gång för alla, menar Ozon och tillägger:
– Jag vet inte om filmen kan förändra världen, men den kan starta en debatt.
”Grâce à dieu” visar också upp en ny sida av Ozon som tidigare främst har profilerat sig som en finkänslig kvinnoskildrare. Hans tidigare filmer har oftast kretsat kvinnliga rollfigurer, som till exempel Charlotte Ramplings änka som lever i förnekelse i ”Under sanden”, - Catherine Deneuves försummade troféfru i ”Potiche” eller den kitschiga pusseldeckarmusikalen ”8 kvinnor” som var en stjärnparad med Frankrikes största aktriser.
– Nu ville jag göra en film med män i centrum, en film som uttrycker deras känslor. Inom filmen brukar emotionerna finnas i kvinnans sfär, medan männen brukar associeras med handling. Jag ville vända på steken.

Nicholas Wennö
nicholas.wenno@dn.se "

”Verklighetsfrämmande om förbud mot kärnvapen”

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

"DN. DEBATT 20190213
Utredningen om Sverige bör underteckna och ratificera konventionen om kärnvapenförbud innehåller många oklarheter. Bäst för Sverige är att säga ja till konventionen, och sedan verka för dess förbättring. Det vore ytterst egendomligt om nära 60 års insatser av svensk diplomati mot massförstörelsevapen inte skulle fullföljas, skriver fyra forskare.

Den 18 januari överlämnades utredningen om huruvida Sverige borde gå vidare, underteckna och ratificera konventionen om kärnvapenförbud som antogs av 122 av FN:s medlemsstater 2017. Enmansutredaren Lars-Erik Lundin rekommenderar att ”Sverige varken bör tillträda eller underteckna konventionen i dess nuvarande form”. Men utredningen har inte bidragit till den större klarhet som är nödvändig för Sveriges ställningstagande.
Konventionen om kärnvapenförbud som antogs av FN:s generalförsamling 2017 syftar till att påverka hur stater tänker, agerar och samarbetar i kärnvapenfrågor.
Tanken på ett lagfäst totalförbud har vuxit fram som en reaktion mot att kärnvapenstaterna i många år har vägrat att leva upp till artikel 6 i icke-spridningsavtalet NPT (Non-proliferation treaty). Denna stipulerar att kärnvapenstaterna skall förhandla om kärnvapnens avskaffande. Detta har kärnvapenstaterna inte gjort och planerar inte att göra.
Ingen realistisk bedömare tror att en kärnvapenfri värld kommer att uppstå inom en snar framtid. Det handlar därför om att ständigt påminna om kärnvapnens risker och utsätta kärnvapenstaterna för sådan press att de visar allvar med att rusta ned. Nobelprisbelönade Ican och ett stort antal folkliga och professionella organisationer har bidragit till denna nya öppning i arbetet för kärnvapennedrustning.
De målkonflikter som uppenbart finns mellan de positiva avsikterna och de juridiska, tekniska och säkerhetsmässiga komplikationerna kommer i utredningen i skymundan för den långa listan av invändningar, svagheter och problem kring konventionen.
Undertecknade har i en rapport sammanställt åtminstone 32 sådana (länk till rapporten finns i webbversionen av denna text).
Rapporten visar att alldeles för många punkter är svagt underbyggda. Fyra av dem finns redan i Sveriges röstförklaring och flertalet av de övriga är kända i samband med förhandlingen 2017.
På (minst) fyra punkter görs klart verklighetsfrämmande anspråk på vad en konvention skulle kunna åstadkomma. Nedan tar vi upp dessa som för oss, liksom för utredaren, framstår som centrala.
1 ”Konventionen har en icke-inkluderande ansats vilket förhindrar internationella nedrustningsförhandlingar.” Att kärnvapenmakterna inom överskådlig tid inte kommer att ansluta sig till konventionen är känt och förutsett sedan länge. Men skulle Sverige vid eventuellt tillträde (som ”en liten minoritet”) minska sina möjligheter att bidra till det internationella nedrustningsarbetet?
Erfarenheten av svenskt deltagande i nedrustningsförhandlingar pekar snarast på motsatsen. Respekten för svensk kunskap och integritet även när vi är i ”minoritet” har varit avgörande. Ett exempel: När Sverige och en rad stater krävde ett provstoppsavtal i början av 1960-talet hävdade USA och Sovjetunionen att detta var omöjligt att åstadkomma. Verifikationsinstrumenten saknades: supermakterna hävdade att det var omöjligt att förhandla fram ett verkningsfullt avtal.

Sverige argumenterade framgångsrikt för att sådan teknik redan fanns och därmed kunde användas (FOA var här till stor hjälp). Vi är övertygade om att Sverige även i fortsättningen kan få en brobyggande roll som ”västland”, medlem av EU och samarbetspart med Nato – och samtidigt konventionspart.

2 Konventionens relation till NPT. Utredaren anger att icke-spridningsfördraget NPT skulle undermineras av konventionen. Men det finns inget i själva konventionen som strider mot NPT. NPT behandlar visserligen mer utförligt ickespridningsmålet och genom det så kallade tilläggsprotokollet finns verifikationsbestämmelser som konventionen inte har.

Konventionen går å andra sidan längre än vad NPT gör avseende förbud mot kärnvapen och ett sådant krav bör diskuteras vid kommande översynskonferenser. Internationell expertis pekar på att konventionen blir ett medel att stärka NPT (men inte nödvändigtvis kärnvapenstaternas ställning). De två konventionerna kan ömsesidigt stärka varandra.

3 Kärnvapenparaplyer. Om dessa skriver utredaren: ”Ett svenskt tillträde skulle inte minst på grund av ’paraplyförbudet’, uppfattas som en grundläggande kritik av den säkerhetspolitiska doktrin som omfattas av nästan alla Sveriges grannar och samarbetspartners i Europa och Nordamerika i Nato.”

Att konventionen innebär att avtalsparterna tar avstånd från Natos kärnvapendoktrin och att stater ska befinna sig under kärnvapenmakters kärnvapenparaplyer är en av utgångspunkterna. Sverige är redan motståndare till att långsiktig säkerhet kan skapas genom denna avskräckning och bör inte ändra sig på den punkten.

4 Frågan om Nato och Sverige. Utredaren skriver att konsekvenserna av ett svenskt tillträde skulle bli ”mycket negativa” vad gäller svenska försvarspolitiska samarbeten med Nato, Natoländer och Finland. Men till stöd för den ståndpunkten åberopas endast ”signaler” från USA, vissa andra kärnvapenstater och några Natomedlemmar.

Här hade en egen grundlig analys varit i högsta grad påkallad. En sådan skulle möjligen kunnat förklara det paradoxala förhållandet att Natoländer, särskilt USA, i skarpa ordalag avrått Sverige från tillträde till konventionen, samtidigt som man lika eftertryckligt hävdat att denna saknar all realpolitisk betydelse. Både Sverige och Nato har betonat den ömsesidiga nyttan av samarbete. Det är osannolikt att alliansen eller dess medlemmar skulle äventyra denna samverkan om Sverige tillträder konventionen. Övningar och annan samverkan ska ju inte innefatta kärnvapen.

Utredningen bidrar inte till den större klarhet som efterfrågades i oktober 2017 då den tillsattes. Vi menar också i likhet med utredningen att det finns svagheter i konventionstexten och den bör stärkas på flera punkter. Men det finns goda möjligheter att påverka konventionen i positiv riktning.

Den lösning som vi finner bäst för vårt land är att underteckna och ratificera konventionen, och sedan som statspart energiskt verka för dess förbättring och för att andra länder gradvis ska ansluta sig. Det vore ytterst egendomligt om nära 60 år av svensk diplomatis stoltaste insatser mot massförstörelsevapen inte skulle fullföljas.

Om parter inom regering och riksdag behöver ytterligare belysning av frågorna ska detta naturligtvis respekteras. I båda fallen ser vi det som nödvändigt att arbetet och analyserna sker i full öppenhet, i samverkan med ”likasinnade” länder och med anlitande av bästa möjliga svenska och utländska expertis.

Lars Ingelstam, professor emeritus i Teknik och social förändring, Linköpings universitet
Thomas Jonter, professor i Internationella relationer, Stockholms universitet
Peter Wallensteen, seniorprofessor i freds- och konfliktforskning, Uppsala universitet,
Gunnar Westberg, professor emeritus i medicin, Göteborgs universitet, fd ordförande i internationella läkarrörelsen mot kärnvapen, IPPNW. "

" Wallström ser flera skäl till oro för ökat kärnvapenhot: ”Riktig vilja verkar saknas”

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Det ökade kärnvapenhotet tas upp i årets utrikesdeklaration.
– Vissa bedömare menar att läget inte har varit så besvärligt sedan slutet av det kalla kriget. De mekanismer vi har för att kontrollera och lösa problemet är försvagade, säger Margot Wallström, och räknar upp fem skäl till oro.

Hotet mot demokratin löper genom hela den årliga programförklaring som läggs fram för riksdagen på i dag, onsdag. Ett särskilt fokus ligger på utvecklingen i Europa.
– Vad som händer i vår egen världsdel kommer att prägla mycket av vårt arbete framöver, säger Margot Wallström i en intervju inför utrikesdeklarationen.
Hon har just landat i Stockholm efter ett möte med sin norska kollega i Oslo; regeringen avverkar fortfarande sina första bilaterala besök.
Utrikesdeklarationen är en årlig sammanställning av regeringens prioriteringar, som också vanligen innehåller en rad fasta formuleringar till exempel om att Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast, som militärt alliansfritt. Så också nu.
Det ökade kärnvapenhotet finns med bland de teman som tas upp i årets utrikesdeklaration. Margot Wallström ser fem skäl till oro.
Dit hör att USA och Ryssland båda nyligen lämnade nedrustnings-avtalet INF och att Nordkorea inte ens har påbörjat den nedrustning de har lovat. Dit hör risken för att kärnavtalet med Iran faller samman, och faran för att ett misstag leder till krig.
– Men allvarligast är risken att icke-spridningsavtalet NPT inte efterlevs. Förberedelserna inför översynskonferensen våren 2020 går inte alls bra. Riktig vilja verkar saknas, än så länge.
I Sverige har undertecknandet av FN:s kärnvapenkonvention orsakat debatt. En utredning om vad en ratificering av konventionen i dess nuvarande form skulle innebära för svensk del är ute på remiss.
Flertalet riksdagspartier motsätter sig ett undertecknande, och utredaren Lars-Erik Lundin avråder från det.
Margot Wallström har tidigare förespråkat ett undertecknande, men berör inte alls konventionen i utrikesdeklarationen.
– Vi har en procedur för att hantera konventionen. När remissinstanserna har svarat, ska regeringen bestämma sig. Vi vet att det är svårt att se en majoritet i riksdagen för en ratificering, men vi har en rad, mer akuta, spår att koncentrera oss på.
Som vad?
– Om inte förhandlingar, så samtal om nedrustning, både med länder som har, och som inte har, kärnvapen. De får gärna ske i Sverige, men ett första möte sker i Tyskland i vår. Vi ser ett stort intresse, det är lovande.
I en interpellationsdebatt på tisdagen fick utrikesministern frågor om vad Sverige riskerar genom att ge otydliga signaler om sin syn på kärnvapenkonventionen.
Är det ett dilemma att å ena sidan värna säkerhetspolitiska samarbeten, å den andra att vara idealistisk?
– Vi har varit tydliga i frågan om kärnvapen i årtionden. Man ska inte förledas att tro att konventionen är det enda som finns. Vi kan jobba på andra spår, med de mest verksamma verktygen.
Störst utrymme i utrikesdeklarationen får vad Margot Wallström kallar en ”offensiv för demokrati och mänskliga rättigheter”. Särskild kraft läggs på Sveriges närområde, Europa.

– Vi presenterar en ”3d”-lösning, och den måste avspeglas i all vår utrikespolitik. Det handlar om ”demokrati och mänskliga rättigheter”, och om ”delat ansvar” för fred och säkerhet. Vi behöver samarbeta nordiskt, i OSSE, i EU och i FN för att se till att vi kan skapa ett säkerhetsläge som gör svenskar trygga och säkra också för framtiden. Det tredje d:et står för diplomati.
Vad innebär denna offensiv, förutom att prata om demokrati?
– Vi måste prata om den! Vi bör prata oftare om demokrati som grundval för vårt agerande, också i EU-sammanhang. Vi måste ge stöd till institutioner och organisationer som arbetar med detta.
Hur ökar man pressen på länder som går i odemokratisk riktning?
– Vi kommer att behöva göra det, särskilt i EU-kretsen, nu när det inte längre är säkert att vi håller ihop ens om de om mest givna positioner när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Viktiga verktyg är också de landrapporter som UD tar fram. Snart publicerar vi 29 nya, om länder i Europa.
Kommer konfliktytan kring detta att djupna i EU, mellan länder som vill vara tuffare och de som vill vara mjukare?
– Det blir nog en fortsatt diskussion, men ett enda land ska inte kunna hindra oss från att anta de mest urvattnade uttalanden i rådet för mänskliga rättigheter i Genève. Hur ska vi då kunna agera mot länder som Kina, där det finns stora problem med mänskliga rättigheter?
Kina tar en allt större plats, också på områden där USA drar sig tillbaka?
– Vi har två spår när det gäller Kina. Vi har handelsförbindelser som betyder väldigt många jobb också i vårt land. Men vi måste också ha en dialog med dem om vad som bristen på demokrati och respekten för mänskliga rättigheter, och vi har ett uppmärksammat fall. Men vi måste agera som EU. Det skulle annars kunna bli väldigt negativt för ett litet land som Sverige som inte betyder så mycket för dem.
Kinastrategin togs upp i kretsen av utrikesministrar sist. Det handlar till exempel, säger hon, om villkor för företag som etablerar sig i Kina. Parallellt med EU:s strategi förbereder regeringen en egen, svensk Kina-policy.
I samband med en säkerhetskonferens i Helsingfors sa Margot Wallström att Storbritannien gjort ett historiskt misstag som hon hade svårt att förlåta. Kommentaren fick internationell uppmärksamhet.
– Vad jag sa, och menade, var detta: som man sår får man skörda. Vad kan vi lära av det som har skett i Storbritannien? Som EU-kommissionär följde jag på nära håll under tio års tid hur det blev när ingen stod upp för EU-samarbetet. Daily Mail kunde skriva precis vad som helst, utan att någon tog EU i försvar. Det var halvsanningar och rena lögner, och nu betalar man priset för det. Ska man ha en folkomröstning måste människor kunna veta vad de röstar på. Konsekvenserna blev allvarliga och kommer att drabba oss alla under lång tid.
Nu märks, fortsätter hon, en större förståelse för EU, men att det gäller att vara vaksam på retoriken i vårens EU-valrörelse.
Märker man tecken på att Ryssland fortsätter att blanda sig i valet till EU-parlamentet?
– Det är viktigt att vi delar med oss av våra erfarenheter. I Sverige var vi förberedda, men vi hade inga stora intrång. Med gedigna valsystem och tilltro till institutionerna är det svårt för Ryssland att göra någonting. Däremot var trollfabriker och botar i gång hela tiden.
Hur stort hot mot Sveriges säkerhet är Ryssland?
– Om något militärt skulle hända i Östersjöområdet påverkas vi ju, men som tidigare anser vi inte att den militära hotbilden mot Sverige direkt har förändrats. Vi ser inga stora hot för att vi skulle bli invaderade. Det kan också finnas andra metoder än invasion som är desto effektivare.
Som att ge sig på elnätet?

– Till exempel. Vi ser också att klimatfrågan kommer att påverka säkerhetsläget i världen, som en av de viktigaste och tyngsta faktorerna. Definitionen av säkerhet kommer att ändras: det handlar inte bara om militär säkerhet.
Vad innebär det att klimatfrågorna allt mer har blivit säkerhetspolitik?
– Det viktigaste att vi börjar prata om detta på ett annorlunda sätt. När man kan de här frågorna ligger det i farans riktning att allt handlar om moral, men jag tror att vi i stället ska tala om risker, och kanske sätta en prislapp. Vad kommer klimatförändringarna att kosta för samhället, och vad är det för risker vi tar? Vi är beredda att betala för riskerna med att flyga: det är en enorm apparat trots att olyckorna är så få. Där är vi riskmedvetna, men med klimatförändringarna måste vi prata mer om risker.
En så kallad kontaktgrupp från EU har gått in för att underlätta processen i Venezuela. Vad är nästa steg?
– Val och humanitär hjälp. Gruppen kan se till förtroendeskapande åtgärder om politiska fångar, utformning av valsystemet, hur oppositionen kan samarbeta. Vi ser en polarisering mellan stenhårda Maduroanhängare och de som håller på Juan Guaidó. Jag pratade med honom på telefon, det var tydligt att han ser som sin uppgift att ordna val.
Litar du på honom?
– Jag litar på det jag ser att han gör. Situationen är desperat i landet, och det kan inte fortgå.
Utrikesdeklarationen följs sedvanligt av en utrikespolitisk debatt i riksdagen.

Sanna Torén Björling "

"Fakta. Kärnvapenkonventionen
Kärnvapenkonventionen är en global kärnvapennedrustning och bygger vidare på icke-spridningsavtalet NPT. Den antogs den 7 juli 2017 i New York.
Målet är att helt förbjuda kärnvapen och konventionen är det första bindande internationella avtalet.
Konventionen förbjuder bland annat utveckling, förvaring, transport, användning och hot om användning av kärnvapen.
Under konferensen deltog 124 länder i omröstningen.
Det enda Natolandet som deltog var Nederländerna som röstade emot konventionen.
Den 20 september 2017 öppnades avtalet för signering.

Fakta. De övriga riksdagspartiernas utrikespolitiska talespersoner om deklarationen

Vad vill du höra från Wallström och kommer du att lyfta någon särskild fråga i debatten?

Markus Wiechel, (SD)
En total omläggning av utrikespolitiken, där man ser över hur biståndet fördelas. Jag kommer att ta upp januariavtalet, och hur märkligt det är att L och C har lämnat walk over till S inom utrikespolitiken.

Lars Adaktusson, (KD)
Att regeringen inser att det inte är ett handlingsförlamande FN, utan EU som är vår centrala arena. Att vi får se en ny plan eller strategi för hur de havererade relationerna till Israel ska återupprättas, och en ny, balanserad Mellanösternpolitik.

Hans Wallmark, (M)
Ett ökat fokus på Östersjöområdet och EU. Jag vill se mindre plakatpolitik och ökad pragmatism. Jag vill höra mer om Kina, snart världens största ekonomi, men också världens största enpartistat. Vi får inte vara aningslösa mot Kina.

Kerstin Lundgren, (C)
Ett tydligt säkerhetspolitiskt vägval. Om vi slog fast att vi är på väg in i en militärallians med Finland har alliansfriheten tappat sin grund, och alliansbygget kan fortsätta. En ökad klarhet i fråga om kärnvapenkonventionen, och om Venezuela.

Fredrik Malm, (L)
Ett tydligt ställningstagande för demokrati och mänskliga rättigheter, och tydliga markeringar om förtrycket i Venezuela, och i Iran. Jag hoppas också få höra att Sverige inte undertecknar konventionen om kärnvapen.

Håkan Svenneling, (V)
V tycker att regeringen ska underteckna kärnvapenkonventionen, men jag skulle bli förvånad om vi får höra det. V och M har lyft Kina oftast, och jag hoppas att utrikesministern tar upp Kina. Det vore också klokt med ett större fokus på EU. "

" Trump kritisk till avtal – men tror inte på ny kris

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Demokrater och republikaner hoppas ha avblåst en ny myndighetskris efter att ha kommit fram till en tillfällig överenskommelse om finansiering av gränsbevakningen. President Donald Trump uttrycker sig kritiskt, men verkar inte vilja stoppa överenskommelsen. – Jag tror inte att vi kommer att se en till myndighetskris, sade Trump.

New York
Donald Trump reste på måndagen till Texas för att hålla ännu ett tal vid den mexikanska gränsen. Där försökte han övertyga det amerikanska folket om att det råder en akut kris vid gränsen och att den enda lösningen är en hög gränsmur. Trumps tal överskuggades dock av ett överraskande besked från kongressen i Washington, där republikaner och demokrater tycktes ha hittat en tillfällig kompromiss för att avstyra en ny myndighetskris.
I överenskommelsen ska 1,375 miljarder dollar spenderas på ny gränssäkerhet, inklusive nya fysiska barriärer vid gränsen, som ska omfatta motsvarande 88 kilometer. Demokraterna gick med på att justera kravet på färre sängplatser i de kontroversiella gränsfängelser som drivs av myndigheten ICE, som arresterar och utvisar papperslösa i USA.
Representanter för Demokraterna och Republikanerna i kongressen uttryckte en viss optimism över att detta innebär att en ny myndighetskris kan undvikas. Om de inte skulle nå en överenskommelse skulle nio federala myndigheter åter stängas på

fredag, bara ett par veckor efter den längsta myndighetskrisen i USA:s historia, då myndigheterna var stängda i 35 dygn.
Konflikten i Washington har handlat om att Donald Trump krävt åtminstone fem miljarder dollar för att bygga en gränsmur mot Mexiko. I kongressens kompromiss är summan som avsätts knappt en tredjedel av detta, och den ska inte gå till den sorts heltäckande gränsmur som Trump krävde.
Efter ett möte med Mitch McConnell, Republikanernas talman i senaten, uttryckte Donald Trump missnöje med den nya överenskommelsen. Men trots kritik verkar han inte redo att stoppa den. De federala myndigheterna kommer därmed förmodligen inte att behöva stänga igen i slutet av veckan.
– Är jag nöjd vid ett första ögonkast? Svaret är nej, jag är inte nöjd. Den kommer inte lösa problemet, men jag kommer att lägga till saker och när du lägger till det jag lägger till så kommer allt att bli av, vi kommer att bygga en vacker, stor, stark mur, sade Trump om överens-kommelsen vid en pressträff i Vita huset.
Under presidentens tal i El Paso, Texas, precis vid den mexikanska gränsen, påstod han felaktigt att El Paso skulle ha haft skyhög brottslighet som minskade först efter att det byggts en gränsmur.
I själva verket minskade brottsligheten i El Paso tidigare än så. El Paso drabbades av omkring 5 000 våldsbrott om året i mitten av 1990-talet, men siffran sjönk till färre än 3 000 tio år senare, 2006. Gränsmuren mot Mexiko blev färdig först 2009, så den hade ingenting med minskningen av brottslighet att göra. Trumps alarmistiska tal fick kritik från politiska ledare i båda partierna i El Paso, där såväl borgmästaren Dee Margo, som är republikan, som Veronica Escobar, demokraten som representerar El Paso i kongressen, ifrågasatte Trumps kommentarer.
Inför Trumps tal ordnades även en omfattande demonstration, där demokraten Beto O'Rourke, som länge representerade El Paso som kongressledamot, höll ett tal. Demonstrationen kallades ”March for truth” och O'Rourke poängterade just statistiken som visade att den sjunkande brottsligheten i El Paso inte hade något samband med gränsmuren. Han beskev El Paso som en trygg stad, ”men den är inte trygg på grund av murar, utan trots murar. Vi är trygga för att vi behandlar varandra med värdighet och respekt. Så skapar vi trygga samhällen och ett tryggt land” sade O'Rourke.
Omkring 7 000 personer uppges ha samlats för att lyssna på O'Rourke i solnedgången och många verkade hoppas att O'Rourke ska ställa upp i presidentvalet. När en av Beto O'Rourkes anhängare ropade ”Ställ upp i presidentvalet, kompis” ropade han tillbaka: ”Funderar på det”.
Beto O'Rourkes tal var ett tecken på att Trumps öppna främlingsfientlighet tycks ha fått demokraterna att desto tydligare omfamna ett budskap för tolerans och mångfald. Enligt preliminära bedömningar av folkmängden på de två talen var det fler som besökte Beto O'Rourkes motdemonstration än Donald Trumps tal.
Trump är inte populär i El Paso, där tre av fyra väljare röstade emot honom 2016. Men det kan också ha varit just därför han valde att hålla tal på just denna plats, i ett sista försök att trumma upp stöd för gränsmuren. Han vill spä på konflikten och hälla bensin på den eld som är den amerikanska debatten om invandring. En majoritet av amerikaner håller inte med Trump om att gränsmuren behövs, men hans egna kärnväljare gör det.
Ett dussintal av dem visade sin lojalitet mot Trump på måndagen, då de samlades vid en del av den mexikanska gränsen i öknen där det saknas en mur eller fysisk barriär, för att själva bilda en mänsklig mur, där de höll varandras händer.

Martin Gelin "

"Bakgrund. Presidentens utspel om gränssäkerhet
I april i fjol meddelades att nolltolerans råder mot olaglig invandring. Det innebär att alla som olagligt tar sig över den södra gränsen grips och åtalas. Under budgetåret 2018, som löpte ut den sista september, greps nära 397 000 personer för sådana brott. Det var fler än 2017, men färre än det senaste decenniets årsgenomsnitt på drygt 400 000 gripanden.
Under en period i somras innebar nolltoleransen att närmare 2 000 små barn, som inte kan åtalas, skildes från sina föräldrar och placerades i boenden. Det ledde till enorma protester, och efter en tid stoppade Trump separationerna.
Under hösten gjorde presidenten flera utspel mot en så kallad migrantkaravan med flera tusen centralamerikaner som vandrade mot USA. Soldater skickades till gränsen.
I budgetförhandlingarna i höstas begärde han 5,7 miljarder dollar för att bygga sin utlovade gränsmur mot Mexiko. Kravet gick inte igenom kongressen, vilket resulterade i en rekordlång nedstängning av delar av USA:s statsapparat.
Överenskommelsen i kongressen
Vita huset har varken sagt ja eller nej till kongressöverenskommelsen, som formellt väntas vara klar i dag, onsdag. Om USA ska undslippa ännu en nedstängning av närmare en fjärdedel av statsapparaten måste skrivningen godkännas av både senaten och representanthuset och skrivas under av presidenten före lördagen. "
TT

" Ilhan Omar tvingas be om ursäkt för antisemitiska tweets

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Den demokratiska kongressledamoten Ilhan Omar tvingas be om ursäkt för tweets som antyder att Israelvänner drivs av ekonomiska motiv.

Washington
Demokraternas ledarskikt skräder inte orden mot den egna kongressledamoten Ilhan Omar, en nyinstallerad 37-årig muslim som representerar ett progressivt distrikt i Minnesota.
Demokraterna, inklusive talmannen Nancy Pelosi, skriver att ”Omars användande av antisemitiska anspelningar och fördomsfulla anklagelser mot Israels försvarare är djupt stötande”.
Detta har tvingat fram en ursäkt från Omar i elfte timmen. Omar skriver att antisemitism är på riktigt och uttrycker tacksamhet gentemot sina judiska kollegor som ”undervisar mig om den smärtsamma historien bakom antisemitiska anspelningar”.
Uppsträckningen från partiledningen, och representanter från flera antirasistiska organisationer, kom efter tweets som Omar formulerade i söndags kväll. Omar skrev då apropå politiker som stöttar Israel: ”It’s all about the Benjamins baby”. ”Benjamins” syftar på hundradollarssedlar. Budskapet var att Israels försvarare drivs av pengar. När en journalist frågade Omar vem hon tror betalar amerikanska politiker för att försvara Israel, svarade hon: ”AIPAC!”. Akronymen för American Israel Public Affairs Committee, en stor påverkansorganisation.

Aipac anses ha stor politisk betydelse för relationen mellan USA och Israel och arrangerar bland annat resor för amerikanska politiker till Israel. Men den skänker inte pengar direkt till enskilda amerikanska politiker. Det kunde därför uppfattas som om Omar spekulerade i en antisemitisk kliché: att vänner till Israel korrumperats av pengastinna judar. Det finns många motiv bakom amerikanska politikers stöd för Israel – geopolitiska, kulturella, religiösa. Om man reducerar förklaringen till ekonomiska motiv öppnar man sig för antisemitiska anklagelser.

Omar låg inte på plus innan söndagens formuleringar. En tweet skriven för fem år sedan har fortsatt jaga henne. Hon skrev i november 2012 att ”Israel har hypnotiserat världen, må Allah väcka sitt folk och hjälpa dem att se Israels djävulska handlingar”. Den kommentaren har tolkats som om Omar flirtar med antisemitiska föreställningar om en dold judisk världsmakt.

Ilhan Omar och partikollegan Rashida Tlaib från Detroit är kongressens två första muslimska kvinnor någonsin. Omar är den första som bär slöja. Hon växte upp i Somalia, vars befolkning är förbjuden från att resa in i USA, enligt Trumps inreseförbud.

Kevin McCarthy, Republikanernas ledare i representanthuset, har varit drivande i kritiken mot Omar och Tlaib. Men McCarthy har sitt eget bagage i frågan. I höstas sade McCarthy att George Soros, Michael Bloomberg och Tom Steyer måste sluta lägga sig i amerikanska val. Alla tre män som McCarthy pekade ut är liberala och judiska. ”Vi kan inte tillåta Soros, Steyer och Bloomberg att KÖPA det här valet”, twittrade McCarthy och syftade på mellanårsvalet i november.

Partiledningens kritik mot Ilhan Omar är den förmodligen skarpaste markering hittills från Nancy Pelosi gentemot den unga radikala vänster som flyttade fram positionerna efter mellanårsvalet. Men Omar har hittills inte berövats verklig politisk makt. Hon sitter kvar på det utrikespolitiska utskottet där hon kan vara delaktig i utformandet av bland annat Mellanösternpolitiken.

Björn af Kleen
bjorn.afkleen@dn.se "

" Gruvbolaget kände till dammens brister

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Det brasilianska gruvbolaget visste om att deras damm hade förhöjd risk att brista flera månader innan olyckan var ett faktum. Det visar ett internt dokument som Reuters har tagit del av.

165 människor har hittills bekräftats döda sedan gruvdammen i Brumadinho brast den 25 januari, och svepte med sig hundratals människor i lerfloden som följde. Den rapport som nyhetsbyrån Reuters har tagit del av är daterad till den 3 oktober 2018, och innehåller interna dokument från dammens ägare, världens största järnmalmsbolag Vale SA.
Dokumentet visar att företaget klassar dammens årliga risk att brista som en på 5 000, vilket är två gånger mer än den vad den maximala gränsen tillåter enligt deras egen säkerhetspolicy.
– Det är inte bra, speciellt när du tänker på att det här är tänkt att vara långsiktigt hållbara strukturer, säger geofysikern och dammexperten David Chambers till Reuters.
Vale har ännu inte kommenterat uppgifterna. De har tidigare hänvisat till en oberoende inspektion från förra året som förklarade dammen säker, en inspektion som det enligt Reuters nu bör resas ytterligare frågetecken kring.
Rapporten klassar dammen i ”uppmärksamhetszonen”, och menar att det är nödvändigt att ”alla förebyggande och begränsande åtgärder tillämpas”. Den märktes även för avveckling.
Vale skriver även att en olycka skulle kunna kosta företaget 1,5 miljarder dollar och kosta mer än hundra människor livet. Den mest troliga orsaken till en eventuell kollaps sades i rapporten vara innanvändig erosion och ”förvätskning”, en process där solitt material som exempelvis sand förlorar styrka och istället får egenskaper som mer liknar vätska.
Vad som orsakade olyckan i Brumadinho är ännu inte fastställt, men en statlig tjänsteman har tidigare uppgett för Reuters att alla tecken pekar på förvätskning.
Olyckan var den dödligaste gruvolyckan någonsin i Brasilien och den andra på drygt tre år för det kritiserade bolaget Vale. I slutet av 2015 dog 19 personer när en damm brast i staden Mariana.
I rapporten som Reuters tagit del av var nio andra av företagets 57 inspekterade dammar också placerade i ”uppmärksamhetszonen”.
Vale har sagt att de ska investera omkring 3,7 miljarder kronor för att minska användningen av de typer av dammar som lagrar lerigt gruvavfall.

Fredrik Tano "

" Franska och brittiska elever i skolstrejk för klimatet

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Skolungdomar i Frankrike och Storbritannien ansluter sig nu till den globala skolstrejk för klimatet som svenska Greta Thunberg tagit initiativ till. På fredag väntas elever i minst 40 brittiska städer gå ut i strejk, samtidigt som franska elever bland annat kräver ett plastförbud och totalstopp för inrikesflyg.
Paris

Upproret mot vuxenvärldens misslyckande med att stoppa klimatförändringarna fortsätter. Flera fredagar i rad har gränsöverskridande protester ägt rum, i länder som Belgien, Tyskland, Schweiz, Nederländerna och Australien.
Nu på fredag kan den största protesten hittills komma, då även elever i Storbritannien och Frankrike sluter upp.
På de brittiska öarna väntas elever i minst ett 40-tal städer delta. En av dem är 13-åriga Holly Gillibrand i Fort William i Skottland, som liksom många andra låtit sig inspireras av 16-åriga Greta Thunberg.
– Jag blir så arg och orolig när jag ser att politikerna inte tar klimatförändringarna på allvar. Det här är verkligen en akut kris, säger Gillibrand till The Guardian.
I Frankrikes huvudstad Paris har omkring 300 gymnasieelever och studenter beslutat införa ”gröna fredagar” från den 15 februari. De kräver totalstopp för inrikesflyg, ett plastförbud, och menar att nu krävs radikala åtgärder som ”autonoma ekologiska zoner” och en medborgarförsamling som kan driva på den ekologiska omställningen.
– Det är inte bara klimatförändringarna som oroar oss, utan också den minskade biologiska mångfalden och de sociala orättvisorna, säger fysikstudenten Lena Lazare till tidningen Le Monde.
Helt okontroversiella är inte protesterna. I Belgien tvingades miljöministern Joke Schauvliege nyligen avgå, sedan hon sagt att ”okända grupper” fanns bakom dem. I Australien har ministern Matt Canavan hävdat att ”det enda man lär sig av att demonstrera är att hamna i kön på arbetsförmedlingen”.
Det är ingen hemlighet att gröna partier välkomnar och uppmuntrar protesterna. I Storbritannien förser Greenpeace skolungdomarna med banderoller och plakat, medan en koalition av olika kampanjgrupper, som UK Youth Climate Coalition, hjälper till med samordning och mediekontakter.

Erik de la Reguera
erik@delareguera.se "

"Fakta. Växande rörelse
Den 20 augusti förra året inledde 16-åriga Greta Thunberg en ”skolstrejk för klimatet” utanför Riksdagshuset i Stockholm. Sedan dess har hon sittstrejkat på fredagar och krävt att svensk politik ska följa Parisavtalet.
Thunbergs protest och tal vid internationella fora har rönt stor uppmärksamhet internationellt. En del elever i Tyskland, Schweiz, Nederländerna, Australien, Kanada och USA har följt hennes exempel och börjat strejka på fredagar. I Belgien strejkar ungdomar i stället på torsdagar.
Den största globala protesten hittills ägde rum den 17–18 januari, då fler än 45 000 elever deltog, enbart i Belgien, Tyskland och Schweiz. Nu på fredag väntas nya protester, och ytterligare en protestdag är planerad till den 15 mars. "

" Demonstranter kräver nödhjälp till Venezuela

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Tusentals demonstranter har återigen gett sig ut på Venezuelas gator. De kräver bland annat att sittande presidenten Nicolás Maduros regim tillåter att humanitär hjälp släpps in i landet.

Oppositionsledaren Juan Guaidó, som utropade sig själv till president för snart en månad sedan, har uppmanat sina sympatisörer att på tisdagen gå ut och protestera mot Maduro, som de senaste dagarna pressats allt mer för att släppa in mat, mediciner och annan humanitär hjälp i landet
– Vi tar oss tillbaka ut på gatorna och kräver att humanitär hjälp som kan rädda livet på mer än 300 000 venezuelaner släpps in, säger Juan Guaidó.
Han hävdar nu att humanitär hjälp kommer att släppas in i landet den 23 februari. Guaidó uppmanar de som har anmält sig som frivilliga att organisera sig under helgen för att hjälpa till att föra in förnödenheterna. Enligt honom är det omkring 250 000 människor som har anmält sig.
Maduro, som envist vidhåller att landets kris beror på ökade sanktioner från USA, har kallat hjälpen ett ”politiskt spektakel” och militären fortsätter att stoppa humanitärt stöd till landet. Bland annat blockerar regimen nu aktivt Tienditasbron över floden Táchira som förbinder Colombia och Venezuela. Bron har sedan tidigare varit avstängd för trafik, men nu gör regimen allt för att den inte ska användas för att föra in humanitärt bistånd. På den colombianska sidan samlas nu mat på hög i väntan på att släppas in i landet.
Samtidigt har Brasilien kommit överens med Guaidó om att upprätta ett lager vid den venezuelanska gränsen med tonvis av humanitär hjälp. Det kommer att sättas upp i delstaten Roraima i norra Brasilien.
Guaidó, som hittills fått stöd från ett 50-tal länder, har utlovat amnesti till de militärer som slutar lyda Maduros order om att stoppa matleveranserna och kallar det ett brott mot mänskligheten att hindra hjälp från att komma in i landet.
Maduro svarar på oppositionens protester genom att under tisdagen leda en demonstration med unga socialistiska anhängare i centrala delarna av huvudstaden Caracas. De protesterar mot vad de kallar en imperialistisk intervention och samlar namnunderskrifter mot USA:s president Donald Trump, uppger regeringen.
Tisdagens protester infaller på internationella ungdomsdagen och oppositionen passar på att hylla det 40-tal personer, varav många var unga, som dödades i protester mot regeringen i januari.

TT AFP Reuters "

" Fakta. Krisen i Venezuela
Venezuela sitter på en av jordens största oljereserver. 2014 kollapsade oljepriset, vilket innebar en katastrof för landets ekonomi. Venezuela lider nu av hyperinflation och är svårt sargat ekonomiskt. Det råder brist på mat och mediciner. Över en miljon människor har sökt sig till grannlandet Colombia.
Utrikespolitiska institutet "

" Supervalår – upp till bevis för Afrikas ekonomiska jättar

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Det är högsäsong i den afrikanska politiken. Tre av de fem största länderna på kontinenten – Kongo, Nigeria och Sydafrika – håller val under årets första fyra månader och i jätten Etiopien rullar reformtåget fortsatt med hög fart. Men det är i Egypten som den ekonomiska potentialen just nu är som störst.

Safariturister talar om ”The big five”, som måste bockas av i blocket under en resa till någon av Afrikas världsberömda nationalparker. Termen kommer från storviltjägarnas tid och beskriver de fem svåraste djuren att jaga på savannen och de återfinns bland annat på Sydafrikas sedlar: elefanten, noshörningen, buffeln, leoparden och lejonet.
I politiken och ekonomin är artrikedomen lika stor som i djurvärlden – 54 länder trängs på och utanför kontinenten – men det är fem regionala jättar som står för över 40 procent av folkmängden och bnp: Nigeria, Sydafrika, Egypten, Etiopien och Kongo-Kinshasa. Ekonomiska draglok som kan göra skillnad långt bortom dess egna gränser och när de nyser kan influensan spridas till kontinentens alla hörn.
Nigeria och Sydafrika, som under det senaste decenniet tävlat om ledartröjan i ekonomin, har olika långa mandatperioder i politiken men i år sammanfaller deras president- respektive parlamentsval, strax efter att Kongo-Kinshasa genomfört vad som beskrivits som det viktigaste valet sedan självständigheten. Under detta supervalår väntas dessutom den etiopiska våren slå ut i full blom. Landets nya premiärminister Abiy Ahmed var nyligen i schweiziska Davos där han kom överens

med World economic forum om att stå värd för organisationens afrikanska möte under nästa år.
För de fem stora är det nu upp till bevis. De måste lyfta sin tillväxt till nya nivåer efter år av ekonomisk kräftgång.
– Storyn de måste förklara är varför de bara växer med mellan 1 och 2 procent. För att tända investerarnas intresse måste vi se bevis på bättre tillväxtnummer, säger Charlie Robertson som är global chefsekonom på investmentbanken Renaissance capital som fokuserar på tillväxtmarknader.
Utan investerare, ingen tillväxt och utan tillväxt, inga investerare. Kan de demokratiska valen bryta detta ekonomiska moment 22? I många fall kan den politiska turbulensen skrämma det lokala näringslivet till återhållsamhet. Men i åtminstone två av fallen, Nigeria och Sydafrika, kan valen släppa fram en uppdämd potential.
– Investerare som är på väg att bygga en gruva eller en fabrik vill gärna se stabilitet på en fem- till tioårshorisont medan investerare på de finansiella marknaderna snabbare kan anpassa sig till förändring och få ut sina pengar fort, säger Robertson på telefon från Lagos där han befinner sig på en konferens.
– Samtidigt gillar alla investerare förändring om det är till det bättre. Om ett land som Kongo kunde använda demokratin för att åstadkomma förändring skulle vi se ett skifte i hur omvärlden betraktar Afrika söder om Sahara, säger han.

Nigeria
Med över 200 miljoner invånare är Nigeria den viktigaste ekonomin i Afrika, inte minst på sikt då folkmängden väntas tredubblas under det kommande seklet. Även blygsamma marknadsandelar blir till stora kundunderlag på grund av den hisnande storleken. Nigeria, som väljer president den 16 februari, är elefanten av de fem stora. De inhemska bolagen har börjat spänna bågen för kontinentala mål, inte minst inom finansbranschen efter förre centralbankschefen Lamido Sanusis konsolidering av sektorn. Landet är hemmabas för Afrikas rikaste man Aliko Dangote, som har gjort en förmögenhet med cementindustrin som bas. Han har just gjort ett intåg i oljesektorn som han hittills undvikit men där han nu går ”all in” med ett raffinaderi för 12 miljarder dollar. Det väntas bli det största i världen, en timme från 20-miljonersmetropolen Lagos.
Oljan, denna förbannelse som satt samhällskontraktet ur spel och skapat e1n svindlande korruption. Centralbankschefen Sanusi sparkades efter att han avslöjat att 20 miljarder dollar stulits från oljefonden under Diezani Alison-Maduekes styre. Oljeministern blev sedan oljekartellen Opecs första kvinnliga ledare.
Oljan har helt slagit ut andra industrier och står fortfarande efter prisfallet för över 80 procent av exportintäkterna.
– Jag tror att det blir ett tajt val. Det är mycket möjligt att Muhammadu Buhari blir omvald. Om Atiku [Abubakar] vinner så har du en näringslivsorienterad ledare som vill privatisera oljebolagen och släppa växelkursen fri. De har diversifierat sina intäktsströmmar en del under senare år. Men de måste industrialisera med fyra miljoner nytillkomna på arbetsmarknaden om året, säger Charlie Robertson, chefsekonom på investmentbanken Renaissance capital.

Kongo-Kinshasa
Demokratiska republiken Kongo, eller Kongo-Kinshasa som landet ofta kallas, är sorgebarnet som är med i jämförelsen endast i kraft av sin befolkningsmässiga och geografiska storlek. Med dryga 80 miljoner invånare fördelade över ett område fyra gånger så stort som Frankrike, i Afrikas mitt med nio grannländer, borde landet vara en ekonomisk jätte. Inom dess gränser, som historiskt definierades av Kongoflodens avrinningsområde som är det näst största i världen, finns några av planetens största tillgångar av timmer och metaller. Floden

skulle kunna förse hela Centralafrika med elektricitet. I stället ligger elförbrukningen strax över 100 kWh per år, vilket är en 40:del av Sveriges – 1960.
Precis som i fallet med den nigerianska oljan, har resurserna blivit till en förbannelse fast med ännu mer katastrofalt utfall. Metallerna och timret har i stor utsträckning finansierat de komplicerade konflikterna i landets östra delar och resurserna har också förlängt extremt destruktiva maktinnehav.
Ekonomiskt har Kongo säckat ihop och trots vissa förbättringar inom hälsa och utbildning ligger ett ekonomiskt förverkligande av dess riktiga potential långt fram i tiden.
På fjolårets näst sista dag hölls ett två år försenat val som beskrevs som det viktigaste sedan självständigheten. Joseph Kabila steg åt sidan och lämnade över till en redan vingklippt Felix Tshisekedi, en oppositionspolitiker som blev ett bekvämt val för Kabila som undvek ett riktigt oppositionsövertagande av Martin Fayulu. Att valet var kraftigt riggat var ställt bortom allt tvivel men förväntningarna är så lågt ställda på politiken att ett fredligt maktöverlämnande utan alltför många dödsoffer ansågs vara en tillräcklig framgång.

Egypten
Efter de tumultartade åren i spåren av den arabiska våren har landet återhämtat sig ekonomiskt och tillväxten ligger nu stadigt kring 5 procent. Trots att bara 3 procent av landets yta är odlingsbar har landet en robust jordbruks- och tillverkningsindustri och Egypten är också, menar ekonomen Charlie Robertson, det land som har störst potential att ta ett nytt steg inom industrialisering, på grund av flera särskilda omständigheter. Landet är redan mer utvecklat och har bättre hälso- och utbildningssiffror än konkurrerande marknader i regionen och elförsörjningen är dessutom väl utbyggd. Det pågående handelskriget mellan Kina och USA kan få positiva effekter för Egypten.
– Egypten är sannolikt den mest intressanta storyn just nu, av de tre största ekonomierna. Stabiliteten som [president Abdel Fattah] al-Sisi erbjuder kan få Kina att investera i egyptisk industri. Det skulle hjälpa Kina eftersom de måste fortsätta att handla med USA fast från något annat land, säger Robertson.
I Östeuropa har den utbildade arbetskraften tagit slut, vilket skapat en årlig löneökning på 10 procent i flera länder vilket kan få jobb att flytta söderut.
– Egypten kan sno åt sig den enklare tillverkningsindustrin från Östeuropa, det kan bli ganska dramatiskt.
Ett orosmoln för Egypten har varit den stora damm som Etiopien bygger på Blå Nilen som står för den största delen av vattnet i Nilen som så småningom rinner genom Egypten. Dammbygget kan hota både elektricitetsförsörjning och jordbruk i Egypten men efter Abiys tillträde i Addis Abeba verkar länderna ha nått samförstånd om att ”Grand Ethiopian renaissance dam”, Gerd, ska fyllas långsammare än tidigare planerat för att minimera de negativa effekterna för Egypten.

Etiopien
Landet var länge en demografisk dystopi och blev på 1980-talet sinnebilden av ett krigs- och svälthärjat Afrika. Men under EPRDF-regimens kvartssekel vid makten har landet slagit in på en utvecklingsbana som genererat historiska hälsoförbättringar och stora satsningar på infrastruktur, vid sidan av försök att dra i gång en tillverkningsindustri. Ekonomin har dock inte lyckats hålla jämna steg med befolkningsutvecklingen och landet har präglats av omfattande social oro på senare år.
Regimen visade prov på sjukdomsinsikt när de förra året utsåg Abiy Ahmed till ny premiärminister. Han har lanserat ett omfattande reformprogram som i grunden kan förändra ekonomin och politiken såväl lokalt som regionalt. Utvecklingen i Etiopien är den mest

radikala omstöpningen av ett land i Afrika sedan det tidiga 1990-talets omvälvande år.
Men utmaningarna som nästan fällde EPRDF-regimen finns kvar. Kan Abiy fortsätta att leverera? Det blir frågan som avgör nästa års val, som han lovat ska bli en rättvis historia.
– Etiopien är svårbedömt, säger ekonomen Charlie Robertson, de försökte sig på en kinesisk modell men en grundläggande skillnad var att Kina hade stort sparande som varit upplåst under lång tid medan Etiopien fått slut på pengar.
Etiopien ska nu privatisera delar av ekonomin, bland annat luftfarten och telekomsektorn, men frågan är om staten är beredd att släppa taget om sina kassakor.
– Utländska investerare vill helst ha majoritetsägande men det är inte säkert att staten vill ge upp detta och då blir priset lägre. Marknaderna undrar fortfarande om Abiy är en Gorbatjov eller Jeltsin. Gorbatjev stod för en transparens i politiken men när det gäller ekonomin ville han behålla den kommunistiska strukturen och bara göra den mer effektiv. Jeltsin genomförde mycket mer dramatiska förändringar av ekonomin.

Sydafrika
Till våren sammanfaller årets sydafrikanska parlamentsval (som blir ett indirekt presidentval) med 25-årsjubileet av demokratins införande efter apartheidsystemets fall. En ny generation väljare har etablerat sig på den politiska kartan och de har inte nöjt sig med politisk frihet utan vill se ekonomisk rättvisa i ett land som har de största rapporterade inkomstklyftorna i världen. Ekonomin är diversifierad och det finns en stor tillverkningsindustri, men bolagen klarar marginalerna främst genom vinster som tas hem från andra marknader i Afrika.
President Cyril Ramaphosa tog över ett sargat skepp vid Jacob Zumas uttåg i fjol och regeringspartiet ANC är djupt splittrat efter år av interna stridigheter. Skiljelinjen går mellan förväntningarna på det statsbärande partiets ekonomiska ansvarstagande och förväntningarna från de stora skarorna fattiga svarta som vill se en mer radikal omfördelning. Närheten till Zimbabwe har inneburit att sydafrikanerna från första parkett har kunnat bevittna en total ekonomisk kollaps som saknar motstycke i regionens historia, men ändå tvingas Ramaphosa tala om landreform utan kompensation till tidigare ägare.
Varje gång han gör detta blidkar han Zumafalangen inom partiet samtidigt som han motar vänsterpopulistiska EFF i dörren, men retoriken har gett den sydafrikanska randen skrämselhicka på valutamarknaderna. Sannolikt kommer Ramaphosa att röra sig i en mer näringslivsvänlig riktning när han väl säkrat majoriteten i parlamentet och en landreform som hotar de ekonomiska värdena är utesluten för Ramaphosa som framställts som en vän av näringslivet.
– Ramaphosa är helt bakbunden just nu, han kan inte sjösätta några reformer för han vill begränsa EFF:s röstandel. Efter valet kommer vi nog se en annan politik men jag tror att förändringen i landet kommer att vara marginell, säger ekonomen Charlie Robertson.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

"Fakta. Nigeria
Bnp: 376 miljarder dollar (IMF).
Bnp per capita, köpkraftsjusterad: 5 927 dollar (IMF).
Befolkning: 191 miljoner (Världsbanken).
Barnadödlighet: 109/1 000 (Gapminder).
Förväntad livslängd: 54,5 år (WHO).
Elkonsumtion per capita: 128 kWh/år (CIA) .
Fakta. Kongo

Bnp: 41 miljarder dollar (IMF).
Bnp per capita, köpkraftsjusterad: 785 dollar (IMF.)
Befolkning: 81 miljoner (Världsbanken).
Barnadödlighet: 98/1 000 (Gapminder).
Förväntad livslängd: 59,8 år (WHO).
Elkonsumtion per capita: 114 kWh/år (CIA).

Fakta. Egypten
Bnp: 237 miljarder dollar (IMF).
Bnp per capita, köpkraftsjusterad: 12 994 dollar (IMF).
Befolkning: 98 miljoner (Världsbanken).
Barnadödlighet: 24/1 000 (Gapminder).
Förväntad livslängd: 70,9 år (WHO).
Elkonsumtion per capita: 1 510 kWh/år (CIA).

Fakta. Etiopien
Bnp: 81 miljarder dollar (IMF).
Bnp per capita, köpkraftsjusterad: 2 113 dollar (IMF).
Befolkning: 105 miljoner (Världsbanken).
Barnadödlighet: 59/1 000 (Gapminder).
Förväntad livslängd: 64,8 år (WHO).
Elkonsumtion per capita: 65 kWh/år (CIA).

Fakta. Sydafrika
Bnp: 349 miljarder dollar (IMF).
Bnp per capita, köpkraftsjusterad: 13 403 dollar (IMF).
Befolkning: 57 miljoner (Världsbanken).
Barnadödlighet: 42/1 000 (Gapminder).
Förväntad livslängd: 62,9 år (WHO).
Elkonsumtion per capita: 3 904 kWh/år (CIA). "

" Björn Wiman: Har Tua Forsström mod och auktoritet nog?

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Invalet av Tua Forsström är det bästa Svenska Akademien har gjort på länge.

För det första för att hon är en av Nordens största poeter. För det andra för att det är en förutsättning för Akademien att man väljer in kvinnor – och bara kvinnor. Forsström inräknad finns det i dag tolv män och tre kvinnor som aktiva ledamöter – en könsfördelning som vore otänkbar i de flesta andra sammanhang.
För det tredje är invalet utmärkt för att det finlandssvenska språkområdet äntligen får en representant i Svenska Akademien. Att Johan Ludvig Runebergs, Edith Södergrans, Tove Janssons och Kjell Westös språksfär har varit osynlig i den institution som ska avspegla det yppersta i den svenska litteraturen har varit groteskt. Med invalet av Forsström breddar sig Akademien från en alltför trång kultursyn – den som i förlängningen ledde fram till den stora kraschen våren 2018. Nu finns en jurist, en författare från det finlandssvenska språkområdet och en poet med exilbakgrund. En öppnare akademi – och en sannare bild av den svenska offentligheten.
Ska man hålla fingrarna i kors finns dock ett antal frågor att ställa. Har Tua Forsström och flera av de andra nya ledamöterna mod och auktoritet nog att sätta ner foten mot det maktmissbruk och de missförhållanden som bevisligen har fortsatt, med stipendieutbetalningar till Horace Engdahls vänner och andra lojala röster i offentligheten? Kan de ens göra det från sin position långt från huvudstaden? Risken är att den nuvarande maktbasen i Akademien

cementerar sina positioner och utvecklar sig till ett slags politbyrå, med representativa galjonsfigurer ”på distans” i Göteborg och på andra sidan Östersjön.
Ska man så ytterligare tvivel kan man konstatera att medelåldern i Svenska Akademien i dag är drygt 71 år – den yngsta ledamoten är 54 och den äldsta 94. Detta konstaterande är inte utslag av någon åldersdiskriminering, utan baserat på det faktum att alla arbetsgemenskaper fungerar bäst när det finns en spridning i åldrarna, med yngre och äldre som berikar varandra. Och att Svenska Akademien – om den ska leva vidare – måste ha en förankring också i den yngre litterära generationen.

Björn Wiman
bjorn.wiman@dn.se "

" Tua Forsström tar plats i Akademien

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

Den finlandsvenska poeten Tua Forsström blir ny ledamot i Svenska Akademien. Hon efterträder Katarina Frostenson som nyligen lämnade Akademien efter en förlikning. – Jag är förstås väldigt glad och stolt, säger Forsström till DN.

Tua Forsström, 71, har växt upp i västra Nyland men bor i dag i Helsingfors. Hon är mest känd som lyriker även om hon också har skrivit dramatik och samarbetat med nordiska tonsättare.
När DN når Tua Forsström är hon på väg hem till Helsingfors från sitt lantställe. Hon har 48 missade samtal i telefonen, dryga timmen efter offentliggöranden att hon blivit invald i Svenska Akademien.
– Jag kan bara tala kort, innan jag måste fortsätta. I den här farten kommer jag inte fram till Helsingfors i tid, säger Tua Forsström.
– Jag är förstås glad och stolt. Det är speciellt roligt att det är första gången som Akademien väljer in en finlandssvensk. Från vår horisont, svenska litteraturmänniskor i Finland, är det viktigt att känna att vi hör till det svenska språkområdet. Det här är en välkommen och glad bekräftelse på att vi ses som en del av den svenska litteraturen.
Tua Forsström ersätter Katarina Frostenson på stol nummer 18 i Svenska Akademien. Poeten lämnade nyligen institutionen efter en förlikning. Men den ständige sekreteraren Anders Olsson vill inte lägga för stor vikt vid att det är just den stolen som besätts.
– Det har inte så stor betydelse vem man efterträder egentligen, utan det var bara en känsla att det kunde vara lämpligt att hon efterträder en annan betydande lyriker. Men jag ser inte successionsordningen där som särskilt viktig, säger Anders Olsson till DN.

– Tua Forsström är en av våra absolut främsta lyriker och hon har länge varit med på våra listor. Det känns väldigt roligt att hon tackar ja till detta.
Tua Forsström valdes in i Akademien redan förra veckan. Eftersom hon är finländsk medborgare har både kungen och den finländske presidenten informerats. Kungen ska ha bekräftat invalet under tisdagen.
– Vi har haft en diskussion tidigare om det är möjligt att välja in en finländsk medborgare i Akademien. Nu hade vi över huvud taget inga synpunkter på det, utan vi ville ta det beslutet. Det är språket som är det viktigaste för oss, säger Anders Olsson, som uppger att Akademien var helt enig i sitt beslut.
Var även Sara Danius, som inte deltar i arbetet, aktiv i invalet?
– Jag kan inte gå in på detaljer när det gäller invalet. Men jag kan säga att vi var helt eniga.
Ledamoten Per Wästberg skriver i en kommentar till DN att han gläds över invalet:
”En samfälld glädje från ledamöterna när det visade sig möjligt att välja in en finländsk medborgare för första gången sedan 1809. Det svenska språket i Finland hedras. Tua Forsström är den främsta poeten på svenska i Finland. Akademien går målmedvetet från tråkiga överraskningar till glada!” skriver Wästberg.
Tua Forsström blir i och med invalet den fjärde kvinnan i Svenska Akademien vid sidan av Sara Danius, Jila Mossaed och Kristina Lugn. Tolv ledamöter är män. Enligt den ständige sekreteraren vill institutionen nu fortsätta processen med att försöka välja in fler kvinnor.
– Jag har sagt det hela tiden att vi måste ha en ökad kvinnlig representation i Akademien och det håller jag fast vid. Och vi ska fortsätta med den linjen. Vi ska välja in två till nu och diskussionerna fortsätter, säger Olsson.
Medelåldern i Akademien är efter invalet av Tua Forsström drygt 71 år. Ser ni något behov av att föryngra Akademien?
– Vi letar vidare efter yngre ledamöter. Det kommer. Det är jag rätt säker på.
Enligt Akademien väntas Tua Forsström tillträda vid den årliga högtidssammankomsten den 20 december.

Hugo Lindkvist
hugo.lindkvist@dn.se "

" Striden om ”Satansverserna” gällde konstnärens rätt att utmana och häda

DN ONSDAG 13 FEBRUARI 2019

I dagarna är det 30 år sedan regimen i Iran utfärdade en dödsdom mot författaren till romanen ”Satansverserna”. Det blev - för en lång debatt om den konstnärliga yttrandefriheten och västvärldens förhållande till islam. Ola Larsmo rekapitulerar ”Rushdieaffären”.

Hösten 1990 fick jag en oväntad inbjudan till en ”sen middag” på Bonniersvillan Manilla. En stor grupp författare och förlagsfolk satte sig i en buss och kördes dit genom kvällsmörkret. Den okände hedersgästen visade sig vara Salman Rushdie.
Då hade ett och ett halvt år gått sedan ayatolla Khomeini utfärdat sin dödsdom. ”Rushdieaffären” rullade genom pressen och kollegor och gamla vänner hade hamnat på olika sidor. Stora sjok av den politiska världskartan höll också på att ritas om. Massakern på Himmelska fridens torg. Murens fall. Kuwaitkriget. Thatcher höll på att petas bort från makten i Storbritannien. Mitt i denna virvel befann sig författaren till ”Satansverserna”.
En ledare i det islamistrevolutionära Iran uttalade en dödsdom över en medborgare i ett annat land – för något denne skrivit. Det var oerhört då och är oerhört nu.
Rushdies egen realpolitiska förklaring till Khomeinis fatwa var tvåfaldig. Dels beskrivs en osympatisk fundamentalistpredikant i romanen som uppenbart lånat drag av Khomeini. Dels hade Iran just förlorat det långa, blodiga och meningslösa kriget mot Irak och behövde nu en ny yttre fiende.
I sina memoarer ”Joseph Anton” (2012) återkommer Rushdie till hur mycket stryk han tog rent psykiskt. Äktenskapet kraschade och han drack en del. Inget av detta märktes kvällen på Djurgården. Han var sitt världsvana och spirituella jag och förhoppningsvis lättade det något att möta andra litteratörer som uttalade sitt stöd och att samtala om annat, som böcker. När vi gick gav han oss en liten svart knapp med texten ”I am Salman Rushdie” – underförstått: vi delar hotet, i alla fall symboliskt.
Jag gör ett försök att gå tillbaka i tiden i tidningsklipp och på memoarsidor. Det är att stiga ned i ett helt annat klimat, även om många av dem som då deltog i ”Rushdiedebatten” fortfarande är aktiva. Vi minns de flagranta övertrampen: hur en respekterad författare som John Berger i Guardian hävdade att Rushdie borde dra tillbaka sin roman – då den enligt honom sårade en miljard människor, alla de troende och icketroende som kallas muslimer. John le Carré tyckte också att Rushdie kränkte en hel världsreligion, och sådant gjorde man inte ”ostraffat”.
Rushdie vittnar i sin självbiografi om hur just dessa kollegors utfall sårade honom mest. Mellan Rushdie och le Carré utspelade sig en hätsk debatt där Cristopher Hitchens kastade in en av sina mest spirituella elakheter, riktad mot le Carré: denne ”framstod som en man vilken skitit i sin egen hatt och sedan bestämt klämmer fast den på skallen”. (Rushdie och le Carré har sedan dess slutit fred.)
En artikel som väckte mycket ont blod skrevs av Jan Myrdal i Expressen (22/2 1989). Myrdal talar om två sanningar ”som utesluter varandra”. Å ena sidan måste Rushdies tryckfrihet försvaras. Å den andra är Rushdies text en del av ett ”begynnande nytt korståg” mot - islam. Myrdal når slutsatsen att hans egna skäl att försvara yttrandefriheten är rena, medan andras är ”en mask över det egna intresset”. Han ansluter sig till dem som menar att Rushdie förstått vad hans roman skulle leda till.

Myrdals resonemang liknar Bergers och le Carrés. Rushdies roman ser ur ett sådant perspektiv som ett uttryck för hur ”väst” slår nedåt, mot ”muslimerna”, som här blir imperialismens offer och inget annat.
Men är ”Satansverserna” verkligen en sådan text?
I en intressant artikel i Vanity Fair (maj 2014) om hela ”Rushdie-affären” pekar Paul Elie på den konflikt i Rushdies författarskap som är så tydlig i romanen: Rushdie, som förvisso kommer ur indisk överklass, var som Elie skriver ”en outsider i Indien (som muslim), i England (som svartskalle) och inom islam (som icketroende), allt på en gång. Därför skrev han ’Midnattsbarnen’ och ’Skam’ om Pakistan, romaner som handlar om just dubbla identiteter.”
Hela energin i den våg av ”postkoloniala” författare som Rushdie kommer av att ”imperiet skriver tillbaka” – erfarenheter som varit osynliga för den koloniala blicken lyfts plötsligt fram av en generation med sådan dubbel bakgrund. Det är hjärtskärande att i ”Joseph Anton” läsa hur Rushdie hoppades att ”Satansverserna” skulle bli romanen för britter med invandrarbakgrund – ofta muslimsk sådan – som äntligen skulle se sina erfarenheter berättade. Han trodde sig verkligen skriva för just de människor som sedan krävde hans blod i demonstration efter demonstration. Romaner som Rushdies strävade efter ett litterärt språk för att skriva ihop olika världsdelar och verkligheter. Migrantens erfarenhet.
En majoritet av kända författare och förläggare slöt upp kring honom, trots hot och våld. Aschehoughs förläggare William Nygaard – i dag norsk PEN-ordförande – överlevde 1993 ett allvarligt mordförsök och fattade på sjukbädden beslutet att genast trycka en ny upplaga.
Svenska Akademien sprack som bekant den gången när Kerstin Ekman och Lars Gyllensten tågade ut. Ekmans essä ”Rätten att häda” är fortfarande en av de bästa texter som skrivits i frågan.
PEN slöt upp bakom Rushdie – det var så den svarta knappen jag fick hösten 90 kom till. Raden av kända författare som läste högt ur hans roman offentligt är milslång. I Sverige bildades ”Rushdie-kommittén” av bland andra Arne Ruth, som nämns på flera ställen i ”Joseph Anton”. Kommitténs ordförande Gabi Gleichmann fick tidvis polisskydd. Stödet för Rushdie var både starkt och brett, vilket känns bra trettio år senare.
Rushdies ”Joseph Anton” slutar efter 9/11. Sedan dess: Irakkriget, ”Karikatyrkrisen”, mordförsök mot Vilks, attentatserier av al-Qaida och IS. Fatwan har inte dragits tillbaka.
Perioden efter 2001 beskrivs ibland som präglad av en ”långsam nedmontering av en tidigare gemensam världsordning grundad på mänskliga rättigheter”. Den bild Khomeini ville skapa av ett heligt krig mot de otrogna i väst bejakas fullt ut av dagens islamofober inom alt right-rörelsen: deras världsförklaringar passar ihop som två pussel-bitar. Två extremer som bekräftar varandra.
Det orena språk som är romanens, som låter till synes oförenliga erfarenheter mötas och blandas, är ett av de motspråk som finns tillgängliga. Rushdies ”Satansverserna” hör i all sin bångstyriga, oöverskådliga bråkighet till den traditionen.

Ola Larsmo
kultur@dn.se "

" Affärsmannens bolag fråga för EU

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

EU-parlamentet kräver svar av Malta om vad man gör mot - ekonomisk brottslighet och skatteflykt. Vid en utfrågning i veckan deltog Matthew Caruana Galizia, son till en mördad journalist som undersökte korruption på ön. Han anklagar Yorgen Fenech, med koppling till den svenska spelbranschen, för att ingå i ett kriminellt nätverk.

Strasbourg.
Maltas roll i skatteavslöjanden som Panamapapperen, liksom mordet på undersökande journalisten Daphne Caruana Galizia, har satt Medelhavsön under EU-parlamentarikernas lupp.
Ledamöter i utskottet för ekonomisk brottslighet har besökt Malta flera gånger och i veckan kallade de till sig landets justitieminister Owen Bonnici för en offentlig utfrågning.
Vid utfrågningen i Strasbourg deltog även Matthew Caruana Galizia, sonen till journalisten som dödades av en bilbomb hösten 2017. Han är webbutvecklare och var tidigare anställd av journalistnätverket ICIJ.
I sitt tal till parlamentarikerna räknade han upp personer och företag som Daphne Caruana Galizia undersökte i en korruptionshärva kopplad till privatiseringen av Maltas energibolag. Bland dem han anklagar för att ingå i ett kriminellt nätverk finns ministrar och affärsmannen Yorgen Fenech. Samma person som DN avslöjar har intresse på den svenska spelbranschen.
– Maltas regering mörkar inte enbart mordet på min mamma, utan all korruption hon undersökte, sade Matthew Caruana Galizia vid utfrågningen.
För honom är det en nyhet att Yorgen Fenech verkar på den svenska onlinemarknaden för spel.
– För mig är det bisarrt. En person med den statusen i affärslivet skulle vara stolt över att ha samarbeten i en ny bransch. Att han försöker dölja det tycker jag är misstänkt, säger Matthew Caruana Galizia till DN.
Nyhetsbyrån Reuters har avslöjat att Yorgen Fenech står bakom Black 17, ett företag som EU-parlamentarikerna särskilt har ögonen på.
Under utfrågningen fick justitieminister Owen Bonnici frågan av en ledamot om han kunde bekräfta att Fenech ägde Black 17.
– Jag har inte sådana detaljkunskaper. Dessutom vore det farligt om justitieministern kände till innehållet i pågående polisutredningar, svarade Bonnici.
Justitieministern upprepade flera gånger att han hade förtroende för Maltas rättsväsende och övriga institutioner. Det provocerade flera EU-parlamentariker, som är upprörda över att vissa maltesiska regeringsföreträdare vägrat träffa dem eller ljugit om sina konton i skatteparadis.
Ledamoten Gunnar Hökmark (M) var en av dem som reagerade.
– Trots händelser med gyllene visum, penningtvätt och skatteflykt; anser du inte att det är ett problem att folk som är under utredning kan sluta affärsavtal med regeringen? Hela världen tittar på Malta. Det gör mig bekymrad att du inte är bekymrad, sade Hökmark till Bonnici.
Till DN säger Gunnar Hökmark att Malta är ett av länderna som används för rysk penningtvätt.
– Justitieministrarna i åtminstone 23 av EU:s medlemsländer skulle medge att det finns problem med penningtvätt, att mer måste göras och att de är bekymrade. En svensk justitieminister, oavsett partifärg, hade sagt det. Maltas justitieminister blir med det här en del av problemet, inte en del av lösningen.

Att Malta blivit bas för svenska spelbolag tycker han sänder ut dåliga signaler.
– Många spelbolag är där för att de kan agera utifrån nationella lagstiftningen. De borde i växande utsträckning se det som ett problem att de vistas i en miljö som riskerar att dra in dem i helt andra verksamheter. Jag tror inte att Malta är en hälsosam miljö att vara i om man sysslar med en verksamhet som spel, säger Gunnar Hökmark.
Yorgen Fenech säger om EU-parlamentarikernas kommentarer:
– Jag känner inte till att jag skulle ha omnämnts i något av detta, vilket skulle vara falskt, befängt och självklart förtal.

Pia Gripenberg"

"Fakta. Daphne Caruana Galizia
Kontroversiell undersökande journalist som drev en av Maltas mest lästa bloggar. Hon mördades i oktober 2017.
Tre personer, kända av polisen sedan tidigare, är åtalade för brottet. Rättegången pågår.
Vid utfrågningen i EU-parlamentets utskott för ekonomisk brottslighet sade Maltas justitieminister Owen Bonnici att polisen fortsätter att söka efter hjärnan bakom mordet. "

" Bron till Colombia en livlina för hungriga venezuelaner

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Cúcuta. Den humanitära krisen i Venezuela gör att bron över till grannlandet Colombia har blivit livlinan för miljoner venezuelaner som söker mat, mediciner och läkarvård. Många av flyktingarna vill att USA invaderar landet och tvingar bort diktatorn Nicolás Maduro.

Klockan är sex på morgonen i den colombianska gränsstaden Cúcuta. Gränsvakterna har precis öppnat gränsen och tusentals venezuelaner väller in på gångbron över floden Táchira. Många är familjer som sålt allt de äger för att få pengar till bussbiljetten till Colombia. Några av dagens första venezuelaner som sätter ned sina tomma väskor på den colombianska sidan är systrarna Viera. Det är sjunde gången på två år som de gör resan för att köpa mat till sina fem barn i staden Trujillo i Venezuela.
– Situationen är ohållbar. Vi har ingen mat. Enda sättet är att åka hit och handla med oss hem, säger Mairobi Viera, 34.
Hon arbetar som sjuksköterska, men hennes lön räcker inte till att köpa mat hemma. Ett kilo ris kostar lika mycket som hon tjänar i månaden. Bristen på hushållsprodukter är också omfattande.
– Det går inte ens att få tag på tandkräm, säger hon.
Bredvid sitter hennes syster, Nairobi Viera, 31. Hon har två barn och vill att USA tvingar bort diktatorn Nicolás Maduro.
– Snälla, USA. Invadera oss! Bomba ut Maduro! Det finns inget annat sätt, säger hon.
Hennes systers man nickar.
– Ingen vill ha krig, men i detta fall är det enda lösningen. Maduro tänker inte ge upp självmant, säger Francisco Rondon.
USA har sänt 46 ton humanitärt bistånd som står och väntar i lagerlokaler på den colombianska sidan av gränsen. Biståndet innehåller 1,7 miljoner matpaket till Venezuelas undernärda barn, men president Nicolás Maduro erkänner inte att landet har en humanitär kris. Han ser hjälpen som ett svepskäl för att inleda en militär invasion.
– Regimen svälter sin befolkning. Något måste göras, säger Francisco Rondon.
På en skuggig plats vid gränsövergången i Colombia har 30-åriga Cindy Hernandez satt sig ned för att amma sin två månader gamla bebis Miantonella. Hon har åkt buss i tolv timmar genom Venezuela för att ta sig till gränsen till Colombia. Med sig har hon sin 11-åriga dotter Javiany Nickolle som hjälper henne med den tomma resväskan som hon ska fylla med colombiansk mat och återvända hem med i kväll.
– Jag skäms för att säga det, men jag tycker också att USA borde invadera oss och köra ut Maduro, säger Cindy Hernandez.
De flesta som kommer över gränsen är desperata och inser inte att om USA invaderar landet så kommer Ryssland att försvara Maduro-regimen. Sedan Venezuelas ekonomi kollapsade för två år sedan har Ryssland köpt upp flera av landets oljekällor och gasfält. Om USA och grannländerna Colombia och Brasilien går till attack mot Nicolás Maduro kan det bli början på en allvarlig konflikt mellan världens stormakter.
Vid gränsövergången står en man med militärbyxor och svart keps. I sin hand har han en svart vattenflaska från USA med Republikanernas symbol. Han är född i Venezuela, men flyttade till USA med sina föräldrar för femton år sedan när Venezuelas före detta president Hugo Chávez tog över landets statliga oljebolag PDVSA.

Han gick med i USA:s marinkår och har varit placerad i Djibouti och Taiwan där han arbetat som militär rådgivare. Nu har han lämnat marinkåren och är en av de frivilliga som rest till Colombia för att ge råd om hur det humanitära biståndet ska komma in i Venezuela.
– Jag har träffat många avhoppade venezuelanska soldater som flytt till Colombia. De håller på att bilda en styrka som ska försöka få in biståndet i landet, menar Luis Medina.
En sådan aktion skulle kunna bli startskottet på en väpnad konflikt med Venezuela.
– Jag vet att det kan spillas blod, men i detta fall är det motiverat. Om ett fåtal dör för att hjälpa miljoner i nöd så är det värt det, säger Luis Medina som lämnade Venezuela när han var tolv år.
På andra sidan gränsen, i den venezuelanska gränsstaden San Antonio del Táchira, pågår stora demonstrationer med folk som vill att regimen går med på att släppa in det amerikanska biståndet. I tisdags trotsade omkring 600 personer regimens våld och vågade ge sig ut på gatorna för att kräva att regimen öppnar motorvägen mellan länderna så att lastbilarna med nödhjälpen kan nå de behövande.
– Vi demonstrerar för att vi vill ha frihet, inte krig. Vi vill att regimen öppnar motorvägen, säger Julia Garcia.
Hon är beredd att ta sig till motorvägen för att bilda en mänsklig sköld som kan hindra regimen från att möta hjälpsändningarna med militärt våld.
Hon får medhåll av Yanely Maldonado som går under en enorm venezuelansk flagga som demonstranterna vecklat ut över demonstrationståget.
– Jag är inte rädd. Våra barn behöver mat, säger hon.

Henrik Brandão Jönsson "

"Fakta.
Landets ledare Nicolás Maduro tog över efter sin mentor Hugo Chávez 2013.
I valet 2015 förlorade hans socialistparti för första gången på 17 år majoriteten i nationalförsamlingen, som nu leds av oppositionsledaren Juan Guaidó.
Det gjorde att regering och parlament kontrollerades av två olika läger, som är politiska motståndare och en bitter maktkamp pågår mellan de två.
För att runda situationen genomförde Maduro i augusti 2017 ett omstritt val till en ny konstituerande församling, en grundlagsförsamling, med befogenhet att skriva om grundlagen.
Maduro meddelade sedan att presidentvalet skulle tidigareläggas. Han utropades till segrare i valet, som hölls i maj i fjol. Valdeltagandet var lågt eftersom stora delar av oppositionen bojkottade valet.
Venezuela sitter på en av jordens största oljereserver. 2014 kollapsade oljepriset, vilket innebar en katastrof för landets ekonomi. Venezuela lider nu av hyperinflation och är svårt sargat ekonomiskt.
Källa: Utrikespolitiska institutet "

" Nathan Shachar: Den innersta kretsen ser som sin uppgift att segra eller dö

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Travarna med donerad mat som väntar på att släppas in i Venezuela kommer knappast att uppnå något av sina syften. Riset och bönorna kommer varken att nå landets halvsvultna befolkning eller tvinga dess ”bolivarianska” regim från makten.

Nicolás Maduro och regimens andreman, den långt mer kapable arméofficeren Diosdado Cabello, förklarar för sina anhängare att livsmedlen som tornar upp sig vid gränsövergångarna till Colombia och Brasilien är ”bluffbistånd”.
Deras budskap till hungriga undersåtar är att Venezuela visst skulle kunna sätta mat på folkets bord, bara omvärldens ”blockad” hävdes. Sanningen är att Venezuela inte alls befinner sig i blockad, men landet har inga pengar att köpa mat för, eftersom statskassan är tom och skulderna astronomiska. Inte ens Kina eller Ryssland beviljar längre någon kredit.
Försändelserna via Colombia och Brasilien var ett lyckat schackdrag, pr-mässigt: Om regimen släppte in matkonvojer skulle den tappa ansiktet; om den vägrade skulle den, som nu sker, göra ett hjärtlöst intryck på hungrande landsmän och främmande bedömare.
De uppdrivna förhoppningarna om regimens fall har, föga överraskande, kommit på skam. Flera prominenta officerare har gjort rubriker då de sagt upp sin lojalitet till Maduro. Men de uppmärksammats just därför att de är så få – kåren i stort har förblivit lojal.
Venezuelas officerskår liknar inte grannländernas, där personalen överlag lutat åt höger och överklassen. Efter militärkuppen i april 2002, då president Hugo Chávez miste makten i ett par dagar och sedan återkom efter ett rafflande drama, fick Venezuela nya säkerhetsstyrkor.
Kubanska rådgivare tog över viktiga delar av underrättelseväsendet. Alla officerare med tänkbara band till kuppmakarna pensionerades och sträng ideologisk sovring, både av officersaspiranter och av rekryter, vidtog. Efter mönster från Venezuelas nära allierade Iran upprättades regimtrogna enheter utanför de reguljära vapenslagen.
På längre sikt ter sig regimens situation förtvivlad, men på kort sikt är det svårt att se hur den skulle kastas ur sadeln. Nyckeln finns inte i Latinamerika, Europa eller USA, utan i Peking och Moskva.
De ryska och kinesiska krediter som hållit regimen vid liv efter ekonomins sammanbrott 2012 torde vara enorma, men några exakta siffror är inte kända. Vladimir Putin och Xi Jinping har inte beslutat sig för hur de skall agera under krisen. Å ena sidan är det alltid frestande att visa USA och EU att de inte kan få sin vilja fram utan vidare. De vill heller inte ge andra allierade intrycket att Kina och Ryssland kastar in handduken så snart Washington höjer rösten.
Men å andra sidan är det inget lockande alternativ att följa den hjälplösa Maduro-regimen ned i djupet. Gör man det kommer nästa regim knappast att honorera några skulder. Inom den venezuelanska oppositionen råder oenighet om hur de väldiga skulderna, inklusive bortlovad framtida olje- och metallproduktion, skall hanteras.
Vissa vill två sina händer från alla Chávez och Maduros skulder, medan andra menar att förhandlingar med Ryssland och Kina om saken skulle kunna få Putin och Xi att överge Maduro. Det skulle förvåna om inte sådana förhandlingar redan pågår i skymundan.
Kina och Ryssland är nyckelspelarna. Kasserar de Maduro är regimens dagar räknade. Vilket inte betyder att detta skulle räcka för att få presidenten att ta reson. Den innersta kretsen ”bolivarianer” betraktar sin uppgift i samma ljus som Baath-regimen i Syrien 2011: Att segra eller dö.

Nathan Shachar
naranjal@gmail.com"

" Minst 27 döda i bombdåd

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Minst 27 personer ur det iranska revolutionsgardet har dödats i en självmordsattack i Iran. Det rapporterar Reuters med hänvisning till den statligt kontrollerade iranska nyhetsbyrån Fars.

Attacken ska ha inträffat på onsdagen mellan städerna Zahedan och Khash vid Irans sydöstra gräns mot Pakistan. En bil ska ha exploderat vid en buss med medlemmar ur det iranska revolutionsgardet.
Minst 27 människor dödades i attacken och ytterligare tio personer skadades, rapporterar Reuters.
Iranska säkerhetsstyrkor drabbar regelbundet samman med väpnade sunnigrupper i området och de senaste veckorna har flera attacker där riktats mot iranska säkerhetsstyrkor.
En stor smuggelrutt för opium går genom området vilket också resulterat i våldsamheter mellan säkerhetsstyrkor och droghandlare, enligt al-Jazira.
I ett uttalande bekräftar det iranska revolutionsgardet att attacken inträffat och uppger att soldaterna som drabbades var på väg tillbaka från gränsen mot Pakistan.
”I den här självmordattacken fylldes en bil med sprängämnen och exploderade bredvid en buss med styrkor från revolutionsgardet”, skriver de i uttalandet.

Agnes Laurell
agnes.laurell@dn.se "

" Profilerad journalist gripen för ”nätförtal”

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Den filippinska journalisten Maria Ressa, som flera gånger drabbat samman med president Rodrigo Duterte, har gripits anklagad för ”nätförtal”.

Maria Ressa är en högprofilerad journalist i Filippinerna. Hon utnämndes förra året till ”årets person” av tidskriften Time och har bland annat arbetat för CNN International och driver nu nyhetssajten Rappler.
Rappler har retat upp regeringen då sajten har kritiskt rapporterat om Dutertes krig mot knarket. Innan Maria Ressa greps på onsdagen hade hon mottagit en arresteringsorder, vilket hon hann berätta för CNN innan civilklädda agenter från den nationella kriminalpolisen kom till hennes kontor i Pasig City och grep henne. Enligt Manila Times ska agenterna ha försökt att hindra personalen från att spela in gripandet. Detta hindrade dock inte personalen från att publicera en film på Rapplers Facebooksida.
Det filippinska journalistförbundet säger i ett uttalande att det ”uppenbart påhittade åtalet utgör en skamlös förföljelse från mobbarregimen”. Det aktuella rättsfallet handlar om en artikel om en affärsmans påstådda band till en domare i Högsta domstolen.

Viviana Canoilas
viviana.canoilas@dn.se
Clas Svahn
clas.svahn@dn.se "

" Svårt att hitta sovplats för schlagerfantaster

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Jorden runt
Det är svårt att tro med tanke på det gråmuggiga vinterväder som i skrivande stund hänger över Israel. Men om ganska precis tre månader är det sol, sand och sång som gäller här, när nöjesvärldens blickar riktas mot Tel Aviv.

För första gången ska den dynamiska Medelhavsstaden stå värd för Eurovisionsschlagerfestivalen. Två gånger tidigare har Israel arrangerat schlagerfinalen, 1979 och 1999, men då har det skett i Jerusalem.
Tel Aviv har blivit ett allt populärare resmål för européer. Nu vill turistmyndigheterna visa att staden också är ett alternativ för stora mässor och internationella evenemang. Det är där den internationella musikfesten kommer in i bilden. Mellan 20 000 och 30 000 schlagernördar väntas till Tel Aviv den 14-18 maj.
Men alla är inte övertygade om att Tel Aviv kommer att klara utmaningen. Dagstidningen Haaretz, som häromdagen stämde av läget i Tel Aviv inför schlagerjippot, gav sina läsare ett kort och kärnfullt råd: ”Om ni vill ha en lugn och avkopplande ledighet i mitten av maj – håll er borta från Tel Aviv!”
Det handlar inte om den bojkottkampanj som Palestinagrupper dragit i gång. Nej, artikelförfattaren syftar på att stadens 11 000 hotellbäddar inte kommer att räcka om antalet besökare stämmer med prognosen. Inte ens om 6 000 privatrum tas med i beräkningen kommer alla tillresta musikentusiaster att få plats.
Stadens schlagergeneral Eytan Schwarz hade planer på att chartra ett par stora kryssningsfartyg som skulle ligga i stadens hamn under festivalen. Men idén föll på att farvattnen utanför Tel Aviv är för grunda - båtarna skulle tvingas ankra långt ute på redden.
Arrangörsstaben har nu beslutat att i all hast uppföra en campingstad i anslutning till mässområdet Expo, där finalen ska gå av stapeln. Byggentreprenören, som ännu inte satt spaden i marken, har utlovat tre kategorier av campingmöjligheter: ”bas” som innebär en plätt att slå upp sitt eget tält, ”medium” där det går att hyra tält, och ”lyx” som erbjuder husvagnar med dusch och luftkonditionering.
Ytterligare ett bekymmer är transporterna. De allmänna kommunikationerna i Tel Aviv står stilla under sabbaten på fredag och lördag, vilket råkar sammanfalla med schlagergalans höjdpunkter. Ett stort antal bussar som går non-stop mellan arenan och de centrala nöjeskvarteren ska därför hyras in.
I sin vånda har arrangörerna vänt sig till tidigare års organisatörer av schlagerfinalen för att få råd och dåd. Det är hjärtevärmande att läsa att Eytan Schwartz och hans stab särskilt berömmer de ansvariga för 2016 års tävling, som gick i Stockholm.
– De har varit mycket tillmötesgående och sade till oss: ”låt besökarna njuta av stan bara”, säger Eytan Schwartz till Haaretz.
Det kanske blir bra det här i alla fall, Tel Aviv. Med lite hjälp från vännerna i Stockholm.

Erik Ohlsson "

" Uigurer kräver bevis på att deras släktingar lever

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Uigurer som flytt Kina kräver i en ovanlig och samordnad kampanj bevis för att deras släktingar hemmavid lever. Uppropet går under hashtagen #MeTooUyghur" på Twitter och startade efter att Kina visat en video med en fängslad uigurisk musiker som befarades ha dött.

Rörelsen där uigurer utanför Kina ber regimen om livstecken från sina anhöriga började efter att Turkiet i ovanligt hårda ordalag kritiserat Kina för dess behandling av uigurerna, den muslimska befolkningen i regionen Xinjiang. Kinas agerande är en "stor skam för mänskligheten", hävdade Turkiets utrikesministerium i ett uttalande där landet för första gången offentligt kritiserade Kina i frågan. Fördömandet kom efter uppgifter om att den populära uiguriska musikern Abdurehim Heyit ska ha dött i ett av dessa läger. Det förnekades av Kina som en "absurd lögn". Som bevis publicerade man en video där Abdurehim Heyit säger att han är vid god hälsa. Enligt Kina är han frihetsberövad och misstänkt för att vara en fara för nationens säkerhet. Videons sanningshalt har dock ifrågasatts av en del uigurer.
I sociala medier syns nu uigurer som håller i fotografier på föräldrar, barn och syskon och frågar: Var är de? Lever de?

Marianne Björklund "

" Prinsessan drog sig ur valet – nu kan partiet förbjudas

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Det stormar i thailändsk politik inför valet den 24 mars. Efter prinsessan Ubolratanas plötsliga entré och lika snabba sorti riskerar nu det parti hon skulle kandidera för att bannlysas. Det ökar chanserna för militärjuntans nybildade parti att vinna.

Valrörelsen inför Thailands första val sedan militären tog makten 2014 har fått en minst sagt stormig start. Först slog bomben ned i förra veckan om att prinsessan Ubolratana kandiderar till posten som premiärminister. Nyheten var chockerande ur flera synvinklar. Kungliga personer brukar inte delta i den thailändska partipolitiken. Att Ubolratana dessutom skulle kandidera för ett parti som förknippas med den falang i thailändsk politik som står på motsatt sida från rojalisterna gjorde kandidaturen än mer kittlande.
Ubolratana fick dock snabbt träda tillbaka efter att hennes bror kungen, Maha Vajiralongkorn, kallat hennes kandidatur för ”högst olämplig” och framhållit att kungligheter bör stå ”över” politiken. Något som senare även valkommissionen stämde in i och förbjöd prinsessan att delta. Uppenbarligen ses Ubolratana fortfarande som en del av kungahuset i Thailand, trots att hon efter giftermål med en amerikan avsade sig prinsesstiteln för länge sedan.
Nu kommer nästa smäll för Thai Raksa Chart, partiet som Ubolratana skulle ställa upp för. Partiet bör förbjudas, anser den thailändska valkommissionen. Anledningen är att man anser att det genom att ha lanserat Ubolratana som premiärministerkandidat brutit mot landets lagar om konstitutionell monarki.
Det slutgiltiga avgörandet om Thai Raksa Charts fortsatta liv ska tas av Thailands författningsdomstol. Om den tvingar partiet att upplösas väntas också ledarna i partiet hindras från att ställa upp i politiska val under lång tid framöver.
Det skulle vara en kraftig käftsmäll för de politiska krafter i Thailand som stöder den förre premiärministern Thaksin Shinawatra, som befinner sig i landsflykt sedan han anklagats för korruption – på politiska grunder, enligt honom själv.
Thai Raksa Chart är ett av de Shinawatravänliga partier som ställer upp i valet och har fått ett äldre Thaksintroget parti, Pheu Thai, att dra tillbaka kandidater i flera valkretsar för att förbättra chanserna för partier som stöder den förre premiärministern att få majoritet i parlamentet. Skulle partiet förbjudas går Thaksin-vänliga partier därmed miste om röster i dessa områden.
Det skulle vara en kraftig missräkning för Shinawatra som tros ha fortsatt starkt folkligt stöd i Thailand. Partier med band till honom har vunnit alla val i Thailand sedan 2001. Två gånger har de dock avsatts av kupper, stödda av en rojalistisk elit. Även denna gång ser valet ut att bli en strid mellan Thaksinanhängare, som ofta återfinns på landsbygden, och en rojalistisk elit i storstäderna.
Ytterligare ett bakslag för Thaksinanhängarna kom under onsdagen när tv-stationen Voices licens drogs in av ”nationella säkerhetsskäl”. Kanalen ägs av Shinawatras barn och är en motkraft till militärjuntan. Därmed verkar militären ha sett till att stärka chanserna för det parti, Palang Pracharath, som militärjuntans premiärminister Prayuth Chan-ocha bildat inför valet. Militären har dessutom under sin tid vid makten kuppat igenom en ny konstitution som försäkrar att man behåller viss makt, oavsett valutgång. Den nya konstitutionen ger bland annat militären rätt att utnämna de 250 personer som sitter i parlamentets överhus. Konstitutionen gör det också svårt för ett enskilt parti att få egen majoritet i underhuset. **Marianne Björklund "**

" Nu heter det Nordmakedonien

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Nordmakedonien/Grekland. Nu finns Nordmakedonien på riktigt, inte bara som en politisk uppgörelse.
På onsdagen kablades bilder ut från gränsen till Grekland där nya skyltar nu välkomnar resande till Nordmakedonien. Den formella namnändringen har nu även meddelats till FN.

TT "

”Bara en procent av alla smutsiga pengar hittas”

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

"Danske Bankskandalen borde leda till förändringar i sättet som Europa bekämpar penningtvätt på. Det hoppas Rob Wainwright, tidigare chef för Europol. Men han är skeptisk och kritisk till regelverket som ska skydda samhället från penningtvätt.

Organiserad kriminell verksamhet omsätter minst 1 250 miljarder kronor, motsvarande en fjärdedel av Sveriges bruttonationalprodukt. Det kom EU:s samarbete för brottsbekämpning, Europol, fram till häromåret när de granskade hur penningtvätt går till inom unionen.
– Men det var en försiktig siffra – själv tror jag att det är minst det dubbla, säger Rob Wainwright som fram till i somras var Europols chef.
Dessa ”smutsiga” pengar ”tvättas”, det vill säga deras brottsliga upphov döljs, av specialister. De är smarta – och mycket skickliga.
– Endast en procent av de smutsiga pengarna klarar vi av att finna och lägga beslag på, sade Wainwright när han talade på ett seminarium arrangerat av studieförbundet SNS och Handelshögskolans center för finansiell ekonomi, House of finance.
Ändå slussas 85 procent av de brottsliga pengarna genom det vanliga lagliga bankväsendet – trots de senaste decenniernas skärpta regelverk.
Även om han helst ser ändringar av vissa regler, vill inte Rob Wainwright avskaffa regelverket. Det är i stället angreppssättet han vänder sig mot.

I stället för att fokusera på att bankerna lever upp till regelverket, borde de också tillsammans med finanspolis och tillsynsmyndighet, aktivt leta efter penningtvätt.
Det handlar om att analysera stora mängder data för att hitta personer och transaktioner som är misstänkta. Och dessutom – att dela med sig av informationen till dem som kan ingripa. I dag finns, menar han, för mycket av stuprörstänk: varje del i kedjan arbetar på sitt sätt, med sin information.
Men då handlar det också om att banker, finanspoliser och andra myndigheter ska dela känslig personlig information om människor, om bankernas kunder?
– Ja, men på ett mer målbaserat sätt. Det handlar ju inte om att dela information om alla kunder så klart, säger Wainwright.
En av de senaste årens stora skandaler är den penningtvätthärva som förekom i Danske Banks estniska bolag. Kanske så mycket som 200 miljarder dollar tvättades där under årens lopp åt bland annat rysk maffia.
Trots varningar internt struntade Danske Banks ledning länge i att göra något effektivt åt problemet. Det ledde i fjol fram till både avgångar och hotande åtal.
Den politiska upprördheten var stor och Wainwright hoppas att det ska leda till förändringar i sättet som staterna bekämpar penningtvätt på.
– Jag tycker att det borde bli det. Reaktionen borde bli att nu ordnar vi det här, säger han.
– Men vad som är frustrerande är att vi inte går vidare. För att minimera risken att det här händer igen någonstans borde vi också gå vidare och stärka systemets motståndskraft och föra samman våra resurser, genom underrättelser, säger han.
Varför är det då så svårt att få till stånd en förändring?
– Det är fortfarande något av ett mysterium för mig. Alla jag pratat med, ministrar, centralbankschefer, tillsynschefer, polischefer, bankirer – de håller med!
– Och ändå. Jag misstänker att det är ett problem som inte anses ha tillräckligt hög prioritet, svarar han.
Wainwright tycker själv att det egentligen borde vara en bra politisk berättelse – en ledande politiker som säger att nu ska vi klämma åt penningtvätten, smutsiga pengar ska inte komma in i vårt finansiella system. Men när han försökte skapa ett europeiskt finansiellt underrättelsecenter (FIU är den engelska förkortningen som används internationellt), stötte han på patrull – från regeringarna.
Rob Wainwright tror att det var några av de nationella FIU som lobbade mot förslaget hos sina respektive regeringar.
– De vaktar över datainsamlingen, i stället för att vara mer öppna. Jag fann det mycket frustrerande att ha med några av dem att göra.
– De gillade verkligen inte att vi rapporterade om den där enda procenten. De hade problem med det, minns han.

Dan Lucas
dan.lucas@dn.se "

"Fakta. Danske Bank-skandalen
Danske Bank köpte 2007 finländska Sampo Bank, inräknat dess estniska verksamhet. Redan 2014 slog en internrevision larm om att personal i Estland hjälpte kunder att dölja pengar för myndigheterna. Danske Bank stämdes i Frankrike för misstänkt penningtvätt i den estniska enheten under åren 2008 till 2011.
Slag i slag dök nya exempel upp och i september i fjol avgick koncernchefen Tomas Borgen. En extern utredning som banken lät göra visar att 200 miljarder dollar slussats genom banken från 15 000 icke-estniska kunder.
I november i fjol delgav den danska finansåklagaren Danske Bank misstanke om brott. "

" EU svartlistar 23 länder där penningtvätt misstänks

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Hårdare kontroll väntar för den som vill föra över stora summor från länder som Saudiarabien, Panama och Bahamas. 23 länder ska svartlistas av EU på grund av risken för penningtvätt och terroristfinansiering.

”Vi har infört de starkaste penningtvättsreglerna i världen, men vi måste se till att smutsiga pengar från andra länder inte hittar in i våra finansiella system”, säger EU-kommissionens justitieansvariga, Vera Jourová, i ett uttalande. Svartlistningen kommer bland annat att innebära att alla transaktioner med ett värde över 10 000 euro – cirka 100 000 svenska kronor – med de listade länderna måste genomgå särskilda kontroller.
De utvalda länderna har hamnat på listan eftersom de anses ha ”strategiska brister” i antingen sina penningtvättslagar eller när det gäller att finansiera terrorism.
Listan ska nu godkännas inom en månad av både EU-parlamentet och EU:s medlemsländer innan den kan börja gälla.
Från EU-parlamentets gröna partigrupp ges genast tummen upp. ”Med tanke på den enorma lobbyingen vi sett från vissa länder på listan och även från EU-länder så är det skönt att se att kommissionen kunnat hålla nerverna i styr och ta den här kampen mot penningtvätt på allvar”, skriver tyske ledamoten Sven Giegold i ett uttalande.

TT"
"EU har även en lista över länder som inte anses samarbeta när det gäller skatteplanering och skatteflykt. Där finns: Trinidad och Tobago och Amerikanska Jungfruöarna i Västindien samt Guam, Amerikanska Samoa och Samoa i Oceanien. "

" EU röstar om tuffare granskning av utländska investeringar

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Kineser som vill bygga djuphamn i Lysekil. Eller rysk gasfirma som vill investera i Slite och Karlshamn. Sverige saknar en lag som granskar utländska investeringar. I dag, torsdag, röstar EU--parlamentet om att införa sådana gemensamma regler.

Sverige tillhör de medlemsstater i EU som saknar lagstiftning som skyddar vissa företag från att hamna i utländska händer. Det har gjort att ett mycket stort ansvar har lagts på kommunerna, exempelvis - härom året i Lysekil, på Gotland och i Karlshamn, när utländska - företag ville investera i hamnar.
Länder som har en skyddslagstiftning har drivit på för gemensamma EU-regler. Argumentet är bland annat att företag är internationella. Köps en svensk teleoperatör i Sverige av ett utländskt företag påverkas länder i Norden och Baltikum där företaget har dotterbolag.
– För mig var det ett uppvaknande när jag talade med tidigare försvarsministern i Lettland och han sade att ”om ni bestämmer er för att sälja SEB, Bonnier och Tele 2 till Ryssland har vi inget att säga till om, trots att det är hela vår infrastruktur”, berättar EU-parlamentarikerna Christofer Fjellner (M).
Sverige var länge motståndare till att införa regler, men har precis som flera andra EU-länder bytt fot när det internationella politiska klimatet hårdnat.
På torsdag ska EU-parlamentet rösta om att införa gemensamma granskningsverktyg för att skydda strategiska sektorer. Det handlar till

exempel om vatten och transporter och det som kallas kritisk teknik, som artificiell intelligens, robotteknik och halvledare.
I betänkandet framgår att medlemsstaterna ska kunna begränsa utländska direktinvesteringar utifrån ”behovet av säkerhet eller allmän ordning”.
– Granskningen handlar om att ta reda på om det finns andra skäl än det rent kommersiella intresset och i fall man då ska ta säkerhetspolitisk hänsyn, säger Christofer Fjellner.
Han bedömer att förslaget kommer att gå igenom med rungande majoritet i parlamentet.
– Finns det något motstånd är det bland vissa medlemsstater i rådet, säger han.
I ministerrådet, som måste ge sitt slutliga klartecken till en gemensam säkerhetsgranskning, finns länder som är tveksamma till att dela med sig av underrättelseinformation till alla andra medlemsstater.
– Jag kan förstå om vissa länder frågar sig om de vågar dela med sig av uppgifter från säkerhetstjänsten till Bulgarien, Malta eller Cypern, säger Fjellner.
Införs gemensamma EU-regler betyder det nämligen att om till exempel Sverige skulle göra en säkerhetsgranskning kring en investering är landet skyldigt att dela med sig av viss information till övriga medlemsstater.
Beslutet om utländska investeringar kommer samtidigt som kinesiska Huawei stängs ute från 5g-näten i flera länder. Handelskommissionär Cecilia Malmström framhåller dock att de nya reglerna inte är en ”Lex China”.
– Bestämmelserna är neutrala. Men vi följer förstås debatten om kinesiska investeringar, som hamnen i Pireus, och vet att Kina har en uttalad strategi att prioritera investeringar i infrastruktur, säger hon.
Statliga kinesiska Cosco är numera majoritetsägare i hamnen utanför Aten, en av Europas största. I finanskrisens spår behövde Grekland pengar och Kina stod först i kön när hamnen skulle privatiseras.
När EU-länderna 2017 skulle ena sig om att kritisera Kina för att landet bryter mot mänskliga rättigheter, lade Grekland in sitt veto.
Andra medlemsstater pekar på hamnen, och fler utlovade kinesiska investeringar, som en möjlig förklaring till vetot.

Pia Gripenberg "

"Fakta.
14 EU-länder granskar utländska direktinvesteringar: Österrike, Danmark, Tyskland, Finland, Frankrike, Lettland, Litauen, Ungern, Italien, Nederländerna, Polen, Portugal, Spanien och Storbritannien.
Systemen varierar dock mycket i räckvidd och utformning.
Medlemsstaterna har 18 månader på sig att föra in den gemensamma EU-bestämmelsen i sin nationella lagstiftning. "

" Lundintoppar misstänks ha försökt tysta vittnen

DN TORSDAG 14 FEBRUARI 2019

Vittnen i Lundinfallet beskriver hur de hotats och utsatts för våld. Nu har Lundin Petroleums ordförande Ian Lundin och vd Alex Schneiter delgivits misstanke om anstiftan till övergrepp i rättssak.

I augusti avslöjade Dagens Nyheter uppgifter om att vittnen i utredningen som pågår mot det svenska oljebolaget Lundin Petroleum, har trakasserats av personer som sagt sig arbeta för oljebolaget. Flera personer i Sydsudan och dess grannländer ska ha erbjudits pengar och möjlighet till skolgång för sina barn, mot att de skulle ta tillbaka sina vittnesmål. Vittnena ska även ha blivit förföljda, hotade och utsatta för våld.
I december kom besked om att en ny förundersökning startats, parallellt med den utredning som pågår sedan 2010 om folkrättsbrott i dåvarande Sudan kring millennieskiftet. Där är bolagets ordförande Ian Lundin och vd Alex Schneiter misstänkta för medhjälp till grovt folkrättsbrott.
Oljebolaget bekräftar nu för DN att Schneiter och Lundin har delgivits misstanke om anstiftan till övergrepp i rättssak.
Thomas Alstrand, vice åklagare vid internationella åklagarkammaren i Göteborg som leder den nya förundersökningen, uppger att brottsmisstanken gäller anstiftan till övergrepp i rättssak alternativt grovt övergrepp i rättssak.
– Det handlar om att personer som uppger sig ha blivit utsatta för övergrepp i samband med oljeborrningar, och som berättat om det, beskriver att de blir tillsagda med våld eller med hot om våld om att vara tysta om det.
Alstrand uppger att förhör och andra utredningsåtgärder vidtagits och fler kommer att vidtas.
– Utredningen är långt ifrån avslutad, säger Thomas Alstrand till DN.
Lundin Petroleums presschef Robert Eriksson skriver i ett mejl till DN:
”Vi ser givetvis mycket allvarligt på de här anklagelserna, som vi anser vara helt ogrundade. Vi noterar också att inga konkreta anklagelser mot vare sig Ian eller Alex framkommit under förhören som hållits. Vi utgår nu från att åklagaren också tar ställning till den information vi redan har överlämnat till honom i det här ärendet och även undersöker de hot som har riktats mot vittnen och källor på vår sida. Vi har gjort det tydligt för åklagaren att vi tycker att det är korrekt att påståenden som dessa måste undersökas och att vi kommer att samarbeta fullt ut med en sådan undersökning. Samtliga representanter för Lundin Petroleum som arbetar med att förbereda vårt försvar agerar i enlighet med de högsta standarder.”

Lisa Röstlund
lisa.rostlund@dn.se"

" Fakta. Utredningen mot Lundin Petroleum
Sedan 2010 pågår förundersökningen mot Lundin Petroleum, tidigare Lundin Oil, som handlar om att företrädare för bolaget kring millennieskiftet misstänks ha samarbetat med regeringen i dåvarande Sudan för att fördriva befolkningen från områden kring oljefälten där bolaget var verksamt. Alternativt ska bolagstopparna ha blundat för händelserna.
2016 delgavs bolagets vd Alex Schneiter och ordförande Ian Lundin misstanke om medhjälp till grovt folkrättsbrott. "

”Välorganiserade populister hotar hela EU-samarbetet”

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

"DN. DEBATT 20190215
Valet till Europaparlamentet i maj är viktigare än på mycket länge. Ett polariserat parlament efter valet skulle få svårt att fatta beslut och konstruktivt stifta lagar. Därför är det oerhört viktigt med ett högt valdeltagande, ett brett engagemang och en bred debatt om Europas framtid. Vi har hundra dagar på oss, skriver EU-kommissionär Cecilia Malmström.

Allt fokus i Sverige har på sistone legat på turerna i regeringsbildningen. Det övriga Europa har i stället sakta men säkert börjat sikta in sig på det kommande valet till Europaparlamentet. Partier runtom i EU fastställer listor, tar fram program, diskuterar toppkandidater och vilka allianser som kan bildas efter valet. Det finns en tydlig samsyn om att det här valet blir annorlunda; de traditionella partierna väntas gå kraftigt tillbaka då andra krafter kommer att öka sin representation.
Vi är många som känner en stor oro över den stadiga framväxten av populistiska allianser. Partier som är främlingsfientliga och EU-skeptiska och som ifrågasätter de grundläggande liberala värderingar som Europasamarbetet vilar på. Italiens Salvini, Ungerns Orban, Polens regeringsparti med Kaczynski i spetsen, Frankrikes Le Pen – alla intensifierar de nu sitt samarbete inför valet. President Trumps tidigare chefsideolog Steve Bannon åker flitigt runt på möten i Europa för att elda på samtalen om samarbete dessa partier emellan. I Sverige växer Sverigedemokraterna och i Tyskland AfD med liknande agendor.
Partierna gör ingen hemlighet av sina planer på en dominoeffekt i EU-politiken. Viktor Orban sade nyligen att han hoppas att fler migrationsmotståndare tar över nationella regeringar och därmed kan kontrollera Europeiska rådet, alltså stats- och regeringschefernas toppmöten i EU. Det kan mycket väl hända. EU:s regeringar ska sedan utse en ny EU-kommission, det organ som driver på och föreslår nya lagar. Det innebär att den nuvarande kommissionen kan bli den sista där alla kommissionärer är genuint övertygade om att det europeiska samarbetet är någonting gott.
Det råder inget tvivel om att det finns ett rejält underlag för den politik som dessa olika partier driver runtom i Europa. Efterdyningarna av den ekonomiska krisen är fortfarande kännbara. Den allmänna ilska som exempelvis de gula västarna representerar i Frankrike hämtar sin näring i den franska politiska situationen – men också ur en frustration över ökade klyftor och en snabb globalisering där inte alla hänger med.
Samtidigt finns det starka motkrafter. Stödet för såväl euron som det europeiska samarbetet är högre än någonsin i de allra flesta medlemsländer. Kaoset kring Brexit har avskräckt de flesta EU-skeptiska partier från att aktivt driva en utträdesagenda. Över tre fjärdedelar av EU:s medborgare säger att de gillar euron, det högsta stödet sedan 2004. I den senaste Eurobarometerundersökningen svarade 77 procent av EU-invånarna att de känner sig som europeiska medborgare, och den siffran var hela 82 procent i Sverige. Andelen som upplever att de kan påverka och känner sig hörda i EU är den högsta på tio år.
Vi ser andra positiva rörelser – i såväl Polen som Ungern demonstrerar regeringsmotståndare, ofta med EU-flaggor. Nyligen hölls en stor demonstration mot våldet i Frankrike – EU-flaggor även där. Ungdomar över hela Europa klimatstrejkar och demonstrerar för

hårdare miljölagstiftning och snabbare gemensamma åtgärder mot klimathotet. De vill att EU ska göra mer.
Det är ur denna medborgerliga mylla som samtalet om Europa och valkampen till Europaparlamentet måste hämta sin näring. Imorgon är det hundra dagar kvar till valet den 26 maj. Vi måste inleda en bred diskussion om vad vi bör göra i EU och hur vi bör göra det, men också gå ut i ett kraftfullt försvar av de värden som hela samarbetet bygger på: demokrati, mänskliga rättigheter, tolerans, jämlikhet och rättsstatens principer.
Kort sagt: Vi måste kraftsamla för Europatanken.
Det räcker inte med att högtidligt hänvisa till historien – det unika i att krigshärjade länder valde att samarbeta i stället för att kriga. Det fantastiska att Europa enades efter att i så många år ha varit delat av en mur. Övergången till demokrati i forna diktaturer i södra och östra Europa.
All denna stolta historia är visserligen viktig, men EU:s roll i dagens osäkra värld är minst lika betydelsefull. EU står just nu beslutsamt upp för internationella lösningar och multilateralism när andra vill bygga murar. Medlemsländerna står enade kring en ambitiös handelspolitik och EU är ledande i arbetet med att stärka och reformera Världshandelsorganisationen, WTO. Vi sluter långtgående handelsavtal med en växande cirkel av likasinnade länder, där alla tror på en ömsesidigt gynnsam handel som är såväl hållbar som grundad i multilaterala principer.
EU försvarar dataskydd och individens rättigheter på nätet. Arbetet med att stärka den digitala och inre marknaden fortsätter. I den nya långtidsbudgeten föreslås stora satsningar på innovation, forskning, vidareutbildningssystem och social utveckling. Miljö- och klimatpolitiken kunde visserligen vara tuffare, men utan EU hade det inte blivit några internationella klimatuppgörelser i vare sig Paris 2015 eller Katowice tidigare i vintras.
Frågan är var vi tar vägen nu – hur EU-samarbetet ska vidareutvecklas. Vi står inför enorma utmaningar i en värld med flera maktcentra, med länder som inte följer etablerade regler och internationella normer. Det transatlantiska samarbetet är kraftigt försvagat. Vi ser ett allt aggressivare Kina som skapar störningar i den globala handeln. Vi behöver hantera massiva tekniska förändringar – artificiell intelligens och robotisering, större kunskapsklyftor och högre krav på medborgarna att vara i ständigt lärande.
Hur ska den europeiska unionen kunna navigera allt detta och vara en trovärdig global aktör? Vi har de senaste åren sett hur svårt det har varit att komma överens i migrationspolitiken. Inom utrikespolitiken är EU fortfarande en politisk dvärg. Oförmågan att enas om snabba gemensamma ståndpunkter när det gäller till exempel Iran och Venezuela har krympt EU:s trovärdighet och handlingsförmåga. Vi måste nu tveklöst diskutera möjligheten att börja fatta beslut med majoritet på utrikespolitikens område – att alltså lämna kravet på enhällighet bakom oss.
Detsamma gäller skattepolitiken. Vi är många som gärna skulle se en europeisk koldioxidskatt. Det skulle ge stora positiva effekter på klimatet, men eftersom detta är skattepolitik så krävs det i dag enhällighet för att få till något sådant. Man kan också tänka sig att en koalition av villiga EU-länder kan gå framåt med den typen av samarbete på egen hand.
Även försvars-, euro- och socialpolitiken skulle kunna fördjupas, med enklare beslutsfattande för alla eller ett fåtal. Dessa är alla diskussioner som Sverige måste engagera sig i. Traditionellt har det ofta nejsägande Sverige gömt sig bakom Storbritannien, men i och med britternas utträde är det dels angeläget att hitta nya allierade, dels brådskande att fundera över vilken vision av EU-samarbetet som mest skulle gynna vårt land. Varför har till exempel Sverige tillsammans med bara några få andra länder nu ställt sig utanför den europeiska

åklagarmyndigheten, som syftar till att bekämpa bedrägerier med EU-pengar? Och är det inte dags att ha en eurodebatt igen? Priset att stå utanför blir allt högre.
Valet till Europaparlamentet i maj är alltså viktigare än på mycket länge. De starka krafter som hotar hela EU-samarbetet är mer välorganiserade än någonsin. Ett polariserat parlament efter valet skulle få svårt att fatta beslut och konstruktivt stifta lagar, vilket i sin tur skulle påverka hela Europas väg framåt under lång tid framöver. Därför är det oerhört viktigt med ett högt valdeltagande, ett brett engagemang och en bred debatt om Europas framtid. Vi har hundra dagar på oss.

Cecilia Malmström, EU-kommissionär "

" Hultqvist kritiserar ryskt avtalsbrott

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Förvarsminister Peter Hultqvist (S) kritiserade vid Natos försvarsministermöte på torsdagen att Ryssland brutit mot INF-avtalet om kärnvapen.

USA har anklagat Ryssland för att bryta mot avtalet och därför sagt upp det. I regeringens utrikesdeklaration från i onsdags konstaterades att ”säkerheten i vårt närområde försämras”.

Mikael Holmström "

" Megastaden Lagos avgör Afrikas viktigaste val

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Lagos. Megastaden Lagos har över 20 miljoner invånare och växer med 1 500 människor som flyttar in varje dag. I detta kaos finns nyckeln till presidentpalatset – staden avgör Afrikas viktigaste val i år när Nigeria väljer president i morgon, lördag.

Den växer i alla riktningar, staden som redan på 1970-talet ansågs vara för stor och kaotisk för att vara huvudstad i Afrikas folkrikaste land (och därför ersattes av Abuja). Sedan dess har invånarantalet i Lagos flerdubblats och uppskattas nu vara mellan 20 och 25 miljoner.
Vid Atlantkusten söder om staden växer ett ”Afrikas Dubai” upp på halvön Eko Atlantic som återtagits från havet, i lagunen österut byggs slummen Makoko på styltor i vattnet och i nordväst fälls den täta vegetationen för att bereda plats för några av de 1 500 personer som tillförs Lagos invånarantal – varje dag.
Överväldigande är det ord som bäst sammanfattar detta urbana kaos som väcker lika delar respekt och förskräckelse tvärs över Afrika.
På 1990-talet var staden på väg mot ett totalt sammanbrott och en skylt vid flygplatsen välkomnade besökare med de lakoniska men varnande orden ”This is Lagos”. Kidnappningarna var många, trafiken dödlig och ljudet av surrande generatorer dränkte syrsornas sång i kvällningen.
Ingen elektricitet kom via det centrala nätet.
Sedan dess har mycket hänt, framför allt tack vare demokratin som med start i slutet av 1990-talet tvingade fram ett mer lyhört styre. I år

firar demokratin 20-årsjubileum i ett land som tidigare styrts av ett oändligt antal militärjuntor.
– Lagos är i dag en välorganiserad stad som styrs på ett bra sätt, säger tjänstemannen James Oluwatoki som tar en paus i skuggan under en av broarna som utgör motorvägskorsningen Anthony, belägen så centralt det går att komma på fastlandsdelen av megastaden.
Han syftar på upprensningen av gatorna, trafiken som flyter bättre och elförsörjningen som gått från obefintlig till någorlunda fungerande trots den massiva befolkningstillväxten.
Ett par meter bort rycker en handfull av trafikmyndighetens 1 500 anställda ut en förare ur en buss som har fel färg och tvingar samtliga passagerare att stiga av innan de konfiskerar fordonet. Scenen kan tyckas aggressiv och slumpartad men så präglas också varje konversation mellan två nigerianer av högt tonläge. Och bussen har faktiskt fel färg. Den som inte har målat sin buss i en brandgul nyans har heller inte betalat de lokala avgifterna.
Anthonykorsningen är formad som ett klöverblad och motorledens påfarter slingrar sig kring en marknad, en biltvätt, en bilhandel och ett par kontorshus.
– Men folk hungrar efter mer, fortsätter Oluwatoki, det räcker inte med att det har blivit bättre i Lagos och därför straffar människor nu den centrala regeringen i den nya huvudstaden Abuja.
Det var guvernören Bola Tinubu som inledde uppryckningen av Lagos som på allvar tog fart under den enormt populäre efterträdaren Babatunde Fashola, i dag infrastrukturminister. Båda är knutna till regeringspartiet APC och de har gjort Lagos till ett starkt fäste för partiet. Eftersom 10 procent av landets invånare bor i Lagos och staden växer ökar den ständigt i betydelse för rikspolitiken.
Lördagens presidentval står mellan sittande presidenten Muhammadu Buhari och hans parti APC, och utmanaren Atiku Abubakar från oppositionspartiet PDP. Den sittande presidenten har alltid ett visst övertag men Buhari vet att oppositionen kan skrälla – det gjorde han själv för fyra år sedan.
På en arena i stadsdelen Surulere talar regeringspartiet APC:s ordförande Adams Oshiomhole till en tiotusenhövdad publik:
– Lita inte på oppositionens löften om att skapa arbetstillfällen! Det är ett bedrägeri!
Presidenten är på väg att anlända i en helikopter till valmötet vilket är nödvändigt för att Lagostrafiken inte ska haverera. Helt trygg är inte situationen – årets trend i valrörelsen är uppblåsbara attiraljer och kring arenan svävar flera zeppelinare med kampanjbudskap. Så sent som häromveckan överlevde vicepresidenten Yemi Osinbajo en helikopterkrasch vid ett kampanjmöte.
– Vem var det som skrev dödsrunorna över våra industrier? Det var [oppositionspartiet] PDP, säger Oshiomhole från scenen.
Om sanningen ska sägas så var det 1995 års WTO-avtal som grävde graven för den nigerianska tillverkningsindustrin men nu försöker regeringspartiet misskreditera sina utmanare.
För fyra år sedan vann president Muhammadu Buhari sensationellt valet. För första gången i Nigerias historia erkände sig den sittande presidenten, Goodluck Jonathan, besegrad.
Denna blygsamma handling av den avgående ledaren Goodluck Jonathan kan ha varit hans största bidrag till Nigerias utveckling.
Då, för fyra år sedan, handlade valet om säkerhet. Terrorsekten Boko Haram hade året innan kidnappat 276 flickor från en skola i staden Chibok och missnöjet var utbrett kring en regim som var oförmögen att hantera upproret och som dessutom var nedsolkad av korruptionsanklagelser.
I dag har Boko Haram pressats tillbaka och president Buhari har gjort stora ansträngningar för att ta itu med korruptionen. Nu växer i stället behovet av möjligheter till självförverkligande bland nigerianerna och en önskan om framtidstro.

President Buhari symboliserar inte något av detta. När han väl anländer till arenan efter ett tiotal uppvärmningstal säger han kort att ”det mesta som kan sägas är redan sagt och jag vill tacka alla för att ni kom”.
Inte precis det inspirerande anförande som publiken väntade på. Och det är bara vip-läktaren som är fullsatt. Övriga delar av arenan gapar tomma.
President Muhammadu Buhari verkar trött. Under den gångna mandatperioden har han vid flera tillfällen rest till London på mystiska läkarbesök som tvingat honom att i månader lämna över makten till sin vicepresident. Han har till och med tvingats dementera rykten i pressen om att han skulle vara en klon av sig själv – knappast den handlingskraftiga ledare som landet vill se.
Så frågan är hur hårt APC och den sittande presidenten kommer att straffas i valet? Under valspurten har många Lagosbor, ”Lagosians”, uttryckt för DN att de tänker dela sin röst mellan de två rivaliserande partierna i guvernörs- respektive presidentvalet.
– APC har gjort bra ifrån sig i Lagos, men presidenten är bara president för invånarna i norr, han borde tänka på alla landets delstater och det gör han inte så jag skulle gärna pröva något nytt, säger Kemi Segun som säljer frukt till förbipasserande på gångbron som löper över Anthonykorsningen.
Hon har suttit där under de senaste två åren och hoppas på statligt stöd så att hon kan driva en egen butik och inte behöva stekas av den brännande solen.
Från en helt annan samhällsklass kommer Udom Nduese som under gångbron väntar på att bilen ska bli färdigtvättad. Efter en karriär inom oljebranschen har ingenjören tagit tidig pension för att hjälpa ungdomar.
– De har alla kvalifikationer som behövs men får noll feedback. Det finns ingen värdighet kvar i systemet, säger han.
Nduese har bestämt sig för att APC får hans röst i guvernörsvalet – han är trots allt glad över hur de lokala politikerna lyckats få ordning på Lagos – men i presidentvalet kommer han att rösta på PDP.
Invånare som delar sina röster mellan två partier kan ses som en framgång för demokratiskt tänkande – på samma sätt som Goodluck Jonathans accepterade sitt nederlag 2015.
Det är fortfarande fördel president Buhari inför lördagens val. Men om ett oppositionsparti på nytt ska skrälla sig till seger i ett nigerianskt presidentval, så är det i staden det händer. Megastaden Lagos.

Erik Esbjörnsson
erikesbjornsson@gmail.com "

"Fakta. Nigeria
Afrikas folkrikaste land uppskattas ha över 200 miljoner invånare. Sedan fem år är Nigeria den största ekonomin på kontinenten men den präglas av extrema systemfel – hela 85 procent av exportintäkterna kommer från oljeindustrin.
Landet är världens åttonde största exportör av råolja men samtidigt hemland åt det största antalet människor som lever i extrem fattigdom. Under många år styrdes Nigeria av militärjuntor som avlöste varandra men sedan 1999 är landet en demokrati. DN

Fakta. Kandidaterna
Muhammadu Buhari, 76, är landets president sedan 2015. Han styrde Nigeria genom en militärjunta under två år på tidigt 1980-tal och gjorde tre försök att återta makten på demokratisk väg innan han lyckades 2015. Han kommer från delstaten Katsina nära gränsen till Niger i norr och har politiska försänkningar i det militära etablissemanget och i landets företrädesvis muslimska nordliga regioner. Buhari representerar regeringspartiet APC.

Atiku Abubakar, 72, är en tidigare tulltjänsteman som likt Buhari kommer från det muslimska norr. Han är född i staden Yola i nordost och engagerade sig i politiken på sent 1980-tal. Vid demokratins införande 1999 blev han vicepresident under Olusegun Obasanjo. I slutet av Obasanjos maktinnehav ville Abubakar, eller Atiku som han oftast kallas, själv kandidera till president vilket skapade en schism mellan de två ledarna. Han representerar oppositionspartiet PDP.
Fem andra viktiga val i Afrika 2019
24 februari Senegal.
18 april Algeriet.
8 maj Sydafrika.
Oktober (datum ej satt) Botswana.
December (datum ej satt) Tunisien. "

Delstaterna som genomfört nya lagar

26 delstater och Washington DC har genomfört 67 nya vapenlagar sedan massakern i Parkland förra året.

● Delstater som har nya vapenlagar.

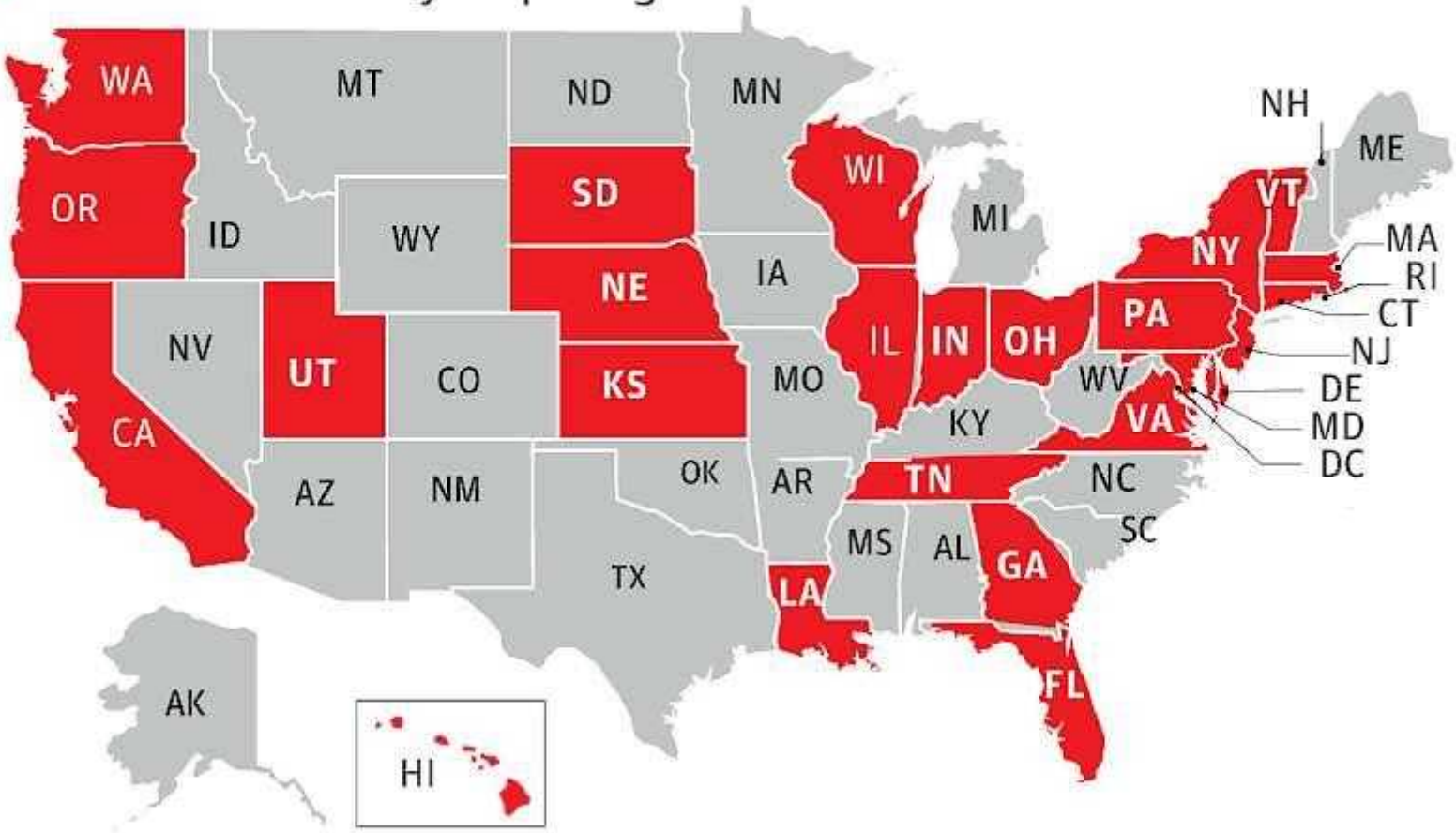

" Våg av förändrade vapenlagar efter massakern i Parkland

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

New York. Vapenvåldet i USA ansågs länge vara ett omöjligt politiskt problem. Men sedan massakern i Parkland för ett år sedan, där 17 tonåringar dödades av en ensam gärningsman i en högstadieskola, har 67 nya lagar genomförts på delstatsnivå. En ny våg av ung politisk

aktivism ser ut att förändra hur vapenfrågor diskuteras i framtida val.

Under året sedan massakern i Parkland i Florida, den 14 februari 2018, har en historisk mängd nya vapenlagar genomförts i USA. 67 nya lagar har införts i 26 delstater. Det handlar exempelvis om hårdare kontroll av vapenköpares bakgrund, höjda åldersgränser och nya regleringar av accessoarer som gör att vapen kan avfyras snabbare. Men sju delstater har samtidigt infört nya lagar som gör det lättare att få tillgång till vapen, ett tecken på hur polariserad debatten om vapenfrågor fortfarande är i USA. Dessa lagar, som genomförts i delstater som styrs av republikaner, har exempelvis utökat antalet beväpnade säkerhetsvakter i skolor och offentliga byggnader, eller expanderat de så kallade ”stand your ground”-lagarna, som ger medborgarna rätt att skjuta inkräktare eller personer som de upplever som hot.

Men den mest betydelsefulla förändringen sedan Parkland är sannolikt en ny landsomfattande våg av ung politisk aktivism. Emma Gonzalez, en av de många färgstarka ledare som trädde fram bland ungdomarna som överlevde Parkland-massakern, har etablerat sig som ett nationellt fenomen. Hon når nu ut till drygt 1,5 miljoner personer på Twitter varje dag och har blivit en maktfaktor i Washingtons politiska förhandlingar.

David Hogg, en annan överlevare från Parkland, har blivit en inofficiell talesperson för den nya unga rörelsen för att förändra vapen-lagarna och studerar nu på Harvard University, där han togs in delvis tack vare sin politiska aktivism.

Parkland-aktivisternas idealism och deras gripande, personliga berättelser som överlevare verkar ha smittat av sig bland unga i hela landet. I ett projekt för att uppmärksamma ettårsdagen av Parkland har en rad nyhetsorganisationer samlat in berättelser från unga amerikaner som direkt drabbats av vapenvåldet. Under rubriken ”Since Parkland” har mer än 200 studenter skrivit essäer om sina upplevelser. 1 200 minderåriga amerikaner har dött till följd av vapenvåld sedan Parkland. I Texas ställer en 17-åring som överlevde en skottmassaker i Houston upp i ett lokalt val i år. Många av förändringarna i vapenlagarna på delstatsnivå har också drivits fram efter organiserade protester av skolungdomar.

Flera av demokraterna som vann segrar i mellanårsvalet i november drev kampanjer för hårdare vapenlagar. Det är inte längre en politisk fråga som demokrater försöker undvika. Aktivismen har samtidigt lidit ett par bittra nederlag, i Florida förlorade Demokraterna de två viktigaste valen i november, om senaten och guvernörsämbetet, med knapp marginal mot republikaner som helhjärtat omfamnat Trumps och vapenlobbyisterna NRA:s budskap.

Under en diskussion om vapenlagar i kongressen nyligen såg en republikan från Florida, Matt Gaetz, till att en av papporna som förlorat sitt barn i Parkland-massakern slängdes ut ur lokalen, efter att pappan högljutt protesterat mot Gaetz påståenden om vapenvåld.

Det folkliga stödet för nya vapenlagar har ökat sedan Parkland. Enligt en ny mätning av Reuters/Ipsos säger 55 procent att det bör bli svårare att köpa vapen, medan bara 10 procent vill att det ska bli lättare. Men pessimismen när det gäller federal lagstiftning är grundmurad: bara 27 procent tror att kongressen kommer att förändra lagarna, medan 58 procent tror att det inte sker.

Demokraterna har nyligen formulerat ett omfattande lagförslag med nya vapenregleringar, med bland annat hårdare kontroller av vapenköpares bakgrund. De räknar med att det kommer att röstas igenom i representanthuset, där Demokraterna nu har majoritet, men att det kan bli tuffare i senaten, där Republikanerna har majoritet.

De unga aktivisterna i Parkland kan räkna ett par viktiga segrar som direkta resultat av sin aktivism. Men de har också en väldigt lång bit kvar för att genomföra verklig förändring över hela landet.

Martin Gelin "

"Trump kommer att utlysa nödläge för att bygga muren

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

USA:s president Donald Trump kommer att utlysa ett nationellt nödläge. Enligt flera bedömare för att kunna ta pengar till sin planerade mur mot Mexiko ur fonder som egentligen är avsedda för naturkatastrofer och militära byggnadsprojekt.

Under torsdagskvällen bekräftade Vita huset att presidenten kommer att skriva under det förslag till budget som ska ge nya pengar till ökad gränssäkerhet mot Mexiko – vilket innebär att USA:s statsapparat också fortsatt hålls öppen.

Samtidigt kommer Trump att göra allvar av sitt hot att införa ett nationellt nödläge. Detta kan innebära att presidenten kan ta pengar från olika militära byggprojekt och i stället lägga dem på muren. Trump skulle också kunna använda sig av militär personal till själva bygget, något han vid flera tillfällen sagt sig vara beredd att göra.
Donald Trump har vid flera tillfällen hotat med att utlysa ett nationellt nödläge och har under de senaste månaderna vid en rad tillfällen målat upp en bild av en humanitär katastrof vid gränsen mot Mexiko. Något som har ifrågasatts av bland andra Demokraterna som menar att situationen inte är annorlunda i dag mot vad den var för några år sedan.
Det finns också andra sätt för Donald Trump att ta pengar från andra delar av statsförvaltningen till muren.
Om presidenten utlyser ett ”nationellt immigrationsnödläge” finns 20 miljoner dollar i en fond för detta ändamål. En summa som är

betydligt mindre än de pengar Trump kan få genom att använda militärens pengar.
Men vissa nödlägesfonder innehåller stora summor. Som en katastroffond som beslutades av kongressen 2018. Fonden är tänkt att användas för olika projekt i samband med nödlägen i samband med naturkatastrofer i Puerto Rico, Kalifornien, Florida och Texas och innehåller nästan 14 miljarder dollar.
Den kompromiss som på torsdagen vandrade från senaten till representanthuset omfattar närmare 1,4 miljarder dollar, motsvarande omkring 12 miljarder kronor, och är betydligt mindre än de 5,7 miljarder dollar som Donald Trump tidigare har sagt att han vill ha och som fick honom att stänga statsapparaten under rekordlånga 35 dagar tidigare i år.
I det nya förslaget finns pengar till 88 kilometer nya stängsel mellan Texas och Mexiko, också det långt ifrån de 380 kilometer stålmurar som presidenten vill ha.
Att detta var ett förslag som Donald Trump inte var nöjd med har framgått under de senaste dagarna. Och att han nu ser ut att gå med på det ska ses i ljuset av att presidenten siktar in sig på att få pengar till muren från helt andra källor än dem som kongressen beslutar över.
Samtidigt som det står klart att majoriteten av kongressens ledamöter vill lämna frågan bakom sig för att gå vidare med andra beslut kommer det att vara osäkert in i det sista hur presidenten själv kommer att besluta.
Oron för ännu en stängning av de federala myndigheterna avspeglade sig i senaten på torsdagen där republikanen Charles Grassley inledde arbetet med en bön:
– Låt oss alla be om att presidenten kommer att vara vis nog att skriva under förslaget så att statsapparaten inte kommer att stängas, skriver Washington Post.
På torsdagen antog senaten förslaget som under kvällen gick vidare till representanthuset för omröstning.
Så sent som i onsdagstwittrade Donald Trump om att muren kommer att byggas. Oavsett vad kongressen beslutar.

Clas Svahn
clas.svahn@dn.se

"Fakta. Nationella nödlägen
Sedan mitten av 1970-talet har ett fyrtiotal nationella nödlägen utlysts av amerikanska presidenter.
De två senaste presidenterna Barack Obama och George W Bush utfärdade också nationella nödlägen för att omfördela resurser. Men då handlade det i Bushs fall om 11 september-attackerna i New York och i Barack Obamas fall om svininfluensan.
Men kongressen har möjlighet att ifrågasätta ett sådant beslut, vilket innebär att en juridisk följetong lär vara att vänta. DN/TT "

" Filippinerna försöker tysta kritiska journalister

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Kritiskt granskande journalister får allt svårare att verka i Filippinerna. I veckan greps den kända journalisten Maria Ressa. Nu är hon släppt mot borgen. Men pressen mot journalistkåren kvarstår i landet som rankas som ett av världens farligaste för journalister.

Hon har utsetts till ”person of the year” av Time magazine och har gjort sig känd som en orädd kritiker av den filippinske presidenten Rodrigo Duterte. I veckan blev Maria Messa gripen av civilklädda poliser inne på huvudkontoret för Rappler, den onlinetidning som Messa varit med och grundat. Messa anklagades för nätförtal i samband med en artikel som skrevs för sju år sedan om en affärsman som påstås ha kopplingar till knarkhandel.
Men de flesta ser gripandet som en del av ett allt hårdare medieklimat i Filippinerna där regimen försöker skrämma granskande journalister till tystnad. För Ressa råder inget tvivel om att gripandet var politiskt. Lagen som anfördes för hennes gripande började gälla först fyra månader efter att artikeln om affärsmannen publicerades, har hon påpekat.
Det är inte första gången som Ressa har häktats av filippinsk polis. Den här gången blev hon, liksom de andra, släppt mot borgen. Tidigare misstankar har rört bland annat skattebrott. Men mycket talar för att det är Rapplers granskande journalistik som ligger bakom det ständiga uppvaktandet från polisen. Rappler är en av få kritiska röster i det alltmer kvästa medielandskapet i Filippinerna.
Särskilt har Rappler utmärkt sig som en blåslampa mot president Dutertes kontroversiella drogkrig, som de senaste tre åren har tagit uppskattningsvis 5 000 människors liv. Rappler har också, till presidentens irritation, gjort till sin uppgift att regelbundet kontrollera sanningshalten i påståenden som kommer från Duterte. Den typen av rapportering faller inte i god jord hos regimen. ”Fake news”, har Duterte utbrustit på Trumpspråk och beklagat att det skrivs för lite om de bra saker han har åstadkommit.
Flera medier har fått känna på de hårdare tagen och i Reportrar utan gränsers rankning över pressfrihet förra året hamnar Filippinerna på föga smickrande plats 133 av 180 länder. Samtidigt listar CPJ, Committe to protect journalists, Filippinerna som det femte farligaste landet i världen för journalister. Sedan 1986 har 186 journalister mördats i landet.
Men Duterte tycks inte vara särskilt orolig för utvecklingen. Hans kommentarer om det aggressivare medieklimatet för några år sedan väckte stor uppmärksamhet. En del av journalisterna förtjänar inget annat, menade han.
– Du dödas inte om du inte har gjort något fel, sade presidenten.
Angående gripandet av Ressa har Dutertes talesman förnekat att det har något med politik att göra. Ressa är dock säker.
– Budskapet från regeringen är väldigt tydligt – var tyst eller det är din tur nästa gång, sade hon efter att ha släppts mot borgen och uppmanade folk att inte tystna.
Själv låter hon sig inte bevekas.
– Om de ville skrämma mig, är inte det här rätt sätt, sade hon.

Marianne Björklund "

"Fakta. Maria Ressa och Rappler
Maria Ressa är 55 år och en erfaren journalist.
I över 20 år jobbade hon, bland annat som byråchef, för CNN i Filippinerna. Därefter gick hon till Filippinernas största nyhetskanal, ABS-CBN.
2012 grundade hon tillsammans med tre kvinnliga journalistkollegor Rappler, som levererar nyheter på nätet.
Rappler är i dag den fjärde största nyhetssajten i Filippinerna med över 100 journalister. Rappler har bland annat faktakollat de nyheter som Dutertetrogna ”troll” lägger ut på nätet.
Rappler har varit utsatt för tuff behandling av regimen. Bland annat anklagas Rappler för skatteflykt, vilket skulle kunna ge Ressa tio års fängelse. Rapplers politiska reporter har förbjudits från att delta i pressträffar i presidentpalatset."

" Presidenten kan bli kvar till 2034

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Egypten. Parlamentet har sagt ja till en grundlagsändring som innebär att president Abdulfattah al-Sisi får möjlighet att stanna på sin post till 2034. Mandatperioden förlängs från fyra till sex år och al-Sisi, som vid valet 2022 redan suttit två perioder, tillåts ”börja om”.

TT "

" FN: Situationen i Jemen allt värre

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Jemen. Situationen i Jemen blir allt värre, varnar FN. Uppskattningsvis 80 procent av befolkningen, 24 miljoner människor, är i behov av humanitär hjälp eller skydd. Hälften av dem anses vara i akut behov. Sedan den saudiskledda militäralliansen började flygbomba Jemen 2015 har den humanitära situationen förvärrats dramatiskt.

TT-AFP "

" Raffaella Lindström: Beslutet om reklamförbud har fått italienska sportligor att se rött

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Italien är det första landet i Europa att förbjuda spelreklam. Förbudet omfattar både tv, radio och nätet. Enligt regeringen är det en åtgärd för att tygla landets problem med spelberoende. Men förbudet hjälper också Italien i striden med EU.

Den 7 augusti förra året fattade det italienska parlamentet ett beslut som har fått de italienska sportligorna att se rött. Både spelannonsering och sponsring är förbjudet i hela landet sedan den första januari 2019. De som bryter mot lagen straffas med böter som kan sträcka sig upp till 50 000 euro, vilket motsvarar cirka 500 000 svenska kronor.
I fotbollens land är spelreklam mer eller mindre något naturligt att vila ögonen på. Min pappa är italienare och har flera gånger under min barndom slagit på tv:n för att följa den senaste matchen. När vi besöker hans sida av familjen, i ett förortskvarter en bit utanför Rom, hörs flera mörka röster skrika i kör när bollen går i mål. För variationens skull byts jublet ibland ut mot svordomar över fotbollsspelarnas insatser.
Men det är långt ifrån endast matchen som fångar min blick. I rött, blått och vitt fyller spelreklam arenan med olika affischer. Namnen på sponsorerna blir snabbt något jag kommer ihåg tills nästa gång jag ser den bekanta reklamen.
”Oanständigt.”

Valet av ord kommer från min farmor. I Sverige är det framför allt barer som erbjuder spelautomater. Men i Rom kan spelare hitta automaterna i både tobaksbutiker och en del caféer.
Det är först under senare år som spelreklam har börjat ifrågasättas. 2007 hade Italien cirka 100 000 invånare som hade problem med sitt spelande. 2017 hade den siffran ökat till hela 400 000 personer som på något sätt hade problem med spelandet, enligt en studie av CNR:s Institute of Clinical Psychology.
I jämförelse med Sverige där två procent av befolkningen har ett spelberoende, med andra ord ungefär 150 000 till 200 000 personer, har Italien dubbelt så många invånare med samma problematik. På så vis kan det nationella förbudet bli en vägvisare för övriga länder.
Men både italienska spelklubbar, fotbollsligor och fans är oroade över utvecklingen.
”Utan spelreklam kommer den svarta spelmarknaden öka. Den kommer öka eftersom italienska kunder varken kommer bli informerade eller hänvisade till hemsidor som har licens i Italien”, skriver Moreno Marosco, president vid den italienska onlinespel föreningen (LOGICO) tillsammans med den europeiska spelföreningen (EGBA) i ett brev till det italienska parlamentet.
Att landet förbjuder spelreklam är dock inte oväntat. Utvecklingen gick åt det hållet redan för fyra år sedan när staden Anacapri blev den första i landet att förbjuda spelmaskiner. Sedan dess har flera städer följt i samma spår.
Luigi Di Maio, Italiens arbetsminister och vice premiärminister, menar att spelmissbruk är en akut fråga som behövde hanteras omedelbart. Som en del av förbudet sker en skattehöjning för nästan alla typer av spelande, exempelvis behöver onlinespel skatta 25 procent istället för 20 procent som tidigare. Sammanlagt förväntar sig Italien få ytterligare 50 miljoner euro i skatteintäkter.
Att spelreklamförbudet blev verklighet just nu kan vara kopplat till förhandlingarna med EU. Sedan den italienska regeringen tillträde har konflikterna med EU varit vardagsmat. Bland annat har unionen kritiserat landets regering för ”särskilt allvarliga överträdelser” mot unionens budgetregler och krävde också att Italien gör om sin finansplan för 2019. Efter många frågetecken lyckades Italien få igenom sitt budgetförslag. Men inte utan att ändra i förslaget.
Bland annat kritiserades budgeten för att ha stora glapp i hur en del områden skulle finansieras. Att genomföra skattehöjningar för spelreklam kan vara en tillfällig lösning. Om förbudet minskar landets problem med spelberoende återstår dock att se.

Raffaella Lindström
raffaella.lindstrom@dn.se "

" Teliacheferna riskerar långa straff – i dag faller domen

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

I dag faller domen mot de tre mutmisstänkta Teliacheferna. Går tingsrätten på åklagarens linje riskerar den tidigare vd:n Lars Nyberg och hans två kollegor långa fängelsestraff. Här är fyra frågor och svar kring härvan.

1 Vad har hänt?
Den förre vd:n Lars Nyberg, Tero Kivisaari som var chef för affärsområde Euroasien och ytterligare en icke namngiven chef anklagas för att ha mutat sig in på den uzbekiska telekommarknaden.
Att mutor givits råder det inget större tvivel om. USA:s finansinspektion har slagit fast att Telia gett mutor på motsvarande 2,6 miljarder kronor i Uzbekistan, och i september 2017 gick bolaget med på att betala 7,7 miljarder kronor till nederländska och amerikanska myndigheter i en förlikning.
Det den nära sex månader långa rättegången i Sverige har handlat om är det personliga ansvaret hos de inblandade.

2 Vilka är huvudpersonerna?
Lars Nyberg, Telias förre vd, anses ha varit ytterst ansvarig för betalningarna och ska även ha varit med i förhandlingarna med mottagaren. Han själv hävdar att etableringen i Uzbekistan beslutades på styrelsenivå redan innan han blev vd, och att han inte haft någon chans att stoppa den.
Tero Kivisaari var chef för affärsområdet som kallas Euroasien. Han anses ha varit den som under Lars Nyberg haft det övergripande ansvaret för avtalen och betalningarna som gjordes.
Den tredje åtalade personen, även han i chefsposition vid tillfället, ska ha fungerat som jurist i affärerna. Han anses ha bidragit till att betalningarna kunde genomföras eftersom han var med och utformade avtalen kring dem.

3 Var gick mutorna?
Pengarna ska främst ha gått, via omvägar, till den dåvarande uzbekiske diktatorns dotter Gulnara Karimova i utbyte mot bland annat 3G-licenser och telefonnummerblock.

4 Vem är Gulnara Karimova?
Hon har ett brokigt cv med erfarenheter som både diplomat, popartist, smyckesdesigner och lärare. Ett tag sågs hon som en tänkbar efterträdare till sin far Islam Karimov, men när han dog 2016 blev det ändå den tidigare premiärministern som fick ta över. Gulnara hade hamnat i trubbel i hemlandet och har sedan dess varit borta.
Det spekulerades ett tag i att hon var död, men i en intervju med BBC för drygt två år sedan dementerade hennes son det påståendet. Mest troligt är att hon sitter fängslad i husarrest hemma i Uzbekistan.
Hon har därför inte heller kunnat höras i den enorma svenska utredningen som gjorts kring Teliahärvan. Om det har någon effekt på utfallet lär märkas när domen meddelas klockan elva på förmiddagen i dag, fredag.
Lars Nyberg, tidigare vd, och Tero Kivisaari, tidigare chef för affärsområde Euroasien, får i dag sina domar i tingsrätten.

Andreas Lindberg
andreas.lindberg@dn.se "

" EU-domstolen godkänner skattefördelar i Belgien

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Belgiska skatteundantag är ett otillåtet statsstöd, tyckte EU-kommissionen 2016 och krävde att landet skulle ta tillbaka över 700 miljoner euro i undanhållen skatt från ett stort antal multinationella företag. Inte alls, säger nu EU:s domstol – och upphäver därmed kommissionens beslut.

Visserligen anser domstolen att EU-kommissionen inte har överträtt sina befogenheter, vilket både Belgien och ett av de berörda företagen har hävdat. Samtidigt anser ändå domstolen att systemet där företagen haft möjlighet att skattemässigt räkna bort upp mot 90 procent av sina intäkter i landet inte kan ses som statsstöd.
”Det kan inte fastlås att förmånstagarna i det påstådda hjälpsystemet definieras allmänt och abstrakt eller att det verkligen fanns ett systematiskt tillvägagångssätt från belgiska skattemyndigheter”, skriver domstolen i sitt utslag.
Beslutet kan få stora konsekvenser för EU-kommissionens andra tillslag mot vad man anser vara otillåtna skatteuppgörelser i olika EU-länder.

TT "

”Sorgligt att inte Nobelcenter blev av”

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

"Arkitekten Inga Varg är utnämnd till ny ordförande i Stockholms skönhetsråd. Hon ersätter Anders Bodin. – Jag tycker att det är sorgligt att Nobelcenter aldrig blev av, säger hon.

Inga Varg driver arkitektbyrån Varg Arkitekter och har bland annat ritat Flat iron building, som ligger mellan Torsgatan och järnvägsspåren vid Klarastrandsleden.
Innan hon tillträdde som ordförande för Skönhetsrådet var hon den ledamot som rådet själv utsett.
– Det är jättespännande. Jag har suttit i Skönhetsrådet i fyra fem år men nu ska jag leda sammanträdena.
Stockholms skönhetsråd är en rådgivande instans bestående av lokalpolitiker, arkitekter och representanter för bland annat Konstakademin och Statens fastighetsverk. Sekreterare och talesperson är arkitekturhistorikern Henrik Nerlund. Ordförande ansvarar för det interna arbetet.
Alla utom en av rådets fyra politiker har bytts ut. Anders Johnson (L) sitter kvar, men S har en ny ledamot och MP och M har fått lämna plats för C och V.
– Vi har båda blocken representerade, men med en ny fördelning nu.
Även Sveriges Arkitekter har en ny ledamot, Katarina Borg, och S:t Eriks samfund, arkitekten Laila Reppen.
Inga Varg är i grunden positiv till att det byggs mycket i Stockholm, men menar att exploateringstrycket ibland är för högt.
– Många projekt har en hög ambitionsnivå. Men trycket är högt och skalan är kanske inte alltid rätt anpassad. Det finns en oro för att

behovet av uteplatser och parker inte tillgodoses. Man krymper på de ytorna samtidigt som behovet av dem ökar.
Eftersom hon själv är verksam arkitekt tycker Inga Varg att det är intressant att se på projekt med Skönhetsrådets ögon.
– I Skönhetsrådet ska vi utnyttja den fria roll vi har och inte gå någons ärenden. Vi ska vara kvalitetsivrare.
Vilka sentida byggnader tycker du är mest intressanta?
– Liljevalchs utbyggnad tror jag kommer att bli jättebra. Sedan gillar jag även Tors torn. Det trodde jag inte jag skulle göra, men huset har övertygat mig.
Vad anser du om Nobelcenter?
– Jag satt i juryn till arkitekttävlingen och meddelade mig därför jävig. Rådet sade nej till huset, men jag personligen tycker att det är sorgligt att Nobelcenter aldrig blev av. Sorgligt för platsen men också för att Stockholm inte lyckas få igenom en enda internationell arkitekttävling.
Applehuset?
– Jättebra att det inte blir av. Det var en stilig byggnad, men platsen behöver inte en sådan privatisering.
Inga Varg meddelar att hon inte kommer att delta i Skönhetsrådets arbete gällande byggnader som är kopplade till hennes egen byrå.

John Falkirk
john.falkirk@dn.se "

" Ny film om Watergateskandalen. ”Nixon var skruvad men ingen narcissist som Trump”

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

"För fem år sedan bespetsade sig Charles Ferguson på att göra en satirisk dokumentär om ”Watergate”-skandalen som skakade USA på 1970-talet och gjorde att president Nixon avgick inför hotet om att ställas inför riksrätt. Ferguson började filma innan Donald Trump svor presidenteden, men tvingades förändra filmens inriktning.

– ”The Donald” förändrade hela tonen i filmen. Likheterna mellan nu och då var så slående att jag var tvungen att göra en mer seriös film. Vi har en president som kan komma att hotas av riksrätt och riskerar att genomgå samma typ av process som i mitten av 70-talet, säger Charles Ferguson i Berlinale Palast – filmfestivalens hjärta vid Potsdamer Platz.
Trots att Trumps namn inte nämns en enda gång under de 260 minuterna så är det omöjligt att inte se parallellerna till dagens USA med en sittande president som utreds av en särskild åklagare, Robert Mueller.
– Dagens juridiska processer mot Trump har slående paralleller till Watergate och Nixon. Jag tror också att kongressen sannolikt kommer att ställa Trump inför riksrätt och blir inte överraskad om det kommer att sluta i högsta domstolen, säger han.
”Watergate – or how we learned to stop an out-of-control president” – som ännu inte är Sverigeaktuell – är en minutiös noggrann,

pedagogisk och fascinerande genomgång av de spektakulära turerna i en skandal som förändrade synen på presidentämbetet i grunden. I filmen har han varvat arkivmaterial med nya djupintervjuer med några av dramats nyckelpersoner och spelscener som baseras ordagrant på de ökända bandinspelningar från Nixons hemliga samtal med sina närmaste rådgivare i Ovala rummet.
– Det är viktigt att folk förstår hur systemet fungerade då. Watergate var en otrolig story i en otroligt omvälvande tid. Det har inte gjorts någon lika omfattande genomgång av hela affären, säger Charles Ferguson som började sin karriär som statsvetare.
I mitten av 90-talet blev han techmiljardär efter att ha sålt sitt mjukvaruföretag till Microsoft. Tio år senare startade han sitt eget filmbolag. Hans första produktion blev dokumentären ”No end in sight” som var en av de första fullängdsdokumentärerna om efterspelet till Irak-kriget. För åtta år sedan vann han en Oscar för ”Inside job” som dissekerade det korrumperade systemet bakom finanskrisen 2008 med kirurgisk precision.
– Att skildra finanskollapsen var en barnlek jämfört med Watergate som är så oerhört mycket mer komplext och svårt att skildra. Inte bara för att många av nyckelpersonerna är döda och att det ligger mer än 45 år bakåt i tiden utan också för att det var så många olika turer, säger Charles Ferguson som även ligger bakom klimatkrisdokumentären ”Time to choose” (2015).
Lite oväntat utvecklade Charles Ferguson en viss sympati för Nixon – prototypen för den politiska skurken – under arbetet med ”Watergate”.
– Han var en anmärkningsvärt smart och intellektuell person som hade en tuff barndom med en sträng pappa. Eftersom familjen inte hade råd med Harvard fick han inte den utbildning han tyckte han förtjänade. Detta bidrog till Nixons bitterhet mot privilegierade människor, säger Ferguson.
– Han hade också en idealistisk sida som jobbade för en säkrare värld och låg bakom en miljölagstiftning som bland annat handlade om ren luft och vatten. Samtidigt kunde han vara fullständigt kallblodig och hänsynslös där han använde Vietnamkriget i sitt supermaktsspel med Sovjet och Kina – utan att bry sig om ännu en miljon människor skulle dö i södra Asien.
Ferguson har inget till övers för Donald Trump.
– Nixon var överlägset mer intelligent, även om Trump är gatusmart vilket man inte ska underskatta. Nixon var mer skruvad på vissa sätt, men inte lika narcissistisk, hur mörk, skruvad och moraliskt pervers han än var så hade han en etisk kompass. För mig framstår Trump bara som en djup amoralisk man, säger Ferguson.
Han har svårt att förutspå hur det amerikanska folket kommer att reagera om Trump ställs inför riksrätt.
– Det beror helt på vad Muellers utredning hittar och hur Trump reagerar. Jag hoppas att det amerikanska systemet klarar testet precis som under Watergate. Men jag är inte helt säker. Jag är orolig för att kvaliteten i kongressen inte är vad det var. Under Watergate fanns det intelligenta, eftertänksamma och etiska kongressledamöter som tog sitt jobb på blodigt allvar. När man ser på vilka som sitter i kongressen i dag känns det ”not so great”...
Dokumentären avslutas med det klassiska citatet av den grekiska filosofen George Santayana från 1905: ”De som inte minns sitt förflutna är dömda till att upprepa sina misstag”.
– Ja, detta är hela kärnan i vad jag försöker säga. Trump kan inte sitta för evigt. Men vid någon tidpunkt i framtiden kan det komma en ny Nixon eller Trump. Med risk för att låta pretentiös så hoppas jag att filmen ska visas i skolorna om 20 år också.

Nicholas Wennö
nicholas.wenno@dn.se"

"Charles Ferguson.
Född 1955 i San Francisco. Regissör, författare och techentreprenör. Har även doktorerat i statsvetenskap.
Har regisserat dokumentärerna ”No end in sight: the american occupation of Iraq” (2007), Oscarsbelönade ”Inside job” (2010), ”Time to choose” (2015) och ”Watergate – or how we learned to stop an out-of-control president” (2018). "

" Internet är redan så risigt att det är svårt att bli upprörd

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Enligt vad som liknar en vida spridd vandringssägen fick Mahatma Gandhi en gång frågan vad han tyckte om den västerländska civilisationen, och svarade då: ”Det vore en bra idé!” Nu, när det höjs röster om att vi måste beskydda det fria och öppna internet, tänker jag i samma banor. Ett fritt och öppet internet? Ja, det vore en bra idé.

EU har klubbat nya regler för upphovsrätt på internet, och de är nu bara en vanligtvis symbolisk omröstning i mars eller april bort från att röstas igenom. Bakom oss har vi nio månader där de som varnat för reglerna varit få och högljudda, medan medier i allmänhet har varit i stort sett ointresserade. Journalisten Emanuel Karlsten har varit en av de mer envetna granskarna, och han skriver själv att han ”blivit allt mer alarmistisk” under processen. Är man orolig för en samhällsförändring är rollen som aktivist allt mer lockande, även för en journalist.
Upphovsrättsreglerna ser förvisso inte alls bra ut. Artikel 11 innebär att den som vill återpublicera nyhetsmediers rubriker måste betala, vilket betyder ett dråpslag mot begripligheten i dagens system för länkdelning: det kommer helt enkelt ibland inte gå att visa rubriken på artikeln du delar.
Artikel 13 kräver av sajter där användargenererat material laddas upp att de, under hot om böter, håller rent från allt upphovsrättskyddat material. Det är ett omöjligt sisyfosarbete för ens det bästa filtret, och skapar ovisshet inför huruvida det man laddar upp godkänns eller ej.

Svartvitt är det emellertid inte. Avsikten med regelverket är att balansera upp den nya, ekonomiska ojämnvikten mellan sådana som försöker leva på sin musik, sina bilder, sina filmer och sin journalistik och de plattformar som tjänar pengar på att detta innehåll sprids. De gigantiska intäktsströmmarna som Youtube och Google renderar är i farozonen, och det vet de: därför raggar de influerare för att opinionsbilda och sprider dystopiska bilder av framtidens sökresultat. Men de är svåra att sympatisera med. Det är på många sätt rätten att fortsätta snylta de slåss för.
Om ens paradis hotas är det lätt att bli upprörd. Men kommer någon och vill ytterligare försämra ens illa byggda, läckande och osäkra skjul, tapetserat av reklam, då ligger likgiltigheten närmare till hands. Internets nuvarande skepnad är inte av Gud skapad, utan av ekonomiska, tekniska och sociala processer. Nog riskerar de nya EU-reglerna göra vår tillvaro på nätet sämre, givet att nätet fortsätter se exakt ut som det redan gör, men varför skulle det göra det? IT-företag kan försöka bygga en bra produkt även om de inte bjuds på gratislunch.
De nya reglerna, eller status quo: pest eller kolera. Inte konstigt att man inte blir sugen på att ställa sig på barrikaderna.

Jack Werner "

" Stilrena ”Dogman” rör sig i en italiensk skuggvärld

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

”Gomorra”-regissören Matteo Garrone är tillbaka med ett drama om en apart hundälskare i Roms utkanter. Vackert, laddat och starkt förankrat i den klassiska italienska neorealismen.
”Dogman”
Regi: Matteo Garrone
Manus: Ugo Chiti, Matteo Garrone. I rollerna: Marcello Fonte, Edoardo Pesce, Alida Baleari Calabria m fl. Längd: 1 tim 43 min (från 15 år). Språk: italienska.

Betyg: 4
Redan i en av inledningsscenerna, under en korpmatch i fotboll, upptäcker man det lite ryckiga i den tunne och kantige Marcello. Lite udda, lite utanför, men hyggligt accepterad i gänget.
I filmens absolut första scen tar han sig an en superaggressiv kamphund som han tålmodigt, kärleksfullt och snart också framgångsrikt lyckats tvätta trots ständiga hotfulla utfall.
Marcello är Dogman. Han driver en liten hundrörelse, har ett hunddagis, idkar lite hundvård, klipper naglar, det vardagliga. Och han älskar sina hundar djupt och innerligt – han älskar sin 10-åriga dotter allra mest. Tillsammans med henne delar han sitt livs andra stora intresse, djuphavsdykning, tuber, dykardräkter.
I en av filmens allra finaste scener sitter far och dotter på en båt hem efter en dag ute på havet, i havet. De sitter tysta, tätt intill varandra, länge, och inga ord behövs för att förklara närheten och kärleken.
Den danske fotografen Nikolaj Brüel har gjort ett enastående jobb, han fångar trasiga individer och nedgångna kvarter med samma närgångna stilrenhet. Ett sparsmakat manus och en lika omsorgsfull regi ger honom också allt det extra utrymme han behöver för att ge liv åt landskapet. Det var länge sedan jag såg en fotograf ta sig det originella och betydande utrymme som Brüel gör. Mycket vackert och mycket hotfullt, på samma gång.
Det hela utspelar sig i någon slags halvfärdig, fallfärdig förort till Rom, där hel- och halvkriminella rör sig i någon slags ibland till synes orörlig skuggvärld. Marcello är också en del av samma mörka baksida, vid sidan av sin hundrörelse dealar han lite kokain till de närmaste i kvarteret.
Vi förstår väldigt snart att han längtar efter att vara en del av den större gemenskapen, vara en vän, vara av lite betydelse. Tyvärr utnyttjas han inte sällan, och oftast av traktens mest fruktade och brutala buse, Simoncino.
Kvarterets andra småkriminella kretsar är till och med så trötta på Simoncino att man vid tillfälle diskuterar ett kontrakt på hans död Marcello kommer snart att få ta den värsta smällen när Simoncino går över alla gränser.
Marcello lever i skräck för Simoncino, törs aldrig säga stopp och nej tack, samtidigt som han märkligt nog också dras till honom som den bästa vän han alltid tycks ha saknat. Katastrofen låter givetvis inte vänta på sig.
Upplösningen gör mig visserligen aningen besviken, både intellektuellt och känslomässigt, men det utvecklas samtidigt stadigt mot en öppen tragedi med närmast mytiska mått mätt – det är som om Marcello redan från början dömts till sin undergång, helt enkelt på grund av sin godhet.
”Gomorra”-regissören Matteo Garrone rör sig säkert i en närmast klassisk italiensk neorealistisk tradition, utan att det en enda gång känns imiterat eller konstruerat. Det är väldigt stilsäkert, mycket vackert, mycket film för pengarna.
Marcello Fonte i huvudrollen är rakt igenom konsekvent och genial, han bär sina bördor och sina kors med närmast osannolik trovärdighet, ett enastående stycke skådespeleri – han belönades också med priset för bästa manliga huvudroll i Cannes förra året. Det är rakt av briljant och av den där sorten man som åskådare aldrig släpper. Någonsin.
Se mer. Tre andra italienska filmer från senare år som går att strömma/hyra i Sverige: ”Vad döljer du för mig?” (2016), ”A ciambra” (2017), ”Lycklig som Lazzaro” (2018).

Johan Croneman
johancroneman@gmail.com "

" Kulturprofilen: ”Synnerliga skäl” för prövning i HD

DN FREDAG 15 FEBRUARI 2019

Kulturprofilen Jean-Claude Arnault anser nu att det finns ”synnerliga skäl” för Högsta domstolen att bevilja prövningstillstånd i våldtäktsmålet. Detta efter att försvaret fått ett utlåtande från en medicinsk expert.

Jean-Claude Arnault lämnade på onsdagen, genom sin advokat, in de slutgiltiga argumenten till Högsta domstolen för att övertyga rätten om att våldtäktsdomen bör prövas. Försvaret har tidigare beviljats anstånd, eftersom man anlitat en medicinsk expert.
Advokat Björn Hurtig skriver nu i kompletteringen att det är ”uppenbart att det, förutom prejudikatskäl, föreligger synnerliga skäl för prövningstillstånd” avseende båda de punkter som Jean-Claude Arnault tidigare dömts för i hovrätten. Försvaret anser att flera uppgifter från den målsägande kvinnan antingen är inkorrekta, alternativt att det ”föreligger klart tvivel om riktigheten”.
Man hävdar bland annat att det medicinska utlåtandet motsäger kvinnans uppgifter om att en situation under den första åtalspunkten – där Arnault dömts för våldtäkt efter att med våld ha tvingat kvinnan att utföra oralsex – inte kan ha pågått så länge som uppgetts, det vill säga mellan 30 till 60 sekunder.
Enligt Högsta domstolen ska ärendet, enligt den preliminära planeringen, föredras onsdagen den 20 februari. Beslut huruvida prövningstillstånd beviljas dröjer troligen ytterligare några dagar efter det, uppger Maria Ulfsdotter Klang, justitiesekreterare vid Högsta Domstolen. **Hugo Lindkvist** "

" Martin Gelin: Fortsatt splittrad syn i USA

DN MÅNDAG 18 FEBRUARI 2019

Bilden av Sverige i USA fortsätter att vara lika splittrad som amerikansk politik. Vänstern har en romantisk syn på Sverige som en socialistisk utopi. Trumps högerpopulister ser ett brottshärjat och farligt land.

New York.
Donald Trumps anhängare är inte så förtjusta i Sverige. På Trumps kampanjevenemang 2016 möttes jag i många fall av tröstande klappar på axeln när jag berättade att jag kom från en svensk tidning. ”Jag är så glad att du lyckades ta dig därifrån”, sade en äldre kvinna i Fayetteville, North Carolina.

Bilden hon hade av Sverige var någonstans mellan sovjetisk gulag och rekryteringsläger för IS-terrorister, vilket faktiskt inte var så ovanligt bland Trumps anhängare. Så fort de hörde ”Sweden” så ville de gärna prata om invandring och gängbrottslighet. Högerpopulistiska medier i USA och hatsajter som Breitbart har i många år spridit en överdriven bild av ett brottshärjat Sverige.

Bland Trumps kärnväljare tycktes uttalandet om ”last night in Sweden” bekräfta en redan befintlig bild av landet. De såg Sverige som ett förlorat paradis, som inte längre var tryggt och harmoniskt. Det var samtidigt en märklig berättelse, då dessa amerikaner generellt inte var några stora beundrare av den svenska modellen. Men i vilket fall var de fast övertygade om att precis allt blivit sämre i Sverige. Bland den amerikanska vänstern och i synnerhet Bernie Sanders och Elizabeth Warrens anhängare finns det däremot en rosaskimrande bild av Sverige som ett socialistiskt paradis. De pratar gärna om välfärdsstaten och föräldraledigheten och drömmer allt oftare om att implementera samma modeller i USA. ”Den nordeuropeiska drömmen har blivit mainstream”, skrev författaren Simon Kuper i Financial Times nyligen, om den ideologiska utvecklingen i USA. Det gäller i alla fall bland en mindre klick demokrater.

För den som träffar konservativa amerikaner som bara vill prata om invandring och gängvåld finns det i alla fall ett pålitligt knep för att få dem att byta samtalsämne: prata om skidskytte. Under en middag med ett större sällskap republikaner insåg jag att en kort skildring av svenska OS-framgångar i skidskytte omedelbart fick dem att glömma alla frågor om *no go zones*. I stället började de ställa storögda frågor om hur idrotten egentligen går till. Tanken på män som åker runt på skidor i skogen och samtidigt avfyrar gevär verkade inte bara väcka stor nyfikenhet, utan även få liv i någon uråldrig idé om svenskar som råbarkade skogsvarelser. Det tycktes i alla fall få dem att tro, för en stund, att det inte är så stor skillnad mellan Texas och Sverige trots allt.

Martin Gelin "

" Överlag positiv Sverigebild som sprids i världen

DN MÅNDAG 18 FEBRUARI 2019

Svensken har sex timmars arbetsdag, plockar skräp på fritiden och hatar kineser. DN har gjort en stor genomgång av hur Sverige skildras på sociala medier, två år efter Trumps ”last night in Sweden” – ett uttalande som blev omtalat världen över. Nu är det framför allt positiva skildringar av Sverige som får stor spridning.

Den 19 februari 2017 googlar fler amerikaner efter Sverige än någonsin tidigare. Detta efter att USA:s president Donald Trump under ett kampanjtal i Melbourne, Florida, berättat om ”vad som hände i går kväll i Sverige”. Uttalandet, som väckte stor uppmärksamhet i Sverige, refererade med största sannolikhet till ett reportage om Sverige som sänts i Tucker Carlsons show på tv-kanalen Fox News dagen innan.

Men vad har hänt sedan dess med Sverigebilden? DN har analyserat vilka budskap och bilder av landet som fått stor spridning i sociala medier sedan dess, på flera olika språk. Genomgången visar att Sverige överlag skildras positivt, ibland till en sådan grad att överdrifter och rena felaktigheter fått stor spridning. De överlägset popuäraste händelserna som rör Sverige handlar inte om invandring, kriminalitet eller flyktingar – utan om älgar, omhändertagande av skräp och generös föräldraledighet.

Svenskarnas sätt att hantera sina sopor väcker särskild uppmärksamhet i engelskspråkiga länder. ”Vi borde bränna vårt skräp som Sverige gör”, skriver medieföretaget ATTN när de publicerar en video som jämför Sveriges och USA:s avfallshantering i mars 2018. Och ska man tro en stor mängd filmer som setts av miljoner människor har Sverige fått en ny folkrörelse. Den påstådda folkrörelsen kallas ploggning och går i grunden ut på att kombinera joggning med skräpplockning.

Grundaren till fenomenet, Erik Ahlström, hinner i dag knappt svara på alla intervjuförfrågningar som kommer från internationella medier, trots att han nekar till att ploggning skulle vara en stor folkrörelse. Myndigheten Svenska institutet har genomfört en stor studie där man analyserat diskussionerna om Sverige i sociala medier under 2017. Där framgår att de omnämningar av Sverige som skedde på spanska var relativt sett minst negativa.

Ett klipp från en argentinsk Facebooksida med virala filmer handlar om hur Sverige experimenterar med sex timmars arbetsdag och om att resultaten ”är otroliga”. Videon, som delats nära 130 000 gånger, ger intryck av att Sverige infört sex timmars arbetsdag brett, trots att den typen av pilotprojekt, där anställda går ned till sex timmars arbetsdag med bibehållen lön, enbart skett på ett fåtal enheter i ett fåtal kommuner. En annan artikel, som delats tiotusentals gånger, påstår felaktigt att Sverige infört ett särskilt bidrag för mor- och farmödrar som tar hand om sina barnbarn.

De ämnen på arabiska om Sverige som väckt mest engagemang skiljer sig något från övriga världen och handlar framför allt om Sverige och islam.

Ett typexempel är berättelsen om fotbollsmålvakten Ronja Andersson som konverterade till islam 2018 och som lett till stora reaktioner på Facebook i arabisktalande länder.

Även förra höstens DO-beslut om att det var diskriminerande av en arbetsgivare att avbryta en rekrytering för att den sökande inte tog en man i hand fick hundratusentals delningar. Många av de spridda inläggen kommer från Sverigebaserade sidor som skriver på arabiska för en internationell publik.

Sverigebilden är förstås inte odelat positiv, vilket syns bland annat i kinesiska sociala medier. Enligt webbsidan What’s on Weibo, som rapporterar om trender i kinesiska sociala medier, var två händelser som rör Sverige tillsammans det 18:e mest populära samtalsämnet på Sina Weibo 2018, med nära en halv miljard aktiva användare.

Det började med att tre kinesiska turister avvisades från ett vandrarhem i Stockholm i september förra året, men tog fart i samband med komikern Jesper Rönndahls inslag om Kina som sändes i satirprogrammet Svenska nyheter några veckor senare. I inslaget varnades kinesiska turister för att bajsa utomhus. Inlägg om SVT-inslaget, som väckte stor ilska i Kina, har fått över 200 miljoner visningar på Sina Weibo, visar DN:s genomgång.

Det finns även en stor grupp spridda inlägg och artiklar, ofta på engelska, som fokuserar på negativa konsekvenser av Sveriges flyktingmottagande.

När den här typen av material sprids följer ofta ett tydligt mönster som bland annat beskrivits av Paul Rapacioli, grundare av nyhetssajten The Local, i boken ”Sverigebilden – om journalistik och verklighet”. Ofta börjar det med att en händelse i Sverige beskrivs av en lokaltidning och plockas upp av populistiska och högerextrema sajter. Därefter sprids händelsen av högerpopulistiska amerikanska eller europeiska sajter eller av ryska propagandakanaler som Sputnik och ibland via mer etablerade nyhetssajter som Mail online. Det ursprungliga innehållet är sällan falskt, men händelserna tas ur sitt sammanhang och beskrivs med hårdare ord i samband med att sajter av mer propagandamässig natur skriver om dem.

Några mer stillsamma händelser och berättelser från vårt land har också blivit omtalade över världen. Den vita älgen Ferdinand filmades när han tog sig ett bad och blev därefter världskänd under 2018. Med största sannolikhet är den vita älgen det Sverigefenomen som väckt mest engagemang under 2017 och 2018. Filmen har setts åtminstone 85 miljoner gånger totalt bara på Facebook.

Men har bilden av Sverige överlag fått sig en törn under de senaste åren och i synnerhet efter ”last night in Sweden”? Förmodligen inte, enligt Svenska institutet.

– Snarare kan vi se att man i många länder anger att man fått en mer positiv bild av Sverige, vilket vi pekar på i vår årsrapport för 2018. Å andra sidan publicerades en hel del artiklar och kommentarer i sociala medier om Sverige i samband med Trumps uttalande och som uteslutande handlade om brottslighet och liknande i Sverige – stundtals faktabaserat och korrekt, men också ofta tämligen onyanserat. En ökning av den här typen av narrativ – där våld och brottslighet är i centrum – har ökat sen flyktingkrisen 2015/2016, säger Jacob Stenberg, analytiker på Svenska institutet.

Hugo Ewald
hugo.ewald@dn.se"

"Fakta. Så har DN gjort genomgången
DN har genom verktyget Crowdtangle tagit fram alla inlägg på Facebook som nämner ”Sverige”, ”Svenska” och ”Svensk” på bland annat arabiska, spanska, engelska, ryska och japanska.

Inläggen har sedan sammanställts utifrån vilka inlägg och ämnen som fått mest gillningar, kommentarer och delningar. Samtidigt har inlägg om sport sorterats bort.

För inlägg på kinesiska har DN gått igenom alla ”ämnen”, som ungefär motsvarar hashtaggar, på sajten Sina Weibo som innehåller Sverige och sorterat ämnena utifrån antalet visningar och antalet unika inlägg."

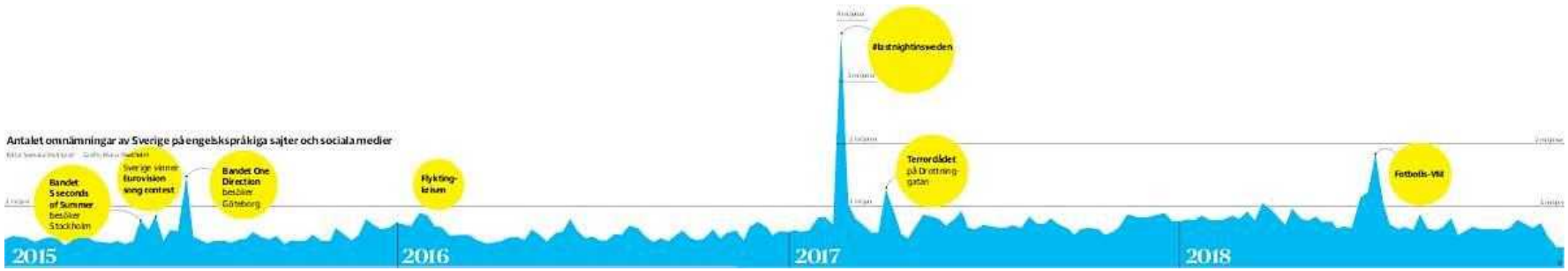

" Människorna bakom fenomenen. Tre svenskar som fått omvärlden att lyfta på ögonbrynen

DN MÅNDAG 18 FEBRUARI 2019

Jesper Rönndahl. Satir som orsakade diplomatisk storm.
Ett av Kinas hetaste samtalsämnen i sociala medier under 2018 var komikern Jesper Rönndahls satirprogram. Över 200 miljoner kineser har sett inlägg om SVT-inslaget där Rönndahl ”informerar” om hur kineser på besök i Sverige bör bete sig. Kinas reaktioner nådde ända upp på diplomatisk nivå.

2018 blev ett stormigt år för relationen mellan Sverige och Kina. Det började med att tre kinesiska turister under vilda protester avvisades från ett hotell i Stockholm. Behandlingen fördömdes av Kinas ambassad i Stockholm som också passade på att skicka ut en resevarning till kineser som vill besöka Sverige.

Kort därefter kom nästa temperaturhöjare. Turistincidenten inspirerade Jesper Rönndahl, bakom satirprogrammet "Svenska Nyheter", att göra en ”informationsfilm” för kinesiska turister. Här får de bland annat lära sig att man inte bajsar utanför offentliga byggnader som Slottet. Delar av inslaget lades ut på Youku, Kinas motsvarighet till Youtube, med kinesisk översättning. Spridningen blev enorm. Över 200 miljoner har läst inlägg om filmen på Weibo, Kinas motsvarighet till Twitter. Satiren blev tillsammans med turistincidenten det 18:e mest populära samtalsämnet på Weibo under 2018, enligt webbsidan What’s on Weibo.

I Kina var upprördheten stor. Svenska företagare i Kina fick börja sina möten med att förklara vad filmen egentligen ville säga. Från kinesiska ambassaden i Stockholm krävdes en ursäkt från SVT. Protestbrev sändes också till UD.

Jesper Rönndahl tycker ändå att stormen blåste över ganska snabbt.
– Det var precis som en person på vår säkerhetsavdelning sa, de kommer att kalla in en trollfabrik som får i uppgift att dra i gång en storm, sedan blåser det över. Och det gjorde det.

Vita älgen. Hans film väcker känslor i hela världen.
Drygt 85 miljoner människor över hela världen har sett den majestätiska vita älgen stiga ner i den mörka skogsbäcken, ta ett par simtag och kliva upp igen på andra sidan. En kort sekund tittar älgtjuren på Hans Nilsson som håller i kameran.

Så börjar älgen beta. I en minut och 22 sekunder hör man vattenskvalpet i bäcken, dropparna som faller när han skakar av sig och rasslet av löven.

Västra Värmlands vita älgar har sysselsatt fotografer och dokumentärfilmare i decennier.

Hans Nilsson var kommunalrådet som brukade ta en omväg hem från jobbet. En av sommarens varmaste dagar försökte han få en glimt av älgen. Han körde en grusväg fram utan att upptäcka något, och vände bilen.

– Jag tittade till höger och där var den! Han var som ett sagodjur.

Hans laddade upp filmen och folk började dela. Lyriska kommentarer strömmade in från USA, Tyskland, Holland och Australien.
Hans Nilsson blev intervjuad i BBC World. Tidskriften National Geographic tog in hans bild på sajten.

– Riktiga fotografer försöker bli publicerade där i ett helt liv utan att lyckas.

Nu är det länge sedan älgen syntes till. Vart tog den vägen?
– En arbetskamrat såg honom för sista gången för precis ett år sedan. Hans Nilsson var kommunalråd för det lokala partiet ”Hela Edas lista” som gick tillbaka stort i valet. Han avgick som kommunalråd och hoppar nu in som lärarvikarie.

Filmen lever sitt eget liv. Enligt DN:s beräkningar har den minst 85 miljoner visningar bara på Facebook.

– Hade jag fått ett öre per klick hade jag inte behövt åka runt i en gammal Golf.

Ploggning. Blev en ”svensk folkrörelse” på Facebook.
Massvis med vuxna och barn i Sverige springer glatt runt och plockar skräp – ”ploggar” som det också kallas. Det är en del av Sverige-bilden som sprids i utländska sociala medier.

I själva verket vet de flesta svenskar knappt vad det är för något.
– Det är jag som driver på ploggning i hela landet, eller världen till och med, säger Erik Ahlström, eldsjäl och initiativtagare till rörelsen.
En Facebookvideo som visar fenomenet ”ploggning” (på engelska plogging) har fått över 21 miljoner visningar. Det är en sorts träningsform där utövare joggar eller springer och samtidigt plockar upp skräp som ligger på marken.

Sedan februari 2017 har över 1 000 inlägg publicerats på Facebook där Sverige och ploggning nämns. Träningsformen beskrivs som en stor svensk folkrörelse.

– Det stämmer faktiskt inte. Vi har kanske satt upp ungefär 200 evenemang sammanlagt, säger Erik Ahlström.

Fenomenet föddes för ungefär två år sedan, Erik Ahlström hade bott i Åre under en längre tid och flyttade tillbaka till Stockholm.
– Då såg jag hur skräpigt det hade blivit i staden, det gjorde mig ledsen. Jag funderade på hur jag skulle kunna göra skillnad. Sen jobbar jag med löpning och vi var några kompisar som var ute och sprang. När vi såg skräp plockade vi upp det, berättar han.

För ungefär ett år sedan hörde journalister från en tysk kanal av sig till Erik Ahlström. De ville göra ett inslag om något ”typiskt svenskt”.
– Så de kom hit ett helt tv-team och ”ploggade” med oss. Sen sändes det där inslaget i tysk tv. Och efter det översattes inslaget till italienska, spanska och franska. Det var då det tog fart på riktigt, säger Ahlström.

Marianne Björklund
Börge Nilsson
riksnatverket@dn.se
Alexandra Carlsson Tenitskaja
alexandra.carlsson.tenitskaja@dn.se "

Utrikesdeklaration 2019 och utrikesdebatt i riksdagen 13 februari 2019

Riksdagens snabbprotokoll 2018/19:52

Onsdagen den 13 februari Kl. 09.00–15.37
Det justerade protokollet beräknas utkomma om tre veckor.

Välkomsthälsning
Anf. 1 TALMANNEN:
Innan vi inleder debatten vill jag välkomna representanterna för den diplomatiska kåren till Sveriges riksdag och vår utrikespolitiska debatt. Ni är varmt välkomna.

§ 1 Utrikespolitisk debatt

Anf. 2 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):
Herr talman, ärade ledamöter, representanter för den diplomatiska kåren, kära åhörare!

Sveriges trygghet börjar i Europa. EU-samarbetet ger oss fred, stabilitet och tillväxt. Det är avgörande också för att möta klimathotet. Samtidigt är det Europa som vi känner under förändring. Vi kan inte längre ta för givet att alla EU:s medlemmar tror på de värderingar som ligger till grund för det europeiska samarbetet. Nationalister och extremister utmanar politiska system på vår kontinent och i världen.

I en föränderlig omvärld är vår uppgift att föra en utrikespolitik som skapar trygghet i Sverige och runt om oss. För att göra detta kommer utrikespolitiken under mandatperioden att ha tre prioriteringar: främjandet av demokrati, ett delat ansvar för fred och säkerhet och en aktiv diplomati.

Herr talman! Demokratin i världen är på tillbakagång. I dag lever fler människor i länder med auktoritära tendenser än i länder som gör demokratiska framsteg. Journalister, förtroendevalda och människorättsförsvarare trakasseras, förföljs och dödas. Hets och hat förgiftar samhällsdebatten. Demokratiska processer undergrävs. Och många förlorar förtroendet för det demokratiska systemet när den globala eliten blir allt rikare och de sociala klyftorna växer.

För att möta utvecklingen startar vi nu en offensiv för demokratin. Vi vill göra det gemensamt med riksdagen, och vi ska verka för att fler länder ska ansluta sig.

Herr talman! Vår demokratioffensiv kommer att märkas i all vår utrikespolitik. Det handlar om att ge stöd och näring överallt där demokratin kan växa och om att vara kritiska när den utarmas.

Vi ska utöka vårt demokratibistånd och stå upp för demokratins försvarare och institutioner. Vi behöver engagera fler unga i debatten om demokratin som den bästa samhällslösningen. Och vi ska ställa krav på att demokratin och rättsstatens principer respekteras av samtliga EU:s medlemsstater.

En fullt fungerande demokrati är omöjlig utan de mänskliga rättigheterna. Vi fortsätter att ta fram landrapporter om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Inom kort publicerar vi uppdaterade rapporter om 29 länder i Europa.

På många håll i världen sker förföljelser av religiösa minoriteter. Det är oacceptabelt. Vi stärker arbetet mot antisemitism och arrangerar år 2020 en internationell konferens om Förintelsen. Vi protesterar när

yttrandefriheten begränsas, när journalister tystas och när försvarare av mänskliga rättigheter och hbtq-personer förföljs.

Herr talman! Det finns ett samband mellan växande sociala klyftor och en minskande tilltro till demokratin. Det är ett argument för mer jämlikhet. Världens resuser behöver fördelas solidariskt. Sveriges mål med bi- ståndspolitiken är att minska fattigdomen. När andra länder drar ned fortsätter Sverige att avsätta 1 procent av bni till biståndet. Fokusområden är demokrati och mänskliga rättigheter, konfliktförebyggande, klimat, miljö och jämställdhet.

En hållbar fred byggs genom att länka ihop humanitärt bistånd och långsiktigt utvecklingssamarbete.

Agenda 2030 och utvecklingsmålen kan bara upp nås genom samverkan mellan ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet. Vi måste förbättra den sociala dialogen mellan stater, arbetsgivare och arbetstagarorganisationer. I detta är inte minst hundraårsjubilerande Internationella arbetsorganisationen, ILO, en viktig aktör. Och när nu OECD har blivit hem för statsministerns initiativ Global Deal ska det utvecklas och få större genomslag.

Herr talman! En viktig del av vår demokratioffensiv är förstås ett fortsatt arbete för att kvinnor ska åtnjuta samma rättigheter, resurser och representation som män. Regeringen fortsätter att driva en feministisk utrikespolitik med full kraft världen över. Vi ser hur allt fler länder inspireras och tar efter.

Regeringens internationella jämställdhetskonferens ska följas upp i Tunisien i vår, och Sverige bidrar till genomförandet.

Herr talman! Vår andra prioritering är ett delat ansvar för fred och säkerhet. Klimatförändringarna, kärnvapnen och terrorismen känner inga landgränser. De behöver därför bemötas genom ett delat ansvar för vår gemensamma säkerhet.

Klimatet är vår tids ödesfråga. Forskningen förutspår en skrämmande utveckling om vi inte agerar. Vi är ännu långt ifrån att kunna möta utmaningen och målen i Parisavtalet.

Sverige ska fortsätta att visa ledarskap i det internationella klimatarbetet och bli världens första fossilfria välfärdsland. Vi ska söka samarbete för att tackla de klimatrelaterade säkerhetsriskerna. Sverige uppfyller sina åtaganden om internationell klimatfinansiering och fortsätter engagemanget för haven och den biologiska mångfalden. Genom biståndet satsar vi på förnybar energi, energieffektivisering och ett klimatanpassat jordbruk. På FN:s klimattoppmöte i höst ska Sverige visa på möjligheten att förena klimatåtgärder med ekonomisk utveckling.

Herr talman! Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Vår militära alliansfrihet tjänar oss väl och bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa. Den förutsätter en aktiv, bred och ansvarsfull utrikes- och säkerhetspolitik i kombination med fördjupade försvarssamarbeten, särskilt med Finland, och en trovärdig nationell försvarsförmåga. Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik bygger på sammanhållning i EU och ett ökat samarbete på bred front: i Norden och Östersjöområdet, inom FN och OSSE och genom partnerskapet med Nato.

Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU- land eller ett nordiskt land. Och vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige

drabbas. Vi ska därför kunna ge och ta emot stöd, såväl civilt som militärt.

Vår säkerhet är beroende av att den europeiska säkerhetsordningen respekteras, och vi ska verka genom EU samt i OSSE och Europarådet för att upprätthålla den.

Den transatlantiska länken är av avgörande betydelse för Europa. Vi ska värna den bilaterala relationen till USA och samarbeta baserat på värderingar och intressen. Vi beklagar att USA har valt att frånträda ett antal internationella avtal.

Det nordiska samarbetet är prioriterat för regeringen och ska stärkas ytterligare. Vi ska verka för konkreta förbättringar för oss som bor, jobbar och studerar här, till exempel genom att ta bort fler gränshinder. Detta gör vår region tryggare och mer hållbar.

Herr talman! Regeringens Rysslandspolitik bygger på två spår:
I kraft av folkrätten fördömer vi den ryska aggressionen i östra Ukraina, som resulterat i tiotusentals

dödsoffer, och den illegala annekteringen av Krim. Det är ett brott mot internationell rätt, och det utmanar den europeiska säkerhetsordningen. Vi fördömer attacker som den i brittiska Salisbury förra året. Vi är pådri- vande för att EU:s sanktioner mot Ryssland ska bibehållas så länge skälen till att de infördes består. Vi stöder reformansträngningarna i Ukraina.

Samtidigt har vi, liksom EU, kontakter och dialog med Ryssland och det ryska samhället. Vi behöver samarbeta där vi har gemensamma intressen. Vi stöder det ryska civilsamhället och strävar efter stärkta mel- lanfolkliga kontakter. Östersjöstaternas råd, Barentsrådet och Arktiska rådet är format där vi har konkreta samarbeten.

Arktisfrågorna är viktiga för den globala säkerheten, och Sverige kommer under året att förnya sin Arktisstrategi och stå värd för EU:s första arktiska forum.

Det viktiga östliga partnerskapet fyller tio år i år. Vi stöttar deltagarländernas utveckling mot stabila demokratier.

Ett delat ansvar för fred och säkerhet handlar också om att gemensamt bemöta försök att skapa splittring och instabilitet i våra samhällen.

Regeringen arbetar tillsammans med andra länder också mot icke-militära hot, som terrorism och på cyber- och hybridområdet.

Jämlikhet och demokrati har en viktig roll i byggandet av gemensam säkerhet. Ett samhälle präglat av rättvisa och tillit till institutionerna kan bättre stå emot vår tids säkerhetsutmaningar.

Herr talman! EU är vår viktigaste utrikespolitiska arena. Ett starkt och enigt EU är avgörande i ett osäkert omvärldsläge. Vi behöver stärka den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Vi vill vässa EU:s instrument, såsom diplomati, militära och civila krisinsatser, bistånd och handel. Vi bidrar till samarbetet Pesco, som stärker den operativa förmågan och effektiviteten på försvarsområdet. Vi har spelat en avgörande roll för den europeiska pakten för civil krishantering. Regeringen ska fortsätta att verka för att alla medlemsstater respekterar och upprätthåller EU:s gemensamma värderingar.

Valet till Europaparlamentet i maj blir viktigt. Vi behöver ett Europa för rättvisa jobb, en mer ambitiös klimatpolitik, jämställdhet och jämlikhet. Klyftorna måste minska och välståndet öka.

Det är också viktigt att EU får ett gemensamt asylsystem som är rättssäkert, humant och långsiktigt hållbart, där alla länder tar sitt ansvar.

Vi beklagar Storbritanniens beslut att lämna EU och arbetar för att utträdet ska ske under ordnade former. Det ger de bästa förutsättningarna för att Storbritanniens framtida relation med Sverige och EU blir nära och förtroendefull.

Det ska finnas ett tydligt EU-perspektiv för länderna på västra Balkan, men det ställer krav på fortsatta reformer som stärker ländernas institutioner och utvecklar demokratin – ett arbete som tar tid och som vi stöder.

Utvecklingen i Turkiet är mycket oroande. EU ska både samarbeta med och ställa krav på Turkiet.

Herr talman! Globala problem kräver globala lösningar. Sverige är en vän av FN och ser behovet av reform.

Vid årsskiftet lämnade Sverige FN:s säkerhetsråd, där vi var djupt engagerade i världens allvarligaste kriser. I ett polariserat säkerhetsråd har Sverige stått upp för folkrätt, mänskliga rättigheter, jämställd-het och humanitärt ansvar. Vi har satt kopplingen mellan klimat och säkerhet på rådets agenda.

I början av medlemskapet var Sverige ofta en ensam röst för kvinnors deltagande i freds- och säkerhetsarbete. I dag ser allt fler rådsmedlemmar nödvändigheten att inkludera kvinnor och flickor för hållbar fred.

FN:s och andra internationella insatser fyller en viktig funktion i krigshärjade områden, och Sveriges bidrag är uppskattade.

Herr talman! I snart 80 år har människan levt under hotet från kärnvapen. De senaste decennierna har det begränsats genom olika avtal. Det har bidragit till en säkrare värld.

Förutom att ett mänskligt misstag kan orsaka en mänsklig katastrof står vi inför ett antal problem. För det första ökar spänningen mellan stormakterna när USA och Ryssland lämnar nedrustningsavtalet INF efter ryska avtalsbrott. Säkerheten i vårt närområde försämras.

Kärnvapenländerna behöver ta gemensamt ansvar och göra konkreta nedrustningsåtaganden.

För det andra är det mest centrala avtalet, ickespridningsavtalet NPT, i fara på grund av att kärnvapenstaterna utvecklar nya förmågor och inte lever upp till överenskommelsen om nedrustning.

För det tredje är Nordkoreas kärnvapen- och missilprogram ett allvarligt hot mot internationell fred och säkerhet.

Slutligen riskeras nu den kärntekniska överenskommelsen med Iran. Landets kärnvapenförmåga har minskat avsevärt sedan avtalet slöts. EU tar nu konkreta steg för att skydda överenskommelsen.

Utredningen om konventionen om kärnvapenförbud har lämnats på remiss.

Regeringens mål är fortsatt en kärnvapenfri värld. Vi kommer därför att ta initiativ till att samla en bred krets länder i arbetet för kärnvapennedrustning.

Herr talman! Vår tredje prioritering är diplomatin. Det innebär att vi söker dialog och samarbete även med länder vars värderingar vi inte delar till fullo. Vi prioriterar vårt deltagande i multilaterala organisationer och står till förfogande för att delta i fredsprocesser.

Ett välfungerande internationellt samarbete är grunden för en regelbaserad världsordning byggd på folkrätten.

Sverige är nu en plats för samtal om nedrustning och fredlig konfliktlösning på koreanska halvön. Med träget diplomatiskt arbete och goda relationer med alla inblandade fortsätter vi att bidra till att försöka undanröja ett allvarligt hot.

Den politiska processen för fred i Jemen tog ett avgörande steg med Stockholmsöverenskommelsen i december 2018. Vi fortsätter vårt engagemang. Om några veckor står vi för tredje gången värd för en hu- manitär givarkonferens i Genève. Lidandet måste få ett slut för Jemens folk.

När regeringen under den förra mandatperioden lanserade en handlingsplan för relationerna med Latinamerika och Karibien hade demokratiutvecklingen varit positiv under många år. Sedan dess har läget försämrats.

Venezuela är ett av de länder där demokratin har urholkats under mycket lång tid. Läget är desperat. EU agerar nu gemensamt och med latinamerikanska länder för en fredlig och demokratisk lösning.

Sverige deltar i den nya kontaktgruppen.

Regeringen verkar för en tvåstatslösning baserad på folkrätten i Israel–Palestina-konflikten. Sverige ser, liksom övriga EU, Jerusalem som framtida huvudstad för två stater. Vi har ett långvarigt, vänskapligt engagemang med Israel och Palestina. Regeringen bidrar till ett demokratiskt statsbyggande i Palestina, och vi står upp för Israels legitima säkerhetsbehov.

Sveriges breda engagemang i Afghanistan fortsätter, bland annat genom att stärka kvinnors deltagande i fredsprocesser.

Sverige stöder den nya irakiska regeringens reformansträngningar. Relationerna mellan landets olika etniska och religiösa grupper, exempelvis de kristna, samt kurdernas ställning är avgörande för långsiktig fred och stabilitet i Irak.

13 miljoner människor är på flykt på grund av Syrienkriget. Sverige har bland annat gett över 3 miljarder i humanitärt stöd sedan kriget bröt ut och stöttar den FN-ledda processen för att nå en hållbar fred. Jag kommer aldrig att glömma rohingyakvinnornas fasansfulla vittnesmål från övergreppen i Myanmar. Sverige driver på för att ansvar ska utkrävas.

Herr talman! Vi förstärker vårt partnerskap med afrikanska länder och med Afrikanska unionen. Vårt arbete i säkerhetsrådet följs upp på Afrikas horn. Den långvariga konflikten mellan Etiopien och Eritrea

har förbytts i en historisk fred. Regeringen har beslutat att fördubbla biståndet till Somalia, där situationen är sårbar. Vi ska fortsätta att verka för en positiv utveckling i regionen kring Röda havet. Våra breda relationer ger oss goda förutsättningar att bidra till försoning och utveckling.

Demokratiska republiken Kongo har genomgått ett historiskt maktskifte, men landets utmaningar består. Sverige verkar för ett starkt civilsamhälle och för kvinnors politiska deltagande.

Herr talman! Indien spelar en allt större roll i världen och är en viktig samarbetspartner för Sverige inom handel och innovation.

Kinas stärkta internationella ställning innebär både möjligheter och utmaningar. Handeln med Kina bidrar till jobb och tillväxt i Sverige. Men situationen för demokrati och mänskliga rättigheter i Kina är mycket allvarlig. Regeringen arbetar med att ta fram en Kinastrategi. Protektionistiska vindar blåser allt starkare. Handelskonflikten mellan USA och Kina är ett hot mot den multilaterala handelsord-ningen.

Diplomati är också främjande av vår handel. Under den förra mandatperioden ökade exporten. Regeringen lanserade en exportstrategi med en rad initiativ för att stärka näringslivets internationalisering och våra eko- nomiska relationer med omvärlden. Strategin ska utvecklas med fokus på ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet.

Sverige står upp för fri och rättvis handel. Vi värnar det multilaterala handelssystemet, där WTO är en central del.

Herr talman! Utrikesförvaltningen hanterar som ni vet ett antal konsulära ärenden. Vissa av dem är politiskt svåra. De flesta hjälps i tysthet. Vi agerar alltid med deras bästa för ögonen. Arbetet med att hjälpa svenskar i nöd utomlands pågår dygnet runt, årets alla dagar.

Herr talman! Ärade ledamöter! Världens oro kan ibland få det att kännas som om domedagen är nära. Men världen kan göras tryggare med mer demokrati, mer solidaritet, mer samarbete. Hopp är, som någon har sagt, inte en känsla utan ett sätt att handla. Låt oss inte glömma det. Låt oss bekämpa domedagskänslan med en politik för hopp och framtidstro, i Sverige och i världen! (Applåder)

Anf. 3 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag hade förberett ett inlägg som skulle markera skillnaderna som finns mellan oss. Men jag tänkte faktiskt använda min första replik till att göra tvärtom, så jag lägger det i fickan. Jag tänker att vi ändå kommer att ägna rätt många timmar åt att markera de skillnader och olikheter som finns. Därför kan det vara klokt att inleda med att markera de likheter som finns, inte minst därför att företrädare från den diplomatiska kåren följer debatten.

Jag tror att om vi tittar på Europa i dag ser vi i Polen demonstrationer för fria, oberoende domstolar. Vi ser i Slovakien demonstrationer i raseri över ett journalistmord. Vi ser i Rumänien demonstrationer mot att man tänker ändra lagarna som försvårar korruption. Vi ser i Ungern en retorik som fyller oss med oro.

Därför, herr talman, tänker jag att den som tillhör en grupp i Europaparlamentet utan skuld kastar första stenen. Vi har alla i olika partikombinationer personer från dessa länder och ett antal andra länder som inte alltid står för en politik som vi tycker är rätt och riktig.

Därför finns det skäl att betona, herr talman, den likhet som finns i Sveriges riksdag och riksdagens kammare i stödet för demokratin, i stödet för institut- ioner som säkrar rättstrygghet och mediefrihet. Det förenar oss i Sverige. Det ska vi också tala om.

Därför tycker jag att det är bra att vi för en diskussion om vilka kriterier som ska gälla inte bara för att kunna träda in i vår europeiska gemenskap utan även för att vara kvar och vara delaktig i den. Därför välkomnar jag att man nu ska genomföra den demokratigenomlysning som utrikesministern föreslog i sitt anförande. (Applåder)

Anf. 4 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:
Herr talman! Tack, Hans Wallmark! Vi brukar ju vara snälla mot varandra i debatten och uppskatta att föra debatt. Och inte skulle väl jag kasta första stenen. Absolut inte!

Jag tycker att det är alldeles utmärkt om vi kan få med riksdagens partier på en demokratioffensiv, just därför att när vi ser ut över världen ser vi att demokratin och institutionerna som arbetar för en demokratisk ordning hotas, att människorättsförsvarare och andra förföljs och till och med dödas och att journalister råkar illa ut. Demokratiarbete har också varit en del av vår utrikespolitik. Vi har satsat mycket, inte minst genom våra ambassader, på att se till att man främjar yttrandefrihet och mötesfrihet. Det är bra om vi kan förenas i detta.

Jag är också stolt och glad över att vara utrikesminister i ett land där vi har bred samsyn i fråga om det som är grundvalarna i vår politik: en generös biståndspolitik, att stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter och att försvara den multilaterala regelbaserade världsordningen. Det är våra grundläggande värden, som vi alltid ska värna.

Det handlar också om vad vi gör. Hur ser vi till att detta omvandlas till politisk handling? Jag hoppas att vi också där kan hitta samsyn. Det som skiljer oss åt får vi många möjligheter att återkomma till.

Som jag började med att säga kommer Europa även i fortsättningen att vara vår viktigaste utrikespolitiska arena. Där har vi en rad utmaningar under de närmaste åren. Det känns bra att höra att det inte är någon dis- kussion om svexit därifrån utan att vi ska stanna kvar i EU och satsa på det samarbetet.

Anf. 5 HANS WALLMARK (M) replik:
Herr talman! Jag lämnar ett löfte att jag i mitt anförande verkligen kommer att markera de stora skillnader som också finns. Men jag tror att det är viktigt att vi har denna uppslutning bakom demokrati, rättsstat och mediefrihet.

Jag noterar också de nya tongångar som även Peter Eriksson har gett uttryck för i medier om ett ökat demokratibistånd till Öst- och Centraleuropa, det så kal- lade östliga partnerskapet. Jag tycker att det är kloka ord.

Några av oss var aktiva när det gällde att säkra Baltikums frihet för 25 år sedan, liksom deras arbete för Nato- och EU-medlemskap. Där är min erfarenhet att partierna och det partinära biståndet betyder väldigt mycket. Att bygga upp partier är också en del i att bygga upp funge- rande institutioner. Jag hoppas att regeringen ska bära med sig den

insikten i sitt fortsattademokratiarbete, inte minst med Öst- och Centraleuropa.

Anf. 6 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:
Herr talman! Jag tänkte väl det, Hans Wallmark.

Du måste få med ordet Nato i något inlägg, annars skulle jag inte känna igen dig.

Det är viktigt att svenska folket vet att vår säkerhetspolitiska doktrin ligger fast. Det ska finnas trygghet och säkerhet i vår säkerhetspolitiska ordning. Den bygger på tre element: att vi även fortsättningsvis är militärt alliansfria, att vi utvecklar våra samarbeten med framför allt Finland men också många andra länder och även med Nato samt att vi stärker vår nationella försvarsförmåga.

I övrigt finns det mycket vi kan samarbeta om – inte minst inom Pesco, som jag vet att Hans Wallmark gick ut och kommenterade i morse. Här har vi tagit aktiv del. Vi är i mittfältet av medlemsländerna och på en likadan ambitionsnivå som till exempel Finland, för att svara på det argument som användes i morse.

Vi ska fortsätta föra en livlig debatt, och vi ska fortsätta värna demokratin och yttrandefriheten.

Anf. 7 MARKUS WIECHEL (SD) replik:
Herr talman! Jag har stor respekt för Margot Wallströms engagemang inom utrikespolitiken och det starka driv hon visar i flera olika frågor. Vi har dock inte alla gånger samma uppfattning om olika saker.

Återkommande här i plenisalen har vi diskuterat Palestina, svenskt bistånd till Palestina och vad som sker i detta område. Vi vet sedan länge att den palestinska myndigheten har betalat ut löner till terrorister och sprider antisemitism. Det är en genomkorrupt organisation som Sverige fortsätter att göda med pengar.

Palestinska myndighetens ministerråds beslut 23, som fattades 2010, visar vilket system man använt för utbetalning av löner till dömda terrorister. Fick de låga straff fick de lite mindre. Fick de längre straff fick de lite mer. För 0–3 år fick man 1 400 shekel per månad, för 3–5 år 2 000 shekel per månad och för 5–10 4 000 shekel per månad. Det fortsätter upp till 30 år eller mer och 12 000 shekel per månad.

Min fråga till Margot Wallström är om inte detta är oroväckande. Borde inte den svenska regeringen använda de medel man har, exempelvis bistånd, för att försöka få till en förändring med tanke på att vi inte har sett någon positiv förändring i detta område?

Anf. 8 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:
Herr talman! Vårt utvecklingssamarbete med Palestina har pågått under lång tid och under olika regeringar. Det inriktas på att stödja det palestinska folket, och kärnan är stöd för att få till stånd ett hållbart statsbyggande.

Den palestinska myndigheten måste göra framsteg; det är hela tiden en del av vår dialog med dem. Det handlar om att bekämpa korruption, ta avstånd från våld, respektera mänskliga rättigheter, utöka kvinnors och ungdomars inflytande och så vidare.

Det främsta hindret för Palestinas utveckling är förstås alltjämt det faktum att man är ockuperad. Palestiniernas liv försvåras väldigt mycket i vardagen. Israeliska myndigheter river palestinska strukturer som har finansierats med europeiska biståndsmedel, och vi protesterar såklart mot detta. Det skedde tre gånger bara den senaste månaden.

Inget svenskt bistånd går till den palestinska myndighetens budget. Det kanaliseras via FN, Världsbanken och civilsamhällets organisationer. Om och när vi får rapporter om att det förekommit missbruk av dessa medel åtgärdar vi det. Så kommer vi att fortsätta att verka.

Men sluta påstå att vi betalar till palestinska terrorister eller att pengar skulle gå direkt till palestinska myndigheten. Så är det inte. Våra pengar kanaliseras på detta sätt. Jag undrar vad det är du läser ur – eller så vill jag inte veta det. Men jag tror att vi måste få fram sanningen och fakta när det gäller den här saken.

Anf. 9 MARKUS WIECHEL (SD) replik:
Herr talman! Jag kan överlämna mitt material till Margot Wallström sedan, om hon är intresserad. Det är offentlig statistik.

Som jag nämnde i min förra replik blir utvecklingen i detta område inte bättre. Även om Sverige inte ger något stöd direkt till palestinska myndigheten möjliggör svenskt stöd trots allt att en negativ utveckling fortsätter.

Vi har tydliga exempel på hur olika dömda terrorister får pengar. En person som avtjänar 20 livstidsstraff efter ett mord får 453 365 dollar i lön från pales- tinska myndigheten. Det finns flera exempel på detta. Det finns dessutom vittnesmål som visar att vissa per- soner begår brott enbart för att få pengar för att försörja sin familj.

Anf. 10 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:
Herr talman! I den dialog som vi för med Palestina framför vi väldigt tydligt behovet av stärkt demokrati, respekt för mänskliga rättigheter, bekämpning av korruption och vikten av att agera på ett sätt som främjar möjligheterna att nå framsteg i fredsprocessen.

Det genomförs fortlöpande utvärderingar av biståndet. Vi kommer att fortsätta att göra detta och att hålla efter. Vi gör det i samarbete med FN, Världsbanken och civilsamhällesorganisationer, som är de som kanaliserar vårt stöd.

Det skulle dock vara intressant, om Markus Wiechel ville vara konstruktiv, att få höra något om hur ni tänker bidra till demokratiarbetet i Europa och världen.

Anf. 11 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:
Herr talman! Tack, utrikesministern, för en deklaration som fokuserar på demokrati. Det är viktigt att vi har en offensiv demokratiprofil, inte minst nu när riksdagen har ett demokratijubileum under de kommande åren.

Det är också bra att det finns en vilja att agera och ta ett ledarskap när det gäller klimatet, med ett nytt arktiskt fokus, och, herr talman, en utredning som sänds på remiss – en utredning som rör vår säkerhet. Det är inte alla utredningar rörande vår säkerhet som har rönt det ödet.

Utrikesministerns offensiv rör naturligtvis många länder. Venezuela är ett av dem. Visst vore det bra att få höra utrikesministern tydligt markera att Maduro inte är en legitim president och att Guaidó är den som har det legitima ledarskapet som Venezuelas företrädare, med uppdrag att hålla val.

Herr talman! Den andra fråga jag vill lyfta handlar om det långvariga vänskapliga engagemanget med Israel. Det är naturligtvis viktigt, inte minst inför den kommande Förintelsekonferensen i Sverige 2020, att Sverige har vänskapliga relationer. Där brister det i dag.

Vi ska inte välja samma vägar som Trump och andra, med tillfälliga flyttar, eller, som ministern gjorde för fyra år sedan, ett plötsligt erkännande. Här krävs en kreativ diplomati för att mjuka upp och återskapa de vänskapliga förbindelser som vi länge har haft. Där skulle jag önska ett svar från ministern, herr talman.

Anf. 12 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:
Herr talman! Tack, Kerstin Lundgren!
Vi ser alla med stor oro på situationen i Venezuela.

Vi sa redan efter presidentvalet att vi inte betraktade det som fritt och rättvist. Vi gjorde heller aldrig något uttalande till stöd för Maduros utropande av sig själv som president. Vi menar att det nu är hög tid att venezuelanerna själva i fria och rättvisa val får välja president och gärna också en ny nationalförsamling. Uttaandet har varit vår gemensamma plattform.

Jag har talat i telefon med Guaidó, och som Kerstin Lundgren väl vet har vi varit mycket tydliga med att vi ser honom som den som nu har till uppgift att leda processen mot att hålla nya val. Vi stöder honom som nat- ionalförsamlingens ordförande, och vi stöder också hans ansträngningar att få fram humanitär hjälp. Landet befinner sig i ett så allvarligt läge att människor är på svältgränsen.

Det är dessutom väldigt bra att vi har kommit med i den internationella kontaktgrupp som EU har bildat för att hjälpa till exempel oppositionen att se till att den humanitära assistansen kommer fram och även på andra sätt bidra till att hjälpa ett land som är djupt splittrat och befinner sig i ett mycket allvarligt läge, inte minst ekonomiskt. Jag vill alltså påstå att vi har varit så tydliga som man kan vara.

När det gäller Israel fortsätter vi att säga att vi är deras vänner. Vi respekterar deras krav på säkerhet, och vi fortsätter dialogen med dem, inte minst när det gäller kampen mot antisemitism.

Anf. 13 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:
Herr talman! Jag hörde ”stor oro”, men jag hörde inte en tydlighet när det gäller Maduro – att han inte är en legitim företrädare. Den tydligheten skulle det vara värdefullt att få.

Jag hörde en vilja att föra samtal med Israel, men här krävs, herr talman, kreativ diplomati. För två år sedan pekade utrikesministern i sin utrikesdeklaration på att man skulle utse ett särskilt sändebud, men det har inte lett till någon förändring. Här krävs mer kreativ diplomati för att nå fram. Detta skulle jag vilja höra från utrikesministern.

Vi har väl anledning att återkomma till frågan om alliansfrihet, när vi nu närmar oss Finland. Är Sverige fortsatt alliansfritt när vi planerar militärt tillsammans med Finland, även för en krigssituation?

Anf. 14 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:
Herr talman! Tänk om man en enda gång fick höra vad ni har för förslag. Finns det någonting som ni har tagit initiativ till eller sagt som kan hjälpa processen framåt? Vi jobbar på, med både Palestina och Israel, i en dialog som kanske inte alltid är lätt men som ändå gör att vi kan tala direkt med varandra och hitta konstruktiva insatser som vi kan göra gemensamt. Men detta är en konflikt som vi har levt med länge, och it takes two to tango, som man brukar säga. Vi fortsätter att anstränga oss för att ta steg mot en tvåstatslösning.

Vi kunde inte ha varit tydligare när det gäller Maduro. Vi har inte erkänt de val som förde honom till makten som fria och rättvisa, och vi stöder i stället Guaidó. Vi har gjort detta på alla möjliga sätt.

Anf. 15 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Herr talman! Världen står inför ett avgörande val. Antingen ser vi tillsammans till att göra världen säkrare genom en gemensam nedrustning av kärnvapen – det enda massförstörelsevapnet som kan förgöra hela mänskligheten – eller så låter vi vapenmakterna fortsätta att utveckla sina kärnvapen och göra världen alltmer osäker.

Kärnvapendebatten har de senaste åren handlat mycket om Iran och Nordkorea. Det är bra. Diktaturer ska inte få kapacitet att använda kärnvapen för att göra världen mer osäker. Men samtidigt glöms ofta ansvaret hos de stora kärnvapenmakterna USA och Ryssland, men också Kina, Frankrike och Storbritannien. Det är stater som enligt icke-spridningsavtalet NPT tillåts ha kärnvapen och ska avrusta, men i stället rustar de nu upp och moderniserar sina kärnvapen.

Det var därför glädjande att FN:s konvention om förbud mot kärnvapen antogs sommaren 2017. Sverige var pådrivande i förhandlingarna och röstade för konventionen men lämnade samtidigt en röstförklaring med kritik mot delar av den. Sverige har gått från att ha ett eget kärnvapenprogram till att avsluta det och ansluta sig till NPT och vara en stark röst för global kärnvapennedrustning. Många socialdemokrater som Alva Myrdal, Inga Thorsson, Maj-Britt Theorin och Olof Palme har genom sitt engagemang för nedrustning skrivit in sig i historieböckerna.

Som ordförande i den oberoende kommissionen för nedrustnings- och säkerhetsfrågor sa Palme 1980: ”Det går inte att hoppas på en seger i ett kärnvapenkrig, motståndarna skulle förenas endast i lidande och förstörelse.”

Nu är Sveriges röst på väg att tystna. Konventionerna för att förbjuda kemiska vapen, klusterbomber och personminor skrev Sverige under vid så fort man bara kunde. Nu har det gått 512 dagar sedan FN:s konvention om förbud mot kärnvapen öppnades för underskrift.

Under 2019 kommer det att avgöras. Kommer Sve- riges regering att verka för nedrustning av kärnvapen och skriva under FN:s kärnvapenkonvention? På vilken sida av historien vill du stå, Margot Wallström?

Anf. 16 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:
Herr talman! Jo, jag har tänkt ställa mig på rätt sida av historien också när det gäller kärnvapennedrustning. Frågan är: Hur gör vi detta på det mest effektiva sättet? Hur fortsätter vi en lång svensk tradition av po-

litiskt ledarskap, aktiv och skicklig diplomati och tek- nisk expertis. Det är det som har gjort att vi är en viktig röst.

Nu ser vi en ny nukleär upprustning. Nu tänker man sig vapen av ett nytt slag som faktiskt skulle kunna användas. Detta omsätts i nya förmågor. Vi tänker nu att vi ska samla en grupp länder med ett starkt engagemang i nedrustningsfrågor för att diskutera hur vägen framåt ska se ut. Det bör vara både kärnvapenländer och icke-kärnvapen-länder som, framför allt tillsammans med Tyskland, som också är ett land som är intresserat av den här processen, försöker få till stånd en ny dialog om detta.

Fokus kommer förstås att ligga på ett av de viktigaste verktyg vi har, nämligen icke-spridingsfördraget NPT. Det är hörnstenen på det här området, och det är också där som kärnvapenländerna har gjort konkreta utfästelser.

Vi vill förstås göra politiska markeringar mot varje form av kärnvapenanvändning. Vi tror ju inte på avskräckningsteorin, och vi kommer att fortsätta arbeta på alla olika områden. Det handlar om verifikations- mekanismer, riskreducering och alla de avtal som existerar, och när vi har lyssnat på remissinstanserna ska vi också ta ställning till hur vi ska göra med kärnvapenförbudskonventionen. Detta kommer att vara en mycket viktig debatt, men vi behöver inte vänta på den. Det finns saker som vi redan nu kan, måste och ska göra.

Anf. 17 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Herr talman! Det är bra att Margot Wallström vill ställa sig på rätt sida i historien, men i dag får vi tyvärr inget svar på om Sverige tänker underteckna FN:s kärnvapenkonvention. Historien kommer att minnas om Margot Wallström skriver under eller inte.

Det finns en möjlighet att delta som observatör vid statsparternas möten innan man som stat undertecknar. Observatörer har rätt att yttra sig och lägga förslag men får inte rösta.

För första gången på länge kan vi komma i ett läge där Sverige inte finns med i rummet när kärnvapennedrustning diskuteras. Den schweiziska utredningen kom fram till slutsatsen att man som ett första steg ska utveckla och förbättra avtalet genom att delta som observatör. Frågan är om den svenska regeringen tänker gå i den riktningen. Avser regeringen att delta som observatör vid kärnvapenkonventionens översynskonferenser?

I dag lanserar du också ett nytt initiativ. Det kan ju låta bra, men varför behövs ett nytt initiativ? Det finns ju redan ett. Det heter FN:s kärnvapenkonvention.

Anf. 18 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:
Herr talman! Håkan Svenneling argumenterar effektivt, och det är de argument som vi också hör i den här debatten och kommer att höra framöver när det gäller hur Sverige ska agera. Det är viktigt att vi funderar igenom detta noga. Det har andra länder också tagit sig tid att göra. Det är inget konstigt att vi reder ut alla argument.

Vi hade synpunkter redan i processen. Det var en process som var så kort att vi inte riktigt hann reda ut till exempel relationen till NPT. Men jag vet att Tyskland – de sitter ju i säkerhetsrådet nu – har

inbjudit till en debatt om de här frågorna den 2 april. De har bjudit in Sverige att komma och prata om detta.

Det finns en lång rad kanaler där vi fortsatt kan vara mycket aktiva i den här frågan, och mycket snart, inom bara ett par månader, kommer vi också att fatta beslut om hur vi ska göra med konventionen.

Anf. 19 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:
Herr talman! ”Demokratin i världen är på tillbakagång. I dag lever fler människor i länder med auktoriära tendenser än i länder som gör demokratiska framsteg.” Så heter det i utrikesdeklarationen. Detta är både allvarligt och oroande.

Men, Margot Wallström, ett av de riktigt goda exemplen när det gäller demokratisk utveckling är Israel. Två internationella demokratiindex från The Economist och Freedom House har alldeles nyligen placerat Israel bland de bästa nationerna i världen.

I en region där världens mest auktoritära regimer styr och där trenden är tydlig, att demokratin försvagas, är Israels utveckling enastående. Samtidigt är det uppenbart för var och en att relationerna till Israel i dag är sämre än någon gång tidigare, och då talar jag om Sveriges relationer. Av EU:s 28 medlemsländer är Sverige det enda land vars utrikesminister inte är välkommen i Mellanösterns enda demokrati.

Oavsett vad man anser om den israeliska regeringens politik och oavsett var man står när det gäller den israelisk-palestinska konflikten är detta ett politiskt och diplomatiskt misslyckande. Sverige har inte längre möjlighet att föra samtal på regeringsnivå i Jerusalem, i Mellanösterns enda demokrati.

Mot bakgrund av detta vill jag fråga: Hur ser Margot Wallström på den här situationen? Vad beror missyckandet på?

Anf. 20 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:
Herr talman! Sverige värdesätter en god relation med Israel. Vi fortsätter att ha vår hand utsträckt till Israel, som förstås reagerade väldigt starkt på att vi erkände Palestina. Det är förstås därifrån som många av problemen härrör.

Vi har en löpande dialog om olika frågor och samarbetar till exempel om satsningar mot antisemitism i det här landet och runt om i världen. Vi har ett mycket brett handels- och innovationsutbyte med Israel. Vi har i övrigt alla kontakter som vi behöver.

Netanyahu har varit på besök i EU-kretsen och så vidare, men också Israel har en del utmaningar demokratiskt. Jag tror ibland att Lars Adaktusson har en något ensidig syn på hela Mellanösternkonflikten. Vi arbetar ju för en tvåstatslösning, och det betyder att man behöver ha en dialog. Man behöver faktiskt fundera över vilka åtgärder man ska vidta. Israel är ju också en ockupationsmakt. Man bygger en mur och har infört lagar som är tvivelaktiga, inte minst när det gäller religionsfrihet och annat.

Det finns bekymmer och utmaningar, men vi tänker fortsätta att uppmana till dialog med Israel.

Vi har kanske utsetts till ett varnande exempel för andra länder som också ser problemen med konflikten i Mellanöstern och behovet av att stötta Palestina och en tvåstatslösning, något vi kommer att fortsätta att göra.

Jag har inte någonsin hört ett enda förslag från Lars Adaktusson om hur ett steg mot en tvåstatslösning ska tas. Finns det något?

Anf. 21 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:
Herr talman! Jag noterar att Margot Wallström slår ifrån sig. Det finns inte ett uns av självkritik. Med all respekt, det är bedrövligt.

Samtidigt som utrikesministern talar om att det finns en dialog har vi ett underliggande problem. Länge har socialdemokratin och den samlade vänstern i Sverige förmedlat en bild av Israel som inte bara är obalanserad utan dessutom osann. När Israel framställs som ett apartheidland, när landets arabiska minoritet beskrivs som andra klassens medborgare och när utrikesministern talar om utomrättsliga avrättningar är det inget annat än svartmålning. Denna svartmålning och de skeva föreställningar som följer i dess spår har i förlängningen lett till en fientlighet mot Israel i Sverige.

Håller utrikesministern med om att fientligheten är ett problem, och hur ska utrikesministern återupprätta relationerna till Israel?

Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:
Herr talman! Det finns ingen fientlig inställning.

Det finns ett hopp och ett arbete för en tvåstatslösning. Då måste man respektera varandra. Då finns det en annan part också som man måste tala om ibland. Jag har aldrig någonsin hört Lars Adaktusson nämna hur vi ska ta ett steg mot en tvåstatslösning.

Vi fortsätter att säga att vi respekterar Israels behov av säkerhet. Om man inte förstår det kan man inte heller förstå konflikten i Mellanöstern. Vi måste se till att deras legitima säkerhetsbehov blir tillfredsställda. Samtidigt måste vi reagera mot ockupationen och de demoleringar som hela tiden sker och mot det faktum att palestinierna på Gaza inte kan försörja sig själva och inte längre har tillgång till vatten och elektricitet. Detta hjälper inte situationen.

Vi kommer att fortsätta att samarbeta, inte minst genom deras diplomatiska representation i Sverige. Vi kommer att fortsätta dialogen och fortsätta att kämpa för en tvåstatslösning.

Anf. 23 FREDRIK MALM (L) replik:
Herr talman! Jag tackar utrikesministern för deklarationen.
Det är bra att regeringen är tydlig med att ge stöd till ordföranden i Venezuelas parlament, Juan Guaidó. Jag hade gärna sett att den markeringen kom tidigare, men regeringens nya ståndpunkt innebär ändå att Europeiska unionen har gett tydligt stöd till Venezuelas demokrati och oppositionsledare, vilket är tacknämligt.

Venezuela är förstört och står på randen till en kollaps. 3 miljoner människor har lämnat landet. År 2017 förlorade sex av tio invånare elva kilo i vikt till följd av matbrist och brist på förnödenheter. Nu måste såklart Europeiska unionen och Sverige bistå Venezuela i dess demokratiska utveckling.

Trots regeringens markering väljer en majoritet av de svenska socialdemokratiska ledamöterna i Europaparlamentet att ingå en pakt med kommunister och rösta nej till en resolution som kräver att demokratin ska återupprättas i Venezuela. Denna resolution är

framförhandlad av den socialdemokratiska partigruppen i Europaparlamentet, så detta är minst sagt anmärkningsvärt och förbryllande.

Herr talman! Jag frågar därför utrikesministern: Vad är Socialdemokraternas inställning till Venezuela? Kan man lita på att hela partiet Socialdemokra- terna står bakom ett återupprättande av demokratin i Venezuela?

Anf. 24 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:
Herr talman! Det enkla svaret är ja, det kan Fredrik Malm lita på. Jag ska inte svara för Europaparlamentarikerna, men om jag har förstått det rätt var det framför allt en diskussion om de folkrättsliga begreppen. Det handlade om ordet ”erkänner”. Vi gör samma distinktion, precis som diskussionen i EU-kretsen var, det vill säga att man inte erkänner enskilda personer eller regeringar utan stater. Därför var det en lång diskussion om exakt vilken formulering som skulle användas.

Det måste dock ha framgått tydligt av våra uttalanden, vår politik och av hur vi har agerat att det är Guaidó som vi ger vårt stöd. Han är folkvald och har nu uppgiften att utlysa nya, fria och rättvisa val i Venezuela.

Maduro har bidragit till att Venezuela har en eko- nomi i fritt fall med väntande svält och ett fruktansvärt lidande för det venezuelanska folket. Därför träder vi in och ger stöd via EU. Vi har fått en plats i kontaktgruppen, och vi kommer att fortsätta att verka för att Venezuela ska komma samman igen och hitta en förhoppningsvis fredlig och även god ekonomisk utveckling in i framtiden.

Anf. 25 FREDRIK MALM (L) replik:
Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret. Även om det kunde ha skett tidigare är det bra att Sveriges regering och utrikesministern nu är tydliga i fråga om Venezuela och den status som Juan Guaidó bör ha, det vill säga att Sverige i praktiken erkänner honom som Venezuelas legitima ledare fram till att val ska hållas i landet.

Men Europeiska unionen har också ett stort ansvar, och de socialdemokrater som har valt en helt annan linje i fråga om Venezuela är inga dussinlirare. Det är Marita Ulvskog, före detta minister och partisekrete- rare, Jytte Guteland, tidigare ordförande i ungdomsförbundet och Aleksander Gabelic, tidigare ordförande i Svenska FN-förbundet.

Frågan blir därför: Kan man inför Europaparlamentsvalet lita på att Socialdemokraterna är tydliga och eniga i fråga om Venezuela och går på utrikesministerns linje?

Anf. 26 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:
Herr talman! Även om vi uppskattar att få Europaparlamentarikernas cv:n redovisade vill jag påstå att vi har samma hållning vad gäller Venezuela och att vi betraktar Guaidó som folkvald med uppgift att styra processen framåt på ett sätt som minskar lidandet för Venezuelas folk och bidrar till att återupprätta en demokratisk ordning i landet.

Anf. 27 HANS WALLMARK (M):
Herr talman! Från moderat utgångspunkt har jag tre uppmaningar till regeringen på det utrikespolitiska området: Kom hem! Kom i balans! Kom till insikt!

Sveriges två år i FN:s säkerhetsråd är över, och det finns anledning att summera. Kampanjen för att nå fram till den åtråvärda platsen kantades av hemligstämplade papper och en inte alldeles genomskinlig process.

Tiden i säkerhetsrådet präglades av svåra saker såsom mördandet i Syrien och kärnvapenutvecklingen i Nordkorea. På kontot ”väl genomfört” får skrivas Sveriges obrutna engagemang för Ukraina, ett land i vars östra delar ett lågintensivt krig rasar sedan 2014 med runt 13 000 döda och 30 000 skadade. Sverige har aldrig tvekat utan fortsatt att beskriva den illegala an- nekteringen av Krim för vad den är.

Till detta kommer nu de senaste händelserna vid Azovska sjön då Ryssland provocerar världssamfundet med att hålla tjugotalet sjömän och matroser från Ukraina tillfångatagna. De ska friges.

Det viktiga för regeringen är nu att komma hem till Europa. Självfallet går det inte att upprätthålla ett kvalitativt intresse för alla händelser. FN och arbetet i säkerhetsrådet har tagit sin tid och krävt sina resurser, men det är genom EU och dess institutioner som Sverige utövar sin centrala utrikes- och säkerhetspolitik.

I tider då populismens och extremismens krafter till höger och vänster utmanar och vill hacka sönder det europeiska samarbetet måste Sverige värna institut- ioner som säkrar rättssäkerhet och utformningen av det gemensamma. Särskilt viktigt är att slå vakt om goda kontakter i vårt naturliga närområde: Östersjöregionen, Tyskland, Nederländerna och Storbritannien.

År 2014 utsåg Stefan Löfven inte ens någon EU- minister. Mycket värdefull tid gick förlorad, och Sveriges inflytande i Europasamarbetet gynnades knappast av att denna stol stod tom. Det skulle dröja 18 månader tills Löfvenregeringen fick sin första, i och för sig mycket kompetenta, EU-minister i och med Ann Lindes utnämning.

I maj går vi till Europaval. Jag ser ett antal givna teman: stärkt säkerhet inom och runt EU, stärkt ekonomisk tillväxt, ordnad migrationspolitik samt effektivt klimatsamarbete för att möta de hot vi alla står inför.

Herr talman! Min andra uppmaning är: Kom i balans! De senaste åren har regeringen intagit ett antal positioner som har mer med partipolitik att göra än med Sveriges intressen. Den förra mandatperioden rivstartades med ett erkännande av Palestina, där ingen notis togs om vad riksdagen hade för uppfattning, och det fanns heller ingen gedigen samverkansprocess med andra partier. Det hela motiverades med att fredsprocessen skulle främjas. Har det då blivit bättre i regionen?

Har våldet minskat? Ingen kan med ärlighet besvara dessa frågor med ett ja. Sveriges möjligheter att uppfattas som en seriös part grusades.

Till detta kommer den nya hotbilden i regionen. Iran flyttar fram positionerna. Med hjälp av kontrollerade grupper i Syrien och Libanon kryper man allt när- mare av Israel utrustade missiler. Att Israel ser detta som existentiellt hot är begripligt, med krafter som genom indoktrinering får lära sig att ifrågasätta landets självklara rätt att

finnas till och där det rent antisemi- tiska frodas. Var finns Sverige där? När ledde utrikesministern en delegation till Israel? När hade vi en större på besök hos oss?

I fråga om komma i balans finns det också anledning för regeringen att läsa den utredning som ambassadör Lars-Erik Lundin tagit fram för regeringen med rekommendation när det gäller det så kallade kärnvapenförbudet, NBT. Hans slutsats är entydig: att vi inte ska underteckna eller ratificera. Säg det! Gör så! Det handlar om svenska försvars- och säkerhetsintressen. Ett annat mycket viktigt skäl är att försöka säkra de processer som finns när det gäller nedrustning, kärnvapenbegränsning och icke-spridningsavtal. Detta är ordningar där kärnvapenmakter som Ryssland, USA, Kina, Storbritannien och Frankrike redan deltar och är involverade, inte som NBT, där de står utanför och inte är delaktiga. För att säkra en svensk linje som innebär fortsatt hårt arbete för att begränsa hotet från kärnvapnen behövs realism, inte plakat.

I Venezuela pågår nu en tydlig kamp. För mig är det naturligt att stå bredvid den politiskt legitima institutionen: nationalförsamlingen. Maduro har förrått sitt folk och förött sitt land. På andra sidan står ordfö- randen Guaidó, som försvar Venezuela. Det handlar inte om två parter i en konflikt. Det handlar om folket kontra förtrycket, friheten mot Maduros socialism. Ingen tvekan får råda om var Sverige står i denna kraftmätning. Det har talats om kontaktgrupper och medling, men stödet kan bara ges till en sida. Det humanitära bidrag som Sida var villigt att lyfta fram måste ovillkorligen komma folket till del och inte fördelas som allmosor som på något sätt trollats fram av Maduro och hans män.

Herr talman! Min uppmaning är: Kom till insikt! Diplomatin är första försvarslinjen. Försvaret är faktiskt den andra försvarslinjen. Båda behövs!

Försvarsberedningen konstaterade i december 2017 att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Några dagar senare, i samband med Folk och Försvars årskonferens i Sälen, utbröt vad som får beskrivas som tumult i regeringslägret då statsministern och utrikesministern distanserade sig från den formulering som Socialdemokraterna varit med om att förhandla fram i den försvarsberedning som på just regeringens uppdrag ska ta fram underlag som kan ligga till grund för ett kommande försvarsbeslut.

Jag utgår ifrån att insikten nu finns att det är korrekt att tala om att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Just denna syn på verkligheten ligger till grund för den satsning på försvaret som regeringen nu ställt sig bakom genom att fullt ut acceptera Moderaternas och Kristdemokraternas budget för 2019, som innebär början på en ekonomisk trappa uppåt med 18 miljarder kronor mer de kommande tre åren, helt i enlighet med Försvarsmaktens tidigare inlämnade underlag.

För oss moderater är det dock viktigt att detta är steg på väg upp mot motsvarande 2 procent av bnp i försvarsansträngningar. Här väntar alla fortfarande på besked från Socialdemokraterna. Och vi är mycket tydliga med att ett svenskt Natomedlemskap skulle bidra till ökad säkerhet i vårt närområde och därmed till att säkra freden runt Östersjön.

I fråga om insikt är det alldeles uppenbart hur vi i västvärlden har att mejsla fram en strategi ifråga om Folkrepubliken Kina – ett betydande land, på väg att bli världens största ekonomi. Men vad vi också ska påminna oss om är att det redan är världens största enpartistat.

Kommunistpartiet är intimt sammanvuxet med ekonomi och militär. Det är svårt att veta var det ena börjar och det andra slutar.

Avslutningsvis har jag en rent personlig reflektion. Jag är fortfarande tjänstledig från mitt jobb som politisk redaktör. Därför, till alla utländska företrädare som lyssnar på denna debatt: Man spärrar inte in jour- nalister och förläggare för uppdiktade brott för att de skriver och trycker sanningen. Man hindrar inte det fria ordet och det fria sanningssökandet. Man raljerar inte över den reporter som har att bevaka makten, allra minst på min europeiska kontinent, men heller inte i Asien, Amerika eller Afrika. Från riksdagens talarstol uttalar vi namn som Dawit Isaak och Gui Minhai. (Applåder)

Anf. 28 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:
Herr talman! Det var fyndigt, Hans Wallmark. Då säger jag: Gå vidare! Gå fram med egna förslag! Gå på djupet i frågorna!

Först och främst är ni fortfarande kvar i säkerhetsrådskampanjen. Ni har aldrig kommit vidare efter den, och det tycker jag är sorgligt. Jag tycker nog att vi för- tjänar erkänsla för det som vi har bidragit med i säker- hetsrådet. Vi har också gjort Sverige mycket säkrare med alla de kontakter som vi har fått genom att visa att vi har varit en pålitlig partner som har kunnat bidra till att göra EU till FN:s bästa vän och FN till EU:s bästa vän.

Vi har aldrig lämnat Europa; det är precis tvärtom. Vi har sett till att EU alltid har haft en röst genom oss också i säkerhetsrådet. Vi har heller inte försummat EU-samarbetet. Vi betraktades som en av fem viktig- aste föredragna partner när ECFR gjorde en kartläggning av detta.

I går upptäckte vi att också Moderaterna är emot kärnvapen, förstås, och vi kan säga: När syntes det? Syntes det i något engagemang under de åtta år då ni hade makten? Har vi i några förslag över huvud taget sett hur man ska komma vidare med denna fråga?

Vi behöver förstås samarbeta och gå på djupet i somliga frågor, med korrekt information. Vi fortsätter att kämpa för att Gui Minhai ska släppas fri. Detta har vi gjort under åren, och vi fortsätter oförtröttligt att kämpa för hans sak. (Applåder)

Anf. 29 HANS WALLMARK (M) replik:
Herr talman! För det första tycker jag att detta är viktigt, och där tror jag inte att det finns några större skillnader. Det är viktigt att vi betonar demokratin och såväl rättssäkerheten som kampen för mediefrihet. Därför är det bra att vi uttalar namnen. De ska aldrig falla i glömska. För det andra vill jag, när det gäller kärnvapenarbetet, i all ödmjukhet påminna om det arbete som skedde under alliansåren, inte minst på det spår som jag uppfattar att utrikesministern själv nu öppnade, nämligen NPT, icke-spridningsavtalet. Det är viktigt att vi försöker slå vakt om ordningar som hittills har visat sig vara hyggligt framgångsrika, som har stor uppbackning av flera stater och som, inte minst, involverar kärnvapenländerna själva.

Som jag uppfattade replikskiftet här tidigare, att man distanserade sig bort från kärnvapenförbudet och mot det tyska erbjudandet och att man ska delta i säkerhetsrådsarbetet i april, är detta steg i rätt riktning.

Det som ibland är ett problem, herr talman, för so- cialdemokrater när vi diskuterar utrikespolitik är att de blir så förnärmade när andra har synpunkter och åsik- ter. Jag försökte lite vänligt påpeka att det är bra om man ibland tonar ned den egna självbilden och inte helt automatiskt avfärdar de andra. Det är naturligtvis en retorisk figur som jag använder när jag säger: Kom hem, kom i balans och kom till insikt. Men det finns också ett par påpekanden som jag hoppas att utrikesministern kanske tar till sitt hjärta med något större ödmjukhet.

Anf. 30 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S) replik:
Herr talman! Vi väljer alltid i utrikespolitiska deklarationer hur vi ska göra. Ska vi nämna namn, och ska vi då bara nämna ett namn, två namn eller ska vi nämna namnen på alla dem som vi faktiskt försöker hjälpa? Detta är alltid en balansgång, och man kan välja det ena eller det andra. Det har gjorts på lite olika sätt. Men jag valde att beskriva hur vi arbetar oförtröttligt för alla de personer som nu faktiskt sitter fängslade eller på olika sätt behöver vårt konsulära stöd.

Jag är inte alls förnärmad. Jag bad egentligen bara om några exempel, eftersom det alltid är lätt att klanka på någon annan. Men var är de egna förslagen om hur vi ska flytta fram positionerna på dessa områden? Jag tycker att det är svårt att anklaga någon för att faktiskt vilja följa en tydlig linje eller lansera någonting, som vi har gjort med en feministisk utrikespolitik och som faktiskt är någonting som sticker ut. Det är att leda vägen i världen. Jag ångrar ingenting av det. Jag tycker att vi ska fortsätta att synas.

Anf. 31 HANS WALLMARK (M) replik:
Herr talman! Jag vill ge ett stort tack. Nu är utri- kesministern väl medveten om att vi också försöker ge ett bidrag till den svenska säkerhetspolitiska debatten med vårt engagemang för ett svenskt Natomedlemskap. Det menar vi medverkar till ökad säkerhet. Sedan avfärdas det från socialdemokratiskt håll. Men det fråntar inte oss rätten att mena att detta faktiskt medverkar till ökad säkerhet. Det menar jag är på fullt allvar.

Jag menar också att det bidrag som vi har gett, och som jag inte nödvändigtvis tycker är alltför konfliktsökande, är betonandet av den norra flanken som en del av vår naturliga familj. Norden, Baltikum, Östersjö- området, Tyskland, Nederländerna och Storbritannien är det självklara rummet som vi ska agera utifrån. Rätt hanterat tror jag inte att det behöver vara alltför stora skillnader om detta. Men jag vill ändå påpeka, herr talman, att vi bidrar konstruktivt i en säkerhetsdebatt genom att vara en tydlig röst för ett svenskt Natomedlemskap. Vi bidrar också konstruktivt genom att betona Nordeuropa som vår naturliga arena för utrikes- och säkerhetspolitik. (Applåder)

Anf. 32 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Herr talman! Jag applåderar och uppskattar Hans Wallmarks tydlighet om Gui Minhai och Dawit Isaak. Jag tycker att utrikesministern var lite för otydlig, och jag glad att hon rättade till det i det senaste replikskiftet.

Herr talman! En annan sak som Hans Wallmark tog upp i sitt anförande var hans oro för populism. Vid årsskiftet installerades högerpopulisten Bolsonaro som Brasiliens president. Bolsonaros regering har fler militärer som ministrar än den regering som landet

hade under militärstyret efter kuppen 1964. Två av 22 mi- nistrar är kvinnor, och en av hans söner har anslutit sig till Stephen Bannon. Dessutom har Bolsonaro hunnit legalisera vapeninnehav, öppna upp för exploatering av skyddade områden i regnskogarna i Amazonas och flytta Brasiliens ambassad i Israel till Jerusalem. Han har avsagt sig Brasiliens värdskap för FN:s klimattoppmöte i höst. Man kan säga att han kort och gott är en klimatskeptiker.

I motionen Frihet, fred och utveckling i världen från i höstas skriver Hans Wallmark och Moderaterna: ”EU behöver också fördjupa sitt samarbete med länder som Brasilien – – –.”

Detta slog Moderaterna fast en månad efter att Bolsonaro valts till president och två dagar efter att han ställde in klimattoppmötet. Ändå är ett av de områden som Moderaterna särskilt pekar ut som det som de vill samarbeta om just klimatet.

Den självklara frågan blir därför: Varför vill Moderaterna samarbeta mer med en högerpopulist, och varför vill Moderaterna samarbeta om klimatfrågan med en klimatskeptiker?

Anf. 33 HANS WALLMARK (M) replik:
Herr talman! Den provkarta på den politik som Brasiliens nya president står för, som Håkan Svenneling redogjorde för, är direkt ohälsosam. Det tror jag att de flesta i kammaren håller med om. På den punk- ten är jag kanske lite mer traditionalist, lite grann som utrikesminister Margot Wallström. Ska man ha en fungerande diplomati och en fungerande utrikespolitik måste man ibland även tala och samverka med länder och regimer vars åsikter man inte delar.

Vi kan inte helt komma ifrån att Brasilien är ett betydande land i Sydamerika. Om vi dessutom ser till- baka på deras historia har de också haft en del turbulens tidigare, om jag uttrycker mig på det sättet. Jag tror att den förre presidenten för närvarande sitter inspärrad i fängelse. Om vi tittar på Brasiliens historia under en längre tid finns det onekligen mycket att anmärka på. Men vi kan inte komma ifrån att Brasilien är ett betydande land och att det finns all anledning för oss att ha ett diplomatiskt utbyte med landet. Jag utgår dessutom ifrån att om man till exempel arbetar inom klimatområdet finns det skäl att driva fram de svenska positionerna. De är väldigt långt från dem som Håkan Svenneling redogjorde för är Bolsonaros.

Anf. 34 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Herr talman! Jag tycker att den oro som Hans Wallmark uttrycker för högerpopulismen ekar ganska tom om han sedan i nästa steg vill samarbeta med en högerpopulist. Ett av Bolsonaros mest kända tecken är att han imiterar ett automatvapen när han ofta talar om sina politiska motståndare. Under 2017 var Brasilien det land som Sverige exporterade mest vapen till. Det svensk-brasilianska kontraktet om stridsflygplanet JAS knyter Sveriges och Brasiliens regeringar till varandra under lång tid för ett ömsesidigt beroende. Man har varit mycket aktiv för att få igenom denna affär och hjälpt Saab med det. Man har gått i god för hela 40 miljarder kronor som Brasilien har fått i lån för att kunna ha råd att köpa JAS-planen och även vapen från Sydafrika och Israel.

Riskerna är nu stora att svenska vapen används för att kränka mänskliga rättigheter och skapa ett instabilt Latinamerika. Frågan är, Hans Wallmark, varför vi ska exportera mer vapen till högerpopulister.

Anf. 35 HANS WALLMARK (M) replik:
Herr talman! Vi har ett regelverk för detta. Dessutom har vi ändrat regelverket i närtid, det vill säga förra året. Vi har alltså mycket klara regler, inklusive ett de- mokratikriterium, för export av krigsmateriel. Mig veterligen är den affär som är gjord med Brasilien god- känd, och jag har ingen annan uppgift än att den skulle fortsätta. Med det svenska regelverk som vi har innebär det att man gör en helhetsbedömning mellan vad som är svenska intressen och demokratikriteriet. Däremot, och det tycker jag hedrar Håkan Svenneling, är det som han beskriver ändå en gradvis försämring av tillståndet i Brasilien. Det finns all anled- ning att med stor uppmärksamhet följa den.

Anf. 36 FREDRIK MALM (L) replik:
Herr talman! Costa Rica, Mauritius, Mongoliet, Brasilien, Argentina, Panama, Ghana, Trinidad och Tobago, Senegal samt Botswana är länder som har en sak gemensamt. När Freedom House har gjort sin fri- hetsrankningsrapport för 2018 har samtliga dessa länder mer frihet än vad Ungern har. Ungern är från och med 2018 det första EU-landet att inte längre kategoriseras som fritt, eller som Viktor Orbán själv uttrycker det: Den liberala demokratins tid är över. Och så är fallet, i alla fall i Ungern.

Det som är ett bekymmer är att Ungerns styrande parti Fidesz ingår i partigruppen EPP, där både Moderaterna och Kristdemokraterna ingår, och man lägger fram en gemensam kandidat till kommissionsordförande. Jag är väl medveten om att Hans Wallmark ogillar händelseutvecklingen i Ungern lika mycket som jag gör samt att flera företrädare för Moderaterna – senast i går – tydligt har markerat sitt missnöje med EPP:s behandling av det ungerska partiet. Men det är högst problematiskt att ett parti som har kampen mot liberal demokrati som främsta rättesnöre tillåts vara med i Moderaternas och Kristdemokraternas partigrupp i Europaparlamentet.

Bland annat svenska Fria moderata studentförbundet har motionerat om att utesluta Fidesz ur EPP. Jag skulle därför vilja fråga Hans Wallmark följande: Är du beredd att stödja Fria moderata studentförbundet och agera för att Fidesz ska uteslutas ur EPP?

Anf. 37 HANS WALLMARK (M) replik:
Herr talman! Det är nya tider – det är inte alltid liberaler begär replik på en. Jag uppskattar dock den nya scen som har intagits här i kammaren.

Jag säger lite grann som jag sa i replikskiftet med utrikesministern: Den som har en partigrupp helt utan skuld kastar första stenen. Det finns samarbetspartier även till Alde som inte har den absolut bästa historien bakom sig, till exempel i Rumänien. Nu står jag inte här för att någon ska kasta en sten så att jag kan ta upp en annan och kasta tillbaka, utan jag tror att vi alla har anledning att fundera igenom utvecklingen i en del europeiska länder. Ungern är ett sådant land – jag delar den bilden – men som jag lyfte fram kan vi se liknande utvecklingar i Rumänien, Slovakien och Polen.

Det är alltså ingen hemlighet att det pågår en diskussion om partifamiljer, även om den än så länge är rätt intern. Jag tror att vi efter Europavalet i maj möjligtvis kommer att få se förändringar – inte bara i den grupp som mitt parti hör till, EPP, utan även i den grupp som Fredrik Malm hör till, nämligen Aldegruppen.

Det har tagits fram en så kallad spetskandidat för EPP. Jag röstade och verkade aktivt för den finska kandidaten Alex Stubb. Jag tror att han hade varit en alldeles utmärkt person för jobbet att som kommissionsordförande samla Europa.

Anf. 38 FREDRIK MALM (L) replik:
Herr talman! Inför Europaparlamentsvalet, som äger rum senare i vår, tycker jag att det är viktigt att partierna här klargör sina principiella ställningstagan- den kring och synpunkter på viktiga frågor. Jag begärde replik på utrikesministern tidigare, och det handlade också om Europaparlamentet. Jag kan känna att det är rimligt att göra detsamma med Moderata sam- lingspartiet för att få lite klargöranden.

Det är mycket riktigt så att det finns bekymmer med partier i alla partigrupper i Europaparlamentet, och det pågår nu en process inom Aldegruppen där man ska reda ut exakt vad som pågår i det rumänska parti som är med. Men oavsett bekymren i Rumänien och de historierna, även om utmaningarna där är stora, har landets regering inte klargjort att man ser den liberala demokratin som det största hotet eller det man framför allt vill bekämpa. Så är ju fallet i Ungern.

Frågan blir därför ändå: Kommer Moderaterna att agera för att Fidesz utesluts ur EPP-gruppen?

Anf. 39 HANS WALLMARK (M) replik:
Herr talman! Precis som Fredrik Malm konstaterade tror jag att vi alla, inte minst svenska partier verksamma i de europeiska partigrupperna, har en del att göra. Det handlar både om att slåss för våra positioner och om att markera gentemot andra partier.

När det sedan gäller kampen mot liberal demokrati kan man uttrycka den retoriskt, vilket är allvarligt. Men man kan också göra det i handling, genom att på olika sätt försöka införa regelverk som skulle tolerera eller acceptera en rätt utbredd korruption. Jag skulle vilja säga att man då verkar i en anda som i grunden går rätt mycket emot den liberala demokratin. För mig är liberal demokrati nämligen rättsstat, mediefrihet, kampen mot korruption och fungerande, starka institutioner.

Jag tror alltså att vi här i kammaren kan förenas i kampen för och uppslutningen bakom den liberala demokratin, herr talman – både i ord och i handling.

Anf. 40 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:
Herr talman! Den feministiska utrikespolitiken var en stor framgång under den förra mandatperioden. I våra utrikespolitiska relationer och där vi kan trycka på har regeringen tydligt lyft fram att kvinnors fri- och rättigheter behöver vara en av de centrala punkterna.

I dag ser vi tyvärr inte bara att det går ganska lång-samt framåt för kvinnors rättigheter, utan vi ser även en tillbakagång. Kvinnors fri- och rättigheter och kvinnors rätt till den egna kroppen går faktiskt tillbaka och hotas än mer i dag. Samtidigt säger Moderaterna nej till den feministiska utrikespolitiken. Jag skulle därför helt enkelt vilja fråga Hans Wallmark vad det är Moderaterna tycker är så provocerande med att stå upp för kvinnors rättigheter och med att se kvinnors rättigheter som mänskliga rättigheter.

Anf. 41 HANS WALLMARK (M) replik:
Herr talman! Jag har faktiskt funderat rätt mycket på detta. Jag tror att skälet till att många av oss har reagerat är själva orden, för det finns något plakatpolitiskt över dem – och även något rätt självberömmande.

Jag kommer ihåg att det vid den allmänpolitiska debatten för ett antal månader sedan var en ung, nybliven socialdemokrat – Aylin – som höll sitt jungfruan- förande. Det var ett mycket bra jungfruanförande, där hon utvecklade den feministiska utrikespolitiken. Jag berömde henne för hennes inlägg, inte så mycket på grund av de retoriska formuleringarna utan på grund av innehållet. Det där tror jag att vi ska tänka på ibland, det vill säga att det som regeringen ger uttryck för i grunden inte är några extraordinära hållningar. Det är i stället rätt normalt svenskt sunt förnuft.

Ju längre bort från Europa man kommer desto mer märker man att den svenska hållningen när det gäller jämställdhet och när det gäller att använda sig av hela befolkningen i stället för bara 50 procent röner respekt och uppmärksamhet. Det tycker jag att vi ska vara stolta över. Sedan kan vi diskutera vilken typ av marknadsföringsslogan vi ska ha, och jag tycker kanske att det är bättre att ha någonting modernt än någonting som har mer av plakatpolitik över sig.

Att Sverige står upp för kvinnors rättigheter, att Sverige står upp för jämställdhet och att Sverige står upp för att vi ska använda oss av hela samhället är dock inte block- eller partiskiljande. Det är inte socialdemokratiskt eller miljöpartistiskt, utan det är väldigt mycket ett tryggt, svenskt värde som jag tror att de flesta partier ansluter sig till – med eller utan den for- mulering som regeringen har valt att använda. (Applåder)

Anf. 42 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:
Herr talman! Tack, Hans Wallmark! Det gläder mig naturligtvis att vi är eniga om dessa rättigheter och att arbetet för mer jämställdhet i världen är gemensamt.

Om vi behöver ett modernt uttryck och om ”en feministisk utrikespolitik” inte lever upp till det ser jag fram emot ett annat kraftfullt förslag som vi i så fall kanske kan enas om. Faktum kvarstår nämligen att se- dan vi lanserade detta och gick ut på bred front är det, precis som utrikesministern tidigare sa i talarstolen, flera länder som följer efter. Vi ser också att Sveriges utrikespolitik har mycket större fokus på kvinnor och kvinnors rättigheter i dag än vad den hade tidigare.

Även om man tycker att det är sunt förnuft att se till att använda hela sin befolknings kompetens och kunskap samt se till att deras rättigheter tillgodoses är det ju inte fallet i världen. Vi vet också att ord spelar roll, och när man understryker vad som är viktigast blir det fokus på det. Man blir en ledare, och fler följer ef- ter. Jag ser fram emot att även Moderaterna kan följa oss på den vägen. (Applåder)

Anf. 43 HANS WALLMARK (M) replik:
Herr talman! Det är inte så att Moderaterna följer någon annan. Det jag verkligen vill understryka är att det handlar om grundläggande svenska värden, och det tycker jag borde prägla vår utrikes- och säkerhetspolitik i större utsträckning.

När det gäller definitionen handlar det om att fun- dera igenom vad som är de svenska intressena. Vilka är de svenska värdena? Det är det som borde utgöra fundamentet för vår politik. Jag är helt enig om att jäm- ställdhet och att använda sig av hela samhället är ett oerhört

viktigt och centralt svenskt värde, men det finns även andra centrala värden och intressen.

Med tanke på att det här är det sista replikskiftet med anledning av mitt anförande, herr talman, vill jag ändå påminna regeringssidan om just detta att det ska sammanfattas i: Kom hem, kom i balans och kom till insikt! (Applåder)

Anf. 44 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Den globala utvecklingen är tyvärr ganska dyster i dag. Hårdför islamism sprider sig, och vi ser spridningen av sharia även i Västeuropa. Vi ser att allt fler länder väljer en auktoritär riktning och att Kina intar en alltmer betydande roll globalt. Vi ser samtidigt hur den fria världen ofta viker sig när svaga grupper behöver vårt stöd.

I dessa tider är det värt att Sverige står upp för frihandel, för nära samverkan med andra länder och för våra principer, som grundar sig i våra självklara rättig- heter. Vi får aldrig acceptera statssanktionerat förtryck eller att stater som Turkiet och Ryssland bryter mot internationell rätt. Vi ska vara en global aktör att räkna med.

I dag ser vi tyvärr flera oroande trender, vilket även har uppmärksammats här i Sverige. Efter snart sex år under den impopuläre presidenten Nicolás Maduro och tjugo år under en socialistregim har Venezuelas befolkning fått nog. Folket, som under större delen av Maduros styre har styrts med dekret, har levt under enorma ekonomiska svårigheter och omfattande statligt sanktionerade övergrepp. Demonstranter har ska- dats och till och med dödats. Samtidigt som flera länder valde att erkänna oppositionsledaren Juan Guaidó var den svenska regeringen förhållandevis tyst. Trots att Maduro knappast kan betraktas som en konstitutionellt legitim president valde svenska EU-parlamentariker från S, MP och V att rösta emot förslaget om att erkänna den valda oppositions- ledaren. Först efter att EU erkände Guaidó yttrades ett blygsamt stöd från den svenska regeringen.

I höstas uppmärksammades den statssanktionerade jakten på homosexuella i Tanzania. Detta är ett land som under 2017 fick över 1,1 miljard svenska kronor i bistånd, vilket motsvarar 0,26 procent av landets bni. Tanzania är den enskilt största mottagaren av svenskt bilateralt bistånd. Tidigare har den svenska regeringen valt att frysa biståndet till Tanzania efter att man uppmärksammat korruption och andra oegentligheter, men nu tycker regeringen tydligen att det är fullt legitimt att fortsätta med ett generöst stöd till ett land som aktivt förtrycker sexuella minoriteter.

Även Palestina erhåller enorma biståndsbelopp, trots att det tydligt och länge uppenbarats hur det genomkorrupta PLO aktivt betalar ut löner till terrorister och indoktrinerar barn och andra med antisemitism. Man namnger skolor och annat efter terrorister och uppmuntrar människor att bli martyrer. Även här är regeringen passiv, trots att detta uppenbarligen både försvårar fredsprocessen och späder på extremism.

Efter att svenska Säpo på dansk begäran stoppat iransk säkerhetstjänst från att utföra ett planerat mord i Danmark valde den danska regeringen att snabbt vidta åtgärder, exempelvis att kalla hem sin ambassadör. Danmark fick ett tydligt stöd från Storbritannien och från USA. Inte helt oväntat var det dock förhållandevis tyst från Sverige, trots vetskapen om att Irans sä- kerhetstjänst inte tvekar att utföra mord och terror i

Europa, främst riktat mot exiliranier, och att man har varit ett hot mot vår del av världen i 40 års tid.

Listan över saker som skett i samband med vilka den svenska regeringen agerat långsamt eller inte agerat alls kan göras mycket längre.

Herr talman! Utrikespolitiken handlar om olika former av utveckling och om medmänsklighet. Den handlar om internationell handel, om miljöfrämjande samarbeten, om främjande av demokrati och stabilitet och om att skapa och bevara grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. Utrikespolitiken är, kort sagt, väldigt viktig, varför denna utrikespolitiska debatt har mycket hög status i Sverige.

Den senaste tiden har den svenska debatten i stor utsträckning dominerats av nyheter om januariöverenskommelsen. I denna överenskommelse var det glest med reformer rörande till exempel äldreomsorgen, sjukvården och rättsväsendet, och detta är väldigt allvarligt.

Kanske än mer förvånande berörde endast en enda punkt det utrikespolitiska området. S, MP, C och L vill att Sverige lägger 1 procent av bni på bistånd. Ni hörde rätt: Enprocentsmålet och plakatpolitiken är det viktigaste för dessa partier. Vart pengarna går är mindre viktigt för S, MP, L och C. Det viktigaste för dessa partier är att tillräckligt mycket pengar skickas ut ur Sverige till andra länder.

Herr talman! I denna enstaka punkt som rör utrikespolitiken finns det faktiskt ett tillägg; det ska erkännas. Man avser att särskilt verka för ett stärkt fokus på demokratibistånd. Jag har stor respekt för att man önskar skynda på demokratiseringen i världen, inte minst när vi ser hur land efter land nu går i en alltmer antidemokratisk riktning.

Dock är även detta ett exempel på hur man har börjat i helt fel ände. Kopplingen mellan bistånd och demokrati är nämligen mycket omdiskuterad och komplex. Tydlig forskning visar att demokratibistånd är förhållandevis ineffektivt för att nå en demokratisk samhällsutveckling.

Den väl citerade forskaren Stephen Knack från Världsbanken har uttryckt att sambandet mellan bistånd och demokrati är svagt och att det i stället är tyd- ligt att många andra faktorer, såsom utbildning, hälsa, utveckling – inte minst ekonomisk utveckling – och frånvaron av krig och konflikter, spelar en mycket stor roll för att främja demokrati i ett utvecklingsland.

Det är tyvärr just detta som får stå tillbaka när man aktivt verkar för ineffektiva åtgärder. Utan läskunnighet, bildning, säkerhet och dylikt är det oerhört svårt att öka demokratin.

Herr talman! Jag har flera gånger tidigare talat om hur viktig utrikespolitiken är, och jag har – kanske lite naivt – trott att detta är en syn som delas av samtliga svenska riksdagspartier. Men tack vare januariöverenskommelsen ser vi svart på vitt att alla uppenbarli- gen inte tycker att utrikespolitiken är särskilt viktig, trots att vi mycket väl vet att det är regeringen som så att säga äger utrikespolitiken och att riksdagsmajoriteten har ett väldigt begränsat utrymme.

C och L har här visat att de helt lämnar walkover till S och MP på det utrikespolitiska området och fullt ut accepterar att dessa partier erbjuds full kontroll över Sveriges utrikespolitik.

Herr talman! Jag tycker att det är pinsamt. (Applåder)

I detta anförande instämde Jonas Andersson i Skellefteå, Sara Seppälä och Björn Söder (alla SD).

Anf. 45 HANS WALLMARK (M) replik:
Herr talman! Om ungefär två veckor är det fyra år sedan oppositionsledaren Boris Nemtsov dödades, bokstavligt talat i skuggan av Kreml – ett oerhört avskyvärt dåd. Det kastar ljus över den utveckling vi ser i Ryssland med demokratiinskränkningar och i form av det hot som man utgör mot andra länder.

Därför skulle jag vilja ställa en väldigt öppen fråga: Vad är dagskursen på Sverigedemokraternas Rysslandspolitik? Vad har man för inställning i dag?

Jag säger detta eftersom det har gjorts lite olika uttalanden. Det har dessutom gjorts lite olika resor – er tidigare försvarspolitiska talesperson dök plötsligt upp på en konferens i Moskva där man från Putinkretsen försökte samla ett antal likasinnade. Nu slutade ju den försvarspolitiska talespersonen utanför ert parti; det ska jag vara helt ärlig med. Han hamnade i en alternativ rörelse. Men ändå!

Skulle det vara möjligt för Markus Wiechel att på de två minuter som ges till förfogande utveckla Sverigedemokraternas Rysslandspolitik sådan den är för närvarande?

Anf. 46 MARKUS WIECHEL (SD) replik:
Herr talman! Tack, Hans Wallmark, för frågan!

Vi är väldigt tydliga i vår Rysslandspolitik. Vi har en stor motion om Ryssland där vi förespråkar ökade sanktioner, just på grund av att vi ser med oro på utvecklingen i Ryssland och har gjort det under en lång tid. Bland annat har min partikollega Björn Söder skrivit på sin blogg om hur han varnade för den utveckling vi såg när han författade det första försvarspolitiska programmet för Sverigedemokraterna på 90-talet. Inte minst avsåg detta den militära nedrustningen i Sverige. Detta var en nedrustning som Moderaterna tyvärr bidrog till på ett väldigt omfattande sätt.

Jag skulle till och med vilja välkomna Hans Wallmark att göra gemensam sak med Sverigedemokraterna när det gäller exempelvis införande av Magnitskijlagstiftningen, som är någonting som vi också har motionerat om här i Sverige.

Vår syn på Ryssland är tydlig. Vi är väldigt kritiska till den auktoritära, antidemokratiska riktning som vi ser landet gå i. Vi har flera gånger fördömt det förtryck som utövas i Ryssland och av Ryssland i andra länder och tycker att det är fullkomligt oacceptabelt att de inkräktar på och bryter mot internationell rätt genom in- tåg på exempelvis Krim och tidigare i Georgien och andra områden. (Applåder)

Anf. 47 HANS WALLMARK (M) replik:
Herr talman! Jag kanske inte fullt ut ska recensera Sverigedemokraternas linje, men jag tror ändå att den för den breda allmänheten framstår som betydligt mer otydlig än det Markus Wiechel nu redogjorde för. Det har ju förekommit en del mystisk reseverksamhet, inte nödvändigtvis bara till Ryssland – det finns ju andra länder där Ryssland har ett betydande intresse, till exempel i Syrien.

Det är ändå bra att Markus Wiechel ger uttryck för den oro som Ryssland utgör skäl för.

Jag menar dessutom att det som Försvarsberedningen kom fram till i sin delrapport Motståndskraft som jag hänvisade till i mitt anförande, nämligen att man inte kan utesluta en konflikt i vårt närområde, måste leda till ett antal operativa slutsatser. Fortsatt förstärkning av det svenska försvaret är en av dem. Jag menar, till skillnad från Sverigedemokraterna, att vi också skulle få ökad säkerhet och kunna säkra freden i vårt närområde genom ett Natomedlemskap.
Min Rysslandssyn leder till ett antal operativa slutsatser som Sverigedemokraterna saknar.

Anf. 48 MARKUS WIECHEL (SD) replik:
Herr talman! Om vi ska börja med vår tidigare försvarspolitiska talesperson valde han, precis som Hans Wallmark sa, att lämna partiet och ansluta sig till ett annat parti. Det fanns nog flera skäl till det. Beträffande Nato har Sverigedemokraterna, som jag nämnde tidigare, hela tiden verkat för en upprustning av det svenska försvaret, vilket är en grundförut-ättning för att vi ska kunna försvara vårt territorium. Och det är bara vi som kan ha ett starkt intresse av att försvara vårt territorium. Men vi föreslår också en försvarssamverkan med Finland, vilket skulle trygga hela vårt område.

När det kommer till Nato i övrigt är det en stor al- lians som nu dessutom är ganska bräcklig och vars två största länder, Turkiet och USA, styrs av ledare som Erdoğan och Trump. I Syrien har vi dessutom sett hur Natoländer indirekt slåss mot varandra. Jag vet inte om det här är Hans Wallmarks syn på en stabil allians att gå in i, men det är ingen syn som jag delar.

Anf. 49 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:
Herr talman! Jag kan förstå att det kanske kan vara svårt för Sverigedemokraterna att tänka att man inte ska ha inflytande på alla områden i en regeringspolitik. Det var väl det som man drömde om från Sverigedemokraternas sida när man röstade ja till en M-KD-budget och så vidare.

Från vår sida är vi tydliga. Vi har ställt upp ett antal punkter i januariavtalet och är en tydlig opposition, så vi har till exempel inte förhandlat utrikesdeklarationen. Den står regeringen för.

Herr talman! Det är intressant att höra när Sverige- demokraterna och Markus Wiechel talar om demokrati. Vad är det för demokratisyn som Sverigedemo- kraterna står upp för? Är det den liberala demokratin eller är det Orbáns demokratisyn som framförs av Sverigedemo-kraterna?

Herr talman! När Sverigedemokraterna nu drar ned på biståndet hör jag en och annan röst som talar om att utveckling i de fattiga länderna leder till att människor får förmåga att röra sig, kanske migrera till Europa och kanske till Sverige. Detta är ju någonting som Sverige-demokraterna inte vill se. Är det månne därför Sverigedemokraterna drar ned på biståndsbudgeten?

Anf. 50 MARKUS WIECHEL (SD) replik:
Herr talman! Nej, vi sänker vår biståndsbudget av den enkla anledningen att det har förts en väldigt oansvarig ekonomisk politik i Sverige under de senaste åren. Trots högkonjunktur har vi sett omfattande pro- blem som troligtvis kommer att förvärras, inte minst nu när vi står inför en lågkonjunktur. Detta är någon- ting som jag

hade hoppats att fler partier skulle ta på allvar. Det är trots allt Sverige som är vårt främsta an- svar som svenska riksdagspartier.

Sverigedemokraterna är anhängare av att hjälpa människor som har det svårt, inte minst genom bistån- det. Det är därför som vi år efter år har haft Sveriges mest generösa biståndsbudget efter att de andra parti- erna har gjort sina avräkningar. Vi är alltså varma an- hängare av att hjälpa människor som har det svårt, även personer som har det väldigt fattigt och är benägna att lämna sina hemländer.

Jag skulle säga att Centerpartiet saknar trovärdighet med tanke på överenskommelsen. Om nu utrikes- politiken hade varit så viktig skulle man åtminstone ha lyft upp någon annan punkt än enprocentsmålet i biståndsramen. Jag ser inte hur man kan kritisera rege- ringen med vetskapen om att det faktiskt är regeringen, vilket jag sa tidigare, som äger utrikespolitiken. Vi kan inte göra särskilt mycket i den här kammaren när det kommer till Sveriges utrikespolitik, och det vet Centerpartiet. Trots det har man inte lyft fram detta i januariöverenskommelsen.

Beträffande Viktor Orbán vet jag inte om vi någonsin har uttalat något stöd för de kritiserade reformer som Orbán har genomfört, i annat fall får Kerstin Lundgren gärna rätta mig. Och är Orbáns parti ett samarbetsparti till Sverigedemokraterna? Nej, det är det inte.

Anf. 51 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:
Herr talman! Det vore spännande att få höra vad det egentligen är för demokratisyn som Sverigedemokraterna står för. Den handlar uppenbarligen inte om Maduro, och det är bra, och inte heller om en del andra som berördes tidigare. Men jag hör ingen kritik mot dem som tar fajten mot den liberala demokrati som vi har byggt upp, som tjänat Sverige och Västeuropa så väl och som är grunden för hela EU:s arbete. Är det detta som Sverigedemokraterna numera vill komma in i EU och försöka förändra tillsammans med Fidesz och de krafter som verkligen vill demontera vår liberala demokrati? Svaret på frågan måste komma, herr talman.

Anf. 52 MARKUS WIECHEL (SD) replik:
Herr talman! Det som Kerstin Lundgren refererar till, liberal demokrati, beträffande EU tycks vara överstatlighet, det vill säga den direkta motsatsen till demokrati. Sverigedemokraterna förespråkar i stället det som Centerpartiet kanske känner som närodlad politik. Besluten ska fattas nära folket. Det är därför vi önskar reformera EU inifrån så att besluten fattas av rätt beslutsfattare, inte av byråkrater i Bryssel utan här i Sverige av de människor som faktiskt påverkas av besluten.

I övrigt när det kommer till demokratiarbete har vi en egen motion på området där vi bland annat förespråkar ett nytt förbund för demokratiska länder. Vi har flera gånger yttrat vikten av fria medier och demokratiska rättigheter för samtliga invånare, egentligen överallt i världen. Den synen är inte särskilt otydlig, men om den uppfattas så skulle jag gärna förtydliga den ytterligare.

Anf. 53 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:
Herr talman! Vi har på sistone kunnat läsa om att Sverigedemokraterna har skiftat position när det gäller Europeiska unionen. Det är uppenbarligen inte längre aktuellt att driva frågan om ett svenskt utträde. Detta ska naturligtvis välkomnas. Om det beror på politisk

strategi och taktik eller om det beror på ett nyvunnet engagemang för Europasamarbetet återstår än så länge att se.

Om jag förstått det rätt har utgångspunkten för Sve- rigedemokraternas kritik mot EU till stor del byggt på en principiell hållning mot internationalism och överstatligt beslutsfattande. När detta nu uppenbarligen ändå bedöms som acceptabelt i de sammanhang som handlar om Europeiska unionen skulle det vara in- tressant att veta vad som gäller även i andra sammanhang av internationellt samarbete.

På det säkerhetspolitiska området driver Kristdemokraterna tillsammans med Moderaterna, Centerpar- tiet och Liberalerna ett svenskt Natomedlemskap. Anledningen är en insikt om att få länder i dag klarar sig på egen hand när det gäller att försvara sig. För att bygga säkerhet krävs det samarbete och samverkan på olika sätt. Min fråga är om Sverigedemokraterna efter om- svängningen när det gäller EU också kan tänka sig att byta åsikt när det gäller ett svenskt Natomedlemskap.

Anf. 54 MARKUS WIECHEL (SD) replik:
Herr talman! Tack, Lars Adaktusson, för frågan! När det kommer till det säkerhetspolitiska området – precis som jag nämnde i ett tidigare replikskifte – är det främst vi här i Sverige som bryr sig om säkerheten i vårt territorium. Sedan har vi flera gånger lyft fram vikten av att skapa ett försvarsförbund med Finland.

Vi har gärna goda relationer till Nato. Vi vill se ett utvecklat samarbete under förutsättning att Sverige kan bevara sin alliansfrihet. Vi ser inte Nato som en garant för vår säkerhet.

Som jag också nämnde tidigare har vi ett stort behov av att rusta upp vårt eget svenska försvar. Låt oss börja där!

Anf. 55 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:
Herr talman! Det låter som att Sverigedemokraterna fortfarande har en väg att vandra när det gäller synen på vikten av internationellt samarbete.

Jag noterar att partiet i den här frågan finns på samma sida som vänstersidan tillsammans med Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Om Sverigedemokraterna verkligen vill visa på ett internationellt engagemang är det omöjligt att komma ifrån ett internationellt säkerhetspolitiskt samarbete.

Den grundläggande frågan som då måste ställas till Markus Wiechel är ju: Tror Sverigedemokraterna att säkerhet byggs bäst och mest effektivt genom internationell samverkan?

Anf. 56 MARKUS WIECHEL (SD) replik:
Herr talman! Svaret är väldigt tydligt: Ja.
Vi är väldigt öppna för goda relationer till all världens länder. Vi ska föra en dialog med alla, precis som någon här tidigare sa. Det gäller öppna demokratier, välfungerande länder eller länder som påminner om Sverige. Vi bör ha en dialog med samtliga länder, och det kan vi också ha på flera sätt.

Vi kan använda oss av EU som nu finns för att där diskutera med andra länder. Vi är också varma anhäng- are av FN, även om inte allt fungerar perfekt. Det gäller också Europarådet och så vidare.

Samtal med andra länder är en grundförutsättning för att vi också ska kunna främja diplomati och demokrati i världen.

Anf. 57 FREDRIK MALM (L) replik:
Herr talman! Under de senaste åren har Ryssland genomfört krigsövningar och mobiliserat hundratusentals man. Man har övat kärnvapenanfall mot Sverige.

Från Kaliningrad kan Ryssland i dag nå större delen av vårt land. Samtidigt rankas nu Ryssland i Freedom Houses frihetsrankningsindex lägre än Kazakstan.

Med den osäkra tillvaron i vårt närområde och i Europa inser Liberalerna att Sveriges försvarsambit- ioner måste öka. Det är glädjande att även Sverigedemokraterna vill öka försvarsanslagen, men de verkar inte göra det mot bakgrund av utvecklingen i Ryssland. I valrörelsen fick Sverigedemokraternas partiordförande Jimmie Åkesson frågan om han kunde välja mellan Vladimir Putin och Emmanuel Macron, och det kunde han inte.

Herr talman! I Sverigedemokraternas budgetmotion nämns Ryssland bara två gånger. Det är lika många gånger som Nato nämns. Sverigedemokraterna tycks inte vilja göra någon distinktion mellan dessa parter, utan man hänvisar till spänningen dem sinsemellan. När man läser Sverigedemokraternas texter och lyssnar på er partiordförande tycks ni likställa Nato med den ryska aggression som på tio år har angripit två grannländer. Så frågan är: Vilken aktör anser Sverigedemokraterna vara den största risken för svensk och europeisk fred? Är det Nato eller är det Ryssland?

Anf. 58 MARKUS WIECHEL (SD) replik:
Herr talman! Jag och Sverigedemokraterna som parti har varit tydliga med att Ryssland är det största säkerhetspolitiska hotet mot Sverige i dag, i alla fall som nation.

Sedan finns det andra former av extremism som också är ett problem. Men Ryssland är absolut det största hotet.

Anf. 59 FREDRIK MALM (L) replik:
Herr talman! Tack för svaret! Då blir den logiska följdfrågan: Varför ägnar sig Sverigedemokraterna i så hög grad åt att motverka och motarbeta Nato? Om nu Ryssland är det största hotet mot svensk säkerhet borde ju givetvis ett närmande till Nato och ett framtida medlemskap vara den logiska följden av detta.

Vi ser i dag hur säkerhetsstrukturerna i Europa undermineras och utmanas av det ryska agerandet. Det är väldigt viktigt att stärka Natosamarbetet, inte minst i vår del av världen, med tanke på säkerhetsdimensionen när det gäller de baltiska staterna.

Herr talman! Markus Wiechel är inte någon obetydlig underhuggare i Sverigedemokraterna, men det finns ändå en som befinner sig högre upp i hackordningen, och det är ju partiordförande Jimmie Åkesson.

Han kunde bevisligen inte välja mellan Vladimir Putin och Emmanuel Macron.

Jag förstår att Markus Wiechel är beredd att välja, men när partiordf- öranden inte är beredd att göra det blir frågan: Vad innebär då en röst på Sverigedemokraterna i Europavalet senare i vår? Innebär det en röst för att man ser det hot som Ryssland nu utgör, eller innebär det något annat?

Anf. 60 MARKUS WIECHEL (SD) replik:
Herr talman! Nu handlar det här inte om att man inte kunde välja. Det är självklart att vår partiordfö- rande skulle välja en demokrat framför en auktoritär ledare som Vladimir Putin. Däremot handlar det om att när man kan säga pass säger man gärna det. Det handar om två ledare som på olika sätt styr en region på ett överstatligt sätt. Men självklart väljer man demokraten framför antidemokraten.

När det kommer till militär samverkan med Nato har jag tidigare sagt att jag inte ser hur vi på något sätt skulle motverka Nato. Däremot är vi inte öppna för att gå med i Natosamarbetet. Men vi samverkar gärna med Nato eller Natoländer, inte minst med våra grann- länder. Det är absolut inte aktuellt när det gäller Ryssland.

Anf. 61 KERSTIN LUNDGREN (C):
Herr talman, ärade åhörare!
Sveriges utrikespolitik ska säkra såväl befolkning- ens liv och hälsa som grunderna för vårt samhälle. Vår demokrati, mänskliga fri- och rättigheter och oberoende rättsväsende utmanas i dag.

Den fria världen krymper inför våra ögon. De strukturer som vi har byggt upp undermineras. Det krävs att vi samlar oss för att stärka motkrafter.

För 70 år sedan på ruinerna av andra världskrigets folkmord och brott mot mänskligheten bildades Euro- parådet och Europadomstolen för mänskliga rättigheter – detta för att rida spärr mot totalitära förtryckarregimer, mot fascism, nazism, antisemitism och diktaturer, detta för att förhindra att människor ännu en gång delades upp efter etnicitet, religion, hudfärg, sexuell läggning för förföljelse och brott mot mänsklig- heten.

Freedom House redovisar att den demokratiska ut- vecklingen i världen för 13:e året går bakåt, nu inte bara i nya utan också i gamla demokratier. Detsamma gäller korruptionens utbredning och sambanden är obestridliga. Sverige har en viktig roll att med likasin- nade länder stå upp för de liberala värden på vilka vårt välstånd och frihet bygger. Vi ska göra det tillsammans i Norden, i EU och genom att utveckla den transatlantiska länken med Kanada och USA. Vi ska självklart, oaktat brexittider, värna och utveckla samarbetet med Storbritannien.

Vårens Europaparlamentsval gäller verkligen framtiden för de grundläggande värden som vi skrivit under på. De trojanska hästarna trampar på nytt. Vi hör dem långt borta, men ändå nära, i form av Xi Jinping. Vi ser hur Putin, Erdoğan, Alijev, Orbán, Kaczyński, Salvini, Strache med följare söker attackera grunderna för vårt välstånd, vår demokrati och vårt Europa.

För 70 år sedan var Europa delat. Järnridån drogs ned i öst mot våra öppna, fria och demokratiska länder. Det slutna, ofria kommuniststyret

dikterat från Kreml höll östra Europa i ett järngrepp som tydligt manifeste- rades med Berlinmuren.

För 70 år sedan diskuterades ett nordiskt försvarsörbund. Då bildades Nato. Sverige valde bort dem båda för neutralitet. Det var då. I dag har vi tagit ställning, lämnat neutraliteten, gått med i EU och uttalat solidaritet om någon angriper våra nordiska grannar eler annat EU-land. Efter Berlinmurens fall för 30 år sedan och Sovjetunionens och kommunistpartiernas fall i östra Europa upplevde Sverige frihet från hot och valde då att tillsammans med Finland gå med i EG.

Vårt säkerhetspolitiska läge är inte gott. Det kräver att Sverige söker lösningar för en ny tid. Vi kan inte bara samarbeta militärt med Finland i krigstid, bilda en allians, utan vi måste bygga upp den nordliga dimens- ionen med Norden–Baltikum och med EU och som medlem i Nato. Vi väntar oss militärt stöd, men då måste vi ge våra grannar garantier. Det gör vi genom ett Natomedlemskap. Först då skapar vi tydlighet om vår hållning och medverkar till att höja de konfliktav- hållande trösklarna i vår del av Europa och att bygga fred.

Det gäller såväl runt Östersjön som vid Arktis och i norra Europa. Sverige ska undanröja hot tillsammans med andra. Hoten kan se olika ut men är ytterst militära. Det är lätt att inse att ensam inte är stark. Sverige ska inte vara en gråzon mellan Natovännerna och Ryssland. I dag är det Putins Ryssland som den svenska militära allians- friheten tjänar väl. Den bjudningen måste upphöra. Tillsammans med våra vänner måste vi bygga säkerhet syftande till att avhålla Ryssland både från hot och militära angrepp. Sverige bör under mandatperioden sikta till att söka medlemskap i Nato, gärna tillsammans med Finland.

Fru talman! Centerpartiet vill se en kärnvapenfri värld. Vägen dit kan bara gå genom en balanserad, tro- värdig och verifierbar nedrustning via att fortsatt arbeta för NPT, IAEA och provstoppsavtal och genom att försöka stärka dessa.

Sverige ska inte tillträda den konvention om kärnvapenförbud som regeringen röstade för. Nu har även regeringens utredare kommit till den slutsatsen. Vi har sett hur Ryssland har gjort kärnvapen till en del av en konventionell militär konflikt, hur INF-avtalet har undermi- nerats och nu har sagts upp av båda parter. Detta är en verklighet som påverkar våra grannar och samarbetspartner och som påverkar oss. Centerpartiet vill inte att Sverige på nytt ska tvingas att anpassa sig och bli måltavla för ryska hot.

Vi har sett hur Kreml under Putin med korruption, propaganda och hybridkrigföring har försökt stoppa länders fria val att närma sig EU och Nato. När vi i år firar tio år med det östliga partnerskapet finns rysk militär i Sydossetien, Abchazien, Krim och östra Ukraina.

Ryssland gick från hot till att invadera och ockupera delar av Georgien och Ukraina samt olagli- gen annektera Krim. Det driver i dag krig i Donetsk och Luhansk.

Centerpartiet vill se en fortsatt och stärkt sanktions- regim tills Ukraina förfogar över sitt territorium. Vi betonar respekt för Georgiens territorium och vill efter giftmord och Kertjsundsangreppet få en Mag- nitskijlagstiftning på plats.

Fru talman! EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena. Genom att stärka EU:s röst kan vi nå längre i försvaret av våra värden och skydda våra medborgare och våra intressen globalt sett. Sverige och

EU ska stå upp för frihandel, hållbara villkor och marknadseko- nomi samt för ett EU som tar ledarskap för de stora gränsöverskridande utmaningarna och för miljö- och klimatarbetet.

FN är en hörnsten i utrikespolitiken för Sverige och EU. Den internationella rätten ska hävdas, och arbetet för fred, frihet och försoning ska stödjas. Agenda 2030 är en vägkarta till global utveckling.

Sverige ska i samverkan med EU och likasinnade utveckla en effektiv och modern utvecklingspolitik på grundval av Agenda 2030. Frihetens gryning ska göras synlig. Centerpartiet tar ansvar genom att utlova att 1 procent av bni ska säkras för att bidra till demokrati, stärka mänskliga fri- och rättigheter, utrota fattigdom och rädda klimatet.

När andra väljer protektionism ska Sverige vara en aktiv röst för öppenhet i EU och världen. När andra väljer att förminska kvinnors rättigheter ska Sverige bistå för att stärka dem. När andra försöker rasera rätten att välja vem man är eller vem man vill älska ska vi bistå för att stärka hbtqi-personers lika rättigheter.

Sverige ska och kan inte göra allt. Centerpartiet kommer att verka för ett fokuserat och strategiskt bi- stånd, ett ökat bilateralt bistånd samt ökad prioritering av de fattigaste länderna, jämställdhet, utbildning och klimat. Vi står upp för att stärka demokrati, öppenhet och tolerans. Fru talman! Sverige ska ta ansvar för en inklude- rande hållbar utveckling. En hållbar värld för våra barn och barnbarn är fortfarande möjlig.

Anf. 62 MARKUS WIECHEL (SD) replik:
Fru talman! Kerstin Lundgren har under de senaste åren haft ganska omfattande kritik mot den utrikespolitik som regeringen har fört.

Mycket av kritiken har delats av Sverigedemokraterna liksom även av många andra partier, exempelvis Liberalerna. Trots detta har Centerpartiet, vilket jag har nämnt tidigare, valt att släppa fram samma statsminister som kunnat bilda en regering lik den han ledde under föregående mandatperiod. Med andra ord har Centerpartiet lämnat walko- ver till Socialdemokraterna och Vänsterpartiet att styra Sveriges utrikespolitik.

Precis som jag tidigare nämnde i mitt anförande är det enda man har tagit upp i den överenskommelse som har gjorts är att biståndet ska ligga på 1 procent av bni. Det är lite märkligt att man som mål för biståndet bara har satt upp en viss procentsats i stället för att utgå från en viss verksamhet. Borde man inte ha ett effektivt arbete för att nå ett specifikt mål? Är det inte detta man vill uppnå med biståndet?
Jag tycker att det är väldigt konstigt att man mer eller mindre utan krav och som enda förslag i överenskommelsen väljer att lägga 1 procent av bni på bistånd.

Anf. 63 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:
Fru talman! Centerpartiet hade att välja mellan två onda ting. Det ena var att släppa fram en regering där Sverigedemokraterna uppenbart inte skulle ha bara ett litet finger med i spelet. När jag hör Markus Wiechel förstår jag att de önskar sig ett stort finger eller hela handen på ratten för en regering. Det var inget vi var beredda att medverka till. Vi står för liberala värden och för en politik som har gjort att

Sverigedemokra- terna uppenbarligen ser oss som sina huvudmotstånd- dare. Det var skälet.

Fru talman! Jag hör att Markus Wiechel talar om procentsatser. Men jag läser i Markus Wiechels egna handlingar och ser också där en procentsats. Den är lägre än vår, men det är fortfarande en procentsats: 0,75 procent i stället för 1 procent av bni.

Att vi har valt att gå den vägen handlar naturligtvis om att vi har ett samarbete om budgeten. Är det något som kammaren och riksdagen kommer att få besluta om är det nivån på biståndet, och det har vi klargjort eftersom det är en viktig signal inför framtiden.

Fru talman! När jag ändå har ett replikskifte med Markus Wiechel är jag intresserad av att få höra om en sak. Han nämnde att de vill ha ett förbund, en allians, med Finland. Hur kan Markus Wiechel och Sverigedemokraterna då anse att Sverige ska vara militärt alli- ansfritt?

Anf. 64 MARKUS WIECHEL (SD) replik:
Fru talman! Låt mig börja med det som replikskiftet handlade om. Kerstin Lundgren talar om två onda ting och refererar då till Ulf Kristersson respektive Stefan Löfven som statsminister. Det är dessa två onda ting som Centerpartiet tydligen hade att välja mellan.

Det är väldigt tydligt nu att Centerpartiet valde Stefan Löfven, den statsminister som man under fyra års tid ägnade tid att kritisera. Kritiken var dessutom väldigt hård. Man valde ändå honom då man inte litar på sin egen förmåga att över huvud taget lyssna eller sam- tala med andra partier i Sveriges riksdag eller höra sig för vilka olika förändringar de vill ha för att kunna släppa fram en regering.

Två onda ting – det är skönt att Kerstin Lundgren klargör att det handlar om Ulf Kristersson och Stefan Löfven.

Anf. 65 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:
Fru talman! Detta beror på att vi har hört om, läst om och sett Sverigedemokraternas politik. Vi ser också vilka vänner de har i den europeiska kontexten och det budskap som kommer om illiberal demokrati, som man ser som sin motståndare. Av det tydliga skälet, fru talman, vill vi inte se en regering som i varje läge blir beroende av Sverigedemokraternas röst. Det var orsaken. Hade vi haft ett annat valresultat, så att Sverigedemokraterna inte hade kunnat få handen på styråran, hade situationen varit en annan.

Vi valde inte mellan Ulf Kristersson och Stefan Löfven. Vi valde mellan en regering baserad på Sverigedemokraternas röst och en regering baserad på en liberal röst. Det valet var enkelt.

Anf. 66 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! Centerpartiet har historiskt varit en tydlig röst för en kärnvapenfri värld. Länge var man emot kärnkraft, men där har man svängt. Nu verkar det också som att man har svängt i sin syn på kärnvapen. Centerpartiet anser inte att Sverige ska underteckna FN:s konvention mot kärnvapen. Det var Kerstin Lundgren tydlig med i sitt anförande. Man tycker att det ”går stick i stäv med våra försvars- och säkerhets- politiska intressen”, som det heter i en motion från i höstas. Numera än man också tydligt för ett Natomedlemskap, som vi hörde Kerstin Lundgren säga, även om man inte tycker att Nato ska få föra in kärnvapen i Sverige.

Så sent som 2014, fru talman, skrev Centerpartiets Kerstin Lundgren: ”I en tid då kärnvapenarsenaler förnyas krävs starka och tydliga röster för nedrustning från fler länder i Europa. Kärnvapnen har ännu inte fångats in i en konvention. Tiden är därför mogen för Sverige att tillsammans med likasinnade länder gå vidare och arbeta för en konvention om förbud mot kärnvapen.” När nu kärnvapen har fångats i en konvention vill Centerpartiet inte längre skriva under en sådan. Jag tror att anledningen stavas N-a-t-o.

När Socialdemokraterna vacklar om Nato är den svenska högern tydlig. Att gå med i Nato är viktigare än att förbjuda kärnvapen. Tillsammans med Trump, Orbán och Erdoğan vill ni använda vapen för att försvara vår demokrati och frihet, i stället för att sätta stopp för det värsta vapen mänskligheten uppfunnit.

Under Kerstin Lundgrens långa tid som Centerpartiets utrikespolitiska talesperson har Centerpartiet tydligt svängt högerut och rättat in sig i det borgerliga ldet.

Varför är ett Natomedlemskap viktigare än en kärnvapenfri värld för dig, Kerstin Lundgren?

Anf. 67 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:
Fru talman! Svensk säkerhet är viktig för Centerpartiet. Det är det som är utgångspunkten. Världen ser i dag inte ut som den gjorde för ens tio år sedan. Det som hände 2014 har verkligen öppnat mångas ögon för att Ryssland är berett att använda kärnvapen i en militär konflikt. Man ser eskalering med kärnvapen som en möjlighet.

Från vår sida har vi varit tydliga. Vi vill se nedrustning, har ett långvarigt engagemang för kärnvapennedrustning, har lyft fram frågan om taktiska kärnvapen och så vidare. Men ska vi gå in i någonting måste det vara effektivt för nedrustning, är den slutsats vi har dragit. Och är det någonting som är alldeles tydligt är det att den förbudskonvention som nu ligger på bordet inte ger någon grund för nedrustning. Det är mer en plakatprotestkonvention än ett verktyg som leder till nedrustning. Detta leder inte till säkerhet, inte för oss i Sverige, inte för våra grannar och inte för dem vi sam- arbetar med. Däremot ger det Ryssland en möjlighet att fortsätta att sabotera internationella avtal.

Anf. 68 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! Inte ens Centerpartiets väljare håller med Kerstin Lundgren. 93 procent av dem vill att Sverige skriver under FN:s kärnvapenkonvention.

År 1998 bildade sju länder NAC, New Agenda Coalition, för att arbeta tillsammans för nedrustning av kärnvapen. Sverige var medlem fram till 2013, då Carl Bildt lämnade samarbetet. Alla länder som är med i NAC i dag, förutom ett, har antingen signerat eller ratificerat FN:s kärnvapenkonvention.

När Sverige lämnade NAC sa Kerstin Lundgren: ”Faller ett ben riskerar helheten att falla. Det är viktigt att detta inte skickar ut en bild av att Sverige omprio- riterar i kärnvapenfrågan.”

Nu kan vi konstatera att Centerpartiet har omprioriterat i kärnvapenfrågan. Centerpartiet prioriterar avskräckning genom kärnvapenhot inom militäralliansen Nato framför nedrustning. Därför vill ni ingå i Natos kärnvapenparaply.

Då blir den viktiga frågan: När menar Centerpartiet att kärnvapen ska användas för att skydda Sverige?

Anf. 69 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:
Fru talman! Det som är uppenbart är att Vänsterpartiet inte ser Sveriges och våra grannars säkerhet som det vitala. För vår del går svensk säkerhet och våra grannars säkerhet först. Vi måste förhålla oss till en verklighet som ser annorlunda ut nu än 2013. Det är vad vi har gjort. Vi ser att vi bygger säkerhet. Vi läser inte bara en utredning, utan flera utredningar. Jag rekommenderar de två tidigare utredningarna om svensk säkerhet av Bertelman och Bringéus. De visar tydligt att vi befinner oss i ett nytt säkerhetspolitiskt läge i Östersjöregionen. Vi måste förhålla oss till detta. Därför är det ännu viktigare att vi inte ger oss in på en väg som handlar om en konvention om förbud mot kärnvapen, när vi ser att den inte leder till nedrustning utan bara blir en protestskrivning från de länder som inte har kärnvapen.

Anf. 70 HÅKAN SVENNELING (V):
Fru talman! Den rikaste procenten äger redan lika mycket som vi övriga 99 procent äger tillsammans. Det är i denna ojämlikhet som många av världens problem grundar sig. Om våra ekonomiska resurser skulle vara mer jämnt fördelade skulle fattiga ha mat, skol- gång och sjukvård, samtidigt som de superrika inte skulle kunna belasta klimatet genom privatflyg och lyxkonsumtion.

Dollarmiljardärernas årliga förmögenhetsökning skulle räcka till att utrota fattigdomen sju gånger om. Vi behöver en värld som är till för alla, inte bara för de rikaste.

Därför krävs en politik för global jämlikhet, en politik som stoppar skatte- och kapitalflykt från världens fattigaste länder och möter de växande skuldkriserna.

Biståndet ska ha höga ambitioner. Biståndsbudgeten ska uppgå till minst 1 procent av bni. Utöver detta behöver vi ett additionellt klimatbistånd för att motverka klimatförändringarna. Vänsterpartiet kommer att vara en tydlig oppositionsröst mot regeringen, för vi är vänsteroppositionen.

Fru talman! Kriget i Syrien har nu pågått i snart åtta år. Samtidigt som mycket av IS har slagits i spillror riskerar kriget och våldet att ta fart på nytt när Turkiet hotar kurdiska Rojava. Kurderna är de som har bekäm- pat IS allra hårdast. Turkiet är nu ett land som fullstän- digt lämnat demokratins väg. Den auktoritära presi- denten Erdoğan fängslar och förtrycker oppositionella. Detta drabbar framför allt den kurdiska minoriteten hårt. För vänsterpartiet HDP har i princip hela partiled- ningen fängslats. Många av dem har samma uppdrag som vi: att vara parlamentariker i opposition.

Situationen i Jemen är en mänsklig tragedi. Efter att den Saudiledda koalitionen inledde en väpnad attack mot landet för snart fyra år sedan har läget utvecklats till den värsta humanitära katastrofen i världen. Trots det har Saudiarabiens och Förenade Arabemiratens krigföring och terror mot Jemens folk inte fått några större konsekvenser. Vapenexporten har fortsatt som vanligt. Än en gång har vi sett hur pengar och olja går före mänskliga rättigheter.

Men efter det brutala mordet på journalisten Jamal Khashoggi är det som att världen fått upp ögonen. Frågan är hur många jemenitiska liv den svenska vapenexporten har kostat. Fredssamtalen ger ett litet hopp

om att 2019 kan bli ett bättre år för Jemens folk. Men Sverige måste städa framför egen dörr. Kommande vapenexport till länderna måste avbrytas.

En annan av Mellanösterns regionala stormakter, Iran, fortsätter sin hårda linje mot alla som försöker yttra sig eller organisera sig fackligt. Under 2017 avrättade Iran fler än 500 personer, enligt Amnesty. Bara Kina var värre.

I 1 214 dagar har den svenske medborgaren, författaren och förläggaren Gui Minhai varit fängslad i Kina. Fallet med Gui Minhai är mer än ett vanligt konsulärt ärende. Utrikesminister Wallström har varit väldigt sparsam med sina uttalanden om Gui Minhai, och inte heller i årets debatt lyfte hon frågan förrän i ett replikskifte.

I Xinjiangregionen i nordvästra Kina sitter enligt en FN-rapport otroliga omkring 1 miljon uigurer i indoktrineringsläger. När religiösa och folkliga minoriteter förtrycks, oavsett om det sker i Kina, Myanmar eller Ryssland, får våra kritiska röster aldrig tystna.

I Ryssland ser vi hur president Putin utvecklas i alltmer auktoritär riktning. Oppositionen förtrycks och fängslas. Yttrandefrihet, minoriteter och hbtq-personers rättigheter är kraftigt tillbakapressade. Samtidigt för president Putin en alltmer hårdför internationell linje. I Ukraina suddas gränsen mellan krig och fred ut i ett gråskaligt hybridkrig med den olagliga annekteringen av Krim och östra Ukraina. Blockaden av Kertjsundet är det senaste exemplet på hur Ukrainas frihet och möjlighet till handel begränsas. Samtidigt blir det fler proxykonflikter mellan Ryssland och USA, precis som om kalla krigets dagar vore tillbaka.

I och med Trumps twittrande har vi fått en ledare som skapar oro och konflikt och som sprider hatisk retorik. Attackerna på aborträtten varvas med krigsreto- rik och avsteg från multilaterala samarbeten. Trump försöker förändra USA:s roll i världen. Samtidigt förändrar han synen på vilket ledarskap som premieras. I Trumps värld är det den starka auktoritära ledaren som är bäst i såväl demokratier som diktaturer.

För oss som vill se en annan världsordning är det viktigt att stå upp. Vi ska stå upp för det goda samtalet, dialogen, mänskliga rättigheter och en multilateral värld – och framför allt för fred framför vapen och militära hot. Det krympande utrymmet för oppositionella, människorättsförsvarare, journalister och civilsamhället i stort utgör en växande utmaning runt om i världen. Omvärldens stöd måste finnas för dem som höjer sina röster för en bättre värld.

Samtidigt ser vi hur ett starkt motstånd växer fram. Det sker omfattande feministiska protester mot in- skränkt aborträtt i kölvattnet av metoo. I januari genomfördes världshistoriens största strejk i Indien när uppemot 200 miljoner arbetare under två dagar strejkade för högre lön och bättre arbetsvillkor.

Fler och fler högerregeringar tar nu plats på den la- tinamerikanska kontinenten. Latinamerika är fortfarande en våldsam och mycket ojämlik kontinent där du kan dödas för dina åsikter om miljö, mark eller politik.

I Brasilien har den högerextrema presidenten Bol- sonaro installerat sig. Han bedriver en extrem politisk retorik mot sina motståndare, och hans favorittecken är att imitera ett automatvapen. 2017 var Brasilien den största köparen av svensk vapenexport. Det är dags för Sverige att

fundera på om man så ohämmat ska fullfölja den planerade vapenexporten.

Åren efter millennieskiftet lyftes miljoner venezu- elaner ur fattigdom då de ekonomiska klyftorna minskade. Om det i många år gick att se både framsteg och bakslag i Venezuela har utvecklingen de senaste åren varit entydigt negativ. Venezuela kan inte längre beskrivas som en demokrati. Ekonomin har kollapsat, och ansvaret för utvecklingen vilar tungt på landets politiska ledning. Vänsterpartiets utgångspunkt är vår solidaritet med det venezuelanska folket. Därför står vi upp för venezuelanernas rätt att få uttrycka sina åsikter, delta i demonstrationer och välja sina ledare i demokratiska val.

Presidentvalet i maj 2018 var inte fritt och rättvist. I det spända läge som nu råder i landet måste omvärlden mana till dialog och försoning mellan parterna. Målet måste vara att nya demokratiska val ska hållas. USA:s hot ökar riskerna för en blodig eskalering.

Fru talman! Samtidigt är samarbetet i vårt närområde Norden viktigare än på länge. I en orolig värld ska man hålla sina vänner nära. Trots att högerpopulistiska partier har kommit till makten i flera av våra grannländer finns grundläggande värderingsgemenskap och säkerhetspolitiska intressen som är viktiga att värna.

På den afrikanska kontinenten, där några av världens snabbaste växande ekonomier finns, sker i dag både framgångar och bakslag. Moçambique, Angola, Lesotho och Seychellerna har avkriminaliserat samkönade relationer och därigenom gjort livet enklare för hbtq-personer. I Etiopien har den nya premiärministern utvecklat demokratin och gett oppositionen bättre förutsättningar att verka. Efter 20 år blev det äntligen fred mellan Etiopien och Eritrea. Men det syns tyvärr ingen ljusning för journalisten Dawit Isaak, som är fängslad sedan 18 år tillbaka. Och samtidigt går utvecklingen för demokrati och mänskliga rättigheter i fel riktning i bland annat Zimbabwe, Uganda, Kamerun och Tanzania.

I maj står Sverige inför ett EU-val. Runt om i Europa ser vi hur den konservativa högern tar makten med hjälp av högerextrema partier. I Sverige har vi lyckats hålla emot ännu en gång. Europa har aldrig varit så rikt och samtidigt så ojämlikt som nu. EU:s svar på finanskrisen är ännu mer av den högerpolitik som skapade krisen. Den växande ojämlikheten har skapat en grogrund för nationalister och rasister som vill inskränka demokratin. Med högerns hjälp tar de makten i Europa genom en retorik och en politik som sparkar nedåt. Därför kommer EU-valet den 26 maj att vara avgörande; det kommer att vara ett tydligt val mellan vänster och höger.

Fru talman! Utrikesministern har i dag lämnat den utrikespolitiska deklarationen. Sverige styrs nu av Socialdemokraternas högeruppgörelse. Vänsterpartiet kommer att vara en tydlig vänsteropposition för en rättvisare, jämlikare och mer jämställd värld.

Anf. 71 HANS WALLMARK (M) replik:
Fru talman! Jag tänkte ge Håkan Svenneling en möjlighet att utveckla dagsformen på Vänsterpartiets åsikter om Venezuela. Håkan Svenneling hade i sitt anförande insikten om att demokratin har inskränkts i Venezuela. Därför vore det intressant att få höra när han tycker att inskränkningarna började.

Sanningen är den, fru talman, att redan på Hugo Chávez dagar med chavismen – vi pratar alltså sent 90- tal och början av 2000-talet – kom

organisationer som Freedom House fram till att landets styre gick i fel rikt- ning. Man var på väg att upplösa kongressen och domstolarna. I praktiken är det vi har sett att den venezuelanska socialismen har förrått sitt folk och förött sitt land. Vi pratar om 1 miljon procent i inflation, och vi pratar om 3 miljoner människor som har lämnat Venezuela. I det läget har Vänsterpartiet en partiledare som 2013 efter ett bevisligen riggat presidentval skriver på Facebook att han gratulerar Maduro till segern.

Följande kan möjligtvis dementeras om det skulle vara en felaktig uppgift, men jag har sett att vissa vänsterpartistiska klubbar i Sverige sprider en teckning av en lieman som knackar på dörren i ett antal länder för att sprida demokrati och frihet. Ut under dörrarna rin- ner blod. Liemannen bär också som av en händelse lien i form av en israelisk flagga. Nu knackar man på Venezuelas dörr och vill erbjuda demokrati och frihet, och under dörren riskerar blodet att flyta.
Fru talman! Min fråga till Håkan Svenneling är därför: Vad är dagsnoteringen på Vänsterpartiets syn på socialismens Venezuela?

Anf. 72 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! Jag uppskattar alltid den svenska högerns tydlighet när det gäller Venezuela. Man kan alltid räkna med att den svenska högern så fort det händer någonting i Venezuela höjer rösten och riktar skarp kritik mot Vänsterpartiet – detta trots att vi inte har stött den venezuelanska regimen utan i stället har precis den linje som jag talade om i mitt anförande.

Omkring 3 miljoner människor flydde Venezuela under förra året. Det är 10 procent av befolkningen. Inflationen uppgår till ofattbara 1 miljon procent, och fattigdomen har ökat kraftigt den senaste tiden. Världs- samfundet var överens om att valet 2018 inte var fritt och rättvist, och det är en bild som Vänsterpartiet de- lar. Maduros misskötsel av Venezuela är ett avsteg från demokratin, och inskränkningar av grundläggande rättigheter belastar honom, hans regering och hans ledarskap. Men hans brist på demokrati gör det inte självklart att man ska erkänna Juan Guaidó som den legitima presidenten.

Enligt Vänsterpartiet är det Venezuelas folk som ska välja sin president. Det gjorde man i valet 2013, och då valde man Maduro. När man valde 2018 fanns det betydligt större problem i den valrörelse som då bedrevs; den gick inte rätt och riktigt till. Därför anser Vänsterpartiet att nya val ska hållas och att det vore det bästa. Men det måste finnas en linje mellan Guaidó och Maduro och att välja mellan dessa båda. Man måste kunna få säga att samtal och dialog för att nya val ska kunna hållas är den bästa vägen i stället för att hela ti- den öka konfliktnivån mellan parterna och med detta riskerna för en blodig eskalering.

Jag vill inte se liemannen komma till Venezuela. Allt jag kämpar för är att det venezuelanska folket ska få rätt till humanitär hjälp, rätt till värdiga liv och framför allt rätt till fria och demokratiska val.

Anf. 73 HANS WALLMARK (M) replik:
Fru talman! Jag håller inte med Håkan Svenneling, och jag beklagar att han inte ser vad som verkligen sker i Venezuela. Det är inte på något sätt likvärdiga parter, och det är inte någon medling. Det ena är en korrupt regim som precis gör det Håkan Svenneling beskriver – 3 miljoner människor är på flykt, och det är en inflation på 1 miljon procent. Det andra är den enda politiska institution som i dag har

legitimitet, nämligen nationalförsamlingen och dess ordförande Guaidó.

Det som också är intressant med Vänsterpartiet, utöver att Håkan Svenneling inte vill kommentera sin partiledares eventuella beröm till Maduro vid valet, är att det här inte har uppstått i ett vakuum. Det är inte otur som gör att Venezuela förråds och föröds. Det är för att det är ett medvetet politiskt projekt som har pågått i decennier och söker sig tillbaka ända till sent 90- tal när chavismen upplöste kongressen, hotade domstolarna och inskränkte friheten.

Anf. 74 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! Det är väl det här som är problemet. Den svenska högern ser aldrig de framsteg som faktiskt skedde i Venezuela. Venezuela är ett land där klyftorna är enorma mellan fattiga och rika. Det som skedde under Chávez var många framsteg för att minska den ojämlikhet som fanns i Venezuela och som finns där. Man minskade klyftorna, och många människor lyftes ur fattigdom. Men allt var långt ifrån perfekt. Chávez tog inte tag i frågan om mäns våld mot kvinnor, men han inkluderade urfolket för första gången, och det var en positiv del.

De positiva delarna vill man aldrig se. Man stödde kuppförsöket som USA genomförde redan 2003. Det fick Chávez stopp på, och i stället fortsatte han med en politik för att utjämna klyftor mellan människor. Sedan har det inte gått bra för Venezuela. Maduro valdes, och då var det många av oss inom vänstern som hoppades på en ny utveckling i positiv riktning. Men Maduro klarade aldrig av att leva upp till det. Jag förstår att Jonas Sjöstedt gratulerade Maduro när han valdes första gången, men i dag är det ingen i Vänsterpartiet som gratulerar Maduro till den politik han bedriver.

Anf. 75 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:
Fru talman! Jag lyssnade på Håkan Svenneling för att höra hur han tar ställning i dag, om han kan välja mellan Maduro och Guaidó. Uppenbarligen vill Vänsterpartiet inte göra det valet. Det säger rätt mycket om vilken väg Vänsterpartiet går när det gäller demokrati, att stå upp för mänskliga rättigheter och att stå upp för de valda företrädarna i nationalförsamlingen och nationalförsamlingens konstitutionella ledare som också har uppdraget som den legitime ledaren, att genomföra val, vilket borde uppskattas av Vänsterpartiet. Men Vänsterpartiet kan inte välja. Det är talande.

Anf. 76 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! Det är rätt talande vilken demokratisyn som Centerpartiet och Kerstin Lundgren har när man tycker att det ska vara den svenska högern som ska bestämma vem som ska vara president i Venezuela fram- för det venezuelanska folket. För det blir i praktiken det som händer när man säger att ett val måste göras mellan Maduro och Guaidó och att det aldrig finns en linje däremellan. Jag menar att det finns det och att det är den linjen som vi borde stödja i det här landet i stället för att erkänna en människa som president som inte är vald till president.

Guaidó är en kille som har valts med 100 000 röster i ett land med 33 miljoner väljare. Han skulle inte ens klara fyraprocentsspärren i Sveriges riksdag. Ändå tycker ni att det utifrån det internationella samfundet vore bättre om han blev president. Jag tycker att det som

Margot Wallström har sagt och varit tydlig med om att det ska hållas nya val i Venezuela är centralt. Det vore jättebra. Men den svenska högern och Trump framför allt andas i hela tiden i ett sug efter att Guaidó ska styra och högern ska få makten i Venezuela.

Det är det här som är högerns problem om och om igen när man ser sig om runt om i världen. Man tittar mer på vem det är som styr i landet och om det är en vänster- eller högerregering än huruvida den regeringen representerar demokrati, mänskliga rättigheter och försöker utjämna skillnader mellan människor och ojämlikheten. Det är det som gör att jag inte tycker att jag har rätten att välja. Jag har inte rätten att välja om det ska vara Maduro eller Guaidó, men jag har rätten att från det internationella samfundets sida trycka på för att vi ska få till samtal och dialog och se till att det blir demokratiska val.

Nu har Sveriges regering erkänt en kille som inte ens ville resa till Montevideo och samtala med kontaktgruppen. Jag tycker att det är ganska tydligt att man fortfarande tror att man kan ta makten, antingen via militären, en amerikansk intervention eller på något annat sätt som riskerar att vara en blodig eskalering av konflikten. Det vill jag aldrig se.

Anf. 77 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:
Fru talman! Det här är inte en fråga om höger eller vänster. Det är fråga om det venezuelanska folket som har blivit berövat sin nationalförsamling därför att Maduro har stoppat den från att verka. Det är ett folk som har förlorat sina mänskliga rättigheter och alla möjligheter till att ha en fungerande rättsstat.

Jag tycker att Limagruppens möte i Ottawa var värdefullt. Där var Kanada som initiativtagare med många av de latinamerikanska staterna med för att markera vikten av att man verkligen får ett val som kan fungera rättvist. Det enda som kan säkra det valet är om Maduro inte är i ledningen utan att det är nationalför- samlingen, helt enligt den venezuelanska konstitut- ionen, som säkrar att ett sådant val äger rum. Det valet borde även vänsterpartisterna kunna göra.

Anf. 78 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! Kerstin Lundgren har rätt i en sak. Det var när Maduro tog bort makten från nationalförsamlingen som han begick det stora demokratiska misstaget. Då lämnade han demokratins väg fullständigt. Det går inte att säga något annat.

Att Limagruppen skulle vara något slags neutral part när den består av högerregeringar från Nord- och Sydamerika som inte under många år har velat störta Maduros styre i Venezuela är en felaktig beskrivning. Jag tror att det som är allvarligt och som vi behöver se här och nu är att socialdemokratin ändrar svensk utrikespolitik nu utifrån sina nya samarbetspartner. Tidigare var Socialdemokraterna tydliga med att man erkände stater och inte personer. Men nu har man svängt, och det är under anpassningen till sina nya samarbetspartner C och L som denna anpassning sker. Hade man i stället varit med Vänsterpartiet skulle man tydligt ha stått upp för folkrätten, låtit det venezuelanska folket bestämma och faktiskt inte erkänt en person som inte ens hade klarat riksdagsspärren.

Anf. 79 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:
Fru talman! I höst är det 30 år sedan Berlinmuren föll. Det var en i alla avseenden historisk händelse. Tyskland återförenades, och människors längtan efter frihet besegrade kommunismens förtryck. Det som hände var fantastiskt. Tidigare diktaturer förvandlades under ordnade förhållanden till demokratier och blev medlemmar av Europeiska unionen.

Bara sedan Sverige blev medlem av EU har över 100 miljoner människor som tidigare levde under kommunistiskt förtryck integrerats i det samarbete som står för demokrati, mänskliga rättigheter och rättssäkerhet. Efter murens fall bytte Vänsterpartiet namn 1990 från Vänsterpartiet Kommunisterna till Vänster- partiet. Detta hindrar inte att ledande medlemmar av partiet fortsatt definierar sig som kommunister. Några av dem finns till och med i Håkan Svennelings riksdagsgrupp.

Det är också uppenbart att de ideologiska förebil- derna finns kvar. I Vänsterpartiets partikorridor i Europaparlamentet hänger idolporträtt på Marx, Lenin och Hugo Chávez vid sidan av partisymboler med hammaren och skäran. I partigruppen ingår Europas kommun- istiska partier.

Min fråga, Håkan Svenneling, är: Varför har Vänsterpartiet 30 år efter murens fall inte gjort upp med sin historia?

Anf. 80 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! I somras hade jag förmånen att besöka Berlin på min semester och kunde se alla historiska monument över hårda tider som har passerat. Det som slog mig mest var att när nazisterna tog makten och införde Nazityskland var det vänstern som fick lida först. Man såg till att ta bort de parlamentariker som representerade Vänsterpartiet och Socialdemokraterna innan man kunde ha så kallad majoritet i den tyska förbundsdagen, rösta igenom sin politik och ta makten. Det blev ett tydligt minne för mig.

Lars Adaktusson försöker ge sken av att det fortfarande finns kommunister i Vänsterpartiet. Det har bara gått några månader sedan vi fick en ny riksdag och Lars Adaktusson klev in. Men jag tror mig ändå känna mina 27 partikamrater så pass väl att jag kan säga att ingen i min riksdagsgrupp kallar sig kommunist. Det är jag stolt över.

Det är samtidigt roligt att se hur högern försöker måla upp en bild av att det fortfarande finns något kommunistiskt över Vänsterpartiet. Särskilt i reportaget från Europaparlamentet som Lars Adaktusson hän- visar till försöker man ge en bild av att Marx skulle vara någon massmördare genom att klistra etiketter på honom. Det är tråkigt när man svartmålar en av Europas största tänkare genom tiderna. Han var en man som reste mellan olika städer i Europa, tänkte kring det klasslösa samhället och hur vi faktiskt skulle kunna få det jämlikare mellan människor. Han dödade ingen. Möjligtvis tog han stryk av en förkylning. Men det var i så fall det enda, och som han själv låg bakom.

Hans Wallmark sa det väldigt bra: Den som först tar upp stenen och kastar om någonting i den andra partigruppen tar också första steget mot någonting som rämnar ganska fort.

Vi ser hur det är i alla partigrupper. Lars Adaktusson har i många år suttit bredvid Fidesz i sin grupp. Det är på det sättet i Europa. Det ser

inte som i den svenska politiken. Ibland tycker jag att vi går lite för långt med att försöka jaga varandra med våra systerpartier i Europa.

Anf. 81 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:
Fru talman! Anfall är bästa försvar, heter det. Det fungerade så där i Håkan Svennelings fall. Fidesz är ett parti som det finns skäl att ta avstånd från. Det är ett parti som står för bland annat politisering av rättsvä- sendet och begränsningar av pressfriheten, det vill säga centrala politiska funktioner.

Det här måste vi vara öppna med. Det är därför jag har uppfattningen att Fidesz inte hör hemma i EPP- gruppen. Det har jag framfört till företrädaren för Fidesz, jag har framfört det till ledningen för EPP och jag har gett uttryck för det i offentliga sammanhang. Inom EPP pågår nu en diskussion, en debatt och en utvärdering av hur frågan ska hanteras. Vi får se var det landar. Men vår uppfattning är som sagt tydlig.

Med detta sagt har jag ändå en kort fråga. Tycker verkligen Vänsterpartiet att Fidesz, med sina stora felaktiga politiska beslut, är ideologiskt jämförbart med kommunismen?

Anf. 82 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! Det är i grunden bra att Lars Adaktusson tar avstånd från Fidesz. Jag hoppas att han blir glad den dagen de förhoppningsvis får lämna EPP, precis som jag var glad när de grekiska kommunisterna en gång lämnade vår vänstergrupp.

Man ska förstå att Vänsterpartiets grupp i Europa- parlamentet är en konfederal grupp. Det betyder att vi samarbetar om våra gemensamma nämnare. Men vi har inte någon partipiska eller något som säger att alla partier i gruppen behöver följa samma sak. Det betyder att när det kommer uttalanden från GUE/NGL, som gruppen heter, håller jag inte med per automatik. För mig är det ett bra samarbete för en vänster i Europa, att samarbeta med de partier som är oss närmast. Vi har sju partier som vi samarbetar närmare med än de som är på den absolut yttersta vänsterkanten.

Det är svårt att jämföra Fidesz med en ideologi. De är faktiskt inte ens värda att vara med i en sådan jämförelse. Men det är tydligt att Ungern inte längre är en demokratisk nation. Jag oroar mig väldigt mycket över den utvecklingen.

Anf. 83 FREDRIK MALM (L) replik:
Fru talman! Riksdagen har två flankpartier. Det ena är längst ut till höger, Sverigedemokraterna, och det andra är längst ut till vänster, Vänsterpartiet. De två partierna har haft betydande bekymmer med att han- tera Sveriges medlemskap i Europeiska unionen.

Nyligen gick företrädare för Sverigedemokraterna ut och sa att partiet inte har för avsikt att driva frågan om ett svenskt EU-utträde, alltså en svexit. Och dess- förinnan har Jonas Sjöstedt tonat ned Vänsterpartiets krav på ett EU-utträde, inte av det skälet att man tyckte bättre om Europeiska unionen utan därför att man ansåg att man inte skulle driva frågan så länge Sverigedemokraterna gjorde det. Men nu har Sverigedemokraterna klargjort att de ämnar sluta driva frågan. Då är frågan om Vänsterpartiet ska börja tona upp kravet på en svexit igen.

Frågan blir: Om man röstar på Vänsterpartiet i maj, röstar man då för samarbete i EU, eller röstar man då mot samarbete i EU?

Fru talman! Vi kan rekapitulera lite. För två år se- dan skrev Håkan Svenneling en artikel om svexit. Ru- briken var ”Dags för SwEXIT!” Där skrev han att Vänsterpartiet kan ”sätta en vänsteragenda för krav ... om en ny folkomröstning om EU”. Om Håkan Sven- neling för två år sedan ansåg att frågan var så att säga görbar är frågan vad Håkan Svenneling anser nu.

Anser Håkan Svenneling fortfarande att Sverige bör lämna EU? Och är en röst på Vänsterpartiet en röst för ett EU-utträde, eller är det en röst för att vi ska vara med i Europeiska unionen och förbättra situationen på vår kontinent?

Anf. 84 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Jag ska börja med den andra frågan om vad Vänsterpartiet anser, och svaret kommer tyvärr att göra Fredrik Malm lite ledsen. Jag kan nämligen inte svara på det. Våra ombud bestämmer det på en konferens i helgen när vi ska bestämma vår valplattform inför EU-valet. Vår medlemsdemokrati fungerar på det sättet att det är ombuden på våra konferenser som bestämmer och inte Håkan Svenneling som är utrikespolitisk talesperson.

Efter helgen lovar jag dock att ha en tydlig linje för exakt vad Vänsterpartiet tycker. Det är det som helgens diskussioner ska handla om.

Jag tycker att SD-argumentet som Fredrik Malm tar upp, att vi på något sätt skulle anpassa oss utifrån att SD skulle hålla med oss, är det sämsta argumentet av alla i den här diskussionen. För oss handlar det inte särskilt mycket om vad SD gör, tycker eller tänker. Vi förhåller oss väldigt lite till dem som parti. För oss handlar det helt enkelt om hur utvecklingen ser ut i Europa om vi inte ska driva det här kravet, tillfälligt.

Jag är glad att Fredrik Malm har hittat min gamla artikel om svexit som jag skrev för två år sedan. Den är väldigt läsvärd. Men jag skrev faktiskt en artikel i går också. Jag lovar att skicka den till Fredrik Malm. Där förklarar jag varför jag inte tycker att vi ska ha en svexit i dag och varför det är den linjen som jag går med till EU-valskonfe- rensen på lördag och som jag tänker driva där.

Det handlar om att jag tycker att vi absolut ser ett Europa där det måste vara lättare än i dag att lämna EU och EMU. Men vi ser också de farliga konsekvenserna av brexit och det dåliga läget som vi är på väg att hamna i, att vi kan få ett avtalslöst tillstånd. Jag är orolig för att det kommer att få negativa konsekvenser, både för Storbritanniens folk och för Sverige.

Det finns också ett annat argument som är viktigt för mig. Det är att Vänsterpartiets väljare i dag nog är mer EU-positiva än de har varit historiskt. Det leder till att vi också måste lyssna på dem och se att man kan göra skillnad i EU på ett tydligare sätt. Därför tänker vi peka ut och driva klimatfrågan som den viktigaste frågan i EU-valet. På europeisk nivå kan man göra mycket mer för klimatfrågan än man gör i dag.

Jag hoppas att det gläder en liberal att en vänsterpartist kan säga det.

Anf. 85 FREDRIK MALM (L) replik:
Fru talman! Förmågan att kunna ändra åsikt skiljer den vise från den envise, brukar det sägas. Det stämmer väl i Håkan Svennelings fall, om Håkan Svenneling nu anser att Sverige bör fortsätta vara medlem i Europeiska unionen.

Men det blir ändå ett något tvetydigt besked här från riksdagens talarstol. Sverige har varit medlem i Europeiska unionen sedan den 1 januari 1995. Den här unionen har inneburit fred i Europa i årtionden. Det är ett samarbete som har byggts upp på ruinerna av det som Stalin, Mussolini och Hitler förstörde. Genom en inre marknad, genom ett Europaparlament, en kommission, strukturer och långsamt och mödosamt arbete har vi enat Europas kontinent.

När man då frågar Vänsterpartiet om de vill vara med i det eller inte säger de: Ni får vänta till efter helgen, då vi ska fatta beslut på en konferens. Det blir ett jättemärkligt besked på en av de största frågorna vårt land står inför.

Man vill driva klimatfrågan. Men man vet ändå inte om man vill vara med. Det blir något märkligt.

Anf. 86 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! Till skillnad från Liberalerna har vi en interndemokrati. Om vi ska svänga i en fråga om att flytta ambassader eller inte låter vi medlemmarna bestämma. Det gäller även vad vi ska tycka i EU-frågan, innan vi går ut och berättar det.

Jag tycker att vi ska lämna EU på sikt. Jag tror att det vore det bästa. Men det finns fördelar med EU som man också måste se: Det är viktigt med en fungerande marknad som fungerar på att bra sätt, och det är viktigt att det finns fri rörlighet för människor på ett bra sätt. Det är en viktig reform som EU har sett till att genomföra.

Men jag håller inte med om beskrivningen av detta som det fantastiska fredsprojektet, för vi ser också hur det i EU-leden, hos federalisterna, bullras för fullt om att vi ska ha en europeisk armé. Det är sådant som oroar mig. Vi ser hur samarbetet på försvarsområdet fördjupas, och EU blir allt mer en krigsmaterielsammanslutning och en försvarssammanslutning. Det är en retorik som oroar mig snarare än gör att jag tror att det är ett frihets- och fredsprojekt.

Men, som sagt, tydlighet kommer efter helgen, Fredrik Malm. Du får lugna dig.

Anf. 87 LARS ADAKTUSSON (KD):
Fru talman! Jag vill inleda detta inlägg med att nämna tre personer som inte fick plats i regeringens utrikesdeklaration: Dawit Isaak, Gui Minhai och Ah- madreza Djalali. Samtliga är anklagade för brott de inte har begått. Samtliga är fängslade i brutala diktatu- rer: Iran, Eritrea och Kina.

Genom åren har UD arbetat för att dessa fängslade landsmän ska friges. Hittills har det arbetet varit resultatlöst. Den tysta diplomatin har inte fungerat. Alla känner vi sorg och frustration över detta. En del av oss anser att det är dags att höja rösten och använda andra verktyg. Kring detta kan vi ha olika uppfattningar, men en sak måste vara helt klar. De som hoppas att Dawit Isaak, Gui Minhai och Ahmadreza Djalali ska falla i glömska hoppas förgäves. Från denna talarstol kommer deras namn att nämnas fram till den dag då de åter- får sin frihet

och då de som berövat dem friheten ställs inför rätta. Den dagen kommer – ju förr, desto bättre.

Fru talman! Utvecklingen i Iran är oroande på mer än ett sätt. 40 år efter den islamiska revolutionen styrs landet av en regim som förtrycker sin befolkning, som avrättar oliktänkande och som leder en politisk utveckling bort från demokrati. Det allt överskuggande målet för de styrande är makt och hegemoni, inte bara över den egna befolkningen utan över Mellanöstern.

Det är ingen tvekan om att Iran utgör en destabili- serande kraft i större omfattning i dag än tidigare. De extremistiska shiamuslimska föreställningarna är ett hot mot en redan svårt plågad region. Vi ser det i Libanon. Vi ser det i Syrien. Och vi ser det i Jemen. Detta understryker vikten av verkningsfulla ekonomiska sanktioner mot den iranska regimen, sanktioner som kan behöva bli mer – inte mindre – omfattande.

I slutet av januari förklarade chefen för det iranska flygvapnet att Iran står redo att militärt angripa Israel. Brigadgeneralen Aziz Nasir-Zadeh gjorde klart att ungdomarna i flygvapnet är helt redo och otåliga att konfrontera den sionistiska regimen och utplåna den från jordens yta. Att Iran år 2019 har ledande företrädare som drivs av hat och antisemitiska vanföreställningar blottlägger en mycket mörk utveckling. Iran blev medlem av FN före länder som Sverige, Tyskland och Österrike men är i dag en av världens värsta diktaturer.

Inför det existentiella hotet från Iran och inför en ökande säkerhetspolitisk utsatthet behöver Israel Europas och Sveriges stöd. Samtidigt är det ett faktum att vårt land på ministernivå inte har någon som helst dia- log med Israel. Regeringen saknar därigenom den möj- lighet som funnits under lång tid tidigare att göra Sve- riges röst hörd i viktiga frågor, som den israelisk–palestinska konflikten.
Detta är en allvarlig försvagning av svensk utrikespolitik.

Omvärldens förtroende för vårt land påverkas. Men det är också egendomligt. Inte sällan har andra europeiska utrikesministrar kritiska synpunkter på den israeliska regeringspolitiken. Ändå är de välkomna i Jerusalem. Uppriktiga diskussioner förs. På viktiga områden råder oenighet, men i grunden finns en vär- degemenskap och en ömsesidig respekt.

Så måste Sveriges relation till Israel också fungera. Det är hög tid att återupprätta relationerna till Mellanösterns enda demokrati.

Fru talman! Främjandet av demokrati är en av regeringens prioriteringar under mandatperioden. Ett av demokratins fundament är religionsfrihet.

Kristna är i dag världens mest förföljda religiösa grupp. Enligt den internationella organisationen Open Doors pågår oavbrutet trakasserier och övergrepp mot kristna i över 100 länder.

I Mellanöstern såg vi år 2014 hur förföljelsen övergick i folkrättens värsta och mest avskyvärda brott: folkmordet på assyrier, syrianer, kaldéer och yazidier.

I motsats till ett stort antal av västvärldens övriga demokratier vägrar den svenska regeringen att erkänna IS övergrepp som folkmord. På samma sätt väljer regeringen, trots ett tydligt löfte före valet 2014, att inte erkänna seyfo, det armeniska folkmordet 1915.

Detta, Margot Wallström, är att svika de mest utsatta, folkmordets offer och deras familjer, men det är också att svika grundläggande värderingar om människovärde och humanitet.

Fru talman! Under denna mandatperiod kommer Kristdemokraterna att arbeta för att EU åter ska bli den centrala arenan för svensk utrikes-politik. Vi säger nej till den så kallade oberoende utrikespolitiken och till vurmen för diktaturstater i FN.

I grunden står kristdemokratin för en värderingsba- serad utrikespolitik som alltid prioriterar mänskliga rättigheter högst. Det är en väsentlig ambition. Men det är också ett förhållningssätt och en grundinställning som präglar ställningstaganden och bedömningar och som i dag, fru talman, leder oss till slutsatsen att det krävs omfattande förändringar och förnyelse av svensk utrikespolitik.

Anf. 88 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Under Osloprocessen 1994 upprättades observatörsstyrkan TIPH, Temporary International Presence in Hebron, i syfte att skydda palestinier i Hebron. Detta skedde efter att en bosättare hade skjutit ihjäl 29 palestinier under morgonbönen. Observatörsstyrkan består av 64 obeväpnade observatörer från sex länder, däribland Sverige.

Den israeliska regeringen har nu beslutat att inte förlänga mandatet för observatörsstyrkan. Två incidenter anses ligga bakom beslutet. En israelisk polis har observerat att en bosättarbil har vandaliserats av en observatör, och en annan har sett att en bosättarpojke har fått en örfil. Beslutet kan också vara en reaktion på en intern TIPH-rapport med hård kritik mot den israeliska regeringen. I den konstateras bland annat att Israel har bru- tit mot internationella regler kring hur en ockupations- makt ska agera och att de radikala bosättarna gör livet svårt för palestinier i den del av Hebron som kontrolleras av Israels armé. I rapporten har det enligt uppgift dokumenterats över 40 000 övergrepp och brott mot internationell rätt under två decennier i Hebron.

Samtidigt meddelar Kyrkornas världsråd att de av säkerhetsskäl tillfälligt avslutar det ekumeniska följeslagarprogrammets närvaro i Hebron. Följeslagarna fyller en liknande funktion, och genom sin blotta när- varo som en tredje och oberoende part har de förhind- rat våldsamma sammandrabbningar och övergrepp. När de nu lämnar Hebron minskar den internationella närvaron drastiskt i ett av de mest konfliktfyllda områdena på Västbanken. Detta sker i en tid då den israe- liska människorättsorganisationen B'Tselem rapporterar att israeliska säkerhetsstyrkor har arresterat minst 117 palestinier, gjort 204 räder mot städer och byar, gjort räder i 161 hem och satt upp minst 146 mobila check points.

Vad anser Lars Adaktusson om situationen i Hebron och om att Israel inte följer överenskommelsen i Osloavtalet?

Anf. 89 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är ingen tvekan om att situationen i Hebron är en av de mest komplicerade men också en av de mest oroande lokalise-ringarna i det här området. Det har varit en oroshärd under många år. Det har förekommit våld åt båda håll och på olika sidor. Det har förekommit situationer där civilbefolkningen, återigen på båda sidor, verkligen har fått lida svårt.

Den här internationella organisationen har funnits på plats väldigt länge och har varit värdefull. Internat- ionell närvaro – när den fungerar – är viktig. Det gäller inte bara i Mellanöstern utan även på andra platser runt om i världen.

När det gäller de senaste besluten bygger de på en klar och tydlig uppfattning om att de här personerna som har funnits på plats inte längre är just det som Håkan Svenneling sa, nämligen opartiska, utan att de har blivit en del av konflikten snarare än observatörer av konflikten. Om förtroendet inte finns från en av parterna i en sådan här situation blir det svårt för att inte säga omöjligt att bedriva verksamheten i fortsätt- ningen. Båda parter har möjlighet att här bedöma om dessa monitorer ska finnas kvar.

Nu har Israel gjort sin bedömning. Jag kan inte bedöma i vilken utsträckning underlaget för detta är bra eller dåligt. Men faktum är att förtroendet uppenbarli- gen inte finns.

Anf. 90 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! Jag skulle behöva ett förtydligande från Lars Adaktusson: Menar Lars Adaktusson att de kristna följeslagarna från följeslagar-programmet, som har sitt ursprung i att kyrkorna i Jerusalem bad världs- samfundet komma med internationella observatörer, inte är opartiska? Eller menar han att det är styrkan som inte är opartisk? Menar han att det vore bra om den internationella närvaron kom tillbaka till Hebron, eller anser han att det är en bättre situation när det inte finns några observatörer på plats?

Vi har nyligen sett New York Times rapportera att bosättarattacker mot palestinier har ökat med 50 procent. Detta riskerar att leda till en eskalering av den konflikt vi ser. Samtidigt är den israeliska högerrege- ringen ganska försiktig i sin kritik mot bosättarrörel- sen, eftersom det är en viktig väljarbas i det parlamentsval som har tidigarelagts till april i år, vilket är rätt snart.

Frågan är: Hur ser Lars Adaktusson på det ökade bosättarvåldet på Västbanken? Vad behöver vi göra åt det problemet, om man nu ser att det finns?

Anf. 91 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:
Fru talman! Det var många frågor på en gång från Håkan Svenneling. Är det bra med internationell närvaro? Som jag sa tror jag att det är viktigt. Jag tror att det är väsentligt i en situation där det behöver finnas en stabiliserande kraft. Men det bygger på att det finns förtroende från de parter som är inblandade i den konflikt som ska övervakas. Om inte det förtroendet finns och om de som ska övervaka har blivit en part i konflikten förstår ju även Håkan Svenneling att det finns ett grundläg- gande problem.

När det gäller följeslagarprogrammet och resorna har det funnits uppgifter i många år om att de har övergett opartiskheten, och jag ansluter mig till det. Jag tycker också så.

Anf. 92 FREDRIK MALM (L):
Fru talman! Venezuela är i dag ett förstört land på gränsen till kollaps, och 3 miljoner människor har tvingats lämna landet. Våldsnivån är bland de högsta i världen. Ekonomin är slagen i spillror med en inflation på astronomiska nivåer. År 2017 förlorade sex av tio

venezuelaner elva kilo i vikt som en direkt följd av bristen på mat och förnödenheter.

Katastrofen i Venezuela visar att det auktoritära vänsterprojektet i Latinamerika, där regimerna i Kuba, Venezuela, Bolivia och Nicaragua ingår, bara har elände, fattigdom och förtryck att erbjuda invånarna. Tanken var att Venezuelas oljepengar skulle finansiera spridningen av socialism, men nu är Venezuela så vanskött att man knappt förmår att borra upp sin egen olja.

Ansvarig för katastrofen i Venezuela är diktatorn Nicolás Maduro och regimen i Caracas. Omvärlden måste vara mycket tydlig med att fria val ska hållas i Venezuela, att demokratin ska återupprättas i landet och att ansvariga ska ställas inför rätta. Sanktioner bör skärpas och den venezuelanska demokratiska oppositionen ges kraftigt ökat stöd. Juan Guaidó ska erkännas som landets legitime ledare fram till att val hålls.

Fru talman! Regeringen är i utrikesdeklarationen tydlig med att demokratifrämjande ska prägla svensk utrikespolitik. Det är positivt. Liberalerna har drivit kravet på stärkt demokratifokus i många år. Demokrati och mänskliga rättigheter är förutsättningar för fred och för ett gott samhälle.

Men ord förpliktar, och frågan är hur regeringen ska åstadkomma detta stärkta fokus på demokrati. Det vi har sett under föregående mandatperiod är att frågan om demokrati och mänskliga rättigheter ibland har satts på undantag i utrikespolitiken, och i årets utrikes-deklaration nämns till exempel inte Dawit Isaaks namn, trots att han är svensk medborgare och politisk fånge i Eritrea sedan 2001.

Faktum är att regeringen inte säger någonting i ut- rikesdeklarationen om den diktatur som ligger närmast Sverige, nämligen Vitryssland – Belarus. Sverige och det svenska civilsamhället har en väldigt viktig roll att spela för att stödja den rörelse som vill bygga demokrati och frihet i Belarus. Om inte grannländer engage- rar sig för människor som är förföljda försvagas arbetet för demokrati avsevärt. Om regeringen menar allvar med fokus på demokratisering och mänskliga rättig- heter i utrikespolitiken behövs mer än fina ord.

Fru talman! Kriget i Syrien har pågått i nästan åtta år. Det är ett fruktansvärt blodbad med hundratusentals döda och miljontals syrier som har flytt inom landet, till grannländerna och till Europa.

Skövlingen och övergreppen har slitit landet i stycken. Nu är snart den ökända terrorsekten Daish – IS – helt militärt besegrad i Syrien, men samtidigt är den syriska regimen under Bashar al-Asad kvar vid makten i Damaskus och fortsätter att begå omfattande krigsbrott. Vi ser med oro på att USA nu har aviserat att man ämnar lämna Syrien och området Rojava öster om Eufrat.

Men tragedierna i regionen stannar inte vid Syrien. Vi ser ett mycket bredare sönderfall med omfattande övergrepp, flyktingströmmar och en humanitär härdsmälta från Libyen över Jemen till Irak och på andra håll i regionen.

En annan konflikt som har pågått väldigt länge är Israel–Palestina-konflikten. Liberalerna står bakom en tvåstatslösning, där en palestinsk stat bildas med östra Jerusalem som huvudstad. Det innebär också att Sverige bör erkänna västra Jerusalem som Israels huvudstad. Sverige har haft relationer och utbyte med Israel i över 70 år, och det är rimligt att vår ambassad också ligger i landets huvudstad. I Jerusalem finns

Israels parlament, där finns landets regering, högsta domstol och president. Sverige bör därför vid en lämplig tidpunkt flytta vår ambassad i Israel till Jerusalem.

Fru talman! Barnen i världens flyktingläger har ingen rättsstat på sin sida. De har ingen rösträtt att använda. De har ofta inte ens det mest grundläggande: mat, värme, tak över huvudet och trygghet. Men det har vi i Sverige.

Jag är inte född i det här landet för att jag är extra stark, smart eller vacker. Jag är född i det här landet för att jag hade tur. Jag hade turen att födas i ett land med frihet och demokrati. På det följer ett moraliskt ansvar att som medborgare i ett fritt land ställa upp för män- niskor som aldrig varit så lyckligt lottade som vi är som får leva i en demokrati.

Vi bör steg för steg öka vårt stöd för humanitära hjälpinsatser, för ett fungerande och långsiktigt ambitiöst bistånd och för att fler länder ska ställa upp för flyktingar och ge dem möjligheter att integreras i ett nytt land, i ett nytt samhälle, om det inte går att återvända till de länder de flytt från därför att städer är sön- derbombade, åkrarna inte går att använda och ekonomin är slagen i spillror. Då finns det ingen framtid där. Då måste man ha möjlighet att bygga ett nytt liv i ett annat land.

Det är ingen lätt uppgift att stå upp för detta i dagens värld, där populism och högerradikala idéer breder ut sig. Men just därför, fru talman, är detta så viktigt – därför att vi genom våra beslut, våra prioriteringar och vårt engagemang formar tillvaron och samhället för fler än bara oss själva.

Fru talman! Det kommer att vara omöjligt att skapa en positiv utveckling i Mellanösternregionen, som många människor i dag flyr från. Det kommer att vara omöjligt så länge som de destruktiva krafterna fortsät- ter att diktera villkoren för regionen. Sverige måste anamma en tuffare linje gentemot stater som Saudiarabien och Islamiska republiken Iran, för de regimerna och deras allianser har ett stort ansvar för den nedåtgående spiral som hela Mellanösternregionen i dag befinner sig i.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag betona att Li- beralerna är ett parti som tar ansvar för Sverige. I en tid av ökad polarisering och politiska låsningar i Sveriges riksdag har vi valt att ingå en uppgörelse över blockgränsen med Centerpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

Vår överenskommelse omfattar 73 punkter, men den omfattar inte utrikespolitiken annat än på yttersta marginalen. På detta område agerar därför Liberalerna som ett oppositionsparti. Vi kritiserar regeringen när så är påkallat. Vi är ett självständigt parti som utvecklar vår egen utrikespolitik för ökad demokrati, stärkt frihet och ett liberalt, öppet samhälle i Sverige, i Europa och i världen.

Anf. 93 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Liberalerna och Fredrik Malm lyfter ofta upp demokrati och mänskliga rättigheter – samt bristen på dessa i vissa fall – i utrikespolitiken. Det ska ni ha beröm för; det tycker jag är bra. Demokrati och mänskliga rättigheter är hörnstenar i den svenska utri- kespolitiken och ska så vara.

För Vänsterpartiet är det självklart att aldrig kompromissa med demokrati och mänskliga rättigheter. Det gäller alla och överallt. Det

gäller varje brott, oavsett var, av vem eller med vilka motiv det har begåtts.

Fredrik Malm nämnde många brott mot mänskliga rättigheter i sitt anförande. Men han nämnde inte en muslimsk minoritet som har utsatts för grova övergrepp, vilket uppmärksammats mycket i medierna det senaste året, nämligen uigurerna.

Xinjiangregionen i nordvästra Kina beskrivs av Human Rights Watch som en polisstat där uigurer ut- sätts för systematisk masskränkning av sina mänskliga rättigheter. Enligt en FN-rapport från augusti sitter omkring 1 miljon uigurer, helt otroligt många, i indoktrineringsläger. Om detta har det varit väldigt tyst från Liberalernas sida. Det nämndes inte i Fredrik Malms anförande, och Liberalerna har inte nämnt denna minoritet i riksdagen på åtta år. Ni gjorde det senast i en flerpartimotion 2011. Frågan är varför Liberalernas engagemang för mänskliga rättigheter inte omfattar uigurerna. Varför är det så tyst i just den frågan?

Anf. 94 FREDRIK MALM (L) replik:
Fru talman! Jag tycker att det är en mycket viktig fråga som Håkan Svenneling tar upp. Tyvärr nämns uigurerna inte heller i utrikesdeklarationen, som utrikesministern nu läste upp.

Det är fruktansvärda förföljelser som begås mot befolkningen i Xinjiang – eller Östturkestan, som området historiskt har kallats. Vi har sett skildringar i medierna, som Håkan Svenneling nämner, och även rapporter från de människorättsorganisationer som slagit larm om detta som beskriver det som rena omskolningsläger där man på något sätt ska försöka banka ur hundratusentals människor deras uiguriska identitet. Det är klart att det är absolut fruktansvärt.

Från Liberalernas sida är vi tydliga med att när människorättsövergrepp begås ska Sverige vara ett land med en tydlig, värderingsburen utrikespolitik som reagerar mot detta. Jag samarbetar gärna om det. Även om vi inte samarbetar med Vänsterpartiet på särskilt många områden samarbetar vi gärna också med Väns- terpartiet i dessa frågor för att lyfta fram dem och öka trycket på Sverige och EU att agera i FN och på andra sätt för att uppmärksamma de övergrepp som begås. Uigurerna förföljs på två sätt – dels för att de inte tillhör

majoritetsbefolkningen i Kina och för att de strävar efter självstyre, dels för att de som muslimer utgör en religiös minoritet. Det innebär att de kan utsättas för dubbel press från myndigheterna i Kina, vil- ket också är mycket allvarligt och något som vi givetvis måste adressera och uppmärksamma.

Anf. 95 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! Jag är glad att Fredrik Malm nu är så tydlig i sin retorik och även med att han tycker att re- geringen borde göra mer i den här frågan. Jag hoppas att vi kan hitta enighet och samförstånd framöver och pressa regeringen att göra mer.

Jag vill dock återvända till Liberalernas stora nyhet i dag, som Fredrik Malm tog upp i sitt anförande. Ni vill flytta Sveriges ambassad i Israel från Tel Aviv till Jerusalem. Det verkar inte ha varit någon lång eller noggrann beredning, utan ni har tänkt er att rösta för en enskild motion från en kristdemokratisk ledamot. Känslan man får är att ni har kommit på det här lite i sista sekunden.

Jan Björklund twittrade för ett år sedan att ”Jerusa- lem ska erkännas som huvudstad och Palestina som stat när ett fredsavtal finns. Oklokt att göra något av detta i förväg. Pressa båda parter.” Därför blir man lite förvånad nu när Liberalerna svänger och vill ansluta sig till Trump och Bolsonaro. Även Polen och Ungern tycker att detta kan vara en bra idé. Det känns inte som att det är era bästa vänner som tycker att en ambassad- flytt är så himla bra. Hur ska det bli fred i Jerusalem när ni vill slänga bensin på brasan?

Anf. 96 FREDRIK MALM (L) replik:
Fru talman! Det är ju rena vulgärretoriken att försöka klumpa ihop Liberalerna med Donald Trump.

Sverige fattar givetvis beslut om sina diplomatiska beskickningar, och det rimliga enligt vår uppfattning är att Sveriges ambassader ligger i andra länders huvudstäder. Sverige har haft relationer och utbyte med Israel i 70 års tid nu, och det innebär väl rimligen att vår ambassad bör förläggas till Israels huvudstad – på samma sätt som Sveriges ambassad efter ett fredsavtal om ett självständigt Palestina med östra Jerusalem som huvudstad bör ligga i östra Jerusalem. Vi står mycket tydligt bakom en tvåstatslösning på Israel–Palestinakonflikten och ser med stor oro på alla de krafter som på olika sätt hämmar processen för att skapa en tvåstatslösning. För vår del är det rimligt att Sverige har goda relationer med båda stater och att vår ambas- sad vid lämplig tidpunkt förläggs till Jerusalem.

Anf. 97 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:
Fru talman! Utifrån perspektivet att Liberalerna och Kristdemo- kraterna i det nya politiska landskapet har olika funktioner här i riksdagen och i relation till regeringen vill jag ställa en fråga till Fredrik Malm.

När det gäller utrikespolitiken delar vi uppfattning i de allra flesta frågor, och jag har stor respekt för Fredrik Malm som skicklig utrikespolitiker. De frågor där vi har samma uppfattning är stora frågor. Det handlar om utvecklingen i Mellanöstern, om Sveriges relation till Europeiska unionen och om vikten av att vi har en utrikespolitik som är grundad i Europapolitiken. Vi delar också uppfattning när det gäller mänskliga rättigheter och kampen för demokrati.

Men just därför tror jag att många som har sett Liberalernas starka engagemang i dessa frågor är bekymrade och konfunderade över det faktum att Liberalerna utan att på något sätt villkora eller förhandla om utrikespolitiken var beredda att släppa fram den nuvarande regeringen. Jag tror att inte minst de som är angelägna om bättre relationer till Israel känner en besvikelse över att ledningen för Utrikesdeparte- mentet och utrikesministern sitter kvar en mandatperiod till, den här gången med stöd av Liberalerna. Hur ser Fredrik Malm på detta?

Anf. 98 FREDRIK MALM (L) replik:
Fru talman! Ända sedan riksdagsvalet i september fram till januari när man till slut kom i mål har samtal förts. Utgångspunkten för Liberalerna var att vi ville söka stöd för en alliansregering, men vi måste också vara realistiska och se hur valresultatet blev. Om man vill att politiken ska förankras i mittfåran och framför allt att Sverige inte ska kastas in i regeringskriser under mandatperioden är det viktigt att ha en majoritetskonstellation och ett regeringsunderlag här i Sveriges

riks- dag som gör att beslut kan tas framöver, utan att vi dras mot extraval eller stora regeringskriser.

Detta ledde fram till att mitt parti, Centerpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna efter samtal enades om det januariavtal som nu har trätt i kraft. Men jag vill betona att det inte omfattar utrikespolitiken, precis som Lars Adaktusson nämner. Det beror bland annat på att mitt parti förmodligen står närmare Lars Adaktussons parti än till exempel Miljöpartiet och Socialdemokraterna i många utrikespolitiska frågor. Vi menar att vi bör ta ansvar för den linje vi står för och måste kunna driva den i Sveriges riksdag. Därför omfattas inte utrikespolitiken av överenskommelsen.

I grund och botten är det dock så att Sverige måste kunna styras och ha en budgetordning och en ekonomisk politik som ligger fast. Nu närmar vi oss en låg- konjunktur, och det innebär att alla partier i Sveriges riksdag har ett ansvar för att få stabilitet i svensk politik. Vi har från Liberalernas sida bidragit till detta och kommer att fortsätta att göra det. På de områden där vi inte samarbetar befinner vi oss i opposition.

Anf. 99 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:
Fru talman! Det alternativ som Liberalerna bestämde sig för var ju inte det enda för att styra Sverige. Samtidigt har jag självklart respekt för Liberalernas beslut, som naturligtvis fattas inom och av partiet självt. Politik handlar i stor utsträckning om ideologi, värderingar och grundläggande syn på hur de politiska besluten ska fattas. Min känsla är att när den djupare dimensionen av politiken plötsligt blir förhandlingsbar i alla avseenden går något förlorat, och jag tror att väljarna känner att förtroendet för politiken minskar. Anser Fredrik Malm att ni har klarat att inte kompromissa med grundläggande värderingar och principer i den här uppgörelsen?

Anf. 100 FREDRIK MALM (L) replik:
Fru talman! I Lars Adaktussons första anförande fick jag en kanonad av vänliga ord och beröm, som jag vill tacka så mycket för. Jag anser också å min sida att Lars Adaktusson är en synnerligen kompetent och duktig politiker, som jag gärna samarbetar med fram- över när det gäller viktiga utmaningar och de frågor som våra partier driver tillsammans.

Med detta sagt är det givetvis så att den lösning som regeringsfrågan nu fick i Sverige inte var det enda tänkbara alternativet. Det fanns andra alternativ, men flera av dem blockerades tyvärr under resans gång, vilket innebar att vårt parti i slutändan, i likhet med Centerpartiet, beslutade sig för att ställa sig bakom överenskommelsen mellan de fyra partierna.

Jag tror tyvärr inte att man kommer undan det faktum att det ofta förhandlas i politiken, och för ett parti handlar det då om att stå upp för sina värderingar och få så mycket inflytande som möjligt när det gäller det man vill få genomfört. På den punkten tycker jag att Liberalerna och även Centerpartiet har lyckats väldigt väl.

Anf. 101 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:
Fru talman! Liberalerna har ju i dag meddelat att de tycker att Sveriges ambassad ska flyttas. Därmed sällar man sig till bland annat USA, som tidigare har meddelat detta. Det konstaterades då att detta ses som ett brott mot folkrätten och strider mot FN:s resolution, som gör tydligt att

man tycker att frågan ska lösas i sam- band med ett fredsavtal. Det gläder mig att Fredrik Malm tydligt säger att Liberalerna fortfarande ställer sig bakom en tvåstatslösning, men denna inställning är ändå problematisk.

Jag skulle vilja fråga Fredrik Malm hur riksdagsgruppen har resonerat i denna fråga. Man har ju övergivit den klassiska liberala hållningen, som bland annat Maria Leissner har gett uttryck för på Facebook i dag. Vad fick Liberalerna att överge den klassiska liberala hållningen för att i stället ansluta sig till andra länder som har en helt annan grund för sitt ställnings- tagande än folkrätten?

Anf. 102 FREDRIK MALM (L) replik:
Fru talman! Vi har inte övergett någon grundläggande liberal hållning över huvud taget. Liberalerna står bergfast bakom tanken på en tvåstatslösning. Vi vill gärna se en palestinsk stat bildas – dock inte på ruinerna av Israel, vill jag påpeka, utan vid sidan om Israel. En sådan lösning kan man bara komma fram till genom förhandlingar.

Samtidigt konstaterar vi att Sverige nu i över 70 års tid har haft relationer med Israel, och Israel är en ut- vecklad statsbildning. Israel har en huvudstad, och det är Jerusalem. Miljöpartiet kan bestrida detta, men det är ett faktum. I Jerusalem ligger landets parlament, där finns landets president, där ligger landets högsta domstol, där sitter landets regering och där finns landets centrala myndigheter. Då är det rimligt att Sverige också flyttar sin ambassad dit. Vi säger inte att detta ska ske i morgon utan vid en lämplig tidpunkt.

Detta är något helt annat än vad de statsledare säger som Janine Alm Ericson hänvisar till i sitt anförande. Det är ren vulgärretorik att försöka koppla ihop Liberalerna med Donald Trump. Alla borde veta att Libe- ralerna är mycket tydliga med att vi är ett liberalt parti och absolut inte står bakom den högerradikala agenda som Donald Trump driver.

Anf. 103 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:
Fru talman! Det är ändå bra att Fredrik Malm understryker att man fortfarande har denna inställning. Samtidigt är det inte konstigt om man blir oroad efter det beslut som nu är fattat och de signaler det sänder. Att säga att detta är vulgärretorik är lite att avfärda den oro som faktiskt finns. Det finns ju inte skäl att tro att detta förenklar en lösning av konflikten, snarare tvärtom.

När USA gick ut med att man skulle flytta sin ambassad skrev Fredrik Malms partikamrat Birgitta Ohlsson att det fanns skäl att tro att utspelet gjordes av inrikespolitiska orsaker. Jag skulle vilja fråga Fredrik Malm om vi kan vara helt säkra på att det inte är så att Liberalerna vill driva frågan och gå ut med ett så här drastiskt förslag för att rikta mer uppmärksamhet mot sitt eget parti och skjuta riksdagsgruppens problem ifrån sig.

Anf. 104 FREDRIK MALM (L) replik:
Fru talman! Jag kan bara konstatera att Liberalerna står bakom en tvåstatslösning men anser att Sveriges ambassad bör ligga i huvudstaden i de länder där vi är verksamma. I övrigt är det så, fru talman, om detta nu måste poängteras här, att jag representerar Liberalerna. Jag representerar inte Förenta staternas regering. Om Janine Alm Ericson har synpunkter på amerikanska ställningstaganden i olika frågor får hon nog vända sig till USA:s beskickning i Sverige, som ligger i vår huvudstad Stockholm, vill jag påpeka.

Anf. 105 JANINE ALM ERICSON (MP):
Fru talman! Vi lever i en värld som vi alla har gemensamt ansvar för. Våra handlingar påverkar förutsättningarna för människor i andra delar av jorden liksom förutsättningarna för framtida generationer.

Agenda 2030 med de 17 globala målen för en hållbar värld ger Sverige och världen en unik möjlighet att bekämpa fattigdom och orättvisor. Men det kräver mod och handlingskraft. Det kräver att alla politikområden strävar åt samma håll och inte motverkar varandra. I detta arbete ska Sverige ha en ledande roll.

Klimatet är vår tids ödesfråga. Förra året sattes vär- merekord över hela norra halvklotet. Klimatförändringarna är inte längre något otäckt framtidsscenario, utan de är här med kraft. De som drabbas värst är de med minst resurser.

Vissa länder runt ekvatorn, som små önationer, ris- kerar att ödeläggas av extrem torka eller översväm- ningar. Klimatförändringarna ökar också risken för konflikter, fattigdom och hunger. De undergräver också de mänskliga rättigheterna och är en växande orsak till ofrivillig migration.

Arbetet för att skydda grundvatten från att försvinna, åkrar från att torka ut och hem från att slukas av havet är en viktig del i Sveriges fattigdomsbekämp- ning och har därför fått en central roll i vårt biståndsarbete. Detta arbete måste stärkas ytterligare.

Fru talman! Sverige är det första land i världen som har en uttalat feministisk utrikespolitik. Det innebär att regeringen i alla sammanhang ska driva jämställdhetsarbetet framåt, även i de sammanhang där konservativa och antifeministiska röster är högljudda. När president Donald Trump införde the global gag rule, som effek- tivt ströp allt bistånd till organisationer som arbetar med kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter, tog vi initiativet till She Decides, som redan den första dagen samlade in 181 miljoner euro för att dessa organisationers viktiga arbete skulle kunna fortsätta.

Vi får inte nöja oss förrän alla flickor och kvinnor har makten över sina egna kroppar. Alla strider för kvinnors rättigheter som generationer före oss har utkämpat kan inte längre tas för givna. De måste vinnas ännu en gång.

Fru talman! Under förra mandatperioden drev Mil- jöpartiet igenom den största biståndsbudgeten någonsin. Det gläder mig att enprocentsmålet nu ligger fast under den här mandatperioden. Sverige kommer inte att svika de mest utsatta. Vårt utvecklingssamarbete och vårt humanitära bistånd ska fortsätta skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck.
Fru talman! Vi lever i en tid då det har blivit viktigare att stärka och försvara demokratin, även här hemma i Europa. Vi ser ett minskat förtroende för de- mokratiska institutioner och ökade klyftor mellan väl- jare och politiska eliter. Journalister, civilsamhällesorganisationer, aktivister och MR-försvarare utsätts för repressalier, och deras möjlighet att verka begränsas.

I flera av EU:s medlemsländer är demokratins grundfundament under attack. Högerradikala partier sitter på allt fler stolar i europeiska regeringar och parlament och utmanar de demokratiska institutionernas värde och legitimitet. Dagens auktoritära ledare kommer ofta till makten genom fria val. Därefter monteras demokratin

långsamt ned. Deras hatiska politik hotar såväl människors rättigheter som den hållbara omställning som vi måste förverkliga.
Vi måste försvara demokratin, yttrandefriheten, organisationsfri-heten, pressfriheten och rättsstaten. EU ska vara en stark kraft för rättigheter och rättvisa i och utanför unionen.

Fru talman! I dag befinner sig över 65 miljoner människor på flykt från förtryck, förföljelse, väpnad konflikt och könsrelaterat våld världen över. Det är större flyktingströmmar än i någon annan tid. Sverige är redan i dag världens största givare av kärnstöd till UNHCR:s viktiga humanitära insatser, och det ska vi fortsätta att vara. Vi vet att det kommer vara utmanande, men vi måste arbeta hårt för att säkerställa att EU:s gemensamma asylpolitik inte urholkar asylrätten eller bryter mot internationella konventioner.

Sverige ska fortsätta att vara en humanitär stormakt. Vårt bistånd behövs. De humanitära organisat- ionerna är skamligt underfinansierade. Nödhjälp är viktigt för att rädda liv och minska lidande. Men mediciner, filtar och matpaket kommer aldrig att kunna lösa konflikterna. Därför är det viktigt att biståndet också går till att långsiktigt förebygga konflikter och förhindra återfall genom stärkt fredsbyggande.

Ska vi med legitimitet kunna stå upp för en fredli- gare och friare värld kan vi inte fortsätta att exportera vapen till diktaturer. Därför är vi stolta över att ha enats om att vår vapenhandel med de icke-demokra-tiska län- der som deltar i kriget i Jemen ska stoppas.

Runt om i världen rustas arméer upp, och kärnvapenavtal som reglerar USA:s och Rysslands nedrust- ning sägs upp. Miljöpartiet har alltid arbetat och kommer alltid att arbeta för nedrustning och för en värld helt fri från kärnvapen. Det är en politik vi kommer att fortsätta driva här i riksdagen, i EU och internationellt.

För oss miljöpartister är det en självklarhet att de mänskliga rättigheterna är universella. De ska gälla alla, alltid och över alla landsgränser.

Anf. 106 MARKUS WIECHEL (SD) replik:
Fru talman! Det var väldigt många stora ord från Miljöpartiet i dagens anförande. Man talade sig varm för att man inte skulle svika de utsatta. Man talade om den feministiska utrikespolitiken och så vidare.

Det sistnämnda, den feministiska utrikespolitiken, är mer att betrakta som plakatpolitik. Det säger ganska många svenskar i dag om man frågar dem. Regeringens politik under den gångna mandatperioden har ju knappast varit något som på riktigt har gynnat utsatta kvinnor.

Jag tänkte ta några exempel. Under Iranprotesterna såg vi så gott som inget stöd från Sveriges sida till de modiga kvinnor som stod upp mot islamistiskt förtryck i Iran. Vidare har Sverige stött Saudiarabiens medlem- skap i FN:s kvinnokommission. Också när det gäller händelserna i Afrinprovinsen i Syrien, där Turkiet brutalt attackerade fredliga kurder, var regeringen förhållandevis tyst.

Man har dessutom gett bistånd till brutala islamistgrupper, framför allt i Syrien men även i andra länder, genom bistånd till exempelvis Islamic Relief, en organisation som kopplas till det brutala Muslimska brödraskapet.

Min fråga är ganska enkel: Avser Miljöpartiet att fortsätta med bistånd till exempelvis Islamic Relief eller andra organisationer som har nära kopplingar till islamistiska organisationer?

Anf. 107 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:
Fru talman! Jag vet inte riktigt var Sverigedemo- kraterna har fått information om att den feministiska utrikespolitiken inte skulle ha gynnat utsatta kvinnor. Om man bryr sig om att sätta sig in i hur stöd fördelas och hur man jobbar systematiskt med de här frågorna runt om i världen kommer det att stå ganska klart att den feministiska utrikespolitiken och alla de delar den omfattar har gjort livet lättare för miljontals kvinnor. Där behöver Markus Wiechel nog läsa på en hel del.

Hur svenskt bistånd och stöd betalas ut är noga kontrollerat. Det ska naturligtvis inte gå till terroristorganisationer eller andra som inte står upp för mänskliga rättigheter, folkrätt och annat. Det är bestämt re- dan innan. Händer sådana saker finns det kontroller. Det följs upp, och man gör naturligtvis saker åt det.

När det gäller de exempel som Wiechel tar upp har jag inga belägg vare sig för eller emot, men jag vill verkligen understryka att svenskt bistånd går till fattigdomsbekämpning, stärkande av svaga stater och insat- ser för att till exempel bättre kunna ta hand om klimat- förändringar som kan drabba fattiga stater.

Anf. 108 MARKUS WIECHEL (SD) replik:
Fru talman! Som sverigedemokrat är jag en varm anhängare av att hjälpa utsatta människor, oavsett om det är i Sverige eller i andra länder. Jag skulle nog säga att detta att man kallar det för en feministisk utrikes- politik är en snygg pr-kupp, men det säger faktiskt inte särskilt mycket.

Under åren med Stefan Löfven som statsminister har det gjorts enorma avräkningar från biståndsbudge- ten till följd av flyktingmottagandet i Sverige. Det handlar främst om unga män som kommer till Sverige och som saknar skyddsbehov i och med att de har passerat en rad säkra länder. Detta sker på bekostnad av de människor i flyktingläger som behöver svenskt stöd, främst kvinnor och utsatta.

Jag förstår inte hur man kan kalla detta en femin- istisk utrikespolitik, men det har regeringen framgångsrikt gjort.

Organisationen Islamic Relief har fått svenskt stöd. Vad är egentligen regeringens syn på Muslimska brödraskapet?

Anf. 109 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:
Fru talman! Det är bra att höra att Sverigedemokraternas inställning är att hjälpa utsatta människor, för den uppfattningen får vi inte alltid i debatten, där era företrädare uttrycker många andra saker.

Vad gäller avräkningarna kämpar Miljöpartiet hela tiden för att göra dem så små som möjligt. Vår grund- inställning är att bistånd ska gå ut i världen för att hjälpa de allra fattigaste. Ibland kan det dock vara nöd- vändigt med avräkningar, och vi står bakom det regelverk som finns inom OECD-Dac och följer det.

Att vi genom detta skulle lämna kvinnor och barn som behöver stöd åt sitt öde är helt fel. Sverige är ju en av de största givarna till humanitärt katastrofbistånd, och därför är det en dålig argumentation.

Anf. 110 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! För mig var det ljuv musik när Janine Alm Ericson talade om vapenexporten, och jag var glad att höra det. Miljöpartiet har också varit tydligt med att en av partiets segrar i 73-punktsprogrammet var att det blev tydligare skrivningar om vapenexporten till de krigförande länderna i Jemenkonflikten. Det är dock lite diffust när man talar om principiell inställning för de fyra partierna, men det kan vi återkomma till.

Det är snart fyra år sedan den saudiledda koalitionen inledde ett bombanfall, och under nästan hela förra mandatperioden pågick detta krig. Även då satt Miljöpartiet i regeringen. Varför agerade inte Miljöpartiet tydligare då? Varför dröjde det ända fram till denna mandatperiod innan man krävde ett stopp? Vänsterpartiet har ju länge krävt ett stopp.

Det var också den förra regeringen som tog fram regelverket för vapenexport. Det regelverket är dock ganska otydligt vad gäller om man verkligen sätter stopp för vapenexport till diktaturer och människo- rättskränkare. Ni svängde också om asylrätten.

Miljöpartiet stoltserar ofta med att ha sina rötter i freds- och asylrörelsen, men det rimmar lite illa med vad vi ser i verkligheten. Kommer regeringen verkligen att sätta stopp för vapenexporten denna gång? Varför gjorde ni inte det förra gången? Varför lade ni inte fram tydligare lagförslag om vapenexporten om det är detta ni vill? Ge oss något konkret! När tänker Miljöpartiet verkligen sätta stopp för vapenexporten till den saudiledda koalitionen?

Anf. 111 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:
Fru talman! Håkan Svenneling har rätt i att vi hela tiden varit tydliga med att vi absolut inte vill se någon vapenexport till diktaturer, och den inställningen har vi haft länge. Det gick vi också hårt in med i förhandlingarna om den nya lagstiftningen under förra mandatperioden, men vi nådde tyvärr inte ända fram.

Vi kommer att fortsätta att jobba för att det ska bli ett stopp för vapenexporten. Ett ytterligare steg i denna för oss mycket viktiga fråga tas nu i januariavtalets 73- punktsprogram, och vi fortsätter att slåss för den ända tills vi har fått en bättre situation.

Anf. 112 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! Det är bra att man vill gå i denna riktning. I dag fattas besluten av myndigheten ISP, men när det gäller vissa ställningstaganden kan besluten över- låtas åt regeringen för att det ska bli mer tydligt. Kommer man att göra det i fallet med vapenexporten till den saudiledda koalitionen? Då skulle man tydligare visa den principiella inställningen från de två regeringspartierna men också från januariavtalets alla fyra partier.

En annan fundering gäller det uppmärksammade fallet med Luftfartsverkets dotterbolag som hade ett samarbete med Förenade Arabemiraten. I praktiken visade det sig att man genom en flygledartjänst gav mi- litär flygledning för att hjälpa Förenade Arabemiraten att kriga i Jemen.

Avser Miljöpartiet att sätta stopp för alla typer av samarbeten med de krigförande staterna i Jemenkonflikten?

Anf. 113 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:
Fru talman! Vad gäller hur regelverket ska se ut framöver när frågan ska hanteras får vi återkomma till, för det har jag inte svar på i dag. Jag vet inte om man har kommit överens om det. Det är snarare målsättningen som är det viktigaste, och den är vi glada över att vi har fått på plats.

Det är tydligt att det är ett stopp. Det finns dock alltid delar i avtal så att man inte gör avtalsbrott, men de kommer att hållas så strikt som möjligt.

Detta med flygledarstödet ser jag som helt oacceptabelt.

Anf. 114 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:
Fru talman! De senaste åren har vi fått rapporter om att det inom Miljöpartiet finns problem med personer kopplade till islamism. Det mest uppmärksammade fallet gällde statsrådet Mehmet Kaplan, som hade kopplingar till Grå vargarna i Turkiet och även gjorde direkt antisemitiska uttalanden i medierna.

Antisemitism är islamismens dna. Hatet mot judar för att de är judar finns i all islamism. Det är viktigt att inse det och att på alla sätt motverka det.

Inom EU pågår ett viktigt arbete mot islamism, och som ett led i det arbetet en europeisk definition av be- greppet antisemitism. Definitionen har tidigare anta- gits av EU-kommissionen och av OSSE. Definitionen har tagits fram av International Holocaust Remem- brance Alliance, och tanken är att detta ska vara ett viktigt redskap i arbetet mot antisemitism och klargöra vad antisemitism egentligen är.

Detta har välkomnats av olika parter i Europas län- der och även av judiska organisationer, politiska partier i Israel, antirasistiska rörelser och så vidare.

Miljöpartiet valde dock en annan väg. När Europaparlamentet för drygt ett år sedan behandlade förslaget att anta den gemensamma definitionen av antisemitism röstade Miljöpartiet emot.

Hur kommer det sig att Miljöpartiet inte vill se en gemensam definition av antisemitism i Europa, vilket skulle underlätta det viktiga arbetet mot just antisemitism?

Anf. 115 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:
Fru talman! Låt mig understryka att Miljöpartiet tycker att det mycket viktigt att jobba mot antisemitism, överallt och alltid. Det är oacceptabelt att det fortsätter att finnas en sådan utbredd antisemitism, inte bara från islamister utan även från andra grupperingar.

Regeringen kommer under mandatperioden att se till att stärka minnet av Förintelsen så att ingen glömmer, vilket är en del av detta tankekomplex.

Jag känner tyvärr inte till varför våra EU-parlamentsledamöter röstade emot, så jag kan inte svara på den frågan. Men låt mig försäkra Lars Adaktusson om att Miljöpartiet och miljöpartister är beredda att varje dag ta kampen mot antisemitismen.

Anf. 116 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:
Fru talman! Jag respekterar att Janine Alm Ericson inte är informerad om just detta.

Låt mig göra en notering, och det är att Miljöpartiet genom åren ofta har varit emot politiska förslag som kan uppfattas som ett stöd för Israel. Miljöpartiet har under lång tid haft en fientlig inställning till Israel. Från grundaren Per Gahrton går en åsiktsmässig linje till Gustav Fridolin, Mehmet Kaplan, Yasri Khan och så vidare.

Häromdagen stod jag i just denna talarstol och de- batterade det svenska biståndet till palestinska områ- den med Peter Eriksson från Miljöpartiet. Miljöpartiet bidrar genom stöd till biståndet till att hålla en regim under armarna som dagligen och stundligen sprider antisemitism, samtidigt som vi nu talar om vikten av att bekämpa detta. Det går inte ihop, tyvärr.

Anf. 117 JANINE ALM ERICSON (MP) replik:
Fru talman! Jag vill säga emot att Miljöpartiet skulle ha en fientlig inställning till Israel – det är verkligen inte sant.

När det kommer till stödet till Palestina har vi inget budgetstöd. Det finns inget statligt budgetstöd som går direkt till den palestinska myndigheten, utan stöd ges utifrån folkrätten, EU:s gemensamma ståndpunkter och FN:s resolutioner. Detta tycker jag att vi ska vara helt på det klara med.

Det stöd vi ger följs upp och stöder inte alls de fientliga aktioner som genomförs mot Israel. Israel har naturligtvis legitimitet i att skydda sig och sin befolk- ning. Däremot ser vi att det finns stor kritik mot hur det palestinska folket i Israel behandlas, där bland an- nat folkrätten åsidosätts. Vi tycker att detta är allvarligt.

Anf. 118 KENNETH G FORSLUND (S):
Fru talman! Vanligtvis brukar jag i olika utrikespolitiska sammanhang här i kammaren och på andra ställen framhålla att totalt sett blir världen sakta bättre. Färre svälter, fler har ett jobb och kan klara sin försörj- ning på egen hand, färre dör av sjukdomar som enkelt kan undvikas och fler barn och ungdomar, framför allt flickor, än någonsin tidigare går i skolan. Sakta, steg för steg, blir världen totalt sett bättre för varje dag. Detta är viktigt att komma ihåg när vi dagligen möts av relevanta och viktiga beskrivningar av krigets fasor och annat elände som också finns i världen.

Tyvärr är det så att samtidigt som världen totalt sett blir bättre ökar de säkerhetspolitiska spänningarna i dagsläget. Här i vårt land och vår region tittar vi med berättigad oro på utvecklingen i Ryssland, både politiskt och militärt. Men den viktiga, stora och långsiktiga förändring som håller på att ske i världen är den stora upprustning som sker i Asien, bland annat i Kina. Detta kommer steg för steg att flytta den säkerhetspolitiska tyngdpunkten i världen från Europa, där den legat under många decennier, till Asien. Det är inte så att spänningarna minskar i Europa, utan de kan till och med bli mer komplicerade att reda ut.

I den säkerhetspolitiska utveckling som pågår i världen ska vi heller inte glömma bort Indien, som är ett land som också utvecklas mycket och starkt just nu, i positiv riktning i många fall, men landet ägnar också sig åt en stor upprustning.

Att diskutera global säkerhet och endast prata om militära hot vore dock fel, för den globala säkerheten handlar inte bara om militär säkerhet. Den breda säker- hetspolitiken – det breda säkerhetspolitiska begreppet – är i själva verket kanske ännu viktigare, med de hot som vi, hela mänskligheten, står inför i form av naturkatastrofer och extremväder.

I den del av världen där vi befinner oss är vårt land ett känsligt högteknologiskt samhälle där små tekniska fel kan få stora konsekvenser, som faktiskt ytterst kan förlama hela samhället. Denna breda säkerhetspolitiska hotbild är viktig att ha i minnet, och det är detta vi måste ha beredskap för, nationellt naturligtvis men också internationellt, i samarbete med andra.

Fru talman! Jag är inte nationalist, utan jag är internationalist. Jag tror verkligen, och har alltid trott, att världen blir bättre av samarbete. En värld av samarbete är en säkrare värld, och i en säkrare värld med mer samarbete måste också kvinnors plats vara en självklarhet, även i den säkerhetspolitiska diskussionen. Detta är en av de viktiga sakerna i den feministiska ut- rikespolitik som den nuvarande socialdemokratiskt ledda regeringen driver.

Dagens utveckling, där fler och fler länder går in i nationalismens och protektionismens återvändsgränd, är farlig. Ytterst är det också ett säkerhetspolitiskt hot.

De tre D:n som utrikesministern tidigare i dag pekade ut i regeringens utrikespolitiska deklaration är väldigt välformulerade och glädjande: demokrati, delat ansvar för fred och säkerhet samt diplomati. Att sätta dessa tre D:n främst i den svenska utrikespolitiken, grundat på att det är en feministisk utrikespolitik, pe- kar ut en bra väg framåt för svensk utrikespolitik. Den ska leda till att Sverige ger sitt bidrag till global fred och säkerhet. (Applåder)

Anf. 119 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Det pågår stora förändringar av den globala handeln. Världen ser många nya och intres- santa marknader öppnas som kan vara till stor nytta för ömsesidig handel. Men det finns också underströmmar som vill något annat än vad de till synes utger sig för. Inför detta ska vi i Sverige vara observanta och framför allt inte naiva. E-handeln ökar markant. Den är ett globalt fenomen som förändrar distributionsströmmarna radikalt från oceangående bulktransporter till mer individuella och snabbgående leveranser. Detta inverkar på pro- duktionen och logistiken och får givetvis också miljö- konsekvenser.

Vi ser också att handelsavtalen blir mer bilaterala. Detta är en ren konsekvens av att det gamla Dohaavtalet aldrig någonsin blev verklighet. Det är också en konsekvens av att några dominerande handelsnationer använder handeln som ett geopolitiskt redskap att till- skansa sig förmånligare positioner.

Trots detta finns det ljusa tecken i handelsskyn. Den l februari i år trädde frihandelsavtalet mellan EU och Japan i kraft. Det är det största frihandelsavtalet någonsin och rymmer en tredjedel av världseko- nomin. Det är viktigt i dag för jobb och tillväxt hemma i Sverige, men det är också rätt signal om öppenhet när protektionismen ökar i världen. Världen behöver fler sådana handelsavtal.

Fru talman! Imperialismen som vi känner den har i sina tidigare inkarnationer varit antingen politisk, ekonomisk, militär eller kulturell. Men den har sällan varit allt på en och samma gång. Världen står inför

en ny maktordning med en målmedveten agenda som vi ald- rig tidigare skådat.

Det går givetvis inte att ha en utrikespolitisk debatt utan att ta upp Kina som en expansiv maktfaktor. Kinas holistiska syn på nationell säkerhet inkluderar politik, intern säkerhet, militär och ekonomi men även kultur, samhällsutveckling, informationsutbyte och kärnkraft.

Den långsiktiga strategin är att Kina år 2049, då folkrepubliken fyller 100 år, ska vara en framstående högteknologisk industrination som är ekonomiskt och militärt stark, samtidigt som landet fortfarande ska vara en framgångsrik socialistisk stat. Allt detta underblåses av den kinesiska nationalismen, som vill att lan- det ska bli framgångsrikt och återta vad man uppfattar som dess rättmätiga plats i världsordningen.

Detta är en viktig drivkraft bakom kinesiska utlandsinvesteringar, som också förklarar varför deras företag med utländsk verksamhet uppmuntras att försöka komma över intressant teknik som även kan användas militärt. Vi ser det runt om i världen, och vi ser det i Sverige.

Kina förespråkar frihandel och öppenhet, men agerar protektionistiskt. Västvärldens marknadsekonomier har inte ekonomiskt utbyte på lika villkor med statskapitalistiska Kina. Dessutom lider icke-kinesiska företag av bristande skydd av patent, omfattande indu- strispionage och krav på tekniköverföring för att få marknadstillgång i Kina.

Fru talman! Med ekonomiskt inflytande följer också politisk påverkan. Friheten, harmonin och tole- ransen kan aldrig tas för given. När stunder av tankar på ”faran över” infaller är det alltid som farligast. Det lurar alltid krafter i de lugnaste vatten som mer eller mindre öppet och utifrån olika bevekelsegrunder vill ändra på rådande ordning.

Enligt OECD är Kina ett av de minst öppna länderna för utländska investeringar, även bland andra utvecklingsekonomier, medan OECD-länderna hör till de mesta öppna marknaderna i världen.

EU och Sverige måste beakta att vissa kinesiska investerare inte enbart agerar med kommersiella motiv, vilket kan påverka Europas och Sveriges säkerhet.

Sverige och EU behöver en Kinastrategi och en avsevärt ökad kunskap om detta land i Sveriges myndighetsväsen. Sverige behöver också granska vissa utländska investeringar för att undvika att de undermine- rar svenska totalförsvarsintressen eller ger utländska företag monopolställning på för Sverige viktiga marknader. EU bör därför gå samman med likasinnade länder, såsom USA, Japan, Sydkorea och Australien, för att öka påtryckningarna på Kina att leva upp till sin ut- talade ambition att öppna marknaden för omvärlden.

Detta gäller inte bara Kina. Uppmärksamheten måste alltid upprätthållas mot alla krafter, stora som små, där expansionistiska ambitioner samsas med totalitära idéer om att människors frihet ska beskäras. Det kan gälla militärt och ekonomiskt ambitiösa länder var än i världen de uppträder.

Fru talman! Som jag inledde med ser världen många nya och intressanta marknader öppnas. De kan och bör vara till nytta för att utveckla ömsesidig handel. Men dessa underströmmar som vill något annat än vad de till synes utger sig för måste vi alltid vara upp- märksamma på. Inför det ska vi i Sverige vara observanta och framför allt inte naiva. Inför det är handeln vårt bästa redskap.
(Applåder)

Anf. 120 BJÖRN SÖDER (SD):
Fru talman! När Sovjetunionen föll samman i början av 1990-talet var det många som hoppades på ett Ryssland i alltmer fredlig och västvänlig utveckling.

Till att börja med såg det ganska positivt ut. Men den som känner sin historia vet dock att försiktighet snarare än hoppfullhet är bra att ha som riktmärke när man ska sia om framtiden.

När jag som 20-åring och ganska ny i politiken i slutet av 1990-talet skrev avsnittet om vår försvarspolitik i vårt ungdomsförbunds första principprogram varnade jag, trots att det just då såg ut att vara en hyfsat positiv utveckling i Ryssland, för att situationen snabbt skulle kunna komma att förändras. Jag skrev: Att då besluta om nedrustning av svenska försvaret, med hänseende till vad som hände efter försvarsbeslutet 1925, är vansinnigt. Ett nedrustat försvar tar åratal att bygga upp igen. Den tiden har man inte vid ett krigshot i modern tid.

Tyvärr var inte de då närvarande riksdagsledamöterna här i kammaren lika förståndiga. Slakten av den svenska försvarsförmågan fortsatte. Inte ens Rysslands aggressionskrig mot Georgien 2008, eller för den delen Ukraina 2014, föranledde regeringspartierna att vakna upp ur sin törnrosasömn.

Fru talman! I augusti 2008 gick Ryssland in militärt i Georgien. Det kortvariga kriget som följde kostade ett antal civila människor livet, en stor mängd hus och infrastruktur förstördes och över 100 000 människor tvingades fly från sina hem för att undkomma striderna.
Vid den vapenvila som kom till stånd den 12 augusti 2008 sades det bland annat att de ryska styrkorna som fanns i landet skulle återvända till de platser som de höll före de senaste fientligheterna.

I sommar har det gått elva år sedan kriget tog slut. Trots att så lång tid har passerat är fortfarande 20 procent av Georgiens territorium under illegal ockupation av Ryssland. Och Ryssland har inte bara kvarstannat på georgiskt territorium. Man har till och med ökat sin närvaro genom tillförsel av militär materiel, fordon och soldater.

I de av Ryssland ockuperade områdena har diskriminering och våld mot civila ökat, och mänskliga rättigheter har försämrats sedan 2008. Rysslands agerande på georgiskt territorium är fullständigt oacceptabelt. Det sker inte bara i strid med internationell rätt. Ryssland bryter också mot vapenvilan från den 12 augusti 2008.

Den svenska regeringen har varit aktiv i Georgienfrågan under årens lopp. Ja, det stämmer. Men den som läste den utrikespolitiska deklarationen här i dag vet att varken Georgien eller för den delen andra länder som lider under rysk ockupation över huvud taget nämndes, förutom Ukraina. Det visar väl lite grann att intresset för just dessa områden har svalnat från regeringens sida, alltså att man inte ens nämner dessa länder.

Vi sverigedemokrater anser att mer måste göras för att stötta Georgien i deras strävande efter fred och demokratisk utveckling. Den enskilt viktigaste frågan är att få Ryssland att tillämpa vapenvilan från 2008. Fru talman! Rysslands anfallskrig mot Ukraina 2014 och den illegala annekteringen av Krim, som var ett uppenbart brott mot Helsingfors-avtalet, visade att kriget i Georgien inte var en enskild händelse utan bara ännu ett steg i en säkerhetspolitisk utveckling i Ryssland som är mycket negativ och oroande.

Vi sverigedemokrater har länge varnat för denna utveckling och har sedan långt före vårt riksdagsinträde 2010 påtalat det oansvariga med

att rusta ned den svenska försvarsförmågan. För Sveriges del är inte minst Rysslands agerande på och kring Östersjön de senaste åren mycket oroande.

När detta förs på tal svarar alltid ett antal partier med att föra fram ett svenskt Natomedlemskap som enda sättet att förbättra vår säkerhetspolitiska situation. Märkligt nog, mina vänner, framförs åsikten av just de partier som krossade resterna av det svenska invasionsförsvaret och satte oss i den sits som vi i dag befinner oss i.

Vi sverigedemokrater ser, som sagt, med oro på utvecklingen i Ryssland och det försämrade säkerhetspolitiska läget i vår del av Europa. Vi är dock övertygade om att ett svenskt medlemskap i Nato endast skulle öka anspänningen på och kring Östersjön. Det skulle göra Östersjön till ett innanhav av Natoländer, eftersom Finland med all sannolikhet skulle följa efter Sverige. Det skulle rubba den geostrategiska balansen i vårt närområde något oerhört, vilket skulle vara ne- gativt för både Sverige och det svenska folket.

Vi sverigedemokrater svarar med att vi i stället borde fördjupa samarbetet med Finland ännu mer. Vi borde ingå i ett försvarsförbund med Finland och då samtidigt kraftigt öka den svenska försvarsförmågan. Detta skulle höja tröskeleffekterna och göra det mycket svårare för en angripare att angripa våra båda länder. Genom detta skulle vi också bibehålla vår neutralitet i förhållande till de stora militärallianserna. Samtidigt skulle det också verka för en avspänning i vår del av Europa.

Slutligen skulle jag vilja ge en kommentar till det som har kommit fram tidigare i debatten från represen- tanter för både Centerpartiet och Liberalerna. Kerstin Lundgren hävdade tidigare att man hade två onda ting att välja mellan när man röstade emot Kristersson och släppte fram Löfven. Fredrik Malm från Liberalerna sa att man skulle agera som oppositionsparti när det gäller utrikespolitiken. Men man kan inte både äta kakan och ha den kvar. Det var faktiskt så att man aktivt röstade rött mot Moderaternas partiledare och passivt släppte fram statsminister Löfven. Därmed har man också släppt fram regeringens utrikespolitik. (Applåder)

Anf. 121 KENNETH G FORSLUND (S) replik:
Fru talman! I många stycken tror jag att det inte var någon som blev upprörd över Björn Söders beskrivning av den säkerhetspolitiska utvecklingen och Rysslands aggressioner runt om i Europa. Sedan har jag andra uppfattningar än Björn Söder om det kloka i att göra en omställning av det svenska försvaret på 90-talet, och jag har säkert andra uppfattningar än Björn Sö- der på ytterligare några punkter.

Det intressanta i det resonemang som Björn Söder tar upp är dock det ryska agerandet. Det är nämligen viktigt för svensk del och för svensk säkerhetspolitik. Vad är Björn Söders tanke om och analys av varför Ryssland agerar på detta sätt?

Anf. 122 BJÖRN SÖDER (SD) replik:
Fru talman! Det råder nog ingen tvekan om varför Ryssland agerar på det här sättet. När det gäller till exempel Georgien och Ukraina, och även andra ställen, är det ett effektivt sätt att förhindra dessa länder att söka sig västerut. Det omöjliggör till exempel Natomedlemskap för de här länderna, som har uttryckt en vilja att gå med i Nato. Om gränslinjerna inte är lösta utan omfattas av konflikter hindrar det enligt Natos stadgar en stat att ansöka om medlemskap i Nato. Det är alltså

ett effektivt sätt för Ryssland att hålla Nato borta från sin absoluta närhet. Det tror jag inte att det råder någon tvekan om.

Jag har också ställt mig frågan till exempel när det gäller hur Ryssland agerar i Östersjöområdet och hur de agerar mot Sverige, med kränkningar av vårt territorium och liknande. Det driver kanske till sist det svenska folket att vilja söka sig till Nato, och det borde ju Ryssland inse inte är rätt väg att gå.

Anf. 123 KENNETH G FORSLUND (S) replik:
Fru talman! Vad gäller utrikesdeklarationen, Sveriges politik gentemot Ryssland och Rysslands agerande när det gäller Georgien, Ukraina och annat bör jag naturligtvis påpeka följande: För det första ryms inte allt i en utrikesdeklaration, och för det andra är Sverige det land som mycket tydligt och hårt driver linjen att EU ska fortsätta med sina sanktioner mot Ryssland just på grund av landets agerande i form av kriget i Ukraina, annekteringen av Krim och så vidare.

Björn Söder pekar på att Ryssland vill omöjliggöra för länder att söka sig västerut, gå med i Nato och så vidare. Jag delar nog faktiskt helt och hållet den bedömningen. Men varför är det så viktigt för Ryssland att länder inte fritt ska kunna göra sina val vad gäller säkerhetspolitik och annat?

Anf. 124 BJÖRN SÖDER (SD) replik:
Fru talman! Den frågan skulle Kenneth G Forslund kanske ställa till ryska företrädare, men själv är jag övertygad om att det handlar om att Ryssland efter Sovjetunionens fall var på dekis – om jag får använda det ordet – men under den här tiden har velat bli en världsspelare igen. Det är klart att man då inte accep- terar att större allianser från västvärlden och liknande börjar etablera sig i den omedelbara närheten och i den omedelbara intressesfären. Det är klart att man därför försöker slå tillbaka detta.

Jag vill bara poängtera att jag tycker att det är svagt av regeringen att i sin utrikespolitiska deklaration inte ens nämna länder som exempelvis Georgien. Det är på något sätt ett tecken på att det har fallit i glömska. Man nämner Ukraina, men man nämner inte till exempel Georgien. Det finns även andra länder som i alla fall borde nämnas i deklaratio- nen.

Anf. 125 MAGNUS EK (C):
Fru talman! Mina partikollegor och utskottskollegor har redan på ett förtjänstfullt sätt redogjort för Centerpartiets ställning och hållning i ett antal angelägna frågor i utrikespolitiken. Jag tänker därför ta mig lyxen att tala uteslutande om ett ämne som ligger mig och Centerpartiet varmt om hjärtat, nämligen förhållandet till den allra närmaste omvärlden – våra nordiska gran- nar och vänner.

Det nordiska samarbetet är det kanske mest naturliga samarbetet för Sverige. Det är det inte i den me- ningen att det står mot våra andra åtaganden och våra andra internationella samarbeten vare sig i EU, på för- svarsområdet eller inom Förenta nationerna utan för att våra länder har historiska mänskliga, ekonomiska och kulturella kopplingar som fortsätter in i vår tid.

Man får ibland intrycket att det nordiska samarbetet och de nordiska relationerna är något som tillhör det förgångna. Man får intrycket att människor flyttade från Finland till Sverige på 1800-talet eller tidigare

och att det inte är någonting som lever i vår tid, och man får intrycket att det inte kan vara lika intressant att flytta över den svensk-norska gränsen i dag som det var för 300 eller 400 år sedan. Detta, vill jag hävda, är helt fel.

De nordiska länderna har sedan 1800-talet, på olika sätt och med olika intensitet, strävat efter att riva ned de hinder som stoppar medborgarna från att söka sig en bättre framtid i ett annat nordiskt land eller för den delen berika sig, kulturellt eller ekonomiskt, eller söka nya familjerelationer över gränserna. Det är också av den anledningen som Sverige sedan lång tid har ett etablerat och kraftfullt nordiskt samarbete mellan de nor- diska parlamenten inom Nordiska rådet och mellan de nordiska ministrarna i Nordiska ministerrådet. Jag anser att detta är något som är värt att värna även in i vår tid, herr talman.

Tyvärr ser vi att samarbetet går bakåt på vissa sätt. Det är inte så att det är en medveten handling; jag tror inte att någon beslutsfattare i den här salen menar att det är värt att backa bandet och bygga upp nya gräns- hinder mellan våra länder eller ser det som önskvärt att Sverige, Norge, Danmark, Finland och Island ska komma längre ifrån varandra. Det jag i stället är orolig för håller på att hända, herr talman, är att vi tappar bort vilket arbete det faktiskt innebär att värna både det nor- diska samarbetet och de täta kopplingarna mellan våra länder.

Till skillnad från några andra av våra internationella samarbeten handlar det nordiska samarbetet nämligen inte om att bygga nya konstellationer och koalitioner utan kanske om att hålla den nordiska tanken i huvudet i det allra mest vardagliga vi gör som beslutsfattare. Det handlar om att tänka på hur en infrastruktursatsning i Öresundsregionen påverkar pendlingen mellan Sverige och Danmark och om att fundera på hur implementeringen av ett EU-direktiv i Sverige riskerar att bygga nya gränshinder mot våra nordiska grannlän- der. Det är i precis den dimensionen som hotet mot det nordiska samarbetet ligger – i att vi helt enkelt tar det så pass mycket för givet att vi glömmer bort vilken kraft som krävs för att fortsätta inte bara värna utan också utveckla det nordiska samarbetet.

Därför är jag glad att den nordiska dimensionen har nämnts i dagens utrikesdeklaration. Jag tror att det är viktigt att vi pratar om vikten av nordiskt samarbete på alla de olika områden där vi behöver utveckla det, och det gläder mig att så fort vi talar om hur vi bygger säkerhet och trygghet i Sverige finns även den internat- ionella och den nordiska dimensionen med på ett naturligt sätt. Det handlar för all del inte bara om hur vi bygger en säkerhet mot militära hot utan lika mycket om hur vi bygger ett starkt och robust svar på klimat- omställningar, skogsbränder, naturkatastrofer och översvämningar. Det handlar om hur vi tryggar livsmedelsförsörjningen i ett kris- eller krigsläge.

Det gläder mig som sagt att detta perspektiv finns med i dagens utrikesdeklaration, men det kräver också arbete under de kommande åren. Vid Nordiska rådets session i höst avser rådet att lägga fram ett antal re- kommendationer till de nordiska parlamenten och rege- ringarna om hur vi bygger säkerhet tillsammans framåt. Det handlar som sagt kanske inte främst om den militära säkerheten, utan det handlar om totalförsvaret, om samhällssäkerheten och om hur vi möter de nya säkerhetshot som uppstår.

Här finns det anledning både för regeringen och för oss här inne i riksdagens kammare att ta in det nordiska perspektivet och att kunna utnyttja de kompetenser som just nu byggs upp i våra grannländer, inte minst i Finland vad gäller cybersäkerheten.

Det är också så att regeringen har utsett en ny nordisk samarbetsminister. Från att tidigare ha varit någonting som ligger i utrikesministerns portfölj går detta över till Ann Linde, som blir ny nordisk samarbetsminister.

Det här tror jag kan vara av godo. Det innebär inte att vi får tappa bort det nordiska perspektivet i utrikes- politiken, men jag tror att det är bra att vi stärker detta perspektiv i alla de frågor som vi beslutar om här inne i riksdagens kammare. Det saknas ju inte exempel på utmaningar utanför säkerhets- och utrikespolitikens område där vi kan göra mer tillsammans.

Det gäller att vi håller i de initiativ som har kommit om gemensamma personnummersystem som gör det lättare att flytta mellan de nordiska länderna och om att se till att våra socialförsäkringssystem och de juridiska modeller vi bygger upp lirar mellan de nordiska länderna. Inte minst gäller det att fortsätta värna den gemensamma nordiska rösten i EU och i FN och för alla dem som vill se mer av demokratiskt arbete. Där kan Norden gå i täten.

Anf. 126 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Den extrema fattigdomen i världen har minskat dramatiskt de senaste decennierna. Åtta av tio barn får i dag vaccin mot mässling. Medellivslängden har ökat till 70 år och barnadödligheten sjunkit till un- der 5 procent. Detta visar att det går att förändra om viljan finns. Men vår värld har avgrundsdjupa orättvisor mellan fattiga och rika länder, mellan fattiga och rika människor inom länderna och mellan kvinnor och män. Den rikaste procenten äger lika mycket som de övriga 99 procenten, och klyftan ökar stadigt. Oxfams rapport Reward Work, Not Wealth visar att 82 procent av för- mögenhetstillväxten under 2017 gick till den rikaste procenten av världens befolkning. Den fattigaste hal- van fick ingen ökning alls. Förra året ökade antalet dol- larmiljardärer snabbare än något tidigare år. Deras förmögenheter hade kunnat utrota fattigdomen sju gånger om.

Fattigdomen, ojämlikheten och ojämställdheten får konsekvenser. De senaste två åren har svälten ökat. Över 650 miljoner människor saknar i dag tillgång till rent vatten. Var 90:e sekund dör en kvinna till följd av komplikationer vid förlossning.

Samtidigt ser vi hur demokratin är på tillbakagång runt om i världen. Reaktionära, patriarkala och rasist- iska strömningar, ofta med stöd av en ekonomisk elit, skördar framgångar genom att rikta udden mot de redan mest utsatta. I denna tid behövs en kraftfull politik för jämlikhet, rättvisa och hållbar global utveckling.

Fru talman! Håkan Svenneling tog upp Vänsterpartiets utrikespolitik i sitt anförande. Jag kommer att fo- kusera på biståndet.

Biståndspolitiken är en del av utvecklingspolitiken men långt ifrån allt. Det samlade globala biståndet uppgår till omkring 175 miljarder US-dollar per år. För varje biståndskrona som går från den rika delen av världen till den fattiga går tio kronor i motsatt riktning i form av skatte- och kapitalflykt. Att vända denna utveckling är en central del i arbetet med att skapa en mer jämlik värld.

Utifrån det samlade biståndets relativt sett små summor är det extra viktigt att värna just biståndet. Den samstämmighetspolitik som slagits fast såväl inom den svenska utvecklingspolitiken som inom EU och i Agenda 2030 måste få ett mer kraftfullt genomslag.

Vänsterpartiet vill se en feministisk biståndspoli- tik. Minst hälften av biståndet ska läggas på kvinnor och flickor och minst 10 procent på sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Flickor och kvinnor tvingas än i dag göra en stor del av det obetalda hemarbetet för att familjen över huvud taget ska kunna klara de grundläggande behoven. Detta leder till att flickor inte får gå i skola och att kvinnor inte kan yrkesarbeta.

Fru talman! Att få bestämma över sin egen kropp och uttrycka sin egen sexualitet är en grundläggande mänsklig rättighet. Men det är en rättighet som kränks och inskränks i många länder i världen. Bristande till- gång till preventivmedel och sexualupplysning, bristande mödravård och starka begränsningar i aborträtten är centrala hinder för utveckling och fattigdomsbe- kämpning. De organisationer som arbetar för sexuell

och reproduktiv hälsa och rättigheter i fattiga länder behöver vårt stöd. Samtidigt ser vi hur krafter som motabetar abort- rätten är aktiva i många fattiga länder och flyttar fram sina positioner. Trumps beslut att återinföra Mexico City-policyn, som hindrar USA från att finansiera or- ganisationer som arbetar för aborträtten, utgör ett mycket stort hot mot kvinnors rättigheter och är ett tydligt bakslag för den globala utvecklingspolitiken. Den amerikanska organisationen Marie Stopes Internat- ional menar att ytterligare 2 miljoner osäkra aborter kommer att ske och att 22 000 fler kvinnor och flickor kommer att dö till följd av komplikationer vid graviditet mellan 2017 och 2020 om inte behoven täcks av annan finansiering.

Förra veckan var det internationella dagen för nolltolerans mot kvinnlig könsstympning. Med hjälp av UNFPA har vi kunnat se en minskning av antalet könsstympade, i vissa länder med mer än 50 procent. Det går att förändra om viljan finns.

Tyvärr måste vi dock konstatera att utvecklingen på flera håll går i rakt motsatt riktning. EU är långt ifrån att nå målet om att 0,7 procent av bni ska gå till bistånd. Samtidigt vill unionen öppna upp för att använda bistånd till militär verksamhet och har i allt större utsträckning börjat använda bistånd för att pressa fattiga länder att stoppa människor på flykt.

Flera EU-länder driver på för en bredare definition av privatsektorbistånd. I dag går redan mer än hälften av upphandlingarna inom det globala biståndet till inhemska företag. Värst är USA, Storbritannien och Au- stralien med 90 procent. Det är skamligt.

Fru talman! Vi i Vänsterpartiet vill värna biståndet. Biståndspengar ska gå till just bistånd. Enprocentsmålet ska vara ett minimum. Hälften av biståndet ska gå till flickor och kvinnor och minst 10 procent till SRHR. Vi vill också införa ett utökat klimatbistånd utöver enprocentsmålet. Det är jämlik, feministisk biståndspolitik på en ekologisk grund som gynnar många – inte bara de rikaste.

Anf. 127 ROBERT HALEF (KD):

Fru talman! Världen har under det senaste decenniet blivit mer osäker och oförutsägbar.

FN:s säkerhetsråd är alltför ofta oense om hur man ska tackla olika konflikter. Säkerhetsrådet måste sluta med att se till sina egna geopolitiska, ekonomiska och strategiska intressen och börja ta sitt ansvar.

Fru talman! USA och EU är oense om hanteringen av Irans kärnteknik, som är ett hot mot Israels existens. Ryssland rustar upp sin militära kapacitet och är alltmer aggressivt i sina geopolitiska ambitioner. Kina ho- tar Taiwans suveränitet och självständighet.

I Venezuela vägrar diktatorn Maduro, som olagligen tillskansat sig presidentmakten, att utlysa nyval. Ett demokratiskt, fritt och öppet val bör snarast utlysas och en väpnad konflikt undvikas. Det är viktigt att Sverige och EU stöder detta och står upp för folket och oppositionen mot förtrycket.

Den så kallade arabiska våren startade för cirka nio år sedan och var en reaktion mot korruption, social orättvisa och envåldshärskare. Vi trodde att upproret skulle leda till frihet och demokratisering av nationer i Nordafrika och Mellanöstern, men upproret har tyvärr utvecklats till en maktkamp i ett flertal länder, främst mellan shia- och sunnimuslimer. Detta har öppnat upp för olika islamistiska terrororganisationer, som i dag utgör ett stort hot i regionen och i hela världen.

Vi kan se att situationen i Irak börjar stabiliseras något, och även i Jemen förs seriösa förhandlingar om vapenvila och fred.
I Syrien har inbördeskriget minskat i omfattning. En vapenvila och förhandlingar om en ny framtid för Syrien bör snarast komma igång under FN-mandat, liksom en ny demokratisk konstitution. Målet bör vara ett demokratiskt land byggt på mänskliga rättigheter och ett enat sekulärt samhälle – ej sekteristisk makt- delning som i Irak.

Fru talman! I den instabila situation som råder i Mellanöstern har de kristna folkgrupperna, inte minst i Syrien och Irak, blivit marginaliserade och hårt drab- bade av systematiska övergrepp. Islamistiska väpnade grupperingar fördriver dem från sina områden med våld, och deras existens i regionen är hotad.

I Irak tvingade terrorgruppen Islamiska staten under år 2014 flera hundra tusen kristna invånare och yazidier på flykt. Ett folkmord begicks på kristna folk- grupper och yazidier. Detta folkmord och folkrättsbrott erkändes av EU-parlamentet i en resolution år 2016.
Fru talman! Regeringen bör också erkänna folkmordet, annars sviker vi de drabbade. Ett erkännande av regeringen skulle visa för omvärlden att Sverige verkligen står för ansvarsutkrävande vid folkrättsbrott.

Fru talman! Jag är nöjd med att KD- och M- budgeten har en procent av bni i bistånd. Men jag hoppas att vi snart ska kunna göra det möjligt med direkt humanitärt bistånd via kyrkor i Syrien och Irak till behö- vande.

Fru talman! Jag och många kristna svenskar med rötter i Mellanöstern är besvikna på att regeringen vägrar att erkänna folkmordet 1915, detta trots att riksdagen har erkänt folkmordet som skedde under det os- manska rikets sönderfall i nuvarande Turkiet. 1,5 miljoner syrianer, armenier, kaldéer, assyrier och pontiska greker massakrerades.

Fru talman! År 2001 blev Frankrike ett av de första länder i världen som erkände folkmordet, och år 2012 kriminaliserades förnekandet av folkmordet. Förra veckan fick vi den glädjande nyheten att Frankrikes president Macron har utlyst den 24 april till en fransk nationell minnesdag för folkmordet 1915.

Fru talman! Jag har vid flera tillfällen motionerat i riksdagen om att regeringen ska erkänna folkmordet 1915 och utlysa folkmordsdagen

den 24 april till årlig minnesdag. Jag har dessutom föreslagit ett nationellt minnesmonument i Södertälje till minne av offren för folkmordet. Jag har ännu inte fått något gehör från re- geringen och är djupt besviken på regeringens ovilja ta tag i dessa frågor.
Jag kommer att fortsätta driva denna fråga i riksdagen. Min förhoppning är att regeringen följer riksdagsbeslutet år 2010 och erkänner folkmordet 1915 – en bekräftelse som har historisk och moralisk betydelse och som bringar ro till de drabbade, en del av dem här i Sverige.

Fru talman! Slutligen vill jag uttrycka min glädje över den öppenhet och tolerans som påven Franciskus möttes av under sitt besök i Arabemiraten. Värdlandets premiärministers budskap, där han riktade sig till alla muslimer i Mellanöstern, var att fortsätta ”omfamna våra bröder, de kristna medborgarna överallt”. Det var en glädjande nyhet och besked från premiärministern där.

I och med att min talartid snart är slut vill jag bara säga att alla människors lika, unika och okränkbara värde alltid måste respekteras och värnas. Låt oss hop- pas att kristna och andra invånare i Mellanöstern och i andra delar av världen kan åtnjuta religiös och politisk frihet.

Anf. 128 OLLE THORELL (S):
Fru talman! Europa står inför ett vägval. Precis som vi valde väg för Sverige den 9 september ska väljarna den 26 maj välja vilket Europa de vill ha. Och mycket står på spel, mer än någonsin. Nu som då handlar det om att ställa sig på rätt sida av historien.

Det här är några frågor som varje väljare bör ställa sig:

Vill du se rättvisa arbetsvillkor och löner man kan leva på, eller ska vi ha ett EU där löntagarna konkurrerar med ständigt sänkta löner och allt sämre villkor?

Vill du att EU ska vara en föregångare i världen för en hållbar klimat- och miljöpolitik, eller ska kortsik- tiga populister få styra politiken?
Vill du att klimatskeptiker och de som ifrågasätter vetenskapen ska ta mer plats, eller vill du se ett EU där vi använder gemensamma resurser, forskning, innovationskraft och smart företagande som ett sätt att både klara klimatomställningen och se till att det skapas nya gröna, hållbara jobb i hela EU?

Vill du att EU ska arbeta för bättre samarbete, mer handel och utbyte, eller ska vi gå mot mer slutenhet och protektionism?

Vill du att EU tar ett större gemensamt ansvar för migration och asyl, eller ska vissa länder kunna fortsätta att smita undan ansvar?
Vill du att EU står upp för demokrati och mänskliga rättigheter och samtidigt arbetar för att öka vår gemensamma säkerhet och trygga EU:s yttre gränser?

Jag vet vilket EU jag vill se. Jag vet att strävan efter jämlikhet, solidaritet med varandra, samarbete för det allmännas bästa och en ständig, obruten kamp för allas lika värde och rätt är vägen framåt för EU. Men den vägen är hotad i dag. Högerextremister, oseriösa popu- lister, klimatförnekare och nationalister rycker fram på bred front i många länder.

Viktor Orbán i Ungern har Putin och Ryssland som förebild när han strävar efter en illiberal demokrati. Det stängs universitet, och chefer på public service sparkas och ersätts med nya som är lojala med rege-

ringspartiet Fidesz. Främlingsfientlighet har blivit regeringspolitik, och taggtråden rullas ut när islamofobi, antisemitiskt färgad retorik och skrämselpropaganda används för att vinna röster.

I Polen driver regeringspartiet Lag och rättvisa på för ännu hårdare abortlagar. De försöker begränsa domstolarnas självständighet och vill stärka greppet över medier och kulturliv.

Jag skulle kunna fortsätta länge. Men så här ser ho- tet ut mot ett fritt och demokratiskt Europa i dag. I land efter land växer de här krafterna. I Sverige är vi inte förskonade. Här har vi Sverigedemokraterna som fram till i förrgår, tror jag, drev frågan om swexit, att Sverige ska lämna EU. Det är ett parti grundat av nynazister och vitmaktrörelsen, vars hela grundidé bygger på att göra skillnad på folk utifrån ursprung. De skiljer sig delvis från sina kumpaner i Europa. Men det finns sådant som förenar dem allihop, från Fidesz i Ungern till Lag och rättvisa i Polen, Front National i Frankrike, Lega Nord i Italien och allt vad de nu heter. De vill alla begränsa den fria rörligheten. De vill se mindre jämställdhet och begränsad aborträtt och har en syn på könsroller som hör hemma på 1950-talet, inte på 2020-talet.

Klimatförnekarna flockas också i de här partierna. De är alla motståndare till EU på något sätt. De ser EU som ett hot mot nationens självständighet och säger ifrån när EU vill upprätthålla grundläggande demokratiska värden i länderna. De vill alla också ha en etnisk och kulturell homogenitet i sitt land och tvekar inte att åsidosätta demokratiska värden för att komma dithän. De har det gemensamt att de är nostalgiskt tillbakablickande till en gyllene tid då hemlandet var som en enda lycklig, homogen och nationalistisk familj.

Problemet är bara att den tiden aldrig har funnits. Det är en påhittad sentimental saga ägnad att elda på ett missnöje vars våg man vill rida på.

Faktum är att när nationalismen tillåts att breda ut sig har det fått katastrofala följder för vår kontinent. Sverigedemokraterna gör vad de kan för att tvätta bort sin extremism, men faktum kvarstår. De är del av den här rörelsen i Europa.

Valet den 26 maj är viktigare än någonsin. Det är dags att välja väg för Europa. Alternativen är tydliga: Samarbete och solidaritet eller slutenhet och inkrökt nationalism; framtidstro och utveckling eller unkna drömmar om en tid som aldrig har funnits.
Valet är ditt. Välj klokt den 26 maj!

Anf. 129 MAGDALENA SCHRÖDER (M):
Fru talman! Jag skulle vilja ta tillfället i akt och säga några ord om vår utvecklings- och biståndspolitik.

När det kommer till biståndspolitiken finns det mycket att vara stolt över som svensk. Vi är stora givare och ett av få länder som kommer upp i FN:s rekommendation om att 0,7 procent av bni ska gå till bistånd.

Det finns ett brett stöd för att Sverige ska vara en stor givare när det kommer till internationellt bistånd, och många av våra insatser är bra och är verkligen med och räddar liv.

Jag var nyligen i Malawi tillsammans med Gavi och fick möjlighet att lära mig mer om vaccinationsprogrammet i landet. Vaccination av barn

är exempel på ett mycket bra bistånd som jag tror att också stora delar av svenska folket tycker är bra biståndsinsatser. Andra insatser som att vi till exempel utbildar myndigheter i Ukraina i genderbudgetering – ett projekt som enligt medieuppgifter har resulterat i bland annat feministisk snöröjning – tror jag, för att utrycka det milt, har något lägre stöd bland svenska folket.

Fru talman! Vi moderater kräver en ansvarsfull hantering av biståndet. Vi ser de enorma behoven i världen och de ökande humanitära katastroferna. Det ställer krav på att kunna prioritera och koordinera. När det kommer till prioriteringar vill vi bland annat minska de bilaterala samarbetena och i stället öka kärnstödet till de multilaterala organisationerna. Främst vill vi samla stödet hos de organ som har störst verksamhet bland flyktingar och de som arbetar med barns säkerhet och rättigheter.

Fru talman! Det är nog ingen hemlighet att vi mo- derater har en annan syn på skattemedel än nuvarande regering. Jag själv brukar säga att politiker inte har pengar, utan politiker tar pengar. Den synen medför att vi ställer stora krav på ekonomisk styrning och rapportering, på kamp mot korruption och att svenskt bistånd ska ställa krav. Om kraven inte uppfylls måste det få konsekvenser, exempelvis genom frysta utbetalningar. Det kan handla om krav på jämställdhet, på att stärka kvinnor och barns rättigheter eller krav på att stärka det civila samhället.

Utvecklingsbiståndet gör skillnad och är betydelsefullt för många människor, till exempel för de mammor i Malawi som tack vare Gavis vaccinationsprogram i dag får sina barn vaccinerade. Men biståndet ensamt kan inte nå målet om att lyfta människor ur fat- tigdom och förtryck. Ska målet nås måste utvecklings- biståndet i mycket större utsträckning gå hand i hand med handel och åtgärder som bidrar till ekonomisk tillväxt. Vägen ur fattigdom går främst via ekonomisk tillväxt och handel.

Utvecklingsbiståndet borde rimligen präglas av en nollvision, att det inte längre ska behövas. För att ta steg i den riktningen måste vi ärligt granska vad som fungerar och varför, vad som inte fungerar och varför samt hur vi bättre kan samarbeta och koordinera för att hjälpa så många som möjligt och skapa en hållbar och varaktig utveckling i de länder där vi verkar. Därför vill vi moderater bland annat ge Riks- revisionen ett spe- cifikt uppdrag att löpande granska och utvärdera stora delar av Sidas projektbistånd.

Det är viktigt att aldrig luta sig tillbaka och vara nöjd enbart för att man är en stor givare. Det viktigaste är inte summan av våra utbetalningar, utan resultaten av våra insatser. Här har svenska skattebetalare rätt att ställa krav på att biståndet gör skillnad. Svenskt bistånd kan verkligen inte göra allt, men där svenskt bistånd verkar ska skattebetalarna se resultat av sitt givande. Vårt bistånd ska inte vara symbo- liskt. Det ska ge effekt.

Anf. 130 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! När man följer Europeiska unionens utrikespolitik får man lätt bilden av att en stor del av det politiska kapitalet spenderas på någonting som kallas för externa aspekter av migration. Enligt mig är det något märkligt eftersom de problem som man buntar ihop under den rubriken är frågor som Europeiska unionen till stor del har skapat helt själv och som man skulle kunna lösa ganska enkelt, bara den politiska viljan finns.

Grundorsakerna till att dessa problem finns är att det vänsterliberala styret i Europa sitter fast mellan å ena sidan en rigid, utdaterad politiskt ideologi och å andra sidan den verkliga världen.

En grundläggande ståndpunkt hos Europas vänsterliberaler är nämligen att de europeiska länderna inte har någon rätt att kontrollera hur många eller vem som kommer som invandrare. Samtidigt kan samma partier inte längre dölja att massinvandring från Mellanöstern och Nordafrika har orsakat enorma ekonomiska pro- blem som på något sätt måste hanteras.

Det enda sättet att bibehålla en öppen gräns och samtidigt minska volymerna är att uppfinna ett nytt politikområde som man kallar externa aspekter av migration. I praktiken innebär det att Europa betalar väldigt tvivelaktiga personer och organisationer från Nordafrika för att stoppa migranter från att ta sig till den öppna gränsen.

Fru talman! Det som EU gör i praktiken är att man i ena handen håller upp en sedelbunt för att locka migranter att ta sig till Europa och i andra handen håller man en annan sedelbunt till poliser i Mali och Niger för att stoppa samma migranter från att ta sig hit.

Effekten av denna livsfarliga och djupt omoraliska katt-och-råtta-leken är att drunkningsolyckorna på Medelhavet fortsätter. De terrornätverk och brottssyndikat som tjänar stora pengar på människohandel kan fortsätta att göra det. En av mänsklighetens mest tragiska episoder – nämligen den arabiska slavhandeln – har fått en renässans.

Fru talman! Afrikanska migranter säljs i dag som slavar i Libyen. Den enda anledningen till att de hamnar där är Europeiska unionens generösa migrationspolitik.

På ytan ser det förvisso ut som att fler partier har börjat vakna i den här frågan. Europeiska unionen har i dag ett antal utvecklingssamarbeten med Afrika som syftar till att just stärka tillväxt och höja livskvaliteten för att på så sätt komma åt det som man kallar för grundorsakerna till migrationen.

Professor Hein de Haas vid universitet i Amste dam, professor Paul Collier, tidigare direktör för De- velopment Research Group vid Världsbanken, och professor Alexander Betts vid universitet i Oxford är överens om att i takt med att välstånd och bnp per capita ökar, ökar också benägenheten att migrera – detta eftersom det inte i de allra flesta fall inte handlar om flykt utom en dyr och farlig men potentiellt väldigt lön- sam investering att ta sig hit.

För att vara väldigt tydlig vill jag naturligtvis understryka att Sverigedemokraterna står bakom union- ens plan för utvecklings-samarbete i Afrika, och vi står också bakom unionens överenskommelse om att biståndet ska uppgå till 0,7 procent av bni. Utvecklings- biståndet har ett värde i sig, men biståndet är inte och kommer inte heller att bli ett effektivt verktyg för att stoppa migrationen.

Det allra mest bisarra i den här historien är att en stor del av den nuvarande regeringen vet att den här planen inte kommer att fungera. På skriftlig fråga nr 66 svarar migrationsminister Peter Eriksson: ”... det går inte att säga att utvecklingsinsatser generellt bidrar till minskade eller ökade migrationsströmmar. Det finns däremot

forskning som visar på att en ökad BNP i låginkomstländer leder till ökad utvandring ...”.

Ändå är det just utvecklingsinsatser och ökat välstånd som Peter Erikssons regering vill använda som det primära verktyget för att minska benägenheten att migrera. Eller som utrikesministern själv har uttryckt saken: ”Om vi kan ordna utbildning, arbete och framtidsmöjligheter finns det en chans att man hellre vill stanna kvar och hjälpa till att utveckla sitt eget land ...”.

Professor Hein de Haas påpekar dock följande: ”The EU sees development aid as a tool to reduce mi- gration. This view is based on the misleading idea that poverty and violence are the main drivers of south– north migration. In reality, however, development and initially leads to increasing levels of emigration.”

Fru talman! Sverige har en utrikesminister och en biståndsminister som inte vet vad den andra håller på med och som lämnar diametralt olika motsatta besked i en extremt viktig fråga. Detta leder i sin tur till miss- tanken att hela politikområdet externa aspekter av mi- gration egentligen bara fungerar som ett alibi för att Europas vänsterliberaler ska slippa tala om ett problem som de inte klarar av att lösa eller om den forskning som talar rakt emot deras ståndpunkt.

Vad är då lösningen? Jo, naturligtvis att motverka migrationens verkliga grundorsaker: att ta ned den sedelbunt som lockar migranter att ta sig hit. Det är dags att reformera det gemensamma asylsystemet från ett system som uppmuntrar till irreguljär migration till ett rent kvotflyktingssystem i stället. Då skulle man rikta hjälpen till dem som verkligen behöver den och främst göra det genom ett humanitärt bistånd och ett utvecklingsbistånd på plats.

Anf. 131 OLLE THORELL (S) replik:
Fru talman! Jag undrar om ledamoten Aspling på fullt allvar menar att det finns en fara i att människor i fattiga länder får ökat välstånd för att de då blir mer benägna att flytta på sig och komma hit till Europa. Det är en djupt cynisk syn på mänskligheten. Ledamoten uppvisar en väldigt skev syn.

Detsamma gäller när han kallar hela det europeiska styret vänsterliberaler. Tories i England och CSU i Tyskland är alltså vänsterliberala?

Ludvig Aspling kanske kan svara på den fråga som Jimmie Åkesson fick i valrörelsen. Han passade på frågan om han skulle välja mellan Macron och Putin. Passar även ledamoten på denna fråga?
Vem väljer du, Ludvig Aspling, om du måste välja mellan Viktor Orbán och Angela Merkel. Här valde din partiledare Orbán. Vad väljer du?

Anf. 132 LUDVIG ASPLING (SD) replik:
Fru talman! Jag tyckte mig se Olle Thorell sitta och bläddra i Facebook medan jag hade mitt inledande anförande så jag kan förlåta honom för att han uppenbarligen inte uppfattade vad jag sa.
Låt mig återigen vara väldigt tydlig. Vi står bakom Europeiska unionens plan för utvecklingsbistånd i Afrika. Vi står även bakom Europeiska unionens målsättning om 0,7 procent av bni i bistånd.

Detta beror på att utvecklingsbiståndet har ett värde i sig. Oavsett om det kommer noll migranter till EU eller om det kommer flera hundra eller flera hundra tu- sen spelar det ingen roll. Utvecklingsbiståndet

tjänar nämligen ett helt eget syfte, oavsett migrationen. Detta verkar Olle Thorell inte förstå.

Vad gäller om jag skulle välja mellan Macron och Putin väljer jag Macron, om än motvilligt.

Anf. 133 OLLE THORELL (S) replik:
Fru talman! Sverigedemokraterna ställer upp på EU:s målsättning om 0,7 procent i bistånd. Det är dock värt att här i kammaren nämna att Sverigedemokraterna sticker ut på många sätt, bland annat i utrikespolitiken. Det är det enda parti som massivt vill skära ned på biståndet till fattiga människor i världen.

De vill skära ned till 0,75. Det hela är något oklart om det handlar om 0,7, 0,75 eller lite mindre än 1 procent. De försöker finta med siffrorna, men det är uppenbart att Sverigedemokraterna är det enda parti i riksdagen som inte ställer upp på enprocentsmålet. Det kanske beror på att de är rädda att om fattiga människor söder om Sahara får det bättre flyttar de till Europa. Ledamoten Aspling får klargöra det hela. Är det därför Sverigedemokraterna vill skära i biståndet?

Anf. 134 LUDVIG ASPLING (SD) replik:
Fru talman! Vi skär i biståndet eftersom detta utgiftsområde har haft en explosiv expansion under de senaste åren. Det står relativt klart att Sida och Utrikesdepartementet inte klarar av att spendera så mycket pengar på ett kvalitetssäkert sätt. Därför ser vi skandal efter skandal inom det svenska biståndet, och vi väljer därför att skära ned. Det handlar alltså om ett rent skattebetalarperspektiv.

Det finns dessutom bistånd som är rent skadliga för mottagarländerna genom att de göder korruption och underblåser motsättningar inom länderna. Detta har ingenting med möjligheten att migrera att göra. Min poäng i anförandet var att bistånd inte ska användas som ett medel för att motverka migration. Det vore dels djupt omoraliskt. Dels fungerar det inte. Detta är vår grundbult, vilket Olle Thorell tyvärr med- vetet missförstår för att försöka göra en ganska löjlig poäng.

Anf. 135 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V):
Fru talman! EU hade nyligen möjlighet att stå uppför sina grundläggande principer, mänskliga rättigheter och folkrätten. EU hade kunnat bidra till att den 44 år långa konflikten om Västsahara hade kommit närmare en fredlig lösning, men gjorde precis tvärtom.

Redan i december 2016 beslutade EU-domstolen att handels- och jordbruksavtalet mellan EU och Marocko inte gäller västsahariska produkter, eftersom Västsahara inte tillhör Marocko. Den 27 februari 2018 beslutade EU-domstolen dessutom att fiskeavtalet mellan Marocko och EU inte gäller Västsahara. Domarna gör klart att det enda sättet att förhandla om avtal som omfattar Västsahara är med det västsahariska folket.

I stället för att följa de entydiga domsluten valde kommissionen att kringgå domstolens beslut och inledde en omförhandling om avtalen för att inkludera Västsahara. Detta är minst sagt anmärkningsvärt. Till sitt försvar påstår kommissionen att man har fört dialog med lokalbefolkningen i Västsahara. Men att föra dialog med

lokalbefolkningen innebär inte att man ska tillfråga de marockanska ockupanterna, vilket var precis vad man gjorde. Cirka 83 västsahariska ci- vila organisationer skrev dessutom till EU-kommissionen och fördömde avtalet, och de hänvisade till Polisario.

Trots det fanns de västsahariska organisatorerna med på den lista som kommissionen presenterade för ministerrådet och EU-parlamentet över organisationer som givit sitt medgivande till avtalet. Med andra ord var det ett rent falskspel. Polisario, som av FN är utsett till västsahariernas enda legitima representant, har över huvud taget inte hörts. Därmed strider avtalet mot EU-domstolens beslut och mot folkrätten.

Den svenska regeringen lade ned sin röst i förhandlingarna om handelsavtalet. Jag menar att det inte är tillräckligt. Den svenska regeringen borde ha använt sin röst i EU och stått upp för folkrätten och röstat nej. Regeringen röstade dock nej till fiskeavtalet, vilket naturligtvis är bra.

Den 16 januari i år röstades handelsavtalet igenom i EU-parlamentet, och i går röstades även fiskeavtalet igenom. En majoritet av de svenska EU-parlamentarikerna lade dock ned sina röster eller röstade nej.

Att avtalen nu har gått igenom kommer tveklöst att bidra till att förlänga konflikten. Naturtillgångarna är själva grundorsaken till Marockos illegala ockupation. Det är genom de stora inkomsterna från fosfat, ett rikt fiske och andra västsahariska tillgångar som Marocko kan finansiera sin ockupation och fortsätta sitt systematiska förtryck av den västsahariska befolkningen.

Nu tvingas Polisario att gå tillbaka till domstolen och starta en ny process. Sveriges regering måste noga följa processen och stå upp för västsaharierna och folkrätten fullt ut i framtiden.

Ett första viktigt steg är att skyndsamt agera för att de statliga AP-fonderna ska dra tillbaka sina investeringar i bolag som verkar på ockuperad mark. Den svenska regeringen måste också se till att svenska företag inte handlar eller verkar i det ockuperade Västsahara. Regeringen måste säkerhetsställa att Sverige inte indirekt finansierar ockupationen.

Västsahara har illegalt ockuperats av Marocko se- dan 1975. Det är en ockupation som strider mot FN:s vilja och den internationella domstolen i Haag. År 1991 slöts ett vapenstillestånd, och parterna kom överens om att hålla en folkomröstning övervakad av den FN-ledda styrkan Minurso. Marocko har dock gjort sitt yttersta för att sabotera och förhala processen.

Under slutet av förra året, 2018, återupptogs samtalen mellan parterna i Genève under ledning av FN:s sändebud Horst Köhler, och en andra samtalsrunda är planerad i år. Men för att samtalen ska bli framgångsrika behövs ett engagemang från omvärlden.

För en gångs skull finns det anledning att lyssna till Donald Trumps säkerhetspolitiska rådgivare John Bol- ton. Han är en person med stor kunskap om Västsahara efter sin tid som FN-ambassadör för USA och medarbetare till James Baker, som låg bakom den tidigare fredsplanen. Bolton menar att den här folkomröst- ningen, som beslutades 1991, snarast måste komma till stånd.

Det allra viktigaste som Sverige kan göra i det här läget är att trycka på i FN och i andra internationella sammanhang, inte minst i sina bilaterala kontakter, för att se till att folkomröstningen blir av. Det finns ingen annan hållbar lösning. Sverige måste även agera för att Minurso ska få mandat att övervaka de mänskliga rät- tigheterna. Det är mycket som står på spel. Om de västsaha- riska

representanterna körs över finns det stor risk för att vapenvilan bryts. Det västsahariska folket börjar få nog, och allt fler röster höjs för att återuppta den väp- nade kampen. Världen behöver inte ytterligare en väp- nad konflikt. Världen behöver fredliga lösningar med respekt för folkrätten. Efter 44 år av ockupation är det hög tid att västsaharierna får tillbaka sitt land. Men då kan inte omvärlden förhålla sig passivt, utan måste agera.

Anf. 136 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Det är ett par liberaler som har varit uppe i talarstolen före mig här i kammaren i dag. Det har fallit på min lott att tala lite kort om de nedrust- ningsambitioner som regeringen i dag presenterat på kärnvapenområdet.

Det finns sannerligen mycket att göra, fru talman. Vi har nystartsav- talet, som ska sättas igång 2021. Vi har icke-spridningsavtalet, som tyvärr har fört en något tynande tillvaro under lång tid. Därtill stödde Sverige för snart 20 månader sedan tillkomsten av det som kallas för kärnvapenkonventionen eller NBT. Sedan vi gjorde det sommaren 2017 har frågan varit föremål för en utredning.

Den 18 januari i år kom ambassadör Lars-Erik Lundin med sitt betänkande, fru talman. Det är onekligen sällan man ser en så total sågning från en utredares sida som när det gäller frågan huruvida Sverige ska tillträda och underteckna den så kallade kärnvapenkon- ventionen. Dels pekar ambassadör Lundin på att detta underminerar de existerande nedrustningsregimerna, dels menar han att det försvårar samarbetet med Sveri- ges närmaste vänner, varav en del – USA, Storbritannien och Frankrike – har kärnvapen. Det torde vara be- kant för alla i den här kammaren att samtliga kärnvapennationer varken dementerar eller bekräftar före- komsten av dessa vapen i de plattformar som de övar med. Skulle Sverige tillträda kärnvapenkon- ventionen är det min bedömning att en försvarsmaktsövning som den som genomfördes hösten 2017, Aurora, inte vore möjlig, åtminstone inte med deltagande av Frankrike och USA.

Trots denna totala sågning av möjligheten att till- träda konventionen har nu regeringen ändå bestämt sig för att skicka ut utredningen på remiss. Detta, fru talman, innebär att osäkerheten fortsätter om var Sverige befinner sig i förhållande till konventionen, vilket drabbar våra säkerhetspolitiska samarbeten.

Fru talman! Visionen om en kärnvapenfri värld är viktig. Men vi får aldrig landa i en situation där Ryssland och Kina har sina kärnvapen kvar medan de västliga demokratierna har avvecklat sina. Nedrustning på kärnvapenområdet måste ske balanserat, samtidigt och transparent.

Anf. 137 PYRY NIEMI (S):

Fru talman! Sverige är ordförandeland i Nordiska rådet 2019. Den svenska delegationens ordförandeskapsprogram för året lyfter fram betydelsen av demokrati i Norden och det breda folkliga samarbetet genom att sätta fokus på dagsaktuella frågor där ländernas samarbete ger mer än om vi agerar varje land för sig. Samarbete ger nordisk

nytta. Det handlar om att under- lätta medborgarnas vardag, att utbyta erfarenheter inför reformer på olika samhällsområden och att få genomslag för gemensamma nordiska värderingar i internationella sammanhang.

De fyra huvudområdena är
* jämställdhet, en förutsättning för demokrati – jag vill också påminna er om att det är ett seminarium om jämställdhet den 13 mars i förstakammarsalen i regi av Nordiska rådet
* digitalisering och digital kompetens – nya förutsättningar för demokratin
* gränshinder
* klimat – gränsöverskridande och förutsättning för demokrati och hållbar utveckling.

Fru talman! Jag vill nu tala om Norden som världens mest integrerade region. De nordiska statsministrarna enades 2016 om att sätta ett ambitiöst mål för Norden. Våra fem länder och tre självstyrande regioner har helt unika förutsättningar att bli just världens mest integre- rade region. Nu har Nordiska ministerrådet enats om en handlingsplan för mobilitet 2019–2021. Mobiliteten, den fria rörligheten, är fundamentet för det nordiska samarbetet. När Nordiska rådet bildades 1952 med de fyra länderna Sverige, Danmark, Norge och Island var en gemensam passunion ett av de första och viktigaste besluten. Därefter grundades en gemensam arbetsmarknad. Jag ska naturligtvis inflika att Finland blev medlem 1955.

Jag har fått förtroendet att representera Nordiska rådet i Nordiska ministerrådets gränshinderråd. Gränshinderrådet har i uppdrag att utreda och genomlysa gränshinder och ta fram möjliga lösningar som sedan ska beslutas av de olika regeringarna. Uppdraget till Gränshinderrådet är att klara av 8–12 hinder per år. Förra året löstes 14 gränshinder. Det går således bättre och bättre för varje år.

Gränshinderrådet har också fått ett förstärkt mandat att i dialog ställa större krav på regeringarna att bidra med såväl energi som beslutskraft för att lösa ut hinder.

Jag ska belysa några ämnesområden som har prioritet i handlingsplanen.

Fru talman! Ett av dessa områden är digitalisering som ett stöd för ökad mobilitet. En av utmaningarna är att finna en gemensam digital betalningslösning som fungerar i alla de nordiska länderna, en nordisk bank- id-lösning. Det finns en pilot, och det pågår ett intensivt arbete för att implementera den. Många som gränspendlar alternativt flyttar till andra nordiska länder möter utmaningar i såväl att öppna bankkonton som att betala räkningar över gränserna. Det här kan vara en modell för att förenkla.

Utbyggnaden av 5G är väsentlig för att främja och stödja framtidens digitala möjligheter och säkerställa lösningar på kommande utmaningar, men det finns givetvis utmaningar i Norden som inte fixas genom över- gången från 4G till 5G. Tillgängligheten och tillgången till digitala lösningar för alla nordbor förknippas fortfarande med brister. Utbyggnadstakten måste framgent vara hög. Det har därför bildats ett ministerråd för digitalisering, med fokus på Norden och även Baltikum. Det tre viktigaste områdena är gränsöverskridande digitala tjänster, digital innovation riktad mot företag och genomförandet av EU:s digitala inre marknad.

Fru talman! Det är också Nordiska rådets uppfattning att man behöver belysa integriteten på nätet, ägarkoncentrationen och de stora företagens insamling av kunddata. Bara en sådan sak som gemensamma regler

för dataroaming är svårlöst. Både Färöarna och Grön- land står utanför EU:s regelverk.

Jag vill säga något om nordiskt språk- och kultur- utbyte som en möjlighet för mobilitet. Vi vet med säkerhet att skandinaviskan som språk möter betydande utmaningar. När Nordiska rådet bildades var det helt självklart att alla pratade skandinaviska, men så är det inte i dag. Många boende i nordiska länder väljer hellre att tala sitt nationella språk i kombination med eng- elska. Den utmaningen kräver betydande informationsinsatser för att stärka skandinaviskans ställning som en väsentlig grundbult för mobilitet och gemensam arbetsmarknad. En viktig del är möjligheten att studera på skandinaviska i de olika länderna.

Fru talman! Den gränskryssande infrastrukturen är väldigt avgörande för hur Norden ska utvecklas till den mest integrerade regionen i världen. Det finns 26 olika utpekade projekt som skulle kunna sjösättas om de olika regeringarnas transportministrar påbörjade nöd- vändiga prioriteringsarbeten för att främja utbyggnaden av gemensamma järnvägslinjer som långsiktigt skapar möjligheter till hållbar gränspendling och godstrafik.

Utskottet för tillväxt och utveckling i Nordiska rådet förväntar sig att Nordens transportministrar skyndsamt återupptar samtalen om att finna gemensamt prioriterade infrastrukturlösningar. Vi beklagar att samta- len delvis har avstannat, när så mycket kan påbörjas och ge såväl nationella som nordiska mervärden till nordbor och företag. För närvarande har vi också fått information om att transportmi- nistrarna sannolikt kommer att träffas i oktober, vilket vi ser mycket fram emot. Vi hoppas att det ger nya resultat och spännande planer. (Applåder)

Anf. 138 PÅL JONSON (M):

Fru talman! Jag vill i mitt anförande uppmärk- samma att det i dag är på dagen exakt fyra år sedan det så kallade Minskavtalet slöts. Trots detta har Rysslands illegala annektering av Krimhalvön och den mi- litära aggressionen mot Ukraina oförtrutet fortsatt till denna dag. Ryssland har till och med på senare tid även utvidgat konflikten till Azovska sjön, bland annat genom att angripa och beslagta ukrainska örlogsfartyg och sjömän. Detta ska givetvis fördömas. Det ryska folkrättsbrottet har begåtts till priset av över 13 000 döda, 30 000 skadade och 1 1⁄2 miljon internflyktingar i Ukraina. Det är djupt beklagligt.

Samtidigt börjar i Europa nu breda ut sig en trött- het, eller en så kallad fatigue, kopplad till situationen i Ukraina. Också detta är djupt oroväckande. Det finns politiska krafter både till höger och till vänster i länder som Italien, Österrike, Ungern och Grekland som säger att det nu är dags att normalisera relationerna med Ryssland genom att ta bort sanktionerna och handelsrestriktionerna och återigen försöka stärka de diploma- tiska banden med landet.

Fru talman! Självklart vore det både angeläget och önskvärt att EU hade goda relationer till Ryssland, men inte till vilket pris som helst och inte på bekostnad av våra grundläggande värderingar och

långsiktiga in- tressen. Ryssland måste leva upp till Minskavtalet. EU behöver i stället öka trycket genom fler riktade sanktioner mot Ryssland samtidigt som vi borde stärka det säkerhetsfrämjande stödet till Ukraina. Ytterst handlar allt detta om att Ryssland precis som alla andra euro- peiska länder måste bedömas och hållas ansvarigt för sina utrikespolitiska vägval.

Det finns åtminstone fem faktorer i den ryska utrikespolitiken som gör Ryssland till landet annorlunda inom den europeiska säkerhetspolitiken.

För det första finns det bara ett land i Europa som med militärt våld har ritat om den europeiska kartan inte mindre än två gånger under de senaste tio åren.

För det andra finns det bara ett land i Europa som försöker genomföra lönnmord på avhoppade agenter med massförstörelsevapen. Även detta har skett två gånger på EU:s territorium.

För det tredje finns det bara ett land i Europa som bedriver systematiska desinformationsoperationer riktade mot EU genom så kallade trollfabriker och Twitterbottar.

För det fjärde finns det bara ett land i Europa som har satt i system att angripa och påverka fria och allmänna val. Italien, Storbritannien, Frankrike och Tyskland har alla upplevt dessa riktade angrepp mot demokratins hjärta.

För det femte finns det bara ett land i Europa som hotar, övar och tränar med kärnvapen. Det är totalt oacceptabelt. Både Sverige, Norge och Danmark har blivit utsatta för dessa direkta eller förtäckta hot och även en del av övningarna.

Fru talman! Alla dessa faktorer i den ryska utrikespolitiken får genomgripande konsekvenser för Euro- pas och Sveriges säkerhet. Och det finns i dag inga tecken på att Rysslands konfrontationspolitik gentemot väst kommer att avta i vare sig styrka eller omfatt- ning inom överskådlig tid. Av detta behöver vi ta in- tryck och dra nya säkerhetspolitiska slutsatser.

Det är därför bra att det finns en samsyn i den här kammaren om att Sverige behöver ett starkare försvar. Det gäller även att vi ska stärka det psykologiska för- svaret mot dessinformationsoperationer. Huvuddelen av partierna i riksdagen anser att Sverige ska fortsätta att fördjupa sitt bilaterala militära samarbete med USA och stärka partnerskapet med Nato. Vi har även i bred politisk enighet välkomnat att USA nu ökar sin militära närvaro i vår del av Europa. Det är bra för fred och säkerhet.

Däremot är vi är djupt oeniga i denna kammare när det gäller om Sverige självt ska bli medlem av Nato. Jag har respekt och förståelse för att det finns olika åsikter i denna fråga. Men jag har i ljuset av Sveriges ökade behov av försvarssamarbete inte någon större förståelse för dem som anser att det inte spelar någon roll om Sverige för all framtid avhänder sig möjligheten att bli Natomedlem genom att tillträda konventionen mot kärnvapen. Vidare skulle ett sådant tillträde naturligtvis kraftfullt försvåra vårt militära samarbete med USA, som ju är vår andra livlina i det svåra och bräckliga säkerhetspolitiska landskap som vi har att hantera.

Därför tycker jag, till skillnad från utrikesmi- nistern, att det bra att USA har varit tydligt mot Sverige med att det kommer att få konsekvenser för det militära samarbetet mellan Sveriges och USA om vi tillträder konventionen. Vi vill veta om det, eller som utrikesministern själv sa i sitt anförande tidigare i dag: It takes two to tango.

Jag tror att det är viktigt att vi får klarhet i detta. Allt det jag nu har sagt framgår i princip också svart på vitt i Lars-Erik Lundins utredning. Jag vågar påstå att det inte finns någon annan fråga som har så långtgå- ende och genomgripande konsekvenser för Sveriges säkerhetspolitiska handlingsfrihet som ett tillträde till förbudskon- ventionen. Jag välkomnar därför utrikesministerns besked i dag att regeringen främst kommer att verka för nedrustning i andra konstellationer, till exempel med Tyskland, samt att huvudspåret för Sverige kommer att vara icke-spridningsavtalet.

Anf. 139 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! Jag kunde inte låta bli att begära replik, för Pål och jag kommer från samma valkrets och har äran att ofta diskutera försvars- och utrikesfrågor i valrörelser och i andra trevliga debatter.

Utifrån Påls resonemang om kärnvapenkonvent- ionen vill jag ställa en tydlig och rak fråga: När anser Pål Jonson att kärnvapen ska användas för att gynna Sveriges intresse och skydda Sverige?

Anf. 140 PÅL JONSON (M) replik:
Fru talman! Aldrig, hoppas jag givetvis. Jag tyckte att Allan Widman var klok och balanserad i sitt inlägg när det kommer till kärnvapen.

Vi vill också verka för en kärnvapennedrustning, och det har även Nato åtagit sig att göra. Men vi tror inte att det är nyttigt att genomföra en unilateral nedrustning av de franska, brittiska och amerikanska kärn- vapnen, för risken är då att vi utsätts för kärnvapenutpressning av Ryssland.

Vi har sett att Ryssland är landet annorlunda när det kommer till kärnvapen. Det finns bara ett land i Europa som hotar, övar och tränar med kärnvapen, och det är Ryssland. Vi vill inte leva på nåder under hotet av dessa kärnvapen.

Anf. 141 HÅKAN SVENNELING (V) replik:
Fru talman! Jag hoppas att Pål Jonson har rätt i att kärnvapen aldrig kommer att behöva användas för svenska intressen. Men vi ser ändå hela tiden en förskjutning från borgerligheten, där man vill ansluta sig till Nato och komma in under ett kärnvapenparaply med andra länder. Man ser framför sig ett scenario där Ryssland använder kärnvapen som ett hot eller på annat sätt, och man anser därför att man behöver ha kärn- vapen i sin arsenal.

Risken med detta är framför allt att man förstör hela mänskligheten. Det är det som vi aldrig får komma ifrån. Bara ett enda kärnvapen, oavsett om det är litet eller stort, skulle få förödande konsekvenser. De två atombomber som redan har använts gör att otroligt många människor, ungefär 200 000 människor, fortfarande i dag behöver vård för sina skador från kärnvapen.

I Dagens Nyheter i dag slår fyra forskare fast fyra oklarheter i den utredning som har kommit. Jag tror att det är viktigt att vi inser i debatten att utredningen definitivt inte ger alla svar i frågan.

Anf. 142 PÅL JONSON (M) replik:
Fru talman! Jag brukar försöka vara lite lustig och säga att Håkan Svenneling och jag bor i samma län, men när det kommer till säkerhetspolitik brukar det kännas som att vi befinner oss på olika planeter. Men inte den här gången, för jag delar Håkan Svennelings beskrivning att kärnvapen är fruktansvärda vapen som vi gemensamt måste arbeta för att rusta ned.

Mer behöver göras kopplat inte minst till NPT-kon- ferenserna, för där har man inte nått fram till någon slutkonvention vare sig 2015 eller 2017. Naturligtvis måste trycket på kärnvapenstaterna öka; jag har inte någon annan uppfattning än Håkan Svenneling. Detta är också jätteviktigt kopplat till Startavtalet, som snart kommer att inledas.

Jag konstaterar att också det finns flera aktörer som nu är ute och diskrediterar Lars-Erik Lundins utred- ning. Jag blir lite beklämd av det, för Lars-Erik Lundin är en mycket erfaren diplomat som har skrivit en i mina ögon mycket insiktsfull utredning. Jag tycker att de här aktörerna borde fokusera på att skriva vederhäftiga remisskrav snarare än att försöka diskreditera utredningen i sig.

Anf. 143 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):
Fru talman! Vi lever i en värld där demokratin urholkas, högerextremismen ökar och de ekonomiska klyftorna ökar ännu mer. Därför är det viktigare än någonsin att Sverige tar ledningen i arbetet för att stärka skyddet av mänskliga rättigheter och arbeta för ett hållbart företagande i Sverige och världen.

Fru talman! Vi har globaliserat kapital men inte mänskliga rättigheter. Flera organisationer vittnar om de rådande förhållandena. Diakonia skriver om ”usla arbetsförhållanden i leverantörsled, brist på fackliga rättigheter, barnarbete, slaveri, stöld av land och vatten, tvångsförflyttningar och företag som förvärrar väpnade konflikter”. De fortsätter: ”Om du protesterar och kräver dina rättigheter är det vanligt att du utsätts för hot, trakasserier och inte sällan riskerar du att dö- das. Är du kvinna är du extra utsatt. Helt enkelt en verklighet där företag kränker mänskliga rättigheter, där fina ord i hållbarhetspolicies inte har omsatts i handling och där stater sätter företagens intressen före lokalbefolkningens.”

Fru talman! En mycket akut fråga som lyfts globalt och i denna kammare är miljö- och klimatkrisen och dess konsekvenser. Vänsterpartiet har ambitionen att Sverige ska bli ett av världens första fossilfria välfärdsländer. Elbilar är en viktig del av det här och ett viktigt steg i den gröna omställningen för att bland annat ga- rantera en hållbar trafik i framtiden. Men framställningen av elbilar och elbilsbatterier är långt ifrån en grön och rättvis affär.

Fru talman! När vi arbetar med politiska reformer för att uppnå miljömålen är det viktigare än någonsin att beakta hur de beslut vi fattar påverkar resten av världen. Att premiera miljövänliga fordon som elbilar för att uppnå miljömålen är ett viktigt steg i rätt riktning men bara om vi kan säkerställa att dessa fordon är tillverkade på ett hållbart sätt.

För att tillverka elbilsbatterier för framtidens gröna trafik krävs det en metall som heter kobolt. Över hälften av världens kobolt utvinns i Kongo i Afrika, ofta under vidriga förhållanden. Kongo är ett av världens rikaste länder när det gäller tillgången på värdefulla naturtillgångar. Men trots det räknas landet som ett av de fattigaste i världen. Det mesta av Kongos mineraler säljs i västvärlden, till

exempel till Sverige. Internationella banker och skatteparadis hjälper också till att överföra och gömma de enorma summor som stjäls från Kongo – pengar som skulle kunna bidra till att utveckla landet.

För inte så länge sedan publicerade Aftonbladet ett reportage om hur barnarbetare så unga som sju år och fattiga kongoleser arbetar för utländska företag utan vare sig hjälm eller annan skyddsutrustning i farliga gruvor för att utvinna kobolt. Människor mister livet i trånga tunnlar när de desperat försöker gräva fram metallen och tunnlarna rasar. Kobolten används till batterierna till just de elbilar som såväl Volvo som vi poli- tiker vill att folk ska köpa i Sverige.

Alla talar om elbilar. Man talar om Tesla och Volvo, men sällan hör man någonting om de oaccep- tabla och inhumana arbets- och livsvillkor som dessa utländska företag utsätter människor för. Enligt organisationen Afrewatch arbetar minst 7 000 barn med kobolt i ett distrikt i Kongo.

Vi jublade när företaget Northvolt meddelade att de ska bygga Europas största batterifabrik i Skellefteå, vilket skapar över 2 500 jobb, och över att Volvo från och med 2019 ska bygga in elmotorer i alla sina nya modeller. Men priset som betalas av barnen och gruvarbetarna som utvinner råvaran i ett avlägset hörn av Afrika är oacceptabelt högt. Fru talman! Vi måste ställa tydliga krav på att svenska företag ska leva upp till hållbarhetskraven, respektera mänskliga rättigheter och säkerställa rimliga arbetsvillkor oavsett var de har sin verksamhet.

Kon- golesiska barn är lika mycket värda som svenska barn, och därför ska vi aldrig acceptera barnarbete oavsett var i världen det sker. Konflikten i Kongo är en av de värsta i världen sedan andra världskriget. Men trots att 6–8 miljoner människor hittills dött görs inte så mycket för att få slut på stridigheterna. Med tanke på västvärldens roll i kriget genom den fruktansvärda exploateringen av naturresurser har vi ett ansvar för att ta fram politiska refor- mer för att påverka grundorsakerna till konflikten. De rika länderna har ett ansvar att stoppa illegal handel och kapitalflykt. På samma sätt måste rika länder också föra en diskussion om hur stora multinationella företags verksamhet påverkar socioekonomiska och politiska förutsättningar i fattiga länder.

Fru talman! Låt mig avsluta genom att återge vad fredsprisvinnaren Denis Mukwege har sagt: Det kongolesiska folket har blivit förödmjukat, kränkt och massakrerat i mer än två decennier inför det internationella samfundet. I dag kan ingen säga att man inte vet vad som händer.

När vi kör våra elbilar, när vi använder våra mobiltelefoner och när vi beundrar våra diamanter ska vi reflektera över priset som de kongolesiska barnen betalar när vi bortser från de mänskliga rättigheterna. (Applåder)

Anf. 144 BJÖRN SÖDER (SD) replik:

Fru talman! Demokratiska fronten för Palestinas befrielse är en terrororganisation som utfört terrormas- sakrer på judiska barn och är aktiv med terrorverksamhet i Gaza. I Sverige verkar Grupp 194, som är en samarbetsorganisation till DFLP och som mottar skattemedel från Malmö stad. Malcolm Jallows partiledare Jonas Sjöstedt har också gästat Grupp 194:s möten, och Vänsterpartiets samarbete med den organisationen är väldokumenterat.

I sociala medier kan man ta del av information om att Momodou Malcolm Jallow mottagit ett pris från DFLP. I Vänsterpartiets lokal där fotot är taget pryds väggen av organisationens fana. Anser inte Malcolm Jallow att det är ganska problematiskt när han som le- damot av Sveriges högsta beslutande organ hyllar en terrororganisation som DFLP och mottar pris av densamma och därmed används i deras propaganda?

Anf. 145 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:
Fru talman! Det är förväntat att Björn Söder ställer
en fråga som inte har med mitt anförande att göra. Jag talar om svenska och västerländska företag som åker ned till Afrika och bryter mot alla grundläggande rättigheter och mänskliga rättigheter, och då ställer Björn Söder en fråga som handlar om Palestina. Min kollega Håkan Svenneling har talat om Palestina tidigare och berättat var vi står i frågan. Det säger mycket att Björn Söder inte vill prata om när svenska företag åker till Afrika och bryter mot lagstiftningen utan hellre vill prata om när afrikaner är i Sverige och hur man ska skicka tillbaka dem till Afrika. Det är det ni pratar om hela tiden:

främlingsfientligheten och den bild som jag och många i Sverige inte delar när det gäller mänsklighet och mänskliga rättigheter.
Jag vill gärna höra Björn Söder tala om lagbrotten som pågår i Kongo. Ställ en fråga som handlar om det!

Anf. 146 BJÖRN SÖDER (SD) replik:
Fru talman! Momodou Malcolm Jallow har mottagit ett pris av en terroristorganisation. Jag förstår att det är obekvämt att stå här och svara för det, men trots det är det ett faktum att han har mottagit ett pris från en terroristorganisation som har utfört terrordåd. I Ma'alotmassakern 1974 dödades 25 personer varav 22 var judiska barn. Grupp 194 som är samarbetsorganisation och som Vänsterpartiet har samarbete med hade ett arrangemang i Vänsterpartiets lokaler i Malmö, och man skriver på sin hemsida att sista delen av evenemanget var en visning av en film om Ma'alot som återger DFLP:s heroiska, revolutionära beväpnade styrkors heroiska operation i Ma'alot Tarshiha.

Detta är alltså en organisation som Momodou Malcolm Jallow har tagit emot ett pris av. Jag tycker att han är skyldig svenska folket och dem som har röstat in honom i Sveriges riksdag att svara på hur man kan ta emot ett pris från en terroristorganisation.

Anf. 147 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:
Fru talman! Jag konstaterar återigen att Björn Söder inte är intresserad av mänskliga rättigheter i Afrika, som hela mitt anförande handlade om.

När det gäller Israel och Palestina är Vänsterparti- ets ståndpunkt väldigt tydlig. Vänsterpartiet anser att Israel måste dra sig tillbaka från ockuperat område, att bosättningarna måste utrymmas, att blockaden av Gaza måste hävas och att en fri och demokratisk palestinsk stat bör upprättas. Det är där vi står. Inget annat som ledamoten påstår här stämmer.

Min kollega, Håkan Svenneling, har varit väldigt tydlig just när det gäller Vänsterpartiets ställningstagande i utrikespolitiken.

Det som jag vill lyfta upp i den här kammaren, och som man aldrig hör folk prata om, är västerländska företag som åker ned till Afrika och bryter mot alla mänskliga rättigheter. Det är du inte intresserad av att tala om, Björn Söder. Du får gärna ställa en fråga som handlar om det.

Anf. 148 AYLIN FAZELIAN (S):
Fru talman! Det finns ett omfattande och akut säkerhetshot mot vårt samhälle. Hotet ligger och tickar som en tidsinställd bomb – tick tack, tick tack. Varje sekund rör vi oss närmare en katastrof. Det finns ingen annan fråga som borde engagera oss mer, ingen annan fråga som borde prioriteras lika högt, ingen annan fråga som genomsyrar hela vår existens.

Klimatförändringarna är här, och det handlar inte bara om några svältande isbjörnar eller döda korallrev. Klimatförändringarna genomsyrar alla samhällsfrågor och utgör framför allt ett hot mot samhället så som vi känner det.

Glaciärer smälter, och havsnivån höjs. Antalet översvämningar, stormar och skogsbränder ökar. De säkerhetsrisker som det för med sig kan inte mötas av ett enskilt land eller en enskild aktör. Det krävs en samlad, global omställning.

Intresset för hur klimatförändringarna hänger ihop med säkerhetsrisker och påverkar konflikter har ökat. Det handlar främst om humanitära kriser och katastrofer som direkta konsekvenser av det extrema vädret.

Det andra är samhällets funktionalitet som utsätts för påfrestningar vid till exempel översvämningar, torka eller stormar.

Det tredje är väpnade konflikter. Höjda temperaturer leder till att tillgången på naturresurser förändras. Det kan ha påverkan på och leda till konflikter om resurser.

Fru talman! Jag är stolt över att vår utrikesminister, Margot Wallström, såg till att frågan blev ett diskussionsämne i FN:s säkerhetsråd under vår tid som tillfällig medlem där. Det var första gången sedan 2011 som temat klimat och konflikt lyftes upp, och säkerhetsrådet enades om en resolution där kopplingen fastslogs.

Det är alltså inte bara klimatförändringarna i sig som är utmaningen utan också de sociala och ekono- miska konsekvenser de kan leda till. I fattigare sam- hällen med bristande institutionella funktioner är kapaciteten för att hantera påfrestningarna begränsad. Då får klimatpåverkan stora konsekvenser för människors tillvaro. Naturkatastrofer och konflikter spär på den ökade hungern vi nu ser i världen. De spär på globala orättvisor och leder till att människor tvingas migrera, vilket också medför stora utmaningar.

Även samhällen med starka institutioner påverkas. Det svenska samhället är till exempel kraftigt beroende av el. Skulle vår eltillförsel slås ut som ett resultat av en kraftig storm skulle konsekvenserna bli enorma. Sommarens torka visade också riskerna som klimatförändringarna för med sig. Utöver de många och stora bränderna ledde den varma sommaren till en betydande minskning av livsmedels- och spannmålspro- duktionen.

FN:s klimatpanel meddelar att vi har tolv år på oss att vända utvecklingen – tolv år. Utsläppen av växthus- gaser måste minska med 45 procent om temperaturen ska öka med enbart 1,5 grader. Och redan vid 1,5 grader kommer konsekvenserna att bli enorma.

Sverige har en viktig roll i klimatarbetet, när det gäller att driva på för förändring nationellt men även internationellt. I det arbetet behövs forskning och kunskap. Det är hög tid för oss att fördjupa vår förståelse för hur klimatförändringar samspelar med konfliktdrivande faktorer.

Nationellt måste vi också lägga i en högre växel. Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland. Det klimatpolitiska ramverket ligger fast. All relevant lagstiftning ses över. Klimatmålen ska nås. Energiö- verenskommelsen ska genomföras. Och en kraftfull grön skatteväxling görs.

Internationellt ska Sverige driva på för en klimatlag på EU-nivå. Reformarbetet för att genomföra Parisavtalet ska också intensifieras. 1,5-gradersmålet måste nås.

Fru talman! Mänsklighetens framtid står på spel. En kraftfull politik som reducerar utsläppen är vår enda väg framåt. Och tiden är knapp. Låt oss fortsätta med full kraft och ta ledning för global omställning. (Applåder)

Anf. 149 TOBIAS ANDERSSON (SD):
Fru talman! Mycket av det som har sagts i den här debatten är av yttersta vikt, även om politiska beslut på området kanske inte rent konkret påverkar livet för oss här i Sverige. De påverkar i stället samhällsutvecklingen i andra delar av världen – precis som utrikespolitik bör göra. I mitt anförande ämnar jag dock belysa ett område som rent konkret påverkar förutsättning- arna här på hemmaplan: handelspolitik i allmänhet och svensk export i synnerhet.

Fru talman! Det är självklart att exportframgångar för ett exportberoende land som Sverige är direkt avgörande för vår tillväxt, vårt välstånd och i förlängningen vår välfärd och statsfinanserna i stort. Miss- tolka mig inte; jag är fullt medveten om att svensk im- port skapar förutsättningarna för vår export, inte minst då Sverige är ett land högt upp i förädlingskedjan. Med det sagt ser jag ändock ett behov av att peka ut och problematisera den trend som har varit sett till just svensk export.

Att huvudsakligen fokusera på export tycks jag dessutom inte vara ensam om. Annars hade den före- gående regeringen självklart kallat sin exportstrategi för handelsstrategi. Den dåvarande regeringen läm- nade över exportstrategin till riksdagen i december 2015. Jag tycker att det är värt att utvärdera hur det har gått för svensk export sedan dess. Enligt Statiska centralbyråns siffor landade det svenska handelsnettot, vår varuexport subtraherat med vår varuimport, på ett underskott på 14,7 miljarder 2016. Då invänder säkert någon att det inte är rättvist att utvärdera regeringens strategi redan år ett, men dessvärre, fru talman, har ingen förbättring ägt rum därefter. Det svenska handelsnettot för 2017 landade på ett underskott på 10,7 miljarder, och de färska siff- rorna från 2018 visar på ett underskott på hela 32,9 miljarder.

Jag vill uppmärksamma fru talman på att jag är fullt medveten om att någon exportstrategi hit eller dit knappast är den enda faktorn som påverkar Sveriges handelsnetto. Med det sagt skulle jag i stället vilja belysa fyra andra faktorer som sannolikt är av större signifikans för vår export.

Den första faktorn är så klart den globala konjunkturen som i allra högsta grad påverkar förutsättning- arna på området. Den är dock svår att skylla på i detta fall, då den varit god de senaste åren.

Är det då, fru talman, räntan? Är det den som har varit för hög och som har begränsat vår investeringsförmåga här i Sverige? Nej, den har till och med varit negativ.

Kan det då ha varit vår valuta som har hållit exporten nere, fru talman? Nej, den svenska kronan har fallit under senare år och nådde rekordlåga nivåer under 2018. Det kan översättas till att det har varit relativt billigt för dem med annan valuta att köpa svenska produkter, vilket borde stärka vår export.

Den sista faktorn, den fjärde faktorn, som jag önskar lyfta i detta sammanhang, fru talman, är tillväxten i EU. Eftersom 70 procent av vår export går till länderna inom EU:s inre marknad påverkas och gagnas självklart vår export av andra länders tillväxt.

Svensk tillväxt, sett till bnp per capita, var i det absoluta bottenskiktet i EU 2018. Men de flesta EU-länder har haft en rimlig tillväxt de senaste åren. Och med den nämnda högkonjunkturen borde detta ha lett till ökad import av bland annat svenska varor.

Med facit i hand har alltså den svaga kronan, den låga räntan, den globala konjunkturen och EU-ländernas tillväxt i samklang pekat på att exportförutsättningarna för Sverige har varit goda. Trots det, och trots den föregående regeringens exportstrategi, har vi inte ens varit nära ett överskott i vårt handelsnetto. Från Sverigedemokraternas sida ser vi därför ett behov av olika åtgärder på området.

Å ena sidan behöver Sverige verka för att EU ska stifta fler frihandelsavtal och att dessa ska gagna viktiga sektorer för Sverige och ta våra komparativa fördelar i beaktande. Å andra sidan måste svensk konkur- renskraft stärkas genom nationella åtgärder, som ett aktivt regelförenklingsarbete, en framtida miniminivå vid implementeringen av EU-direktiv och satsningar riktade mot små och medelstora företag – såklart.

Avslutningsvis, fru talman, bör det dock nämnas att det återfinns bra punkter i exportstrategin. Men den avgående regeringen misslyckades uppenbarligen ändå med att få liv i svensk export. Frågan är vilka åtgärder den nytillträdda regeringen ämnar vidta på området, så att vi på riktigt kan få till en förändring.

Fru talman! Om en socialdemokratiskt styrd rege-ing misslyckas med att skapa tillräckliga förutsättningar för svensk export under en högkonjunktur, med svag krona och negativ ränta, vill jag inte ens veta hur en socialdemokratiskt styrd regering kommer att miss- lyckas på området under en kommande lågkonjunktur.

I detta anförande instämde Björn Söder och Markus Wiechel (båda SD).

Anf. 150 AYLIN FAZELIAN (S) replik:

Fru talman! Jag hade inte tänkt begära replik, men jag förvånades något väldigt av att en sverigedemokrat stod och pratade om vikten av export. Sverigedemokraterna är ju ett parti som vill bygga murar runt Sve- rige. En sverigedemokrat pratade om vikten av handel inom EU. Det är samma sverigedemokrater som fram till i förrgår, om jag inte missminner mig, faktiskt ville gå ur EU.

Jag måste då fråga: Hur ska ni ha det? Fram till i förrgår var ni för en svexit.

Anf. 151 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:
Fru talman! Om ledamot Fazelian hade varit intresserad av vår politik på området hade hon till exempel kunnat ta del av presskonferensen förra veckan, där vi betonade vikten av frihandel och den inre marknaden. Man kan även kolla i våra gamla principprogram. Där står det tydligt att vi motsätter oss protektionism.

Vår skepsis mot EU har aldrig grundat sig i frihandel eller den inre marknaden, utan den har uteslutande grundat sig i att vi motsätter oss den överstatlighet som råder. Vi motsätter oss att riksdagsledamöter, som Fa- zelian och jag, inte i tillräckligt hög utsträckning har möjlighet att fatta beslut som påverkar oss här.

Jag tycker att ledamot Fazelian, när hon ändå står här och representerar ett regeringsparti, kan svara på varför man så kapitalt har misslyckats med att få igång den svenska exporten. Hur kommer det sig att vi har haft ett handelsunderskott de senaste åren? Och vilka åtgärder ämnar regeringen vidta på detta område?

Anf. 152 AYLIN FAZELIAN (S) replik:
Fru talman! Det är precis tvärtom. Regeringen har till exempel under de föregående fyra åren tagit fram en omfattande exportstrategi och verkligen investerat i frågor om svensk handel och export, eftersom Sverige är enormt exportberoende.

Men det är intressant att lyssna till ledamot Tobias Anderssons svar. Problemet med Sverigedemokra- terna är nämligen att partiets politik ändras från dag till dag. Det är enormt svårt att veta vad den politik som Sverigedemokraterna står för innebär i morgon, för den förändras från dag till dag.

Min fråga kvarstår: Hur ska svenska folket kunna ta er politik kring EU på allvar när ni för så sent som två dagar sedan faktiskt ville ha en svexit?

Anf. 153 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:
Fru talman! Om jag hade varit socialdemokrat hade jag varit väldigt försiktig med att kritisera andra politiska partiers svängningar, för Socialdemokraterna har de senaste åren lagt fram förslag som till och med fått mig som sverigedemokrat att vara stolt över Socialde- mokraternas politiska förändringar.

Det är just den exportstrategi som du står här och hyllar, ledamot Fazelian, som jag ifrågasatte och argumenterade mot under hela mitt anförande. Jag tycker att den har varit alldeles för tandlös. Den exportstrate- gin har uppenbarligen inte skapat någon förbättring kopplad till vår export. Vi har sett att vi, sedan den infördes 2016, konsekvent har haft ett underskott i vårt handelsnetto.

Om ledamot Fazelian motiverar sin exportpolitik med exportstrategin tror jag att det finns mycket övrigt att önska, och vi bör nog rädas en framtida lågkonjunktur för Sverige.

Anf. 154 ANDERS ÖSTERBERG (S):
Fru talman! Året var 1868, och Nils Borg såg människor lida, vara nära att gå under. I Råneå kommun, som i dag är en del av Luleå kommun, hade folk klagat över den kalla vintern. Just denna vinter hade det kommit kolossala mängder snö, något som stod att läsa i lokaltidningarna.
49

Det var svält, och när väl nödhjälpen kom, ända från Stockholm, ibland skickad från Sankt Petersburg och ibland ända från Krimhalvön, fördelades den inte till dem som verkligen behövde den. Nej, bara de som kunde bevisa att de kunde betala tillbaka fick ta del av nödhjälpen.

Var detta verkligen rimligt? Kom hjälpen verkligen fram? De välbärgade bönderna fick nödhjälp, så mycket spannmål att det räckte och blev över, medan de fattigaste inte fick någonting alls.

Nils Borg packade en ryggsäck och gjorde sig redo. Mitt i iskalla vintern skulle han gå hela vägen till Stockholm. Han skulle gå till kungs på samma sätt som missnöjda undersåtar gjort i århundraden före honom för att be regenten – folkets fader, dess kärleksfulla beskyddare – att gripa in och skipa rättvisa. Om bara konungen får veta kommer allt att ställas till rätta.

Nu kanske det är en och annan här inne som undrar varför jag talar om svälten på 1860-talet i Sverige. Det är faktiskt en helt rimlig fråga. Det är ingen i dag som kommer ihåg att Sverige var ett av världens fattigaste länder bara några generationer bakåt i tiden och behövde katastrofbistånd.

Historien som jag berättade kommer mestadels från boken Svälten, som fick Augustpriset förra året. Där ställs frågor: Kom biståndet fram? Blev det rätt fördelat? Gjorde givarna rätt saker? Det är nästan samma frågor som vi måste ställa oss i dag när det handlar om vårt bistånd, när vi som ett av världens rikaste länder ger till andra länder i världen.

Jag tänker till exempel på när Haiti behövde kata- strofbistånd eller på när El Niños effekter slog till med brutal kraft mot Central- och Östafrika. Just i det senaste fallet kan vi nog säga att hundratusentals liv räddades från svältdöden tack vare svenskt bistånd.

Vi ska vara stolta över att vårt bistånd uppgår till 1 procent av bni. Sverige och några få andra länder är de enda i världen som uppnår det. En del säger att det svenska biståndet bara är en droppe i havet. Ja, det kanske är så, men vad är havet om inte bestående av en massa droppar?

Vad bidrar då det svenska biståndet till? Det korta svaret är: mycket. Jag kan ge ett lite längre svar genom att berätta om exempelvis den resa som utrikesutskottet gjorde till Malawi. Det är ett land som ligger mellan Moçambique och Zimbabwe. Få människor på våra breddgrader har ens hört talas om detta land, men det bor över 17 miljoner människor där. Nordiskt bistånd, tillsammans med bistånd från Gavi, Globala fonden, Unicef och Bill & Melinda Gates Foundation, gör att många barn i dag överlever, tack vare vaccin och bättre mediciner. Detta är ett mycket lyckat exempel på offentlig-privat samverkan, som det heter. Om någon vill se motsatsen, titta på Nya Karolinska.

Det sägs att djävulen syns i detaljerna. Så är det säkert, men det gör också änglarna. I Malawi berättades det om en flicka som fått hiv från sina föräldrar. För bara några decennier sedan hade det varit en garante- rad dödsdom. Häromdagen blev hon klar utbildad sjuksköterska.

I Sverige samlades för ett par år sedan en demon- stration till stöd för yttrandefrihet och respekt för mänskliga rättigheter i Etiopien. Jag gick

förbi den de- monstrationen, där man krävde frigivande av ett antal personer. Det blev en resa för mig i kampen för mänskliga rättigheter på Afrikas horn.

I förra veckan kunde jag i Addis Abeba träffa per- soner vars namn jag nämnt i denna talarstol, nu som fria människor – fria och fulla av kämpaglöd. Jag satt i över en timme med den nya premiärministern dr Abiy, i ett samtal om fred, försoning och den otroligt viktiga processen mot demokrati. Allt detta började med en demonstration i ett vintrigt Stockholm för ett par år sedan. Tack till alla svensk-etiopier och etiopier som gjorde detta möjligt!

Resor, fru talman, kan se lite olika ut. Nils Borg kom till Stockholm efter att ha vandrat genom ett iskallt Sverige i 50 dagar. Tydligen klarade han sig ge- nom att sälja knappnålar under sin resa. Han fick aldrig träffa kungen. Hans kritik nådde dock fram, och det tillsattes en utredning om hur biståndet till Sverige fördelades. Ur hans vandring väcktes det moderna Sverige. Vi fortsätter den vandringen framåt. (Applåder)

Anf. 155 SARA SEPPÄLÄ (SD):

Fru talman! Efter ett riksdagsbeslut i juni 2015 skickades svenskar till Erbil i Iraks KRG-region för att bidra till de internationella insatserna för att bekämpa Islamiska staten. Sverige skulle bidra med utbildning av försvarsstyrkor, vilket var uppskattat, varför relationen mellan Sverige och KRG-regionen samt peshmerga kommit att bli mycket god. De svenska utbildningsinsatserna har dels inneburit en ökad möjlig- het till humanitärt stöd till civila, dels ökat möjligheten till självförsvar när terrorister har slagit till.

Av flera skäl har den svenska insatsen tidigare främst riktats till området kring KRG-regionens huvudstad Erbil och den kurdiska regionen, snarare än till övriga Irak. KRG-regionen har märkt ut sig genom en förhållandevis god demokratisk och ekonomisk utveckling samt som en av de främsta och mest effektiva krafterna mot Islamiska staten.

Islamiska staten har sedan dess lyckligtvis tryckts tillbaka, men som en följd av den fortfarande aktuella hotbilden finns det ett behov av fortsatt stöd till pe- shmerga. Det är en hotbild som har förstärks då vi tyvärr fortfarande ser hot från olika IS-celler. Till råga på detta har den irakiska regeringen trots diplomatiska medlingsförsök från KRG-regionen valt att angripa och inta tidigare KRG-kontrollerade områden.

Fru talman! De brutala och i huvudsak Iranstödda shiamiliser som stått för dessa oacceptabla attacker borde få stå till svars för vad de har gjort. Attackerna borde ha fördömts av omvärlden, och kurderna, som tappert har slagits mot terrorism, borde ha fått vårt tydliga stöd. Men nej, än en gång fick kurderna se ett enormt svek. Historien blir inte bättre av vetskapen om att förövarna använde sig av amerikanska stridsvagnar och materiel ämnad att bekämpa Islamiska staten och andra terrorgrupper.

Fru talman! Trots att vi tydligt sett hur den irakiska regeringen använt sig av internationellt stöd för att angripa den egna befolkningen har Sverige valt att direkt eller indirekt fokusera på hjälp till förövarna – till de krafter som står för dessa fruktansvärda attacker.

Till att börja med är det fullkomligt orimligt att Sverige stöttar två parter i en intern konflikt. Än värre är att Sverige har valt att minska

stödet till KRG-reg- ionen. För mig är detta fullkomligt oacceptabelt, och jag finner inga ord för att beskriva den frustration som jag och många andra känner.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag vara tydlig med en sak: De svenskar som tjänstgjort i samband med det militära bidraget i form av utbildningsinsatsen i Irak förtjänar ett stort tack för sin insats. Men jag vill ändå vädja till alla riksdagsledamöter att faktiskt sätta sig in i den situation vi ser i Irak. Syftet med insatsen är att skapa fred och stabilitet. Vårt uppdrag är att bidra till en god utveckling i såväl KRG-regionen som Irak. Det svenska stödet ska främst vara ämnat att bekämpa Islamiska staten, men även att säkra folkets självförsvar, i dag och framgent.

De svenska militära utbildningsinsatserna ska inte gå till trupper som direkt eller indirekt kontrolleras av dem som de facto förvärrat situationen i landet sedan IS drevs bort. Det svenska bidraget bör riktas till våra vänner i KRG-regionen så länge de fortsätter att re-spektera och skydda minoriteter samt fortsätter det diplomatiska arbetet gentemot styret i Bagdad. (Applåder)

Anf. 156 JAMAL EL-HAJ (S):
Fru talman! Internationellt samarbete är viktigt för vår industri. Det ger bättre möjligheter till export och handel, vilket ger bättre förutsättningar för tillväxten i Sverige. Genom internationellt samarbete kan vi också vara med och förbättra arbetsmiljön och villkoren för arbetare i hela världen. Det tjänar vi alla på.

Tack vare EU-samarbete och internationellt samarbete stärks vår exportindustri. Två tredjedelar av vår export går till länderna inom EU:s så kallade inre marknad, där vi har bättre villkor än i handeln med andra länder. Därför behöver vi individer och stater som tror på och står upp för frihandel och öppenhet, fortsätter hålla fast vid det och inte ger protektionist- iska krafter inflytande.

EU har under de senaste åren tecknat frihandelsavtal med bland annat Kanada och Japan. Detta skapar exportmöjligheter och arbetstillfällen i Sverige, vilket ger inkomster som behövs för att finansiera vår väl-färd.

Fru talman! Varje år dör nästan 4 000 arbetare på jobbet i Europa, och ännu fler i världen. Genom inter- nationellt samarbete kan vi med gemensamma regler förbättra arbetsmiljön för alla arbetare i Sverige och i världen. Vi behöver fler politiker som står upp mot arbetsgivare som vill öka vinsterna på bekostnad av arbetsmiljön och säkerheten på jobbet. Arbetare ska inte konkurrera med varandra genom brister och bespa- ringar när det gäller arbetsmiljön.

Fru talman! I EU har Socialdemokraternas Marita Ulvskog lett arbetet med revideringen av utstationeringsdirektivet, som nu gör det möjligt att kräva lika lön för utländska och svenska arbetstagare som gör samma jobb. Socialdemokraterna har också varit drivande i att få på plats pelaren för sociala rättigheter, som omfattar 20 områden som förbättrar för vanligt folk. Det handlar om exempelvis livslångt lärande, jämställdhet, trygga anställningar, dialog mellan parterna och för- bättrad arbetsmiljö.

Fackliga rättigheter är inte möjliga utan mänskliga och demokratiska rättigheter. Vi måste sätta människan i främsta rummet. Vi behöver mer demokrati, inte mindre. (Applåder)

Anf. 157 JULIA KRONLID (SD):
Fru talman! I Sverigedemokraternas utrikespolitik är respekten för grundläggande mänskliga rättigheter central. En av dessa rättigheter är religionsfrihet och rätten att ha en tro.

Att ha en tro har för många människor i världen varit livsavgörande och betytt allt. Särskilt i stater med förtryck kan det vara den personliga tron som gör att man orkar överleva dagen. Däremot får religion aldrig från något håll användas som en plattform för förtryck, förföljelse och våld gentemot andra.

Fru talman! Jag kan inte tillnärmelsevis jämföra det med det hat och den förföljelse som religiösa minoriteter världen över utsätts för, men jag har ändå fått uppleva en knivsudd av det hat och den förnedring som kan riktas mot en på grund av att man har en personlig tro.

Vi i Sverigedemokraterna står upp för flera mino- riteter världen över och fördömer allt politiskt och religiöst våld. Vi har vid upprepade tillfällen kritiserat de fruktansvärda övergrepp som begåtts mot det mus- limska rohingyafolket i Myanmar. Vi har försvarat folket i Västsahara och fördömt det förtryck de lever under. Vi står tydligt upp för kurdernas rättigheter. Det har min bästa kollega Sara Seppälä tydligt redogjort för i dag, så jag kommer inte att gå närmare in på det i mitt anförande.

Fru talman! Vi i Sverigedemokraterna har också varit tydliga i vårt fördömande av den fruktansvärda och sorgligt nog också ökande antisemitismen i Europa och övriga världen. I flera av Mellanösterns länder där det tidigare bott judar är den judiska befolkningen snart helt utrotad. De uttalanden som fortfarande görs – med stöd till och med av företrädare för den palestinska myndigheten – gentemot det judiska folket och Israel är vidriga. Terrororganisationen Hamas gör upprepade attacker mot Israel och har som mål att förinta Israel och utrota det judiska folket.

Att Sveriges utrikesminister med dessa förutsättningar ändå valt att gå fram och erkänna Palestina och därmed grusat relationerna till Mellanösterns enda demokrati är djupt sorgligt. Jag hoppas att utrikesmi- nister Margot Wallström menar allvar med sina ord om att motverka antisemitism både i Sverige och i andra delar av världen, inklusive de palestinska områdena, och att hon kommer att arbeta hårt för att återupprätta de diplomatiska förbindelserna med Israel.
En annan minoritet som utsätts för förföljelse och förtryck världen över är kristna, som ofta omnämns som världens mest förföljda grupp.

Det går inte att räkna upp alla länder där kristna har det svårt, men jag tänkte nämna några.

Situationen för de kristna kopterna i Egypten har länge varit svår. I och med Islamiska statens framgångar har säkerheten för de kristna i Egypten försämrats ytterligare med flera terrordåd och många dödade som följd. Regeringen måste börja agera och visa sitt tydliga stöd för de kristna kopterna i Egypten.

Fru talman! I Nigeria har ett antal attacker mot kristna och även mot muslimer som inte vill acceptera sharia utförts av den islamistiska gruppen Boko Haram. I vissa delstater har det fattats beslut som lett till att kristna blivit utsatta för begränsningar och diskriminering i skolan, hotade av kidnappning, utsatta för tvångsäktenskap och nekade anställning, rent vatten och hälsovård. I en attack mot en kristen by i februari 2018 dödades 106 personer. Boko Haram stod bakom attacken, och det har skett många fler sådana attacker.

Nordkorea räknas konsekvent som världens farligaste land för kristna. Här är det inte extrem islamism som står bakom förföljelsen utan extrem kommunism. Landets invånare lever under konstant förtryck från en repressiv regim som saknar tolerans för minsta tendens till oliktänkande från sina medborgare. I landet riskerar man att inte bara fängslas och sättas i koncentrationsläger för att man har en personlig tro utan också avrättas. Jag förutsätter att vår regering kommer att agera mot de fruktansvärda koncentrationslägren i Nordkorea.

Fru talman! De fasansfulla inbördeskrigen i Syrien och angränsande Irak har nu gått in i en mindre inten- siv fas, men situationen är fortfarande svår. Också här har de kristna varit särskilt utsatta. Händelserna i Mosul är ett talande exempel på de kristnas utsatta situation i Syrien och Irak, som inte kan betecknas som nå- got annat än ett religiöst och kulturellt folkmord.

Utrikesminister Margot Wallström framhöll i den utrikespolitiska deklarationen att Sverige stöder den nya irakiska regeringens reformansträngningar. Att förbättra relationerna mellan landets olika etniska och religiösa grupper, exempelvis de kristna, och kurder- nas ställning är avgörande för långsiktig fred och sta- bilitet i Irak.

Det är mycket positivt att Margot Wallström åtminstone nämner de kristna i Irak. Så har inte alltid varit fallet i utrikespolitiken i Sverige. Men om rege- ringen menar allvar med att stödja de kristna och andra minoriteter i Irak förutsätter jag att regeringen inom ramen för både biståndspolitiken och utrikespolitiken exempelvis stöder återupp- byggnad och självstyre på Nineveslätten och återbyggnad i Syrien. Fru talman! Sveriges riksdag och regeringen borde också visa sitt otvetydiga stöd för de överlevande och erkänna Islamiska statens terrorkampanj i Irak och Syrien mot bland annat assyrier, syrianer, druser, kristna, kurder, mandéer, shabaker, shiamuslimer, turkmener och yazidier under de senaste åren som ett folkmord. Det är en skam att Sverige inte likt Europarådet och Europaparlamentet har erkänt detta fruktansvärda brott mot mänskligheten som ett folkmord. Vi hoppas att så kommer att ske. (Applåder)

I detta anförande instämde Sara Seppälä, Björn Söder och Markus Wiechel (alla SD).

Anf. 158 THOMAS HAMMARBERG (S):
Fru talman! Vårt mål är en kärnvapenfri värld, står det i dagens regeringsdeklaration om utrikespolitiken. Vad kan vara en mer angelägen målsättning? Jag tror att detta i dag måste ses som en ödesfråga av samma dignitet som åtgärder mot klimathotet.

Att ägna mer kraft åt frågan om hur vi ska möta hotet om ett kärnvapenkrig kräver att vi tittar på vad som faktiskt håller på att hända. Det är helt uppenbart att vi nu står inför en begynnande ny fas av kärnvapen- kapprustning. USA och Ryssland är på väg att upplösa sin överenskommelse om nedrustning. Vad som sker nu är en modernisering och en effektivisering av kärnvapenarsenalerna i de två länderna. Från Kina rapporteras något liknande.

En trend i det här är att investera i en stor mängd tekniska kärnvapen med lägre kraft än de tidigare och som lättare kan användas i fler situationer. Med andra ord: Tröskeln håller på att sänkas.

Detta i sin tur ökar risken för en förstaanvändning, det vill säga att en part avfyrar sådana kärnvapen för att vara säker på att motparten inte

ges en chans att at- tackera först. Att detta verkligen kan bli en risk har för- stärkts av uttalanden av den amerikanske presidenten Trump.

Den här utvecklingen underminerar i praktiken teorin om den positiva effekten av en ömsesidig avskräckningseffekt, vad som tidigare brukade kallas terrorbalansen. Ett förödande storkrig kan bli följden av missförstånd eller felaktig information om motpartens intentioner.

Det nu 50-åriga icke-spridningsavtalet NPT har en klausul om att kärnvapenstaterna ska inleda förhand- lingar om nedrustning med sikte på en total avrustning. Förhoppningarna om detta har dock inte infriats. Dessutom har antalet kärnvapenstater under de här åren ökat och uppgår nu till nio.

Faktum är att hela det existerande regelverket kring kärnvapen hotas av avveckling i stället för förstärkning. Det var precis oron för denna utveckling som låg bakom arbetet med en internationell konvention om ett förbud mot kärnvapen. Det var 122 länder som under- tecknade det här i FN för drygt ett år sedan.

Vi deltog och var mycket aktiva i förberedelserna för att få en överenskommelse om formuleringarna i en sådan konvention, och nu är situationen den att höga förväntningar ställs på just Sverige att spela en ledande roll i det fortsatta arbetet på den konventionen. Vi har en historia som har skapat förväntningar i omvärlden, och då är frågan hur vi ställer oss. Det är det som kommer att diskuteras under den remissomgång som vi pratade om i morse.

Det har redan lanserats flera missuppfattningar i den här debatten, till och med under dagens lopp. För det första: Den här konventionen innebär inte en kollision med icke-spridningsavtalet NPT. Detta är en missuppfattning.

För det andra: Det är inte så att konventionen skulle omöjliggöra en ömsesidig avrustning. Den skulle inte göra det omöjligt med en balanserad avrustning med flera samtidigt. Tvärtom skulle konventionen om den ratificeras och sprids kunna bidra till ett ökat tryck mot de länder som i dag har kärnvapen. Därmed skulle den alltså kunna tjäna det syfte som vi egentligen är ute efter.

För det tredje: Det är heller inte sant att den här konventionen skulle leda till att Ryssland skulle få en chans att sabotera internationella fördrag, något som har nämnts under debatten. Det handlar om en oerhört viktig fråga, och det verkar som om det egentliga ar- gumentet mot konventionen är att vi är oroliga för att irritera Washington och att det skulle försvåra våra möjligheter att ha ett militärt samarbete med Nato eller med USA.

Jag vill avslutningsvis citera det som jag tror är det starkaste argumentet mot det resonemanget. Det kommer från ingen mindre än Hans Blix, den tidigare utri- kesministern och chefen för IAEA. Så här skrev han för ett tag sedan: ”Propåer görs om att vi som gengäld för ett fortsatt nära försvarssamarbete med USA/Nato ska göra avkall på en sedan länge etablerad oberoende svensk politik som syftar till avspänning och nedrustning.

Enligt min mening skulle det varken gagna Sverige, USA eller Nato att vi gav efter för sådana påtryckningar. Vi bör skriva under den nya konventionen, som främst är ett välbehövligt bidrag till att delegitimera kärnvapnen. Särskilt i dagens världsläge.”

Anf. 159 BJÖRN SÖDER (SD) replik:
Fru talman! Jag tror inte att det är någon som inte önskar sig en kärnvapenfri värld. Det hoppas jag i alla fall.

Vi i Sverigedemokraterna har varit väldigt tydliga med att vi anser att den här konventionen om kärnvapenförbud är ett slag i luften eftersom ingen kärnvapenbärande stat har undertecknat den eller ens deltagit i arbetet med den. Vi kan tycka vad vi vill om dessa saker, men är de inte med på båten är det svårt att över huvud taget åstadkomma någon skillnad.

Dessutom försätter man Sverige i ett säkerhetspolitiskt svårt läge om vi skulle underteckna och ratificera den här konventionen. Då skulle vi nämligen inte i en konflikt kunna ta hjälp av ett land eller en allians som har kärnvapen. Vi skulle till exempel inte kunna ta hjälp av Danmark och Norge.

När jag läser den utrikespolitiska deklarationen får jag uppfattningen att regeringen har svängt i frågan om ratificering. Är det också Thomas Hammarbergs uppfattning?

Anf. 160 THOMAS HAMMARBERG (S) replik:
Fru talman! Jag upplevde det som att utrikesministern mycket tydligt nämnde att vi nu avvaktar remissprocessen. Sedan ska regeringen ta ställning, för- hoppningsvis med parlamentets stöd. På den punkten har jag ingenting annat att säga än vad utrikesministern sa.

Vad gäller bedömningen av effekten av detta har jag en annan uppfattning än vad ledamoten har. Jag tror att det är väldigt viktigt att det sker en påtryckning mot kärnvapenmakterna att omvärlden inte accepterar en situation där några har dessa kärnvapen och vi andra är beroende av hur de hanterar kärnvapnen.

Som jag försökte beskriva i mitt inlägg: Det är en tendens just nu till en sorts kapprustning med kärnvapen som instrument, och detta är hotande. Att ha en bred internationell opinion som markerar att vi inte vill ha en sådan utveckling tror vi skulle påskynda möjlig- heterna att få en omsvängning i kärnvapenmakternas stater.

Anf. 161 BJÖRN SÖDER (SD) replik:
Fru talman! Jag tycker att det kommer dubbla signaler från regeringspartiet. Tidigare har ju utrikesmi- nistern mer eller mindre velat köra frågan om att Sverige ska ratificera den här konventionen ända in i kak- let. Men i dagens utrikespolitiska deklaration skriver man mycket riktigt där att utredningen – som jag också vill betona sågar den här konventionen vid fotknölarna och rekommenderar att den inte ratificeras – har läm- nats på remiss.

Regeringen skriver dock även så här: ”Regeringens mål är fortsatt en kärnvapenfri värld.” Detta är bra. Vidare skriver man: ”Vi kommer därför att ta ett nytt initiativ och samla en bred krets länder i arbetet för ett delat ansvar för kärnvapennedrustning.”

Från att ha velat köra frågan om att vi ska ratificera ända in i kaklet upplever jag att man helt plötsligt slagit till reträtt och lyssnat till vad utredningen säger, även om den nu är ute på remiss. Samtidigt för Thomas Hammarberg fram en annan åsikt här i talarstolen, att det ska köras in i kaklet.

Anf. 162 THOMAS HAMMARBERG (S) replik:
Fru talman! Det här med ”kaklet” var inte någon formulering som utrikesministern använde i sin framställning i dag. Hennes linje och budskap här var att vi ska avvakta remissförfarandet och studera de inlägg som kommer där, för det kommer säkert andra inlägg än den typ av inlägg som redan har kommit.

Det är viktigt att den här frågan blir analyserad i botten så att vi verkligen vet vad vi gör och helst bygger upp en form av samförstånd över partigränserna i frågan.

Ingenting har alltså ändrats där. Personligen tycker jag att det är väldigt viktigt att diskussionen om det här konventionsförslaget blir saklig. Den har inte alltid varit saklig, och det fanns bevis på detta under dagens debatter också.

Anf. 163 MAGNUS JACOBSSON (KD):
Fru talman! Jag har under förmiddagen noterat att det pågår en debatt både här i kammaren och i riksme- dierna avseende min motion om att flytta ambassaden från Tel Aviv till Jerusalem. Jag anmälde mig därför för att göra en liten redogörelse för hur jag resonerar i den frågan.

När vi studerar vår historia, Nordens historia, kan vi konstatera att det under 500–600 år pågick krig mellan grannfolken vart 30:e år. Varje generation stred med varandra ända fram till 1814 och freden då. Vi var på väg att strida med varandra 1905, men då löste vi det utan krig. I dag skulle antagligen inte denna riksdag kunna fatta ett beslut om att vi ska anfalla Norge. Svensken skulle helt enkelt inte resa sig upp.

Man skulle fundera på om riksdagen blivit tokig. Vi har alltså gått från en period då det var helt naturligt att strida med varandra till en period då freden är det självklara.

Jag satt i riksdagen 1998–2002 och hade då för- månen att besöka Berlin och även vår nya ambassad i Berlin. Det spännande med vår nya ambassad i Berlin är att det är fem ambassader på ett område. Norden står tillsammans. Norden visar sin enighet, sin ömsesidiga respekt – man skulle till och med kunna använda utrycket ”kärlek” – genom en ambassadkonstruktion som visar på denna enighet.

Redan riksdagsåret 2000/01 lade jag därför en motion i riksdagen, och jag tror att jag är först i Sverige med att ha gjort det, där jag helt enkelt konstaterade att vi borde göra likadant i Jerusalem. Vi borde prata med våra nordiska grannar och visa på det nordiska exemplet utifrån idén om att faktiskt visa på hopp.

Det är inte självklart att grannar ska strida med varandra i hur många hundra år som helst. Det var självklart för oss. I dag är det inte självklart. Att just flytta vår ambassad och prata med våra grannar och se om vi skulle kunna få till stånd denna Berlinidé för att visa på försoning lade jag fram en motion om 2000. Nu har jag fått förmånen att få komma tillbaka till riksda- gen och har lagt fram en liknande motion i dag.

Jag är väldigt glad över att mitt eget parti lyfter fram den här motionen. Jag är också väldigt glad – kanske också lite förvånad – över att även Liberalerna har valt att ansluta sig till den.
Jag tror att det är viktigt att vi i Sverige och framför allt vi i Norden visar hur en så kallad varm fred fungerar. Jag vet att begreppen ”varm

fred” och ”kall fred” kanske inte är något ni studenter använder, men inom internationella relationer är en kall fred detsamma som att man har slutit fred men inte umgås med varandra. Så ser det ut i många delar av Mellanöstern. Man har fred, men gränsen är inte öppen för rörelse, handel och gemensamma studier.

I en varm fred reser man mellan länderna. Man stu- derar mellan länderna. Det händer kanske, hör och häpna, att man gifter sig över landsgränserna. Där nå- gonstans är min varma vision om att vi i Sverige ska flytta vår ambassad från Tel Aviv till Jerusalem och också fortsätta sträva efter försoning, fred och att Mellanöstern får njuta av den varma fred som vi har i Norden.

Anf. 164 BJÖRN SÖDER (SD) replik:
Fru talman! Jag vet inte om Magnus Jacobsson har observerat en intressant sak i regeringens utrikesdekla- ration som jag inte tidigare har observerat. Där säger man att Sverige liksom övriga EU ser Jerusalem som framtida huvudstad för två stater. Jag har inte sett re- geringen över huvud taget nämna detta tidigare. Det är ganska intressant.

När det israeliska parlamentet knesset höll sitt första ordinarie sammanträde 1949 beslutade man att Jerusalem är den judiska statens huvudstad, vilket det också har varit sedan 1950, då Israel flyttade sin rege- ring till västra Jerusalem. I dag finns i Jerusalem, som påpekats här i talarstolen tidigare, både parlamentet, presidenten, högsta domstolen och departementen, och även sociala och kulturella institutioner och myndigheter är installerade i Jerusalem.

Jag välkomnar Magnus Jacobssons motion om att Sverige bör flytta sin ambassad till Jerusalem. Vi har också lagt fram sådana motioner. Men varför skriver ni att detta ska ske ”på sikt”? Det är min fråga.

Anf. 165 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:
Fru talman! Tack, Björn Söder, för frågan! När man jobbar med mellanmänskliga och internationella relationer måste man alltid arbeta medvetet och via dialog. Skälet till att jag skrev ”på sikt” är att jag vill att jag vill att vi anger en viljeriktning och att vi sedan jobbar i den riktningen.

Sedan önskar jag att det sker så snart som möjligt. Det är helt logiskt att man placerar ambassader i de städer där man har motparter. Vi har inte motparten i Tel Aviv utan i Jerusalem. Personligen ser jag framför mig att en ambassad som bygger på samma tanke som den i Berlin mycket väl skulle kunna betjäna två länder om man har en varm fred.

Anf. 166 BJÖRN SÖDER (SD) replik:
Fru talman! Som jag sa välkomnar vi den här motionen. Vi har också själva lagt motioner om att vi bör flytta, men vi vill göra det omedelbart.

Även om man tar ett beslut här och nu – om regeringens kulle fatta beslut om att den svenska ambassa- den ska flyttas från det finansiella centret Tel Aviv till de facto-huvudstaden i Israel, som är Jerusalem – kom- mer det ju inte att ske över en natt. Det är därför jag inte riktigt förstår varför man skriver att det ska ske på sikt. Beslutet kan ju mycket väl fattas nu, och det kommer ändå att ta sin tid innan man kan genomföra det.

Sedan håller jag med om att man bör samordna detta på något sätt med till exempel övriga nordiska länder. Det vore bra att få med alla på båten, så att man försöker samordna lokaliteterna och så vidare. Detta är en pågående diskussion och process, men varför ska man vänta och först fatta beslut på sikt?

Anf. 167 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:
Fru talman! Jag har med stor glädje noterat att det har hänt saker. När jag lade fram denna motion för första gången 2000–2001 var jag väldigt ensam. Vid det tillfället tror jag att inte ens mitt parti röstade för mig, utan det var en enskild motion som hanterades just som en sådan.

Jag har även noterat över tid att Sverigedemokraterna har anslutit sig till den linje som jag drev 2000– 2001. Det tycker jag är bra, för jag tycker att det är bra att vi för ett samtal om var ambassaden bör ligga. Men jag har redan svarat på skälet till att jag skriver ”på sikt”. Jag tror att detta bäst förs framåt i ett gott samtal, så att fler partier och debattörer och även de olika parterna får tid att fundera lite över det hela.

Viljeinriktningen är glasklar. Vi bör ta ett beslut om att flytta svenska ambassaden dit den här hemma, nämligen till Israels huvudstad. Den bör byggas på ett sådant sätt att den kan betjäna flera. Det är min bestämda uppfattning.

Jag är väldigt glad för det som i dag har skett i kam- maren. Väldigt tacksam och glad är jag. Det är en spännande dag.

Anf. 168 ANDERS ÖSTERBERG (S) replik:
Fru talman! Tack, Magnus Jacobsson, för ett mycket sympatiskt inlägg! Jag tror också att det är viktigt att man har dialog och att man sätter sig ned med varandra. När det gäller debatten i Palestina och utan- för Palestina och Israel är det oftast extremisterna som får sätta dagordningen. Jag tror också att det är väldigt viktigt att man försöker hitta en väg framåt, och den måste gå via dialog. Det finns ingen militär lösning på konflikten. Det finns inte heller någon lösning där man hetsar mot varandra eller så.

Men jag vill också lyfta fram att Jerusalem är annekterat i strid med folkrätten. Västbanken har under ockupationen indelats i tre administrativa distrikt, A, B och C, också i strid med folkrätten. Antalet bosättare i Palestina uppgår till över 600 000 just nu. Därför vill jag fråga ledamoten: Vad tycker du om tajmingen, att du lägger fram den här motionen just nu?

Anf. 169 FÖRSTE VICE TALMANNEN:
Jag vill påminna om att vi pratar genom talmannen.

Anf. 170 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:
Fru talman! Den här konflikten har egentligen hållit på i drygt 100 år. Jag tror att frågan om tajming kommer att vara svår. När jag lyssnar på de olika par- terna är jag inte säker på att vi har närmat oss en varm fred. Man har ju trots allt efter Osloförhandlingarna en form av kall fred.

Jag tror att vi i Sverige snarare behöver titta på vad som är lämpligt och hur vi behandlar andra länder. Det är lite konstigt att just Israel

behandlas på ett särskilt sätt och att vi inte behandlar några andra länder på det sättet. Därför tror jag att det kan vara läge att flytta vår ambassad.

Det blir också lite konstigt: Ambassaden i relation till Israel har vi i Tel Aviv, men de facto-ambassaden som hanterar den palestinska myndigheten – jag vet att det är ett konsulat – finns i Jerusalem. Det blir en konstighet.

Anf. 171 ANDERS ÖSTERBERG (S) replik:
Fru talman! Magnus Jacobsson säger att vi behandlar Israel på ett sätt och andra länder på andra sätt. I vilka avseenden är det, och vilka exempel på det kan ges?

Jerusalem är ju annekterat i strid med folkrätten. Socialdemokraternas uppfattning är att Jerusalem bör vara huvudstad i både Israel och Palestina, som del i en tvåstatslösning.

Anf. 172 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:
Fru talman! Här finns en skiljelinje. Jag anser att delar av Jerusalem redan i dag kan accepteras som Israels huvudstad. Det är de facto deras huvudstad. Det fungerar operativt som huvudstad. Det finns mig veterligen ingen som argumenterar för att den framgent i ett fredsavtal inte skulle vara Israels huvudstad.

Jag har respekt för er hållning, men jag tror att den är obsolet.
När det gäller konflikten som sådan tror jag att det är viktigt, oavsett på vilken sida vi står politiskt, att vi från svenskt håll fortsätter att peka på begreppet försoning. Det vi lyckades med i Norden var försoning.

Vi ska komma ihåg att vi hade lagar där det var olika straff om man mördade en dansk människa eller en svensk människa. Det har vi inte i dag. Försoning och frid över Jerusalem, oavsett folk, tror jag att det är oerhört vik- tigt att fortsätta kämpa för.

Den utrikespolitiska debatten var härmed avslutad.